COMMENTARII
DOCTISSIMI
IN IIII. SENTENTIARVM LIBROS,

MAGISTRI GABRIELIS BIEL, SACRAE THEOLOGIAE
DOCTORIS PROFVNDISSIMI:

CVM SVPPLEMENTO, QVOD DESIDERABATVR.

ET ETIAM CVM LOCVPLETISSIMIS INDICIBVS
Vniuerſali, & in ſingulos Libros:

Nunc in lucem reſtituti emendatiores, quàm antea,
& poſtillis ornati.

BRIXIAE APVD PETRVM BOZOLAM.
M. D. LXXIIII.

[R]EVERENDO PATRI IN CHRISTO P. F. THEODORO QVALEAE MANTVANO TOTIVS FAMILIAE CONGREG. OBSER. LOMBARDIAE

[O]RDINIS EREMITARVM SANCTI AVGVSTINI VICARIO GENERALI, ET MODERATORI PRAESTANTISSIMO,

PATRONO SVO COLENDISSIMO

Petrus Bozola Bibliopola Cremonenſis. S. P. D.

A QVO die Ampliſsime Pater, ſingularis humanitas, facilitasq; tua aditum, & quaſi fores ad ineundam gratiam, amicitiamq; tuam mihi aperuit, non modo tantum à te beneficium me accepiſſe iudicaui, quanti ampliſsimi uiri gratia ab infimo homine æſtimari, ac ponderari debet; [u]erum etiam uotis omnibus ſemper optaui, ut aliquando eiuſmodi fa[cu]ltas ſe mihi offerret, qua, ſi minus tanto merito parem gratiam re[fe]rre, aliquam certè grati, memorisque animi ſignificationem tibi dare [po]ſſem. Verum hactenus ita caſus tulit, ut ſumma quidem beni[gn]itas tua nouis in dies officijs me tibi magis, atque magis deuin[ci]ret; mihi uerò nihil ſuppeteret, quo uel minimam æris alieni, quo [ti]bi obſtrictus ſum, partem diſſoluere ualerem, præter cupidiſsimam [gr]atificandi tibi uoluntatem. Quanquam autem (Cicerone teſte) [an]imi ingenui eſt, cui multum debeas, eidem plurimum uelle de[be]re, & quò plura, maioraque ſunt in me promerita tua, eò magis [li]beralitatis in me tuæ magnitudo, ſplendorq; eluceſcit: tamen non me-

…er (ut uerè dicam) angebar animo, & uita mihi peracerba eſſe uidebatur, omnemq́; lapidem (quod aiunt) mouendum mihi putabam, ut aliquid eiuſmodi inuenirem, quo me gratum, memoremq́; tibi probarẽ, & teſtatam apud omnes relinquere poſſem meã in te obſeruantiam, uel potius pietatem: ne, cum tantopere tibi deberem, planè malum nomen eſſe uiderer, ſi nullo ipſe officij genere te remunerari ſtuderem. In hac cogitatione quotidie uerſanti mihi ecce tandem aliquando quædam occaſio ſe obtuliſſe uiſa eſt, quæ qualiſcunque ſit, non dimittendam, ſed ultro arripiendam putaui. Ea quæ ſit, paucis exponam. Ego, Theodore Clariſſime, & Thomas Bozola, celeberrimus Brixiæ Bibliopola, affinis meus, lucubrationes quaſdam peràtiles, & commentarios Magiſtri Gabrielis Biel, viri in Theologiæ ſcientia præſtantiſſimi, ad enodãdos, illuſtrandosq́; Magiſtri ſententiarum libros ſummo ſtudio, atque induſtria elaboratos, cum temporum iniuria, & hominum (ut fit) incuria propè intercidiſſent; uetuſtiſſimum quoddam eorum uolumen nacti, typis nuper ad communem ſtudioſorum utilitatem excudendos curauimus. In lucem eos cum emittere ſtatuerimus: communi conſenſu uni Amplitudini tuæ dicandos cenſuimus: primũm, ut perpetuum ſint noſtræ in te obſeruantiæ, pietatisque argumentum, ac teſtimonium. Deinde, ut ſub Amplitudinis tuæ ſplendore in lucem prodeuntes, tum multò plus claritatis, & luminis, multòque plus auctoritatis, ac dignitatis conſequantur: tum in doctiſſimorum uirorum manus libentius, alacriusq́; ueniant. Poſtremò, quia nulli magis, quàm tibi conuenire arbitrati ſumus, qui & patriæ claritate, & maiorum tuorum nobilitate, atque opibus clariſſimus es. Qui, cum domi in ſummis delicijs uitam agere potuiſſes: diuini ſpiritus afflatu per impulſus, maluiſti contempto mundo Auguſtinianæ te religioni conſecrare, ut Chriſtum lucrifaceres, & cæleſtes illos theſauros, æternamq́; fœlicitatem conſequereris. Qui a Reuerendis religionis ueſtræ patribus, quo die adoleſcentulus adhuc initiatus fuiſti, Theodorus (quod Dei donum ſignificat)

on fortuitò, ſed diuinitus nominatus, enixè operam dediſti, ut nequid
ndecorè, nequid diuino illo munere, ac nomine indignum nō modo non
aceres, ſed ne cogitares quidem. Quem propter admirabiles, ſingula-
esq; animi tui dotes, & ſummam diuinarum, humanarumq; rerum
ognitionem, atque uſum cuncta religio ueſtra omnibus dignitatū gra-
ibus digniſſimum iudicauit. Quem adhuc iuuenem omnes congrega
ionis patres Vicarium generalem (quo nihil potuit tibi eſſe glorioſius)
ummo omnium conſenſu, ac lætitia, & gratulatione declararunt, &
oſtea ſæpius eodem honore pro maximis, plurimisque in ſe meritis tuis
ecorarunt. Qui, ut es omnibus uirtutibus ornatiſſimus, & in omni
iſciplinarum genere excellis, & præſtas: ita Diuini cultus, & hono-
is cupidiſſimus, obſeruantiſſimusq; es, & diuinarum, humanarumq;
terarum ſtudioſos mirum in modum amas, & foues. Qui in omni
eligionis adminiſtratione tam prudenter, tam iuſtè, tam fortiter, tan-
aq; moderatione te geſſiſti, & geris, ut omnibus æquè charus, admira-
ilisq; ſis, ſemperq; fueris. Cuius diuina ſapientia, & uberrima in di-
endo copia, & melle dulcior oratio, atque gratia non ſolum iucundiſ-
ma eſt, ſed admirabilis etiam omnibus eſſe uidetur. Cuius ſumma
rauitas cum ſingulari comitate, ſermonisq; affabilitate coniuncta, &
libus condita mirificè omnium animos tibi conciliat, & arctiſſi-
is amoris, neceſſitudinisque uinculis obſtringit. In cuius facie, totoq;
rpore tanta uirilis dignitas ineſt, ut omnes in ſui admirationem con-
rtat. Qui, tametſi iam ingraueſcit ætas, nullis tamen unquam nec
imi, nec corporis laboribus defatigaris, nec parcis, ut optimè de cūcta
ligione, & congregatione ueſtra merearis. Qui uniuerſæ Romanæ
riæ: & omnibus principibus, clariſſimisq; uiris tam gratus, acceptusq;
, ut omnes te uehementer, ſingulariterq; ament, colant, & admiren-
r. Cui deniq; diuinitus datum eſt, ut omnia ex animi ſententia fe-
iſſimè, cumulatiſſimeq; tibi ſuccedant, & uotis, optatisq; tuis reſpon
ant, cum ſumma omnium admiratione, quibuſcum aliquid agere,

aut contrahere tibi contingat. Cui uni Deus, atq; cæli pro totius congregationis cõmodis, ac fælicitate, tantam amplitudinem, ac potentiam dederunt, ut prope tu ſolus omnia gubernes, omnia moderere, & quicquid agas, ut fideliter, ſapienterq; factum, ab omnibus pariter religionis Patribus una uoce comprobetur. Quæ cum ita ſint: nihil planè dubitamus, quin omnes maiorem in modum conſilium noſtrum probaturi ſint, qui hæc ipſa, quæ dixi, commentaria, in primis ſub Amplitudinis tuæ auſpicijs, atque auctoritate in lucem prodire uoluerimus. Quæ ſi & libenter (ut confidimus) te accepiſſe, & grata tibi fuiſſe cognouerimus: ſingulare nos abs te beneficium accepiſſe, & unicè amari iudicabimus, & incredibilem ex amore tuo, & officio noſtro fructum, uoluptatemq; capiemus. Vale Ampliſſime Pater, & nos (ut facis) ama. Brixiæ. VI. Id. Maij. M. D. LXXIIII.

SCIPIO BADALVCCVS

LECTORIBVS

S. P. D.

IN TANDEM ſtudioſisſimi Lectores doctisſimum,& ſubtilisſimum in quatuor ſententiarum libros Magiſtrum GABRIELEM BIEL ſacræ Theologiæ doctorem profundisſimum, cum ſupplemento, quod tantopere deſiderabatur. Eum autem commendare non debeo, cuius lectione viri in ſacrarum literarum interioribus ſtudijs verſati plurimum delectan-
r:& qui in hac ſua excellenti,& ſingulari interprætatione ſatis,ſu
erq; commendetur. Prodit quidem nunc maxima, qua fieri po-
it,diligentia emendatus,ſed & poſtillis (vt dicunt) auctus, & or-
tus. Habet etiam duos Indices, vniuerſalem quidem materia-
m omnium,quæ præcipuæ tractentur in toto opere. Sed ſinguli
oq; libri ſuum habent;qui quidem ad nobiliora argumenta in-
nienda faciliorem viam parant. Si occurrent errores typogra-
ici (quod quidem in tanto corpore fieri non potuit. Quis enim
n Lynceus?)in meliorem partem interprętabimini.Malè pingit,
i in marginib⁹ obſeruationes appoſuit,nec ſemper typographiæ
erfuit,vt conſuli poſſet. Sed hoc cum Horatio auſim dicere.

Optimus ılle eſt,qui minimis vrgetur.

Vos igitur (quæ veſtra erit prudens humanitas) in quoſcunq; in
etis errores, non more Zoilorum flagellabitis, ſed quicunq; ir-
ſerint,non vt erunt,ſed ut eſſe debuerant,legetis. Valete.

VITA GABRIELIS BIEL

EX IOANNIS TRITTENHEMII *Abbatis Sphanhemen. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis libro.*

GABRIEL BIEL natione Theutonicus ordinis eorum, qui ſe fratres de communi uita: uel in communi uiuentes appellant. Vir in diuinis ſcripturis eruditus, & in ſeculari philoſophia egregiè doctus: ingenio excellens: uitâ, & conuerſatione præclarus, qui gymnaſio Thubingenſi ab exordio ſuæ inſtitutionis præfuit annis multis: ubi tam in philoſophia, quàm in ſacris literis multos diſcipulos erudiuit. Scripſit quædam non ſpernendæ auctoritatis opuſcula, quibus nomen ſuum notificauit: Scilicet.

In Canonem Miſſæ. lib. i.
Super quatuor lib. ſenten.
De paſſione domini. lib. i.
Sermones quoque uarios. lib. i.
Et quædam alia.

Claruit ſenex, prouectæq; ætatis apud Ducem Vuitembergen. maximo in prætio: ſub Maximiliano Romanorum rege: & Alexandro Papa ſexto. Anno domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimoquarto.

INDEX GENERALIS

SVPER QVATVOR LIBROS SENTENTIARVM MAGISTRI GABRIELIS BIEL THEOLOGI ACVTISSIMI.

ABSTRACTVM.

ABBSTRACTA ſũt multiplicia: quomodo formantur a rebus: pro quo ſupponunt, quid reſpondendum, ac quid eſt de abſtractis: vnde ſolent res denominari: pulchrè explicatur. q. 3. prologi. Item diſtin. 34. libri 2. &c.

Abſtracta relatiua quid dicunt, pro quo ſupponunt. diſtin. 30. q. 1. lib. 1. Item diſt. 1. q. 1. lib. 2.

De veritate propoſitionum affirmatiuarum, in quibus ponitur abſtractum priuatiuum: quo ſunt verè. diſt. 34. lib. 2. pulchrè explicatur: quo tales propoſitiones debent reſolui. Ibidem.

¶ Acceptio perſonarum.

Acceptio perſonarum quid eſt, in quibus habet locum diſt. 15. q. 7. lib. 4.

¶ Actus bonus malus, indifferens, virtuoſus, vitioſus.

Actus dicitur bonus, vel malus ex genere, ex circũſtantia, ex obiecto: ex principio meritorio diſt. 35. lib. 3. Item diſt. 7 & diſt. 28. lib 2. Similiter de malitia oppoſita. Ibidem.

Actum bonum contingit tripliciter exerceri: ſeu propter triplicem finem. diſt. 36. lib. 3.

Actus ſumitur multipliciter. diſt. 12. lib. 2.

An bonitas operis attendatur ex ſola intentione finis. Operis bonitas ex quibus dependet. Ad bonitatem, vel malitiam operis quid requiritur, & ſufficit. diſt. 40. lib. 2.

Vtrum intentio bona ſine opere ſufficit ad merendum vitam ęternam. Ibidẽ.

Vtrum inter actus humanos ſit aliquis indifferens dicendus. Item an actus relatus ad vltimum finem poteſt eſſe indifferens. An ſit act' indifferens reſpectu meriti, vel demeriti. diſt. 41. lib. 2.

Vtrum actus exterior habeat propriam bonitatem, vel malitiam: an addat ad meritum. diſt. 42. lib. 2.

Actus dicitur malus negatiuè vel contrariè: de circunſtantijs requiſitis ad actũ bonum: & quarum circunſtantiarum defectus facit actum malum: an actus non relatus in deum ſit peccatum. An

omnis actio infidelium ſit peccatum. Et quo actus poteſt referri in finem multipliciter. diſt. 1. lib. 1. ſic de nõ referri. ibidem. & diſt 41. lib. 2.

Actus exterior, & interior an ſint duo actus, & duo peccata, diſt. 42. lib. 2,

An actus, quo diligitur finis: & id, quod eſt ad finem, ſit vnus actus. diſt. 1. q. 1. lib. 1.

An plures actus poſſunt eſſe in voluntate. Ibidem.

Actus beatificus, an ſit effectiuè a deo, vel creatura. diſt. 1. q. 2. lib. 1. Item diſt. 14. lib. 3.

Actuum diſtinctio, & vnitas vnde ſumitur. diſt. 14. lib. 3. Item diſt. 33. lib. 3. Item diſt. 16. lib. 2.

De actibus virtutum moralium latè, & pulchrè vide diſt. 23. q. 1. lib. 3.

Quid eſt actus virtuoſus: quæ requiruntur ad ipſum, & quot: quotuplex eſt: an aliquis actus ſit neceſſariò virtuoſus: de circunſtantijs actuum virtuoſorum: an in voluntate poteſt eſſe actus indifferens: quid eſt actum elici conformiter rationi rectæ: quo prudentia regulat actum, & ſimilia. Vide diſt. 23 q. 1. lib. 3. per totum. Item diſt. 33. lib. 3. Item diſt. 41. lib. 2.

Bonitas actus moralis quid ſuperaddit actui. diſt, 23. q. 1. lib. 3.

Actus rectitudo quid eſt. diſt. 23. q. 1. lib. 3. Item diſt. 25. lib. 2.

An rectitudo actus, & difformitas differant a ſubſtantia actus diſt 23. q 1. l. 3.

Actus virtuoſus, & vitioſus quid cõnotant illa nomina diſt 23. q 1. lib. 3.

Actũ dictare, ſiue regulare quid eſt. diſt. 23. q 1. lib. 3.

Quomodo primi motus in voluntate poſſunt excuſari a peccato. diſtin. 23. q. 1. lib. 3.

Actus reſpectu obiecti præſentis, & abſentis, an differant ſpem. diſt. 31. li. 3.

Actus, & habitus quomodo diſtinguuntur. diſt. 33. lib. 3

Actus imperatiuus formaliter, vel æquiualenter. diſt. 36. lib. 3.

Actum exteriorem eſſe moraliter bonum, vel malum quid eſt. diſt. 42. lib. 2.

¶ Adam.

De formatione Adę extra paradiſum: & locatione eius in paradiſum. diſt. 17. lib. 2.

De formatione Euę ex coſta Adę. diſt. 18. lib. 2.

Vtrum in coſta Adę fuit ratio ſeminalis, per quam de ea productum eſt corpus Euę: an aliquid fuit additum. &c. diſt, 18. lib 2.

De peccato primi hominis pariter, & Euę, quàm graue: quo grauius alio. &c.

An veniale. Item de peccato dę per ignorantiam: an fuit excuſabile. diſtin 22. lib. 2.

Peccatum primorum parentum an proceſſit ex infirmitate legis, ignorantia, vel electione. diſt. 22. q. 2. lib. 2.

Adam quo cognouit deus, qua cognitione. diſt. 23. lib. 2.

¶ Adoptiuus.

Filius adoptiuus quis eſt. Quot ad hoc requiruntur conditiones: an conueniat Chriſto. diſt. 9. lib. 3.

¶ Adoratio latria.

Differunt latria, dulia, hiperdulia. Quę illarum conuenit humanitate Chriſti, cruci, veſtibus ſanctorum, imaginibus. &c. diſt. 9. lib. 3.

Latria an ſit virtus theologica, vel moralis. Ibidem.

Deus quo eſt principaliter adorandus. diſt. 26. lib. 3.

¶ Affectio.

Affectio iuſti, & commodi. diſt. 6. lib. 2.

¶ Agere.

An omne agens agendo repatiatur. diſt. 19. lib. 2.

¶ Alea.

De ludo alearum: vide in Ludus. Et diſtin. 15. q. 13. lib. 4.

¶ Ambitio.

Ambitio quid eſt. diſt. 6. lib. 2.

¶ Amor.

Amor, quęre in charitas. &c.

¶ Angelus, demon.

An anima, & angelus diſtinguantur ſpecie eſſentiali, vel in genere: quo differant, & diſtinguantur. diſt. 1. q. 6. lib. 2.

Vtrum tempus ſit menſura angelorum:

ibi de duratione angelorum,motu,tépore.diſt.2.q.1. lib 2.

Vtrum angelus ſit in loco per ſubſtantiā ſuam. Plura ibi vide de locatione angeli, qūo eſt in loco: an coadſiſtat loco: an determinet ſibi certum locum: an duo poſſunt eſſe in eodem loco: an idem in diſtinctis locis. diſt.2. q.2.lib. 2. An aliquis locus ſit angelo naturalis,aut violentus. Ibidem.

Qūo cęlum empyreum dicitur angelis repletum.diſt.2 q. 3. lib. 2

Vtrum angelus poteſt moueri localiter: vtrum in inſtanti. & ſi de termino ad terminum ſine medio. diſt. 2 q. 3. li.2.

Vtrum omnes angeli inter ſe perſonaliter diſcreti ſint eſſentialiter ſpecie diſtincti: an oēs angeli ſint perſonaliter diſcreti: an plures angeli reperiuntur in eadem ſpecie.diſt. 3.q.1.lib.2.

Angelus quid eſt.diſt 3. q. 1 lib. 2.

De angelorum cognitione: an cognoſcant ſe,& alia per eſſentiam: vel per ſpecies a rebus acceptas:aut a deo infuſas. Quid cognouit angelus ante, & poſt confirmationem: de claritate ſuę cognitionis. Quid cognouit angelus in principio creationis:aut cognitionem tunc recepit a rebus, vel per infuſionem:an eorum cognitio ſit matutina,vel veſpertina.&c. diſt. 3. q.2.li.2.

Quales fuerūt angeli creati: an boni aut mali: an gratia,& natura perfecti: an poterant eſſe miſeri in primo inſtanti ſuæ creationis: vtrum fuerunt pręſcij ſui lapſus:aut beatitudinis, quam certitudinem boni habuerunt.diſt.4. li.2. Item an omnes angeli fuerunt in gratia creati. Ibidem.

De merito angelorum qūo, & quando meruerunt ſuam beatitudinem: an in inſtanti,vel in mora temporis.De moruli meriti, & ſtatus angelorum in naturalibus: merito, & præmiatione: ſi meritum angelorum præceſſit præmium:an creati ſint vniformes, & oēs in gratia, ſi illæ moræ meriti fuerunt inſtantaneę,vel non.diſt.5. lib.2.

Vtrum angelus potuit peccare in inſtanti primo. Item utrum potuit mereri: quid ſibi meruerunt.diſtin.5. lib. 2.

Vtrum primum peccatum angeli pertinens ad ſuperbiam fuit ſimpliciter irremediabile. Item an angelus potuit odire deum,diſtin.6.lib.2. Item diſtin 43.lib.2.

Quomodo angelus, & anima dicuntur pares natura:officio impares.diſtin.1. q.6. lib.2.

An corpus,& angelus habent eundem locum: & an locus angeli continet ſolū angelum.diſtin.2. q.2. lib.2.

An angelus appetiuit ęqualitatem Dei. Et ſi poſſit concupiſci ęqualitas Dei. diſt.6. lib.2 Item an angelum eſſe ęqualem deo ſit aliquid. Ibidem.

De peccato inferiorum angelorum: & ꝙ angelus apoſtata pluribus peccatis peccauit.diſtin.6. lib. 2.

De obſtinatione diaboli: an poteſt ſtare cum libero arbitrio:de cauſa, & effectu obſtinationis eiuſdē:an angel'dam natus habet omnes actus ſuos in ſua libertate: an poteſt in actum bonum: an poteſt carere actu malo.diſt.7.li 2.

An aliquis locus ſit diſconueniens,& pęnalis dęmonibus.Ibidem.

An dęmones volentes tētare hominem inde gaudeant,& lętentur.Ibidem.

Vtrum angeli poſſunt aſſumere corpora: & in eis exercere opera vitę: quid eſt angelum aſſumere corpus: ad quid, & quale:& vnde aſſumit corpus.Si angelus poteſt comedere: & corpora ſanctorum poſt reſurrectionem quas operationes poſſent exercere. Ibi de incubis,& ſuccubis.diſt.8.q.1. lib 2

Vtrum dęmones humana corpora poſſidentes illabant animabus: & ſuis pręſtigijs illudant humanis ſenſibus. cur hoc permittit deus:an poſſent mitacula facere:an pōt id nobis malas affectiones incendere: & ſimilia.diſt.8. q. 2.lib.2. Item quid eſt corporis obſeſſio per dęmonem.Sic de illabi. ibidem.Ibi de incantationibus,carminibus,maleficijs.&c.

De angelorum hierarchijs, ordinibus,officijs,diſtinctione per hierarchias,ordines, officia. Vtrum omnes angeli

ſint eiuſdem ſpeciei: de aſſumptione ſaluandorum ad choros angelorum: de angelorum prelatione. diſt. 9. q. 1. lib. 2.

De actibus hierarchicis angelorum, & eorum locutione. Qui ſunt illi actus. Pro quo ſupponunt nomina Si angelus poteſt alteri occultare, quod cogitat:& ſimilia multa. Si omnes angeli nouerunt myſterium incarnationis futurum. An dęmones nouerunt Chriſtum eſſe filium Dei. Differentia inter loqui, & audire mentaliter. diſtin. 9. q. 2. lib. 2.

De miſſione angelorũ ad homines. An gelum mitti quid eſt An omnes mittantur. An de ſingulis choris. An angelus angelum mittat diſt. 10. lib. 2.

De cuſtodia angelica, et eius effectibus: quando, & quibus deputantur ad cuſtodiam: an aliquid mereantur per cuſtodiam: an triſtentur ex hominis dãnatione: an angelus mittatur prouinciæ: an reſiſtat alteri angelo. diſtin. 11. lib. 2.

¶ Anihilare.

Anihilare quid eſt: an conuenit creaturę formam anihilare. diſt 1. q. 4. lib. 2.

¶ Anima, voluntas, libertas.

Libertas voluntatis quid eſt. Quotuplex libertas. An quid diſtinctum a voluntate diſt. 1. q 6. lib. 1. Item diſt 7. lib. 2. Item diſt. 10. q. 2 lib. 2. Ibi de ſeruitute rotuplici oppoſita. diſtin. 7. lib. 2. Item diſtin. 25 lib. 2.

An voluntas non potens peccare ſit liberior voluntate potẽte peccare: & quõ libertas conuenit deo. diſt. 10. q. 2. li. 1.

An voluntas reſpectu cuiuſlibet actus ſui ſit libera. Vnde cauſatur actus voluntatis, vt natura. diſt. 15. li. 3.

Liberum arbitrium quid eſt: an vna potẽtia, vel plures diſt. 25. lib. 2.

Potentia libera quid eſt: libertas multiplex diſt. 25. lib. 2.

Rectitudo voluntatis quid eſt: in quo conſiſtit. ibidem.

An poteſt ſufficienter probari voluntatem eſſe liberam. ibidem.

Libertas arbitrij, an poteſt augeri, vel minui. ibidem.

An voluntas poteſt cogi a deo. differunt volũtatem cogi, induci, mutari. ibidẽ.

Vtrum voluntas ſit cauſa immediata ſuorum actuum, & ſufficiẽs: an obiectum concurrat. ibidem.

An voluntas ſit cauſa contingens ſuorum actuum: & ſi dum agit, vel dum non agit. ibidem. Item diſt. 38 lib. 1.

Voluntas hominis an, & quõ poteſt difficultari: vnde oritur eius difficultas. diſt 28. lib. 2. Ibidem quomodo poteſt induci.

Appetitus triplex. diſt. 27. lib. 3.

Appetitus iraſcibilis, & concupiſcibilis quõ, & in quo differunt. ſeu penes qd. ibidem. Alia vide in appetitus. &c.

Liberum arbitrium non neceſſitatur a deo per gratiam. diſt. 39. lib. 2.

De potentijs animæ, quæ illarum capax eſt doloris, aut triſtitiæ. diſt. 15. lib. 3.

Portio ſuperior, & inferior quomodo diſtinguũtur. ibidem. Et ſimilia ibidem. Item diſt. 24. lib. 2.

An voluntas reſpectu cuiuſlibet actus ſui ſit libera: vnde cauſatur actus voluntatis vt natura. diſt. 25. lib. 3. Voluntas accipitur multipliciter. diſt. 38. lib. [illegible]. An voluntas ex libertate ſua poteſt velle malum. diſt. 43. lib. 2.

Velle duplex: conditionatum, & abſolutum. Sic de nolitione. Et an talis ſufficiat ad peccatum. diſt. 15. lib. 3.

Voluntatis, & appetitus multiplex acceptio, diſt. 17. lib. 3.

In anima quæ, & quot ponuntur ſecundum phiſicam: diſt 23. q. 1. lib. 3.

Primi motus in voluntate quomodo excuſantur a peccato. diſt. 23. q. 1 lib. 3.

Potentia animę quid eſt. diſt. 33. lib. 3.

Voluntas efficax, & ſimplicis complacẽtię quid eſt diſt. 32. lib. 3.

Actus voluntatis duplex nolle, & velle: velle amicitiæ, & complacentiæ: quõ voluntas tenetur ſe refrenare ſecundum iuſtitiam. diſt. 6. lib. 2.

An voluntas volens antecedens velit & conſequens Et an primum poteſt velle voluntas ſine ſecundo. ibidem.

An animæ ſenſitiuæ brutorum producantur

cantur de nihilo, diſt. 15. li. 2.

An in homine ſit tantum vna anima diuerſis nominibus dicta a potentijs animæ prorſus indiſtincta. Latè examinatur hæc materia de vnitate formæ ſubſtantialis in homine; diſt. 16. li. 2. Recitantur opiniones oppoſitę & ſoluuntur. ibidem.

An anima ſeparata poteſt ſentire; potentię ſenſitiuę quomodo diſtinguuntur: ſenſitio cui inhęret in homine; an intellectus actiuè ſe habeat reſpectu intellectionis. ibidem.

An anima poteſt informare materias diſtinctas; an ſit tota in toto homine, & tota in qualibet parte, diſt. 16. li. 2.

Intellectus agens & poſſibilis quomodo differunt: an intellectus ſit voluntas, diſt. 16. li. 2.

An anima rationale ſit ex traduce: an a ſolo deo creatur; an animę ſimul creatę ſint, vel ſucceſſiuè. diſt. 17. q. 1. li. 2.

Volūtatis multiplex acceptio, diſt. 23. li. 2

An deus poteſt facere voluntatem rationalem per naturam impeccabilem. ibidem.

Vtrum portio ſuperior, & inferior ſint potentię diſtinctè. Item an ſolum reperiantur in ratione: de multiplici earum acceptione, diſt. 24. li. 2. Item de earum differentia. ibidem.

Vtrum liberum arbitrium ſit aliquid a ratione, & voluntate diſtinctum, diſt. 25. li. 2.

Vtrum voluntas poteſt cogi a deo: vtrum uoluntas ſit libera: vtrum ſit cauſa ſufficiens ſuorum actuum: vtrum ſit cauſa ad vtrumlibet: quando voluntas eſt cauſa contingens an vtrumlibet: vel cū agit, vel cū nōn agit: vtrū ſit cauſa immediata ſuorū actuū. ibidem. De contingentia ad vtrumlibet etiam habetur, diſt. 38. li. 1.

¶ Apparitio.

Apparitiones diuinæ factæ patribus, factæ ſunt per angelos, diſt. 8. q. 1. li 2.

¶ Appetitus.

De diuerſis inclinationibus appetituum: & quō appetitus beatitudinis poteſt eſſe inordinatus, diſt. 6 li. 2.

¶ Aqua.

Aquæ, quę ſunt ſuper cęlum ſunt elementares, diſt. 14. li. 2.

Aquæ multiplex acceptio. ibidem.

¶ Aſſenſus.

Aſſenſus quid eſt: quotuplex. An poteſt eſſe aſſenſus, & non eſſe cui aſſentitur. Si diſtinguitur ab actu appręhenſio. q. 1. prologi.

¶ Adſumere in facultatem voluntatis.

Adſumere in facultatem voluntatis quid eſt: quotupliciter ſit, diſt. 1. q 1. li. 1.

¶ Auaritia.

Auaritia quid eſt: & reſpectu quorum: dupliciter accipitur, diſt. 6. li. 2. Item diſt. 22. q. 1. li. 2.

BAPTISMVS.

De baptiſmo Ioannis: cur ſic dicitur: a quo inſtitutus fuit: quamdiu durabat: fuit ſacramentum: an contulit gratiā: de eius forma, & miniſtro: quibus datus: ad quid inſtitutus: an datus maſculis, & fęmellis, diſt. 2. q 2. li. 4.

Baptiſmus Chriſti cur habuit præparatorium: non ſic baptiſmus Ioannis, diſt. 2. q. 2. li. 4.

Baptiſmi diffinitio lata: de eius quidditate, materia, congruentia materię, de eius forma, de variatione formæ multiplici, quarū aliqua impedit: alia non. Latè illud explicatur diſt. 3. per totum lib 4.

Baptiſmi effectus in genere: indignè, & in fictè accedentibus: & de eius non iteratione, ſi augeat gratiam: ſi tollat fomitem: quid de virgine Maria, diſt. 4. q. 1. li. 4. Ibidem de infuſione virtutum Theologicalium, & Cardinalium.

Baptiſmi effectus ſi ſit æqualis in omnibus ipſum ſacramentaliter ſumentibus. Accedentium ad baptiſmum multiplex diſtinctio: de fictis: non fictis: diſſentientibus: conſentientibus: diſſentit quis contrariè, vel negatiuè: de carentib' vſu rationis: de furioſis, & dormientibus, diſt. 4. q. 2. li. 4.

De exceſſu, & excellentia baptiſmi fluminis, flaminis, & ſanguinis. Et eorum notificatione pariter, & effectu multiplici ibidem.

Qui tenentur ad baptiſmum: an in vtero ſanctificati: an iuſtificati: an virgo Maria: an infans manens in vtero. Itẽ corio inuolutus. ibi de paruulis expoſitis: de morituris: de paruulis infideliũ: quid cum eis agendum. Item dum aqua vix hauriri poteſt: ſi puer debeat in aquam proijci: ſi vterus matris uiuę quandoq; aperiri: an adulti infideles ſint ad baptiſmum compellendi, & ſimilia multa. ibidem.

De baptiſmi miniſtro: an peccat recipiẽs baptiſmum a malo miniſtro. Quid ſi miniſter non vult baptizare niſi pro pecunia: an puer poteſt ſimoniacè baptizari: an aqua emi: an poteſt ſuſcipi ab excõmunicato: a pręciſo. &c. diſt. 5. li. 4.

Baptiſmi poteſtas multiplex, diſt. 5. li 4. Alia in Chriſto: alia in miniſtro, Ibidẽ.

An ad veritatẽ baptiſmi requiratur certus gradus, conditio, & qualitas miniſtrantis, diſt. 6. q. 1. li. 4.

Ad veritatem baptiſmi aliqua requiruntur de congruo aliqua de neceſſitate ſacramenti. ibidem.

An omnis homo: an angelus: an diabol⁹: an laicus, mutus, mancus: an mulier: an ebrius poteſt baptizare. ibidem,

Intentio qualis requiratur ad baptiſmũ. ibidem.

An duo poſſunt vnum baptizare: & ſi eſt vnus baptiſmus, diſt. 6 q. 1. li. 4.

An ad baptiſmum requiritur fides: & cuius fides: an fides eccleſię. ibidem. Itẽ diſt. 4. q. 2. Ibidem.

An characteris impreſſio ſit initerabilitatis baptiſmi ratio, diſt. 6. q. 2. li 4.

Baptiſmum iterantium pęna. ibidem.

Quid agendum, ſi dubitatur de baptiſmo alicuius. ibidem.

Baptiſmum aliqua pręcedunt: aliqua comitantur: aliqua ſequuntur de effectu eorundem: & quę ſint illa, diſtin. 6. q. 3. lib. 4. Vide in exorciſmus, & cathechiſmus.

Patrini ad quid tenentur baptizato: quo modo intelligitur eorum reſponſio. diſt. 6. q. 3. lib. 4.

¶ Beatitudo.

Beatitudo multipliciter accipitur, diſt. 1. q. 4. lib. 1. Item q. 6. ibidem. Item diſt. 26. li. 3. Item diſt. 4. li. 2.

Gaudium eſſentiale, & accidẽtale in beatitudine quid eſt, diſt. 10. q. 2. li. 2.

¶ Bellum.

Bellum quid eſt: quotuplex: quis poteſt bellare: quę requiruntur ad bellum iuſtum. Multa de hoc latiſſimè habentur, diſt. 15. q 4. li. 4 vbi habetur latus tractatus de bello: & de reſtitutione acquiſitorum in eo.

¶ Beneficium.

Multiplex nominis beneficium acceptio. Beneficia qñq; iuſtè, quandoq; iniuſtè poſſidentur. Latè tractatur materia de pluralitate beneficiorum: de reſidẽtia beneficiatorum: de eorũdem abſentia: negligentia: de infirmis: cur dantur beneficia: de compatibilitate: de diſpenſatione ſuper pluralitate qñ tenet: de receptis beneficio vacante. Itẽ mortali peccato, diſt. 15. q. 8. li. 4.

CLERICVS.

An clericus habens patrimonium poteſt habere beneficium, diſt. 15. q. 8. li. 4.

¶ Character.

Quæ ſacramenta imprimunt characterem: characteris quidditas, conditiones, effectus, cauſa ponendi, numerus, ſubiectum, diſt. 6 q. 2. li. 4

¶ Charitas, diligere, Amare, amor.

Diligere propter ſe, pp aliud. An deus. põt diligi propter retributionẽ. Amor concupiſcentię, & amicitię qd eſt: qũo differunt: quotupliciter accipiunt, diſt. 1. q. 1. li. 1. Item diſt. 1. q. 5. li. 2. Item diſtin. 27. li. 3. per totum tractatum. de charitate in li. 3.

Diligere intensè, & actu intenſo, quomodo differunt. Multiplex acceptio diligere intensè. diſt. 1. q. 1. li. 1.

An homo ſemper tenetur diligere deũ: dum de eo cogitat, diſt. 1. q. 4. li. 1.

Charitas requiritur ad actum meritorium: & quomodo format virtutes, & actus, diſt. 26 li. 3.

Charitas quid eſt, diſt. 27. li. 3.

Amor triplex. ibidem.

Amor naturalis, ſenſitiuus, intellectiuus.

Amor arbitrarius.

Multiplex amor concupiſcentię: amor amicitiæ. Et ſi eſt vnus, vel plures actus. ibidem.

Item amor effectiuus, effectiuus. Ibidem.

Item diſt. 1. q. 5. li. 2. Item diſt. 6. eiuſdem.

Differunt amor, charitas, dilectio. diſtin. 27. li. 3.

Amare deum quid eſt. ibidem.

De pręcepti charitatis obligatione cum ſuis clauſulis: explicatione: obſeruantia. ibidem.

Diligere deum ſuper omnia intelligitur quadrupliciter. Et latè explicatur de diuerſis actibus amoris, quo homo tenetur ad pręcepti de dilectione obſeruantiam. ibidem.

Amor firmus, & tenax. ibidem.

An, & quomodo pręceptum de dilectione dei poteſt obſeruari in hac vita: an homo ex puris naturalibus poteſt diligere deum ſuper omnia. ibidem.

Quomodo gratia, vel charitas requiritur ad actum eſſe meritorium. ibidem.

Item diſt. 29. li 2.

Sub qua ratione deus dicitur obiectum charitatis, diſt. 27. li. 3.

Quæ ſunt ab homine diligenda ex charitate: & ita de charitatis obiecto. Charitatis obiectum adęquatum quid eſt. Diligere proximum charitatiuè quid eſt. Habitus charitatis acquiſitus quo plurificatur ſpecie. An habitus infuſus inclinat ſine acquiſito. Proximus quis eſt: an ſit vna infuſa charitas ſpecie. Vtrū angeli, & beati ſint proximi noſtri: vtrum dęmones ſint ex charitate diligendi, diſt. 28. li. 3.

De charitatis ordine quis eſt. Ordo diligibilis quis eſt. Quomodo ad ſalutem neceſſarius. Quomodo charitas non quęrit, quę ſua ſunt. De ordine dilectionis beatorum in patria. De gradibus incipientium, & proficientium, & perfectorum quomodo diſtinguuntur, diſt. 30. li 3. Item vtrum oportet dimittere ſignum rancoris. Ibidē.

An ſit eadem charitas viæ, & patriæ, diſt. 31. li. 3.

Vtrum deus ab æterno æqualiter diligat ex charitate omnia diligibilia. Ibi multa qualiter deus diligit rationalia, & irrationalia. Quomodo diligit contraria. Charitas, qua deus formaliter diligit, quid eſt, diſt. 32. li. 3.

Diligere quid eſt: quid eſt dilectio.

An deus plus dilexit Petrum, quàm Ioānem.

An deus plus dilexit hominem, quàm angelum.

An in dilectione dei reſpectu creaturarum ſit quidam ordo, diſt. 32. li. 3.

Charitas creata, & increata, diſt. 32 li. 3.

An omnis amor concupiſcentię præſupponat amorem amicitiæ.

Et omne nolle præſupponat velle. diſtin. 1. q. 5. li. 2.

Plura vide in gratia. &c.

¶ Cauſa.

An deus ſit cauſa finalis omnium, Differunt finis, & cauſa finalis.

Cauſa finalis dupliciter accipitur, diſt. 1. q. 5. li. 2.

Ibi de cauſalitate cauſę finalis. Et quomodo præexiſtit operationi. Si eiuſdem effectus poſſunt eſſe plures cauſæ finales.

Quomodo primum in intentione, eſt vltimum in executione. Ad ad cauſalitatem eius requiritur ipſam realiter eſſe. ibidem. &c.

De quadruplici cauſalitate quatuor cauſarum, diſt. 1. q. 5. li. 2.

Cauſa per ſe, cauſa per accidens. Et quomodo probari poteſt primitas cauſæ efficientis, diſt. 2. q. 10. li. 1.

Cauſa immediata, parrialis, totalis, cauſa prima, diſt. 45. li. 1.

Cauſare. Cauſa qd eſt. Cauſa propriè dicta, & ſine qua non. Quid eſt de ratione cuiuslibet, diſt 1 q. 1. li. 4. Itē diſt. 1. q. 2. li. 2. Ibidem de cauſalitare gratiæ ſacramentorū nouę legis. Cauſa principalis, & inſtrumētalis qd eſt. Ibidē.

Differunt cauſa totalis, & cauſa ſuffici- ens. An idem effectus poteſt depende re a diuerſis cauſis, diſt. 1. q. 1. li. 3.
Quando ſufficit aſſignare pro cauſa naturam rei, diſt. 13. li. 3.
An deus ſit cauſa prima, & immediata omnium effectuum, diſt. 1. q. 2. li. 2
Cauſa multipliciter accipitur. Cauſa mediata, & immediata. An idem ſit cauſa cauſa & immediata. Cauſa præciſa, & totalis, diſt 1. q. 2. li. 2. Cauſare quid eſt. Item quid cauſa immediata immediatione, & cauſæ effectus. Ibidem.
De ordine cauſarum eſſentialiter ordinatarum, ibidem.
An idem poteſt eſſe cauſa plurium: an idem bis producatur; an idem generetur, & creetur. ibidem.
De cauſa vide in deus.
Vtrum creatura poteſt conſeruare effectum ſine ſubiecto. A quo producuntur qualitates in ſacramento altaris, diſt. 1 q. 4 li. 2.
An cauſæ poſſunt eſſe ſibijnuicem cauſæ: dependentia cauſati ad cauſam quid eſt, diſt 1. q. 5. li. 2.
Cauſa propriè dicta, & occaſionalis, quæ eſt, diſt. 21. li. 2.
Eſſe cauſam totalem repugnat creaturę, diſt. 37. li. 2.

¶ Cęlum.

Vtrum in cęlo ſit materia eiuſdem ratio nis cum inferioribus. An ſit corruptibile: cęlum empyreum quando creatum eſt, diſt 12. q. 2. li 2.
Quomodo angelis repletũ, di. 2. q. 2. li. 2.
De numero cęlorum opiniones quatuor recitantur. Cęlum multipliciter accipitur, diſt. 14. li. 2.
Cęlum empyreum an ſit ponendum: cur ſic dicatur: quomodo influat in inferiora. ibidem.
Cęlum vnde mouetur, an naturaliter: cur & ad quid: an habeat aliquam actionem in animã: an in fine mundi quieſcet: an per aſtra agat in inferiora, ibidem.
An intelligentia contingenter moueat cęlum: & an deus per ſe moueat primum mobile. ibidem.
Cęlum chryſtalinum quid eſt. ibidem.

¶ Cerimoniæ.

An cerimoniæ legis veteris contulerunt gratiam ex opere operato, diſt. 1. q. 3. lib. 4.

¶ Certitudo.

Certitudo multiplex ex parte intellect⁹, & affectus, diſt 4. li. 2.

¶ Chriſtus, Chriſti incarnatio, mors, paſſio, meritum, vnio hypoſtatica.

An ſolus filius ſit incarnatus. Incarnatio quid eſt, diſt. 1. q. 1. & diſt. 2. li. 3.
Vnio hypoſtatica quid eſt. Vnio quid eſt: an relatio, vel entitas abſoluta, cui aſſimilatur in creaturis, diſt. 1. q. 1. li 3.
Ad terminandum ſuppoſitalem dependẽtiam quid requiritur. Qualis proportio vnibilium. Si poſſibilis ſit hęc vnio. diſt. 1. q. 1. li. 3. Item q. 2. eiuſdem.
Vniri quid eſt. ibidem.
Vniri mediatè, vel immediatè quid eſt, diſt. 2. q 1. eiuſdẽ. Item diſtin. 5. eiuſdẽ.
Vtrum tres perſonæ poſſunt eandem naturã numero aſſumere, diſt. 1. q. 1. li. 3.
Vniones an numerantur ſecundum numerum terminorum. ibidem.
Vtrum eſſentia poteſt ſuppoſitare naturam humanam, vel ei vniri. ibidem.
Differunt vniri alicui, & ſuppoſitati ab aliquo. ibidem. Item diſt. 5. eiuſdem.
Vtrum quęlibet natura põt ſuppoſitari a verbo, aut a pſona alia, diſt. 1. q. 2. li. 3.
Recitantur opiniones duæ.
Adſumi ſuppoſitaliter quid eſt, diſt. 1. q. 1. li. 3.
Caro per quid fuit vnita verbo in ſepulcro, diſt. 1. q. 2. li. 3.
Vtrum natura humana ſit vnita verbo vna, vel plurib⁹ vnionib⁹. diſt. 1. q. 1. li. 3,
Vtrum perſona diuina poſſit adſumere naturam creatam. ibidem.
Vtrũ natura humana ſit in potentia neutra ad proprium ſuppoſitum. ibidem.
Vtrum ſuppoſitum diuinum poteſt ſimul plures naturas adſumere, numero, & ſpecie diſtinctas. ibidem.
Vtrum ſuppoſitum creatum poteſt aliã naturam creatam ſuppoſitaliter adſumere. ibidem.

Vtrum verbum ſimul tempore aſſumpſit humanam naturam, & quálibet eius partem immediatè, diſtin. 2. li. 3.
Medium vnionis multiplex eſt. ibidem.
Congruitas incarnationis. ibidem. Et cur opus incarnationis ita fuit dilatum Ibidem.
Vtrum ſi homo non peccaſſet, verbum nihilominus incarnatum fuit. ibidem.
Vtrum vnio deitatis, & humanitatis ſit facta in natura, vel in perſona aſſumente, diſtin. 5. li. 3.
Differunt vniri, & adſumi, vnire, & adſumere ad vnionem. ibidem.
An homo poteſt aſſumi. ibidem.
An ſit eadem vnio animæ ad corpus, & animæ ad verbum perſonæ. ibidem.
An perſona aſſumpſit perſonam; vel natura naturam: vel natura perſonam: an perſona naturam, diſtin. 6 q. 1. li. 3.
Vtrum verbum incarnatum eſt compoſitum: & quomodo Chriſtus aſſumpſit naturam humanam vt habitum, diſt. 6. q. 1. & q. 2. li. 3.
Vtrum Chriſtus ſit aliqua duo: & quotuplex eſſe reperit in ipſo, diſt. 6. q. 2. li. 3
Chriſtus quid ſignificat, pro quo ſupponit: an ſit compoſitus; an ſit quoddam totum. ibidem.
Chriſtus contingenter eſt homo: ſed non accidentaliter: an verbum eſt duo, diſt. 5. q. 2. li. 3.
An Chriſtus ſecundum quod homo, eſt aliquid: an Chriſtus ſit vnum vnitate creata, vel increata, diſtin. 6. q. 2. li. 3.

¶ De cõmunicatione idiomatum.

De communicatione idiomatum: & ſi cõcreta vtriuſque naturæ poſſunt de ſe inuicem verè prædicari, diſtin. 37. li. 3. Hæc materia latè, & artiſticè pariter, & catholicè applicatur. Ibidem.
Idioma quid eſt, diſtin. 7. li. 3.
De triplicibus propoſitionibus, quæ currunt in hac materia: de ineſſe ampliatiuè, reduplicatiuè, & ſpeciuocatiuè. Pulchrè, & latè tractatur, diſtin. 7. li. 3. quomodo ſint concedendę.
Concretorum triplex differentia. Ibidem.
An in Chriſto filiatio temporalis, & ęterna ſint relationes abinuicem realiter diſtinctę, diſt. 8. li 3.
An eſſentia diuina ſit incarnata, & ex virgine nata. ibidem.
Vtrum, & qualiter humanitas Chriſti ſit adoranda, diſt. 9. lib. 3.
Vtrum Chriſtus ſecundum quod homo, ſit fil us adoptiuus: an Chriſtus prędeſtinatus ſit eſſe filius dei, diſt. 13. li. 3.
Vtrum Chriſtus poteſt dici creatura, diſt. 11. li. 3.
Vtrum Chriſtus potuit peccare, mentiri, decipere: cum aſſumpſit naturam maſculinã: cur de maſſa perditionis. &c. diſt 12. li. 3.
Vtrum ſumma creabilis gratia ſit animę Chriſti collata. Latè explicatur illa materia, diſt. 13. li. 4.
Vtrum fruitio animæ Chriſti fuit ſumma poſſibilis creaturę, diſt. 13. li. 4.
Chriſtus quomodo, & quorum eſt caput: & ſecundum quam naturam mediator eſt dei, & hominum. Ibi de gratia capitis, & de plenitudine gratiæ Chriſti, diſt. 13. li. 3.
An anima Chriſti videat omnia in verbo, quæ nouit verbum. Recitatur quintuplex opinio, diſt. 14. li. 3.
Chriſtus an fuit decimatus in lumbis Abraæ. Decimatio qualis actus fuit: qualiter fuit in lumbis Abraæ, diſtin. 3. q. 2. li. 3.
Natura humana in Chriſto non contraxit originale peccatum, diſtin. 3. q. 2. lib. 3.
Caro Chriſti quomodo dicitur fuiſſe obnoxia peccato in patribus, diſtinc. 4. lib. 3.
An Chriſtus deſcendit ab Adam ſecundum rationem ſeminalem: & quomodo hoc intelligitur. ibidem.
Anima Chriſti an videat omnia intuitiuè actualiter, & in proprio genere: quomodo profecit in gratia, & ſapientia: an comprehendat infinitatem verbi. Vtrum perfectiſſima notitia ſit animæ Xpi cõicabilis. Vtrũ ei potuit cõicari omnipotẽtia, diſt 14. li. 3. Item de intellectu ſcripturę cũ dicitur profeciſſe ætate, & ſapientia. ibidem.

¶ Chriſti paſſio.

Anima Chriſti, quã, & quantam habuit triſtitiam, & dolorẽ ſecundũ quã animæ portionem: de voluntate Chriſti vt natura, ac ſenſui coniuncta: quõ doluit: de quibus triſtata fuit: an Chriſti paſſio fuerit minor paſſione purgatorij, & inferni: an extenſiuè, & intenſiuè maior omni pęna omnium hominum. Vtrũ in inſtanti mortis fuerit maxima triſtitia in ſenſualitate: de quibus triſtata eſt anima Chriſti in paſſione: an ſolus Chriſtus ſenſit amaritudinem mortis: quõ in Chriſto ſimul fuit gaudium, & triſtitia ſumma: de dilatatione cordis Xp̃i ex gaudio, diſt. 15. li. 3.

An Chriſtus ſecũdum hominem habuit neceſſitatẽ moriendi: neceſſitas multiplex: moriendi neceſſitas vnde ineſt homini: Chriſti paſſio quõ fuit voluntaria, aut violẽta. De clamore valido, & anticipatione horæ mortis an fuit miraculoſum &c. diſt. 16. li. 3.

Vtrum in Chriſto fuerũt plures voluntates ſibi in volito ſemper cõformes: de multiplici voluntate in Chriſto. Vtrum in Chriſto fuit rebellio inferiorum virium ad ſuperiores: quõ orauit pro calicis ablatione: quomodo exauditus eſt. Vtrum dubitauit de morte ſua: an voluntas rationalis abſoluta in Chriſto ſemper fuit conformis voluntati diuinę, diſt. 17. lib. 3.

¶ Chriſti meritum.

De Chriſti merito: quomodo Chriſtus meruit: cui meruit: & quid: an actu beatifico: quando meruit: an idem bis meruit: in qua portione eſt meritum, & cetera multa, diſt. 18. li. 3.

An Chriſtus in ſua benedicta paſſione omnibus hominibus meruit peccati remiſſionem: gratiæ infuſionem: regni apertionem, & gloriam: latè explicatur hæc queſtio. diſt. 19. li. 3.

Ibi de finitate, vel infinitate meriti Chriſti: an prædeſtinatio habeat cauſam meritoriam: an ſolus Chriſtus ſit dicẽdus redemptor, & mediator. ibidem.

De neceſſitate reparationis humani generis per Chriſtum: & de rationibus Anſelmi: an demonſtrent, vel non: quo modo per Chriſtum, & eius paſſionẽ redempti ſumus, diſt. 23. lib. 3.

¶ Circumciſio.

Circumciſio quære in ſacramentum.

¶ Clauis.

Clauis eccleſiæ quid eſt: de poteſtate clauium eccleſiæ: ad quid ſe extendant: an ad remiſſionem culpæ, & pęnę: de errore clauium quomodo ſacerdos euangelicus ſoluit, & vtitur claue, & ſimilia, diſt. 18. q. 1. li. 4. Item diſtin. 19. eiuſdem.

Clauis iuriſdictionis, & ordinis: poteſtatis, & ſcientiæ, quæ ſunt: quis earum vſus. &c. diſt. 19. li. 4.

An Chriſtꝰ habuit poteſtatem clauium. ibidem.

¶ Clericus.

Clericus, quære in benificium.

¶ Chriſti mors.

De Chriſti morte per ſeparationem animæ a corpore: ſed non a deitate.

An caro Chriſti in ſepulcro fuiſſet putrefacta, ſi Chriſtus non reſurrexiſſet.

An informata forma ſubſtantiali. Vtrum anima Chriſti poſt ſeparationem ante corporis reunionem fuit impaſſibilis, diſt. 21. li. 3.

Vtrum in triduo Chriſtus fuerit verè homo: recitantur opiniones.

An Chriſtus in triduo fuit in ſepulcro.

An perſona verbi in triduo potuit verè dici Chriſtꝰ: & ſic de ſimilibus propoſitionibus.

Ad concedendum ſit, quod ille homo puta Chriſtus ſit vbiq;.

Ad quem infernum Chriſtus deſcendit.

Cur non ſtatim eduxit patres de limbo. &c. diſt. 22. li. 3.

Quam denominationẽ ſortitum eſt verbum in triduo. ibidem.

¶ Cognitio: notitia.

Notitia euidens quid eſt: notitia intuitiua: abſtractiua: appręhenſiua: iudicatiua: complexa: incomplexa: an eadem notitia ſit intuitiua, & abſtractiua: an tales notitiæ ſint ſynonymæ: notitia euidens vnde cauſatur: reſpectu cuius eſt: an poſſit haberi a viatore de veri-

tatibus theologicis:de quibus: quotuplex, & qualis notitia poteſt haberi de deo. In quid primum fertur intellectus cognitiuè: an ad rem ipſam, vel ad aliud. De notitia reflexa. q.1. prologi.
An notitia euidens veritatum theologicalium ſit ſcientia propriè dicta, q.2. prologi.
Notitia practica, & ſpeculatiua quid eſt. Quomodo differat. &c. vide, q. 10. 11. & 12. prologi.
Item diſtin. 35. q. 6.
An primum cognitum a nobis ſit diuina eſſentia, diſtin. 3. q. 1. li. 1.
Item diſtin. 35. q. 3. eiuſdem.
Quomodo deus a nobis poteſt cognoſci: in ſtatu vię in ſe, vel in cõceptu: & quid eſt deum cognoſcere in conceptu. diſt. 3. q. 2. li. 1.
Cognitio rei multiplex: ſimiliter, & cognoſcere multiplex eſt, diſtin. 3. q. 5. li. 1. Quæ poſſent cognoſci diſtinctè, & quæ confusè: plura alia vide de ordine cognitorum. ibidem,
Item diſtin 22. eiuſdem.
Aperitur totus ordo generationis potentiarum cognitiuarum tam ſenſus, quã intellectus multum latè, diſtin. 3. q. 6. li. 1. ad idem diſtin. 3, q. 2. li. 2.
An intellectus noſter ſeipſo intelligat ſine alio repręſentatiuo, diſt. 35. q. 2. li. 1.
Cognoſcere dei, & producere quomodo differunt, diſtin. 38. li. 1. ſic intelligere, & velle dei. ibidem.
Item diſtin. 2. q. 1. & 2. li. 1.
De cognitione dei latè habet. diſt. 38. li. 1.
Cognitio triplex: in verbo: in proprio genere: quomodo differunt, diſt. 14. li. 3.
De cognitione animæ Chriſti ſi omnia nouit in verbo: quæ verbum videt. Et ſimilia hanc materiam concernentia. ibidem.
Quomodo denique differunt hę cognitiones. ibidem.
De formatione notitiarum in genere latè habetur, diſtin. 3 q. 2. li. 2.
De cognitione angelorum quomodo cognoſcant, An per eſſentiam, vel alias: vide, diſtin. 3. q. 2. li. 2.
Quomodo aliquid dicitur videri in verbo. Quomodo creatura relucet in verbo, diſtin. 14 li. 3.
Qui non vnum intelligit, nihil intelligit quomodo conceditur. ibidem.
Cognitio infuſa quid eſt: ſimiliter cognitio acquiſita. ibidem.
An anima Chriſti omnia cognouit intuitiuè, actualiter, & in genere proprio. ibidem,
Diffusè recitantur opiniones de ponendo vel non ponendo ſpecies ſenſibiles, & intelligibiles in rerum cognitione: & acceptatur opinio, quę gaudet paucitate, diſt. 3. q. 2. li. 2.
Cognoſcere per eſſentiam quid eſt. ibidem.
Notitia intuitiua, & abſtractiua, matutina; & veſpertina. ibidem.
Ratio cognoſcendi multipliciter accipitur. ibidem.
Cognitio quadruplex. diſt. 23. q. 2. li. 2.
De profectu hominis in dei cognitione in ſtatu innocentiæ. ibidem. &c.
Praxis quid eſt: cuius potentię actus: de quo primo dicitur praxis.
Praxis virtuoſa, vitioſa: an actus voluntatis ſit praxis: an ſpeculatio. q. 10. prologi.
Notitia practica, & ſpeculatiua quid eſt: quõ differunt ſcientia practica, ſpeculatiua, quę eſt, pluta de hoc vide. q. 10. 11. & 12.
Item an theologia ſit practica, vel ſpeculatiua.
An habitus theologicus ſit practicus, vel ſpeculatiuus. q. 12. prologi.
Differunt praxis, & notitia practica. q. 11. prologi.
De praxi, & ſpeculatione inquantũ deo attribuuntur, diſt. 35. q. 6. li. 1.

¶ Columba.

Si licet educare columbas emittendas ad campum, diſt. 15 q. 13. li 4.

¶ Compoſitio.

Compoſitum, ſeu compoſitio quid dicit, diſt. 6. q. 1. & 2. li. 3.

¶ Compręhendere.

Compręhendere accipitur multis modis, diſt. 3. q. 7. li. 1. Item diſt. 14. li. 3.

¶ Conceptus.

Ordo, notificatio, & diſtinctio conceptuum, quę poſſent haberi a nobis de deo: pulchrè explicatur, q. 2. prologi. Item. q. 7. prologi.

Quos conceptus poſſumus formare de deo: quid cõcept⁹ ſimplex: quotuplex.

An cęcus poteſt formare conceptum de re non viſa. q. 7. prologi.

Intellectus formãdo conceptum de deo: ad quid immediatè terminatur. q. 1. & 7. prologi.

Conceptus habet duplex eſſe: ſubiectiuum, & obiectiuum. diſtin. 2. q 8. li. 1.

An ſit aliquis conceptus communis deo, & creaturæ, diſtin 2. q. 9 li. 1.

Res aliqua quomodo cognoſcitur in conceptu: quid, & qualiter ſignificat conceptus: an omnis conceptus ſignificat naturaliter propriè: & ſimilia multa, diſtin 3. q 2. li. 1. Item an poſſimus de deo habere plures conceptus quidditatiuos: vbi ſupra, q 3. li. 1. ibidem.

Quid conceptus quidditatiuus: quid ſimplex: quomodo de deo poſſint formari a nobis. ibidem.

Conceptus ſimplex, & compoſitus: compoſitus quid eſt. diſtin. 3 q. 5. li. 1.

Quæ conuenientia, & qualis requiritur ad abſtrahendum conceptum quidditatiuum, vel accidentalem. &c. diſt. 8. q. 2. & diſt. 17. q. 7. li. 1.

Conceptus quid eſt: quot modis accipitur, diſtin. 3. q. 2. li. 2.

¶ Confeſſio.

Confeſſio, quære in pęnitentia.

¶ Concretum.

Concreta ſubſtantiæ prædicantur contingenter de ſuis abſtractis. diſt 7. li. 3.

Concreta prædicamenti ſubſtantiæ an ſint abſolutæ: an connotatiua ibidem.

Termini connotatiui, & abſoluti quomodo diſtinguuntur. ibidem.

Concreta, & abſtracta quomodo ſe habent ad inuicem quo ad ſuppoſitioné. ibidem.

Concretorum triplex differẽtia. ibidem.

¶ Confirmatio.

An confirmatio ſit ſacramentum a ſolo epiſcopo diſpenſabile: confirmationis multiplex acceptio, diuiſio, materia, forma, miniſter, quib⁹, qñ danda eſt de eius loco, ſignificatione, inſtitutione, effectu & c. diſt. 6. li. 4.

Confirmatio qualis eſt in beatitudine: & fuiſſet in ſtatu innocentiæ, diſt. 20. li 2.

Confirmatio voluntatum multipliciter ſit. ibidem.

¶ Connotare.

Connotare: quære in prædicatum. &c.

¶ Conſcientia.

Conſcientia quid eſt: quotuplex: quomodo ligat: qui ſunt eius effectus: pulchrè habetur, diſt. 39. li. 3.

¶ Conſenſus.

Conſentire habitualiter, virtualiter quid eſt, diſt. 4. q. 2. li. 4.

¶ Conſeruatio.

Conſeruare: conſeruatio quid eſt. diſtin. 1. q. 2. li. 2.

¶ Contemptus.

Contemptus multiplex, diſt 22. q. 2. li. 2.

¶ Continere: locus.

Contineri in deo obiectiuè, virtualiter, eminenter. ſic ſimiliter eſſe in deo: eſſe cognitum ab ęterno a deo, & ſimilia, diſt 36. lib. 1 Item diſt. 14 li. 3.

Dei in creaturis exiſtentia triplex eſt, diſt. 37. Item diſt. 14. li. 3.

An deum eſſe vbiq; ſit proprium deo. diſt. 37. li 1.

Aliquis eſt in loco tripliciter: & quomodo deus eſt vbiq;: ac immutabiliter in loco, in quo prius non fuit. ibidem. Item de localitate angeli. diſtin. 2. q. 1. lib. 2.

Quomodo vniuerſale dicitur eſſe vbiq;, diſt. 37. li. 1.

Quomodo vnum ineſt alteri per potentiã, preſentiam, & eſſentiam, ibidem.

Quomodo angelus eſt in loco: ſi determinat ſibi certum locum quantũ ad magnitudinem: an poteſt coadſiſtere pluribus locis diſtinctis: an duo angeli poſſunt eſſe in eodem loco, diſtin. 2. q. 2. li. 2. Alia de locatione, & de motu locali angelorum: quære in angelus, diſt. 2. q. 1. & 3. li. 2.

Locus quid eſt diffinitiuè: tres conditiones loci, diſt. 2. q. 2. li. 2.

¶ Contingens.

¶ Contingens.

Contingens ad vtrumlibet quid eſt. Contingenter agere voluntatem quid eſt. Contingentia cauſæ in quo conſiſtit. Cõtingenter verũ, & determinatè verũ quo differunt. diſt. 38. li. 1. in cap.

Materia de contingentia rerũ non obſtãte infallibilitate diuinæ cognitionis, latè examinatur vbi ſupra.

Habere ſcientiam determinatam de futuris contingentibus dupliciter accipitur, diſt. 38. li. 1.

Cautelæ circa propoſitiones de futuris contingentibus, diſt. 39. lib. 1.

¶ Contradictio.

Quõ numquã poſſunt concedi contradictoria de aliquo, niſi fides compellat, diſt. 1. q 5 li. 1.

Contradictio eſt medium arguendi, diſt. 2. q. 1. li 1.

An omnia contradictoria æqualiter repugnant. ibidem.

Ad ſaluandum tranſitum de contradictório in contraditorium quid requiritur, & ſufficit, diſtin. 17. q 1 li. 1. Item diſt 14 q 2. li. 1 Item diſt. 14 q. 1. li. 4. Item diſt. 39. lib. 1.

Quæ contraria inferunt contradictoria, diſt. 32. lib. 3.

¶ Contritio: Attritio.

Contritio, attritio quę in pęnitentia.

¶ Corrumpere.

Qui habent corruptionem intrinſecam, vel extrinſecam, diſt. 15. lib. 2.

¶ Creare.

Vtrum creaturæ repugnet creare. Quid eſt creare. &c. diſt. 1. q 1. li. 4. Item diſt. 1. q. 4. lib 2.

Creare accipitur multipliciter, diſt. 11. lib. 3. An Chriſtus eſt creatura. ibidẽ.

Vtrum creatio actio ſit quid diſtinctum a deo creante: ſic de creatione paſsiua reſpectu creaturæ, diſtin. 1. q. 1 lib. 2. Item an ſit reſpectus realis, vel rationis. ibipem.

Creatio actiua quid dicit: multiplex acceptio nominis creare, diſtin. 1. q. 1. lib. 2

An quilibet effectus creetur a deo: an idẽ effectus generatur, & creatur. ibidẽ.

Vtrum creaturæ cõueniat per ſe non eſſe, diſt. 1. q 3 li. 2.

Vtrum creatura poteſt conſeruare totũ effectum ſine ſubiecto, diſt 1. q 4. li. 2.

Creare, & generare quõ differunt. diſt 1. q. 1. lib. 2.

¶ Culpa.

Culpa multiplex. diſt 15. q. 10 lib. 4.

DECALOGI præcepta.

De amore, ordine, ac diſtinctione pręceptorum decalogi: an ſint de lege naturæ: an diſpenſabilia: an obligeat, vt obſeruentur in charitate: an pro quolibet tempore, ſiue ad ſemper, & pro ſemper: an dñs, & quando diſpenſauit cum patribus, aut filijs Iſrael ſuper aliquibus præceptis decalogi. diſtin. 37. lib. 3.

¶ Decimare.

Decimatio an fuit actus moralis, ſacramẽtalis, & figuralis diſt 3 q. 2. li 3.

¶ Delectatio.

Delectatio quid eſt: vnde cauſetur: de eius ſubiecto: ſi diſtinguitur ab amore: ſi diabolus dicatur delectari: & quomodo an ſit nobilior dilectione, diſtin. 1. q. 3. lib. 1.

¶ Demon.

Demon: quęre in angelus.

¶ Demonſtratio.

Propoſitio demonſtrabilis quid eſt: quotuplex: demonſtrationis multiplex acceptio, q. 2. prologi.

De demonſtratione plura vide, q. 2. 3. 4. 5. & 6. prologi.

Demonſtratio potiſſima quid eſt: de medio eiuſdem. q. 5. prologi.

¶ Depoſitum.

Ad quam diligentiam tenetur depoſitarius in cuſtodia depoſiti: quando tenetur ad reſtitutionem amiſſi depoſiti: ibi multa d depoſito, diſt. 15. q. 10. li. 4.

¶ Detrahere.

Detrahere: quære in fama.

¶ Deus natura diuina.

Summariũ omniũ, quę habentur in diuinis, de eorũ identitate, & diſtinctione. q. 2. prologi. Item diſt. 2. q. 1. li. 1.

De identitate eſſentiæ diuinæ cum at-

tributis: vide latè diſtin.2.q. 1. lib.1. Item quō differunt intelligere dei, & velle dei: actus dicendi: actus memoriæ. Item q.2. ibidem, & diſt. 38. eiuſdem.
An pater, et paternitas diſtinguantur formaliter. diſt.2.q.1.li.1.
Attributum diuinum quid eſt. ibidem.
Perfectio diuina: perfectio attributalis quid eſt: an perfectio ſit in deo. diſtin. 2.q.2.lib.1.

¶ De vnitate Dei.

De vnitate dei: & quid deus: vide diſt. 2. q.10. li.1.
De vnitate numerali eſſentię diuinę cum pluralitate perſonarum. diſtin.2.q.11. lib 1.
Conſtitutio perſonarum non opponitur ſimplicitati diuinæ, diſt.2.q.11.& diſt. 26. lib.1.

¶ De filij generatione.

Quomodo filius generatur de ſubſtantia patris: & ad quem ſenſum. Item an eſſentia diuina habeat ſe quaſi materia reſpectu diuinarum perſonarum, diſt. 5.q.2. lib. 1. Item de termino formali generationis quis ſit. ibidem. q.3.
An pater genuit filium natura, vel volumtate: & quomodo hoc intelligit. diſtin. 6. lib. 1.
An potentia generandi in patre ſit quid abſolutum, vel reſpectiuum: ibi de principio eliciciuo quid eſt: cui conuenit eſſe elicitum: an ſit idem elicere, & producere. &c. Item principium eliciciuum, & productiuum quō differunt. diſt.7.q.1.& 2.lib.1. Item an potentia generandi poſſit cōmunicari filio: & an aliqua perfectio ſit in patre quę non ſit in filio, ibidem. q.3.
An productiones in diuinis fundantur in actibus eſſentialibus: & an ad diſtinctionem emanationum in diuinis requiritur diſtinctio in principijs eliciciuis, diſt 7.q.2. lib.1.
An deus ſit immutabilis, & ſummè ſimplex, diſt.8.q.7.lib.1.
An filius verè generetur a patre: & quod hoc ſolum fide creditur. Ibi quid eſt de ratione formali: intellectus diſtin. 9.q.1. lib.1.
An generatio in diuinis ſit vniuoca, vel ęquiuoca. diſt.9. q. 2. lib 1.
An generatio filij ſit ęterna, diſt. 9. q.3. lib.1.
De prioritatibus, quæ ſunt in diuinis concedendæ: & quæ non: & de modo loquendi. Latè habetur diſt.9. q.3. li. 1.

¶ De Spiritus Sancti productione.

An voluntas ſit principium productiuum Spiritus Sancti. Vbi explicatur perſonarum emanatio per aliquas propoſitiones, ibidem. An dualitas productionū in diuinis ſit ſolum fide credita, diſtin. 10 q. 1. lib. 1.
Vtrum Spiritus Sanctus producatur liberè. Quid eſt producere liberè naturaliter neceſſariò, diſt.10.q 2.lib. 1.
An Spiritus Sanctus procedat a patre, & filio: vbi confutatur error græcorum, diſt.11.q.1. lib.1.
An Spiritus Sanctus poſſit diſtingui a filio: ſi non procederet ab eodem, diſt. 11. q.2. lib.1.
Quot ſunt relationes in diuinis: quot perſonæ, penes quas relationes diſtinguuntur. ibidem. Item diſt. 27.& 28. eiuſdem. Item diſt. 12. q. 1. eiuſdem.
An pater, & filius ſunt vnum principium ſpirans Spiritum ſanctum, diſt. 12. q.1. lib.1.
Conſtitutio ex eſſentia, ex ſpiratione actiua primò conuenit ſpirare, licet nō ſit formaliter ſuppoſitum: & quō verum eſt: quod actus vt dicitur, ſunt ſuppoſitorum, diſt. 12.q.1.& 2.lib. 1.
Quō differenter tres perſonæ ſunt vnum principium creaturæ: & pater, & filius principium Spiritus Sancti, diſtin. 12.q. 1. lib. 1.
Verum pater, & filius ſpirant Spiritū Sanctum, inquantum ſunt vnum, vel inquātum ſunt diſtincti. diſt. 12.q.2.lib.1.
Amor iocundus mutu' repenſus quid eſt diſt.2.q.2.lib.1.
An pater, & filius ſpirant vniformiter Spiritum Sanctum. diſt. 12. q.3. lib.1.
An generatio filij ſit ſpiratio: quō differūt generatio. & ſpiratio: imaginatio

generationis filij: & proceſſionis Spiritus Sancti, diſt. 13. lib. 1. Item diſtin. 18. eiuſdem.
diſtin. 13. lib. 1. Idem diſt. 18. eiuſdem.

Omnia in diuinis ſunt idem: vbi non obuiat relationis oppoſitio: quomodo intelligitur. diſtin. 13. lib. 1.

Duplex ſpiritus ſancti proceſsio: temporalis, & æterna quid eſt: Ad quid datur ſpiritus ſanctus: quô illabitur animæ.

Dona, in quibus perſona in diuinis mitti dicitur: quę ſunt: ad quem ſenſum proceſsio temporalis negatur ab æterna: an verum ſit, quod eſt duplex ſpiritus ſancti proceſsio. diſtin. 14. q. 1. lib. 1.

Appropriatio donorum ad perſonas in diuinis. ibidem.

Quomodo datur ſpiritus ſanctus in donis ſuis: & in quibus: quid eſt dari eum homini: & quô datur, vel illabitur alicui, cum ſit vbique: cur plus in dono charitatis, quam in alio. diſtin. 14. q. 2. lib. 1.

An quælibet perſona mittatur: & quomodo differunt illa nomina diſtin. 3. lib. 1.

Miſſio temporalis, & ęterna viſibilis, & inuiſibilis ſpiritus ſancti quid ſignificat: quomodo ſit: qualia fuere illa ſigna: vnde producta: an ſpiritui ſancto vnita: quid repręſentarunt: cur ſolum in noua lege facta. diſtin. 16. lib. 1.

An neceſſe ſit ad hominis gratificationem infundi animę donum creatum, quod eſt gratia pręter ſpiritum ſanctum vt ſit accepta, & grata deo ad vitam. Hæc materia latè examinatur per totã. diſt. 17. li. 1. Itẽ diſt. 4. q. 1. li. 4.

Complacentia dei in rebus multiplex. diſtin. 17. q. 1. lib. 1.

Potentia dei abſoluta, & ordinata quid eſt. Ibidem. Item diſtin. 1. q. 1. lib. 4.

An deus poteſt omnia producibilia ſimul producere. diſtin. 17. q. 8. lib. 1.

Donum, & datum quô differunt: an donum ſit ſolius ſpiritus ſancti: quô ſpiritus ſanctus procedit, vt donum virtute amoris producti diſtin. 18. lib. 1.

Quomodo perſonæ diuinæ dicuntur æquales, vel magnæ: ſimiles &c. diſtin. 19. q. 1. lib. 1.

Quô vna perſona dicitur eſſe in alia per circum inceſſionem: & quid dicit hoc vocabulum. diſtin. 19. q. 2. lib 1.

Potentia, omnipotentia, potentia generandi quomodo dicuntur eſſe in perſonis diuinis: quid important illa nomina: & an potentia generandi ſit potentia: diſtin. 20. lib. 1.

An ſolus pater ſit deus. diſtin. 21. lib. 1.

Conſtitutio perſonarum quô, & ad quem ſenſum poteſt a ſanctis, & doctoribus admitti: latè tractatur diſtin. 26. lib. 1. per totum. Et recitantur opiniones doctorum, & rationes ſoluuntur. Item diſtin. 8. q. 7. & diſtin. 9. q. 2. eiuſdem. Item diſtin. 33. de identitate proprietatis, & eſſentiæ, cum perſona. & diſt. 34. eiuſdem.

An in eadem perſona ſint plures proprietates. diſtin. 27. q. 1. lib. 1.

Quomodo, & ad quem ſenſum filius dicitur verbum patris in diuinis. diſt. 27. q. 3. lib. 1.

Verbum in diuinis quô naſcitur de ſcientia patris: an omnis intellectio in diuinis ſit verbum. diſtin. 27. q. 3. lib 1.

Dicere in diuinis quid eſt: quæ perſonæ dicunt. diſtin. 28. q. 3. lib. 1.

Relatio in diuinis quid eſt: cur ſic dicitur. diſtin. 28. lib. 1. Non eſt minimę entitatis. diſtin. 26. q. 1. lib. 1.

Innaſcibilitas quomodo eſt patris proprietas. & quotupliciter accipitur. diſt. 28. lib. 1.

In diuinis non ſunt plura tribus. ibidem.

In diuinis ſunt duę emanationes: tres perſonæ: tres proprietates: quatuor relationes: quinque notiones: quomodo cõcedi pręſent illa dicta: eſſentia, & pater diſtinguuntur formaliter: pater, & eſſentia ſunt, & ſimilia dicta. ibidem. quomodo ſunt concedenda.

Principium an dicitur vniuocè de omnibus, de quibus dicitur in diuinis. diſtin. 29. lib. 1.

An relationes poſſint aliquo modo in diuinis negari ſecluſa auctoritate. diſt. 30. q. 1. lib. 1.

Cur appropriatur patri ęternitas: ſpecies filio: vſus Spiritui ſancto: & ſic de alijs

appropriatis, diſt.n 31. lib. 1.
An pater ſit ſapiens ſapiētia genita, diſt. 32 q. 1 lib. 1.
An pater, & filius diligant ſe. ff. diſtin. 32. q. 2. lib. 1.
Voluntas diuina eſt eſſentia diuina. ibidē.
Quomodo ſpiritus ſanctus eſt nexus amborum: & quomodo pater, & filius diligunt ſe ſpiritu ſancto. ibidem.
Quomodo aliquid eſt in deo, quod nec eſt purum eſſentiale: nec notionale. ibidem.

¶ Dei ſcientia: dei cognitio.

An in deo ſit ſcientia ex natura rei: de ſcientia, & cognitione dei plura habētur, di. 35 li. 1. p totū & in ſequē. diſt.
An in deo ſit habitus ſicut eſt in eo ſcientia, diſtin. 35 q 1. lib 1.
Deus cōtinet perfectionem omnis creaturæ eminenter, diſt. 35. q. 2. lib. 1.
An deus ab æterno referatur ad creaturam, diſtin. 35 q 4. lib 1.

¶ Idea.

An deus intelligat per ideas: & in genere tractatum de ideis latè vide, diſtin. 35. q 5. & 6. lib. 1.
Perfectiones creaturarum quomodo dicuntur eſſe in deo, diſtin. 36. lib. 1.
An eſſe vbique ſit proprium deo, diſt. 37. lib. 1. & quomodo deus immutabiliter eſt in loco, in quo prius non fuit. Et quomodo deus eſt vbique &c. ibidem.
An deus habet ſciētiam determinatam, & neceſſariam omnium futurorum contingentium: hæc materia latè examinatur diſt 38. li 1. per multa dicta.
Omnia, & ſingula cognoſcibilia deus cognoſcit infallibili, & determinata cognitione, diſtin 38. li. 1.
Deus certitudinaliter cognoſcit omnia futura contingentia Quodq; infallibilitas diuinæ cognitionis non repugnat contingentiæ creaturæ. ibidem.
An deus intuitiuè cognoſcat omnia: & quomodo cognoſcit omnia in ſua eſſentia. ibidem.
An deus ſit præſcientia omnium futurorum contingentium: deum præſcire quid eſt ibidem.
Nulla eſt viciſſitudo in diuina cognitione. ibidem.
An de⁹ cognoſcat infinita: latè examinaſ hęc materia, diſt 38 li 1 & 39. eiuſdē.
Scientia dei in ordine ad cognita multiplex eſt, diſt. 38. li. primi. Item diſt. 39. eiuſdem multa vide de ſcientia dei viſionis approbationis &c.
An deus poteſt plura ſcire, quàm ſcit, diſt. 39. li. primo.

¶ Pędeſtinatio: præſcientia.

De prædeſtinatione, & pręſcientia dei, & cauſa eorundem, diſtin. 40. & 41. li. 1. latè habetur: cum multorum dubiorū ſolutione. Item diſtin. 20. li. 2.

¶ Potentia.

De potentia dei, & omnipotentia: an pōteſt facere omne poſſibile fieri: an poteſt probari eum fore omnipotētem: an poteſt facere, quæ non fecit: an melius, quàm fecit: an mundum meliorē iſto, diſtin. 42. 43. & 44. li. 1. per totum latè habetur de concernentibus dei potentiam.

¶ Voluntas.

De voluntate dei, an ſit cauſa omnium: an ſemper impleatur de comformitate eidem: latè habetur cum remiſsione ad expoſitionem canonis, diſt. 45. li. 1. vſque in finem.

¶ Dilectio.

De dilectione dei, quomodo deus diligat omnia: an æqualiter vel non: quem plus alio &c. diſtin. 32. li. 3.

¶ Cauſatio.

An deus ſit cauſa prima, & immediata omniū effectuum: an ſit cauſa noui effectus ſine ſui mutatione, & qūo: an dupliciter agat eadem actione: an ſit cauſa libera, diſtin. 1. q. 2. li. 2.
Vtrum deus potuit mundum produxiſſe ab æterno: vbi ſoluuntur rationes de æternitate mundi, diſtin. 1. q. 3. li. 2.
Vtrum quilibet effectus creatura deo, diſtin 1. q. 1. li. 2.
Quomodo deus dicitur menſurari æternitate, diſtin. 2. q. 1. li. 2.
Vtrum deus poteſt facere voluntatem rationalis naturę impeccabilem per naturam, diſtin. 23. li. 2.
An deus poteſt odiri, diſtin. 43. li. 2.

¶ Diffinitio.

¶ Diffinitio.

Diffinitio quid nominis:quid rei quomodo differunt,q.5.prologi. Item diſt. 1. q. 1.li. 4.

Diffinitio per additamentum quid eſt:& quomodo primò eſt ſubſtantię,diſt.2. q.4.li.1.

Diffinitio hominis,quę eſt,diſt.7.li.4.

¶ Diligere.

Diligere:vide in charitas.

¶ Diſpenſare.

Quid eſt diſpenſare in lege.diſt.37.li. 3.

¶ Diſtinctio,& diſtingui.

Aliqua diſtingui per aliquid quomodo intelligitur,q.11 prologi Item diſt. 2.q. 1.& 3.lib. 1. Ibi de diſtinctione eſſentiali,reali,formali,plura vide. Item de diſtinctione ex natura rei quid eſt.

Quæcūq; ſic ſe habent, quòd vnum manet alio non manente diſtinguuntur realiter:quō intelligitur, diſt.1.q.5 li. 1.latè examinatur.

Diſtinctio multiplex:quomodo arguitur diſtinctio aliquorum. Diſtinctio formalis quid:multipliciter accipitur.plura;vide de hoc diſt.2 q 1.& 1 1.li.1.Itē de diſtinctione rationis, cui conuenit: vbi ſupra.q.3. Item quid eſt diſtinctio formalis,diſt.28.li.1.Pater, & paternitas an diſtinguantur formaliter. diſt. 2.q.1.li.1.

Diſtingui quid eſt : vnde arguitur aliqua diſtingui : diſtingui formaliter qd eſt: quibus conuenit:& ſimilia multa, diſt. 2 q.1.li.1.Item diſt.11.q 1.li.1.

Diſtinctio quandoq; eſt conditio propoſitionis,& nō rerum. diſt.2.q.1.li.1.

Differunt eſſe primò diuerſa, & alterius rationis: quę dicuntur eſſe eiuſdem rationis, diſt.9.q.2.

Diſtingui perſonaliter duplicitèr accipitur,diſt.12.q 1.li.1.

Diſtigui ratione accipitur dupliciter : de quibus propriè dicitur diſtingui, quō realiter idem, diſtinguuntur ratione, diſt.33.q.1. li. 1.

Actuum diſtinctio, & vnitas:vnde ſumit, diſt.14.li.3 Item diſtin 33. li.3. Item diſt.16. li.2.

De identitate, & diſtinct. quorum ſunt: quo ſunt poſitiones immediatè : quæ differunt ſpecie eſſenciali, vel accidentali,diſt.1 q.6.li.2.Item diſtin 3. q 1. eiuſdem.&c.

¶ Dolor; triſtitia.

Dolor,& triſtitia quid ſunt:quomodo differunt : vnde, & quomodo cauſantur, diſt.15 li.3.

¶ Dominium.

Dominorum diſtinctio,& tranſlatio,diſt. 15.q.2.li 4.

Dominandi poteſtas vnde eſt : vnde acquiritur: domini quid tenentur ſubditis.diſt.15 q.5.li.4.

Dominus quando poteſt imponere collectam ſubditis,diſt.15 q 5.li 4. Et de cauſis impoſitionis collectæ.ibidem.

Dominus an poteſt alicui concedere immunitatem talliarum diſt.15 q 5.li.4.

Dominus an poteſt recipere, quantum vult a recedentib' de ſuo dominio.ibidem.

Dominus an tenetur ex facto familię, & ſuorum officialium,diſt.15.q.5. li.4.

Dominus an poteſt vendere officia temporalia ibidem.

¶ Dubitatio.

Dubitatio capitur dupliciter.diſt.17. li.2.

¶ Duratio.

Duratio an importet rem diſtinctam a durante: menſura durationis angeli quid eſt : an ſit eadem menſura durationis omnium menſurabilium An deus menſuretur duratione ; & ſimilia, diſt.2.q.1. li 2. An ad durationem requiratur ſucceſſio actu ; vel potentia, ibidem.

E C C L E S I A.

Eccleſia quare, & quomodo dicitur corpus Chriſti myſticum.diſt.13. li. 3.

¶ Educere de potentia materię.

Educi de potentia materię qd eſt. Cuius eſt educi de potentia materiæ, diſt.1. q.1.li.4. Item diſt.1. q. 1. li.2.

¶ Electio.

Electio ſumitur dupliciter. An ſit impoſſibilium.diſt.6. li.2.

✱✱

¶ Eleemoſyna.

Vtrum eleemoſyna ſit de conſilio, vel præcepto: latè examinatur materia de eleemoſynarum largitione. Qui ad hoc teneantur. De quibus danda eſt eleemoſyna: quibus: an malis: an validis mendicantibus: hiſtrionibus, mimis. Quis ordo habendus, & cætera multa diſt. 16. q. 4. li. 4. Quæ eleemoſyna eſt præſtantior alia. ibidem.

¶ Elementum.

Vtrum elementa, ex quibus conſtant animantium corpora realiter: maneât in eis ſubſtantialiter. Quomodo elementa manent in mixtis. Mixta quomodo componuntur ex elementis: plura vide diſt. 15. li. 2.

¶ Error.

Errores Euticetis: Neſtorij: Arrij: Sabellij. diſt. 5. li. 3.

¶ Eſſe.

Eſſe multiplex reperitur. diſt. 6. q. 2. li. 2.

Eſſe verbum ſumitur tripliciter, diſt. 22. lib. 3.

Eſſe obiectiuum quid eſt, q. 1. prologi.

Habere eſſe virtuale in cauſa quid eſt, diſt. 3. q. 2. li. 2.

¶ Euchariſtia.

Euchariſtię inſtitutio. De tpe, & loco inſtitutionis. Euchariſtię diffinitio. Quid diras euchariſtiæ: præcellentia ſuper alia ſacramenta. De euchariſtiæ nominibus: de cauſis inſtitutionis. diſt. 8. q. 1. li. 4.

Euchariſtiæ præfiguratio multiplex: ſacramentorum præfigurationis cauſa, & ratio. Si ſpecies panis, & vini ſunt vnum ſacramentum. A non ieiunis quando poteſt ſumi, diſt. 8. q. 2. li. 4.

Conſecrationis euchariſtiæ forma quæ eſt. A quo inſtituta: de forme mutatione, & eiuſdem expoſitione.

Quid eſt in euchariſtia ſacramentum tantum, res tantum: res & ſacramentum ſimul. diſt. 8. q. 3. li. 4.

De multiplici modo manducationis euchariſtiæ: ſi eius manducatio eſt de neceſſitate ſalutis. Manducatio euchariſtiæ ſpiritualis, & ſacramentalis, quæ eſt. An Chriſtus manducauit euchariſtiam ſacramentaliter: an angeli ſpiritualiter. Quale corpus dedit Chriſtus diſcipulis ſuis in cęna, diſt. 9. q. 1. li. 4.

De acceſſu multiplici ad euchariſtiam. Quid eſt dignè, vel indignè ſumere euchariſtiam Quę reddunt hominem indignum ad ſumēdum euchariſtiam: peccatu quale, pullutio corporalis.

De grauitate peccati indignè ſumentiū. Qualis requiritur præparatio, diſtin. 9. q. 2. li. 4.

An ſacerdos diſpenſans euchariſtiam indignis, peccatoribus, publicis, occultis, notorijs, hiſtrionibus, ſuſpectis de crimine, amentib⁹, energuminis, peccet, diſt. 9. q. 2. li. 4 Sic de torneatorib⁹ ſortilegis, aleatoribus, magis, artes prohibitas exercentibus. ibidem.

De proprietatibus corporis Chriſti in euchariſtia, ſi eędem ſint in ſacramento, & in cęlo. Si ſit in euchariſtia quantum: de corporis actione, & paſſione: de operatione ſenſitiua: de vbi, & loco, & multis ſimilibus proprietatibus ſecundum omnia prædicamenta, diſt. 10. li. 4.

De tranſſubſtantiatione, & conuerſione panis, & vini in corpus Chriſti. Quid dicunt illa nomina: quō notificantur: quale corpus eſt ſub ſpeciebus: ſi ſubſtantia panis, & vini manet poſt conuerſionem: quō, & per quas propoſitiones conuerſio illa decet exprimi: an illa conuerſio fiat inſtantaneè: an panis anihiletur, & multa alia diſt. 11. q. 1. li. 4.

De euchariſtiæ materia: ſi debet eſſe panis triticeus: & vinum album, vel rubeum: ſi vinum artificiale: de admixtione aquę cur ſit, quando fieri debet: ſi conuertitur in ſanguinem domini: ſi panis azymus, vel fermentatus eſt materia. De quantitate materiæ panis, ſi ſit determinata: admixtione aquæ in dolio. &c. diſt. 11. q. 2. li. 4.

De accidentibus euchariſtiæ, quæ ſunt ſine ſubiecto, ſi eandem habent actionem, & paſſionem extra ſubiectum ſicut in ſubiecto. Quæ ſunt euchariſtiæ accidentia. Euchariſtiæ ſpecies an nu-

triant ſumẽtem. Si ſit ibi vera fractio. Per quam ſpecierum tranſmutationẽ deſinit ibi eſſe corpus Chriſti.&c.diſt. 12.q.1.li 4.

De fructu ſumptionis euchariſtiæ multiplici: an melius ſit accedere: quàm abſtinere. De ſuptione euchariſtiæ ſub vtraq; ſpecie, ſi liceat laicis. Si licet eo dem die plureis cõmunicare. Quando cõmunicandum eſt de neceſſitate ſalutis: repræhenſio frequenter abſtinentium habita præparatione, diſt. 12. q. 2. li. 4.

De euchariſtiæ miniſtro quis eſt. Quam habet reſpectu euchariſtiæ poteſtate: ſi poteſtas illa poteſt auferri, vel non. Si hæreticus poteſt conſecrare: vtrum tantum valet miſſę ſacerdotis mali, ſicut boni An liceat audire miſſam notorij, & ab eo ſacramẽta recipere: an a ſuſpenſo: a fornicario. An ſacerdos curatus tenetur ſubdito euchariſtiam dare quoties, & quando petierit. An plures poſſent eandem hoſtiam conſecrare An ſacerdos poteſt miſſam applicare, cui vult. Vtrum proſit vna miſſa pluribus, quibus ſe ſingulatim obligauit. De defectib' miſſæ, &c. diſt. 13 q. 2. li. 4.

¶ Excommunicatio.

Vtrum homo poteſt hominem excommunicare. Excommunicatio quid eſt: quotuplex: qũo incurritur: ad excommunicationem iuſtam quæ requiruntur: pro quibus excõmunicandum eſt: effect' excommunicationis maioris, & minoris: quando excommunicatio eſt nulla: de participantibus cum eiſdem: quibus licet, & quibus non licet cõmunicare cum excõmunicatis: & de multis finalibus materiam excõmunicationis concernentib', diſt. 18. per totum: & in materia de pęnitentia ſit remiſſio ad eundem locum. &c.

¶ Exorciſmus. Catechiſmus.

Exorciſmorum effectus quis eſt, latè explicatur: exorcizare quid eſt: an ſit ſacramentum: de exorciſmis Salominis: an neceſſàriò requiratur ad baptiſmũ, diſt. 6 q. 3. li 4.

Catechixare quid eſt, diſt. 6. q. 3. li. 4.

¶ Experimentum.

Experimentum quid eſt: vnde ſumitur: artifex, & expertus quomodo differenter operantur. q. 11. prologi. &c.

FACERE, QVOD in ſe eſt.

Facere, quod in ſe eſt, contingit tripliciter, diſt 9. q. 2. li. 4. Item diſtin. 22. q. 1. Item diſtin. 27. li. 2. & quod facientem quod in ſe eſt: deus non deſerit: ſed illuminat.

¶ Falſarius.

Falſarius quis: quotuplex: quotupliciter cõmittitur falſitas, diſt. 15. q. 9. li. 4.

¶ Fama. Diffamate. Dettahere.

Famę multiplex acceptio, & læſio, diſtin. 15. q. 16. li. 4.

Diffamantes alium in fama qũo tenentur ad reſtitutionem: latè habetur hęc materia. Et vtrum negans crimen verum occultum in publico propoſitum peccet mortaliter. &c. di. 15. q. 16. li. 3.

¶ Fantaſma.

Fantaſma quid eſt, diſt. 3. q 2. li. 2.

¶ Fictio.

Fictio quid eſt, diſt. 8. q. 1. li. 2.

¶ Fides.

De fidei ad ſalutem neceſſitate: an ad credendum omnia credibilia vna fides infuſa ſit ſufficiens, & neceſſaria.

Fidei multiplex acceptio: diffinitio: certitudo: an ei poſſit ſub eſſe falſum: fidei inclinatio: reſpectu quorum eſt fides infuſa, vel acquiſita: ad quid ponitur: de eius vtilitate corruptione ſubiectatione: in quibus eſt fides: & ſimilia. diſtin. 23. q. 2 lib. 3,

An fides informis ſit virtus: an donum dei. diſ. 23. q. 2. lib. 3.

Item in genere an fides ſit virtus: quę fides eſt maior alia. ibidem.

Vtrum de credibilibus in eadem anima poteſt eſſe fides, & ſcientia: an ſimul poſſunt ſtare habitus fidei, & ſcientiæ: quid acquirit ſtudens theologiæ: quid maiores in eccleſia: quid apoſtoli, & prophetæ: an fidem, vel ſciẽtiam: quid audiens articulos fidei prædicari ac-

quirat. diſtin. 24. lib. 3.
An deus poteſt cauſare euidentem notitiam de credibilibus in viatoris anima. diſtin 24. lib. 3.
Articulus fidei quid eſt diſtin. 24. lib. 3. Item diſtin. 25. eiuſdem.
An ratio præſupponat actum voluntatis: vt credat articulos fidei, diſt. 24. li. 3.
De fide: vide latius in virtus.
Vtrum oẽs fideles teneantur ad credulitatem omniũ articulorũ fidei vtriuſq; teſtamenti; multiplex articulorum fidei diſtinctio, ordinatio, fides explicita: plura de hoc vide ſub diſtinctione multiplici articulorum fidei, & credentium, hominum in eccleſia, di. 25. li 3.
An homo ſimplex teneatur credere ſuo prælato fidem explicari, diſt 25. li. 3.
An temporis ſucceſſu creuerint articuli fidei.
An ſummus pontifex, vel eccleſia poteſt facere nouum articulũ fidei, di. 25. li. 3
An fidei meritum tollatur per rationem habitam de credibilibus, diſt. 25. li. 3.
Vtrum ſcientia euacuetur in patria. diſt. 31. li. 3.

¶ Finis.

Finis ſcientiæ, & ſcientis: finis amatus amore amicitiæ, & concupiſcentiæ: finis, & cauſa finalis, quõ differunt. Ibi de fine ſcientiæ, q. 11. prologi. Itẽ diſt. 38. li. 2. Finis capitur tripliciter, diſt. 38. li. 2.
An poteſt ſufficienter probari, ꝙ oẽ agens agit propter finẽ. diſt. 1. q 5. li. 2.
Sicut principium in ſpeculabilibus: ita finis in agibilibus quomodo intelligitur, diſt. 6. li. 2.
Cum ſit deus finis omnium: quomodo omnia dicuntur creata propter hominem. diſt. 15. li. 2.

¶ Fomes.

Fomitis peccati notificatio ſubiectatio, ablatio, diminutio, in Maria: & ſi aut qualiter in ea fuit. diſt. 3. q. 2. lib. 3.
Fomes peccati quid eſt: vnde cauſatur: an ſit augmentabilis, & diminuibilis. diſt. 30. quæſt. 2. Item diſt. 31. eiuſdem.

¶ Forma.

De formarum, & charitatis intenſione, augmẽtatione: quomodo fiat intẽſio, an ſtatus informis in ſubiecto, & extra ſubiectum. & c. latè habetur di. 17. in multis queſt. lib. 1. Itẽ diſt. 13. lib. 3.
De gr͞a collata animę Chriſti: an fuit ſuprema, multa habent de hac materia.
Vtrũ deus poteſt ſũmam gratiã creare. diſt. 13. lib. 3.
Vtrũ qualitas in ſubiecto ſit augmẽtabilis. in infinitum diſt. 13. lib. 3.
An ſubiectum quodlibet determinet ſibi certã qualitatẽ. diſt. 13. lib. 3.
An forma corporeitatis ſit ponẽda ſicut forma mixti. diſt. 15. lib. 2.
De formarum pluritate in eodẽ cõpoſito, & in diſt. potentiarum animæ, ab anima. diſt. 16. lib. 2.

¶ Formaliter, Formalitas.

Formaliter formalitas: an ſint conditiones rerum, vel propoſitionum: diſt. 2. quæſt. 11. lib. 2.

¶ Fortitudo.

Fortitudo quot, & quas habet ſpecies. diſt. 34. lib. 3.

¶ Frui, Vti.

Multiplex acceptio frui, & vti: vſus ordinatus, & inordinatus: quo cõtingit uti, vel frui ordinatè: vel inordinatè: an deo: an uirtutibus: an ſit actus medius inter vti, & frui: an omnis actus voluntatis poteſt eſſe vſus: & ſimilia multa. diſt. 1. quæſtionibus multis. lib 1.
An fruitio diſtinguitur a delectatione: an voluntas contingenter fruatur fine vltimo. An vna perſona ſine alia. &c. Multa vide diſt. 1. lib. 1.
Item ſi vna perſona poteſt adorari ſine alia. &c.
Vti quid eſt. diſt. 26. lib. 3.

¶ Fur. Furtum. Rapina.

Furtum quid eſt. De ſpeciebus furti: De reſtitutione furatorum. De participãtibus in furto, aut rapina. diſt. 15. q 3. libri quarti.

GENERATIO.

Generatio vniuoca, & æquiuoca in creaturis quomodo diſtinguuntur. diſtinctione 9. queſtione 2. libri primi.

Materiam

Materiam de generatione verbi : quære in nomine deus.

Differunt generari, & naſci : eſſe filium, vel matrem. Item differunt generatio,& alreratio,diſt 4. li.3.

Generatio filij in diuinis: q̃re in de⁹. &c.

¶ Gratia.

Gratia datur ex opere operante,& opere operato, diſt.1.q.3. li.4.

An gratia ſacramentorum ſit eadem cũ gratia virtutum.De identitate gratię, & charitaris,diſt.2.q.1. li 4.

Gratia accipiẽ dupliciter,diſt 4 q.1. li 4.

Deus poteſt alicui remittere culpam ſine infuſione gratiæ. De repugnantia peccati,& gratiæ,diſt 4.q 1.li.4.Item diſt.14.q 1. eiuſdem.

Gratia triplex. Singularis perſonæ capitis vnionis quid eſt,diſtin.1.q.1.li.3.de eodem diſt.13. li. 3.

Gratiæ rriplex acceptio. Et qũo comparatur ſemini,diſt.4 li.2.

Verum graria operans, & cooperans diſtinguantur a charitate infuſa, diſtin. 26. li.2.

Gratiæ multiplex acceptio : effectuum multiplicatio cum charitate identificatio,ſubiectatio:& quod eędem conditiones conueniunt charitati, & gratiæ ; quod eſt vna in omnibus, diſtin. 26.lib.2.

An ſit eadem gratia omnium ſacramentorum:& ſi gloria eſt gratia conſummata,diſt. 26. li.2.

Gratiam eſſe quid poſitiuum in animá qũo probatur, diſt.26 li.2.

De gratia,vide amplius in charitas: & in meritum.

Gratia ad quid, & propter quid ponitur in homine.diſt.27.li.2.

Verum hominis liberum arbitrium poteſt ſine gratia actum moraliter bonum elicere:peccata cauere,& diuina præcepta implere : latè determinatur hæc quæſtio.diſt.28. li.2.

HABITVS.

Habitus multiplex acceptio, diſtinctio, inclinatio,q.1.& 8.prologi. Item diſt. 28, q.1. li.3.

An poteſt eſſe vnus habitus principij, & concluſionis: aut totius demonſtrationis, q.8.prologi.

Habitus æquiuocatio,diffinitio,ſubiectatio,cauſatio,inclinatio,diſt.23. q. 1. li. 3.latè habetur.Quomodo aliquis habitus eſt eſſentialiter virtuoſus:aliquis contingenter ibidem : reſpectu quorũ ponitur habitus in voluntate, & ſenſu: ad quid ponitur habitus.

Quæ ſunt conditiones habitus. ibidem.

An duo habitus alterius rationis poſſunt poni in eadẽ potentia,diſt.23.q. 2.li.3.

Habitus inclinant ad actus:in qua potentia ſubiectatur,diſt. 36.li.3.

¶ Hæreticus.

Hæretici condemnati:an ſint ab eccleſia tolerandi.Hęreſis multiplex acceptio.

Diffinitio hæretici ; an pertinacia ſit de ratione hæretici:quid facit eccleſia de nouo condemnando hæreſim Si ſimonia ſit hæreſis ; ſi ſimoniaca hæreſis ſit maximum peccatum,diſt.13 q.2 li. quarti. Ibi plura alia de errantibus in fide. &c.

¶ Homicidium.

Homicidæ talionis pęna quę eſt:quis poteſt iuſtè occidi : quid reſtituitur pro homicidio: ad quam reſtitutionem tenetur homicida: aut lædens alium per animalia ſua:leones,vrſos, canes. &c. diſt.15.q.15.lib.4.

¶ Homo.

Quomodo omnia creata ſunt propter hominem,diſt.15.li.2.

Homo qũo diffinitur : an ſit concretũ ad humanitas voce, & ſignificatione : an p̃dicetur vniuocè de deo,& alijs hoib⁹: an ſit ſpecies ſpecialiſſima. diſt.7. li.3.

Homo quid ſignificat, diſt.22. li.3.

An in homine ſit tantum vna anima, a potentijs realiter indiſtincta, diſt. 16. lib.2.

Homo ex quibus cõponitur.diſt.16. li.2.

De viri conſtitutione,& paradiſo loco voluptatis ſuæ, diſt. 17. li 2.

De formatione Euæ ex coſta Adæ : & cur Adam formauit extra paradiſum : Euam in paradiſo : angelum in

cęlo,diſt.7.q.2 li.2.
De hominis conſeruatione per nutrimẽtum quantum ad indiuiduum: & vtrũ pro ſtatu innocentiæ habuit corpus immortale: ibi plura de mortalitate hominis;an potuit non mori:differentia inter immortalitatem patrię, & ſtatus innocentiæ; an homo fuiſſet mortuus,ſi non peccaſſet. diſt.19. li,2.
Homo interior,& exterior quomodo differunt, diſt. 24 li.2.

IEIVNIVM.

Ieiunium multiplex: quomodo obligat: qui tenentur ad ieiunium:qui excuſantur:an quis toties peccat,quotięs frangit ieiunium quadrageſimæ, vel alterius diei:de collationibus nocturnis: ſi ieiunium poteſt trãsferri, aut cõmutari:vtrum miniſtrans cibos frangentibus ieiunium peccet: hæc materia de ieiunio latè examinatͣ diſt.16.q.3 li 4
¶ Ignorantia.
Ignorantia multiplex:quæ excuſat a peccato, & quæ non latè, & clarè habetur,diſt.22.q 2. li 2.
An ignorantia legis euangelicæ, excuſet ignorantem,diſt.22.q 2. li.2.
An ignorantia plus excuſet, quàm infirmitas:an comitetur omne peccatum, diſt.22 q.2.li.2.
Ignorantia multipliciter ſolet diuidi, ſecundum opinionem ad ſcientiam; in ordine ad obiectum, ad voluntatem; ad actum peccati,diſt.22.q.2 li.2.
Differunt agere ignoranter,ignorando, ex ignorantia.ibidem.
Omnis malus ignorans, quomodo intelligitur.diſt.22 q 2 li 2 Item diſtin 36. li.3. quomodo malitia excecat.
Ignorantia in intellectu practico,vel ſpeculatiuo quid,diſt.22 q.2.li.2.
¶ Illapſus.
Illapſus ſanctificatiuus quid eſt, diſt. 14. q 1.li.1.
Illabi quid eſt:cui conuenit: an dęmoni: an ſoli deo.diſt 8.q 2 li. 2.
† Illuſio.
Vtrum dęmones poſſint illudere ſenſus humanos ſuis pręſtigijs;& quõo contingit id fieri Latè explicatur, & multipliciter,diſt.8 q 2.li.2.
¶ Imago
Imago quære in veſtigium.
¶ Impoſitio.Significare.
An aliquis poteſt imponere nomen ad ſignificandum diſtinctius,quàm poſſit intelligere Quid eſt nomen ſignificare. Et quomodo nomina ſignificant. Quæ ſignificant primò:quæ non primò,diſt.22.li 1.
Signum primæ intentionis,aut impoſitionis,vel ſecundę quid eſt,diſtin.22. li.1. Item diſt.23. eiuſdem.
Vox quid ſignificat; an conceptum mentis: & quid ſignificat conceptus mentis, diſt 22. li.1.
De ſignificatione nominum plura vide diſt 22.li 1.
¶ Incantatio.
Incantatio, quære in maleficium.
¶ Incarnatio verbi.
Incarnatio verbi,quære in Chriſtus.
¶ Inclinatio.
An cuiuslibet habitus, & in genere cuiuſlibet formæ inclinatio differt a forma,vel habitu,diſt 23.q 1 li.3.
Inclinatio animæ ad corpus quid eſt,diſt. 1.q 6. li 2.
¶ Infinitum.
Infiniti multiplex diſtinctio. Cathegorematicè,& ſyncathegorematicè, diſt. 1.q.3. li.2.
Infinitum cathegorematicè,an ſit poſſibile in creatura.Plura ibi vide de infinitate intenſiua,& extenſiua, diſt.1.q. 3.li.2. Et reſpondetur ad rationes opinionum ibidem: quæ ponunt poſſibilitatem infiniti.
An vnum infinitum poteſt excedere aliud:aut dici maiꝰ, vel triplũ ad aliud: an ſit dabile infinitum in multitudine extenſiuè,& intenſiuè diſt.1.q.3. li 2.
¶ Intentio.
Intentio quid,& quotuplex:actualis,virtualis,habitualis. Et quæ illarum requiritur ad ſacramẽtum aliquod, diſt. 6 q 1 li 4.
An intentio ſit actus vnius potentiæ, vel

duarum;an ſit vnus actus. Quomodo dicitur lumen: an diſtinguitur a fine, & voluntate,diſt 38 li 2 Item de mul tiplici eius acceptione. ibidem.
An intentio ſufficit ad bonitatem operis: & an ſecundum eam menſuratur quantitas boni operis; an deniq; bona intentio ſufficiat ad ſalutem, diſt. 40. lib. 2.

¶ Incubus.

Incubus: quære in ſuccubus.

¶ Indiuiduum.

Indiuiduum: quære in perſona.

¶ Iudex: iudicium.

Quæ perſonæ requiruntur ad iudicium, quæ ſint earum nomina: quæ repelluntur a iudicio. Iudex ſecularis quid poteſt recipere tam ordinarius, quàm delegatus. Ad quorum reſtitutionem tenetur iudex de receptis in iudicio: cui tenetur reſtituere. Ibi de reſtitutione actoris.aduocati,teſtium. &c. diſtinctione.15 q 6. li.4 Item de condentibus leges iniquas contra eccleſię libertatem; & an aduocati tenentur pauperibus gratis aduocare. Et ſimilia. ibidem.

¶ Iuramentum.

De iuramento quid eſt. Si licet iurare Qua ex cauſa Iuramenti multiplex diſtinctio. &c.
De iuramenti obligatione, excuſatione, diſpenſatione: comitibus iuramenti. Item de periurio, & ſimilibus reſpicientibus iuramenti,& periurij materiam,diſt 39,q.1.& 2 per totum. li.3.

¶ Iuſtitia.

Iuſtitiæ ſpecies quæ ſint,diſt 24.li.3.
Item iuſtitia triplex eſt,diſt. 6. li. 2.

¶ Iuſtitia originalis.

Iuſtitia originalis quid eſt:vnde,a quo,ad quid data fuit homini Quomodo cōparatur ad gratiam.Quale malum ab ſtulit ab homine,diſt.30 q.1.li.2. Ibi de peccato originali, & q 2.

CATECHISMVS.

Catechiſmus: quære in exorciſmus.

LABOR.

An laborare manibus ſit de præcepto:de quo præcepto: legis naturæ. &c. Ad quid ordinatur labor manuum Quid intelligitur nomine laboris manuum, diſt. 16. q 4. li 4.
An melius ſit viuere de labore manuū, quàm de mendicitate,diſt. 16.q.4.li.4.

¶ Latria.

Latria,quære in adorare.

¶ Lex.

Legis notificatio, multiplex diſtinctio, obligatio, diſt.37. li 3. Quomodo,& quot modis aliquid dicitur eſſe de lege diuina,diſt 37. lib. 3.
An cum ignorantia inuincibili ſtet legis tranſgreſſio,diſt.37. li. 3.
An diſtinctio legis ſit data per oppoſita. Quid eſt diſpēſare in lege.diſt.37.li 3.
In lege veteri fuere moralia, cerimonialia,iudicialia cum eorundem notificatione,diſt 37. li.3.
Quotupliciter aliquid dicitur eſſe de lege naturæ,diſt 37.li 3.
Lex vetus,& noua quomodo diſtinguuntur; de eorundem comparatione adinuicem,
Item quomodo lex vetus dicitur occidēs: cohibens manus, non animum:lex timoris.&c. diſt.40. lib 3.
Lex dei quid dicit; quomodo ſe habet ad rectam rationem, ad quam extenditur,diſt.35.li.2.

¶ Liberum arbitrium.

Liberum arbitrium: quære in anima.

¶ Libertas.

Libertas, quære in anima.

¶ Lignum.

Lignum vitæ cuius fuit virtutis, & naturæ,diſt. 19.li.2.

¶ Locus.

Locus:quære in continere.

¶ Ludus.

Ludus alearum,ſcacorum ſi ſit licitus, vel de ſe malus:ſi acquiſita ſint reſtituenda. De inſpectatoribus ludentium.De miniſtrantibus ludendi inſtrumēta.Ibi de ludo vadiantium, & ſimilibus, diſt.

15.q.13.li.4.Item in genere:an ludus gratia lucri,& queſtus ſit de ſe malus. ibidem.

¶ Lumen.

Lumen:quære in lux.

¶ Lumen gloriæ.

Lumen gloriæ quid eſt,diſt.1.q.2.li 1.

¶ Luxuria.

Luxuria multipliciter accipitur, diſt.6 li.2.In quibus conſiſtit luxuria. ibidem.

¶ Lux.

Vtrum lux ſit cauſatiua luminis, tãquam qualitatis a ſe diſtinctæ. Lux, & lumen quid eſt. Quomodo differunt. De lucis creatione,& diſtinctione diei a nocte. An ſit ſubſtantia,vel accidens: vbi fuit lux creata. De luce ſolis: & ſimilia, diſt.13.li.2.

MALEFICIVM.
Incantatio.

An licet tollere maleficium intentione curandi maleficiatũ, diſt.8.q.2. li.2.

An carmina, & incantationes habent aliquam cauſalitatem reſpectu effectuũ conſequentium,diſt.8. q.2 li.2.

¶ Malum.

Malum an habet cauſam efficientẽ. Quotuplex malum. Malum quid eſt. An ſit a bono,& in bono &c.diſt.34. li 2.

¶ Maria.

An virgo Maria fuit aliquando ſubiecta originali peccato, Pulchrè determinatur hæc quæſtio cum reſpicientibus hanc materiam,diſt.3.q.1.li 3.An indiguit redemptore, & quõ, ibidem.

An virgo Maria in Chriſti paſſione dubitauit,diſt 3.q.1. li.3.

An fomes peccati fuit penitus ablatus a virgine,diſt.3.q.2. li.3.

An virgo Maria fuit impeccabilis:in bono confirmata habens potentiam merendi,diſt,3.q.2. li 3.

An virgo Maria fuit verè mater dei, & hominis Chriſti. Item ſi mater miraculoſa,an fuit mater deitatis: an meruit eſſe mater Chriſti: an meruit Chriſtum incarnari,Quomodo ſe habuit ad generationem prolis Chriſti.

An Spiritus ſanctus poteſt dici pater Chriſti, diſt 4. li 3.

An Maria potuit habere plures filios vna generatione.ibi.

Aliquid natum eſt de virgine, quod non eſt Chriſtus.ibidem.

¶ Materia.

An materia prima ſit entitas poſitiua a forma realiter diſtincta. De conditionibus materię primę latè habetur. An poteſt ſtare nuda. An ante omnem diẽ fuerit nuda.&c. diſt.12.q 1.li.2.

Vtrum cęlum habeat materiam eiuſdem rationis cum natura elementorum, & mixtorum. Materiam appetere formam quid eſt pluta de hoc, diſtin. 12. q. 2. li.2.

¶ Mater.

An mater habeat ſe actiuè,vel paſſiuè ad generationem prolis. Maternitatis ratio in quo conſiſtit. Maternitas,& virginitas non repugnant,diſt.4.li.3.

¶ Mendacium.

De mendacij notificatione. Multiplici diſtinctione. Patrum veteris teſtamenti a mendacij excuſatione. Quòd nullum admittitur mendacium in ſcriptura canonica. An poſſit eſſe ſine peccato. An ſit de ſe malum. Quomodo diſtinguitur a mentiri. Quomodo multa dicuntur in ſcriptura parabolicè ſine mendacio. Ibi de ſimulatione ſanctorum,diſt. 38. li.3. Ibi de viris perfectis, ſi mentientes excuſentur a mortali. &c.

¶ Mendicare

An validi corpore poſſunt licitè mendicare.diſt. 15.q.9.li.4.

An eleemoſynam recipere, diſt.16. q.4. lib. 4.

¶ Menſura.

Menſura quid eſt:quotuplex: ſi eſt in anima,vel extra:ſi perfectior menſurato: & ab ea diſtincta:de menſura angelorum:ſi deus menſuratur duratione, diſtin.2. q.1. li.2.

¶ Mercantia. Emere. Vendere. Negotiare.

Mercatio quid eſt. Quid ad eam requiritur. Si eſt mala ex ſe. Si periculoſa. De ſeptẽ periculoſis officijs. Vnde ex-

cuſat laicus negotiator. Mercari pp lucrũ,an ſit de ſe malũ,di.15.q 10.li 4.
Quis poteſt negotiari ſi clericus.&c.ibidem. Latè habetur de contractu emptionis,& venditionis. ibidem.
An vendens rem tenetur defectum occultum manifeſtare,diſt.15 q.10. li.4.
De emptione reddituum,cenſuum, vitalitiorum, & ſimilium, quæ reſpiciunt huiuſmodi cõtractum: habet diſt. 15. q.12.li.4. per totum ſuccinctè, & magiſtraliter. Et ſoluuntur rationes aliquorum taliſmodi contractum inculpatum. ibidem. &c.

¶ Meritum.

De requiſitis ad actum meritorium: & quõ voluntas meretur per quid: latè habetur,diſt.17.q.3. li 1.
Item de merito Chriſti,diſt.18. li.3.
Item diſt.19. eiuſdem.
An opera extra charitatem facta aliquid mereantur,diſt 16.q 2.li.4.
An opus ſatiſfactorium minus mereatur in gloria, quàm non ſatiſfactorium, diſt.16 q 2.li.4.
An meritum poteſt eſſe reſpectu actus neceſſarij circa obiectum neceſſariũ.
De merito Chriſti vide latiſſimè, diſtin. 18.& 19. li.3.
Meritum efficientiæ,& ſufficientiæ, diſt. 19.li. 3.
Ratio,& quantitas meriti, ex quibus dependet. Perfectio actus meritorii an magis dependeat a gratia, vel conatu voluntatis,diſt.30 li.3.Item diſtin.27. li.2 Item diſt.29 li 2.
De merito angelorum, diſt.5. li.2.
Vtrum anima per actum elicitum a voluntate,& gratia, poteſt ęternam beatitudinem de condigno mereri. Ad rationem meriti quę requiruntur. Actus meritorius quid eſt. Meritum duplex: de congruo, de condigno. An aliquis poteſt alteri mereri primã gratiam: aut beatitudinem: aut augmentum gratiæ:de obice gratiæ. Vtrum poteſt quis ſcire ſibi ineſſe gratiam: diſpoſitio proxima ad gratiam,diſt.27. li.2.
Sine gratia gratum faciente nullus mereri poteſt diſt. 19. li. 2.

¶ Miraculum.

Cui conuenit facere miraculum. Miraculum quid eſt. Quotuplex.&c. diſtin.8. q.2. li.2.

¶ Miſeria.

Miſeria culpæ,& pęnę, diſt 4. li.2.

¶ Mixtio.

Mixtio quid eſt: quomodo differt a generatione: de forma mixti, & corporeitatis, diſt. 15. li 2.
Mixta quomodo dicuntur produci ex diuerſis elementis, diſt.15. li.2.

¶ Monachus.

Monachus:quære in monaſterium.

¶ Monaſterium.

Monaſterium an tenetur ex facto monachi,diſt.15. q.8.lib.4.

¶ Moneta.

Moneta:quære in numiſma.

¶ Motus.

An oportet mouens eſſe cũ moto,diſtin. 37.li.1.Item diſt.3.q.2.li.2.
Motus primi quomodo excuſantur a peccato.diſt.23.q.1.li.3.
De quidditate motus recitantur opiniones contrariæ. Et reſpondetur ſecundum OcKam diſt.2.q.1. li.2. quod nõ diſtinguitur a mobili: pro quo ſupponit motus.ibidem.
Mutari quid eſt,diſt.2.q.3. li.2.
Quomodo nihil mouetur a ſe per ſe, & primò,diſt.14.li. 2.
De motu cœli,vide cœlum, diſtinc. 14. lib. 2.

NATVRA.

Natura quid eſt. Natura humana quid eſt,diſt.5.li.3.

¶ Neceſſitas.

Neceſſitas eſt multiplex, diſt. 16. li.3.

¶ Negotiari.

Negotiari,quære in mercantia:

¶ Notitia.

Notitia, quære in cognitio.

¶ Notorium.

Notorium quid dicitur, & manifeſtum, diſt.9. q.2. li 4.
An notorius fornicarius ſit vitandus ante denuntiationem.diſt.12.q 2.li.4.

¶ Numerus.

Nomina numeralia in diuinis quid dicunt:an ſit ibi verè numerus. Et quid eſt numerus numerans, & numeratus: eſſentialis, accidentalis, mathematicus.&c. diſt. 24. li. 1.

¶ Numiſma. Moneta.

Numiſma quare inuentum: de eius conditionibus. De moneta quis habet eā cudere. De eius falſificatione, mutatione, diſpenſatione fraudulenta, tranſlatione ad terram aliam, reſeruatione, & conflatione propter lucrum, diſtin. 15 q. 9. li. 4.

Quando princeps poteſt mutare monetam: & cuius conſenſus ad hoc requiritur. ibidem. &c.

OBIECTVM.

Aliquid eſſe obiectum adęquatum potentię, intelligitur multipliciter. Et quomodo ens eſt obiectum adęquatum intellectus noſtri. Et quomodo poteſt prædicari de qualibet re mundi, diſt. 3. q. 8. li. 1.

Obiectum adęquatum quid eſt, diſt. 26. lib. 3.

Et quomodo differunt obiectum principale, & obiectum adęquatum ibidem.

Obiectum quid eſt, diſt. 33. li. 3.

Obiectum voluntatis an ſit ens, ſiue bonum, diſt 6. & 43. li. 2.

¶ Odium.

Odium dei an ſit poſſibile creaturę, diſt. 6. & 43. lib. 2.

¶ Officium Electio.

Vtrum peccet, qui minus idoneum præficit ad officium aliquod dimiſſo meliore: quis dicitur melior alio. De perſonarum comparatione: quis: cui ſit præferendus, diſt 15. q. 7 li. 4.

PARADISVS.

Paradiſus an ſit locus corporalis a deo formatus: vbi ſituatur. Ad quid poſuit deus hominem in paradiſum, quē produxit extra. &c. diſtinct. 17. q. 2. lib. 2.

¶ Pars proportionalis.

De partibus proportionalibus ſi ſint infinitè: ſi detur vltima de mobili ſic moto: an perueniet ad terminum, diſt. 1. q 2. li. 2.

De partibus proportionalibus continui multipliciter arguitur.

Et ſoluuntur rationes ibidem.

¶ Participare.

Participantes cum furibus, aut raptoribus qui ſunt, diſt. 15. q. 3. lib. 4.

De participantibus cum excommunicatis, plura vide, diſt. 18. q. 2 & 3. li. 4.

¶ Paſſio.

An paſſio diſtinguatur a ſuo ſubiecto. Paſſionis multiplex acceptio. Quæ paſſio diſtinguitur, vel non diſtinguitur a ſuo ſubiecto. An omnis paſſio ſit demonſtrabilis de ſuo ſubiecto. q. 3. & 4. prologi.

Paſſio in anima quid eſt: qui actus dicuntur paſſiones: de ſubiecto paſſionum: quomodo inclinant voluntatem, diſt. 23. q. 1. li. 3. Item de paſſionum ſubiecto, & obiecto: vide diſt. 26. li. 3. Item de eorundem diſtinctionibus, ibidem.

¶ Peccatum. Pęnitentia.

Peccatum aliquod dicitur irremiſſibile: quare, & quotupliciter.

Peccatum primi angeli quale fuit, diſtin. 6. li. 2. Item diſt. 43. eiuſdem.

Diuiſio vitiorum capitalium per ſeptenarium: an ſit ſufficiens: cur dicuntur capitalia, diſt. 6. li. 2.

De peccato angelorum vide in angelus, diſt. 6. li 2.

An omne peccatum hominis oriatur ex tentatione, diſt. 21. li. 2.

Vtrum peccatum Adę fuit grauiſſimum omnium peccatorum. Quale fuit peccatum primi hominis. De differentia peccati Adę, & Euę. De inchoatione progreſſu, & conſummatione eorundem. diſt. 22. q. 1. li. 2.

Peccati grauitas vnde attenditur, diſt. 22. q. 1 & 2. li. 2. Item diſt 35. eiuſdem.

Differentia peccati mortalis, & venialis: & an veniale repugnet rectitudini. De duplici genere peccati venialis, diſtin. 22. q. 1 li. 2.

De peccato ex ignorantia, infirmitate, vel electione, diſt. 32. q. 2. li. 2.
Ignorantia quomodo excuſat a peccato: & quę ignorātia, ac quantum, diſt. 22 q. 2. li. 2.
Peccatum excuſatur a toto, a tanto, diſt. 22. q. 2. li. 2.
An ignorantia comitetur quodlibet peccatum: & ſi omnis malus ignorat: & quomodo. An ignorantia plus excuſet, quàm infirmitas, diſt. 22. q. 2. li. 2.
Quis contemptus aggrauat peccatum, diſt. 22. q. 2. li. 2.
Vtrum peccatum mortale poteſt eſſe in portione inferiori ſine ſuperiori, diſt. 24. li. 2.
Peccatum originale quid eſt. Vnde contrahitur ab homine. Et a quibus. An aliquis poteſt pręſeruari ab eo, diſt. 30 q. 2. li. 2. Et diſt. 31. eiuſdem. Item diſt. 32. eiuſdem.
Peccatum originale quomodo tollitur per baptiſmum: & quomodo differenter reſpectu peccati actualis: quomodo peccatum originale (licet a baptizatis) transfunditur in poſteros, diſt. 32. li. 2.
Peccatum quomodo dicitur tranſire in prolem. diſt. 33. li. 2
Quæ eſt pęna paruulorum pro originali peccato. An damnati pro originali habent cognitionem beatitudinis. An dolorem, vel triſtitiam. An originales ſit maius in vno, quàm alio diſt. 33. li. 2.
Vtrum malum habet cauſam deficientē, vel efficientem.
Vtrum malum ſit a bono, & in bono vt habitus, vel priuatio, diſt. 34 li. 2.
Peccati diffinitio multiplex: an ſit entitas poſitiua, vel tantum priuatio boni. Quomodo dicitur carentia rectitudinis, diſt. 35. li. 2.
Si peccatum dicitur corruptio, cuius eſt corruptio: an voluntatis, an gratię, an alicuius inexiſtentis & c. diſt. 35. li. 2.
Vtrum auerſio a deo ſit eſſentialius in peccato, quàm conuerſio, ad bonum cōmutabile, diſt. 35 li. 2.
Per quid diſtinguuntur peccata, diſt 35. li. 2. Et quō vulnerant naturam. ibidē.
An in omni peccato ſit auerſio a deo. An actualis, vel virtualis, diſt. 35. li. 2.
Vtrum omne peccatum ſit alicuius peccati pęna, diſt. 36. li. 2.
Pęna multipliciter accipitur: quomodo ordinat culpam: quomodo omne peccatum eſt pęna: quomodo primū peccatum eſt cauſa poſteriorum: quomodo peccatum ordinat peccatum, diſt. 36. li. 2.
Vtrum omnis pęna preſupponat culpā. Et quomodo quicquid patimur, ex merito peccati patimur, diſt. 36. li. 2
Vtrum deus ſit cauſa efficiens culpæ quā tum ad ſubſtractum. Pulchrè determinatur hæc quæſtio. Et an deus peccat. An facit peccatum. Et quomodo deus auctore nemo ſit deterior, diſtin. 37 li. 2.
Vtrum omne peccatum ſiue veniale, ſiue mortale ſit voluntarium, diſtn 41. li. 2.
De peccato omiſſionis. An ſit quid poſitiuum. Et an poteſt eſſe ſine peccato commiſſionis. Item quando quis dicitur omittere dupliciter, diſt. 41. li. 2.
Vtrum omne peccatum ex malitia ſit in Spiritum ſanctum, diſt. 43. li. 2.
Pctm̄ in ſpūm Sāctū quid eſt. Quotupliciter accipitur. Quæ requiruntur ad ipſum. Quot ſunt peccata in Spiritū ſanctum, diſtin. 43. li. 2. Quare ſic dicitur. ibidem.
Peccatum aliquod vnde dicitur grauiſſimum, diſtin. 43. li. 2.
Odium dei an ſit poſſibile creaturæ, diſt. 43. libri ſecūdi Item diſtin. 6. eiuſdem.
Peccatum ex malitia dupliciter accipitur: quomodo differunt peccatum ex malitia, infirmitate, & ignorantia. Quare ſic nominantur, diſtin. 43. li. 2.
Vtrum de aliquo poteſt ſciri, quod peccat in Spiritum ſanctum, diſtin. 43. li. 2.
Peccata in Spiritum ſanctum vnde procedunt: ex malitia, vel ignorantia, diſt. 43. li. 2. Finalis impęnitentia, & obſtinatio quomodo differunt, diſt. 43. li. 2.
Peccandi potentia quid eſt. A quo eſt. Cur deus dicitur omnipotens: poſſe peccare an ſit bonum ex libertate, diſtin 43. li. 2.

An ſufficit ad peccatum aliquid eſſe ſolū vir tualiter cognitum,diſt.4 1. li.2.
Aliquis dicitur eſſe in peccato mortali tripliciter,diſt 9.q.2.li.4.
Aliquod peccatum dicitur eſſe grauius alio multipliciter.diſt.13.q 2.li.4.
An peccatum poteſt deleri poſt baptiſmum ſine pęnitentia.diſt.14.q.1.li 4.
Pęnitentia multipliciter accipitur,& diffinitur. Quomodo peccatum dicitur deleri,diſt.14.q.1.li 4. Item diſtin.16. q.1.eiuſdem.
Actus pęnitentiæ formati informes, & quomodo differunt,diſt.14 q.1. li.4.
Reatus macula offenſa quid ſunt, diſt.14. q.1.li.4.
An remiſſio peccati, & gratiæ infuſio ſint plures mutationes,diſt.14 q.1 li.4 Et an in mutationibus inter contraria prior ſit expulſio vnius,quàm introductio alterius.ibidem.
De ordine actuum ad remiſſionem peccati requiſitorum,diſt.14. q.1.li.4.
An pęnitentia meretur infuſionem gratiæ Et quomodo pœna eſt voluntaria. De ordine actuum pænitentiæ. diſtin. 14 q.1. li.4.
An pœnitentia ſit virt' moralis,vel theologica,diſt.14 q 1. li.4.
Pœnitentia quibus conuenit:vnde originatur:vbi ſubiectatur: de gratia pęnitentiæ, & aliorum ſacramentorum, diſt 14.q.1. li 4.
An per pœnitentiæ ſacramentum deleatur mortale peccatum.De hoc diuerſæ recitantur opiniones doctorum; de modo ſcilicet remiſſionis peccati, per ſacramentum pęnitentiæ.diſt. 14.q.2. li.4.Latè examinatur illa materia ibidem: quomodo peccatum per ſacramentum pęnitētiæ deleatur cum multis alijs ad iuſtificationem peccatoris requiſitis.Diffinitio ſacramenti pęnitentiæ.De miniſtro eiuſdem. De materia,& forma,diſt.14. q.2. li.4.
Pęnitentia quare dicitur ſecunda tabula poſt naufragium diſt. 4 q 1 li.4. Item diſt.14. q 3. li.4. Item quare dicitur fundamentum. ibidem
Diuerſus eſt proceſſus in actibus pęnitentiæ in diuerſimodè habituatis: de ordine actuum pęnitentiæ,diſtin.14 q.2. lib 4.
Pęnitentia an poſſit toties, quoties itera ri:& lapſus a peccatis reſurgere: cur pęnitentia iteratur,& non baptiſmus.
De duratione pęnitentiæ quando tenetur homo pęnitere:ad quantam gratiam reſurgat peccator. An reportat cōmodum de peccato, cum reſurgit, diſt.14 q.3,li.4. cum multis alijs.
Vtrum per pęnitentiam omnes virtutes morales reſtituuntur,diſt.14 q.3. li.4.
Pęnitentia ſolēnis quæ eſt: quis eius ritus,diſt.14. q.3. li.4.
De operibus mortificatis per culpam ſub ſequentem quomodo reuiuiſcunt: ſed non opera mortua,diſt. 14.q.3.li 4.
An exiſtens in pluribus mortalibus peccatis:de aliquibus tantum poſſit pęnitere ſine alijs.diſt 15.q 1.li.4.
Vtrum inter partes pęnitentię principalior ſit contritio.Et quomodo contritio dicitur pars pęnitentiæ. Differentia inter cōtritionem, & attritionem. Plura ibi,vide de contritione:& de pęnitentiæ partibus.diſt. 16.q.1.li.4.
Vtrum ſatisfactio operum pęnalium requiratur ad perfectam peccatorum remiſſionem,diſt. 16.q.2 li 4.
Satisfactionis multiplex acceptio, & deſcriptio: in quo conſiſtit ſatisfactio pro peccatis,diſt. 16 q.2.li. 4.
Vtrum homo poteſt ęquiualenter ſatiſfacere deo pro peccatis: & quomodo poteſt ſatisfacere pro peccato. De ſatisfactione iniungēda pro peccatis.An debeat præcisè correſpondere peccato: an debet fieri in charitate: an debet imponi inuito ſatisfactio temporalis,diſt. 16.q.2. li 4.
An pro mortali hic dimiſſo quoad culpā aliquis puniatur in inferno. diſtin. 16. q.2. li.4.
Vtrum, & quādo ſatisfactio facta in mortali ſit iteranda,diſt. 16.q.2.li.4.
Peccatum quid eſt,diſt. 12. li.3.
An conſuetudo, & frequentia actus faciant ad rationem peccati, diſtin. 39. lib. 3.

Item qualitas perſonæ.diſt. 38. eiuſdem.
Vtrũ pro vno peccato poteſt fieri ſatiſ-factio ſine alio. di. 16. queſt. 2. lib. 4.
Vtrum viuens poteſt ſatiſfacere pro viuente. diſt. 16. queſt. 2. lib. quart.
An flagella a deo illata ſint ſatiſfactoria diſt. 16. queſt. 2. lib. quarti.
Vtrum opera extra charitatem facta redeunte gratia. diſt. 16. queſt. 2. lib. 4.
An opera extra charitatẽ facta aliquid mereantur. diſtin. 16. queſt. 2. lib. 4.
An opus ſatiſfactorium minus mereatur in gloria, quã non ſatiſfactoriũ. di. 16. quæſt. 2. lib. quart.
An Eleemoſina ſit magis ſatiſfactoria, quàm ieiunium, & oratio. De ieiunio, & eleemoſina: vide diſtin. 16. q. 3. & 4. lib. 4.
De pœnitentia peccatorum venialium ſi ſit neceſſaria ad ſalutem. Et per quid veniale peccatum deletur opiniones duæ. Vtrum vnum veniale poteſt dimitti ſine alio veniali. Item vtrum ſine mortali. Veniale peccatum multiplex eſt. Et quòd frequẽtia venialium non facit ipſum eſſe mortale, diſt. 16. q. 5. li. 4.
De confeſſione parte pęnitentię, & poteſtate clauium.
Vtrum peccatorum confeſſio ſit ad ſalutem neceſſaria. Confeſſionis multiplex acceptio. Eius inſtitutio, obligatio. Vbi, & quãdo a deo inſtituta. Qui tenentur ad eam. Quæ ſunt confitenda. Cum quibus circunſtantijs. Quæ excuſant a confeſſione. Quid de inuito. Quando confitendum. Aut confeſſio iteranda. De remiſſione ad ſuperiorem. &c. Item de effectu confeſſionis. De peccatis oblitis quando, & qualiter ſunt confitenda. De fictè accedente ad confeſſionem. &c. di. 17. q. 1. li. 4.
An papa tenetur confiteri. An fictè confitens non contritus ſatisfaciat præcepto eccleſiæ. diſt. 17. q. 1. li. 4.
Si quis oblitus eſt emendæ iniunctę: an tenetur ad iterationẽ confeſſionis, diſt. 17. q. 1. li. 4.
Vtrum quilibet obnoxi⁹ peccato mortali tenetur confiteri proprio ſacerdoti.
Quando poteſt relinqui ſacerdos proprius ſine licentia eiuſdem, diſt. 18. q. 2. li. 4.
Vtrum habentes confeſſionale de confitendo ſacerdoti idoneo poſſint cõfiteri ſacerdoti non curato, di. 17. q. 2. li. 4.
An confeſſio poteſt fieri laico, diſt. 17. q. 2. li. 4.
An ſacerdotes poſſunt ſe mutuò abſoluere ſine licentia ſpeciali. di. 17. q. 2. li. 4.
An poteſtas clauium ſe extendat ad remiſſionem reatus, & culpę, di. 18. q. 1. li. 4. Plura ibi vide de poteſtate clauiũ eccleſiæ, & errore eorundem.
An pœnitens tenetur implere pęnitentiam ſibi iniunctam.
An tenetur eam acceptare a ſacerdote, diſt. 18. q. 1. li. 4.
Quõ ſoluit ſacerdos euangelicus peccatorem. diſt. 18. q. 1. li. 4.
Vtrum abſolutionis iteratio ſuper eiſdẽ peccatis aliquid conferat ex vi clauis, diſt. 18. q. 1. li. 4.
Vtrum virtute clauium eccleſiæ homo poteſt hominem excõmunicare. Materia de excõmunicatione, latè, & amplè tractatur per duas quęſtiones cum multorum dubiorum ſolutione. diſtin. 18. q. 2. & 3. li. 4.
Vtrum cuilibet, & ſoli ſacerdoti euangelico conferantur claues in ſuſceptione ſacerdotij, diſt. 19. li. 4.
Vtrum pęnitentia peccatori neceſſaria protendatur vſq; ad terminum vitę in hac via; De pęnitentia ſera, & quę differtur vſq; ad terminum vitæ huius. Quòd periculoſum eſt pœnitentiã differre ad extremum propter multa; quia vix tunc poteſt haberi vera pęnitentia. An ſic differentes pęnitentiã peccent mortaliter. Quare iniungitur homini pęnitentia. Et an impleta pęnitẽtia, quæ iniuncta eſt a ſacerdote, homo ſit ab omni alia imunis. di. 20. li. 4.
De ſigillo confeſſionis. Quæ peccata cadunt ſub ſigillo confeſſionis. Ad quorũ celationẽ teneſ tam confeſſor, quã confitens. Quid de confeſſore producto in teſtem: & ſimilia, diſt. 21. li. 4.
Vtrum confitens poteſt dare licentiam

confeſſori ad reuelandum confeſſa. diſtin. 21.li.4.
Effectus generalis cõfeſſionis,diſt.21.li.4
An reuelans dictum aliquod; quod ſibi innotuit ſub ſigillo confeſſionis extra confeſſionem:ſit fractor ſigilli confeſſionis, diſtin. 21. li 4.
Vtrum peccata dimiſſa redeant in recidiuante. Et quomodo peccatum dicitur redire. An ingratitudo aggrauat peccatum recidiuè. Quare non redéunt peccata ad pœnam: ſicut merita mortificata reuiuiſcunt ad gloriam, diſtin.22.li 4.
De peccato indignè ſumentium Euchariſtiam: Vide in Euchariſtia.

¶ Pęnitentia.

Pęnitentia, quære in peccatum.

¶ Perfectio.

Perfectio ſimpliciter dupliciter accipitur, diſtin. 2.q 2.li.1.
An in deo ſit perfectio. Ibidem. Item, diſtin. 7 q.3. li 3.
Perfectiones creaturarum quomodo continentur in deo:exemplaritèr,eminenter. &c. diſtin. 36.li.1.
Perfectio creaturę an diſtinguitur a creatura:& ſi ab ęterno diſtinguitur a deo, diſtin. 36. li. 1.
Perfectio quid eſt,diſtin. 1.q 1 li.4.
Perfectio infinita duplex eſt, diſtin.1.q. 3.li.2.

¶ Perſona.

Perſona quid eſt, diſtin. 23. li. 1. Item, diſtin. 5. li. 3. Item, diſtin. 3. q. 1. li. 2. Et quomodo differunt indiuiduum, ſuppoſitum,perſona. ibidem. Item,diſt. 1.q.1.li.3.
Anima ſeparata non eſt perſona, diſtin. 5. li. 3.
Perſona quid ſignificat primò. An ſi cõmune, vel vniuerſale ad perſoná creatam,& increatam An dicitur relatiuè, vel ſecundum ſubſtantiam,diſtin.5. li.1.Et quid eſt dici ſecundum ſubſtantiam,vel relatiuè. ibidem.
Aliquid dicitur perſonari dupliciter, diſt. 1.q 1 li 3.
Poſitiuè,vel priuatiuè. Et quid eſt perſonari &c.

¶ Plenitudo.

Plenitudo multiplex. Alia quoque fuit in Chriſto: virgine Maria: Stephano, 13.li.3.Item,diſtin 2.q 2.li.2.
De repletione cęli empyrei per angelos.

¶ Potentia.

Quomodo ad peccatum eſt potẽtia, diſt. 1.q.1.li.2.
Nomen potentiæ ſumitur dupliciter: ſic ens in potentia: ens in actu. di. 12.li. 2.

¶ Praxis.

Praxis, quære in notitia.

¶ Præcepta decalogi.

Præcepta decalogi, quære in decalogus.

¶ Prædicamentum.

An deus ſit in prædicamento. Plura circa hoc tangit doctor de materia prædicamenrorum: tangens ferè totá materiam vniuerſalium: generis ſcilicet ſpeciei,differentiæ.&c. per totam diſt. 8. li.
An ſimpliciter ſimplex in genere, diſtin. 8.q.2. li. 1.
Quomodo conceditur eandem rem poni in diuerſis prædicamentis.diſtin,16. libri ſecundi.

¶ Prędicatum:Subiectum.

Quomodo, & ad quem ſenſum res ſubijcitur,& prædicatur,q.1.prologi. Cuius eſt ſubijci,vel prædicari pulchrè explicatur: ibidem.
Subiectum primum quid eſt.q.2.& 4. prologi. Quid eſt de ratione primi ſubiecti, q 9. prologi.
Nomina, & verba dicibilia de deo ſunt multiplicia. Item prædicatio in diuinis duplex eſt. Vbi ponuntur regulæ plures de prędicatione nominum in diuinis,diſt.4.q.1. li. 1.
Prædicabilium de aliquo: quædam mediatè:quędam immediatè ſolum dicuntur,diſt 4.q. 1.li.1.
De quibus poteſt verè dici plures, vel plura ſimpliciter, vel cum determinatione cathegorematica in diuinis. diſtin. 27. q.1. li.1.
Nomine ſuppoſiti quomodo prædicantur in diuinis.diſt.4.& 5.li.1.q.1.
Vtrum homo prædicatur de deo,& cæteris hominibus,diſt. 7. li. 3.

Prædicari vniuocè dupliciter accipitur, diſtin. 7. li. 3.
Connotare accidentaliter quid eſt, diſt 7. li. 3.
Prædicatio accidentalis quid eſt. Et quid eſt accidentaliter prędicari, diſt, 7. li. 3.
Deus eſt homo; an ſit prædicatio eſſentialis, vel per accidens, diſtin. 7 li. 3.
An hō ſit ſpecies ſpecialiſſima, diſt. 7 li. 3.
Deus, & homo an ſint termini diſparati, diſtin. 7. li. 3.

¶ Præſcriptio.

Præſcriptio quid eſt; de eius tempore: quid ad eam requiritur Quomodo ſit præſcriptio Et ſimilia hanc materiam concernentia, diſtin. 15. q. 14. li. 4.

¶ Præſtatio.

Præſtationum nomina, quæ a ſubditis exiguntur. diſtin. 15. q. 5. li. 4.

¶ Præſtigium.

Differunt pręſtigium, & deluſio. Quomodo dæmon deludit hominem, diſtin. 8. q 2. li. 2.

¶ Primitas.

Primitas eſt multiplex. Et aliquid eſſe ſubiectum primum multipliciter intelligitur, diſtin. 3. q. 1. li. 1. Item diſt. 37. q 3. eiuſdem. Item diſtin. 1. q. 2. li. 2.

¶ Propoſitio.

Propoſitio per ſe nota quid eſt, q 1. prologi. Item diſtin. 3. q. 4. li. 1.
Propoſitio ſcibilis, demonſtrabilis quid eſt: quotuplex: quid ad eam requiritur, & quot. q. 2. prologi.
Propoſitio per ſe primo modo quid eſt: quomodo differunt. q 6. prologi.
Propoſitio eſt multiplex, realis, vocalis. &c diſtin. 2. q. 4. li. 1.
Propoſitiones multæ exponuntur. diſt. 2. q 4. li. 1. & q 3. ibidem. & 6.
Calidum per ſe calefacit: album per accidens calefacit: quomodo conceduntur. Et quod per ſe, & per ſe accidens quandoque dicant conditionem propoſitionis, & non rei, diſt 2. q. 10. li. 2.
De⁹ eſt, an ſit per ſe nota, diſt. 3. q. 4. li. 1.
Deus generat deum, an ſit concedenda. Item de ſuppoſitione multiplici multorum nominum in diuinis reſpectu diuerſorū prædicatorum. di. 4. q. 1. li. 1.
An hæc ſit vera: deus eſt pater, & filius, & Spiritus Sanctus, diſt. 4 q 2. li. 1.
An hæc ſit vera. Eſſentia generat, vel generatur. Ibi de multiplici acceptione generare, generari, diſt. 5. q. 1. li. 1.
Intellectus eſt principium producendi verbum. Voluntas eſt principium producendi Spiritum Sanctum: quomodo concedantur diſt. 8. q. 2. li. 1. Item diſt. 2. q. 1. li. 1.
Propoſitiones affirmatiuæ, in quibus ponuntur: abſtracta priuatiua quō reſoluuntur, & conceduntur, diſt. 34. li 2.
Regulæ plures ad cognoſcendum multarum propoſitionum veritates, diſtin. 8. q. 2. li. 1.
Pater, & filius ſunt vnus ſpirator: vnum principium ſpirans: non ſunt duo principia: quō conceditur, diſt 12. q. 1. li. 1.
Pater pri⁹ origine ſpirat, quàm filius: an poteſt concedi diſt. 12. q 3. li. 1.
Solus pater eſt deus: quomodo conceditur, diſt. 21. li. 1.
Propoſitiones excluſiuæ quō exponuntur dupliciter. diſt. 21. li. 2.
Quæſtio hæc eſt vera: circumſcripto omni intellectu: hoc conuenit rei ex natura ſua, diſt. 24. q. 1. li. 1.
Pater dicit verbo, quō concedit. Et quod dicere accipitur multipliciter.
Quomodo illa conceditur: Quæcumque ordinem haberent aliquē, ſi eſſent diſtincta realiter: eundem habent, cum non diſtinguuntur realiter, diſt. 35. q. 1. lib. 1.
Ideæ ſunt: ſunt in deo; quomodo intelliguntur hæ, & ſimiles propoſitiones, diſt. 35. q. 5. li. 1.
Multarum propoſitionum reſolutiones: vide diſt. 36. li. 1. loquentium de eſſe, cognoſci, vel contineri in deo.
Omne, quod eſt, quando eſt, neceſſe eſt eſſe: quomodo conceditur. Item propoſitio de præſenti vera, habet de præterito neceſſariam, diſt. 38. li. 1.
Cautelæ habendæ circa propoſitiones de futuris contingentibus. diſt. 39. li. 1.
An hęc ſit vera. Maria eſt mater deitatis. Deitas eſt genita, diſt. 4. li. 3.
Natura diuina eſt homo: an ſit cōcedēda.

De propoſitionibus, quæ conceduntur per communicationem idiomatum: vide diſtin. 7. li. 3.
Ad veritatem propoſitionis affirmatiuę quid requiritur, diſtin 7. li. 3.
Chriſtus incepit eſſe iſte homo: homo factus eſt deus: quomodo conceditur, diſtin. 7. lib. 3.
Eſſentia diuina eſt incarnata: an ſit concedenda, & qualiter. Item natura diuina eſt nata, diſtin. 4. 5. 6. & 7. li. 3.
Quomodo intelligitur illa communis propoſitio; res conſiderata ſic, vel ſic, eſt a vel b: & c. diſtin 9. li. 3.
Chriſtus ſecundum hominem prædeſtinatus eſt eſſe filius dei. Item Chriſtus ſecundum homo, eſt perſona: an ſit cō cedenda, diſtin. 19. li. 3.
Chriſtus ſecūdum humanitatem eſt creatura: Chriſtus eſt creatura: an ſint concedendę, diſtin. 11. li. 3.
Quomodo propoſitio de præterito vera eſt neceſſaria: falſa verô impoſſibilis, diſtin. 1. q. 3. lib. 2.
Materia habet priuationem annexam quomodo conceditur, diſt. 12. q. 2. li. 2.

PROPRIETAS.

Proprietas accipitur multipliciter, diſt. 18. & 13. lib. 1.

¶ Proximus.

Proximus quis eſt, diſtin. 18. li. 3.

¶ Prudentia.

Prudentia, & moralis philoſophia quomodo differunt: prudentiæ multiplex acceptio, q. 11. prologi.
Actus prudentiæ quid eſt, & ſimilia, diſt. 23. q. 1. li. 3.
Prudentia quomodo, & qualiter regulat ipſum: & quid eſt actum regulare, diſt. 23. q. 1. lib. 3.
Prudentiæ quadruplex acceptio: & a philoſophia morali diſtinctio, diſt. 36. li. 3.
De prudentia, vide latius in virtus.

QVANTITAS.

An qualitas ſit accidens inhęrens rei quātæ, diſtin. 12. q. 1. li. 4.

RATIO SEMINALIS.

Ratio ſemiralis, quære in ſemen.

¶ Ratio recta.

Ratio recta, quære in virtus.

¶ Rapina.

Rapina, quære in furtum.

¶ Rectitudo actus.

Rectitudo actus, quære in actus.

¶ Redditus.

De emptione redditum, diſtin. 15. q. 12. lib. 4.

¶ Referre.

Vide actus. Referre aliquid in finem debitum contingit multipliciter, diſt. 1. q. 1. li. 1. Similiter non referre contingit tripliciter, ibidem.
Quomodo infideles poſſunt referre act9 ſuos in finem debitum; ibidem. Item diſt. 41. li. 2.
Aliquid referri ad aliud multipliciter poteſt intelligi: & quomodo deus referatur ad creaturam, diſtin. 35. q. 4. li. 1. Item diſt. 41. li. 2.

¶ Relatio: reſpectus.

Relatio, quid eſt, diſtin. 30. q. 1. li. 1. Item diſt 1. q. 1. li. 2.
An per rationem naturalem poteſt probari ſex principia importare reſpect9 extrinſecus aduenientes ab omnibus abſolutis diſtinctos. Quid de hoc ſenſerit phs. Et reſpondetur negatiuè; q̄ oſtenditur de vnitate formæ cum materia: ſiue vitalis: ſiue non vitalis; de vnione partium cum toto: accidentis cum ſubiecto: humanitatis cum verbo: recitantur ad hoc, & concordantur opiniones doctorum, diſt. 30. quæſtionibus multis li. 1.
Relatio realis, & rationis quomodo differunt: plura vide ibi de relationibus, quid ſit relatio realis, vel rationis, diſt. 30 q. 1. li. 1. Item diſt. 1. q. 1. li. 1.
De identitate, ſimilitudine, æqualitate in diuinis; quid dicant pro re: an ſint relationes reales, vel rationis. diſt. 31. li. 1.
An relatio, & relatiuum ſupponunt pro terminis, vel rebus, diſt. 31. li. 1.
Identitas numeralis, an ſit relatio realis ex

lis ex natura rei, diſt. 21. li. 1.

De relatione rationis plura, vide diſtin. 35. q. 4 li 1.

Relatio quomodo eſt principium agendi: quomodo ad eam eſt mutatio, & quo fundat relationem, diſt. 6. q. 2. li. 4

Relatio realis quid: & de filiatione in Chriſto temporali, & æterna: an ſint relationes realiter diſtinctæ, di 8. li. 3.

Relationem non diſtingui ab abſolutis non eſt contra primum principium: nec includit contradictionem, diſt, 1. q 1. li. 2.

De quidditate relationum, ſiue reſpectuum opiniones tres, diſt 1. q. 1. li. 2.

Differunt relatio extrinſeca, & intrinſeca: realis. & rationis, diſt. 1. q. 1. li. 2.

¶ Reliquiæ.

Reliquiæ Sanctorum quare honorantur: & an ollm fuerint partes Sanctorum, diſt. 16 li. 2.

¶ Repræſentare

Differunt repræſentare, & ſignificare, diſt 1 q. 1. li. 4.

¶ Reſpectus

Reſpectus; quære in relatio.

¶ Reſtitutio.

Verum reſtituere ſit aliquid pœnitentiæ, per quā peccatum dimittitur.

Reſtitutio quid eſt: ſi eſt de neceſſitate ſalutis: quando reſtituēdum eſt, & cui: de mora, quæ conceditur in reſtitutione: qui tenentur ad reſtitutionem: per quem fieri debet: quæ ſunt reſtituenda, diſt. 15. q. 2 li. 4.

De adultera quæ genuit ab adultero: de artifice paupere, an, & quando tenetur reſtituere inſtrumenta artis ſuæ: & ſimilia multa, diſt. 15 q. 2 li. 4.

Qui ſunt cęteris pferendi in reſtitutione.

De vagis reſtitutionibus cui fieri debent. &c. diſt. 15. q 2 li. 4.

Verum omnes fures, & raptores, eorū q; participes teneantur ad reſtitutionem omnium rerum ablatarum a ſuis dominis: quæſtio hæc latè explicatur: de vxoribus: filijs familias: familia, & multis ſimilibus. diſt 15. q. 3. li. 4.

Item de participantibus cum furibus, & raptoribus: de ſcienter comedentibus, aut ementibus aliena: de lignis ex alluuione, de rebus inuentis: de naufragio, incendio. &c. ibidem.

Verum auferens ſuum, vel quod ſibi debetur tenetur ad reſtitutionem, diſtin. 15. q 3 li. 4.

De reſtitutione ablatorum in bello plura habentur, & latè multum, diſt. 15. q 4. li 4. Ibi de incēdentibus eccleſias: commodantibus inſtrumentum belli: equos, & homines, & cętera multa.

Verum habentes temporale dominium in ſubditos teneantur omnia reſtituere, in quibus ſubditos aggrauarunt: puta per canes, feras, expenſas: prohibendo captiones ferarum, piſcium. &c. diſt. 15. q 5. li. 4.

Fraudantes pedagia ſi tenentur ad reſtitutionem, diſt. 15. q. 5. li. 4.

Verum miniſtri iuſtitiæ exacta a partib' propter actus iudiciales tenentur reſtituere: & iuſticiam partibus gratis miniſtrare, diſt 15. q. 6. li. 4: Ibi de extorquentibus contra iuſtitiam. Item de crimine concuſſionis. De reſtitutione actoris, aduocati, teſtis &c. Itē de condentibus leges iniquas ibidem latè deſcinditur hæc quæſtio de perſonis iudicialibus.

Verum pręficientes ad officia, dignitates vel beneficia perſonas inſufficientes tenentur damna recumpenſare, diſtin. 15 q. 7. li 4. latè explicatur hęc quæſtio.

Verum beneficiati in eccleſia negligentes onera eis impoſita, teneantur ſubleuata reſtituere, diſt. 15. q. 8. li 4.

An clericus tenetur reſtituere fructus in mortali receptos: an habens patrimonium ſufficiens poſſit habere beneficium, diſt. 15. q 8. li. 4.

Verum falſarius acquirens aliquid per dolum falſitatis tenetur ad reſtitutionem acquiſiti damnificatis: ibi de falſitate numiſmatis monetę. Item de falſitate vocis, operis, facti, ſermonis, diſt 15 q 9. li 4.

Item de validis mendicantibus, ſi tenentur reſtituere. Item de quæſtoribus falſa prædicantibus. &c. Item

✠✠✠

de hypocritis:de ſimulatoribus ; & ſic de alijs ibidem.
Vtrum eligens ad partem denarios meliores, ac conflari faciens propter lucrum, tenetur ad reſtitutionem. diſtin. 15.q.9. li. 4.
Vtrum fraudans proximum in negotio: mercantijs, vel labore tenetur frauda to damna reſtituere. Latè tractatur hæc quæſtio cum multorum dubiorū ſolutione concernentium materiam emptionis, venditionis: locationis. &c. diſt. 15. q. 10. li. 4.
De reſtitutione depoſiti. diſtin. 15.q. 10. lib. 4.
Vtrum poſſidens aliqua per vſurariam acquiſitionem tenetur ad reſtitutionem: hæc materia de vſuris multum latè determinatur cum multorum dubiorum particularium ſolutione, diſt. 15.q.11. per totum.
Vtrum habentes cenſus, vel redditus annuos, vel temporales, aut vitalitia: teneantur ad reſtitutionem huiuſmodi vendentibus, ſeu donantibus: de contractu redditũum, & cenſuum latè habetur, diſt. 15.q. 12.li.4 ibi de vitalicijs precarijs. &c.
Vtrum acquiſitum per turpe lucrum ſit reſtituendum. Ibi de ludo alearum: ſi acquiſitum in eo ſit reſtituendū. Item de ludo ſcacorum, quibus liceat: de vadiantibus, an ſic lucratum ſit reſtituendum: de columbarijs, diſt. 15.q 13.li.4.
Vtrum titulo pſcriptionis acquiſita ſint in foro conſcientiæ reſtituenda, diſtin. 15.q.14. li. 4.
Vtrum tenetur reſtituere rem pereuntē, qui fuit in mora reſtituendi: quid de eo, qui facit fugere debitorem, diſt. 15. q.14. li. 4.
Vtrum damnificans proximum in bonis corporis tenetur ad reſtitutionem: ibi de homicidijs: de medicis negligentibus infirmos, diſtin. 15.quæſt. 15. li. 4. quomodo tenentur ad reſtitutionem, & quibus.
Vtrum nutrientes animalia, per quæ cæteri damnificantur, teneantur ad reſtitutionem damni illati, diſtin. 15.q. 15. li. 4. ibi de columbarijs.
Vtrum damnificans alium in fama, tenetur reſtituere damna hac occaſione illata, diſt. 15.q. 16. li. 4. Ibi quomodo ſe habebit: & reſpondebit, cui imponitur crimen verum in publico: quod occultum eſt: latè habetur de reſtitutione famæ. ibidem.
Vtrum damnificans proximum in bonis ſpiritualibus tenetur ad reſtitutionem damnificatis: quomodo anima dānificatur in ſpiritualibus, quomodo poteſt fieri reſtitutio: ibi de ſeducentibus virgines: de inſidiantibus pudicitiæ mulieris: de impedientibus ab ingreſſu religionis: de inducētibus ad peccatum: de damnificāte per malum conſilium. &c. diſt. 15.q.16.li. 4.

SACRAMENTVM.

In Sacramento nouæ legis ſunt cauſæ effectiuæ gratiæ: an in eis ſit ponenda virtus ſpiritualis, diſt. 1.q. 1. li. 4.
Sacramentum quid eſt: ſacramenti multiplex acceptio, & diffinitio: quid eſt de ratione ſacramenti, diſt. 1 q. 1. li 4.
Sacramenti effectꝰ quis eſt, diſt. 1.q. 1.li. 4.
Congruentia inſtitutionis ſacramentorum pro reparatione hominis lapſi: pro quolibet tempore poſt lapſum nō ante, diſt 1.q 2.li.4.
Sacramenta inſtitui, vt ſunt ſigna: & vt ſigna efficacia quid eſt: quomodo differunt, diſt. 1.q.2.li.4.
Sacramentorum efficacia vnde ſurgit, diſt. 1.q.2. li.4.
Quæ eſt ſacramentorum efficacia in cauſando, diſt. 1.q. 1.li.4.
De ſacramentorum partibus integralibus quæ ſunt, diſt. 1.q. 2.li. 4.
An ſacramenta vete. le. (& quæ) contulerunt gratiam gratum facientem ex opere operato, diſt 1. q. 3. li. 4.
Sacramentorū veteris legis, & aquæ expiationis, quis fuit effectꝰ, di. 1.q. 3 li. 4.
Sacramenta legis naturæ, quæ, & quot fuerunt, diſt. 1. q 3. li. 4.
De neceſſitate ſacramenti circumciſionis, & eius inſtitutione pariter, & effe-

ctu:quibus fuit data: an data fuit tantum maſculis:an etiam tenebantur ad eam purgati ab originali:quo die danda fuit: de cultro lapideo: de ceſſatione circumciſionis,diſt 1 q.4.li.4.
De legalium ceſſatione: baptiſmi obligatione:de facto Petri,& Pauli,diſtin,1. q 4.li.4.
Sacramentorum nouæ legis numerus ſeptenarius:ordo,& ſufficientia: inſtitutio: perfectio.Ibi,& de perfectione alia, & alia: ante,& poſt Chriſti mortem,diſt.1.q.1.li.4.
Sacramenta habent efficaciam ex paſſione Chriſti,diſt.2.q.1.li.4.
De Sacramentorum duratione,& permanentia.diſt 2.q.1.li 4.
Sacramentum, & res ſacramenti differunt,diſt.4.q.2.li.4.
An malus miniſter conferendo ſacramētum in mortali peccato peccet mortaliter, diſt.5.li 4.
Sacramentorum aliqua ſunt iterabilia:aliqua non iterabilia: aliqua imprimũt characterem:aliqua non. Quæ ſunt illa,diſt.6.q 2.li.4.
¶ Sanctitas:ſanctificatio.
Sanctitas multiplex eſt:& ſanctificatio fit multipliciter,diſt.2.q.1.& 2.li.3.
¶ Sapientia.
Sapientiæ multiplex acceptio: ſi eſt vnus habitus, vel plures. q.8.prologi.
Sapientia genita, & ingenita accipitũ multipliciter,diſt.32.q.1.li.1.
Sapere quomodo accipitur: an eſſentialiter:an perſonaliter,diſt.32.q.2.li 1.
¶ Satisfactio.
Satisfactio,quære in pœnitentia, diſt.16. q.2.li.4.
¶ Scacus.
De ludo ſcacorum vide in ludus:& diſtin. 15.q.13.li.4.
¶ Scientia.
Scientiæ multiplex acceptio. Quid eſt ſcientia: quid eſt ſcientia propriè dicta,q.1.& 2. prologi.
Scientiæ totales, an ſint vnus habitus numero.q 8.prologi.
An de credibilib' poteſt haberi ſcientia, q.7.prologi.
De quo pōt haberi ſcientia,q.7.prologi.
Scientia practica, & ſpeculatiua quid eſt: quomodo differunt: quomodo notificantur:de fine eorundem: & quomodo accipitur ſcientia: cur ſic diuiditur in practicam,& ſpeculatiuam,q.11.& 12. prologi.
Scientia realis,& de rebus quid eſt,diſtin. 2.q.4.li.1.
Scientia dei,quære in deus,diſt.35.per totam diſt.li.1.
De futurorum contingentium ſcientia dei:vide latè,diſt 38.li.1.
¶ Scintilla rationis.
Scintilla rationis, quære in anima.
¶ Semen.
Semen, ratio ſeminalis quomodo differunt diſt.18.li.2 De vtroq; latè habetur ibidem: & ad quid ponitur ſemen. Item de proceſſu qui fit in generatione. ibidem.
¶ Signum efficax.
Signum efficax quid eſt,diſt.1.q.1.li.4.
¶ Significare.
Significare,q̄re in impoſitio ſignificare.
¶ Syllogiſmus.
An forma ſyllogiſtica tenet in diuinis ſicut,& in creaturis,diſt.5.q.1.li.1.
¶ Simplex.
Simpliciter ſimplexqd eſt, diſt.8 q.2.li.1.
Quomodo aliter, & aliter deus eſt ſimplex, & angelus: & vnde ſimplicitas conuenit alicui rei,q.7.ibidem.
¶ Simonia.
Simonia an ſit ſpecies hæreſis: & maximum peccatum,diſt.13.q.2.li.4. vide in hæreticus.
¶ Syntereſis.
Syntereſis quid eſt: qui ſunt eius effectus: in quo ſubiectatur,an poteſt extingui, vel impediri.diſt.39.li.2.
¶ Synonyma.
Synonyma accipiuntur multipliciter,diſt. 2.q.3 li.4.
Verbum, & filius, an ſint nomina ſynonyma,diſt.27.q.3.li.1.
Synonyma quæ ſunt,diſt.3.lib.4.
¶ Species.
Opinio de ponēdo ſpecies,vel nō ponēdo ſpecies tam in ſenſu, quàm in intelle-

ctu cum reſponſionibus ad rationes, auctoritates, & multas apparentes experiẽtias latè tractatur, diſt. 3. q. 2. li. 2.

¶ Speculatio.

Speculatio, quære in notitia.

¶ Spes.

An ſit virtus theologica diſtincta a fide, & charitate. Fidei duplex acceptio: actus ſpei: diffinitio ſpei; obiectum ſpei: an ſit tantum vna ſpes reſpectu omnium ſperandorum: actus ſpei quomodo eſt meritori⁹: ſubiectum ſpei quod eſt, & ſimilia, diſt. 26. li. 3.

An fides, & ſpes ſunt verę virtutes, & perfectę, di. 36. li. 3 Alia vide in virt⁹. &c.

¶ Spiritus Sanctus.

Spiritus Sancti proceſſio, datio, ſpiratio, miſſio, illapſus. &c. vide in deus.

¶ Status.

Status incipientium, proficientium, perfectorum, quomodo differunt, diſtin. 29. lib. 3.

¶ Status innocentiæ.

Vtrum in ſtatu innocentiæ fuiſſent tantum electi geniti: & hi in gratia confirmati: an fuiſſet æqualis numerus virorum, & mulierum: an ſexuum commixtio: & qualis: an corporis integritas cum partu ſine dolore, diſt. 23 li. 2.

Item ſi fuiſſent geniti reprobi, & mali, ibidem.

Vtrum homo in ſtatu innocentiæ habuit gratiam gratumfacientem: ad quid ſibi data fuit, cum erat peccaturus, diſt. 29. li. 2. Quas virtutes tunc habuit, ibidem.

¶ Subiectum.

Subiectum, quære in prędicatum.

¶ Subiectum ſcientiæ.

Subiectum theologiæ quid eſt: ſubiectum ſcientiæ: ſubiectum attributionis quid eſt: differentia ſubiecti, & obiecti ſcientiæ: quomodo ſcientia habet ſubiectũ: quomodo ſubiectum continet paſſionem. q. 9. prologi.

Ibidem ſubiectum prædicationis, & inhæſionis quo differunt. &c.

Scientia aggregatiuè an habet vnum ſubiectum, vel non: ſi non quod. q. 9. prologi.

¶ Succeſſiuum.

Res ſucceſſiua quid eſt: & quid dicitur ſucceſſiuum, diſt. 2 q. 1. li 2.

¶ Succubus: incubus.

Quid tenendum de ſuccubis, & incubis, diſt. 8. q. 1. li. 2.

¶ Superbia.

Superbiæ ſpecies quatuor, diſt. 6. li. 2. cum notificatione ſingularum: & quòd ſuperbia multipliciter accipitur. ibidem.

An ſuperbia poſſit ſeparari ab inuidia, diſt. 12. li. 2.

Superbia quid eſt, diſt. 22. q. 1. li. 2.

¶ Suppoſitum.

Suppoſitum, quære in perſona.

¶ Suppoſitio.

Suppoſitio terminorum in diuinis eſt multiplex: & ꝙ termini diuerſimodè ſupponunt, diſt. 12. q. 1. li. 1. pro quo certæ ponuntur regulæ. Item diſt. 4. li. 1. Item diſt. 32. q. 1. eiuſdem: de hoc vide latius in prædicatum.

¶ Suſpitio.

Suſpitio triplex, diſt. 9 q 2. li. 4.

THEOLOGIA.

Theologia quid eſt: de quibus: de eius ſubiectu.

Si vnum, vel plura: ſi habitus theologiæ ſit vnus numero: in capitulo.

Theologiæ multiplex acceptio q. 8. & 9. prologi.

Theologia infuſa, & acquiſita. q. 8. prologi.

Vtrum theologia viatorum ſit ſcientia: theologia quid eſt: theologi quid acquirunt ſuo ſtudio: an fidem opinionem, vel ſcientiam. q. 7. prologi.

Theologia an ſit practica, vel ſpeculatiua. Ibi de habitu theologico. q. 11. & 12. prologi.

¶ Temperantia.

Species temperãtię quæ ſunt, diſt. 34. li. 3.

¶ Tentatio.

An omne peccatum hominis oriatur ex tentatione. Tentare multiplex acceptio: cuius eſt tentare: quis finis tentationis: & ſimilia de tentatione, diſtin. 21. lib. 2.

¶ Tempus.

De quidditate temporis: ſi diſtinguitur a motu: quę res menſurantur tempore: temporis multiplex acceptio, diſt. 2. q. 1. li. 2.

Differentia inter æuum, tēporale, ęternū. Quid ſit æternitas, diſt. 2. q. 1. lib. 2.

¶ Teſtamentum.

Clericus an poſſit teſtari de bonis eccleſiæ, diſt 15. q 8. li. 4.

¶ Timor.

Timoris multiplex accepio, diſtinctio, notificatio, timorū differentia: ſi & quomodo contrariatur charitati: an ſit donum Spiritus Sancti: quis timor bonus, vel malus: & initium ſapientiæ: de eius ſubiecto, diſt 35. li. 4.

¶ Triſtitia.

Triſtitia, vide in dolor.

VERBVM.

Verbum accipitur multipliciter. Ad verbum mentale quid requiritur. An omnis actualis cognitio ſit verbum, diſt. 17. q. 2. li. 1. Ibi quid eſt dicere: quid eſt loqui.

Verbum importare reſpectum ad creaturam quid eſt: quid eſt verbū, diſt. 27. q. 3. li. 1.

Nomina verbum, filius quomodo differunt, diſt. 27, q. 3. li. 3

¶ Veritas.

Veritas theologica quid eſt. q. 1. prologi.

An eadem veritas poteſt pertinere ad ſcientias diuerſas, q. 1. prologi.

De veritate propoſitionum de verbo eſſe, quando ſunt concedendæ, diſtin. 22. lib. 3.

Veritas multiplex, diſt. 38. li. 3.

¶ Veſtigium & imago.

An in omni creatura ſit veſtigiū, & imago trinitatis. Quid veſtigium, & imago: quomodo conueniunt, & differunt. Quare ſola rationalis creatura dicitur imago, vel in quo conſiſtit ratio imaginis: & ſimilia multa, diſtin. 3. q. 9. & 10. lib. 1.

An ratio imaginis ſit in portione ſuperiori, vel inferiori, diſt. 24. li. 2.

¶ Viator.

Viator quid eſt. q. 1. prologi.

† Violentum.

Violentum accipitur multipliciter, diſtin. 16. lib 3.

¶ Virtus.

Virtus quid eſt: quæ requiruntur ad actū virtuoſum. Eſſe virtuoſum cui conuenit. An ad actum eſſe virtuoſum, requiritur recta ratio. Quomodo aliquis actus eſt virtuoſus denominatione extrinſeca, vel intrinſeca De circumſtantijs actuum virtuoſorum: an aliquis actus ſit neceſſario virtuoſus, &c. diſt. 33. q 1. li. 3. Ibidem de multiplici virtutis acceptione. Item de virtutis corruptione, & generatione. Item de ſubiecto virtutis. ibidem.

An virtus ſit potentia, habitus, paſſio, vel actus, diſt. 23 q. 1, li. 3.

An quælibet pars virtutis ſit virtus: vtrū virtus generatur ex vno actu tantum, ibidem.

Virtutis multiplex acceptio: diuiſio: virtus moralis. Intellectiua quid eſt. ibidem. Item quid eſt virtus. ibidē. Quomodo charitas eſt forma virtutum. Ibidem.

Virtus theologica quid eſt; quot ad eius eſſe requiruntur conditiones, diſt. 16. lib. 3.

An virtutes theologicæ maneant in patria ſine imperfectione, an actus fidei, & ſpei poſſunt eſſentialiter perfici: an fides ſtet cum viſione: quomodo fides, & ſpes ſunt ex parte, nō charitas, diſt. 31. li. 3.

De virtutibus Cardinalibus ad quid ponantur: quot ſunt: de earum diſtinctione, ſubiectatione, principalitate: & quomodo in eis eſt aſſignare partes: an infundantur aliquæ, ſicut aliquæ acquiruntur, diſt. 33. li. 3.

De donorum fructuum, & beatitudinum neceſſitate, ac eorundem a virtutibus moralibus, & theologicis diſtinctione: quare ſic dicuntur: quomodo notificantur: an maneant in patria; & ſimilia, diſt. 34. li 3.

De donis ſpūs Sancti, diſt. 34. & 35. li. 3.

De virtutum connexione: vide latiſſimè, diſt. 39. lib. 3
Virtutis moralis gradus quinq; diſtin. 36 lib. 3.
Virtus heroica quid eſt, diſt. 36. li. 3.
Quomodo habens vnam veram virtutē, dicitur habere omnes diſt. 36. li. 3.
De virtutum, & vitiorum inter ſe repugnantia, & contrarietate, diſtinct. 36. lib. 3.
An ſine charitate poſſit haberi vera, & perfecta virtus, diſt. 36. li. 3.
De qualitate virtutum in eodem ſubiecto exiſtentium, diſt. 36. li 3.

¶ Virginitas.

De virginitatis actu, & virtute, quid ad eum requiritur, diſt. 36. li. 3.

¶ Vitalitium.

An liceat emere vitalitium, diſtinct. 15. q. 12. li. 4.

¶ Vnio hypoſtatica.

Vnio hypoſtatica: quære in Chriſti incarnatio.

¶ Vniuerſale.

Materia vniuerſalium explicatur multum diffusè, diſtin. 2. quæſt. 4. & 5. 6. & 7. & 8. lib. 1.
Quid eſt vniuerſale: quid requiritur ad vniuerſale: quomodo differunt vniuerſale, & commune.
An vniuerſale habeat eſſe reale in anima, vel eſſe obiectiuum. diſtin. 21. q. 6. 7. & 8. lib. 1.
An aliquod vniuerſale ſit vniuocum deo, & creaturæ, diſt 2. q. 9. li. 1.
Vniuerſale, & commune quomodo differunt: communitas realis, & logicalis, diſt. 25. li. 1.

¶ Vniuocum.

Vniuocum, æquiuocum, denominatiuum quid eſt, diſt, 2. q. 9. lib. 1.
Vniuocum accipitur multipliciter: vniuocatio vocis impoſitæ vnde ſumitur, diſt. 29. li. 1.
An ens poſſit dici vniuocè, & quidditatiuè de qualibet re mundi, diſtin. 2. q. 9. lib. 1.
An dari poſſit terminus vniuocus ſignificans abſolutè omnem rem mundi: & an poſſit dari terminus quidditatiuè ſuperior: ad ſubſtantiam, quę ſit genus vltra ſubſtantiam. diſtinct. 3. q. 8. lib. 1.
Quare ſola ſpecialiſſima dicitur vniuocum: & quomodo ſcitur, an terminus in diffinitione ſit vniuocus, vel æquiuocus: quo in genere multę latent æquiuocationes, diſt. 29. lib. 1.
An homo prædicatur vniuocè de deo, & alijs hominibus, diſt. 7. li. 3.

¶ Voluntas.

Voluntas: quære in anima.

¶ Vſura.

Vſura quid eſt: quid mutuum: ſors: quotuplex vſura contra quam legem eſt vſura: & ſimilia multa valde habentur diſtin. 15. q. 11. li. 4. cum multorum dubiorum ſolutione, quæ reſpiciunt contractum vſurarium, ſecundum quòd diuerſimodè ſecundum diuerſam ſubiectam materiam vſura poteſt exerceri. ibidem.

¶ Vti.

Vti, quære in frui.

¶ Vxor.

Vtrum vxor poteſt aliqua reſeruare, aut diſpenſare ignorante marito: quid poteſt vxor de rebus mariti. diſt. 15. q. 3. lib. 3.

¶ Ideę.

De ideis, an de' intelligat per ideas: quid idea: an practicè, vel ſpeculatiuè: ad quid ponuntur plura vide, & latè, diſt. 5. & 6. lib. 1.

FINIS.

XXIV

COMMENTARIVS
IN PRIMVM LIBRVM SENTENTIARVM

XXV

MAGISTRI GABRIELIS BIEL
THEOLOGI LICENTIATI
PROFVNDISSIMI.

CVM SVO INDICE.

IXIAE APVD PETRVM BOZOLAM.
M. D. LXXIIII.

INDEX LIBRI PRIMI.

QVAESTIO I. PROLOGI.

VTRVM ſit poſſibile intellectui uiatoris habere notitiam euidentē de ueritatibus theologicis. 3 A
Viator quid eſt: & an Paulus in raptu fuerit uiator. 3 A
Notitia euidens quid eſt: quō ſe habēt ad inuicem notitia euidens neceſſaria, & per ſe nota. 3 B C
Propoſitio per ſe nota quid eſt. Eſſe per ſe notū cui primō conuenit. 3 C
Item diſt. iij. q. iiij.
Veritas theologica quid eſt. 4 D
An eadem ueritas pertinere poſſit ad diuerſas ſcientias. 5 E
Scientia ſumitur multipliciter. 5 E
Habitus ſumitur multipliciter ſicut ſciētia. 5 E
Item. q. viij. prologi. 25 D
Notitia multipliciter accipitur. 6 F
Notitia intuitiua qd eſt: quorū eſt: unde cauſatur, & depēdet naturaliter in eſſe, & fieri. 6. 9 F M
Notitia abſtractiua dupliciter accipit. 6 G
Notitia app̄hēſiua quid eſt. Notitia iudicatiua quid eſt. 7 H M. Et ꝙ iudicatiua p̄ſupponit app̄henſiuam. 8 I M
Habitus iudicatiuus, & app̄henſiuus qui inclinant mediatè, uel immediatè. 8 I
Notitia adhæſiua præſupponit in eadem potentia notitiā terminorum. 8 I
Nullus actus potentiæ ſenſitiuę eſt cā immediata actus iudicatiui intellect9. 8 K
Habere eſſe obiectiuum in intellectu quid eſt.. 8. 12 I O
Intellectus noſter pro ſtatu illo reſpectu eiuſdē obiecti eodē modo præſentati pōt habere duas notitias incomplexas ſpecie diſtinctas. 8 K
An ſenſatio poſſit eſſe cauſa totalis, & immediata actus iudicatiui intellect9. 8 K
Incomplexi eſt duplex notitia. 8 K
Deus poteſt duplici notitia cognoſci. Intuitiua. ſ. & abſtractiua: ſed ſolū abſtractiua eſt uiatori poſſibilis. 8 K
Deus de potētia ſua abſoluta pōt cauſare in intellectu uiatoris notitiā euidentē aliquarum ueritatum theologicaliū, & aliquarum non. 9 L
Qūo uerū eſt: ꝙ notitia incōplexa terminorū, appræhēſio cōplexi, & iudicium ſequens realiter diſtinguuntur. 9
Qūo deniq; poſſunt ab inuicem ſeparari. Et utrū iudicatiua poſſit ſeparari per diuinam potentiā ab app̄hēſiua. 9 M
An poſſibile ſit aſſenſum eſſe. & non eſſe illud, cui aſſentitur. 9 M
Aſſenſus dupliciter accipitur. Et ſi poſſit ſeparari ab actu appræhenſiuo. 9 M
Qūo uerū eſt ſecundū doct. ꝙ res prædicantur, & ſubijciūtur. Et cuius eſt ſubijci, & prædicari: an rerū, uel ſignorū, latè explicatur. 11. 12 N O P
Intellectus an immediatè fertur cognitiuè in rē ipſam, uel ſolum mediatè, & an res ad extra ē obiectū in eſſe reali, uel obiectiuo cognitionis nſę. 12 O P
Quomodo ſtare poteſt; ꝙ eadē eſt notitia, & abſtractiua, & ad quē ſensū. 12 Q
Intellectio reflexa quomodo ponitur in intellectu. Et ubi eſt ſtatus. 12 Q H

Vtrum cognitio intuitiua, & abſtractiua, ſint ſynonymę. K. Et quid requiritur ad rationem notitiarũ ſynonymarũ. 8
Vtrum per notitiā intuitiuā conſeruatā a deo deſtructo obiecto, poſſet res eui dēter cognoſci nō eſſe, qñ non eſt. 14 8

Quæſtio. ij.

Vtrum notitia euidens ueritatũ theologicarũ ſit ſcientia propriè dicta. 15 A
Propoſitio ſcibilis quid eſt. 15 A
Demonſtratio ſumitur tripliciter. 15 A
Demonſtratio quid eſt: quomodo pręmiſſę in demonſtratione ſunt notiores cõcluſione, quæ propoſitio eſt demonſtrabilis. 16 E
Propoſitiones demonſtrabiles ſunt duplices. 15 B
Cõcluſio qũo reſoluit in principia. 15 B
Scientia propriè dicta quid eſt. 16 C
Subiectũ primũ quid eſt. 16 E. Itē. q. iiij. A
Notitia concluſionis acquiſita per demõſtrationem, & per experientiam ſunt eiuſdem ſpeciei. 16 C
Ex uero cõtingēti cauſatur ſciētia neceſſarij experimentaliter, non demonſtratiuè. 16 C
Breuiter ſummantur omnia, quæ habentur diuinis. 17 F
Quomodo diſtinguuntur, & quæ inter ſe realiter, & formaliter &c. 17 F
Item diſt. j. q. ij. 45. Item diſt. ij. in principio. e. q. j. 60 O P
Conceptus deũ repræſentantes ſunt duplices. Diſtincti: indiſtincti: cũ mēbrorum pulchra declaratione, & ſubdiuiſione. 17 G
Itē de ordine conceptuũ multũ pulchrè habetur. G. H. quantum ad eſſe magis, aut minus notum. 17 H
Omnis propoſitio de deo neceſſario dubitabilis: mediata eſt demõſtrabilis, & ſola talis. 18 I
Conceptus rei in ſe quid eſt. 17 G
Cõcept⁹ diſtinct⁹, & ind. ſtinct⁹ qd ē. 17 G
An de re non ſenſata poſſimus formare notitiam diſtinctam. 17 G
Impugnaē principiũ Scoti. Quæcũq; ordinē haberēt aliqua inter ſe &c. 18 HI
Omnes propoſitiones conſtitutæ ex rationibus diſtinctis dei ſunt per ſe notę 18 I

Quæſtio. iij.

Vtrũ paſſio ſcibilis de aliqua ſcientia ꝓpriè dicta diſtiguaē ab ea realiter. 18 A
Paſſio eſt multiplex, ſeu multipliciter accipitur. Realiter, & logicaliter. 18 A
Item. q. iiij. 20 B
Quæ paſſio, & qualiter diſtinguitur, uel nō diſtinguitur a ſuo ſubiecto: aut ſeparabilis eſt ab eodem. 18 B
Abſtractũ quid ſignificat: pro quo ſupponũt abſtracta, latè reſoluitur. 19 CDE
Res multipliciter, & a pluribus ſolent denominari. 19 C
Hinc colligitur, pro quo abſtracta connotatiuorum ſupponunt. D. E. multũ latè reſoluitur hæc materia. 20
Cæcitas eſt priuatio qũo eſt uera. 20 E
Cæcitas pro quo ſupponit, & riſibilitas. 20 D. E.
Quid reſpondendum eſt ad quid de abſtractis connotatiuis. 20 E

Quæſtio. iiij.

Vtrum omnis paſſio ſit demonſtrabilis de ſubiecto primo. Reſpondetur ad quæſtionem in litera. 21 C
Subiectum primum quid eſt. 20 A
Paſſio eſt quadruplex. 20 B
Quomodo inter ſubiectũ primũ, & paſſionem põt eſſe medium. 20 B
Et quæ paſſiones habent medium. 21 C

Quæſtio. v.

Vtrũ in omni demonſtratione diffinitio ſit medium demonſtrandi. Reſpondetur ad quæſtionem. 21 B
Demonſtratio potiſſima quid eſt. 21 A
Diffinitio quid rei, & diffinitio quid nominis quid eſt. 21
Diffinitio quid rei dupliciter accipitur, & ſimiliter quid nominis. 21 A
Et an diffinitio quid rei eſt ſolius cõpoſiti ſubſtantialis. 21 A
Qñ mediũ in demõſtratione potiſſima ē diffinitio cuius erit illa diffinitio. 21 B

Quæſtio. vj.

Vtrũ ſola ꝓpoſitio ꝑ ſe ſecũdo mõ eſt ſcibilis ſciētia ꝓpriè dicta: reſpõſio. 22 B
Propoſitio ꝑ ſe qd ē. 22. A. Itē. q. j. ꝓlogi. 3
Primus modus dicendi per ſe. Secundus modus

modus per ſe a diuerſis diuerſimodè notificantur, A 22

Quæſtio vij.

Vtrum theologia, quæ de cõmuni lege habetur a theologis, ſit ſcientia propriè dicta: de hoc recitantur opi. A 22

Theologia ſecundum quòd communiter eam addiſcimus: non eſt ſcientia propriè dicta. A 22

Quem actum, vel habitum acquirit ſtudens theologiæ, & fidelis vltra infidelem aliquem nutritum inter fideles theologos. B C 23

De credibilibus non eſt ſcientia propriè dicta. C 23

Nullus poteſt habere ſcientiam alicuius veritatis: niſi euidenter noſcat principia, ſeu præmiſſas, ex quib⁹ infertur: non eñi poteſt eſſe maior euidentia concluſionis, quã præmiſſarũ. C 23

Quomodo intellectus noſter formando conceptum compoſitum deo propriũ diſtinguit inter deum, & creaturam: ad quid deniq; terminatur ille actus intelligendi. D 23

An in aliquo ſenſu poſſit concedi, quòd de deo poſſum⁹ habere conceptum ſimplicem ſaltem qualitatiuè: licet non repræſentatiuè. E F G 23

Non poſſumus in via habere conceptum proprium deo niſi compoſitum. D E 23

Conceptus rei proprius, & abſolutus haberi non poteſt niſi de re intuitiuè cognita. F 24

Conceptus ſimplex dupliciter accipitur. F 24

Eſt eñi conceptus ſimplex qualitatiuè, & repræſentatiuè. 24

Cęcus an poſſit formare conceptum proprium ſimplicem, & abſolutum rei nõ intuitiuè cognitæ. F G 24

Verum per ſtudium theologicum poſſit acquiri opinio credibilis. H 24

Quæſtio viij.

Verum habitus theologię ſit realiter vn⁹ ſecundũ numerum. Reſponſio. F 26

Habitus quomodo diſtinguuntur ex diſtinctione actuum: & in genere de habituum diſtinctione. A 25

Scientiæ totales non ſunt vnus habitus numero. A 25

Theologia acquiſita non eſt vnus habitus: ſecus de fide infuſa in vno intellectu. A 25

Habitus principij tantum dicitur ab habitu concluſionis. B 25

Diſtinctarum concluſionum diſtincti ſunt habitus. B 25

Principiorum, & concluſionis quandoq; poteſt eſſe idem habitus. C 25

Identitas, ac diuerſitas habituum, ſequitur identitatem, & diuerſitatẽ ſpecificam actuum, & nõ obiecti. D 25

Theologia ſumitur dupliciter. E 26

Item q. 9. G 29

Quomodo ſe habent ad inuicem quoad perfectionem habitus principij, & habitus concluſionis. G 26

An habitus principiorum ſit cauſa habitus concluſionis. G 25

Qualis eſt ille habitus, qui ponitur vnus reſpectus principiorum, & concluſionis. H 26

Sapientia dupliciter accipitur, & quando eſt vnus habitus totius demonſtrationis. H 26

Quomodo deniq; ſapientia eſt in artibus mechanicis. 26

Sapientia quomodo diſtinguitur ab intellectu, & ſcientia. H 26

Quæſtio ix.

Vtrum deus ſub propria ratione deitatis ſit ſubiectum theologiæ. 27

Qũo ſecundum Sco. de ratione ſubiecti primi eſt continere in ſe virtualiter omnes veritates illius habitus. Et quid eſt continere virtualiter. A 27

Nunquã notitia incomplexa rei vnius eſt cauſa ſufficiens cum intellectu primæ notitiæ incõplexę alterius rei. B 27

Subiectum non ſemper continet virtualiter ſuam paſſionem. B 27

Quid eſt, vel non eſt de ratione ſubiecti ſcientię ſecundum doctores. C D 26

Scientia aggregatiuè vna quomodo habet vnum ſubiectum. D 27

Et quomodo tot habet ſubiecta, quot cõcluſiones ſcitas. Ibidem: quodque

illa habent ordinem inter ſe. E 28
Ad quem ſenſum ſubiectum dicitur eſſe ſubiectum ſcientiæ: ſiue in ſcientia. E 26
Quid venit nomine ſubiecti ſcientiæ. E 28
Subiectum attributionis ſcientiarũ quid eſt. Et quomodo ſcientia habet vnum ſubiectum, vel plura:& quomodo poſſunt ſaluari cõmunia dicta de ſubiecto attributionis. E 28
Subiectum prædicationis, & inhæſionis quid eſt. F 28
Differunt ſubiectum, & obiectum ſcientiæ. F 28
Res intelligitur, vel in ſe, vel in conceptu. F 28
Item .j. diſtinct. 3. q. 2. 45
Subiectum theologiæ quid eſt. Et an ſit vnum, vel diuerſa in diuerſis partibus theologiæ. G 29
Ibi de theologia beatorum, & viatorum. 29
Theologiæ aggregatiuæ quod eſt primum ſubiectum. H 29
Et an de' ſub ratione glorificationis, vel redemptionis ſit ſubiectum, Theologia de quibus eſt. I 29
Item q. 12. A 35

Quæſtio. x.

Vtrum ſola operatio potentiæ ſenſitiuæ ſit praxis: reſponſio in. F 31
Quis eſt proceſſus in actionibus noſtris humanis. A 29
Praxis quid eſt:& quod praxis multipliciter accipitur. A B C 30
Intellectus practicus, ſpeculatiuus, & con ſiliatiuus, quo differunt. C 30
Et quomodo notificantur. 30
An intellectio, volitio, ſenſatio dicuntur praxes; & de quo primo dicitur praxis: de quibus verò mediatè. D F 30
Praxis virtuoſa, & vitioſa. D 30
An reſpectu cuiuſlibet praxis ſit ſcientia practica: cui debeat cõformari. E 31
An pura ſpeculatio poteſt dici praxis. E F 31
Praxis quid dicit an actum tantum; & quid connotat. E 31
Cuius potentiæ operatio praxis dicitur. D F 31
An actus intellectus, & ſenſus. &c. ibidem. F G 31
An omnis actus voluntatis ſit praxis, ſiue elicitus, ſiue imperatus. Et quis primò dicitur praxis. F 31
Actus elicitus, & actus imperatus quid eſt. F 31
Speculatio quid eſt. G 31

Quæſtio. xj.

Vtrum notitia practica, & ſpeculatiua diſtinguuntur penes fines, vel penes obiecta. Reſponſio. F 33
Differunt praxis, & notitia practica. A B 32
Notitia practica quid eſt. A B 32
Item notitia ſpeculatiua. 32
Diſtinguunt quidam inter finem ſcientis, & ſcientię, qui duplex eſt. C 32
Finis quot & finis gratia cuius. 32
Finis amatus amore concupiſcentiæ, & amore amicitiæ. E 33
Finis ſcientiæ quid eſt: ſeu quis eſt propriè loquendo. D 33
Idem eſt finis, qui eſt cauſa finalis ſcientiæ intentus; & amatus a ſciente: non autem cauſa ſcientis. D 33
Aliqua diſtingui contingit dupliciter per aliquod Et latius .j. diſtinct. 2. q. 1. 61
Scientiæ practicę, & ſpeculatiuę quomodo, & penes quid diſtinguuntur latè habetur. F 33
Scientia practica, & ſpeculatiua quomodo notificantur. G 33
Concluſio practica dupliciter dirigit circa operationem, dictatiuè, & oſtenſiuè. G 33
Grammatica, Logica, Rhetorica an ſint practicæ, vel ſpeculatiuæ: & quomodo dirigunt ad opus. G 33
Differentia inter prudentiam, & moralem philoſophiam: & ꝙ prudentia: vt eſt habitus ſimplex multipliciter accipitur. H 33
Item diſt. 36. tertij 349
Experimentum quid eſt; vnde ſumitur experimentum. K 35
Expertus, & artifex, quomodo differenter operantur. L 35

Prudentia aggregatiuè multipliciter accipitur. M 35

Quæſtio. xij.

Vtrum habitus theologicus ſit practic⁹, vel ſpeculatiuus. Reſponſio. B 35

An habitus theologicus pertineat ad aliquem de quinq; habitibus euidentibus. C 36

An habitus theologicus ponendus ſit in intellectu practico, vel ſpeculatiuo. D 36

Intellect⁹ practicus, & ſpeculatiuus quid dicunt: pro quo ſupponunt: quid connotant. D 36

An habitus theologicus practicus ſit nobilior habitu ſpeculatiuo: vel e contra. B 36

An theologia ſit practica, vel ſpeculatiua. B 35

Practicum, vel ſpeculatiuum non opponuntur immediate. B 35

Scientia quomodo accipitur: cum immediatè diuiditur in practicam, & ſpeculatiuam, B 35

Cũ concluſio practica deducitur ex principijs ſpeculatiuis: an habitus totius demonſtrationis ſit practicus, vel ſpeculatiuus, B 35

Diſtinctio. j Quæſtio j.

Vtrum tantum omni alio a deo ſit vtendum. A 38

Vti accipitur muliplicitur. A 38

Aſſumere aliquid in facultatem voluntatis quid eſt: & ꝙ hoc contingit dupliciter: propter ſe, & propter aliud. B 39

Aſſumere in facultatem voluntatis propter ſe dupliciter intelligitur. B D E 39

Aſſumere aliquid in facultatem voluntatis propter aliud, dupliciter contingit. C E 40

Referre aliquid in finem debitum tripliciter contingit: & ſimiliter non referri ſcilicet actualiter, habitualiter, & virtualiter, cum declaratione clauſarum. D 40

Vſus ordinatus, & inordinatus quid eſt. E 41

Diligere propter ſe, vel propter aliud qd eſt: & quid dicit propter ſe. E 41

Deus non eſt obiectum vſus ordinati ſed omne aliud a deo. F 41

De obiecto vſus ordinati qd eſt. F Per plures propoſitiones Quilibet actus voluntatis poteſt eſſe vſus. F 41

Dilectio dei propter retributionem temporalem an ſit vſus. F 41

Et quomodo deus poteſt amari propter retributionem. 41

Non eſt idem amare amore concupiſcentiæ; & aliquo vti. F 41

Vti proprijſſimè ſumptum quid eſt: & an obiectum vſus ſit tantum vtile: quid eſt vtile. F 41

An ſit ponendus actus medius inter vti, & frui. E G H 41

Actus dicitur eſſe malus negatiuè, vel cõtrariè. H 42

Et quomodo ſepe ſumuntur illa nomina peccatum, malum indebitum contradictoriè, non contrariè. 42

Non omnis defectus circoſtantiæ requiſitæ ad bonitatem actus facit ipſum malum contrariè. G H 42

An omnis actio infidelium ſit peccatum. H 42

Et quomodo philoſophi poſſunt dici referre actiones ſuas habitu in deum. Ibidem licet non cogitent de deo. 42

Vtrum actus, quo diligitur finis: & id, ꝙ eſt ad finem, ſit vnus actus, aut plures. I K L 43

Licet idem actus non poteſt eſſe intenſus, & remiſſus: tamẽ eodem actu poteſt quis diligere diuerſa non ęquè intenſè. L 44

Non eſt idem dicere aliquid actu ęquè intenſo: & ęquè intenſè: & quid eſt ęquè intenſè diligere. L 44

Deo contingit inordinatè vti: ſed vti deo pro nullo ſupponit. M 44

Virtutibus nemo malè vtitur formaliter, ſecus obiectiuè. M 44

In voluntate poſſunt eſſe plures actus ſimul. M 45

Quæſtio. ij.

Vtrũ frui ſit act⁹ ſolius voluntatis. A 45

Frui multipliciter accipitur. A 45
Intellectus, & voluntas connotant actus intellectionis, & volitionis, qui ſunt diſtincti: ideo quandoq; negantur de ſe inuicem. A 45
Omnis fruitio eſt in voluntate ſubiectiuè: ſed non oportet omnem fruitionē eſſe a voluntate effectiuè. B 45
Actus beatificus an ſit a ſolo deo effectiuè: & an reſpectu eius voluntas ſe habeat ſolum paſſiuè. B 45
Obiecto fruibili oſtenſo poteſt voluntas circa ipſum fruitionē elicere ex naturalibus licet non meritoriam: neque beatificam ſi non preuenitur a deo. B C 46
Quomodo differenter voluntas ſe habet ad meritum, & præmium. D 46
Lumen glorię quid eſt. D 46
Non oē agere eſt nobilius pati. D 46
Quomodo præmium datur propter meritum: quomodo accipitur ly propter. E 47
Quæſtio iij.
Vtrum fruitio ſit qualitas diſtincta realiter a delectatione. 47
Delectatio quid eſt A 47
Amor, & delectatio diſtinguuntur realiter. B 48
Quomodo diabolus quandoq; dicitur delectari, & exultare. B 48
Delectationis cauſa effectiua quę eſt tam in ſenſu, quàm in intellectu: & cur non habent eandē cauſam effectiuā. 48
Delectationis ſubiectū quod eſt. D 49
Dilectio an ſit nobilior delectatione, vel e contra. E 49
Quæ ſunt poſteriora generatione: ſunt priora perfectione quomodo intelligitur. E 49
An fruitio haberi poſſit ſine delectatione de potentia abſoluta dei. E 49
Latè examinatur illa forma arguendi: quæcūq; ſic ſe habent, quòd vnum maner alio non manente diſtinguuntur realiter. F 50
Quomodo intelligitur dictum Augu. ꝙ paſſiones dicuntur voluntates: quod dilectio eſt delectatio, complacentia: &c. Item quòd quicquid eſt in voluntate eſt amor, vel odium. G 51
Quæſtio iiij.
Vtrum ſolus deus ſit debitum obiectum fruitionis, Reſponſio. D 52
Frui accipitur multipliciter. A 52
Fruitio ordinata, & inordinata quid eſt: & ordinata duplex. B 52
An poſſit naturaliter probari, & demonſtrari fruitionem diuinæ eſſentiæ nobis fore poſſibilē: & quòd voluntas poteſt ſatiari, & quietari in aliquo extra deum. C 52
Beatitudo ſumitur dupliciter. C 52
Obiectum fruitionis quid eſt: ſeu quis eſt: an deus: an aliud a deo: an viſio dei. 52
De obiecto fruitionis, vel non quietantis. D 52
An quotieſcumq; homo cogitat de deo, teneatur eum actualiter diligere. E 53
Quid eſt, ſeu quis eſt finis vltimus naturalis creaturæ rationalis. F 53
Quæſtio v.
Vtrum voluntas poſſit frui eſſentia non fruendo perſona, & e contra. Recitantur opi. & concordantur, & dubia pleraque ſoluuntur materiam hanc concernentia per totam quæſtionē. 53
Cur eccleſia de perſonis diuinis diſtincta facit feſta: & diſtinctas habet orationes: cum ſit vnus deus, & vna eſſentiā ſimplex. H I 57
An vna perſona poteſt adorari, coli, & venerari ſine alia. H 56
Quomodo poteſt ſaluari dictum doct. quòd nunquā concedi debent de aliquo contradictoria, niſi fides compellat. M 58
Quæſtio vj.
Vtrum voluntas contingenter, & liberè fruatur vltimo fine. Reſpōſio. C 59
Frui aliquo contingenter dupliciter accipitur. A 58
Producere aliquid contingenter dupliciter accipitur. A 58
Libertas eſt multiplex, & accipitur multipliciter. A 58

Affectio cõmodi, & iuſtitiæ. B 59
Finis vltimus dupliciter accipitur. B 59
Beatitudo obiectiua, ſubiectiua, & formalis quid eſt. B 59
Voluntas contingenter, & liberè fruitur vltimo fine: & poſſet beatitudinẽ nolle ſimiliter, & deum. CD 59
Libertas voluntatis an ſit res diſtincta à voluntate. E 60

¶ Diſtinctio. ij. Quæſtio i.

De identitate eſſentiæ diuinæ cum attributis diſt. 2. q. 1 per totum. 61
Quæ ſunt de diuinis piè tenenda, & credenda: ſummariè explicatur in concluſionibus literalibus. 61
Diſtingui cõuenit rei per ſeipſam, vel ſibi intrinſecum, & non per extrinſecum niſi arguitiuè. A Item q. 3. A 69
Potentiæ ad quem ſenſum dicuntur diſtingui per obiecta, & act⁹. &c. A 61
Conditio eſt medium arguendi diſtinctionem. B 61
In dictionibus gradus reperiuntur ſcilicet numeralis, realis, formalis. C 62
Diſtinctio generica, ſpeciuoca, & numeralis. C 62
Diſtinctio formalis qd eſt latè notificat. DEVX 62 Clari⁹ vide q. 11. M 99
Deum velle aliquid, vel intelligere aliquid quid dicit. Y 71
Attributa diuina non diſtinguuntur ab eſſentia; tametſi attributorum nomina non ſint ſynonyma. K 64
Diſtinctio ex natura rei ſumitur dupliciter. D 62
Diſtinctio formalis præſupponit diſtinctionem realem; & oritur ex diſtinctione reali: & nunquã poteſt dari diſtinctio formalis ſine diſtinctione reali: nec reperitur in diuinis. EFG 63
Conditiones requiſitæ ad diſt. formalẽ quæ ſunt. H 64
An omnia contradictoria æqualiter repugnẽt: & q̃uo ſeu in quo. L 65
Via contradictionis potiſſima eſt ad probandam diſtinctionem, & ſine ea incluſa nulla alia ſufficit. MN &c. 65
An pater, & paternitas diſtinguũtur formaliter. QRSTVX 70
Diſtinctio formalis dupliciter accipitur. T 69
Ibi qd eſt diſtinctio formalis. TVX 70
Velle dei, & intelligere dei quõ differũt. YT 70 & diſt. 39.
Item deus intelligit malum: & vult malum, quomodo differunt.
Item actus dicendi eſt actus memoriæ, & non voluntatis: & ſimiles quomodo intelliguntur. Y 71
An relatio, & ſuppoſitum diſtinguantur formaliter. X 70
An ſit aliqua non identitas inter intellectum, & voluntatem dei. Y 71

Quæſtio ij.

Vtrum perfectiones attributales ſit realiter diuina eſſẽtia Reſpõſio. CD 72
Perfectio attributalis ſumitur realiter, & logicaliter, & hoc dupliciter: quia quidam ſunt conceptus affirmatiui: quidam negatiui. 72
Itẽ abſoluti, & relatiui. i. cõnotatiui A. 72
Perfectio ſimpliciter dupliciter accipitur. A 72
Sepe doct. per conceptum abſolutũ intelligit conceptũ nõ relatiuum. A 72
Attributum diuinum quomodo notificatur, & quid eſt. B 72
An concedendum ſit in deo eſſe perfectionẽ de virtute ſermonis. CD 73

Quæſtio iij.

Vtrum aliquod reale poſſit diſtingui ſecundũ rationẽ ab aliquo reali. D 74
Idem, & diſtinctum ſunt paſſiones immediatè conſequentes illi, cui conueniunt. A 73
Diſtingui ratione multipliciter accipitur. BC 74
Et de ea diuerſi diuerſimodè loquuntur. 74
Nihil reale poteſt diſtingui ab alio reali ratione; nec eſſe idem ratione cum alio reali. D 74
Quomodo intelliguntur hę propoſitiones. 74
In eis, quæ ſunt forma, diſpoſitio, & diſpoſitum reducitur ad vnum in eſſe duo in conſideratione. 75
Intellectus natus eſt diuidere adunata. &c. 75
Multiplicitas eſt, vel non eſt in deo. 75

Ens, & vnum dicunt eandem rem. Item bonum, & verum.
Sortes in choro differt a ſorte in foro. 75
Sortes puer differt a ſe ſene. E F 75
An ſciens ſignificatione ſynonymorum poſſit ignorare, ſi vnum ſynonymum de alio poſſit dici. G 26
Synonyma accipiuntur dupliciter. G 26
Deus, & deitas, homo, & humanitas an ſint ſynonyma. G Item quantus, & quantitas. 26
Quæſtio. iiij A
Vtrum illud, quod immediatè, & proximè denominatur ab intentione vniuerſalis, & vniuoci, ſit aliqua res vera extra animam intrinſeca, & eſſentialis illis, quibus eſt communis, & vniuoca diſtincta realiter ab illis. C 77
De vniuerſali ſecundum opi. Platonis per totam quæſtionem quid eſt. Contra quam ponit hanc concluſionẽ. Nulla res realiter diſtincta a ſingularibus, & intrinſeca eis eſt vniuerſalis, & communis eis. C 77
Diffinitio primò eſt ſubſtantiæ. Diffinitio, & diffinitum ſunt eadem res, quomodo intelligitur. D 77
Quid requiritur ad hoc quod aliqui termini dicantur conuertibiles. D 77
Diffinitio per additamentum quid eſt. D 77
Propoſito eſt multiplex: & quòd ſcientia eſt de ſolis propoſitionibus ſiue ſit realis, ſiue rationalis. E 78
Aliquarum propoſitionum ſcientia eſt realis: aliarum rationalis, quomodo intelligitur. E 78
Scientia quomodo dicitur eſſe de rebus. Et quid eſt ſcientia realis, vel ſermocionalis. E 78
Vox homo quid primò ſignificat affirmatiuè, vel negatiuè. F 78
Vox poteſt imponi ad ſignificandum primò plura. F 78
Intellectus intelligens hominem quid habet pro obiecto: quid primò intelligat. F 78
Color eſt obiectum viſus, quomodo conceditur. F 73
Paſſio realis dupliciter accipitur: & quid eſt eius ſubiectum. G 78
Homo eſt primò riſibilis, quomodo conceditur. G 78
Agens naturale quid intendit: & quomodo quod producit, intendit. H 78
Quomodo concedi poſſunt hę propoſitiones ſubnotatæ ipſius philoſophi. 78
Species eſt collectio multorum in vnam naturam. 78
Participatione ſpeciei plures homines ſunt vnus homo. 78
Eorum quæ ſunt: quædam dicuntur de ſubiecto. &c. 78
Diuiſio ſubſtantiæ in primam, & ſecundam, cui eſt vel rerum, vel ſignorũ. 78
Species ſunt magis ſubſtantiæ, quàm genera. H I 78
Quomodo concedendæ ſunt illæ propoſitiones. 78
Aliquæ proprietates ſubſtantiæ ſunt communes ſubſtantiæ primę, & ſecundæ, quomodo conceditur. 78
Rerum quędam vniuerſales: quędam particulares. Et quare termini vocantur res. I 79
Quæſtio. v.
Vtrũ vniuerſale, & vniuocum ſit vera res extra animam ab indiuiduo, cui ineſt realiter deſtincta: & ad multiplicationem indiuiduorum realiter multiplicata, & variata. 79
Quæſtio. vj.
Vtrum aliquid, quod eſt vniuerſale, & vniuocum: ſit realiter extra animam: ex natura rei diſtinctũ ab indiuiduo, quãuis non realiter. Reſponſio. C 80
Opinio Sco. de vniuerſalibus ſummatur. A B 80
Et quomodo in qualibet re extra animam eſt natura, & differentia contrahens ad ſingularitatem; quę natura formaliter diſtinguitur a differentia contrahente: & eſt prior ea naturaliter. Et licet natura ſit cõmunis: non tamen completè vniuerſalis. 80
Quęlibet res ſingularis ſeipſa eſt ſingularis C 80
Quid requiritur ad hoc, vt aliquid ſi commune, ſeu vt ſit vniuerſale. B 80
Quid eſt vniuerſale. Et quid requiritur

ad hoc, quòd aliquid ſit vniuerſale.
B C 80
Omnis res extra animam eſt realiter ſingularis,& vna numero. C 81
Impugnatio rationum Sco. de differentia contrahente. D. 80
An, & quando a ſuppoſitione determinata ad confuſam valet conſequentia B 81
Naturæ repugnat multitudo numeralis, & eſſe in multis ſecundum ſuppoſitionẽ perſonalem, ſed non ſimplicẽ. Sic etiam dicendum de prædicari de multis. F 81
Vnitas ſumitur multipliciter. F 81
In omni genere eſt vnum primum, quod eſt metrum,& menſura aliorum:quomodo intelligitur. G 82
Solum in ſpecie athoma ſit comparatio, quomodo intelligitur. G 82
Tantum vnum vni eſt contrarium quomodo intelligitur. G 82
Vnitas ſpecifica eſt realis, quomodo intelligitur. G 82
A ſorte,& Platone poteſt abſtrahi conceptus cõmunis:ſed non a ſorte, & albedine quare hoc. H 82
Sortes, & Plato conueniunt aliquibus: quia ſeipſis,& non in aliquo. Et quomodo dicuntur conuenire in hoc in ſuppoſitione ſimplici. H Item q.11. G 82
Prima diuerſa quæ ſunt, & quod non eſt idem aliqua eſſe diuerſa, & eſſe differentia. H 82
Equinitas eſt de ſe indifferens ad eſſe vniuerſale,& ſingulare quomodo intelligitur. H 82

Quæſtio. vij.

Vtrum id, quod eſt vniuerſale, & cõmune vniuocum ſit quomodcunq; realiter a parte rei extra animam. Reſponſio. B 83
Opiniones de vniuerſalibus, ſummatim colliguntur, exercitantur. 83
Ad quem ſenſum res poteſt eſſe ſubiectum, aut prædicatum. C 83
Nulla conſideratione intellectus res poteſt mutari: ſed bene denominatione extrinſeca nominari. C 83
Intellectus non poteſt rem vniuerſalem facere ſingularẽ; nec e contra. C 83
Res cognita ex partibus verè, & realiter diuiditur in ſuas partes reales: non ſic ſignum in ſignata. C 83
Nihil in rerum natura eſt communicabile pluribus per identitatem præter eſſentiam diuinam. D 83
Superius non eſt de eſſentia inferioris: nec includitur in eo. D 83
In creaturis non eſt diſtinctio realis inter ſuppoſitum,& naturam. D 83

Quęſtio. viij

Vtrũ vniuerſale vniuocum ſit aliquid reale alicubi exiſtens ſubiectiuè. 83
Opiniones quatuor de vniuerſalibus recitantur:& adduntur duo modi alij probabiles, quos doctor diffusè declarat ſecundum quod vniuerſale eſt in animã.Et quod vniuerſale habet eſſe reale in anima, vel tantum obiectiuum. A B C 83
Opinio ponens entia habentia ſolum eſſe obiectiuum latè impugnatur: & oſtenditur, quòd huiuſmodi ficta non ſint ponenda.
Et quòd ſi ponantur, nõ ſunt vniuerſalia, D per totam quæſtionem. 84
Diffuſè recitatur opinio de vniuerſalibus:tenensquod vniuerſale habet tantum eſſe obiectiuum in anima,& nullum eſſe reale. Et latè ponitur imaginatio ſecundũ illam opinionẽ. B 84
Alia opinio, quòd conceptus habet eſſe ſubiectiuum: & ſic etiam vniuerſale recitatur. C 84
Ibi quid ſit conceptus ſecundum duplicẽ opinionem. Et ſoluũtur rationes, quas adducit OcKam pro illa opinione, quę ponit huiuſmodi entia ficta. 84

Quęſtio. ix.

Vtrum aliquod vniuerſale ſit vniuocum deo, & creaturę. A 90
Vniuocum quid eſt:cui attribuitur. Vniuocum ſumitur multipliciter. B 90
Ibi quid æquiuocum:quid denominatiuum. 90
Dabilis eſt conceptus communis deo, & creaturæ, prædicabilis de eis in quid, & per ſe primo modo. D 90

Conceptus entis eſt communis vniuocus omnibus exiſtentibus realiter extra animam. E G 91
Ens prædicatur in quid de omnibus conceptibus aſſolutis. 91
Non tamen prædicatur quidditatiuè de omnibus terminis: quia non de conno tatiuis. F G H Item diſtin. 4 q.8.C Quod latè,& clarè explicatur ibidem. H 121
Denominatiuum reſoluitur in duos conceptus. D 90
Ens eſt vniuocum deo, & creaturis. G 91
Ens poteſt quidditatiuè prædicari de qua libet re mūdi ideſt cuiuslibet rei termi no eam abſolutè ſignificante. H 92
Item diſtin. 3. q. 8. C 120

Quęſtio x.

Vtrum ſit tantum vnus deus. A 92
Opinio Scoti an poſſit probari, quod eſt aliquod ens ſimpliciter primum. A 92
Deus habet duplex quid nominis. B Et ſecundum hoc vel poteſt demonſtrari vnitas cauſę efficientis,vel non poteſt. C D E 93
Primitas cauſę efficientis efficatius probatur ex rerum conſeruatione, quàm factione. E H 93
Tantum vnum eſt ens ſimpliciter primū: & illud eſt creditum. F G 93
Differentia inter cauſas eſſentialiter,& accidentaliter ordinatas quæ eſt; in quo ſubſiſtit. I K 84
An ſit notum per experiētiam, vel ſolum creditum eſſe cauſas ſubordinatas eſſentialiter, & accidentaliter. I K 94
Aliquid dependere eſſentialiter ab alio dupliciter poteſt intelligi. L 94
Secundum veritatem fidei omnis cauſa in cauſando dependet a deo eſſentialiter. Deus verò a nulla cauſa dependet eſſentialiter. K 94
Secundum fidem nihil dependet eſſentialiter ab aliqua cauſa creata,ſiue in cauſari,ſiue in eſſe. K 94
Per ſe, & per accidens quandoq; dicunt conditionem rei naturalis; quandoq; conditionem propoſitionis. M 95
Et ſecundum hoc multę propoſitiones veniunt diſtinguendæ, quia ſecundum aliam,& aliam acceptionem per ſe, vel per accidens verę ſunt, aut falſę.
Quomodo illæ ſunt verę. Calidum per ſe calefacit. Album per accidens calefacit. Muſicus eſt per accidens cauſa ſtatuæ: & ita de ſimilibus multis. M 95

Quæſtio. xj.

Vtrum cum vnitate numerali diuinę eſſentię,ſtet pluralitas perſonarum realiter diſtinctarum. A 96
Recitatur opinio de hac materia. B 96
Quomodo probari poteſt non idemeitas inter eſſentiam, & relationem ſecundum Scotum ex natura rei. C 96
Diſtinctio realis perſonarum vnde colligitur,& ſumitur. Et quare perſonę diſtinguuntur realiter. C 96
Diſtingui quid eſt. & quomodo illa,de quibus dicuntur termini contradictorij,neceſſariò habent inter ſe aliquam diſtinctionem,ſeu nō idētitatem. E 97
Quandoq; de duobus terminis ſignificatiuè ſumptis: idem affirmatur,& negatur,ibi eſt aliqua diſtinctio. F 97
Cum vnitate eſſentię ſtat pluralitas perſonarum realiter diſtinctarum. D 97
Eſſentia, & proprietas relatiua diſtinguntur: & recipiunt prædicationem contradictoriorum, & diſtinguuntur formaliter. B 97
Modus loquendi de diſtinctione formali ſecūdum OcKam, nec eſt improprius, nec habet repugnantiam; nec implicat, nec eſt fruſtra. M 99
Vtrum conceſſo,quòd in diuinis ſit diſtinctio formalis: veniat cōcedendum, qđ ibi ſint plures formalitates. G 98
Non eſt concedendum de cōuenientibus,quod conueniant in aliquo: ſed in aliquibus,ſicut,& de diſtinctis. G 98
Eſſentia ſeipſa formaliter diſtinguitur a relatione. G 98
Et ſeipſa identificatur realiter relationi. 98
Formaliter, & formalitas an ſint conditiones rerum,vel propoſitionum:& an diſtinctio formalis ſit diſtinctio formarum. 98
Item quod formaliter, vel formalitas nō eſt

eſt inferius ad realiter, uel realitas. 99 I.K.M
Quodq; formaliter, & formalitas ſunt ſyncathegoremata mixta, ſicut perſeitas per ſe. 99 I
Non ſequitur eſſentia, & paternitas diſtinguuntur formaliter: ergo in patre ſunt formalitates. 99 K
Formalitas quid eſt, ſeu quid importat in propoſito. 99 k.M
Non ſequitur a & b diſtinguuntur formaliter: ergo a & b ſunt formaliter diſtincta ſecundum Camera. 99 K
Quomodo ſumitur eſſe in, cum in diuinis eſſentia dicitur eſſe in patre: aut relatio in perſona. 97 F
Et idem formaliter quid eſt. 98 K
Seu clarius quid dicit eſſe idẽ alicui formaliter. Ibidem. Et cui æquiualet eſſe idem formaliter. 98
Regula ubi ponẽda eſt diſtinctio formalis ſecundum Cameracen. 99 I.
Quare, uel unde eſt, ꝙ eſſentia dr̃ formaliter a patre ſcd̃m Oyta.
Et eſt generalis notificatio diſtinctionis. formalis. 99 L.M
Quid eſt hoc dicere: pater, & eſſentia diſtinguũtur formaliter. 100 M
Diſtingui formaliter quid eſt. 100 M
Conſtitutio perſonarum non opponitur ſimplicitati naturæ diuinæ: ſed neque perſonarum realiter diſtinctarum pluralitas. 101 P.Q
Diſtinctio quandoq; eſt conditio propoſitionis, & non rerum. 100 M
Formaliter hoc uocabulum ſumitur dupliciter. 102 R
Cum inter rem, & rationem non eſt medium: an diſtinctio formalis poſſit dici realis, uel rationis. 98 H
Diſtinctio iij. Quæſtio. j.
Verum primum cognitum ab intellectu noſtro ſit diuina eſſentia. 102
Aliqd eſſe obiectũ primũ multipliciter intelligiẽ ſcd̃m multos modos primitatis, qui oẽs notificantur. 103 B
Deus non eſt primum cognitum a nobis primitate generationis: nec primitate adæquationis: ſed primitate perfectionis. 103 B.C.D
Eſt tñ principiũ nr̃æ cognitionis 103 D
Quæſtio. ij.
Vtrum eſſentia diuina ſit a nobis cognoſcibilis. 104 A
Res dupliciter cognoſcitur. in ſe, & in cõceptu. Et quid eſt hoc ſcd̃m utrãq; opinionem de conceptibus. 104 A.B.k
Deus non poteſt a nobis cognoſci in ſe pro ſtatu uiæ præſentis: sed in concecepttu non ſolum ſimplici, & cõmuni: ſed etiam compoſito. 105 C.D.F
Omnis cognitio diſtincta eſt ſingularis abſoluta. 104 B
Quomodo deus poteſt a nobis cognoſci an in ſe an in conceptu ſimplici, uel compoſito. 105 C.D.E.F
Quid eſt deum cognoſcere in conceptu. F. k. ſecundum utramq; opinionem de conceptibus. 106
An omnis conceptus ſignificat naturaliter propriẽ: & quæ ſic ſignificat. An aliquis conceptus ſignificat ex impoſitione: & unde abſtrahitur talis concept⁹ 106 G.H
Quomodo res poteſt cognoſci in alio, ſeu conceptu. 107 K
Conceptus quid, & qualiter ſignificat: & an ſignificat per ſub ordinationem: & quis conceptuum alteri ſubordinatur. 106 H
Quomodo conceptus cõnotatiuus diciẽ ſimplex cum ſignificat unum in recto & aliud in obliquo. 107 I
An in uno conceptu ſimplici includanẽ diuerſi modi ſignificandi. 107 I
Quomodo notitia abſtractiua non põt haberi ſine intuitiua 108 L
Quæſtio. iij.
Vtrũ de deo poſſumus habere plures cõceptus quidditatiuos. 108 B.C
Cõceptus quidditatiuus qu id eſt. 108 A
Quales conceptus pñt a nobis haberi de deo, latẽ explicaẽ. 108 B.C.D
Ens, uerũ, bonũ an ſint cõceptus quidditatiui conuertibiles. 180 C
Et an ſint qdditatiui reſpectu dei. 110 H
Conceptus concretiui: ut ſapiens bon⁹, quomodo ꝑdicantur de deo an cõnotatiuẽ, uel abſoluteẽ. Sic de abſtractis huiuſmodi concretorũ. 109 E

Termini conuertibiles connotatiui non ſunt sẽper termini ſynonymi. 107 D
Conceptus pro eodem ſupponentes:ſed diuerſa connotantes poſſunt dici diſtincti,& non ſynonymi. 108 D
Quis conceptuum quidditatiuorũ dei ſit ſimplicior,& perfectior.G.Item.q.ij.prologi. 100
De deo poſſunt haberi plures concept⁹ quidditatiui: ſed non conuertibiles. 108 B.C
Item ſimplices denominatiui, & conuertibiles. 108

Quæſtio.iiij.

Vtrum deum eſſe ſit per ſe notũ. 110 A
Eſſe per ſe notum cui primò cõuenit rei uel propoſitioni. 110 A
Propoſitio per ſe nota quid eſt: quid requiritur ad eius formationem. B.D. Item.q.j.prologi. 111
Propoſitio:deus eſt,quã nos formamus & quã format beatus uidens deũ,qũo differunt:& an habeant eadem extrema. 111 C.D.E &c.
Item an ambæ,uel altera earum: & quæ illarum eſt per ſe nota, uel per aliam demonſtrabilis. 112 E.F.G.H.I
An uidens aliquid intuitiuè, uel abſtractiuè formet eoſdem conceptus cum non uidente reſpectu eiuſdem rei. 112 I

Quæſtio. v.

Vtrum uniuerſale communiſſimũ ſit primum cognitum a nobis. 113 A
Cognitio rei confuſa,& cognitio diſtincta quid eſt. 113 B
Cognoſcere confuſum, & cognoſcere confuſè quomodo differunt:& ꝙ cognoſcere confuſè dupliciter accipitur. 113 C
Conceptus ſimplex,& conceptus compoſitus quid eſt. 113 D
Primum cognitum primitate generationis eſt ſingulare. 114 E
Primum diſtinctè cognitum ab intellectu poteſt eſſe ſingulare, aut aliud a ſingulari. 114 F.G
Solum ſingulare poteſt confuſè cognoſci. 114 H
Communiſſimũ nõ eſt primum cognitũ a nobis. 114 I
An cauſa naturalis sẽper agat ad perfectiſſimũ effectũ,in quẽ põt. 114 k

Quæſtio. vj.

Vtrum prima notitia intellectus primitate generationis ſit notitia intuitiua alicuius ſingularis. 115 A
Aperitur totus ordo generationis potentiarum cognitiuarum tam quoad operationem ſenſus,quàm intellect⁹. 115 B.C
Cognitio noſtra ortum habet a ſingularibus:& ſingulare ſenſibile primò intelligitur:& prima notitia ſingularis eſt intuitiua. 116 D.E
Vñ eſt ꝙ pueri priò oẽs uiros p̃res:& fœminas matres appellãt. 117 G
Quæ requirunt ad hoc,ut ouis,uel aliud brutum:aut puer:uel fatuus unum ſingulare diſcernat ab alio: & unde eſt, ꝙ agnus primum ſequitur omnes oues &c. 117 G
Quomodo uerum eſt dictum philoſophi,ꝙ nobis manifeſtiſſima ſunt confuſa magis. 118 H.I
Cõmune.ſiue notitia communis eſt duplex ſcd̃m duplicem prædicationẽ,eſſentialem,& accidentalem. 118 H
Notitia uniuerſalior dupliciter accipitur. 118
Item incõplexum eſt prius notum alio, dupliciter accipitur. 118 H
In traditione doctrinæ qs ordo ſeruandus ſcd̃m auditoris qualitatẽ. 118 I
Et qũo ordinẽ illũ tradit philoſophus,& cõmentator dicens;ꝙ nobis manifeſtiſſima ſunt confuſa magis. 118 I.k
Triplex inuenitur modus compoſitionis. 118 I
Quomodo procedere oportet ab uniuerſalibus ad particularia: & quomodo uniuerſalia facilius cognoſcuntur. 118 I.K

Quæſtio. vij.

Vtrum ſingulare poteſt diſtinctè cognoſci ante cognitionem entis,uel cuiuſcunq; uniuerſalis. 118 A

Comprehendere accipitur multis modis. 128 A
Cognitio diſtincta ſingularis non requirit neceſſariò diſtinctam notitiã uniuerſalis. 119 B
Quomodo ſingulare poteſt intelligi ſine uniuerſali:& res poteſt diſtinctè coгnoſci ſine eius diffinitione quidditatiua. 119 C.D.E
Diffinitio quomodo facit ad cognitionẽ rei. 119 E

Quæſtio.viij.

Vtrum ens,ꝙ eſt commune ad decem ꝓdicamenta, & ad deum & creaturam ſit obiectum adæquatum: & primum intellectus noſtri. 119 A
Aliqd eſſe obiectũ adæquatũ potentiæ intelligitur multipliciter. 120 A.B
Ad quem ſenſum conceditur:ens eſſe obiectum adæquatum intellect⁹ noſtri: & quomodo poteſt prædicari quidditatiuè,de qualibet re mundi ideſt de termino cuiusſlibet rei eam abſolutè ſignificante. 120 C. Itẽ diſt.ij.q.ix.
Communiſſimum, quod poteſt a nobis appræhendi,eſt ens,quod eſt uniuocũ omni enti reali. 120 D
Vtrum ens communiſſimum ſit naturaliter apptæhenſibile ab intellectu:& quodlibet contentum ſub eo. 121 E
An ſit aliquod obiectum motiuum intellectus adæquatum. F
An dari poſſit terminus uniuocus ſignificans abſolutè omnes ſubſtantias, & omnia accidentia. 122 G.H.I
An poſſit dari terminus quidditatiuè ſuperior ad ſubſtantiam,qui ſit genus ultra ſubſtantiam 122 G.H.I

Quæſtio. ix.

Vtrum in omni creatura ſit ueſtigium trinitatis. 123 A
Veſtigium, & imago in quibus conueniunt. 123 B
In quibus differunt. 123 C
Aliquid ducit in notitiam alterius dupliciter.mediatè:uel immediatè. 123 B
An imago ſit prima ſimilitudo toti⁹,uel accidentium. 124 E
Veſtigium,& imago in corporibus quõ tráſferuntur reſpectu dei. 124 F
Veſtigium in creaturis capitur dupliciter. 124 D
Imago in creaturis capitur tripliciter. 24 E
Trinitatẽ dupliciter cõcipimus:per propria,& appropriata perſonarũ. 124 F
Veſtigium quid eſt. 125 G
Imago quid eſt. 125 G
Quælibet creatura metaphoricè:& tráſſumptiuè poteſt dici ueſtigium trinitatis:ſed non propriè. 125 H
In qbus proprietatib⁹,quæ ſunt in creatura cõſiſtit ratio ueſtigij. 125
Item an in realiter diſtinctis,uel non. 125 I

Quæſtio. x.

Vtrum cratura rationalis ſit imago trinitatis. 126 A
In qualibet creatura rationali, & ſolum tali impropriè reperitur imago trinitatis. 126 A.B
Et quare rationalis creatura dicitur imago dei:cum tamẽ ens uniuocè dicatur de deo,& creatura. 126 B
Ratio imaginis in quo præciſè conſiſtit: an in ſubſtantia animæ,an in eius acti bus,uel habitibus, 126 C.D
Quomodo in anima ponitur imago trinitatis cum de ratione imaginis ſit diſtinctio. 126 E
Cum inter partes imaginis debet eſſe eõ ſubſtantialitas quomodo ponitur imago in animæ ſubſtantia, & eius actib⁹: inter quæ cum actus ſint accidentia non poteſt eſſe conſubſtantialitas cũ anima. 127 E.F
Reſpectu cuius obiecti præciſè eſt imago in anima. 127 G
Quomodo uerum eſt dictũ Auguſtini, ꝙ imaginem creatam nõ ſeruauit homo:ſed perdidit. 127 H
Imago ſumitur dupliciter. 127 H

Diſtinctio.iiij. Quæſtio.i.

Vtrum hæc ſit concedenda: deus generat deum. 128 A
Deus ꝓ quo,& quõ ſupponit. 128 A
Nomina, & uerba prædicabilia de deo ſunt multiplicia. 128 B
Duplex eſt prędicatio in diuinis formalis,& identica. 128 C

Regulæ plures de prædicatione nominũ in diuinis. 129 D
Suppoſitio termini multipliciter uariatur:& ſecundũ hoc eſt ſuppoſitio perſonalis,ſimplex,materialis. 129 E
Terminus abſolutus, & terminus cõcretus pro quo ſupponunt. 130 FG
Et ꝙ terminus concretus duplex hẽt, ſignificatum, ſed ſolum ſupponit pro materiali. 130 FG
Terminus habens ſignificatũ principale ſemper ſupponit pro illo, & ꝓ minus principali non ſupponit, niſi ex adiunɛto. 130 G
Deus,q̃a cõcretũ rõne ſui modi ſignificãdi ſupponit pro ſuppoſito, ſiue perſona. 130 H
Attamen quãdo ponitur reſpeɛtu termini ꝓcíſe ſupponẽris ꝓ eſſentia,uel perſona: ſupponit etiã quandoq; pro eſſentia quod clarè explicatur. 130 H
Differenter accipiunt doɛtores terminũ deus in affirmatiua,& negatiua. 130H
Deus, & deitas q̃uo ſe habẽt ad inuicẽ,& pro quo ſupponit q̃libet eorũ. ibidẽ.
Deus poſitũ cũ ſigno alietatis,aut pluralitatis:q̃uo & pro quo ſupponit. 130 I
Deus generat cõceditur,ſed nõ illa: deus non generat deum. 131 KL
An cõcedendũ ſit(cũ deus genuit deũ) q̃ genuit aliũ deũ,uel ſe deum. 131 MN
Cum deus genuit deum, an illa ſit concedenda:deus eſt alius a deo. 131 M

Quæſtio. ij.

An hec ſit uera: Deus eſt pater, & filius, & ſpirituſſanɛtus:ꝑ totã q̃ſtionẽ. 132

Diſtinɛtio.v. Quæſtio.j.

An eſſentia generet, uel generetur : per totam quæſtionem. 132 A
Prædicabilium de aliquo quædam ſolũ immediatè, & primò dicuntur de aliquo modo:quædam mediatè, & quid eſt dici prædicari de aliquo primo. 133 B
Generare,generari ponuntur in diuinis ſolum immediatè. 133 F
Eſſentia nec generat, nec generatur:anneɛtitur perſuaſio huius ueritatis. 133 C.A.
Generare quandoq; ſumitur nominaliter, & hoc dupliciter: adieɛtiuè, uel ſubſtantiuè. Quandoq; participaliter. D. Et ſecundum hoc aliter, & aliter ſaluantur,uel negantur illæ propoſitiones. Eſſentia eſt generans: eſſentia eſt pater generans &c. 134 D.E
Eſſentia eſt res generans an ſit concedenda, & ſimiliter illa: eſſentia eſt pater generans. 134 E
Forma ſyllogiſtica an teneat in diuinis ſicut in creaturis. 134 F
Eſſentia eſt pater filij an ſit concedenda. 135 G
An bene ſequitur:pater generat. ergo eſſentia generat. 136 H
An regula Ockam ſit uera,ob quam negat illam : Eſſentia eſt res generans.ſ. quando determinabile cum ſua determinatione prædicatur de ſubieɛto: requiritur ueritas trium propoſitionũ ſi debet eſſe uera. 136 E.I

Quæſtio. ij.

Vtrum filius generetur de ſubſtantia patris,& ad quem ſenſum conceditur, filius eſſe de ſubſtantia patris, per totã quæſtionem. 137
Quid eſt aliquid de nihilo produci. 137 A B.
Cum filius dicitur eſſe de ſubſtantia patris,quid dicit ly de. 137 CD
An potentia,& aɛtus ſicut reperiuntur in creaturis: ita habeant locũ in diuinis: ut eſſentia ſe habeat tanquam potentia reſpeɛtu relationis.relatio quaſi aɛtus, & in quibus reperitur aɛtus, & potentia. 138 E
An eſſentia diuina ſe habeat quaſi materia reſpeɛtu perſonarum in diuinis, & an cõcedẽda ſit in diuinis quaſi cõpoſitio, quaſi imperfeɛtio, quaſi potentia &c. 138 F
Eſſentia habet totum ſuum eſſe ſibi proprium in patre prius origine,quàm ſit in filio:quomodo intelligitur. 138 G

Queſtio. iij.

Vtrũ eſſentia diuina ſit termin⁹ formalis gene

generationis. 139
Aliud eſt communicari per productionē & aliud eſt eſſe terminum formalem productionis A 139
Communicari per productionem tripliciter accipitur. B 139
Terminus ſumitur multipliciter. C 139
Terminus formalis in generatione ſubſtantiali: in productione rei ſimplicis: in nutritionē. &c. quid eſt. D 140
An terminus mutationis, & terminus formalis productionis quādoq; coincidant D 140
Termin⁹ formalis,& termin⁹ totalis quō differunt latè explicatur: ſiue termin⁹ totalis productionis; ſiue de termino formali productionis filij. DEFG 140
Terminus formalis quare ſic nominatur. D 140
Eiuſdem productionis poſſunt eſſe plures termini formales. D 140
Terminus formalis eſt ſuperior ad terminum totalem. G 141
An eſſentia, vel relatio, vel perſona eſt termin⁹ formalis generationis H 141
Quō perſona capit eſſe per generationem:& quō ſumitur ibi per. I K 141
An idem ſit terminus formalis productionis filij,& termin⁹ totalis. E 140
An filius ſit terminus formalis generationis paſſiuę. K 141

Diſtinctio. vj. Quæſtio vnica.

Vtrum pater genuit filium natura, vel voluntate BCD 142
Generare voluntate, vel neceſſitate, ſeu voluntariè multipliciter accipitur. A 142
Et ſecundum multiplicem diuerſam terminorū acceptionem diuerſimodè reſpondetur ad quęſtionem. BC 142

Diſtinctio. vij. Quęſtio j.

Vtrū potentia generandi in patre ſit aliquod abſolutum,vel reſpectiuū. 143
Potentia generandi quid eſt. A 143
Principium elicitiuum quid eſt. B 143
An generatio actiua eliciatur,vel ſit elicita. 143
An quicquid elicitur,producitur. BC DE 144
Quid eſt eſſe elicitum: quid dicit nomen elicitum, elicere. Item elicitiuum. BCDE 144
An perſona, vel eſſentia, vel relatio ſit principium elicitiuum generationis actiuę. E 144
Idem elicit ſe; & ad idem ſit elicere, & producere. E 144
Principium productiuum quo, & principium elicitiuum idem ſunt. E 144
An generatio paſſiua ſit producta. F 145
An relatio ſit principium determinatiuum eſſentię. G 145

Quæſtio. ij.

Vtrum abſolutum ſub ratione eſſentiæ, vel ratione attributali ſit potentia generandi. D 146
Intellectus, voluntas dupliciter accipiuntur,& quādo ſunt termini ſynonymi: quō differunt in cōnotato. A B 145
Item diſtin. 2 q. 1. Y 71
Intellectus eſt principium producēdi verbum; voluntas eſt principium producendi ſpiritum ſanctum quomodo conceduntur: & quis eſt earum intellectus. A B 145
Et quomodo in illis propoſitionibus includitur quandoq; perſeitas conditio propoſitionalis. 145
An productiones in diuinis fundantur in actibus eſſentialibus:an ſint in diuinis actus eſſentiales. C 146
An ad diſtinctionem emanationum in diuinis requiritur diſtinctio in principijs elicitiuis. C 146
An eſſentia ſub ratione intellectus, vel voluntatis ſit principium filij, aut ſpiritus ſancti. E 146
Quicquid eſt in diuinis abſolutum, eſt principium elicitiuum tam generationis,quàm ſpirationis. D 146

Quęſtio iij.

Vtrum potentia generandi poſſit communicari filio: & quis eſt intellectus huius quæſtionis: & quotuplex. A C 147
Gerundium generandi tripliciter accipitur. B 147
Potentia generandi non poteſt commu-

B

nicari filioꝛita vt filius generet. C 147
An aliqua perfectio ſit in patre,quæ non eſt in filio: nec poteſt ei communicari. D E 147
Perfectio ſimpliciter dupliciter accipitur. D Item diſt. 1. q. 1. tertij.

Diſtinctio. viij. Quæſtio. j.

Vtrum diuinæ ſimplicitati repugnet eſſe in genere prædicamentali. Reſponſio doct. ꝗ ſic. 148
Recitantur eius motiua. A B 148
Oſtendit oppoſitũ,pbabili'. C D E 149
Reſpōdet ad rationes OcKã. F G 150
Deus eſt in genere prædicamentali. C D E &c. Probatur auctoritate,& ratione. 149
Aliquid eſſe in genere prædicamentali dupliciter accipitur. D E 149
Et quo illorum modorum deus in genere. E 149
An ſit de ratione generis, ꝗ per ipſum genus contentum ſub genere ab aliquo ſeparetur. F 150
Quomodo intelligitur phs.Transcenden tia non ſunt genera. F 150
Quid requiritur ad eſſe genus. H Item q. 2. 151
Deum poni in genere quid eſt. H 151
Deum ponere in prædicamento non eſt ipm icarcerare,ſeu impficere. H 151

Quæſtio ij.

Vtrum aliquod ſimpliciter ſimplex poſſit eſſe in genere. C 151
Simpliciter ſimplex quid eſt. A 151
Similiter ſimplex eſt in genere. B 151
Conditiones requiſitę ad eſſe generis quot,& quæ ſunt. A Secundum opi. OcKam. 151
An qualitati, & quantitati ſit aliquod genus commune. A 151
An quęlibet duæ ſpecies habent vnum genus eis adæquatum. D 152
Quomodo genus non eſt pars rei,neque differentia. 152
Item genus eſt pars formæ: ſpecies pars generis. D 152
Regulę tres plurimum valentes ad cognoſcendum multarum propoſitionũ veritates. D 152
Per actum exercitum ſępe intelligitur actus ſignatus. Item per res nomina rerum: & nomina rerum quandoq; attribuuntur ſignis. D 152
Quæ conuenientia, & qualis ſufficit, & requiritur ad abſtrahendum conceptum eſſentialem, vel accidentalẽ quid ditatiuum, vel connotatiuum latè examinantur. Ibidem quid tales concep tus ſignificent. E F 153
Item diſtinctione 17. q. 7. D 152
An quibuſcũq; indiuiduis ſpecie differen tibus dabilis eſt conuenientia maior eſſentialis eis adæquata. F 154

Quęſtio iij.

Vtrum omne genus diuidatur in ſuas ſpecies per differentias diuiſiuas generũ, & conſtitutiuas ſpecierum. A B 155
Non omne genus diuiditur in ſuas ſpecies p differentias generum, & conſtitutiuas ſpecierum. A 155
Res ſimplex an ſit diſſinibilis diffinitione propriè dicta. C 155
Conceptus ſpeciei an ſit ita ſimplex ſicut conceptus generis. C 155
Gen' importat totũ eſſe ſpeciei. C 155

Quæſtio iiij.

Vtrũ genus,& differentia important eãdem rem primò. 155
Differẽtia accipit multipliciter. A 155
Ibi de differẽtia eſſẽtiali,& accidẽtali: & vnde ſumit ꝗlibet earum. B G 166
Genus, & differentia quomodo, & vnde differenter ſumuntur. C 156
Significare primò quid eſt. C 156
Quomodo aliqua differẽtia dicitur eſſentialis,ſi nõ eſt pars rei, nec de eſſentia rei:& ſic de conceptu. E 156
Differentiam ſumi ab aliqua parte quid eſt. B C 156
Quomodo differentia aliquid diſtinguitur ab alio. F 156
Ad quem ſenſum conceditur ſpeciem aliquam diſtingui ab alia per differentiam. F 156
Differentia an ſumatur a materia, & forma,vel a forma tantum. G 156
Gen' quomodo importat totam rem: & cum additur ſibi differentia an fiat mutatio. H 156
Quomodo genus, & ſpecies diſtinguun-

tur ſi genus totum ſignificat, quod ſpecies, & multa alia. I 157

Quæſtio v.

Vtrum deus poſſit diffiniri diffinitione non data per additamentū. A B 157

Diffinitio non data per additamentum accipitur dupliciter. A 157

Deus nō poteſt diffiniri diffinitione propriè dicta. B 157

Quæſtio vj.

In omni diffinitione cōpletiſſima debēt poni omnes differentiæ eſſentiales cū ſuo genere generaliſſimo. B 157

Differētię ordinātur dupliciter. A 157

Eaſdem poſſunt eſſe duæ differentiæ conuertibiles. B 157

Differentia non eſt genus, nec ſpecies: quia non importat formaliter res totales: ſed partes rerum. B 158 ſecundum OcKam.

Queſtio vij.

Vtrū ſolus deus ſit imutabilis. B F 159

Mutari accipitur multipliciter. A 158

Et mutabile ſimiliter. F 159

Secundum aliam, & aliam acceptionem mutari, & mutabile deus eſt ſimpliciter immutabilis, & ſolus. Qñq; hoc etiam conuenit creaturę. B F G 159

Qōo de⁹ non eſt mutatus localiter ex noui loci, in quo prius non fuit creatione. C 158

Qōo differenter angelus eſt ſimplex & deus ac anima rationalis. D 158

Simplicitas vnde conuenit rei: & q̄ eſt multiplex ſimplicitas. D 158

Quomodo deus eſt ſimpliciſſimus: & q̄ perſonarum pluralitas, & conſtitutio earūdem nullatenus repugnat diuinæ ſimplicitati ēt ſimpliciſſimę. Quodq; talis modi ſimplicitas in nulla creatura reperitur. B 159

An propter vitare proceſſum in infinitū oportet ponere qualitatem, ſiue creaturam nullius receptiuam actiuè ſed quę tantū poteſt recipi in alio. G 159

Diſtinctio.ix.Queſtio.j.

Vtrum filius verè generetur a patre. Reſponſio, q̄ ſic: ſed hoc ſolum fide creditur. A 160

Impugnatur ratio Scoti. qua probare nititur productionem in diuinis. B C D &c. 160

Per rationem formalem quid intelligitur: uel quid eſt aliquid conuenire alicui ex ratione ſua formali B 160

Producere notitiam genitam non eſt de ratione formali intellectus perfecti: ſed cognitiuè tendere in obiectum. C D E 161

Licet producere in genere non dicit imperfectionem: tamen producere notitiam ſui perfectiuam imperfectionis eſt. E 162

Quæſtio ij.

Vtrum generatio in diuinis ſit vniuoca, vel æquiuoca. 162

Generatio vniuoca, & æquiuoca in creaturis diſtinguuntur. A 162

In omni generante eſt conſiderare quid, & quo: ſimiliter, & in genito. A 162

Generatio vniuoca in generatione accidentis, vel ſubſtantiali quę eſt. Et quot ſunt gradus in eadem. B C 162

An eiuſdem generationis poſſunt eſſe plures termini formales.

Et de duplici acceptione termini formalis. C 163

An paternitas, & filiatio ſint alterius rationis. D 163

Sic conſtituentia, & conſtituta. 163

Quæ dicuntur eſſe eiuſdem rationis. D 163

Non poteſt eſſe minor diſtinctio in conſtituentibus, quàm in conſtitutis. F 165

Generatio in diuinis licet nec ſit ſimpliciter vniuoca, nec ęquiuoca: magis tamen aſſimilatur generationi vniuocè. E 164

An quia conſtituentia ſunt alterius rationis: oportet ſuppoſita conſtituta eſſe alterius rationis. F 165

An quia cōſtituentia ſunt primò diuerſa: conſtituta etiam ſunt primò diuerſa.

Quę dicuntur primò diuerſa. G 165

An aliqua eſſe eiuſdem rationis, vel primò diuerſa competit eis mediatè, vel immediatè ſolum. G 165

Aliqua prædicata denominant ea, quib⁹ conueniunt tantum immediatè: aliqua

quibus mediatè conueniunt. G 165
Stat aliqua plus conuenientia magis differre, quã minus cõuenientia. F 165
Quomodo differunt eſſe primò diuerſa, & eſſe alterius rationis. G 165
Quæſtio ij.
Vtrum generatio filij ſit æterna: concluſio q ſic. 166
An in diuinis ſit admittẽda aliqua prioritas, alia a prioritate durationis. B 166
Pater eſt prior filio origine quomodo intelligitur. B 166
An ſicut in diuinis cõceditur aliqua prioritas: ita ſint concedenda ſigna prioritatis, & inſtantia. &c. 166
Recitatur opinio Scoti, & impugnatur a doctore, & explicantur modi ſeptem prioritatis. C D 166 Per totã quæſtionem. Et oſtenditur, qui ex eis habent locum in diuinis. 167
Ordinata ſecundum prius, & poſterius ſunt in duplici differentia. E 167
Quibus ordinatis ſecundum prius, & poſterius correſpondẽt aliqua ſigna prioritatis ſecundum quæ ordinentur: & quibus non. E G H 169
An eſſentia ſit prior perſona, & proprietate relatiua. A
Item ſpiratio actiua generatione actiua. &c. H 169
Qui modi prioritatis, & poſterioritatis reperiuntur in diuinis. F 168
Quis modus loquendi ſeruãdus eſt in diuerſis locis prioritatis. G H 169
Pater prius creat filio: prius intelligit patrem, quàm filius quomodo ſunt concedendæ. I 169
Ordinatis ſecundum prius, & poſterius quibus realiter correſpondent aliqua extrinſeca: ſed quę ordinantur ſecundum prius, & poſterius: his duntaxat correſpondent ſigna prioritatis, & nõ alijs. E G. 168
Diſtinctio. x. Quæſtio. j.
Vtrum voluntas ſit principium productiuum ſpiritus ſancti. 170
Recitatur opinio Scoti per certas propoſitiones, in quibus probatur emanatio perſonarum in diuinis per ſex propoſitiones. B C D. &c. 170
In sũma deitatis eſsẽtia pductio realiter eſt ponenda, pbatio ſecũdũ Sco. B 170
Tñ duę productiones in diuinis ſunt poſſibiles. Probatio ſecũdũ Sco. C D 171
Dualitas diuinarũ productionum infert trinitatem ſuppoſitorum. E 171
Probatio ſecundum Sco.
Triũ diuinorum ſuppoſitorum vnum eſt producens tñ: aliud producens, & productum: tertium productum tantum. Probatio ſecundum Sco. F 172
Perſona producẽs, & productę diſtinctę realiter in vna ſumma natura idẽtificantur eſſentialiter. Probatio ſecundum Sco. G 172
Licet inter ſuppoſita diuina nulla ſit perfectionis diſparitas: eſt tamẽ inter eas ordo originis, & prioritatis. H 172
Secundum Sco. probatur.
Voluntas eſt principium elicitiuum ſpiritus ſancti. I 173
Suppoſita productione in diuinis non poteſt ſufficienter probari: q ſint ibi plures productiones. 173
Aut dualitas productionum, ſeu duę perſonæ, & vna improducta: ſed hoc eſt fide creditum I 173
An voluntas inquantum voluntas, vel inquantum infinita ſit principium ſpirãdi ſpiritum ſanctum. K 174
An ſpiritus ſanctus, qui procedit actu voluntatis, ſit præcognitus. K 174
Quæſtio ij.
Vtrum ſpiritus ſanctus liberè producatur. D E 175
Quid eſt liberum neceſſarium naturale. B 174
Principium naturale neceſſarium, & liberum a diuerſis multipliciter notificatur B 174
Agere naturaliter, vel liberè quid eſt. B C 174
Item producere liberè quid eſt ſecundũ Occam. G 175
Et quomodo conceditur illa Spiritus Sanctus non producitur a voluntate. 175
Non eſt inconueniens idem produci naturaliter, liberè, & neceſſariò. D 175
Quomodo voluntas non potens peccare

dicitur liberior voluntate potente peccare. Et de qua libertate loquuntur ibi doctores multipliciter explicatur. E. 176

Libertas conuenit rei perfectæ in ordine ad id, ad quod contingenter ſe habet. F 176

An libertas conuenit deo reſpectu ſuipſius: & an repugnet neceſſitati. F 176

An libertas voluntatis ſit quid diſtinctũ a voluntate. F 176

Diſtinctio. xj. Quæſtio. j.

Vtrum Spiritus Sanctus procedit a patre, & filio. 176

Concluſio fidei. Spiritus Sanctus procedit a patre, & filio: oſtenditur contra græcos, quorum error explicatur auctoritate eccleſiæ, & perſuaſione rationabili. A B 177

Ad productionem amoris quæ requiruntur, & ſufficiunt. C 177

Quõ temporum ſucceſſu alia, & alia in ſymbolis ſunt poſita de veritate fidei ſine additione impertinenti, vel nouæ veritatis editione. D 177

Intellectus, & voluntas non ſunt in deo duo principia productiua ordinata inter ſe: neq; ſunt potentiæ operatiuæ in deo: ſed in creatura ſunt operatiuę, & productiuæ. C 178

Non oportet tantam eſſe diſtinctionem in relatiuis ſicut i correlatiuis. D 177

Quæſtio ij.

Vtrum Spiritus Sanctus poſſet diſtingui a filio, ſi non procederet ab eodem: & ꝙ multiplex poteſt eſſe intellectus huius quæſtionis. A D 178

Habens aliquid reale ſibi intrinſecum diſtinguitur per ipſum ab alia re non habente tale intrinſecum. B 178

Filiatio diſtinguitur a ſpiratione paſſiua realiter. E 178

Quot ſunt relationes realiter diſtinctæ in diuinis: tot ſunt ibi perſonæ, 178

Non ſequitur euidenter: pater, & filius, & Spiritus Sanctus ſunt tres perſonæ, & vnus deus: ergo Spiritus Sanctus procedit a filio. C 179

Neceſſariò ſequitur: Spiritus Sanctus non procedit a filio: ergo non diſtinguitur realiter ab eo. C 179

Cum in diuinis ſunt quatuor relationes: cur non ponuntur etiam ibi quatuor perſonæ: & penes quas relationes diſtinguuntur perſonæ. E 179

An illa ratio valeat contra græcos: Spiritus Sanctus non procedit a filio: ergo non diſtinguitur a filio. D 179

Diſtinctio. xij. Quæſtio. j.

Vtrum pater, & filius ſint vnum principium ſpirans Spiritum Sanctum.

In patre, & filio eſt vna ſpiratio actiua. A 180

Cum ſpirare primò, & immediatè prædicatur de conſtituto, quòd nõ eſt formaliter ſuppoſitum: quõ etiam prædicatur de patre, & filio. M 184

Quare pater, & filius dicuntur vnũ principiũ ſpirans ſpũm ſanctum. B C 181

Opinio OcKam de conſtituto, quòd nõ eſt formaliter ſuppoſitum, cui primò conuenit ſpirare impugnatur a Gregorio. C 181

Reſpondetur ad rationes Gregorij. P 185

Reſponſio ſecundum OcKam: an illæ affirmatiuè ſint concedendæ, pater, & filius ſunt vnus ſpirator: vnum principium ſpirans, H 182

Sic de negatiuis non ſunt duo principia: non ſunt duo ſpiratores. I 183

Tres perſonæ ſunt vnum principiũ creaturæ, & ſunt vnum principium ſpiritus ſancti: quõ in illis diuerſimodè accipitur nomen principium. K 183

Quomodo verum eſt, quòd ſpirare dicitur de conſtituto, quòd non eſt formaliter perſona: cum actus ſunt ſuppoſitorum. L 184

Quomodo conceditur in diuinis eſſe quatuor conſtituta, & non quatuor: ſed ſolum tres perſonas. N 184

Suppoſitio terminorum in diuinis mediata, & immediata, quæ eſt, & qui termini ſupponunt mediatè, vel immediatè, ſi de conſtituto ex eſſentia, & ſpiratione dicitur ſpirare: licet non ſit formaliter ſuppoſitum: quare non dicitur conſimiliter de eſſentia generare. L 184

Pro eſſētia, vel perſona in diuinis. O 185

De hoc ponuntur ſeptem regulę ſecundum Camera. 185

Aliqua diſtingui perſonaliter dupliciter accipitur: & quorum eſt. P 185

Quæſtio. ij.

Vtrum pater, & filius ſpirant Spiritum ſanctum, inquantum ſunt vnum, vel in quantum ſunt diſtincti D 187

Principium eliciriuum Spiritus ſancti eſt præciſè voluntas diuina. B 186

Quid intelligunt doct. & ſancti per amorem iucundum, mutuum, repēſum. &c. quo ſe diligunt pater, & filius ſpirantes Spiritum ſanctum. C 186

Cum pater, & Spiritus ſanctus ſe diligunt amore eſſentiali, & communi: quare non ita producunt aliam perſonam ſicut pater, & filius ſe diligendo ſpirant tertiam perſonam. C 186

Spirare primò cōuenit vni conſtituto ex eſſentia, & ſpiratione actiua. C 187

Quæſtio. i i j.

Vtrum pater, & filius ſpirant omnino vniformiter Spiritum ſanctum. B 187

Dictio vniformiter accipitur dupliciter. A 187

Explicatur ad quem ſenſū pater, & filius ſpirant vniformiter Spiritum ſanctum. B 187

Et reſoluuntur auctoritates ſanctorum, quę videtur eſſe in contrarium. E 188

An in aliquo ſenſu poſſit concedi pater prius origine ſpirat, quàm filius. B 187

Diſtinctio. xiij. Quęſtio vnica.

Vtrū generatio filij ſit ſpiratio. C F 190

Difficile eſt perſonarum emanationem explicare. A 188

Nec eſt a nobis perfectè cognoſcibilis in via Spiritus ſancti proceſſio: ſeu generationis filij, & ſpirationis Spiritus ſancti diſtinctio. C 189

Generatio ſumitur dupliciter. B 189

Imaginatio pulchra productionis perſonarum in diuinis, ex qua claret differentia generationis, & ſpirationis. D E 189

Spiratio Spiritus ſancti non eſt generatio filij. F 190

Quomodo intelligitur omnia in diuinis ſunt idem, vbi non obuiat relationis oppoſitio. H 191

Generatio, & ſpiratio actiuè ſumpta non diſtinguuntur realiter, ſed paſſiuè. F H 191

Quare productio Spiritus ſancti non eſt verè generatio. G 191

Ad diſtinctionem realem relationum in diuinis quid requirit, & ſufficit. H 191

Diſtinctio xiiij. Quęſtio j.

Vtrum Spiritui Sancto competat duplex proceſſio temporalis, & æterna.

Producere, proceſſio temporalis, proceſſio æterna quid eſt. B C 192

Item diſt. 16. q. vnica. A 192

Proceſſionis temporalis Spiritus Sancti notificatio, & explanatio quo ad ſingulas clauſulas. C D 192

Proceſſio an ſit terminus notionalis, vel eſſentialis. C 192

Illapſus ſanctificatiuus quid eſt. C 192

Dona quare dātur a deo: ad quid: & quotuplicia ſunt dona, in quibus procedere dicitur perſona diuina temporaliter. 192

Item de appropriatione donorū ad perſonas diuinas. 192

Et an in omni dono intellectus mittatur filius temporaliter. D 193

Mittere perſonam diuinā ad hominem quid eſt: ad quos perſona mitti dicitur. D 193

An ſit concedendum: & ad quem intellectum, quòd eſt duplex Spiritus ſancti proceſſio: æterna, & temporalis: & quod vtraq; eſt realis. E 194

Proceſſio temporalis an ſit res vna abſoluta, vel relatiua. E 194

Ad quem ſenſum quandoq; proceſſio tēporalis negatur ab æterna. Et an differant proceſſio temporalis, & æterna. E 194

Quæſtio ij.

Vtrum Spiritus Sanctus detur in perſona propria, vel tantum ſecundum donā ſua. C 195

Proceſſio, datio, miſſio quomodo differunt. A 195

Dari quid eſt: & quomodo aliquid dicitur alteri dari. B 195

Item Spiritus Sanctus quando datur creaturæ rationali.

Spiritus Sanctus non datur in dono creato niſi ſolum charitatis. C 195

Et quare magis datur in dono charitatis, quàm in alijs. E 196

Cum deus eſt vbiq; : quomodo dicitur aliqui de nouo dari. D 195

Et quomodo dicitur eſſe ſolum in bonis, & non in malis. Ibidem.

Quare deus non acceptat hominem ſine Spiritus Sancti datione, & charitatis infuſione. F 196

Diſtinctio xv. Quæſtio vnica.

Vtrum quælibet perſona poſſit mittere, & mitti: per totam quæſtionem.

Mittere mitti quid eſt: quomodo differunt: quibus perſonis conueniunt an ſint notionalia, vel eſſētialia. A 197

An ſicut mitti includit produci: ita mittere includit producere. A 198

Diſtinctio xvj Quæſtio vnica.

Vtrum perſona diuina viſibiliter mittatur.

Miſſio temporalis, & æterna, miſſio viſibilis, & inuiſibilis quid eſt: quomodo differunt: quomodo fiunt: quid per huiuſmodi miſſionem viſibilem ſignificatur. A B 198

An miſſio viſibilis Spiritus Sancti ſemper ſignificet gratiam tunc primum conferri, & dari. B 198

Spiritus Sanctus in quadruplici ſpecie apparuit: & quare hoc: quid ſignificant huiuſmodi apparitiones multipliciter factæ. B 198

Cur miſſio viſibilis ſpiritus Sancti ſolum in noua lege facta eſt Chriſto, & diſcipulis. C E 199

Gratia Chriſti quō redundat a Chriſto in nos, & quomodo ab apoſtolis. quomodo in ſacramentorum collatione. D 199

An ſigna viſa in miſſione Spiritus Sancti fuere veræ res, vel apparitiones tantum. E 199

An inuiſibilis miſſio Spiritus Sancti requirat neceſſariò præcedere remiſſionem viſibilē: ita φ nulli mittatur inuiſibiliter, cui nō datur viſibiliter. G 200

Diſtinctio xvij Quæſtio j.

Vtrum præter Spiritum Sanctum, neceſſe ſit ponere charitatem abſolutam creatam: animam formaliter informantem: ad hoc vt ſit chara, & accepta deo.

Animam eſſe gratam, & acceptam deo quid eſt. A B 200

Complacentia dei in reb' eſt multiplex: generalis, & ſpecialis: & illa triplex. B 200

De potentia dei abſoluta poteſt aliquis eſſe charus deo ſine omni forma ſibi inhęrente: ſecus de potentia dei ordinata. D L M N O 202

Deus contingenter acceptat animam ad vitam, etiam quacunq; forma ſupernaturali poſita in ea. E 202

Gratia, & charitas qñq; ſumuntur abſolutè: qñq; connotatiuè. F 202

An aliquis poteſt eſſe charus, & gratus deo ſine omni acquiſitione, vel deperditione qualitatis abſolutè; & vbi lapſus temporis nō eſt in cauſa ſine mutatione facta in deo, vel anima gratificata. G 202

Item diſt. 14. quarti. q. 15.

An ad tranſitum contradictoriorum ſufficiat ſola temporis tranſitio: aut potentialis ſucceſſio, vel mutatio. G 202

Actus diuinę cognitionis neceſſariò trāſit in omne cognoſcibile. L 206

Potentia dei abſoluta, & ordinata quid eſt. H 204

Laudabile accipitur multipliciter: & an aliquid ſit de ſe laudabile. Item quid dicitur laudabile. I 204

Neceſſitas duplex: conditionata, & abſoluta. I 204

An aliquis poteſt eſſe charus ſine charitate. K 205

Quō deus dicitur diligere non diligētes ſe complacentia generali; quō complacet in omni creatura: in omni iuſtitia, &c. K 205

An neceſſariò diligat charitatem, & iuſticiam, & habentes virtutes. ibidem.

An actus æternus neceſſariò tranſeat ſuper obiectum æternum: ſine cuius participatione non poteſt de nouo tran-

ſire ſuper obiectum: & quomodo intelligitur. L 206
An actus viatoris pōt ex charitate elici, & non ad pręmiū acceptari. K 205
Obiectum eſt terminus ampliatiuus ad quinq; tempora. L 206
An actus æternus in deo neceſſariò trāſeat ſuper obiectum. L 206
Actum tranſire ſuper obiectum quid eſt. L 207

Quæſtio ij.

Vtrum aliquis actus poteſt eſſe meritorius ſine charitate formaliter animā informante, latè deſcinditur quæſtio, & concludit, quòd ſic per totam quęſtionem. A 207
Sine gratia increata, quæ eſt Spiritus Sanctus, & voluntas diuina: nullus actus poteſt eſſe meritorius. B 208
Ad actum eſſe meritorium: quarum circūſtantiarū integritas requirit. B 208

Quæſtio iij.

Vtrum de facto omni actui meritorio creata charitas præſupponatur. Reſpondetur, quòd ſic ſecundum legem ordinatam. B C 208
Quō intelligendæ ſunt multæ auctoritates ſcripturæ, quę videntur velle, quòd merces debetur operi, & ita non gratiæ: quòd latè examinatur per multas argumētationes in oppoſitū. D E 209
Ad meritum vitæ æternæ quę requiruntur principaliter, & præciſè F 211
Cur voluntas magis meretur per gratiā, quàm ſine ea. F 211
An actus meritorius, & non meritorius ſint eiuſdem rationis. F 211
An ad actum meritorium preſupponitur charitas: quia præciſè eſt ratio acceptandi actum illum. G 211
Actus meritorius an potius eſt a voluntate noſtra, quàm ex charitate. G 211
An homo, qui ad beatitudinem naturaliter ordinatur, poſſit eam ex naturalibus conſequi. H 212
An actus magis debitus ſit minus meritorius: & an debitum minuit rationē meriti. H 212
An operis difficultas, & labor faciant actum magis meritorium. H 212
An meritum cōmenſuratur perfectioni charitatis, an labori. H 212
An meritum etiam attribuatur actibus aliarum virtutum. H 212

Quæſtio iiij.

Vtrum charitas poſſit augeri: per totam quæſtionem. 213
Augmentatio quid eſt. A 213
Recipere magis, & minus dupliciter accipitur. A 213
Forma habet latitudinem an ſit vera. B G 216
An aliqua forma ſuſcipiat magis, & minus: & ad quem intellectum hoc venit concedendum. B 213
Forma augmentatur, an ſit vera de rigore verborum, & ad quem ſenſum conceditur. B G 216
Augmentatio eſt multiplex: intenſiua, & extenſiua. 214
Et illa duplex; cui addantur multæ aliæ diuiſiones, acceptiones, & augmentationes: & quotupliciter fieri habeat augmentatio. &c. D 214
Aliquid fieri in inſtanti quid eſt. D 214
Vtrum augmentatio ſit ſpecies motus, & alteratio. I 216
Latitudo quid eſt: & quòd eſt duplex: intenſiua, & extenſiua. B 215
Gradus quid eſt. E 215
Augmentatio continua poteſt fieri dupliciter. Et quid eſt aliquid continuè ſucceſſiuè augeri. E 213
Propoſitiones plures ponuntur de formarum augmentatione: & ſubiecti qualitatiua denominatione forma intenſa, vel extenſa. F 213
An gradus qualitatis intenſibilis poſſunt naturaliter intuitiuè videri. H Item q 7. A
Charitas augetur, & pōt augeri in tempore, & inſtantaneè. G H 216
Charitas augmētabilis eſt a viatore per actus ex gratia procedentes meritoriè H I K. 217
Charitas quō dicitur augeri, & ad quem ſenſum, & quomodo præexiſtens augetur, & manet. I K 217
Alterabile quid eſt: & quomodo differt ab augmentabili. I 217

Nihil dat, quod non habet: quomodo conceditur. I 217

Non oportet denominationem conſequentem alicui ratione formæ, etiam conuenire formæ. I 217

An charitas poſſit minui, ſicut poteſt augeri, latè extendit hoc dubiũ. L 218

Feruor charitatis quid eſt. L M 218

An veniale diminuat charitatẽ. L 218

Et an feruor charitatis per peccatũ veniale diminuatur ibidem. L M 218

Comparando hominẽ cum veniali pctõ ad aliquem ſine veniali reſpectu dei, cæteris paribus an aliquis illorum ſit plꝰ charus deo, quã alius. M 218

Quæſtio v.

Vtrum charitas præexiſtens maneat in fine augmentationis. Reſpondetur ꝙ ſic. A 219

Termini motus per ſe ſunt incompoſſibiles. 219

Et ſunt non eſſe, & eſſe eiuſdem formæ. B 220

Non ſemper generatio vnius eſt corruptio alterius. B Item q. 7. I

In eodem ſubiecto poteſt eſſe charitas maior, & charitas minor quia pars, & totum. B 220

Necnon idem eſt magis, & minus intenſum. 220

Magis, & minus quõ ſunt cõtraria denominatiuè tm̃. B Item q. 7. H 220

Quæſtio. vi.

Vtrum in augmentatione charitatis aliquid realiter differens a priori ſibi adueniat. Reſponſio ꝙ ſic. B 220

Differentia inter generationem, & augmentationem: & ꝙ generatio tripliciter accipitur. C 221

An omnes formæ ſint augmentabiles, & an aliqua forma ſubſtantialis creata, vel creabilis. 221

Item an quantitas ſecundũ vnã opinionẽ ſit augmentabilis intẽſiuè. D 221

Inter indiuidua eiuſdem rationis põt eſſe ordo pfectionis, & eſſentialis. D 221

Nulla ſubſtantia per naturam eſt augmẽtabilis. D 221

Secus de potentia diuina, de ſubſtantia creabili. 221

Quæſtio. vij.

Vtrum illud, quod in charitatis augmentatione additę ſit eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimæ in charitate precedente ſeparata ab ea. Reſponſio ſic. B 222

An gradus charitatis ſuperadditi poſſent intuitiuè videri vnꝰ ſine alio. A 222

Quomodo differunt augmentatio quantitatis ab augmentatione qualitatis. B 222

Qua vnione vniuntur partes charitatis: an ſe totis: & quomodo faciunt vnum numero, & an duo accidentia ſolo numero differentia poſſunt eſſe in eodem. C 222

Quomodo ſaluatur vnitas ſpeciuoca inter charitatem magis, & minus intenſam. D 223

Quomodo, & quando ex duobus in actu fit vnum tertium. E 223

Quomodo accidentia differentia numero faciunt vnum numero. F G 223

Ad abſtrahendum conceptum quidditatiuum communem quid requiritur. K 224

Item diſt in. 8. q. 2.

An poſſibile ſit duo accidentia numero differentia facientia tamen vnum accidens eſſe in eodem. F 223

Quomodo termini motus ſunt incompoſſibiles. H Item. q. 5. B

An in augmentatione charitatis gradus maneant ſimul, & ſibi inuicem coniungantur. H 223

An ſemper compoſitius ſit minus perfectum minus compoſito. H 224

Forma eſt ſimplex eſſentia quomodo conceditur. H 224

Charitas maior, & minor ad quem ſenſum dicuntur contrariari. H 224

An quælibet forma, & totalis, & partialis denominat ſubiectum: & qua denominatione. H 224

Album eſt, quod eſt nigro impermixtius: quomodo intelligitur. I 224

Album condenſatum quãdo dicitur fieri

magis album. I 224

An gradus ſucceſſiuè adgeniti ſint accidentales prioribus, vel eſſentiales in augmentatione qualitatis. I 224

An augmentatio eſt generatio. I 224

Et an vniuerſaliter generatio vnius ſit corruptio alterius. 224

An in augmentatione charitatis gradus ſint eiuſdem ſpeciei eſſentialis: & differant ſolo numero. 224

Species habent ſe vt numeri, quomodo intelligitur. 224

An omnia indiuidua eiuſdem rationis ſint eiuſdem perfectionis eſſentialis. K 224

A qua conuenientia eſſentiali, & ſolum tali poteſt ſumi conceptus ſpecificus. D K 224

An oporteat omnia indiuidua eſſe ſimilia, & in quo. K 224

Quæſtio. viii.

Vtrum ſit dare ſummam charitatem, cui repugnet augmentari.

Augmentatio extenſiua dupliciter accipitur. A 225

Augmentatio extenſiua quæ, & qualis procedit in infinitum per potentiam dei. A 225

Non eſt dabilis maxima aqua creabilis. A 225

Augmentatio extenſiua per modum rarefactionis an procedat in infinitum B 225

Charitatem in infinitum augeri quid eſt. B 225

De intenſione formarum in ſubiecto, & extra ſubiectum an poſſit fieri in infinitum. B 225

An finitum additum finito faciat infinitum. B 225

An per diuinam potentiam poteſt charitas ſine termino augmētari. C D 226

An ſi deus in qualibet parte proportionali horę produceret gradum charitatis: charitas in fine horæ creata eſſet infinita: & ſi caſus ille ſit poſſibilis. C 226

Omnium a natura conſtantium determinata eſt quantitas: qūo intelligitur. E 226

Quantum eſt in potentia tantum contingit eſſe in actu: quomodo intelligitur. E 226

An producere charitatem infinitam repugnet deo ſubiecto, vel charitati. E 226

An charitas Chriſti fuit ſimpliciter ſumma creabilis, & poſſibilis. F 227

An deus poteſt omnia producibilia ſimul producere ſicut poteſt omnia producibilia ſimul cognoſcere: & vnde eſt, quod poteſt ſecundū, & non primum. G 227

Diſtinctio. xviij. Quæſtio vnica.

Vtrum donum dicat proprietatem perſonalem per totam quæſtionem.

Donum, & datum quomodo differunt: & quod tam donum, quàm datum dupliciter accipitur. A B 228

Imaginatio proceſſionis Spiritus ſancti, virtute amoris producti. B 228

An donum ſit ſolius Spiritus ſancti, an etiam filij, aut patris. C 229

Cui Spiritus ſanctus dicitur donari, an patri, an filio, an creaturæ rationali, & ſolum tali. D 229

An donum ſit proprietas perſonalis conſtitutiua Spiritus ſancti. E 227

Donum, & donare diſtinguuntur forma liter. E 229

Proprietas perſonalis ſumitur dupliciter. E 230

An donum dicat reſpectum ad creaturam. F 230

Sancti frequenter nominant nomina connotantia creaturam, & ſupponentia pro deo nomina relatiua. F 230

Diſtinctio. xix. Quæſtio I.

Vtrum perſonę diuinæ ſint ſecundum magnitudinem perfectè æquales. D 231

Magnitudo, vel magnum capitur quadrupliciter: & habent ſe illi modi ſecundum ſuperius, & inferius. A C 231

Quantitas eſt quadruplex. A 231

An vna perſona dicatur æqualis alteri propter vnitatem eſſentię, vel propter realitatem relationis. E 232

Aequale, vel inæquale ſumitur quadrupliciter. & duo illi modi impertinentes ad inuicem. B 231

Magnitudo quomodo accipitur in diuinis a ſanctis: an abſolutè, an relatiuè. C 231
An idētitas, ſimilitudo, equalitas, important aliquam diſtinctionem in diuinis. C 231.
An equalitas ſit relatio fundata in vnitate. F 232
An equalitas perſonarum diſtinguatur a ſimilitudine, & identitate. F 232
An concedi poteſt, & ad quem ſenſum: quòd aliqua magnitudo eſt in vna perſona, & non in alia. G 232
Quæſtio ij.
Vtrum quælibet perſona ſit in alia per circumincesſionem.
Inexiſtentia vnius in alio eſt triplex. A 232
Eſſe in alio per circumincesſionem quid eſt. A 232
Ad hoc, quòd aliqua mutuò ſibi inexiſtant per circumincesſionem, plura requiruntur. A 233
Pater eſt in filio per circumincesſionē, & quælibet perſona in alia. B 233
An eſſe in alio per circumincesſionem conuenit perſonis ratione eſſentię, vel relationis. C 233
Habere aliquid per productionem dupliciter intelligitur. C 233
An concedi poteſt, quòd principium eſt in principiato. C 233
Diſtinctio xx. Quęſtio vnica.
Vtrum perſonæ diuinæ ſint æquales ſecundum potentiam. C 234
Potentia quid dicit: & an ſit reſpectu factibilium ad extra: vel ſolum reſpectu producibilium ad intra. A D 234
Omnipotentia quid dicit: reſpectu quorum eſt; an reſpectu ad intra, & extra. A B D 234
Quid intellexerunt ſancti per nomen potentia, & omnipotentia. B 234
Et an ſub potentia, vel omnipotentia comprehendatur potentia generandi ad intra, aut ſpirandi. 234
Omnes perſonę diuinę ſunt ęquales omnipotentiæ, & potentiæ. C 235
Æqualitas, quę eſt in deo quid eſt: & quò dicitur eſſe in deo. D 235
Cum potentia generandi non ſit in filio: quæ tamen videtur eſſe potentia: quo modo filius dicitur æqualis potentia cum patre. D 235
An poſſe generare ſit poſſe. 235
Et an potentia generandi ſit potentia. D 235
Potentia, & potentia generandi ſunt termini diſparati. Nec vnus eſt inferior ad alium. E 235
Omnia, quæ habet pater, habet & filius, quò intelligitur. E 235
Diſtinctio xxj. Quęſtio vnica.
Vtrum hæc ſit concedenda: ſolus pater eſt deus. D 237
Solus accipitur cathegorematicè, & ſyncathegorematicè. Et hoc dupliciter: excluſiuè, & præciſiuè. A 236
Solus poſitum a parte prædicati accipitur quandoq; , ac ſi ponatur a parte ſubiecti. B 236
Solus ſecundum multiplicem acceptionem reddit propoſitionem multipliciter exponibilem. B 236
Solus ſecundum multiplicem acceptionē poteſt addi, vel non addi terminis eſſentialibus, aut notionalibus. &c C D 237
Solus pater eſt deus an ſit, & quomodo concedenda. D 237
Quando valet hæc regula arguendo ab excluſiua ad vniuerſalem in terminis tranſpoſitis eſt bona conſequentia. E 238
Diſtinctio xxij. Quæſtio vnica.
Vtrum viator poſſit aliquod nomen imponere ad ſignificandum diſtinctè diuinam eſſentiam. C 239
Nominum quædam ſignificant res: quędam voces, vel ſcripta: quædam conceptus mentis. A 238
Signum primæ impoſitionis, & ſecundæ impoſitionis quid eſt. A 238
An vox ſignificat conceptum mentis. Et quid ſignificat conceptus mentis An vox aliquid ſignificet ſine conceptu mentis. A 238
An illud primò ſignificetur per vocem: quod primò per vocem appręhenditur formato conceptu. A 238

Nomen ſignificare aliquid diſtinctè, multipliciter intelligitur. B 239
Vtrum viator poteſt imponere nomen ad ſignificandum diſtinctè: quod non poteſt diſtinctè intelligere. C D 239
Stat nomen ſcienti eius impoſitionem aliquid diſtinctè repræſentare quàm eſt de ſe: & tamen audientem non diſtinctè intelligere: quod diſtinctè non repræſentat. D 239
Exprimere rem diſtinctè intelligenti quid eſt. D 239
Cum vox non ſignificat ſine conceptu: quomodo poteſt nomen diſtinctius ſignificare, quàm poſſimus concipere. D 240
Poſſumus diſtinctius loqui de re, quàm eam intelligamus. Sic, & diſtinctius amare, quàm intelligere. D F 241
Cognitio diſtincta, & cognitio diſtinctè ſignificans quomodo differunt. E 240
Deus quomodo dicitur ineffabilis. F 241
Quomodo deus verius cogitatur, quàm dicitur. F 241
Diſtinctio xxiij. Quæſtio vnica.
Vtrum nomen perſona ſit terminus primæ, vel ſecundæ intentionis. B 243
Indiuiduum, ſuppoſitum, perſona, quomodo ſe habent adinuicem. A 241
Indiuiduum quid eſt. B A 242
Suppoſitum quid eſt. B 242
Perſona quid eſt. C 242
Differunt intentio prima, & ſecunda. Et nomen primæ, vel ſecundæ intentionis. D 242
Perſona quomodo eſt vnum per ſe: cum includit multas negationes. F 243
An omne illud ſit ſecundæ intentionis: in cuius quid nominis ponitur terminus ſecundæ intentionis. F E 243
Quot modis dicitur vnum oppoſitorum: & reliquum, quo conceditur. G 243
Diſtinctio xxiiij. Quæſtio. j.
Vtrum vnitas, qua deus dicitur vnus, ſit aliquid additum deo. 244
Vnum quid dicit: & quomodo negat multitudinem: & quod multipliciter accipitur. A C G 244
Accidens capitur dupliciter, realiter, & logicaliter. B 244
An vnum importat accidens ſuperadditum rei: an dicatur terminus accidentalis. C 244
An vnum prædicetur primò, vel ſecundo modo per ſe de qualibet re vna. E 245
An vnum, & ens differunt. F 245
An illa ſit vera circumſcribendo omnem intellectum ex natura rei: cuilibet competit alterum contradictoriorũ. G 245
An ſicut conceditur, quod circumſcripto omni intellectu res ſit talis: ita concedendum ſit, tale prædicatum dici de re ſine intellectu. G 245
Quæſtio. ij.
Vtrum trinitas perſonarum ſit verus numerus. 246
Numerus eſſentialis, accidentalis, mathematicus quid eſt. B 246
Numerus numerãs, numerus numeratus quid eſt. G 247
Numerus numerat multipliciter accipitur: & quæ conditiones requiruntur ad eundem. C 247
In diuinis eſt numerus largè ſumptus: nec addit aliquid perſonis numeratis D 247
Quomodo eſt idem numerus decem hominem, & decem angelorum. B 246
Cum omnis numerus ſit maior ſua parte: quomodo in trinitate ſimpliciſſima eſt numerus. E 248
Quomodo excuſari poteſt opinio magiſtri, qua dicitur terminos numerales in diuinis nihil ponere: ſed negare. F 248
Diſtinctio xxv. Quæſtio vnica.
Vtrum perſona in diuinis dicatur ſecundum ſubſtantiam, vel relationem. 248
An a tribus perſonis poſſit abſtrahi aliquod commune eis vniuocum C 249
Commune communitate reali, & logicali quid eſt. A 248
Differunt commune, & vniuerſale A 248
Perſona quid ſignificat primò. B C 249
Et an ſit vniuerſale ſiue cõmune ad perſonas diuinas, & creatas. C D 249
Perſona eſt commune vniuocum perſonis increatis, & creatis. C 249
An conceptus abſtractus a perſonis diuinis diſtinctus correſpondeat nomini per-

perſona, quod nos habemus D 249
Dici ſecundum ſubſtanciam dupliciter accipitur. E 259
Perſona an dicatur relatiuè ad aliud. G 250
Item an dicatur ſecundum ſubſtantiam. 250
Termini ſignificantes relationes ſunt multiplices. F 250

Distinctio xxvj. Quæſtio j.

Vtrũ perſonę diuinę cõſtituãtur, & diſtinguantur per relationes originis. 251
De perſonarum conſtitutione plures ſunt opi. doct. & videtur illa materia plus eſſe verbalis, quàm realis. A B. &c. 251
Conſtitutio perſonarum non repugnat ſimplicitati, nec aliquid conſtituẽtium eſt ſimplicius conſtituto. E F M 253
Item diſtin. 8. q. 7. Item diſtin. 9. q. 2.
Perſonã conſtitui in diuinis ex eſſencia, & relatione quid eſt. F 253
Relationi in diuinis multa ſingularia attribuuntur, quę non ſunt in creaturis. G O 254
Referri formaliter, & denominatiuè quid eſt. I 255
Referri realiter dupliciter accipitur. P Ibi quid eſt referri realiter.
In diuinis ponendæ ſunt relationes reales. K 255
An idem conſtituit ſe realiter. P 257
Relationi in diuinis nõ repugnat conſtituere ſuppoſitum, uel perſonam. L 255
Quomodo ſuppoſitum dicitur conſtitui relatione, cum ſit priũſum relationi, & referatur relatione. N 256
Quomodo proprietas conſtitutiua identificatur ſuperpoſito conſtituto. P 257
Contra perſonarum conſtitutionem quadruplici via arguitur, & ſoluuntur rationes multę. Q R S T V 259
An omnis relatio ſit incommunicabilis. Q 258 V
Et omnis quidditas communicabilis. 258
Quidditas eſt duplex, ſcilicet logicalis, & realis. Q 258
An ſicut conceditur, quòd idem non gignit ſe: ita nec idem conſtituit ſe. P 257
Idem accipit eſſe a ſe formaliter: ſed non principiatiuè. P 257
Per rationem formalem quid intelligitur. Q 259
An relatio ſit formaliter infinita. Et qđ infinitum accipitur dupliciter. Q 259
Non eſt inconueniens ex ſimpliciter impoſſibili ſequi contradictoria. Q 258
Quomodo relatio facit per ſe vnum cum eſſentia. R 259
Inter ſuppoſitum, & naturam qualis diſtinctio in creaturis, & in diuinis. R 258
An ſit maior identitas naturę createę ad ſuppoſitum ſuum, quàm naturę diuinę ad ſuum. R 259
Generatio, ſeu relatio in diuinis non eſt res minimę entitatis: & quòd eſt ad perſonam filij. S 259
Ad relationem non eſt motus: quomodo intelligitur. S 259
Et de quibus loquitur philoſophus. 259
Relatio ſub qua rõne conſtituit, vel eſſentię, vel vt diſtinctę ab eſſentia. T 259
In diuinis idem eſt origo, relatio, proprietas relatiua. T 260
An relatio prę ſupponit actum notionalem tanquam fundamentum. T 260
An poteſt concedi, quòd in diuinis ſunt quatuor relationes: aut plures res, quàm tres. T 260

Quæſtio ij.

Vtrum perſonæ diuinæ conſtituantur, & diſtinguantur per relationes ſub ratione relationis, vel alia. 260
Origo, & relatio non diſtinguuntur ex natura rei. B 261
Generare non prę ſupponit ſuppoſitum: ſed conſtituit. B 261
Tam origo, quàm relatio conſtituit, & diſtinguit perſonas. B 261
Diſtinguere, & conſtituere de quo prędicatur cum nota reduplicationis. 262
Sub ratione quandoq: accipitur redupli-

catiuè: quandoque excluſiuè. A 260
Propter diuerſam fabricationem intellectus non poſſunt de eadem re dici alia, & alia prędicata realia. A 260
Deus, & deitas non ſignificant omnibus modis idem: nec homo, & homines. B 261
Quæſtio. iij.
Vtrum omnes relationes diuinę ſint conſtitutiuæ perſonarum: per totam quęſtionem. 262
Cõſtitutiuum accipitur dupliciter. A 262
Spiratio actiua non eſt aduentiua perſonæ: ſed cum paternitate, & eſſentia per ſonæ patris conſtitutiua. B C D 262
An conſtitutum ex eſſentia, & paternitate ſit ſuppoſitum formaliter. C 263
Spiratio actiua: an ſit conſtitutiua perſonę. D 263
Diſtinctio. xxvij. Quæſtio. j.
Vtrum in eadem perſona ſint plures proprietates. 263
De nullis, quę ſunt idem realiter prędicatur plura, vel plures. Vnum, & plura opponuntur: & non prędicantur de eodem in eodem ſenſu. A 263
Etiam cum quacumque determinatione cathegorematica. A 263
Paternitas, & ſpiratio actiua non ſunt plures relationes. B 263
Nec eſſentia, & paternitas plures res. C 264
Non ſemper diſtinctis correlationibus diſtinctę correſpondent relationes. C 264
In diuinis non ſunt quatuor relationes: & ad quem ſenſum quandoque conceditur. C 264
Paternitas, & ſpiratio actiua diſtinguuntur formaliter. C 264
De diſtinctis formaliter nunquam concedendum eſt, quòd ſint plures res. C 264
Eſſentia generat an ſit concedenda. Et quomodo differenter prædicantur generat, generare, paternitas. D 264
Quæſtio. ij.
Vtrum verbum intellectus creati ſit vera qualitas ſubſectiuè producta in mente. 264
Verbum accipitur multipliciter a beato Auguſtino. A B 265
Loquitur quis quandoq; ad ſe: quandoq; ad alterum. C 265
Dicere quid eſt: ſimiliter quid eſt loqui. C Item, q. 3. F G 267
Ad verbum mentale quot requiruntur conditiones. D 266
Memoria dupliciter accipitur. B 266
An omnis actualis cognitio in nobis ſit verbum. D G 266
An omne verbum naſcitur de ſcientia, & pręcedat actum appetitus. Item an omnis act⁹ primus ſit verbum. G 267
Quæſtio. iij.
Vtrum ſolus filius ſit verbum in diuinis. 267
Opinio Petri Aureoli quid ſit verbũ. A 267
An inter cognitionem, & rem cognitam ponendum ſit aliquod medium in eſſe reali, vel obiectiuo. C 268
Quomodo ſaluantur experientię de baculo, qui videtur fractus in aqua. de colore vario in collo collumbę. de motu arborum in littore de imagine in ſpeculo: & ita conſimiles multę. C 268
Motus an videatur: & quid eſt. C 268
Quomodo oſtenditur in diuinis verè eſſe verbum, & realiter, nõ tranſſumptiuè. D 268
Sapientia, filius, imago, verbum, quomodo differunt. D B 269
Verbum quid eſt. I 270
Verbum in diuinis quid eſt, & quomodo notificatur. E I 270
Dicere multipliciter accipitur a ſanctis: & quibus perſonis conuenit. F 269
Dici multipliciter accipitur. G 269
An verbum ſit purum notionale in diuinis: & ſoli filio conueniat. H K 270
An verbum connotet creaturam, ſeu importet reſpectum ad creaturam. I 270
Verbum importare reſpectum ad creaturam quid eſt: & quomodo intelligitur. I 270
Nomen filius non connotat reſpectum

ad creaturam: ſed nomen verbum. I 270
Quamquam non diſtinguantur verbum, & filius: neuter tamen terminorum eſt alteri ſynonymus. I 270
Quare potius nomen ſecundę perſonę connotat creaturam, quàm nomen al terius perſonę. K 270
An omnis intellectio in diuinis ſit verbū: vel ſolum intellectio genita. K 270
Quomodo verbum dicitur naſci de omnibus cognitis ſcientia patris. K 270

Diſtinctio. xxviij. Quæſtio vnica.
Vtrum innaſcibilitas ſit conſtitutiua patris proprietas 271
Quid eſt relatio in diuinis: & cur ſic dicitur: quid notio: & cur ſic dicitur: & quomodo diſtinguitur a relatione. D 272
Item cur relatio dicitur proprietas. 272
Proprietas accipitur tripliciter. A 271
Innaſcibile, vel innaſcibilitas dupliciter accipitur. A 271
An paternitas ſit innaſcibilis. B 271
Diſtinctio formalis quid eſt. B 271
Propter ſolam diſtinctionē formalem nō ponitur in diuinis pluralitas ſimpliciter, vel cum addito de virtute ſermonis. C 272
Eſſentia, & pater diſtinguuntur formaliter: ad quem ſenſum conceditur. C 272
In diuinis quęcunque fuerint: non ſunt plura tribus. D 272
Notio, & relatio in diuinis quomodo diſtinguuntur. C 272
Ad quem ſenſum conceditur in diuinis eſſe duas emanationes tres perſonas: totidem proprietates. Item quatuor relationes: quinque notiones: attributa multa, conſimiles propoſitiones multę reſoluuntur ad pium, & catholicum intellectum, ibidem. D E 274

Diſtinctio. xxix. Quæſtio vnica.
Vtrum principium vniuocè dicatur de omnibus illis in deo, de quibus prædicatur. 275
Vniuocum accipitur multipliciter. A 275
Signum ſignificare plura vno conceptu quid eſt. A 275
Vnitas conceptus quomodo cognoſci poteſt, qui eſt plurium. C 277
Quomodo ſcitur an terminus in quid nominis poſitus, ſit vniuocus, vel æquiuocus. D 276
In genere latent multę ęquiuocationes: quomodo intelligitur. A 278
An, & quando ſola ſpecies ſpecialiſſima dicitur vniuocum. A 278
Vniuocatio vocis impoſitę quomodo cognoſcitur. D 278
Cōiunctio copulatiua, vel diſiunctiua non debet ingredi diffinitionem. D 276

Diſtinctio. xxx. Quæſtio j.
Vtrum omni auctoritate ſecluſa, facilius negari poſſit omnis relatio eſſe aliquid à parte rei quomodocumq; ab abſoluto, vel abſolutis diſtinctum, per totam quęſtionem oſtenditur pars affirmatiua quęſiti eſſe vera. Abſtracta relatiua quid dicunt: pro quo ſupponunt: & quid eſt relatio. D. De hoc latius in 2. diſtin. 1. q. 1. 277

Quæſtio. ij.
Vtrum per rationem naturalem probari poſſit ſex principia importare reſpectus extrinſecus aduenientes abſolutis diſtinctos. A. &c. per totam quæſtionem. 278
Ad verificationem tranſitus contradictoriorum quid requiritur. B 278
Item diſtin. 17. q. 1. G H Et diſtin. 14. q. 2. Item in. 4 diſtin. 14. q. 1. G 278

Quæſtio. iij.
Vtrum de intentione philoſophi fuit ponere quemcumque reſpectum a parte rei diſtinctum ab omnibus abſolutis: per totam quæſtionem. 279
Termini abſoluti ſunt triplices. B 279
Termini relatiui qui ſunt. C 270
Res quomodo dicitur eſſe in prædicamento. C 280

Quæſtio. iiij.
Vtrum ſecundum rei veritatem ſit po-

nendus aliquis reſpectus ab abſolutis diſtinctis per totam quæſtionem:& ad miſſis relationibus in diuinis, ponitur concluſio in creaturis:& pro parte negatiua arguitur multipliciter per totam quæſtionem. 280
Vnio formę vitalis cum materia quid dicit G 283
Vnio formæ non vitalis cum materia quid dicit. H 283
Vnio accidentis, & ſubiecti quid dicit. I 282
Vnio partium in continuo quid dicit. K 283
Vnio humanitatis cum verbo quid dicit. L 283
Et quàm difficilè eſt hanc vnionem explicare. LMK 284
Vnum quid eſt; quotupliciter accipitur: quę eſt ratio vnius pciſè. M N O 285
Et cuiuſmodi vnioni potius aſſimilatur vnio incarnationis:ſecundum Alexã. & Sco. Ibi de magna diſſimilitudine, &c. P &c. 286
Vnio hypoſtatica quid dicit. Q R. ibidem quòd non importat aliquam entitatem reſpectiuam: ſed abſolutam. Q R S 286
Quę eſt differentia opi. ponentis vnionem eſſe qualitatem abſolutam ab ea, quę ponit vnionem eſſe entitatem relatiuam. S 288 Opinio. Gregorius de Arimi. de vnione hypoſtatica quid dicit. T V X 289

Quæſtio. v.

Vtrum relatio temporalis dei ad creaturam ſit relatio realis. 290
Differentia inter relationem realem, & rationis. A 290
Et quòd relatio realis tripliciter accipitur. D 291
An relatio realis ſit ad non ens. B 290
Terminus relationis an ſit abſolutum, vel relatiuum. C 291
Aliquid dicitur temporale dupliciter. E 291

Diſtinctio xxxj. Quæſtio. vnica.

Vtrum identitas, ſimilitudo, & æqualitas in diuinis ſit relatio realis. 292
An identitas, ſimilitudo, ęqualitas in deo diſtinguantur:& an ſint termini ſynonymi. A 292
Quid eſt illa relatio realis, quæ eſt ſimilitudo, æqualitas, identitas in diuinis C 292
An identitas, ſimilitudo, æqualitas, ſint relationes rationis. B 292
An ſit bene dictum, quòd relationes in diuinis pullulant in eſſentia dei:& oriantur ex natura rei. C 292
An identitas numeralis ſit relatio realis ex natura rei ſine operatione intellectus D 293
An relatio, vel relatiuum ſupponant pro terminis, vel rebus. E 293
An hæc ſit concedenda: æqualitas eſt in patre ad filium. F 294
Cum appropriatur patri æternitas: filio ſpecies: Spiritui ſancto vſus 294
Item patri vnitas: filio æqualitas: Spiritui Sancto concordia. G 294

Diſtinctio. xxxij. Quæſtio. j.

Vtrum pater ſit ſapiens ſapientia genita. 295
Quando nomina eſſentialia poſſunt trahi in locutionibus ad ſuppoſitionem perſonalem. A 295
Ingenium ſumitur dupliciter. A 295
Sic etiam ſapientia ingenita. D 296
Diuerſi modi loquendi doct. de veritate illarum pater eſt ſapiens ſapientia genita, vel ĩgenita: ſic de filio, & Spiritu Sancto conſimiles formari poſſent propoſitiones. B C D 295
Et ponuntur de hoc aliquot propoſitiones. 295
Sapientia ingenita dupliciter accipitur. D 296
Quomodo illa conceditur pater dicit verbo:& non illa:pater ſapit verbo. E 296
Dicere accipitur multipliciter. E 296

Quæſtio. ij.

Vtrum pater, & filius diligunt ſe Spiritu Sancto. 297
Voluntas diuina non diſtinguitur ab eſſentia. A 297

Chari-

Charitas, amor, dilectio propriè ſunt termini eſſentiales: capiuntur tamen quandoq; perſonaliter. A 297
Quomodo Spiritus Sanctus dicitur nexus patris, & filij. A 297
Quomodo pater, & filius diligunt ſe Spiritu Sancto. C 297
Sapere an ſemper accipitur purè eſſentialiter ſecundum vſum ſanctorum: ſic de diligere quomodo ſolet accipi. B 297
Quomodo dicitur aliquid eſſe in diuinis, quòd nec eſt purum eſſentiale: nec notionale. D 298

Diſtinctio. xxxiij. Quæſtio vnica.

Vtrum proprietas diuina ſit realiter tam eſſentia, quàm perſona: hoc eſt vtrum conſtituentia perſonam ſint ab eſſentia realiter diſtincta. B C 299
Proprietas accipitur dupliciter. A 298

Diſtinctio. xxxiiij. Quæſtio vnica.

Vtrum perſona ſit realiter eſſentia diuina. A 299

Diſtinctio. xxxv. Quæſtio j.

Vtrum in deo ſit ſcientia ex natura rei. Reſponſio, quòd ſic: probatur auctoritate, & ratione. 300
Scientia dupliciter accipitur. A 300
Immaterialitas non eſt cauſa, quare aliquid eſt cognoſcitiuum. A 300
Prędicatum ſimpliciter perfectionale qd eſt: ſeu perfectio ſimpliciter. C 301
An intellectus, & ſcientia prędicantur quidditatiuè de deo, vel per modum differentiæ. D 301
Multa ex vſu loquentium conceduntur in certis terminis, & in ſimilibus non conceduntur. D 301
Quomodo cõceditur in deo, vel in diuina eſſentia eſſe ſcientiam. E 302
An ſicut cõceditur in deo eſſe ſcientiam: ita concedi poſſet in deo eſſe habitum. E 302
An inter voluntatem diuinam, intellectum, ſcietiam, & eſſentiam, ſit aliquis ordo: & ex conſequenti diſtinctione. F G 302
An illa maxima ſit vera: quęcunq; ordinem habent aliqua, ſi eſſent diſtincta realiter, eundem habent, cum non diſtinguuntur realiter. F 302
Diſtingui ratione dupliciter accipitur. Et ex hoc claret, quomodo intellectus diuinis, & ſcientia diuina dicuntur diſtingui ratione. G 302
De quibus propriè dicitur diſtigui. G 302
Quomodo intelligitur realiter idem diſtingui ratione. G 303

Quæſtio. ij.

Vtrum deus intelligat omnia alia a ſe diſtinctè. 303
Deus intelligit ſe ſummè, & perfectiſſimè. C 304
Intelligit quoq; omnia alia a ſe diſtinctè. 304
Opinio Auerrois recitatur, & impugnatur de cognitione dei. A B 303
Vtrum intellectus creatus ſeipſo intelligat ſine alio repręſentatiuo: ſeu an ſecundum ſe ſit actualis, vel potentialis. Et ſi intellectus noſter indigeat aliquo actuante ad cognitionem habendam. D E 305
Quomodo deus vnica ſimplici cognitione cognoſcit omnia continente in ſe cognitiones omnium. E 305
Quomodo deus continet eminenter perfectionem omnis creaturæ: & tamen non eſt Aſinus, vel Leo. E 305
Vtrum eſſentia diuina ſit proprium obiectum intellectus 306
Multiplex eſt primitas obiecti cognoſcibilis. A 306
In diuinis non eſt ordo perfectionis: ſed originis. B 306
Qua primitate eſſentia diuina ſolet dici primũ obiectũ intellectus. C D E 306
Ad quem ſenſum poteſt cõcedi, quòd virtute eſſentiæ intelligitur creatura. F 307
An obiectum primum primitate adęquationis intellectus diuini ſit aliquod cõmune. E F 307
An intellectio diuina dependet ab intelligibili, & intellectu. F 307
Obiectum adęquatum quid eſt. G 307

Quæſtio. iiij.

Vtrum ad hoc quòd deus intelligat omnia alia a ſe diſtinctè requirantur neceſſariò in eo diſtinctæ relationes

C

rationis ad ſua intelligibilia. C 308
Relatio rationis multipliciter accipitur. A 308
Relatiuum rationis eſt duplex. B 308
An deus ab ęterno referatur ad creaturam. D 309
Aliquid referri ad aliud multipliciter poteſt intelligi. D 309
An hæc ſit vera: ab æterno in mente diuina deus intellexit creaturā: D 309
An relatio illa: qua deus vt intelligens refertur ad creaturam ſit realis, vel rationis. E 309
Quō eſſentia, quæ eſt eadem ratione pōt repręſentare plura diſtincte. F 309
Quomodo cognoſcens aſſimilatur cognito. F 309

Queſtio. v.

Vtrum deus intelligat omnia alia a ſe per ideas earum. A 310
Idea græcum nomen eſt; vnde, & a quo introductum. A B 310
Opi. Marſilij de ideis: quòd creatura non eſt idea: ſed eſſentia ſiue cognitio diuina. Quodq; in deo non ſunt plures ideę. D E 311
Plures ideas eſſe in deo intelligitur dupliciter. E 311
Quid eſt eſſe multa obiectaliter. E 311
Opi. OcKam de ideis. Quid dicit nomen idea; quòd non habet quid rei: nec ſignificat pręciſè vnum. Quid eſt eius quid nominis: quòd idea nō eſt diuina eſſentia: nec eſt reſpectus quidam: nec eſt quid aggregatum ex eſſentia diuina, & reſpectu immutabilitatis: ſed eſt ipſamet creatura cognita. F G H &c. per totum. 312
Ideę quō ſunt in deo: an realiter, an obiectiuè tantum: quorum ſunt ideę, an omnium rerum, an generum, & ſpecierum, an materię, & formę, an negationum, & mali culpę. K 313
Opi. Petri Camera. de ideis. Quid dicit idea ſecūdum OcKam: & quòd aliquę ideę idētificantur realiter eſſentię diuinę: aliquę non. L M 314
Ad quem ſenſum dicitur deus intelligere aliqua per ideas. Quotupliciter accipitur ly per N O 315
Quę eſt neceſſitas ponendi ideas. P 315
Impugnatio opini. Petri de ideis. P 315
Ad quem ſenſum conceditur, quòd ideæ ſunt formę principales ęternę: non intereunt: non oriuntur: immutabiles: & quòd earum viſione anima ſit beata: & ſimilia multa. Q R S T 316
Æternum dupliciter accipitur. R 316
An poſſit concedi illa, & ad quē ſenſum: creaturę ſunt ęternę. R S 316
Item ideę vere ſunt. 316
Idea eſt terminus ampliatiuus. S T 317
Quomodo cognoſcit ideas anima ſancta & beata. S 317
Quomodo viſione idearum anima ſit extenſiuè beata, immo beatiſſima: licet non formaliter. T 317
Nomen cauſa quandoq; ſumitur multum largè: & pro quibus. T 317
Et quomodo idea eſt quinta cauſa ſecundum Sene. 317
Antichriſtus eſt idea: quam valeę. T 317
Quomodo non cognitis ideis, ſapiens nemo eſſe poteſt. T 318
Deus cognoſcit creaturam per ideam: quō intelligitur: & quō deus operatur, ſeu cognoſcit per ideam. T 317
Ideę ſunt ideſt cognoſcuntur. T 317
Ideę ſunt in deo ideſt cognoſcuntur a deo. Q S T 317
Quando rēs debet vocari idea: vel quando ſecundum eam iam aliquid producitur actu, vel potentia. V 317
An eorū, quę nec ſunt, nec fuerunt, nec futuri ſed eſſe poſſent, ſit idea. X 318
Omnia ſunt in deo: viuunt in deo. &c. quomodo intelliguntur. L 317

Quæſtio. vj.

Vtrum ideę in mente diuina ſint practicè, vel ſpeculatiuè. A 318
Practicum, & ſpeculatiuū ſunt differentię cognitiuorum adhęſiuarum. A 318
I z nulla notitia practica ſit ſpeculatiua: tn aliqua praxis eſt ſpeculatio. A 318
An ſcientia dei, reſpectu factibilium ſit practica, vel ſpeculatiua. B 318
Quis actus volūtatis elicitus eſt primò praxis. Et quō intelligitur, quòd actus voluntatis eſt primò praxis. B 318
An volitio diuina ſit praxis. B 318

Ideę in mente diuina nec ſunt practicè, nec ſpeculatiuè. C 319
Notitia agendorum in mente diuina per ideas eſt practica. C E 319
Creatio, conſeruatio, remuneratio ſunt praxes diuinæ. B 318
Et quę res eſt illa praxis, an deus, an creatura. D 319
Et an quęlibet creatura poteſt dici praxis diuina. D 319
An notitia ideatum ſit practica, vel ſpeculatiua. F 319
Notitia artis diuinę eſt practica. F 319

Diſtinctio. xxxvj. Quæſtio vnica.

Vtrum perfectiones creaturarum in deo contentę ab æterno diſtinguantur inter ſe realiter, & a diuina eſſentia. 320
Quomodo perfectiones creaturarum cõtinentur in deo perfectionaliter, & eminenter, exemplariter, & intelligibiliter, virtualiter, & cauſaliter ſecundum opinionem communem. A 320
Quomodo perfectiones creaturarũ continentur in deo. C D 321
Perfectio creaturæ ſaltem eſſentialis, & non partialis, non diſtinguitur à creatura. C 321
Idem eſt dicere perfectiones creaturarũ contineri in deo, & creaturam contineri in deo. C 321
Contineri in deo obiectiuè, virtualiter, eminenter quid eſt. D 321
Quid importat in, cum omnia dicuntur eſſe in deo. C 321
Quomodo perfectiones creaturarum diſtinguũtur ab ęterno à deo, & inter ſe. E 322
Eſſe capitur tripliciter. F 321
Eſſe cum diuerſis caſibus conſtrui ſolet: & ſecundũ hoc diuerſimodè accipi. F 322
Quomodo accipitur ly eſſe repreſentatum creaturę eſt idem cũ deo. G 322
Eſſe repręſentatum, & repręſentatum eſſe idem ſunt.
Eſſe cognitũ ab ęterno quid eſt. H 323
Sancti multos ponunt locutiones metaphoricas. I 323
Et quę eſt huius ratio. 323
Creatura in deo eſt creatrix eſſentia quam velet. I K 323
Quomodo intelligenda ſunt illa dicta ſanctorum: quod factum eſt in ipſo vita erat. &c. 323
Omnia ſunt in deo. Item. Oſtendam tibi omne bonum. Item ero omnia, quę ab hominibus honeſtè deſiderantur. Itẽ numeri ſunt in monade. Itẽ. creaturę ſunt in deo. Item omnia continentur in deo. Item lineę vniuntur in centro. Item deus eſt viuentium vita, & ſimilia multa. K 323

Diſtinctio. xxxvij.

Vtrum eſſe vbiq; & in omnibus reb' per eſſentiam, pręſentiam, potentiam, ſit proprium ſoli deo. 324
Triplex eſt dei in creaturis exiſtentia A 324
Quomodo vnum ineſt alteri per potentiam, pręſentiam, & eſſentiam. B 324
Tripliciter aliquid contingit eſſe in loco, ſcilicet commenſuratiuè diffinitiuè, & repletiuè. C 325
Quomodo deus eſt in omnibus rebus p potentiã, pręſentiã, & eſſentiã. D 325
Quomodo deus eſt in omni loco repletiuè. D 325
Eſſe in omnibus rebus creatis alijs a ſe, eſſentialiter, potentialiter. &c. intelligitur dupliciter. F 236
An ex hoc quod deus eſt in omnib' rebus per potentiam ſequatur ipſum eſſe vbiq; per eſſentiam. E 326
An deum eſſe vbiq; ſit propriũ deo. F 326
An oportet ſemper mouens eſſe cum motu. E 326
An deum eſſe vbiq; conueniat ſibi neceſſariò, & ſemper ab æterno. B 325
Ad quem ſenſum vniuerſale dicitur eſſe vbique. G 326
Quomodo deus immutabiliter dicitur eſſe in loco nouo, in quo prius non fuit. G 327

Diſtinctio. xxxviij. Quæſtio vnica.

Vtrum deus habeat ſcientiam determinatam, & neceſſariam omnium futurorum contingentium. I K L 331
Contingens quid eſt. A 227

Cōtingēs ad vtrūlibet cur ſic dicit. B 328
Voluntatem contingenter cauſare quid eſt, pulchrè explicatur. C 328
Non eſt idem contingenter verum, & determinatè verum. C N 328
Aliquid eſſe in aliquo inſtanti, & poſſe non eſſe in illo inſtāti, tripliciter intelligitur. D 328
Quomodo oſtendi poteſt, vel argui rerū contingentia. E 329
Quomodo, & vnde contingat in rebus cōtingentia. F G H 330
Contingentia effectus præſupponit libertatem agentis. F 329
An libertas cauſæ ſecundæ ſufficiat ad ſaluandam cōtingentiam. G H 330
Libertas ſiue cōtingētia cauſę, ſeu potentię actiuę, in quo pciſè cōſiſtit. H 330
Omnia, & ſingula cognoſcibilia deus cognoſcit cognitione infallibili, & determinata. I 331
Contra hanc propoſitionem multa deducuntur argumenta. S 336
Et ſoluuntur ibidem. S T V 337
Deus certitudinaliter, infallibiliter, & euidenter ſcit omnia futura contingētia: de modo verbo quō ſciat, variè recitantur opiniones. I K L 331
Et de hinc adducitur opinio OcKam tāquam planior, & facilior. M 332
Cōtingētia in reb' pductis depēdet ex libertate arbitrij pducentis. Cōtra hāc propoſitionem multipliciter arguit, & ſoluuntur rationes. A A 341
Infallibilitas cognitionis diuinæ non repugnat contingentiæ creaturæ. Cōtra hāc ppoſitionē adducunt auctoritates, & rationes ſoluuntur. B B C C 342
Habere ſciētiā determinatā de futuris cōtingētib': dupliciter accipitur. N 334
Quō deus habet ſcientiam determinatā de futuris contingentibus. N 333
Quō hæc regula OcKā: Propoſitio de pſenti ſemel vera habet vnam de pṫo neceſſariam: conceditur cum impugnatione dñi Camera. N O 333
Quomodo poſita infallibili rerum cognitione euentuum futurorum, poteſt ſtare eorundem contingentia. P 334
Quomodo in ſola diuina cognitione y &
volitione eſt potentia ad oppoſitum ſine ſucceſſione. P 334
Deus nō cognoſcit pactū intellect' productū: ſed ſua imutabili eſsētia. P 334
Nec per aliquod medium. D D 343
Quantūcunq; deus infalibiliter cognoſcit futurum contingens: tamen non neceſſariò cognoſcit. P 334
Quantūcunq; deus ſciat de futuris contingentibus, quæ pars contradictionis erit vera, vel falſa: tn hæc nō eſt neceſſariā: de' ſcit, ꝙ hęc pars erit vera. &c. P 334
Cum deus oīa cognoſcit, vtrum intuitiuè, vel abſtractiuè cognoſcat. Q 335
Quomodo deus dicitur res cognoſcere in ſua eſſentia: & quō in ſpeculo diuinę eſſentię relucent oīa. Q D D 335
An deus ſit præſciens omnium futurorum contingentium. K 331
Deum præſcire quid eſt. 331
Futura contingentia ſunt duplicia R 335
Infinita cognoſcit deus plura: vide de cognitione diuina. Quoad partes omnes continui: quoad partes proportionales: & an tantum poteſt producere ſimul, quantum cognoſcit producibile. S T 336 latè examinatur hæc materia infinitatis cognitionis, & productionis diuinę. S T V 337
An de' cognoſcat vniuerſalia, complexa impoſſibilia. V 338
An ſit aliqua viciſſitudo in diuina cognitione. Hæc propoſitio latè examinatur, & ſoluuntur rationes. X 339
Cognoſcere, & producere in deo quō differunt. Et quid connotant illa nomina. I Y 340
Eſsētia diuina eſt notitia intuitiua oīū entiū actualiū, & poſſibiliū. D D M 343
Cognoſcere quid eſt in deo, ſit, & præcognoſcere quōmodo differunt: & ſpectu quorum ſunt. C C 342
An præcognitum a deo infallibiliter futurum, pōt nō eſſe futurū. C C D D 342
De' neceſſariò eſt intuitio omnium poſſibilium, exiſtentium, & non exiſtentium. Sed non eſt neceſſariò iudicium omnium reſpectorum. D D E E 343
Scientia dei in ordine ad cognita multi-

plicitet accipitur: quod latè, & pulchrè explicatur. X 339
Effectꝰ a deo neceſſariò cognitian ſint ab eo cõtingenter ꝑducti latè examinat̃ hæc ꝑpoſitio, & ſoluũt rõnes. Y 340
Poſſibile, & contingens quomodo differunt. A A 341
Intelligere, & velle dei quomodo differunt hæc nomina. 341
Quid important. Y T 340
Omne, quod eſt, quando eſt, neceſſe eſt eſſe: quomodo hæc eſt vera ſecundum Grego. & Camera. E E 334

Diſtin. xxxix. Quæſtio vnica

Vtrum deus poſſit plura ſcire, quàm ſcit. E G 347
Scientia dei ſumit multipliciter. A 345
Scire dupliciter accipitur. B 345
Scientia dei eſt rerum, & quandoq; enuntiabilium. B 345
Termini ſignificantes ſcientiam dei ſunt multiplices. C 346
Quorum deus dicitur eſſe ſcientia viſionis, appręhenſiua cognitio, cognitiu iudicatiua, ſcientia. 346
Sciẽtia approbationis, ꝑſciẽtia. &c. D 346
Sẽper eſt ęqualis numerꝰ verborũ. E 346
An deꝰ põt aliquid ſcire, ꝗ nõ ſcit. F 347
Scire dei quo connotat creaturã. F 347
Deus cognoſcendo omnia enunciabilia non cognoſcit componendo, & diuidendo. E 347
An deus ſemper eadem ſciat. G 347
An ſcire, & cognoſcere in deo ſint termini ſynonymi. G 347
Quomodo ſaluatur tranſitus contradictionis: cum deus dicitur ſcire, quod prius non ſciuit. B 345
Cautelæ habendę circa propoſitiones de futuris contingentibus per verbum poteſt. &c. H 347

Diſtin. xl. Quæſtio vnica.

Vtrum ſit poſſibile aliquẽ ꝑdeſtinatum damnari, & pręſcitum ſaluari. C 349
Prædeſtinatio quid dicit: & quid eſt prædeſtinatio. A B 349
Item diſt. xlj. q. vnica. A 349
Sub effectu prędeſtinationis quid continetur. A 349
Item diſt. xlj. q. vnica. E 350
Præſcientia dei dupliciter accipit̃. B 349
Præſcientia, & reprobatio quomodo differunt. B 349
Quid eſt reprobatio. 349
Item diſt. xlj. A
Deus contingenter eſt prædeſtinatio. C 349
An prædeſtinatio ſit neceſſaria, vel contingens, & mutabilis. C D 350
Immutabile logicum, & reale. D 350
Contingẽtia actus diuinę voluntatis quomodo imaginantur. D 350
Prædeſtinatus poteſt ſaluari: poſſibile eſt numerum prędeſtinatorum augeri, an ſint concedendæ. E 351

Diſtin xlj. Quęſtio vnica.

Vtrum in prædeſtinato ſit aliqua cauſa ſuæ prædeſtinationis: & in reprobato cauſa ſuæ reprobationis. 351
Cauſa logica, & realis. B 351
An prædeſtinationis, & reprobationis ſit aliqua cauſa ſecundum multiplicem acceptionem nominis cauſa. C D 352
An meritum poſſit dici cauſa prædeſtinationis. E F 352
Quomodo temporale dicitur cauſa ęterni. F 352
Cum prædeſtinatio ſit certa infallibilis, & æterna: quomodo laborandum eſt per bona opera pro conſecutione felicitatis æternæ. Et quomodo prædeſtinatus ſaluabitur, agat quicquid voluerit. G H M N 353
Propoſitiones, & dicta concernentia materiam prædeſtinationis. G H 353
Quare deus creat animas, quas ſcit perpetuò damnandas. I 354
An, & quare reprobatus tenetur deo dicere gratias de beneficio creationis. K 354
Quare deus benignisſimus permittit malum in vniuerſo. L 354

Diſtin. xlij. Quæſtio vnica

Vtrum deus poſſit facere omne poſſibile fieri a creatura. 355
Omnipotens ſumitur dupliciter. A 355
Facere aliquid duplici ratione conuenit alicui. B 355
An naturali ratione probari poſſit deum eſſe omnipotentem. C 355

An ſit ſolum creditum. D 356
An de^9 poſſit oē, q̄ poſſe potentia eſt. Et an poſſit mori, peccar, deficere. B 357
An deus poteſt creare odium dei. 357
Item reſpectum ſine fundamento, & termino. F 357

Diſtinctio. xliij Quæſtio. j.

Vtrum deus poſſit aliqua facere, quæ nō fecit, nec faciet. B 359
An poſſit probari ratione naturali deū eſſe cauſam effectiuam liberam, & nō naturalem. A B C 368
An ſit ſecundum veritatem fidei tenendū deum eſſe cauſam effectiuam liberā, & non naturalem. D 359

Quæſtio ij.

Vtrum plus conueniat deo non poſſe facere impoſſibile, quā impoſſibilia nō poſſe fieri a deo. B 360
Omni relatiuo correſpondet ſuum correlatiuum. A 360
Relatiua ſecundi modi ſunt ſimul natura. A 360
An prius conueniat deo eſſe factiuū, quā creaturæ eſſe factibile. C 360

Diſtinctio. xliiij. Queſt. o vnica.

Vtrum deus poſſit facere mundum meliorem iſto. C D 360
Mundus accipitur dupliciter. A 360
Cū deus dicitur poſſe facere aliqd meli^9 alio, intelligitur dupliciter. B 360
Aliqd eſſe meli^9 alio intelligit, vel de bonitate eſſentiali, vel accidētali B 360
Secundū diuerſas opiniones de ponendo ſtatū, vel non ponendo ſtatū in rebus aliter reſpōdetur, cum quęrit. An deus ſit potentia finitè, vel infinitè productiua eorū, quæ producit. F 362
An deus potuit facere hominem impeccabilem. E 362
Si eſſet ali^9 mund^9; aut terra illi^9 moueret ad mediū iſti^9 numero, vel ſpecie. E 362
An quicqd de^9 producit infinitè p̄ducit: ſic de cognitione, & volūtate. F 361
Verba ſignificantia actionem dei capiun tur dupliciter. F 361

Diſtinctio. xlv. Quęſtio vnica.

Vtrum voluntas dei ſit cauſa immediata, & prima omnium rerum, quæ ſiunt. B 364
Cauſa immediata quid eſt. A 363
De cauſa totali, & partiali. A 363
Cauſa dicitur prima multipliciter. A 363

Diſtinct. xlvj. Quæſtio. j.

Vtrū voluntas diuina poſſit impediri per quācūq; potentiā creaturę. C D 365
Volūtas diuina accipiē multipliciter 365
Item de volūtate beneplaciti, & ſigni an tecedente, & conſequente: quæ deus vult antecedenter, vel conſequenter. A B 364
Voluntatē diuinam impediri a creatura rationali quid eſt. B 364
An contra diuinam voluntatem aliquid fieri poſſit. C D 365
An aliquid in vniuerſo eueniat præter voluntatem dei. E F 366

Quæſtio ij.

Vtrum per rationem naturalem probari poſſit, quòd voluntas diuina ſemper impletur. A B 367
Voluntatem diuinam impleri quid eſt & quot modis hoc contingit. A 376

Diſtinct. xlvij. Quæſtio vnica.

Vtrū de^9 poſſit p̄cipere malū fieri. C 368
Differunt facere malum: malum facere, & facere malè. A B 367
Quomodo præcepit Oſeę ſumere fornicariam. &c. C 368

Diſtinctio. xlviij. Quęſtio vnica

Vtrū quęlibet voluntas creata teneaē ſe cōformarē diuinę voluntati. B 368
Voluntatē humanam conformare ſe voluntati diuinę intelligitur multipliciter. A 367
Materia iſta de voluntate diuina, & conformatione voluntatis creatę ad diuinam. &c. remittitur ad expoſitiones canonis miſſę; vbi materia illa latè explicatur in clauſula. Fiat voluntas tua. &c. 369

Laus Deo.

XLIV

EPITOMA PARITER, ET COLLECTORIVM CIRCA QVATVOR SENTENTIARVM LIBROS:

Egregij uiri magiſtri Gabrielis Biel ſacræ theologiæ licentiati benemeritis & ſacrarum literarum peritia admodum decorati: in almo, & florigero Tubingen. gymnaſio editum: & partim ordinariè in theologorum ſcholis: partim in ædibus ab eodem lectum, & elucidatum.

PROLOGVS.

PROPOSITVM nobis eſt, atq; intentio theologico uacare ſtudio: quo diuina aſpirante gratia, puenire poſſimus ad ſapidam Domini Dei noſtri cognitionem, quæ uera eſt ſapientia, & ſapida ſcientia: quatenus creſcēte in nobis Dei cognitione: creſcat & teruor diuinæ charitatis, quæ ſola nos (ueluti perfectionis uinculum) deo gratificat, perficit, & unit. Et quoniam ſcriptura, qua ad cognoſcendum deum ducimur, latiſſima eſt. Eſt denique diſpendioſum, difficilè, & fere inutile: incipiētes præſertim, & in ſacra theologia primogenitos infantes in mare tam magnum, quàm ſpatioſum mittere. Eapropter ad catholicæ fidei exaltationem, & ſtudentium profectum: magiſter Petrus Lombardi Pariſiē. Epiſcopus, opus utile uelut apis argumentoſa ex ſanctorum patrum aluearijs edidit libros, ſcilicet ſententiarum, in quibus ordine exquiſito, pariter & laudato, theologica dogmata appoſitis eorundem teſtimonijs congeſſit: & in unum redegit: ut opus non ſit quærenti librorum numeroſitatem euoluere: cui breuitas collecta, quod quærit, offert ſine labore. Taliſmodi doctrinæ ordinatæ, & ordini doctrinæ debito, poſteri ſacrarum literarum amatores, & magiſtri ueritatis exquiſitores acutiſsimi adhęſere: & nunc temporis adhærent, & innituntur: quæſtiones theologicas, & nonnunquam alias Scholaſtico more diſputando circa ea, quę magiſter in ſuo opere mirifico comportauit. ¶ Verum, quia uarijs uijs, & medijs etiam nonnunquam contrarijs incedunt: etſi ad eundem tendant, & contendant finem peruenire, neceſſe eſt,

& plurimum conducere experientia docet proficere uolentem unã ex his eligere: ne tremulum, & inſcium uiatorem hinc inde uagabundum in nullo ſolidari: magiſq; errare, quam ueritatis metã attingere contingat: ideoque unius doctrinam nobis magis familiarẽ pro nunc elegimus eam principalius, & ut in pluribus ſecuturi: aliorum nihilominus ſententias: dum opus uiſum fuerit, adducturi. Deo teſte, cui omne cor patet: dicimus; quòd nullum ſanè, & catholicè ſcribentem floccipendimus: procul a nobis temeritas iſta. Omnium dogmata ueneramur, laudamus, & amplificamus: eiſque tanquã utiliter in domini uineæ laborantibus: gratias habemus ampliſſimas: & laudes immortales dicimus ſemper. Collectorij, & abbreuiationis noſtræ tenor me uerum dicere comprobabit. Pugnabimus ſiquidem in caſtris proprijs: ſi forte ea ab impugnatoribus defendere ualeamus: aliorum nullatenus fortalitia potenter inuadendo. Neq; tamen in hoc ſcolaſtico exercitio me tanquam magiſtrum præfero: ſed doctrinalis ſocius itineris alijs currentibus ſimul & ipſe curro, regulam beati Auguſtini obſeruaturus, cum inquit de ſeipſo. Nõ me pigebit, ſicubi hæſito quærere: nec pudebit, ſicubi erro diſcere. j. de trinit. c. ij. & ſequitur. c. iij. quod ex corde cũ
Auguſt. eodem beato Aug. theologorum maximo dicimus. Quiſquis hæc legit, ubi pariter certus eſt, pergat mecum. ubi pariter hæſitat: quærat mecum. ubi errorẽ ſuum cognoſcit: redeat ad me. ubi meũ reuocet me. Ita ingrediamur ſimul charitatis uiam: tendentes ad eum, de quo dictum eſt. Quærite faciem eius ſemper. Hæc ille. ¶ Cum ergo noſtri propoſiti eſt dogmata, & ſcripta uenerabilis inceptoris Guil. Ockam Anglici ueritatis indagatoris acerrimi, circa quatuor ſententiarum libros abbreuiare tẽtabimus diuino aſpirãte ductu: circa prologum, & ſingulas diſtinctiones ſcholaſticas mouere quæſtiones. Et ubi præfatus doct. ſcribit diffuſius ſuam ſententiam, & uerba accurate: & præſertim in primo. In quo profundius, & latius, quàm in cæteris ſcriptis correſpondenter ad ſingulas diſtinctiones: quæſtiones mouit, & reſoluit. In alijs uerò ubi parum, uel nihil ſcribit: aliorum doctorum ſententias a dicti doc. principijs non deuiantes: quantum potero ex clariſſimorum uirorum aluearijs in unum comportare. Hinc & laborem noſtrum: collectorium pariter & epitoma placuit nominare. Epitoma breuiariũ.
Nonnunquam etiam recitabimus, & dicemus aliqua, quæ confeſsè ſuis principijs dici poſſunt: tametſi doct. ipſe oppoſitum ſentire uideatur: ut ſcholaſticę paleſtræ mos habet: ſuppoſita in his omnibus theologica proteſtatione per me frequentius repetita. Eapropter & memet, & hæc mea collecta: & quæcunque ſiue docturus, aut dicturus fuero: emendationi ſanctæ matris eccleſiæ, & cuiuslibet orthodoxi melius ſentientis iudicio prorſus ſubijcio. Corripiat me iuſtus in miſericordia, & charitate fraterna: oleum autem peccatoris non impinguat caput meũ. ¶ Iſtis ſic utcunq; pro noſtra iuſta, & pia defenſione, pariter, & rationabili excuſatione præmiſsis: prologum, quem doc. omnibus libris præmittit accurtandum, & abbreuiandum aſſumimus. In quo de tribus principaliter quærit, ſcilicet de theologia in ſe: in ordine ad unitatem: & in ordine ad obiectum. ¶ Circa primũ inueſtigat, qualis notitia ſit theologia, an ſcientia, an alia. ¶ Circa ſecundum: quia unitas ſcientiæ ex unitate ſubiecti eius attenditur: quærit de ſubiecto theologiæ. ¶ Circa tertium: quia obiectum, circa quod uerſatur: ſicut cuiuslibet alterius ſcientiæ eſt praxis, uel ſpeculatio: quęrit an theologia ſit practica, uel ſpeculatiua. Circa quodlibet horum plures mouet quæſtiones, quas tamen non omnes (diffusè ſaltem) proſequemur: pro eo q; aliquæ ſunt purè logicales, & in logica ſolitæ diſputari: de multis pauca elicere. & ubi doct. clarus eſt: ad eius dicta remittere breuitatis amor ſuaſit.

QVAESTIO. I.

A Vtrū ſit poſſibile uiatori habere euidē tem notitiā de theologia.

VTRVM ſit poſſibile intellectui uiatoris habere notitiam euidentem de ueritatibus theologicis. ¶ In iſta quæſtione auctor primò declarat terminos: deinde quærit de notitia reſpectu dei, qualis poſſit haberi ab intellectu creato. Tertiò reſpondet ad queſtionem. Quartò mouet dubia, & ſoluit. ¶ Circa primum deſcribit tres terminos ſcilicet intellectus uiatoris: notitia euidens: ueritas theologica. ¶ Circa primum

Arti. 1. Nota. 1

articulum notandum primò: ꝙ uiator eſt ille, qui non eſt in termino, ad quem tendit. Sunt autem duo termini rationalis creaturæ, ſcilicet beatitudo finalis, & miſeria finalis.

Viator. Duo termini rationalis creaturæ.

Viator ergo eſt quiſquis, qui neque beatus eſt, neque finaliter damnatus. Supponit autem auctor: quòd notitia intuitiua dei beatificat: & ita patet diffinitio, quæ ſolum datur de puro uiatore. hoc eſt de uiatore, qui non eſt ſimul compræhenſor propter Chriſtum, qui compræhenſor fuit, & uiator: Chriſtus autem ſemper habuit notitiam intuitiuam deitatis ſecundum humanitatem: quia anima eius inſtanti creationis fuit beata, ut patet in iij. diſtinctio. xiij. Si replicatur de Paulo in raptu, qui fuit uiator: quia nondum in termino: & tamen habuit notitiam intuitiuam dei: uidit. n. deum, ſicut eſt nudè, ſiue per eſſentiam: ut uult beatus Auguſtinus ad Paulinū in de uidendo deum. Ad hoc poteſt dici uno modo: ꝙ in inſtanti raptus Paulus nō fuit uiator: ſed uere beatus: licet ſua beatitudo non fuerit perſeuerans: quia poſt raptum redijt ad ſtatum uiatoris. Vel ſi hoc non placet pro eo, ꝙ continuatio, ſiue perpetuitas ſecundum aliquos eſt de ratione beatitudinis. Dicendum: ꝙ Paulus etiā in raptu fuit uiator: & ſic addendum erit deſcriptioni uiatoris ly permanenter: ut ſic dicatur. Viator eſt, qui non habet notitiam intuitiuam deitatis permanenter ſibi poſſibilem de potētia dei ordinata. Per primum excluditur intellectus beati deum clarè uidentis. Per ſecundum excluduntur damnati, quibus notitia intuitiua dei non eſt poſſibilis ſtante lege: ſecus de potentia abſoluta. Ex quibus patet: ꝙ dominus Camera. malè notat auctorem de notificatione intellectus uiatoris. q. j. arti. j. ¶ Per oppoſitum ſciri poteſt, quid compræhenſor: quia uiator, & compræhenſor ex oppoſito diſtinguuntur. ¶ Circa ſecundum terminum. ſ. nō

Nota. 2 Notitia euidens.

titia euidens. Notandum ſecundò: ꝙ euidentia, & ineuidentia ſunt differentiæ, ueritatis complexe propoſitionalis. B Vnde notitia incomplexa (quia nec uera, nec falſa) non dicitur euidens, uel non euidens. Euidentia uerò primò cōuenit notitiæ adhæſiuæ, & mediante illa poteſt etiam attribui notitiæ propoſitionis appræhēſiuæ. Vnde ꝙ propoſitio aliqua dicatur euidens, ſiue euidenter uera ex eo eſt: quia aſſenſus eius eſt euidens: alioquin omnis ueritas neceſſariá eſſet euidēs, cuius contrarium uerū eſt: cum multæ ꝓpoſitiones neceſſariæ ſint nobis dubiæ. Vnde auctor hic deſcribit notitiam euidentem adheſiuam. ſ. ꝙ eſt notitia adhæſiua ueri complexi, ex notitia incomplexa terminorum illius: uel alterius propoſitionis mediatè, uel immediatè: nata ſufficienter cauſari. Dicitur illius propoſitionis immediatè: propter notitiam propoſitionis per ſe notæ uel contingentis. Dicitur, uel alterius mediatè: propter notitiam cōcluſionis demōſtrabilis. Hanc materiam late proſequitur dominus Cameracen. q. j. art. j. uide ibi pro intellectu illorum, quæ doctor breuiter ponit. Quod etiam in illa deſcriptione non dicit cauſata, ſed nata cauſari propter hoc eſt: quia ſi deus notitiam per demonſtrationem acquiſibilem cauſaret in intellectu humano: ipſa eſſet euidens. Et quamuis non eſſet cauſata ex notitia incomplexa terminorum: ſufficit tamen, quòd eſſet, uel fuiſſet nata cauſari. ¶ Si quæritur quomodo habent ſe ad inuicem notitia, euidens, & neceſſaria. Re

ſpondetur: ꝙ habent ſe ſicut termini impertinentes, quia non oīs neceſſaria eſt euidens nec oīs euidēs eſt neceſſaria: ut patet de contingēti per experientiā nota. ¶ Item patet, q̄uo ſe habent adinuicē notitia euidēs, & ſcia. Nā notitia euidens ſe habet in plus, quàm ſcientia intellectus, aut prudentia, aut alius habitus vj. Ethic. apho. poſitus. Nam illi ſunt tantum neceſſariorum. Euidens uerò etiam eſt contingentium. ¶ Item propoſitio euidēs eſt propoſitio per ſe nota. Eſt enim euidens propoſitio nōtitia ſuperior: ad utrunque: nam oīs ſcientia eſt euidens notitia: ſimiliter omnis per ſe nota eſt euidens propoſitio. & nō econuerſo. Inſtantia eſt de contingentia nota per experientiam, cuius notitia eſt euidens: & tamen nec ſcientia, nec

C perſe nota. ¶ Et ſi dicas. Sequitur ex præmiſſis: ꝙ propoſitio contingens euidens ſemper eſſet per ſe nota: quia ſcit̄ cognitis terminis: cum notitia incomplexa terminorum ſuorū ſufficit ad cauſandum eius notitiam adhæſiuam. Reſpondet auctor: ꝙ ad hoc, ꝙ propoſitio ſit per ſe nota, requirit̄, ꝙ euidēter ſciatur ex quaecunque notitia terminorum iſtius propoſitionis. Nunc autem propoſitio contingens non ſcitur niſi ex notitia intuitiua terminorum: & nō ſufficit abſtractiua. ¶ Contra: propoſitionis contingentis euidentis ad minus unus terminus eſt notitia intuitiua: & ſi illa mutaretur in abſtractiuam, non erit eadem popoſitio: quia non idem terminus. Et per conſequens quicunq; habet notitiam terminorum talis propoſitionis contingentis: euidenter aſſentit ei: & ita erit per ſe nota: & per conſequens primum principium. ¶ Solu. Per terminos propoſitionis hic non intelliguntur ſigna mentalia, ex quibus propoſitio conſtituitur tamq̄ ex ſubiecto, & prædicato: ſed intelliguntur res ſignificatæ per illa: quæ ſcilicet res terminant actus intelligendi, de quo infra dubio ſecundo. Et illæ poſſunt intelligi intuitiuè, uel abſtractiuè. Ad hoc ergo, quòd propoſitio ſit per ſe nota: requiritur, quòd euidenter ſciatur; ſiue ꝙ res per terminos ſignificatæ appræhendantur notitia intuitiua, ſiue abſtractiuā: & per hoc patet ſolutio. Hinc Gregor. diſt. ij. quæſt. j. artic. j. circa principium dicit. Eſſe per ſe notum non debere proprie attribui propoſitioni: ſed rebus ſignificatis per propoſitionem: ut ſit ſenſus: aliquod enunciabile eſt perſe notum, ideſt alicuius enunciabilis notitia, quæ formaliter cognoſcitur ex nullius alterius extrinſeci notitia tamq̄ a ſe cā dependet: ita ꝙ ipſum naturaliter pōt cognoſci: et ſi nulla cuiuſcunq: extrinſeca notitia haberet̄. Hæc ille. ¶ Ex illo ſequitur: ꝙ Ockam per terminos intelligitur conceptū obiectiuè exiſtentē in mente ſecundū unam opi. ut patet ex q. iiij. diſt. iij. Vel ſecundū aliā opi. per terminum poteſt intelligi res præciſè ſignificata per extrema. Vnde patet: quòd non ſunt idem termini in propoſitione deus eſt: quam format beatus, & quam formamus nos, propter quod illa, quam format beatus, eſt per ſe nota: ſed non illa, quam formamus nos: quia termini in propoſitione, quam nos formamus: non præciſè ſignificant deum: quia deū ſecundū rōnem abſolutā, & propriā cognoſcere pro ſtatu illo non poſſumus. ¶ Poſſet ergo breuius dici: ꝙ propoſitio p ſe nota eſt propoſitio, ad cuius euidentiā ſufficiunt extrema illius propoſitionis: uel quæcunq; alia idem tamen præciſè ſignificantia: de quo latius. infra. diſt. iij. q. iiij. & in Cameracē. q. j. art. j. Item in dub. ſexto: quod mouet Ockā.

¶ Notandum tertiò circa tertium terminum, ſcilicet ueritas theologica. Veritas theologica eſt ueritas neceſſaria uiatori ad æternam ſalutem habendam. hoc eſt, ueritas theologica eſt ueritas, cuius notitia adhæſiua neceſſaria eſt ad ſalutem explicitè, uel implicitè habenti uſum rationis, & eam apprehendenti. Dicitur explicitè, uel implicitè: quia omnes ueritates in canone bibliæ contentæ, & ex eis in conſequentia neceſſaria illatę ſunt ueritates theologicę, & tamen non eſt neceſſarium ad ſalutem, ꝙ expreſſè noſcantur, ideſt credantur: ſicut

Nota. 3 D Veritas theologica.

ſicut

ſicut illa Abraam duos filios habuit &c. Eſt autem neceſſarium implicitè: ſufficit enim ad ſalutem credere in genere omnia reuelata a Deo in ſenſu per Spiritū ſanctum intento (qualia ſunt omnia in canone bibliæ cōtenta) eſſe uera. Et per hoc implicitè creduntur omnia ibi contenta: quia implicitè creditur, quicquid ſequitur ad explicitè creditum etiam uero coaſſumpto. ¶ Iſta deſcriptio ueritatis theologicæ eſt ſtricta: notificatur quādoq; largius, ut oīs propoſitio ſeu ueritas formata, uel formabilis de deo, uel etiam de creaturis, ut habent reductionem, uel per ſe ordinem ad deum, puta ſecundum rationem gubernationis: creationis: conſeruationis: iuſtificationis, redemptionis &c. dicatur ueritas theologica. Auctor uerò primæ acceptioni innititur: ſed Cameracen. ſecundam dicit plus fore propriam allegans ad hoc auctoritatem Auguſtini, quam & doctor habet in litera. ¶ Sed ex illo dicto Auguſtini ſuum intentum probare non poteſt: immo facit pro doctore contra dñm Camerac ē. uerum dum cōſtat de re, fruſtra cōcertatur de nomine. Vide Cameracen. ubi ſup. q. j. art. j. quia dicta ſua ualent pro intellectu doctoris.

Corol. 1. ¶ Ex illo ſequitur: ꝙ aliquæ ueritates naturaliter notę ſunt theologicæ ut deus eſt bonus, uiuens, ſapiens, intelligens: quas etiā philoſophus demonſtrat. xij. Metaph. Et per hoc ueritates illæ pertinent tam ad metaphyſicā, quā ad theologiam. In metaphyſica demonſtrātur demonſtratione: quia in theologia propterquid.

Corol. 2. ¶ Secundò ſequitur: ꝙ ueritatum theologicarum aliquæ ſunt naturaliter notæ: aliquæ ſunt ſupernaturaliter cognitæ, & tantum fide creditæ: ut deus eſt trinus, & unus: deus eſt incarnatus &c.

Replica E ¶ Sed diceres; ex hoc ſequeretur, ꝙ eadem ueritas pertineret ad diuerſas ſcientias. Pro huius intellectu notandum ſecundum doct. ꝙ ſcientia accipitur dupliciter.

Scia. quõ accipiatur. Vno modò aggregatiuè pro collectione multorum pertinentium ad notitiam unius: uel multorum determinatum ordinē habentium. Illo modo ſcientia continet notitias apprehenſiuas ſimplices, & complexas, & adhæſiuas principiorum, & cōcluſionum: reprobationes errorū: & ſolutiones falſarum argumentationum: diffinitiones & diuiſiones ſecundum quam acceptionem dicitur quòd in ſcientia eſt triplex modus procedendi. ſ. diffinitiuus, diuiſiuus, & illatiuus. i. argumētatiuus. Et hoc modo multi habitus, ſpecie, & genere diſtincti poſſunt dici una ſcientia (quamuis non ſint res una) propter determinatum, & ſpecialem ordinem, quem habent inter ſe, & non ad alia ſcibilia. Et illo modo una ueritas poteſt pertinere ad diuerſas ſcientias etiā naturaliter inuentas: ſecundum ꝙ poteſt in diuerſis huiuſmodi ſcientijs aggregatiuis probari, uel oſtendi. Poteſt etiam eadem ueritas eſſe principium in una ſcientia, & cōcluſio in alia: ſic principia muſicæ ſcientiæ ſunt cōcluſiones probatæ in arithmetica. ¶ Secundò accipitur ſcientia ꝓ ſimplici qualitate, uel habitu diſtincto contra alios habitus intellectuales. Illo modo eadem ueritas non pertinet ad diſtinctas ſcientias: quia unius concluſionis non eſt niſi una ſcientia, etiam ſi ipſa per diuerſas præmiſſas poſſet demonſtrari: & ſcientia ſic accepta eſt una res numero. ¶ Notandum etiam eſt, ꝙ ſciētia aggregatiuè dicta multipliciter poteſt accipi. Vno modo generaliter, ut auctor dicit pro collectione multarum notitiarum complexarum, & incomplexarum, apprehenſiuarum, & adhæſiuarum, actualium, & habitualium pertinentium ad notitiam unius, uel plurium certum ordinem habētium &c. Secūdo mō pro collectione notitiarū adhæſiuarū ꝑtinētium &c. Tertio mō ꝓ collectione notitiarū adheſiuarū ꝓpoſitionū neceſſariarū, ſiue pricipiorū, ſiue cōcluſionū. Quartò pro collectione notitiarum concluſionum tantum demonſtratarum tam actualium, quàm habitualium. Quintò ſolum pro collectione habituum concluſionum demonſtratarum. ¶ Et ſecundum hoc uariatur reſponſio, cum quæritur. An notitia naturalis philoſophiæ ſeu librorum phyſicorum ſit ſcientia: & omnibus illis modis ſciētia eſt quaſi no

ne collectiuum. Et poſſet dari exemplũ
in nomine exercitus, quod aliquando
capitur pro collectione hominum tan-
tum ad unum coordinatorum: uel pro
collectione hominum, & iumentorum
quandoque pro collectione omniũ ani-
Analo- malium, & omnium paramentorum ad
gia. pugnam requiſitorum, ut habetur Iu-
dith.ij. de exercitu Holofernis. ¶ Et ſi-
cut ponitur diſtinctio inter ſciẽtiam ag
gregatiuè ſumptam, & per ſimplicẽ noti
tiã: ita de habitu ſimiliter dicendum eſt:
ꝙ quãdoque accipitur communiter, &
aggregatiuè ut continet ſub ſe multos
habitus numero, & ſpecie diſtinctos: &
ſic habitus quo cognoſcitur illa: deus eſt
unus: nec eſt metaphyſicus, nec theo-
logicus: quia pars non eſt totum: & ho-
mo nõ eſt exercitus. Quandoq; uerò ac
cipitur ſimpliciter pro uno ſimplici ha-
bitu: & ſic idẽ habitus poteſt eſſe meta
phyſicus, & theologicus: ſicut homo po
teſt eſſe pars exercitus, uel populi. ¶ In
telligitur autẽ quęſtio de notitia euiden
ti & communi: & non præciſè de notitia
euidenti ſcientifica. ¶ Item intelligitẽ de
ueritatibus ſup naturaliter cognoſcibili
bꝰ: q̃ſtio nõ habet difficultatẽ. clarum. n.
eſt: ſi ſunt naturaliter cognoſcibiles: ſunt
etiam intellectui uiatoris poſsibiles. Ex
his facile formari poteſt reſponſio ad re
Arti. 2. plicam. ¶ Declaratis terminis tribus in
F articulo primo: & intellectu quæſtionis
habito: uidendum eſt de notitia dei, qua
Nota. 1 lis haberi poſſit ab itellectu creato. Vbi
notandum primò ſecundum Camera-
cen. ꝙ notitiarum quædam eſt ſenſualis:
alia intellectualis. De ſenſuali hic pa-
rum ad propoſitum. Harum aliqua po-
teſt eſſe complexa, alia incomplexa; ſiue
ſenſualis, ſiue intellectualis: ut inducit
præfatus doctor de brutis, quæ multas
formant notitias complexas de ſenſibi
libus. q. iij art. j. De hoc multa in Greg.
Nota. 2 diſt. iij. ferè per totum. ¶ Secundò no-
tandum: ꝙ duplex eſt notitia incomple
xa nobis poſſibilis: quarum una ſolet di
ci intuitiua: alia abſtractiua. De quo etiã
uide, ſi placet Gerſo. tracta. v. ſuper Ma
Notitia gnificat. ¶ Notitia intuitiua eſt notitia
ituitiua. incomplexa termini, uel terminorum

rei, uel rerum, uirtute cuius poteſt eui-
denter cognoſci aliqua ueritas contin
gens, maximè de pręſenti, ut ꝙ res eſt,
uel non eſt: ꝙ eſt hic, uel ibi: ut eſt uiſio
exterior ſortis: per hãc enim cognoſco
euidenter ſortem eſſe: & ſi per potentiã
diuinam illa uiſio conſeruaretur ſorte
deſtructo: per eandem cognoſcerem eui
denter ſortem non eſſe. Dicitur per po
tẽtiam diuinam: quia naturaliter eſt im-
poſsibile: nam uiſio intuitiua dependet
cauſaliter ab obiecto in fieri, & eſſe. Quorũ
¶ Hæc notitia non eſt tantum ſenſibi- eſt.
lium: ſed etiam intelligibilium: licet nõ
omnium, quia non eſt reſpectu habituũ:
ſed reſpectu actuum tantum: quia intel-
lectus noſter cognoſcit intellectiones,
& actus uoluntatis, delectationes, & tri-
ſtitias. Nam euidenter ſcio me intelli-
gere, uelle, nolle, cogitare: ꝙ fieri nõ po
teſt ſine notitia intuitiua. Et hæc dicta
habent ueritatem; quando illa notitia
eſt ſufficienter perfecta. Poteſt enim
quandoque illa notitia intuitiua eſſe ni-
mis remiſſa, & nimis imperfecta, & ob-
ſcura: uel poteſt eſſe aliud impedimen-
tum ex parte obiecti, uel medij: & tunc
paucæ contingentes poſſunt euidenter
cognoſci. A tali etiam notitia intuitiua
incipit experimentalis cognitio: & per
conſequens omnis notitia intuitiua eſt
ſingularis. ¶ Abſtractiua uerò notitia du Abſtra-
pliciter accipitur. Vno modo accipitur ctiua.
pro notitia uniuerſali abſtracta a multis G
ſingularibus: ut cõceptus ſpecificus om
nium hominum. Et talis cognitio non
eſt aliud, q̃ cognitio alicuius uniuerſalis
abſtrahibilis a multis ſingularibus. Et ſi
uniuerſale ſit uera qualitas exiſtens in
anima ſubiectiuè: concedendum eſt: ꝙ
illud uniuerſale poteſt intuitiuè uideri:
& pro eadem eſt notitia intuitiua, & ab-
ſtractiua: illo modo accipiendo abſtra-
ctiuam. Alio modo accipitur notitia
abſtractiua ſecundum ꝙ abſtrahit ab exi
ſtentia, & non exiſtentia: & ab alijs
conditionibus, quæ contingenter ac-
cidunt rei: uirtute cuius de re contin-
genti non poteſt ſciri, an ſit, uel non
ſit: uel alia ueritas contingens: ut noti-
tia, quæ habet de obiecto in eius abſen-

tia. Et omnis talis naturaliter acquiſita
præſupponit noticiam intuitiuam eiuſ-
Nota. 3 dem obiecti. ¶ Tertiò notandum: ꝙ eſt
H duplex actus intellectus, appræhenſiuus,
Duplex actus in intellect⁹. & iudicatiuus. Primus eſt reſpectu cuiuſ-
cunque potentis terminare actum po-
tentiæ cognitiuę, ſiue ſit complexum,
uel incomplexum. Sic appræhendimus
terminos propoſitionis, & ipſas propo-
ſitionis, argumenta, ſyllogiſmos, demõ
ſtrationes: & uniuerſaliter omnia, quæ
reſpiciuntur obiectiuè a potentia intel
lectiua. Actus iudicatiuus eſt actus intel
lectus, quo aſſentit, uel diſſentit propoſi
tioni uerę, uel falſæ: & ille eſt tantum re
ſpectu complexi propoſitionalis. Ex il-
lis infert doctor: ꝙ reſpectu complexi
propoſitionalis intellectus habet duos
actus ſcilicet appræhenſiuum, & iudica-
tiuum. Et ſunt ſeparabiles, primus a ſe-
Appræhẽſiua. cundo. ¶ Alij uerò actum appræhenſiuũ
nominant noticiam appræhenſiuam: &
actum iudicatiuum noticiam adhæſiuã.
Vnde noticia appræhenſiua eſt actus in
tellectus, quo aliquid, aliqua, uel ali-
qualiter complexè, uel incomplexè cogi
tamus. Incomplexè: ut cum uideo cæ-
lum, uel audio cœlum: & ſolum cœlum
cogito nihil ultra cogitando. Comple
xè propoſitionaliter, dum cogito cę-
lum actu moueri, uel motum fuiſſe.
Non propoſitionaliter, dum cogi-
to cœlum ſtellatum: terram aratam
non cum actu complexiuo, uel diui-
ſiuo. ¶ Ex qua patet: quòd reſpectu
cuiuſcunque obiecti intellectus, ideſt
reſpectu cuiuſcunque intelligibilis, ſi-
ue ſit res extra animam: ſiue in ani-
ma: ſiue actus: ſiue habitus: ſiue ſcien
tia, ſiue fides &c. poteſt eſſe noti-
tia appræhenſiua: nec tamen propter
hoc omnis noticia eſt appręhenſiua.
¶ Si dicis. Bene ſequitur; cuiuslibet
intelligibilis eſt noticia appręhenſi-
ua: & omnis noticia adhæſiua eſt in-
telligibile; ergo omnis noticia adhęſi-
ua eſt noticia appręhenſiua: in primo
primę. Reſpondetur: quòd eſt paralo-
giſmus, & committitur fallacia acci-
dentis, & malè concluditur: quia mi-
nor extremitas non habet ſe ad ma-
ioremextremitatem in cõclusione,
ſicut ſe habet medium ad maiorem
extremitatem in maiore. Vnde debet
ſic concludi: ergo cuiuslibet noti-
tiæ adhæſiuę eſt noticia appræhenſi-
ua. ¶ Noticia adhęſiua, ſiue iudica- Adhæſiua.
tiua eſt actus intellectus, quo aſſentit,
uel diſſentit alicui complexo propor-
tionali, credendo ipſum eſſe uerum,
uel falſum: & eſt tantum reſpectu com
plexi propoſitionalis. ¶ Ex illis infert
auctor: quòd reſpectu complexi po-
teſt eſſe duplex actus, ſcilicet appræ-
henſiuus, ſiue iudicatiuus. Si hoc di-
ctum intelligitur de complexo uoca-
li, & ſcripto: de quo etiam ſonat ſe-
cunda probatio: planum eſt, quôd
propoſitio mentalis correſpondens uo
cali eſt actus appræhenſiuus: & aſ-
ſenſus propoſitionis mentalis eſt actus
adhæſiuus. Si uerò intelligitur de
complexo mentali: tunc aliter, & a-
liter uidetur dicendum, ſecundum quòd
conceptus habet eſſe ſubiectiuum, uel
obiectiuum. Si habet eſſe obiectiuum
clarum eſt: quia ſic reſpectu illius com-
plexi, erunt duo actus, ſcilicet eius
appræhenſio, & adhæſio reſpectu ta-
lis complexi cogniti. Si uerò conceptus
habet eſſe ſubiectiuum, tunc ad ipſum tã
quam ad obiectum diſtinctũ ab eius ap-
præhenſione poteſt eſſe actus reflexus:
& ſcilicet potentia reflectatur ad hoc
mentale, quod eſt in anima: ſicut ad ob
iectum per actum proprium: & ita iterũ
ſtat dictum doctoris. Et ita poſſunt eſſe
plures actus in intellectu. ſ. hoc comple
xum mentale, ut cognitũ ab intellectu.
Item appræhenſio illius conceptionis
ut. ſ. anima compræhendat ſe cogitare
hoc cõplexum: & eius adhæſio. Sed iſti
actus non ſemper habentur: quia ſæpe
per mentalem appræhendimus obiectũ
aliquod ad extra complexè, & propoſi-
tioni aſſentimus: & tñ non cogitamus
de illo cõplexo mentali, quod eſt apprę-
henſio, ſeu appræhenſiua noticia: nec
etiam de aſſenſu. Intelligitur ergo di-
ctũ doctoris de cõplexo: & hoc ſecundũ
opinionẽ tenẽtẽ, ꝙ cõcept⁹ hẽt eẽ obie
ctiuum, & nõ ſubiectiuum: hoc eſt ut ex,

plicat doctor.q.vij.prologi,ꝙ concepptus nõ eſt cognitio,uel intellectio: ſed aliquod fictum per actum intelligendi : habens tale eſſe obiectiuũ: quale habet res in eſſe ſubiectiuo: ſic enim complexum eſt obiectum actus cognoſcendi.

Nota.4 I ¶ Quartò notandum,ꝙ duplex eſt habitus ſecundum hos duos actus.ſ.apprehẽſiuus,& iudicatiuus,quorum quilibet inclinat immediatè ad actum proprium : nullus enim habitus inclinat ad habitũ alterius habitus niſi mediante actu proprio,ad quem immediatè inclinat. Mediatè uerò habitus apphenſiuus inclinat ad actũ adhæſiuũ,ſiue iudicatiuum:quia mediante actu ſuo proprio hi habitus cauſantur a duobus actibus prædictis.

Duplex eſt habitus.

¶ Iſtis notabilibus præmiſsis ponentur aliquæ concluſiones præambulæ ad reſponſalem. ¶ Prima propoſitio proambularis. Actus iudicatiuus alicuius complexi præſupponit actum apprænſiuũ eiuſdem:hoc eſt dictu. Notitia adhæſiua præſupponit apprehenſiuam eiuſdem intelligendo intranſitiuè.i.ipſam propoſitionem mentalem,quę eſt notitia apprænſiua. Illa concluſio aliter probatur:quia actus præſupponit obiectum: ſi actus apprænſiuus eſt obiectum immediatum actus adhæſiui: ergo. Et hoc tenendo,ꝙ conceptus habet eſſe ſubiectiuum. ¶ Si dicitur ſecundum aliam opinionem,ꝙ actus apprænſiuus ſit obiectum:ſed complexum propoſitionale diſtinctum ab actu apprænſiuo:quod habet tantum eſſe obiectiuum in intellectum:adhuc probatur concluſio:quia tale complexum non eſt obiectum niſi ut apprænſum ab intellectu:immo nihil aliud eſt eſſe obiectiuè in intellectu:niſi intelligi ab intellectu:& ideo præſupponitur eius apprænſio &c.

Prop. 1

Prop. 2 ¶ Secũda propoſitio,quæ ſequitur ex illa.Notitia iudicatiua præſupponit in eadem potentia notitiam incomplexam terminorũ. Patet ex præcedenti propoſitione:quia præſupponit notitiam complexi: ergo terminorum eius:totum enim pręſupponit ſuas partes.

Prop. 3 K ¶ Tertia ꝓpoſitio. Nullus actus potentiæ ſenſitiuæ eſt cauſa immediata,& proxima actus iudicatiui intellectus. Iſtam concluſionem perſuadet:nec efficaciter probat doct. quia dependet ad poſterius declarandum: ui delicet,ꝙ in quodcunque obiectum poteſt potentia inferior: in idem,& ſub ea dem ratione poteſt ſuperior: quicquid ergo apprænditſenſus: illud etiam & ſub eadem ratione apprænditintellectus. Cum ergo notitia iudicatiua intellectus præſupponit notitiam incomplexam terminorum:aut in intellectu,& habetur propoſitum:aut in ſenſu:& ſic ẽt in intellectu:cum quicquid apprædit ſenſus:idem apprænditintellectus in ſuppoſito naturali. ¶ Et licet uerum ſit: ꝙ intellectus alicui ueritati contingẽti aſſentit,dum extrema ſentiuntur:& animo eſſentit,dum nõ ſentiuntur: ex hoc tamen non ſequitur:ꝙ aliquis actus partis ſenſitiuę ſit cauſa immediata totalis: uel partialis actus iudicatiui intellectus (quamuis notitia intuitiua intellectus ſine actu ſenſitiuo haberi non poſsit) ſed bene ẽ cauſa mediata:quia eſt cauſa imediata intellectionis primæ. ¶ Quòd uerò ſenſatio ſenſibilium requiratur, ex eo eſt:quia notitia intuitiua intellectiua non poteſt haberi ſine notitia intuitiua ſenſitiua:nec ex hoc ſequitur: ꝙ notitia intuitiua ſenſitiua ſuperfluat:quanq̃ intuitiua intellectiua ſufficeret, ſi ſine ſenſitiua intuitiua haberi poſſet,naturaliter ſaltem:ſicut eſt in angelis,& animabus ſeparatis. ¶ Quarta propoſitio:Intellectus noſter pro ſtatu illo reſpectu eiuſdem obiecti eodem modo præſentati,poteſt habere duas notitias incõplexas ſpecie diſtinctas. Prop. 4

¶ Quinta propoſitio.Incomplexi eſt duplex notitia intuitiua, ſcilicet & abſtractiua. Vel uerius duplex eſt notitia incõplexa: intuitiua, ſcilicet,& abſtractiua. Prop. 5

¶ Sexta.Deus poteſt dẽ potentia ſua abſoluta cognoſci duplici notitia : intuitiua.ſ.& abſtractiua,quarum una eſt ſeparabilis ab alia. Prop. 6

¶ Septima: Notitia abſtractiua dei eſt uiatori poſsibilis: non autem intuitiua, quæ repugnat ſtatui uiatoris. Has propoſitiones latè deducit doc. ſimiliter & Camera.locis prææallegatis. Prop. 7

¶ Articulus tertius. Concluſio reſponſalis ad quæ- Arti. 3. Concl. reſpon-

L ſtionem, quam ponit doc. eſt hæc. Deus de potentia ſua abſoluta poteſt cauſare in intellectu uiatoris notitiam euidentem aliquarum ueritatum theologicaliũ & aliquarum non. ¶ Pro illius concluſionis deductione præmittit duo. Primum: ꝙ prædicabilium de deo quædam ſunt ueræ res extra animam. Aliæ non ſunt ueræ res: ſed conceptus habentes tantum eſſe obiectiuum in anima ſecundum unum modum loquendi. Secundũ alium modum dicẽdi prædicabilium de deo quædam diſtinctè repræſentant deũ in ſe: ita ꝙ nihil aliud ſecundum ſe totum, uel ſuas partes: quædam repræſentant deum non diſtinctè: ſed deum, & creaturam ſecundum ſe totum, uel aliquam eius partem. Secundum eſt: ꝙ ueritatum theologicalium quædam ſunt neceſſariæ: quædam cõtingentes. Contingentes ut deus erat: deus eſt incarnatus: beatificat &c. Et neceſſariarũ quædam dependent a cõtingentibus, & quædam non. ¶ Iſtis ſic præmiſsis breuiter probat concluſionem ex dictis, eo ꝙ ad aliquarum ueritatum theologicaliũ euidentiam, ſufficit notitia intuitiua creaturæ: ad aliquarum uerò non ſufficit. Deus autem poteſt ſupplere cauſalitatẽ creaturæ in genere cauſæ efficientis; & uiator nõ poteſt habere notitiam intuitiuam deitatis: cum illa ſit beatifica: ſecundum cõmunem opinionẽ: igitur &c. Hãc concluſionem primam ſequentes

Cõcl. 2 explanant. ¶ Concluſio ſecunda. Deus non poteſt cauſare in intellectu uiatoris notitiam euidentem ueritatis theologicę contingentis, cuius euidentia dependet ex notitia intuitiua deitatis. uidelicet. ad cuius euidentiam non ſufficit notitia intuitiua creaturæ: ſicut harum. Reſurrectio mortuorum erit: deus beatificat animas perpetuò. Deus iudicabit uiuos, & mortuos. De illa autem: deus eſt homo. ambiguè reſpondet; creaturę enim in uia repugnat ituitiua dei uiſio.

Cõcl. 3 ¶ Tertia concluſio. Propoſitionum neceſſariorum, de prędicatis connotatiuis; quarum euidentia dependet ex notitia euidenti propoſitionis contingentis: quæ non poteſt euidenter ſciri, niſi per notitiam intuitiuam deitatis: notitia cui deus non poteſt a deo communicari uiatori: qualis fortè eſt illa: deus eſt incarnabilis: ratio ut ſup. patuit. ¶ Concluſio Cocl. 4
quarta. Veritates neceſſarię theologicę, in quibus res, uel cognitio diſtincta deitatis, aut conceptus abſolutus prædicatur de deo, uel cognitione diſtincta deitatis: ſunt euidenter cognoſcibiles uirtute talis notitiæ. Vt deus eſt pater, & filius, & ſpiritus ſcũs. ſic illa: deus eſt ens. Huiũdeclaratio dependet ex ſequenti quæſtione: ideo hic omittitur. ¶ Articulus quartus. In articulo quarto mouẽda ſunt dubia circa prædicta, & ſoluẽda. Arti. 4. Dub. 1. M

Et primum; quomodo uerum eſt, quod doc. dicit in ſecundo dubio huius quæſtionis, ꝙ notitia incomplexa termini, appræhenſio complexi, & iudicium ſequens diſtinguuntur realiter: & ſunt per diuinam potentiam abinuicem ſeparabilia. Ad hoc dicitur, ꝙ auctor in dubio procedit ſecundum opinionem tenentem, ꝙ conceptus ſint tantum obiectiuè in anima: ſecundum quam opi. uidetur dicendum: quòd termini incomplexi ſimiliter complexa non ſint actus intellectus, ſed obiecta eorum: & ſecundum illam eſt hæc imaginatio, ꝙ alia eſt ratio complexi: alia ratio terminorum ſimplicium: & ſic complexum mentale non eſt quid aggregatũ obiectiuè ex diuerſis rationibus: ſed intelligitur quoddam ſimplex obiectum in ſe: complexum autem repræſentatiuè: ut gratia exempli. Si illa uox puta a, imponeretur ad ſignificandum tantum, quantum illa propoſitio: homo eſt animal: a eſſet ſecundum ſe ſimplex qualitas: tamen repræſentatiuè eſſet complexa: quia ſignificaret cõplexè propoſitionaliter. Ita uidetur mihi ſecundum iſtam opinionem, ſi ſaltem rectè eam capio: quia non eſt opi. mea: nec eam plenè intelligo: & ſic poteſt intelligi, quod auctor dicit. Sed ſecundum opi. propriam dico, ꝙ notitia appræhenſiua nihil aliud eſt, q̃ actus intelligendi, qui & conceptus dicitur: extendendo nomen conceptus ad ſyncathegoremata. Et ille actus intelligendi eſt naturalis ſimilitudo: non eſt eſſendo, ſed repræ-

ſentando, cuius obiectum non eſt aliquid fictum in anima:ſed res ſignificata extra animam: niſi forte conceptus ſignificaret actum, uel habitum potentiæ cognitiuæ ¶ Conſequenter ſicut uocalis propoſitio, uel ſcripta realiter componitur, ſeu aggregatur ex terminis uocalibus, & ſcriptis: qui dicuntur ſubiectum, prædicatum, & copula. Ita & propoſitio mētalis realiter componitur ex diſtinctis actibus intelligendi, qui ſunt qualitates realiter diſtinctæ: & dicuntur conceptus, quorum unus correſpondet ſubiecto uocali: alius prædicato uocali: & alius copulæ. Et tam complexum illud, quàm pars eius ſunt notitiæ appræhenſiuæ. Notitia uerò adhæſiua, uel iudicatiua eſt alia qualitas mentis realiter diſtincta a dictis notitijs apprehenſiuis .i. ab ipſa propoſitione. & quolibet termino propoſitionis, cuius notitiæ iudicatiuæ apprehenſiua eſt obiectum immediatum: quia anima per aſſenſum tendit in illud complexum propoſitionale: credendo illam cogitationem propoſitionalem eſſe ueram: & per eam tendit in rem credendo eam ſic ſe habere, ut propoſitio ſignificat, & hoc concordat cōmuni diſtinctioni ſcibilis propinqui, & remoti, ſeu remotiſsimi. ¶ Et tunc plane intelligitur, quomodo illæ notitiæ poſſunt ſeparari: priores .ſ. a poſterioribus, & non econuerſo. Hoc eſt termini, ſeu cōceptus ſimplices a propoſitione ſicut pars a ſuo toto, & propoſitio a notitia iudicatiua. propoſitio autem ab extremis ſeparari non poteſt: quia implicat totum ſeparari a ſuis partibus. ¶ Sed de actu iudicatiuo: quia ſimpliciter eſt alia qualitas a notitia appræhenſiua: & non eſt pars eius: non uideo, quin per potentiam diuinā poſſit ſeparari a notitia appræhenſiua .i. a propoſitione, cuius eſt. Qui etſi appræhenſiua habet ſe, ut cauſa eſſentialis reſpectu notitiæ iudicatiuæ: quia tamen eſt cauſa extrinſeca: deus poteſt eius cauſalitatē ſupplere: & ita produceret conſeruare actum iudicatiuum: ſiue uel deſtructo actu appræhenſiuo.

Replica ¶ Si dicitur: implicat aſſenſum eſſe, & non eſſe illud, cui aſſentitur: quia ſequitur bene. habeo aſſenſum: ergo aſſentio alicui. & ſi non eſt notitia appræhenſiua: nihil eſt, cui aſſentio: & ſic ſimul ſtarent. aſſentio alicui: & nulli aſſentio: quod includit cōtradictionem. ¶ Poteſt dici: quod illa qualitas, quæ eſt realiter actus iudicatiuus: poteſt conſeruari a deo in intellectu: absque hoc, quod per eam intellectus feratur in obiectum. Et ideo non ſequitur: habeo aſſenſum .i. qualitatē ſeu rem illam, quæ eſt aſſenſus: ergo aſſentio alicui. ¶ Et ſi dicis: aſſenſus eſt qualitas mentis, qua tenditur credendo in uerū. uel apparens uerum: ergo ſequitur, a diffinito ad diffinitionem habeo aſſenſum: ergo tendo in uerum. ergo uerum eſt, cui aſſentio. ¶ Dicendum: quod nomen aſſenſus poteſt capi dupliciter. Vno modo abſolutè: ut ſignificat qualitatem iſtā nihil connotando: ſicut albedo quando que capitur abſolutè: quandoque connotatiuè: ut ſignificat qualitatem iſtam connotando tendentiam per eam in obiectum .ſ. uerum: capiendo aſſenſum abſolutè, non ſequitur: habeo aſſenſum: ergo alicui aſſentio. Si capitur connotatiuè, bene ſequitur. Sed tunc dicitur, quod deſtructa tendentia in obiectum: & ſeruata re illa ſine qualitate, quæ fuit aſſenſus: qualitas quædem manet. Sed nō dicitur aſſenſus, eo quod deficit cōnotatum, & ſic adhuc uerum eſt, quod aſſenſus, ſeu actus iudicatiuus poteſt ſeparari, ab actu appræhenſiuo. Sed tunc non manet denominatiuè aſſenſus: ſicut ſi bipedale cō denſetur ad pedalitatem: manet quædam res, quę fuit bipedalis: ſed perdit nomen bipedalitatis. ¶ Dubium ſecundum: quomodo intelligendum eſt, quod dicit auctor hic & diſt. ij. q. vij. & in ij. q. prologi, quod res prædicantur, & ſubijciuntur: ut etiam res diſtinguitur contra ſignum, & conceptum habentem eſſe obiectiuum. Ad quid denique in deſcriptione propoſitionis per ſe notæ artic. j. præſentis q. terminos multiplicat dicendo ex notitia rei, uel rerum, aut terminorum. Item in deſcriptione notitiæ euidentis ibidem. Item diſtinct. iij. quęſt. iiij. notificando propoſitionē per ſe notam; & quæſt. ij. prologi dicit: quod

Aſſēſus dupliciter capitur.

Dub. 2.

N

Quō res pdicantur, & ſubijciūtur.

illa. Deus eſt. quā de facto habemus:nō
eſt per ſe nota:ſecus de illa, quā format
beatus, annectens rationē: quia appræ
hendēs illos terminos,quos format bea
tus neceſſariò aſſentit: q̄a ibi prædicat̄
eſſentia de eſſentia in ſe. Et iterū in ea-
dē q.ij.prologi. Nos inquit,pro ſtatu
illo nō poſſumus habere talē propoſitio
nem, ſicut nec terminos eius: quia in
noſtra p̄dicatur cōceptus:in alia diuina
eſſentia in ſe:quid ergo uenit nomine
terminus,aut res,aut ſignū ut diſtinguit̄
contra rem. ¶ Ad illud pro captu meo
rñdeo,prout intelligo:quia hunc modū
loquendi doc.nō accepto:quia ſubijci,
& p̄dicari,& eſſe terminum attribuatur
rei niſi ſignificatiuè: imo ipſemet do.ab
eo recedit in hoc primo, & in quodlibe
tis. Recito ergo uerba ſua,q̄ dicit ſe ſe
exponendo. q.ij. prologi:ait ſic. Quod
dr̄ de p̄dicatione rei in diuinis: debet in
telligi ſecundū illā opi. q̄ ponit,ꝙ intel
lectio non eſt ſubiectū,nec prædicatum
ꝓpoſitionis: ſed obiectū intellectionis,
q̄ reputo probabilem. Secūdum aliā
uerò, quam etiam reputo probabilem:
ſcilicet, ꝙ omne ſubiectum propoſi-
tionis mentalis eſt intellectio, uel a-
liqua qualitas inhærens menti: debet
dici: ꝙ propoſitio, quam format bea-
tus de deo, non componitur ex re;
ſed intentione diſtincta &c. hæc ille.
¶ Ex illo dicto uidetur poſſe ſumi: ꝙ
ſubijci, & prædicari & eſſe terminum
propoſitionis attribuitur rei realiter
non ſolum in eſſe obiectiuo. Vnde
ait. quæſtio.ix. prologi. in artic. re-
ſponſiuo ad quæſtionem iuxta princi-
pium. Subiectum eſt illud, pro quo
ſupponitur: quod eſt aliquod ſingula-
re &c. Ex quo ſumi poteſt: quòd ſub-
iectum, & prædicatum ſecundum hanc
opinionem ſumuntur participialiter.
Patet clarè ex diuiſione, quam for-
mat. quæſt. præſenti, articu. v. cum in
quit. Prædicabilium de deo aliqui
eſt uera res extra animam: ſecundum
unam opinio. quia quicquid poteſt
intellectus intelligere, poteſt & com-
ponere. Aliud prædicabile eſt tan-
tum conceptus habens eſſe obiectiuum:
ecce membra oppoſita. Idem loquitur.
q.ij.prologi. Et hoc ſcd̄m unā opinio-
nem,quæ tenet,ꝙ res poſſit prædicari:
quam communiter proſequitur in hoc
primò,ſecundum quam etiam plura ſua
dicta: quorum aliqua nunc tacta ſunt:
neceſſariò ueniunt intelligenda: ſtante
illa ueritate: ꝙ res poſſit prædicari, &
ſubijci ad ſenſum tactum,& in eſſe reali,
& in eſſe obiectiuo. ¶ Secundum aliam
uerò opi. quam etiam probabilem repu
tat, & tandem aſſumit prima penitus di-
miſſa: dici poteſt,ꝙ ſubijci prædicari, &
eſſe terminum. Item eſſe complexum,
& incomplexum,ſignorum eſt: ut ſignū
diſtinguitur contra terminum. Exiſti-
mo tamē,ꝙ doctor cum frequenter uti
tur duplici modo loquendi: conforman
do ſe modo loquendi illorum, quorum
recitat opi. cum dicit rem prædicari,aut
ſubijci: aut terminum propoſitionis eſſe
eſſentiam &c. Per rem nihil aliud intel
ligit,niſi conceptum diſtinctum rei: &
per conceptum, cōceptum indiſtinctū:
& ita ſicut nos non poſſumus intuitiuè
uidere deum: ita nec p̄oſſumus habere
conceptum diſtinctum dei in uia: ſecus
de beato,qui uidendo deum facie ad fa
ciem habet conceptum diſtinctum dei.
Et ita format aliam propoſitionem: &
alios habet terminos ꝓpoſitionis: quia
res terminans ſuam cognitionē eſt deus
in ſe clarè uiſus: & cognitio dei,ſeu con
ceptus,quem format: eſt clara dei co-
gnitio. de hoc infra diſtin. iij. q. iiij. in
dubio unico huius collect. ¶ Sic utique
oportet intelligere dictum ſuū ſuperius
allegatum.q.ij.prologi: cū inquit. Pro
ſtatu illo non poſſumus habere talem
propoſitionem: ſicut nec terminos e-
ius, quia in noſtra prædicatur conce-
ptus: in alia diuina eſſentia in ſe: hoc eſt
extrema noſtræ mentalis propoſitio-
nis ſunt conceptus communes. Extre-
mum propoſitionis, quam format bea-
tus. ſunt conceptus diſtincti: & termi-
ni.i.res terminantes illas cognitiones,
aut conceptiones: etiam non ſunt
idem: quia beatus clarè uidet deum:
non ſic uiator. Itaque obiecta ter-
minantia cognitiones termini dicun-

tur. ¶ Item ut patebit. q. ij. prologi. de re non ſenſata nõ poſſumus habere diſtinctam notitiam pro ſtatu illo, paucis dem ptis. Et quia ad formandum conceptum rei in ſe, requiritur rei præſentia, quę intellectum mouet obiectiuè: ideo loco conceptus diſtincti principalis, uel ſubijcibilis: frequenter dicit rem in ſe prædicari, uel ſubijci: eo q res in ſe eſt cauſa partialis talis conceptus diſtincti. Ex illo ſatis patet: quomodo beati alias formant propoſitiones de deo: & alios habent terminos, q̃ nos: quia alias habẽt cognitiones de deo: diſtinctas ſcilicet, ex quibus formãt propoſitiones: in quibus ſubijcitur deus in ſe. i. cõceptus proprius, & diſtinctus dei &c. Et alios habent terminos actiuè concurrentes ad huiuſmodi conceptiones intellectiuas, ſcilicet deum clarè uiſum. Nos autem pro ſtatu uiæ deum non uidemus intuitiuè: ex conſequenti nec cognitionem diſtinctam dei habere poſſumus: & ita alias formamus propoſitiones ab eis. Ita ſuo modo poſſet dici in creaturis, cũ formamus propoſitiones de re intuitiuè cognita: uel cũ ſolum abſtractiuè rem cognoſcimus. Item de re ſenſata, uel non ſenſata &c q ſunt aliæ, & aliæ propoſitiones, & alij termini, ut quibuſdam placet. Item uidetur: q doc. teneat, q ſenſus ſolũ cognoſcat abſtractiuè, non concretiuè. Vnde inquit. q. ij. diſt. iij. Nulla ſubſtantia corporea exterior poteſt a nobis in ſe naturaliter cognoſci: & ſecundum hoc etiam ſæpe opus eſt dicta ſua moderari. & ita habetur duplex modus loquendi. Vel q ſubijci, & prædicari eſt rerum, & ſimiliter eſſe terminum: & hoc in eſſe reali, uel obiectiuo: uel eſt ſignorum. Item q res dicitur ſubijci, aut prædicari in ſe: quia cognitio diſtincta rei eſt ſubiectum, aut prædicatum: quæ haberi non poteſt de re non ſenſata cum moderamine explicando. q. ij. ¶ Et ſi quæritur, ad quid terminatur ille actus intelligendi, uel cognitio. Reſpondetur ut infra q. vij prologi in litera D. Item q. viij. diſt. ij. multa reperies ad propoſitum ualentia fere totam quæſtionẽ uide ad illud diſt. iij. q. iiij. aut ij. huius collec. ¶ Ex hoc nunc claret: quid ueniat nomine ſubiecti, prędicati, termini, complexum, incomplexum: ſecundum aliam, & aliam opinionem. uide ad hoc. q. ix. prologi. in reſponſione ad quæſtiũ iuxta principium. Dicuntur ergo res ad extra termini: quia ſunt obiecta terminorum. i. conceptuũ in eſſe obiectiuo ſecundum ueram opin. uel quia mediatè, aut immediatè terminãt cognitionem. Sic complexum, & incomplexum dicũtur ſecundum unam opinionem non cognitiones complexè, aut incomplexè: ſed obiecta cognitionum immediata: ergo frequenter loquitur doc. cognitio complexi aut incomplexi: tranſitiuè, nõ intranſitiuè: & non dicit cognitio complexa, uel incomplexa. Item ſumit quãdoque conceptus participialiter pro obiecto cõceptionis immediato: ſic de ſubiecto, & prędicato ſuo modo dicendum ſecundum illam opin. Siquidem intellectus noſter uidens rem extra fingit in ſe eius ſimilitudinem: quæ eſt talis in eſſe ſubiectiuo: qualis eſt res in eſſe ſubiectiuo, a qua fingitur: ut latè deducit doct. diſt. ij. q. viij. ſui primi: & illud fictum eſt immediatum obiectum actus intelligendi, ad quod actus intelligendi immediatè terminatur. Vnde habent ſic imaginantes ponere duplex obiectum terminans actum intelligendi. Quoddam obiectum ultimatè terminat: in quo, ſcilicet intellectus quieſcit ſuo actu non tendendo ultra in aliud, & poteſt dici obiectum mouens: quod p̃ſupponitur actui, & eſt cauſa partialis cognitionis ſecundum Aug. Siquidem ſecundum eundem a cognoſcente, & cognito paritur cognitio. Aliud eſt obiectum immediatè terminans: quod eſt quaſi medium quoddam, quo intellectus noſter tendit in rẽ ſiue in obiectum ultimatum: & id obiectum non mouet ad formationẽ actus intelligendi: ſed per actum intelligendi conſtituitur in eſſe ſuo obiectiuo: nec præcedit actum intelligendi: ſed naturaliter ſequitur non tempore: quia eius eſſe non eſt niſi intelligi. Et ita eo q actus intelligendi eſt, intelligitur hoc fictum: & hoc intelligi eſt ſuum eſſe obiectiuũ.

O Quid ueniat nomine ſubiecti prædicati, termini &c.

De hoc

De hoc latius.infra diſt.ij.q.vij). Iſtud etiam fictum propter ſimilitudinem repræſentatiuam,quam habet cum re, unde fingitur,ſupponit pro ea. ¶ Alij uero negantes huiuſmodi ficta,dicunt intellectum,ſiue potentiam cognitiuā immediatē ferri in rem:ſumentes nomen conceptus non participialiter: ut eſt obiectum cognitionis. Item complexum, & incomplexum, nō ut ſunt obiecta eorum: ſed nominaliter,pro qualitate illa, quæ eſt in anima realiter. Et complexū, uel incomplexum pro actu intelligendi complexo,ſi eſt mentale,de quo hic ſermo. Sic ſæpe quærit doct. ſecundum illam opi. de fictis:an primum cognitum a nobis ſit uniuerſale &c. quod alij dicūt an prima cognitio ſit uniuerſalis. &c. Cognitum enim ſecūdum primam opi. de fictis nominat obiectum cognitum immediatū:quod intellectus abſtraxit, & finxit,non formauit. Cum ergo doctor utramq; opin. reputat probabilem: ergo ut utriq; opi. ſatisfaciat terminos congeminat. Verum eliciat prudens lector quid ſibi ſecundum opi.ſuam,quam amplecti nititur:ueniat dicendum. Et ſecundum hoc doct. rectē interpretetur. ¶ Pro dictis facit,quod habet doc.in ſolutione ſexti dubij per eum mo[illegible] in ſcripto primo cum dicit. Notitiam intuitiuam,& iudicium ſequens diſtingui realiter: quia notitia intuitiua eſt reſpectu incomplexi :iudicium reſpectu complexi, quod habet ueritatem,ut conceptus habet eſſe obiectiuum.& ut complexum pariter,& incomplexum non ſunt actus intelligendi mentales:ſed obiecta actuū in eſſe obiectiuo. Vnde ſicut illi dicunt notitiam intuitiuam eſſe reſpectu incō plexi:ita alij ſecundum aliam opi.dicere habent:ꝙ ſit notitia incomplexa& c. ¶ Item ꝙ per terminos res intelligātur, habetur ex quæſtione ſeq. artic.ij.cum dicitur in doc. Qui diſtinctē intelligeret diuinam eſſentiam:& prædicaret eā de ſeipſa:non poſſet dubitare de illa propoſitiōe: ſed nota eſſet ſibi ex terminis i.ex uolitione rerū terminantiū cognitionē iſtā &c. inf. Illud mediū demonſtrandi aut erit res, aut conceptus rei.

Res uidelicet.).conceptus diſtinctus ſecundum aliquos:ſed ſecundum aliā opi. ſecus dicendum &c. ¶ Tertium dubium eſt contra illud, quod dictum fuit in articulo ſecundo notabili ij. ꝙ ſcilicet eadem eſt notitia intuitiua, & abſtractiua. Hoc uidetur falſum:cum notitia abſtractiua,de qua loquitur,ſit uniuerſalis:intuitiua uerō ſingularis:quia ab ea incipit experimentalis notitia:ut patuit. Tū quia nulla notitia eſt ſuiipſius obiectum: alioquin coincideret actus,& obiectum. Reſpondetur,conceſſo:ꝙ illa abſtractiua, de qua loquitur, eſt uniuerſalis, & intuitiua ſingularis: auctor nihil aliud uult: niſi ꝙ tale uniuerſale,quod habet eſſe reale in anima: poteſt intuitiuē cognoſci. Et exprimit hoc ſuum dictum forē intelligendum: ſuppoſita illa opin. de conceptibus, ꝙ habent eſſe ſubiectiuum. Poſſum enim euidenter ſcire me aſſentire huic:omnis homo eſt animal, & per conſequens:ſcire me habere conceptum communem hominis, & animalis:ad quam notitiam me mouet ille conceptus uniuerſalis: ſicut obiectum: attamen illa cognitio uniuerſalis, quæ eſt in mente: non eſt notitia intuitiua ſeipſa formaliter,& intuitiuē repræſentans:ſed per ſubordinationem, quia ſubordinatur notitiæ intuitiuæ: non enim ſolum uox: uel ſcriptum ſubordinatur conceptui:ſed etiam conceptus conceptui,ut patet de conceptu uocis homo, non ultimato,qui ſubordinatur conceptui ſpecifico hominis. Quia ergo conceptus uniuerſalis,qui poteſt intuitiuē cognoſci,eſt notitia: quia ſignum mentale: ideo eſt ſimul notitia abſtractiua ſeipſo formaliter ſignificando: & eſt intuitiua per ſubordinationem ad notitiā ſingularem,quæ eſt naturalis ſimilitudo talis conceptus. Patet ergo:ꝙ eadē notitia poteſt eſſe intuitiua,& abſtractiua:licet æquiuocē. ¶ Ad aliud patuit ſupra; quo per actum reflexū actus intellectus poſſunt cognoſci. ar.ij.no.iij. Intelligit enim intellectus actus ſuos cognitione reflexa largē accepta: & eſt ſtatus in prima cognitione reflexa: ut deducit Ockam in ſuo quarto dubio in ſcripto

Dub. 3. Q De notitia intuitiua, & abſtractiua.

primo. Siquidem illa intellectio pro ſta tu iſto impedit ſecundam intuitionem: non ſimpliciter. Sed quia principalitas primæ intellectionis reflexę non ſufficit ad ſecundam intellectionem, cuius cauſa poni poteſt natura rei: quia experimur tale impedimētum in nobis cauſari &c.

Dub. 4. R an quic quā co gnoſca tur per notitiā inuiti - uam.

¶ Dubitatur quartò circa hoc, quod dicit doct. ꝙ nihil cognoſcitur per notitiam intuitiuam: quod non cognoſcat ſub eadem ratione per notitiam abſtractiuam. An notitia intuitiua, & abſtractiua eiuſdem obiecti ſint ſynonymæ. Et uidetur, ꝙ ſic: quia notitię ſynonymę ſunt, quæ ſignificant idem præciſe, & eodem modo: tales ſunt notitiæ intuitiua, & abſtractiua eiuſdem obiecti: ergo. Minor patet: quia ſub quacunque ratione res intuitiuè cognoſcitur: ſub eadem ēt cognoſcitur abſtractiuè: quod probat au ctor: & ita ſignificant idem, & eodē modo. Quia ſi aliquo modo intuitiua ſignificaret, quo abſtractiua non ſignificat, tūc res ſub illa ratione intuitiuè cognoſceretur, ſub qua illa non poſſet cognoſci abſtractiuè: cuius oppoſitum dicit auctor. ¶ Si dicis intuitiua cognitione cognoſcitur exiſtentia rei: & illa non cognoſcitur notitia abſtractiua. Contra exiſtentia rei etiam cognoſcitur abſtractiuè: quia poſſum appræhendere, ſiue cogitare obiectum exiſtere: & tamen dubitare, an exiſtat, uel non: & huiuſmodi appręhenſio non eſt per notitiam intuitiuam: ergo abſtractiuam. Præterea intuitiua poteſt eſſe obiecti non exiſtētis, ut probat auctor. ¶ Quòd uerò nō ſint ſynonymæ: probatur: quia notitiæ ſynonymæ ſolum numero differunt. Habet etiam eoſdem effectus quantum ad obiecti cognitionem: quia eodem modo repræſentant obiectum. Sed notitia intuitiua, & abſtractiua differunt ſpecie. Et intuitiua cauſat notitiam euidentem propoſitionis prædicātis exiſtere de ſuo obiecto: quod non poteſt abſtractiua: ergo nō ſunt ſynonymæ. Sine præiudicio melius ſentientium uidetur dicendum: ꝙ iſtæ notitiæ ſunt ſynonymę propter rationes tactas. Ad rationem in contrarium dicitur: ꝙ non oportet notitias ſynonymas eſſe eiuſdem ſpeciei: ſicut patet de uoce, & conceptu ſibi correſpondente. Similiter de conceptibus ſibi ſubordinatis in ſignificando, qui differunt ſpecie: alias neuter alteri ſubordinaret: & ſunt ſynonymi: quia ſubordinati: nec eſt de ratione notitiarum ſynonymarū, ꝙ poſſint cauſare eaſdem notitias: ſed ꝙ habeant idem obiectum præciſe ſub eadem ratione: quod eſt ſignificare idē, & eodem modo. Vnde autem conſurgat differentia ſpecifica ſi nō ex modo ſignificandi earum: ſatis oſtēdit auctor.

Dub. 5. S De notitia intuitiua rei non exiſtentis.

¶ Quintum dubium eſt de notitia intuitiua rei non exiſtentis conſeruata, uel producta a deo ſupernaturaliter. Occurrit enim dubium. An per huiuſmodi notitiam poſſit euidenter cognoſci res nō eſſe, quando non eſt: hoc frequenter dictum eſt in doc. ſed non probatum: nec per experientiam notum: uidetur ſic poſſe probari; ut gratia exempli a, notitia intuitiua perfecta rei nō exiſtentis, producta, uel conſeruata a deo: per illā poterit ſciri euidenter aliqua contingens de ſuo obiecto. Alioquin non eſſet notitia intuitiua: ſed abſtractiua. Et nō poteſt ſciri de obiecto, ꝙ ſit: quia illa eſt falſa; falſum aūt non poteſt ſciri, nec euidenter cognoſci: ergo per eam ſcitur, ꝙ obiectum non eſt. ¶ Si dicis ſufficit, ꝙ poſſit eſſe cauſa euidentiæ cōtingentis alicuius prædicantis eſſe de ſuo obiecto: ſtante communi ordine naturæ: nunc autem ſupra naturam eſt, ꝙ maneat notitia intuitiua corrupto ſuo obiecto. ¶ Contra per hoc; ꝙ notitia intuitiua ſupernaturaliter producitur, aut conſeruatur: non tollitur eius naturalis actio, ſeu proprietas, uel uirtus: ut ſi oculus in cæco nato ſupernaturaliter producitur: nihilominus per oculum iſtum cæcus naturaliter uideret. Item licet accidentia in ſacramento altaris ſupernaturaliter conſeruentur ſine ſubiecto: nō adhuc conueniunt eis naturales actiones: in calefaciendo frigefaciendo: & ſenſationes in ſenſibilibus cauſando &c. ergo licet intuitiua notitia ſupernaturaliter conſeruetur obiecto non exiſtente: nihilominus conuenit ſibi naturalis

Analogia.

ſua operatio, quæ eſt cauſare euidentem notitiam contingentis ſignificantis ſuũ obiectum eſſe, uel non eſſe. ¶ Item deus poteſt mihi infundere notitiã, per quam euidenter ſcio antichriſtum non eſſe: & illa erit intuitiua ex diffinitione notitiæ intuitiuæ: & tamen erit rei non exiſtentis. ¶ Item deus poteſt mihi infundere notitiam incomplexã alicuius ſingularis: & eam cõſeruare, per quam poſſum euidenter ſcire omnem habitudinẽ talis ſingularis, qualitercũque mutetur: & talis cauſabit notitiam euidentẽ complexi ſignificantis rem eſſe; quando eſt: & etiam complexi ſignificãtis non eſſe, quando non eſt: & ita forte dicere oportet eos, qui dicunt angelos cognoſcere per ſpecies concreatas, & non per notitiam de nouo a rebus receptã, &c. quia uel Gabriel habet unam ſpeciem de Petro, per quam cognoſcit omnem eius habitudinem: aut ſingularum habitudinum habet ſingulas ſpecies concreatas. Si primum: habetur propoſitum, quod per eandem ſpeciem cognoſcit Petrum eſſe hominem: & poſtea non eſſe hominem: ergo etiam per eandem cognitionem: quia eſt par ratio. Et actus cognoſcendi non uariatur niſi ad uariationem ſpecierum: ſecundum ſic loquentes. Si ſecundum: cum uariationes infinitæ poſſunt fieri circa Petrum: ſequitur, ꝙ infinitæ ſpecies Petrum repræſentantes eſſent ſibi concreatæ: quod eſt abſurdum. ¶ Item ſecundum Scot. eadẽ eſt cognitio intuitiua: qua cognoſco uerbum, & creaturas in uerbo, quæ propter uariationem creaturarum non uariatur, & per conſequens per illam cognoſcitur res eſſe, quando eſt, & non eſſe, quando non eſt. ¶ Item deus eodem actu intelligendi æterno, & immutabili intuitiuè cognoſcit omnia tam exiſtentia, quàm non exiſtentia: & exiſtentia eſſe, quando ſunt, & eadem nõ eſſe quando corrupta ſunt: ergo non uidetur impoſsibile in creaturis: eo ꝙ cognoſcere, & intelligere uniuocè, & ſecũdũ propriã rationẽ cõuenit deo, & creaturis. Hæ rationes etſi nõ demõſtrant, uidentur tamen multum apparentes. &c.

QVAESTIO. II.

A

Vtrum notitia ueritatũ theolo. ſit ſcientia propriè dicta.

VTRVM notitia euidens ueritatum theologicarum ſit ſcientia propriè dicta. ¶ Quæſtio illa mouetur ex eo: quia enim ex præcedenti. q. claret: ꝙ multæ ueritates purè theologicæ poſſunt euidenter cognoſci per diuinam potentiam. Quæritur ergo: utrum notitia euidens huiuſmodi ueritatum theologicarũ ſit ſcientia propriè dicta. Et ideo ab aliquibus non habetur ut ſpecialis quæſtio: ſed ut pars annexa primæ quæſtioni principali. ¶ Quæſtio hæc tres habet articulos. Primus declarat, quid eſt propoſitio ſcibilis. Secundus, quæ eſt ſcientia propriè dicta. Tertius: præmiſsis quibuſdam notabilibus, & ſuppoſitionibus, reſpondet ad quæſtionem. ¶ Circa articulum primum notat doct. ꝙ propoſitio ſcibilis ſcientia propriè dicta: eſt propoſitio neceſſaria dubitabilis nata fieri euidens per propoſitiones neceſſarias: euidenter per diſcurſum ſyllogiſticũ ad eã applicatas. De quo inf. tract. diſt. iij. q. iiij. Breuius ſic. Eſt ꝓpoſitio neceſſaria dubitabilis, ac demonſtra. Ecce cõditiones tres reqſitas ad propoſitionem ſcibilem. Per primam excludit̃ propoſitio contingens: per ſecundam propoſitio per ſe nota: per tertiam principium notum per experientiam. Contra illa dicta doctor ponit inſtantias, & ſoluit eas. ¶ Pro quarum intellectu breuiter notat: ꝙ demonſtratio accipitur tripliciter. Largiſsimè pro quolibet ſyllogiſmo ex neceſſarijs. Largè pro ſyllogiſmo, ex neceſſarijs prioribus concluſione: non curando an propoſitio ſit per ſe nota, an dubitabilis. Et iſtis duobus modis propoſitio per ſe nota eſt demonſtrabilis. Strictè, & propriè, pro ſyllogiſmo faciente ſcire: hoc eſt pro ſyllogiſmo, cuius præmiſſæ ſunt neceſſariæ, natæ cauſare notitiam adhæſiuam concluſionis. ¶ Secundò notandum: ꝙ propoſitiones demõſtrabiles ſunt duplices. Quædam ſunt reſolubiles in principia ꝑ ſe nota. Quædam in principia nota per experientiam. Dicitur autem concluſio

Arti. 1. Nota. 1 Propõ ſcibilis.

Demonſtratio tripliciter.

Nota. 2

B

reſolui in principia: dum concluſio probatur per principia. Nec eſt idem propoſitio per ſe nota, & propoſitio immediata .i. indemonſtrabilis. Multa enim ſunt principia prima indemonſtrabilia, & immediata: & tamen nõ per ſe nota: ſed per experientiam: ad quod adducit
Arti. 2. auctoritatem beati Auguſt. ¶ Circa ar-
C ticulum ſecundum notat, quid ſit ſcien-
Sciẽtia tia propriè dicta. Eſt autem ſcientia no
quid ẽ. titia euidẽs ueri neceſſarij nata cauſari per præmiſſas applicatas ad ipſum per diſcurſum ſyllogiſticum. ¶ Breuius poſſet diffiniri correſpondenter ad propoſitionem ſcibilem. Pro quorum intellectu plura adducit præmiſſa declaratione ſingularũ clauſularum ſcientiæ propriè dictæ. Primò: ꝙ notitia concluſionis acquiſita per demonſtrationem, & per experientiam, ſunt eiuſdem ſpeciei: quia mutuò ſe intendunt. Non autẽ poteſt fieri unio graduum diuerſarum ſpecierũ: ut patet. infra diſt. xvij. ex deſcriptione intentionis: quia eſt pluriũ graduum eiuſdem ſpeciei &c. ¶ Secundò, ꝙ aliquorum principiorum, & cõcluſionum notitia habetur per experientiam, & demonſtrationem ſimul. Sed aliquarũ concluſionum ſcientia habetur ſolum per demonſtrationem. poteſt dari exemplum de primo: de ſenſu, & intellectu, qui aliquo modo conueniunt & aliquo modo differunt. ¶ Tertiò: ꝙ ex uero contingenti cauſatur ſcientia neceſſarij non demonſtratiuè, ſed experimentaliter. hoc eſt ſecundum philoſophum: neceſſarium nõ poteſt demonſtrari per contingens tanquam per premiſſam aliquam in demonſtratione: tamen per notitiam euidentem unius contingentis, & unius neceſſarij: non diſpoſitis in modo, & figura: poteſt accipi notitia euidens concluſionis demonſtrabilis. ſicut hæc herba ſanat: ergo omnis herba eiuſdem ſpeciei ſanat. Conſequentia tenet per medium non intrinſecum .i. conſtitutum ex terminis illarum premiſſarũ: ſiue quod tenet non uirtute illius ſyllogiſmi: ſed tenet per medium extrinſecũ, ſcilicet per illud medium: omnia agentia eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimæ ſunt effectiua eiuſdem rationis cæteris paribus. Principium.
Et ad hoc principium artis, uel ſcientiæ habendum, quandoq; ſufficit unum experimentum: dum. ſ. ſubijcitur ſpecies ſpecialiſſima. Quandoque requiruntur plura: dum ſubijcitur aliquod commune: quia tunc requiruntur plura experimenta: puta de quolibet ſingulari contento ſub eo. Exemplum primi: ad ſciendum illam: omnis calor eſt calefactiuus: ſufficit habere experimentum: ꝙ ille calor calefacit, & ille: & ille &c. Exemplum ſecundi. Omnis actus eſt generatiuus habitus: hic requiritur experimentum de quolibet ſingulari cuiuſcumque ſpeciei: ut puta, ꝙ actus concluſionis eſt generatiuus habitus, & actus principij ſimiliter &c. Et hoc eſt uerum, quando tale principium præciſè acquiritur per experien-
tiam: quia ſi potentiam per rationem ac D
quiri, ſecus eſt. ¶ Quartò notat: ꝙ ſcientia quia, & propter quid, dupliciter accipiuntur, & eſt ſatis planum. ¶ Quintò conſiderandum eſt, ꝙ doct. ſcientiam propriè dictam non accipit, ut diſtinguit contra artem, uel prudentiã: ſed generalius: ut extendit ſe ad habitum ſpeculatiuum, & practicum: diſtinguitur autẽ contra intellectum, qui eſt habitus principij: ſapientiam, quæ ſecundum eum
eſt intellectus, & ſcientia .i. habitus to- Arti. 3.
tius demonſtrationis. ¶ Articulus ter- E
tius: pro intellectu clariori dictorum, & multorum, quæ ſequuntur, ſunt hic aliqua generalia notanda, & ſupponẽda poſterius ſuis locis probanda: licet iam aliqua tacta ſint. ¶ Primum: ꝙ hic ſcientia accipitur pro notitia adhæſiua p demõſtrationem acquiſita, uel acquiſibili: ſiue ſit actualis, uel habitualis. de hoc ar
ticulo ſecundo præſentis quæſtionis ali Demon
quid patuit. ¶ Secundum demonſtratio ſtratio.
eſt ſyllogiſmus procedens ex præmiſſis neceſſarijs natis generare euidẽtem notitiam concluſionis. ¶ Ex quo ſequitur: ꝙ in omni demonſtratione præmiſſæ ſunt notiores concluſione: alias non ſufficerent generare euidentem notitiam concluſionis. ¶ Illa autem concluſio eſt demonſtrabilis, quæ non eſt immediata: hoc eſt: ubi dabilis eſt terminis:

cui

cui prædicatum prius.i. notius cõuenit,
quàm ſubiecto concluſionis: quia talis
terminus poteſt eſſe medium demon-
ſtrandi illius concluſionis. Exemplum:
homo eſt diſciplinabilis: datur mediũ.ſ.
anima intellectiua, cui prius conuenit
hoc prædicatum diſciplinabile. Nam ho
mo: quia habet animam talem, eſt diſci
plinabilis. Sic calor mediat inter cale-
facere, & calefactiuum: accipiendo cale
factiuum pro ſubiecto habente in ſe ca-
lorem. Nam ſubiectum primum dicitur,
cui conuenit prædicatum omni alio cir
cumſcripto, & nulli alij illo circumſcri
F pto. de hoc.q.iij prologi. ¶ Tertiũ quod
infra diſt.ij. & alijs pluribus planius oſtẽ
detur: & eius intellectus ſanus aperietur.
In deo nihil eſt realiter niſi eſſentia: re-
latio, & perſona ex eſſentia, & relatio-
ne conſtituta, & conſtitutum ex eſſen-
tia & ſpiratione actiua ſecundum modũ
loquendi doct. & hæc omnia identifi-
cantur eſſentiæ. Ideo nulla in deo diſtin
guuntur eſſentialiter: quia omnia quæ
ſunt in deo: ſunt una & indiuiſibilis, &
Quõ op ſimplicisſima eſſentia. Relationes oppo
poſitæ ſitæ diſtinguuntur realiter inter ſe non
idẽ ſint ab eſſentia. Et ideo conſtituta per rela-
& diuer tiones oppoſitas (.i. ſuppoſita, ſeu perſo
ſæ. næ) diſtinguuntur realiter. Nam ſem-
per tanta eſt diſtinctio conſtitutorum:
quanta principiorum conſtituentium.
Conſtituta ſimiliter & relationes for-
maliter diſtinguuntur ab eſſentia. Item
relationes formaliter diſtinguuntur a
conſtitutis per eas. Item relationes di
ſparatæ, ideſt non oppoſitæ: ſicut pa-
ternitas, & ſpiratio actio: ſimiliter fi
liatio, & ſpiratio actio formaliter tan
tum diſtinguuntur, & non realiter. Re-
latio etiam diſtinguitur realiter a cõſti-
tuto per relationem oppoſitam: ut pa-
ternitas a filio. Præter illa ſupradicta,
nulla eſt diſtinctio in diuinis: unde cæte
ra quibuſcunque uocabulis nominẽtur:
ſunt idem omnibus modis. Et nec rea-
liter: nec ex natura rei: nec formaliter:
nec ratione diſtinguuntur: ut bonitas ſa
pientia, potentia, intellectus, uoluntas,
amor &c. In diuinis ẽt nõ eſt diſtinctio
rationis: oĩa enĩ quæ ibi ſunt: res & ſum
ma res ſunt: res autẽ non diſtinguit ra-
tione a re: ſicut nec rationes ut tales di
ſtinguuntur realiter a rationibus: ut inf. G
q.iij.diſt ij.patebit. ¶ Quartũ: ꝙ conce Conce
ptus deum, & naturã diuinã repręſentan ptꝰ deũ
tes ſunt duplices: diſtincti & indiſtincti. repſen-
Diſtincti ſunt, qui repræſentant obie- tantes
ctum in ſe, & nihil aliud terminat huiuſ ſunt du
modi actus, ſeu conceptus intelligendi. plices.
Ita ꝙ nec eo cõceptu: nec aliqua parte
eius, aliquid aliud ab illa re intelligit. Et
tales ſunt cognitiones intuitiuæ, uel ab
ſtractiuæ p̄ſupponentes intuitiuas. Sed
cõceptus indiſtinctus eſt: qui non eſt rei
in ſe, & qui ſecundũ ſe totũ, uel eius par
tẽ repræſentat aliud ab ipſa re. Et dr̃ cõ
ceptu rei in ſe, ad cuius formationẽ res
in propria præſentia obiectiuè mouet
intellectũ. & hoc naturaliter loquẽdo.
Vnde de nulla re nõ ſenſata poſſumus
habere diſtinctam notitiã pro ſtatu illo,
exceptis quibuſdam actibus & paſſioni-
bus proprijs. Et illa cognitio dei diſtin-
cta ẽ pro ſtatu illo nobis impoſſibilis p
potentiã naturæ. ¶ Cõceptus indiſtincti
de deo ſunt duplices. Cões & proprij.
Cõmunes deo & creaturæ & proprij cõ
uenientes ſoli deo. Communium quidã
abſoluti: quidã connotatiui. Exẽplum
primi. Cõceptus entis: ſubſtantiæ, ſpũs,
ſapientiæ, iuſtitiæ, intellectus, uolunta-
tis &c. dũmodo præciſẽ important res il
las abſolutas: non connotando actũ ſeu
aliquid aliud. Connotatiui duplices .ſ.
affirmatiui, & negatiui. Affirmatiui ut
productiuus, cõſeruatiuus, deſtructiuus.
Negatiui ut immortalis, incorporeus,
indiuiſibilis. ¶ Proprij ſunt duplices.ſ.ab
ſoluti & connotatiui. Proprij abſoluti
iterum ſunt duplices.ſ. ſimplices, & com
plexi. Abſoluti ſimplices hic in uia ha-
beri non poſſunt: ſed bene complexi ab
ſoluti ut ſubſtantia, eſſentia, iuſtitia, ſa
pientia &c. ¶ Proprij connotatiui ſim-
plices ut creatiuus: annihilatiuus: in-
finitum: æternum. ſunt etiam aliqui
proprij complexi. ¶ Quintũ circa or- Nota. 5
dinem horum conceptuum quantum H
ad eſſe magis, uel minus notum, con-
ſiderandum eſt, quòd conceptus di-
ſtincti ſunt priores, ideſt notiores reſpe-

ƈtu cuiuſcunque prędicati:quàm cõce
ptus indiſtinƈti. Ita ꝙ omnis propoſitio
uera notior eſt, in qua ſubijcitur uel prę
dicatur cõceptus diſtinƈtus dei quacun-
que propoſitione ex conceptibus indi-
ſtinƈtis conſtituta. ¶ Inter conceptus
diſtinƈtos etiam eſt ordo reſpeƈtu prædi
catorum de eis prædicabilium: quia per
prius.i. notius conuenit conceptui di-
ſtinƈto prædicatum quod prædicatur de
deo formaliter quàm, ꝙ ſolum de deo
prædicatur ſecundum prædicationem
identicam ut perſonalia, & notionalia.
Item perſona ſuppoſitum prius conue-
nit patri, aut filio, quã eſſentię. Et etia
re prius conuenit eſſentię q̃ perſonæ:
quia perſonæ ratione eſſentiæ cõuenit.
¶ Indiſtinƈtorum conceptuum etiã eſt
ordo: quia abſoluti magis communes ui
dentur priores abſolutis minus commu
nibus reſpeƈtu cæterorum prædicatorũ:
& conceptus conuertibiles priores non
Cõclu. conuertibilibus. ¶ Ex illis poteſt colligi
hæc concluſio reſponſalis ad. q. Omnis
propoſitio neceſſaria in qua aliquid af
firmatur, uel negatur de deo dubitabilis
cuius prædicatur alicui alij termino
prius conuenit quàm ſubieƈto talis pro
poſitionis: uel prius ab eo remouetur:
hæc & ſola talis eſt demonſtrabilis, &
ita eius noticia euidens eſt ſcientia pro
priè diƈta. Hoc eſt omnis propoſitio de
deo, neceſſaria dubitabilis mediata eſt
Corol. demonſtrabilis. ¶ Corollariũ. Nulla pro
1 poſitio neceſſaria, cuius extrema ſunt
noticia diſtinƈtę dei eſt demonſtrabilis:
quia per ſe nota eſt. ¶ Corollarium ſe-
2 cundum. Nulla propoſitio neceſſa-
ria, cuius alterum extremum eſt cogni-
tio diſtinƈta dei, eſt demonſtrabilis: quia
3 per ſe nota. ¶ Corollarium tertium.
Propoſitionum cõſtitutarum ex cogni
tionibus indiſtinƈtis dei, quędam ſunt de
monſtrabiles. ſ. neceſſariæ, & mediatę:
quædam non, ut contingentes uel im-
mediatę. ¶ Huius ſpeculatio ſufficien-
ter colligitur ex concluſionibus doƈt: q̃
licet numero multæ ſunt: tñ in illis ſuf
Scotus ficiẽter habent. ¶ Ex q̃bus patet ꝙ opi.
taxatur Sc. q̃ auƈtor recitat & impugnat: in duo
bus deficit. Primò, quia non eſt talis or
do eſſentialium attributorũ notionaliũ
& reſpeƈtiuorum ad extra: qualem ipſe
imaginatur nec ſtat principiũ ſuum. Se
cundum, eſto ꝙ eſſet talis ordo rationũ
in diuinis: propter quem una propoſitio
ex eis eſſet prior alia: non tñ una eſſet
demonſtrabilis per aliam. Tum quia illa
prioritas non ſufficeret ad demonſtra-
tionem. Tum quia omnes propoſitio-
nes conſtitutę ex rationibus diſtinƈtis
dei ſunt per ſe notę, & per conſequens
indemonſtrabiles &c.

QVAESTIO. III.

VTRVM paſsio ſcibilis de A
aliqua ſcientia propriè diƈta
diſtinguatur ab eo realiter.
¶ Hæc quæſtio: ſicut & præ-
cedens: ab aliquibus ponitur ut appendi
cium quoddam ad primam. q. principalẽ:
ita ꝙ duę pręcedentes cum illa tertia cõ
ſtituant unam principalem quęſtionem.
Verum ſiue ſit quæſtio principalis ſiue
non: non eſt curę dum conſtat de re: q̃a
tertio loco in ordine quæſtionum repe
ritur. Itaque recitata opinione. ſ. ꝙ paſ Paſsio.
ſio quæcunq; eſt realiter eadem cũ ſub-
ieƈto & ea impugnata, multiplex ponit
paſsionis acceptio, pro intelleƈtu ter-
minorum. Accipitur enim quandoq; paſ
ſio realiter pro re quę alteri competit:
uel quæ dicitur alteri cõpetere: hoc eſt
pro forma inhærente. Alio modo logi
caliter, pro termino accidentaliter de
alio prædicabili. Poſſunt poni & aliæ ac
ceptiones: ſed illę nunc ſufficiũt ad no
ſtrum propoſitum. ¶ Hoc notabili præ-
miſſo eſt concluſio prima. Paſsio realis Cõcl. 1
diſtinguitur a ſuo ſubieƈto: Probatur: q̃a B
oĩs forma inhærens, ſiue accidentalis, ſi
ue ſubſtãtialis diſtinguit a ſuo ſubieƈto
cui inhæret: paſsio realis eſt huiuſmodi. Cõcl. 2
¶ Secunda concl. Omnis paſsio logica-
lis diſtinguitur a ſuo ſubieƈto. Probatur:
quia paſsio logicalis (hoc eſt, terminus
accidentaliter de alio prædicabilis) con
notat ſuper ſuum ſubieƈtum: & p̃dicatur
de ſuo ſubieƈto. Sed ſubieƈtũ non eſt idẽ
prædicato, ergo non eſt idem ſubieƈto.

Cõc. 3. ¶ Tertia concl. Nihil quod ineſt alteri: eſt idem ei cui ineſt: ſiue ineſſe dicat ine xiſtentiam per inhæſionem realem: ſiue in exiſtentiam per prędicationẽ: ita φ in eſſe ualet. i. affirmatiuè pdicari. ¶ Quar

Cõcl 4. ta concluſio. Paſsio tã realis q̃ logicalis cum ſit diſtincta à ſuo ſubiecto: eſt ab eo ſeparabilis. Patet illa concluſio: attamen paſsio logicalis: quia nunq̃ uerè ne gatur de ſuo ſubiecto ſecum conuertibi li & ſupponente: ideo quandoq; dicitur ab eo ſeparare non poſſe ad intellectũ nunc datum &c. ¶ Si quæris, quõ paſsio diſtinguitur a ſuo ſubiecto: dico φ in uo ce & ſcripto diſtinguuntur realiter: nã ille terminus riſibile, qui eſt paſsio termini homo, nõ eſt ille terminus hõ ſiue uox ſiue ſcriptum dicatur. Si paſsio pro termino mentali diſtinguitur a ſubiecto realiter: ſuppoſito φ conceptus habeat eſſe ſubiectiuum in mente, & non tñ fi ctum, ſeu obiectiuum. Si uerò habet tñ eſſe obiectiuum, & non eſſe realiter: tũc diſtinguuntur rõne, & non realiter: nec ſunt idem realiter, paſsio. ſ. & id cuius ẽ paſsio: quia non ſunt res quędã: hoc mõ

C do: ſed tñ rõnes. ¶ Attamen pro clario

Nota. Abſtractũ qd ſignificet principaliter. ri intellectu dictorum notandum: φ abſtractũ principaliter ſignificat illud, quo rei conuenit aliqua denominatio cõcretiua: ſic caliditas ſignificat id, quo res ali qua dr̃ calida. Albedo, quo res dicitur al ba. Riſibilitas, quo aliquid dr̃ riſibile: ſimilitudo, quo aliquid dicitur ſimile: humanitas, quo aliquis dr̃ homo: corporeitas, quo aliquid dicit̃ corpus: cęcitas: quo aliqd dicitur cæcum, & ſic de alijs. ¶ Res autem denominatur multipliciter & a multis, tam intrinſecis ſibi, q̃ extrin ſecis: exiſtentibus, & non exiſtentibus. Nam rei primò aliqua attribuitur dẽno minatio, ratione ſuæ eſſentię, ut illius, quod ipſa res eſt, & tales denominationes frequẽter ſunt ſimpliciter abſolutę: ut ſunt nomina, genera, ſcilicet, & ſpecies, ac indiuidua prædicamenti ſubſtan tiæ homo, animal, lapis, corpus &c. Et horum abſtracta ſignificant idem ſynonymè cum ſuis concretis, uel quaſi con cretis: ut homo, & humanitas, capiẽdo utrunque abſolutè ſunt termini ſynonymi. Et licet uocaliter differant: tamen idem conceptus mentis correſpon det utriſque. ¶ Quandoque res denominatur ab una parte eſſentiali: ſicut homo dicitur rationalis ab anima rationali, capiendo rationale ut eſt differentia: dicitur etiam materialis a materia, & hunc abſtractum ſignificat illam partem eſſentialẽ, a qua res denominatur. Sicut rationalitas ſupponit pro anima rationali & ſignificat eam abſolutè, uel etiam connotatiuẽ connotando eam, ut eſt pars eſſentialis hominis, & ſiue abſolutè accipiatur, ſiue connotatiuè: nõ eſt ſynonymum cum ly rationale: quia rationale ſupponit pro toto homine: rationalitas non: ſed pro ſola anima. ¶ Itẽ quandoq; res ſubſtantialis denominatur ab aliqua forma accidentali, quæ eſt res quædam abſoluta ſibi inhęrens: ſicut albus ab albedine. Eſt enim albus res aliqua habens in ſe albedinem ſibi inhęrentem: ſic uirtuoſus a uirtute: iuſtus a iuſtitia: ſciens a ſcientia: & talia abſtracta quandoque capiuntur abſolutè, ut ſigni ficant illas formas accidentales ſimpliciter nihil conſignificando: unde quælibet res abſoluta. i. nõ reſpectiua poteſt ſignificare abſolutè. ¶ Poſſunt etiã hu iuſmodi abſtracta aliquando accipi con notatiuè, ut ſignificant huiuſmodi formas ad ſubiectum. i. ut cõnotant eas per modum inhæſionis ſuo ſubiecto. ¶ Quã doq; res denominatur ab aliquo motu, uel actione, uel paſsione: ut mobilis, riſi bilis, tractabilis, paſsibilis: & tunc abſtrã ctum ſignificat motum, actum, uel con ceptionem cum aptitudine, uel ſimpliciter in actu: ut mobilitas riſibilitas &c. ¶ Quandoque res denominatur ab aliquo ſibi penitus extrinſeco, etiam ab eo diſtante loco, & ſubiecto: ut calefactiuus, creatiuus, quæ ſic dicuntur ab effectu producibili in alio, qui pęnitus ex trinſecus ſuæ cauſæ efficienti: ſicut tunicatus, capitiatus, dexter, ſiniſter, diſtans, propinquus, locatus, ſituatus: φ ſic de alijs. Quandoque res denominatur a re, quæ non eſt, ſiue a carentia rei: ut cæcus, ſurdus non homo, corcorruptibilis: & tales denominationes

includunt negationem: in omnibus his abſtractum importat id, a quo res deno- Q̃ō. minatur. ❡ Si quæris pro quo ſupponit abſtractum. Dicendum eſt: ſi ab una re præciſè a ſeipſa, uel alia ſumitur denominatio cõcretiua, abſtractũ ſupponit pro illa, ut albedo, cahdicas: quia præciſè ab albedine uel calore dicitur aliquid albũ D uel calidum. ❡ Si uerò a pluribus ſumitũ denominatio concretiua, abſtractũ non ſupponit pro uno certo: ſed pro omnibus a quo denominatur concretum: ut riſibilis dicitur aliquis a potentia ridendi: quæ realiter eſt anima, & ab actu ridendi. hæc autẽ ſunt res, quia cauſa, & effectus: ideo riſibilitas ſupponit pro utroque ſimul, & pro nullo ſeorſum. Niſi diceretur, ꝙ inter illa plura eſſet unum principale, habens ordinem ad aliud, uel alia: tunc abſtractum poſſet ſupponere pro illo principali: & connotare aliud, uel alia, ad quę principalẽ habet ordinẽ. Sic dici poteſt: ꝙ riſibilitas ſupponit ꝓ homine, ſiue pro anima: connotando aptitudinem ridendi. i. cõnotando eam E poſſe ridere. ❡ Per hoc patet, quid eſt reſpondendum cum quæritur. quid eſt, de abſtracto: quia uniuerſaliter ad quæſtionem quid eſt. i. quę res eſt de aliquo termino: bene reſpondetur illud pro quo terminus quæſtionis ſupponit. ❡ Si uerò abſtractum includit negationẽ, non ſupponit pro aliquo in affirmatiua: ut cæcitas: quia non dicit ens aliquod eſſe: ſed abeſſe. Et ideo cum cæcitas ſit priuatio: cæcitas non ſupponit, & per hoc nihil eſt cęcitas. Si dicis, hæc eſt uera: cęcitas eſt priuatio, & affirmatiua: ideo extrema ſupponunt pro eodem, & per cõſequens ſupponunt: ergo cęcitas pro aliquo ſupponit. Dicendum, ꝙ illa eſt uera, prout copula eſt, dicit actum ſignatũ non exercitatum; ut tantum ualet, cæcitas eſt priuatio, ideſt cæcitas ſignificat priuationem alicuius. Et ſic cæcitas capitur materialiter ſupponens pro termino non pro re aliqua. Sed capiendo ly eſt, ut dicit realem exiſtentiam extremorum: tunc hæc eſt falſa, ſic enim cæcitas nihil eſt. ❡ Et ita forte poſſet reſponderi de omnibus abſtractis connotatiuis, quòd perſonaliter non ſupponunt pro aliquo: & hunc modum tangit auctor infra diſt. v. q. j.

QVAESTIO. IIII.

VTRVM omnis paſſio ſit A demonſtrabilis de ſuo ſubiecto primo. ❡ Quęſtio illa cum duabus ſequentibus eſt merè incidẽtalis: & ideo breuiter ſummanda hic: Poſitis notabilibus ſubiungentur concluſiones reſponſales. ❡ Notandum ergo: ꝙ ſubie- Arti. 1. Nota. 1 Subiectũ primum eſt ſubiectũ cui prædicatũ põt cõpetere. ctum primum eſt ſubiectum, cui prædicatum poteſt competere omni alio circumſcripto, & nulli alij ipſo ſubiecto circumſcripto. Exemplum huius prædicati diſciplinabile, ideſt ſuſceptiuum diſciplinæ, tam anima intellectiua, quàm homo eſt ſubiectum: ſed anima intellectiua eſt ſubiectum primum, & homo non primum: quia hoc prædicatum diſciplinabile conuenit animæ etiam ab omnibus ſeparatæ, & nulli alteri conuenit ſeparata anima: homo autem eſt ſubiectum non primum: quia animæ deſtructo adhuc conuenit animæ. ❡ In logica dicit doct. ſubiectum primum eſt, quando prædicatum non prius conuenit ſuperiori, nec deſperato ad ipſum. Conuenit intellige uniuerſaliter: & reddit in idem. Ex quo ſequitur: ꝙ non oẽ ſubiectum primũ eſt conuertibile cum eo, cuius eſt primũ ſubiectum: patet de anima intellectiua, & diſciplinabile: calore, & calefactiuum: licet forte econuerſo omne ſubiectum conuertibile eſt primum. Prima deſcriptio clarior eſt &c. ❡ Secundò notan- Nota. 2 B dum, quod paſſio eſt quadruplex, quædam importat formam abſolutam inhærentem: quædam motum, uel mutationem: quædam aliquod extrinſecum affirmatiuè: quædam negatiuè, uel priuatiuè. exempla patent. ſup. nam illud connotat paſſio: quod abſtractum principaliter ſignificat. ❡ Notandũ. iii. Nota. 3 ꝗñque inter ſubiectum primum, & paſſionem eſt aliquod medium, cui paſſio prius. i. notius conuenit: ꝗñque nullum eſt tale

eſt tale medium: utputa quādo nulli no tius couenit. Sed propoſitio illa, in qua paſſio de tali ſubiecto prædicatur eſt im-

Replica mediata. ¶ Diceres implicat; ꝙ inter ſubiectum primum, & paſſionem ſit aliquod medium. Probatur: quia ſit ſubiectum primum a. paſſio c. & b. medium: tunc arguitur. Sequitur b, eſt medium inter a, & c: igitur b, eſt ſubiectum c. Tenet conſequentia. quia medium in maiore ſubijcitur reſpectu paſſionis. Ultra b, eſt ſubiectum c, & eſt prius a: ergo a, non eſt primum ſubiectum. ¶ Solutio: ſubiectum hic nō capitur pro ſubiecto propoſitionis: ſed pro ſubiecto paſſionis. i. pro termino complexo: de quo paſſio poteſt prædicari accidentaliter, & conuertibiliter. Et ita poteſt dari ſubiectum primum paſſionis. ſ. quo non datur prius ſubiectum, quod mediet: licet detur medium, quod non eſt ſubiectum

Arti. 2. puta diffinitio. ¶ Concluſio prima.

Cōcl. 1 C Paſſiones ſecundo modo non poſſunt demonſtrari de ſuo ſubiecto primo: quia propoſitio immediata eſt indemonſtrabilis. Sed paſſiones primo modo ſunt demōſtrabiles de ſuo ſubiecto primo. Quæ autem paſſiones habeant medium, cui prius conueniant, quàm ſubiecto primo: concluſiones declarabunt, quæ ſequuntur:

Cōcl. 2 ¶ Concluſio ſecunda. Paſſio importans formam abſolutam inhærentem non eſt demonſtrabilis de ſubiecto primo: ſcilicet talis paſſio noſcitur, de ſuo primo ſubiecto per experientiam.

Cōcl. 3 ¶ Cōcluſio. iij. Talis paſſio eſt demonſtrabilis de ſubiecto non primò, per primum ſubiectum.

Cōcl. 4 ¶ Concluſio quarta. Paſſio tertio modo dicta aliqua eſt demonſtrabilis aliqua non. Exemplum ſecundi: ut calefactiuum non eſt demonſtrabile de calore. Exemplum primi, ut habere tres poteſt demonſtrari de triangulo: & corruptibile de ſubſtantia compoſita, &c.

Cōcl. 5 ¶ Concluſio quinta. Paſſio negatiua, cuius oppoſitum eſt demōſtrabile de aliquo ſubiecto primo, poteſt demonſtrari: ut omne corruptibile eſt corpus: nulla ſubſtantia ſimplex eſt corpus: igitur nulla ſubſtantia ſimplex eſt corruptibilis &c.

QVAESTIO. V.

A Arti. 1. VTRVM in omni demonſtratione diffinitio ſit medium demonſtrandi.

Nota. 1 Vtrū in oī demōſtratione diffinitio ſit mediū demonſtrandi. ¶ Notandum primò, ꝙ quæſtio illa intelligenda eſt de demonſtratione potiſſima. Eſt autem demonſtratio potiſſima, demonſtratio propter quid, uniuerſalis: utraque uniuerſalitate & affirmatiua. Ex primo ſequitur: ꝙ ē per cauſam. i. medium cauſale. Ex ſecundo, ꝙ eſt in prima figura, & primo eius modo. Ex tertio, ꝙ eſt oſtenſiua.

Nota. 2 ¶ Secundò notandum: ꝙ diffinitio eſt duplex. ſ. quid rei: & quid nominis.

Diffinitio duplex. Diffinitio quid rei quandoque datur per cauſas intrinſecas: ſ. per principia eſſentialia diffiniti: i. rei ſignificatæ per diffinitum: & illa dicitur formalis: ſiue detur per partem materialem: ſiue formalem: ſiue utranque. Et illa diffinitio eſt ſolius cōpoſiti ſubſtantialis: aut rei habentis partes diſtinctas eiuſdem rationis: ut triangulus, qui componitur ex tribus lineis. ¶ Aliquando datur diffinitio per extrinſeca: & illa dicitur materialis: quia frequenter datur per materiam i. ſubiectū, ¶ Diffinitio quid nominis etiam dupliciter accipitur. Vno modò pro oratione, quam omnes intelligunt per nomē. Vel ſecundò pro oratione, cuius ueritas de diffinito ſequitur ex priori &c.

Arti. 2. Cōcl. 1 B ¶ Concluſio prima. Demonſtrationis potiſſimæ medium quandoq; eſt diffinitio: quandoque non: quia aliquando nihil mediat inter diffinitionem, & paſſionem, & tunc poteſt eſſe medium ut habere tres: demonſtratur de triangulo per diffinitionem: quandoque aliquid mediat, & tunc non poteſt eſſe mediū: ut inter ſuſceptiuum diſciplinæ, & diffinitionem hominis mediat anima intellectiua: per quam poteſt paſſio demonſtrari de diffinitione. Et ideo, ꝓpoſitio, in qua paſſio demonſtratur de diffinitione, non eſt immediata: quia eſt demonſtrabilis. Præmiſſæ autem in demonſtratione potiſſima debent eſſe immediatè.

Cōcl. 2 ¶ Concluſio ſecunda. Quando mediū in demonſtratione potiſſima eſt diffi-

nitio: tunc debet eſſe diffinitio ſubiecti & non paſſionis. Probatur: quia mediũ in tali demõſtratione debet tantum importare cauſas paſſionis, & nihil aliud. Diffinitio autem paſſionis importat ipſam paſſionem: quæ non eſt cauſa ſuipſius. Sed diffinitio ſubiecti importat ſubiectum, quod eſt cauſa materialis paſſionis: extendendo nomen materiæ ad ſubiectum &c.

QVAESTIO. VI.

A VTRVM ſola propoſitio ꝑ ſe ſecundo modo eſt ſcibilis ſcientia propriè dicta. ¶ Notandum eſt primò, ꝙ propoſitio per ſe, eſt propoſitio neceſſaria. Et omnis neceſſaria eſt

Arti. 1. per ſe: nam omnis talis pertinet ad de-
Nota. 1 monſtrationem: uel ut concluſio ſi eſt dubitabilis: uel ut principium ſi non eſt dubitabilis, uel indemonſtrabilis. ¶ Secundò notandum, ꝙ duo ſunt modi dicendi

Nota. 2 per ſe in quorum altero eſt omnis propoſitio per ſe .ſ. primus modus dicẽdi per ſe. & ſecũdus modus dicendi

Modi dicendi per ſe. per ſe. Diſtinguuntur autem hi duo modi dicendi per ſe diuerſimodè, ſecundũ aliquos. Primus modus eſſe dicitur: q̃n prædicatum non dicit aliquid omnino diſtinctum ab importato per ſubiectũ: ita ꝙ nihil prædicabile uniuerſaliter de prædicato eſt extrinſecũ ſubiecto. quod eſt dictu. Propoſitio per ſe primo modo eſt propoſitio, in qua prædicatũ prædicatur eſſentialiter de ſubiecto: & ſic ſola illa propoſitio eſt per ſe, in qua ſuperius quidditatiuè, uel differentia eſſentialis prædicatur de ſuo inferiori, uel de eo, cuius eſt differentia. i. in qua prædicatum importat idem, cũ ſubiecto: aut partem intrinſecam ſiue eſſentialem rei ſignificate per ſubiectum. Propoſitio ꝑ ſe ſecundo modo, eſt propoſitio, in qua prædicatum importat aliquid realiter diſtinctum a ſubiecto: quod non eſt intrinſecum ſubiecto: ut homo eſt riſibilis: deus eſt creatiuus. ¶ Aliter diſtinguit lincolnienſis: nam ſecundum eum primus modo dicendi per ſe, eſt propoſitio per ſe, in qua prædicatum eſt cauſa ſubiecti, ſiue intrinſeca, ſiue extrinſeca. Secundus modus dicendi per ſe eſt econuerſo, ſcilicet quando ſubiectum eſt cauſa prædicati ad communem intellectum. Ex illo patet: ꝙ ſecundum primum modũ hæc eſt per ſe ſecundo modo, materia eſt in potentia ad formam: quia forma, quæ importatur per prædicatum eſt extrinſeca materiæ: ſed ſecundum ſecundum modum eſt in primo modo dicendi per ſe, & ſimiliter in ſecundo modo: quia ſicut forma ex cauſa materiæ: ita materia eſt cauſa ſubiectiua formæ, & intelliguntur, q̃ dicta ſunt de affirmatiuis &c.

¶ Concluſio reſponſalis. Loquendo de ſcientia communiter: ut diſtinguitur cõtra intellectum: & eſt commune ad ſcientiam propter quid, & quia: & capiendo demõſtrationem largè, pro quolibet ſyllogiſtico diſcurſu: quo propoſitio dubitabilis poteſt fieri euidens: non omnis propoſitio demonſtrabilis, & ita ſcibilis, eſt per ſe ſecundo modo. Patet quia aliqua propoſitio per ſe primo modo eſt demonſtrabilis: ut illa: omnis aſinus eſt animal: quia poteſt eſſe dubia alicui intellectui, & fieri ſibi euidens per operationem ſic arguendo. Omne, quod mouet ſe, eſt animal: omnis aſinus mouet ſe: ergo omnis aſinus eſt animal &c. Arti. 2. Cõc. reſ. B

QVAESTIO. VII.

VTRVM Theologia, quæ de communi lege habetur a theologis: ſi ſcientia propriè dicta. ¶ Notandum primò: ꝙ auctor circa hãc quæſtionem recitat quinque opin. tres ad partem affirmatiuam: & duas ad partem negatiuam. ¶ Sunt enim, qui tenent: quòd habita fide, principiorum theologiæ, quorum non eſt ſcientia, nec notitia euidens: in nobis acquiritur notitia cõcluſionum euidẽs, & ita notitia concluſionum eſt propriè ſcientia: licet principia, ex quibus inferuntur, non ſint euidenter nota: ſicut muſica credit ſua principia ex arithmetica. Et perſpectiua ex geometria: & tamẽ tam

A Arti. 1. Nota. 1 Vtrum theologia ſit ſciẽtia.

muſica, quàm perſpectiua eſt uerã ſcien
tia. ¶ Alij dicunt: ꝙ habita fide princi
piorum theologiæ, intellectus uirtute
illius fidei, & intellectus agentis, acqui-
rit ſciẽtiam illorum principiorum: quia
theologia non eſt fides ſecundum Au-
guſt. Hac ſcientia non pollent plurimi:
licet ipſa fide polleant plurimi: nec eſt
intellectus ars, aut prudentia. ergo ſciẽ
tia &c. ¶ Tertij dicunt hoc idem, quod
ſecundi: ſed dicunt, ꝙ hoc non eſt poſ-
ſibile in lumine fidei, nec naturali: ſed in
lumine ſuperiori: quod eſt medium in-
ter lumen gloriæ, & fidei: quo clarius co
gnoſcuntur ueritates, quàm per ſolam
fidem: & minus clarè, quàm in patria.
Nunc ergo theologus clariorem habet
notitiam credendorũ, quàm fidelis non
theologus. ¶ Tenentium partem nega-
tiuam primi, & in ordine quarti dicunt,
ut philoſophi, ꝙ ad omnem ſcientiam
nobis poſſibile poſſumus naturaliter at
tingere. Et ideo nullum merè credibi-
le poteſt a nobis ſciri euidenter. contra
hanc ſunt ſanctorum auctoritates. ¶ Se
cundi ſunt: & quinti in ordine, cũ qui-
bus auctor tenet hanc concluſionem.
Quamuis credibilia poſſunt euidenter
ſciri: non tamen a nobis pro ſtatu illo
ſecundum communem legem. Et ideo
theologia ſecundum ꝙ communiter eã
Nota. 2 addiſcimus: non eſt ſcientia propriè di-
B cta &c. ¶ Ad cuius euidentiã notandũ
ſecundò, ꝙ omnem habitum præter fi-
dem, quem acquirit theologus fidelis
reſpectu credibilium, poteſt acquirere
infidelis. Patet: quia nullus habitus eſt
ponendus: niſi qui ex actibus generatur:
aut quem ſcripturæ auctoritas cogit
ponere. Sed nulla auctoritas ſcriptu-
ræ cogit ad ponendum aliquem habitũ
reſpectu credibilium, præter habitum fi
dei. Et omnem, quem habet fidelis circa
credibilia, præter credendi actum: po-
teſt habere infidelis nutritus inter fi-
C deles theologos. Patet inductiuè &c.
Quem actũ acqrit ſtudens theologiæ.
¶ Si quæris, quem actum uel habitum
acquirit ſtudens theologiæ. Reſpondet,
ꝙ theologus per ſtudium theologię au-
gmentat habitum fidei acquiſitæ ſi prę-
fuit: aut acquirit ſi nõ præfuit. Ibi nãq;
credenda recitant, & hic habitus nõ eſt
in infideli: quoniam qui habet hunc ha-
bitum, credit, & ita iam fidelis eſt. Præter
hæc, tam fidelis, quam infidelis acquirit
multos ſcientiales habitus, qui etiam in
alijs ſcientijs acquiri poſſunt. Et præter
illos acquirit multos habitus ſcientiales
conſequentiarum propriarum theolo-
giæ. Etiam acquirit opin. circa uerita-
tes probabiliter oſtenſas. Item multos
habitus appræhenſiuos tam terminorũ,
quàm propoſitionum, & mediantibus il
lis poteſt habere omnes actus poſſibiles
theologo, præter ſolum actum credẽdi:
quibus mediãtibus poteſt prędicare, do
cere, roborare, & cætera omnia talia,
quæ pertinent ad theologum: nihil au-
tem horum, ad quæ requiritur fides: eſt
ſcientia propriè dicta. Et cum nulli cre-
dibilium poteſt aſſentire ſine fide ſecun
dum oẽs: ſequitur: ꝙ de credibilibus nõ
eſt ſcientia propriè dicta. ¶ Vnde breui
ter, nullus habet ſcientiam alicuius ueri
tatis: niſi euidenter noſcat principia,
ſeu præmiſſas, ex quibus infertur. Neq;
muſicus, neq; perſpectiuus habet ſcien-
tiam ſuarum concluſionum: niſi euiden
ter noſcat principia. Non ergo credit
principia: ſed euidenter noſcit: quamuis
illam euidentem notitiam in eo cauſa-
rint demonſtrationes geometriæ, uel
arithmeticæ: impoſſibile eſt enim maio
rem eſſe euidentiam concluſionis, quã
præmiſſarũ: ideo ubi præmiſſæ enim cre
duntur: concluſio creditur, & non ſcit.
¶ Notandũ etiã eſt pro intellectu doc. D
ꝙ in ſolutione unius rationis, quæ tan-
git, quõ intellectus noſter diſtinguit in
ter deum, & creaturam. Reſpondet ſic,
ꝙ per conceptum compoſitum propriũ
deo: ut cũ per diſcurſum concludit aliqđ
ens eſſe infinitũ, primum, & ſummũ: ha
bet hunc conceptũ: ens infinitũ, & ſum
mum, qui eſt proprius deo. Et quia ſcit
nullam creaturam eſſe huiuſmodi: ideo
diſtinguit illud ens ab omni creatura.
Nec alius conceptus deo proprius eſt
nobis poſſibilis in uia. Et ſi quæritur,
ad quid terminatur ille actus intelli-
gendi: dicitur quòd ad conceptum il-
lum, ſi cõceptus habet tñ eſſe obiectiuũ

Quõ intellect⁹ nr̃ diſtinguit inter deum, & creaturam.

ſi uerò conceptus ipſe eſt actus intelli-
gendi; tunc terminatur ad deum: quia il
lo conceptu compoſito nihil intelligit,
niſi deus: quia ſupponit ſolum pro deo:
licet partes eius ſupponãt tam pro deo
E quam pro creatura. ¶ Sed contra illud,
Obie- quod nunc dictũ eſt: & habet doctor in
ctio. reſponſione ad ſecundam probationem
ſecundę opinionis, ſcilicet ꝙ non poteſt
haberi conceptus ſimplex proprius de
deo. Videtur enim ꝙ ab illo extremo
complexo, ens infinitum: ſeu ens ſum-
mum (quod eſſe probatur per diſcur-
ſum) poſſit formari conceptus incom-
plexus: ſignificans tale ens ſummũ, uel
infinitum: & ille erit conceptus ſimplex
& proprius deo. Nam ſi cognoſco per
diſcurſum, ꝙ illud, quo formaliter aliqd
dicitur album, eſt qualitas diſtincta a ſub
iecto albo: ſtatim poſſum formare con-
ceptum, & abſolutũ proprium talis qua
litatis, qui eſt conceptus albedinis: igit
ſic erit in propoſito. Et confirmatur de
quocunque poſſum cognoſcere: ꝙ eſt
aliquid uerum ab alijs diſcretum: de illo
poſſum formare conceptum ſimplicem,
illam rem unam præcisè ſignificantem:
ſed de deo cognoſcimus per fidem; ꝙ
eſt ens unum, ab omni creatura diſtin-
ctum: ergo de deo poſſumus formare cõ-
ceptum ſimplicem præcisè deum repræ
ſentantem. Item poſſumus imponere uo-
cem ad incomplexè, & diſtinctè deum
ſignificandum: qualis eſt uox deus: quæ
abſolutè, & præcisè ſignificat deum &
diſtinctè: ſed uox non niſi mediante cõ
ceptu correſpondente: nec aliter quàm
conceptus correſpondens: quia eſt ſyno
nyma conceptui. Et ideo conceptus ſibi
correſpondens ſignificat deum incom-
F plexè abſolutè, & diſtinctè. ¶ Pro ſo-
lutione eſt notandum: ꝙ conceptus rei
abſolutè, & proprius formari nõ poteſt:
niſi res illa fuerit in ſe, & intuitiuè cogni
ta: quia niſi ſic, cęcus poſſet habere con-
ceptum abſolutum, & proprium coloris,
& albedinis: quod poſſet eſſe falſum. Et
ideo conceptum abſolutum, & propriũ
de deo habere non poſſumus. Sed quid
de connotatiuo: nam uidetur: ꝙ poſ-
ſum formare conceptum ſignificantem
ſubſtractiuè rem connotando eam eſſe
principium omnium, ſiue ſummam &c.
Ille erit proprius deo, & ſimplex quali-
tas: ſicut notitia intuitiua ſenſibilis, eſt
qualitas ſimplex, non compoſita ex par
tibus diuerſarum rationum: liceat ha-
beat plures modos ſignificandi. Quod
ſi uerum eſt pro ſaluando auctore, po-
teſt conuenienter dici: ꝙ conceptus ſim
plex dupliciter accipitur. Vno modò lar Conce-
gè, pro conceptu, qui eſt una qualitas ptꝰ ſim-
non compoſita ex partibus diuerſarum plex.
rationum: non curando an tantum ha-
bet unum modum ſignificandi, uel plu
res. Alio modò ſtrictè pro conceptu,
qui eſt ſimplex qualitas: & nõ habet niſi
unum modum ſignificandi: & ſic ſolus
cõceptus abſolutus dicitur ſimplex: quo
niam etſi connotatiuus fuerit ſimplex
qualitatiuè: non tamen eſt ſimplex re-
præſentatiuè: quia æqualet ſuo quid no-
minis: quod ſignificat aliquid in recto, &
aliquid in obliquo: & ita uirtualiter eſt
compoſitus. ¶ Per hoc ad rationes di- G
citur: ꝙ poteſt formari conceptus ſim- Reſpon-
plex primo modo, ab extremo comple- ſio.
xo: ſed ille erit connotatiuus, & ita uir-
tualiter compoſitus. Et ad probationẽ
de formatione conceptus abſoluti al-
bedinis. Dicendum: ꝙ conceptus abſo
lutus albedinis formari non poſſet niſi
pręuia eius cognitione intuitiua: & ideo
quantumcunque cęco perſuadetur: ꝙ al
bedo eſt qualitas quædam realiter diſtin
cta ab eo, quod dicitur album: tamen
nunquam poteſt formare conceptum
abſolutum albedinis. Ad confirmatio-
nem conceditur: ꝙ de eo, quod cogno-
ſcimus eſſe unum &c. poſſumus formare
conceptum ſimplicẽ largè: ſed non ſtri
ctè. Auctor autem loquitur de proprio
ſimplici ſtrictè &c. Ad ſecundam con-
firmationem dicitur: ꝙ uox poteſt im- H
poni ad ſignificandum rem diſtinctius, Vtrũ p
quàm poſſit a nobis intelligi: de quo tra- ſtudium
ctatur clarè diſt. xxij. ¶ Item quæritur, theolo.
utrum per ſtudium theologicum etiam poſſit
poſſit acquiri opinio credibilis. Dicen- acquiri
dum: ꝙ de credito nõ poteſt: quia ſi cre opinio
ditum perſuadetur fides augetur: non credibi-
noua adhæſio generatur: ſed ſi ad ali- lis.

quod credibile nondum explicitè credi ſum adducatur perſuaſiones: illæ poſſunt generare opinionem. Hinc opiniones multæ doctorũ in theologia de credibilibus: licet nondum ab eccleſia tamquam credibilia determinatis. Alia ad hoc dubium neceſſaria patent ex præcedentibus quæſtionibus. Et uide hic Petrũ de Aliaco, qui latius hanc materiam proſequitur, & aliquo modo diſtinctius. q.j.art.ij. & iij. Item quomodo fides eſt notitia certiſſima: quamuis non ſit euidens: habes. infra in tertio diſtin. xxiij. quæſt.ij.art.j.

QVAESTIO. VIII.

A Habitus theolo. an ſit realiter unus.

VTRVM habitus theologiæ ſit realiter unus ſecundum numerũ. ¶ In illa quæſtione recitatis, & impugnatis duabus opinionibus. Ad quæſtionem reſpondet doctor primò de habitu in generali. Secundò in ſpirituali de theologia. De hinc quatuor mouet dubia. In generali ſatis euidenter oſtendit diſtinctionem habituum acquiſitorum ſecundum diſtinctionem actuũ, quorum ſunt, ſiue ex quibus generantur, & quia alius eſt aſſenſus principij: alius concluſionis. Alij & diſtincti ſunt aſſenſus, & diuerſarum propoſitionum, ſiue concluſionum, ſiue principiorum nedum numero: ſed etiam ſpecie: ſicut propoſitiones, quarum ſunt differunt ſpecie. Siquidem omnes propoſitiones non ſynonymæ ſaltem mentales differunt ſpecie: quia plus differunt, quam ſynonymę: quę tamen differũt numero: quia duarum ſynonymarum una nõ eſt alia. Vnde concluditur: ꝙ ſcientiæ totales: ut metaphyſica, naturalis philoſophia &c. non ſunt unus habitus numero. ſ. aggregatæ ex pluribus habitibus: nedũ numero, ſed ſpecie diſtinctis: ordinem tamen aliqualem habentibus, & ꝙ hoc theologia acquiſita non eſt unus habitus: ſecus de infuſa fide: hic eſt unus habitus numero in uno intellectu. Hæc eſt ſummariè intẽtio doctoris in litera, quam aliquot explicat dictis. ¶ Primum

Arti. 1.

Regula.

B

dictum eſt de habitu in genere tenendũ eſt: ꝙ habitus acquiſitus ex actu circa principium tantum diſtinguitur, & eſt alius ab habitu concluſionis. Nam habitus principij eſt cauſa habitus concluſionis mediata: quia cauſa aſſenſus principij, a quo cum alio principio, ſeu minore generatur ſcientia concluſionis actualis, & ab illa habitus concluſionis: ſed omnis cauſa mediata, uel immediata diſtinguitur a ſuo effectu. Item habitus principij eſt perfectior habitu concluſionis. ꝑ. Poſteriorum: ergo diſtinguitur ab eo. ¶ Secundum dictum doctoris eſt. diſtinctarum concluſionum diſtinctę ſunt habitus. Patet: quia diſtincti actus. Nunc autem ſemper habitus proportionatur actibus, ex quibus generatur ſecundum identitatem, & diuerſitatem: ita ꝙ ſemper tanta eſt identitas, & diuerſitas in habitibus: quanta in actibus, ex quibus generantur, uel augmentantur: quia habitus immediatè inclinãt ad actus, & non ad obiecta niſi mediãte actu. ergo diſtinguitur immediatè (ſaltem arguitiue) per actus &c. ¶ Tertiũ dictum eſt. aliquando concluſionis, & principiorum ſimul, ſeu coniunctim poteſt eſſe unius habitus. Patet: quia totius demonſtrationis poteſt eſſe unus actus: quo aſſentio toti demonſtrationi tanquam uni propoſitioni: eſt enim una propoſitio hypothetica: ergo unus habitus. Siquidem uno actu adhæſiuo aſſentimus propoſitioni, ſiue ſit cathegorica, ſiue hypothetica, ſiue conſequentialis: eo ꝙ eſt una ueritas. ſi enim uno actu ſimplici aſſentimus propoſitioni ex paucis terminis compoſitæ: quare non ex multis. ¶ Quartum dictum. Idẽtitas, ac diuerſitas habituum ſequitur identitatem, & diuerſitatem ſpecificam actuũ, ex quibus generatur, & non identitatẽ, uel diuerſitatem obiecti: quia ſemper tãta eſt identitas, uel diuerſitas ſpecifica in habitibus: quanta eſt in actibus, ex quibus habitus generantur, uel augmentantur. Notat etiam doctor poſt prædicta in qu.j. prologi. & infra. qu.ix. ꝙ ſcientia una aliquando capitur pro collectione multorum habentium ordinem de-

C

D

terminatum propter concluſiones ordi
natas ex unitate ſubiecti earum, uel præ
dicati: ut dum de eorum ſubiectis de-
monſtrantur diuerſæ paſſiones, uel una
paſſio de diuerſis ſubiectis. Et propter
huiuſmodi ordinem concluſionum ag-
gregatum ex habitibus eorum, dicitur
una ſcientia, & ſic communiter loquun
tur philoſophi de unitate ſciẽtiæ. ¶ Cõ
ſiderandum etiam eſt circa terminum
E theologia, ꝙ dupliciter accipit̃. Vno mõ
Theolo ut idẽ eſt theologia, & fides infuſa: & ſic
gia du- theologia eſt unus habitus numero in
pliciter uno intellectu: de quo latius in tertio.
accipit̃. Alio modo theologia includit fidem ac
quiſitam, & aliquos habitus adhæſiuos
euidentes tam propoſitionum, quã con
cluſionum, & cum hoc habitus appræ-
henſiuos omnium, de quibus tractatur
in theologia acquiſita, ſiue complexo-
rum ſiue incomplexorum, & tunc ſicut
actus credendi, & aſſentiẽdi diſtinguun
tur ſpecie: ita & habitus ex eis geniti.
Iſtis ſic præmiſſis ponuntur concluſio
nes ad dubium motum reſponſales &c.
¶ Concluſio prima. Accipiendo theolo
Arti. 2. giam ut includit fidem infuſam: ſeu ut
Cocl. 1 eſt idem cum fide infuſa: poteſt dici una
F numero, de quo in tertio libro dicendũ
Cõcl. 2 eſt. ¶ Concluſio ſecunda. Accipiendo
theologiam ut includit fidẽ acquiſitã,
& habitus acquiſitos euidentes tam pro
poſitionum, quàm conſequentiarum, q̃
etiam actus compræhenſiuos cõplexo-
rum, & incomplexorum: non eſt una nu
mero. Patet: quia diuerſorum actuũ ſunt
diuerſi habitus: ſed actus illi ſunt diuerſi
ſpecie, & numero: ergo & habitus &c.
Arti. 3. ¶ Hinc mouet auctor quatuor dubia.
Dub. 1. ¶ Primum, quomodo ſe habent ad inui
G cem (quo ad perfectionem) habitus prin
cipij, & habitus concluſionis. Solutio.
habitus principiorũ eſt perfectior: quia
euidentior: nobilitas autem habituum
attenditur ex euidentia, & nobilitate
obiecti: nunc autem obiectum conclu-
ſionis eſt etiam obiectum alicuius prin-
Dub. 2. cipij partiale &c. ¶ Secundum dubium:
an habitus principiorum ſit cauſa habi-
tius concluſionis. Reſponſio. Notitia
principiorum eſt cauſa effectiua non cõ
cluſionis: ſed notitiæ concluſionis. Se-
cundum patet: quia notitia, ſiue aſſen-
ſus concluſionis acquiritur per notitiã
principiorum. Primum patet: quia ne-
que præmiſſæ, nec præmiſſarum notitia
cauſat concluſionem: cum concluſio
formari poteſt ſine præmiſſis: etiam pręs
miſſæ ſine concluſione: ſed poſitis præ-
miſſis, & concluſione & notitia præmiſ-
ſarum: ſtatim habetur notitia conclu-
ſionis &c. ¶ Tertiũ dubium eſt: quæ ſit Dub. 3.
neceſſitas ponendi habitũ reſpectu prin
cipiorum: cum intellectus ſit determi-
natus ad principia maximè per ſe nota.
& potentia determinata non indiget
habitu determinante. Solutionem re-
mittit ad tertium librum &c. ¶ Quartũ Dub. 4
dubium eſt, qualis ſit ille habitus, qui po H
nitur unus reſpectu principiorum, &
concluſionis. Solutio. eſt ſapientia, &
ſapientia æquiualenter eſt intellectus, &
ſcientia. Vnde ponit ſapientiam eſſe ha
bitum totius demonſtrationis: ſicut in-
tellectus eſt habitus principij, & ſciẽtia Sapiã.
habitus concluſionis. Verum ſapientia duobus
accipitur aliquando generaliter pro ha- modis
bitu totius demonſtrationis ex primis accipit̃.
principijs. Et ita etiam inuenitur in ar-
tibus mechanicis ſecundum ꝙ dicimus
ſapientem latomum, ſapientem ſtatui-
ficem: ut habetur vj. Ethi. c. viij. Aliter
accipitur ſapientia pro habitu demon-
ſtrationis, qui eſt nobiliſſimorum obie-
ctorum. Quòd autem ſapientia ſit ſi-
mul intellectus & ſcientia ęquiualenter
i. totius demonſtrationis. probat aucto-
ritate philoſophi. vj. Ethicorum. Et ra-
tione: quia niſi ſit nõ diſtingueretur ab
intellectu, & ſcientia. Nam omnis pro-
poſitio neceſſaria, aut eſt principium,
aut concluſio. Si principium eius, eſt in
tellectus. Si concluſio eius, eſt ſcientia.
In hoc ergo diſtinguitur: quia ſapientia
non eſt alicuius unius propoſitionis ne
ceſſariæ cathegoricæ, ſcilicet principij,
uel concluſionis. Sed eſt reſpectu utri-
uſque ſimul principij, & concluſionis.
i. totius demonſtrationis: intellectus au
tem eſt reſpectu principij: & ſciẽtia reſpe
ctu concluſionis. Sequitur. q ix. ¶ Circa
ſecundam partem prologi de ſubiecto.

QVAESTIO. IX.

A Vtrum deus ſit ſubiectum theologiæ.

VTRVM deus ſub propria ratione deitatis ſit ſubiectũ theologiæ. In illa quæſtione plura continentur notatu digna, quam hic placuit in duos partiri articulos. In primo articulo recitata, & impugnata opinione Sco. q. iij. prologi. oſtendit, quid ſit de ratione ſubiecti primi ſciẽtię: & quomodo unius ſcientiæ eſt unum ſubiectum. In ſecũdo articulo præmiſſis quibuſdam ſuppoſitionibus reſpondet ad quæſitum. ¶ Circa

Arti. 1. primum eſt opi. Sco. q. iij. prologi, ꝙ ratio ſubiecti primi eſt continere in ſe uirtualiter primò omnes ueritates illius habitus. Vbi nota: ꝙ continere uirtualiter nihil aliud eſt, quam continere cauſaliter. i. poſſe cauſare aliud, & ita unam notitiam uirtualiter continere aliã notitiam, eſt unam notitiam poſſe cauſare aliam: ſicut notitia præmiſſarum uirtualiter continet notitiam concluſionis. Probat ipſe ſic: nam ſubiectum primum continet propoſitiones immediatas, & quia ſubiectum earum continet prædicatum, & ita euidentiam totius propoſitionis: propoſitiones autem immediatæ continent concluſiones: ergò ſubiectũ propoſitionum immediatarum cõtinet

B Contra Scotũ. omnes ueritates illius habitus. ¶ Cõtra illam opi. ponit auctor. Nunquam una notitia incomplexa rei unius cum intellectu eſt cauſa ſufficiens reſpectu primæ notitiæ incomplexæ alterius rei. Patet per experientiam: quia quantumcunque cognoſcat aliquis intuitiuè, & perfectè rem aliquam: nunquam per hoc cognoſcit aliam rem notitia incomplexa, & propria: quia talis notitia erit intuitiua, uel abſtractiua. Intuitiua naturaliter haberi non poteſt niſi effectiuè a re ipſa. Abſtractiua autem præſupponit intuitiuam: ideo cæcus non poteſt habere notitiam diſtinctam, & propriam colorum. ¶ Secundò: ꝙ ſubiectum non ſemper continet uirtualiter paſſionem ſuã. Patet: quia paſſiones frequenter connotat aliqua realiter a ſubiectis diſtincta: & quæ non continentur uirtualiter in ſubiecto &c. ¶ Tertiò: ꝙ non ſemper notitia diſtincta ſubiecti, & notitia diſtincta paſſionis, immediatè continẽt uirtualiter notitiam propoſitionis immediatè ex ipſis conſtitutæ: quia requiritur ſæpe experientia: ut calor eſt calefactiuus eſt immediata: & tamen quantumcunque diſtinctè cognoſcatur calor, & calefactio: non plus ſine experientia cognoſcitur, ꝙ calor eſt calefactiuus: quàm ꝙ albedo eſt albedinis productiua: ſic de homine, & riſibili &c.

C Nõ eſt de rõe ſubiecti ſcientiæ qđ uirtualiter contineat paſſiones.

¶ Quartò: non eſt de ratione ſubiecti ſcientiæ: ꝙ uirtualiter contineat paſſiones. Patet &c. ¶ Quintò non eſt de ratione ſubiecti: ꝙ ab eo denominetur, & ſpecificetur ſcientia. Patet: quia de eodem ſubiecto, re, & ratione poſſunt eſſe diſtinctæ ſcientiæ propter diuerſitatem paſſionum. Nec eſt de ratione ſubiecti, ꝙ ab eo ſcientia habet ſuam dignitatem: quia ſubiecto exiſtente eodem propter nobilitatem paſſionum poteſt una ſcientia eſſe nobilior: alia: ut ſcientia illius homo eſt beatificabilis, eſt nobilior: ſcientia illius homo eſt riſibilis, ſeu mortalis. ¶ Sextò non eſt de ratione ſubiecti: ꝙ ſit primum occurrens intellectui in illa ſcientia, & alia ſub ratione eius. Patet: quia aliquãdo paſſio eſt prior ſubiecto primitate generationis, & primitate perfectionis: quia aliquãdo paſſio eſt notior, & perfectior: quia accidentia, & operationes importatæ per paſſiones, frequenter ſunt notiores ſubſtantia importata per ſubiectum: & forma importata per paſſionem materiæ, eſt perfectior materia. Per hoc patet. ¶ Septimò: ꝙ non eſt de ratione ſubiecti, ꝙ ſit primũ mouens, uel prima rõ mouendi intellectũ ad oẽm notitiã, ad quam inclinat habitus. ¶ Nec obſtat: ꝙ principaliter intẽdaẽ eius notitia: quia principaliter intenditur notitia totius propoſitionis. Similiter aliqñ ſubiectum æquè perfectè præcognoſcit: ſicut luna nõ pfectius cognoſcit: quia ſcitur, ꝙ eclypſatur: ſed bene per hanc aliquid aliud de ea cognoſcitur, ꝙ prius non cognoſcebatur. ¶ Ad rationẽ itaq; ſubiecti ſcientiæ, nihil aliud requiritur, niſi ꝙ ſit ſubiectũ propoſitionis ſcitę: ita ꝙ

D Rõ ſubiecti ſcientiæ.

idem, & ſub eadē ratione eſt ſubiectum ſcientię, & ſubiectum concluſionis ſcitę. Probatur: quia ſcientia haberi non poteſt ſine notitia ſubiecti illius ſcientiæ: ſed ſcientia poteſt haberi ſine notitia cuiuſcunque, quod non eſt notitia alicuius præmiſſarum, aut cōcluſionis, aut extremitatum. ſ. ſubiecti medij, uel prædicati &c. ergo ſubiectum ſcientiæ erit aliquod horum duorum: & non præmiſſa, uel concluſio: nec medium: nec prædicatum: ergo ſubiectum concluſionis. Ex illo patet: ꝙ ſcientia, quæ eſt aggregatiuē una: non eſt unum ſubiectum: ſed tot ſubiecta, quot concluſiones habentes diuerſa ſubiecta: licet inter illa poteſt eſſe multiplex ordo. ſ. ordo prædicationis, ſiue communitatis: ordo perfectionis: ordo totalitatis. Et frequenter primum inter illa aſſignatur ſubiectum ſcientiæ aggregatiuē. Sed ſicut ſcietia aggregatiuē in ueritate non eſt una ſciētia: ſic nec habet unum ſubiectum ſimpliciter: ſed multa, inter quæ unum poteſt eſſe primum aliqua primitate: quod latē declaratur. E ❡ Hæc quæ nunc dicta ſunt de ratione ſubiecti ſcientiæ forte clarius fie poſſent dici. Supponendo primum: ꝙ per ſubiectum intelligitur aliqs terminus ſimplex incomplexus, ſaltem complexione propoſitionali. Patet: qa ſubiectum eſt id, de quo prædicantur paſſiones, & per cōſequens erit extremum propoſitionis, ſeu cōcluſionis: & ita non complexum propoſitionale. ❡ Secundō ſupponendum: ꝙ ſubiectum non eſt in ſcientia propriē loquendo tanquam aliquid ſcientiæ. Patet: quia ſciētia eſt notitia habitualis, uel actualis adhęſiua cōcluſionis demōſtrabilis, quæ eſt ſimplex qualitas non compoſita ex partibus diuerſarum rationum. Poteſt enim componi ex gradibus intenſionalibus, qui ſunt eiuſdem rationis: & ideo ſubiectum, quod eſt notitia appræhenſiua: & ita alterius rationis: non eſt pars talis habitus. Sequitur ergo: cum dicitur ſubiectū eſſe ſcientiæ: ꝙ eſt ſcientia tanꝙ aliquid requiſitū ad eſſe ſciæ, in eſſe uel fieri. Cū aūt ad gñationem ſcientię nihil aliud requiritur cum intellectu, & generali in-

Subiectum.

fluentia cauſæ primæ: niſi præmiſſæ, & concluſio, & aſſenſus præmiſſarum generantium notitiam actualem concluſionis. & partes harum. ſ. extrema, ex quibus pręmiſſæ, & concluſio conſtituūtur: his enim poſitis, omnibus alijs circumſcriptis: ponitur ſcientia: oportet, ꝙ ſubiectū ſit aliquod horum: & non eſt propoſitio, nec aſſenſus propoſitionis. Patet: ergo extremum propoſitionis. Sed in demonſtratione non ſunt niſi tres termini, qui ſunt extrema in præmiſſis, & concluſione. ſ. medium, & ſubiectum, ac prædicatum concluſionis. Subiectum autem nō eſt medium, nec prædicatum: quia hoc eſt communiter paſsio: erit ergo ſubiectum concluſionis. Ex quo ſequitur: ꝙ tot ſunt ſubiecta ſcientiarum, quot ſunt concluſiones ſcitæ, ſiue ſcientię concluſionum diuerſa ſubiecta habentes. Verum inter ſubiecta ſcientiarum multiplex eſt ordo, ut patuit. Prędicationis. ſ. & perfectionis &c. Et ſecundum hoc inter illa multa eſt unum ſubiectum primum in illo ordine: & hoc poteſt dici ſubiectum attributionis totalis ſcientiæ. Et communiter aſſignatur ſubiectum communius in illo ordine: & ſimplicius. ſ. minus connotatiuum. Et ſecundum hoc poſſunt ſaluari quę cōmuniter dicunt de ſubiecto attributionis in ſcholis modernorum. ❡ Articulus ſecundus. Arti 2.
Pro articulo ſecundo ſupponēdum eſt: F ꝙ ſubiectum accipitur dupliciter. Vel p ſubiecto prædicationis, uel inhæſionis. De ſecundo nihil ad propoſitū. Primo modo accipitur pro altero extremo propoſitionis. ſ. termino, uel conceptu, de quo dicitur prædicatum. Accipitur aliquando pro re ſignificata, pro qua ſupponit huiuſmodi terminus. ❡ Differentia etiam eſt inter ſubiectum ſcientię, & obiectum. Obiectum eſt concluſio ſcita, cuius ſubiectū eſt ſubiectum ſcientiæ. Subiectum itaque eſt pars obiecti. Supponitur etiam ex dicendis diſt. iij. q. ij. & ex dictis. q. ij. ꝙ res poteſt intelligi in ſe, ſiue diſtincte: ita ꝙ nihil aliud terminat actum intelligend, illo modo nō poteſt a nobis deus in uia intelligi naturaliter, ut patet. q. j. & ij. Alio modo poteſt

Subiectum accipitur dupliciter

poteſt intelligi in conceptu cõmuni, uel cognitione communi ſibi, & alijs ſecundum ſe totam, uel ſecũdum ſuas partes, ſic cognoſcimus deum pro ſtatu illo cõceptu cõmuni deo, & creaturæ, uel conceptu compoſito proprio deo ſecundũ ſe totum, cuius tñ partes conueniunt creaturæ ut ens ſummum infinitum &c. Supponitur ẽt ex q. j. prologi, & q. viij. & eiuſdem, ꝙ ſcientia accipitur, uel pro ſimplici habitu uel aggregatiuẽ. Sic ẽt theologia accipitur, uel pro theologia uiatorum, uel beatorum &c. de hoc q. j. & viij prologi.

Cõcl. 1 ¶ Concluſio prima. Accipiendo ſubiectũ pro re ſignificata, pro qua ſupponit ſubiectum ſcientiæ in aliqua parte theologiæ: deus ſub ratione deitatis eſt ſubiectum. in aliqua pater, in aliqua filius, in aliqua ſpiritusſanctus: in aliqua creatura: quia illud ẽ ſubiectũ, pro quo ſupponit ſubiectum concluſionis. Nunc autem in aliqua concluſione ſupponit ꝓ deo: in aliqua pro patre &c. G

Cõcl. 2 ¶ Concluſio ſecunda. Capiendo ſubiectum pro termino ſupponente: ſic nec deus, nec res aliqua extra animam, quæ non eſt ſignum: eſt ſubiectum theologiæ nec totalis, nec partialis &c.

Cõc. 3. ¶ Concluſio tertia. In diuerſis partibus theologiæ diuerſa ſunt ſubiecta. Et quandoq; etiã unum qñ de uno ſubiecto dicuntur, ſeu demonſtrantur diuerſæ paſſiones in diuerſis concluſionibus &c. ¶ De theologia beatorum poſſent poni conſimiles concluſiones: in qua ſimiliter ſecundũ diuerſitatẽ cognitionum, & concluſionũ diuerſa ſunt ſubiecta. H

Varia eſſe ſubiecta prima. ¶ Si quæritur, quid eſt ſubiectũ primũ theologiæ prout accipitur aggregatiuẽ. Dicendũ: ꝙ ſecundum diuerſos modos primitatis: poſſunt poni diuerſa ſubiecta prima. Vnde deus ſub ratione deitatis eſt primũ ſubiectum perfectione reſpectu creaturarum, ſed reſpectu perſonarum etiam eſt aliqua prioritate primum: de qua infra. Dicitur. Chriſtus poteſt poni ſubiectum primum prioritate continentiæ, quia cõtinet naturam diuinam, & creatam. Similiter res & ſigna poſſunt poni ſubiectum propter prioritatem cõitatis: quia quęcunq; tractantur in theologia ſunt res, uel ſigna, ſed deus ſub ratione redẽptoris, uel rõne glorificatoris nõ eſt ſubiectum: qa illæ rationes non ſunt rõnes ſubiecti, ſed magis prędicati. Iſtę. n. ſunt propoſitiones theologiæ: deus eſt redẽptor: deus eſt glorificator: ubi rõ redemptoris, & glorificatoris reſpiciunt pđicatum, & non ſubiectũ &c.

¶ Sed ſi quæritur de quibus eſt theologia. Solutio. theologia ſumitur quinque, ut patuit quęſtione pcedenti. & q. j. prologi circa terminum: ueritatis theologicæ ꝓ fide infuſa. Alio mõ pro oĩ habitu ſimpliciter theologico fidei acquiſitę: ut ſup. patuit qſtione precedenti. Primo mõ theologia nr̃a non eſt de oĩbus, nec cõplexis, nec incomplexis: ſic. n. reſpicit ſolã fidem infuſam, q̃ una dicitur in patribus, & nobis ut doceri ſolet in tertio. ¶ Secundò dicitur: quòd eſt de omnibus rebus ſignificatis per terminos propoſitionũ theologicalium. Et qa non eſt aliquis terminus de quo non poſſit prædicari paſſio theologica. Oẽ enim ens eſt creator, uel creatura. Item perpetuabile, creabile, annihilabile, factibile: ſiue cauſa ſecunda extrinſeca &c. ergo poteſt dici: ꝙ eſt de oĩbus incomplexis, nõ tñ de omnibus cõplexis, ſiue concluſionibus tanq̃ ſcibilibus propinquis: quia non oẽs concluſiones demonſtrabiles demõſtrantur in theologia. non. n. metaphyſicales, nec logicales.

Corol. ¶ Corollariẽ ſequitur: hoc ſecundo modo theologia habet tractare de quolibet ente in particulari: quia de deo creatore omnium, & cauſa communiſſima. Item de creaturis, & factuis dei, & effectibus illius cauſæ communis. Vide de hoc latius in Sco. quæſt. iij. prologi in fine. Circa tertiam partem prologi mouetur hęc. q. x.

QVAESTIO. X.

A Vtrum ſola operatio potentiæ ſenſitiuæ ſit praxis. Quæſtio illa mouetur propter intellectum clariorem horum, quę dicentur in quęſtionibus ſequentibus. Recitatis itaque, & impugnatis duabus opinionibus, qua

Arti. 1. Nota. 1

rum ſecunda eſt Sco.q.v.prologi tenentis, ꝙ praxis eſt actus alterius potentię, quàm intellectus naturaliter poſterior intellectione natus elici conformiter rationi rectæ. Ad hoc, ut ſit rectus, uenit primum conſiderandum: ꝙ quæſtio quo ad multa, quę in ea dicuntur, explicatur, & reſoluitur infra in doctore: diſt.xxxv. q.vj. quorum intellectus neceſſarius eſt hic in propoſito. Vide etiam in doct. in

Nota.2 ſecundo.q.iij. ❡ Secundò conſiderandũ: ꝙ quæſtio hæc magis eſt de nomine, q̃ de re. Nam in re talis eſt proceſſus in noſtris actionibus. Primò intellectus oſtendit finem, & ea quæ ſunt ad finem, quem ſequitur, uel quem ſequi poteſt uolitio finis. Deinde conſilium de his, quę ſunt ad finem: poſt hoc ſententia dictãs quid eligendum, quid omittendum. hinc ſequitur electio: poſt hanc ſi non ſit impedimentum: ſequitur executio. Quod autem illorum debet dici praxis de hoc

B eſt quęſtio &c. ❡ Praxis ſecundum Eu-

Praxis. ſtratium accipitur largè pro operatione cuiuſcunque uirtutis ſiue liberę, ſiue naturalis. Strictè dicitur operatio cognitiua ſiue paſſio conſequens cognoſcentem inquantum cognoſcens. Et illo modo omnis cognitio, & quilibet actus potentiæ cognitiuæ, uel appetitiuę, & paſſio conſequens: ut delectatio, triſtitia, poſſunt dici energia, uel praxis. Strictius accipitur pro operatione, quæ eſt in poteſtate noſtra: quale eſt omne opus uirtutis, aut uitij. Strictiſſimè accipitur ꝑ omni operatione conformiter elicita dictamini rectę rationis, & electioni uolũtatis &c. Primus duobus modis non accipitur in propoſito: ſed tertio, uel quar-

Nota.3 to modo. Patet. ❡ Conſequenter no-

C tandum, ꝙ doc. diſtinguunt inter intel-

Intellectus practicus. lectum practicum, ſpeculatiuum, & conſiliatiuum: quæ eſt diſtinctio non rerum, ſed nominum: nam idem intellectus eſt practicus, ſpeculatiuus, & conſiliatiuus. Dicitur enim intellectus practicus intellectus habens in ſe principia, uel concluſiones practicas: ut intellectus dictans aliquem finem appetẽdum, uel proſequendum, & illud dictamen, ſeu propoſitio hæc ſignificans dicitur principium practicum, de quo dicit philoſophus. Sicut principium in ſpeculabilibus ita finis in agibilibus: quia uoluntas nihil agit niſi propter finẽ a ratione dictatum, uel ex libertate ſua præſtitutum, & per conſequens omnis actio uoluntatis, quæ non eſt reſpectu finis: præſupponit uolitio- Conſiliatiuus

nem finis. Intellectus autem conſiliatiuus eſt tantum reſpectu concluſionum practicarum. Dictato enim per intellectum ſine cõſilio præuio aliquem finem eſſe appetendum: intellectus cõſiliatur quibus medijs finis ille melius attingatur. Et habita inueſtigatione concludit tandem, ꝙ per tale medium determinatum finis eſt attingendus: intellectus ergo ſic cõſiliãs: inueſtigans, & cõcludens dr̃ intellectus conſiliatiuus. Patet ergo: ꝙ intellectus practicus eſt ſuperior ad intellectum conſiliatiuum: quia practicus eſt tam reſpectu principiorum, quàm cõcluſionum .i. tam reſpectu finis, quàm reſpectu mediorum: conſiliatiuus autẽ eſt tantum reſpectu mediorum, ſine concluſione. Intellectus ſpeculatiuus eſt intel- Speculatiuus.

lectus habens in ſe notitiam ſpeculatiuã D

.i. conſiderationem eorum quæ nõ ſunt in poteſtate &c. ❡ Notandum: ꝙ capiẽdo praxim tertio modo omnis operatio, quæ eſt in noſtra poteſtate eſt praxis: & ideo quia tam uolitio, quàm intellectio, quàm ſenſatio, quàm etiam exterior operatio eſt in poteſtate noſtra: quodlibet horum eſt praxis: quia autem uolitio primò eſt in poteſtate noſtra, & nullus alius actus eſt in poteſtate noſtra niſi mediante uolitione; ideo praxis primò dicitur de actu uoluntatis: & de alijs quaſi ſecundario? ut latius infra explicatur. diſt. xxxv. q.vj. Ibi enim aperitur uerus intellectus dictorum hic. Quòd autem omnis talis actus ſit praxis; patet: q̃a omnis actio uirtuoſa, uel uitioſa dr̃ praxis. Oĩs autem actus in nr̃a poteſtate poſitus poteſt eſſe uirtuoſus: uel uitioſus quia poteſt conformiter uel difformiter elici rectę rationi, & ſecundum hoc praxis diuiditur in praxim uirtuoſam, & uitioſam. Praxis uirtuoſa eſt operatio exiſtens in poteſtate uoluntatis noſtræ natã elici cõformiter rectę rationi ad hoc,

ut ſit recta. Per primã concluſionem:excluditur operatio naturalis, quæ nec eſt uirtuoſa,nec uitioſa:quia in inuoluntarijs neque laudamur, neque uituperamur. Per ſecundam concluſionem excluditur praxis uitioſa:hęc enim eſt operatio exiſtens in poteſtate uoluntatis: nata elici difformiter rationi erroneæ, & falſæ. ¶ Ex illis ſequitur primò:q̃ nõ
Corol. 1. reſpectu cuiuslibet praxis eſt ſcientia
B practica,cui debeat conformari. Patet de praxi uitioſa,quæ non poteſt cõformiter elici dictamini,ſeu rationi rectæ: ut odium inimicorum contra diuinum
Corol. 2. præceptum. ¶ Secundò ſequitur; q̃ aliqua eſt praxis,quæ nec cõformiter:nec difformiter eſt elicita rectæ rationi. Patet de uolitione alicuius ad nudã oſtentionem intellectus ſine præuio dictami-
Corol. 3. ne uerò,uel falſo &c. ¶ Tertiò ſequitur, q̃ pura ſpeculatio poteſt eſſe praxis. Patet:quia poteſt eſſe in poteſtate uoluntatis, & ab ea imperari, & elici non ſolum tanquam finis: ſed etiam tamquam medium ad finem : ut ſi intellectus dictet ſtudendum fore, uel ſpeculandum propter beatitudinem,uel ſanctitatem, aut animæ recreationem, & ſpeculatio poteſt fieri meritoriè, uel demeritoriè: ergo erit praxis. Veruntamen noticia, ſeu ſcientia practica non eſt ſcientia ſpeculatiua:ut infra patebit. ¶ Quartò ſe-
4. Corol. C quitur:q̃ praxis non dicit actum tantũ: ſed dicit actum connotando uoluntatem effectiuè,& liberè producentem:ſicut eſt de actu meritorio &c. Accipiendo praxim quarto modo praxis dicit actum uoluntatis eum elicientis, uel imperantis præuio conſilio intellectus. Et ſic non erit reſpectu finis: ſed tantum reſpectu mediorum : quoniam ut dicit philoſophus,iij. Ethicorum. Conſiliamur non de finibus:ſed de his,quę ſunt ad finem. Neque enim medicus conſiliabit,ſi ſanabit:nec rethor, ſi ſuadebit: neque policitus,ſi pacem faciat. Neq; reliquorum aliquis de fine:ſed ponens finem aliquem qualiter,& per quæ erunt: intendunt.i. conſiliantur &c. Verum licet non quælibet operatio ſit illo modo praxis. Primo modo:qu a aliqua eſt finis : quia tamen poteſt ordinari in finem ulteriorem, & ita eſſe medium præuio conſilio ad finem alium dictarum uere poteſt dici praxis &c. ¶ Concluſio reſponſalis. Non ſolum operatio potentiæ ſenſitiuæ eſt praxis. Patet:quia omnis opatio uolũtatis,intellectus:ſenſus: & exterior, q̃ eſt in uoluntatis põtate ē uerè praxis tertio mõ : uel quarto mõ: qa quælibet talis põt eſſe uirtuoſa,uel uitioſa:omnis autem talis eſt praxis. &c. Arti. 1. Cõclu. reſponſ.
¶ Corollarium. Omnis actus uoluntatis eſt praxis. Patet: quia tam elicitus, quàm imperatus:ſed elicitus primò, & mediante illo imperatus: nam praxis eſt actus in noſtra poteſtate conſtitutus. Nunc autem actus elicitus ſimpliciter eſt in poteſtate noſtra.i.uoluntatis. Imperatus uerò mediante elicito. Actus elicitus eſt uelle, uel nolle : ille enim eſt propriæ uoluntatis ut talis eſt,& non alterius potentiæ. Actus impatus eſt actus alterius potentiæ.ſ.intellectus, ſenſus: uel motiuæ ad uoluntatis imperium cauſatus,uel conſeruatus. ¶ Corollarium ſecundum. Omnis actus in intellectus ſenſus,& exterior motiuæ potentiæ poteſt eſſe praxis. Patet:quia omnis talis poteſt ſubeſſe imperio uoluntatis:ſecus de purè naturalibus ut actibus nutritiuis. Dico poteſt eſſe:quia ſi præuenit uoluntatem, ut primus actus intellectus oſtendens obiectum uoluntati: ut ſic non eſt praxis. Sic de ſenſatione præuia intellectione poteſt tamen eſſe praxis;ſi per imperium uoluntatis continuetur : aut ad aliquem finem ordinatur : aut a uoluntate acceptatur,uel amatur. ¶ Corollarium tertium. Actus,qui primò non eſt praxis poteſt fieri praxis,& econuerſo. Exẽplum primi nunc habitum eſt. Exemplum ſecundi.ſi actus, qui eſt praxis per uoluntatem elicientem,uel imperantẽ eſt cauſatus:poſtea a ſolo deo conſeruatur &c. ¶ Corollarium quartum. Omnis ſpeculatio põt eſſe praxis. Patet ergo:q̃ praxis, & ſpeculatio non diſtinguuntur realiter:poteſt autem ſpeculatio dici quilibet actus intelligendi generaliter,uel ſtrictius actus intelligendi nõ directiuus alicuius praxis &c. Corol. 1. Corol. 2. Corol. 3. Corol. 4.

QVAESTIO. XI.

A VTRVM notitia practica, & ſpeculatiua diſtinguūtur per fines, uel penes obiecta &c.
Arti. 1. ¶ Pro huius quæ-
Nota. 1 ſtionis intellectu notādū primò: ꝙ diffe
rentia eſt inter praxim. & actum practi-
cum, ſiue notitiam practicam. Nam no
titia, ſiue actus practicus, quod idem eſt:
eſt notitia actualis, uel habitualis adhæſi
Praxis. ua propoſitionis practicæ. Praxis uerò
eſt operatio in poteſtate noſtra conſtitu
ta ſignificata per propoſitionem practi
cam, uel eius partem: ut notitia adhæſi-
ua huius, eleemoſyna danda eſt miſeris
indigentibus: eſt actus practicus, ſiue no
titia practica. ſed datio eleemoſynæ eſt
praxis. ſic ſyllogiſmus formandus eſt in
modo, & figura. Huius complexi adhæ
ſiua notitia eſt notitia, ſeu actus practi-
ca, uel practicus: ſed formatio ſyllogiſ-
B mi eſt praxis. ¶ Poteſt ergo notitia pra-
Notitia ctica ſic diffiniri. Eſt notitia alicuius ue
practi- ri complexi, oſtēdens uel dictans in uni
ca. uerſali, uel particulari liberè operari; ut
notitia harum. Diligēdus eſt deus tota
anima: toto corde &c. Colendus ē deus
latria. Primum regnum dei quærendum
eſt. Corde creditur ad iuſtitiam: ore cō
feſſio fit ad ſalutē. Marmora ferro ſcin
di oportet: terram aratro. Siquidē no
titiæ harum propoſitionum ſunt notitię
practicæ, ſiue actus practici: ſed operatio
nes ſignificatę per eaſdem propoſitio-
nes ſunt praxes. ¶ Si replicatur: tunc illę
non eſſent practicæ. Contrarium con-
trario corrumpitur. ſimile ſimili fouet.
Ex actu generatur habitus. ſęnum riga
ta terra multiplicatur. Conſequens fal
ſum: quia hę notitiæ ordinantur ad o-
pus: & ſunt circa obiecta a nobis ope-
rabilia. Dirigunt enim nos ad operatio
nes: quia dirigunt, ſi quis uult corrūpe-
re aliquam qualitatem: applicet ſuū con
Alia dif trarium. ¶ Propter has inſtantias poſſet
finitio. aliter diffiniri notitia practica ſic. Eſt
notitia adhæſiua ueri complexi directi-
ua operis in noſtra poteſtate cōſtituti,
magis quàm notitia incomplexa. Dici
tur autem notitia directiua, quia habens
eam poteſt cognoſcere utrum, quando,
quare, ubi, uel quomodo ſit operādum.
Dicitur autem magis, quàm notitia ſim
plex propter illas. Amor eſt qualitas mē
tis. Deus eſt infinitè bonus. Lapis eſt du
rus. Aqua eſt fluida. quæ ſunt ſpeculati-
uæ ſimpliciter: licet per eas aliquo mo-
do, quis dirigi poſſit in opere. Nam bo
nitas dei infinita cognita, dirigit ad dili
gendum deum ſecūdum ultimum poſſe.
Lapidis duritia cognita dirigit lathomū
ad ordinandum inſtrumenta ſculpendi.
Sed quia non plus dirigunt illæ notitię
complexæ, quàm diſtincta notitia incō
plexa talium, nō ſunt practicę: alioquin
omnis notitia eſſet practica. Vnde ut
complexa dirigant, oportet ut per eā,
uel aliquem terminum complexi ſigni
ficetur operatio libera actiuè, uel paſſi-
uè. & hoc formaliter, uel æquiualēter:
quia ſemper praxis eſt partiale obiectū
notitiæ practicæ. Notitia ſpeculatiua
diffinitur per oppoſitum. ¶ Notandum Nota. 2
C ſecundò, ꝙ quidam diſtinguunt inter fi-
nem ſcientis, in quem uidelicet ſciens Diſtin-
ordinat ſcientiam, & finem ſcientiæ. ctio in-
Qui eſt duplex, ſcilicet finis per ſe, & ter finē
principalis, in quem ſcientia ex ſua na- ſcientis
tura habet ordinari. Et finis per accidēs & finem
ſiue ſecundarius, ad quem nō ordinatur ſciētię.
per ſe: ſed ex intentione ſcientis. Dicūt
ergo, ꝙ ſcientia practica diſtinguitur a
ſpeculatiua penes finem ſcientię per ſe,
& principalem: quia illius finis eſt opus:
iſtius ueritas. ¶ Sed contra hoc oſten-
ditur, ꝙ idem eſt finis ſcientię, qui eſt
ſcientis: ad intellectum infra dicendū i-
ꝙ que idem poteſt eſſe finis ſcientię ſpe
culatiuę, & practicę. Ideo notandum:
ꝙ finis aliquando accipitur pro aliquo
acquirendo per operationem: ſicut ſani-
tas eſt finis deambulationis, & ille finis
eſt amatus, & deſideratus amore cōcu-
piſcentiæ. Alius eſt finis amatus amore
amicitiæ, propter quem finis primus pro
ducitur: qa enim homo diligit ſeipſum:
concupiſcit ſibi ſanitatem. Similiter
qui diligit deum ſummè propter ſe: om
nia agit propter deum, & illi deus eſt fi-
nis omnium operum ſuorum. Primus
finis

ſinis eſt prior in intentione:ſed ultimus
in executione, & eſt realiter effectus:&
communiter ignobilior illo fine,ad quē
ordinatur,ſaltem in æſtimatione agen
tis,qui intendit eum. Et ab alijs dicitur
finis quo &c. Secundus finis ut frequen
ter præexiſtit operationi. Et ſi ſecundū
rectam rationem intendatur: non eſt
ignobilior illo, quid eſt ad finem:nec ē
effectus: nec acquiritur per ipſam ope-
rationem. Et hic ab alijs dicitur finis
gratia cuius. ¶ Tertiò notandum:q̄ fi-
Nota. 5 D nis ſcientiæ propriè loquendo eſt ama
tum a diſcēte,ſiue amore amicitiæ, ſiue
Quis finis ſciētiæ. concupiſcentiæ : quod mouet ad acqui
rendum ſcientiam: & ideo ſimpliciter
loquendo,idem eſt finis,qui eſt cauſa fi
nalis ſcientiæ intētus, & amatus a ſcien
te. non autem cauſa ſcientis. Exēplum.
Si quis amore ſuiipſius cōcupiſcit ſcien
tiam propter lucrum: tunc ipſemet ama
tus amore amicitiæ eſt cauſa ſcientiæ:
quia ab ipſomet ſic amato ſcientia pro-
cedit in effectum,& illa habet rationem
cauſæ: quia ad eius eſſe ſic amatum ſe-
quitur ſcientia:non tamē eſt cauſa ſuiip
ſius. Similiter lucrū concupitum, & deſi
deratum eſt aliquo modo cauſa finalis
ſcientiæ:quia propter amorē lucri ſciēs
mouetur ad acquirendum ſcientiam:
non tñ lucrum, uel amor lucri eſt cauſa
ſcientis : quia ſciens ab eo non depen-
Nota.4 E det. &c. ¶ Quartò notandum:q̄ aliqua
diſtingui per aliqua multipliciter poteſt
intelligi. Vel per aliqua tamquam in-
trinſeca:uel tanquam per extrinſeca.Et
hoc uel per aliqua tanquam per cauſas
diſtinctionis eorum: quia ſunt cauſæ eo
rum: uel limitatæ,& propriæ:uel illimi-
tatæ, & communes : uel per aliqua ſibi
propria:ut per proprietates , uel ſubie-
cta propria , uel effectus ſibi proprios.
¶ Articulus ſecundus. ¶ Concluſio pri
Ar.2. Cōcl. 1 F ma. Scientiæ,practicæ, & ſpeculatiuæ ,
ſeipſis diſtinguūtur intrinſecè, & forma
liter,& non per aliqua alia. Probatur,
Scientiæ ſunt formæ ſimplices,& per
conſequens non poſſunt diſtingui for-
maliter niſi ſeipſis &c. ¶ Concluſio ſe-
Cōcl.2. cunda. Scientiæ practicæ, & ſpeculatiuę
diſtinguuntur per finem , uel per fines
cauſaliter: ſicut per efficiētem cauſam
cauſaliter diſtinguuntur. Probatio, q̄a
ab eodē habet res diſtinctum eſſe , a quo
habet eſſe , ſed a cauſa finali res habet
eſſe, ſicut a cauſa efficiente: ergo. Vn
de ſi duæ ſcientiæ haberēt eandem cau
ſam finalem,per illam diſtinguūtur cau
ſaliter:non minus,q̄ ſi haberent diſtin-
ctas cauſas finales. Ex illo ſequitur: q̄
oēs res creatæ diſtinguuntur cauſaliter
per deum:quia deus eſt cauſa diſtinctio-
nis omnium ſicut rerum omnium &c.
¶ Concluſio tertia. Scientiæ practicæ, Cōcl. 3.
& ſpeculatiuæ , non diſtinguuntur per
ſubiecta attributionis. Patet : quia de
eodē ſubiecto poſſunt eſſe ſcientiæ ſpe
culatiuæ,& practicæ. Nam omne ſubie-
ctum habens paſſiones ſignificantes ea,
quæ ſunt in noſtra poteſtate, & etiā paſ
ſiones importantes ea,quæ non ſunt in
noſtra poteſtate : poteſt eſſe ſubiectum
concluſionis practicæ, & ſpeculatiuæ.
¶ Concluſio quarta. Scientia practica, Cōcl.4.
& ſpeculatiua diſtinguuntur per obiecta
.i.concluſiones ſcitas tanquam per ſibi
propria. Patet. Eiuſdē concluſionis non
poteſt eſſe ſcientia practica, & ſpecula-
tiua:quia aut concluſio eſt directiua pra
xis,ſeu operationis, & ſic eius ſcientia
eſt practica:aut non,& ſic eſt ſpeculati-
ua &c. ¶ Concluſio quinta, Capiendo Cōcl.5.
finem impropriè pro illo,qui ſecundum
rectā rationem deberet intēdi ab acqui
rente ſcientiam:ſicut cōiter(licet impro
priè)accipiunt in hac materia doctores:
ſcientiæ practicę , & ſpeculatiuę diſtin-
guuntur per fines,tāquam ſibi propria.
Patet:quia ſic alius eſt finis practicæ.ſ.
opus,uel operari : & alius finis ſpecula-
tiuæ.ſ.conſiderare. Ex illis poteſt elici ,
quę ſcientia dicatur practica,& ſpecula- G
tiua. Nam ſcientia practica eſt ſcientia
directiua alicuius praxis.i.eſt ſcientia cō
cluſionis dirigētis ſcientē circa aliquod
opus, uel operationem,quę eſt in pote-
ſtate noſtræ uoluntatis. ¶ Dirigit au-
tem concluſio practica circa opera-
tionem uoluntariam dupliciter, ſcili-
cet dictatiuè , & oſtenſiuè. Dicta-
tiuè, quæ dictat . id eſt ſignificat deter-
minatè aliquid eſſe faciendū,ut hęc con

cluſio. Deus coli debet die ſabbati cultu latriæ. Eccleſia eſt reparanda, & ſic de alijs. Oſtenſiuè, quæ oſtendit, id eſt ſignificat modum operandi uirtute cuius habens eam, dum intellectus dictat operandum eſſe, & uoluntas uult, poteſt rectè operari. Rectè dico ad normam artis, non uirtutis, ſaltem nō oportet: ut concluſio illa. domus componitur ex fundamento parietibus, & tecto: ligna debent ſic, uel ſic dolari &c. Primum pertinet ad prudentiā, qua ſcitur, quando operandum eſt, & quando non. & ſic de alijs circunſtantijs, ubi quo finem &c. quatenus opus ſiat uirtuoſè. Secundum pertinet ad artes mechanicas, & liberales practicas: logicam. ſ. & grammaticam, & rhetoricam. Hæ enim artes docent modum operandi ex materia conueniente: non autem dictant, quando operandum eſt: aut quando ab opere ceſſandum eſt. Sic logica, grammatica &c. docent quomodo arguendum, congruè loquendum, aut perſuadendum: ex quibus terminis, propoſitionibus, aut locis ſyllogiſmus faciendus eſt. Conſtructio congrua ponenda, & perſuaſio efficax ſit ordinanda, quæ omnia ſunt in poteſtate uoluntatis noſtræ. Non autem docent, quando hæc ſunt facienda, quo loco, aut coram quibus, ſeu quo fine &c.

Arti. 2. H. ❡ Articulus tertius. Circa hoc, quod auctor mouet quæſtione præſenti de differentia inter prudentiam, & moralem philoſophiā. Notandum eſt ex. iiij. quodlib. q. vj. & q. xij. tertij doct. breuis, & clara reſolutio huiuſmodi diſtinctionis. Vnde dimiſſis his, quæ infra dicuntur: diſtin: xxxvj. in tertio collectorio noſtro: prudentia poteſt capi, uel pro ſimplici habitu circa agibile ſecundum rectam rationem dictatiuo. Vel pro aggregato ex pluribus

Prudentia. Q͞d tripliciter accipitur. talibus ordinem aliquem adinuicem habentibus, ad bene uiuendum requiſitis. Accipiendo pro ſimplici habitu tripliciter accipitur. Primo modo generaliter pro quolibet habitu directiuo reſpectu cuiuſcunque agibilis mediatè, uel immediatè ſiue ſit propoſitionis per ſe notæ: ſiue notę per experientiam: ſiue ex talibus per doctrinam deductæ. Exēplum primi ut noticia huiuſmodi. Omni benefactori eſt benefaciendum, quæ eſt per ſe nota. Exemplum ſecundi. Iracundus eſt per manſueta uerba leniendus, quæ poteſt haberi per ſolam, uel etiam per doctrinam experientiam. Secundo modo accipitur pro habitu noticiæ immediatæ directæ circa aliquod agibile particulare per propoſitionem particularem ex per ſe nota tāquam ex maiore euidenter deductam: ut noticia huius. huic benefactori eſt benefaciendum. quæ ſequitur ex priori. Vnde ſequitur. Omni benefactori eſt benefaciēdum: hic eſt benefactor: ergo huic benefactori eſt benefaciendum. Tertio mō ſtrictiſſimè pro habitu ſiue noticia immediatè directiua circa aliquod particulare agibile per ſolam experientiam accepta, & non per deductionem ex magis uniuerſalibus. ut noticia huius: iſte iracundus eſt per māſueta uerba leniendus. ❡ Habitus autem philoſophiæ, uel ſcientiæ moralis. eſt habitus directiuus. circa agibile acquiſitus p doctrinam ex principijs per ſe notis: uel experiētiam: & non ex actibus circa particularia.

❡ Per hoc dicendum eſt, capiendo prudentiam pro habitu ſimplici, & primo modo: non diſtinguitur a ſcientia morali. Capiendo ſecundo modo: pro ſimplici habitu, etiam non diſtinguitur a ſcientia morali: quia nota circa particulare agibile inquantum illa deducitur doctrinaliter ex per ſe notis. pertinet ad moralem ſcientiam, ſiue philoſophiam. Accipiendo autem tertio modo ſic diſtinguitur a morali ſcientia, ſeu philoſophia morali: quia moralis ſcientia habetur per doctrinalem deductionem: prudentia uerò ſolum per experientiam. Et ſic accipit philoſophus cū ponit illa diſtingui: quia ſic prudentia duntaxat noticia particularium, uel uniuerſalium per actus experimentales precisè circa ſingularia accepta. Hinc. vj. Ethicorum. c. iij. philoſophus diſtinguit prudentiam ab arte, & ſcientia. Ab arte quia eſt de agibili quod contingit aliter ſe habere ab arte: quoniam aliud

eſt genus actionis, & factionis. ¶ Et breuiter eſt illa diſtinctio inter prudentiam, & moralem ſcientiam, quæ proportionabiliter eſt inter notitiam experimentalem, & artem: ſic accipit philoſophus. vi. Ethicorum ubi ſupra, & in proemio Metaphyſicæ: ubi tradit philoſophus: ꝙ ex ſenſu fit memoria: ex memoria experimentum: ex multis experimentis inducitur una uniuerſalis, quæ eſt principium artis hoc eſt ex ſenſationibus, quę ſunt notitię intuitiuę fit memoria. id eſt notitia memoratiua eiuſdem obiecti cuius fuit ſenſatio. & hæc memoratiua eſt notitia abſtractiua. Et ambæ ſenſatio, & memoria ſunt notitiæ ſingulares ſimplices apprehenſiuæ: ex multis autē memorijs fit experimentum. ¶ Eſt autem experimentum iudicium alicuius ſingularis ſenſati cauſatum ex multis memorijs conſimilium prius ſenſatorum: ut qui per tactum nouit hunc ignem eſſe calefactiuum, & hunc ignem &c. Viſo alio igne, quem per actum non ſenſit: ex memorijs ignium, quos prius ſenſit calefacere: iudicat etiam hunc calefacere: hoc iudicium de illo ſingulari igne uocatur experimentum. Et ita experimentum eſt notitia iudicatiua de ſingulari ex memorijs ſimilium ſingularium prius ſenſatorum. ¶ Eſt ergo ſenſatio prima notitia intuitiua: memoria abſtractiua experimentum adhæſiua, ſiue iudicatiua. Ex multis autem experimentis accipitur uniuerſalis ſecundum modum ſupra quæſtione ſecunda prologi tactū: quæ propoſitio uniuerſalis eſt principium artis. ¶ Expertus ergo eſt, qui procedit ex huiuſmodi ſingularibus, ex quibus tamen colligit multas uniuerſales ſibi per experientiam notas. Non autem ut talis acquirit notitiam alicuius uniuerſalis ex alijs magis uniuerſalibus: Artifex uerò ut talis incipit a principijs per ſe notis: uel etiam notis per experientiam. et ſi non ſibi: tamen creditis tanquam ab alijs expertis. ¶ Ex quo ſequitur: ꝙ purus artifex non etiam expertus nullarum concluſionum ſcientiam habet: niſi earum tantum quę mediatè, uel immediatè deducuntur ex principijs per ſe notis. Nam illarū, quæ deducuntur ex principijs notis per experientiam non habet euidentem notitiā: ſicut nec de principijs, quę non accepit per experimentum. Suo modo dicatur de prudentia, & morali philoſophia, ſiue ſcientia quia prudens eſt expertus: ſciēs uerò tanquam artifex. Si uerò prudentia accipitur aggregatiuè: poteſt etiam accipi ſimpliciter: uel pro aggregato ex prudentijs ſimplicibus primo modo accipiendo: uel tantum ſecundo modo: uel tantum tertio modo. Et poteſt proportionabiliter dici ſicut de prudentia pro ſimplici habitu. &c.

Experimentū. K L M Prudentia aggregatiua tripliciter accipitꝰ.

QVAESTIO. XII.

A VTRVM theologicus habitus ſit practicus, uel ſpeculatiuus &c. ¶ Supponitur ex prioribus: ꝙ theologia non eſt habitus unus: ſed aggregatum ex multis notitijs non ſolum numero: ſed etiam ſpecie diſtinctis. Nam omnis notitia theologicæ ueritatis pertinet ad theologiam. Omnis ueritas neceſſaria ad ſalutem, eſt ueritas theologica: ut dictum eſt. q. j. prologi. Hę autem multæ ſunt: ut notum eſt. ¶ Sunt autem de quæſtionis materia opi. contrariæ, quarum una ponit ꝙ theologia eſt ſimpliciter ſpeculatiua: alia ꝙ ſimpliciter eſt practica. ¶ Contra quas eſt hæc reſponſio auctoris. B Aliqua notitia theologica eſt ſimpliciter ſpeculatiua, & aliqua ſimpliciter practica. Patet: quia aliqua eſt notitia concluſionis directiuę ad opus, ſeu ad operationem: alia non. Exemplum primi: ut notitiæ illarum: deus eſt diligendus ex toto corde: ſabbatum eſt ſanctificandum: orandum eſt pro loco, & tempore. Exemplum ſecundi. Deus eſt trinus, & unus: pater generat filium: perſonarum diuinarum una eſt ſubſtantia, æqualis gloria, coęterna maieſtas. ¶ Sed eſt dubium: quando concluſio practica deducitur ex principijs ſpeculatiuis: an habitus totius demonſtrationis ſit

De habitu theologico. Cōclu. reſponſ. Obiectio.

practicus, uel ſpeculatiuus. Solu. Aequiualenter eſt ſimul practicus, & ſpeculatiuus non formaliter: ſed æquiualenter: quia æquiualet habitui principij, & concluſionis: quorum ex hipotheſi alter eſt ſpeculatiuus: alter practicus. ¶ Ex quo ſequitur: ꝙ ſpeculatiuum, & practicum non immediate opponūtur, quia datur medium. ¶ Vel dicendum: ꝙ cum ſcientia diuiſione immediata diuiditur in ſpeculatiuam, & practicam. Scientia accipitur pro noticia unius complexi propoſitionalis tantum, & nō totius diſcurſus &c. ¶ Dubitatur primò. An habitus theologicus pertineat ad aliquē de quinque, quos ponit philoſophus. vj. Ethicorum. Solutio. Philoſophus ibi ſolum loquitur de habitibus euidentibus. Multi autem ſunt habitus theologici ineuidentes, ſcilicet ueritatum tantum creditarum, & illi non pertinent ad aliquem illorum quinque &c. Multi etiam ſunt habitus euidentes: & ſi ſunt princip: orū per ſe, uel per experientiam notorum: pertinent ad intellectum. Si uerò concluſionum demonſtratarum, & ſunt practici pertinent ad prudentiam. Si ſpeculatiui pertinent ad ſcientiam. Si totius demonſtrationis pertinent ad ſapientiam &c. ¶ Dubitatur ſecundò. Vtrum habitus theologicus debeat poni in intellectu practico, uel ſpeculatiuo. Reſponſio. Si practicum, & ſpeculatiuum reſpectu intellectus dicunt non ſolum actum, ſed aptitudinem: omnis intellectus eſt practicus, & ſpeculatiuus: quia omnis intellectus poteſt in ſe habere noticiam practicam, & ſpeculatiuam. Et per hoc dicitur: ꝙ habitus theologicus eſt in intellectu practico, & ſpeculatiuo: quia in intellectu. Si uerò dicunt tātum actum, ut intellectus practicus dicatur intellectus habens in ſe actu noticiam practicam, & ſic de ſpeculatiuo: tūc habitus theologicus practicus eſt in intellectu practico: habitus theologicus ſpeculatiuus eſt in intellectu ſpeculatiuo. Stat tamen: ꝙ intellectus practicus ſit in intellectu ſpeculatiuo, & ſpeculatiuus in intellectu practico: ſi intellectus habeat ſimul habitum practicum, & ſpeculatiuum. ¶ Dubitatur tertiò: quis illorum habituum ſit mobilior, ſpeculatiuus, an practicus. Solutio. Aliquis practicus eſt nobilior ſpeculatiuo, & aliqs ſpeculatiuus eſt nobilior practico ſecundum differentiam obiectorum, & certitudinis, ex quibus arguitur nobilitas actuum, & habituum. ¶ Multa alia tanguntur in ſolutionibus rationum pro opinionibus &c.

Arti. 1. Dub. 1. C — Dub. 2. D — Dub. 3. E

¶ Finem habet in his notatis, quàm breuiter, & ſuccinctè epitoma prologi admodum diffuſi, uenerabilis inceptoris Guil. Ockam. ubi ſtudioſus lector latius inuenire poteſt, quod hic trūcatim proponitur, paucis adiectis, & quibuſdam mutatis.

FINIS.

Primus liber ſec tẽtiarum diuiditur in

Procmium
quo oſtendit generale obiectũ theologicũ, & totius operis procedẽdi modũ diſt. j.
Veritatem credendã de eſſentiæ vnitate, & perſonarum trinitate proponit. diſtin. ij.
Intelligentiã creditorũ rationibus planis, & ſimilitudinibus cõgruis aperit. diſt. iij.

Se

Proprietates

Dubia ſoluit circa gñationis
Terminũ per noia
Concreta. utrũ deus generet deum. diſt. iiij.
abſtracta: vtrũ eſſentia generet, vel generetur diſt. v.
Modum Vtrum pater generet neceſſitate, vel volũtate. diſt. vj.
Principiũ Vtrum potentia generandi ſit in filio. diſt. vij.
Eſſentiæ Quę ſunt actualitas, ſimplicitas, imutabilitas. diſt. viij
filij per generationes coæternitatẽ diſt. ix.

Emanationẽ ad intra ſc. quantum ad
Perſonam procedentem. diſtin. x.
Principium, a quo procedit. diſtin. xj.
Spirantium habitudinem. diſtin. xij.
Comparationem ad generationẽ. diſt. xiij.

perſonæ reſpicientes

Proceſſionẽ ſc. ad extra quantũ ad
principium a quo
diſtinctum. diſtin. xiiij.
indiſtinctum. diſtin. xv.
Modum
viſibilem diſtin. xvj.
inuiſibilem diſtin. xvij.
Proprietatem, ſecundum quam natus eſt procedere. ſ. donum. diſtin. xviij.
Veritatem determinat quantum ad
æternitatem, & magnitudinem. diſtin. xix.
potentiam. diſtin. xx.

vtriuſq;
Dubia abſoluit quantum ad prædicationem perſonarum cum ſigno excluſiuo ſolus. diſtin. xxj.

Loquendi modum de ea
In genere diſtinguens diuerſa nomina diſt. xxij.
Eſſentialia
In ſpecie quantũ ad nomina
nõ numeralia. ſ. de noie pſona diſt. xxiij.
numeralia. diſtin. xxiiij.
regreditur ad nomen perſona. diſt. xxv.
pſonalibus
vt ſunt in ſingulis perſonis. diſtin. xxvj.
ut exprimuntur noibus uarijs. diſtin. xxvij.
Aeterna
Propria
nõ pſonalib⁹ innaſcibilitate. diſt. xxviij.
cõmuni ſpiratione. diſt. xxix.
ſecundum ſe
Tpalia diſtin. xxx.

Tractatum, quo agit, de trinitate bñdicta quo ad

Relatiua appropriata
Veritatem oſtendit diſtin. xxxj.
Dubia ſoluit. diſt. xxxij.
Proprietates ad pſonas. xxxiij.
& eſſentiam. diſtin. xxxiiij.
Cõparatiuè comparando
Secundũ ſe diſt. xxxv.

Sapientia, qua res extra cognoſcit
in generali
Eas continet obiectiuè. diſtin. xxxvj.
Eas inhabitat ſanctificatiuè diſtin. xxxvij.
quo ad res cognitas prout
ſe habet ad eas
caſualiter. diſt. xxxviij.
immutabiliter. diſt. xxxix.
in ſpeciali quo ad eius
effectum. diſtin. xl.
cauſam. diſt. xlj.

Attributa quæ ſunt

Omnipotentia, qua ad oia pducit oſtendens penes quid
attenditur diſtin. xlij.
quouſq; protenditur. diſt. xliij.
quomodo ea operetur diſt. xliiij.

voluntas, de qua determinat quo ad
Se. diſt. xlv.
Effectum
opiniones recitãdo diſt. xlvj.
veritatẽ elucidãdo. diſt. xlvij.
Affectum, ſeu uoluntatem humanam. diſt. xlviij.

PROLOGO utcumq; terminato: ſuadet ratio: ut ad quęſtiones circa ſingulas diſtinctiones per doc. motas oculum dirigamus: præmiſſo ſemper textus ſummario, tribus concluſionibus partiendo. Vt autem in genere pateat, de quibus magiſter in hoc primo pertractat: conſiderandum eſt, ꝙ totus ille liber primus diuiditur in proemium, & tractatum. In proemio quaſi in genere, & proemialiter tangit omnium quatuor librorum materiam: cum hoc aperiens determinandi modũ: & hoc facit diſt. j. In tractatu uerò inſẽtum proſequitur: agens de deo ſecundũ rationem naturalis perfectionis. ❡ Siue breuius in tractatu agit de trinitate ſuperbenedicta quo ad ſe, & quo ad quædam attributa, q̃ ſibi cõueniunt reſpectu creaturæ a diſt. xxxv. & deinceps uſq; in finem. Quo ad ſe, & ſibi intrinſeca tripliciter. ſ. quo ad ſe a diſt. ij. uſq; ad ſeptimam. Quo ad proprietates perſonæ, & eſſentiæ diuiſim, & cõiunctim a diſtin. viij. uſq; ad xxj. incluſiuẽ. Quo ad modum loquendi de ea in genere, & in ſpecie a diſt. xxij. uſq; ad. xxxiij. Hæc uolente domino in proceſſu latius patebunt. ❡ Sententia textus his ſubnotatis complectitur cõcluſionibus. ❡ Prima. Totius theologiæ tam ueteris, quàm nouę legis determinatio circa res uerſatur, & ſigna. ❡ Secunda. Aliquę res ſunt, quibus fruendum eſt: aliæ, quibus utendum: aliæ uerò utuntur, & fruuntur. ❡ Tertia. Res, quibus fruendum eſt, nos beatificant: quibus utendum eſt, ad beatitudinis conſecutionem adiuuant.

DISTINCTIO. I.

QVAESTIO. I.

A Vtrum tantum oi alio a Deo ſit utendum.

CIRCA diſtinctionem primam doctor ſex mouet quęſtiones. Prima, utrum tantũ omni alio a deo ſit utendũ. Dimiſsis argumentis pro, & contra more ſolito formandis: hic, & in ſequentibus diſt. primò ponentur notabilia: deinde concluſiones, demum mouebuntur, & ſoluentur dubia. ❡ Quantum ad articulum primum. Primò notandum circa terminum uſus, uel uti, ꝙ uti quandoq; accipitur communiſsimè pro cuiuſcunq; potentię operatione naturali: & ita diſtinguitur contra ocium. Sic accipitur in illa regula topica. Cuius uſus bonus ipſum quoq; bonum. Et ſic vſus poteſt dici operatio cuiuſcunq; potentiæ, ſiue principalis, ſiue inſtrumentalis. ſic utimur oculis ad uidendum: & habitibus ad expeditius agendum. Sic inquit Augu. uirtutibus nemo malè utitur. Accipitur quandoq; prout diſtinguitur cõtra diſſuetudinem, & hoc modo deſcribitur a uictorino. Vſus eſt actus frequẽter elicitus a potentia. & ſic nihil addit ad primam acceptionem, niſi frequentiam. Iſtis duobus modis cuiuſlibet potentiæ actus poteſt dici uſus. de iſtis nõ eſt ad propoſitum. Sed ſumitur hic uti, prout dicit actum uoluntatis: & hoc tripliciter. Primò communiter pro acceptare aliquid, & ſic ſumit beatus Augu. j. de trini. c. xj. Secundò minus communiter, ſiue ſtrictè: & ſic eſt acceptare, uel deacceptare aliquid propter aliud: & ita dicit actum uoluntatis relatæ ad aliud, ſiue ſit ordinatus, ſiue inordinatus. Tertio modo accipitur propriiſsimè: & ſic eſt acceptare, uel deacceptare aliquid propter aliud præciſè, quo fruẽdum eſt: & ſic diſtinguitur contra actum inordinatum: & hoc modo frequenter ſumit beatus Augu. ❡ Ex illo ſumi poteſt, ꝙ illo eſt utendum, quod eſt propter deum amandum, uel odiendum. Vtendum dico ordinatè. In genere autem ſumitur, prout patuit in ſecundo membro ❡ Sequitur etiam ex illis, ꝙ utimur potẽtia, qua operamur: habitu, quo regulamur: obiecto, ad quod inclinamur: actu, quo mouemur. ❡ Ex his pro intellectu quæſtionis infert doc. quòd quæſtio intelligitur de uſu, quo dicimur uti aliquo tanquam obiecto, & ſic uti quandoque dicit omnem actum uoluntatis. Strictè uerò ſumptum dicit actum diſtinctum

Arti. 1. Nota. 1

Vſus.

Vti triplicitex

Corol. 1.

Corol. 2.

contra frui: ſemper tamen eſt actus uoluntatis. unde diſt. in. &. q. preſenti. arti. ij. dicit, ꝙ vti quandoq; accipitur. ut diſtinguitur contra frui. Quandoq; & ſtricte pro actu terminato ad aliquod obiectum: qui actus cauſatur ex actu fruendi reſpectu alicuius. Strictiſsime pro actu, qui exiſtēs unus tendit in aliud pp aliud. ¶ Secundo notandum: ꝙ aliquid

Nota. 2 B Aliquid aſſumere in facultatē uolūtatis pōt intelligi dupliciter.

aſſumere in facultatem uoluntatis poteſt intelligi dupliciter. Vel propter ſe, & ſine relatione in aliud, uel propter aliud, & cum relatione in aliud actu, uel habitu. ſecundum modū loquendi Gre. diſtinct. j. quæſt. j. arti j. Aſſumere aliqd in facultatem uoluntatis eſt uoluntatē circa ipſum habere actum aliquem tan quam circa obiectum, ipſum, ſcilicet acceptando, uel deacceptando: uolendo, uel nolendo. Aſſumere in facultatem uoluntatis propter ſe, & ſine relatione in aliud: eſt quando aliquid aſſumitur in facultate uoluntatis: etiam ſi nihil per intellectum præſentaretur uoluntati. Sed aſſumere in facultatem uoluntatis propter aliud, eſt quando ſumitur aliquid alio coaſſumpto, quod niſi per intellectum uolūtati pręſentatum fuiſſet: aut præſentaretur: uolūtas non haberet circa ipſum talem actum. ¶ Primus eſt non referens in aliud. Secūdus uero eſt referens. Exemplum primi: uelle bibere delectantem potum, & dulcem, ſine relatione ad ſanitatem conſequendam. Exemplum ſecundi: uelle huiuſmodi potum præciſe propter ſanitatem, ſiue dulcis ſit, ſiue amarus: dum, ſcilicet nollet potum talem, ſi non pręſumeret ſe per eum conſequi ſanitatē. ¶ Primus actus; quæ eſt non referens duplex eſt. Nam illud obiectum quandoque aſſumitur a uoluntate tanquam ſummum ſibi poſsibile præſentari: ita ꝙ in eo ponit timorem lætitiæ ſuæ: ſiue uere ſit ſummum: ſiue ſolum in æſtimatione, & appreciatione hominis errantis. Si eſt uere ſummum: tunc actus ille proprie dicitur fruitio. unde Auguſt. j. de doc. chriſt. Si uero inhęſeris finem in ea ponens lętitiæ tuæ, tunc uere, & proprie dicendus eſt frui. ¶ Quādoq; uero talis actus

Frui.

non referens fertur abſolute in obiectū: ita ꝙ actu nec acceptatur ut ſummū: nec ut non ſummum. Et ſi nihil aliud pręſentaretur uoluntati per intellectū: nihilominus acceptaretur, uel deacceptaret: ſicut. n. intellectus ſimpliciter poteſt ferri in aliqd, ꝙ placet, uel diſplicet: ita uolūtas ſimpliciter pōt ipsū acceptare uel deacceptare ſub cōceptu boni placētis, delectantis, & nec ſub ratione ſummi, nec ut non ſummi: & ſic tenet Adam, ꝙ alio a deo eſt fruendum: puta ſi res aliqua abſolute amatur: ſine relatione qua cunq: in aliud, & etiā non ut ſummum aliquod amandum: ſic dn̄r uirtutes propter ſe appetēdæ. ¶ Secūdus actus, quo ſecundum aliquid acceptatur, uel deacceptatur propter aliud: poteſt etiā fieri dupliciter. Vno modo ꝙ tale obiectum præciſe acceptetur propter aliud acceptatum: ita ꝙ eius acceptatio ſit cauſa effectiua acceptationis alterius, ꝓpter ipſum, & ꝙ ſine eo actu fuiſſet acceptatū. Et hic. amor ſolet dici amor concupiſcētiæ tm̄, & præſupponit neceſſario actum amicitiæ a quo cauſatur effectiue, & habet ſolum unum obiectū, ut cum diligo proximum propter deum: actus dilectionis dei, cauſa eſt effectiua actus dilectionis proximi, & habet ſolum proximum pro obiecto, & ſic propter denotat cauſalitatem actus alterius obiecti, qn̄ diligitur amore amicitiæ: & non denotat. ꝙ utrunq: dilectū ſit obiectum illius actus, qui dicitur uſus, ꝙ utrunque dilectum ſit obiectum illius actus, qui dr̄ uſus, uel concupiſcentię tm̄: ut patet in ij. diſt. j q. v. & in doc. q. iii. ſecundi. ¶ Alio modo ſecundum. d. Cameracen. & doc. loco alle. ac Holkot. q. iiii. j. & i coll. nr̄o ubi ſupra. Licet diſſentiat ſaltem uerbaliter Greg. de arim diſt. x. primi. q. j. ar. j. pōt hoc fieri uno actu: ut ſcilicet uoluntas tendat in aliquid ipſum acceptando propter aliud: non diuerſis actibus: ſed uno tantum. Et tunc propter non eſt nota cauſalitatis acceptationis unius propter aliud: ſed eſt nota, ꝙ utrumq; acceptatum eſt obiectum illius actus habētis diuerſas denominationes: ut uelle Ioannē propter deū, pōt eſſe unus actus ha

C Secundus actꝰ pōt fieri dupliciter.

bens utrunque,ſcilicet Ioānem, & deū
pro obiecto. Iſto enim actu unum præ-
ciſe acceptatur propter aliud : & ſolet
alibi dici actus amoris, amicitiæ,& con
cupiſcentiæ ſimul, & eſt ſtrictiſſima ac-
ceptus actus utendi ſecundum doc. q.i.
præſentis diſt. ¶ Et forte poſſet fieri alia
diuiſio huius relationis:cū.ſ.aliquid ac-
ceptatur prporer aliud,actualiter acce-
ptatum,ſiue dilectum. Aut ſolum habi-
tualiter:ut cum pauperi datur eleemoſy
Nota.3 na ſine actuali cogitati one dei. ¶ Pro
cuius intellectu breuiter notandum ter
tio ad concordandum dicta doct. Greg.
ſcilicet & OcKam ꝙ tripliciter contin-
git aliquid referri in finem debitum ſe-
cundum Sco. diſt.ii.xlj.ſecundi.&.ſ.bo
na. Et totuplicitet contingit actum nō
referri. Referri contingit actum primò
actualiter:dum quis actu cogitans de fi
ne uult actum propter finem. ¶ Virtua-
liter:quando ex cognitione, & dilectio
ne finis,deuentum eſt ad uolendum:ali-
quid,quod conducit ad finē: licet tunc
non cogitet actu de fine. ¶ Habituali-
ter:quando aptus natus eſt referri in fi-
nem. Vel ſic, quando manens cum cha
ritate eſt referibilis in finem.Dicitur.n.
ſecundum illum modum loquendi(ſup-
poſito ꝙ in uoluntate poſſunt eſſe duo
actus reſpectu eiuſdem obiecti) ꝙ actus
dicitur tunc referri,uel eſſe referens ha
bitualiter:qñ eſt recte circumſtantiona
tus de genere bonus,rationi rectæ,con
ſentaneus:ita ꝙ poſſet per uoluntatem
in finem debitum referri : ſi haberetur
de eo actualis cogitatio. Sic dicitur nō
referri primò negatiuè: quia nec actua-
liter, nec uirtualiter refertur. Secundò
priuatiuè:quia non eſt natus referri: ut
actus peccati.Tertiò contrariè:quia cor
rumpit principium referendi: puta gra-
tiam: ut peccatum mortale. ¶ Secundū
hāc diſt. facilè ſaluari poteſt dictum Gre
gor. tenentis, nullum actū eſſe morali-
ter bonum ſine relatione actuali, uel ha
bituali in finem ultimum. Siquidem re
ferre habitualiter, eſt actum eſſe aptū
natum referri actualiter. Dico etiam :
ꝙ ipſe agens non ſit in gratia, ſicut ali-
quis infidelis deum ignorans : & tamen
eliciens actū aliquem ſecundum dictamē
rationis rectę lumine naturali illuſtratę:
is dicitur habitualiter referre:eo ꝙ pro-
ducit actum non malum natum referri
actualiter in finem ultimum: ſed de hoc Corol.
alibi . ¶ Ex illis nunc colligi poteſt: ꝙ 1.
ſicut quicquid aſſumitur in facultatem
uoluntatis:aſſumitur ſiue propter ſe: ſi-
ue propter aliud. ita omnis actus uolun
tatis poteſt dici uſus , uel fruitio largè
ſumptis terminis. Ita habet Greg.diſt.j.
arti.j.propoſitione.iij. Et ſumitur pro-
pter ſe ut tantum ualet .i. non propter
aliud:ſiue ſine relatione in aliud. Si.n.
uoluntas diligit obiectum præſentatum
propter ſe:poteſt dici fruitio.Si propter
aliud:uſus:ita enim plerią; utuntur uo
cabulis: & termini ſunt ad placitum, &
hoc modo non datur actus medius .
¶ Secundò ſequitur;ꝙ dum aliquid aſſu 2
mitur in facultatem uoluntatis propter
aliud: non curando an ſit finis ultimus ,
uel non: hoc poteſt fieri uno actu, uel
duobus actibus,quorum unus eſt cauſa
effectiua alterius. Si uno actu tantum :
dicitur uſus tantum, ſiue amor concu-
piſcentiæ tantum.Si duobus:tunc habet
duas denominationes propter duo obie
cta ad ſeinuicem ordinata:ut uſus,frui-
tio,amor amicitię,& cōcupiſcentię &c.
¶ Tertiò ſequitur : ꝙ dum uoluntas ali- 3
quid acceptat propter ſe & non propter
aliud:hoc eſt ſine relatione in aliud:il-
lud contingit dupliciter:uel quia acce-
ptat ipſum ut ſummum non referibile in
aliud:uel quia abſolutè acceptat ipſum:
nec ut ſummum , nec ut non ſummum:
ut poſſibile eſt fieri ad nudam, & ſubitā
obiecti alicuius præſentationem . Si
tunc omnis actus referibilis ſiue refe-
rens, ut Cameracen. loquitur , dicitur
uſus,& è regione qui non eſt referens ,
ſiue referibilis: dicitur fruitio largè: ite
rum non datus actus medius inter frui,
& uti. ¶ Sed ſi acceptare aliquid propter
aliud dicitur uti,& acceptare aliqđ pro
pter ſe ut ſummū acceptabile,non refe-
ribile,in aliud dr̃ frui : poteſt dari actus
medius:quo acceptatur aliud propter ſe
abſolutè,& nō propter aliud:& tñ nec ut
ſummū nec ut nō ſummum . ſed ut bo-

num honeſtum. Hos tres modos innuit
philoſophus.j.Ethic. c.vij. ubi oſtendit
aliquid eſſe proſequibile, ſiue uolibile:
aut propter ſe tantum, ut felicitatem:
aut propter ſe,& propter aliud: ut bonū
delectabile, & bonum honeſtum. Item
uirtutes: non enim omnes, quod diligi-
tur propter ſe, diligitur ut ſummum: nec
idem eſt diligere aliquid propter ſe, &
ut ſummum in bonum. ¶ Diligere pro-
pter ſe, eſt diligere non propter aliud o-
ſtenſum uoluntati per intellectum: ita
ſcilicet ꝙ ſi nihil aliud oſtenderetur uo
luntati, adhuc amaretur: & tamen non
ut finis ultimus. Diligere uerò ut ſum-
mum bonum eſt uelle alicui ſummā per
fectionem, & ipſum ut tale uenerari.
Nota.4 ¶ Quartò notandum, ꝙ uſus poteſt eſſe
E ordinatus,& inordinatus. Vſus ordina-
Vſus po tus eſt reſpectu obiecti referibilis in a-
teſt eſſe liud, tanquam in ſuum finem uerum, &
ordina debitum. Inordinatus uerò, quando ali
tus & in quid acceptatur in facultatem uolunta-
ordina- tis propter aliud minus bonum: ſiue con
tus. tra dictamen rationis rectæ, quod non
eſt eius finis debitus: ut diligere deum fi-
naliter propter retributionem tempo-
ralem: aut propter ſeipſum hominem fi
naliter: & ſic ſolum propter ipſummet
Arti. 2. hominem. ¶ Quantum ad articulum ſe-
Cōcl. 1. cundum ponendę ſunt concluſiones ad
F dubium reſponſales. ¶ Prima concluſio:
Accipiendo uſum communiter ut ſe ex
tendit ad uſum ordinatum, & inordi-
natum: obiectum uſus poteſt eſſe quod-
libet ens creatum, uel increatum. Patet:
quia quodlibet ens poteſt ex uolunta-
tis libertate diligi propter aliud: ſiue ac
ceptari, aut deacceptari propter aliud:
ergo quodlibet ente cōtingit uti. ¶ Co
Coroll. rollarie ſequitur: qlibet actus uoluntatis
hoc mō poteſt dici uſus. Patet aut. Aug.
dicētis. Vti eſt aſſumere aliquid in facul
taté uolūtatis. Aſſumit in facultatē uo
luntatis, idcirca quòd uoluntas actū eli
cit tanquam circa obiectum ſibi præ-
Cōcl.2. ſentatum. ¶ Secunda concluſio. Deus
non eſt ſubiectum uſus ordinati. Pro-
batur. Cum deus ſit finis ultimus: non
poteſt in aliud ritè referri: nec poteſt
ordinatè aliquid plus appreciari deo: er-
go nihil poteſt plus amari deo: nec deus
poteſt rectè diligi propter aliud magis
amatum: nec deus poteſt eſſe obiectum
nolitionis. ¶ Tertia concluſio. Om- Cōcl. 3.
ne aliud a deo poteſt eſſe uſus ordinati
obiectum: cum poſſit referri in ipſum,
ut in finem ultimum. Probatur. Si eſt
bonum: poteſt propter ipſum rectè dili-
gi. ſi malum: poteſt propter ipſum rectè
deteſtari. Coroll. Obiectū actus uten-
di non eſt tantum utile: quia omni illo Coro. 1
dicuntur uti, circa, quod uoluntas po-
teſt elicere actum. Vtile uerò, quod eſt
appetendum propter aliud conſequen-
dum. Sed multa uult uoluntas propter
aliud, quæ tamen non ſunt utilia. ¶ Co 2
roll. ſecundum. Dilectio dei propter
retributionem perpetuam, aut tempo-
ralem non eſt uſus: quia uſus eſt aliquid
acceptare propter illud, quo fruendum
eſt. ſupra nullo alio a deo eſt fruendū.
¶ Coroll. tertium. Non eſt idem ama- 3
re aliquid amore concupiſcentiæ, & ip-
ſo uti: quia deus diligitur a nobis pro-
pter retributionem: ut propter denotat
cauſam motiuam non principalem, & ul
timam: & tamen non eſt eo utendum.
Diligimus enim deum actu ſpei ut bonū
noſtrum: ſed non finaliter propter nos:
ſed propter ſeipſum. Illo uerò dicimur
rectè, & ordinatè uti: quod præciſè, &
tantum propter aliud, quo fruendū eſt
diligimus: & hoc ſolum competit creatu
ræ. Voluntas autem diligit deū non tm̄
amore concupiſcētiæ. ſed & amore ami
citiæ, & hoc principaliter. Vti uerò eſt
acceptare, uel deacceptare aliqd præciſè
pp aliud. ita ꝙ ſi illud aliud uolūtati per
intellectū non oſtenderet: non diligeret
ipſum: ſic aūt non eſt de deo. ¶ Quantū Arti.3.
ad articulū tertium mouenda ſunt dubia
circa prædicta, & ſoluenda. ¶ Dubiū pri Dub 1.
mum de actu medio inter fruitionem & G
uſum: an ſit poſſibilis, & uidetur, ꝙ non:
quia diuiſio actus in uſum, & fruitionē
data eſt per oppoſita. Præterea. ſi aliquid
amatur propter ſe, & non propter aliud:
ergo amatur ut finis ultimus. Præterea
ſecundum Greg. diſt. j. q. j. artic. j. Dili-
gere aliquid propter ſe: ſic ꝙ nō propter
deū finaliter actu, uel habitu: pctm̄ eſt:

¶ Solutio: diuerſi diuerſimode accipiũt uti, & frui, & cum nomina ſint ad placitũ etiam diuerſa dicunt. Claret autem ex notabili tertio quando, & qualiter actus medius ponendus eſt inter frui, & uti. Patuit etiam: ꝙ non omne, quod amatur propter ſe, amatur tanquam finis ultimus, ſaltem poſitiuè. Contingit.n. enim aliquid relatiuè in ordine ad aliud: & ut finem ultimum. Verum quidem eſt, quod diligere aliquid relatiuè, uel ſine relatione in aliud nõ habet mediũ. Sed diligere aliquid propter aliud, & diligere aliquid ut finem ultimum, habet medium, quo diligitur aliquid abſolutè: nec propter aliud præcisè. Nec ut ſummum tanquam plus omni alio amandũ: etiam ſi nihil aliud uoluntati præſentaretur per intellectum: ut ſi quis appræhendat uirtutem, uel aliam creaturam diligibilem: nihil cogitando de deo, aut felicitate: poteſt rem talem diligere ut ſic appræhenſam. Et licet actu non refertur ille actus in deum: nec etiam fortè uirtualiter: ſufficit tamen: ꝙ habitu referatur. Et hoc credo Grego. uoluiſſe, cum uoluit omnem actum debere referri actu, uel habitu in finem ultimum, ſi ſaltem debet euadere peccatum id eſt, ut ſit nõ peccatum: intelligo negatiuè: non contrariè. Intelligitur enim per peccatum apud ſanctos & docto. quandoque actus, qui non eſt ſufficienter circumſtantionatus, circumſtantiis omnibus requiſitis ad hoc, ꝙ actus ſit moraliter bonus: licet talis actus ſit non uitioſus, & non culpabiliter malus: nec omnis defectus circunſtantiæ requiſitæ ad bonitatem actus facit ipſum malum

Quid aliqñ dicat peccatum.

H contrariè: ſed ſolum negatiuè. ¶ Eſt autem contrariè malus: quando deficit circumſtantia adeſſe debita, & ad quam eliciens pro tunc tenetur. Secus ſi pro tunc non obligat ad illam. Verum defectus circumſtantiæ requiſitæ ad hoc, ꝙ actus ſit moraliter bonus: tollit eius bonitatem, & facit eum non bonum negatiuè: non autem malum, contrariè ad bonũ, ſed indifferentẽ: alias nullus actus eſſet indifferens. ¶ Ad Greg. dr̃: ꝙ nulli bi explicat, quid ſit actũ habitu referri in Deum, & ideo mens eius latet: ſi tñ intelligit (per habitũ referre) ut patuit notabili. iiij. credo dicta ſua eſſe uera. l. ſi quis diligit aliquid, & non diligit ipſum propter deum actu, uel habitu, profectò peccat. q. j. Peccat inquam. quia diligit contra præceptum. Nam nõ referri negatiuè claruit, quid ſit. Irẽ non referri priuatiue, uel cõtrariè eſt actum elicere, qui non eſt natus: & hoc nõ eſt niſi pro propter peccatũ. Qui ergo nec actu, nec habitu actũ referre in deũ, is peccat: quia elicit actum malũ, qui in deum referri non poteſt. Eliciens autẽ actũ de genere bonum, aut indifferentẽ: licet non moraliter uel meritoriè bonum: quod utiq; eſt infidelium, & philoſophorum: dr̃ actum talem habitu referre in deum: q̃a elicuit actũ natum referri: licet nullã de deo habeat cognitionem. ¶ Hoc modo multa dicta Greg. faciliè ſaluari poſſunt: oportet. n. frequenter illa nomina peccatũ, malum, indebitum &c. ſumere non contrariè: ſed ſolum contradictoriè: ut lapis dr̃ malus. i. nõ bonus cõtradictoriè: ſed nõ contrariè. Itẽ peccatum. i. actus nõ meritorius, aut moraliter bonus: nec illud dictũ eſt exorrum. ſ. dictis ſanctorũ conſonum. Hinc frequenter Aug. actionem non meritoriã dicit peccatũ, & uirtutem, quæ eſt ſine pietate, & quæ ad uitam nõ conducit: negat eſſe uerã uirtutẽ. lib. v. c. xix. de ciuitate dei. Itẽ. c. xij. Item lib. xxij. c. xxiiij. dicit uirtutes dandas filijs regni, & ꝑmiſſionis. Et lib. xv. c. xxij. hc actio infidelium peccatum eſt: id eſt, eſt actio non perducens ad uitam. Durum. n. eſt dicere: ꝙ in omni actione ſua philoſophi infideles peccauerint: ꝓpriè loquendo de peccato. ¶ Secundũ dubium eſt de actu utendi proprijſſimè ſumpto: an poſſit eſſe unus actus numero: cum quis diligit finem, & illud, quod eſt ad finẽ: an illa dilectio ſit unus actus, uel plures. Vel ſic: cum quis acceptat aliquid propter aliud: an uno actu tantum, uel pluribus acceptet utrumque. ¶ Tenet doctor utramque parte: quòd quandoque eſt unus actus, quo diligitur finis, & quod eſt ad finem, quandoque plures. Nam diligere ali-

Habitu referre.

Dub. 2. I De actu utendi propriiſſime ſũpto.

quid propter aliud, eſt diligere aliquid propter aliud dilectum: cuius dilectio eſt cauſa effectiua dilectionis illius: ut etiam habet Gregor. quæſtio. iij. prologi. articu. primo. & Ockam. quæ. iij. ſecundi. & quæſtio j. artic. ij. diſtinctio. præſentis. Et ſic tenet doctor cum Gregor. quæſtio. iij. prologi. articu. primo. Et loco nunc allegato. quæſtio. j. diſtinctio. primo. articul. ij. Ac Holkot. q. iiij. ꝙ ſunt plures actus, & unus eſt cauſa effectiua alterius: unde in hoc minus bene Gregor. impugnat Ockam: qa in ea parte penitus idē ſentiunt. ¶ Attamen licet alio actu diligatur huis: & alio id, quod eſt ad hūc: nec ſit idem obiectum utriuſque: poteſt tamen contingere, & eſſe: ꝙ eodem actu, & non diuerſis diligatur utrumque. Siquidem eiuſdem actus poſſunt eſſe plura obiecta ordinata ad ſeinuicem. Et cū dicitur, actus diſtinguuntur per obiecta: uerum eſt per obiecta eiuſdem rationis. Contra quod Greg. ponit hanc propoſitionem. Nullo actu, quo quis uult aliquid propter aliud ſicut ad finem: uult finem. Et ex conſequenti nullus vſus eſt fruitio. Probat autem Okam. q. iij. ſecundi dictum ſuum ſic. Omne dictatum a ratione ante omnem actum uolūtatis poteſt uoluntas velle: ſed ceſſante omni actu uolūtatis poteſt ratio dictare petrum eſſe diligendum propter deum: ſeu potionem amaram eſſe ſumendam propter ſanitatem: ergo huic dictamini uoluntas poteſt ſe conformare nullū actū uoluntatis preſupponendo. Idem oſtendit de nolle: quia poteſt ratio ſimpliciter dictare hoc eſſe nolendum: ergo uoluntas poteſt ipſum ſimpliciter nolle. Has rationes dicit eſſe non euidentes: & ideo eis quodammodo ſuppoſitis intentum probat ſic. Poteſt ratio dictare peccatum eſſe deteſtandum: quia a deo prohibitum: & uoluntas ſine omni alio actu uoluntatis præuio poteſt ipſum deteſtari. Præterea inquit Holkot ubi ſupra. q. iiij. ꝙ homo habituatus ad diligendū proximum propter deum poteſt elicere unum actum, quo utrumq; diligit: & ſic uno actu diligitur proximus, & deus, & deus magis, ꝗ proximus. Item uidetur ſonare Greg. q. j. arti. ij. diſt. præſentis, ꝙ aliquid quandoq; eſt uolitum propter aliud actu uolitum, & tunc dilectio primi cauſatur a dilectione ſecundi. i. propter quod aliquid eſt uolitum. Qn̄q; eſt uolitum propter aliud ſolum habitualiter uolitum, ſiue dilectū, & tunc ſecundum eum habitualis uolitio: ſeu propriē loquendo, habitualis diſpoſitio inclinatiua ad uolitionem illius finis, eſt cauſa partialis uolitionis eius, quod eſt uolitū propter finem. Sicut in ſanctis uiris charitas habitualis cauſa eſt cuiuſcunq; uolitionis eorū, qua uolunt aliquid propter deum: etiam ſi non actualiter de deo cogitent, & per conſequens nec ipſum actualiter ament: nec oportet ſecundum Holkot ubi ſupra. & Oyta. q. ij. arti. ij. propter, ſemper dicere cauſalitatē actus ſed ſufficit dicere cauſalitatem habitus: ut cum dr̄ aliquid diligi propter aliud: ſeu cum dicimur uti aliquo: ſatis eſt, ſi acceptatur propter aliud acceptatū actu, uel habitu. Non. n. ad uſum in genere requiritur actualis relatio in aliud magis dilectum: ſed ſufficit habitualis: ſic aliquis ſumit medicinam propter ſanitatem, de qua tn̄ actu non cogitat, ſed ſolū habitu, & tn̄ dicitur uelle ſumere medicinam propter conſequi ſanitatē prius, intentā. Et ſic poſſet aliquis dicere doctore intelligēdum, ut & illi doc. nunc, alleg. loquuntur, quod ſatis colligi pōt, ex dictis ſuis in q. iij. ſecundi. ſup. alleg. ubi dicta hoc aliquo modo explanatur. ¶ Poſſet ergo dici ſecundum doc. ſummarie: ꝙ quandoque aliquid eſt acceptatum propter aliud actualiter uolitum, & tunc ſunt ibi duo actus: & actus finis eſt cauſa actus ad finem, & illa eſt acceptio ſecunda uti ſecundum doc. Vnde ſecundum eum aliquis talis actus utendi cauſatus ex alio actu ſibi iuncto, poteſt manere idem numero, & primò eſſe actus utendi: poſtea non eſſe uſus: vt ſi quis uult potionem amaram, quia uult ſanitatem diſtincto actu: ſi deſtructo actu ſecundo, quo uoluit ſanitatem: actus primus potandi manet: iam nō eſt actus utendi: quia non diligitur potio pro- K

ter aliud actualiter uolitum:quod eſt cõ
tra Holkot:ſecundum eũ ſiquidem non
requiritur ad uſum relatio actualis : ut
patuit. Tunc itaque (propter) ſecundũ
doc. denotat cauſalitatem actus,& non
habitus : accipiẽdo uti ſecundo modo.
Quandoq; uerò aliquid eſt uolitum pro
pter aliud ſolum habitualiter : ut datio
eleemoſynæ propter deum, cuius quis
non habet actu memoriam: & tunc eſt
idem actus reſpectu utriuſq; obiecti. In
hoc conſonant omnes præfati doct. una
cum Greg.cuius propoſitio intelligitur
de actuali uolitione finis, & eius quod
eſt ad finem.Sicut ergo dicitur de aliqua
uolitione,ꝙ eſt actualis reſpectu obiecti
actualiter uoliti:& uirtualis reſpectu fi-
nis nõ cogitati:aut etiam habitualis: ut
uelle ire ad ſanctũ Petrum propter deũ:
uelle orare propter deum: ubi propter
multiplices diſtractiones(ſaluo actu orã
di,uel peregrinandi) nulla eſt cogitatio
actualis de deo. Ita poteſt dici in propo
ſito ſuo modo. Cum ergo quæritur: cũ
quis aliquid uult propter aliud:an ſit u-
nus,uel plures actus:poſſet dici: ſi (pro-
pter) notat actum:ſunt duo actus diſtin
cti:ſi habitum: hoc eſt relationem habi-
tualem,poteſt eſſe unus actus. Verum
ultra iam dicta adhuc ponit Ockam ter
tiam acceptionem uti : quam dicit eſſe
ſtrictiſsimam:ſic uti eſt actus,qui exiſtẽs
unus tendit in aliquid propter aliud: ſe-
cundum quam uidetur ſimpliciter uelle,
ꝙ quandoque uno actu uoluntas poteſt
aliquid diligere propter aliud:eo ꝙ eiuſ-
dem actus poſſunt eſſe plura obiecta ad
ſeinuicem ordinata.Hoc modo ſecundũ
illum doc. non eſt inconueniens eundẽ
actum numero eſſe reſpectu finis ultimi,
& reſpectu eorum,quæ ſunt ad finem.
Corol. ¶ Ex illis dictis nunc ſuppoſitis ſecundũ
1. Ockam plura inferri poſſunt Coroll.
1 Primum. Idem actus poteſt primo eſſe
actus utendi,& poſtea non eſſe uſus. Pa
tet ut ſupra ſecundum ſtrictam acceptio
2 nem uti:ſed non ſecundum tertiam.¶ Se
cundum. Aliquis actus utendi poteſt eſſe
fruitio:ut dilectio hominis ꝑpter deum:
reſpectu hominis dicitur uſus: reſpectu
3 dei fruitio. ¶ Tertium. Idem actus nume
ro poteſt eſſe reſpectu finis, & illorum,
quæ ſunt ad finem: & ita dilectio dei,&
creaturæ. ¶ Quartum. Non eſt inconue 4
niens aliquem actum utendi: qui cum
hoc eſt actus fruendi: eſſe perfectiorem
aliquo actu fruendi tñ. Patet:ſtat enim
aliquem actum dilectionis propter deum
dilectum eſſe intenſiorem aliquo actu di
ligendi ſolum deum. ¶ Quintum. Idem 5
actus põt eſſe deteſtatio, & amor reſpe-
ctu diuerſorũ. Amor enim,& odiũ reſpe
ctu diuerſorum non ſunt contraria, ſed
reſpectu eiuſdẽ obiecti præciſè. Holkot.
q.iij. ¶ Sextum. Voluntas reſpectu eiuſ- 6
dem obiecti poteſt habere plures actus ꝑ
fectos:maximè qñ illud obiectum eſt to
tale reſpectu unius, & partiale reſpectu
alterius:ut ſi aliquis primò habet actum
meritoriũ reſpectu dei præſentè, ſi offerẽ
illi aliquid diligendũ propter deum: non
oportet ideo:ꝙ uoluntas priorem actũ
dimittat propter ſecundum:& dum uult
illud præſentatum etiã diligere. ¶ Septi 7
mum. Licet idem actus numero non poſ
ſit eſſe intenſus, & remiſſus: tñ eodem
actu poteſt quis ferri in diuerſa obiecta nõ
æquè intenſè: quia cum diligitur creatu
ra propter deum:intenſius non gradua-
liter: ſed appreciatiuè diligitur deus, ꝙ̃
creatura. Item deus diligit ſe intenſiſsi-
mè,& creatura minus intenſè, uno actu
non diuerſis actibus. Nec ualet conſe-
quentia:æquè intẽſo actu diligitur deus,
& creatura: ergo æquè intenſè: quia di
ligere æquè intẽsè plus dicit,ꝙ̃ actu æquè
intenſo utputa maiorẽ appreciationẽ:
ut.ſ.maius bonũ uelit deo, ꝙ̃ creaturæ.
De hoc infra.in.iii. diſt. xxvij. Et bene
proſequitur hanc materiam hic inciden
taliter Cameracen. q.j.in diſt.j. artic.j.
Itaq; diligere actu æquè intenſo dicit
gradualem identitatem actus:ſed dilige
re æquè intenſè dicit eiuſdem boni uoli
tionem,& eandem appreciationẽ.Crea
tura enim cum diligit ſe propter deum:
uolens deum eſſe deum: maius bonum
uult deo,quàm ſibi: & magis apprecia-
tur deum, quam ſeipſum. Rationes pro
illa opinione doct. uide in ſcripto. j.
quæſt. j. ¶ Tertium dubium de obiecto Dub.3.
uſus:nam uidetur: ꝙ deus ſit obiectum M
uſus

uſus: cum enim uſus ordinatus, & inordinatus opponuntur: habent fieri circa idem: ergo ſi deo contingit abuti, contingit & uti. ❡ Item uirtutibus nemo abutitur: ut dicit magiſter in iij. ergo nec utitur contra concluſionē tertiam. Itē actu utendi non contingit uti: quia tñ eſt aliud a deo. Probatur: nec eodem actu: nec diſtinctis actibus. non ſecundū: quia tunc actus diſtincti ſimul eſſent in uoluntate. nec eodem: quia non ſunt idē actus rectus, & reflexus. ❡ Item deus amari poteſt amore concupiſcentiæ, & propter retributionem: ut dicit p̄s. ergo eo contingit uti: non enim uidetur differre uti, & amare amore concupiſcen-
Rñſio. tię. ❡ Ad primum dicitur: ꝙ deo contingit inordinatè uti, & abuti: quia contingit deū inordinatè ſumere in facultatē uoluntatis, & inordinatè eū diligi: ſed non contingit eo uti, quia uti deo pro nullo ſupponit: nec uti deo contrariatur abuti deo: quia uti deo nihil eſt ſumendo uti propriè, & licet quocunq; contingit ordinatè uti, cōtingit abuti: non tamen conuertitur. ❡ Ad ſecundum dicitur: uerum eſt formaliter ſecus obiectiuè: ſemper enim rectè inclinant. Poſſunt tamē ut obiecta inordinatè diligi: & propter ſe finaliter, & propter nos. ❡ Ad tertium, actu utendi contingit uti alio actu: nec eſt inconueniens plures actus ſimul eſſe in uoluntate, ut patet in prologo in doc. q. j. Item in iij. quęſ. x. Grēg. q. j. diſt. j. art. iij. hoc dubium latius proſequitur. ❡ Ad quartum patuit in coroll. concluſionum in art. ij.

QVAESTIO. II.

A Secundò quæritur: utrum frui ſit actus ſolius uoluntatis. Tribus articulis quęſtio terminabitur. In primo termini quæſtionis exponentur. In ſecundo
Arti. 1. concluſiones annectentur. In tertio dubia aperientur, & ſoluentur.
Nota. 1 ❡ Quantum ad articulum primum notandum ſecundum doct. ꝙ frui dicitur a fructu: fructus autem eſt ultimum: quod expectatur culto agro, uel campo, uel in alia re fructifera. Cum ergo actus uoluntatis hominis ſit ultimus: & ab intellectu, uel intellectione cauſatus: ergo frui erit ultimus actus: & ita uoluntatis. Verum hæc perſuaſio non cogit. & utendū eſt terminis, ſicut eis utuntur aucto: qui nominant frui eſſe actum uoluntatis ergo
❡ Item actus uoluntatis eſt quietatiuus Frui.
ſed fruitione uoluntas delectata conquieſcit. Vnde Aug. x. de trinit. Fruimur cognitis, in quibus propter ſeipſa uoluntas delectata conquieſcit. Itē frui eſt amore alicui inhærere propter ſe: ſed ad ſolam uoluntatem pertinet alicui inhærere per amorem. Nota. 2
❡ Secundò notandum: licet multę ponantur acceptiones frui, de quibus in alijs quęſtionibus patebit: hic tñ accipitur dupliciter. Vno modo largè pro omni actu, quo aliquid aſſumitur in facultatem uoluntatis propter ſe tanquam ſummum: ſiue ſit præſens, ſiue abſens, ſiue habitum, ſiue non habitum: ſic uiatores fruuntur deo, & dicitur fruitio uiæ. Alio modo ſtrictè accipitur pro actu ultimo, & beatifico, & ſic fruuntur deo beati in cęlo. Nota. 3
❡ Tertio notandum, ꝙ cum quæritur, utrum frui ſit actus ſolius uoluntatis. non excludit intellectus propter perſonarum identitatem: uerum cum intelligere, & uelle ſunt actus realiter diſtincti: ſicut etiā appetere, & cognoſcere, connotari p hos terminos intellectus, & uoluntas: qui licet pro eadem re ſupponant: connotāt tamē actus diuerſos, in quos poteſt anima: unde & diuerſa ſortiuntur uocabula diuerſos actus connotantia. Ideo potius ſumuntur illa nomina pro connotato, ꝙ ſubtracto. unde quærit quęſtio, an frui ſit actus cognitiuus, uel appetitiuus, ſeu an frui ſit cognoſcere, uel uelle. Poſſet .n. de rigore concedi: ꝙ frui eſt in intellectu: q̄ eſt in uoluntate, quę identificatur intellectu: licet frui non ſit intelligere.
Arti. 2. ❡ Quantum ad ſecundum articulum eſt concluſio prima. Cōcl. 1.
Frui ē actus ſolius uoluntatis. B
Hæc concluſio etiam eſt Grego. quæſt. ij. art. iij diſtinct. præſentis, ubi dicit. Omnis fruitio eſt actus ſolius uoluntatis. & Oyta. quæſtio. i j. artic. ij. Sed Holkot. quęſt. iij. artic. y.

tenet contrarium:& ſimiliter Adam dicentes, ꝙ omnis uolitio eſt cognitio, q late pertractat,& impugnat Greg. ubi ſupra uide ibi. Probatur propoſitio quia omnis fruitio eſt amor: amor autem eſt actus ſolius uoluntatis: frui etenim eſt
Cóc. 2. alicui amore inhærere propter ſe. ❡ Cõcluſio ſecunda. Licet omnis fruitio ſit actus uoluntatis ſubiectiue: non tamen oportet ꝙ ſit a uoluntate effectiue. Patet concluſ. ex dicendis in cõcluſ. tertia. Actus.n.fruitionis beatificus ſecũdũ plures, non eſt a uoluntate actiue: ſed ſolum
Cócl. 3. in ea paſſiue. ❡ Concluſio tertia. Obiecto fruibili oſtenſo per intellectum uoluntati, ſiue clare, ſiue obſcure, ſiue in particulari, ſiue in uniuerſali, poteſt uoluntas circa ipſum actiue elicere actum fruitionis etiam ex puris naturalibus. Probatur: quia omni dictamini rationis recte uoluntas ſe poteſt ex naturalibus ſuis conformare. Sed poteſt ratio dictare,& recte: ꝙ huiuſmodi obiectum ſic oſtenſum ſit diligendum: ergo uolũtas poteſt conformiter talem actum elicere. Item omnis potentia libera poteſt habere aliquem actum circa obiectũ ſibi oſtenſum: ſed uoluntas eſt potentia libera: ergo poteſt habere actum circa tale obiectum oſtenſum, & non neceſſario inordinatum: ergo ordinatum etiã ex naturalibus ſuis: licet non meritoriũ: quia ad hunc (ſtante lege) neceſſe eſt concurrere actiue charitatem ſiue gratiam gratum facientem. Item non minus capax eſt uoluntas beati quàm uiatoris: ſed uiator poteſt ex naturalibus deum diligere: licet nõ meritorie: ergo & beatus hoc abſolute poteſt. conſonat
Cócl 4. holkot. q. iiij ❡ Cõcluſio quarta. Actus
C fruitionis beatificus non eſt a uoluntate actiue, ſed reſpectu eius ſe habet uoluntas paſſiue. Probatur: quia quando duo ſupernaturalia ſic ſe habent, ꝙ imperfectius propter ſui perfectionem eſt a ſolo deo: perfectius etiam erit a ſolo deo. Sed habitus charitatis & lumẽ gloriæ ſunt a ſolo deo.& ſunt imperfectiora fruitione & uiſione: ergo uiſio & fruitio ſunt a ſolo Deo. Secunda pars minoris patet; quia actus beatifici ſunt omnium perfectiſſimi. ❡ Præterea cum uoluntas ſit omnino libera & libere ac cõtingenter agat: poſſet ſe efficere nõ beatam: ceſſando ab actu beatifico: ſi eſſet in eius poteſtate actus beatificus. Non enim poteſt neceſſitari reſpectu cuiuſcunque: licet forte quidam ſentiant oppoſitum: ut patebit. q. vj. Has rationes doctor adducit non ut inſolubiles: ſed ut probabiles ❡ Corollarium. Reſpectu Corol.
actus beatifici: ſolus deus eſt cauſa effectiua: uide ad hoc Sco. diſt. xiiij. tertij, & diſt. xiij. ❡ Quantum ad articulum Arti. 3.
tertium plura hic moueri poſſent du- D
bia: quia plures tanguntur difficultates: ſed dimiſſo dubio circa propoſitionem primam. ſ. Verum uolitio ſit cognitio: quod proſequitur Grego. ubi ſupra. Videtur: ꝙ concluſio tertia repugnet ſecundę quia dicit, ꝙ obiecto fruibili oſtenſo, poteſt uolũtas circa ipſum elicere actum fruitionis, & de hinc ꝙ talis
non eſt beatificus. ❡ Contra: intuitiua An ui-
dei uiſio eſt beatifica: ut patet ex præce- ſio dei
dentibus: ſi ergo talem poterit uolũtas de ſe ſit
ex naturalibus elicere: poterit ſe ex na- beatifi-
turalibus facere beatam. Cuius contra ca.
rium habetur in clemẽ. ad noſtram debere. §. v. Et ſi non eſt beatifica: ut dicit. iij. iiij. ergo eſt beatifica, & non eſt beatifica. ❡ Item nobilius eſt agere, quã pati: ſed uoluntas in actu beatifico, nobiliori modo ſe habet: ergo hoc poteſt ei competere: ꝙ actu ſe habeat reſpectu eiuſdem. ❡ Item præmium correſpondet merito, ſed uoluntas actiue, ſed habet ad meritum, ergo & ad præm.ũ. ❡ Ad primum negetur aſſumptum. Ad probationem. Intuitiua dei uiſio eſt beatifica: conceditur propter uerbum Chriſti. Ioh. xvij. Hæc eſt uita ęterna &c. quia ſtante lege nunquam datur alicui: nec habetur ab aliquo, niſi ſit in charitate,& gratia gratum faciente. Illa uero, quã aliquis ex naturalibus de potentia abſoluta dei elicere poſſet: non eſſet beatifica, propter ſui imperfectionem, & qa non quietabit. Sed forte ad hoc aliquis diceret: ꝙ non minoris efficacie eſt anima ſine charitate reſpectu obiecti clare uiſi quàm cum charitate ergo ex natu-

raſibus eundem,& æque perfectum naturaliter poterit actu elicere. Et ſi unus de ſui natura poteſt quietare,& alius:cū non poſsit dari(ut uidetur) ratio diuerſitatis ſtantibus dictis doc. & de potētia abſoluta dei: non tamen eliceret actum meritorium,neque beatificum:patet ex terminorum connotatu. ¶ Hanc uerò rationem de efficacia animæ ſine gratia, & cum gratia:refert Sco. in.iij diſt. xiij.q.iiij.& ualent eiuſdem doc. dicta ad propoſitum in q.iij.& iiij.loco allegato de fruitione animæ Chriſti.Ex conſequenti poſſet dici ſecundum Ockam, ꝙ anima uidentis deum ſi beatus eſt:poteſt elicere duplicem actum fruitionis: beatificum , & nonbeatificum. Vel ſi hoc non placet: dici poteſt:ꝙ præuenta a deo non elicit actum fruitionis:ſed in ſe ſuſcipit ſolum:ſicut,& corpore diſpoſito creatur anima a deo in corpore humano:nec propter hoc fruſtra præmittuntur pleraq; alterationes,diſpoſitiones præuiæ:quia placuit deo naturaliter præuenire,& formam creare, ac creādo infundere. Intelligenda ergo eſt concluſio tertia de poſſe abſolutè, ſiue de anima non præuenta a deo. ¶ Cum ſubiungitur:ꝙ ſe poſſet facere beatam: negat illud: quia ſicut ſine gratia gratum faciente mereri non poteſt ſtante lege: ita nec ſaluari. ¶ Ad clementi. dicitur concedendo:ꝙ intellectualis natura nō eſt in ſeipſa beata naturaliter:ſed gratia dei uita æterna. Rom.vj. ¶ Sed de lumine gloriæ,quo indiget anima, ut eleuetur ad uidendum deum: dicitur uerū eſt,ꝙ indiget:ſed non oportet illud lumen gloriæ dicere aliud a gratum faciente,uel charitate:ut expreſſè tenet Franciſcus de Zabar. in clemen. præfata. Ad hoc denique ſonat totus apparatus,ſiue gloſſa textus ibidem. Verum ad quid,& quomodo ponatur, uide Scotum diſtin. xiiij. tertij. Fortè poſſet allegari ad hoc dictum ps.xxxv. In lumine tuo uidebimus lumen. ¶ Ad aliud dicit. Non omnino agere eſt nobilius pati: nam recipere intellectionem eſt nobilius, quàm actiuè eam producere:quod conuenit obiecto,& nobilius ē recipere charitatem,quàm producere calorem.¶ Ad aliud conceditur:ſed negetur:ꝙ ſit actiuè a merente:ſed de ratione meriti eſt, ꝙ ſit actiuè a merente. De ratione uerò premij,ꝙ ſit actiuè a præmiante,& recipiatur paſsiuè a merente. Et cum dicitur præmium datur propter meritū: propter eſt nota conſecutionis,& non cauſalis ſecundum Petrum. ¶ Poſſet etiam hic moueri dubium. Si homo ex puris naturalibus poſſet deum ſuper omnia diligere &c. uerum de illo infra latè habetur diſt. xxviij. ſecundi. &c.

QVAESTIO. III.

VTRVM fruitio ſit qualitas diſtincta realiter a delectatione. ¶ In hac quæſtione opi. Petri aureoli recitat,& impugnat doct. Deinde opi. Sco. refert, cum quo in concluſione reſponſali ad queſitum concordat:licet in aliquibus diſſentiat ab eodem. Demū proceſſum in hac quæſtione aperit oſtendens primò,quomodo dilectio,& delectatio ſe habent quantum ad identitatem, & diuerſitatem . Secundò quantū ad efficientiam,& effectiuitatem. Tertiò quantum ad ſubiectum recipiens ea. Quartò quantum ad nobilitatem,& perfectionem. ¶ Pro articulo primo, q eſt terminorum declaratiuus:ſupponuntur dicta. infra diſt. xxiij. tertij collec. q. j. ſcilicet:ꝙ paſsio accipitur multipliciter quid eſt potentia: in qua ſubiectatur. ¶ Hic tamen breuiter notandum: q de lectatio a philoſopho.j.rheto. ſic notificatur. Delectatio eſt quidam motus animę,& conſtitutio ſimul tota,& ſenſibilis in naturam exiſtentem. Dicitur motus,quod ponitur pro genere ſecundum ſanctum Tho.:.ij. q. xxxj. Et ſecundum eum poteſt eſſe prædicatio cauſalis. Sed uidetur ꝙ poſsit eſſe identica: nam motus hic non ſumitur. prout importat quandam ſucceſsiuam rei tendentiam ad ſuę perfectionis habendę conſecutionem:ſed motus nominat quandam operationem complacentem in re uolita, & habita:quomodo intelligere,

A Vtrum fruitio ſit qualitas diſtincta realiter a delectatione.

Arti. 1. Principali

Declaratio.

uelle,& ſimilia dicuntur motus aut etiã ceſſatio ab eiſdem & quies in aliquo cõſiderata,& habita bonitate obiecti uoliti & complacentis:ideo & poteſt ſumi expoſitiue, cum dicitur. eſt motus animæ & conſtitutio ſimul tota . ubi ſecundum beatum Tho. conſtitutio non debet accipi prout eſt conſtitui:ſed prout eſt inſtitutum eſſe quaſi in termino motus nõ enim delectatio eſt generatio ut Plato poſuit:ſed magis cõſiſtit in factum eſſe, ut dicitur.vij. Ethi. Dicitur,& ſenſibilis propter excludere inſenſibilia : per hoc ut credo,excluduntur ea,quæ nulla potentia cognitiua a nobis compræhendi poſſunt : ſicut enim nihil amatur niſi cognitum: ita & in nullo delectatur uoluntas niſi in cognito : & quod ſic præſens eſt, dicitur ſenſibile. Sequitur in naturã exiſtentem: hoc explanat philoſophus ubi ſupra.j. reth. cum inquit. Quare neceſſe omnia delectabilia eſſe , aut in ſentiendo præſentia,aut in memorando facta,aut in ſperando futura. Cum enim delectatio habet pro obiecto bonum adeptum modo nunc tacto: minus habet de ratione motus imperfecti,quã cæteræ paſſiones,& ſic poteſt eſſe delectatio in ſenſu,& in intellectiua poten-

Arti. 2. Cõclu. B

tia. ❡ His præmiſſis reſpondetur ad primum de identitate , & diuerſitate dilectionis , & delectationis concluſione tali. Amor, & delectatio diſtinguuntur realiter. Patet:quia ſi aliquis amor eſſet delectatio maximè,qui eſt in conſecutione prius deſiderati:ſed hoc non. Nam diabolus tentans,& uolẽs hominem peccare:dum tale uolitum deducit in opus, non delectatur : eo ꝙ in damnatis nulla eſt delectatio. Similiter triſtitia non eſt odium:nam beati odiunt mala, & tamẽ non triſtantur:quia beatitudo expellit omnem triſtitiam, ſicut damnatio oẽm delectationẽ,ſecus de Chriſto uiatore , & compræhenſore. Nec obſtat dictum Grego. dicentis diabolum delectari , & exultare. Ad quod glo. & Pſal. Qui tribulant me,exultabunt &c. nam exultare,& delectari ibi loquitur pro complacentia intenſa in lapſu hominis, & non ſumuntur illa nomina propriè. ❡ Pro articulo ſecundo de efficientia, & effectiuitate delectationis recitata opi. Scot. ꝙ dilectio eſt effectiue a uoluntate: delectatio uerò ab obiecto,eſt hæc concluſio ſecundum mentem doct. Dilectio eſt immmediatè a uolũtate tanquam a cauſa efficiente : ſed delectatio intellectiua: (non autem ſenſitiua)eſt immediatè ab actu uoluntatis. Vel ſic. Cauſa immediata delectationis ſenſitiuæ eſt cognitio ſenſitiua. Cauſa uerò immediata delectationis intellectiuę eſt uolitio, ſiue actus uoluntatis. Prima pars probatur ex libertate uoluntatis: nam uoluntas eſt potentia libera reſpectu actus diligendi:ergo dilectio eſt a ſola uoluntate immediatè,per hoc tñ non negãtur, & aliæ cauſæ mediatę,quæ proprie non dicuntur cauſæ. Secunda pars patet: qa. non a uoluntate immediatè: ſi enim immediata cauſa eſſet uoluntas, eſſet in poteſtate uoluntatis delectari,ſicut diligere:quod eſt falſum . Sequela manifeſta eſt. Nec ab obiecto immediatè: quia poſito actu uoluntatis æquali, æqualis eſt delectatio ſiue obiectum ſit,ſiue nõ ſit: ſi uerò nõ ponitur actus uoluntatis quãtumcunque obiectum fuerit pręſens: non ſequitur delectatio effectiue. De multis enim obiectis delectamur,quę nõ ſunt,ut patet ex auctoritate philoſophi pręallegata,& per conſequens,quę non ſunt,non ſunt cauſæ effectiuæ.ergo erit delectatio ab actu uoluntatis:quia nulla alia cauſa aſſignari poteſt. ❡ Pręterea ex diffinitione cauſæ poſito actu uoluntatis ponitur delectatio , & eo remoto remouetur delectatio.ergo.non tamen ſemper poſito actu uoluntatis ponitur delectatio,attamẽ uolitio,ſeu actus uolitionis non eſt cauſa libera reſpectu delectationis,ſed naturalis: quia poteſt eſſe impedimentum, ut gratia exempli. Sicut ſumma triſtitia in aliquo ut in dęmone,uel alio:poteſt aliquid uelle,& illud conſequi , & tamen non delectari in illo. ❡ Ex quo poteſt inferri , ꝙ actus uolendi naturaliter poteſt eſſe ſine delectatione , & non econuerſo . ergo e cauſa eius. Cum ergo uolitio ſit cau naturalis , & non libera reſpectu del

Arti. 2. Cõclu. C De efficientia delectationis.

ctationis: uoluntas uerò eſt potentia libera: ergo unũ pōt impediri: nō ſic aliud. Poteſt tñ dici: ꝙ etiam uoluntas habet aliquam libertatẽ: licet mediante reſpectu delectationis: quia poteſt non diligere, & ſi non diligit, non ſequitur delectatio. ¶ Ratio uerò diuerſitatis ꝙ delectatio ſenſitiua, & intellectiua nō habẽt eandem cauſam immediatam effectiuã: ſumitur aliquo modo per experiẽtiam: quia ad obiecti appræhenſionem ſeclusa uolitione non ſequitur intellectualis delectatio: diues.n. appræhenſis diuitijs non dilectis non delectatur. Patet de multis patribus ſanctis, q in diuitijs nullam habuere delectationem. Item patet idem de renunciantibus ſeculo. Sed ſi per ſenſum apprehenditur obiectũ conueniens: non poteſt ſenſus non delectari. Item ſecundum doc. inter appræhenſionem intellectualem, & delectationẽ, mediat actus uoluntatis, ad quem ſe liberè habet uoluntas. Sed inter appræhenſionem ſenſitiuam, & delectationẽ ſenſitiuam nihil mediat: ergo appræhenſio ſenſitiua erit cauſa immediata delectationis ſenſitiuæ. ¶ Et ſi datur inſtantia de delectabili cōcedit: ꝙ eſt cauſa mediata, non immediata. Et licet quãdoq; oportet delectabile neceſſariò eſſe prius naturaliter loquendo, ut in delectabilibus ſenſuum particularium: nunq̃ tamẽ eſt cauſa immediata. ¶ Latè hoc proſequitur doc. quid requiratur ad rationẽ

Arti. 3. Cōcl. cauſæ: uide in litera. ¶ Articulus tertius quærit de ſubiecto dilectionis, & delectationis.

D De ſubiecto dilectionis. Ad quẽ reſpondet doctor conclusione tali. Probabilius eſt dicere, ꝙ delectatio eſt ſubiectiue in uoluntate, q̃ in actu uoluntatis. Probatur: quia accidentis non eſt accidens. Et ſecundum philoſophum. Maximẽ proprium eſt ſubſtantiæ ſecundum ſui mutationem eſſe ſuſceptibilem contrariorum. Cum ergo delectatio, & triſtitia ſunt contraria: erunt immediatẽ in aliqua ſubſtantia, & per conſequens neutrum erit ſubiectiuẽ in accidente ex conſequenti, nec in actu uoluntatis: ſed in ipſa uoluntatẽ: hoc eſt in anima rationali. ¶ Nec ualet replica, ſi dicitur, ꝙ quantitas eſt receptiua contrariorum: quia quãtitas non eſt accidẽs inhærens rei quantæ: nec eſt alia res a ſubſtantia quanta, quãtitas ſubſtantiæ: ut probabiliter poteſt teneri.

Arti. 4. E ¶ Articulus quartus eſt de perfectione, & nobilitate eorundem: pro quo eſt hęc concluſio. Actus amoris, ſiue dilectionis ſimpliciter eſt nobilior delectatione. Probatur: quia cuius contrariũ eſt peius ipſum eſt nobilius: ſed odium dei, quod contrariatur dilectioni dei, eſt peius triſtitia: ergo dilectio eſt nobilior delectatione. Maior manifeſta. Minor patet: q̄a eſt maximẽ fugiendum, & in nullo caſu peccandum eſt. ¶ Itẽ amor amicitiæ eſt perfectiſſimum accidẽs: quod poteſt cōpetere homini: quia maximẽ acceptatur a deo. ergo eſt perfectior delectatione. ¶ Si dicis. Illud eſt nobilius, quod quietat uoluntatẽ: tale eſt delectatio, & non dilectio ſiue fruitio: quia poſt fruitionẽ expectatur delectatio. Dicendũ: ꝙ quietare ultimatẽ uoluntatẽm dupliciter intelligitur. Vel quia eſt ultimum eligibilẽ propter ſe, & non propter aliud. Vel quia eſt aliquid: poſt quod non eſt aliud quietãs. Primo modo fruitio quietat, & non delectatio: & quod ſic quietat, eſt nobilius: quia non eſt propter aliud. Si ſecundo modo: ſic delectatio ultimatẽ quietat: ſed tale non eſt nobilius: cum ſit propter aliud. Nam & delectatio eſt propter operationem. x. Ethic. Delectatio denique conſeruat operantẽ in operę. ¶ Si dicis. Delectatio eſt perfectior, eò ꝙ naturaliter eſt poſterior fruitione: nã quæ ſunt poſteriora generatione, priora ſunt perfectione. Dico: ꝙ hoc uerum ẽ quando ſunt eiuſdem generis, & unum eſſentialiter ordinatẽ in aliud, & eſt propter aliud: ſicut ſperma eſt propter hominem: ſic non eſt in propoſito. Nam fruitio non ordinatur ad delectationẽ: nec fruitio eſt propter delectationem: ſed econuerſo. ¶ Si dicis. An deus de potentia abſoluta poteſt facere fruitionẽ ſine delectatione conſequente. Videtur, ꝙ ſic: & ita cum triſtitia &c. ¶ Quã-

Arti. 3. princip. Dub. 1. tum ad articulum tertium principalem, dubitatur, an illa forma arguẽdi ualeat. Quando aliqua ſic ſe habent, ꝙ unum

F manet alio non manere, illa diſtinguuntur: ſed poſſibile eſt, ꝙ maneat dilectio, & non maneat delectatio &c. ut arguit doctor contra Aureolum. Dicendum, ꝙ non ualet: quia datur inſtantia manifeſta in concretis arguendo. Per hāc enī formam probatur: ꝙ lac albū diſtingueretur realiter a lacte calido; uel a lacte dulci: cum tamen idem lac ſit album, calidum, & dulce. ¶ Item probaretur, ꝙ dominus, & creator, deus, realiter diſtinguerentur. ¶ Item ꝙ hoc lac calidū diſtinguitur ab hac lacte calido realiter demonſtrando idem: patet ſubſumēdo ſub prædicta maiore. Manet lac album, qñ non manet lac dulce uel calidum. ¶ Itē manet deus; qñ non manet creator, uel dñs. Item hoc lac calidum manet; quando non manet lac calidum. Vel ꝙ calidum diſtingueretur a ſeipſo calido ſubſumendo: calidum manet, qñ nō manet calidum. Omnes illæ minores in caſu ſunt ueræ, & poſſibiles, & tñ concluſiones falſæ, & impoſſibiles. ¶ Si quæritur, in quo deficit illa forma. Dicendumq; ꝙ nō eſt per locum aliquem probatiuum: non enim per locum ſyllogiſticum: quia nec eſt in modo, nec in figura: ut patet inſpicienti. Nam non conſtituitur ex tribus terminis tantum: quia nullum ibi eſt medium. Nam ſubiectum maioris, quod deberet eſſe medium co ꝙ non intrat concluſionem, non prædicatur in minori: neq; ſubijcitur: nec poteſt aſſignari aliquis locus enthimematicus. Si dicitur: reducatur ergo ad formam ſyllogiſticam ſic: omnia ſic ſe habentia, ꝙ unum eorum manet alio non manente, ſunt realiter diſtincta, & omne lac album, & omne lac dulce ſunt huiuſmodi. ergo omne lac album, & omne lac dulce ſunt realiter diſtincta. hic argumentum eſt in primo primæ, & maior eſt uera: ſimiliter minor. Quod probatur, quia lac album, & lac dulce ſic ſe habent, ꝙ poteſt manere lac album non manente lacte dulci: ſuppoſito ꝙ lac album amaricetur, ut fieri ſolet reſeruatū in diem alterum: tunc.n. manet lac album: & non manet lac dulce: quia amaricato lacte, iam nō eſt lac dulce. Dico; ꝙ ſic arguendo maior eſt uera: quia oppoſitum uidetur implicare. Sed minor ē falſa. ſ. omne lac album, & lac dulce ſunt huiuſmodi, id eſt ſunt aliqua ſic ſe habentia, ꝙ unum manet alio non manente propter falſam implicationem: implicat enim ꝙ lac album, & lac dulce ſint aliqua. Item ſint unum, & aliud, quæ omnia in caſu falſa ſunt, loquendo de uno lacte, quod eſt album, & dulce: quia illud lac album, & cum hoc dulce non eſt aliqua, nec eſt unum, & aliud: ſed eſt unum, & idem omnib⁹ modis. Similiter falſum eſt: ꝙ unū. i. lac album manet, qñ aliud i. lac dulce nō manet: quia quandocunq; manet id, quod modo eſt lac album: manet etiam id, quod modo eſt lac dulce, quia idem eſt ſubiectum albedinis, & dulcedinis: & quādo illud manet, ipſum manet. Et ita ſi acciperetur minor ſecundū actum ſignatum, ut tantum ualeret: lac albū ſupponit pro aliquo, quod manet, quando non manet illud, pro quo ſupponit lac dulce, nihilominus eſt falſa: quia cum lac album, & lac dulce ſupponunt pro ſubiecto albedinis, & dulcedinis, qđ idem eſt: illud ſubiectum, qñ manet falſum eſt dicere, ꝙ non manet. ¶ Et ad probationē minoris poteſt manere lac album, qñ non manet lac dulce. ergo uno manente aliud nō manet; uel ergo lacte albo manente, lac dulce non manet. Negetur conſequentia, quia eſt fallacia accidentis: quia in antecedente manet, dicit manſionem ſecundum qd; ideſt diſpoſitionis accidentalis, albedinis, & dulcedinis, & in conſequente dicit manſionem ſimpliciter. i. rei ſubſtantialis. ſ. ſubſtātiæ lactis, quæ eſt ſubiectū: & ita uariatur appellatio formæ. ¶ Si dicis, uolo, ꝙ manet præciſe dicat idem in antecedente, & conſequente: quamuis hoc ſit contra uim logicæ. Admiſſo tamen tunc diſtinguendum eſt: aut utrobiq; dicit manſionē ſecundūquid: aut utrobique manſionem ſimpliciter. Si primum conceditur antecedens. & conſequens. Sed ſi ultra infertur minor ſyllogiſmi, negetur conſequentia, quia in minori ſyllogiſmi manet dicit manſionem ſimpliciter: ſicut etiam in maiore. ſi au-

Noīa- les ſol- uunt p uariatā appella tionē.

tem dicit manſionem ſimpliciter: ſicut etiam in maiore. ſi autem dicitur manſionem ſimpliciter: ſic antecedens eſt falſum. Manet lac album, quando non manet lac dulce: quia ualet tm̃: manet ſubiectũ albedinis: quando non manet ſubiectũ dulcedinis: quod falſũ eſt quia quãcunq; manet ſubiectum albedinis: manet etiam illud, quod nunc eſt ſubiectũ dulcedinis. ¶ Quod etiam auctor ſubdit, ꝙ licet nõ inferatur illa, dilectio diſtinguitur a delectatione, tñ bene ſequitur, ꝙ hęc eſt poſſibilis: dilectio realiter diſtinguitur a delectatione. Verum eſt hoc quando ualet una de ſenſu cõpoſito. Sed non poteſt inferri una de ſenſu diuiſo ſic inferendo. ergo dilectio poteſt diſtingui a delectatione: ut in priori exemplo. Non ſequitur ergo, lac album poteſt diſtingui a lacte dulci: quia illa infert, ꝙ idẽ poſſet diſtingui a ſeipſo, quod eſt impoſſibile. Sed ſequitur: ꝙ hæc eſt poſſibilis: lac album diſtinguitur a lacte dulci: capiendo diſtingui. ut nõ pręſupponit exiſtentiã extremorum: ſed ſimpliciter importet negationem unius ab alio ſiue ſint, ſiue non. Et ſic illa eſt poſſibilis: quia ualet illam: hæc eſt poſſibilis lac album non eſt lac dulce, quod uerum eſt: quia ſi lac corrũperetur, uel dulcedo corrũperetur; hęc eſſet uera: lac albũ nõ eſt lac dulce. Alias ſi diſtinguitur capitur ſtrictè: non ſequitur. Sortes manet, quando non manet hoc ridens, demonſtrando ſortem ridentem. ergo hæc eſt poſſibilis. Sortes diſtinguitur ab hoc ridente. ¶ Secundò dubitatur

Dub. 2. G contra concluſionem primam: nam expreſsè dicit Aug. xiiij. de ciuitate dei. c. vj. Intereſt qualis ſit uoluntas hominis: quia ſi peruerſa, peruerſos habebit motus &c. Et ſequitur. Voluntas quippe in omnibus eſt, immo omnes nihil aliud, quàm uoluntas ſunt: ergo delectatio ẽ amor, & dilectio. ¶ Præterea. ſruimur cognitis, in quibus uoluntas ipſis propter ſeipſa delectata cõquieſcit. decimo de trinitate. c. x. ¶ Item arguit Grego. q. ij. arti. ij. Omnis actus uoluntatis eſt dilectio, uel odium: ut patet ex dicto Auguſt. ubi ſupra. ſed omnis delectatio eſt actus uoluntatis, & nulla eſt odium: ergo omnis delectatio eſt dilectio. Minor etiam eſt Aug. ubi ſupra. xiiij. de ciuitate dei. c. vj. Et claret, ꝙ delectatio nõ eſt odium. ¶ Item omnis complacentia eſt dilectio, omnis delectatio eſt complacentia: igitur omnis dilectio eſt delectatio. Maior eſt Aug. xj. de trini. c. v. in fine. A

Placitum (inquit) eſt quieta uoluntas. placitum autem, & complacentia idem. Voluntas autem quieta idem eſt, quod uolitio: qua meos, ſeu appetitus quieſcit: quieſcit inquam amore, & dilectione. ¶ Ad illa reſpondetur: & primũ Rñſio.

ad Aug. dicitur: ꝙ ex dictis ſuis ibi nihil aliud inferri poteſt: niſi ꝙ uel illæ prædicationes ſunt cauſales, uel ꝙ illæ paſſiones (quę quãdoq; etiam dicuntur uoluntates non liberè elicitæ: ſed naturaliter conſecutiuæ ad actus uoluntatis liberos: uel ad obiecti naturaliter conuenientis, aut diſconuenientis actualẽ appræhenſionem, ſiue appetitionem in appetitu ſenſitiuo, uel intellectiuo) frequẽter comitantur actus uoluntatis liberæ ſiue appetitus. Et ꝙ uoluntas non impedita alias habet paſſiones illas quaſi annexas, & conſequentes ſi bene eſt diſpoſita. de hoc infra. in. iij. diſt. xxiij. q. j. & diſtin. xv. eiuſdem. ¶ Ad Greg. dicitur: ꝙ maior uera eſt de omni actu liberè elicito libertate contradictionis: qui poteſt dici acceptatio, uel deacceptatio, Non autem oportet de actibus naturaliter conſecutiuis ad actus liberos. ¶ Ad minorem dicitur: ꝙ uera eſt cõſecutiuè: quia ad uoluntatem non impeditam, & bene diſpoſitam cõſequitur delectatio. Ad aliud negetur maior. Ad probationem conceſſo dicto Aug. dicitur, ꝙ ex eo nil aliud ſequitur, niſi ꝙ complacentia eſt quies uoluntatis in re uolita: non autem ꝙ ſit uolitio: ſed ꝙ uel annectitur uolitioni: uel conſequitur eam &c. Et ſecundum hoc facile poſſent concordari Grego. & Ockam: ut poteſt colligi ex Henrico de Oyta. q. ij. arti. ij. qui bene loquitur in hac materia.

QVAESTIO. IIII.

A Arti. 1. Nota. 1 QVARTO' quæritur utrū ſolus deus ſit debitum obiectum fruitionis. ¶ Quantū ad articulum primum notandum, ꝙ frui accipitur multipliciter ſecundum Oytam.q.ij.art.j.dimiſſa acce-
Frui. ptione generali, qua ſumitur ut non diſtinguitur contra uti. Primò frui accipitur communiter, pro omni actu potentiæ appetitiuæ delectabili, ſiue qui eſt cū delectatione: ſic ſumitur frequenter Eccleſ.c.ij.v.& vj.& Prouerb.vij.Fruamur cupitis amplexibus. Et Aug.lxxxiij.queſtionum.q.xxx.dicimur frui cibo & potu. Unde inquit, Fruimur ea re, de qua capimus uoluptatem: ſic ſumitur in bono, & malo, & in multis paſſibus ſcripturæ. Item ego te fruar in dño. Paulus ad Philemonē. Secundò accipitur pro omni actu uoluntatis: quo propter ſe aliqd diligitur non relatiuè in aliud ſaltem per illum actum, & ſic delectatio poſſet dici fruitio. Et ſimiliter quicūq; alius amor naturaliter ſequens apprehenſionē rei conuenientis, uel placentis. Tertiò accipitur pro amore libero uolūtatis, quo finaliter quieſcit in amato qui repugnat relationi ad finem alium. Et ſic accipit Aug. cum inquit. Fruimur cognitis &c: ut ſupra. Item.j.de doct.chriſt. Si in ea ponens finem lætitiæ permanſeris pptiè
Nota.2 frui dicendus es. ¶ Secundò notādum:
B ꝙ eſt fruitio ordinata, & inordinata. Ordinata, qua ſummè, & irreferibiliter diligitur, quod ſummè diligēdum eſt, & propter ſe. Inordinata uerò oppoſito modo, qua ſummè diligitur, & propter ſe tantum, quod propter aliud referibiliter diligendum eſt. ¶ Ordinata duplex eſt: quædam eſt quietans, & ſatians uoluntatem: ut fruitio patriæ. Quædam non quietans: ſed compatiens ſecum triſtitiam, aut defectum, uel anxietatem: ut
Nota.3 fruitio uiæ. ¶ Tertiò notandum, quòd auctor primò recitat opinionem. Sco. lib.iiij. diſtinctio. xlix. quæſtio. viij. tenentē: quòd poteſt probari naturaliter, ꝙ aliqua fruitio quietans nos, & ſatians uoluntatem ſit nobis poſſibilis. Contra quam aliquot ponit propoſitiones quas latè probat. ¶ Prima. Non poteſt natu- Prop. 1
raliter demonſtrari fruitionem diuinæ C
eſſentiæ nobis fore poſſibilem. Non enim poteſt demonſtrari, quòd clara, & intuitiua dei uiſio, & fruitio ſit homini poſſibilis. Nec ꝙ perfectior cognitio, uel amor ſit homini poſſibilis: ſiue ſummi boni, ſiue alterius, quàm cognitio, & amor, quos habere poteſt in hac uita. Nec probari poteſt ſufficienter (loquendo de beatitudine in particulari, & in ſpecie, ut dicit claram dei uiſionē, & fruitionem, & non in genere: ut dicit ultimatam creaturæ rationalis perfectionem non curando, in quo cōſiſtat) quòd ad illam ſit naturalis hominis appetitus: quia demonſtrari non poteſt, ꝙ ſit homini poſſibilis. ¶ Secunda pro- Prop. 2
poſitio. Licet uoluntas in ſolo deo ſatiari poſſit: non tamen poteſt naturaliter demonſtrari aliquam fruitionem ſimpliciter quietantem homini fore poſſibilem. ¶ Tertia propoſitio. Non po- Prop. 3
teſt naturaliter demonſtrari, ꝙ uoluntas ſit quietabilis per quemcunque actū quin liberè uelle poſſit alium: ſed eſt merè creditum. ¶ Horum oppoſitum aliqui opinati ſunt: quorum dicta doctor recitat & ſoluit, & quæ dicta ſunt latè probat oſtendens ea fore merè credita, & naturaliter indemonſtrabilia. Idem latè probat Holkot in determinatione quæſtionum, quæſtio.vj. Verum Henricus, Oyta. quæſt. ij. articu. iij. in concluſione ſecunda uidetur aliquo modo ſentire oppoſitum: uide ibi.
¶ Quantum ad articulum ſecundum, Arti. 2.
eſt concluſio prima hæc. Accipiendo Cōcl. 1.
fruitionem communiter in quacun- D
que potentia appetitiua poteſt delectari, ſeu iucundari ordinatè, uel inordinatè: ipſum poteſt eſſe obiectum fruitionis. Patet ex prima acceptione fruitionis: ſic enim quodlibet ens poteſt eſſe obiectum fruitionis. ¶ Secūda Cōcl. 2.
concluſio. Accipiendo fruitionem ſecundo modo, fruitionis ordinatę poteſt eſſe aliud obiectum à deo. Patet propoſitio

Cōcl.3. poſitio ex dictis ſupra. in quæſt. j. ¶ Ter
tia concluſio. Accipiendo fruitionem
ſtrictiſſimè ſolo deo eſt fruendum. Pro
batur. ſolus deus eſt propter ſe, ut ſum-
mum bonum diligendus ſine relatione
in aliud: ergo eo ſolo eſt fruendum. Te-
net conſequentia ex diffinitione frui-
Cōcl.4. tionis tertio modo ſumptę. ¶ Quarta cō
cluſio, quæ ponitur contra durandū eſt.
Obiectum fruitionis patriæ immedia-
tum eſt ipſemet deus, & non uiſio dei
beatifica. Probatur: quia fruitio eſt amor
amicitiæ, ſed ille terminatur in deo, in
ſe, & non in aliquo, quod non eſt deus,
& per conſequens non in uiſione tam-
quam in obiecto. Prima pars aſſumpti
patet: quia fruitio eſt amor: perfectiſſi-
mus: ſed amor amicitiæ eſt perfectior
amore concupiſcentiæ. ergo. Item frui
tio patriæ correſpondet charitati uiæ,
ſed charitate deus in ſe diligitur in uia:
ergo multò magis fruitione in ſe dili-
gitur in patria. ¶ Oppoſitum opinan-
tes impugnantur, & rationes eorum ſol
uuntur. Huic concluſioni quartæ con-
ſonat Greg. q. iij. articulo. j. Henricus de
Oyta. q. ij. artic. iij. Cameracen. quę. ij.
Cōcl.5. artic. ij. ¶ Quinta concluſio. Fruitionis
ordinatæ non quietantis: id eſt uiæ obie
ctum eſt ipſe deus in ſe amatus. Patet:
quia idem eſt obiectum fruitionis uiæ,
& patriæ: Neque differunt fruitio pa-
triæ, & uiæ: niſi quia illa eſt obiecti ſum-
C mi clarè oſtenſi: iſta obiecti ſum-
mi ſiue finis obſcurè cogniti: ſed idem
deus eſt hic obſcurè cognitus, & ibi cla-
Cōc rè uiſus. ¶ Sexta concluſio. Fruitionis
inordinatæ obiectum poteſt eſſe aliud a
deo. Patet: quia quicquid uoluntas po-
teſt ſummè diligere tanquam finem: il-
lud poteſt eſſe obiectum fruitiōis inordi
natæ: ſed uoluntas ex errore, uel uolun
tate ſua poteſt ſibi aliud a deo præſtitue
re tamquam finem, & ſummum bonum:
Arti. 3. & ideo ſic frui: quare &c. ¶ Quantum
Dub. 1. ad articulum tertium dubitatur primò,
E an homo quotieſcunque cogitat de eo:
teneatur eo actualiter frui. Reſpondet
Holkot. q. iiij. Credo, ꝙ non: quia ſuf
ficit habitualiter. Voco autem (inquit)
actualiter frui, formare tales orationes
mentales: utinam deo fiat ſummus ho-
nor: ſed habitualiter ſemper tenetur. De
hoc latius infra in. iiij. diſt. xiiij. q. iij. ar.
iij. in dubio. ij. ¶ Secundum dubiū: quid Dub. 2.
eſt finis ultimus naturalis creaturæ ra-
tionalis. Verum deus ſeu dei fruitio, uel
aliud. Reſpondetur per quatuor propo-
ſitiones, quæ ſunt domini Cameracen.
q. ij. arti. iij. ¶ Prima eſt: ꝙ fruitio dei Prop. 1
non eſt finis naturalis creaturæ ratio-
nalis, in quem tendat tāquam in finem
ſui appetitus naturalis. Patet: quia ſi ita
eſſet, ille finis eſſet a creatura rationali
naturaliter acquiſibilis &c. ¶ Secunda Prop. 2
eſt: ꝙ creatura rationalis non tendit in
deum tanquam in finem ultimum ſui ap
petitus naturalis. Patet: quia aliter ſe-
queretur, ꝙ creatura poſſet hōdi finem
habere naturaliter. ¶ Tertia eſt: ꝙ crea Prop. 3
tura rationalis tendit in ſeipſam. i. in con
ſeruationem & in bonum ſuiipſius tam-
quam in finem ultimum ſui appetitus na
turalis. Patet ad experientiam &c.
¶ Quarta eſt: ꝙ creatura rationalis ap- Prop. 4
petitu rationali, & libero poteſt, & de-
bet tendere in aliud, quàm in ſeipſam
tamquam in finem ultimum. ſ. in deum.
Patet ex prædictis. ¶ Plura ad hanc quę
ſtionem ualentia uide in Greg. diſtin. j.
q. iij. art. j. In Petro. q. ij. art. ij. In Oyta.
q. ij. artic. 3. In Holkot. q. iiij. & quę. vj.
determinationum.

QVAESTIO. V.

QVINTO' quæritur utrū A
uolūtas poſsit frui aliquo, Verūm
quod eſt realiter deus: non uolūtas
habendo fruitionem reſpe poſsit
ctu alicuius, quod eſt realiter deus. i. an frui ali-
uoluntas poſsit frui eſſentia, non fruen- quo.
do perſona, ſapientia, uel uoluntate, aut
una perſona ſine alia. ¶ Pro articulo pri Arti. 1.
mò notandum, ꝙ ſunt opi. circa hanc
quæſtionem contrariæ. ſ. Sco. diſtin. j. q.
ij. tenētis partem affirmatiuā: Ockam,
Oyta, Holkot, Camerac. Thomæ Ar-
gēti. Adam, Elephat, Brinkel & aliorū
tenentium partem negatiuam: quæ ma-
gis uidentur in modo loquendi diuerſè,
quàm in re ipſa. Et uidetur Heinrico de

Oyta. q. iij. in principio quæſtionis: ꝙ neutra earum ſufficienter poteſt probari ex ſcriptura contra proteruientem: ideo difficile eſt aliquam earum ſufficiẽter uel ex ratione, uel ſcriptura improbare. Nam quantum ad rem certũ eſt: ut & infra diſtin. ij. in concluſionibus literalibus amplius explanabitur: & partim ſupra patuit in prologo. q. ij. ꝙ omnia, q̃ ſunt realiter in diuinis, ſunt una ſimplicisſima, & ſingularisſima res: ſcilicet eſſentia diuina: licet cum hoc aliqua realiter diſtinguantur inter ſe ad ſenſum infra exprimendum ut perſonæ, & relationes oppoſitæ. Aliqua formaliter ut eſſentia, & perſona: uel (.ſ. perſonæ, quam conſtituit) relatio. Et per conſequens quicunque fruitur aliquo, quod eſt in diuinis, fruitur illo, quod eſt realiter eſſentia. Et quicunque fruitur eſſentia: fruitur illo, quod eſt perſonę uel perſona, & relatio &c. Nam eſſentia diuina identificat ſibi omnia, quæ uere & realiter ſunt in diuinis: quicquid enim in deo eſt, deus eſt: & ita diuina eſſentia. Sic etiam quiſquis appræhendit, ſeu cognoſcit diſtinctè, uel confuſè eſſentiã: appræhẽdit, & cognoſcit etiam id, quod eſt perſona, & relatio &c. Et qui cognoſcit perſonam quamcunque, uel relationem cognoſcit id, quod eſt eſſentia. Et ſuo modo de alijs, quæ in deo nominãt: ſiue ſint attributa, ſiue quęcunque hæc

B de re. ❡ Sed de modo loquendi eſt uidẽdum: an ſicut conceditur, ꝙ fruens eſſentia fruitur eo, quod eſt perſona, & fruẽs una perſonę: fruitur eo, ꝙ eſt alia perſona. Ita ſimiliter concedendum ſit, ꝙ omnis fruens eſſentia fruatur qualibet perſona, & fruẽs una perſona fruatur eſſentia, & etiam qualibet alia perſona. Et ſimiliter de intelligere, uidere, appræhendere: ut appræhendens uidens, ſiue intelligens eſſentiam intelligit quamlibet perſonam. ❡ Et circa hoc auctor ponit illam propoſitionem tanquam principium, uel maximam. Quicquid prædicatur de aliquo, prædicatur de quolibet, quod cum illo eſt una res ſingulariſſima, & ſimplicisſima: niſi oppoſitum teneat fides catholica: quia contradi-

Cõclu.

ctoria non deben t concedi de eadem re ſimplicisſima: niſi fides hoc eſt ſcriptura canonica: eccleſiæ determinatio, uel quæ ex his ſequuntur in conſequentia euidenti, & neceſſaria compellant. Et per hoc dicit, ꝙ qui fruitur aliquo in diuinis: fruitur quolibet, quod ẽ deus: hoc eſt eſſentia relatione, & qualibet perſona. ❡ Et ſi hic dicitur cum una perſona C realiter diſtinguitur ab alia, uidetur, ꝙ quælibet perſona poſſit terminare actũ intelligendi, & fruendi ſine alia non minus, q̃ dependentiam naturæ aſſumptæ, quam ſolum uerbum terminat, & nõ pater, nec ſpiritusſanctus. ❡ Poteſt dici: ꝙ aliquid terminare actum intelligẽdi dupliciter accipĩ. Vel pro illo, quod quocunque modo illo actu intelligitur ſiue talis actus de eo prędicetur ſiue non. Vel ſecundo: quia de illo præciſe, & nõ de aliquo ab eo quomodocunq; diſtincto prędicatur talis conceptus, uel actus intelligendi, & hoc prędicatione formali: ſed non identica. ❡ Primo modo accipiendo omnem actum intelligendi deum, uel aliquid in deo, terminat tam eſſentia, quàm perſona: quia quolibet tali actu intelligitur deus, & aliquo modo quicquid eſt deus. ❡ Secundo modo una perſona poteſt terminare aliquem actũ intelligendi, ſeu conceptum & nõ alia: nam conceptus relatiuus patris formaliter prędicatur de ſolo patre, & non de filio: neque de eſſentia. ❡ Sed licet illo D modo ſola patris perſona conceptum relatiuum patris terminet: non tamen ſolus pater intelligitur illo cõceptu, immo neceſſariò intelligitur, & correlatiuum, ſcilicet filius, & illud abſolutũ, quod eſt ad ſe (id eſt eſſentia diuina) quod cum relatione patrem conſtituit. De quo beatus Aug. Si pater non eſt aliquid ad ſe, non eſt aliquid quod ad alterum dicatur. ❡ Sed uidetur: ꝙ illa concluſio poſſet facilius logicè determinari concordando aliqualiter ambas opinio. Ioann. & Ockam. Pro quo ſuppono primò; ꝙ de deo poſſunt haberi conceptus plures non ſynonymi inter ſe realiter diſtincti, & ab inuicem ſeparabiles: quorũ nunc uno nunc alio cognoſcim⁹

Terminare actum intelligendi.

deum:& ſecundum hoc imponi poſſunt
diſtincta ſigna uocalia; quorũ unum ſub
ordinatur ſynonyme uni conceptui, &
nõ alij. ꝗ Secũdò ſuppono: ꝙ licet q̇libet
horũ cõceptiuum ſignificet deũ, & ità
diuinã eſſentiã, & per cõſequens id, ꝙ
realiter eſt, quicquid ẽ in deo, & ita eo
intelligitur quicquid deus eſt, non tamẽ
quilibet eorũ ſupponit pro quolibet, ꝙ
eſt deus, quia conceptus patris non ſup-
ponit pro filio. ꝗ Tertiò ſupponendum
eſt ex logica, ꝙ uerba ſignificantia actũ
potentię rationalis intellectus, ſeu uolũ
tatis faciũt terminũ ſe ſeq̄ntem ſigni-
ficantem id; ꝙ aliquo modo terminat
huiuſmodi actum appellare ſuã rationẽ:
ita ꝙ ad ueritatẽ illius propoſitionis re
quiritur, ꝙ potentia feratur in rem ſi-
gnificatam per talem terminum ſequen
tem: non per quemcunq; conceptũ, uel
actum: ſed per conceptum propriũ illi
termino correſpondentẽ: uel per actum
hmõi cõceptũ propriũ p̄ſupponentẽ, ꝙ
dicitur ꝓpter actum uoluntatis, q̄ nõ di
citur cõceptus ꝓprie, ſed actus ut diſtin
guitur cõtra cõceptũ, non autẽ hic ſi ta-
lis terminus pręcedit, tũc.n. non appel-
lat ſuã rationẽ, unde ſi pręcedit ſufficit
ad ueritatẽ propoſitionis, ꝙ ipſa potẽ-
tia feratur in rẽ ſignificatã p ipſum ter-
minũ: eam.ſ. intelligendo, uel amando,
aut audiendo: ſecũdum quẽcunq; cõce
ptũ ſiue propriũ illius termini, ſiue aliũ.
ꝗ Et per hoc ponitur differentia inter
illas: cognoſco uenientem, & uenientẽ
cognoſco. Amo uenientem, & uenien-
tem amo. Et per hoc ad propoſitum di-
citur, ꝙ refert dicere: intelligo eſſen-
tiam, intelligo perſonam: & dicere eſ-
ſentiam intelligo, perſonã intelligo. Nã
poſito, ꝙ habeam in me conceptum eſ-
ſentię, & non conceptum relatiuum ꝑ-
ſonę: hęc eſt uera, perſonã intelligo: &
hęc falſa, intelligo perſonã. Prima ua-
let tantũ perſonã intelligo, id eſt rem, q̄
eſt perſona intelligo: quę uera eſt in ca-
ſu: quia eſſentiam intelligo, q̄ eſt pſonã,
non curãdo quocunq; conceptu intelli
gã. Sed ſecũda eſt falſa intelligo perſo-
nã: quia ualet illam, intelligo perſonam
cõceptu relatiuo, & ꝓprio perſonę ſiue
correſpõdente ad hoc nomen perſona.
ꝗ Similiter differunt, eſſentia fruor, &
fruor eſſentia: perſona fruor, & fruor
perſona. Nam illæ eſſentia fruor: perſo
na fruor ueræ ſunt, ſi diligo deum tan-
quam ſummum: etiam quocunq; conce
ptu cognito. Sed illa fruor eſſentia non
eſt uera, niſi diligam deum cõceptu pro
prio eſſentiæ appræhenſum. Similiter
illa non eſt uera: fruor perſona, niſi ap-
præhendam perſonam ſub cõceptu pro
prio perſonæ.ſ. relatiuo. ꝗ Tunc poſſunt Arti. 2.
pro articulo ſecundo poni duæ conclu Cõc. 1.
ſiones. Prima impoſſibile ẽ eſſentia frui. E
& non perſona frui. Patet: quia qui eſ-
ſentia fruitur, diligit quicquid eſt diuina
eſſentia ſuper omnia, & ita perſonas: &
per conſequens perſonis fruitur. ꝗ Se-
cunda concluſio. Poteſt quis frui eſ-
ſentia, & non frui perſona, & frui una
perſona, & frui non alia. Patet: quia ſi
quis habet conceptum abſolutum eſſen
tiæ, & non conceptum relatiuum perſo
næ fruitur eſſentia, quia diligit deũ co-
gnitum ſecundum rationem propriam
eſſentiæ, & nõ fruitur perſona, quia etſi
diligit perſonas: non tamen cognitas cõ
ceptu relatiuo proprio: ut ponit caſus
ſimiliter ſi habuero in me conceptum
patris proprium, & non filij: fruor pa-
tre, & non fruor filio, quia non diligo
filium ut ſummum cognitum ſub con-
ceptu proprio filij, & hoc uidentur in-
tendere ambæ opiniones. Et nota, ꝙ in
dictis auctoritatibus excludenda eſt ap-
pellatio rationis: quia illam non atten-
dit in modum loquendi, neque ea uſus
eſt. ꝗ Nota etiam: ꝙ accipit ſignificare Nota.
ſtricte pro ſupponere, ita ꝙ terminus ſo F
lum illa dicat̃ ſignificare, pro quibus ſup
ponit, ſiue de q̄bus uere pręd icat̃, & nõ
illa quæ connotat, & ſic refert aliquid ſi
gnificari, & aliquid intelligi. ꝗ Pro iſtis
dictis facit auctoritas. Bona. in homil.
quintæ dominicæ poſt Paſca, ubi ait.
Nec rurſus æſtimandum: quia filius ſi-
ne patre, aut ſpiritusſanctus ualeat
amari, uel credi. Facit ad idem bea-
tus Auguſti. vij. de trinita. cap. ulti-
mo. prope finem. Item, primo de trin.
c. viij. ait. Siue audiamus, oſtende nõ-

bis filium:ſiue oſtēde nobis patrem. tan
tundem ualet:quia neuter ſine altero po
teſt oſtendi: unum quippe ſunt. Item
Ioan.xiiij. ubi Philippo dicenti ad Chri
ſtum. Oſtende nobis patrem. Reſpōdit
Chriſtus Philippo. Qui uidet,me uidet
& patrem. Et ſequitur. Quomodo tu di
cis. Oſtende nobis patrem. Non cre-
dis:quia ego in patre,& pater in me eſt.
Ex quo ſumi poteſt, ꝙ hæc eſt conſe-
quentia bona, & neceſſaria. pater eſt in
filio, & filius in patre per circuminceſ-
ſionem. ergo; qui uidet patrem,uidet
& filium. Alias enim probatio Chriſti
non ualeret,quando dixit. Non credis:
quia ego &c. ❡ Ex hoc etiam ſequitur:
ꝙ illa eſt conſequentia bona: quia pater
eſt in filio,& filius in patre:ergo qui ui-
det patrem,uidet & filium:uidet & eſſen
tiam &c: Quid enim eſt patrem eſſe in
filio: niſi filium eſſe conſubſtantialem
patri. Et idem de ſpiritu ſancto: idem
denique de fruitione ſicut de uiſione.
Sequitur ergo bene. Nunc formare cō
ſequentiæ bonæ ſunt: ergo impoſsibile
eſt,ꝙ patre quis fruatur,& non filio,aut
Replica patrem uideat,& non filium uideat. Si
milem rationem format beatus Augu.j.
de trinit.c.viij. ut ſupra allegatum eſt.
Siue audiamus &c. ❡ Si dicis: dictum
Chriſti intelligitur de facto,non de poſ
ſibili. Solutio. Tunc Chriſtus fruſtra ap
poſuiſſet probationes conſequētiæ, quæ
non ex ordinatione facti:ſed ex natura
rei procedit. Sic etiam de ratione, quā
format Aug. Vnde ſi ex hoc, ꝙ pater,
& filius ſunt unum, ſufficit probare, ꝙ
patrem uidens & filium uidet: igitur cū
antecedens ſit ſimpliciter neceſſarium,
& impoſsibile aliter ſe habere:quàm per
Arti. 3. ipſum ſignificatur per conſequens. Hæc
Dub. 1. ratio poriſsima uidetur, quàm etiā præ
G cæteris plus ponderat. Oyta. ❡ Quantū
ad articulum tertium mouenda ſunt du
bia,& ſoluenda. Primum,quod magis ur
get, non eſt contradictio dicere unam
perſonam eſſe incarnatam ſine alia, ut
fides habet. ergo pari lege concedi po-
teſt ſaltem per uerbum poteſt, ꝙ una per
ſona poſsit cognoſci,uel diligi ſine alia:
cū non poſsit dari ratio diuerſitatis, quę
ſatisfaciat philoſopho credenti tres per
ſonas eſſe unam naturam diuinam, & ꝙ
nihilominus una ſit incarnata ſine alias
ſeu ꝙ aliqua poſsit cognoſci, uel diligi
ſine alia. ❡ Secūdò, niſi una perſona poſ
ſet coli,& uenerari ſine alias fruſtra de
perſonis diuinis diſtincta fierent feſta in
dei eccleſia, cum hoc eſſet dare occaſio
nem erroris,& poſſent ſimplicis ex hoc
concipere perſonas eſſe ſingularim co-
lendas,& uenerandas:& forte unā per-
ſonam plus alia. Ad hoc enim alludunt
diuerſæ cerimonię eccleſiarum in feſtis
diuinarum perſonarum. ❡ Tertiò ad qđ
orationes, nunc ad patrem, nunc ad fi
lium,nunc ad ſpiritum ſanctum dirigun
tur,ſi non coluntur diſtinctè. ❡ Quartò.
Philoſophi cognouerunt deum, uel eſ-
ſentiam:ut habet apoſtolus ad Roma-
nos: & tamen ignorarunt perſonas. Itē
aliqui dixerunt filium,aut ſpiritum ſan-
ctum creaturas. ❡ Quintò, filius eſt ho-
mo factus:& ſolus in carne deficta. ergo
in eo eſt cauſa uenerationis ſingularis:
quæ non eſt in alijs perſonis:ſolus enim
filius incarnatus eſt. ❡ Sextò. Ad quid
habentur diuerſi articuli fidei de ſingu
lis perſonis, ſi non poſſunt ſingulatim
concipi,& diligi. ❡ Septimò. quomodo
intelligitur dictum doctoris: ꝙ nunquā
debent contradictoria de aliquo conce
di:niſi fides ad hoc compellat: hoc enī
dicere eſt finem exponere deriſioni in-
fidelium: quia prædicata uerè contradi
ctoria de eodem ſimpliciter pro eadem
re uerificare eſt ſimul uerificare propoſi
tiones contradictorias. ❡ Ad primum re Ad primum.
ſpondetur humili cum ſubmiſsione, ꝙ
aliqui nituntur hic ponere rationem di- H
uerſitatis de incarnatione uerbi, & ui- Cautē
ſione &c. per ſolam rationem naturalē de diui-
aſsignantes pro cauſa naturam rei. Sed nis lo-
clarum eſt: ꝙ niſi fides oppoſitum dice- quēdū.
ret: ita diceremus patrem incarnatum,
& ſpiritum ſanctum ſicut filiū, cum ſint
una ſimplicisſima eſſentia. ❡ Præterea:
quotquot tales ratiōes dari poſſunt, ſta
tim ſunt ſolubiles,& non cogunt: nec
cogit: ut uidetur ratio Ockam, quæ di-
cit unum fore ex determinatione Eccle
ſiæ: ſed eccleſia ſecundum Oytā ubi ſu-

pta ſaltem aliquam habuit rationem pro determinatione fidei de incarnatione uerbi ſolum, quòd ſi non poteſt dari cogens ratio diſsimilitudinis alicui philoſopho, ſequitur cogente ratione: ꝙ ſicut una perſona poteſt incarnari ſine alia, ita uideri, & diligi ſine alia. Et hoc uerum eſt; dummodo fides, uel ſcriptura aut ex his deductum non obſiſtat: aut eccleſiæ determinatio: hic autẽ in propoſito obſiſtit dictũ Chriſti Ioã. xliiij. & argumentatio eiuſdem. Recurrendum ergo eſt ad hoc dictum Chriſti: & ubi ratio non habetur, acceptanda eſt auctoritas Chriſti, quæ etiam ſine ratione alia ab ea, quia ipſe ponit: ſufficit nobis ad aſſerendum non eſſe ſimile hic, & ibi: ideo unum ex Chriſti dicto, conceditur, aliud non conceditur. Hęc ſalua reuerentia maiorum dicta ſunt.

Ad ſecũdum. ¶ Ad ſecundum: negetur illa: pater colitur ſine filio: ſpiritusſanctus ueneratur ſine patre. Verum quia ſuppoſita uerborum paſsiuorum importantium actum interiorem animæ intellectus, uel uoluntatis appellant ſuas rationes dummodo tamen ſequuntur illa uerba paſsiua: ideo propter appellationẽ rationum iſta forſe poſſet concedi. Colitur pater ſine filio: diligitur a me iuſtus: oſtenditur a me pater ſine filio: eſt enim ſecundum præmiſſa ſenſus. Colitur pater ſub conceptu proprio, & relatiuo, ſupponente pro patre non pro filio. Senſus autem alterius. ſ. pater colitur ſine filio eſt res, quæ eſt pater colitur abſque hoc, ꝙ filius colatur. Si autem alium habet ſenſum ex uſu utentium citra rigorem logicum, aliter eſt dicendum. Cum ſubiungitur, ꝙ fruſtra fierent diſtincta feſta negetur: quia eccleſia in his regitur ſpiritusſancto pro filiorum eruditione in his, quæ ſunt fidei circa myſterium trinitatis quo ad perſonarum eſſentialem identitatem et earundem realem non eſſentialem diſtinctionem: nec per hoc datur occaſio erroris: ſed in feſtis diuinarum perſonarum catholica ueritas ſecundum perſonarum attributa, & propria aperitur.

Ad tertium. ¶ Ad tertium poteſt dici, ſicut dicitur de attributis perſonarum pro populi eruditione, pro deuotionis inflammatione, pro fidei uocali confeſsione ſecundum apoſtolum. Corde creditur ad iuſtitiã: ore autem confeſsio fit ad ſalutem &c. Sicut ergo diuinę perſonę non ſeparantur feſtinatione: ita nec ueneratione, & ad eas fuſa oratione: quamuis orans habito conceptu proprio relatiuo patris non cogitat ſic concipiendo de filio, & ſpiritusſancto: immo peccaret quis, ſi in oratione ad patrem fuſa, alias perſonas actu excludere uellet: hinc ſecundũ Sco. in.1 j diſt. xliiij. Non poteſt quis diligere actualiter unam perſonam: quin diligat aliam uirtualiter. Quòd autem una ſine alia coli non poſsit: patet etiam auctoritate Aug. vij. de trinit. c. ulti.

Ad. 4. K ¶ Ad quartum reſpondetur: ꝙ quicunque cognoſcit eſſentiam diuinam, cognoſcit, quicquid eſt eſſentia diuina, & ita perſonas & econuerſò. Poterant tamen philoſophi unam propoſitionem ſcire de Deo, & aliam dubitare: licet termini utrarũq; ſupponerent pro eodem: quia hoc ignorabant: ut ſi idem ſit ſcultetus & magiſter ciuium: ſiue Sixtus, & papa: tunc idẽ eſt Sixtus & papa, & quicquid ſcitur de Sixto, ſcitur de papa, & econuerſo: licet aliquis poteſt ſcire illam propoſitionem. Papa eſt uicarius Chriſti, & ignorare illam: Sixtus eſt uicarius Chriſti: quia ignorat, ꝙ Sixtus, & papa ſupponunt pro eodem: ſic philoſophi quocunque conceptu nouerunt deum, eodem & perſonas: eo, ꝙ conceptus, quos habuerunt de deo cuilibet perſonæ conueniunt. Cognouerunt enim de deo, ꝙ eſt ens infinitum incorruptibile &c. & illi cõceptus ęqualiter ſupponunt pro perſonis ſicut pro eſſentia, & tamen poterant ſcire deum, uel eſſentiam diuinam eſſe infinitũ, ſummum &c. & ignorare illam. Pater in diuinis eſt infinitus ſummus: quia ignorabant diuinam eſſentiam eſſe patrem, & filium &c. Et huic uidetur conſonare uerbum Chriſti ad Philippum. Qui uidet me, uidet & patrem meum. Cuius ratio eſt conſubſtantialitas. Ideo ſequit. An non credis: quia ego in patre, & pater in me eſt. Ex unitate igitur oſtẽdit: ꝙ unus non poteſt oſtendi ſine alio, &

ita nec cognoſci, nec amari &c. Nec ób
ſtat ꝙ pater, & filius ſunt diſtinctæ res ſi
ue perſonæ diſtinctæ: quia nihilominus
ſunt una ſingularis, & ſimpliciſsima eſ-
ſentia. Laté, hæc proſequitur auctor: ēt
de ſignis prioritatis, quæ ponit Sco. de
Ad. 5. quibus dicetur de diſt. ix. ¶ Ad quintū.
L Conceſſo antecedente negetur conſe-
quentia. ¶ De ratione uerò diligibilita
tis diuinarum perſonarū uidetur in. iij.
diſt. xvij. dub. vij. perſonæ enim diuinę
præciſé diliguntur: quia ſunt una natu
ra ſimpliciſsima, & tres res relatiuæ. Vn
de notat hic aliquas propoſitiones Pe-
trus de Aliaco. q. ij. att. ij. poſt Holkot.
q. iiij. quas uide ibi: quia clarę ſunt, & ua
Ad. 6. lent ad propoſitum. ¶ Ad ſextum: de di
ſtinctione articulorum fidei dicitur, ꝙ
ſufficit diſtinctio ſignorū: & cōceptuum
pro perſonis ſingulis ſupponentium: li-
cet nomina poſſunt imponi ad diſtin-
ctius ſignificandum res, quàm poſsint a
nobis cōcipi. ut habetur. infra diſt. xxij.
Ad. 7. ¶ Ad ſeptimum dicitur: ꝙ non eſt inten
M tio ſic loquentium dicere: ꝙ fides admit
tat contradictoria, cum ſit certiſsima,
& ab omni contradictione prorſus alie-
na: ſed uolūt, ꝙ nihil, quod concedit̄
de aliquo, negandum eſt de eo, quod illi
identificatur realiter, uel eſſentialiter:
niſi hoc habeatur ex fide, uel ſcriptura
canonica: aut determinatione eccleſiæ:
aut niſi inferatur ex huiuſmodi in cōſe-
quentia formali, cum hoc ſit difficile in
tellectu, & uidetur alicui proximum cō
tradictioni: uidetur enim difficilè intel-
lectu, ꝙ pater generat, & eſſentia nōge
nerat: quę tñ eſt eadem patri, & realiter,
& eſſentialiter: nunꝗ tamē de quacunq:
perſona tantum: uel eſſentia tantum:
uel proprietate relatiua tantum, & præ-
ciſé dicuntur prædicata contradictio-
nis. Non enim conceditur, pater gene
rat: pater non generat: ſed eſſentia non
generat: Item pater genuit filium: eſ-
ſentia non genuit filium: pater uerò, &
eſſentia formaliter diſtinguuntur. ergò
illa prædicata non dicuntur de eodem
præciſé, & ſimpliciter: ſed de forma-
liter diſtinctis, quæ ſunt una res ſimpli-
ciſsima. Pleraque alia per doctorem in
quæſtione tanguntur utilia: uide ibi:
quia ualent ad ſequentia.

QVAESTIO. VI.

A
SEXTO quæro: utrum uo- Vtrum
luntas contingenter, & li- uolūtas
berè fruatur ultimo fine. liberé
¶ Articulus primus termi- fruatur
nos declarabit. Secundus per conclu- ultimo
ſiones reſpondebit. Tertius dubia moue fine.
bit, & ſoluet. ¶ Verum priuſquam ter-
minorum declaratio ponatur, ſciendū,
ꝙ doctor hic recitat opi. Sco. circa prę
ſentis quæſtionis materiam. q. iiij. diſt. j.
& eam approbat concluſiué cum eo idē
ſentiens contra ſanctum Tho. Rationes
tñ eiuſdem laté impugnat. ¶ Pro articu Arti. 1.
lo primo notandum primò, ꝙ frui ali- Nota. 1
quo cōtingenter, ſicut & perducere ali-
quid contingenter ad præſens duplici-
ter accipitur. Vno modo, ꝙ poteſt illo
frui, & non frui: producere, & nō produ
cere. Et ſic ōis creatura cōtingēter pro
ducit: q ꝗd ꝑducit quia poteſt nō produ
cere: quia deus poteſt ſubtrahere ſuam
coactionem, & generalem influentiam:
& ſic non producet. Dicitur creatura:
quia filius non producitur contingen-
ter a patre: nec eſt effectus patris. Alio
modo accipitur pro illo, quod producit
aliquem effectum, & nullo uariato ex
parte producentis, & cuiuslibet alterius
habet in poteſtate ſua ita producere, ſi-
cut non producere: ita ꝙ ex natura ſua
ad neutrum determinatur: ſimiliter di-
citur de frui. Et hoc ſecundo modo ac
cipitur hic. ¶ Secundò notandum, quòd Nota. 2
libertas aliquando accipitur impropriè
ut diſtinguitur contra coactionem, nec
competit intellectui. Alio modo ac-
cipitur ut opponitur ſeruituti creatu-
ræ rationalis, & hoc uel ſeruituti cul-
pæ, uel pęnæ: hoc modo beati liberiores
ſunt: quàm uiatores. Tertiò ut oppo-
nitur neceſsitati ſecundum quòd neceſ-
ſitas opponitur contingentiæ ſecundo
modo dictæ, & ſic libertas eſt quædam
indifferentia, uel contingentia, & diſtin

guitur contra principium actiuum naturale. de hoc infra in.ij. diſtin.vij.art.iij.

Nota.3 B ¶ Tertiò notandum: ꝙ ſicut ſecundum Anſel. duplex eſt affectio: ſcilicet affectio commodi,& affectio iuſti. Ita eſt quoddam nolle incommodi, & quoddã nolle iniuſti. Et hoc quando uelle, & nolle eliciuntur ſecundum dictamen rationis. Affectio commodi correſpondet amori concupiſcentiæ: ſed affectio iuſti amori amicitiæ. Vide de hoc infra in.ij. diſtin.vj.

Nota.4 ¶ Quartò notandum: ꝙ finis ultimus poteſt accipi dupliciter, uel pro beatitudine creata poſſibili uoluntati: & hæc ipſa fruitio ſtrictè accepta: uel pro obiecto beatifico. Primo modo nõ poteſt uoluntas beatitudine frui ordinatè: quia illa beatitudo eſt creatura: quia actus inhærens uoluntati.ſ. amor amicitiæ obiecti beatifici. Poteſt tamẽ uoluntas ea frui inordinatè: ſicut qualibet alia re, quam ſibi præſtitueret tanq̃ finem ultimum.

Beatitudo obiectiua, formalis. ¶ Sic alij diſtinguunt de beatitudine obiectiua, formali, & ſubiectiua. Beatitudo obiectiua eſt obiectum beatitudinis formalis,& eſt ſummum bonum.ſ. deus glorioſus: beatitudo formalis eſt perfectiſſimus actus, quo anima unitur obiecto beatifico.ſ. clara uiſio,& fruitio & tentio. Beatitudo ſubiectiua eſt natura beatificabilis, & hæc impropriiſsimè dicitur beatitudo: ſed propriè dicitur beata: ſicut ſubiectum albedinis non dicitur albedo: ſed album.

Arti. 2. Cõcl. 1 C ¶ Quantum ad articulum ſecundum, concluſio prima. Voluntas contingenter,& liberè fruitur fine ultimo oſtẽſo in uniuerſali, uel particulari: Patet: qa uoluntas poteſt diligere ultimum finẽ, & poteſt non diligere: appetere ſibi,& non appetere. Probatur: quia uoluntas poteſt nolle omne ſibi incommodum, uerum uel apparens: ſed poteſt appræhendere deum, ut ſibi incommodum: puta ut punientem: & per conſequens nolle. ¶ Item intellectus poteſt credere deum non fore obiectum beatificum: nec poſſibilem eſſe eius claram uiſionem,& fruitionem homini mortali, & credere non eſſe uitam poſt hanc uitam,& per conſequens nolle deum ut obiectum beatificum. ¶ Item uoluntas poteſt uelle non eſſe beata tali beatitudine: quia poteſt uelle non eſſe: ſicut patet de interimentibus ſeipſos. ¶ Itẽ multi præſtituunt ſibi præſentia dona tanquam finem: eligẽtes præſentibus ad uota frui, pluſquam futuris, & tales non fruuntur ultimo fine. ¶ Item obſtinati in peccatis, credentes ſe non poſſe conſequi beatitudinem: eligunt manere in peccatis,& per conſequens non frui: qa qui efficaciter uult antecedens, efficaciter uult, & conſequens ſcitum, uel opinatum eſſe tale.

¶ Concluſio ſecunda. Cõcl.2. D
Aliquis poteſt nolle beatitudinem in particulari ſibi oſtenſam creditam ſibi poſſibilem. Patet: quia quilibet poteſt ſe ſecundum rectam rationem conformare diuinæ uoluntati cognitæ: ſed poſſet alicui reuelari, deum nolle eum beatificare: huic poſſet ſe conformare,& ita nolle beatitudinem, qui autẽ actu poſitiuo uult beatitudinem, uult non frui beatitudine: quia idem eſt eſſe beatum,& frui beatitudine obiectiua.

¶ Tertia concluſio. Cõcl.3.
Viuens diuinam eſſentiam, & carens fruitione beatifica, poteſt nolle illam fruitionem. Patet ſicut prior: quia quælibet uoluntas poteſt ſe conformare diuinæ uolũtati: ſed deus poteſt uelle ipſum ſemper,& per ſemper carere beatitudine, ſiue fruitione. ¶ Item quicq̃d poteſt eſſe uolitum, uel nolitum pro certo tempore: poteſt eſſe tale pro ſemper: ſed uoluntas poteſt eam nolle pro certo tempore: ſcilicet q̃diu deus uult eam nõ habere: ergo &c.

¶ Concluſio quarta. Cõcl.4.
Videns diuinam eſſentiam: carens per abſolutam dei potẽtiam dilectione dei, poteſt nolle deum. Patet ut ſupra: quia omne incommodum uerum, uel æſtimatum poteſt eſſe obiectum nolitionis: ſicut omne commodum uerum, uel æſtimatum poteſt eſſe obiectum uolitionis: deus poteſt æſtimari incommodum, ergo poteſt eſſe obiectum nolitionis. De materia huius quæſtionis magis pertinet ad diſtin. pen. lib.iiij.

¶ Quantum ad articulum tertium mouenda ſunt dubia, & ſoluenda. Arti. 3.
Primum dubium: utrũ libertas ſit alia res a uoluntate. Solutio Dub. 1. E

ſecundum Holkot.q.iij.Libertas quantum ad rectitudinem, quam principaliter importat,& pro qua ſupponit : quocunque modo accipiatur, eſt uolũtas:in diuerſis tñ acceptionibus diuerſa habet connotata. Nam libertas a peccato,ſupponit pro uoluntate, & connotat eam eſſe in gratia. Libertas a miſeria connotat eam eſſe ſine pęna. Libertas a neceſſitate connotat eam non poſſe cogi ad actum ſuum. Libertas indifferentiæ connotat eam non magis inclinari ad unum oppoſitorum, quàm ad aliud. Libertas contradictionis connotat eam uelle poſſe utrunq; oppoſitorum. Et ſic omnes iſti termini ſupponunt pro una re,quæ eſt uoluntas: non tñ ſunt nomina ſynonyma propter diuerſa connotata. ¶ Quod autem uoluntas non ſit libera,per rem additam ſibi: ſicut dicim⁹ aqua eſt calida:uel aer eſt lucidus per res additas.probatur:quia ſi ſit alia res,deus poſſet eam ſeparare a uoluntate . conſequens falſum:quia tunc uoluntas poſſet eſſe,& non eſſe rationalis:ſed hoc eſt falſum:quia uoluntas eſt rationalis per eſſentiam. ¶ Sic ergo quantum ad quid rei iſtius termini libertas uoluntatis: dicit Holkot,ꝙ eſt ipſa uoluntas. Quantum uerò ad quid nominis huius termini libertas,ſecundũ ꝙ modo utimur eo, & ſecundum ꝙ philoſophus utebatur:libertas eſt poteſtas quædam, qua uoluntas concurrentibus omnibus requiſitis ad ſuum effectum habet , ꝙ poſſit cum eis coagere : & ponere actum ſuum ad effectum,ſeu non ponere:ſicut ei placuerit . & hæc uocatur libertas contradictionis.

Libertas uoluntatis

DISTINCTIO. II.

PRAEMISSA parte proœmiali totius libri ſententiarum: in hac diſtin.ij. primi libri,magiſter incipit tractare de trinitate benedicta ſecundum ſe:oſtendens in hac diſtin.quæſ. ſunt de trinitate benedicta pię credenda. In tertia uerò diſtin. credendorũ intellectum aperit. Et poteſt textus breuiter ſic ſummari , ac tribus concluſionibus partiri. ¶ Prima. Firmiter tenendum:atque credendum eſt in diuinis eſſe unam ſummam ſimpliciſſimam,indiuiduam,ſingularem,& infinitam eſſentiã. ¶ Vnam in ſingulis ſuppoſitis, ſiue perſonis diuinis . Summam affirmatiuè: & negatiuè:quia infinitam. Simpliciſſimam partibus,& omni cõpoſitione carẽtem.Indiuiduam ſimpliciter indiſtinctã, & in ſe, & in perſonis ſiue ſuppoſitis:eãdem omnino totam & indiuiſam in omnibus tribus perſonis coniunctim , & ſingillatim in ſingulis:nec maiorẽ in omnibus,quàm in ſingulis:nec minorem in ſingulis:quàm in omnibus. Singularem: quia una numero, & ideo non numeratur in perſonis:quia eſt eadem numero in ſingulis perſonis: imo eſt ſingulæ perſonæ,infinitam,& ideo ſummam. ¶ Secunda propoſitio. Eſſentia diuina identificat,& unit ſibi omnia,quæ a ſanctis, & patribus (ad communem & pium intellectum inferius explicandum) in diuinis eſſe dicuntur,& creduntur. ¶ Tertia propoſitio. Cum illa ſumma ſimplicitate omnium, quę in diuinis eſſe dicuntur,& creduntur,fides tradit:& utriuſq; teſtamenti pagina explicitè,uel implicitè docet eſſe in diuinis tres perſonas ſibi coæternas,& conſubſtantiales:unum uerum deum:unam & ſuper benedictam trinitatem: unam in eſſentia: trinam in perſonis diſtinctis:quia pater non eſt filius,nec ſpirituſſanctus:licet nõ ſit aliud a filio,aut a ſpirituſancto. Hæc in textu latius traduntur. Quia ergo magiſter in hac diſt.ij.tractat de unitate eſſentiæ,& perſonarum: ideo doctor pro huius intellectu plures mouet de unitate quæſtiones. Primò de eſſentiæ diuinæ unitate ad perfectiones eſſentiales ſiue attributales . Deinde de unitate dei reſpectu creaturæ, an aliqua unitas conueniat deo , & creaturæ :ſaltem unitas uniuocationis conceptus . Tertiò de unitate dei, in ſe & , in ordine ad ſuppoſita diuina. Circa primum : quia multi ponunt ſapientiam,potentiam,bo

nitatem

nitate &c. diſtingui ab eſſentia & inter ſe: & ideo primum quærit de hoc &c.

QVAESTIO. I.

A QVAESTIO prima circa diſtinctionem ſecūdam hęc eſt. Vtrum tanta ſit identitas diuinæ eſſentiæ, & omnibus modis identitatis ex natura rei ad perfectiones attributales, & ipſarum perfectionem attributalium inter ſe, qualis eſt diuinæ eſſentię ad diuinam eſſentiam. Articulus primus terminos reſoluet. Secundus concluſiones ponet. Tertius dubia mouebit, & poſſetenus cum ſubmiſſione ſoluet. ¶ Recitatur primò in doc. opi. Sco. tenentis diſt. viij. q. iiij. ꝙ ſapientia diuina nō eſt formaliter bonitas diuina: & impugnat. (Nota. 1 / Arti. 1.) Ad elucidationem dicendorum notāda ſunt hic aliqua ueluti principia, quæ ēt doc. inferius hinc inde tangit. (Principium apud docto.) Primū eſt, quod etiam habet doct. q. ij. diſtin. præſentis. & q. iij. Quælibet res ſeipſa. i. per ſeipſam formaliter, & intrinſecè ſibi ipſi identificatur: & a quolibet alio diſtinguitur, & non per quodlibet ſuperadditum uel extrinſecū. Patet: quia ab illo res habet unitatem a quo entitatē, ſed entitatem habet a ſeipſa formaliter: non enim res eſt ens per aliud formaliter ſed ſeipſa: ergo & unum: eo enim, ꝙ ens eſt, unum eſt. i. a ſeipſo indiuiſum, & ſicut res ſeipſa eſt una: ita ſeipſa ē a quolibet alio diſtincta: nam ad diſtinctionē aliquorum ſufficit hoc nō eſſe illud: nec oportet quærere medium diſtinctiuum. ¶ Item ſignentur res duę, a & b circumſcriptis. i. remotis omnibus alijs, a eſt idē ſibiipſi. a, & b, idem ipſi. b, & a, non eſt b. & ita propoſitum. Nam a, eſſe idem ipſi a, eſt a, eſſe a; & a, eſſe diſtinctum a. b, eſt a, non eſſe b; & hæc ita ſe habēt, ſi nihil eſſet in rerum natura præter a, & b. ¶ Et ergo quoties aliqua dicuntur eſſe eadem, uel diſtincta per aliud extrinſecum: illud intelligēdum eſt arguitiuè. i. ꝙ per illud aliud arguitur, uel concluditur, aut cognoſcitur aliqua eſſe eadē, uel diſtincta, & ſic intelligendum: quando dicitur, ꝙ potentiæ diſtinguuntur p̄ actus, & obiecta, & cauſæ per effectum. ¶ Verū partes integrales totius, in quib⁹ eſt eadē forma indiuiſibilis diſtinguunt. Primò per partē: ut manus, & caput Ioā. diſtinguuntur primò per materiam; quoniam alia eſt materia manus: alia capitis numero in eodem homine; non autem alia forma: ideo manus diſtinguitur a capite: ſed tamē materia eſt intrinſeca manui ſimiliter, & capiti. Intrinſecum dico, quod eſt de eſſentia rei: puta reſmet, uel pars eius eſſentialis. per oppoſitū notificatur extrinſecum. ¶ Conſequenter notandum ſecundò, ꝙ contradictio eſt medium arguendi, & cognoſcendi diſtinctionem: ut quandocunque de aliquibus dicuntur prædicata contradictoria: ipſa ſunt diſtincta, uel non eadem. & econuerſo quandocunque, ſeu quęcunq; ſunt diſtincta, de ipſis p̄dicātur contradictoria. ſ. eſſe diſtinctum tali diſtinctione, & non eſſe ſic diſtinctum. (Nota. 2 / B) exemplum. ſi a, & b, aliquo modo diſtinguuntur: uerum eſt, ꝙ a tali diſtinctione non diſtinguitur ab a: uerum etiā eſt, ꝙ b, tali diſtinctione diſtinguitur ab a. Nam ſi de his, quæ omnibus modis ſibi ſunt eadem, & ita penitus indiſtincta contradictoria uerificarentur: tunc contradictoria dicerentur de eodem; quod eſt contra primum principium de quolibet alterum contradictoriorum: de nullo uerò ſimul. Nam quicquid dicitur de uno: dicitur de quolibet, quod illi ē omnibus modis idem: Exempli cauſa: ſi a, & b, ſunt ſibi idem omnibus modis, quibus a, eſt ſibi a, idem: & b, eſt idem ſibi b. quicquid dicitur de a, dicitur etiam de b: & econuerſo. Nulla enim ratio aſſignari poſſet, quare aliquid diceretur de a, & non de b, in caſu. Si ergo contradictoria dicerentur de a, & b: ipſa etiā dicerentur de a ſimiliter, & de b; quod eſt ſimpliciter impoſſibile, & cōtra principium primum. Verum ꝙ minima diſtinctio, uel non identitas ſufficit ad uerificationem contradictoriorum de ſic diſtinctis. ¶ Notandum tertiò: ꝙ ſunt gradus in diſtinctionibus: non ſolum illi communiter dicti. Diſtinctio generica, (Nota. 3 / C)

diſtinguuntur realiter non eſſentialiter: ibi eſt dare aliquod unum, quod eſt idē cum quolibet ſic diſtinctorum, & per cōſequens formaliter a quolibet illorū diſtinguitur. Gratia exēpli: pater & filius diſtinguuntur realiter, & non eſſentialiter, & per conſequens dare eſt aliquod unum, quod eſt idē patri, & filio. ſ. eſſentia diuina, quæ eſt pater eſt etiam filius, & per hoc diſtinguitur formaliter a p̄re: quia eſſentia eſt pater: & tñ filius prędicatur de eſſentia, & negatur de patre: ſimiliter eſſentia diſtinguitur formaliter a filio: quia eſſentia eſt filius: & tñ pater dicitur de eſſentia, & negat̃ de filio. Cū itaque hic ſunt duo termini ſignificatiue ſumpti, eandem rem ſignificantes, & pro eodem ſupponentes; de quorū uno aliquid uere dicitur, & affirmatiue: & nō ſic de reliquo: ergo diſtinguuntur for-

F malitet, ex qd nominis termini. Ex quo patet, ꝙ nunquam poteſt dari diſtinctio formalis ſine diſtinctione reali. Et ubicunque inuenitur diſtinctio realis non eſſentialis: ibi etiam eſt inuenire diſtinctionē formalem: tñ illa, quę diſtinguuntur realiter, non diſtinguuntur formaliter: ſed illud, quod eſt idem realiter utriſque realiter diſtinctis a quolibet eorum diſtinguitur formaliter: ut declaratum eſt. Vnde ibi tm̄ eſt inuenire diſtinctionem formalē ſecundū doct. ubi una res ſingularis, & indiuiſa eſt plures res: quarum plurium una non eſt realiter alia: & quia hoc ſolum conceditur in diuinis, & non in creaturis: ideo ſolum in diuinis inuenitur diſtinctio formalis, & non in creaturis. Et quia hæc diſtinctio difficillima eſt ad ſoluendum, & intelligendum: immo non facilior, quàm perſonarum trinitas (ut habet doct. & Cameracen. &c.) in una eſſentia: ideo nullibi ponenda eſt, niſi ubi ſcripturæ, uel eccleſiæ auctoritas compellit, ideſt niſi ubi ex his, quæ in ſcripturis ſacris, uel eccleſiæ determinatione habetur: ſequitur neceſſarió, ꝙ aliqua, quæ ſunt idem realiter, recipiunt prædicationem contradictoriorum: ſicut ex ſcriptura, & determinatione eccleſiæ extra de ſum. trin. & fi. ca. damnamus. habetur, ꝙ eſſentia eſt pater

Vbi diſtin. formalis.

realiter: & ꝙ pater generat, & eſſentia nō generat. Itē ꝙ eſſentia eſt filius & pater non eſt filius. Hæc uidetur eſſe ſen- G tentia auctoris. ¶ Et ſecundum hoc caute aduertere oportet rationē auctoris: qua arguit contra diſtinctionem formalem. Hac. n. probare nititur: ꝙ nullibi ponenda eſt: niſi ubi etiam inuenitur diſtinctio realis aliquorum, q̄ identificantur H diſtinctis formaliter. ut ſupra dictum eſt. Ideo minor ſuæ rationis ſanè intelligenda eſt. ſ. impoſſibile eſt uerificari contradictoria de quibuſcunque niſi illa: uel illa, pro quibus ſupponunt (. i. quæ ſunt eadem eſſentialiter cum illis, de quibus contradictoria uerificantur: terminus enim ſupponit pro oibus, quę ſunt eadē rei, pro qua ſupponit) ſint diſtinctę res &c. Vnde hanc minorem intēdit auctor. Impoſſibile eſt contradictoria uerificari de aliquibus: niſi illa, uel aliqua eſſentialiter eadem cū eis, ſint diſtinctę res, uel ſint diſtinctę rationes, uel diſtinctę res & ratio. Hanc probat; quia omnia contradictoria æqualiter repugnant uidelicet quantum ad eſſe ſimul uera de eodē omnibus modis, uel eſſe ſimul falſa: quia æqualiter repugnant primō principio: quæcunque contradictoria eſſe ſimul uera, uel falſa. Nunc autem ex aliquibus contradictoriis contingit inferre, ꝙ illa de quibus uerificantur; uel eadem eſſentialiter cum illis ſint diſtinctę res, uel diſtinctę rationes, uel diſtinctæ res, & ratio. Intelligendum eſt in conſequentia formali propter formalem repugnantiam contradictoriorum; ergo uniuerſaliter hoc poteſt inferri de omnibus, de quibus contradictoria uerificantur alioquin ſi alicui daretur inſtantia illatio ſimiliter, & repugnantia non eſſet formalis. Nunc autem bene & formaliter ſequit̃: a, eſt: b, nō eſt: ergo ibi. i. Inter a, & b. uel aliqua, quę ſunt eadem eſſentialiter a, & b, eſt diſtinctio rerum, rationum, uel rei, & rationis. ¶ Et nota: ꝙ oportet ſemper inferre illam totā diſiunctiuā, uel de diſiūcto extremo: ut ſit conſequentia formalis. ¶ Quòd autem I bene ſequat̃, probatur ſic: quia alias nunquā poſſet dari uia ad probādū, ꝙ aliqua

diſtinguerentur realiter: probata autem illa diſiunctiua a, & b, ſunt diſtinctæ res, uel rationes &c. conſequenter arguitur a deſtructione partium exterarũ ad partem non deſtructam ſic. a, & b, non diſtinctę rationes: quia non ſunt rationes nec res, & ratio ut ſupponitur: ergo a, & b, uel aliqua, quæ ſunt eadem eis ſunt diſtinctæ res.

H ¶ Et ſi diceres: per hoc non probatur: ꝙ ſapientia diuina, & potentia diuina non diſtinguãtur formaliter: quia etiam ſapientia diuina, & potentia diuina important aliqua. ſ. pater & filius, quæ non ſunt idem realiter: ſic ut dicitur de eſſentia, & filio. Ad hoc dicitur ſecundum doct. ꝙ ad hoc, ꝙ aliqua diſtinguantur formaliter requiruntur tres conditiones. Prima: ꝙ illa ſint idem realiter, ad ſenſum ſupra tactum. Secunda: ꝙ de eis aliqua contradictoria uerificentur: quia ſi non reciperet prædicationem contradictoriorum: nullo modo diſtinguerentur. Tertia, ꝙ illa uerificatio contradictoriorum contingat propter diſtinctionẽ realem aliquorum. quæ tamen ſunt eis idem eſſentialiter: ita ꝙ ſi ibi non eſſent aliqua diſtincta realiter: illa contradictoria non uerificarentur de eis: ſicut eſſentia diuina, & pater ſunt idem realiter: quia eſſentia diuina eſt pater, & pater eſt eſſentia diuina: de eis uerificantur contradictoria. ſ. filius non filius. Et illa uerificatio contradictoriorum contingit ex hoc, quia filius, & pater, quę ſunt eſſentialiter idẽ: diſtinguuntur realiter: Nunc autem ex nulla diſtinctione reali in diuinis oritur diſtinctio inter ſapientiam, & potentiã, uel bonitatem: quia ſi per impoſſibile in diuinis eſſet tantum una perſona omnibus modis eadem eſſentie: ſicut errando credunt iudæi, & infideles, negantes trinitatem, adhuc eſſet ibi ſapientia, bonitas, potentia, iuſtitia &c. Cuius ſignũ eſt, quia de omnibus in deo æqualiter prædicatur ſapientia, potentia &c. Cuius ſignum eſt, quia de omnibus in deo æqualiter prædicatur ſapientia, potentia &c. quicquid enim in deo eſt, eſt ſapientia, bonitas, potentia infinita.

Requiſita ad diſtinctionẽ formalem.

I Si dices, ex illo ſequitur: ꝙ paternitas, filiatio & filius, & pater non diſtinguerentur formaliter, ut patet falſum: quia paternitas conſtituit, & pater non conſtituit, ſed conſtituitur. Probatur conſequẽtia: quia diſtinctio illa paternitatis, & patris non oritur ex diſtinctione reali in diuinis. Nam ſi tantum eſſet una perſona. ſ. patris adhuc conſtitueretur ex eſſentia, & paternitate ad ſenſum infra exprimẽdum. Ad hanc replicam dicitur negãdo conſequentiam: immo paternitas, & pater ut ſint, ſiue concedantur eſſe in diuinis: requirunt diſtinctionem realem: quia ut ſit paternitas, & pater, requirit filiatio, & filius. Non enim poteſt eſſe relatio paternitatis, niſi ſit filiatio oppoſita: nec pater niſi ſit filius, ad quem realiter referatur. Nunc autem relationes reales oppoſitæ, & relatiua oppoſita realiter diſtinguuntur: ideo ſi eſſet tantum una perſona in diuinis: illa nec eſſet pater, nec filius: ſed omnibus modis eſſentia, & ita non conſtituta: non enim conſtitueretur ex relatiuis, patet per hypoteſim nec ex abſolutis: quia omnia abſoluta diſtincta diſtinguuntur eſſentialiter: quæ diſtinctio non eſt aliquorum in diuinis: de quo infra diſt. xxvj.

Obiectio.

¶ Pro articulo ſecundo reſpondetur ad titulũ quæſtionis affirmatiuę: ꝙ ſapientia diuina, potentia, bonitas &c. nullo modo diſtinguantur, neq; ab eſſentia nec inter ſe: ſed omnibus modis ſunt idẽ eſſentiæ: quibus eſſentia eſt eadem ſibiipſi, & omnibus modis potentia diuina eſt eadem ſapientiæ diuinæ, quibus potentia diuina eſt eadem potentiæ diuinæ: & ſapientia diuina eſt eadem ſapientiæ diuinæ: licet propter hoc illi termini ſapientia diuina, bonitas diuina &c. non ſint ſynonymi: ſicut ex ſequentibus patebit: & ſatis clare oſtendit doc. in ſolutionibus rationum impugnatæ opi. & ad opi. & ad hoc eſt auctoritas beati Augu. in libello de tri. ha. dicentis Omnia dei unũ ſunt in deo: excepto quòd ad relationẽ pertinet: nam ſapientia & ueritas dei, & ęternitas nõ diuerſa ſunt inter ſe, ſed unum ſunt: ſicut & omnia. Sapientia. n. dei non magis ſapientia: quàm ueritas eſt, & non magis ueritas eſt, quàm ſapientia,

Arti. 2. Cõclu.

pientia, quàm æternitas, quã cætera dei omnia: unum enim ſunt in deo: & nõ ſolum hæc inter ſe eadem ſunt in deo: ſed non aliud ſunt: ꝗ ipſe deus. hæc ille. Sed forte caluniator aliquis diceret: conceditur quidem cum beato Augu. ꝙ ſunt idem eſſentialiter cum eſſentia diuina: ſed non formaliter. Ad hoc dicitur reſpiciendo uerba augu. patet: ꝙ non uult admittere aliquam non identitatem ueritatis: ſeu bonitatis diuinę & inter ſe, & cum eſſentia. ¶ Quantum ad articulum tertium mouenda ſunt dubia, & ſoluenda dimiſsis multis, quę reſpiciunt diſtinctionem formalem: de qua infra latius. q. xj. huius diſt. doc. latè pertractat. ¶ Eſt ergo primum dubium contra probationem primam: ꝙ diſtinctio formalis præſupponat diſtinctionem realem. ſ. ꝙ omnia contradictoria æqualiter repugnãt: hoc non uidetur eſſe: nã plus repugnant eſſe deũ, nõ eſſe deũ: eſſe ens, nõ eſſe ens, ꝗ moueri nõ moueri: q̃a plus repugnãt in quibus eſt difficilior tranſitus de extremo in extremum. Dicendum, ꝙ contradictoria quantum ad eſſe ſimul uera: ſiue ſimul prędicari de eodem æqualiter repugnant: quia ſimpliciter impoſsibile eſt quęcunq; contradictoria eſſe ſimul uera. Item ſi aliqua contradictoria plus repugnarent ꝗ alia: ſignetur ille gradus in quo plus repugnant: ergo in illo gradu contradictoria minus repugnantia non repugnarẽt: & ita in illo gradu poſſunt ſimul eſſe uera: quod ẽ impoſsibile: & ideo ita impoſsibile eſt ꝗ ſimul currere, & nõ currere, ſicut a eſſe deũ: & non eſſe deum. Quod uerõ facilior eſt tranſitus de currente in nõ currentẽ, ꝗ de deo in non deũ, nõ minuit repugnãtiã cõtradictoriorũ: q̃a licet deũ ipoſſibile ẽ fieri nõ deũ, & currẽtẽ: poſſibile eſt fieri non currentem: tñ ſimpliciter impoſsibile eſt currẽtẽ eſſe non currente: pro eodẽ tẽpore præciſe: ſicut impoſsibile eſt deum nõ eſſe deum: quia utrobique eſt impoſſibilitas ſimpliciter dicta. ¶ Secundum dubium contra ſecundam probationem tendit, in qua dictum fuit, quòd niſi ſic, nulla relinqueretur uia probandi aliqua diſtingui realiter: nam adhuc relinquerentur multæ uiæ probandi diſtinctionem realem, ſcilicet uia ſeparationis: uia productionis, & cauſalitatis: nã bene ſequitũ, quæcunq; ſeparantur loco, & ſubiecto realiter diſtinguuntũ: hõ & aſinus ſeparantũ ſic. ergo &c. ſic ẽt ſequitur. Omne producens, & productũ realiter diſtinguuntũ: lux ſolis, & radius ſunt producens & productum: ergo realiter diſtinguuntur. & ita etiam probaretur realis diſtinctio perſonarum in diuinis: & ſic poſſunt inueniri diuerſa media probandi diſtinctionem realem. Reſpondetur ad illam replicam: quòd neutra illarum uiarum ſufficit ad probandum realem diſtinctionem: niſi pro quanto includit uiam contradictionis. Primò patet de uia ſeparationis: quia quæro de illa maiori: quæcunque ſeparantur loco, & ſubiecto: diſtinguuntur realiter: quid intelligitur per ſeparari loco & ſubiecto: uel ualet tantum, quæ ſeparantur &c. id eſt quæ ſunt in diuerſis locis, & ſubiectis diſtinguuntur realiter: uel ualet tantum, id eſt quæ ſic ſe habent, ꝙ unum eſt in certo loco. aut ſubiecto: & alterum non eſt in illo, nec in illo ſubiecto. Si ſecundum: ſic uia ſeparationis includit uiam contradictionis, ut patet inſpicienti ualorem propoſitionis ſiue medii: & ſic eſt ſufficiens medium gratia contradictionis. Si primum: maior eſt falſa: quia idem omnibus modis poteſt eſſe tam in diuerſis ſubiectis: & in diuerſis locis ꝑ potentiam dei: & tñ idẽ a ſeipſo nõ poteſt diſtingui realiter. Similiter ſecundũ medium. ſ. uia productionis, & cauſalitatis non ſufficit: quia etiã negaretur maior: ꝙ oẽ producens, & productũ diſtinguuntur realiter. Et ſi probatur, nihil ꝓducit ſe ibi dicitũ põt uerũ ſe formaliter: ita, ꝙ nihil ꝓducit idem ſibi omnibus modis: ſed tamen non reputatur inconueniens, ꝙ aliquid ſe realiter producat: hoc eſt: ꝙ aliquid producit idem ſibi realiter: ſed non eſt idem ſibi formaliter. Sicut enim conceditur ꝙ aliquid producit ſe eſſentialiter, id eſt idem ſibi eſſentialiter nõ realiter: nam pater producendo filium, producit idẽ ſibi eſſen-

ꝛaliter,non perſonaliter. Item pater,& filius ſpirant.ſ.qui eſt unius eſſentię cū eis:ſed tamen realiter diſtinguitur ab utroq; . Ita etiam concederet aliquis : ꝙ aliquid producit idem ſibi realiter non formaliter. Sic etiam conceditur:quòd principium elicitiuū elicit; ſe nam eſſentia diuina ut intellectus, ſecundum multos eſt principium elicitiuum generationis filij:& tñ non diſtinguitur realiter a generatione:cum ergo elicit generationem,elicit ſe. i. quod eſt idem ſibi realiter, licet nō formaliter.de hoc diſt. vij. Præterea uidetur:ꝙ non poſſit probari illa producens, & productum diſtinguuntur realiter: niſi uia contradictionis:puta quia de ratione producti eſt nō habere eſſe a ſe,& de ratione producentis non producti eſt habere eſſe a ſe.ſuo
N modo dicetur de cauſa, & cauſato. ¶ Si adhuc replicatur,ſi uia contradictionis eſt efficacior uia probandi diſtinctionē: & non ſufficit ad probandum diſtinctionē eſſentialem periret omnis uia probādi diſtinctionem eſſentialē quarūcunq; rerum:quia datur inſtantia in diuinis. Ad hoc reſpondet auctor concedendo, ꝙ non poteſt pro ſtatu iſto euidēter cognoſci impoſſibilitas pluralitatis ſuppoſitorum in una eſſentia : magis in creaturis, q̄ in diuinis : & omnes rationes in oppoſitum ſolui poſſent in creaturis ſicut in diuinis. Vel poſſet dici, ꝙ poteſt mediatè probari diſtinctio eſſentialis co aſſumpto alio uerò:ut probato,ꝙ a & b creaturæ diſtinguuntur realiter uia contradictionis poteſt conſequenter argui. Quæcunq; creaturæ diſtinguuntur realiter:diſtinguuntur eſſentialiter. a & b ſunt creaturæ diſtinctæ realiter: ergo eſſentialiter.Maior probaretur illis medijs quibus ꝓbatur,ꝙ nulla res una uerè ſingularis in creaturis,eſt realiter pluribus communicabilis,ut quod:& ſi illud non poteſt euidenter probari : conceditur, quòd diſtinctio eſſentialis in creaturis, non poteſt euidenter demonſtrari.

O ¶ Epilogando,quę dicta ſunt circa quæſitum, non intendit Ockam aliud: niſi quod æquè faciliter poſſit defendi diſtinctio formalis inter eſſentiam, & potentiam:ſicut inter eſſentiam,& relationem. Quodque, ita facilè poſſit defendi diſtinctio formalis in creaturis ſicut in diuinis:attamē dicit, ꝙ diſtinctio formalis non debet admitti:cum ſit intellectu difficilis(non minus quàm trinitas perſonarum cum eſſentiæ unitate) niſi ubi fides,eccleſiæ determinatio &c. (propter cuius auctoritatem captiuari debet omnis ratio) aut ſimile quid cōpellit eam ponere : utputa in admiſſione,& negatione quarundam propoſitionum theologicalium : conceditur enim extra de ſum.trini. & fide catho. firmiter . pater generat, & negatur , eſſentia generat. Item fides docet uerbum incarnatum eſt cruci affixum in natura aſſumpta paſſum mortuum &c. de ſum. trini. & fide catho. in clemen. & illud non conceditur de eſſentia: ut infra diſtin.v.& in.iij.diſtin.j.latius patebit : ſic generare, generari, ſpirari: nomina ſunt ſuppoſitorum. Item de ſum. trini. & fide cath.c.firmiter.habetur, ꝙ tres perſonæ unius eſſentiæ ſecundum perſonales proprietates ſunt diſcretę. ubi claret : ꝙ in diuinis ſunt proprietates perſonales:& non eſt dubium, quandoque aliquid concedi de ſuppoſito,quod negatur de eius proprietate relatiua , ſeu perſonali , ſeu de eſſentia , & econtra. Sic conceditur. ex textu pręfato: perſonæ identificantur ſibiipſis eſſentia cōmuni indiuidua : ſed diſcretæ ſunt proprietate relatiua ſeu perſonali : in his quoad rem ipſam.omnes ut æſtimo conſonant.

Cōſuetudo loquendi in diuinis ſeruanda eſt.

P Sed quoad modum loquendi,& rationem aſſignandi diuerſitatis huiuſcemodi non omnes concordant:horrent quidam admittere uocabulu\u0304 conſtitutio uel conſtituere in diuinis: & neceſſe eſt,ꝙ non horreant nomen ſuppoſitum , uel perſona gignens genitum. &c. Item quòd eſſentia non generat ſed pater,quę eſt ſuppoſitum. Itē proprietates perſonales ſunt in perſonis: licet intranſitiuè. Item proprietatibus perſonalibus perſonæ ſunt diſcretæ: pater , & filius ſunt unum principium ſpiratiuum:non duo principia.Itē ſpirant unica ſpiratione non duabus:

ut habetur in vj. de ſum. trini. &c. Sic horrent quidam diſtinctionem formalẽ admittere:& neceſſe eſt ꝙ non horreãt id,quod per eam apud habentes ſanum, & diſcretum intellectum piè, & catholicè deſignatur:cum dicunt patrem gignentem, ab eſſentia quæ nec generat nec generatur formaliter diſtingui. Itẽ ſuppoſitum a natura diuina. Item perſona a ſua proprietate perſonali,ſeu relatiua:licet enim hæc eſt uera:pater eſt eſſentia:tamen generare negatur de eſſentia,& nõ de patre,& ſic de ſimilibus. Et cum ſecundum doctrinam beati Petri,theologorum eſt ratione utcumque dare poſſe de ea, quæ in nobis eſt fide:& ad hoc nõ ſunt nomina apta,& propria ſeu præciſa: oportet taliter ut pro ſtatu uiæ poſſumus fidelibus, & piè credentibus ueritatem creditam non demonſtrabilem explicatè reſerare: & per hoc ſumma ſimplicitas, quæ in diuinis eſt: non maculatur,nec negatur:ſed defenditur: roboratur:& poſſetenus explicatur pro credentium maiori in deum inflammatione: & credendorum qualicunque intelligentia. Negatis itaque,& non admiſſis loquẽdi modis ueluti improprijs: ueritatem nihilhominus oportet fateri, quam ſic loquentes piè, & catholicè uolunt.

Dub. 3.

¶ Dubitatur tertiò, ex quo enim ſupradictum eſt, ꝙ paternitas diſtinguatur formaliter a patre: & ſimiliter filiatio a filio: & generaliter relatio a ſuppoſito. Dubium quid de hoc ſenſerit Ockam. Et uidetur primò ſentire, ꝙ relatio non diſtinguatur formaliter a ſuppoſito:ſaltem a ſuppoſito,cui eſt propria,ſcilicet paternitas non a patre: nec filiatio a filio: nec ſpiratio paſſio a ſpiritu ſancto. Nam in omni diſtinctione formali, extrema ſic ſe habent, quod unum eſt alicui idem realiter: cui alterum non eſt idem realiter, ſed nihil eſt idem paternitati realiter, quod non eſt idem patri, & econuerſo: quia quicquid eſt pater, eſt paternitas & ecõuerſo; ergo paternitas, & pater non diſtinguuntur formaliter. Conſequentia nota cum minore. Maior eſt ipſius Ockam uirtualiter in multis locis. Nã j.q.diſt.n. huius dicit:diſtingui formaliter non eſt aliud(& hoc eſt quid nominis ipſius)quàm ꝙ unum illorum eſt aliqua res abſoluta,uel relatiua: & alterũ non eſt illa res:ſicut eſſentia eſt filius.& pater non eſt filius: ideo eſſentia & pater diſtinguũtur formaliter ex quo ſunt una res. Item eadem diſt.q.xj. in reſponſione ad replicam ſecundam: contra reſponſum ad tertium dubiũ dicit loquens de diſtinctione formali. Nunquã eſt ponenda,niſi quã aliqua ſunt idem realiter, & unum illorum eſt aliqua res abſoluta, uel relatiua:& alterum non eſt illa res abſoluta,uel relatiua. & ſimilia dicit in pluribus locis. Item. j.quodli. q.iij.qua quæritur, utrum paternitas diſtinguitur a patre. Reſpondetur negatiuè: quòd paternitas non diſtinguitur a patre. Et ne uideatur loqui tantum de diſtinctione reali: in probatione dicit,ꝙ omnis diſtinctio eſt realis, formalis,uel rationis:& probat, ꝙ pater nõ diſtinguitur a paternitate aliquo dictorum modorum. nec realiter:quia ſunt eadem res: nec ratione,quia non ſunt entia rationis: nec formaliter:quia omnis res quę eſt pater,eſt paternitas.& econuerſo: ergo nõ diſtinguuntur formaliter:quia hæc uocatur diſtinctio formalis:quãdo aliqua res eſt unum diſtinctorum formaliter: & nõ aliud:ſicut filius eſt eſſentia,& nõ eſt pater:igitur eſſentia, & pater diſtinguũtur formaliter. Vbi ex intentione uidetur dicere,ꝙ eſſentia,& pater diſtinguuntur formaliter: ſed paternitas, & pater non diſtinguuntur formaliter,& conſequenter ſoluit multas rationes ad oppoſitum. Sed contra hoc uidetur: ꝙ ſenſerit oppoſitum,ſcilicet: ꝙ paternitas diſtinguatur formaliter a patre: & ſuo modo filiatio a filio &c. Nam paternitatem diſtingui formaliter a patre euidenter ſequitur ex multiplicibus dictis & conceſſis per eum in ſcrip. j. lib. ſen. quod ſic oſtenditur: nam omnia, de quibus contradictoria uerificantur, habent aliquã nõ identitatem:paternitas,& pater ſunt huiuſmodi: ergo habet aliquã non identitatem: & non realem nec rationis ſecundum eum: ergo formalem. Conſe-

Relatio non diſtinguit formaliter a ſuppoſito.

quentia nota in iij. modo primo. Maior probatur: quia contradictoria non poſſunt uerificari de eodē. niſi propter aliquam diſtinctionem, uel nō identitatē. Et confirmatur quęcunque aliqua ſunt idem omnibus modis ex natura rei: quicquid competit uni, competit alteri: niſi aliquis modus grammaticalis, uel logicalis impediat. Item quę nomina aliqua ſignificant idem omnibus modis: ita quod in re ſignificata per illa nulla penitus eſt non identitas: & non habent diſſimiles modos ſignificandi grammaticales, uel logicales ſunt uerę ſynonymę: & ita quicquid uerè affirmatur, uel negat de uno ſignificatiuè accepto: etiam de alio: ſi ergo contradictoria de eis uerificantur: uerificabuntur de eodem cōceptu, uel termino: & ita contradictoria erunt ſimul uera. Has rationes ponit. q. xj. diſt. ij. ad probandum, quod eſſentia formaliter diſtinguitur a paternitate. relinquitur ergo maior probatā: quia omnia, de quibus contradictoria uerè prędicantur: habēt inter ſe aliquam non identitatē. Minor, ſcilicet pater, & paternitas ſunt huiuſmodi: probatur: quia de eis prędicantur cōtradictoria. quod probatur: quia cōſtitui ex eſſentia, & relatione affirmatur de perſona, puta patre: & contradictoriū non conſtitui ex eſſentia & relatione prędicatur de paternitate. Minor probatur: quia nihil cōſtituitur ex ſeipſo omnibus modis alioquin et eſſentia conſtitueretur: quod non conceditur. Maior frequenter habetur: nam diſt. v. q. ij. circa prin. dicit: omnes ponunt, quod eſſentia diuina eſt communis tribus ſuppoſitis: & quod cōmunicatur filio, & ſpiritui ſancto a patre. Et quod illę perſonę conſtituuntur ex proprietatibus, & ipſa diuina eſſentia, & quod ſuppoſitum praeciſè producit & producitur. Inter illos omnes etiam eſt Scotus eius opi. in hac parte & modum ponēdi (ut infra eadem diſt. & q. dicit) etiam ipſe tenet. Item. q. iij. eiuſdem diſt. dicit: perſona habet eſſe per generationē: & non eſt formaliter ipſa generatio, & propter hoc ponit, quod perſona eſt terminus formalis productionis: & non relatio: quia relatio non diſtinguitur a productione: ſed perſona formaliter diſtinguitur a productione &c. Item diſt. xij. q. j. expreſſè dicit ſpirationem paſſiuam conſtituere perſonā ſpiritusſancti. unde dicit. Spiratio paſſiua diſtinguitur realiter a paternitate, & filiatione ideo cōſtituit ſuppoſitum realiter diſtinctum a duobus ſuppoſitis conſtitutis per paternitatem, & filiationem. Ecce dicit tria ſuppoſita cōſtitui per tres relationes paternitatem, filiationem, ſpirationem paſſiuam. Item diſtin. xxvj. q. j. qua quęrit, utrum diuinę perſonę conſtituantur per relationem originis, recitatis, & reprobatis quibuſdam opin. reſpondendo ad quęſtionē dicit primò, quod ponendę ſunt relationes in diuinis ſecundum auc. ſanctorum. Et declarat, quomodo ponēdę ſunt: ſubdens non tamen quod aliqui cōceptus relatiui de perſonis diuinis uerificentur: ſicut dicimus, quod ſortes eſt ſimilis: & quod relatio eſt pater, uel filius: ſed quod eſt ibi uera paternitas realis, & filiatio: & quod ſunt duę res ſimplices, quarum una non eſt alia. Deinde ponit: quod conſtituant, & diſtinguant perſonas, cum ſubdit: Ideo tenendo eum eis dico, quod perſonę diuinę diſtinguantur, & conſtituantur per relationes originis, & probando dicit. Paternitas eſt una res incommunicabilis: & diſtinguitur realiter a perſona filij, & ſpiritusſancti: & facit, uel conſtituit per ſe unum cum diuina eſſentia: ergo nō repugnat ſibi conſtituere illud unū in eſſe incōmunicabili: & diſtinguere ipſum ab omni alia perſona. Notetur: quod dicit relationes in diuinis non ſolum poni: quia relatio eſt pater, uel filius: ſed quia uera paternitas realis, & filiatio realis ſunt duę res ſimplices. Quid eſt ſimplices. i. non compoſitę. non; ſic enim & pater, & filius formaliter ſunt res ſimplices: quia non compoſitę, & tamen paternitas non tantum ponitur relatio: quia eſt pater: ut dixit: ſed quia eſt uera res ſimplex: utique ſic ſimplex, quomodo pater non eſt ſimplex i. non conſtituta: paternitas ergo non eſt conſtituta, ſicut nec eſſentia eſt conſtituta: pater uerò conſtitutus ex eſſentia, & paternitate. Itē dicit ibidē, quod relatione relertus conſti-

Scoti opi.

conſtitutum non autem eſſentia, neque relatio refertur: ſed ſuppoſitū refertur ipſa relatione: nō tamē denominatiuè. Item eadē diſt. q. ij. dicit, ꝙ a patre rei, paternitas eſt intrinſeca patri: ſimiliter, & generatio, actio: & in cōcluſione principali, ꝙ tam origo quàm relatio conſtituit. i. tam generatio, quàm paternitas: quia ſunt omnibus modis idem ex natura rei. Et circa finem. q. dicit. Nihil eſt penitus in perſona: niſi eſſentia, uel relatio per eſſentiam conſtituitur: & non diſtinguitur: ergo per relationem præciſè diſtinguitur: per quam eſt eo ipſo conſtituitur. & ita frequentiſſimè dicit ſuppoſita diuina conſtitui per relationem. Itē ꝙ relatio non ſic omnibus modis idem ſuppoſito diuino, patet ex eo ꝙ dicit

Quæ ſunt in diuinis. diſt. xlj. q. ij. Nihil eſt in diuinis niſi eſſentia, relatio & perſona: & conſtitutū ex eſſentia, & ſpiratione actiua. Illa quatuor, quæ ibi nominat, aut ſunt omnib' modis idem, aut aliquo modo nō idem. Si ſecundum: habetur propoſitum. Si primum non debuit ea diſtinctim & cū præciſione nominare: quia ſic poſſet tot ponere in diuinis, quot eſſent nomina prædicabilia de deo. Item ſecundum eum expreſsè, eſſentia formaliter diſtinguitur a relatione, & ſimiliter a perſona, & ab illo conſtituto ex eſſentia, & ſpiratione actiua: ſimiliter perſona ab eſſentia, & tali conſtituto. Item conſtitutum illud diſtinguitur formaliter ab eſſentia, a perſona, & relatione conſtitutiua. ſ. a paternitate, & filiatione: ergo etiam relatio diſtinguitur formaliter ab eſſentia conſtituto, & perſona: ſi enim non diſtingueretur ab eis: cur inter cetera diſtincta annumeraret. unde ſubdit. Ideo quicquid eſt in deo eſt formaliter, & ex natura rei aliquod iſtorum: ſi relatio cōſtitutiua eſſet omnibus modis idem perſonæ, fruſtra poneretur: & ſatis ſufficiſſet dicere: nihil eſt in diuinis niſi eſſentia perſona, & conſtitutum ex eſſentia, & ſpiratione actiua. & quicquid eſt in deo: eſt formaliter & ex natura rei aliquod illorum. Item clariſſimè dicit diſt. xxv. q. j. in reſponſione ad. q. illud quod in diuinis eſt formaliter, & primò ſuppoſitū intellectuale: ſignificatur primò, & per ſe per hoc nomen perſona diuina: & quia nec relatione, nec eſſentia eſt primò, & formaliter ſuppoſitum intellectuale: ſed conſtitutū ex eſſentia, & relatione: ideo perſona non plus ſignificat diuinam eſſentiam, uel relationem, quàm paternitas diuina ſignificat diuinam eſſentiam: ſed primò ſignificat conſtitutum ex eſſentia, & relatione. Ecce hic habes manifeſtè: ꝙ relatio non eſt formaliter ſuppoſitum intellectuale, ſiue perſona in diuinis. Ex illis duo apparent. Primum, ꝙ auctor contraria ſenſerit in ſcripto ſententiarum, & in quodli. Secundum ꝙ deſcriptio diſtinctionis formalis, quam dat in ſcripto diſt. ij. non ſit ſufficiens: quia ut ſupra argutum eſt non conuenit relationi, & perſonæ, quæ tamen (ut ibi ſentit) non ſunt idem formaliter. An ergo diuerſa ſenſerit, uel non: illud uideāt. Rñſio. omnino tenendum, ꝙ relatio puta paternitas, formaliter diſtinguitur a patre. ex rationibus adductis, quib' addo illā. Pater eſt formaliter eſſentia, & paternitas copulatim: paternitas non eſt formaliter eſſentia, & paternitas: ergo paternitas non eſt formaliter pater. Conſequentia tenet expoſitoriè in ſecunda figura. Maior probatur: quia pater eſt perſona relatiua, de cuius per ſe intellectu eſt eſſentia, & paternitas copulatim: quia ſecundum Augu. Omne relatiuum eſt aliquid excepta relatione. Minor patet: quia paternitas tantum eſt formaliter paternitas: & non eſt formaliter eſſentia, & relatio copulatim: quia pater intelligitur, ut quoddā conſtitutum ex eſſentia, & relatione: quod formaliter ē conſtituentia ſimul ſumpta: ſed paternitas intelligitur tanquam alterum conſtituentium quod non formaliter includit id, quod ſecum conſtituit. Item ſi paternitas nullo modo diſtinguatur a patre: pater non eſt uerè conſtitutus, & ita ſuppoſita in diuinis non ſunt conſtituta: quod eſt nimis recedere a cōmuni modo loquendi, ferè omnium theologorum. Quid ergo dicendum ad auctorē. Si quodlibetum præceſſit. ſcriptum: faciliter diceretur: ꝙ dicta in quodlibeto

ne referri, & non paternitati. Item diſtin. xxvij. quæſt. j. innuit illam deſcriptionem diſtinctionis formalis. Formaliter diſtinguuntur, quæ ſunt idem realiter, & aliquid uerificatur de uno, quod non uerificatur de alio. unde dicit. Quãdocunque aliquid uerificatur de aliquo termino, & non de alio: aliquid importatur per unum, quod non eſt idem realiter, uel formaliter cum importato per alium: niſi diuerſus modus grammaticalis impediat. Cui non placet hæc defenſio auctoris profuſa, & prolixa ſatis afferat aliam. libens cedo ſententię ſa-
Dub.4. niori. ¶ Vltimò dubitatur contra con-
Y cluſionem. Nam illa conceditur. deus intelligit malum: & non conceditur illa, deus uult malum: ergo eſt aliqua non identitas inter intellectum, & uoluntatem dei. Item filius producit per modũ intellectus, ſpiritusſanctus per modum uoluntatis. Item deus uult per uoluntatem. intelligit per intellectum. Item actus dicendi eſt actus memoriæ, & non uoluntatis. ergo uidetur ibi eſſe aliqua non identitas ex natura rei, ab eſſentia diuina, & illorum inter ſe. Reſpondetur negando conſequentiam: unde ſolùm propter diuerſa terminorum connotata, aliquid cõceditur, uel negatur de reliquo, ſiue de deo. Sic magiſter dicit diſt. xxxv. ꝙ deus propter diuerſos effectus diuerſa ſortitur uocabula; quamuis in deo nulla ſit diuerſitas, uel mutatio: ſed ſolùm in factura, ſiue creatura. ſic dicitur prædeſtinare aliquem, & præſcire alium: quia uult illi dare gloriam: illum uerò damnare. Sic conceditur, deus intelligit malum: & non admittitur, deus uult malum: quia in illa deus uult malum, importatum deum aliquid facere contra prohibitionem: ſed in illa deus intelligit malum, importatur deum permittere malum fieri: itaque propter diuerſa terminorum connotata, non propter aliquam non identitatem in deo: una conceditur, alia negatur. Item filius producitur per modum intellectus, ideſt generatur. ſpiritusſanctus per modum uoluntatis, ideſt ſpiratur. Et licet ſecundum prædicta idẽ ſit in deo intellectus, & uoluntas. ſ. non eſt idem generare, & ſpirare: de quo latius diſt. vij. Item deus uult per illam rem, quæ eſt intellectus. & econtrario. Dicitur tñ non intelligere per uoluntatẽ quia non omne, qđ intelligit, uult per uoluntatẽ: malũ. n. intelligit, & nõ uult: quia pmittit malũ fieri: ſed non facit malè, & contra legem. Item cum dicitur actus dicendi eſt actus memoriæ, & non uoluntatis, ualet iſtã: dicere non eſt ſpirare: ſeu gignere uerbum, non eſt producere ſpiritum ſanctũ: & ita multæ conſimiles propoſitiones, quæ uidentur innuere quandã non identitatem perfectionem attributalium inter ſe, & cum deo propter diuerſa terminorum connotata, uel negantur, uel cõceduntur: & non propter aliquam non identitatẽ ex parte dei: ſic etiam conceditur deus multa intelligit, quæ nõ uult. Item quicquid deus intelligit, naturaliter intelligit: ſed non quicquid uult: naturaliter uult. unde deum naturaliter uelle, eſt ipſum rem aliquam neceſſariò in eſſe ponere, ſeu producere: ſed conſtat: quòd deus contingenter producit adextra, & non neceſſariò. Intelligit autem naturaliter, quicquid intelligit, quia quicquid intelligit, neceſſariò eſt, uel in eſſe reali, uel in eſſe obiectiuo. Ita reſoluit illam doctor quęſtione pñti iuxta finem. Si ergo illa nomina intelligere, uelle, & ſic de alijs non eſſent connotatiua: ſed quodlibet ipſorum ſimpliciter, & abſoluté, & ſine connotatione diceret illam rem, quæ deus eſt, nonplus una eſſet concedenda, quàm alia. Poſſet tamen illa propoſitio de ui ſermonis concedi: deus uult mala. ut habet doctor: quodli. iij. q. ij. quia uult actus, q ſunt mali: ergo uult mala: non tñ malè. Verum de differentia illarũ, deus malum uult. & deus uult malum, habetur infra diſtinctio. xlvii. & latius in ſecunda diſtinctio. xxxvij. Si dicis: deus intelligit mala, & non uult malè: ergo intelligere, & uelle diſtinguuntur. Reſpondet Ockam ubi ſupra. non ualet: quia eſt ibi fallacia figuræ dictionis: & mutatur nomen in aduerbium. Plura alia notatu digna

tangit doctor de perſonarum emanatione: de principijs productiuo, & elicitiuo: de quibus infra ſuis locis dicetur: q2 hic ſolum incidentaliter tangit in reſponſione ad rationes Sco. Pro iſto ultimo dubio, & pro multis alijs in hac quæſtione tactis uide Petrum de alia: quæſtio. vj. arti. ij.

QVAESTIO. II.

A VTRVM perfectiones attributales ſint realiter diuina eſſentia. Quia enim in quæſtione præcedenti oſtẽdit non eſſe diſtinctionem ex natura rei inter eſſentiam diuinam, & perfectiones attributales &c. quærit in hac quæſtione an perfectiones attributales ſint realiter diuina eſſentia. Tribus articulis more ſolito quæſtio terminatur. ❡ Pro

Arti. 1. articulo primo dimiſſis opinionibus, quas doctor recitat, & impugnat. No-

Nota. 1 tandum: ꝙ perfectio attributalis dupliciter accipitur. Vno modo pro re ipſa, quæ eſt perfecta. Alio modo pro ſigno prædicabili de re perfecta: & ſic etiam perfectio ſimpliciter (ut infra. q. iij. in ſolutione ultimæ rationis) aliquando propriẽ accipitur pro aliqua re una perfecta nullã includente imperfectionem eſſentialiter, nec neceſſario aliquam in perfectionem annexam habente: & illo modo ſola eſſentia diuina eſt perfectio ſimpliciter: ſic enim eſſe perfectum omni repugnat creaturæ. Nam omnis creatura neceſſario dependet a creatore: dependere autem ab alio imperfectionis ẽ. Accipitur etiam impropriẽ pro conceptu, uel ſigno rem ſimpliciter perfectam ſignificante: uidelicet ad quem non ſequitur illud, de quo prædicatur eſſe imperfectum: ut hæc dictio, ſapiens, bonũ, uiuens, & huiuſmodi: quæ conueniunt

Nota. 2 tam deo, quàm creaturæ. ❡ Et horũ aliqui ſunt abſoluti, & affirmatiui, qui uidelicet non important reſpectum ad creaturam: ſic enim frequenter auctor accipit abſolutum pro non relatiuo: & connotatum pro relatiuo: ut intellectus uoluntas, Aliqui ſunt connotatiui, & affirmatiui. i. important diuinam eſſentiam reſpectiuẽ ad creaturam: ut creatiuus, creans, prędeſtinans. Quidam ſunt negatiui: ut incorruptibilis, immortalis, immutabilis &c. ❡ Secundò notandum: ꝙ auctor in hac quæſtione terminum abſolutum nominat, qui non dicit reſpectum dei ad creaturam: ſiue ſit connotatiuus, ſiue non: ut intellectus, uoluntas. Non ergo accipitur hic terminus abſolutus: ut diſtinguitur contra connotatiuum. ❡ Tertiò notandum: ꝙ ſecundum doct. q. ij. tertij quodlibet antiqui ſancti non utebantur hoc uocabulo attributa: ſcilicet hoc uocabulo nomina. unde ſicut modo dicimus attributa diuina: ita ipſi dicebant nomina diuina. ❡ Notificat autem attributa ſic. Attributa ſunt quędam prædicabilia mentalia, uocalia, uel ſcripta nata ſignificare, & ſupponere pro deo: quæ poſſunt naturali ratione inueſtigari, & concludi de eo. Vide Petrum de Alia. q. vj. ar. ij. bene ualet ad propoſitum. Et Greg. diſt. in. viij. per totum qui latẽ hanc materiam pertractat. ❡ Pro articulo ſecundo ad quæſitum reſponſiuũ eſt concluſio prima. Accipiendo perfectionem attributalẽ primo modo prout eſt terminus primæ impoſitionis: in diuinis non ſunt plures perfectiones attributales: Patet: quia in diuinis non ſunt plura perfecta: ſicut nec plures eſſentiæ: uel plures uoluntates: aut plures intellectus: ſed ſicut ibi eſt una ſimplex eſſẽtia: quæ eſt perfectiſsima, & infinita, quæ eſt & intellectus, & uoluntas: nec ab his diſtincta re, nec ratione, & non plures eſſentiæ, aut intellectus: ita nec plures perfectiones. Ita omnia in diuinis, quę ſunt communia tribus, nõ plurificantur: ſed ſunt unum ſimpliciter & una ſimplex eſſentia ab ea omnibus modis indiſtincta. ❡ Secunda concluſio. Propriẽ & de uirtute ſermonis loquendo, non eſt concedendum: ꝙ in deo, uel diuina eſſentia ſit perfectio, ſed perfectio ſimpliciter, uel ſumma eſt omnibus modis ipſa diuina eſſentia ab ea pęnitus indiſtincta. ❡ De perfectionibus attributalibus ſecundo modo dictis eſt concluſio prima. perfectiones attributales ſecũdo modo

Marginalia: Perfectio attributalis dupliciter accipitur. — Nota. 2 B — Nota. 3 — Arti. 2. Cõcl. 1 C — Cõcl. 2. — Cõcl. 1.

dictæ neque ſunt deus, neque in diuina eſſentia. Patet. ſunt conceptus, uel ſigna diuinam eſſentiam ſignificantia: illa autem non ſunt deus. unde proprie non deberent dici perfectiones attributales: quia non ſunt perfectiones: ſaltem ſimpliciter: ſed aptius dicerentur
Cõc. 2. conceptus attributales. ¶ Secunda concluſio. Perfectiones (uerius cõceptus) attributales ſunt multæ unicam perfectionem diuinam non ſynonymæ ſignificantes. Prima pars, quod ſunt multæ, patet ex notabili ſecundo. Secunda pars patet ex eodem: quoniam termini abſoluti, & relatiui nunquam ſunt ſynonymi. neque etiam termini affirmatiui, & negatiui: ſimiliter nec termini, quorum unus eſt ſuperior ſeu communior ad alium. Nunc autem quædam attributa ſunt abſoluta: quædam relatiua: quædam affirmatiua: id eſt non includentia negationem quædam negatiua. Itẽ quædam ſoli deo conuenientia: ut infinitus, æternus: quędam deo, & creaturis communia: ut uiuens, exiſtens,
Cõcl. 3. unus intelligens &c. ¶ Concluſio tertia. Attributa ſecundo modo dicta, quę ſunt conceptus: ſi conceptus habent eſſe tantum obiectiuum in mente: diſtinguuntur inter ſe ratione, & a diuina eſſentia ſicut ratio, & res: ſi uerò conceptus ſunt qualitates animæ: diſtinguuntur realiter tam inter ſe quàm a diuina eſſentia; ſimiliter attributa uocalia, uel ſcripta realiter diſtinguuntur inter ſe, & a diuina eſſentia. Vide Henricum de Oyta. q. v. art. iij. qui plura tangit: & rationes Sco. tenentis oppoſitum diſtin. viij. q. iiij. ſoluit prout & Grego. facit ubi ſupra. diſtin. viij. ¶ Articulus tertius hic reſcinditur propter quæſtionum ſequentium pluralitatem.

QVAESTIO. III.

A D prædictorum euidentiam quæritur tertio. Vtrum aliquod reale poſſit diſtingui ratione ab aliquo reali. ¶ Huius quæſtionis materiam latè pertractat Greg. diſt. viij. q. ij. art. j. plura ponens, quæ ualent pro intellectu dicendorum.
Arti. 1. ¶ Pro articulo primo ſuppoſitis his, quæ
Nota. 1 tacta fuere. q. j. huius diſtinctionis, notandum quod ſecundũ doc. in. q. iij huius diſt. Idem & deſtinctũ ſunt paſsiones immediatè conuenientes illi, cui cõueniunt: & per conſequens conueniunt eis omni alio circumſcripto: unde ſicut unum quodque ſe habet ad ens; ita ſe habet ad unum: & per conſequens ad eſſe diſtinctum, uel indiſtinctum. ſicut ergo quodlibet exiſtens ſeipſo formaliter eſt ens: & non per aliud ſibi extrinſecũ: ita erit uerè unum, & ſeipſo formaliter & immediatè diſtinctum a quolibet, a quo diſtinguitur. unde nihil diſtinctum ab alio diſtinguitur ab ipſo formaliter per aliquod ſibi extrinſecum. i. per aliquod, quod nõ eſt de eſſentia ſui. Vnde res non compoſitæ diſtinctæ, uel etiam compoſitæ, ex omnibus partibus diſtinctis, ſeipſis diſtinguuntur. Compoſitæ uerò ex partibus, quarum aliquæ diſtinguuntur, & aliquæ non: ut manus, & pes eiuſdem hominis: quę componuntur ex eadem anima, & diſtinctis materijs: diſtinguuntur per materiam, & non per formam: ſic ſi duo homines haberent eandem materiam numero: illi diſtinguerentur per formam, & nõ per materiam. Simile eſt de aggregatis ſicut aggregatum ex lacte, & ſua albedine, diſtinguitur ab aggregato ex eodem lacte, & ſua dulcedine per non ſubſtantiam lactis, quæ eſt eadem in utroq; aggregato: ſed per albedinem, & dulcedinem. Et ideo nihil eſt quærere per quid aliqua diſtinguantur formaliter: ſicut nihil eſt quærere per quid aliquid ſit ens formaliter (per quid dico extrinſecũ) uerum cauſaliter ſicut res facta eſt ens a cauſa producente: ita eſt una, uel diſtincta a ſua cauſa. Similiter arguitiuè poſſunt aliqua diſtingui per alia tanquam per ſigna: quibus probatur diſtinctio. Sic ex diuerſitate circũſtantiarum arguitur
Nota. 2 aliquando diſtinctio rerum, quas circunſtant: ut ex diuerſitate locorum, temporis, accidentium, operum &c. ¶ Secundò
B De diſtinctio ne ratio nis. notandum: quod de diſtinctione rationis doctores diuerſimodè loquuntur. Quidam dicunt eam tantum eſſe inter con-

Gratia exempli. Petrus non diſtinguitur a ſeipſo propter hoc, ꝙ caleſit, uel frigeſit: ſed bene caliditas acquiſita diſtinguitur a frigiditate: ergo multò minus A res diſtinguitur a ſe propter diuerſos actus intelligendi circa ipſam rem ab intellectu fabricatos. ¶ Item res omnino eodem modo ſe habēs ad ſeipſam prius & poſterius non aliter diſtinguitur a ſe poſtquam prius: ſed propter quamcunque operationem intellectus: res nō aliter ſe habet ad ſeipſam: ideo res quæ a ſeipſa nullo modo diſtinguitur ſine operatione intellectus: propter operationē intellectus non diſtinguitur a ſe: licet rationes, quas circa ipſam fabricat intellectus diſtinguātur ratione. Alias rationes ſatis efficaces ponit auctor, & ſoluit

Arti. 3. plures replicas, & auctoritates in oppo-

Dub. 1. ſitum ſonantes exponit. ¶ Quantum ad

E articulum tertium mouēda ſunt dubia, & ſoluenda. Primò enim uidetur: ꝙ aliqua poſſunt eſſe eadem res, & tamen diſtingui ratione. Probatur auctoritate commen. xij. Metaphy. commen. xxx. In eis, quæ ſunt forma. i. entia ſimplicia nō compoſita, diſpoſitio & diſpoſitum reducitur ad unum in eſſe: & in duo in cōſideratione. ¶ Præterea commen. ibidē. Intellectus natus eſt diuidere adunata in eſſe in ea, ex quibus componitur. ergo aliqua ſunt unum in re & tamen intellectus diuidit ea: quod non eſt poſſibile ſine diſtinctione rationis. ¶ Item ibidem. Multiplicitas in deo non eſt niſi in intellectu: non in eſſe: ergo in deo ſunt multa, quæ ſunt unū in eſſe: & multa in intellectu: ¶ Item. iiij. Metaphyſi. Ens, & unum dicunt eandem rem. Item uerum & bonum: curſus & currere: &

F tamen aliquo modo diſtinguuntur, & non niſi ratione. ¶ Ad primum dicitur: quòd commentator nihil aliud uult niſi quòd ſubiectum, & prædicatum dicunt eandem rem: hoc eſt ſupponunt pro eadem re: & tamen ſunt duo ſigna. Quòd autem hoc uelit, poteſt oſtendi ex uerbis commentatoris, quæ doctor diffuſè recitat. Vel per diſpoſitum, & diſpoſitio non intendit commentator aliquid in deo realiter: ſed prædicatum & ſubiectum in ſuppoſitione perſonali, quæ dicuntur de deo: & tamen unum non eſt aliud: ſed ſunt diuerſa ſigna. ¶ Ad ſecundum conceditur: quòd intellectus poteſt compoſiti alicuius partes ſeparatim intelligere: hoc eſt uel materiam ſolum, uel formam ſolum uel accidens, uel ſubiectum ſeorſum: & illa diſtinguuntur realiter a ſeipſis, & habent diuerſas rationes. Ad aliud. In deo eſt multiplicitas per prædicationem: hoc eſt multa dicuntur de deo prædicata: nō autem eſt in eo multiplicitas realiter aut per compoſitionem ſicut eſt in creatura: ſic eſſe in alio eſt dici de alio. ¶ Ad aliud conceditur: ꝙ illa nomina pro eodem ſupponunt: diuerſa tñ connotat, & ita non habent idem quid nominis. Et ita in ſuppoſitione perſonali ſecundū modum loquendi doctoris potius ſunt una res, quàm dicant eandem rem: puta ens & bonum. In ſuppoſitione uerò ſimplici uel naturali ſic non ſunt una res, nec una natura: ſed plura ſigna. Hoc probat auctoritate commentatoris ſic: bonum, & uerum ſunt idem in ſuppoſitione perſonali non ſimplici: hoc eſt ſupponunt pro eodem: ſecus in ſuppoſitione ſimplici uel materiali. ¶ Sic etiam non debet concedi: quòd ſortes in choro differt a ſe in theatro: quia nihil differt a ſe: ſic de lacte albo, & lacte dulci. ¶ Vtentes tamen illis propoſitionibus uolunt, quòd per illa nomina importantur diuerſa. Nam lac dulce dicit dulcedinem: album albedinem: & theatrum non eſt chorus. ¶ Sic ſecundum philoſophum ſortes puer differt a ſene: quia aliam habet conditionem in iuuentute, quàm in ſenectute: & ita tota res aggregata diſtinguitur, & non idem a ſeipſo. ¶ Eodem modo dicendum: ꝙ omnes tales propoſitiones eadē res accepta ſub una ratione diſtinguitur a ſeipſa aliter concepta, & conſimiles falſæ ſunt ſimpliciter de ui ſermonis. Hæc omnia, & plura alia uide latius in doctore. ¶ Vltimò dubitatur: Dub. 2.

an aliquis ſciens ſignificationem nominum ſynonymorum poſſit ignorare, ſi G

unum ſynonymum poſſit de alio dici. ¶ Item deus,& deitas non ſunt nomina ſynonyma:ergo important aliquam diſtinctionem in deo:ſed inter deum, & deitatem non eſt diſtinctio rerum, uel ex natura rei:ergo. Ad utrunque ſimul reſpondetur. ¶ Pro cuius intellectu no tandum: ꝙ dupliciter nomina dicuntur ſynonyma. Vno modo:quia ſignificãt idem conuertibiliter,& eodem modo: ita ꝙ nihil ſignificatur, uel connotatur per unũ, quin eodẽ mõ ſignificetur, uel connotetur per reliquũ:& illo mõ deus, & deitas ſunt ſynonyma. ſimiliter homo humanitas: animal animalitas. Alio modo dicuntur ſynonyma,quæ ſignificant idem: & eodem modo ut ſupra. Et præter hoc omnes tam imponentes, ꝗ utentes intelligunt, ꝙ ſimpliciter idem,& eodem modo ſignificant. Et hoc modo deus,& deitas,homo,& humanitas non ſunt ſynonyma. Nam impoſitores impoſuerunt deus ad ſignificandum ſimpliciter id,quod eſt deus:& homo id,quod eſt homo:& deitas ad ſignificandum id, quo deus formaliter eſt deus,& humanitas id, quo homo formaliter eſt homo. relinquentes in dubio, an id, quo deus formaliter eſt deus, ſit deus: & an id, quo homo formaliter eſt homo, ſit ipſemet homo. Et ita an illa ſit uera, uel falſa deus eſt deitas: homo eſt humanitas. Impoſita enim ſunt illa nomina ad ſimilitudinem horum calidus,caliditas, dignus,dignitas,quo calidum dicitur calidum. Calidum enim eſt ſubiectum recipiens in ſe calorem. Caliditas autem calor inhærens calido. ¶ De ſynonymis ſecundo modo uerum eſt, ꝙ nullus ſciẽs ſignificationem nominum ſynonymorum ignorare poteſt, an unum uerè de altero prædicetur:ſecus autem de ſynonymis primo modo: quia multi ſcientes quid nominis terminorum ſynonymorũ ignorant,an importata per ea ſint idẽ, uel diſtincta: ſicut patet de homo, humanitas: quantus, quantitas:curuus,curuitas.

QVAESTIO. IIII.

CIRCA unitatem dei reſpectu creaturæ per uniuocationem conceptus. Primò inueſtigat doctor, quid ſit uniuocum pluribus:an.ſ.illud, quod primò,& immediate denominatur ab intẽtione uniuerſalis, & uniuoci ſit aliqua res uera extra animam realiter exiſtens, intrinſeca & eſſentialis illis, quibus eſt communis,& uniuoca diſtincta realiter ab illis,uel tantũ in anima. Et circa hoc mouet quinque quæſtiones, ex quibus colligi poſſunt.xij.opiniones,ſiue modi dicendi de uniuerſalibus,ſiue natura cõmuni. Quarum ſex tenent: ꝙ uniuerſale ſiue natura communis primò ſignificata per intentionem uniuerſalem ſit realiter aliquid extra animam. Aliæ ſex tenent, ꝙ tantum ſit in anima:& nihil reale extra animam exiſtens eſt uniuerſale,uel commune quomodocunque cõſideretur. Et horum modorum tantum duos ultimos reputat probabiles. ¶ In quæſtione ergo quarta huius diſtinctionis tractat opinionem primam,quę Platoni adſcribitur. In quæſtiõe quinta tractat ſecundam,quæ parum differt à prima. In quæſtione ſexta tractat opi tertiã quæ adſcribitur. Sco. & hæ tres opiniones in hoc concordant: ꝙ uniuerſale diſtinguitur realiter (ut prima,& ſecunda) a ſingulari,uel ſaltem ex natura rei;ſiue formaliter a ſingulari contrahente. ¶ Ita quæſtio circa hanc materiam uniuocationis dei, & creaturæ hæc eſt. Verum illud:quod immediatè, & proximè denominatur ab intentione uniuerſalis,& uniuoci,ſit aliqua res uera extra animam intrinſeca, & eſſentialis illis,quibus eſt communis, & uniuoca, diſtincta realiter ab illis. ¶ Hanc materiam de uniuerſalibus quia alibi in logica tractari habet:breuiter, & ſummatim tangam,ne prorſus in obliuionẽ uadat. ¶ In hac ergo quæſtione doctor recitat opinionem Platonis in ſex articulis comprehenſam. Primus: ꝙ uniuerſale eſt res una exiſtens realiter extra animam. Secundus:

A

Xij. opiniones de uniuerſalibus.

B

Opi. platonis.

cundus: ꝙ eſt res intrinſeca cuilibet ſingulari, & de eius eſſentia. Tertius: ꝙ eſt realiter diſtinctum a quolibet ſingulari. Quartus: ꝙ etiam realiter diſtinguitur a quolibet alio uniuerſali. Verbi gratia. Tenet hæc opinio: ꝙ homo uniuerſalis eſt una uera res extra animam exiſtens realiter in quolibet homine ſingulari, & diſtincta realiter a quolibet ſingulari a Ioanne: a Petro &c. Etiam a quolibet uniuerſali. ſ. ab animali, a corpore, a ſubſtantia uniuerſali: & ſic de alijs omnibus generibus & ſpeciebus. Quintus: ꝙ tot ſunt res realiter diſtinctę in quolibet ſingulari inter ſe, & a tali ſingulari: quot ſunt uniuerſalia in quid, & per ſe primo modo de tali ſingulari prædicabilia. Sextus. ꝙ uniuerſale nullo modo multiplicatur in diuerſis indiuiduis eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimę. ſed eſt idem in quolibet indiuiduo eiuſdem ſpeciei. ¶ Pro hac opinione arguit. xiij. rationibus, & certis cõfirmationibus, ac deinde impugnat opinionem ſex rationibus cũ ſuis replicis, & confirmationibus. Hanc ſubinferens reſponſionem ad titulum quæ-

C ſtionis. ¶ Nulla res realiter diſtincta a ſingularibus, & intrinſeca eis eſt uniuerſalis, & communis eis. Hæc probatur: quia nulla res una numero communicatur pluribus ſingularibus creaturis per identitatem in ſe non uariata, uel multiplicata: ſed illa res uniuerſalis ſi eſſet: eſſet una numero: ergo. Maior patet: quia hoc ſoli diuinæ eſſentiæ eſt proprium, q̃ ſine omni multiplicatione, & diuiſione eſt in pluribus ſuppoſitis realiter diſtinctis. Minorem probat multipliciter inter quas eſt, & illa. Omnis res cum alia a ſe diſtincta faciens numerum eſt una numero: quia omnis numerus ex unitatibus colligitur, & in unitates reſoluitur: ſed natura cõmunis (ſi eſt diſtincta realiter ab omnibus ſingularibus) cum quolibet ſingulari facit numerum: quia res uniuerſalis, & ſingularis ſunt plures res: quia non una, eo quòd ſecundum illam opinionem realiter diſtinguuntur: & non infinitę. ergo duę uel tres &c. ¶ Item uniuerſalis homo, & uniuerſalis aſinus ſunt duo uniuerſalia: ſic uniuerſalis homo, & uniuerſale animal. ergo quodlibet illorum eſt unum. ¶ Item quæro: quid ſignificat unum numero: aut ſignificat, ꝙ eſt unum, & non plura, & habetur propoſitum: quia quodlibet uniuerſale eſt res una, & non plures: licet communicetur pluribus. Aut unum numerò dicitur, quod eſt unum, & nõ plura, nec eſt in pluribus: tunc ſequeretur: quòd eſſentia diuina non eſſet una numero. Nec intellectus agens eſſet unius numero ſecundum opinionem commentatoris, qui ponit hũc unum in omnibus hominibus. Nec forma una, ſi per potentiam diuinam cõmunicaretur pluribus materijs: ſicut de facto anima humana eſt una in ſingulis membris. Nullum horum eſſet unum numero, quod eſt falſum, & abſurdum. ¶ Conſequenter ſol- D

uit rationes pro opinione adductas: quæ ut plurimum procedunt ex ignorantia logicæ: ponẽs multa notatu digna. ¶ Ad primum principale quando accipitur, ꝙ diffinitio primò eſt ſubſtantiæ. Oſtẽdit: quòd diffinitio primò eſt termini tanquam eius, de quo conuertibiliter prædicatur: ut diffinitio de ſuo diffinito. Eſt etiam primò ſubſtantiæ ſingularis tanquam eius, cuius partes primò exprimit: primò negatiuè non affirmatiuè. ¶ Conſequenter oſtendit: quòd licet ad hoc, ꝙ aliqua ſint conuertibilia requiritur: ꝙ unum de altero prædicetur in ſuppoſitione perſonali: tamen ultra hoc aliquid dicitur: non in ſuppoſitione perſonali tãtum de altero eorum: ut homo eſt riſibilis: ſed riſibile eſt paſſio: non autem homo eſt paſſio. ¶ Item ſicut diffinitio, & diffinitum non ſunt unus & idẽ terminus, ſed plures: ita non ſunt eadem res. ſupponunt autẽ pro eadem re conuertibiliter. Et hoc uolunt quidam dicentes diffinitionem, & diffinitũ eſſe eãdem rem: quia ſupponunt pro eadem re, licet ſint plura ſigna. Notat etiã ꝙ philoſophi frequenter ſubſtantias dicunt prædicata ſubſtantialia ſolas ſubſtantias importantia. ¶ De diffinitione per additamẽtum dicitur: ꝙ ideo dĩ per additamentum: quia in ea ponitur terminus ſignificans aliqd extra eſſentiã diffi-

diſtinguerentur realiter: probata autem illa diſiunctiua a, & b, ſunt diſtinctæ res, uel rationes &c. conſequenter arguitur a deſtructione partium cæterarū ad partem non deſtructam ſic. a, & b, non diſtinctæ rationes: quia non ſunt rationes nec res, & ratio ut ſupponitur: ergo a, & b, uel aliqua, quæ ſunt eadem
H eis ſunt diſtinctæ res. ¶ Et ſi diceres: per hoc non probatur: q ſapientia diuina, & potentia diuina non diſtinguātur formaliter: quia etiam ſapientia diuina, & potentia diuina important aliqua .ſ. pater & filius, quæ non ſunt idem realiter: ſic ut dicitur de eſſentia, & filio. Ad hoc dicitur ſecundum doct. q ad hoc, q aliqua diſtinguantur formaliter requiruntur tres conditiones.

Requiſita ad diſtinctionē formalem.

Prima: q illa ſint idem realiter, ad ſenſum ſupra tactum. Secunda: q de eis aliqua contradictoria uerificentur: quia ſi non reciperet prædicationem contradictoriorum: nullo modo diſtinguerentur. Tertia, q illa uerificatio contradictoriorum contingat propter diſtinctionē realem aliquorum, quæ tamen ſunt eis idem eſſentialiter: ita q ſi ibi non eſſent aliqua diſtincta realiter: illa contradictoria non uerificarentur de eis: ſicut eſſentia diuina, & pater ſunt idem realiter: quia eſſentia diuina eſt pater, & pater eſt eſſentia diuina: de eis uerificantur contradictoria .ſ. filius non filius. Et illa uerificatio contradictoriorum contingit ex hoc, quia filius, & pater, quę ſunt eſſentialiter idē: diſtinguuntur realiter. Nunc autem ex nulla diſtinctione reali in diuinis oritur diſtinctio inter ſapientiam, & potentiā, uel bonitatem: quia ſi per impoſſibile in diuinis eſſet tantum una perſona omnibus modis eadem eſſentiæ: ſicut errando credunt iudæi, & infideles, negantes trinitatem, adhuc eſſet ibi ſapientia, bonitas, potentia, iuſtitia &c. Cuius ſignū eſt, quia de omnibus in deo æqualiter prædicatur ſapientia, potentia &c. Cuius ſignum eſt, quia de omnibus in deo æqualiter prædicatur ſapientia, poten-
I tia &c. quicquid enim in deo eſt, eſt ſapientia, bonitas, potentia infinita.

Obiectio.

Si diceres, ex illo ſequitur: q paternitas, filiatio & filius, & pater non diſtinguerentur formaliter, ut patet falſum: quia paternitas conſtituit, & pater non conſtituit, ſed conſtituitur. Probatur conſequentia: quia diſtinctio illa paternitatis, & patris non oritur ex diſtinctione reali in diuinis. Nam ſi tantum eſſet una perſona .ſ. patris adhuc conſtitueretur ex eſſentia, & paternitate ad ſenſum infra exprimēdum. Ad hanc replicam dicitur negādo conſequentiam: immo paternitas, & pater ut ſint, ſiue concedantur eſſe in diuinis: requirunt diſtinctionem realem: quia ut ſit paternitas, & pater, requirit filiatio, & filius. Non enim poteſt eſſe relatio paternitatis, niſi ſit filiatio oppoſita: nec pater niſi ſit filius, ad quem realiter referatur. Nunc autem relationes reales oppoſitæ, & relatiua oppoſita realiter diſtinguuntur: ideo ſi eſſet tantum una perſona in diuinis: illa nec eſſet pater, nec filius: ſed omnibus modis eſſentia, & ita non conſtituta: non enim conſtituerentur ex relatiuis, patet per hypoteſim nec ex abſolutis: quia omnia abſoluta diſtincta diſtinguuntur eſſentialiter: quæ diſtinctio non eſt aliquorum in diuinis: de quo infra diſt. xxvj. ¶ Pro articulo ſecundo reſpondetur ad titulū quæſtionis affirmatiue: q ſapientia diuina, potentia, bonitas &c. nullo modo diſtinguantur, neq; ab eſſentia nec inter ſe: ſed omnibus modis ſunt idē eſſentiæ:

Arti. 2. Coclu.

quibus eſſentia eſt eadem ſibiipſi, & omnibus modis potentia diuina eſt eadem ſapientiæ diuinæ, quibus potentia diuina eſt eadem potentiæ diuinæ: & ſapientia diuina eſt eadem ſapientiæ diuinæ: licet propter hoc illi termini ſapientia diuina, bonitas diuina &c. non ſint ſynonymi: ſicut ex ſequentibus patebit: & ſatis clare oſtendit doc. in ſolutionibus rationum impugnatæ opi. & ad opi. & ad hoc eſt auctoritas beati Augu. in libello de tri. ha. dicentis Omnia dei unū ſunt in deo: excepto quod ad relationē pertinet: nam ſapientia & ueritas dei, & æternitas nō diuerſa ſunt inter ſe, ſed unum ſunt: ſicut & omnia. Sapientia .n. dei non magis ſapientia: quam ueritas eſt, & non magis ueritas eſt, quam ſapientia,

pientia, quàm æternitas, quã cætera dei
omnia: unum enim ſunt in deo: & nõ ſo
lum hæc inter ſe eadem ſunt in deo: ſed
Obiectio. non aliud ſunt: q̃ ipſe deus. hæc ille. Sed
fortè calũniator aliquis diceret: conce
ditur quidem cum beato Augu. ꝙ ſunt
idem eſſentialiter cum eſſentia diuina:
ſed non formaliter. Ad hoc dicitur re-
ſpiciendo uerba augu. patet ꝙ non uult
admittere aliquam non identitatem ue
ritatis: ſeu bonitatis diuinę & inter ſe, &
Arti. 3. cum eſſentia. ¶ Quantum ad articulum
tertium mouenda ſunt dubia, & ſoluen-
da dimiſſis multis, quę reſpiciunt diſtin-
ctionem formalem: de qua infra latius.
q. xj. huius diſt. doc. latè pertractat. ¶ Eſt
Dub 1. L ergo primum dubium contra probatio-
nem primam: ꝙ diſtinctio formalis præ-
ſupponat diſtinctionem realem. ſ. ꝙ om
nia contradictoria æqualiter repugnãt:
hoc non uidetur eſſe: nã plus repugnant
eſſe deũ, nõ eſſe deũ: eſſe ens, nõ eſſe ens;
q̃ moueri nõ moueri: q͞a plus repugnãt
in quibus eſt difficilior tranſitus de ex-
tremo in extremum. Dicendum, ꝙ con
tradictoria quantum ad eſſe ſimul uera:
ſiue ſimul prędicari de eodem æqualiter
repugnant: quia ſimpliciter impoſſibile
eſt quæcunq; contradictoria eſſe ſimul
uera. Item ſi aliqua contradictoria plus
repugnarent q̃ alia: ſignetur ille gradus
in quo plus repugnant: ergo in illo gra-
du contradictoria minus repugnantia
non repugnarẽt: & ita in illo gradu poſ
ſunt ſimul eſſe uera: quod ẽ impoſſibile:
& ideo ita impoſſibile eſt a ſimul curre-
re, & nõ currere, ſicut a eſſe deũ: & non
eſſe deum. Quòd uerò facilior eſt tranſi
tus de currente in nõ currentẽ, q̃ de deo
in non deũ, nõ minuit repugnãtia cõtra
dictoriorũ: q͞a licet deũ ĩpoſſibile ẽ fieri
nõ deũ, & currẽtẽ: poſſibile eſt fieri non
currentem: tñ ſimpliciter impoſſibile eſt
currẽtẽ eſſe non currente: pro eodẽ tẽ-
pore præciſè: ſicut impoſſibile eſt deum
nõ eſſe deum: quia utrobique eſt impoſ-
ſibilitas ſimpliciter dicta. ¶ Secundum
Dub. 2. M dubium contra ſecundam probatio-
nem tendit, in qua dictum fuit, quòd
niſi ſic, nulla relinqueretur uia proban-
di aliqua diſtingui realiter: nam adhuc
relinquerentur multæ uiæ probandi di
ſtinctionem realem, ſcilicet uia ſepara-
tionis: uia productionis, & cauſalitatis:
nã bene ſequit̃, quæcunq; ſeparantur lo
co, & ſubiecto realiter diſtinguunt̃: hõ &
aſinus ſeparant̃ ſic. ergo &c. ſic ẽt ſequi
tur. Omne producens, & productũ rea-
liter diſtinguunt̃: lux ſolis, & radius ſunt
producens & productum: ergo reali-
ter diſtinguuntur. & ita etiam proba-
retur realis diſtinctio perſonarum in di
uinis: & ſic poſſunt inueniri diuerſa me-
dia probandi diſtinctionem realem.
Reſpondetur ad illam replicam: quòd
neutra illarum uiarum ſufficit ad pro-
bandum realem diſtinctionem: niſi pro
quanto includit uiam contradictionis.
Primò patet de uia ſeparationis: quia
quæro de illa maiori: quæcunque ſepa-
rantur loco, & ſubiecto: diſtinguun-
tur realiter: quid intelligitur per ſepa-
rari loco & ſubiecto: uel ualet tantum,
quæ ſeparantur &c. ideſt quæ ſunt in
diuerſis locis, & ſubiectis diſtinguun-
tur realiter: uel ualet tantum, ideſt quæ
ſic ſe habent, ꝙ unum eſt in certo lo-
co. aut ſubiecto: & alterum non eſt in il
lo, nec in illo ſubiecto. Si ſecundum:
ſic uia ſeparationis includit uiam con-
tradictionis, ut patet inſpicienti ualo-
rem propoſitionis ſiue medij: & ſic eſt
ſufficiens medium gratia contradictio-
nis. Si primum: maior eſt falſa: quia
idem omnibus modis poteſt eſſe tam in
diuerſis ſubiectis: & in diuerſis locis ꝑ po
tentiam dei: & tñ idẽ a ſeipſo nõ poteſt
diſtingui realiter. Similiter ſecundũ me-
dium. ſ. uia productionis, & cauſalitatis
non ſufficit: quia etiã negaretur maior:
ꝙ oẽ producens, & productũ diſtinguun
tur realiter. Et ſi probatur, nihil ꝓducit
ſe ibi dici põt uerũ ſe formaliter: ita ꝙ
nihil ꝓducit idem ſibi omnibus modis:
ſed tamen non reputatur inconueni-
ens, ꝙ aliquid ſe realiter producat: hoc
eſt: ꝙ aliquid producit idem ſibi rea-
liter: ſed non eſt idem ſibi formali-
ter. Sicut enim conceditur ꝙ aliquid
producit ſe eſſentialiter, ideſt idem ſibi
eſſentialiter nõ realiter: nam pater pro-
ducendo filium, producit idẽ ſibi eſſen-

tialiter,non perſonaliter. Item pater,&
filius ſpirant.ſ.qui eſt unius eſſentię cū
eis:ſed tamen realiter diſtinguitur ab u-
troq; . Ita etiam concederet aliquis : ꝙ
aliquid producit idem ſibi realiter non
formaliter. Sic etiam conceditur:quòd
principium elicitiuū elicit; ſe nam eſſen
tia diuina ut intellectus , ſecundum mul
tos eſt principium elicitiuum genera-
tionis filij:& tñ non diſtinguitur reali-
ter a generatione:cum ergo elicit gene
rationem,elicit ſe. i. quod eſt idem ſibi
realiter, licet nō formaliter.de hoc diſt.
vij. Præterea uidetur:ꝙ non poſſit pro-
bari illa producens, & productum diſtin
guuntur realiter: niſi uia contradictio-
nis:puta quia de ratione producti eſt nō
habere eſſe a ſe,& de ratione producen
tis non producti eſt habere eſſe a ſe.ſuo
N modo dicetur de cauſa, & cauſato. ¶ Si
adhuc replicatur,ſi uia contradictionis
eſt efficacior uia probandi diſtinctionē:
& non ſufficit ad probandum diſtinctio
nē eſſentialem periret omnis uia probā
di diſtinctionem eſſentialē quarūcunq;
rerum:quia datur inſtantia in diuinis.
Ad hoc reſpondet auctor concedendo,
ꝙ non poteſt pro ſtatu iſto euidēter co
gnoſci impoſſibilitas pluralitatis ſuppo-
ſitorum in una eſſentia : magis in crea-
turis, ꝙ̃ in diuinis : & omnes rationes in
oppoſitum ſolui poſſent in creaturis ſi-
cut in diuinis. Vel poſſet dici, ꝙ poteſt
mediatè probari diſtinctio eſſentialis co
aſſumpto alio uerò:ut probato,ꝙ a & b
creaturæ diſtinguuntur realiter uia con
tradictionis poteſt conſequenter argui.
Quæcunq; creaturæ diſtinguuntur rea
liter:diſtinguuntur eſſentialiter. a & b
ſunt creaturæ diſtinctæ realiter: ergo eſ
ſentialiter.Maior probaretur illis medijs
quibus ꝓbatur,ꝙ nulla res una uerè ſin-
gularis in creaturis,eſt realiter pluribus
communicabilis,ut quod:& ſi illud non
poteſt euidenter probari : conceditur ,
quòd diſtinctio eſſentialis in creaturis,
non poteſt euidenter demonſtrari .
O ¶ Epilogando,quę dicta ſunt circa quæ-
Epilogꝰ ſitum, non intendit Ockam aliud: niſi
quod æquè faciliter poſſit defendi di-
ſtinctio formalis inter eſſentiam, & po

tentiam:ſicut inter eſſentiam,& relatio
nem. Quodque , ita facilè poſſit de-
fendi diſtinctio formalis in creaturis ſi-
cut in diuinis:attamē dicit, ꝙ diſtinctio
formalis non debet admitti:cum ſit in-
tellectu difficilis(non minus quàm trini
tas perſonarum cum eſſentiæ unitate)
niſi ubi fides,eccleſiæ determinatio &c.
(propter cuius auctoritatem captiuari
debet omnis ratio) aut ſimile quid cō-
pellit eam ponere : utputa in admiſſio-
ne,& negatione quarundam propoſitio
num theologicalium : conceditur enim
extra de ſum.trini. & fide catho. firmi
ter . pater generat, & negatur , eſſentia
generat. Item fides docet uerbum in- Côſuetudo loquendi in diuinis ſeruanda eſt.
carnatum eſt cruci affixum in natura
aſſumpta paſſum mortuum &c. de ſum.
trini. & fide catho. in clemen. & illud
non conceditur de eſſentia: ut infra di
ſtin.v.& in.iij.diſtin.j.latius patebit : ſic
generare,generari, ſpirari: nomina ſunt
ſuppoſitorum. Item de ſum.trini. & fi.
de cath.c.firmiter.habetur,ꝙ tres per-
ſonæ unius eſſentiæ ſecundum perſona-
les proprietates ſunt diſcretę . ubi cla-
ret : ꝙ in diuinis ſunt proprietates per-
ſonales:& non eſt dubium, quandoque
aliquid concedi de ſuppoſito,quod ne-
gatur de eius proprietate relatiua , ſeu
perſonali , ſeu de eſſentia , & econtra.
Sic conceditur.ex textu prę̄fato: per-
ſonæ identificantur ſibiipſis eſſentia cō
muni indiuidua : ſed diſcretæ ſunt pro-
prietate relatiua ſeu perſonali : in his
quoad rem ipſam.omnes ut æſtimo con
ſonant. Sed quoad modum loquendi,& P
rationem aſſignandi diuerſitatis hu-
iuſcemodi non omnes concordant:hor
rent quidam admittere uocabulum con
ſtitutio uel conſtituere in diuinis : &
neceſſe eſt,ꝙ non horreant nomen ſup
poſitum , uel perſona gignens geni -
tum. &c. Item quòd eſſentia non ge-
nerat·ſed pater,quę eſt ſuppoſitum. Itē
proprietates perſonales ſunt in perſo-
nis: licet intranſitiuè. Item proprieta-
tibus perſonalibus perſonæ ſunt diſcre
tæ: pater , & filius ſunt unum princi-
pium ſpiratiuum:non duo principia.Itē
ſpirant unica ſpiratione non duabus :

ut habetur in vj. de ſum. trini. &c. Sic horrent quidam diſtinctionem formalē admittere: & neceſſe eſt ꝙ non horreāt id, quod per eam apud habentes ſanum, & diſcretum intellectum piè, & catholicè deſignatur: cum dicunt patrem gignentem, ab eſſentia quæ nec generat nec generatur formaliter diſtingui. Itē ſuppoſitum a natura diuina. Item perſona a ſua proprietate perſonali, ſeu relatiua: licet enim hæc eſt uera: pater eſt eſſentia: tamen generare negatur de eſſentia, & nō de patre, & ſic de ſimilibus. Et cum ſecundum doctrinam beati Petri, theologorum eſt ratione utcumque dare poſſe de ea, quæ in nobis eſt fide: & ad hoc nō ſunt nomina apta, & propria ſeu præciſa: oportet taliter ut pro ſtatu uiæ poſſumus fidelibus, & piè credentibus ueritatem creditam non demonſtrabilem explicatè reſerare: & per hoc ſumma ſimplicitas, quæ in diuinis eſt: non maculatur, nec negatur: ſed defenditur: roboratur: & poſſetenus explicatur pro credentium maiori in deum inflammatione: & credendorum qualicunque intelligentia. Negatis itaque, & non admiſſis loquēdi modis uelut improprijs: ueritatem nihilhominus oportet fateri, quam ſic loquentes piè, & catholicè uolunt.

Dub. 3. Q. Relatio non diſtinguitur formaliter a ſuppoſito.

¶ Dubitatur tertiò, ex quo enim ſupradictum eſt, ꝙ paternitas diſtinguatur formaliter a patre: & ſimiliter filiatio a filio: & generaliter relatio a ſuppoſito. Dubium quid de hoc ſenſerit Ockam. Et uidetur primò ſentire, ꝙ relatio non diſtinguatur formaliter a ſuppoſito: ſaltem a ſuppoſito, cui eſt propria, ſcilicet paternitas non a patre: nec filiatio a filio: nec ſpiratio paſſio a ſpiritu ſancto. Nam in omni diſtinctione formali, extrema ſic ſe habent, quod unum eſt alicui idem realiter: cui alterum non eſt idem realiter, ſed nihil eſt idem paternitati realiter, quod non eſt idem patri, & econuerſo: quia quicquid eſt pater, eſt paternitas & ecōuerſo; ergo paternitas, & pater non diſtinguuntur formaliter. Conſequentia nota cum minore. Maior eſt ipſius Ockam uirtualiter in multis locis. Nā j. q. diſt. ſn. huius dicit: diſtingui formaliter non eſt aliud (& hoc eſt quid nominis ipſius) quàm ꝙ unum illorum eſt aliqua res abſoluta, uel relatiua: & alterū non eſt illa res: ſicut eſſentia eſt filius. & pater non eſt filius: ideo eſſentia & pater diſtinguūtur formaliter ex quo ſunt una res. Item eadem diſt. q. xj. in reſponſione ad replicam ſecundam: contra reſponſum ad tertium dubiū dicit loquens de diſtinctione formali. Nunquā eſt ponenda, niſi quā aliqua ſunt idem realiter, & unum illorum eſt aliqua res abſoluta, uel relatiua: & alterum non eſt illa res abſoluta, uel relatiua. & ſimilia dicit in pluribus locis. Item. j. quodli. q. iij. qua quæritur, utrum paternitas diſtinguitur a patre. Reſpondetur negatiuè: quòd paternitas non diſtinguitur a patre. Et ne uideatur loqui tantum de diſtinctione reali: in probatione dicit, ꝙ omnis diſtinctio eſt realis, formalis, uel rationis: & probat, ꝙ pater nō diſtinguitur a paternitate aliquo dictorum modorum. nec realiter: quia ſunt eadem res: nec ratione, quia non ſunt entia rationis: nec formaliter: quia omnis res quę eſt pater, eſt paternitas. & econuerſo: ergo nō diſtinguuntur formaliter: quia hæc uocatur diſtinctio formalis: quādo aliqua res eſt unum diſtinctorum formaliter: & nō aliud: ſicut filius eſt eſſentia, & nō eſt pater: igitur eſſentia, & pater diſtinguūtur formaliter. Vbi ex intentione uidetur dicere, ꝙ eſſentia, & pater diſtinguuntur formaliter: ſed paternitas, & pater non diſtinguuntur formaliter, & conſequenter ſoluit multas rationes ad oppoſitum. Sed contra hoc uidetur: ꝙ ſenſerit oppoſitum, ſcilicet: ꝙ paternitas diſtinguatur formaliter a patre: & ſuo modo filiatio a filio &c. Nam paternitatem diſtingui formaliter a patre euidenter ſequitur ex multiplicibus dictis & conceſſis per eum in ſcrip. j. lib. ſen. quod ſic oſtenditur: nam omnia, de quibus contradictoria uerificantur, habent aliquā nō identitatem: paternitas, & pater ſunt huiuſmodi: ergo habet aliquā non identitatem: & non realem nec rationis ſecundum eum: ergo formalem. Conſe-

quentia nota in iij. modo prime. Maior probatur: quia contradictoria non poſſunt uerificari de eodẽ. niſi propter aliquam diſtinctionem, uel nõ identitatẽ. Et confirmatur quandocunque aliqua ſunt idem omnibus modis ex natura rei: quicquid competit uni, competit alteri: niſi aliquis modus grammaticalis, uel logicalis impediat. Item qñ nomina aliqua ſignificant idem omnibus modis: ita ꝙ in re ſignificata per illa nulla penitus eſt non identitas: & non habent diſſimiles modos ſignificandi grammaticales, uel logicales ſunt uere ſynonyma: & ita quicquid uere affirmatur, uel negat de uno ſignificatiue accepto: etiam de alio: ſi ergo contradictoria de eis uerificantur: uerificabuntur de eodem cõceptu, uel termino: & ita contradictoria erunt ſimul uera. Has rationes ponit. q. xj. diſt. ij. ad probandum, ꝙ eſſentia formaliter diſtinguitur a paternitate. relinquitur ergo maior probata: quia omnia, de quibus contradictoria uere prædicantur: habẽt inter ſe aliquam non identitatẽ. Minor, ſcilicet pater, & paternitas ſunt huiuſmodi: probatur: quia de eis prædicantur cõtradictoria. quod probatur: quia cõſtitui ex eſſentia, & relatione affirmatur de perſona, puta patre: & contradictoriũ non conſtitui ex eſſentia & relatiõne prædicatur de paternitate. Minor probatur: quia nihil cõſtituitur ex ſeipſo omnibus modis alioquin ẽt eſſentia conſtitueretur: quod non conceditur. Maior frequenter habetur: nam diſt. v. q. ij. circa prin. dicit: omnes ponunt, ꝙ eſſentia diuina eſt communis tribus ſuppoſitis: & ꝙ cõmunicatur filio, & ſpirituiſancto a patre. Et ꝙ illæ perſonæ conſtituuntur ex proprietatibus, & ipſa diuina eſſentia, & ꝙ ſuppoſitum præciſe producit & producitur.
Scoti opi. Inter illos omnes etiam eſt Sco. cuius opi. in hac parte & modum ponẽdi (ut infra eadem diſt. & q. dicit) etiam ipſe tenet. Item. q. iij. eiuſdem diſt. dicit: perſona habet eſſe per generationẽ: & non eſt formaliter ipſa generatio, & propter hoc ponit, ꝙ perſona eſt terminus formalis productionis: & non relatio: quia relatio non diſtinguitur a productione: ſed perſona formaliter diſtinguitur a productione &c. Item diſt. xij. q. j. expreſſe dicit ſpirationem paſſiuam conſtituere perſonã ſpiritusſancti. unde dicit. Spiratio paſſiua diſtinguitur realiter a paternitate, & filiatione ideo cõſtituit ſuppoſitum realiter diſtinctum a duobus ſuppoſitis conſtitutis per paternitatem, & filiationem. Ecce dicit tria ſuppoſita cõſtitui per tres relationes paternitatem, filiationem, ſpirationem paſſiuam. Item diſtin. xxvj. q. j. qua quærit, utrum diuinæ perſonæ conſtituantur per relationem originis, recitatis, & reprobatis quibuſdam opin. reſpondendo ad quæſtionẽ dicit primo, ꝙ ponendæ ſunt relationes in diuinis ſecundum aut. ſanctorum. Et declarat, quomodo ponẽdæ ſunt: ſubdens non tñ ꝙ aliqui cõceptus relatiui de perſonis diuinis uerificentur: ſicut dicimus, ꝙ ſortes eſt ſimilis: & ꝙ relatio eſt pater, uel filius; ſed ꝙ eſt ibi uera paternitas realis, & filiatio: & ꝙ ſunt duæ res ſimplices, quarum una non eſt alia. Deinde ponit: ꝙ conſtituant, & diſtinguant perſonas, cum ſubdit. Ideo tenendo cum eis dico, ꝙ perſonæ diuinæ diſtinguantur, & conſtituantur per relationes originis, & probando dicit. Paternitas eſt una res incommunicabilis: & diſtinguitur realiter a perſona filij, & ſpiritusſancti: & facit, uel conſtituit per ſe unum cum diuina eſſentia: ergo nõ repugnat ſibi conſtituere illud unũ in eſſe incõmunicabili: & diſtinguere ipſum ab omni alia perſona. Notetur: ꝙ dicit relationes in diuinis non ſolum poni: quia relatio eſt pater, uel filius: ſed quia uera paternitas realis, & filiatio realis ſunt duæ res ſimplices. Quid eſt ſimplices. i. non compoſitæ. non; ſic enim & pater, & filius formaliter ſunt res ſimplices: qa non compoſitæ, & tamen paternitas non tantum ponitur relatio: quia eſt pater: ut dixit: ſed quia eſt uera res ſimplex: utique ſic ſimplex, quomodo pater non eſt ſimplex i. non conſtituta: paternitas ergo non eſt conſtituta, ſicut nec eſſentia eſt conſtituta: pater uerò conſtitutus ex eſſentia, & paternitate. Itẽ dicit ibidẽ, ꝙ relatione refertur S

conſti-

conſtitutum non autem eſſentia, neque relatio refertur: ſed ſuppoſitũ refertur ipſa relatione: nõ tamen denominatiue. Item eadẽ diſt. q. ij. dicit, ꝙ a parte rei, paternitas eſt intrinſeca patri: ſimiliter, & generatio, actio: & in cõcluſione principali, ꝙ tam origo quàm relatio conſtituit, i. tam generatio, quàm paternitas: quia ſunt omnibus modis idem ex natura rei. Et circa finem q. dicit. Nihil eſt penitus in perſona: niſi eſſentia, uel relatio per eſſentiam conſtituitur: & non diſtinguitur: ergo per relationem præciſe diſtinguitur: per quam eſt eo ipſo conſtituitur. & ita frequentiſſime dicit ſuppoſita diuina conſtitui per relationem. Itẽ ꝙ relatio non ſit omnibus modis idem ſuppoſito diuino, patet ex eo ꝙ dicit

Quæ ſunt in diuinis.

diſt. xlj. q. ij. Nihil eſt in diuinis niſi eſſentia, relatio & perſona: & conſtitutũ ex eſſentia, & ſpiratione actiua. Illa quatuor, quæ ibi nominat, aut ſunt omnibꝰ modis idem, aut aliquo modo nõ idem. Si ſecundum: habetur propoſitum. Si primum non debuit ea diſtinctim & cũ præciſione nominare: quia ſic poſſet tot ponere in diuinis, quot eſſent nomina prædicabilia de deo. Item ſecundum eum expreſſe, eſſentia formaliter diſtinguitur a relatione, & ſimiliter a perſona, & ab illo conſtituto ex eſſentia, & ſpiratione actiua: ſimiliter perſona ab eſſentia, & tali conſtituto. Item conſtitutum illud diſtinguitur formaliter ab eſſentia, a perſona, & relatione conſtitutiua. ſ. a paternitate, & filiatione: ergo etiam relatio diſtinguitur formaliter ab eſſentia conſtituto, & perſona: ſi enim non diſtingueretur ab eis: cur inter cetera diſtincta annumeraret. unde ſubdit. Ideo quicquid eſt in deo eſt formaliter, & ex natura rei aliquod iſtorum: ſi relatio cõſtitutiua eſſet omnibus modis idem perſonæ, fruſtra poneretur: & ſatis fuiſſet dicere: nihil eſt in diuinis niſi eſſentia perſona, & conſtitutum ex eſſentia, & ſpiratione actiua. & quicquid eſt in deo: eſt formaliter & ex natura rei aliquod illorum. Item clariſſime dicit diſt. xxv. q. j. in reſponſione ad q. illud quod in diuinis eſt formaliter, & primò ſuppoſitũ intellectuale: ſignificatur primò, & per ſe per hoc nomen perſona diuina: & quia nec relatione, nec eſſentia eſt primò, & formaliter ſuppoſitum intellectuale: ſed conſtitutũ ex eſſentia, & relatione: ideo perſona non plus ſignificat diuinam eſſentiam, uel relationem, quàm paternitas diuina ſignificat diuinam eſſentiam: ſed primò ſignificat conſtitutum ex eſſentia, & relatione. Ecce hic habes manifeſte: ꝙ relatio non eſt formaliter ſuppoſitum intellectuale, ſiue perſona in diuinis. Ex illis duo apparent. Primum, ꝙ auctor contraria ſenſerit in ſcripto ſententiarum, & in quodli. ſecundum ꝙ deſcriptio diſtinctionis formalis, quam dat in ſcripto diſt. ij. non ſit ſufficiens: quia ut ſupra argutum eſt: non conuenit relationi, & perſonæ, quæ tamen (ut ibi ſentit) non ſunt idem formaliter. An ergo diuerſa ſenſerit, uel non: illud uidet̃.

Rñſio.

omnino tenendum, ꝙ relatio puta paternitas, formaliter diſtinguitur a patre ex rationibus adductis: quibꝰ addo illã. Pater eſt formaliter eſſentia, & paternitas copulatim: paternitas non eſt formaliter eſſentia, & paternitas: ergo paternitas non eſt formaliter pater. Conſequentia tenet expoſitoriè in ſecunda figura. Maior probatur: quia pater eſt perſona relatiua, de cuius per ſe intellectu eſt eſſentia, & paternitas copulatim: quia ſecundum Augu. Omne relatiuum eſt aliquid excepta relatione. Minor patet: quia paternitas tantum eſt formaliter paternitas: & non eſt formaliter eſſentia, & relatio copulatim: quia pater intelligitur, ut quoddã conſtitutum ex eſſentia, & relatione: quod formaliter ẽ conſtituentia ſimul ſumpta: ſed paternitas intelligitur tanquam alterum conſtituentium: quod non formaliter includit id, quod ſecum conſtituit. Item ſi paternitas nullo modo diſtinguatur a patre: pater non eſt uerè conſtitutus, & ita ſuppoſita in diuinis non ſunt conſtituta: quod eſt nimis recedere a cõmuni modo loquendi, ferè omnium theologorum. Quid ergo dicendum ad auctorẽ. Si quodlibetum præceſſit. ſcriptum: faciliter diceretur: ꝙ dicta in quodlibeto

ne referri, & non paternitati. Item diſtin. xxvij quæſt. ij. innuit illam deſcriptionem diſtinctionis formalis. Formaliter diſtinguuntur, quæ ſunt idem realiter, & aliquid uerificatur de uno, quod non uerificatur de alio. unde dicit. Quandocunque aliquid uerificatur de aliquo termino, & non de alio: aliquid importatur per unum, quod non eſt idem realiter, uel formaliter cum importato per alium: niſi diuerſus modus grammaticalis impediat. Cui non placet hæc defenſio auctoris profuſa, & prolixa ſatis afferat aliam. libens cedo ſententię ſaniori.

Dub. 4. Y ¶ Vltimó dubitatur contra concluſionem. Nam illa conceditur. deus intelligit malum: & non conceditur illa, deus uult malum: ergo eſt aliqua non identitas inter intellectum, & uoluntatem dei. Item filius producit per modũ intellectus, ſpiritusſanctus per modum uoluntatis. Item deus uult per uoluntatem. intelligit per intellectum. Item actus dicendi eſt actus memoriæ, & non uoluntatis. ergo uidetur ibi eſſe aliqua non identitas ex natura rei, ab eſſentia diuina, & illorum inter ſe. Reſpondetur negando conſequentiam: unde ſolũ propter diuerſa terminorum connotata, aliquid cõceditur, uel negatur de reliquo, ſiue de deo. Sic magiſter dicit diſt. xxxv. ꝙ deus propter diuerſos effectus diuerſa ſortitur uocabula; quamuis in deo nulla ſit diuerſitas, uel mutatio: ſed ſolum in factura, ſiue creatura. ſic dicitur prædeſtinare aliquem, & præſcire alium: quia uult illi dare gloriam: illum uero damnare. Sic conceditur, deus intelligit malum: & non admittitur, deus uult malum: quia in illa deus uult malum, importatum deum aliquid facere contra prohibitionem: ſed in illa deus intelligit malum, importatur deum permittere malum fieri: itaque propter diuerſa terminorum connotata, non propter aliquam non identitatem in deo: una conceditur, alia negatur. Item filius producitur per modum intellectus, ideſt generatur. ſpiritusſanctus per modum uoluntatis, ideſt ſpiratur. Et licet ſecundum prædicta idẽ ſit in deo intellectus, & uoluntas. ſ. non eſt idem generare, & ſpirare: de quo latius diſt. vij. Item deus uult per illam rem, quæ eſt intellectus. & econtrario. Dicitur tñ non intelligere per uoluntatẽ quia non omne, qđ intelligit, uult per uoluntatẽ: malũ. n. intelligit, & nõ uult: quia pmittit malũ fieri: ſed non facit malẽ, & contra legem. Item cum dicitur actus dicendi eſt actus memoriæ, & non uoluntatis, ualet iſtã: dicere non eſt ſpirare: ſeu gignere uerbum, non eſt producere ſpiritum ſanctũ: & ita multæ conſimiles propoſitiones, quæ uidentur innuere quandã non identitatem perfectionem attributalium inter ſe, & cum deo propter diuerſa terminorum connotata, uel negantur, uel cõceduntur: & non propter aliquam non identitatẽ ex parte dei: ſic etiam conceditur. deus multa intelligit, quæ nõ uult. Item quicquid deus intelligit, naturaliter intelligit: ſed non quicquid uult: naturaliter uult. unde deum naturaliter uelle, eſt ipſum rem aliquam neceſſarió in eſſe ponere, ſeu producere: ſed conſtat: quód deus contingenter producit adextra, & non neceſſarió. Intelligit autem naturaliter, quicquid intelligit, quia quicquid intelligit, neceſſarió eſt, uel in eſſe reali, uel in eſſe obiectiuo. Ita reſoluit illam doctor quęſtione pñti iuxta finem. Si ergo illa nomina intelligere, uelle, & ſic de aliis non eſſent connotatiua: ſed quodlibet ipſorum ſimpliciter, & abſoluté, & ſine connotatione diceret illam rem, quæ deus eſt, nonplus una eſſet concedenda, quãm alia uij. Poſſet tamen illa propoſitio de ui ſermonis concedi: deus uult mala. ut habet doctor: quodli. iij. q. ij. quia uult actus, q ſunt mali: ergo uult mala: non tñ male. Verum de differentia illarũ, deus malum uult. & deus uult malum, habetur infra diſtinctio. xlvii. & latius in ſecunda diſtinctio. xxxvij. Si dicis: deus intelligit mala, & non uult male: ergo intelligere, & uelle diſtinguuntur. Reſpondet Ockam ubi ſupra. non ualet: quia eſt ibi fallacia figuræ dictionis: & mutatur nomen in aduerbium. Plura alia notatu digna

tangit doctor de perſonarum emanatio-
ne: de principijs productiuo, & electi-
uo: de quibus infra ſuis locis dicetur: quia
hic ſolum incidentaliter tangit in re-
ſponſione ad rationes Sco. Pro iſto ul-
timo dubio, & pro multis alijs in hac
quæſtione tactis uide Petrum de alia:
quæſtio.vj. arti.ij.

QVAESTIO. II.

A VTRVM perfectiones at-
tributales ſint realiter diui-
na eſſentia. Quia enim in
quæſtione præcedenti oſtē-
dit non eſſe diſtinctionem ex natura rei
inter eſſentiam diuinam, & perfectiones
attributales &c. quærit in hac quæſtio-
ne an perfectiones attributales ſint rea-
liter diuina eſſentia. Tribus articulis
more ſolito quæſtio terminatur. ¶ Pro
articulo primo dimiſſis opinionibus,
Arti. 1. quas doctor recitat, & impugnat. No-
Nota.1 tandum: ꝙ perfectio attributalis dupli-
Perfectio attributalis dupliciter accipitur. citer accipitur. Vno modo pro re ipſa,
quæ eſt perfecta. Alio modo pro ſigno
prædicabili de re perfecta: & ſic etiam
perfectio ſimpliciter (ut infra.q.iij. in
ſolutione ultimæ rationis) aliquando
propriè accipitur pro aliqua re una per-
fecta nullā includente imperfectionem
eſſentialiter, nec neceſſariò aliquam im
perfectionem annexam habente: & illo
modo ſola eſſentia diuina eſt perfectio
ſimpliciter: hæc enim eſſe perfectum om-
ni repugnat creaturæ. Nam omnis crea
tura neceſſariò dependet a creatore: de
pendere autem ab alio imperfectionis ē.
Accipitur etiam impropriè pro conce-
ptu, uel ſigno rem ſimpliciter perfectam
ſignificante: uidelicet ad quem non ſe-
quitur illud, de quo prædicatur eſſe im-
perfectum: ut hæc dictio, ſapiens, bonū,
uiuens, & huiuſmodi: quæ conueniunt
Nota.1 tam deo, quàm creaturæ. ¶ Et horū ali-
qui ſunt abſoluti, & affirmatiui, qui ui-
delicet non important reſpectum ad
creaturam: ſic enim frequenter auctor
accipit abſolutum pro non relatiuo: &
connotatum pro relatiuo: ut intellectus
uoluntas. Aliqui ſunt connotatiui, &
affirmatiui .i. important diuinam eſſen-
tiam reſpectiuè ad creaturam: ut creati-
uus, creans, prędeſtinans. Quidam ſunt
negatiui: ut incorruptibilis, immortalis, Nota.2
immutabilis &c. ¶ Secundò notandum: B
ꝙ auctor in hac quæſtione terminum ab
ſolutum nominat, qui non dicit reſpe-
ctum dei ad creaturam: ſiue ſit connota-
tiuus, ſiue non: ut intellectus, uoluntas.
Non ergo accipitur hic terminus abſo
lutus: ut diſtinguitur contra connota-
tiuum. ¶ Tertiò notandum: ꝙ ſecundum Nota.3
doct.q.ij.tertij quodlibet antiqui ſancti
non utebantur hoc uocabulo attributa:
ſcilicet hoc uocabulo nomina. unde ſi-
cut modo dicimus attributa diuina: ita ip
ſi dicebant nomina diuina. ¶ Notificat
autem attributa ſic. Attributa ſunt quę-
dam prædicabilia mentalia, uocalia, uel
ſcripta nata ſignificare, & ſupponere ꝓ
deo: quæ poſſunt naturali ratione inue-
ſtigari, & concludi de eo. Vide Petrum
de Alia.q.vj.ar.ij. bene ualet ad propoſi
tum. Et Greg. diſt.in.viij. per totum qui
late hanc materiam pertractat. ¶ Pro ar Arti. 2.
ticulo ſecundo ad quæſitum reſponſiuū Cōcl. 1
eſt concluſio prima. Accipiendo perfe- C
ctionem attributalē primo modo prout
eſt terminus primæ impoſitionis: in di-
uinis non ſunt plures perfectiones attri
butales. Patet: quia in diuinis non ſunt
plura perfecta: ſicut nec plures eſſentiæ:
uel plures uoluntates: aut plures intelle-
ctus: ſed ſicut ibi eſt una ſimplex eſſētia:
quæ eſt perfectiſsima, & infinita, quæ eſt
& intellectus, & uoluntas: nec ab his di-
ſtincta re, nec ratione, & non plures eſ-
ſentiæ, aut intellectus: ita nec plures per
fectiones. Ita omnia in diuinis, quę ſunt
communia tribus, nō plurificantur: ſed
ſunt unum ſimpliciter & una ſimplex eſ
ſentia ab ea omnibus modis indiſtincta.
¶ Secunda concluſio. Propriè & de uir Cōcl.2.
tute ſermonis loquendo, non eſt conce
dendum: ꝙ in deo, uel diuina eſſentia
ſit perfectio, ſed perfectio ſimpliciter,
uel ſumma eſt omnibus modis ipſa diui-
na eſſentia ab ea penitus indiſtincta.
¶ De perfectionibus attributalibus ſe- Cōcl.3.
cundo modo dictis eſt concluſio prima.
perfectiones attributales ſecūdo modo

dictæ neque ſunt deus, neque in diui-
na eſſentia. Patet. ſunt conceptus, uel
ſigna diuinam eſſentiam ſignificantia:
illa autem non ſunt deus. unde pro-
prie non deberent dici perfectiones at-
tributales: quia non ſunt perfectiones:
ſaltem ſimpliciter: ſed aptius dicerentur
Côc. 2. conceptus attributales. ¶ Secunda con
cluſio. Perfectiones (uerius côceptus)
attributales ſunt multæ unicam perfe-
ctionem diuinam non ſynonymæ ſigni-
ficantes. Prima pars, quod ſunt multæ, pa-
tet ex notabili ſecundo. Secunda pars
patet ex eodem: quoniam termini ab-
ſoluti, & relatiui nunquam ſunt ſyno-
nymi. neque etiam termini affirmatiui,
& negatiui ſimiliter nec termini, quo-
rum unus eſt ſuperior ſeu communior
ad alium. Nunc autem quædam attri-
buta ſunt abſoluta: quædam relatiua:
quædam affirmatiua: ideſt non includen
tia negationem quædam negatiua. Itê
quædam ſoli deo conuenientia: ut infi-
nitus, æternus: quędam deo, & crea-
turis communia: ut uiuens, exiſtens,
Côcl. 3. unus intelligens &c. ¶ Concluſio ter-
tia. Attributa ſecundo modo dicta, quę
ſunt conceptus: ſi conceptus habent
eſſe tantum obiectiuum in mente: diſtin
guuntur inter ſe ratione, & a diuina eſ-
ſentia ſicut ratio, & res: ſi uerò conce-
ptus ſunt qualitates animæ: diſtinguun-
tur realiter tam inter ſe quâm a diuina
eſſentia; ſimiliter attributa uocalia, uel
ſcripta realiter diſtinguuntur inter ſe, &
a diuina eſſentia. Vide Henricum de
Oyta. q. v. art. iij. qui plura tangit: & ra
tiones Sco. tenentis oppoſitum diſtin.
viij. q. iiij. ſoluit prout & Grego. facit
ubi ſupra. diſtin. viii. ¶ Articulus tertius
hic reſcinditur propter quæſtionum ſe
quentium pluralitatem.

QVAESTIO. III.

A AD prædictorum euidentiam
quæritur tertiò. Vtrum ali-
quod reale poſſit diſtingui
ratione ab aliquo reali. ¶ Hu
ius quæſtionis materiam latè pertractat
Greg. diſt. viij. q. ij. art. j. plura ponens,
quæ ualent pro intellectu dicendorum.
¶ Pro articulo primo ſuppoſitis his, quæ Arti. 1.
tacta fuere. q. j. huius diſtinctionis, notâ Nota. 1
dum quod ſecundû doc. in. q. iij huius diſt.
Idem & deſtinctû ſunt paſſiones imme
diatè conuenientes illi, cui côueniunt:
& per conſequens conueniunt eis om-
ni alio circumſcripto: unde ſicut unum
quodque ſe habet ad ens; ita ſe habet ad
unum: & per conſequens ad eſſe diſtin-
ctum, uel indiſtinctum. ſicut ergo quod-
libet exiſtens ſeipſo formaliter eſt ens:
& non per aliud ſibi extrinſecû: ita etiã
uerè unum, & ſeipſo formaliter & imme
diatè diſtinctum a quolibet, a quo diſtin
guitur. unde nihil diſtinctum ab alio di-
ſtinguitur ab ipſo formaliter per aliquod
ſibi extrinſecum. i. per aliquod, quod nô
eſt de eſſentia ſui. Vnde res non compo
ſitæ diſtinctæ, uel etiam compoſitæ, ex
omnibus partibus diſtinctis, ſeipſis diſtin
guuntur. Compoſitæ uerò ex partibus,
quarum aliquæ diſtinguuntur, & aliquæ
non: ut manus, & pes eiuſdem hominis:
quę componuntur ex eadem anima, &
diſtinctis materijs: diſtinguuntur per ma
teriam, & non per formam: ſic ſi duo ho
mines haberent eandem materiam nu-
mero: illi diſtinguerentur per formam,
& nô per materiam. Simile eſt de aggre
gatis ſicut aggregatum ex lacte, & ſua al
bedine, diſtinguitur ab aggregato ex eo
dem lacte, & ſua dulcedine per non ſub-
ſtantiam lactis, quæ eſt eadem in utroq;
aggregato: ſed per albedinem, & dulce-
dinem. Et ideo nihil eſt quærere per quod
aliqua diſtinguantur formaliter: ſicut
nihil eſt quærere per quid aliquid ſit ens
formaliter (per quid dico extrinſecû)
uerum cauſaliter ſicut res facta eſt ens a
cauſa producente: ita eſt una, uel diſtin-
cta a ſua cauſa. Similiter arguitiuè poſ-
ſunt aliqua diſtingui per alia tanquam
per ſigna: quibus probatur diſtinctio. Sic
ex diuerſitate circumſtantiarum arguitur
aliquando diſtinctio rerum, quas circun Nota. 2
ſtant: ut ex diuerſitate locorum, tempo B
ris, accidentium, operum &c ¶ Secundò De di-
notandum: quod de diſtinctione rationis ſtinctio
doctores diuerſimodè loquuntur. Qui- ne ratio
dam dicunt eam tantum eſſe inter con- nis.

Gratia exempli. Petrus non diſtinguitur
a ſeipſo propter hoc, quod caleſit, uel fri-
geſit: ſed bene caliditas acquiſita diſtin
guitur a frigiditate: ergo multò minus
A res diſtinguitur a ſe propter diuerſos a-
ctus intelligendi circa ipſam rem ab in-
tellectu fabricatos. ¶ Item res omnino
eodem modo ſe habẽs ad ſeipſam prius,
& poſterius non aliter diſtinguitur a ſe
poſtquam prius: ſed propter quamcun-
que operationem intellectus: res nõ ali-
ter ſe habet ad ſeipſam: ideo res quæ a
ſeipſa nullo modo diſtinguitur ſine ope
ratione intellectus: propter operationẽ
intellectus non diſtinguitur a ſe: licet
rationes, quas circa ipſam fabricat intel
lectus diſtinguãtur ratione. Alias ratio
nes ſatis efficaces ponit auctor, & ſoluit
Arti.3. plures replicas, & auctoritates in oppo-
Dub. 1. ſitum ſonantes exponit. ¶ Quantum ad
E articulum tertium mouẽda ſunt dubia,
& ſoluenda. Primò enim uidetur: quod ali-
qua poſſunt eſſe eadem res, & tamen di
ſtingui ratione. Probatur auctoritate
cõmen. xij. Metaphy. commen. xxx. In
eis, quæ ſunt forma, i. entia ſimplicia nõ
compoſita, diſpoſitio & diſpoſitum re-
ducitur ad unum in eſſe: & in duo in cõ
ſideratione. ¶ Præterea commen. ibidẽ.
Intellectus natus eſt diuidere adunata
in eſſe in ea, ex quibus componitur: er-
go aliqua ſunt unum in re & tamen in-
tellectus diuidit ea: quod non eſt poſſi-
bile ſine diſtinctione rationis. ¶ Item
ibidem. Multiplicitas in deo non eſt niſi
in intellectu: non in eſſe: ergo in deo
ſunt multa, quæ ſunt unũ in eſſe: & mul
ta in intellectu: ¶ Item. iiij. Metaphyſi.
Ens, & unum dicunt eandem rem. Item
uerum & bonum: curſus & currere: &
F tamen aliquo modo diſtinguuntur, &
non niſi ratione. ¶ Ad primum dici
tur: quòd commentator nihil aliud
uult niſi quòd ſubiectum, & prædica-
tum dicunt eandem rem: hoc eſt ſup
ponunt pro eadem re: & tamen ſunt
duo ſigna. Quòd autem hoc uelit, po
teſt oſtendi ex uerbis commentatoris,
quæ doctor diffusè recitat. Vel per
diſpoſitum, & diſpoſitio non inten-
dit commentator aliquid in deo rea-
liter: ſed prædicatum & ſubiectum in
ſuppoſitione perſonali, quæ dicuntur
de deo: & tamen unum non eſt aliud:
ſed ſunt diuerſa ſigna. ¶ Ad ſecun-
dum conceditur: quòd intellectus po-
teſt compoſiti alicuius partes ſeparatim
intelligere: hoc eſt uel materiam ſo-
lum, uel formam ſolum uel accidens,
uel ſubiectum ſeorſum: & illa diſtin-
guuntur realiter a ſeipſis, & habent di-
uerſas rationes. Ad aliud. In deo eſt
multiplicitas per prædicationem: hoc
eſt multa dicuntur de deo prædicata: nõ
autem eſt in eo multiplicitas realiter aut
per compoſitionem ſicut eſt in creatu-
ra: ſic eſſe in alio eſt dici de alio. ¶ Ad
aliud conceditur: quod illa nomina pro eo
dem ſupponunt: diuerſa tñ connotat, &
ita non habent idem quid nominis. Et
ita in ſuppoſitione perſonali ſecundũ
modum loquendi doctoris potius ſunt
una res, quàm dicant eandem rem: puta
ens & bonum. In ſuppoſitione uerò ſim
plici uel naturali ſic non ſunt una res,
nec una natura: ſed plura ſigna. Hoc
probat auctoritate commentatoris ſic.
bonum, & uerum ſunt idem in ſup-
poſitione perſonali non ſimplici: hoc
eſt ſupponunt pro eodem: ſecus in ſup
poſitione ſimplici uel materiali. ¶ Sic
etiam non debet concedi: quòd ſor-
tes in choro differt a ſe in theatro:
quia nihil differt a ſe: ſic de lacte al-
bo, & lacte dulci. ¶ Vtentes tamen il
lis propoſitionibus uolunt, quòd per il-
la nomina importantur diuerſa. Nam
lac dulce dicit dulcedinem: album al-
bedinem: & theatrum non eſt chorus.
¶ Sic ſecundum philoſophum ſortes
puer differt a ſene: quia aliam habet
conditionem in iuuentute, quàm ſene-
ctute: & ita tota res aggregata diſtingui
tur, & non idem a ſeipſo. ¶ Eodem mo
do dicendum: quod omnes tales propoſi-
tiones eadẽ res accepta ſub una ratione
diſtinguitur a ſeipſa aliter concepta, &
conſimiles falſæ ſunt ſimpliciter de ui
ſermonis. Hæc omnia, & plura alia ui
de latius in doctore. ¶ Vltimò dubitatur: Dub. 2.
an aliquis ſciens ſignificationem nomi G
num ſynonymorum poſſit ignorare, ſi

cundus: ꝙ eſt res intrinſeca cuilibet ſingulari, & de eius eſſentia. Tertius: ꝙ eſt realiter diſtinctum a quolibet ſingulari. Quartus: ꝙ etiam realiter diſtinguitur a quolibet alio uniuerſali. Verbi gratia. Tenet hæc opinio: ꝙ homo uniuerſalis eſt una uera res extra animam exiſtens realiter in quolibet homine ſingulari, & diſtincta realiter a quolibet ſingulari a Ioanne: a Petro &c. Etiam a quolibet uniuerſali. ſ. ab animali, a corpore, a ſubſtantia uniuerſali: & ſic de alijs omnibus generibus & ſpeciebus. Quintus: ꝙ tot ſunt res realiter diſtinctę in quolibet ſingulari inter ſe, & a tali ſingulari: quot ſunt uniuerſalia in quid, & per ſe primo modo de tali ſingulari prædicabilia. Sextus. ꝙ uniuerſale nullo modo multiplicatur in diuerſis indiuiduis eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimę. ſed eſt idem in quolibet indiuiduo eiuſdem ſpeciei. ❡ Pro hac opinione arguit. xiij. rationibus, & certis cõfirmationibus, ac deinde impugnat opinionem ſex rationibus cũ ſuis replicis, & confirmationibus. Hanc ſubinferens reſponſionem ad titulum quæ-

C ſtionis. ❡ Nulla res realiter diſtincta a ſingularibus, & intrinſeca eis eſt uniuerſalis, & communis eis. Hæc probatur: quia nulla res una numero communicatur pluribus ſingularibus creaturis per identitatem in ſe non uariata, uel multiplicata: ſed illa res uniuerſalis ſi eſſet: eſſet una numero: ergo. Maior patet: quia hoc ſoli diuinæ eſſentiæ eſt proprium, quæ ſine omni multiplicatione, & diuiſione eſt in pluribus ſuppoſitis realiter diſtinctis. Minorem probat multipliciter inter quas eſt, & illa. Omnis res cum alia a ſe diſtincta faciens numerum eſt una numero: quia omnis numerus ex unitatibus colligitur, & in unitates reſoluitur: ſed natura cõmunis (ſi eſt diſtincta realiter ab omnibus ſingularibus) cum quolibet ſingulari facit numerum: quia res uniuerſalis, & ſingularis ſunt plures res: quia non una, eo quòd ſecundum illam opinionem realiter diſtinguuntur: & non infinitę. ergo duę uel tres &c. ❡ Item uniuerſalis homo, & uniuerſalis aſinus ſunt duo uniuerſalia: ſic uniuerſalis homo, & uniuerſale animal. ergo quodlibet illorum eſt unum. ❡ Item quæro: quid ſignificat unum numero: aut ſignificat, ꝙ eſt unum, & non plura, & habetur propoſitum: quia quodlibet uniuerſale eſt res una, & non plures: licet communicetur pluribus. Aut unum numero dicitur, quod eſt unum, & nõ plura, nec eſt in pluribus: tunc ſequeretur: quòd eſſentia diuina non eſſet una numero. Nec intellectus agens eſſet unius numero ſecundum opinionem commentatoris, qui ponit hũc unum in omnibus hominibus. Nec forma una, ſi per potentiam diuinam cõmunicaretur pluribus materijs: ſicut de facto anima humana eſt una in ſingulis membris. Nullum horum eſſet unum numero, quod eſt falſum, & abſurdum. ❡ Conſequenter ſol- D uit rationes pro opinione adductas: quæ ut plurimum procedunt ex ignorantia logicæ: ponẽs multa notatu digna. ❡ Ad primum principale quando accipitur, ꝙ diffinitio primò eſt ſubſtantiæ. Oſtẽdit: quòd diffinitio primò eſt termini tanquam eius, de quo conuertibiliter prædicatur: ut diffinitio de ſuo diffinito. Eſt etiam primò ſubſtantiæ ſingularis tanquam eius, cuius partes primò exprimit: primò negatiuè non affirmatiuè. ❡ Conſequenter oſtendit: quòd licet ad hoc, ꝙ aliqua ſint conuertibilia requiritur: ꝙ unum de altero prædicetur in ſuppoſitione perſonali: tamen ultra hoc aliquid dicitur: non in ſuppoſitione perſonali tãtum de altero eorum: ut homo eſt riſibilis: ſed riſibile eſt paſſio: non autem homo eſt paſſio. ❡ Item ſicut diffinitio, & diffinitum non ſunt unus & idẽ terminus, ſed plures: ita non ſunt eadem res. ſupponunt autẽ pro eadem re conuertibiliter. Et hoc uolunt quidam dicentes diffinitionem, & diffinitũ eſſe eãdem rem: quia ſupponunt pro eadem re, licet ſint plura ſigna. Notat etiã ꝙ philoſophi frequenter ſubſtantias dicunt prædicata ſubſtantialia ſolas ſubſtantias importantia. ❡ De diffinitione per additamẽtum dicitur: ꝙ ideo dĩ per additamentum: quia in ea ponitur terminus ſignificans aliqd extra eſſentiã diffi-

niti, & non quia in ea ponitur aliquid, quod non eſt de eſſentia diffiniti. Hæc omnia habet in reſponſione ad pri-
E mum principale. ¶ Cum ad ſecundum principale reſpondet. Primò notat, propter inexercitatos in logica: ꝙ ſcientia quælibet: ſiue ſit realis, ſiue rationalis, eſt tantum de propoſitionibus: quia ſolæ propoſitiones ſciuntur. ¶ Et ꝙ propoſitio habet triplex eſſe, in mente, uoce, & ſcripto: hoc ē aliqua propoſitio eſt ſcripta: aliqua prolata: aliqua concepta, & intellecta. Et ſi eſſent aliqua alia ſigna ad ſignificandum inſtituta ſicut & literę: ex illis poſſet etiam formari propoſitio. Et omnes tales propoſitiones uocales, mentales, & ſcriptæ ſunt ueræ, & falſæ: & dicuntur generali uocabulo ſciri.

Propōnes ſciũtur, tãq̃ ſcibilia: propinqua res, ut ſcibilia remota ſi ue remotiſſima.

¶ Quamuis aliquarum propoſitionum prolatarum ſciētia ſit realis, alia rationalis: quia aliquarum propoſitionum partes ſupponunt pro rebus: aliquarum pro conceptibus. Sic proportionabiliter de mentali propoſitione dicendum. Nihil ergo refert ad ſcientiam realem, ut talis dicatur: an termini illius propoſitionis ſint in anima, uel extra animã: dummodo ſaltem ſtant pro rebus extra. Et ideo propter ſciētiam realem non oportet ponere tales res uniuerſales diſtinctas realiter a ſingularibus. ¶ Dicitur autem ſcientia eſſe de rebus, uel quia res ſciunt per terminos illius propoſitionis: uel qa res ſunt partes eius, quod ſcitur: uel qa res ſignificantur per partes ſciti. Et ſic illo tertio modo de rebus eſt ſcientia: de rebus ſingularibus non uniuerſalibus: non autem primo uel ſecundo modo. ¶ Et ſi quandoque dicitur ſcientia eſſe de rebus uniuerſalibus: intelligitur: ꝙ eſt de uniuerſalibus prædicabilibus pro rebus. ¶ Non ergo dicitur ſcientia realis: quia res ſunt partes propoſitiõnis ſcitæ: ſed quia termini ſupponunt pro rebus quoad ſcientiam realem: aut quia ſupponunt pro ſignis mentalibus, uocalibus, uel ſcriptis quoad ſcientiam rationalē. Hæc omnia in ſolutione rationum ad ſecundum principale. ¶ In tertio princi-
R pali oſtendit ꝙ uox homo nullam rem ſignificat primò affirmatiuè; licet quemlibet hominē ſingularem ſignificet primò negatiuè. ¶ Quodq; uox aliqua poteſt tripliciter imponi ad ſignificandum primò plura. Et ſecundũ hoc quandoque eſt uniuoca: quandoque ęquiuoca. Hoc latè proſequitur. ¶ In quarto oſtendit ꝙ intellectus intelligens hominē ſecundũ; unam opinionem intelligit cognitione communi quemlibet ſingularem hominem: ſecundum aliam non intelligit rem de genere ſubſtantiæ, ſed quendam conceptum mentis habētem eſſe obiectiuũ. ¶ In quinto: quomodo hæ ſunt concedendæ. Color eſt obiectum uiſus: eo ꝙ de illo cõmuni color prædicatur primò, & adæquatè, & cõuertibiliter appræhenſibile a potentia uiſiua. Color enim prædicatur de omni uiſibili: de hoc clarius infra diſt. iij. q. viij: ¶ In ſexto. Paſſio rea- G
lis dupliciter accipitur. Vel pro accidente inhærente alicui, uel pro termino prędicabili ſecundo modo dicendi per ſe. Et huius paſſionis realis qui terminus eſt ſubiectum non eſt res extra animam: ſed ſignum aliquod, de quo conuertibiliter prędicatur. ¶ Quomodo illa propoſitio. homo eſt primò riſibilis: falſa eſt de uirtute ſermonis. Conceditur tñ ad illum intellectum de homine prædicatur conuertibiliter riſibile. ¶ In ſeptimo agens H
naturale id, quod intendit producit: intendit autem rem ſingularem: ergo & producit rem ſingularem: hoc autem intendere, eſt producere. Intendit autem unam determinatē: hanc ſ. quam producit. ¶ Item aliquis promittendo alteri equum rem ſingularem promittit: licet non determinatam propter ſuppoſitionem confuſam nominis equum. ¶ In octauo parum tangit. ¶ In nono. Species eſt collectio multorum in unam naturam. i. prędicatur de multis ſolo numero differentibus. Sic participatione ſpeciei plures homines ſunt unus homo. i. homo prædicatur de omnibꝰ hominibus contentis ſub una ſpecie. ¶ In decimo. Frequenter in prędicamētis eſſe capitur pro dici, & res pro termino. ¶ Accipitur intellectus illius dicti philoſophi. Eorũ, quę ſunt quædam dicuntur de ſubiecto, ideſt nominum ſignificantium res extra

animã:quædã dicuntur de ſubiecto &c. ¶ In undecimo. Diuiſio ſubſtantiæ in primam, & ſecundam non eſt in res: ſed in terminos prædicamentales. Species ſunt magis ſubſtantiæ, quàm genera.i. confuſius ſignificant. ¶ Aliquæ proprietates prædicamenti ſubſtantiæ dicuntur eſſe communes ſubſtantiæ primæ, & ſecundæ. Non per realem inhærentiam: ſed per prædicationẽ. ¶ In duodecimo. Rerum quędam uniuerſales, quędam particulares.i. terminorum importantium res ueras, ſeu ſupponentium pro rebus: quidam ſunt uniuerſales: quidam ſingulares. Et uocantur termini res: quia ſupponunt pro rebus. ¶ In ultimo innuit triplicem identitatem realem, numeralem, ſpeciuocam. Hæc de opinione Platonis.

QVAESTIO. V.

A VTRVM uniuerſale, & uniuocũ ſit res uera extra animam ab indiuiduo, cui ineſt realiter diſtincta: & ad multiplicationem indiuiduorum realiter

Opinio multiplicata & uariata. ¶ Recitat opinionem tenentium partem affirmatiuã quęſtionis differentem ab opinione in præcedenti quæſtione recitata: in hoc tantum: ꝙ ponit uniuerſale multiplicari realiter in pluribus indiuiduis, & hoc per differentiam indiuidualem contrahentẽ, a qua differentia diſtinguitur realiter: ita ꝙ humanitas in ſorte realiter diſtinguitur ab humanitate in Platone. Non quidem per ſe: ſed per differentiã indiuidualem additam in ſorte, per quã contrahitur, a qua etiam differentia realiter diſtinguitur. ¶ Hæc opinio quantũ ad ea, in quibus cum priori concordat reprobatur, ut prior. Sed quãtum ad id, in quo a priori diuerſificatur, reprobatᵣ. ſupra.q.iij. huius diſtinctionis: ubi oſtenſum eſt: ꝙ nihil diſtinguatur formaliter ab alio, per aliquod ſibi non intrinſecum. Cum ergo differentia contrahens non eſt intrinſeca uniuerſali: quia realiter ab ea diſtincta: ſequitur: ꝙ per eam uniuerſale non poteſt formaliter diſtingui a quocunque. Si ergo humanitas in ſorte realiter diſtinguitur ab humanitate in Platoni, ex ſe diſtingueretur, & non per differentiam contrahentem. Et ſi ex ſe diſtinguitur, ex ſe erit uniuerſalis. ¶ Reſponſio itaque auctoris ad quæſtionem eſt negatiua: uidelicet in indiuiduo non eſt natura uniuerſalis realiter diſtincta a differentia contrahẽte: quia ſi ibi eſſet: eſſet pars eſſentialis indiuidui: ſed inter totum, & partes ſuas ẽ proportio: ita ꝙ ſi totum eſt ſingulare, partes ſunt ſingulares. Similiter inter partes ſi una pars eſt ſingularis, ſimul alia erit ſingularis. B

QVAESTIO. VI.

VTRVM aliquid, quod eſt uniuerſale, & uniuocum ſit realiter extra animam ex natura rei diſtinctum ab indiuiduo: quamuis non realiter. A

In hac quæſtione Scotus commendatur a doctore iudicij ſubtilitate, & ideo eius opinionem de uniuerſalibus doctor late recitat: colligens eam ex diuerſis ſcriptis eiuſdem doctoris ſubtilis. Arti. 1.

Opinio Scoti. ¶ Tenet hæc opinio in ſumma, ꝙ in qualibet re extra animam ſiue totali, ſiue partiali: puta materia uel forma eſt natura & differentia contrahens naturã ad ſingularitatẽ: ut ſit hæc res, q̃ natura eſt eadẽ realiter cũ differentia contrahẽte diſtincta tñ ab ea formaliter, & prior ea naturaliter. Et prior naturaliter nõ ẽ de ſe hęc: ſed de ſe indifferẽs ad eſſe hoc, uel eſſe illud ſingulare. ¶ Eſt tñ ſingularis ꝑ aliquod additum, quod uocat differentiam indiuidualem contrahentem, quæ eſt hæc ſeipſa formaliter: ipſa natura nulubi eſt non cõtracta: quia ubicunq; eſt, ſiue in quocunque indiuiduo (nam nõ poteſt eſſe ſeparata extra indiuiduum) ibi contracta eſt, & eadem realiter cum contrahente: & per conſequens ueteres ſingularis, & realiter alia, & alia cũ alio: & alio contrahente: hoc eſt in diuerſis indiuiduis: & ita nunquam una numero in diuerſis indiuiduis: puta ſorte, & Platone. Sed in quolibet indiuiduo eſt.

unum numero, non autem de ſe: ſed qua
ſi denominatiuè per differentiam con
trahentem. Hæc autem differentia con
trahens non eſt negatio: neque accidens
talis exiſtentia. nec materia: ſed eſt de
genere ſubſtantiæ intrinſecum indiui-
duo: & ultima realitas entis, quod eſt ma
teria: & entis, quod eſt forma, & entis,
quod eſt compoſitum: ita ꝙ quælibet na
tura ſiue ſit partialis, ſiue totalis quan-
tumcunq; ſit una res, poteſt diſtingui in
plures realitates formaliter diſtinctas. ſ.
realitatem naturæ, ut prior differentia
contrahente. & realitatem differentiæ
cõtrahentis: quarum hæc formaliter nõ
eſt illa: & hæc. i. differentia contrahens
formaliter eſt entitas ſingularis: & illam.
i. natura ut prior differentia contrahẽte
formaliter eſt entitas naturæ cõis. Nec
tñ illæ realitates poſſunt eſſe res, & res.
i. diſtinctæ res: ſed ſunt realitas, & reali-
B tas tñ una res. ¶ Conſequenter ponit: ꝙ
licet natura de ſe ſit communis: tamẽ
non eſt de ſe completè uniuerſalis: ſed
ſecundum ꝙ habet eſſe in intellectu. Nã
ad hoc, ꝙ aliquid ſit commune: ſufficit,
ꝙ de ſe ſit indeterminatũ ad ẽẽ hoc, uel
hoc: determinabile tñ per additam diffe
rentiam, & tale eſt natura. Ad hoc autẽ:
ꝙ aliquid ſit uniuerſale: requiritur, ꝙ ſit
quidem commune. & cum hoc ſit unum
prædicabile de quolibet ſuppoſito prędi
catione dicente hoc eſſe illud: quia. j.
Vniuerſale. Poſteriorum. Vniuerſale eſt, quod eſt
unum in multis, & unum de multis. Ni-
hil autem in re eſt tale: quia licet aliquid
extra animam non ſit de ſe hoc: ita ꝙ
ex ſe non repugnat ſibi eſſe in alia ſin-
gularitate, & ita eſſe non hoc: omne tñ
extra animã eſt ſingulare & hoc ſiue ex
ſe, ſiue ex ſuperaddita contrahente dif-
ferentia, cum qua tamen eſt idem reali-
ter. Et per hoc nihil realiter exiſtens
extra animam, poteſt prædicari de alio
ſingulariter prædicatione dicente hoc
eſſe hoc. Sed hoc ſolum eſt poſſibile de
aliquo, quod ſecundum conſiderationẽ
intellectus eſt idem: ſeu unum obiectum
numero: ſecundum quam unitatem: q̃
habet ex conſideratione intellectus po
teſt prædicari dę multis ſingularibus prę
dicatione dicente hoc eſt hoc. & illa
uniuerſalitas non conuenit rei extra ani
mam ex ſe: ſed ex conſideratione intel-
lectus. ¶ Hanc opinionem firmat qua- Cõcl. 1.
tuor rationibus, quas poſtea ſoluit eam Arti. 2.
quoq; de ſeptem rationibus impugnat. C
¶ Ad quæſtionem eſt hæc reſponſio au-
ctoris. ¶ Concluſio prima. Quælibet
res ſingularis ſeipſa eſt ſingularis. Nam
ſingularitas, unitas, identitas immediatè
conuenit rei omni alio circumſcripto: Cõc. 2.
& per conſequens non per aliud. ¶ Con
cluſio ſecunda. Omnis res extra animã
eſt realiter ſingularis, & una numero. Pa
tet ex prioribus: quia omnis res cũ alia
refacit numerum: puta dualitatem: igi-
tur quælibet earum duarum eſt una. Cõcl. 3.
Cõcluſio tertia. Quælibet res extra ani
mam ſeipſa eſt ſingularis. Patet ex prę-
cedentibus duabus. Vnde quælibet res
extra animam ſeipſa eſt hæc: nec eſt quæ
renda cauſa indiuiduationis niſi fortè
extrinſeca, uel intrinſeca, ſi fuerit com- Cõcl. 4.
poſita: ſed quælibet res eo ipſo ꝙ eſt, eſt
hæc res. ¶ Cõcluſio quarta. Illud, quod
eſt uniuerſale & uniuocum: non eſt ali-
quid realiter ex parte rei diſtinctum for
maliter ab indiuiduo. Probatur: q a alias
in prędicatione ſuperioris idẽ p̃dicaretũ
de ſeipſo. & in p̃dicatione gn̄is de diuer
ſis ſpeciebus, eſſet ſem p aliud & aliud prę
dicatũ: non tñ numero: ſed ſpecie. facile
oſtenditur. ¶ Rationes pro opinione D
Ioann. latè adducuntur, & ſufficiẽter
ſoluuntur a doctore. Et licet auctor eas
bene ſoluat: nihilominus ut appareat
nullitas argumenti primæ rationis. Sco
ti arguatur in ſimili ſic. Quicquid con-
uenit alicui ex ſua ratione per ſe, ineſt &
in quocunque: ergo ſi differentia indi-
uidualis de ſe eſt hęc: in quocunq: eſſet
differẽtia indiuidualis, illud eſſet hic ho
mo: & ſic quilibet homo eſſet hic ho
mo. ſ. Ioann. demonſtratus: eo ꝙ in quo
libet homine eſt differentia indiuidua-
lis. ¶ Solutio huius rationis eſt ſolutio
rationis Scoti. quia eſt eadem ratio, ni
ſi ꝙ loco dictionis natura, ponatur diffe
rentia indiuidualis. Ponatur ergo argu
mentum Scoti ad formam ſyllogiſticam
ſic. Quicquid de ſe eſt hic homo: ubicun
que

que eſt, eſt hic homo·natura humana de ſe eſt hic homo: demonſtrando ſortem: ergo ubicunque eſt natura humana, eſt hic homo.ſ.ſortes. Reſpondetur: ꝙ argumentum non ualet. Nam ambæ præmiſſæ ſunt ueræ: & concluſio falſa: & eſt fallacia accidentis: quia non eſt talis habitudo minoris extremitatis ad maiorem extremitatē in concluſione: qualis fuit medij ad eandem maiorem extremitatē in maiore. Nam in maiore medium pręcedit maiorem extremitatem: & in concluſione minor extremitas ſequitur partem maioris extremitatis. ¶ Et ſi dicit: ſola tranſpoſitio terminorum non uariat: neque ueritatem propoſitionum: nec formam ſyllogiſticā: quia nomina, & uerba tranſpoſita idem ſignificant. Reſpondet auctor: ꝙ arguitur a ſuppoſitione determinata ad confuſam tantū: quia natura humana in minore ſupponit determinatè: & in concluſione confuſè tantum. Deberet ergo ſic concludi. ergo natura humana in quocunq; eſt eſt hic homo. Et ſic concluſio eſt uera

E ſicut antecedens: ut clarè oſtēdit. ¶ Sed contra. A ſuppoſitione determinata alicuius termini ad eundem ſupponentem confuſè tantum in affirmatiua eſt bona conſequentia, licet nō econuerſo: quia bene ſequitur. Omnis homo eſt aliquod animal: ergo omnis homo eſt animal. ergo bene ſequitur. Natura humana in quocunq; eſt, eſt hic homo: ergo in quocunque eſt natura humana eſt hic homo. Dicendum finaliter: ꝙ non ſequit: quia arguitur a non diſtributo ad diſtributum: unde in illa. In quocunque eſt natura humana, eſt hic homo: natura humana ſupponit confuſè diſtributiuè: quia eſt determinatio termini diſtributi. ualet enim illam. In omni habente, ſeu continente naturam humanā eſt hic homo: uel. Omne animal rōale eſt hic homo. Vnde eſt hæc regula. Omne ſignū diſtribuens determinabile diſtribuit eius determinationem diſtribuibilem ſequentem, ſiue immediatè determinet, ſiue mediante relatiuo: ut hic. Omne animal, quod eſt rationale, eſt homo: uel. Omne animal rationale eſt hic homo. Vtrobique rationale diſtribuitur. Similiter hic. Quicunque uidet animal, uidet equū (q ualet illam. Oē uidēs animal uidet equū) animal diſtribuitur. Vnde manifeſtum eſt: ꝙ ſigna quæcunque quicquid: & cætera diſtributiua includentia relatiuum, diſtribuunt omnem terminum diſtribuibilem a parte eiuſdem extremi ſequentem. ¶ Hæc reſponſio uera eſt ſecundum opinionem Burid. tenentis: quód ſignum uniuerſale affirmatiuum diſtribuens determinabile, etiam diſtribuit determinationem ſequentem, ſi fuerit diſtribuibilis ut hic: quilibet aſinus hominis currit: ubi tam aſinus quàm hominis diſtribuitur. ¶ Si uerò illa opinio nō tenetur ſed generaliter ꝙ obliquus mediate ſequens ſignum diſtributiuum, affirmatiuum, ſupponit confuſè tantum, & ꝙ in prædicta hominis ſupponit confuſè tantum, & non diſtributiuè: ſicut uidetur uelle auctor. Dicendum: ꝙ conſequentia a ſuppoſitione determinata ad confuſam tantum, ualet quando ſuppoſitio confuſa tantum eſt determinatio termini diſtributi. & ſic eſt in propoſito. Et hæc ſolutio eſt facilior, & planior. Non enim facilè ſaluatur: ꝙ hominis ſupponit confuſè diſtributiuè in illa: quilibet aſinus hominis currit: cum non ualeat ſub eo deſcenſus copulatiuus, quę ad logicam pertinent. ¶ Alia etiam notat doctor conſideratione digna in ſolutione aliarum rationum. ¶ In ratione ſecunda oſtendit hanc eſſe ueram. Naturæ repugnat multitudo numeralis, & uniuerſaliter eſſe in multis ſecundū ſuppoſitionem perſonalem: hoc eſt naturæ repugnat eſſe in alio, & naturę repugnat eſſe in multis. ¶ Item quód in ſuppoſitione perſonali ita repugnat naturę prædicari de multis ſicut eſſe in multis. Sed in ſuppoſitione ſimplici illud commune natura, quod non eſt in re: ſed in mente poteſt prædicari de multis non pro ſe, ſed pro re. ¶ In tertia ratione parum habet. ¶ In quarta unitas ſumitur multipliciter. Vno modo dicitur unitas ſecundum, quód denominat pręciſe unum aliquid, & non plura: nec

Hoc totum aſinus hominis diſtribuit: hois tñ ſupponit cōfuſè tm̄.

F

unum comparatiuè ad aliud: ſic omnis
unitas realis eſt numeralis. Alio mo-
do ut denominat plura indiuidua, uel u-
num in ordine ad aliud. ut unitas ge-
neris, uel ſpeciuoca, & hæc non eſt nu-
meralis. Nec tamen eſt diſtincta ab in-
diuiduis: ſed plurium indiuiduorum ut
unitas plurium contentorum ſub eadem
ſpecie, uel eodem genere. ¶ Aliqua ſunt
idem ſpecie .i. continentur ſub eadem
G ſpecie. ¶ Ad primam probationem. In
omni genere eſt unum primũ, quod eſt
metrum, & menſura omnium aliorum
illius generis i. quandocunque menſu-
ramus aliquod menſurabile: mẽſuramus
ipſum per aliquod minus, per cuius repli
cationem cognoſcitur mẽſura maioris:
Hæc eſt ſententia philoſophi, & ſui com
menta. x. metaph. In tertia probatione.
Comparatio fit inter ea, quorum unum
eſt intenſius alio: ſed quia intenſio eſt
unio graduum eiuſdem ſpeciei ſpecia-
liſſimæ: ideo ſolum in ſpecie atthoma fit
comparatio .i. in illis, quæ habent eandẽ
qualitatem ſecundum ſpeciem ſpecialiſ-
ſimam. ¶ In tertia probatione parum ha
bet. ¶ In quarta quomodo intelligitur:
ꝙ oppoſitionis tm̃ ſunt duo extrema pri
ma: & quomodo multa ad ſenſum pręſta
tum in. q. iiij. de illa. Color eſt obiectũ
adæquatum uiſus: homo eſt primò riſibi-
lis. Item tantum unum uni eſt contra-
rium. Philoſophus loquitur de uno ſe-
cundum ſpeciem, non ſecundum nume
rum. Item unitas ſpeciuoca eſt realis,
& a parte rei .i. aliqua plura continẽtur
ſub eadem ſpecie. Itẽ contraria poſſunt
eſſe in eodem ſucceſsiuè. In quinta pro
batione: non eſt idem dicere potentia
appræhenſiua cognoſcit hoc diſtinctum
.i. hoc diſtinctum .i. illud quod eſt diſtin
ctum. Et cognoſcit illud diſtingui id eſt:
H ꝙ diſtinguatur ab alio. ¶ In ſexta. Qua-
re conceptus cõmunis poteſt abſtrahi a
ſorte, & Platone, & non a ſorte, & albe-
dine cum tamen utrobique ſit diuerſi-
tas numeralis. Ratio eſt natura rei: quia
uterque eſt homo ſua ſubſtantia: & ſunt
ſimillimi. ¶ Nec eſt concedendũ: ꝙ ſor-
tes, & Plato conueniant in aliquo puta
in natura: ſed conueniunt aliquibus: quia
ſeipſis: ut puta: ꝙ uterq; eſt hõ. ¶ Quãque
tñ dicitur: ꝙ coueniant in homine: hoc
uerum eſt in ſuppoſitione ſimplici: quia
homo prædicatur de quolibet. homo in
quam: ut eſt nomen commune, ſiue ſpe-
cies. Sed in ſuppoſitione pſonali falſum
eſt: quia in nullo homine cõi conueniũt.
¶ In prima confirmatione, aliqua eſſe
primò diuerſa ſumitur dupliciter. Et ꝙ
primò diuerſa ſunt propriè: non quæ in
nullo conueniunt: ſed quorum neutrum
differt ab alio ꝑ aliquod cõmunis, a quo
alterum prius negatur. ¶ Et ꝙ longe re
fert aliqua eſſe diuerſa: & aliqua eſſe dif
ferentia: quod per longũ oſtendit. ¶ Ae-
quinitas eſt per ſe indifferens ad eſſe ſin
gulare, & uniuerſale cõceditur in actu
ſignato iſto .ſ. de equinitate poteſt in-
differenter prædicari eſſe uniuerſale, &
ſingulare. Plura alia notatu digna in ea
dem quæſtione tãguntur in ſolutione
rationum. Scoti.

QVAESTIO. VII.

VTRVM illud, quod eſt A
uniuerſale, & commune uni
uocum: ſit quomodocunq;
realiter de parte rei extra Opiniones de vniuerſalibus.
animam. In quæſtione auct.
ſummat opiniones eſt uniuerſalibus te-
nentes, ꝙ uniuerſale eſt aliquid realiter
exiſtens in indiuiduo: licet aliqui dicãt,
ꝙ diſtinguuntur realiter inter ſe, & ab
indiuiduo, ut platonici: de quibus in. q.
iiij. &. v. huius diſtin. Alij, ꝙ tantum for
maliter diſtinguuntur: de quibus dictum
eſt. q. vj. Alij, ꝙ nullo modo diſtinguun
tur ex natura rei: ſed tantum ſecundum
rationem, per conſiderationem intelle-
ctus: licet ſint res quædam extra in-
tellectum. & ſunt triplices, quos pro-
ſequitur in hac quæſtione. ¶ Nam ali-
qui tenent: ꝙ forma generis nõ eſt una
ſimplex forma ex ſe: ſed ex ſe eſt diuiſa
per formas ſpecierum: & habet ſolum
vnitatem rationis ſecundum intellectũ.
Sed forma ſpeciei ex ſe eſt una ſimplex:
& ut ſic eſt uniuerſalis. Sed ipſa forma
ut eſt ſignata in hoc ſuppoſito eſt parti
cularis. Et utraq; tam forma ſpeciei, quã

generis ſubſiſtit realiter in indiuiduis: ſi
cet aliter, & aliter. ¶ Alij tenent: quod ea
dem res ſecundum eſſe ſuum in effectu
eſt ſingularis & ſecundũ eſſe ſuũ in intel
lectu eſt uniuerſalis: ita quod eadem res cõ
ſiderata ſecundum unum eſſe eſt ſingu-
laris: conſiderata ſecũdum aliud eſſe eſt
urlis. ¶ Tertij dicunt: quod eadem res ſub
uno conceptu eſt urlis: & ſub alio con-
ceptu eſt ſingularis. omnis autem res po
ſitiua eo ipſo, quod eſt extra animam, eſt ſin
gularis: ſed poteſt mouere intellectum
ad concipiendum ipſum confuſè, uel di-
ſtinctè: & ſecundum hoc dicitur uniuer
ſalis, uel ſingularis. ¶ Pro iſtis opinioni
bus quantum ad id, quo concordant, ar
guit rationibus quinque, & pluribus au-
cto. Etiam impugnat eas primò in gene
re: poſtea quamlibet breuiter in ſpecie.
Cõcl. ¶ Reſponſio auctoris ad quæſtionem:
Rñſio. Nulla res extra animam, nec per ſe, nec
B per aliquod additum reale, uel rationis
nec qualitercunq; conſideretur, uel in-
telligatur: eſt uniuerſalis: niſi forte ſigna
ad placitum inſtituta, quæ ſunt res ſin-
gulares: & dicuntur uniuerſalia ſignifi-
catione, uel prædicatione. Probatur, quia
propter conſiderationem intellectus res
non mutatur. Ideo quicquid realiter eſt
ſingulare: per nullam conſiderationem
intellectus eſſe poteſt uniuerſale. Vnde
uniuerſale nõ eſt in re: nec realiter, nec
ſubiectiuè: nec eſt pars ſingularis, reſpe-
ctu cuius eſt uniuerſale: non plus: quàm
C uox eſt pars ſui ſignati. ¶ Probat multi-
pliciter, ratione & auctoritate: & egre-
giè ſoluit rationes pro opinione. & au-
cto. exponit. In improbatione opinio-
nis tertiæ pulchrè tangit, quid determi
natio diminuens: quid detrahens. Item
quando eſt fallacia ſecundum quid ad
ſimpliciter latè explanat: & ſimiliter cõ-
munem (licet improprium) modum lo-
quendi. Cum dicitur: res cõſiderata ſic:
eſt talis conſiderata ſub alia intentione
eſt alia &c. ¶ In reſponſione ad quæſtio
nem inter cætera tangit, quomodo res
poteſt eſſe ſubiectum, & prædicatum.
quomodo poteſt concipi, & intelligi,
docens quod nulla conſideratione, uel ope
ratione intellectus res põt mutari: ſed
bene de nominatione extrinſeca nomi-
nari, & tali quæ competit intellectui primò:
ſiue intellectus conſiderationi: ſeu quæ
cõpetit alicui præcisè per operationẽ in
tellectus, ut eſſe pars propoſitionis ſub-
iectum, aut prędicatũ &c. Et ideo intelle
ctus non poteſt rem ſingularem facere
uniuerſalem: nec ecõtra. Et ideo ſi eſſet
aliqua natura uniuerſalis: intellectus nõ
poſſet illam uniuerſalitatẽ fabricare: ſed
neceſſariò eſſet talis ex natura rei. ¶ De
hinc oſtendit: quod licet aliqua res cõpoſita
realiter ex partibus poſſet diuidi in par
tes reales, ex quibus cõponitur: & ita ne
ceſſariò ſit res uera: hoc tñ nõ oportet:
cũ aliquid diuiditur in ſuas partes: ſicut
ſignum in ſua ſignata. Sic uox aliqua,
uel nomen ſubſtantiale diuiditur in ſpe-
cies, & genera. Itẽ indiuidua &c. Nec
oportet id, quod ſic diuiditur, eſſe rem
uerã. ¶ Item ſuperius prædicatur de ſuo
inferiori primo modo per ſe: ſed non eſt D
de eſſentia inferioris: nec includitur in
eo. ¶ Item nihil in rerum natura eſt com
municabile pluribus per identitatẽ præ
ter ſolam eſſentiam diuinam. ¶ Et quod in
creaturis non eſt inter ſuppoſitum, & na
turam realis diſtinctio præter natu-
ram humanam a uerbo aſſumptam. Vn-
de concedi poteſt hæc particularis: ho-
mo eſt humanitas licet ſit contingens.
¶ Oſtendit etiam ſi prædicatum cõpona
tur: ex rebus, uel ſignis. Reſoluit quoque
multas aucto. philoſophi hinc inde: quas
hic ſignare tędium generaret.

QVAESTIO. VIII.

VTRVM uniuerſale uniuo A
cum ſit aliquid reale alicu
bi exiſtẽs ſubiectiuè. ¶ Cir
ca hãc quæſtionem auctor
recitat iiij. opi. tenẽtes: quod uniuerſale eſt
aliquid exiſtẽs ſubiectiuè in anima. ¶ Pri
ma, quod eſt conceptus. i. res, quæ concipi-
tur. Et de hoc dicunt, quod eſt realiter ipſa
intellectio confuſa rei: qui habet ſe in-
differenter, & communiter ad omnia
ſingularia: quia ipſa non plus intelligitur
unum ſingulare, quàm reliquũ. ¶ Secun
da opinio dicit: quod uniuerſale eſt ſpẽs ali
qua in aia ęqualiter reſpiciẽs oẽ ſingu-

lare, quæ in eſſendo eſt ſingularis: ſed
uniuerſalis in repſentando. ¶ Tertia opi.
ꝙ uniuerſale eſt aliqua uera res, ſequens
actum intellectus, quę eſt ſimilitudo rei,
æqualiter reſpiciens ſingularia. ¶ Quar
ta opi. ꝙ nihil eſt uniuerſale ex natura
ſua: ſed ſolum ex inſtitutione: ſicut uox
ſignificans communiter ex inſtitutione
eſt uniuerſalis. ¶ Has opi. iiij. auctor re-
B putat fallas: licet magis probabiles: quā
priores. ¶ Ponit adhuc duos modos,
quos reputat æque probabiles: commit-
tens lectori, quem ex his uoluerit ample
cti. ¶ Primus: ꝙ uniuerſale non eſt res
aliqua: neque habet eſſe ſubiectiuū. i. eſſe
reale ſiue actuale: neq; extra animam, ne
que in anima: ſed eſt quoddā fictum ab
intellectu, habens tū eſſe obiectiuum in
anima, cuius eſſe non eſt aliud niſi cogi
tari, uel intelligi ab intellectu. ¶ Ad cu
ius intellectum ſic opinantes conſequē
ter dicunt: ꝙ intellectus noſter uidēs rē
aliquam extra fingit in ſe eius ſimilitu-
dinem, quæ talis eſt in eſſe obiectiuo qua
lis eſt res extra, quā fingitur in eſſe ſubie
ctiuo: ſicut artifex uidēs domum extra:
ſimilem fingit intra: ſimilem non reali
ter: quia illud fictum nihil reale eſt: ſed
ideo ſimilem: quia tale eſt in eſſe obiecti
uo. i. in interiori apparentia, uel repræ-
ſentatione: qualis eſt domus extra in eſ-
ſe ſubiectiuo: & ſi omnia haberent uim
productiuam ſicut fictiuam produceret
domum realem in eſſe ſubiectiuo a prio-
ri ſolo numero diſtinctam. ¶ Et eſt ali-
quo modo ſimile de imagine in ſpeculo
apparente: quæ nō eſt aliquid in ſpeculo,
in quo apparet, eſt tamē ſimillima in eſſe
apparente imaginato, & id fictum eſt ob
iectum intellectus, terminās immediatē
actum intelligendi: quod non genera-
tur: ſed abſtrahitur & fingitur: & uoca-
tur propriē conceptus participaliter. i.
obiectum, quod tamen concipitur, &
propter illam ſimilitudinem in eſſe ob-
iectiuo naturaliter repræſentat rem ex-
tra, & ſupponit pro ea: & cum ſe habet
indifferenter ad ſingularia, quæ repræ-
ſentat, dicitur uniuerſale: & illud eſt u-
num, quod in uariarum prædicatur de
multis: de quo etiam uerificantur præ-
dicata ueras res ſignificantia non acce-
pta pro ſe: ſed pro rebus ſingularibus,
pro quibus ſupponunt: & illud fictum a
beato Aug. uocatur ſimilitudo, imago,
& uerbum rei: a qua abſtrahitur. Hanc
opinionem probat, & modum loquēdi
ratione, & auct. firmat: & præſertim bea
ti Augu. dubia quoq; circa ipſam mota
ſoluit. ¶ Secundus modus æquē proba- C
bilis eſt, tenēs, ꝙ uniuerſale eſt uera res,
& qualitas exiſtens in mente: quæ ex
natura ſua eſt ſignificatiua rerum extra:
ſicut uox eſt ſignum cōmune pluriū ex
uoluntaria inſtitutione: & quodlibet ta-
le etiam genus generaliſſimum, eſt res
realiter exiſtens in anima, & accidens
animæ productum ab anima, & res certi
generis. Sed eſt uniuerſalis in prædican
do, & ſupponendo non pro ſe: ſed æque
pro pluribus ſingularibus: quibus ſubor-
dinantur uoces ad placitum inſtitutæ in
ſignificando: & ſcripta, & quæcunque ſi
gna extra animam. ¶ Et hic modus poſ
ſet dupliciter teneri: uel ꝙ illa qualitas
ſit realiter ipſa intellectio: uel ꝙ eſſet ali
quid poſterius intellectione: ut innuit
doc. iuxta finem quæſtionis. Poteſt etiā
dici conceptus nominaliter, non parti-
cipialiter; & cuilibet uoci impoſitæ, cor
reſpondet huiuſmodi conceptus in men
te, tam cathegorematicē, quām ſynca-
thegorematicē. ¶ Vlterior proſecutio D
ex alijs dictis auct. colligi poteſt: in alijs
quæſtionibus præcedentibus, & ſequen
tibus. Sed contra illam opinionem de
fictis poteſt argui primō: ꝙ talia ficta nō
ſunt ponenda: ſecundō: & ſi ponerentur,
tur, non eſſent uniuerſalia. ¶ Contra Contra primū.
primum arguitur: quia ſi poneretur hu-
iuſmodi fictum: maximē propter hoc,
ut eſſet obiectum cognitum actu intel-
ligendi: ut patet per aucto. beati Augu.
in litera: ſed hoc non: ergo. Maior pa-
tet. Minor probatur: quia obiectum
præcedit actum: ſed hoc fictum non
præcedit: ergo. Prima pars aſſum-
pti patet: quia actus præſupponit po-
tentiam, & obiectum ſecundum bea-
tum Auguſt. a cognoſcente, & cogni-
to paritur cognitio. ix. de trini. Cauſa
autem præcedit effectum ad minus na-

tura

turaliter. Secunda pars patet: quia hoc fictũ fingitur ipſa intellectione: quia eſſe eius obiectiuum nihil aliud eſt, quàm intelligi: ergo intellectio eſt cauſa eius eo modo, quo poteſt habere cauſam. Præterea actus intelligendi uniuerſalis obiectum eſt res extra: ergo non huiuſmodi fictum. Tenet conſequentia. quia eiuſdem actus nõ ſunt plura obiecta ſaltem, quorum unum non eſt pars alterius: cũ actus diſtinguitur argutiue per obiecta. Antecedens probatur: q̃a al's non haberemus uniuerſalia de rebus extra animam. Et confirmatur: quia obiectum intellectionis eſt id, quod intelligitur actu intelligendi: ſed actu intelligendi intelligitur res extra. Nam dicendo homo eſt animal: homo eſt rationalis: homo eſt ſubſtãtia: homo currit &c. non intelligitur, ꝙ fictum ſit animal rationale: nec quod homo fictus ſit animal fictũ: quia tunc ſpecies ſpecialiſſima eſſet genus: ergo non fictum: ſed realis homo qui currit comedit &c. eſt obiectum actus intelligendi cum iſta in mente formatur homo eſt animal, currit, comedit &c. ¶ Item quæro formata hac mentali: homo eſt animal: aut actus intelligendi terminatur ad realem hominẽ tantum: aut ad fictum tantum: aut ad utrunque. Si primum: habetur propoſitum, ꝙ fictum non eſt obiectum terminans intellectionem. Si ſecundum: tunc hæc ualebit: fictus homo ſeu conceptus homo eſt fictum animal, ſeu conceptum animal: quod eſt manifeſtè falſum: quia conceptus ſpeciei non eſt conceptus generis. Si tertium: erit ſenſus, ꝙ realis homo & conceptus hominis eſt reale animal, & conceptus animalis, qui iterum eſt falſus. ¶ Itẽ aut in illa: homo eſt animal: conceptus hominis, & ſimiliter animalis ſupponit perſonaliter: & ſic nõ ſupponit pro ficto: & per conſequens non terminat actum intelligendi: quia illud terminat actum intelligendi, pro quo fictum ſupponit: quia hoc ſolum intelligitur. Si ſupponunt ſimpliciter: tunc ſupponunt ꝑ fictis tm̃: & ita ficta terminant non res, & ſic prędictę ſunt falsę, & nunquam poſſet aliquid uerè cõcipi, uel prędicari de re: nec poteſt dici: ꝙ ſupponit pro utroq; ſimul: quia tũc conceptus eſt æquiuocus. ¶ Item quæro, an id fictũ. ſ. conceptus hoĩs, ſit ſimilitudo naturalis rei uel ſui ipſius: quia nõ poteſt eſſe ſimilitudo naturalis duorum maximè diſſimilium: qualia ſunt ens reale, & ens rationis. Si primum: tunc repræſentabit ſe. Si ſecundum: non repræſentabit rem. ¶ Item quæro, dum intelligo rem extra & conceptũ. aut uno conceptu, aut pluribus. Si ſecundum: erunt duo obiecta diuerſarum cognitionum. unius quã cognoſco rem: & alterius, qua cognoſco conceptum rei: & primæ cognitionis obiectum erit res, & non fictũ. ſecundæ fictum, & non res & per conſequens fictũ a re non erit obiectũ: ſed res ipſa a qua fingitur. ¶ Contra ſecundũ. ſ. ꝙ fictum, ſi poneretur non eſſet uniuerſale, arguit: fictum ſeu conceptus repræſentat rem, a qua fingitur, ſiue abſtrahitur: ſed nõ abſtrahitur niſi a re ſingulari: quia res non eſt niſi ſingularis: ergo repræſentat pcisè rem ſingularem: & per conſequens erit ſingularis. ¶ Confirmatur: quia fictũ eſt tale in eſſe obiectiuo, qualis eſt res in eſſe ſubiectiuo: ſed res in eſſe ſubiectiuo eſt ſingularis: ergo & fictũ erit ſingulare in eſſe obiectiuo. ¶ Item fictũ aut importat pręciſè rem illam ſingulariter, a qua fingitur aut non: ſed ſibi ſimile. Si primum: habetur propoſitũ: ꝙ fictum eſt ſingulare: non ſecundum: quia tunc non eſſet ſimilitudo rei, a qua fingitur: ſed alterius rei ſimillimæ: nam eſt ſimilitudo rei, quã importat. ¶ Item de re intuitiuè, & ſingulariter cognita poſſumus habere notitiam abſtractiuam ſingularem puta memoratiuam. Quæro de obiecto, an ſit res, an conceptus rei fictus. Non res: q̃a ſtat rem non eſſe, & obiectũ debet eſſe præſens intellectui ad minus in eſſe cognito: & ita illud eſſe cognitũ, quod eſt conceptus fictus erit obiectum. Si ſecundum: habetur propoſitũ: quia cognitionis ſingularis eſt obiectũ ſingulare. ¶ Itẽ non experimur in nobis niſi fictum alicuius rei ſingularis. Unde & ſi fingimus conceptum rei prius nõ cognitæ: ut ciuitatis Alexandrię, quã nõ uidimus: ut ſup

E Contra ſecũdũ.

pono: fingimus nihilominus unam ciuitatem ſingularẽ ex alijs ciuitatib⁹ prius notis, cui imponimus nomen ſingulare Alexãdria: nec experimur in nobis alia ficta uniuerſalia. Volens ſeruare hanc opinionem poteſt reſpondere ad illas

Ad. 1. rationes. ¶ Ad primum dicendum præ-

F mittendo, ꝙ duplex eſt obiectum terminans.

Duplex obiectũ terminans. Quoddam ultimatè terminat actũ intelligendi: in quo, ſcilicet intellectus quaſi quieſcit ſuo actu, non tendẽdo ultra in aliud: & illud poteſt dici obiectum mouens: & hoc præſupponitur actui: & eſt cauſa partialis cognitionis ſecundũ beatum Aug. Aliud eſt obiectum immediatè terminans: quod eſt quaſi medium quoddam, quo intellectus per actum cognoſcendi tendit in obiectum ultimatum: & illud obiectum non mouet ad formationem actus intelligendi, ſed actu intelligendi cõſtituitur in eſſe ſuo obiectiuo: & illud nõ præcedit actum intelligendi: ſed natura ſequitur non tempore: quia eius eſſe non eſt niſi intelligi. Et ita eo, ꝙ actus intelligendi eſt: intelligitur huiuſmodi fictum: & hoc intelligi eſt ſuum obiectiuum eſſe: & ita ſunt ſimul tempore. Et per hoc patet ſolutio primi, ꝙ beatus Aug. loquitur de obiecto mouẽte ab illo: & potentia cauſatur

Replica actus intelligendi. ¶ Sed diceres. Sic er-

G go fictum eſt obiectum actus: ergo diſtinctum ab actu: & per conſequens utrunq; poteſt conſeruari ſine alio. Igitur poterit eſſe conceptus ſine actu intelligẽdi: & per conſequens abſque hoc, ꝙ intelligatur, quod implicat: quia ſuum eſſe eſt intelligi: & ſi actus cõſeruatur ſine conceptu: & tunc quæro, an adhuc habeat obiectum mediatum, uel ultimatum. Si ſic fruſtra ponitur conceptus tanquam obiectum mediatum: cum ſine eo intellectus tendat in obiectum ultimatum: ſi ſecundum: tunc actus eſſet ſine obiecto, & tunc quis intelligeret, & tamen nihil intelligeret: haberet enim actum intelligẽdi: & ita intelligeret: nam hoc eſt intelligere, habere in ſe actum intelligẽdi: & tamen nihil intelligeret: quia nullũ eſſet obiectum huiuſmodi intentionis.

Solutio ¶ Ad hanc replicã dicitur, ꝙ conceptus, & actus intelligendi dicitur ſicut ens rationis, & res: quia conceptus eſt ratio tãtum: quia ſictus actus cognoſcendi eſt ens reale tãtum in anima: quia qualitas inhærens animæ. Conſequenter dicitur poteſt: ꝙ ſeparari non poſſunt: quia implicat ut deducit ratio, quæ uidetur euidens: maximè quo ad primam partem: quia ſequitur conceptus eſt: ergo intelligitur. Et cõſequenter dicitur: ꝙ iſta maxima quæcunque ſunt diſtincta, poſſunt ſeparari &c. intelligitur de rebus realiter diſtinctis: non de re, & ratione: & ſi placet dicere: ꝙ ſaltem actus intelligendi, qui prior eſt, poteſt conſeruari ſine conceptu. Dicitur: ꝙ in caſu actus intelligendi eſſet ſine obiecto: & ꝙ illo actu nihil intelligeretur: & ꝙ qualitas iſta poteſt conſeruari a deo in intellectu abſq; hoc, ꝙ intellectus per eam in aliquid tẽderet: nec hoc implicat contradictionẽ. ¶ Et cum quæritur: tunc aliquis intelligeret: & tamen nihil intelligeret: negetur antecedens: ꝙ tũc intelligeret: nam illo actu nihil intelligeret. Et ad probationem intelligere eſt in ſe habere intellectũ: negetur illud: ſed ultra requiritur tendentia in obiectum: unde intelligere eſt actu intelligendi tendere in obiectum modo licet ſit actus intelligendi .i. qualitas illa, qua intellectus non impeditus poſſet intelligere: tamen quia non tendit per eam in obiectum: non intelligit per eam. ¶ Ad ſecundum cõceditur: Ad. 2.

ꝙ actus cognoſcendi uniuerſaliter obiectum, eſt res extra: ſed negetur conſequentia: quoniam eiuſdem actus poſſunt eſſe plura obiecta non eiuſdem ordinis, ſcilicet mediatum, & immediatum: actus autem diſtinguuntur per obiecta eiuſdẽ rationis. ¶ Confirmatio prima probat, Ad con

ꝙ actus intelligendi uniuerſalis eſt obiectum, extra quod conceditur: ut ſufficiẽ- fir.

ter probatur. ¶ Ad ſecundam confirma- Ad. 2.

tionem dicitur, ꝙ actus intelligẽdi correſpõdens ſubiecto in illa: homo eſt animal, terminatur ad utrunque diuerſimodè: ad rem tanquam ad obiectum ultimatè, & principaliter terminans, ad cõceptum tanquam ad obiectum mediatum. ¶ Conſequenter dicitur: ꝙ non ua Ad. 3.

lebit illa propoſitio: homo eſt animal. i. homo realis & conceptus ſunt animal: quia terminus propoſitionis non ſupponit pro obiecto mediato: ſed tantum pro obiecto principali, & ultimatè terminante, quod in dicta propoſitione eſt realis homo. Et per hoc patet ſolutio ſequentium confirmationem uſq; ad ultimam. unde patet: ꝙ in prædicta extrema ſupponunt perſonaliter tantum pro rebus, & dum ſupponunt ſimpliciter: ſupponunt tantum pro conceptibus.

Ad. 4.

¶ Ad ultimam confirmationem poteſt dici: ꝙ rem extra & conceptum rei intelligo diuerſis conceptibus: quia diuerſis actibus: quia rem extra actu recto, & cõceptum actu reflexo, & quemlibet actum ſequitur ſuus proprius cõceptus ſiue propria fictio: & ſi ſimul utrunque cognoſcitur, ſimul erunt plures cõceptus, & actus intelligendi: nec hoc uidetur inconueniẽs præſertim de actu recto, & reflexo: immo neceſſe eſt quandocunque intuitiuè cognoſcitur actus proprius intelligendi actu reflexo: ꝙ ſint ſimul duo actus intelligendi in intellectu. Et ſi argueretur conſequenter, ꝙ ſic eſſet proceſſus in infinitum: quia actus reflexus etiam intelligitur & non ſeipſo, ſed per alium, & ſic alius intelligitur &c. in infinitum. Dicitur: ꝙ ſtatus erit in ſecundo actu: ut dicit auctor. q. j prologi ¶ Si quæritur quomodo tunc uniuerſale eſt obiectum cognitum, cum dum ſupponit perſonaliter, non ſupponit pro ſe, ſed pro re: & tunc non dicitur actus reflexus: ſed ſolũ dum ſupponit ſimpliciter. Fortè dici poſſet, ꝙ exiſtente uniuerſali in intellectu: ſemper intuitiuè cognoſcitur: & ita ſemper eſt ſimul cum actu recto reflexus: licet prædicatum propoſitionis non dicitur de actu reflexo, ſed tantum de actu recto. Vel ſi non placet, dicatur ꝙ uniuerſale eſt obiectum cognitum aptitudinaliter: non ſemper actu. i. ꝙ eſt cognoſcibile.

Ad rões H

¶ Ad rationes contra ſecũdum dicitur. ¶ Ad primam dicitur ſecundum doct. diſt. xxv. q. iij. ꝙ inter rem intuitiuè cognitam, & actum cognoſcendi intuitiuè, non ponitur fictum quaſi mediũ terminans cognitionem intuitiuam: ſed cognitio intuitiua primò, & immediatè terminatur ad rem ipſam ſingularem intuitiuè cognitam. Similiter nec inter notitiam abſtractiuam ſingularem immediatè intuitiuam ſequentem, quia idẽ omnino, & ſub eadem ratione eſt obiectum intuitiuè, & abſtractiuè notitiæ immediatè ſequentis: ſed cognita re intuitiuè intellectus fingit conceptum ſimilimum in eſſe obiectiuo rei intuitiuè cognitæ, repræſentans ipſam rem & omne ſibi ſimile: ſicut nõ eſt ſimillimus ſoli rei cognitæ: ſed etiã cuilibet ſibi ſimillimo, quod eſt obiectum primò cognitum intellectione communi.

Ad. 1.

¶ Per hoc ad argumentum dicitur, quod illud fictũ, ſiue conceptus abſtractus, non repræſentat præciſè rem ſingularem, a qua abſtrahitur: ſed illam & quodlibet ſibi ſimile, quę poſſunt plura eſſe: ſicut declarat auctor. q. ſequenti.

Ad cõf.

¶ Ad confirmationem dicitur, ꝙ fictũ eſt tale in eſſe obiectiuo non quantum ad ſingularitatem repræſentandi: ſed quantum ad habitudines repręſentatas, quas repræſentat eaſdem non numero tantum, ſed ſpecie: quia omnia ſimilia.

Ad. 2.

¶ Per hoc ad confirmationem ſecundam dicitur, ꝙ eſt ſimilitudo rei, a qua fingitur: & cuiuslibet ſibi ſimilis, ſicut ſtatua regis licet fingatur a figulo ſecundum ſingularem faciem regis: repræſentat tñ æquè regem, & omnem ſibi ſimillimum.

Ad. 3.

¶ Ad tertiam confirmationẽ patet ex dictis, ꝙ conceptus fictus non eſt obiectum cognitionis intuitiuę, nec abſtractiuæ immediatè ſequentis: quia illas præſupponit: ſed eſt obiectum cognitionis communis abſtractæ. Quid autem ſit obiectum cognitionis intuitiuæ, & abſtractiuæ immediatè ſequentis dictum eſt: nec oportet obiectum eſſe præſens quo ad abſtractiuam: ſed ſufficit, ꝙ aliquando fuerit præſens.

Ad. 4.

¶ Ad quartam confirmationem dicitur: ꝙ experimur in nobis fictum importans rem ſingularem: ſed non illam tantum, a qua fit fictio: ſed omnium ſibi ſimilium, & ideo eſt uniuerſale ut dictum eſt: nec tantum ab una re ſingulari abſtrahimus uniuerſale: ſed etiam a pluribus ſingularibus inter ſe conuenientibus abſtrahitur uni-

uerſale: q̄d eſt ſimilitudo quędā oīum ſic cōuenientiū: & obiectū terminās actum intelligendi cōmunē. Et quod additur: cū fingimus ciuitatē Alexādrię, fingimus aliquod ſingulare: negetur id: nā illa imago, quā a pluribus prius ſenſatis fingimus, de ſe eſt uniuerſalis: quia ęqualiter eſt omnium: q̄ ſunt: uel eſſe pñt ſimilia huic fictioni licet forte de facto nihil reale eſt huic ſimile: & ita patēt ſolutiones.

Cōtra opi. de fictis. ¶ Sed adhuc cōtra hūc modū arguitur, illa opinio de fictis uidetur omnino ſuperflua: quia omnia in hac materia ſaluātur per ſolū actū intelligendi,

I ſine hmōi ficto habēte tātum eſſe obiectiuum: & multò facilius, quàm ponendo huiuſmodi fictum cum actu intelligēdi: quem tamen oportet ponere ex rationibus diſtin. ſequenti ponendis. Cum ergo non ſit ponenda pluralitas ſine neceſſitate: uitanda eſt huiuſmodi pluralitas. Antecedens patet: quia ſi ponitur huiuſmodi fictum: ad hoc ponitur, ut cognitio uniuerſalis habeat obiectū uniuerſale: ſed ob hoc non oportet ponere: qa ſufficiēter ſaluatur ueritas cognitionis per plura obiecta ſingularia, æquè primò per cognitionem uniuerſalem ſignificata: quæ tamen oportet ponere, etiam ſi ficta ponantur: alia nulla eſſet cognitio uniuerſalis rerum ſingularium: quod ex ſupradictis patet eſſe falſū. ¶ Nec oportet ponere huiuſmodi ficta habentia tm̄ eſſe obiectiuum propter declarare generationem uerbi in diuinis: ut infra patebit: quæ magis declaratur per productionem notitiæ abſtractiuæ immediate ſequentem notitiam intuitiuam: quàm per fictionem huiuſmodi uniuerſalis, aut ēt ſingularis. ¶ Nec propter ſaluare aucto. beati Auguſt. aut alia inducta in rationibus pro illa opinione per auctorē adductis in quæſtione præſenti iuxta principiū: ut patebit ex earum ſolutionibus. Vnde ad eas ſecundum ordinem reſpondendo.

Ad. 1. K ¶ Ad primam, qua arguitur: q̄ ſecundum philoſophum ens diuiditur primaria diuiſione in ens in anima: & ens extra animam. Dicendum: q̄ nōn eſt diuiſio entis accepti pro termino primæ impoſitionis: ſed pro termino ſecundæ impoſitionis: ut ſit ſenſus entium. i. terminorum ſignificantium entia: aliqui ſignificant entia extra animam: aliqui entia in anima: & intelligit per entia in anima entia, quæ ſunt ſigna: ſicut illud ſupra expoſitum eſt. Rerum aliæ uniuerſales: aliæ particulares. i. ſignorum aliud uniuerſale: aliud particulare. Et eſt ſimilis diuiſio ei, quam ponit beatus Auguſt. j. de doctri. christiana. & magiſter diſt. j. Omnis doctrina uel rerum eſt, uel ſignorum: hoc eſt terminorum ſignificantiū res, uel ſigna. Eſt ergo diuiſio philoſophi (ſi tamen eſt philoſophi) hęc in ſententia. Terminorum entia ſignificātiū: quidam ſunt primę impoſitionis: quidam ſecundæ impoſitionis. Neq; illa diuiſio entis in ens in anima &c. ualeret: ſi per ens in anima intelligeretur huiuſmodi fictum: quia tale fictum non eſt ens, uel res: ſed tantum fictum uel ratio, quod diſtinguitur contra ens & rem: niſi diceretur: q̄ eſſet diuiſio æquiuoci in ſua ęquiuocata.

¶ Ad ſecundam de figmentis dicitur: q̄ intelligendo illam ſimilitudinē, quam anima fingit. i. abſtrahit a rebus ſic figmenta ſunt actus intelligendi, qui habent eſſe uerum, & ſubiectiuum in anima. Sunt enim qualitates animæ inhærentes: & hi actus ſunt naturales ſimilitudines rerum, a quibus formantur, quæ ſunt obiecta eorū: nec oportet ponere aliquod obiectum medium inter cognitionem intellectiuam actus, & reale eius obiectum. Dicuntur autem huiuſmodi actus figmenta: quia talia ſunt in repræſentando rem: quales ſunt res repræſentatæ. Non autem talia in exiſtendo. i. in qualitatibus realibus: quia ſunt qualitates ſpirituales: obiecta uerò frequēter res materiales: ſunt autem naturaliter ſimiles in repræſentando: quia repræſentant res diſtinctę cum ſuis habitudinibus ſicut ſunt realiter: non autem ſunt ſimiles in eſſendo, ideſt: q̄ actus haberent eſſe reale: aut qualitates reales eiuſdem ſpeciei cum ſuis obiectis. Quod additur de chymera: patet: q̄ aliter chymera dicitur figmentum: & aliter cognitio rei poſſibilis. Verum conceptus chymeræ, ideſt actus cognoſcendi correſpondens Ad. 2.

huic uoci chymeræ, eſt uera qualitas in
mente: tamē illud, quod ſignificat, nihil
Ad. 3. eſt. ¶ Ad tertium de propoſitionibus,
ſyllogiſmis &c. dicitur: ꝙ habēt eſſe ſub
iectiuum in anima: nec eorum eſſe eſt
tantum cognoſci: licet dum ſunt cogno
ſcuntur: ſunt enim aggregata, & cōple
xa ex pluribus conceptibus, & actibus, q
ſunt qualitates in anima. Verum notitia
adhæſiua propoſitionum eſt ſimplex qua
litas mentis terminata ad complexū pro
Ad. 4. poſitionale ¶ Ad quartum de artificibus
dicitur: ꝙ artificialia in mente artificis
ſunt cognitiones, quæ ſunt ueræ qualita
tes. conceptus. ſ. qui ſunt naturales ſimili
tudines rerum artificiatarum extra. Se-
cus tñ de mente diuina, cuius cognitio
non eſt qualitas: ſed ipſa eſſentia. Non
tamen eſt concedendum propriè loquen
do: ꝙ artificialia extra habent eſſe qua-
lecunq; in mente artificis. Nec creatu-
ræ in mente diuina: niſi eſſe capiatur abu
ſiuè pro cognoſci: de quo inf. diſt. xxxvj
Ad. 5. ¶ Ad quintum de reſpectu rationis dicit,
ꝙ talis non eſt ponendus diſtinctus a re
bus: tñ conceptus relatiuus ſicut conce
ptus connotatiuus eſt uera qualitas men
tis, qui poteſt dici reſpectus rationis: q̃a
Ad. 6. importat operationē intellectus. ¶ Ad ſex
tum dicitur: ꝙ ens, quod eſt uniuocum
deo, & creaturis, eſt conceptus & quali
tas mentis, & non res aliqua extra ani-
mam realiter cōmunis deo, & creaturis:
ſed eſt communis repræſentatiuè: ſicut
Ad. 7. uox eius, de quo. q. ſequenti. ¶ Ad ſepti
mum dicitur: ꝙ intentiones ſecūdæ ſunt
ueræ qualitates in anima, & conceptus
ſignificantes ſigna per modum ſigni &
nō tantum ficta. Conſequenter dicitur
quicquid beatus Aug. de iſto ficto dicit:
conuenit conceptui, qui eſt actus intel
ligendi, & quomodo intellectio eſt obie
ctum cognitiuum non ſuimet: ſed actus
reflexi. dicatur proportionabiliter ſicut
ſupra reſponſum eſt de ficto. ¶ Ad ratio
nem primam contra ſecundam opin. in
principio. q. quæ etiam uidetur militare
contra hanc opi. dicitur, ꝙ actu intelli-
gendi uniuerſali nihil intelligitur niſi
ſingulare: quodlibet ſingulare ſub eo
contentum æquè primò negatiuè. Nec
eſt inconueniens: ꝙ infinita in potentia
poſſunt intelligi confuſè: ſecus ſi intelli-
gitur quodlibet ſeorſum diſtinctè. ¶ Ad
ſecundā contra eandem opi. dicitur ꝙ
conceptus dupliciter accipitur: partici-
pialiter: & nominaliter. Participialiter Conceptus du
eſt res, quæ concipit. i. res quæ actu co- pliciter
gnoſcendi intelligitur: & ſic conceptus accipit.
eſt obiectum intellectionis: & eſt res ex
tra terminans actum intelligēdi, ſcilicet
res cognita, ſed nominaliter capiendo
eſt ipſa cognitio, qua res cognoſcitur, &
ſic eſt actus intelligendi. Et uerum eſt: ꝙ
cognitio non præciſe terminat ſeipſam,
ut ſignificatum per ſe naturaliter pro-
priè: ſed bene terminat ſeipſam ut ſigni
ficatum per ſe mediante alio conceptu.
hoc eſt dictu: ꝙ nullus conceptus ſignifi
cat ſeipſum præciſe naturaliter propriè,
& ultimate: ſed bene ſignificat ſeipſum
præciſè naturaliter cōmuniter, uel non
ultimate, & hoc mediante alio conce-
ptu reflexo naturaliter propriè ſignifi-
cante. ¶ Ad rationes contra ſecundam
opinionem inquantum faciunt contra
illam: dicitur: ꝙ uniuerſale non eſt ſpe-
cies, ſed cognitio ſiue actus cognoſcen
di communiter. Et conſequēter dicitur:
quòd illud uniuerſale non primo intelli
gitur: ſed res ſingularis: ſed eſt, quo in-
telligitur. poteſt tamen intelligi alio cō
ceptu, qui dicitur reflexus: nec procedi-
tur in infinitum: ſed eſt ſtatus ſecundum
auctor. in ſecundo ut dicit in prologo.
q. j. ¶ Dicitur etiam: quod conceptus
uniuerſalis abſtrahitur, & generatur. Ab
ſtrahitur a conuenientia ſingularium. &
generatur: quia realiter in anima produ
citur. Aliæ rationes non ſunt contra
iſtam opinionem. ¶ Propter illas ratio- L
nes factas contra opinionem de fictis:
uidetur ſecunda opinio probabilior, ꝙ
uniuerſale eſt conceptus mentis. i. actus
cognoſcendi: qui eſt uera qualitas in
anima: & res ſingularis ſignificans
uniuocè plura ſingularia æque primò
negatiuè naturaliter propriè: quo-
rum ſingularium eſt naturalis ſimili-
tudo: non in exiſtendo: ſed in repræ-
ſentando: propter quod dici poteſt fi-
ctum, ſimilitudo imago uel pictura rei

etiam obiectum cognitum: ſed non ſeip
ſo:ſed alio conceptu reflexo. Eſt etiam
uniuerſale: uox uel ſcriptum, aut quod-
cunque aliud ſignum ex inſtitutione, uel
uoluntario uſu ſignificans plura ſingu-
laria uniuocè. quod tamen ſignum eſt
res aliqua ſingularis, & ſicut conceptus,
ita & ipſum ſolum repręſentatiuè eſt uni
uerſale: ita ꝙ eſſe uniuerſale nihil aliud
eſt, quàm repræſentare, uel ſignificare
plures res ſingulares uniuocè. Et ſecun-
dum hunc modũ omnia faciliter poſſunt
ſolui, & intelligi: quam opinionem in ſe-
quentibus proſequi propono: ſicut &
doc. quodlib. iiij. q. ii. eam acceptat di-
cens: ꝙ non ſit paruus mundus conti-
nens huiuſmodi entia ficta. Vnde ſecun
dum eũ ibi qđ nulla res eſt nihil eſt om-
nino. Item. iiij. quodlib. q. xix. ¶ Ad Au
gu. dicentem poſſum fingere talem ho-
minem: dicit, ꝙ illa fictio eſt intellectio
communis hominibus &c. Item. v. quod
lib. q. xij. & xiij. Itẽ. iiij. quodlib. q. xix.

QVAESTIO. IX.

A VTRVM aliquod uniuer-
ſale ſit uniuocum deo, &
creaturis. Recitat opi. Sco.
li. j. diſt. iij. q. iij. & diſt. viij.
impugnantis eos, qui tenent partẽ quæ
ſtionis negatiuam: qui duo dicit. Primũ,
quód aliquod eſt uniuocũ deo, & crea-
turis. ſ. ens, ſiue conceptus entis. Secun-
dum, ꝙ ens non eſt uniuocum dictum in
quid de paſſionibus ſuis proprijs: nec de
ultimis differentijs. Et licet auctor in
primo dicto concordet cum Ioanne: ta
men rationes ſuas impugnat tanquam
inſufficiẽtes. ¶ Verum cum quæſtio iſta
quęrit de uniuoco, auctor declarat, quid
ſit uniuocum, & æquiuocum: quid deno
minatiuum, & quia hæc logicalia ſunt:
B ideo breuius hic ſumantur. ¶ Notat
Vniuo- ergo doct. ꝙ licet uniuocum propriè ſo
cum. lum uoci attribuatur, ſcilicet qui uni cõ
ceptui ſubordinatur: ſic enim uocabulũ
ſonat uniuocũ, quaſi uox uni conceptui
ſubordinatum (ſicut ęquiuocum dicitur
uox una diuerſis conceptibus ſubordina
ta) largius tamen etiam conceptus dici
tur uniuocus: quia unius, uel uno modo
ſignificatiuus: unde omnis conceptus
eſt uniuocus, & non ęquiuocus, reſpectu
illorum, quorum eſt conceptus. i. quorũ
eſt naturaliter ſignificatiuus. Accipitur
autem aliquando, ut diſtinguitur cõtra
conceptum propriũ. & ſic duntaxat con
ceptus communis pluribus eſt uniuocus,
& non conceptus ſingularis, & ſic acce
ptum eſt in titulis præcedentium quæ-
ſtionum: ubi quæſitum eſt de uniuerſali,
& uniuoco. Alio modo ut diſtinguitur
contra conceptum denominatiuum, &
ſic ſolus conceptus cõmunis abſolutus,
dicitur uniuocus ſic de ſignis ad placitũ
inſtitutis. ¶ Vniuocum aliquando diſtin
guitur contra æquiuocum: ut ſit omne
ſignum uni conceptui in ſignificando
ſubordinatum. Alio modo diſtinguitur
contra æquiuocum ſimul, & denomina
tiuum: & ſic uox connotatiua (licet uni
conceptui ſubordinata) nõ dicitur uni-
uoca. ¶ Adhuc diſtinguitur de uniuoco
ut conuenit tam conceptibus, quàm uo
cibus. Vno modo ut accipitur pro eo,
quod prædicatur de pluribus ſibi ſimilli-
mis: quæ non ſunt una res realiter, & ſic
ſola ſpecies ſpecialiſſima eſſet uniuoca.
Secundo modo pro eo, quod prędicatur
in quid de pluribus etiam nõ ſimillimis:
quæ non ſunt una res, & ſic genus etiã
eſt uniuocum. Tertiò dicitur, quod prę-
dicatur de pluribus, quæ tamen ſunt una
res: ſic relatio dicitur uniuocè de rela-
tionibus diuinis, quæ ſunt uera eſſentia.
¶ Ex quibus patet: ꝙ uniuocum nihil ẽ Corol.
uniuocatorũ: nec de eorum eſſentia, nec C
pars, nec accidens eorum, quia uniuoca
ſunt ſigna: uniuocata uerò res ſignifica-
tę licet ſignum nihil eſt rei ſignificatæ. Corol.
¶ His pręmiſſis eſt concluſio prima re- D
ſpondens ad quæſtionem. Dabilis eſt cõ
ceptus unus communis deo & creaturę,
prædicabilis de eis in quid, & per ſe pri-
mo modo. Probatur concluſio: qr deus
poteſt a nobis cognoſci, & nõ in ſe: nec
in conceptu ſimplici proprio ſibi: ergo
in aliquo conceptu cõmuni ſibi, & crea
turis: talis autem conceptus poteſt eſſe
quidditatiuus. ergo &c. Conſequentia
ultima nota: & prima conſequentia te-

net a ſufficiẽti diuiſione. Et prima pars
antecedentis.ſ.ꝙ nõ cognoſcitur a no-
bis in ſe:quia omnis talis cognitio rei
in ſe eſt intuitiua,uel abſtractiua: ut pa-
tet ex prologo.q.j.Deus autem a nobis
non poteſt cognoſci intuitiue' in uia:qa
illa cognitio eſt beatifica.nec abſtracti-
uè:quia illa præſupponit intuitiuam.¶ Se
cunda pars:ꝙ etiam non in aliquo con-
ceptu ſimplici proprio:quia nihil ſic in-
telligitur.niſi prius in ſe cognoſcatur:a-
lioquin color poſſet a cęco cognoſci in
conceptu proprio coloris: quod patet
falſum. Si dicis:ꝙ diuiſio non eſt ſuffi-
ciens:quia poteſt cognoſci in conceptu
complexo proprio. Dicitur,ꝙ conce-
ptus complexus proprius deo:quia non
poteſt componi ex ſimplicibus deo pro
prijs:neceſſariò componitur ex ſimpli-
cibus communibus deo, & creaturis.
¶ Quòd uerò poſſet eſſe quidditatiuus
probatur:quia ſi non:tunc erit denomi
natiuus. Sed ille præſupponit conceptũ,
cui ſua denominatio attribuitur:gratia
exempli. Creatiuum eſt denominatiuũ:
ideo præſupponit conceptum ſignifican
tem rẽ,cui attribuitur. ¶ Reſoluitur.n.
denominatiuum in duos conceptus.unũ
rei,quæ denominatur,& eius quo deno
minatur:ſic creatiuum ens potens crea-
re. Aut ergo ille conceptus, cui deno-
minatio attribuitur,eſt quidditatiuus,
aut denominatiuus. Si primum:habetur
propoſitum. Si ſecundum:quæro de illo
ſicut de primo denominatiuo,& uel erit
proceſſus in infinitũ:aut ſtabitur ad con
Côc. 2. ceptum quidditatiuum. ¶ Secunda con
E cluſio. Conceptus entis eſt communis,
uniuocus omnibus exiſtentibus realiter
extra animam:prædicabilis de eis in qd
Ens uniuocè dici de deo, & creaturis. per ſe primo modo. Probatur:quia cum
ſit uniuocus deo & creaturis,erit uniuo
cus omnibus creaturis. Plus enim con-
ueniunt quæcunque creaturæ inter ſe:&
quælibet cum qualibet creatura, quàm
aliqua creatura cum deo. Quod uerò
F prædicatur in quid,probatur eadem ra-
tione,qua concluſio præcedens quantũ,
ad hanc partem. ¶ Verum ſi uniuocum
acciperetur ſtrictè pro conceptu prædi-
cabili de pluribus ſimillimis, ſiue perfe-
ctam ſimilitudinem ad inuicem haben-
tibus:tunc nullus conceptus eſſet uniuo
cus deo,& creaturis:quia nihil ẽ in crea
tura,quod ſit ꝑfectè ſimile alicui, quod
eſt deus: & hoc modo ſancti negauerũt
uniuocationem dei,& creaturæ. ¶ Ad-
uertendum etiam:ꝙ licet ens eſt uniuo-
cum prædicabile in qd de omnibus crea
turis:non tamen prædicatur quidditati
uè de omnibus conceptibus creaturarũ,
quia non de denominatiuis. Hæc enim
non eſt prædicatio quidditatiua, album
eſt ens: quantitas eſt ens: ſuppoſito ꝙ
quantitas non diſtingueretur a re quan
ta:eo ꝙ in his ſubiectum connotat ſu-
per prædicatum: prædicatur autem in
quid de omnibus conceptibus abſolutis:
& quælibet res exiſtens extra animã po-
teſt ſignificari conceptu abſoluto.
¶ Supponendo autem ꝙ uniuocum eſt G
ſignum uni conceptui naturaliter pro-
priè ſignificanti ſubordinatum: uel ip-
ſemet conceptus unus naturaliter pro-
prie ſignificatiuus. Aequiuocum uerò Aequiu.
eſt ſignum pluribus conceptibus diuiſim
ſubordinatum:& ſic naturaliter propriè
ſignificantibus. Denominatiuum eſt ter
minus accidentaliter connotatiuus. Po
teſt totum ſummari breuius, & clarius,
hac unica concluſione, quam etiam ha-
bet doctor.v.quodlib.q.xiiij.Ens eſt uni
uocum deo,& creaturis. Probatur:da-
bilis eſt unus conceptus quidditatiuus
communis deo, & creaturis:& ille ma-
ximè erit conceptus entis. Minor nota.
Maior patet:quia deus eſt aliquo modo
a nobis cognoſcibilis, & non conceptu
ſimplici proprio abſoluto, ſiue quiddita
tiuo,quod idem eſt. (Nota doc. per cõ
ceptum ſimplicem intelligit conceptum
abſolutum.i.non connotatiuum) ergo
uel communi quidditatiuo, uel comple
xo. Aſſumptum pro prima parte notum
eſt quia niſi deus eſſet a nobis aliquo
modo cognoſcibilis: de eo tanquam de
re ſimpliciter ignota, nec cogitare nec
loqui poſſemus. Secunda pars patet.qa
talis conceptus præſupponit notitiam
intuitiuam dei:quæ nobis pro ſtatu iſto
non eſt poſſibilis: ut patuit in prologo.
& infra diſt.iij. magis patebit:quã tenet

ſufficienti diuiſione, & quodcunque il-
larum dicitur: habetur propoſitum. De
primo membro patet: de ſecundo, & ter
tio ſimiliter: quoniam conceptus conno
tatiuus præſupponit conceptum ſubſtra
cti, quod denominat: & ille, uel erit abſo
lutus uel connotatiuus. Si primum: ha-
betur propoſitũ: quia non erit proprius
deo: ergo communis deo, & creaturis:
Si cõnotatiuus arguitur ut prius, & uel
proceditur in infinitum, quod eſt impoſ
ſibile: uel ſtatur ad abſolutum communẽ
deo, & creaturis Similiter ſi fuerit com
plexus, quæritur de partibus eius, ſi ſunt
abſoluti & per conſequens communes. ſi
connotatiui: & arguitur, ut iam argutũ
eſt. ¶ Item a qualibet conuenientia eſ-
ſentiali poteſt abſtrahi conceptus quid-
ditatiuus communis ſic cõuenientibus:
ſed tam deus, quã creatura exiſtunt rea
liter extra animam. i. in eſſe ſubiectiuo:
& ſic eſſe eſt eſſentiale deo, & creaturis:
ergo. ¶ Item deus plus conuenit cũ ſub
ſtantijs creatis, quàm cum accidentibus.
¶ Item plus cum ſubſtantia intellectua
li, quàm cum ſubſtantia non cognoſcen
te. ¶ Item plus cum ſpirituali, quàm cor
porali: & a qualibet earum conuenien-
tiarum poteſt abſtrahi conceptus abſo-
lutus: quia ſunt eſſentiales. Similiter ni
ſi ſic: nullum prædicatum conueniens na
turæ ſecundum rationem ſuam formalẽ
poſſet attribui deo niſi metaphoricè, &
ſic uel deus non eſſet uerè uiuens: aut
anima non eſſet uerè uiuens: ſimiliter
uel deus, uel angelus non eſſet uereſpi-
ritus & ſic non magis propriè deus dice
retur intelligens, quàm diceretur lapis.
¶ Item tunc nullum prædicatum dicens
perfectionem ſimpliciter, uerè dicere-
tur de creatura: quia cum tale conueni-
ret deo: utique ſecundum rationem ſecũ
dum quam dicit perfectionem ſimplici-
ter: ſecundum illam non poſſet conue-
nire creaturę: ſi non uniuocè conueni-
H ret utrique. ¶ Conſequenter dicitur ꝙ
ens acceptum ut ſignificat abſolutè om
ne. quod realiter eſt: ſiue quod habet eſ
ſe ſubiectiuum prędicatur quidditatiuè
de omnibus terminis abſolutis: & ita uni
uocè ſignificat omnia exiſtentia: non
aũt prędicatur quidditatiuè de omnib⁹
terminis: quia non de connotatiuis. Prę
dicatur autem ſic de omnibus abſolutis:
& quia quælibet res poteſt per aliquem
terminum abſolutè ſignificari, ut eſt ens
tale in ſe ens: poteſt quidditatiuè prædi-
cari de qualibet re: id eſt de cuiuslibet
rei termino eam abſolutè ſignificante:
non autem de quolibet termino rem ſi-
gnificante: non enim de non abſoluto.
¶ De paſsionibus uerò, & differentijs ſi-
ue ultimis, ſiue nõ ultimis tales nõ ſunt
res diſtinguitur contra ſignum: ſed ſigna
prædicabilia accidentaliter & conuerti
biliter, uel eſſentialiter & non quiddita-
tiuè: id eſt ſunt ſigna connotatiua acci
dentaliter, ut paſsiones: eſſentialiter ut
differentiæ & ita de illis non prędicatur
ens quidditatiuè: tamen de rebus ſignifi
catis per eas prædicatur quidditatiuè ſe
cundum intellectum expreſſum: id eſt
de aliquibus terminis ſignificantibus ab
ſolutè eas, quæ paſsiones, & differentiæ ſi
gnificant connotatiuè. Hæc ſunt ſum-
mariè, quæ determinantur in hac quæ-
ſtione.

QVAESTIO. X.

VTRVM ſit tantum unus deus. Quęſtio hæc termina bitur articulis tribus. Pri- A
mus notabilia & ſuppoſitio
nes. Secundus concluſiones. Tertius du
bitationes abſoluet. ¶ Circa articulum Arti. 1.
primum notandum, ꝙ concluſio eſt cer Nota. 1
ta & claret ex fidei articulis. An autem Verũ ſit
ſit naturaliter demõſtrabilis pertractat tm̃ un⁹
auctor, & quomodo ueritas credita poſ deus.
ſit ratione naturali oſtendi. Recitat au-
tem doctor primum opinionem. Sco.
lib. i. q. ij. diſt. præſentis tenentis in ſum-
ma: ꝙ poteſt probari, ꝙ eſt aliquod ens
primum primitate cauſalitatis effectiuę
& finalis & primitate eminentiæ. Et ſe-
cundò: ꝙ illa triplex primitas uni ſoli na
turæ conuenit. & de hoc. q. iij. tractat.
Primum probat: quia oportet ponere
ſtatum in cauſis eſſentialiter ordinaris,
ne fiat

ne fiat proceſſus in infinitum: ergo datur efficiens non effectum: & illud erit cauſans primum. ¶ Circa hoc oſtendit Ioan. quę cauſę ſint eſſentialiter ordinatę: ſcilicet quarum poſterior depēdet a priore in cauſando, & eſt imperfectior ea: & ſimul requiruntur ad cauſandum: oppoſitum eſt in accidentaliter ordinatis. Ex quo etiam oſtendit: ꝙ non eſt idē cauſa eſſentialiter ordinata, & cauſa per ſe: nam cauſa per ſe ſecundum eum eſt, q̄ ſecundum naturam propriam; & non ſecundum aliquod ſibi accidens cauſat. cauſa per accidens econuerſo. ¶ Secundum ſimiliter probatur pluribus rationibus. Secundum probat: quia tale primum eſt neceſſe eſſe: nō autem poſſunt eſſe duo neceſſe. Has & alias rationes latè recitat, & impugnat doc. contra Ioan. oſtendens aliquas ſaltem ex eis minus ſufficientes. Plura etiā impugnat, quæ Scotus dicit de cauſa per ſe, & per accidens, ſimiliter de cauſis eſſentialiter ordinatis. Commendans nihilominus ipſum doc. ſubtilem: quia fuit magnus logicus. Nota. 2 ¶ Secundò ſuppono quid nominis
B dei: quòd dupliciter poteſt aſſignari: ut dicit doc. i. quodlib. q. j. Siquidem deus primò dicitur ens omni alio perfectius; uel ſecundò, quo nihil eſt perfectius. Secundum primum quid nominis probato: ꝙ deus eſt: etiam probatur, ꝙ tantum unus eſt deus: quia ſic accipiendo includit manifeſte contradictionem eſſe plu-
C res deos. Quoad ſecundum quid nominis duo querit q̄ſtio. Primò, an ſit deus: ſecundò an ſit unus, & non plures ſecundum expoſitionem ſigni tantum. ¶ Quo ad primum tenet auctor cum Sco. ꝙ deū eſſe eſt demonſtrabile per hoc, ꝙ poteſt demōſtrari, ꝙ eſt aliquod primum in genere cauſę efficientis demonſtratione ad impoſſibile: alias enim procederetur in infinitum: & eſſet infinitas rerū actu exiſtentium ſeparatarum: quod eſſe impoſſibile demonſtratur. iij. Phyſ. Et hāc demonſtrationem philoſophi, Petrus de Aliaco effert ſuper omnes alias demonſtrationes philoſophi: licet dicat eam nō fore demonſtrationem: ſed bonam probabilem rationem. Attamen ſecundum doc. illa demonſtratio euidentius fieri poſſet per rerum conſeruationē, quàm per rerum productionem. ¶ Quoad ſecundum, ſcilicet ꝙ etiam unitas dei ſit demonſtrabilis, & non pluralitas: circa quod Sco. probare nititur infinitatem dei. & conſequenter impoſſibile eſt plura infinita. Quas rationes multiplicat in q. j. & ij. huius diſ. Sed has auctor ſoluit: oſtendens ꝙ non procedunt ex euidentibus, ſed frequenter ex creditis in j. q. j. quodlib. & q. xvij. & ſeq. vij. quodlib. ¶ Quantum ad articulum ſecundū Arti. 2.
eſt concluſio prima. Primitas cauſæ efficientis efficacius probatur, & euidentius ex conſeruatione rerum, quàm earum factione: ſic arguendo. Omne productum ab alio cōſeruatur ab alio, q̄diu manet. Nam ipſum conſeruare eſt efficere, & conſeruans eſt efficiens. Quæro ergo de conſeruante, an ipſum conſeruetur ab alio: an non: Si non: erit primū conſeruans, & ita primum efficiens. Si ab alio: de illo ſimiliter quæritur & niſi detur ſtatus: proceditur in infinitum in conſeruantibus: quod eſt impoſſibile: q̄a tunc eſſent infinita in actu. eo ꝙ neceſſe eſt conſeruans tam mediatum, quàm immediatum ſimul eſſe cum conſeruato. Secus de efficiente: quia non oportet efficiens. ſ. cauſam cauſæ eſſe ſimul cum cauſato mediatè: puta auum cum nepote. Et illa ratio procedit tam in accidentaliter ordinatis, quàm eſſentialiter ordinatis. ¶ Secunda concluſio. Tantū Cōcl. 2.
unum ens eſt ſimpliciter primum. Probatur: quia ſi eſſent plura: uel ſpecie differrent: uel tantum numero. Non primum: quia tunc non eſſent ęquè perfecta: quia ſpecies ſe habent ut numeri, & ita imperfectius nō eſſet ſimpliciter primum. Non ſecundum, quia tunc nō poſſet dari certus numerus eorum. Vbicunque enim ſunt duo Indiuidua ſolo numero differentia: ibi poſſunt dari plura ſine numero certo. Et ſic eſſent plures dij ſine numero; q̄a quicquid poteſt eſſe deus neceſſariò eſt deus. Hæc ratio probabilis eſt: ſed non demonſtrat. Alias etiam rationes Ioannis approbat: ſed non omnes. ¶ Concluſio tertia. Tantum unum Cōcl. 3.

D Cōcl. 1. E F G

eſſe deum eſt creditum: & non demon-
ſtratũ ratione naturali nobis in uia poſſi
bili: tametſi multę ꝓbabiles rationes ad
huius ueritatis oſtenſionem poſſint ad-
duci. Iſta propoſitio ex ſequentibus am
Arti.3. pliꝰ patebit. ¶ Quantum ad articulum
Dub 1. tertium dubitatur primò circa primam
H concluſionem. Nam nulla uidetur eſſe
ratio diuerſitatis inter rationem conſer
uationis, & productionis: ergo ſi una cõ
cludit & alia uel neutra. Ad illud dicit,
ꝙ ratio tacta eſt in concluſione prima,
licet breuiter. Nam ut ſupra patuit: iſta
arguit per conſeruationem: alia per pro
ductionem. ſecundum ꝙ producere ſiue
produci dicit rẽ accipere eſſe ſtatim poſt
nõ eſſe. Sed oẽ conſeruãs aliud mediatẽ
uel imediatẽ: ẽ actualiter cũ ſuo conſer
uato & econuerſo. Non autẽ oẽ produ
ctum ab alio requirit; ꝙ producens ſit ſi
mul cum eo: ut patet de patre, & filio ge
nito. Et ſic quamuis poſſit poni proceſ-
ſus in infinitum in cauſis producẽtibus
ſiue in infinitate actuali: non tamen in
conſeruantibus: unde poſſet ratio ſic for
mari. Quicquid realiter producitur ab
alio: q̃diu manet in eſſe reali, ab aliquo
realiter conſeruatur: ſed iſte effectus pro
ducitur: igitur q̃diu manet ab aliquo cõ
ſeruatur. Tunc quæro de illo conſeruan
te: aut poteſt produci ab alio: aut non.
Si non: tunc eſt efficiens primum ſicut
eſt conſeruans primum: quia eſſe conſer
uans eſt eſſe efficiens: ut oſtendam in
quarto. Si autem illud conſeruans pro-
ducitur ab alio: igitur cõſeruatur ab alio.
Et de illo alio quæro ſicut prius: & ſic
uel oportet producere in infinitum: uel
oportet uenire ad aliquod primum con-
ſeruans, non conſeruatum: & tale eſt pri
mum efficiens. Sed non eſt poſſibile eſſe
proceſſum in infinitum in conſeruanti-
bus: quia tunc actu eſſent infinita: quod
eſt impoſſibile: ſaltem naturaliter: ſicut
poſſet probari per rationes philoſophi,
& aliorum quæ ſunt ſatis rationabiles.
Et per conſequens per iſtam rationem
patet ſufficienter (licet non euidenter)
ꝙ oportet dare primũ conſeruans, & ita
Dub.2. primum efficiens. ¶ Secundò dubitatur
I de cauſis eſſentialiter, & accidẽtaliter or
dinatis, quãlis ſit inter eas differentia. Et
ſi ſit notum per experientiam: uel ſolum
creditum eſſe cauſas ſic ſubordinatas.
¶ Ockam quæſtione præſenti dicta Sco
ti de huiuſmodi cauſarum differentia im
pugnat. Et Oyta q. iiij. art. iij. ſequitur
Ockam dicens plura dicta a doctore de
cauſis conſiſtere in quid nominis termi
norum. ¶ Ad hoc ergo dubium poſt do
minum Camera q. iij. ſuppoſitis his, quæ
tangit Ockam in litera quæſtionis præ
ſentis, dicitur ꝙ non triplex inter eas aſ Triplex
ſignari differẽtia. ¶ Prima eſt ꝙ in cauſis differen
eſſentialiter ordinatis, ſecunda depẽdet tia cau-
a prima in cauſando. Cauſæ autem acci ſarum.
dentaliter ordinatæ ſunt, quarum neu
tra ad productionẽ alicuius effectus aliã
requirit naturaliter in cauſando. ¶ Secũ
da differẽtia eſt, quæ ſequitur ex prima,
ꝙ in cauſis eſſentialiter ordinatis, ẽ cau
ſalitas alterius rationis & alteriꝰ ſpeciei:
ita ꝙ cauſæ eſſentialiter ordinatæ ſunt
alterius ſpeciei: quia ad cauſationẽ unius
effectus ſufficit unum unius rationis:
¶ Tertia differentia eſt: ꝙ omnes cauſæ
eſſentialiter ordinatæ ſimul requirũtur
ad cauſandum effectum. In cauſis autem
accidentaliter ordinatis non requiritur
earum ſimultas in cauſando. ¶ Et ſi dica
tur: ꝙ mus, & ſol eſſentialiter ſubordinã
tur in cauſando murem: & tñ non requi
ritur earum ſimultas. Dico, ꝙ licet mus
eſſentialiter ſubordinatur ad ſolem: non
tñ econuerſo &c. ¶ Unde circa prędicta
ſciendum eſt, ꝙ cauſarum concurrentiũ
ad determinatum effectum, ſi una non
poſſit concurrere niſi alia concurrat:
ita dependet una ab alia in cauſando ſi-
cut econuerſo. Generaliter tamen illa,
quæ eſt prior, & illimitatior non ſic om
nino dependet a poſteriori cauſa eiuſdẽ
effectus ſicut econuerſo. Verbi gratia.
In generando hominem: homo eſſentia
liter a ſole dependet, & econuerſo: quia
nec homo ſine ſole: nec ſol ſine homine
poteſt hominem generare: ſed tamẽ ſol
ſine ſorte poteſt hominem generare. Et
ſic cauſa uniuerſalior, & illimitatior nõ
omnino dependet ab inferiori: ſcilicet
ſol ab homine: ſicut inferior a ſuperiori
& uniuerſaliori propter cauſam dictam,

ſcilicet quia ſol in producendo hominē non requirit neceſſariò hoc ſingulare: puta ſortem ad cōproducendū, ſed econ trario. Aliquādo autē non eſt ſic mutua dependentia cauſarum concurrentium in cauſando: ſicut quando ſol, & mus ge nerat murem: quia licet mus non poſſit generare murem ſine ſole: ſed tñ ſol poteſt ſine mure. Et per hoc poteſt apparere, quomodo procedunt, uel non procedunt multæ inſtantiæ, quas in hac ma teria mouet Ockam contra Scotū ponentē prędictas differentias &c. ¶ Ex prędictis ſequitur primò: ꝙ nō eſt nobis euidens per experientiam, nec per demonſtrationem: ſed ſolum opinatum, uel credit ū aliquas cauſas ſic eſſe eſſentialiter ordinatas. Patet ſatis per prędicta. ¶ Secundò ſequitur, ꝙ ſecundum fidem omnis cauſa creata non ſolum in eſſendo: ſed etiam in cauſando eſſentialiter dependet a deo. ¶ Tertiò ſequitur, ꝙ deus a nulla cauſa dependet eſſentialiter in cauſando. ¶ Quartò ſequitur, ꝙ ſecundum fidem ſimpliciter, & abſolutè nihil eſſentialiter dependet ab aliqua cauſa creata ſiue in cauſari, ſiue in eſſe. Hæc ſunt de mente domini Camerac. ubi ſupra. & aliorum. ¶ Attamen pro pręmiſſorum clariori intellectu notandum: ꝙ aliquid eſſentialiter de impendere, alio poteſt dupliciter intelligi. Vno modo ſimpliciter, & abſolutè: quia. ſ. ſine illo non poſſet eſſe uel conſeruari alijs quibuſcunq; poſitis: & ſic nihil eſſentialiter dependet niſi a ſolo deo. Alio modo ſecundum quid: quia. ſ. de facto ponitur in eſſe, & cōſeruatur ab illo: & ſine illo nō fieret: nec naturaliter fieri poſſet: licet bene abſolutè. Et ſic aliquid eſſentialiter dependet a cauſa creata: quia ſecundum curſum naturę cauſatur: & conſeruatur ab illa &c. ¶ Et hoc patet ad prædictam rationem quantum probat, & quantum non. & qualiter debeat intelligi &c. ¶ Tertiò dubitatur circa illa, quę tangit doctor de diuerſis propoſitionibus, & primum circa illam quæ tangit de cauſa per ſe: & cauſa per accidens. ¶ Pro cuius intellectu notandum, ꝙ per ſe, & per accidens quādoque ſumuntur, ut dicunt comparationem conditionis realis rei, quę eſt cauſa per ſe ad cauſam per accidens: hoc eſt ſumuntur, ut dicūt conditionem rei naturalis. Alio modo, ut dicunt conditionē propoſitionis. De primo dicit doctor. Cauſa per ſe ē aliqd, quod cauſat non per aliud realiter diſtinctum ab eo, ſed per ſe: ita ꝙ ipſo poſito, circumſcripto omni alio, quod non eſt cauſa in aliquo genere cauſę, poteſt ſequi effectus, & ſic calor per ſe calefacit: anima per ſe intelligit. Et per non, excludit circūſtantiam partialis cauſæ concurrentis. Nam ſecundum multos, accidentia non habent actiuitatem ſuam extra ſubiectum ſicut in ſubiecto. & pro ſtatu illo oportet intelligentem phantaſmata ſpeculari. Cauſa per accidens eſt illud, quod cauſat per aliud ab eo diſtinctum: ſic anima intelligit per corpus: ignis calefacit per calorē: hō intelligit p animā: totum agit per partem. ¶ Corollariè ſequitur: ꝙ doctor facit in illo dicto cōparationem huius, quod agit, ſeu cauſat p ſe ad cauſans per aliud: & ſic per ſe & per accidens dicunt conditionem rei naturalis. ¶ Quandoq; uerò per accidens, & per ſe dicunt cōditionem propoſitionis: ut ędificator per ſe ædificat. & ſtatuam faciens eſt cauſa per ſe ſtatuæ. Album per accidens ędificat. Policletus eſt cauſa p accidens ſtatuę: ut innuit cōmentator. 5. Phyſi. cōmen. lxxiiij. Sic. n. ſenſus eſt. Hęc propoſitio eſt per ſe ędificator ędificat: hęc eſt per accidens albū ędificat: ut etiā habet philoſophus. ij. Phyſ ubi philoſophus uult: ꝙ de illo prędicatur per ſe aliquod prędicatum, cui nō poteſt ineſſe oppoſitū illius prędicati. i. q̃n eſt propoſitio neceſſaria. Hęc. n. ſemper eſt uera: calefaciens calefacit: ſtatuam faciens ſtatuificat. Non ſic illa. Policletus eſt cauſa ſtatuæ: albū ędificat: quę poſſunt eſſe uerè poſita circūſtātia ſubiecti. Vnde illa pñt ſimul ſtare, ſecundū ꝙ per ſe dicit cōditionē ꝓpoſitionis p ſe: uel conditionē cauſę per ſe. Album per ſe calefacit: calidū p ſe calefacit. Hę ambę uerę ſunt ſub iectis ſupponentibus pro eodē. & tñ prima eſt propoſitio per accidēs: ſcda uerò per ſe. Sic ſimiliter. Policletus per ſe eſt

Marginal notes: Corol. 1. K — Corol. 2. — Coroll. 3 — Corol. 4. — L — Dub. 3. — Per ſe. — Per accidens. — Corol.

cauſa ſtatuæ. Policletus per accidens eſt cauſa ſtatuæ. Statuam faciens per accidens eſt cauſa ſtatuæ ut per ſe, & per accidens conuenit cauſæ per ſe, uel per accidens. alias tertia non eſt uera, quia per accidens eſt conditio propoſitionis. Non ergo malum eſt tales propoſitiones diſtinguere propter multiplicem acceptionem per ſe, & per accidens. Tandē oſtendit illud non eſſe uniuerſaliter, uerum etiam ſecundum Scotum. Quicquid eſt cauſa cauſæ, eſt & cauſa cauſati. ¶ Pro materia huius quæſtionis de unitate dei & primitate efficiētis. uide doc. j. quodlib. q. j. Item. vij. quodlib. q. xvij. fere uſque ad finem. Item. ij. quodlib. quæſtione. j. & ij.

QVAESTIO. XI.

A VTRVM communitate numerali diuinæ eſſentiæ, ſtet pluralitas perſonarum realiter diſtinctarum. ¶ Tribus articulis quæſtio terminabitur, ſcilicet

Arti. 1. notabilium præmiſſione: concluſiua reſponſione, & dubiorum ſolutione. ¶ Quoad primum ſuppono hic dicta in quæſtione prima huius diſtinctionis de diſtinctione formali. ¶ Secundò pro intellectu quæſtionis notandum: quod difficultas quæſtionis oritur ex hoc. Dictū eſt enim in principio huius diſtinctionis in concluſionibus textualibus. & q. ij. diſtin. j. &c. quod eſſentia diuina identificat & unit ſibi eſſentialiter, & realiter omnia, quæ ſunt in diuinis. Cum ergo eſſentia eſt realiter pater, & filius & ſpiritus ſanctus: & ſimiliter proprietates relatiuæ Et tres perſonæ ſunt una res numero indiſtincta. extra de ſum. tri. & fide ca. firmiter. Difficile eſt uidere, quomodo ſunt plures relationes, & plures perſonæ, & una ſola eſſentia diuina. Et ergo quæritur: utrum cum eſſentiæ ſimplicitate ſtare poſſit perſonarum pluralitas.

B ¶ Ad quod ſaluandum diuerſi diuerſa dicunt, quorum doct. recitat opi. & præſertim tres. ¶ Prima, quam recitat, dicitur eſſe. ſ. Tho. diſt. præſenti, quæ tenet,

Opinio Thomæ

quod ad ſaluandum illa ſufficit diſtinctio rationis inter eſſentiam, & perſonam & relationem, quam doct. improbat: & modum loquendi improprium, & fere includere contradictionem oſtendit. ¶ Secunda dicitur eſſe Gerſon. hæc tenet: quod eſſentia, & relatio realiter diſtinguuntur; ſed hæc omnino uidetur irrationabilis.

Opinio Gerſon

¶ Tertia opi. eſt Sco. diſt. ij. q. iiij. ſecundum quotationem aliquorum, iuxta finem non longè ante reſponſionem ad primum principale, quam & auctor tenet. ¶ Hæc tenet ſine aſſertione temeraria, & præiudicio ſententiæ ſanioris: quod relatio, & eſſentia ſunt una res realiter: nec tamen ſunt eadem omnibus modis ex natura rei: ſed ex natura rei habent aliquem modum non identitatis. Et ille modus non identitatis ſufficit ad diſtinctionem realem inter ſuppoſita diuina. Et ille modus non identitatis poteſt dici diſtinctio formalis non realis: ut ſupra: habitum eſt. quæ. j. huius diſtinct. ¶ Quòd autem ſit talis non identitas inter relationem, & eſſentiā probatur ſic.

Opinio Scoti.

C Nec credo (ait Ockam) quod ſit aliud argumentum efficax ad iſtam concluſionem: & eſt ratio Sco. in ſententia. Primum ſuppoſitū, ſcilicet pater habet realiter entitatem communicabilem, puta eſſentiam: alioquin nō poſſet eam communicare: habet etiam realiter entitatē non communicabilem, alioquin non eſſet ſuppoſitum; & hoc ex natura rei. Sed contradictoria non poſſunt uerificari de eodem omnibus modis ſine omni diſtinctione. Cum ergo de eſſentia uerificatur cōmunicabile, & de relatione, puta paternitate incommunicabile; & hoc ex natura rei. Nam eſſentia ex natura rei eſt communicabilis, & communicata perſonis. Et relatio, ſcilicet paternitas ex natura rei eſt incommunicabilis: ergo erit aliqua non identitas ex natura rei inter eſſentiam, & paternitatem. ¶ Veruntamen ex diſtinctione formali eſſentiæ, & relatione ſola non habetur diſtinctio realis perſonarū a priori: ſed magis e conuerſo: ex diſtinctione reali perſonarum & identitate eſſentiæ, cum perſonis, & relationibus infertur diſtinctio formalis relationis, & eſſentiæ.

Et ita

Et ita diſtinctio perſonarum realis non
eſt: quia relatio, & eſſentia diſtinguūtur
formaliter. Nam paternitas, & ſpiratio
actiua in patre diſtinguūtur formaliter:
& tñ non conſtituunt diſtincta ſuppoſi
ta: quia non diſtinguuntur inter ſe rea-
liter, nec a patre: ſed perſonæ diſtin-
guuntur realiter: quia relationes oppoſi
Arti. 2. tæ conſtituentes perſonas diſtinguūtur
Côc. 1. realiter. ¶ Quantum ad articulum ſecū
D dum, eſt hæc concluſio reſponſiua. Do
cet fides: & habet fidei articulus: ꝙ cum
unitate diuinæ eſſentiæ ſtat pluralitas di
uinarum perſonarum realiter diſtincta-
rum. Sic etiā habetur in ſymbolo Atha
naſij. Sed patris, & filij & ſpiritusſancti
una eſt diuinitas: æqualis gloria, coæter
na maieſtas. Quod autem in diuinis ſit
perſonarum emanatio infra oſtēdetur.
Facit pro illa concluſione hoc: quod ha
betur ubi ſupra de ſum. tri. & fi. c. firmi-
ter. Hæc ſancta trinitas ſecundum com
munem eſſentiam indiuidua: & ſecundū
proprietates perſonales diſcreta &c. Ec
ce tria dicit. Primum trinitas eſt pater,
& filius, & ſpiritusſanctus. Secundum.
Hæc ſancta trinitas eſt indiuidua ſecun
dum eſſentiam. Tertium, eſt diſcreta per
ſonali proprietate. Eſt ergo in diuinis
dare eſſentiam unam: tres perſonas, tres
proprietates relatiuas ſiue perſonales: ut
Côcl. 2. clare patet ex hac litera. ¶ Secunda
E concluſio. Eſſentia diſtinguitur for-
Eſſentia maliter a perſona, & proprietate perſo-
diſtin- nali, & econuerſo. Patet ex quid nomi
guit̄ for nis diſtinctionis formalis præmiſſæ. q. j.
maliter Quod enim diſtinguātur, patet ex quid
a pſona. nominis diſtingui: quia de ipſis ſiue de
terminis pro ipſis perſonaliter ſupponē-
tibus uere per modum contradictionis,
aut contradictoriæ oppoſitionis affir-
matur aliquid, & negatur: ut generare:
non generare: eſſe communicabile: eſſe
incommunicabile. Nec eſt intelligibile:
ꝙ de aliquibus uere aliquid negetur, &
affirmetur per modum cōtradictionis:
ita ꝙ hæc ſit uera. Gratia exempli. Eſ-
ſentia non generat. pater generat. A eſt
c. b non eſt c: niſi a & b uel ſignifica-
ta per ipſa: & niſi pater & eſſentia: uel
de ipſa ſignificata aliqualiter inter ſe di
ſtinguantur. Si enim nullo modo diſtin
guuntur: ergo non eſt aliqua non iden
titas inter eſſentiam, & perſonam. ergo
ſicut illa conceditur: perſona generat:
cōcedi debet illa: eſſentia generat: quod
eſt contra eccleſiæ determinationem.
¶ Suppono enim: ꝙ non ſit inter perſo
nam, & eſſentiam al'qua diſtinctio quo-
ad modos grammaticales, uel logicales
ſignificandi, uel ſupponendi niſi quan-
tum requirit natura rei ſignificatæ. Si
ergo ex natura rei ſignificatę, uel ſigni
ficatarum ſecluſa omni operatione in
tellectus nulla penitus reperitur diſtin-
ctio, uel non identitas inter eſſentiam,
& perſonam: ſequitur: ꝙ ſunt termini
omnino ſynonymi idem præciſe ſignifi
cantes, & per eodem ſupponentes. Tūc
arguo ſic. Qñcunq; aliqua nomina ſunt
ſynonyma, quicquid uerificatur de uno
ſignificatiue ſumpto, & perſonaliter ēt
uerificatur de alio eodem modo ſum-
pto: ergo ſi hæc eſt uera eſſentia eſt fi-
lius: hæc erit uera, paternitas eſt filius:
quod eſt falſum. Item ſpiratio paſſiua,
& filius &c. Hanc rationem, & alias de
ducit late Ockam quæſtione præſenti:
& habet eandem Oyta q. v. art. j. & Ca-
merac. q. vj. art. j. ¶ Præterea nemo la- F
næ mentis uidetur poſſe negare, quin
quandocunq; de duobus terminis ſigni
ficatiue ſumptis aliquod idem affirma-
tur, & negatur: ibi eſt aliqua diſtinctio,
uel non identitas. Sed ſic eſt in propoſi
to: quia generat, & non generat: eſſe cō
municabile eſſe incommunicabile: ergo
eſt ibi al'qua diſtinctio non eſſentialis,
nec realis: ut ſumi poteſt ex quæſtione
prima: & inferius amplius patebit in alijs
diſtinctionibus: ergo nō identitas ſiue di
ſtinctio formalis, q̄ eſt minima. Et ab ali
quibus dr̄ diſtinctio modalis: ut innuit
Oyta ubi ſupra q. v. ar. j. primi. ¶ Poſſet
hic forte incidere dubium de perſonarū
diſtinctione, & cōſtitutione qbus dicant̄
diſtingui, & cōſtitui: & qūo hoc ſaluo po
teſt nihilominꝰ defendi ſimplicitas dei.
Sed de hoc infra. ¶ Vnū tñ hic adijcio
ſecundū Adā: ꝙ cū dr̄ eſſentia eſſe in di
uinis, uel in patre eē: in ſumitur intrāſiti
uē: ut cū dr̄ creatura ſalis. i. q̄ eſt ſal: qa na

tura diuina eſt eſſentia diuina, & pater eſt eſſentia. & pater eſt ſua proprietas relatiua, ſcilicet paternitas. Idem eſt de mente Damaſce. lib. j. c. xj. ¶ Quantum ad articulum tertium eſt primum dubiũ.

Arti. 3. Dub. 1. G

An ſint plures formalitates in diuinis.

Vtrum propter diſtinctionem formalẽ concedendum ſit: ꝙ in diuinis ſint plures formalitates: ſicut ubicunque aliqua realiter diſtinguuntur, ibi ſint plures realitates. Solutio. Non eſt magis concedendum: ꝙ in diuinis ſint plures formalitates, quã plures realitates. Vbicunque ergo non conceditur: ꝙ aliqua ſint plures res: ibi non eſt concedendum, ꝙ ibi ſint plures formalitates: nec plures rationes reales: nec plures quidditates. Cuius ratio eſt: quia ſigno realitatem eſſentiæ, & relationis: quæ eſt una: & ſigno formalitatem eſſentiæ, qua diſtinguitur a formalitate relationis. Quæro an illa formalitas ſit idem omnibus modis cum realitate eſſentię: an diſtinguatur formaliter. Si primũ: ergo ſicut eſt una realitas: ita erit una formalitas. Si ſecundum: quæro de formalitate, qua diſtinguitur formalitas a realitate eſſentiæ: ſicut prius. ergo uel erit proceſſus in infinitũ; uel alicubi ſtandum eſt. & eadem ratione in primo; ita ꝙ aliqua diſtinguuntur formaliter: & tamen non ſunt in eis plures formalitates. Hanc rationem latè deducit Ockã in ſolutione dubij primi. ¶ Si quæratur: quomodo ergo diſtinguitur eſſentia diuina formaliter a relatione. Reſpondeẽ non per aliquod ſuperadditum: ſed ſeipſa relatio non eſt formaliter eſſentia, & ſeipſa eſt eadem realiter relationi. Non enim concedendum eſt propriè loquendo de conuenientibus, ꝙ conueniunt in aliquo: ſicut nec diſtincta propriè diſtinguuntur in aliquo, ſed aliquibus. unde ſic omnia diſtincta diſtinguuntur uel ſeipſis, uel aliquibus ſibi intrinſecis: ita omnia conuenientia, in quibus non eſt aliquod idem omnibus modis, ut indiuinis: uel conueniunt ſeipſis: uel aliquibus ſibi intrinſecis. ¶ Secundum dubium.

Dub. 2. H

Cum inter rem, & rationem nõ eſt medium: ergo uidetur: quòd diſtinctio formalis ſit diſtinctio realis, uel diſtinctio rationis. ¶ Item omnis diſtinctio materialis eſt realis: ergo multò fortius diſtinctio formalis eſt realis: quia formæ magis diſtinguuntur, quàm materia; ſed diſtinctio formalis eſt diſtinctio formarũ. quod probatur: quia diſtinctio realis eſt diſtinctio rerum: & diſtinctio rationis eſt diſtinctio rationum: & diſtinctio materialis eſt diſtinctio conditionum materialium: ergo diſtinctio formalis eſt diſtinctio formarum. ¶ Item bene ſequitur. Diſtinguuntur formaliter: ergo realiter. & inter illa eſt diſtinctio formalis: ergo eſt diſtinctio realis: ab inferiori ad ſuperius. ¶ Item ſequitur. diſtinguuntur formaliter: ergo diſtinguuntur. Vltra diſtinguuntur: ergo non ſunt idem per expoſitionem. ¶ Ad primũ illorum dicitur negando conſequentiam: quia licet inter rem, & rationem non ſit medium: tamen inter diſtinctionem realem, & diſtinctionem rationis eſt medium: ut diſtinctio inter rem, & rationem. ¶ Item diſtinctio formalis eſt medium. quia nec realis, nec rationis: ſicut in ſimili non ſequitur inter ſubſtantiam, & accidens non eſt medium, ſaltem quantum ad res extra animam: ergo inter diſtinctionem ſubſtantialem, & accidentalem non eſt medium: quia datur inſtantia de diſtinctione reali non eſſentiali, quæ nec eſt ſubſtantialis, nec accidentalis. ¶ Ad ſecundum negetur conſequentia: quia diſtinctio formalis non eſt diſtinctio formarum. ¶ Vbi nota: ꝙ formaliter, & formalitas non ſunt purè cathegoremata: ſed ſyncathegoremata mixta: ſicut perſeitas, & per ſe neceſſariò, & neceſsitas prout attribuuntur propoſitionibus: ideo non dicunt res aliquas ab alijs rebus diſtinctas: ut cum dicitur. Homo neceſſariò non eſt aſinus: hic eſt quædam neceſsitas: & tamen non talis, quæ ſit uera realitas: quia alias eſſet aliqua neceſsitas alia a deo. Sed neceſſariò, & neceſsitas dicunt quandam conditionẽ propoſitionis: ſic formaliter, & formalitas, ut hic loquimur, dicunt quandam conditionem propoſitionum: quia formaliter diſtingui per dicta. q. j. huius diſtinctionis ſecundum modum loquendi doctoris nihil aliud eſt: niſi aliqua idem

I

Formaliter diſtingui.

eſſe realiter: & tamē de uno illorum aliquid affirmari, quod negatur de alio. Et ita formalitas non eſt res aliqua: ſed dicit quendam modum diſtinctionis, qui exprimitur, ut dictum eſt: ſicut neceſſitas, uel perſeitas cum dicimus. Homo neceſſario non eſt aſinus: homo per ſe eſt rationalis: & cum negatur neceſſitas, uel perſeitas non negatur res aliqua: ut hō non eſt per ſe albus: ſed negatur perſeitas. i. quidam modus enuntiandi prædicatum de ſubiecto: ſic cum dicimus: eſſentia non eſt formaliter paternitas nō ponitur res aliquę, quæ dicuntur formalitates: ſed negetur formalitas propoſitionalis. Ex illo patet: quòd formalitas non eſt inferius ad realitas: nec formaliter ad realiter. Patet etiam: quod formaliter non eſt determinatio alicuius termini cathegorici, uel modus cathegoricus: ideo non arguitur hic aperte in modo ad totum: diſtinguuntur formaliter, ergo diſtinguuntur. Etiam hic arguitur cum termino includente negationem: ideo cōſequentia non ualet: nam diſtingui ualet. i. non idem. Et per

Corol. hoc patet ad alia argumenta. ¶ Corol-
1. larium primum. Iſta conſequentia non
K ualet. Eſſentia diuina, & paternitas diſtinguuntur formaliter: igitur in patre ſunt formalitates diſtinctæ: uel eſt ibi aliqua formalitas, uel modus non identitatis, qui, uel quę conueniat paternitati, & non eſſentiæ, uel ecōuerſo. Patet: illa formalitas nihil eſt a parte rei: ſed eſt ſyncathegorema mixtum denominans aliquod prædicatum uerè poſſe dici de uno termino ſignificatiuè ſumpto: & non ſic de reliqui termino idem cum eo eſſentialiter, & realiter ſignifi-

Corol. cante. ¶ Corollarium 2. Nō ſequitur, a
2. & b diſtinguūtur formaliter, igitur a & b ſunt iter ſe formaliter diſtincta. Patet: qa nō ſeqtur, a & b non ſunt idē formaliter: ergo a & b formaliter nō ſunt idē: ut infert Camerac. Cōſequentia tenet: quia a diſtingui formaliter a b non eſt aliud. quòd a eſſe & b eſſe, & a non eſſe formaliter idem ipſi b. Antecedens probatur: quia formaliter in antecedente negatur, & in conſequente affirmatur: ut patet intuenti. Vnde ad eſſe idem formaliter ipſi b ſecundum Oytam ubi ſupra eſt a per ſe primò & totaliter: & omnifariè eſſe idem ipſi b. Sic quod quicquid uerificatur, aut uerificari poteſt de a. etiam uerificetur de b. & econuerſo. Et quicquid negatur de uno: negetur etiam de reliquo. Et ſic formaliter æquiualet per ſe primò, & totaliter & omnifariè, uel alicui conſimili dictioni plene includenti ſignū uniuerſale. ¶ Quod Regula
Cameracen. innuit, cum dicit. quæſt. L
vj. uolens tradere regulam, ubi primò debeat poni diſtinctio formalis. Quandocunque aliqui termini dicuntur de ſe inuicem conuertibiliter. & hoc conuerſione non regulata per hoc diſtributiuum quicquid: uel omnis res, quæ eſt: tunc de ipſis ſignificatiuè ſumptis uerificatur diſtingui formaliter: & nunquam aliter. Patet ex quid nominis diſtinctionis formalis. exemplificat. Omnis eſſentia eſt paternitas: omnis paternitas eſt eſſentia: & ſic iſti termini conuertibiliter prędicantur: non tamen cōuerſione regulata per quicquid eſt: quia eſſentia eſt filius: filius non eſt paternitas. Et quia quicquid eſt deus, eſt deitas: ideo identificatur formaliter deus & deitas. Sed hic quid nominis diſtinctionis formalis non ſufficit: ut infra patebit: quia etſi illa conceditur: deus generat: non ſic illa deitas generat. Item deus eſt paſſus: non ſic deitas eſt paſſa: de quo latius infra. Item deus aſſumpſit humanitatem: ſecundum plures nō conceditur de deitate. Ex illo infert Oyta ſic dicens ultimatè reſoluendo. Videtur mihi (ait Oyta) quòd non alio modo concedendum ſit eſſentiam diuinam diſtingui formaliter a perſonā, uel proprietate perſonali: niſi quia deus eſt talis naturæ, quod aliquod idem uere affirmatur de eſſentia, & negatur de perſona, & econtrario. Et ad illam mentem (ait idem doct.) uidentur Sco. & Ockā finaliter tendere. Et talis

interp̄tatio propoſitionum, nec contra Ad ra-
dicet Adā, nec Greg. nec Holkot. ¶ Vn tiones
de ad rōnes Holkot, quas hic recitare Holkot
omitto, quas ponit. q. x. determinatio- M

numuolés impugnare Ockam de diſtin
ctioneformali,ſic rñderi poteſt. Dicit
enim illum modum loquendi fore im-
proprium repugnantem,& fictitiũ, ſeu
Ad. 1. fruſtra adinuentum. Vnde cum primò
quæritur:ſi a,& b,diſtinguuntur forma-
liter:quæro quid demonſtretur per ſub-
iectum:aut una res,uel plures. Dici põt:
ꝙ una,& non plures: quia utpatuit,di-
ſtinctio formalis dicit conditionem nõ
rei,ſed propoſitionis. in qua termini ſi-
gnificatiue ſumpti prædicantur de ſein
uicem:& tñ de altero eorum ſignifica-
tiuè ſumpto aliqd affirmatur,quod non
eo modo præciſè affirmatur de reliquo
Ad. 2. ſignificatiuè ſumpto. ¶ Ad ſecundum
negetur:ꝙ omnis diſtinctio aliquorum,
ſit diſtinctio aliquarum rerum : ſed qñq;
dicit ſolum cõditionem propoſitionis.
Ad. 3. ¶ Ad tertiũ claret:ꝙ non eſt repugnan
tia in modo loquendi ſanè intellecto,cũ
dicitur. Pater,& eſſentia ſunt formali-
ter diſtincta. per hoc enim innuitur , ꝙ
eſt una ,& eadem res pater, & eſſentia :
attamen de patre ſignificatiuè ſumpto
dr̃ prędicatum aliquod: quod nõ ſic di-
citur de eſſentia.& hoc ex fide: qꝛ pa-
ter genuit filium. eſſentia autem nõ ge-
Ad. 4. nuit. ¶ Ad quartũ patuit in ſecundo du
bio in litera I. ꝙ illa conſequentia non
ualet.diſtinguuntur formaliter: ergo di
ſtinguuntur. Et cũ infert negata conſe
quentia·ergo oppoſitum conſequentis
ſtat cum antecedente. Negetur illud,ut
Ad. 5. patuit. ¶ Ad quintũ,cũ arguit modũ lo-
quẽdi implicar̃·eo ꝙ dicit,ꝙ aliqua ſint
aliqua:& tñ idem oĩbus modis. Neget̃
illud:hic enim ſunt duo termini ſignifi-
catiuè ſumpti eãdem rem ſignificãtes ,
& pro eodem ſupponentes , de quorum
uno aliquid dicitur uerę affirmatiuè: &
non ſic de reliquo. Et hunc intellectũ
clarè habet doct. diſt. xxvij. q. j. & diſt.
xxviij. Et ſecundum hunc intellectũ di
cta in. q. j. huius diſtinctionis ueniũt mo
Ad. 6. deranda,& interpretanda. ¶ Ad ſextũ.
Si eſſentia non eſt eadem formaliter,
quæro cui &c. Dico ꝙ eſt eadẽ realiter
eſſentię,& oĩbus.quę in diuinis ſunt:ſed
non eſt eadem formaliter patri. Hæc.n.
non eſt prędicatio formalis . eſſentia eſt
pater: nã pater genuit.eſſentia non ge-
nuit. ¶ Ad ſeptimũ negetur, ꝙ ille modꝰ Ad 7.
loquendi eſt fruſtra. Ad probationẽ cõ
ceditur:ꝙ oẽs concedunt,ꝙ aliqua con
ueniunt eſſentiæ, quæ non conueniunt
patri in ſuppoſitione perſonali. Et cũ pa
ter,& eſſentia ſupponant pro eadem re,
nihilominus aliquid attribuitur patri, &
non eſſentiæ,& hoc eſt diſtingui forma
liter: qui modus loquẽdi breuitatis grã
inuentus eſt. ¶ Et ſi qñq; quæritur· qua
re uni eorũ hoc prędicatũ conuenit , &
non alteri. Rñdetur; qꝛ diſtinguitur for
maliter ibidem pluribus uerbis explicat̃:
& non aſſignatur ratio pręciſa prioris,
q̃ eſt natura rei: ex conſequenti neget̃
dictum illius doctoris·& ꝙ diſtingui ra-
tione. uel formaliter inferat diſtingui.
¶ Cũ ſubiungit hanc non forè concedẽ
dã. pater,& eſſentia ſunt: propriè loquen
do cõceditur illud: q̃uis illa propoſitio,
& cõſimiles, q̃ de uirtute ſermonis falſæ
ſunt: poſſint ſanè, & catholicè concedi
in actu ſignato: ut ĩfra patebit diſ. xxvij.
q. j. & ſimiliter diſt. xxviij. Oẽs eñi intel
ligunt per illã. Aliquid dr̃ de eſſentia , &
nõ de relatione, q̃ idẽtificatur eſſentię :
uel pater non dr̃ formaliter de eſſentia
ſumẽdo formaliter, ut eſt cõditio propo
ſitionis & non res aliqua. Non.n. haben
tur ad hoc termini proprij: ideo ille mo
dus loquendi theologorum ſic intelle-
ctus, nõ eſt malus,& execrãdus : ſed eſt
acceptandus. Et ſi qs poteſt dare breuio
rem, det &c. ¶ Et cũ inter eſſentiã,& re
lationẽ eſt aliqua identitas ſecundũ ad-
uerſariũ: ergo identitas eſt inter aliud,&
ipſum. Manifeſtum eſt, ꝙ hæc illatio,&
ſimiles non ualent : quia uel doctor ille
non acceptat: uel uult nõ acceptare in-
tellectũ pium loquentiũ de diſtinctione
formali. Hęc & ſimilia ſciẽtibus logicã,
& quid dicit diſtinctio formalis , clara
ſunt. ¶ Sed licet illud poſſit ſic catholi
cè defendi,& ꝙ propoſitiones illę & cõ
ſimiles: pater,& eſſentia ſunt: pr̃,& eſſen
tia diſtinguuntur formaliter : pater &
eſſentia ſunt eadẽ res &c. capiant,& ha
beant iam dictũ intellectum. ſ. pater non
prædicatur formaliter de eſſentia : uel
hęc p̃dicatio non eſt formalis: pater eſt
eſſen

eſſentia. eſſentiæ cōuenit communicari
pluribus, & non patri: patri conuenit ge-
nerare, & nō eſſentiæ. Eſſentia eſt in om
nibus perſonis: & pater non eſt in omni
bus perſonis: naſci conuenit filio, & nō
eſſentiæ. Et ſic ſuo modo de proprieta-
tibus perſonalibus, quibus perſonę diſcer
nuntur: ut patet ex determinatione ec-
cleſiæ. c. firmiter. & in genere de quibuſ-
cunque formaliter diſtinctis in diuinis.
ub. 3. ¶ Poſſet tamen aliquis dubitare tertió,
N & dicere. Hoc eſt uelle euadere, & uelle
recedere a dictis. ſupra q. j. de diſtinctio-
ne formali ſecundum Ockam. Quomo
do ergo ſaluabitur dictum ſuum ibidem,
& ſimiliter dictum Sco. ubi ſupra diſtin.
præſenti: dum allegata fuit ratio diſtin-
ctionis formalis inter eſſentiam, & per-
ſonam in recitatione opinionis eiuſdē
doct. Siquidem ſecundum dicta ſua, ut
uidetur: in patre eſt realiter entitas com
municabilis: & realiter entitas non com
municabilis. ¶ Præterea quæritur, quæ
eſt ratio ſecundum prædicta, ꝙ aliquid
uerificatur de patre, & non de eſſentia.
¶ Item ſi illud uerum ſit: ꝙ de quibuſcun
O que prædicantur contradictoria: ꝙ ipſa
ſunt aliquo modo diſtincta. ¶ Dehinc
quid ergo dicendum ad Adam: Holkot:
Petrum, & Gregor. quæ tenet contra-
rium. ¶ Ad primum poteſt dici ſalua
ſententia ſaniori, quód ſicut ponimus in
diuinis trinitatē perſonarum, & earum ꝑ
proprietates perſonales diſtinctionem:
ut habetur loco ſuperius allega. c. firmi
ter. Ita poteſt dici, ꝙ in patre ſit natura
communicabilis intranſitiuè: & ꝙ in pa-
tre ſit realiter natura incommunicabilis:
quamuis Oyta hoc dictum, & alia dicta
Sco. & Ockam præfata omnimodè ni-
tatur trahere ad ſenſum prius tactū, qui
planus eſt, & intelligibilis. ¶ Si dicitur:
ergo in qualibet perſona ſunt duæ enti-
tates: quia ſecundum Sco. & Ockam in
patre eſt natura cōmunicabilis: & in pa-
tre eſt natura incommunicabilis. Dici
poteſt, ut præcedenti dubio clarè tactū
eſt: ꝙ de eſſentia prædicatur communi-
cabile, & non de relatione: & ꝙ in patre
eſt eſſentia intranſitiuè: & ſimiliter pro
prietas relatiua iuxta. c. firmiter. præalle
gatum. Non tamen in ulla perſona ſunt
plures entitates, aut plures res: ut infra
patebit diſtin. xxvij. ubi doctor expreſsè
habet: ꝙ paternitas, & eſſentia non ſunt
plures res. Quomodo autem illa ſit con
cedenda in diuinis, ſunt quatuor notio
nes: & ad quem ſenſum ibidem explana
tur. ¶ Sed quicquid ſit ſtante ſemper fi-
dei catholicę firmitate: nō uidetur, quo
modo illa uerificatio contradictoriorū
locum habeat: niſi ſit aliqua non iden-
titas ex natura rei: quam cum identitate
eſſentiali capere ſufficienter per intelle
ctum non poſſumus in uia: ideo tam Gre
go. quàm Petrus, Adā, Oyta, & Holkot
inutile dicunt ſe uelle in illis plurimum
occupare. Eapropter diſcuſſa utcunque:
ſed non clarè intellecta: illa materia de
ſimplicitate naturæ diuinæ cum perſona
rum pluralitate, breuiter in ſuis ſcriptis
uadunt: licet argumentationes multas
contra modum loquendi improprium con
P fecerint. ¶ Et ſi dicitur, hæc dicta repu-
gnant ſimplicitati diuinæ. Reſpon-
detur: quòd ſicut non repugnat ſim-
plicitati diuinæ: eſſe unam trinitatem
ſecundum cōmunem eſſentiam indiui-
duam, & ſecundum proprietates perſo-
nales diſcretam: ut habetur. c. ſæpe alle-
gato. firmiter. Ita non repugnat in pa-
tre eſſe intranſitiuè eſſentiam, & proprie
tatem relatiuam pari ratione. Nō enim
opponitur diuinæ ſimplicitati perſona-
rum pluralitas, quæ realiter identificant
eſſentiæ diuinæ, & ita nec proprietates
perſonales, quibus perſonę diſtinguun-
tur ad ſenſum infra tangendū. Nec con
ſtitutio opponitur ſimplicitati naturæ
diuinæ, quando conſtituentia ſunt inter
ſe idem, & dum toto (ſi ita fas loqui) per
fecta identitate: ut infra tangetur diſt.
xxvij. q. j. & q. vij. diſt. viij. ¶ Similiter q̄a
conſtituentia perſonam ſunt idem inter
ſe, & cum ſuppoſito, quod conſtituunt:
nulla eſt ibi omnino compoſitio. ¶ Eſt
ergo (ſtantibus prædictis, & eis ſanè, & Cōclu.
piè ad communem intellectum intelle- Rñſio.
ctis) natura diuina ſummè ſimplex: quia
nulla eſt ibi compoſitio: nec intrinſeca:
nec extrinſeca: nec ulla proprietas rela-
tiua: ſed neque eſſentia eſt ſimplicior

perſona propter perfectam eſſentialem: & realem identitatem eſſentiæ, & proprietatis relatiuę cum ſuppoſito. ¶ Præterea ſimplicitas non tollit pluralitatem eorum, quæ ſunt perfecte idem inter ſe, & cum perſona, in qua ſunt intrāſitiue. ¶ Et non mirum: ꝙ hoc ſingulare eſt in diuinis, ubi multa ſingularia humanum intellectum tranſcendentia reperiuntur. Et ſecundum hoc iam patet qualiſcunq; intellectus utriuſque notificationis diſtinctionis formalis ſecundum Ockam. Amplectatur pius lector, quod plus placet. ¶ Ad ſecundum fateor ignorantiam meam: quia rationem aliam ponere neſcio niſi naturam rei, ut patuit: ob quem aliquæ propoſitiones conceduntur. alię ab eccleſia prohibentur, & negantur. Vtique eccleſia, quæ regitur ſpiritu ſancto, in his, quæ fidei ſunt non ſine cauſa rationabili dixit: ſanctam trinitatem eſſe indiuiduam ſecundum cōmunem eſſentiam: & diſcretam ſecundum proprietates perſonales, &c. ¶ Ad tertium: puto gentilis id non negaret. ¶ Ad quartum poteſt breuiter dici ut & Oyta tangit: ꝙ doctores illi diſſonant, non in re, ſed in modo loquendi. Vnde Greg. diſtin. xxxiij. & xxxiiij. q. unica. arti. iij. dicit: ꝙ formaliter in propoſito poteſt dupliciter accipi. Vno modo, ut eſt conditio propoſitionis æquiualens huic, quod eſt per ſe primo modo. Alio modo ſecundū ꝙ eſt caſuale nominis forma, ſiue aduerbium. Primo modo concedit illam: eſſentia diſtinguitur formaliter a patre, eo ꝙ non eſt idem formaliter cum patre prout formaliter ſequitur. diſtinguitur: ueluti determinatio ſuum determinabile: ſed ſi pręcederet, falſum eſſet ſecundum eum. Sed cum reuerentia, licet illud ſic forte poſſet dici de rigore logicę: attamen rigor ſępe non attenditur: & unum ponitur pro reliquo. Si uero ſumitur ſecundo modo: tunc illa eſt falſa: eſſentia diſtinguitur formaliter a patre, ſiue formaliter præponatur, ſiue poſtponatur: quia nullam habet formam: ſeu quia pater non eſt realitas diſtincta ab eſſentia, uel formabilis alia. ¶ Item Adam diſtin. xxxiij. quæſt. j. art primo. conclu. ix. dicit, ꝙ deitas, & perſona ſunt idem non formaliter, nec per primo modo. ¶ Idem ex hoc infert cō̄cluſionem decimam: ꝙ deitas non eſt omnibus modis eadem perſonæ, quibus ſibiipſi, uel perſona perſonę: ergo poſſunt omnes concordari: quia in re non diſſident (ſi ſane intelliguntur) ſed in modo loquendi. ¶ Hæc quæ de diſtinctione formali poſui: humili cum ſubmiſſione ſine aſſertione temeraria: & cuiuſcunque ſanius ſentientis præiudicio recitaui: ſicut & pręfati doctores abſque temeritate, & pertinacia materiam hanc cum formidine tractant.

R Formaliter duplex accipi pōt

DISTINCTIO. III.

FIDE iam ſuperbene dictæ trinitatis ſolidata: oſtendit magiſter, quomodo credita intelligere poſſumus, rationibus, & ſimilitudinibus diſtin. pręienti. Deinde circa idem dubia ſoluit diſtinctione ſequenti. Et poteſt ſententia huius diſtinctionis his complecti propoſitionibus. ¶ Prima. Vnum deum eſſe probatur quadruplici ratione ſumpta. a cauſalitate: ab imperfectione ad perfectum reductione, a fine: ab eminenti pulchritudine. ¶ Secūda. In omnibus creaturis relucet aliquo modo ueſtigium ſuperbenedictæ trinitatis. ¶ Tertio in animæ rationalis ſubſtantia, dei imago dei quęrendæ. Harum probationes patent ex textu.

QVÆSTIO. I.

CIRCA iſtam diſtinctionem in qua tractat de cognitione diuinę unitatis, & trinitatis ex ipſis creaturis: quæritur primó: utrum primum cognitum ab intellectu noſtro ſit diuina eſſentia. ¶ Recitata, & impugnata opinione Henrici Gandauē. propter cuius dicta mul-

A De cognitione diuinę unitatis.

tum obſcura, quæſtio hæc mouetur: licet eius intellectus ſufficienter ex ſequentibus dependeat quæſtionibus: præmiſſis paucis notabilibus doctor reſpondet ad quæſitum. Et licet multa hoc dici poſſint de notitiæ, & cognitionis quidditate: quia tamen de hoc doctor. hoc nihil loquitur: ſed cæteri puta dominus Cameracen. quæſt. iii. artic. primo, & Gregor. diſtin. præſenti late hęc tetigerunt: remitto ad eorum dicta ſuppoſitis his, quæ prius fuere tacta in prolog. quæſt. j. & ij. ¶ Itaque quæſtio hæc
Arti. 1. duobus terminabitur articulis breuiſſimis. ¶ Pro articulo primo notandum,
Nota. 1 ꝙ aliquid eſſe obiectum primum intellectus noſtri poteſt intelligi tripliciter (prout habet etiam doct. infra diſtin. xxxv. quæſt. iij. quæres utrum eſſentia diuina ſit primum obiectum intellectus ſui: ubi latius, & clarius, quàm hic materiam pręſentis quæſtionis examinat.) Eſt enim obiectum primum primitate originis, uel generationis, quòd ſcilicet terminat primum actum intellectus. Eſt primum primitate adæquationis: & hoc ſub diuidit loco nunc allegato: ſed hic non oportet: & eſt, quod prædicatur de omnibus a tali ſcientia appræhenſibilibus. Et eſt commiſſum inter omnia appræhenſibilia ab illa potentia ſiue quodlibet ſub eo contentum, ſit appræhenſibile ſub propria ratione, & in particulari ſiue non: de quo, ſupra quæſt. iiij. diſt. ij. Item quæſtio. ii j. huius diſtinctionis primum primitate perfectionis: eſt perfectiſsimum appræhenſibile a potentia.
Arti. 2. ¶ Pro articulo ſecundo quatuor ponen
B dæ ſunt concluſiones conformiter his, quæ infra ponuntur de deo diſti. xxxv.
Cõcl. 1. quæſtio. iij. a doct. ¶ Concluſio prima. Deus non eſt primum cognitum a nobis primitate generationis pro ſtatu illo. Probatur: quia aut deus cognoſcitur in ſe: aut in conceptu. Primo modo non cognoſcitur a nobis pro ſtatu iſto: quia omne ſic cognitum cognoſcitur cognitione intuitiua, uel abſtractiua: ſed neutra eſt nobis poſsibilis pro ſtatu illo: ut patet ex prioribus. quæſt. ij. prologi. & quæſt. j. Et procedunt illæ rationes ſecundum opin. quę tenet conceptum eſſe diſtinctum ab intellectione. Si in conceptu diſtincto ab intellectione: tunc ille conceptus eſt primò (ſecundum opin. de fictis) cognitus: aut ęque repræſentat alia cum deo ſecundum ſe totum, uel partes. ¶ Item infra dicitur. Primum cognitum noſtri intellectus eſt ſenſibile: ſed deus non eſt ſenſibilis. ¶ Si autem ponatur conceptus mentis eſſe realiter intellectio, tunc probandum eſt: ꝙ deus nõ cognoſcitur cognitione propria ſibi, nec ęquiualenti: ut ſupra oſtenſum eſt in collectorio pręſenti. quæſt. ij. & ſimiliter quæſtio. j. prologi. Et patebit amplius. quæſtio. ij. huius diſtinctionis. ¶ Concluſio ſecunda. Deus nõ eſt Cõcl. 2.
obiectum primum intellectus noſtri primitate adæquationis, prout hic loquimur de primitate adęquationis. Patet: C
quia non prædicatur de omnibus intelligibilibus. Nec ſufficit: quòd uirtualiter contineat omne cognoſcibile ab intellectu noſtro: quia ſic diceretur: quòd perſona in diuinis producta eſſet obiectum adæquatum uel terminus adæquatus potentiæ productiuę patris: quia uirtualiter continet omne producibile a patre. ¶ Concluſio tertia. Deus eſt Cõcl. 3.
primum obiectum intellectus noſtri primitate perfectionis. Patet: quia deus D
eſt ens perfectiſsimum; & cum ſit aliquo modo a nobis cognoſcibilis: patet propoſitum. ¶ Concluſio quarta. Deus eſt principium noſtræ co- Cõcl. 4.
gnitionis tamquam cauſa efficiens & non ut obiectum cognitum. Nec obſtat: quòd deus ſit, & eſſe debeat finis noſtrę cognitionis. Vltima enim perfectio noſtra eſt reſpectu dei in ſe: ſed non prima cognitio noſtra eſt reſpectu dei in ſe: uel ſaltem poteſt cognitio noſtra non eſſe propria deo: & ideo non eſt ſimile.

De his uide latius in docto- re.

QVAESTIO. II.

A
Arti. 1. Vtrū eſſentia diuina ſit a nobis cognoſcibilis.

VTRVM eſſentia diuina ſit a nobis cognoſcibilis. ¶ Pro articulo primo notandum; ꝙ hęc queſtio principaliter mouetur de cognitione quidditatiua, ſeu abſoluta: quamuis etiam de alijs modis cognoſcendi cauſa determinet doct. Vnde impugnata opin. doct. ſolē. ęque obſcura ſicut opi. eiuſdem in quæſtione præcedenti: reſpondendo præmittit diſtinctionem: ꝙ res aliqua poteſt dupliciter cognoſci ſcilicet in ſe: uel non in ſe: ſed in conceptu. Quæ diuiſio intelligenda eſt de cognitione propria. Patet de membro primo. ¶ De ſecundo ſimiliter patet: quia dicit non in ſe: ſed in conceptu ſibi proprio. Procedit etiam illa diuiſio ſecundum opinionem tenentem, ꝙ conceptus ſit, quid fictum in intellectu, terminans immediate actum cognoſcendi. ¶ In ſe cognoſcitur res: quando ipſamet res, & nihil ab ea re, uel ratione terminat actum cognoſcendi: ſiue cognitio ipſa ſit intuitiua, uel abſtractiua præſupponens intuitiuam eiuſdem rei. Res autem cognoſcitur non in ſe, quando cognoſcitur in aliquo conceptu ſibi proprio. Et hoc maxime dum cognoſcitur conceptus ille de aliquo ente uerificari. Et ſecundum hoc intelligitur illud Philoſophi .ij. Poſte. Aliquando ſimul habetur de re cognitio, quia eſt & quid eſt: quia dum res in ſe cognoſcitur intuitiue: cognoſcitur utrunque ſimul: & quia eſt & quid eſt: quia nunquam cognoſcitur res in ſe, quin quidditas, uel pars quidditatis in ſe cognoſcatur. Quando autem tantum cognoſcitur in conceptu etiam ſibi proprio: prius cognoſcitur, quia eſt: quàm quid eſt cognitione ſimplici & propria: quia prius cognoſcitur, ꝙ aliquid interponatur inter ſolem, & lunā: quàm cognoſcatur quid interponatur. Et puta doct. loqui de cognitione ſingulari proprie ſecundum membrum, quod alias eſſet nimis reſtrictum. De primo membro manifeſtum eſt: quia res in ſe non cognoſcitur niſi cognitione ſingulari intuitiua uel abſtractiua eam preſupponente: quarum utraque eſt ſingularis ¶ Secundum aliam opi. quæ negat entia habentia tantum eſſe obiectiuum & ſuppoſitis dictis in quæſtione .j. prologi dubio .ij. poſſet ſic poni diuiſio. Res dupliciter poteſt cognoſci. Vno modo in ſe .i. cognitione diſtincta. Alio mō nō in ſe .i. cognitione indiſtincta. Et uocatur cognitio diſtincta rei ut auctor dicit: quando nihil quomodocunque diſtinctum a re, cuius eſt cognitio terminat huiuſmodi cognitionē .i. eſt cognitio ſignificans rem aliquam præciſe: & nihil quomodocunq; a re illa diſtinctum. ¶ Ex quo duo ſequuntur. Primum, ꝙ omnis cognitio diſtincta eſt ſingularis. Patet; quia ſi eſſet communis non ſignificaret aliquā rem præciſe: quia quacunque re per illam deſignata: cum illa etiam ſignificat aliquid ab ipſa diſtinctum: quia non ſignificat unum tantum: ſed plura. Secundum, ꝙ omnis cognitio diſtincta eſt abſoluta. Patet: quia ſi eſſet connotatiua cum re, quam ſignificaret, etiam aliquid aliud cōnotaret. Illo notabili præmiſſo, auctor ponit tres concluſiones, quæ uidentur poſitæ ſecundum primam opinionē de conceptibus in eſſe obiectiuo. ¶ Quantum ergo ad articulū ſecundum, eſt hæc concluſio prima. Nec deus, nec aliquid, quod eſt realiter deus ſiue dicatur, & ſit eſſentia: ſiue quidditas: ſiue quocunque modo intrinſecum deo: naturaliter poteſt hic pro ſtatu uiæ cognoſci in ſe a nobis, ſiue diſtincte: ita ꝙ nihil aliud a deo concurrat in ratione obiecti. Probatur: quia nihil naturaliter cognoſci poteſt in ſe: niſi cognoſcaꝰ intuitiue: ſed deus ꝓ ſtatu illo non pōt cognoſci intuitiue ex prima quæſt. prologi: ergo. Maior patet: quia propter hoc ſecundum philoſophum. Cæcus a natiuitate non poteſt cognoſcere colorem in ſe: nec habere ſcientiam de coloribus. Et eadem ratio eſt in omnibus. ¶ Concluſio ſecunda. Eſſentia, uel quidditas diuina poteſt a nobis cognoſci in aliquo conceptu non ſolum ſimplici communi deo & creaturis: ſed etiam compoſito proprio deo cuius partes ſunt naturaliter abſtrahibiles a rebus. Probatur pro prima parte: ꝙ in conceptu communi: quia ſicut creatu-

Arti. 2. Cōc. 1. C

Cōcl. 2. D

ra aliqua poteſt cognoſci in conceptu ſimplici communi deo, & creaturæ: ita & deus: quia conceptus communis aliquibus æquè repræſentat quodlibet eorum, quibus eſt communis. Quòd autem talis conceptus ſit dabilis: patuit ſupra diſtinct. 2. q. ix. in doct. & q. ij. prologi in collectorio iſto. Item niſi deus ſic cognoſceretur: nullo modo eſſet a nobis cognoſcibilis. Secunda pars patet: quia quando ſunt multa communia diſtincta habentia idem aliquod contentum, ſiue repræſentatum: omnia illa communia ſimul accepta, & coniuncta conſtituunt unum conceptum compoſitum propriū illi ſoli, quod in omnibus cōtinetur: ſed multi ſunt conceptus ſimplices naturaliter abſtrahibiles, quorum quilibet eſt communis deo, & alicui creaturæ: ergo omnes illi ſimul accepti, faciunt unū cōceptum compoſitum proprium deo. Et ita cum poterit cognoſci: ꝙ ille conceptus compoſitus de aliquo uerificatur: deus in illo cognoſcitur. Maior probatur: quia cum illa communia ſunt diſtincta: quodlibet eorum aliquid continet, quod nullus aliorum continet. Cōtinet dico repræſentatiuè: alioquin ſi duo eorum præciſè idem continerent repræſentatiuè, non eſſent diſtincti: ergo ſi illa communia ſimul iunguntur: ſoli illi conueniunt, quod in omnibus continetur. Nulli enim conuenire poſſunt ſimul, quod non in omnibus continetur repræſentatiuè propter eorum diſtinctionem: quia conceptus ex pluribus compoſitus non poteſt alicui conuenire: cui nō quælibet pars totius cōuenit: ſicut animal, homo, ſortes. Ille conceptus compoſitus nulli conuenit, niſi quod eſt animal & homo, & ſortes: & per conſequens ſoli ſorti. Et ita eſt proprius illi, cui ſoli conuenit. Minor probatur: quia ab entibus poteſt abſtrahi conceptus entis, qui eſt communis deo, & omnibus alijs entibus. Similiter poteſt abſtrahi conceptus ſapientiæ, conceptus charitatis, conceptus iuſtitiæ &c. communis ſapientiæ, charitati, iuſtitiæ, creatæ, & increatæ. Et cum nulla creata ſapientia ſit charitas, uel iuſtitia: ergo conceptus ex his compoſitus: nulli creatæ ſapientiæ, uel charitati, aut iuſtitiæ conuenit. Et quia poteſt concludi aliquam ſapientiam eſſe charitatem, & iuſtitiam, quę non eſt creatura: & per conſequens deus: ideo ille conceptus cōpoſitus eſt proprius deo: quia nulli alij a deo conuenit. Et uide circa hoc auctorem clarè loquentem etiam ſupra q. vij. prologi. Et nota, ꝙ illud, quod aſſumit doct. dicens. Quando ſunt communia E multa habentia aliquid idem contentū: omnia illa ſimul accepta faciunt unum conceptum proprium illi contento in omnibus: contento repræſentatiuè. i. ſignificato. Hoc intelligi debet de cōmunibus diſtinctis tali diſtinctione, ꝙ quodlibet eorum continet. i. ſignificat aliquid quod per nullum aliorum ſignificatur: unde oportet duo in omnibus illis concurrere. Primum, quòd aliquod idem ſit ſignificatum per omnia communia. Secundò: ꝙ per quodlibet commune ſignificetur aliquid: quod per nullum aliorum ſignificetur: ut patet in declaratione ꝑ auct. Et per hoc excluduntur communia, quorum unum eſt ſuperius ad aliud, in quibus non tenet probatio. Nā licet idem continetur ſub illis communibus, ſubſtantia, corpus, animal, ſcilicet ſortes: tamen non conſtituunt ſimul ſumpta conceptum proprium ſorti. ¶ Tertia cōcluſio. Deus eſt cognoſcibilis a nobis in Cōcl. 3. F conceptu aliquo ſimplici connotatiuo, uel negatiuo: quo modo repræſentatur a ſigno incomplexo ad placitum inſtituto: ut conceptus huius ſigni ſumitur, primum, prima cauſa, increatum, immortalis, immutabilis, incauſabilis, ęternus &c. probatur: quia poteſt cognoſci: ꝙ conceptus huiuſmodi ſimplices prædicantur de ente particulariter. ut aliquod ens eſt ſimpliciter immutabile &c. Et per hoc cognoſcitur deus in conceptu tali, quia illud ens, de quo uerificatur illa particularis propoſitio, non eſt niſi deus. Hoc autem eſt cognoſcere deum in conceptu cognoſcere propoſitionem (in qua conceptus aliquis prædicatur de aliquo cōmuni deo, & creaturæ) uerificari pro ſuppoſito illius communis quod ē deus. Omnia illa procedunt ſecundum opi-

nionem, quæ ponit, ꝙ conceptus habet
tm̄ eſſe obiectiuum in mente. ¶ Tenen
do autem, ꝙ conceptus eſt qualitas rea-
lis in mente. ſ. ipſe actus intelligendi di-
citur, ꝙ deus non cognoſcitur in ſe: qa
ſemper in omni cognitione, quā de deo
habemus pro ſtatu iſto: concurrit aliquid
in ratione obiecti, quod non eſt deus: qa
omnis cōceptus nobis poſsibilis de deo
ſecundum ſe totum uel ſecundum eius
partem importat creaturam: ut patet
de conceptibus de quibus ſupra mentio
Arti. 3. eſt habita. ¶ Circa hoc quod auctor di-
Dub. 1. cit in tertia concluſione: ꝙ diuina eſſen
G tia eſt nobis cognoſcibilis in conceptu
ſimplici ad placitum inſtituto proprio,
connotatiuo uel negatiuo. Dubitatur
primo. nā uidetur præſupponere falſum:
cum nullus ſit conceptus ad placitum in
ſtitutus. Omnis enim conceptus ſignifi
cat naturaliter proprie ea, quorū eſt con
ceptus tanquam naturalis ſimilitudo eo
rum. Siquidem cognitio mentalis in ſi
gnificando non ſubeſt noſtræ poteſtati:
ut patet de uiſione, & cæteris ſenſationi
bus. nec aliter ſentiendum eſt de cogni-
tionibus intellectualibus. ¶ Ad hoc dicē
dum: ꝙ auctor loquitur de conceptu ſe-
cundum opinionem dicentium: ꝙ con-
ceptus non eſt cognitio: ſed obiectū co
gnitionis in anima, habens eſſe fictum;
quo ſupra in ſcripto primo diſt. ij. q. viij.
in ſolutione quarti dubij loquitur. Ta-
lis enim conceptus ſi ponitur, quandoq;
ſupponit pro re extra, a qua abſtrahitur:
& quandoque pro ſimilibus rebus. Quan
doque etiam pro rebus diſſimilibus: ut
dum audita uoce carthaginis, quam nō
uidit: ex uiſis urbibus fingit quandā ima
ginem ciuitatis, qua utitur pro cōceptu
carthaginis: quę forte eſt multum diſſi
milis in eſſe obiectiuo carthagini. Hic
ergo conceptus repræſentat carthagi-
nem ex impoſitione, & non naturaliter.
Vnde ſi conceptus ille uideri poſſet ab
alijs: non repręſentaret eis carthaginē:
niſi eis fuerit notificata impoſitio: ſicut
dicitur de uoce carthago. ¶ Per hoc er
go dicitur: ꝙ conceptus abſtractus a re
in ſe & intuitiue cognita: naturaliter re
præſentat rem illam & ſimilia rei illi a

qua re abſtrahitur, & pro illis ſupponit:
non ad placitum ſed naturaliter. Sed cō Conce
ceptus abſtractus a rebus non intuitiue ptus fi-
cognitis tāquam ſimilitudo alicuius nō ctus ad
uiſi: illam rem non uiſam repræſentat placitū ſi
ex inſtitutione fingentis, quę utitur tali gnificat
actu pro re non uiſa: non natura imagi-
nis fictæ: ſed ſua uoluntate: & quia nō eſt
res aliqua intuitiue cognoſcibilis: præci
ſe correſpondens conceptibus connota
tiuis. & negatiuis, & ſyncathegorematici
bus: ideo conceptus connotatiui, negati
ui, & ſyncathegorematice ſignificāt hec
ex impoſitione, & non naturaliter, & fre
quenter ſunt conceptus proprij uocum
impoſitarum: licet poſſint etiā abſtrahi
a rebus: & hęc ſatis patent ex dictis auct.
in. q. allegata. ¶ Secundum aliam uerò H
opinionem tenentem: ꝙ conceptus eſt
ipſamet cognitio: dicitur, ꝙ omnis co-
gnitio, ſiue conceptus mentalis: quate-
nus ſiue inquantum eſt actus intelligen
di ſignificat ea, quæ per ipſum intelligun
tur naturaliter proprie. i. naturaliter ſe-
ipſo immediate: & non per ſubordina-
tionem ad quemcūque alium conceptū,
uel cognitionem. ¶ Veruntamen conce
ptus mentalis præter ea, quæ naturaliter
ſignificat: poteſt quodam ad placitum ſi
gnificare non ultimatè: uel naturaliter
communiter, uel etiam ad placitum ulti
matè conſecutiuè. exemplum primi, ut
conceptus ſingularis ſortis ſignificat na
turaliter proprie ſortem ſeipſo imme-
diatè: & ſignificat ſeipſum naturaliter
communiter mediāte alio conceptu re
flexo. Significat etiam ſe, & ſibi ſimilia
in ſignificando. puta uocem ſortis, &
ſcriptum: ad placitum non ultimatè: me
diante conceptu, qui eſt naturalis ſimi-
litudo ſignorum ſortem ſignificantiū:
nihil tamen ſignificat ad placitum ulti-
matè. Conceptus autem non ultima-
tus uocis ſortis, qui naturaliter propriè
ſignificat uocem ſortis: ad placitum ul-
timatè ſignificat ſortem: non per impo-
ſitionem factam circa conceptum: ſed
per impoſitionem, qua uox impoſita eſt
ad ſignificandum talem hominem: con-
ſecutiuè cōceptus impoſitæ uocis ſigni-
ficat eundē hominem: pro eo ꝙ ſignum

ſigni eſt etiam ſignum ſignati. Ex quo ſe quitur: ꝙ dabiles ſunt duo conceptus, qui ſibi mutuò ſubordinantur: patet de conceptu ultimato, & cóceptu non ultimato huius uocis ſortes: nam ultimatus ſub ordinatur non ultimato in ſignificando uocem: & non ultimatus ſubordinatur ultimato in ſignificando hoiem: qui eſt ſortes. ¶ Et per hoc dicitur ad aucto: ꝙ loquitur de conceptu ſecundum primã opinionem: non ſecundum ſecundã: quę tenet: ꝙ conceptus ſit cognitio: nam ita cóceptus connotatiuus ſignificat naturaliter ea, quorum eſt ſicur cóceptus abſolutus: unde conceptus correſpondens ad albus: naturaliter ſignificat omnia alba: & connotat omnes albedines per modum inhæſionis: ſic de cóceptu negatiuo: ſiue ſit complexus uel incóplexus: ſimiliter de ſincathegoremate mentali: eo modo quo ſignificat: ſignificat naturaliter. Larior proſecutio ad logicam pertinet.

Dub. 2. I Q̃ſio cõceptus cõnotatiuus ſit ſimplex

¶ Circa eandem concluſionem eſt dubium ſecundum: quo conceptus connotatiuus ſit ſimplex eum ſignificat diuerſa diuerſimodè: nam unum ſignificat in recto: aliud in obliquo: & hoc dubiũ tangit hanc difficultatẽ in uno ſimplici cõceptu poſſint includi diuerſimodi ſignificandi. Et poteſt probabiliter dici ꝙ ſic. Quod patet de ſingulari uago: puta de ſenſatione, aut intellectione prima: quæ eſt nota intellectiua ſignificans rem ſingulariter quidem: ſed cum multis circũſtantijs diuerſorum prædicamentorum. Vnde dicitur: ꝙ una ſimplex qualitas mentis, & indiuiſibilis in partes diuerſarum rationum, poteſt habere diuerſos modos ſignificãdi: unum formalem: aliũ materialem. Qui modi ſignificandi non diſtinguuntur a conceptu. ſed ſunt ipſemet conceptus plura repræſentans: unũ ut ſubiectum: aliud ut formam ſeu diſpoſitionem inhęrentem: inimo poteſt habere diuerſos modos ſignificandi formales. Nec uidetur magis inconueniẽs, intellectum uno actu apprehenſiuo ferri in diuerſa obiecta habentia tamẽ aliquem ordinem, ſeu habitudinem ad ſe: quàm ꝙ intellectus eodẽ actu adhæſiuo fertur in diuerſas propoſitiones: puta in præmiſſas & concluſionẽ: ut patet de adhæſione totius demonſtrationis: ſeu quã ꝙ appetitus eodem actu fruitur fine: & utitur medijs ad finẽ: & ita ꝙ idem actus ſit uſus, & fruitio: immo amor & odium: de quo ſupra diſt. j. q. j. dictum eſt. Nec tñ quæcunq; res diuerſæ poſſunt per eundem conceptum ſignificari uniuoce: puta hic homo: & hic lapis pręciſè. Quoniam non habent aliquem ordinem, ſeu habitudinem ad inuicem: puta ſubiecti, & accidentis: aut totius & partis: aut alicuius conuenientiæ eis adęquatæ: uel alicuius reſpectus aut huiuſmodi. Non. n poſſunt diuerſa eodem, uel diuerſis modis ꝑ eundem conceptum reprę́ſentari: niſi ad ſe habeant certam conuenientiam, habitudinem, uel ordinem.

Dub. 3. K Q̃uo res põt cognoſci in alio.

¶ Tertiò dubitatẽ circa hoc, quod dictum eſt: ꝙ res poteſt cognoſci in alio. Non enim uidetur uerum: ꝙ cognitio cóceptu prędicabili de aliquo cognoſcatur res ipſa. Ad hoc dr̃ ſecundum utrãque opinionem de conceptibus. Primò, ſi conceptus habet eſſe obiectiuum: tunc uolentes cognoſcere deum in conceptu (quia ipſum in ſe cognoſcere nõ poſſumus) utimur pro deo uno conceptu proprio, attribuẽdo eidẽ per prædicationem (non pro ſe: ſed pro re, cuius eſt conceptus) quicquid deo attribui poteſt, & debet. Eſt ergo deum cognoſcere in conceptu: formare aliquam propoſitionem de deo in conceptu, ſiue in eſſe obiectiuo: & ſcire eam uerificari pro ſignificato illius cóceptus: ut patuit in concluſione. iij. q. huius. Quamuis n. in huiuſmodi dei cognitione nihil termi ner actum intelligendi, niſi ſolus ille cõceptus: quia tamẽ conceptus ille eſt proprius deo: ſecundum illam opinionem: & quicquid poteſt prędicari de deo: pręd icatur uere de illo conceptu (non pro ſe: ſed pro re, quæ deus eſt.) Ideo dum talem propoſitionem de deo uerificamus; deum in conceptu cognoſcimus. Illa eſt mens omnium de opinione illa dicentium: ꝙ deum in hac uita cognoſcere non poſſumus. Verum eſt in ſe: ita quòd ſolus deus in ſe terminet actum noſtræ cognitionis. ¶ Secundum aliam uerò opinionem, quę tenet:

ꝙ cõceptus eſt cognitio, poteſt ſic dici: ut & tactum fuit. q. j. prologi. dub. ij. & quæſtione præſenti in concluſione. iij. ꝙ deum cognoſcimus non in ſe, ſed in conceptu .i. non cognitione propria & diſtincta: ſeu diſtincte deum repręſentet: ſed commune ſibi & alijs. Quãuis enim ſecundum opinionem illam, deus eſt im mediatũ obiectum noſtrę cognitionis: licet enim intuitiue uidere nõ poſsimus pro ſtatu uię: quia tñ cognitio illa, ſiue conceptus eſt communis deo, & creaturæ: ideo dum aliquam talem propoſitionem formamus, in qua aliquid prędicat de huiuſmodi cõmuni deo, & creaturis: & propoſitionem ipſam uerificamus pro ſuppoſito illius communis ſcilicet pro deo non in eſſe obiectiuo: ſed realr: dicimur deum cognoſcere in conceptu.

Dub. 4. **L** ¶ Quartum dubium: nam uidetur: ꝙ illud dictum in probatione primæ concluſionis, ſcilicet ꝙ de nullo poſsit haberi notitia abſtractiua, ſiue intuitiua nõ ſit uerum. Siquidem angelus habuit notitiam quidditatum ante rerum productionem: ſed non poterat res prius, quã conderentur, intuitiue cognoſcere. ¶ Item agnus elicit inimicitiam lupi nõ niſi: & ita ſub ſpecie aliena cognoſcit lupum. ¶ Ad primum dicitur: ꝙ illa probatio uadit naturaliter loquendo: ut ſupra habitum eſt. q. j. prologi. Alias enim cęcus ita poſſet cognoſcere colores abſtractiue: ſicut quicunque aliud: quod tamẽ falſum eſt. ¶ Cum autem obijcitur de angelo: conceditur, ſi habuit talem notitiam quidditatum .i. conceptum communium quidditatiuorum, ꝙ habuit eam a deo infuſam: ſed non ex naturalibus acquiſitam. ¶ Ad aliud de lupo, & agno dicitur: ꝙ agnus ſub ſpeciebus, ſeu æquiualenter ſolum cognoſcit inimicitiam lupi: cuius latiorem declarationem uide in doct. quia non facit directe ad quæſtionem. **Dub. 5.** ¶ Quintum dubium quod in textu doct. eſt tertium in ordine ſuorum dubiorum habuit, fuit. quæſtio. vij. prologi.

QUAESTIO. III.

UTRUM de deo poſſumus habere plures conceptus quidditatiuos. Articulis tribus quæſtio abſoluetur. **Arti. 1.**

Nota. 1 **A** ¶ Pro articulo primo notandum breuiter, ꝙ auctor recitata, & impugnata opinione quadam, quę tenet; ꝙ de deo non poteſt haberi niſi unus conceptus quidditatiuus: & alij conceptus ſunt denominatiui. Primum notat: ꝙ in propoſito conceptus quidditatiuus eſt conceptus ſupponens pręciſe pro re ipſa: & pro nullo alio: niſi pro eo, quod eſt illa res nihil connotando extrinſecũ rei. Et ſic cõceptus dicere uidetur eſſe quidditatiuus: quia prędicatur per ſe primo modo de ſpecie. Aliter conceptus quidditatiuus eſt conceptus abſolutus, ſiue non connotatiuus, qui uidelicet ſignificat eſſentiam rei ſine connotatione cuiuſcunque. Et ſic conceptus quidditatiuus non diſtinguitur contra abſolutum: ſed connotatiuum. ¶ Iſto ſecũdo modo doct. frequenter accipit conceptũ quidditatiuum in hac quæſtione. Prima uerò acceptionem innuit clare in probatione primæ concluſionis. Suppono hic dicta in. q. ij. prologi, quæ plurimum ualẽt ad propoſitum.

Arti. 2. **Cõcl. 1.** **B** ¶ Pro articulo ſecundo eſt hæc cõcluſio prima. Reſpectu dei poſſunt haberi plures cõceptus quidditatiui non conuertibiles. Probatio: quia conceptus entis ſapientiæ, bonitatis, iuſtitię ſunt quidditatiui: quia abſoluti: & conueniunt deo. Sunt etiam non conuertibiles: quia non omne ens eſt ſapiẽtia: nec omnis ſapientia eſt iuſtitia: immo nulla creata ſapientia eſt iuſtitia.

Cõcl. 2. **C** ¶ Secunda concluſio. De deo non poſſunt haberi plures conceptus quidditatiui conuertibiles. Patet: quia omnes conceptus quidditatiui conuertibiles ſunt ſynonymi: & ita unus conceptus .i. non diſtincti in repręſentando. Aſſumptum probatur: quia tales ſignificant idem pręciſe: quia ſunt conuertibiles, & eodem modo: quia abſoluti. ¶ Et ſi replicatur de conceptu ueri boni, & entis: qui ſunt conuertibiles,

quidditatiui conuenientes deo. Dicendum: ꝙ conceptus ueri, & boni ut cōuertuntur cū ente, non ſunt quidditatiui: ſed connotatiui: nam uerū cōnotat ens determinatū. ſ. intellectū, & bonū cōnotat appetitū. Verum. n. habet hoc quid nois, uel ſimile ens intelligibile intellectione ſimplici: & bonū ens acceptabile. de hoc. ſupra d. ij q. j. Sunt. n. iſti conceptus paſſiones entis: et habetͣ in doct. & collect. pñenti diſt. ij. q ix. Paſſio aūt nō

Cōcl. 3. eſt conceptus quidditatiuus. ¶ Concluſio tertia. De deo poſſunt haberi plures conceptus ſimplices denominatiui, & conuertibiles. Patet de illis: creatum beatificatum &c. patet: ꝙ ſunt conuertibiles. quia ſoli deo conueniunt. Quòd ſint diſtincti: quia connotant differentiam in creaturis: licet nihil diuerſum

Epilog⁹ importent in deo. Et ſi placet ea, quæ nūc dicta ſunt, ſummatim perſtringere, poſſunt ex præcedētibus quæſtionibus, & præſenti hæ colligi concluſiones.

Cōcl. 1 ¶ Prima. Deus in ſe, & diſtinctè: ita ꝙ nihil aliud concurrat in ratione obiecti a nobis in uia naturaliter non poteſt cognoſci. Patet ex prima quæſtione prologi: quia talis cognitio eſt intuitiua: uel abſtractiua præſupponens intuitiuam.

Corol. Corollarium. de deo non poteſt haberi conceptus abſolutus conuertibilis cum deo: uel adęquatus.

Cōcl. 2. ¶ Secunda concluſio. De deo poſſunt haberi plures conceptus ſimplices quidditatiui cōmunes deo, & creaturæ. Patet de conceptu entis, ſapientiæ charitatis &c. ſubſtantiæ ſpiritus.

Cōcl. 3. ¶ Tertia concluſio. De deo poteſt haberi conceptus quidditatiuus compoſitus adæquatus. Compoſitus ex pluribus conceptibus, abſolutis, adęquatis. i. conuertibilis. Patet de illo. Ens, quod eſt ſapiētia, iuſtitia, charitas: iſta declarata eſt quæſtione præcedenti.

Cōcl. 4. ¶ Quarta concluſio. De deo non

D poſſunt haberi plures conceptus quidditatiui conuertibiles cum deo, ſiue ſint ſimplices: ſiue compoſiti. Patet: quia illi conceptus ſi eſſent: eſſent ſynonymi. ¶ Verum conſiderandum: quòd termini conuertibiles connotatiui non ſunt ſemper termini ſynonymi: ſed abſoluti conuertibiles ſunt ſemper ſynonymi. exemplum primi. Riſibile, & flebile: licet enim habent idem ſubſtractum: non tamen idem formale. hæc de conceptibus quidditatiuis.

Cōcl. 5. ¶ Quinta concluſio. De deo poſſunt haberi plures conceptus connotatiui, tam ſimplices, quàm complexi, tam cōuertibiles: quàm non conuertibiles. Hi conceptus licet nihil diuerſum importent in deo, tamen quia connotant creaturam: poſſunt eſſe diſtincti ſecundum diſtinctionem creaturam, quas connotant. exemplum primi: ut ſapiens, creatiuum. exemplum ſecundi de complexis: ut immaterialis, infinitus, immutabilis.

Arti. 3. Dub. 1. E ¶ Quantum ad articulum tertium eſt primum dubium: quomodo conceptus concretiui: ut ſapiens, iuſtus, diligens, prædicantur de deo, an quidditatiuè, uel connotatiuè. Ad hoc dicitur primò de abſtractis, ſapiētia, iuſtitia, dilectio, quæ in creaturis important perfectionem ſecundam rei ſuperadditam: quòd poſſunt accipi abſolutè: ut ſine connotatione important rem illam abſolutam, a qua aliquid dicitur ſapiens; iuſtum diligens &c. Hoc enim in creatura eſt qualitas quædam informans animam: ſicut caliditas informat materiam: & in deo non eſt quid ſuperadditum: ſed omnibus modis eſſentia diuina: & quia utrobiq; eſt res abſoluta: poteſt ſignificari abſolutè: omnis enim res abſoluta pōt abſolutè ſignificari. ¶ Poſſunt nihilominus ſignificare connotatiuè, connotando. ſ. tendentiam potentię per huiuſmodi abſoluta in obiectum: per quam ipſa potētia bene, uel malè diſponitur. Et ſic accipiendo abſtracta illa ſunt connotatiua de prima, uel ſecunda ſpecie qualitatis: quia pręter illam perfectionem cōnotant aliud. i. ſubiectum, & obiectum: quæ. ſ. ſubiectum, & obiectum diſtinguuntur ab illa perfectione, pro qua ſupponunt. In deo autem etſi ſubiectū pręedicatione nō diſtinguitur a perfectione. i. deus a ſapientia: tñ diſtinguitur ab obiecto, qđ eſt creatura, in quàm tendit cognoſcendo, uel tribuendo, aut amando.

F ¶ De cōcretis. ſ. ſapiens, iu

ſtus &c. dicitur quòd illa concreta accipiuntur quandoque ut communiter, & uniuocè prædicantur de deo, & creaturis: & ſic ſunt connotatiua: quia non poſſunt de creatura abſolutè prædicari: eo quòd ſemper connotent præter ſubiectum, pro quo ſupponunt qualitatem ſuperadditam: & quia idem conceptus uniuocè tentus non poteſt eſſe abſolutus, & connotatiuus: impoſsibile eſt: ꝙ de uno prædicetur quidditatiuè: & de alio connotatiuè: niſi fortè unum illorum, de quo prędicatur, eſſet quidditatiuè inferius: ut coloratum prædicatur de nomine albus, ſeu album quidditatiuè: & de nomine homo denominatiuè: Alio modo poſſet accipi ſapiēs (licet non de ui ſermonis) ut pręciſè attribuitur deo: ita quòd nihil ſignificat ſubſtractiuè, uel formaliter extra deum: & ut ualet tantum ſapiens. i. ens, quod ſapit: ſeu increatus iuſtus deus. Et ſi ſic accipitur, eſt conceptus quidditatiuus, & ſi fuerit compoſitus: eſt nobis poſsibilis. Si ſimplex. erit conceptus abſolutus correſpondens ad deus: ſed ille non eſt nobis poſsibilis in uia. Et illo modo accipiendo non prædicatur uniuocè de deo, & creatura: ſicut etiam dicit auctor. ij. quodlibet. quæſtio. iij. quia habet aliud quid nominis, ut attribuitur deo: & aliud, ut attribuitur creaturæ. Primo modo dicitur ſapiēs, quod habet ſapientiam ſibi inhærentem. Secundo dicitur ſapiens, quod eſt ſapientia. ¶ Secundum dubium eſt: quis con- Dub. 2. G ceptuum quidditatiuorum dei ſit ſimplicior, & perfectior. In hoc dubio recitata, & impugnata opin. Sco. ponit doct. opinio. propriam, ſcilicet ꝙ inter quidditatiuos conceptus inferior, & minus communis eſt aliquo modo perfectior conceptu magis communi: & per hoc conceptus, qui eſt præciſè communis deo, & maximè perfectioni, & minus communis eſt perfectior. Inter conceptus uerò nō quidditatiuos compoſitos ille eſt perfectior, qui componitur ex conceptu entis, & tali conceptu perfectiſsimo ſimplici: conceptus tamen dotalis ex omnibus compoſitus eſt perfectiſsimus. ¶ Ex illo patet: ꝙ conceptus infiniti non eſt perfectiſsimus: tum quia nō eſt ſimplex: tum quia eſt negatiuus: ſed affirmatiuus eſt perfectior negatiuo: & ſimplex compoſito. Sed inter conceptus compoſitos negatiuos: compoſitus entis infiniti expreſſius ſignificat maximam perfectionem dei. Quod autem non ſit ſimplex: patet; quia eſt proprius deo: nunc autem talē habere non poſſumus pro ſtatu iſto: uerum inter conceptus compoſitos, conceptus infiniti expreſſus ſignificat maximam perfectionem dei. de hoc clarius ſupra habetur quæſt. ij. prologi. ¶ Tertiū Dub. 3. H dubium uad e contradicta in concluſione ſecunda. Nam uidetur, ꝙ licet conceptus ueri boni, & entis, non ſunt ſimpliciter quidditatiui: tamen reſpectu dei ſunt quidditatiui: quia non important aliquid deo ſuperadditum, ſiue extrinſecum: ſicut enim dicit auctor ꝙ ſapiens in quid prædicatur de deo: licet de creatura prædicatur denominatiuè. Reſpondetur: ſi iſti conceptus accipiuntur, ut præciſè attribuuntur deo: uerum pro uero increato, quod eſt deus: & bonum pro bono increato: nihil aliud extra deum ſignificando: tunc ſunt conceptus ſynonymi: & ita ſunt unus conceptus: non plures ſaltem repræſentatiuè. Sicut etiam ſapientia increata, & iuſtitia increata, & omnes conſimiles conceptus ſignificantes præciſè illud, quod in deo eſt, ſapiētia, iuſtitia, charitas &c. & nihil quomodocunque diſtinctū ſunt ſynonymi & unus conceptus: quia conceptus diuinæ eſſentię. Sed talis conceptus non eſt nobis poſsibilis: ut dictū eſt. de hoc latius in dubio primo.

QVAESTIO. IIII.

VTRVM deū eſſe ſit per ſe notū. Tribus articulis quæ- A ſtio terminabitur. ¶ Pro ar- Arti. 1. ticulo primo notādum pri- Nota. 1 mò: ꝙ cum dicitur propoſitio per ſe nota: per ſe notum non primò conuenit rei: ſed propoſitioni: ut habet doctor. & poſt eum Petrus de Alia. q. iij. artic. ij.

contra Grego.diſt ij. quæſt.j.art. j. qui
ponit complexe ſignificabilia: & eſſe per
H ſe notum attribuit tam propoſitioni, quam
rei ſignificatę per eam: magis tamē rei,
quam propoſitioni. utriuſque opinionē
Nota.2 recitat Oyta.q.iiij. artic. ij. ¶ Notan-
B dum ſecundò, cum dicitur propoſitio per
ſe nota: nō excluditur notitia termino-
rum: nec notitia terminorum eſt cauſa
ſufficiens reſpectu talis notitiæ: ſed cum
terminorum notitia, etiam requiritur
formatio propoſitionis, & ex conſe-
quenti uoluntas imperans intellectui,
ut intelligat. Non tamen idem eſt pro
poſitio contingens euidens: & propoſi
tio per ſe nota ut patuit. quæſt. j prolo-
gi. Nec idem ſufficit, & requiritur ad
utrunq; ut patuit ibidē. ar. j. Sed ad hoc,
quod propoſitio ſit per ſe nota, requiritur:
quod quæcūq; terminorū illorum notitia,
ſiue perfecta, ſiue imperfecta, ſiue confu
ſa, ſiue diſtincta, ſiue intuitiua, ſiue ab-
ſtractiua ſufficiat cum propoſitionis for
matione ad cauſandum notitiam euidē
tem talis propoſitionis. Et dictum eſt
notanter illorum, & non aliorum termi
norum: quia nō ſufficit, nec requiritur
notitia terminorū in uniuerſali ad pro-
poſitionem per ſe notam propriè di-
ctam. Attamen propoſitio per ſe nota
aliquando capitur impropriè: ad cuius. ſ.
notitiam non ſufficit notitia termino
rum incomplexa cum formatione pro-
poſitionis: ſed requiritur aliquid aliud.
Non tamen ſyllogiſmus nec experien-
tia aliqua alicuius extrinſeci realis: ſed
ſufficit ſola exemplificatio. Sic illa dici
tur per ſe nota ex duabus uniuerſalibus
diſpoſitis in modo, & figura ſequitur
uniuerſalis. Sic quædam principia ſcien
tiarum dicuntur per ſe nota, quæ tamē
non ſunt ſimpliciter euidentia. Suppo-
nitur etiam: quod alius eſt terminus uniuer
ſalis: & alius quodlibet ſub eo conten-
tum. Item alius diffinitio: alius diffini-
tum. Item alius terminus in propoſitio
ne deus eſt, quam format beatus cogno
ſcens deum in ſe, & quam nos pro ſtatu
iſto formamus: pro quo deum in ſe non
Nota.3 cognoſcimus, neque diſtinctè: de quo. q.
C j. prologi. diſtin. ij. huius colle. ¶ Tertiò
notandum poſt dicta in doct. j. prologi.
& in collec. iſto ibidem. arti. j. & dub. ij.
quod in deſcriptione propoſitionis per ſe
notæ: auctor per terminos (cum dicit: quod
propoſitio per ſe nota eſt, ad cuius noti
tiam cauſandum ſufficit notitia ſuorum
terminorum &c.) intelligit quandoque
obiectum repręſentatum per extrema
propoſitionis. i. illud, ad quod termina-
tur cognitio ſubiecti, & prædicati: ſiue
ſit conceptus habens eſſe obiectiuum:
ſiue res ad extra terminans cognitionē:
ſiue etiam intelligitur per terminos co
gnitio, aut intellectio ipſa, unde forma
tur propoſitio mentalis: ut in dub. ij. q. j.
prologi huius collect. latius patuit. Et
ita ad hoc, quod propoſitio ſit per ſe nota:
requiritur, quod ſit nota appræhendenti ea
dem obiecta præcisè: per quaſcunq; no
titias ſiue intuitiuas, ſiue abſtractiuas.
Vnde patet: quod in propoſitione, quam
format beatus de deo, & quam nos for
mamus: quia non eſt idem obiectum in
utriſque ideo non ſunt ijdem termini:
quia obiectum propoſitionis beati eſt
deus in ſe, cauſans diſtinctam ſui cogni
tionem, quæ non repræſentat aliquid
diſtinctum a deo, ſaltem unius extremi:
non ſic propoſitionis noſtræ (ut ex præ
ceden. patet) cuius termini, uel ſaltem
unus eſt conceptus communis, uel co-
gnitio indiſtincta. ¶ Quartò notandū, Nota,4
quod propoſitio per ſe nota poſſet breuius D
ſic deſcribi. Eſt propoſitio neceſſaria
non dubitabilis. Vel ſic. Eſt propoſitio
neceſſaria nota ex terminis ſuis proprijs
ex quibus componitur. Intelligendo per
terminum cognitionem mentis, uel ſibi
ſubordinatum. per ly neceſſarium ex-
cluditur propoſitio contingens: per id,
quod ſequitur propoſitio dubitabilis.
¶ Pro articulo ſecundo ponendæ ſunt Arti. 2.
concluſiones, quæ potiſſimum proce-
dunt ſecundum primam deſcriptionem
doct. tactā. ſupra q. j. prologi. ¶ Con- Cōcl. 1.
cluſio prima, quam etiam tenet Pet. & B
Oyta ubi ſupra eſt. Propoſitio deus eſt.
quam pro ſtatu iſto formamus: non eſt
per ſe nota. Probatur: quia eſt dubita-
bilis. Dixit enim inſipiēs in corde ſuo:
non eſt deus. Pſal. liij. ¶ Concluſio ſe- C

cunda, cuius contrarium tenet Grego.
ſed Ocha utranq; partem habet proba-
bilem: ubi ſupra. Propoſitio deus eſt, q̃
format beatus cognoſcens diuinam eſ-
ſentiam in ſe, eſt per ſe nota. Probatur:
quia beatus eam formans neceſſario ei
aſſentit. Non enim poteſt dubitare deū
eſſe, qui habet noticiam dei intuitiuam,
Cōcl. 3. ſiue abſtractiuam. ¶ Concluſio tertia.
F Propoſitio deus eſt, quā nos habemus:
eſt demonſtrabilis per illam, quā habet
beatus: prædicando in maiori conceptū
eſſe de conceptu dei, quem format bea-
tus. & ſubijciendo reſpectu eiuſdem cō-
ceptum dei, quem nos habemus in mi-
nori: & inferendo illam, quam nos ha-
bemus, deus eſt. Hic enim conclu-
ſio dubitabilis infertur ex præmiſsis per
ſe notis. Sed quæritur, cui eſt ſyllogiſ-
mus ille demonſtratio: non beato: quia
ille non dubitat concluſionem: nec uia-
tori: quia ille non habet præmiſſas. Di-
cendum: ꝙ eſt demonſtratio beato: &
licet non dubitet concluſionem: tamen
eſt dubitabilis ſibi, & alijs: quia ſi beatus
deſineret eſſe beatus: ita ꝙ perderet no
titiam diſtinctam diuinæ eſſentiæ: poſſet
eam dubitare: nec oportet ad hoc, ꝙ
ſyllogiſmus ſit demonſtratio ꝙ conclu
ſio actu dubitetur: ſed ſufficit: ꝙ ſit dubi
tabilis: ut in doct. habetur in prologo.
¶ Quantum ad articulum tertium eſt du
Arti. 3. Dub. 1. bium contra primas duas concluſiones
G Nam illa propoſitio deus eſt, quam nos
formamus, eſt ſynonyma illi: deus eſt:
quam beatus format: ergo ſi una eſt per
ſe nota, etiam alia. Antecedens proba-
tur: quia extrema ſunt ſynonyma: nam
utrobique ſubijcitur ille terminus deus:
& utrobique prædicatur uerbum eſt: uel
participium ens incluſum: & neuter æ-
quiuocatur: ergo ſunt ſynonymi: quia
omne idem ſignum non æquiuocatum
eſt ſibi ſynonymum. Nec refert: ꝙ bea
tus formans illam deus eſt: uidet intui-
tiuè deum: & non uiator eandem for-
mans: quoniam hæc propoſitio Ioannes
currit, eadē eſt formata a uidente Ioan
nem currere: & a non uidente. Alioqn
ſi illa, quæ formatur a uidente Ioannē
currere, eſſet alia: eſſet per ſe nota: quia
omni formanti eam indubitabilis eſt, &
euidenter nota: quod tamen falſum eſt:
quia eſt contingens. ¶ Ad hoc dicendū: H
ꝙ propoſitio deus eſt, quam nos for-
mamus non eſt ſynonyma ei, quam bea-
tus format: neque extrema ſunt ſyno-
nyma: quia alius cōceptus ſubijcitur in
propoſitione beati. ſ. ſimplex & abſolu-
tus deitatis: & diſtinctus & alius in no-
ſtra: in noſtra enim ſubijcitur cōceptus,
uel communis uel connotatiuus, uel
complexus: qui non eſt ſynonymus ſub
iecto beati. ¶ Si dicis: deus ē terminus
abſolutus: & uolo, ꝙ ſic accipiatur in no
ſtra propoſitione. Dicendum: ꝙ illa uox
deus poteſt eſſe abſoluta pro quanto ſub
ordinatur conceptui abſoluto: ſed illum
non poteſt formare uiator: ſed inquan-
tum ſubordinatur conceptui, quem for
mat uiator non eſt abſoluta: ſed uel cō
plexa uel connotatiua. ¶ Et per hoc ad I
illud, quod additur: non refert ꝙ beatus
uidet intuitiuè deum &c. Negetur illud:
immo multum refert. Nā propter hoc,
quia beatus uidet: format conceptum
ſpecie diſtinctum ab eo, quem nos for-
mamus. Et ad probationem iſta Ioānes
currit, eſt eadem: ſiue formetur a uiden
te Ioannem, ſiue a non uidente. Re-
ſpondetur uocando eaſdem propoſitio
nes, ꝓpoſitiones ſynonymas: diſtinguo:
quia uel non uidens Ioannem currere:
aliquando uidit Ioannem currere: licet
nunc non uideat: & ita ad prolationem
uocis Ioannes format nunc notitiam
abſtractiuam diſtinctam Ioānis: tunc ſunt
ſynonymi. Et licet notitia intuitiua Io-
an. in uidente eum: & abſtractiua in nō
uidente eum ſpecie differant: ſunt tamē
ſynonymę: ut ſupra. q. j. prologi. Si uerò
non uidens Ioann. currere: nunquam
uidit Ioan. licet formet eandem uoca-
lem Ioannes currit: tamen non eādem
mentalem. Non conceptus, quem ipſe
format de Ioanne, non eſt ſynonymus
illi, quem format uidens Ioā.
eſt enim uel comple-
xus, uel conno
tatiuus.

QVAE

QVAESTIO. V.

A

Vtrū uniuerſale cōmuniſſimū ſit primum cognitū a nobis.

VTRVM uniuerſale communiſſimum ſit primum cognitum a nobis. ❡ Iſta quæſtio ſicut uerba ſonant: quærit de ordine obiectorum adinuicem in quarum cognita: & poſſet ſimiliter moueri de ordine cognitionū: & quodammodo dependet eius ſolutio ex ſecunda: nam eo ordine obiectum cognoſcitur: quo eius cognitio a potentia elicitur: cum ſit impoſsibile obiectum cognoſcere: niſi per actum cognoſcēdi a potentia elicitum: ſaltem in creatura: de qua modo loquimur: ideo cognito ordine cognitionum patet ordo obiectorum cognitorum. Quod etiam quæſtio inueſtigat: an primum cognitum ſit ſingulare: dūtaxat locum habet ſecundum opinionem tenētem uniuerſalem conceptum eſſe obiectum cognitionis uniuerſalis: & habere in mente tm̄ eſſe obiectiuum: quia ſecundum oppoſitam opinionem tenentem, ꝙ talia ficta non ſunt ponenda: quodq́; uniuerſale nihil ſit niſi cognitio uniuerſalis: aut ſignum ſibi ſubordinatum: quod eſt res quædā ſingularis: licet uniuerſaliter repræſentet, & ideo dicatur uniuerſalis: non in eſſendo, ſed repræſentando: nulla eſt quæſtio. Cum enim eſſe cognoſcibile ſit ſingulare: certum eſt, ꝙ primum cognitum: & medium & ultimum eſt ſingulare: eo ꝙ quicquid cognoſcitur, eſt ſingulare. Nec habet quæſtio dubium, ſi fieret cōparatio obiecti cogniti ad cognitionē: quia cum cognitio, quæ eſt actus cognoſcentis non cognoſcitur niſi per actum reflexum: certum eſt: ꝙ prius actu recto cognoſcitur obiectum ſingulare quàm ipſe actus rectus actu reflexo, ad minus prius natura. Difficultas ergo non eſt niſi de ordine cognitionum, quo præcedat aliam generatione. Secundum illā opinionem in tribus articulis ſtabit deciſio quæſtionis. Primo recitatur a doctore in ſcripto ſuo primo apud Scot. diſt. iij. q. ij. qui tenet, ꝙ communiſſimū non eſt prius notum: ſed ſpecies ſpecialiſſima illius ſingularis, quod fortius mouet ſenſum. Et intelligitur ſecundū eum quæſtio de primitate generationis, & impugnatur a doc. multum late & diffuſe. De hinc recitatur opinio ſancti Tho. part. j. q. lxxxv. art. iij. & ſimiliter impugnatur. Poſt hæc auctor ponit opinionē propriam: ut patet in doct. Arti. 1. ❡ Notandū ergo pro articulo primo ſuppoſita diſt. Nota. 1 de obiecto primo potentiæ ex. q. j. diſt. B huius. & diſt. xxxv. q. iij. ꝙ cognitionū quædam eſt confuſa: quædam diſtincta. Cognitio rei diſtincta eſt, qua quicquid eſt cognitio eſſentiale patet potentiæ. Cognitio confuſa eſt, qua aliquid eſſentiale, uel intrinſecum obiecto patet potentiæ & aliquid latet. Sicut cū cognoſcūtur diſsimilia in eſſentijs, figuris, uel maioritate, aut minoritate, quæ tn̄ non poſſunt diſcerni. Vide ad idem dicta in q. ij. diſt. huius, & q. ij prologi. ❡ Secundō Nota. 2 C notandum: aliud eſt cognoſcere confuſum: aliud cognoſcere confuſe. Cognoſcere confuſum eſt, dum cognoſcit totum habens partes intrinſecas: uel qn̄ cognoſcitur uniuerſale cōmune ad multa: & tn̄ quodlibet illorum poteſt diſtincte cognoſci. Sed cognoſcere confuſe dupliciter accipitur. Proprie: qn̄. ſ. aliquid cognoſcitur: & tn̄ non quodlibet intrinſecum ſibi patet potentiæ: & illo modo ſolum totum includens partes confuſe cognoſcitur. Improprie (hoc eſt in conceptu) aliquid dicitur cognoſci: quia aliquid aliud, quod eſt ſibi commune cognoſcitur: uel aliquod proprium includens cōmune, uel connotans, quod nō eſt ipſum cognoſcitur: uel qn̄ aliquod cognoſcitur, nec cognitione ſimplici propria: nec æquiualenti: hic uerò accipitur cognoſcere confuſe proprie: non Nota. 3 D improprie. ❡ Tertio notandum: ꝙ quidam conceptus eſt ſimplex nō includēs plures conceptus ſuo modo ſicut compoſitum actualiter plures res reales: materiam. ſ. & formam includit: per oppoſitum conceptus compoſitus. Notandum etiam eſt: ꝙ doct. reſpondet ſecundum opinionē tenentem conceptus eſſe Arti. 2. obiecta cognitionum. Cōcl. 1. ❡ Quantū ad articulum ſecundum, eſt concluſio prima. E

Primum cognitũ a nobis ab intellectu
primitate generationis ẽ ſingulare. Pro
batur: quia illud, quod primò cognoſcitũ
ab aliqua potẽtia ſub aliqua ratione: ſub
illa ratione præcedit actũ illius potentiæ:
ſed ſolum ſingulare ſub rõne ſingularis
præcedit actum potentiæ: ergo. Maior
patet: quia nulla potentia facit primum
ſuum obiectum: nec rationem oſtenſiuã
ſui obiecti. ¶ Item ubi potentia prior
terminatur: ibi incipit poſterior: ſed ſen
ſitiua terminatur in ſingulari: ergo a ſin
gulari incipit potentia intellectiua. ¶ Itẽ
in potentijs ordinatis: in quodcunque
obiectum poteſt potẽtia inferior: in idẽ
& ſub eadem rõne poteſt potentia ſupe
rior: ut patet de intellectu, & uoluntate
& de potentijs ſenſitiuis exteriori, & in
teriori. Sed ſenſus & intellectus ſunt po
tentiæ ordinatæ; & ſenſus poteſt primò
Cócl. 2. in ſingulare: ergo & intellectus. ¶ Con
F clusio ſecunda. Primum diſtincte cogni
tum ab intellectu poteſt eſſe ſingulare.
Probatur: quia primum diſtinctè cogni-
tũ a ſenſu poteſt eſſe ſingulare: ergo ẽt
ab intellectu. ¶ Item ſingulare poteſt
cognoſci nullo uniuerſali cognito: er-
go &c. Añs patet: quia res poteſt cogno
ſci: nullo quod non eſt de eius eſſentia
cognito. ſed uniuerſale non eſt de eſſen
tia cuiuſcunq; ſingularis: ut ex priorib⁹
patet. Et ẽ ſenſus huius propõnis. Prima
cognitio intellect⁹ põt eẽ ſingularis. Et
ſenſus primæ. Prima cognitio itellectus
primitate gñrationis ẽ ſingularis. Auct.
uerò pſequitur de cõceptu: ut ẽ obiectũ
cognitionis per totã quæſtionem. Et ſe-
Cócl. 3 cundũ hoc propoſitiones hic poſitæ ue
niunt intelligendæ. ¶ Concluſio tertia.
Aliquod aliud a ſingulari poteſt eſſe pri
mum diſtinctè cognitum ab intellectu.
Patet: quia ſtante cognitione confuſa
alicuius ſenſualis, poteſt ſtare cognitio
confuſa eiuſdem in intellectu: ab illa po
teſt abſtrahere intellectus conceptũ uni
uerſalem ſimpliciter ſimplicem ante co
gnitionem cuiuſcunq: alterius rei ſingu
laris: & ille conceptus ſimpliciter ſim-
plex diſtinctè cognoſcitur: quia ſimplex
non poteſt niſi diſtinctè cognoſci; quia
dum cognoſcitur (eo ꝙ ſimplex partes
non habet) nihil eius latet: aut enim to
tum cognoſcitur: aut totum ignoratur.
¶ Concluſio quarta. Solum ſingulare Cócl. 4
poteſt confuſè cognoſci. Patet: quia ſo G
lum compoſitum, cuius aliquid latet: &
aliquid patet: poteſt cognoſci confuſe:
tale autem ſolum eſt res ſingularis in-
cludens multas partes. Maior patet ex
notabili. Minor patet: quia tale nõ po-
teſt eſſe conceptus: quia nec ſimplex:
quia talis non poteſt confuſè cognoſci:
nec compoſitus: quia talis nõ poteſt co
gnoſci, niſi omnes partes eius cognoſcã
tur: quia earum eſſe nihil eſt niſi cogno
ſci: & ſic nihil eius latet: quare ſi cogno
ſcitur, diſtinctè cognoſcitur. ¶ Conclu Cõcl. 5.
ſio quinta. Non ſemper totus ordo cõ
fuſè cognoſcendi præcedit totum ordi
nem diſtinctè cognoſcendi. Patet: quia
aliqñ primum cognitum primitate gene
rationis eſt diſtinctè cognitum ab intel
lectu: qñ. ſ. aliquid eſt diſtinctè ſeplatũ. Cõcl. 6.
¶ Ex illis ſequitur cõcluſio ſexta ad quæ-
ſtionem reſponſiua: ꝙ cõmuniſſimum
non eſt primum cognitum a nobis. Pa-
tet ex præcedentibus concluſionibus.
¶ Plura notanda tangit auctor in ſolu-
tione rationum, quæ hic propter breui
tatem omittuntur. uide doct. ¶ Quantũ Arti. 3. Dub. 1. H
ad articulum tertium, dubitatur contra
concluſionem primam. Cauſa naturalis
primò agit ad effectum perfectiſſimum,
in quem poteſt: & cũ cognitio ſpeciei
ſpecialiſſimæ ſit perfectiſſima cognitio
illa primò cauſabitur: & ita non ſingulã
re. Reſpondetur breuiter: ꝙ ratio acci-
pit falſum, nec concludit: non enim cau
ſa naturalis ſemper agit primò ad perfe
ctiſſimum effectum, in quem poteſt. Pa-
tet. Nam intellectio præcedit dilectio-
nem, quæ tamen eſt nobilior cognitio
ne. Præterea maior eſt falſa; quia con-
ceptus ſpecialiſſimè non eſt perfectiſſi-
mus effectus: in quem poſſunt illæ cau-
ſæ naturales: ſed cognitio ſingularis eſt
perfectior: & ita nõ procedit ratio. Sco
ti. ¶ Secundum dubium poſſet hic mo- Dub. 2.
ueri de ordine generationis cognitio-
num: ſed per doct. hoc tan-
gitur in quæſt. ſequẽti
hic omittitur.

QVÆSTIO. VI.

A

VTRVM prima notitia intellectus primitate generationis ſit notitia intuitiua alicuius ſingularis. ¶ In hac quæſtione doc. primò recitat opinionē ſancti Tho.par.j.q.lxxxvj. ar.j.tenentem: quod intellectus noſter primò & directè nō poteſt cognoſcere ſingulare in rebus materialibus: quia primū ſingularitatis in rebus materialibus eſt materia: ſed poteſt ſingulare cognoſcere ſolum per quandam reflexionem. Deinde recitatur opi. Henrici Gandauen. v.quodli.q.xv.& viij.quodlib. q.xij. qui eandem ponit concluſionem. Adducuntur tñ multæ auctoritates pro hac opinione, quas doctor impugnat: uide in ſcripto ſuo. Itaq; quæſtio illa pro maxima parte fundatur in ſolutione auctoritatum militantium contra prius dicta doct. & dependet eius defectus ex prius dictis. Habebit ergo quæſtionis deciſio tres breues articulos. Primus ordinem generationis cognitionum pro ſtatu illo explicabit. Secundus concluſiones recitabit. Tertius dubium mouebit. ¶ Pro

Arti. i.
B

articulo primo, & pro clariori intellectu dicendorum, eſt hic notādum breuiter de ordinata cognitionum generatione. Et primò de operatione ſenſitiua cognitiua: quod pro ſtatu uitæ huius omnis noſtra cognitio incipit a ſenſu. ¶ Eſt ergo

De operatione ſenſus.

prima cognitio primitate generationis ſenſatio exterior: quę cauſatur immediatè ab obiecto. Immediatè dico, ideſt ſine cognitione media: ſiue ponatur ſpecies media, ſiue non: de quo in.ij.quæſtio.ij. diſtinctio.iij. Hæc notitia eſt intuitiua: quia ea cognoſco rem ſenſatā eſſe: & dependet ab obiecto non ſolum in fieri: ſed etiam in eſſe. Vnde remoto obiecto ſtatim corrūpitur hęc cognitio: hæc ſingulariter repræſentat obiectum, ideſt qualitates ſenſibiles tam proprias, quàm communes. ¶ Secunda cognitio eſt cognitio eiuſdem ſubiecti, quam elicit ſenſus communis: eodem modo repræſentans obiectum ſicut cognitio prima: & cum hoc ut ſenſatum, uel uiſum &c. Nam ſenſus interior eſt, qui iudicat de actibus ſenſuum exteriorum. Prima enim uiſione, ſcilicet exteriori non cognoſco me uidere: quia nonnunquam aliquis uidet neſciens ſe uidere. Illa cognitio ſimiliter eſt intuitiua: quoniam ea euidenter cognoſco me ſentire: quæ ſimiliter cedente prima ſenſatione corrumpitur: huius obiectum eſt res ſenſata: & cum hoc ſenſatio exterior. ¶ Tertia notitia eſt ſynonyma ſecundæ: manens remoto obiecto. etiam ceſſante ſenſatione exteriore: per quam cogito de re etiam abſente. Siquidem experimur: quòd uidentes rem aliquam: ipſa amota ab oculis adhuc manet in nobis notitia quædam, quæ repræſentat rem diſtinctè: & eodem modo, quo noui præſentem: & hæc non eſt aliqua duarum pręcedentium: quia per illam non poſſumus euidenter ſcire aliquam ueritatem contingentem de re cognita: ſicut per præcedentem: ergo diſtinguitur ab eis. Et ita non eſt intuitiua: ſed abſtractiua: quia abſtrahit ab exiſtentia rei hic & nunc, ideſt per eam non poſſumus euidenter ſcire de re, quam repręſentat an ſit, uel non: an ſit hic, uel ibi: eſt tamen notitia rei diſtincta. ¶ Quarta eſt cognitio memoratiua, quæ formatur per ſpecies, uel habitus a prioribus cognitionibus deciſas, uel deciſos in organo memoriæ reſeruatos. Et illa cognitio memoratiua cum obiecto important tempus præteritum, ideſt importat obiectum ut prius etiam cognitum. Hæc notitia etiam abſtractiua eſt ſicut tertia, & diſtincta uel rei in ſe: ſed non intuitiua. ¶ Hæ quatuor notitiæ ſenſitiuæ ſunt ſimplices: quæ regulariter producuntur de quolibet obiecto ſenſato: præſertim tres primæ, quæ ſunt rei in ſe diſtinctæ ſingulares, & materiales inhærentes organo ſenſus, quod eſt compoſitum ex corpore, & anima ſenſitiua. Quarum primę duæ ſunt intuitiuę: poſteriores duæ abſtractiuæ. ¶ Deinde & alias cognitiones elicit ſenſus, ponens conuenien-

tiam, & differentiam ſenſibiliũ: & componit ſpecies diuerſas formans cognitionem rerum non ſenſatarum: ſed totũ licet ſecundum partes pura in ſomno, & uigilia. Et ſecundum multos componit, & diuidit per uirtutem æſtimatiuam: ſecundum quoſdam etiam elicit ſpeciem non ſenſatam .i. format cognitionẽ repræſentantem rem ſub circũſtantia ſenſu exteriori non perceptibili: ut cũ eſt circũſtantia nociui, uel inimicitiæ, ut ouis uiſo lupo propter ꝙ fugit: ſed ſuperfluũ uidetur ponere hanc notitiã: ut probat auctor diſt. iij. q. ij. & in hoc terminatur tota operatio ſenſitiua cognitiua.

De operatione intellectus.

C ¶ Intellectus uerò, qui eſt potentia ſuperior, operationem ſuã incipit a ſenſibus: neque .n. non ſentiens intelligit. iij. de anima. Prima ergo cognitio intellectiua: eſt cognitio ſingularis rei ſenſatæ, ſynonyma ſenſationi interiori, quæ interior uocatur phantaſma. Dicitur autem intellectio prima a ſenſatione interiori: quia illa eſt penitus immaterialis inhærens tantum intellectui, & non organo. A qualibet autem ſenſatione interiori poteſt generari intellectio eius in anima: quia in quodcunque obiectũ poteſt potentia inferior: In idem & ſub eadem ratione poteſt & ſuperior in potentijs ordinatis: ut patet de ſenſu exteriori, & interiori: de intellectu, & uoluntate. ¶ A notitia ergo prima intellectiua intuitiua abſtrahit intellectiuam abſtractiuam ſingularem uagam, ſicut ſenſus. Deinde abſtrahit duplicem notitiam: ſingularẽ & communem. Singularem: nam habita ſingulari uaga ſignificante multas circũſtantias ſenſu perceptibiles: conſiderãs aliquas uariari alijs manentibus abſtrahit duos conceptus: unũ eius, quod mutatur: alium repręſentantem pręciſè illud, quod manet immutatum: & omnes ſunt ſingulares: nec ab illa abſtractione ceſſat, donec perueniat ad cõceptus ſimplices ſignificantes tñ unam qualitatẽ abſolute. Item conſiderans plura ſingularia conuenientia ſibi ſimiliora inter ſe in aliquibus, q̃ cũ alijs abſtrahit conceptum communem adęquatè repręſentantem huiuſmodi conuenientia. Et ſi fuerit cõuenientia eſſentialis: poteſt formare conceptum abſolutum: ſi accidentalis: format conceptum connotatiuũ: A & ſecundum ꝙ conuenientiæ ſunt plurium, uel paucorum, format conceptus magis, uel minus communes. In his tñ conceptibus abſtractis ſiue ſingularibus, ſiue communibus non eſt determinatus ordo: ſed nunc prius unum format. nũc alium: ſecundum ꝙ occurrunt mutationes rerum, uel ſingularia diuerſa nunc eiuſdem ſpeciei nunc diuerſarum ſpecierum, uel generum. Et idem conceptus ſpeciei non pręſupponit conceptum generis, nec e conuerſo: quia nũc ille prius formatur: nunc ille: cõceptus tamen ſingulares rerum ſenſatarum pręſupponuntur omnibus alijs. ¶ Deinde intellectus negotiatur circa conceptus coniungendo eos: faciendo complexa propoſitionalia, & non propoſitionalia. Idem ex propoſitionibus ſyllogiſmos facit, & alios diſcurſus conſequẽtionales, quibus inquirit ex notis ignota.

Arti. 2. Cõcl. 1. D

Pro articulo ſecundo eſt hæc concluſio prima. Singulare intelligitur. Patet ex præcedenti quæſtione. Item ſi non: uel propter perfectionem, uel imperfectionem ipſius intellectus non poſſet intelligi. Non propter imperfectionem quia ſenſus eſt imperfectior: & tamẽ cognoſcit ſingulare: nec propter perfectionẽ intellectus: q̃a aut ex eo, ꝙ non poteſt intelligere tam imperfectũ: ſicut eſt ſingulare materiale: ſed hoc nõ: quia ſingulare eſt perfectius uniuerſali. Nam uniuerſale abſtractũ a ſingularibus nõ eſt perfectius ſingulari. Aut quia nõ poteſt immutari ab aliquo materiali: nec recipere materiale. Sed hoc non quia quodcunq; fuerit, quo immutatur ad intelligendum uniuerſale ſiue ſpecies intelligibilis, ſiue actus intelligendi, ſiue habitus ſecundum communiter loquentes: per illud poteſt immutari ad intelligendum ſingulare. Et licet res ſingularis ſit materialis: tamen ſpecies intelligibilis, quæ immutat, uel recipitur in intellectu (ſecundum ponentes ſpecies) & ſimiliter intellectus agens, ideſt actus intelligendi, uel intellectus habens in ſe actũ:

ita

tū ut totum illud dicat intellectus agēs: eſt immaterialis: non enim lapis eſt in anima: ſed ſpecies eius. Præterea anima ſeparata poteſt intelligere ſingulare materiale. ergo eadem ratione coniuncta. Item obiectum dicitur recipi intellectu: quia actus intelligendi, qui eſt illius obiecti eſt intellectu. ꝗ Concluſio
Cōcl. 2. E ſecunda. Prima notitia ſingularis eſt intuitiua. Probatio: aliqua notitia ſingularis intellectus eſt intuitiua: quia niſi ſic, nulla ueritas contingens poſſet euidenter cognoſci ab intellectu: ſed notitia intuitiua non eſt poſterior abſtractiua: ut patet. q. 1. prologi. ergo &c. ꝗ Concluſio tertia. Singulare ſenſibile primò intelligitur. Probatur: quia prima notitia intellectus noſtri pro ſtatu iſto eſt notitia ſingularis ſenſibilis. Patet: quia qđ primò ſenſatur a ſenſu, primò intelligitur ab intellectu: quia in potentijs ordinatis quicquid, & ſub eadem ratione poteſt potentia inferior: id & ſub eadem ratione poteſt ſuperior. Quod patet de ſenſu exteriori, & interiori, & appetitu, intellectu, uoluntate: ut dictum eſt ſupra. Nec ualet hic euaſio ſancti Thom. ſi diceret ꝙ uirtus ſuperior poteſt in id in quod inferior: ſed modo eminentiori. Hoc latè improbat doc. in ſcripto primo. ꝗ Pro articulo tertio du-
Cōcl 3

Arti. 3. F bitatur circa nūc dicta. ſ. ꝙ cognitio noſtra ortum habet a ſingularibus. Nam uidetur: ꝙ cognitio noſtra incipit ab uniuerſalibus: quia ſenſu cognoſcuntur res conceptu uniuerſaliori: & deinde minus uniuerſali: ut patet in cognoſcente rem a remotis, quæ primò iudicatur corpus: deinde animal: deinde homo: ultimò Ioannes, uel Petrus. ꝗ Similiter pueri primò uocant omnes uiros patres: & omnes fœminas matres: deinde diſcernunt unumquodque. ꝗ Ad hoc adducuntur multæ auctoritates philoſophi, & cōmenta. & poſſet ſimile oſtendi de fatuis, ſicut de pueris. Et tamen illud nō uidetur eſſe uerum, niſi uniuerſale eſſet
Rñſio. primo intellectu. ꝗ Ad illa dicitur bre-
G uiter poſt doctorem, qui materiam iſtam latè, & clarè proſequitur. Primò, ꝙ eſt contra opi. omnium, ꝙ uniuerſale prius ſentitur, quàm ſingulare. ꝗ Secundò dicitur: ꝙ ſicut eſt in pueris, ꝙ primò omnes uiros patres, & omnes fœminas matres appellant, & deinde diſcernunt unū quodque: ita etiam eſt in fatuis, & uſu rationis carentibus: & ſimiliter in brutis: & tamen nō cognoſcunt uniuerſale. Et loquitur auctor ſecundum opi. de fictis, ꝙ conceptus eſt obiectum cognitionis. ꝗ Secundum aliam opi. talis cognitio nō eſt uniuerſalis: ſed ſingularis. Cum ergo uniuerſale non ſit niſi in intellectu & per operationem intellectus: ergo talia faciunt pueri per notitiam ſenſitiuam tantum. ꝗ Tertiò dicitur & ſequitur corollariè ex præfatis: ꝙ primò intelligitur ſingulare ſicut primò Corol.
ſentitur ſingulare. Attamen aliqua cognitio ſingularis tam ſenſitiua quàm intellectiua, ſiue partialiter, ſiue totaliter, eſt ſufficiens ad diſcernendum id, quod ſenſu apprehenditur ab alio: & aliqua ad hoc non ſufficit: niſi forte ad diſcernendum a paucis: & aliquando una res poteſt diſcerni a paucioribus, & alia a pluribus. Exempli gratia. Agnus nō diſcernit hanc ouem ab illa: et tamē diſcernit ouem a lupo boue, uel aſino. Quandoq; unam albam ouē ab alia non diſcernit: ſed diſcernit albam a nigra. Et tandem diſcernit matrem ab alijs omnibus. Illa nobis innoteſcunt per ſenſus. Et ratio huius eſſe poteſt: quia potentia appræhenſiua creata non poteſt unum diſcernere ab alio: niſi propter aliquam diſsimilitudinem compræhenſorum, ſiue appræhenſorum per ſenſum: non curando an illa diſsimilitudo ſit in uoce, figura, loco, ſitu, qualitate inter ipſa appræhenſa. Et quia ouis non ſtatim cognoſcit omnia talia diſtincte: non ſtatim poteſt unum ab alio diſcernere. ꝗ Præterea inter ipſa diſtincta quandoque magna reperitur ſimilitudo: ita ꝙ diſtincta notitia unius non ſufficit ad diſcernendum hoc ab alio confusè cognito: & tamen ſuper cognoſcitur ſingulare. An autem talis notitia ſit ipſa notitia appræhenſiua, uel diſtinguatur ab ea: alias patebit. ꝗ Et ſi dicitur: ꝙ hoc eſt contra proceſ- H
ſum philoſophi. j. Phyſ. ubi dicit: ꝙ no-

bis manifeſtiſſima ſunt,& certa cōfuſa
magis. ¶ Secundò dicit, ꝙ ex uniuerſa-
libus in ſingulare oportet deuenire. ¶ Itē
cōmentator cōmen. iiij. Oportet nos
procedere de rebus uniuerſalib⁹ ad par
ticulares &c. ¶ Ad illa dicitur. Primum:
ꝙ nomen commune, & notitia magis
uniuerſalis dupliciter ſumitur. Eſt enim
commune per prædicationem eſſentia,
lem:& eſt commune per prædicationē
denominatiuam. Commune per prædi
cationem eſſentialem eſt,quod prædica
tur de pluribus in quid, & per ſe primo
modo,q̃ aliud:& ſic animal eſt cōius, q̃
homo:& corpus,quàm animal. Aliud
eſt communius non per prædicationem
in quid,& per ſe primo modo:ſed p præ
dicationem denominatiuā, & quaſi per
ſe ſecundo modo. Et iſto modo motu
localis eſt quid cōmunius:q̃ coloratum,
uel color:quia motus localis in pluribus
inuenitur quā color. Omne enim colo
ratum poteſt moueri:ſed non oē, quod
poteſt moueri,eſt coloratum. Sic luci-
dum eſt communius, q̃ coloratum:quia
in pluribus inuenitur per prædicationē.
¶ Item æquiuocatio eſt de notitia uni-
uerſalioris:quia quędam eſt notitia com
plexa:quædam incomplexa. Similiter
aliquod incomplexum eſſe prius notū
alio poteſt intelligi dupliciter. Vel quia
hoc poteſt eſſe prius notum ex eo:quia
eſt in potentia propinqua ad notitiam
alterius. Vel quia neceſſario eſt notum
ante notitiam alterius. Ita ꝙ ſequitur:
aliquid eſt notum:ergo hoc eſt notum.
& non econuerſo. ¶ Per hoc ad argu-
menta dici poteſt:ꝙ intētio philoſophi
& commentatoris eſt dūtaxat uelle tra
dere ordinem libri phyſicorum ad alios
libros naturales. Et ꝙ in tradendo ſciē
tiam aliquam procedendum eſt eo ordi
ne,quo communitas hominum audien-
tium doctrinam talem poteſt facilius ca
pere,& addiſcere. Nunc autē ea,de qui
bus tractatur in libris phyſicorum: ſunt
uniuerſaliora primò uel ſecundo modo:
q̃ ea,quę tractanē in aliis libris:ideo ſunt
ut frequēter magis manifeſta. Et ſic de
uniuerſalibus procedere oportet ad par
ticularia: q̃uis ēt e regione aliquib⁹ par
ticularia ſint magis facilia,q̃ uniuerſalia
hæc late proſequitur doc. Cū ergo dicit Cōfuſa.
philoſophus.j.Phyſ. ꝙ nobis manifeſtiſſi
ma ſunt,& certa cōfuſa magis.cōment.
cōm.iij.per confuſa intelligit cōpoſita
ſiue ſint cōpoſita,ut res componitur ex
ſuis partibus:ſiue ut diffinitum dr̄ cōpo
ni ex diffinitione:ſiue ut cōmune dicitē
componi ex contentis ſub eo:quos tres
modos cōpoſitionis tāgit cōmen. com
v. j.Phyſ. Et talia confuſa,ſiue cōpoſita.
ſunt notiora, & certa magis. primo mō
capiendo notiora:quia.ſ. conferunt ad
notitiam alterius: non autē ſecūdo mō
accipiendo notiora. ¶ Ad ſecundā auct. K
patuit: quia oportet ex generalioribus
deſcendere ad particularia. ¶ Ad tertiā
auct. dr̄ conſimiliter: ꝙ totum ſecundū
ſenſum notius eſt:qa pauciora ſufficiūt
ad notitiam totius (ut totū aliquod ab
alio toto diſcernatur) q̃ ad diſcernen-
dum partes totius inter ſe diſtinctas:qa
qñque minor propinquitas, & diſtincta
ſufficit ad diſcernendum totum a toto,
q̃ partem a parte. ¶ In genere ergo ſe-
cundum mentem doctoris,cōmentator
intelligit, ꝙ uniuerſalia a cōitate faci-
lius cognoſcuntur. notanter addit a cō
munitate. Et illa eſt generalis reſponſio
ad oēs illas auctoritates philoſophi, &
cōmentatoris. ¶ Plura autē tangit do
ctor ponēs notabilē proceſſum tam ſen
ſus,q̃ intellectus in operationibus ſuis
circa ſingulare ſenſatum. ¶ Item ꝙ in-
tellectus agens, & poſſibilis non diſtin-
guantur. Et ad quid ponitur intellectus
agens: quæ(& alia) uideri poſſunt in li-
tera. ¶ Itē quō agnus ſub ſpeciebus ſen
ſatis æquiualenter cognoſcit inimicitiā
lupi.uide.q.ij.diſtin.huius in doctore.

QVAESTIO. VII.

VTRVM ſingulare poſſit A
diſtinctè cognoſci ante co
gnitionem entis,uel cuiuſ-
cunq; uniuerſalis. ¶ Tribus
articulis, quæſtio terminabitur. ¶ Arti Arti. 1.
culus primus ponet multiplicē acceptio
nem nois cōpræhēdere. Accipitur.n.cō
prehendere quintupliciter. Primò gene

taliter:ut eſt idem, quod cōprehendere: & ſic accipitur pro oi cognitione. Scđo modo accipitur pro notitia rei diſtincta qua.ſ.nihil latet, quod eſt de eſſentia rei cognitæ: ſed quicquid eſt intrinſecum, patet. Tertiò accipitur pro lympidiſſima & perfectiſſima rei cognitione, q̄ poteſt eſſe rei ipſius. Quartò ꝓ notitia rei ſub oībus prędicabilibus de re ipſa. Quintò pro notitia rei diſtincta: & tantæ perfectionis in actu: quāta eſt perfectio rei cognitæ.

Arti. 2. Côc u. B ¶ Pro articulo ſecundo eſt hæc cōcluſio unica. Cognitio diſtincta ſingularis nō requirit neceſſariò diſtinctā notitiam cuiuſcunq; uniuerſalis. Probatur: qa quodlib. pōt diſtinctè cognoſci ſine illo, quod nō eſt de eius eſſentia: ſed nullum uniuerſale eſt de eſſentia ſingularis: quia uniuerſale eſt ens rōnis, & ſingulare ens reale: ſed nullū ens rōnis eſt de eſſentia, & qdditate realitatis ſingularis. de hoc ſupra. q. vj. Ex quo patet: ꝙ res poteſt diſtinctè cognoſci abſq; eius diffinitione quidditatiuo: diffinitio ei quidditatiua non eſt res ipſa cognita &c. de hoc infra in dub. iij. art. iij.

Arti. 3. Dub. 1. C ¶ Pro artic. tertio dubitatur primò circa ꝓbationem cōcluſionis. Si enim ſtaret: ſequeretur, ꝙ quicquid diſtinctè cognoſceretur, illud cōpræhenderetur: quod tñ falſum ē: quia deus poteſt a creatura diſtinctè cognoſci: non tñ cōpręhendi. Sequela probatur: quia qñcunq; aliquid ſic cognoſcitur, ꝙ nihil eius latet ad eius notitiam diſtinctam requiſitū, illud cōprehēditur: ſed deus poteſt a creatura diſtinctè cognoſci: ergo poſſet ab intellectu creato cōpræhendi. ¶ Ad illud dr̄ ſuppoſita acceptione nois cōprehendere multiplici. Deus primo, & ſecūdo modis cōpræhenditur ab intellectu creato. Sed tertio, & quarto modis nec deus, nec creatura compræhēditur a creatura: ſed a ſolo deo. Quinto modo poteſt creatura a creatura cōpræhendi: ſed non deus. Per hoc ad rationes dubij patet.

Dub. 2. D ¶ Secundò dubitatur. Nā ſingulare non poteſt intelligi ſine uniuerſali. Probatio: quia impoſſibile eſt intelligere hunc hominē, non intelligendo animal. Ad hoc dr̄ negādo aſſumptum. Et ad probationem conceditur: ꝙ ſecundū ſuppoſitionem perſonalem extremorū, impoſſibile eſt intelligere hunc hoiem non intelligendo animal: non autē ſecundū ſuppoſitionem materialē, uel ſimplicem. Sic eīn poſſibile eſt intelligere hūc hoiem, non intelligendo animal. Cum.n. alius, & alius ſit conceptus hois, & aialis: poteſt unus formari ſine alio.

¶ Dubitatur tertiò, qūo uerū eſt: ꝙ res poteſt diſtinctè cognoſci abſque eius diffinitione quidditatiua: ſi.n. hoc uerum eſt: tūc diffinitio nihil facit ad rei notitiam. Dub3. Ad illud poteſt rñderi ſecūdū doct. q. v. huius diſt. ꝙ diffinitio tripliciter poteſt facere ad cognitionē rei. Primò ſicut paſſiones faciunt ad notitiā ſubiecti. cū.n paſſio prædicatur de ſubiecto: iam aliquid noſcitur dici de ſubiecto prius diſtinctè cognito in ſuppoſitione perſonali: quod prius ignorabatur. Secundò aliqñ res eſt cognita ſolū in conceptu aliquo ſimplici & cōi, uel cōpoſito proprio. Et tunc diffinitio facit ad notitiā rei: quia tunc non eſt, aliud cognoſcere rem, q̄ diffinitionem rei cognoſcere: ſicut ſupra q. ij. dictum eſt deū cognoſci in aliquo cōceptu. Tertiò diffinitio facit ad notitiam rei: quia inueſtigata diffinitione: & aliqua re ſingulari oblata, cognoſcit intellectus illā rem ſic, & ſic ſe habere, ut dicit diffinitio. Sic ergo ad primū poteſt dici ꝙ res nō poteſt cognoſci diſtinctè abſque eius diffinitione quidditatiua in ſuppoſitione perſonali: poteſt tñ aliquis uidere rem intuitiuè, & non habere diffinitionē eius in ſuppoſitione ſimplici. Facit ad idem ſolutio data in ſecundo dubio priori.

QVÆSTIO. VIII.

VTRVM ens, quod eſt cōmune ad decem prædicamenta, & ad deum, & ad creaturam: ſit obiectum primum, & adæquatum intellectus noſtri. A

Arti. 1. Nota. 1 ¶ Pro articulo quæſtionis, recitata, & impugnata a doct. opin. beati Thom. par. j. q. lxxxv. art. j. Notandum: ꝙ aliquid eſſe obiectum ad

æquatum potentiæ poteſt intelligi dupliciter. Vel quia eſt aliquid appræhenſibile, ut potentia primò: ita ꝙ nihil apprehenditur niſi ſub ratione illius. Et ſic nihil eſt obiectum adæquatum alicuius potẽtiæ & maximè ſenſitiue: quia æquè primò appræhenditur a potentia ille color, ſicut ille: & ſic de alijs potentijs ſenſitiuis. Secundò aliquid dicitur eſſe obiectum adæquatum potentiæ. ſ. quia eſt per ſe commune ad omnia appræhenſibilia per ſe ab illa potentia. i. eſt illud, de quo primo & adęquate ſeu conuertibiliter prædicatur eſſe obiectum talis potentiæ, uel eſſe appræhenſibile a tali potentia. Iſto modo cuiuslibet potentiæ ſenſitiuæ, eſt aliquod obiectum adęquatum: quia eſt aliquod tale, de quo adæquatè, & cõuertibiliter prædicatur eſſe obiectũ talis potẽtię & tñ in rei ueritate nó eſt obiectũ talis potẽtię: nec põt appræhendi a tali potentia, nec per ſe, nec per accidens. Exempli gratia. Iſtud cõmune color eſt id, de quo conuertibiliter primò & adæquatè prędicatur appræhenſibile a potentia uiſiua. ¶ Et ſi

B dicitur. Nihil eſt obiectum potentiæ ſenſitiuę niſi uera res. iſta conceditur de uirtute ſermonis: ſed tamen, quando æquiualet iſti actui ſignato: de nullo prędicatur eſſe obiectum potentiæ ſenſitiuæ, niſi de uera re extra animam: eſt ſimpliciter falſa: quia de illo nomine color prædicatur eſſe obiectum potentiæ: & tamen non eſt uera extra animã. Et cauſa eſt: quia eſſe obiectum potẽtiæ uiſiuæ non prędicatur de illo communi pro ſe: ſed pro ſuis inferioribus: & ideo in tali propoſitione habet ſuppoſitionem perſonalem, non ſimplicem. Iſta enim: color eſt uiſibilis: non eſt uera niſi pro colore ſingulari. Hæc ſunt de mente doct. diſt. ij. q. iiij. ubi latius, quàm hoc examinat. Ad quem ſenſum conceditur aliquid eſſe obiectum primum, & adęquatũ potentię ¶ Valent etiam ad intellectũ huius quæſtionis dicta. ſupra. q. ix. diſt. ij. Et in quodlib. v. q. xiiij. ¶ Quantum

Arti. 2. ad articulum ſecundum, eſt hæc conclu-
Cócl. 1 ſio prima ſecundum opi. tenentem con-
C ceptum eſſe qualitatem animæ, & habere eſſe ſubiectiuum in anima. Ens eſt obiectum adæquatum: & ita primum intellectus noſtri. Probatur: quia eſt commune uniuocum omni per ſe intelligibile. i. terminus prędicabilis de omnibus intelligibilibus uniuocè: quia ſic nihil intelligitur niſi ens reale. Et hoc modo conceptus, falſa impoſſibilia: intẽtiones ſecundę, ſunt entia realia: quia qualitates animę ſecundum illam opinionem & nec eſt aliquid quõcunque appræhenſibile ab intellectu: quin de eo ens per ſe hoc eſt abſolutè, & uniuocè prędicari poſſit. ¶ Poteſt enim omnis res mundi per aliquem terminum abſolutè ſignificari: ut eſt ens tale in ſe. Et ita ens poteſt prædicari quidditatiuè de qualibet re. i. cuiuslibet rei termino eam abſolutè ſignificante. Abſolutè dictum eſt notanter: quia non prędicatur uniuocè, & abſolutè de terminis connotatiuis rem aliquam ſignificantibus. ut ſupra diſt. ij. q. ix. patuit. Et ſic intelligendum eſt dictũ doct. ſupra ubi dixit. q. ix. diſt in. ij. ꝙ ens non prędicatur de ſe, & primo modo in quid de paſſionibus, & differentijs, ſeu terminis connotatiuis. Hoc enim uerũ eſt in ſuppoſitione perſonali: ſed non in ſuppoſitione ſimplici. Sic enim poſſunt abſolutè ſignificari: & poteſt ens de ens per ſe primo modo prędicari: non autẽ quando ſupponunt perſonaliter. Si tamen per terminos aliquos abſolute ſignificaretur, quod per paſſiones, & differentias ſignificatur connotatiuè: poſſet ens de eis quidditatiuè dici. Sic ergo ſecundum illam concluſionem ens eſt obiectum adęquatum intellectus noſtri: quia prędicatur de omnibus, quę poſſunt intelligi ad ſenſum prędictum. ¶ Secun- Cócl. 2.
da concluſio. Communiſſimum, quod D
a nobis poteſt appręhendi eſt ens, quod
eſt uniuocum omni enti reali. ¶ Tertia Cócl. 3.
concluſio. ſecundum opin. tenentem conceptum habere tantum eſſe obiectiuum in anima, & nullibi eſſe ſubiectiuũ: nihil eſt obiectum adæquatum intellectus noſtri. Patet: quia nihil eſt per ſe cõmune, & uniuocum ad omnia per ſe intelligibilia. Nam entia rationis ſunt per ſe intelligibilia. & tamen nihil eſt uniuo

Lata entis acceptio.

eum ad entia realia, & entia rationis.
Hanc concluſionem doctor ſolum reci
tatiuè ponit. Entia enim rationis non
habent eſſe reale: ſed tantum eſſe obie-
ctiuum ſecundum illam opi. ſecundum
quam conceptus habet eſſe obiectiuum
tantum: ideo dicit eſſe dubium, ſi ſit ali
quod commune predicabile in quid prę
ciſè de iſtis, quæ ſunt motiua intelle-
Arti. 3. ctus pro ſtatu illo. ❡ Quantum ad arti-
Dub. 1. culum tertium eſt dubiū primum. Vtrū
E ens communiſſimum ſit naturaliter ap-
pręhenſibile ab intellectu. Si ſic: ergo
quodlibet ſub ipſo contentum per ſe eſt
naturaliter appręhenſibile: & ſic natu-
raliter poſſet apprębendi deus, & ſubſtan
tię immateriales. Si non: quomodo eſt
obiectum primum intellectus naturali-
ter. Sol. Suppoſito, ꝙ ens ſit primum,
& adæquatum obiectum intellectus ſe-
cūdum concluſionem primam: ad illud
obiectum adęquatum poteſt intellectus
noſter naturaliter attingere: quia ad in-
telligendum, ſiue attingendum per in-
tellectum naturaliter obiectum adæqua
tum intellectus ſufficit quodlibet per ſe
contentum ſub eo: nō tñ quodlibet per
ſe contentū ſub illo: puta deus eſt per ſe
attingibile naturaliter ab ipſa potentia.
Sicut aliquando econuerſo non eſt in-
conueniens, ꝙ quodlibet per ſe conten
tum ſub illo communi (quod eſt obie-
ctum adęquatum potentiæ) ſit natura-
liter appræhenſibile ab aliqua potentia:
& tamen illud obiectum adęquatum nō
ſit appræhenſibile ab illa potentia nec p
ſe, nec per accidens: ut patet de obiecto
adęquato ſenſus. Nam color eſt com-
mune, de quo cōuertibiliter prędicatur
appręhenſibile a potentia uiſiua: & ta-
men cum ſit commune, non ſentitur:
quia ſenſus eſt ſingularium tātum. ❡ Du
Dub. 2. bium ſecundum eſt. An ſit aliquod obie
ctum motiuum intellectus adęquatum.
Reſpondetur, ꝙ omne ſingulare, & ſolū
tale eſt motiuum intellectus: quia omne
motiuum ſingulare poteſt intelligi intui
tiuè quantū ē ex natura animę, & intel
lectus noſtri: ſed notitia intuitiua cau-
ſatur a re intuitiuè cognita: ergo omne
ſingulare eſt motiuum intellectus. Vnde
dicitur, ꝙ ens uniuocum, & communiſ-
ſimum eſt primum obiectum motiuum
intellectus: quia eſt commune, & uniuo-
cum prędicabile in quid de intelligibi-
libus omnibus motiuis intellectus. Tñ
ipſum ens commune non eſt motiuum
intellectus: ſed habet tantum eſſe obie-
ctum in mente, uel in intellectu: Verū-
tamen pro ſtatu iſto nihil eſt motiuum
intellectus noſtri ad cognitionem ſui-
ipſius: niſi ſenſibile, & aliqui actus, &
paſſiones animæ, uel etiam ipſamet ani
ma, ſi poteſt intuitiuè cognoſci a ſeipſa
pro ſtatu iſto. De quo ſupra. q. j prolo-
gi. Hęc enim poteſt eſſe euidens alicui.
Ego uolo, diligo, uiuo &c. ❡ Verum au-
tem ſit aliquod commune prędicabile
in quid de iſtis, quę ſunt motiua intelle-
ctus pro ſtatu iſto, eſt dubium. ❡ Tertium Dub. 3.
dubiū. Vtrum dari poſſit terminus uni- G
uocus ſignificans abſolutè omnes ſubſtā
tias, & omnia accidentia. ❡ Suppono
primum: ꝙ uniuocū eſt conceptus unius
naturaliter propriè ſignificatiuus: uel ſi-
gnum uni conceptui naturaliter pro-
priè ſignificanti ſubordinatum: quo ſtan
te uidetur, ꝙ ſit dabilis. ❡ Primò ſic: quia
ſi non: aut propter diſtantiam perfectio
nis ſubſtantię & accidentis, quę dicunt
primò diuerſa: & ita non poſſunt ab uno
conceptu ſignificari. Ille enim conce-
ptus eſſet prius diuerſus a ſuo oppoſito
(Gratia exempli ens a non ente) quā
ſubſtantia ab accidēte. Sicut animal nō
eſt primum diuerſum a planta: quia ge-
nus ſuum corpus animatum eſt prius di
uerſum a corpore inanimato: aut pro-
pter diuerſum modum exiſtendi ſubſtan
tię, & accidentis. Nam ſubſtantia exi
ſtit in eo, quod eſt per ſe: accidēs in eo,
quod non eſt per ſe: ſed ineſt. Iſti autem
duo modi eſſendi, uel exiſtendi non poſ
ſunt ſignificari per unum conceptum.
❡ Sed neutrum illorum impedit: non pri
mum: non longe plus diſtat in perfectio
ne deus a creatura: quàm creaturę a ſe-
inuicem. (Deus enim eſt perfectio ſim-
pliciter infinita: quęlibet creatura eſt p-
fectio finita. Plus autem diſtat infinitū
a finito; quàm finita inter ſe) Sed deus,
& creatura ſignificantur uno conceptu

abſoluto,ut conceptu ſubſtantiæ. Deus
enim ueriſsime per ſe eſt,& ita ſubſtan-
tia. Similiter conceptus huius termini
ſpiritus capiēdo abſolutè pro omni nō
Primò diuerſa.
corporeo. ¶ Nec impedit: ꝙ ſunt primò
diuerſa;quia autem primò diuerſa dicū-
tur,quę primò diuidunt genus genera-
liſsimum tanq̃ ſpecies immediate:& ma
nifeſtum eſt,ꝙ uno conceptu.ſ.generis
(cuius ſunt ſpecies immediatè) ſignifi-
cantur. Si uerò per primò diuerſa,intel
liguntur, quæ in nullo communi conue
niunt:tunc eadem difficultas eſt, an ſub
ſtantia, & accidens ſint diuerſa, & an
uniuocantur.Sic etiam dicetur:ꝙ nulla
ſunt primò diuerſa: diuerſitas autem ſo-
lum cadit inter res exiſtentes. Quod.n.
non eſt:nō eſt ab alio diuerſum.Omnia
autem exiſtentia conueniunt in uno cō
muni,quod eſt exiſtere. Et uoco exiſte
re,quod non eſt nihil. ¶ Nec diuerſus
modus exiſtendi ſubſtantię,& accidētis
per ſe, & in alio impedit uniuocationē:
quod probetur multipliciter. Primò:qa
forma ſubſtantialis,quæ non per ſe exi-
ſtit: ſed tantum in alio.ſ materia: & to-
tum compoſitum uniuocātur in conce
ptu cōmuni ſubſtantiæ:ergo etiam ſub-
ſtantia, & accidens:quia ſicut accidens
non poteſt per ſe ſubſiſtere: ita nec for-
ma:nec materia. ¶ Præterea dabilis eſt
conceptus uniuocus ſignificans abſolu
tè omnem rem potentem per quamcūq;
potentiam per ſe ſubſiſtere. Patet:quia
hæc eſt conuenientia eſſentialis talibus
rebus:ergo &c. Sed tam ſubſtantiæ,quā
accidentia poſſunt per ſe ſubſiſtere ꝑ po
tentiam diuinam, & ſic poſſe ſubſiſtere
eſt eis eſſentiale:ergo &c. ¶ Item a qua
libet cōuenientia eſſentiali aliquibus ad
æquata poteſt abſtrahi conceptus uniuo
cus ſic conuenientibus:ſed omnia, quæ
ſunt extra intellectum (hoc eſt extra co
gnitionem intellectus) ſic conueniunt:
ergo. Maior eſt commune principium.
Minor patet:quia omnia illa conueniūt
in hoc eſſentialiter,ꝙ poſſunt exiſtere,
ſiue eſſe aliquid extra intellectum. Item
in eo,ꝙ non ſunt nihil:plus.n.eſſentia-
liter conuenit caliditas,uel gr̄a: aut uir
tus cū ſubſtantia: q̃ tenebra,uel cęcitas:

uel non ens. ¶ Si dicis. Non a qualibet H
conuenientia poteſt abſtrahi cōceptus:
ſed ab illa termin⁹,rōne cuius rebus ſic
conueniētibus cōuenit aliqua operatio,
quæ ſecundum ſe,uel ſibi ſimilem in ſpe
cie non conuenit alijs. ¶ Contra. Tunc
ſubſtantia nō poſſet ſignificare uniuocè
materiam primā,& alias ſubſtantias: cō
ſequēs falſum. Antecedēs probatur:quia
nulla operatio conuenit materię primę:
cum ſit potentia purè paſſiua. ¶ Et ſi di
cis:ꝙ ei conuenit actio exēplaris,qui ſe
repræſentat intellectui nudo. Sed illud
non impedit:quia hæc operatio ſi poni
tur ſecundum ſe,uel ſibi ſimilē in ſpecie
cōuenit oībus rebus. ¶ Itē ex alio. Con
ceptus entis eſt diſtinctus a cōceptu ſub
ſtātiæ,& cōceptu accidētis, & nō eſt in
ferior: nec diſtinctus nec cōuertibilis.
Nō cōuertibilis:qa nō dāt̄ duo cōcept⁹
conuertibile abſoluti. Nec diſtinctus:
quia prædicatur de eis. Nec inferior ma
nifeſtum eſt: ergo ſuperior. Conſequen
tia tenet a ſufficienti diuiſione. Maior
patet:quia idem cōceptus nō poteſt eſſe,
dubius, & certus de eodē. Sed de aliquo
dubitare poſſum,an ſit ſubſtantia: ſimili
ter an ſit accidens: & tn̄ non dubitare,
an ſit ens. Nam de quantitate ſubſtātię
extenſæ multi dubitant, an ſit ſubſtātia
quanta,uel accidens inhærens: & tn̄ nō
dubitant,an ſit ens. Gratia exempli. For
mentur illæ tres propoſitiones. Quanti-
tas eſt ſubſtantia: quantitas eſt accidēs:
quantitas eſt ens. Primæ duæ ſunt du-
bię. Tertia non eſt dubia. Cum autē ne
mo poſsit eandem propoſitionem dubi
tare,& non dubitare:tertia propoſitio,
quę non eſt dubia: nō erit eadem cū pri
ma,neque cum ſecunda: qm̄ ambæ ſunt
dubiæ. Si ergo non eſt eadem: ergo di-
ſtinguitur ratione ſubiecti, copulæ, uel
prędicati. Non prima duo:quia illa ſunt
eadem:ergo ratione prędicati:ergo prę
dicatum,quod eſt cōceptus entis: aliud
erit a conceptu prędicati primarū dua-
rum, quæ ſunt ſubſtantia accidens. Eſt
ergo conceptus entis alius a conceptu
ſubſtantię: quæro ut prius, an ſuperior,
uel inferior,non inferior,ergo ſuperior:
& per conſequens genus: quoniam cum

ſit abſolutus nõ poteſt eſſe ſuperior niſi
Corol. quidditatiuè. ¶ Corollariè ſequitur ex dictis,ꝙ poteſt dari terminus quidditatiuè ſuperior ad ſubſtantiam. Quodque ille poteſt eſſe genus ad ſubſtantiam, & eo ſuperior quidditatiuè.

QVAESTIO. IX.

VTRVM in omni creatura ſit ueſtigiũ trinitatis. ¶ Terminorum declaratione,cõcluſionum illatione, & dubiorum ſolutione quæſtio
Arti. 1. terminabitur. ¶ Pro articulo primo:qa
A omnes transferentes ſecundum aliquã ſimilitudinem ſe transferunt:uidendum eſt primò de ueſtigio & imagine in corporibus,in quibus propriè inueniuntur. Secundo modo ,quomodo transferuntur reſpectu dei: ex quibus omnibus poterit elici eorundem notificatio, & de
Nota.1 ſcriptio. ¶ Eſt ergo primò notandum: ꝙ ueſtigium,& imago in quibuſdam cõueniunt:in quibuſdam differunt. ¶ Conueniunt in tribus. Primò,quia utrunque diſtinguitur ab eo, cuius eſt imago, uel ueſtigium. Secundò:quia utrunque natum eſt ducere in notitiam illius, cuius
B eſt ueſtigium,aut imago. ¶ Pro cuius intellectu cõſiderandũ:ꝙ aliqd dupliciter ducit in notitiã alterius. Vno mõ immediatè.i.ſine alia notitia media, ſicut intellectus tanꝗ cauſa ducit in notitiam cuiuslibet intelligibilis:ſic ſpẽs intelligibiles ſecundũ ponentes eas:& obiectum in notitiã ſui intuitiuã. Alio modo mediatè ſeilicet mediante ſui notitia, ita ꝙ ſua notitia eſt cauſa notitię alterius. Et hoc contingit dupliciter. Vel enim ducit in primam noticiam alterius: ſic res ſingularis mediante ſua notitia ſingulari eſt cauſa primæ notitiæ, uniuerſalis: & præmiſſæ,cauſant notitiam conclſionis. Et illo modo notitia unius rei incomplexa nunquam eſt cauſa ſufficiens cum intellectu: & his, quæ ex parte potentiæ requiruntur notitiæ incomplexæ alterius.Secundo modo aliquid ducit in notitiam alterius rememoratiuam rei habitualiter notę,& hoc modo tantum ueſtigium, & imago ducunt in notitiam eius,cuius ſunt ueſtigium,& imago: licet ergo utrũque ducat in cognitionem eius,cuius eſt imago,uel ueſtigium:non tamẽ immediatè ſicut notitia præmiſſarum in notitiã cõcluſionis:uel ſpecies intelligibiles in notitiam rei, quam repręſentant:ſed mediante ſui notitia primò obiectiuæ cognitæ. Nec in notitiam primam ueſtigiati,uel rei,cuius eſt imago:quia nunꝗ unius rei notitia eſt cauſa reſpectu primę notitiæ alterius rei incomplexæ. ¶ Etiã experientia docet:quantumcũq; quis uiderit ueſtigium pantherę quã prius nunquam nouit. uel ſtatuam Cæſaris,quem nunꝗ uidit: non per hoc ducetur in notitiam pãtheræ,uel Cæſaris. Ducunt ergo notitiã rei iam habitualiter notæ rememoratiuã, ita ꝙ notitia habitualis concurrit in rõne cauſæ partialis. ¶ Tertia conditio conuenientię imaginis, & ueſtigij eſt:ꝙ tam ueſtigium,quã imago ex natura ſua nõ plus repręſentant unũ indiuiduum, quam aliud ſibi ſimillimũ. Vnde ſi eſſent ſortes, & prelato in corporalibus diſpoſitionibus ſimillimi:non plus repręſentaret ſtatua ſortem quàm Platonem. immo ſi aliquis uidiſſet Platonem, & non ſortem,uiſa ſtatua ſortis duceretur in rememorationem Platonis. Quod ergo imago ducit frequẽter in notitiam certi indiuidui ex eo eſt,ꝙ rarò reperiuntur indiuidua ſibi ſimillima. ſicut ſi aliqs bos haberet pedẽ aliis diſſimilem:ueſtigium etiam repręſentaret hunc bouem,& non alios. ¶ Diffe-
runt ſimiliter in tribus. Nã de ratione ueſtigij eſt, ꝙ ſit cauſatum ab eo, cuius eſt: ideo ſi artifex deſcriberet pedem bouis in puluere: nõ eſſet ueſtigium bouis: nõ aũt de rõne imaginis. ¶ Secundò: qa ueſtigium non ſolũ ducit in cognitionẽ incõplexam ueſtigiati:ſed etiã natũ eſt ducere in cognitionẽ alicuius complexi ppõnis.i. cõtingẽtis ſignificãtis cãm ſuã ibi fuiſſe,uel tranſiſſe,aut ſimilis.Vñ uidens ueſtigiũ bouis non ſolum recordatur bouis prius habitualiter noti: ſed etiam aſſentit huic, bos hic tranſiuit: imago uerò nõ ſic. ¶ Tertiò diffe rũt:qa ueſtigiũ propriè capiũ ẽ impſsio C

partis:& ita primò in memoriam partis
ducit: & mediante illa in notitiam to-
tius: non dico arguitiuè:ſed imago, cũ
ſit quædam configuratio totius, primò
duci in notitiam totius.& non in noti
Nota.2 tiam alicuius certæ partis primò. ¶ Se-
D cundò notandum:ꝙ ueſtigium in crea-
Veſti- turis tripliciter capitur. Vno modo lar
giũ tri- ge:& ſic eſt effectus derelictus ex aliqua
pliciter cauſa rememoratiuus ipſius ducens ex
communi lege in adhæſionem alicuius
propoſitionis contingentis enunciãtis
eſſe,fuiſſe:uel aliquid tale de cauſa iſta.
Hoc modo fumus,uel adustio derelicta
ex igne.dicitur ueſtigium ignis:& odor
aliquando derelictus ex animali tran-
ſeunte dicitur ueſtigium eius.¶ Secũdo
modo capitur magis ſtrictè pro impreſ-
ſione alicuius,in aliquod ſibi cedens,re
manens in ſui abſentia,ducens &c.Hoc
modo in cera relinquitur ſigilli ueſti-
gium:& in luto,quo ſus totus ſe uolue-
rat ueſtigium porci. Verum ꝙ impreſ-
ſio ſigilli in cera dicitur imago licet nõ
propriiſſimè capiendo imaginem. ¶ Ter
tio modo capitur ſtrictiſſimè & propriè:
ſic eſt impræſſio partis alicuius totius in
aliquod ſibi cedens,remanens in abſen-
tia eius,rememoratiuum eius &c. ut ſu-
pra. Et patent in hac deſcriptione con
Nota.3 ditiones prius poſitę ¶ Tertiò notandũ:
E ꝙ imago dicitur quaſi imitago. Et ſecũ
Imago dum ꝙ reperitur in creaturis tripliciter
triplici accipitur. Vno modo propriiſſimè pro
ter. ſubſtantia formata ab artifice ad ſimili-
tudinem alterius ſecundum aliqua acci-
dentia eiuſdem ſpeciei cum accidenti-
bus eius,ad cuius imitationẽ formatur:
ducens in notitiam rememoratiuã eius
magis diſtinctam,qua ſcilicet repræſen-
tatur ut diſtinctum ab alijs talia accidẽ
tia non habentibus. Vel ſic eſt ſubſtan-
tia formata ab artifice ad ſimilitudinẽ
alterius ſecundum aliqua accidentia cõ
formia:& eiuſdem ſpeciei cum acciden-
tibus eius, ad cuius ſimilitudinem for-
matur diſtinctè ipſum ab alijs in aliqui-
bus accidentibus diſſimilibus repræſen-
Corol. tans. Particulę patent.¶ Ex illa deſcri-
ſcriptione ſequitur:ꝙ imago non eſt pri
mò ſimilitudo totius:ſed eſt primò ſimi
litudo accidentiũ:quia accidẽtia in ima
gine, & prototypo ſunt eiuſdẽ rationis,
non ſubſtantiæ,ſaltem non oportet: ut
patet de ſtatua herculis, quæ quantum
ad figuram,& colorem eſt eiuſdem ra-
tionis cum hercule:non quantũ ad ſub-
iectum. ¶ Secundò ſequitur:ꝙ hoc mo
do capiendo imaginem,de ratione eius
eſt,ꝙ ſiat ad imitationem prototypi.
¶ Secundo modo capitur imago pro ta
li formato:ſiue ſiat ad imitationem alte
rius,ſiue non. quo modo duo homines
multum ſimiles dicuntur alter alterius
imago. ¶ Tertio modo capitur pro uni-
uocè producto ab alio: quod ſecundum
rationem ſuæ productionis producitur,
ut ſimile. Illo modo filius dicitur imago
patris. ¶ Nunc pro ſecunda parte arti-
culi primi uidendum eſt:quomodo hæc Nota.4
dicuntur reſpectu dei. Pro quo notan F
dum quartò: ꝙ trinitatem in diuinis du
pliciter concipimus. Quandoque mul
tum imperfectè per conceptus commu-
nes omnibus perſonis qui tamen appro
priantur plus uni perſonę: quàm alteri:
ut conceptus potentię patri: ſapientiæ
filio:bonitatis ſpirituiſancto:quilibet ta
men ſupponit pro qualibet perſona. In-
telligimus,ergo per hos trinitatem: ſed
multum confuſè pro quãto approprian
tur diſtinctis perſonis. Alio modo ma-
gis perfectè intelligimus trinitatem per
conceptus proprios,& relatiuos,quorũ
unus eſt proprius uni perſonę, & non
ſupponit pro alia ut cõceptus patris,&
filij,& ſpiritusſancti. Item generantis ge
niti procedentis. Item producentis nõ
producti,producti ab uno tantum:pro-
ducti a duobus : his tribus intelligimus
tres perſonas realiter diſtinctas. ¶ Poſ-
ſumus ergo in creatura conſiderare quę
dam,quibus ducimur in notitiam reme-
moratiuam appropriatorum diuinorũ.
In perfectioribus uerò creaturis,poſſu-
mus cõſiderare aliqua,quibus poſſumus
duci in notitiam rememoratiuam pro-
priorum.idest aliqua diſtincta,quorum
unum producit, non producitur : aliud
ab illo uno producitur:tertium ab utro
que: ut mens, notitia, amor, quę quia
ſunt ſimul in eodem habent aliquam
con

conſubſtantialitate. Et ita ducunt in me
moriam propriorum .ſ. patris non produ
cti: filij a ſolo patre geniti: & ſpiritusſan
cti procedentis ab utroque: qui ſunt ue
re conſubſtantiales: quia una eademque
eſſentia. Primum in creatura dicitur ue
ſtigium. Secundum imago. Quæ tunc
magis proprie dicitur imago, quãdo ea,
quæ in ea conſiderantur, habent ordinẽ
ad diuina: ita ꝙ per ea creatura poteſt
capere deum intelligendo, & amando.
Et ſic proprie non inuenitur niſi in crea
tura rationali, & eius parte excellẽtiori.
ideſt rationis ſuperiori parte, quæ capax
G eſt æternorum. ¶ Ex his poteſt colligi
notificatio utriuſque tam ueſtigij, quàm
imaginis. Remotiores enim ſimilitudi-
nes creaturæ ad deum dicuntur ueſtigiũ
Veſtigium. propinquiores uerò imago. ¶ Eſt ergo
ueſtigium ſimilitudo dei imperfecta re
perta in creatura nata ducere in cogni
tionem recordatiuam appropriatorum,
uel alicuius proprij: ſed non propriorũ
trium perſonarum. Patet deſcriptio ex
dictis, & præſertim quantum ad hoc, ꝙ
dicitur uel proprij. Nam creatura conſi
derata ut de ſe generat ſibi ſimile in na
tura præciſe, ducit in notitiam genera-
tionis actiuæ in diuinis, quæ eſt proprie-
tas perſonalis patris: & tamen ut ſic eſt
ueſtigium: quia non imago: ergo ueſti-
gium. Tenet conſequentia: quia omne
ducens in notitiã dei uel eſt imago, uel
Imago. ueſtigium. ¶ Imago ſic poteſt notifica-
ri: eſt ſimilitudo dei reperta in creaturis
nata ducere in cognitionem recordati-
uam propriorum diſtinguentium perſo
nas, & unitatis eſſentiæ cum quadam ſui
imitatione prout id in ſermonibus de
feſto trinitatis latius, & clarius expreſ-
Arti. 2. ſi. ¶ Quantum ad articulum ſecundum
Cõcl. 1. eſt concluſio prima. Quęlibet creatura
H poteſt aliquo modo eſſe ueſtigium trini
tatis. Probatur: quia cuiuslibet creatu-
ræ appropriata perducunt in notitiam
recordatiuam appropriatorum diuinis
perſonis. Verbigratia. Habens in ſe con
ceptum pulchritudinis abſtractum a ſpe
cie ſine pulchritudine creaturæ (quę eſt
appropriatum diuinæ perſonæ) dum oc
currit pulchra creatura: incipit intelle-
ctus cogitare de pulchritudine diuina.
Cõcl. 2. ¶ Secunda concluſio. Propriè loquen-
do nulla creatura eſt ueſtigium trinita-
tis: ſed ſolum impropriè metaphoricè,
aut tranſſumptiuè, quia conuenit cum
ueſtigio corporali in multis. Primò: quia
ducit in notitiam recordatiuam alicuius
appropriati diuinę perſonę. Secundò:
quia ſicut ueſtigium corporale tantum
A eſt ab eo cuius eſt ueſtigium: ita creatu-
ra cauſata eſt a deo. Tertiò ſicut ueſti-
gium corporale ducit in notitiam con-
tingentis ueritatis complexè: ita creatu
ra ducit in notitiam ueritatis contingẽ
tis de deo .ſ. ꝙ deus creauit &c. Quartò:
quia ſicut ueſtigium conuenit cum ueſti
giato quantum ad aliqua accidentia &
nunquam quantum ad omnia: ita creatu
ra uniuocatur cum deo in aliquibus cõ-
ceptibus cõmunibus & in aliquibus non
.ſ. proprijs. Quintò: quia ſicut ueſtigiũ
corporale eſt aliqualis ſimilitudo & non
omnimoda ueſtigiata: ita creatura reſpe
ctu dei. ¶ Pro articulo tertio dubitatur
Arti. 3. I in qbus proprietatibus quę ſunt in crea
tura conſiſtit ratio ueſtigij. Reſpondet:
ꝙ aliquando in realiter diſtinctis: quia
aliquando ſubſtantia aliqua rei alicuius
ſignificat appropriatũ patri, quandoque aliqua
qualitas uel unum accidens ſpeciali mo
do repręſentat appropriatũ filio: & aliud
accidẽs alia rõne repſentat appropriatũ
ſpiritui ſancto. Sic conſiderando in crea
tura unitatẽ ſubſtantię, ſpeciem & ordi
nem: quibus in recordationem uenit
unitas principij quæ attribuitur patri:
ſpecies, uel pulchritudo, quę attribuitur
filio: ordo ad operationem ſummã quæ
eſt beatitudo: & hęc attribuitur ſpiritui-
ſancto. Hæc autem ſecundum declara-
tionem beati Aug. unitas, ſpecies, ordo
in creatura dicunt ſubſtantiam & diſtin
cta accidentia. Aliquando autem par-
tes ueſtigij in creatura non diſtinguun
tur realiter: ſed unum aliquod in creatu
ra ſortitur diuerſa nomina ex quibus in
tellectus poteſt rememorari diuerſa ap-
propriata ſiue prędicabilia de perſonis
diuinis. Sic conſiderando in creaturis
quod eſt unum uerum, bonum (quæ ta-
men non diſtinguuntur realiter in crea

turis) ducimur in memoriam unitatis,
quę in diuinis appropriatˀ patri; ueritatis,
quę appropriatur filio, & bonitatis quæ
appropriatur ſpiritui ſancto. Et illo mo-
do poteſt ueſtigium inueniri in qualibet
creatura quantumlibet ſimplici: non au
tem primo modo.

QVAESTIO. X.

A VTRVM creatura rationa
lis ſit imago trinitatis. Iſtius
quæſtionis intellectus par-
tim dependet ex præceden-
ti: ideo breuius expedietur. ¶ Suppoſita
ergo multiplici acceptione imaginis ex
quęſtione præcedenti: licet doctor eam
hic ponat pro articulo primo. Eſt pro
Cócl.1. articulo ſecundo cóclusio prima. Crea
tura rationalis impropriè dicitur imago
trinitatis. Patet ut ſupra de ueſtigio: quia
nihil reperitur in creatura eiuſdem ſpe-
ciel cum deo, ergo &c. Patet ex prima
Cócl.2. acceptione imaginis. ¶ Secunda conclu
ſio. In qualibibet creatura rationali, &
ſolum tali reperitur imago dei. Prima
pars probatur. In qualibet rationali crea
tura eſt inuenire trinitatem per quam
ipſa poteſt duci in notitiam recordati-
uam &c. ergo. Conſequentia tenet ex
quid nominis imaginis. Antecedens pa
tet: quia in qualibet rationali creatura
eſt inuenire mentem, notitiam, & amo
rem in quibus conſiſtit ratio imaginis ut
in partibus: ut dicetur concluſione ſe-
quenti. Secunda pars patet: quia eo ipſo
mens imago dei eſt: quo capax eius eſt
ut dicit Aug. xiiij. de trini. & habetur in
textu: ſed ſola creatura rationalis eſt ca
B pax dei. ergo. ¶ Prętera. ex quo imago
dicitur propter conformitatem alicu-
ius eiuſdem rationis in imagine & ima-
ginato propter quod natum eſt ducere
in memoriam recordatiuam &c. illa
creatura magis propriè dicitur imago
dei quę habet aliquid deo ſimillimum,
ideſt aliquid præcisè commume uniuo-
cum deo & tali creaturæ: talis eſt ſola
creatura rationalis: quia ipſa ſola habet
aliquid cómune uniuocum deo & ſibi,
& nulli alij creaturæ, puta irrationali.
Nam eſſe intellectiuú, ſapiens, iuſtú &c.
uniuocè cóuenit deo & creaturę rónali,
& nulli non rationali ut patuit. q. iij. hu
ius diſt. & q. ix. diſt. ij. Et nihil uniuocè
conuenit deo & creaturæ irrationali; quin
etiam conuenit rationali. Gratia exem
pli. Ens uniuocè prędicatur de deo &
creatura. ut ſupra tactum fuit. q. ix. diſt.
ij. ¶ Aliquę autē ſunt proprietates quæ
præcisè conueniunt deo & creaturæ ra-
tionali cum excluſione creaturæ irratio
nalis. Non autem ecótrario in quibus
creatura rationalis maximè aſſimilatur
deo. Et magis aſſimilaretur ſi per impoſ
ſibile, eſſe iuſtum, bonum, ſapientem, &
ſimilia eſſent accidentia in deo ſicut in
creatura. Sicut enim ſtatua facta ad imi
tationē Herculis, uerè dicitur eius ima-
go propter ſimilitudinem accidentium
eiuſdem rationis cum eo ducens in re-
cordationem Herculis: ſic creatura ra-
tionalis propter ſimilitudinem acciden
tium ſimilium cum deo duceret in noti
tiam dei ſi eſſent accidentia in deo. Sed
cum illę proprietates ſunt in deo uerè,
& conſubſtantialiter, & eminentius quā
in creatura rationali: in qua ſunt accidē
tia: ideo creatura rationalis, & ſola dici-
tur imago: quāuis non ita perfecta ſicut
ſi eſſent utrobiq; accidentia tam in deo
quā in creatura. ¶ Tertia concluſio. Ima Cócl.3
ginis ratio conſiſtit radicaliter, & origi C
naliter in animę ſubſtantia: ſed perfectè
& cópletiue in ſubſtantia aię, & duobus
actibus ab ea productis. Prima pars patet
de quocúq; uerificatur eſſe capax dei, &
poſſe eſſe eius particeps: de illo uerifica-
tur imago. creatura rónalis ē hmói. Ma-
ior eſt beati Aug. xiiij. de trini. Eo anima
eſt imago dei quo capax eius eſt parti-
cepſq; eſſe pōt. ¶ Ex illo ſequitur; ꝙ ani-
ma ſenſitiua ſola; ſeu ut talis pręciſe, non
eſt imago dei. ¶ Et ſi dicitur anima non
eſt capax dei niſi per actus ſuos. Dicitur
ꝙ quandoq; dicit circumſtantiam ſub-
iecti uel denominati tali denominatio-
ne: & ſic anima eſt capax dei ſubſtantia
quia anima eſt quod capit deum. Alio
modo poteſt dicere circumſtantiam con
notati ſine quo non ſic denominaret:
& ſic eſt capax dei per actus ſuos ſine
quibus non poteſt capere deum. Secun-

da pars patet, & eſt cõtra ſanctum Tho.
qui ponit q imago dei conſiſtat in po-
tentijs animę, & non in actibus: quia ſi-
ne actibus anima non eſt perfecta ima-
go dei: hi ſunt actus intelligendi, & uo-
lendi. Facit pro illo dictum beati Augu.
in quodam ſermone de habetur in do-
D ctore. ❡ Preterea. omnes ponunt imagi-
nem conſiſtere in tribus habentibus or
dinem originis inter ſe: ſed potentię nõ
origantur nec ſubſtantia animæ origi-
natur: ergo oportet ponere actus ❡ Po-
teſt etiam conſiſtere in ſubſtantia ani-
mæ, & duobus habitibus correſponden-
tibus illis actibus. Nam ſicut pater in di
uinis habet fęcunditatem ad producen
dum tam filium quàm ſpiritum ſanctum:
& communicat filio fęcunditatem pro-
ducendi ſpiritum ſanctum: ita ſubſtan-
tia animæ eſt fœcunda tam intellectio-
nis quàm uolitionis, & communicat a-
ctui intelligẽdi (quam primò producit)
fęcunditatem producendi cum anima
actũ uolendi. Siquidẽ actus uolendi eſt
a ſubſtantia, & ab actu intelligẽdi: a-
ctus aũt intelligendi a ſola animæ ſubſtã
Arti.3. tia. ❡ Pro articulo tertio dubitaſ primò.
Dub.1. Nam inter ſubſtantiam animæ, & aiam
E nulla eſt diſtinctio: imago uerò neceſſa
riò requirit aliquam diſtinctionẽ. ❡ Præ
terea inter partes imaginis debet eſſe
conſubſtantialitas aliqua: ſed inter ani-
mam, & actus eius, non poteſt eſſe con-
ſubſtantialitas cum ſint accidentia. Ad
illa diffuſe reſpondet poſt doctorem do
minus Camera. quæſt. iiij. ideo breui-
ter hic dicitur: quamuis ad perfectam i-
maginem trinitatis requireretur aliqua
diſtinctio: ſed cum animæ ſubſtantia ſit
imperfecta dei imago: licet longinquam
habeat ſimilitudinem cum deo: tamen
maiorem, & præciſiorem ſimilitudinem
habet cum deo quàm quæcunque alia
creatura irrationalis. Et licet Auguſt.
exprimat partes imaginis per nomina
ſignificantia ſubſtantiam animæ: con-
tinuant tamen actus ſuos ad habendum
aliquam conformitatem inter partes
imaginis, & perſonas in diuinis. Et ſic
ut frequenter Auguſt. exprimit imagi-
nem conformiori modo quo poteſt
fieri. ❡ Præterea ad ſecundum. quam- F
uis partes imaginis non ſunt ſibi con-
ſubſtantiales intrinſece, & realiter: ſunt
tamen aliquo modo conſubſtantiales
animæ extrinſece, & accidentaliter: eo
q actus illi in quibus ratio imaginis cõ-
pletur, & perficitur: ſunt in anima ſub-
iectiuè, & ab ea effectiuè. ❡ Quamuis
ergo partes imaginis non ſint ſibi con-
ſubſtantiales: quia differunt realiter, &
eſſentialiter ab inuicem: & in hoc ima-
go deficit a perfecta repreſentatione,
& ſimilitudine dei. Nec poſsibile eſt in
creaturam inuenire perfectiorem dei
ſimilitudinem immo ſemper manet ma-
ior diſsimilitudo quàm ſimilitudo: & tã
men in hoc repreſentatur a remotis
conſubſtantialitas perſonarum in deo:
eo q eſt ibi quædam intraneitas actuũ
in eadem ſubſtantia: quia partes ima-
ginis non ſunt extra ſe: quia actus illi
ſunt realiter in ſubſtãtia animæ. ❡ Quòd G
autem imago in anima eſt perpetua, &
immortalis: uerum eſt ſecundum poten
tiam non ſecundum perfectionem.
❡ Et ſi diceres reſpectu cuius obiecti eſt
imago: breuiter dicitur imago pro-
prijſsimè eſt reſpectu dei. Siquidem ipſa
anima ſemper capax eſt: & quantum eſt
ex ſua natura productiua intellectio-
nis, & amoris reſpectu dei: dum non
fuerit aliud impedimentum. Sic ergo
in partibus imaginis, patet quædam
trinitas eiuſque conſubſtantialitas im-
perfecta: imperfecta diſtinctio, & ori-
go: quæ poſſunt ducere in memoriam
trinitatis diuinæ unitatis ſcilicet eſſen-
tiæ trium perſonarum, & originatio-
nis earum. Et quia perfectior eſt ſimi-
litudo in actibus reſpectu ęternorum ſ.
intellectionis dei, & dilectionis eius:
ideo perfecta imago conſiſtit in ſubſtan
tia animæ, & actu intelligendi deum, &
amandi deum. Qui actus: quia non
poſſunt eſſe in parte ſenſitiua: ideò in A
parte ſenſitiua beatus Auguſti. non
conſtituit rationem imaginis. Et ſecun-
dum hęc ſolui poſſunt, & poni diuerſę
auctoritates ſanctorum, & rationes
doctorum. ❡ Secundò dubitatur quo- Dub.2.
modo uerum eſt dictũ beati Aug. Crea- H

ta fuit in homine imago dei, quam nõn ſeruauit. Reſpondetur poſt Cameracen. ꝙ imago capitur dupliciter. Vno modo prout ſupponit pro ſubſtantia animę quę eſt memoria, intelligentia, & uoluntas: & ſic non perdidit homo imaginem dei: licet per peccatum bene perdiderat efficaciam bene operandi ex impedimentis quæ incurrit. Alio modo capitur ut eſt nomen quaſi collectiuum ſupponens pro ſubſtantia animæ, & actibus cognitionis & dilectionis dei. Iſto ſau tem perdidit homo pro ſtatu naturę lapſę. Alia dubia latius uide in præfatis doctoribus. Et quomodo actus uolendi gignatur ab actu intelligendi &c.

DISTINCTIO. IIII.

IN Diſtinctione præcedenti magiſter oſtẽdit quomodo ere dita poſſunt intelligi. Conſequenter mouet dubia & ſoluit circa generationis terminum, modum & principiũ ab hinc uſque ad diſtinctionem. vij. incluſiue. Primò ergo abſoluit dubia circa generationis terminum per nomina cõcreta diſtinctione præſenti. Secũdò per nomina abſtracta diſtinctione. v. Et poteſt textus his concluſionibus ſummari. ¶ Prima concluſio. Deus deũ generat: quia deus pater deum filium generauit. ¶ Secunda cõcluſio. Licet deus genuit deum: non tamen genuit ſe: nec genuit alium deum. ¶ Tertia concluſio. Deus eſt trinitas: & deus eſt pater, et filius & ſpiritusſanctus. Hę propoſitiones patent ex textu.

QVAESTIO. I.

A VTRVM hęc ſit concedenda de uirtute ſermonis: deꝰ generat deũ. Quæſtio hęc nihil aliud quærit: niſi pro quo ſupponit deus: an eſſentialiter: an perſonaliter in titulo quæſtionis. Veritas enim rei plana eſt, ſuppoſito ex fide, ꝙ in diuinis ſunt tres perſonæ: pater & filius & ſpiritusſanctus. ¶ Tribus articulis quęſtio more ſolito terminabitur. Primò recitat doctor & impugnat opinionem ſancti Tho. par. j. q. xxxix. arti. iiij. Deinde recitat & proſequitur opinionem propriã. ¶ Primò ergo pro prima parte articuli primi, notandum primò extra literam doctoris, ꝙ nominum prædicabilium de deo quædam ſunt eſſentialia: quædam perſonalia: quædam notionalia, & quædam communia. ¶ Eſſentialia ſunt quæ ſupponunt pro eſſentia ut eſſentia eſt. i. ſic ſupponunt pro eſſentia: ꝙ ſi per impoſſibile eſſentia realiter diſtingueretur a ſuppoſito: ſupponere pro eſſentia & non ſuppoſito: ut natura, eſſentia, deitas, diuinitas. Et horum quædam ſubſtantiua ut ſunt quæ dicta ſunt: quædam adiectiua ut communicabilis. Item quædam ſunt numeralia: ut trinitas, trinus quædam non. ¶ Perſonalia uerò ſunt, quæ ſupponunt pro ſuppoſito, ut ſuppoſitum eſt: ita ꝙ ſi ſuppoſitum diſtingueretur ab eſſentia per impoſſibile: ſupponeret pro ſuppoſito, & non pro eſſentia: ut pater, filius, & ſpiritusſanctus. ¶ Et comprehendo ad propoſitum ſub perſonalibus nomina proprietatum & notionalia: quia frequẽter pro eodem capiuntur: ut dicit magiſter diſtin. xxvj. ut paternitas, filiatio, generatio actio, generatio paſſio, ſpiratio actio, ſpiratio paſſio: quia de his ſimile eſt iudicium in propoſito. ¶ Et horum quædam ſunt communia omnibus perſonis, ut perſona, hypoſtaſis ſuppoſitum. Quędam uerò ſolum uni perſonæ, uel duabus tantum conueniunt: ut pater filius ſpiritusſanctus: ſpirator ſiue ſpirans. Et iterum quædam concreta ſiue adiectiua: ut iam dicta: quædam abſtracta, & ſubſtantiua: ut paternitas, filiatio, ſpiratio, generatio &c. ¶ Communia uerò ſunt quæ indifferenter tam pro ſuppoſito: quàm pro eſſentia ſupponunt. Etiam ſi ad imaginationem eſſent diſtincta: ut ens res aliquid, creator, gubernator: ſapiens, patens &c. ¶ Item uerborum prędicabilium de deo quædam ſunt eſſentialia ut communicatur: quædam perſonalia

Arti. 1. Nota. 1 B.

A. 3.

nalia: ut generat, generatur, ſpirat, ſpi-
ratur: quædam communia, ut eſſe exiſte-
re, creare, gubernare, intelligere: ama-
re &c. ¶ Secundo notandum, q duplex
Nota. 2 eſt prædicatio in diuinis: ſcilicet forma-
C lis & identica. Formalis eſt, qñ prædica-
tum (prędicatum hic capitur pro prędica-
to totali uel parte eius principali) dicit
de ſubiecto ſecundum propriam rõnem
immediate .i. non ratione alicuius ad-
diti uel incluſi: ſine quo nõ conueniret
ſubiecto: ut hæc, pater eſt generans: fi-
lius eſt genitus: eſſentia eſt communica-
bilis uel cõmunicatur. Prædicatio iden-
tica eſt, qñ prædicatum dicitur de ſubie-
cto mediante aliquo addito uel incluſo,
quod identificatur ſubiecto: ſine quo
non conueniret ſubiecto: ut eſſentia eſt
pater generans: filius eſt eſſentia com-
municabilis: eſſentia eſt res genita. In
his oĩbus prædicatum (ſi caperetur ſine
addito) negaretur de ſubiecto: ſed quia
additur ei illud, cui formaliter conue-
nit: quod additũ identificatur ſubiecto:
hoc eſt ſupponit pro eodem pro quo
ſubiectum: ideo mediante illo prædica-
tur de ſubiecto identica prædicatione.
Quibus præmiſſis ponuntur aliquę re-
Regu- gulæ. ¶ Prima. Omnia eſſentialia ſiue
la 1. nomina ſiue uerba, de ſe inuicem prædi
D cantur: ut eſſentia eſt deitas: eſſentia eſt
cõmunicabilis: eſſentia eſt trinitas: &
2 econuerſo. ¶ Secunda. Eſſentialia ſub
ſtantiua nõ numeralia de perſonalibus
prædicantur in quolibet numero. Nu-
meralia uero de perſonalibus ſumptis in
plurali tm̃. Adiectiua uero nec de eis in
ſingulari: nec in plurali prædicantur.
1 Exemplũ primi: perſona, pater, filius &c.
eſt eſſentia. Exemplum ſecundi ut pater
eſt trinitas non uere dicitur: ſed pater,
filius & ſpiritusſanctus ſunt trinitas.
Exemplum tertij: ut perſona eſt commu
3 nicabilis, non dicitur uere. ¶ Tertia re
gula. Omnia perſonalia ſubſtãtiua præ
dicantur de eſſentialibus, non numera-
libus: ut eſſentia eſt paternitas: pater fi-
Nota. 3 lius &c. Item communicabile eſt pater
E conceditur: ut ualet illam: res cõmuni-
cabilis ſiue eſſentia communicabilis eſt
pater. Non autem conceditur trinitas
eſt pater: licet bene illa concedatur: tri
nitas eſt pater & filius & ſpiritusſanctus
coniunctim. ¶ Quarta regula. Perſo- 4
nalia adiectiua prædicantur de eſſentia-
libus identice non formaliter: ut eſſen-
tia eſt res generans: non autẽ eſſentia
eſt generans. Ex quo patet, q illę, eſſen
tia eſt pater: eſſentia eſt filius, concedun
tur ſecundum prędicationem identicã
non formalem: quia ſecundum forma-
lem ualeret tm̃: eſſentia eſt pater .i. eſſen
tia habet filium quem genuit: quæ non
conceditur. ¶ Quinta regula. Per- 5
ſonalia communia de omnibus perſo-
nalibus: propria uero de aliquibus non
omnibus prædicantur propria .i. non cõ 6
munia. Exempla ſunt clara. ¶ Sexta re-
gula. Verba eſſentialia de ſolis eſſentia-
libus, & perſonalia de ſolis perſonalibus
prædicantur. Idem eſt de participijs eo
rum: ut eſſentia cõmunicatur: non per-
ſona. Exemplũ ſecũdi: perſona generat:
non eſſentia. Rõ: quia illa non pdicãtur
niſi formaliter, maxime uerba: participia
uero ſecundum identicã prædicationẽ
poſſent indifferenter prędicari de eſſen
tialibus & pſonalibus: ut eſſentia ẽ res
generans: pater eſt res cõicabilis. ¶ Septi 7
ma regula. Prædicabilia cõmunia tam
nomina: q̃ uerba de omnibus prædican
tur: & omnium prædicationem ſuſci-
piunt: ut eſſentia eſt aliquid: perſona eſt
aliquid. Item eſſentia eſt creans: per-
ſona creat, & ſic de alijs. Vide etiam in
Cameracen. quęſt. ij. ¶ Pro ſecunda par Nota. 3
te articuli primi notandum tertio ſecũ E
dum doct. q ſuppoſitio termini uaria-
tur aliquando quoad ſuppoſitum: ita q
in una propoſitione terminus pro alio
ſupponat quam in alia. Et ſecundũ hanc
uariationem attenditur ſuppoſitio per
ſonalis, ſimplex, materialis. Perſonalis
quando terminus ſupponit pro ſignifi-
cato ultimato: quod ſcilicet terminus
naturaliter uel ex impoſitione ſignifi-
cat: & tale nominat auctor ſimpliciter
ſignificatum termini. Aliquando ua-
riatur ſuppoſitio termini quoad modũ
ſupponendi tantum: quando ſcilicet
pro eiſdem præciſe ſupponit: ſed in una
aliter quam in alia. Et ſecundum hanc

uariationem ſumitur diuiſio ſuppoſitio
nis in confuſam diſtributiuam: confu-
Nota.4 ſam tantum, & determinatam. ¶ Quar
F tò notandum: ꝙ terminus abſolutus:
quia habet tantum unum ſignificatum:
ſemper ſupponit pro illo dum ſupponit
perſonaliter. Terminus uerò concretus
habet duplex ſignificatum: materiale ſi
ue ſubſtractiuum, & formale. Materia-
le eſt illud, quod in eius quid nominis
exprimitur in recto. Formale quod ex-
primitur in obliquo tamen ſolum ſup-
ponit pro ſignificato ſubſtractiuo, & nũ
quam pro formali niſi eſſent idem. Ideo
albus ſupponit pro re quę habet albedi
nem: & non pro ipſa albedine. ¶ Quin-
Nota.5 tò notandum: ꝙ terminus habens ali-
G quod ſignificatum principale ad quod
ſcilicet eſt principaliter inſtitutus: ſem-
ꝑ ſupponit pro illo. Et ſi habet aliquod
ſignificatũ minus principale: puta ana-
logũ, pro illo nõ ſupponit niſi ex adiun
cto. i. propter terminum adiunctum ipſi
pro tali ſignificato minus principali cõ-
uenientem: licet etiam tunc ſupponat
pro ſignificato principali. Vnde patet,
ꝙ propoſitio in qua ponitur terminus
huiuſmodi ſine adiuncto nõ ẽ diſtinguẽ
da: ut homo eſt rationalis. Propoſitio
autem in qua ponitur cum adiuncto: di
ſtinguenda eſt: an ſupponat pro ſigni-
ficato principali, uel minus principali: ut
homo eſt ſpecies: homo eſt pictus. Et pa
tet: ꝙ auctor non aduertit illam com-
munem topicam. Talia ſunt ſubiecta:
qualia &c. ¶ Sextò notandum, ꝙ quia
Nota.6 deus & deitas habent ſe, ut concretum,
H & abſtractum: deus ratione ſui modi ſi-
gnificandi ſupponit pro ſuppoſito ſiue
perſona: ita ꝙ ſi ſuppoſitum in diuinis
realiter differret a deitate ſiue eſſentia
diuina: ſicut ſuppoſitum uerbi realiter
differt a natura humana aſſumpta: non
ſupponeret pro eſſentia ſecundum pro
prietatem ſermonis. Quia uerò eſſen-
tia diuina, & perſona non diſtinguun-
tur realiter: ſed formaliter: & ſunt
unum: ideo ex uſu loquendi ſupponit
pro ſuppoſito, & etiam pro natura di-
uina, reſpectu cuiuſlibet prædicati po-
tentis conuenire tam naturæ, quàm ſup
poſito: ita ut loco eius poteſt poni tam
nomen naturæ: quàm ſuppoſiti. Quãdo
autem deus ponitur reſpectu termini,
uel prædicati eſſentialis, ſupponit pro
eſſentia. Sed quando reſpectu termini,
uel prædicati notionalis ſupponit pro ꝑ
ſona. Et hoc intelligitur quando ponit̃
reſpectu termini præciſe ſupponentis ꝓ
ſuppoſito, uel eſſentia: & hoc rationabi
liter: tum propter identitatem diuinæ
naturæ, & ſuppoſiti: tum etiam propter
hæreticos. Ne ſi deus præciſè ſuppone-
ret pro ſuppoſito: multæ propoſitiones
eſſent concedendę, quæ per aſtutiam hę
reticorum ſimplicibus propoſitæ, eſſent
eis occaſio errandi, & credendi plurali-
tatem deorum ac diuinæ eſſentiæ. ¶ Et
propter eandem cauſam doctores diffe
renter utuntur termino deus in affir-
matiua & negatiua: nam de affirmatiua
nunc patuit: ſed in negatiua propter idẽ
titatem dei cum omnibus, quæ in diui-
nis ſunt: utuntur termino deus cũ quã-
dã diſtributione: ita ꝙ intelligitur præ
dicatum negari a quolibet, quod eſt rea
liter deus: ut iſta deus non eſt pater, ua
let tm̃. Nihil quod ẽ deus eſt pr̃: & deus
nõ generat: ualet illã. Nihil qđ ẽ de⁹, ge
nerat: licet nõ de uirtute ſermonis. Ideo
negatur ſicut illa: nõ deus generat deũ:
quamuis de uirtute ſermonis eſſet con-
cedenda ſecũdum Greg. Et ita utuntur
ſancti propter cauſam prædictam: ne ſi
concederetur: deus non generat: puta-
rent ſimplices, ꝙ in diuinis nõ eſſet ge-
neratio. Et ſic ait S. Bonauẽ. in dub. lite
ralibus diſt. præſ. Non refert præponere
uel poſtponere negationẽ termino de Nota.7
us. ¶ Septimò notandũ, ꝙ qñ deus po- I
nit̃ cũ ſigno alietatis aut importãte plu
ralitatẽ, ſupponit eſſentialiter. Et hoc
ne ſi cõcederet̃, ꝙ pater eſt alius deus a
filio: ſimplices putarẽt eſſe plures deos.
Cauent. n. doctores ne detur occaſio er
randi ſimplicibus: quo credãt eſſe plures
deos eſſentialiter diſtinctos: quo mõ er-
rant idolatrę. Et ideo illę negant̃, deus
genuit aliũ deũ, pater & filius & ſpiritus
ſanctus ſunt tres dij: quãuis concedatur,
quòd perſona diuina genuit aliam per-
ſonam diuinam. Similiter patet, & h-

lius & ſpiritus ſanctus ſunt tres perſonę.
ſimiliter illa conceditur. Filius eſt alia
perſona a perſona patris, & non illa: fi-
lius eſt alius deus a deo patre. Cuius
ratio, quia perſona ſuppoſitum ſuppo
nunt tantum pro perſona, & nunquam
pro eſſentia: quia non prædicantur niſi
de illo de quo formaliter prędicantur.
Deus autem ex uſu ſupponit tam per-
ſonaliter, ideſt pro perſona, quàm eſſen
tialiter, ideſt pro eſſentia & per hoc ſol
uuntur omnia. ¶ Iſtis præmiſſis eſt pro
Arti. 2. articulo ſecundo concluſio prima. Hęc
Cócl. 1. propoſitio deus genuit deum, ſecundũ
K ſermonis proprietatẽ eſt concedenda.
Patet concluſio auct. magiſtri in textu,
& ratione. Nam deus, & deum hic po
nunt reſpectu dictionis ſeu uerbi notio
nalis. ſ. genuit ergo ſupponũt ꝓ ſuppoſi
to: & ualet illã. Perſona diuina genuit ꝑ
ſonam diuinam: quæ uera eſt: quia pa-
ter filium. & hoc etiam ſecundum pro-
prietatem ſermonis: quia ut dictum eſt:
deus ex modo ſuę ſignificationis eſt ter
Cócl. 2. minus perſonalis. ¶ Secunda concluſio.
L Hæc propoſitio deus non generat deũ,
ſecundum uſum ſanctorum non eſt con
cedenda. Patet; quia ualet illam: nihil
quod eſt deus generat deum, quæ eſt
falſa: uerum de rigore uerborum uide-
tur concedenda: quia deus de rigore
uerborum non diſtribuitur, & cum ſup-
ponit pro quolibet ſuppoſito diuino ua
lebit illam. Aliquod ſuppoſitum diuinũ
non generat, quæ eſt uera: quia filius
non generat. Nec illæ ſunt contradi
ctorię: deus generat deum: deus non
generat deum: quia in neutra ſubiectũ
plenê diſtribuitur: nec plenè ſingulari-
Arti. 3. zatur. ¶ Pro articulo tertio dubita-
M tur circa concluſionem primam. Si
deus genuit deum: ergo deus eſt alius
a deo & non niſi pater a filio, & ita
pater eſt alius deus a filio. Conſequen
tia probatur: quia ſequitur: pater ge-
nuit filium: ergo pater eſt alius a fi-
lio, ſiue non eſt filius: ita etiam ſe-
quitur hic. Deus genuit deum: ergo
deus non eſt deus. Solutio. conſequens
eſt falſum: deus eſt alius a deo: quia deus
& deo ſupponunt pro eſſentia & perſo-
na, & ſic ualet deus eſt alius a deo in eſ
ſentia, & perſona. Ad conſequentiam
dicitur primò: illa conſequentia, pater
genuit filium: ergo pater non eſt filius:
non eſt formalis: quia non tenet in crea
turis: in diuinis tamen tenet ex eo: quia
ibi ſolum una perſona eſt pater: & ſolum
una eſt filius, & ita ibi ſequitur: hic eſt
pater: ergo non eſt filius. non autem
ualeret, ſi per impoſſibile, filius genuiſ
ſet alium filium: cum autem quælibet
perſonarum ſit deus: non eſt ſimile. Itẽ
ſi attenditur hic diſtributio huius quod
eſt deo ab alius: manifeſtum eſt hanc eſ-
ſe falſam ſecundum rigorem ſermonis.
Deus eſt alius a deo: etiam quomodo-
cunque ſupponat deus, perſonaliter uel
eſſentialiter. ſimiliter hoc deus non eſt
deus. Aliter dicitur, ꝙ conſequentia
non ualet: quia uariatur ſuppoſitio hu-
ius termini deus & deum: qui in ante-
cedente ſupponit perſonaliter: in con-
ſequente perſonaliter, & eſſentialiter
ſimul. ¶ Si uerò arguitur ſicut magi- N
ſter arguit. Si deus generat deum: uel
ergo ſe deum: uel alium deum genuit:
non primum nec ſecundum; quia nõ eſt
alius deus a deo patre: cum tñ ſit unus
deus. Dicendum: ꝙ neutrum illorum eſt
concedendum: quia nec ſe genuit pater
nec alium deum. Cuius ratio patuit ex
notatis: quia ſignum alietatis additum
termino in diuinis, qui ſupponit tã pro
ſuppoſito, quam pro eſſentia: importat
alietatem utriuſq; tam perſonæ q̃ eſſen-
tiæ, & ita diuiſio non eſt immediata. Eſt
enim talis: ſi pater generat deum: aut ſe
deum aut alium: tam in eſſentia, quã in
perſona. ubi datur medium, ſcilicet fi-
lium: qui eſt deus alius in perſona: & idẽ
in eſſentia. ¶ Sed an illa ſit concedẽda:
pater generat ſe uel aliũ: magiſter uř cõ
cedere illam: deus pater genuit alterũ al
legans Aug. ad Maximinum: cui cõſo-
nat Ockã: quã magiſter benè exponit:
pr̃ de ſe genuit alterũ ſe. i. a ſe: non utiq;
alterũ deũ: ſed alterã pſonã. Vel genuit
ſe alterum. i. genuit alterũ qui ſiue ẽ qđ O
ipſe. Nec ſequitur genuit ſe uel alterũ:
ergo genuit ſe deũ, uel alterũ deũ: q a nõ
ſemp ualet cõſequẽtia ab aliquibus pro-

poſitionibus ad eaſdem, utrobique eodẽ addito: ut patet ſatis. Late proſequitur & dilucidat hujus quęſtionis materiam Oyta.q.vj.art.j.& Camera. art.j.q.v.

QVÆSTIO. II.

A VTRVM hæc ſit concedenda: deus eſt pater & filius & ſpiritusſanctus. ¶ Recitatur opinio Scoti diſt. iiij.q.ij. & impugnatur. ¶ Reſponſio cõ-
Concl. cluſiua eſt hæc. Hæc eſt concedẽda: deus eſt pater & filius & ſpiritusſanctus. Probatur: quia deus hic ſupponit pro eſſentia diuina: quæ eſt tres perſonæ: ergo & deus eſt tres perſonæ. Anteccedẽs patet ex dictis præcedentis quæſtionis. ¶ Si dicitur: quandocunq; aliquod prædicatum a quolibet ſuppoſito termini negatur: illud etiam negatur uniuerſaliter de tali termino: ſicut angelus negatur de Ioan. Pe. &c. ergo ab omni homine: ſed eſſe patrem & filium & ſpiritumſanctum negatur a quolibet ſuppoſito diuino, ut ſupra ergo ab hoc termino deus. Sol. maior eſt uera quando terminus ſupponit præciſe pro ſuppoſitis, & nõ pro aliquo formaliter a ſuppoſitis diſtincto: modo deus nõ ſolum ſupponit pro ſuppoſitis diuinis: ſed etiam pro diuina eſſentia: quę formaliter diſtinguitur a ſup-
B poſitis. ¶ Vel poteſt dici: ꝙ in illa maiore ſuppoſitũ non accipitur pro perſona: ſed pro illo pro quo terminus ſupponit: ſiue ſit natura ſiue perſona. Et ſic accipiendo maior eſt uera: ſed minor. ſ. eſſe patrem & filium & ſpiritumſanctum: negatur a quolibet ſuppoſito huius termini deus (ſi ſic accipitur) falſa eſt: quia non negatur ab eſſentia diuina: pro qua tamen ſupponit deus. Si autem minor ſic accipitur, ſcilicet eſſe patrem & filium & ſpiritumſanctum: negatur de quolibet ſuppoſito diuino: conſequen-
C tia non ualet: quia ſuppoſitum in antecedente æquiuocatur. Si dicitur: omne prædicatum, quod conuenit pluribus, conuenit alicui primò: quid ergo eſt id cui primò conuenit eſſe patrem, & filium &c. Solutio: ſi conuenire realiter intelligitur: ſic aſſumptum falſum eſt: ſicut ridere nulli hominum primò conuenit: ſed æque cuilibet. Si intelligitur conuenire per prædicationem, ſic uerum eſt: ſed illud primum ſiue cui primò conuenit non eſt res aliqua: ſed illud commune cum quo conuertitur: & illud eſt hoc commune deus.

DISTINCTIO. V.

IN HAC diſtinctione magiſter abſoluit dubia circa generationis terminum per nomina abſtracta: & poteſt textus trifaria ppoſitione ſummari. ¶ Prima. Non eſt concedendum ꝙ pater genuit diuinam eſſentiam: uel eſſentia filium; uel eſſentia eſſentiam. ¶ Secunda concluſio. Eſſentia diuina (.i. natura diuina, quę communis eſt tribus perſonis & tota in ſingulis) nec generat nec genita eſt. ¶ Tertia concluſio. Filius genitus eſt de patris ſubſtãtia non tanquam de materia: ſed ſicut de aliquo ſibi conſubſtantiali & coęterno. Probationes quęre in textu.

QVAESTIO. I.

VTRVM eſſentia diuina generet uel generetur. ¶ Recitata, & impugnata opin. doct. ſubtilis diſtinct. pręſenti quęſtio. ij. ſaltem quo ad rationes eiuſdem, quia concluſio certa eſt extra de ſum. trin. & fi. cat. damnamus. ¶ Notandũ eſt pro articu- Arti. 1.
lo primo: ꝙ fundamentum huius quæ- Nota. 1
ſtionis ſtat in hoc. In diuinis eſt una eſſentia ſimpliciſſima, eadem omnibus quæ ſunt realiter in deo. Eadem dico realiter etſi nõ formaliter. Secũdo in di-

uinis ſunt tres perſonę realiter diſtinctę inter ſe uel a ſe:non ab eſſentia. Tertió inter generans, & genitum eſt diſtinctio realis:quod ſic patet. Nam generare,& generari ſpirare, & ſpirari uerbaliter diſtinguuntur realiter: & per ea perſonæ diſtinguūtur realiter. Nam pater non diſtinguitur a filio niſi quia ille generat: hic generatur. Circumſcriptis enim proprietatibus relatiuis in patre, & filio:quæ ſunt generare ſiue paternitas:& generari ſiue filiatio: nihil eſt in patre:quod diſtinguitur ab aliquo quod eſt in filio;ſi itaq; eſſentia generaret diſtingueretur realiter a genito: quod nō conceditur. Idem ſi generaretur. ¶ Secū
Nota.2 B dó notandum:ꝙ aliqua ſunt prædicata quæ de nullo prędicantur niſi de illo de quo primo, & immediate prędicantur: uel ſaltē mediante aliquo ſibi eſſentiali & intrinſeco. ¶ Dicitur autem aliquid prædicari de aliquo primo, & immediate: quod prædicatur de illo omni alio circumſcripto: & de nullo illo circumſcripto. Sicut calefacere primó prædicatur de calore,& non de igne:& intelligere primó prædicatur de anima ſiue intellectu: & non de homine. Sed prædicari non primó ſiue mediate oppoſito modo. Nunc autem aliqua ſunt prędicata quæ non prędicantur de aliquo niſi cui primó conueniunt:ut inhærere, informare, eſſe ſubſtantiam, eſſe accidens. Sunt & prædicata, quæ nō prædicantur de aliquo, niſi de quo immediate prædicantur:uel mediante aliquo intrinſeco: ut diſtingui, diuerſum: nihil enim diſtinguitur ab alio per aliquod ſibi extrinſecum. Aliqua autem prædicantur indifferenter. ſ. & de illis, quibus immediate conueniunt:& etiam de illis, quibus cōueniunt mediante alio: ſicut calefacere prędicatur tam de calore, quàm de igne, ſiue calido. ¶ In diuinis autem illa prædicata generat, generatur, non poſſunt prædicari niſi de illis, de quibus immediate prædicantur ex cōmuni uſu loquentium. Et hoc rationabiliter: ne cū apud omnes generans realiter diſtinguitur a genito: concedatur in diuinis eſſentiā realiter diſtingui ab aliquo in diuinis. Et quia generare,& generari primó,& immediate prædicantur de ſuppoſitis in diuinis:ideo de ſolis ſuppoſitis, & non de eſſentia prædicantur. ¶ Dicitur in diuinis:quia in creaturis generare, & generari, etiam prędicantur de illis, quibus mediate conueniunt:ſicut conceditur: ꝙ ignis generat calorem. Cuius ratio eſt: quia quicquid in creaturis mediate generat:diſtinguitur realiter a generato:ideo ex illa prædicatione in creaturis nō ſequitur idem generare ſeipſum.
¶ Pro articulo ſecundo, eſt concluſio certa ab eccleſia determinata extra de ſum. tri. & fi. ca. damnamus. Eſſentia non eſt generans, nec genita, nec procedēs:ſed eſt pater, qui generat:& filius, qui gignitur:& ſpiritus ſanctus, q procedit. Huius quæſtionis probatio ſecundū magiſtrum (ſalua, & præſuppoſita eccleſiæ determinatione) eſt, quia gignēs diſtinguitur realiter a genito:nihil enim gignit ſe ſecūdum beatū Aug. Eſſentia autem diuina ſecundum præmiſſa identificat ſibi realiter,& eſſentialiter quicquid in diuinis eſt. ¶ Holkot ueró in determinationibus. quę. x. dub. iij. cauſam determinationis eccleſiæ ponit diuinam reuelationem:unde ait. Poteſt dici ſine aſſertione, ꝙ non negantur propter aliquam rationem naturalem cogentem: ſed ſicut reuelatum eſt eccleſię de re, q̄ eſt deus, ꝙ eſt res una:etiam ita reuelatum eſt eccleſię: quibus ꝓpoſitionibus debet uti in loquendo de trinitate,& ſimiliter quibus terminis: ſicut reuelatū credimus ſanctis patribus:quomodo uti debemus hoc nomine perſona:quando quęritur per tria, uel per tres: debemus enim dicere, ꝙ deus eſt tres perſonæ: & ſic reuelatum eſt eccleſiæ, ꝙ iſtę debent negari:eſſentia generat: eſſentia generatur. ¶ Contra nunc dicta poſſet multipliciter argui pro articulo tertio:prout & materiam ipſam late,& diffuſe examinat Occā. q. vj. art. ij. ubi etiam oſtendit:ſi ſyllogiſmus expoſitorius ualeat in diuinis. Item quid requiritur ad eius bonitatem iuxta finem præfati articuli. Item Grego. de Arim. diſt. pręſenti. q. j. Item Holkot ubi ſupra. Itē dn̄s Camer.

Arti. 2. Cócl. C

Arti. 3. D

qui late pertractat hoc dubium. q. v. art. ij. Si poſitio de trinitate poſſit ſuſtineri ſine bonæ conſequentiæ negatione oſtendens etiam contra Greg. quæ requirantur ad bonitatem conſequentiæ bonæ. Item ad ſyllogiſmum expoſitoriū. Item ad plenam uniuerſalizationē &c. Verum quia doctor breuiter procedit, pauca tangam: remittendo ad præfatos doctores, & ad logicam: ubi materia conſequentiarum uenit latius examinanda.

Dub. 1. Generare & paternitas in diuinis ſunt idē oib⁹ modis.

¶ Arguitur ergo. Generare, & paternitas in diuinis ſunt idem omnibus modis: ergo ſicut paternitas prædicatur de eſſentia, ita & generare: & per conſequens eſſentia eſt generare: ultra eſt generare: ergo eſt generans: et ſi eſt generans, generat a reſoluēte ad reſolutam. Reſpondetur: ſi generare capitur nominaliter: illa poteſt concedi: eſſentia eſt generare. i. eſt id, quod generat: tñ per hoc non conceditur: ꝙ eſt generās, uel generat. ¶ Aliter poteſt dici: ꝙ generare nominaliter, & paternitas non ſunt idem omnibus modis, ſed diſtinguūtur formaliter: quia generare nominaliter eſt ſuppoſitum generans formaliter: ſed paternitas non eſt ſuppoſitum generās formaliter. & ideo illa non eſt cōcedenda eſſentia eſt generare. ¶ Sed ſi arguit: generans participialiter, ſiue qui generat, & pater ſunt idem omnibus modis: ergo ſicut pater dicitur de eſſentia: ſic qui generat, uel generans: & ita eſſentia eſt, quæ generat: & eſſentia eſt generās. Reſponſio: conſequentia non ualet: licet enim generans, & pater ſint idem omnibus modis: tamen hoc prædicatum generans nō prędicatur niſi immediatè. Pater uerò etiam prædicatur de aliquo mediatè. ſ. de eſſentia. & ideo non oportet quando duo prędicata importāt idē omnibus modis: & unum ſolum prædicatur immediate: aliud tam mediate: quā immediatè, ꝙ de quocunque unum prædicetur, & reliquum. Quare autem pater prædicetur mediatè, & immediatè & non generans: patet ratio ex ſupradictis.

2 Dub. E An ſit

¶ Secundò dubitatur: an illę ſint cōcedendæ. Eſſentia eſt res generans: eſſentia eſt pater generans. & uidetur: ꝙ ſic: quia eſſentia eſt pater: uel ergo eſt pater generans, uel pater non generans. Non ſecundum, ergo primum. Reſponſio auctoris. Capiendo generans purè adiectiuè: nulla harum concedenda eſt. Cuius ratio eſt: quia ſequeretur, ꝙ eſſentia eſſet generans. Et ratio eſt: quia q̃n determinabile cum ſua determinatione prædicatur de ſubiecto ad hoc ꝙ propoſitio ſit uera: requiritur: ꝙ determinabile prædicetur de ſubiecto: ſimiliter & determinatio pdicetur de ſubiecto: & tertiò, ꝙ determinatio prędicetur de determinabili. Ita ꝙ ad ueritatem illius, eſſentia eſt pater generans: requiritur ueritas harum trium: eſſentia eſt pater: eſſentia eſt generans: pater eſt generans: ſed ſecunda eſt falſa. ſimiliter eſſentia eſt pater non generans, requirit ueritatem illarum trium, ut ſit uera: eſſentia eſt pater: eſſentia eſt non generans: pater eſt non generans: modo illa tertia eſt falſa.

cōcedēdū, eēntia ē res gñans. &c.

¶ Si dicis de quolibet alterum contradictoriorum: ſed pater generans: pater nō generans, ſunt prędicata cōtradictoria: ergo &c. Dicendum: ꝙ pater generans non pater generans ſunt prędicata contradictoria: non autem pater generans: pater non generans: ſicut nec lignū album: lignum non album, quę utraq; negantur de homine: falſum enim eſt: hō eſt lignum album, & ſimiliter homo eſt lignum non album. Si tamen illa, eſſentia eſt pater generās, poſſet habere hūc intellectum: eſſentia eſt pater, qui primò eſt generans: ſic concedenda eſſet: ſed tunc non ſequitur: eſſentia eſt primò generans: ergo eſt generans. Sicut non ſequitur, eſſentia eſt hic pater: & ille pater eſt generans: ergo eſſentia eſt generās: de quo alibi. Et ita conſequentia a parte in modo ad totum nō ualet: quando totum non prędicatur niſi immediate, & pars in modo prędicatur tam mediate, q̃ immediatè.

Dub. 3. F

¶ Dubitatur tertiò circa illud. ꝙ de forma ſyllogiſtica Grego. reprahendit Ockam; eo ꝙ dicit, ꝙ talis modus arguendi. Omnis pater generat: eſſentia eſt pater: ergo eſſentia generat; ſemper tenet, præterquam in propoſito in diuinis. Eo quòd nuſquam

ubi poſſunt eſſe tres res,quarum nulla eſt alia, quæ tamen ſunt una res numero: ſed tãtum in diuinis illud reperitur. Et ideo non oportet ibi, ꝙ ſi aliqua cõiunguntur cum illa una re ſingulariſſima: ꝙ ideo interſe coniunguntur:unde non ſequitur. Omnis eſſentia diuina eſt pater:filius ẽ eſſentia diuina: ergo filius eſt pater. Nec expoſitoriè,hæc eſſentia diuina eſt pater,& hic eſt filius:ergo filius eſt pater. Nec ualet. hic pater genuit:& hic pater eſt eſſentia: ergo eſſentia genuit &c. Et per hoc imponit auctori, ꝙ uelit dicere, ꝙ formę ſyllogiſticę,quæ ſunt euidentiſſimæ non teneãt in diuinis: ſed tantum in creaturis. Et probat ibi, ꝙ ſi ſeruatur debita forma: tenet in diuinis ſicut in creaturis. ¶ Sed male imponit auctori. Nam expreſſè dicit in logica: ꝙ ubique ualet in forma ſyllogiſtica, dum regulatur per dici de omni,uel de nullo. Quod ſi non regulatur:iam non eſt forma ſyllogiſtica. Ad hoc autem, ꝙ reguletur &c. oportet, ꝙ medium in pręmiſſis complete diſtribuatur:ita ꝙ uigore diſtributionis prædicatum in uniuerſali denotetur dici de quocunque,de quo dicitur (ſeu dici poteſt) ſubiectum: ita ꝙ nihil eſt ſumere ſub ſubiecto,de quo non dicitur prædicatum:& ſic diſtribuendo pater in illa. Omnis pater generat,ſi pater completè diſtribuitur,ualet tantum. De quocũq; uerum eſt dicere: ꝙ eſt pater: de illo uerum eſt dicere, ꝙ generat,& illa eſt manifeſtè falſa,& tunc eſt bonus ſyllogiſmus:licet non probatiuus,ſed ſolum illatiuus. Omnis pater genuit:eſſentia diuina eſt pater: ergo eſſentia diuina genuit,& maior eſt falſa ſicut cõcluſio. Sed accipiendo pater,ut non diſtribuitur cõpletè,ſed ut ualet illã. Quod eſt omne, quod eſt pater,generat: ſic uera eſt; ſed non poteſt eſſe pręmiſſa in ſyllogiſmo: quia non regulatur per dici de omni, & ita non erit forma ſyllogiſtica, ſicut de illa. Omnis eſſentia diuina eſt pater, ſecundum diſtributionem eius incompletam ualet. Quod eſt omnis eſſentia diuina eſt pater, quæ eſt uera: ſed nihil ualet ad ſyllogiſmum. Sed philoſophus, qui impoſſibile putaret unam rem ſingularem eſſe plures res: ſicut impoſſibile eſt in creaturis: crederet illam formam ſufficere, quia credit tales propoſitiones regulari per dici de omni, uel de nullo. Et quidem in creaturis non datur inſtantia: ideo ibi ualet materialiter: ſed in diuinis nec materialiter ualet, quia ibi datur inſtantia: nullibi tamen ſimpliciter ualet, quia nec in creaturis, nec in diuinis ſeruatur forma ſyllogiſtica: niſi fuerit diſtributio completa quo ad non expoſitorios, uel ſignificatio completa quo ad expoſitorios. De quo uidendum latius in logica, & in præallegatis doctoribus. ¶ Quartò dubitatur de illa. Dub. 4. G

Eſſentia eſt pater:ergo pater filij, conſequens diſtinguitur ſecundum Scot. & Gregor. quia uel pater capitur adiectiuè, uel ſubſtantiuè. Si primum, conceditur, quia ualet illam, eſſentia eſt hypoſtaſis, uel perſona, & illa genuit, uel habet filium. Si accipitur adiectiuè: negatur, quia accipitur pro proprietate, quæ eſt generare, & ualet illam. Eſſentia eſt pater filij, ideſt eſſentia genuit filium,uel eſt generans, quæ eſt manifeſtè falſa. ¶ Et cum dicitur: ſi eſt pater filij: ergo genuit filium. hoc enim eſt eſſe patrem filij. Reſpondetur negando conſequentiam, capiendo pater ſubſtantiue, in quo ſenſu conceſſa eſt. Sed eſſe patrem hoc modo eſt eſſe hypoſtaſim, quæ genuit filium. ¶ Si dicitur, ſi eſt pater filij, filius eſt filius eſſentiæ. Reſpondetur negando conſequentiam. quia antecedens ualet tantum, ut eſt uera. Eſſentia eſt hypoſtaſis, quæ habet filium: ex qua non ſequitur illa. Filius eſt filius eſſentiæ, ſed bene illa: ergo filius eſt filius hypoſtaſis, quæ habet filium. ¶ Si dicitur, illa etiam eſt uera. Eſſentia eſt pater filij capiendo adiectiuè: quia ſequitur per conuerſionem. Pater filij eſt eſſentia. ergo eſſentia eſt pater filij: capiendo in antecedente pater adiectiuè. ſimiliter in conſequente. Dicendum: ꝙ pater in antecedente non poteſt capi

De hac eſſentia eſt pr:er go pater filij.

pure adiectiue: hoc eſt ſolum pro for-
mali,& non materiali : quia in antece-
dente eſt ſuppoſitum uerbi: ergo opor-
tet habere ſignificatum ſubſtantiuum.
Adiectiuum enim pure adiectiue tentũ,
non poteſt reddere ſuppoſitum uerbo:
ſecus a parte prædicati : quia ibi reſpicit
ſubiectum a parte ſubiecti poſitũ: ut hic:
homo eſt albus: albus capitur pure adie-
ctiue: & importat ſolum formale reſpe
ctu ſubſtantiui a parte ſubiecti poſiti: un
de ualet tantum: homo eſt homo habẽs
albedinem. Sic illa: eſſentia eſt pater fi-
lij. i. eſſentia habet filiũ : uel eſſentia eſt
eſſentia habens filiũ : quæ eſt manifeſte
falſa: nõ habere hic importat generare.
¶ Si dicitur: generans eſt eſſentia: ergo
eſſentia eſt generans per conuerſionẽ.
Dr: ꝙ in antecedente generans accipitẽ
ſubſtantiue: in conſequẽte adiectiue: &
ideo non ualet. Sed debet ſic conuerti.
generans. i. hypoſtaſis, quæ gñerat, ẽ eſ
ſentia: ergo eſſẽtia ẽ hypoſtaſis, quę ge
nuit: & ita conſequens eſt uerum ſicut
H antecedens. ¶ Item arguitur bene ſe-
quitur. pater generat: ergo eſſentia ge-
nerat: ab inferiori ad ſuperius. Solutio:
negetur conſequentia. Nec eſſentia eſt
ſuperius ad pater : quia eſt ſingularis ſi-
cut pater. Nam ſuperius large eſt, quod
habet plura ſuppoſita eſſentialiter di-
ſtincta. Vel quod ſupponit pro omnibꝰ
pro quibus inferius: & cum hoc pro ali-
quo eſſentialiter diſtincto a quolibet
ſuppoſito inferioris. Vel dicitur: ꝙ con
ſequentia ab inferiori ad ſuperius non
ualet reſpectu prędicati: quod non prę-
dicatur niſi de illis, quibus immediate
conuenit. Sicut non ſequitur hęc diffe
rentia contrahit: ergo natura cõtrahit:
ſecundum ponentes differentias con-
trahentes, & eas identificari naturæ.
Dub. 5. ¶ Dubitatur. v. contra regulã prius datã
I a doct. in dubio ſecundo: ob quam non
admittit illam. Eſſentia eſt pater gene-
rans, capiendo generãs pure adiectiue.
Nam diceret aliquis cum Greg. ubi ſu-
pra: ꝙ illa regula habet ueritatem, quan
do quodlibet illorum cõiunctorum, de-
terminabile. ſ. & determinatio per ſe. i.
ſine addito, prędicatur de principali ſub
iecto. ¶ Præterea opponit Holkot ubi
ſupra. q. x. deter. Ille ẽ optimus clericus:
ille eſt albus ſecundum dentes. ille eſt al
bus monachus: hæ conceduntur & ſimi
les, & tamen non poteſt ex hoc inferri:
ergo ille eſt optimus: ille eſt albus: & ita
de conſimilibus. Ergo ſi illæ ſunt con-
cedendę, non obſtante, ꝙ non inferant
illas: ergo ſimiliter illa: eſſentia eſt pater
generans etiam adiectiue ſumendo ge-
nerans poteſt concedi, tametſi ex hoc
nõ inferatur ueritas illius: eſſentia eſt ge
nerans, quę eſt falſa. Ad illam poteſt di
ci, ut ſupra, ꝙ illa non eſt cõcedenda: eſ
ſentia eſt pater generans, ſumendo ge-
nerans adiectiue: licet gloſ. in. c. dam-
namus. concedat eam, ſi generans capi
tur ſubſtantiue: unde tunc ualet. Eſſen-
tia eſt pater, & ille generat. Sic conci-
lium in. c. præfato damnamus: cõcedit:
eſſentia eſt pater, qui generat : eſt filius
qui gignitur: eſt ſpiritusſanctus, qui pro
cedit. Reſoluatur qui in & ille: clarent
propoſitiones nam ſenſus eſt. Eſſentia
eſt pater, qui generat, ideſt eſſentia eſt
pater, & ille generat: uel eſt filius, & ille
gignitur &c. Ad hunc etiam ſenſum
Greg. concedit illam: eſſentia eſt pater
generans: motus auctoritate concilij :
ſed cum negat conſequentiam, & bene
adducendo intellectum regulæ præmiſ-
ſum poteſt dici: ꝙ regula doct. ut iacet
eſt uera ſine tali intellectu : non tamen
oportet illam conſequentiam ualere. Eſ
ſentia eſt pater generans: ergo eſſentia
eſt generans: quando determinatio ſe
ſola non prædicatur niſi de illo, cui im-
mediate conuenit: ſed cum addito bene
prædicatur de aliquo, cui immediate cõ-
uenit: ſicut in ſimili non ſequitur. Pa-
ter eſt relatio conſtituens: ergo pater eſt
conſtituens. Conſtituens enim ſe ſolo
non prędicatur niſi de eo, cui immedia
te conuenit: ſed cum addito poteſt bene
dici de perſona, quę conſtituit. ¶ Ad
obiecta dicitur ꝙ falſę ſunt. nam albus,
& optimus ęquiuocantur, cum dicitur:
eſt albus monachus : ergo eſt albus : &
ſic de alijs. Et ita regula doc. manet ue
ra: nec oportet illas conſequentias ua-
lere propter cauſas tactas. ¶ Præterea ſi

regula ſic eſſet intelligenda: non poſſet dici regula, uel notificatiua conſequentiæ: & reſoluendo eſſet tantum dicere arguendo a coniunctis ad diuiſa: ualet conſequentia: quando conſequens eſt uerum. Sic ergo doctor etiam concedit illam: eſſentia eſt pater generans, ſi ualet illam: eſſentia eſt pater, & ille generat, uel eſt generans: & illam concedit concilium. ¶ Alia quędam ponit doct. ſcilicet an homo, & humanitas ſint ſynonyma. Item an illæ ſint contingẽtes: humanitas eſt homo: humanitas eſt animal: an illa eſt falſa, albedo eſt alba: quę ſatis patent ibidem.

QVAESTIO. II.

A
Arti. 1. VTRVM filius generetur de ſubſtantia patris. ¶ Pro articulo primo notandum: ꝙ illa quęſtio pro tãto mouetur: quia inconueniens eſt dicere, filium eſſe de nihilo: ſecundum beatũ Aug. ut patet in textu. Oportet ergo aliquid aſſignare, de quo ſit filius: ſiue de quo generetur: quia ſi nihil tale
Quid ẽ aliqd de nihilo produci. aſſignatur: erit de nihilo. ¶ Videndum ergo eſt: quid ſit eſſe, uel produci de nihilo: & poteſt dici, ꝙ produci de nihilo, non eſt produci poſt nihil. i. poſtquam non fuit: quia ſic forma educta de potentia materię produceretur de nihilo: quia ante eius productionem nihil fuit, ſecundum probabilem opinionem. Sic enim quęſtio nullum haberet dubiũ ſuppoſita filij ęternitate: ſed produci de nihilo eſt produci non de potentia ſubiecti: & ꝙ nihil ipſius ſit: quod non accipiat eſſe ſimpliciter illa productione. Quandocunque enim aliquid ipſius nõ capit eſſe illa productione: iam non eſt de nihilo: eo ꝙ aliquid ipſius (quod. ſ. non capit eſſe illa productione) quodãmodo pręſupponitur. Ita ꝙ ſi per impoſ
Coroll. 1 ſibile, illa productio non eſſet: nihilominus tale eſſet. ¶ Corolllarium. Forma naturaliter genita non eſt de nihilo: quia licet ſecundum ſe, & quodlibet ſui, capit eſſe illa generatione: tamen producitur de potentia ſubiecti: ſecus de anima intellectiua: quæ quia creatur, de nihilo producitur: licet in materia: non tamen de potentia materię: ſiquidem quicquid creatur, de nihilo producitur.
¶ Corollarium ſecundum. Homo non producitur de nihilo: licet eius forma creetur. Corol. 2
¶ Corollarium tertium. Si ſub forma pręexiſtente de nihilo produceretur materia: compoſitum ex hac materia non eſt de nihilo. Nec creatur propter partem, formam. ſ. præexiſtentem: licet materia creetur unde compoſitũ, cuius altera pars ſiue materia, ſiue forma preſupponitur: non eſt de nihilo. Corol. 3
¶ Corollarium quartum. Si angelus ab æterno produceretur: uere eſſet de nihilo, & uere crearetur. Patet: quia nihil ipſius eſt, quod non capiat eſſe ſua productione ęterna: ſi eſſet poſſibilis. Cum ergo filius in diuinis ſic generatur ex patre: ꝙ non quodlibet ſui capit eſſe illa generatione (quia eſſentia, quę eſt aliquid filij) uerius eſt ipſe filius: licet non formaliter non capit eſſe illa generatione: quia eſt in patre circũſcripta generatione, & ideo non eſt de nihilo: quia ſubſtantia, quam naſcendo accipit: eadẽ eſt in generante, & non capit eſſe ſimpliciter per generationem filij. Eſt ergo de ſubſtantia patris. i. de patre ſuam ſubſtantiam generando filio communicante. Non diſſonat a nunc dictis Grego. diſt. pręſenti. q. 1. art. 1. ¶ Iſto ſuppoſito, Corol. 4
Arti. 2. C & omiſſa recitatione, & impugnatione opinionis ut æſtimo Henrici & Durandi tenentium, ꝙ omni perfectione poſtpoſita, eum dicitur filius de ſubſtantia patris. de: dicit circũſtantiam cauſę materialis, uel quaſi materialis: ut recitat Tho. Argen. diſt. præſenti. ¶ Eſt pro articulo ſecundo concluſio prima. Filius eſt genitus de ſubſtanria patris. Patet: quia ſecundum magiſtrum non eſt de nihilo: ergo de aliquo: & tñ non de alio niſi de ſubſtãtia patris: ergo &c. ad hoc allegantur auctoritates in textu. Cõcl. 1.
¶ Secũda concluſio. Filius non eſt de ſubſtantia patris, tanquam de materia, uel quaſi materia. Patet: quia in diuinis nihil eſt ponendum imperfectionis, & per conſequens non eſt ibi ponenda generatio ſub ratione mutationis uel quaſi muta- Cõcl. 2.

tionis: quia mutatio dicit imperfectionem in mutabili: quia potẽtialiter, & cõcomitanter imperfectionẽ in mutãte, pro quanto neceſſario requirit cauſam concauſantẽ. Eſt enim mutatio qua aliquod ſubiectũ de priuatione tranſit ad formam. vj. phyſic. Eſt autem ponenda generatio in diuinis, tantum ſub ratione productionis, inquantum. ſ. aliquid p eam capit eſſe. Et ideo generationi in diuinis nõ aſſignabitur materia, uel quaſi materia: ſed tñ termin⁹ formalis. Alias ꝓbationes adducit auct. in ſuo ſcripto.

Qǔcl. 3. D ¶ Tertia concluſio. Filius eſt de ſubſtantia patris, ſicut de aliquo, quod eſt ſibi conſubſtantiale. i. de patre, qui eſt de filio conſubſtantialis. Itaque prępoſitio de duo dicit. ſ. originationem, & cõſubſtantialitatem & neutrum ſolum. Si eñ ſolam originationem diceret: tunc creaturæ eſſent de ſubſtantia dei. Si ſolã conſubſtantialitatem, tunc pater eſſet de ſubſtantia filij: unde filius eſt de ſubſtantia patris: tantum eſt dicere: filius eſt originatus a patre, & conſubſtantialis ei. Dicit ergo de, originationem: non quid eſt in proprio caſuali: ſed in illo, quod regitur a proprio caſuali ad bonum intellectum: quia filius non eſt originatus a ſubſtantia: ſed a patre, qui eſt eadem ſubſtantia cum filio. Vel de, poteſt dicere conſubſtantialitatem in proprio caſuali: & originationem in recto a ſuo caſuali: ut dicit Scot. Conſonat nunc dictis Greg. diſt. v. q. ij. art. j.

Arti. 3. E ¶ Verũ quia doct. ſuccinctè procedit in hac quęſtione, remittens ad doc. ſubtilem cum quo hic concordat in concluſione principali: licet in quibuſdam lateralibus non concordet (hinc recitatis difficultatibus, quas ponit pręfatus doctor. q. ij. diſtinct. præſentis, reſpondet ad eaſdem) poteſt circa eaſdem difficultates hoc breue moueri dubium: pro articulo tertio. Ex quo ſecundum communem modum loquendi doct. perſona conſtituitur ex eſſentia & relatione. Cum eſſentia non habet ſe ut actus reſpectu relationis: habebit ſe ut potentia: quia quãdocunque ad cõſtitutionem unius, duo alterius rationis concurrunt: unum habet ſe ut potentia: aliud ut actus. Reſpõdeo: ꝙ potentia, & actus competunt niſi rebus realiter diſtinctis. Ideo ſicut in diuinis non eſt ponenda compoſitio, uel quaſi compoſitio: ita nec ponenda eſt ibi potentia, & actus unius reſpectu alterius, propter identitatem realem eorundem. Per hoc patet: ꝙ eſſentia non habet ſe ut potentia reſpectu relationis: nec ut actus. ¶ Similiter dicitur: ꝙ licet relatio propriè diſtinguit perſonas, quibus eſſentia eſt communis: non tamen ideo eſt actus eſſentiæ: quia eſt eadem realiter ipſi eſſentiæ. Sic fundamentum relationis in propoſito, quod eſt eſſentia: non eſt potentia reſpectu relationis: ſed eadẽ relationi: nec eſſẽtia cõicatur filio tamquam præexiſtenti: ſed communicatur filio: quia filius per productionẽ habet eandem eſſentiam cum patre.

Dub. 2. F ¶ Secundũ dubium uidetur pro defenſione opinionis ſuperius recitatæ, tenentis, ꝙ materia ſic ponatur in diuinis, ne filius ſit de nihilo, uel de aliena ſubſtantia. Remouendo, & ſeparando prorſus materiæ potentialitatem in generatione ſubſtantiæ. Item potentialitatem ſubiecti in alteratione, & in genere quicquid imperfectionis eſt &c. uidetur eñi ꝙ illud non eſt abſonum dicere: uidentur namque hęc omnia poſſe conuenire diuinæ eſſentiæ. Reſpondetur: quamuis fortè aliquis dicere poſſet, ꝙ concertatio illa magis eſt de nomine, quàm de re: nihilominus non uidetur ille modus loquendi fore admittendus: quia poſſet ſimplices ducere in multiplicem errorem. Et licet in cauſarum naturaliũ communi productione præſupponitur materia: tamen reſpectu potentiæ diuinæ plus influentis in omnem effectum, quam quæcunque cauſa ſecunda, non plus pręſupponitur materia, quã forma: qm̃ ſicut deus producit formam in materia præexiſtente: ita poſſet creare materiam ſub forma naturali præexiſtẽte. Et ſicut admitteret: ꝙ eſſentia ſe haberet: quaſi materia: eo ꝙ p̃ſupponitur in patre: ne dicatur filius eſſe de nihilo remouendo quicquid imperfectionis eſt, & attribuendo, quod pfectionis. Ita poſſet

dici, ꝙ relatio eſt quaſi forma, & perſona quaſi compoſitum ex eſſentia, & relatione ſeparato omni eo, quod eſt imperfectionis &c. quæ ſunt abſurda. ¶ Et
G
ſi pro ratione diuerſificaris, & euaſiue diceretur, ꝙ aliqua, quæ ſunt imperfectionis in compoſito ſeparari non poſſunt: ideo compoſitio non poteſt eſſe in deo. Ita dicam pariformiter, quod illa, quę imperfectionis ſunt in materia, uel quaſi in materia, inſeparabilia ſunt. Et ideo eſſe quaſi materiam nulli attribui poteſt, niſi cui poteſt attribui aliquid imperfectionis: ſicut enim materia dicit imperfectionem: ita quaſi materia dicit quaſi imperfectionē: ſicut ergo non eſt concedendum: ꝙ eſſentia eſt quaſi imperfectio: ita non eſt concedendum, ꝙ eſſentia ſit quaſi materia. ¶ Si dicitur: eſſentia habet tantum ſuũ eſſe ſibi propriũ in patre prius origine, ꝙ ſic in filio: Hoc dupliciter poteſt intelligi: uel ꝙ eſt tota in patre, qui genuit filium: & hoc eſt uerum: ſed tamē ex hoc non poteſt inferri, ꝙ ſit quaſi materia: uel ꝙ ipſamet eſſentia ſit prior origine filio: & hoc eſt falſum: quia tunc filius eſſet ab eſſentia productus. Et ſi hoc côcederetur: adhuc nihil faceret ad propoſitum, ꝙ diceretur quaſi materia.

QVÆSTIO. III.

A
Vtrũ eſſentia diuina ſit termin⁹ formalis gñationis.

VTRVM eſſentia diuina ſit terminus formalis generationis. ¶ Res huius quæſtionis nota eſt ex fide: ſed ſolũ quæritur, quid intelligitur per terminũ formalem generationis: quo habito, habetur intellectus quęſtionis. Stat ergo difficultas huius quæſtionis in quid nominis termini formalis, & quia alij aliter, & aliter accipiunt: ideo diuerſimodè reſpondent ad quæſtionem. Primum itaque doctor in ſuo ſcripto recitat, & impugnat opinio. Scot. diſtinct. pręſentis. quæſtio. ij. tenentis, quòd eſſentia diuina eſt terminus formalis generationis in diuinis. De hinc reſponſurus ſecundum opinionem propriam pręmittit aliquas terminorum declarationes. ¶ Itaque pro articulo primo notandum: ꝙ aliud eſt communicari per productionem aliquam: & aliud eſt eſſe terminum formalem illius productionis. Spiratio enim actiua communicatur filio per generationem, & tamen non eſt formalis terminus generationis: quicquid enim habet filius naſcendo accipit a patre: ergo ſpirationem actiuam accipit a patre: & communicatur ſibi per generationem. ¶ Secundò notandum: ꝙ communicari per productionem accipitur tripliciter. Primò modo largiſſimè & impropriè pro omni illo, quod habet aliquo modo eſſe, quo modo non haberet eſſe, ſine certa productione. Et illo modo tam productum, quàm productio, ꝙ quodlibet, quod eſt in producto communicatur, & ille eſt improprijſſimus modus. Secundo modo accipitur largè pro quolibet, quod habet eſſe in producto per ipſam productionem, & non eſt idem omnibus modis cum productione, ex producto: illo modo tam materia, ꝙ forma cõmunicatur producto. Tertio modo, & ſtricte accipitur pro eo, quod habens eſſe in generante, capit eſſe in genito per productionem. Et illo modo eſſentia etiam, ſpiratio actiua communicatur filio per generationem. ¶ Tertiò notandum conformiter ad doctorem, ꝙ terminus acceptus ut eſt primæ intētionis generaliter dicit illud, quod terminat, uel quietat tendentiam, uel reſpectum alicuius in aliquod, & ideo ſecundum diuerſos modos tendendi aliud, & aliud eſt de ratione termini. Et ad propoſitũ alia eſt tendentia per productionem: alia per tranſmutationē: alia per relationem, ut talis eſt. Nam per productionē producens tendit ad eſſe rei ſimpliciter. Per tranſmutationē, tendit transmutãs ad aliquale eſſe. Per relationem, relatiuum tendit, reſpicit, uel refertur ad ſuũ correlatiuũ. Et ſecũdum hoc terminus productionis actiuæ eſt, ꝙ capit eſſe ſimpliciter tali productiõe: diſtinctũ aliquo modo a productione. Terminus tranſmutationis eſt qđ capit aliquale eſſe, ut eſſe in alio: uel eſſe quãtũ: aut eſſe quale &c.

Arti. 1
Nota. 1

Nota. 2
B
Cõicari ꝑ productionem accipitˉ tripliciter.

Nota. 3
C
Terminus accipitˉ multipliciter.

Nota.4 Terminus relationis eſt correlatiuum.
D. ¶ Sed adhuc manet difficultas, quomo
Termi- do differunt terminus formalis, & to
nus to- talis. Ad quod dici poteſt pro notabili
talis, & quarto, ſalua ſemper ſententia ſaniore,
formal. ꝙ terminus totalis productionis actiuę
quō dif eſt quod recipit eſſe ſimpliciter tali pro
ferunt. ductione diſtinctum ab ea: & non eſt
pars alterius illa productione producti:
ut in generatione compoſiti ſubſtan-
tialis, totum compoſitum eſt termi-
nus totalis: quia totum compoſitum
per illam generationem recipit eſſe ſim
pliciter: quia circumſcripta generatio-
ne ſimpliciter non eſſet: licet non reci-
piat eſſe ſecundum ſe, & quodlibet ſui:
Corol. quia non ſecundum materiam. ¶ Corol
1. larium. In tali ſubſtantiali generatione
forma non eſt terminus totalis. ¶ Co-
Corol. rollarium ſecundum. In nutritione aſi-
2 ni: aſinus partialis præciſe per nutritio-
nem genitus eſt terminus totalis: licet
ſit pars totius aſini: quia nō eſt pars pro
ducti illa nutritione. Terminus autem
formalis productionis eſt, quod ipſa pro
ductione recipit eſſe ſimpliciter ſecun-
dum ſe, & quodlibet ſui: ita ꝙ nihil ip-
ſius ſit: quod nō recipit eſſe huiuſmodi
Coro.1 productione. ¶ Corollariū. Terminus
non dicitur formalis: quia eſt forma.
Patet: quia in creatione materiæ: mate-
Coro.2 ria eſt terminus formalis. ¶ Corollariū
ſecundum. In productione rei ſimpli-
cis idē eſt terminus totalis, & formalis:
ut in creatione angeli patet. ¶ Tertium
Coro.3 corollarium. Si compoſitum ſubſtantia
le crearetur ſecundum ſe, & quodlibet
ſui: hoc eſt materia, & forma: tam ma-
teria, quàm forma, quàm totum compo
ſitum eſſet terminus formalis. Nec eſt
incōueniens alicuius productionis: qua
plura producuntur: plures eſſe terminos
formales: licet ſit tantū unus terminus
totalis, ratione cuius dicitur una crea-
tio totalis: licet plures partiales. ¶ Co-
Coro.4 rollarium quartum. Terminus formalis
productionis non ſemper eſt id, quo pro
ductum recipit denominationem ſpeci
uocam ſibi ex productione conuenien-
tem. Patet: quia ſi ſub anima rationali
præexiſtente crearetur materia: recipiēs
in ſe formam præexiſtentem: totum illa
productione eſt homo ratione formæ
non minus, quàm ſi anima crearetur in
materia præexiſtente: & tamen anima
in caſu non eſt terminus formalis illius
creationis: ſed materia. ¶ Corollarium Coro.5
quintum. Si materia, & forma creatæ ſe
paratim poſt unirentur, ita ꝙ ex eis con
ſtitueretur compoſitum: terminus for-
malis huius productionis compoſiti eſ-
ſet totum compoſitum recipiens eſſe
per illam productionem: licet nulla par-
tium eius nec materia, nec forma reci-
peret eſſe ſimpliciter illa productione
compoſiti: tamen nihil eſſet compoſiti,
ꝙ cōpoſitū nō reciperet illa productione.
Nam compoſitum per ſui productionē Coro.6
recipit materiam, & formam pręexiſten
tes. ¶ Corollarium ſextum. Quandoq;
terminus formalis immutationis eſt ter
minus formalis productionis: quandoq;
non. Exempiū primi. Vt quando ſimul
concurrunt mutatio, & productio: ut in
calefactione, qua producitur noua cali-
ditas: caliditas eſt terminus formalis mu
tationis: quia eſt illud, quod recipit eſſe
in alio ratione, cuius transmutatum for
maliter denominatur denominatione
ſibi ratione immutationis huiuſmodi cō
ueniente. Exemplū ſecundi. Vt ſi cali-
ditas præexiſtens de nouo informaret
ſubiectum: caliditas eſſet terminus for-
malis calefactionis, & ibi nullus eſſet ter
minus productionis, quia talis mutatio
non eſſet productio. Vnde in mutatione
illud, quod denominatur, mutatum, eſt
terminus formalis: ipſum uerò, quod
tranſmutatur, poteſt dici terminus to-
talis. ¶ Per hoc ad propoſitum poteſt
dici, ꝙ productionis filij terminus for-
malis nō diſtinguitur a termino totali.
Nam perſona filij eſt terminus totalis:
quia producta, & nullius eſt pars. Et eſt
terminus formalis: quia quicquid eſt, &
habet, recipit per generationem ſecun
dum beatum Auguſtinum. Et licet non
quicquid eſt filij: recipit eſſe ſimpliciter
per productionē: eo ꝙ eſſentia, quę eſt
filij ſeu filius: non recipit eſſe per pro-
ductionem filij: quia eſt in patre: tamen
eam filius recipit per ſui productionem.

¶ Et

¶ Et per hoc ſoluuntur rationes, quæ hinc inde arguuntur a pluribus: omnes tamen fundantur in quid nominis terminorum. Patet etiam ex prædictis: q̄ filius eſt terminus generationis, ut actiuæ relationis. Pater uerò eſt terminus generationis, ut relationis paſſiuæ: quia correlatiuum filij: ſic eſſe terminum nō eſt accipere eſſe rei: ſed eſt eſſe correla-
F tiuum. ¶ Si dicis. In nutritione hominis, ubi anima præexiſtens unitur materiæ præexiſtenti eſt productio: quia nutritio: quis ergo eſt terminus formalis. Etiam ibi producitur nouus homo partialis ex materia nutrimenti, & anima præexiſtente, ipſam materiam de nouo informante. ¶ Solutio, q̄ in nutritione hominis, homo partialis de nouo productus eſt terminus formalis. Et nec materia, nec forma: quia nec materia, nec forma capit eſſe ſimpliciter per mutationem: eo q̄ utraque præfuerunt. Tamen producitur ibi nouus homo partialis ſ. illud præciſe cōſtitutum ex materia nutrimenti, continuata materia hominis nutriti & forma anima, ſcilicet rationali ipſam de nouo informante. Illud.n. conſtitutum recipit eſſe ſimpliciter (q̄a eſſe ſubſtantiale eſſe hominem) illa nutritione ſecundum ſe totum: licet nulla pars eſſentialiter de nouo recipiat eſſe. Eſt etiam terminus totalis: quia nō eſt pars alterius illa productione producti: licet ſit pars totius hominis nutriti, & ita in nutritione hominis terminus formalis non diſtinguitur a termino totali. Et eſt ſimile: ſi deus formam totalem exiſtentem de nouo uniret materiæ præexiſtenti producēdo ſic totum nouum hominem totalem: huius productionis idem eſſet terminus formalis, & totalis. ſ. nouus homo productus. Et licet ille homo partialis non recipiat eſſe ſecundum ſe, & quodlibet ſui: tamē quālibet ſui partem recipit per talem nutritionem, & hoc ſufficit, ut ſit terminus
G formalis. ¶ Ex omnibus illis ſequitur: q̄ terminus formalis eſt terminus ſuperior ad terminum totalem: quia omnis terminus totalis eſt formalis: eo q̄ nihil ipſius eſt, quod non recipiat eſſe illa productione. Sed non econuerſo: quia forma ſubſtantialis eſt terminus formalis generationis ſubſtantialis, & non totalis. & hoc uerum eſt in productione: ſecus in mutatione, ſeu alteratione ut calefactione, cuius terminus totalis eſt aggregatum ex ſubiecto, & qualitate acquiſita. Et hoc non eſt terminus formalis, quia non quicquid habet recipit illa mutatione: quia non materiam, nec formam ſubſtantialem. ¶ Ex iſtis notatis facile colligi poſſunt cōcluſiones Arti. 1.
reſpō. ¶ Pro art. ſecundo prima concluſio. Eſſentia non eſt terminus formalis Cōcl. 1. H
generationis; quia eſſentia non habet eſſe ſimpliciter per generationē. ¶ Secunda concluſio. Relatio non eſt terminus Cōcl. 2.
formalis generationis. Patet: quia nihil eſt ſuipſius terminus: ſed relatio eſt ipſa productio, ut patebit. ¶ Tertia concluſio. Terminus formalis productionis in Cōcl. 3
diuinis eſt perſona producta: non tamē diſtinguendo terminum formalem totali. Patet ex dictis. ¶ Quarta cōcluſio. Generationis diuinę idem eſt terminus formalis, & totalis. Patet ſatis ex notatis. Cōcl. 4
¶ Quantum ad articulum tertium, Arti. 3.
breue mouetur dubium. Nam diceret forte aliquis motus auctoritate beati Auguſtini: uidetur: q̄ perſona non ſimpliciter capiat eſſe per generationem. I
Probatur: quia perſona capit eſſe per id: quo eſt: ſed perſona eſt eſſentia; & non generatione. Nam ſecundum beatum Auguſtinum. Filius eo eſt quo deus eſt: ſed eſt deus per eſſentiam. ergo. ¶ Reſponſio. Per, poteſt dicere circūſtantiam illius, cui primò competit habere eſſe, uel non eſſe, & tale eſt eſſentia: eſſentia enim primò competit eſſe. Vel poteſt dicere circumſtantiam productionis qua aliquid producitur ab aliquo: & qua accipit eſſe ab alio. Sicut in creaturis per, aliquando dicit circumſtantiā cauſæ formalis: aliquando circumſtantiam cauſę efficientis. Et iſto ſecundo modo ſuprapoſito (ut dicit circumſtantiam productionis) accipit Auguſtinus cum ait: q̄ filius quicquid habet, naſcendo habet a patre, & ita filius eſſe quod habet, accipit per generationem. ¶ Ad-

uertendum tamen: ꝙ filius ut patuit: nõ eſt terminus formalis generationis paſſiuæ; ſed eſt illud, quod refertur illa generatione paſſiua ad patrẽ: & terminus illius propoſitionis eſt pater: non tamen pater dicitur generare illa generatione: ſed dicitur eſſe illud, a quo filius generatur. Sicut enim pater refertur paternitate, ſeu generatione actiua ad filium: & non eſt terminus generationis actiuę, ſed filius: ita econuerſo filius generatione paſſiua refertur ad patrem, & non eſt terminus generationis paſſiuæ, ſed pater. Sicut enim pater dicitur generare filium, tanquam terminum generationis actiuę: ita filius dicitur generari a patre tanquam a termino generationis paſſiuę.

DISTINCTIO. VI.

SVPRA Magiſter ſoluit dubia, quæ reſpiciunt generationis terminum, ſiue ſuppoſitum: nunc uerò circa generationis modum. Et poteſt ſententia textus his ſummari concluſionibus. ¶ Prima concluſio. In deo non eſt neceſſitas coactionis, uel indigentiæ: ſed neceſſitas ineuitabilitatis, ſiue immutabilitatis. ¶ Secunda concluſio. Verbum dei eſt filius dei natura non uoluntate. ¶ Tertia concluſio. Pater ſicut ſapiens, ita uolens genuit filium: ſed non uoluntate præcedente, uel accedente. Harum probationes patent ex textu.

QVÆSTIO. unica.

A
Arti. 1.
Nota. 1
Verũ pr genuit filiũ natura uel uolũtate

CIRCA hanc diſtinctionem hęc mouetur quæſtio. Vtrum pater genuit filium natura, uel uoluntate. ¶ Nõtandum primò pro reſponſione, dimiſſa opinione quadam, quam auctor latè recitat: & ut falſa pariter, & abſurda continentem: impugnat: ꝙ uoluntate, & neceſſitate poſſunt capi dupliciter: nominaliter, uel aduerbialiter. Nominaliter dupliciter: quia uel conſtruuntur in ratione formaliter denominantis: ſicut dicimus: hic eſt albus albedine. Vel conſtruuntur in ratione alicuius principij: ut cum dicimus: ignis calefacit calore. Et ſic quęſtio erit tractanda diſtinctione ſequenti. Aduerbialiter uerò uoluntate ualet, uel tantum id eſt uoluntariè: uel tantum quantum contingenter. ¶ Et generare uoluntariè adhuc poteſt intelligi tripliciter. ſ. uoluntariè uoluntate antecedenti, ut ſcilicet prius uoluit, & poſtea genuit. Vel accedente, ſiue conſequente, ut ſcilicet prius genuit, & poſt uoluntatis actum ſibi in genito complacuit. Vel uoluntate concomitante; ita ꝙ ſimul genuit, & generare uoluit, uoluit quidem complacenter, non contingenter. ¶ Similiter neceſſitate aduerbialiter. i. neceſſariò. Et hoc dupliciter. Vel neceſſitate immutabilitatis, ſiue ineuitabilitatis, quæ opponitur contingentiæ. Vel neceſſitate coactionis, & uiolentiæ. Et ſub hac acceptione pertractat magiſter. ¶ Quo præmiſſo, eſt hæc concluſio prima pro articulo ſecundo. Pater filium genuit nec uoluntate, nec neceſſitate: neque etiam intellectus neque natura tanquam eo, quo formaliter denominatur generans. Probatur concluſio: quia pater non dicitur formaliter generans a uoluntate natura, uel intellectu. eo modo, quo a fortitudine aliquis fortis dicitur. Sed hoc modo dicitur generans a generatione: ſicut calefaciens a calefactione: ergo. Maior probatur: quia ſi intellectus, uoluntas, aut natura formaliter denominaret patrem generare, ſeu generantem: tunc etiam denominaret ſic quodlibet ſuppoſitum, in quo eſſet: & ita filius, & ſpiritus ſanctus eſſet generãs: ſicut in quocunque eſt caliditas, ipſum denominatur calidum. Minor eſt manifeſta. ¶ Secunda concluſio. Pater non genuit filium uoluntariè: uoluntate antecedente, uel accedente: ita ꝙ prius uoluit generare, quàm generauit: uel prius generauit, q̃ uoluit. Probatur, quia utrunq;

Arti. 2.
Cõcl. 1.
B

Cõcl. 2.
C

horum diceret mutabilitatem in deo pa-
tre, uel in deo filio. Quo ad ſecundum
Cõcl. 3 pater faciliter deducenti. ¶ Tertia cõ-
cluſio. Deus pater nõ genuit filium uo-
luntarie: accepta pro contingenter. Pa-
ter: quia tunc potuiſſet non genuiſſe fi-
lium; & ita filius non eſſet neceſſario:
cum non habeat eſſe niſi per generatio
Cõcl. 4 nem. ¶ Quarta concluſio. Pater ge-
nuit filium uoluntate concomitante.
Probatur: quia genuit uolens, ſicut po-
tens: ut dicit magiſter. Et quando uo-
luit generare, genuit: & quando genuit,
uoluit: quia æternaliter & genuit, & uo
Cõcl. 5. luit. ¶ Concluſio quinta. Quamuis pa-
ter genuit filium neceſſario neceſſita-
te ineuitabilitatis: non tamen genuit
neceſſario neceſſitate coactionis. Pri-
ma pars patet: quia pater non poteſt nõ
generare filium. Secunda patet: quia
cum pater ſit omnipotens: non poteſt
ab aliquo cogi.

DISTINCTIO. VII.

CIRCA generatio-
nis principium magi
ſter diſtinctione præ
ſenti ſoluit dubia. Et
poteſt textus ſum-
marie his concluſio
nibus cõplecti. ¶ Pri
ma concluſio. Deus pater potuit, & uo
luit filium generare ſibi coæternum.
¶ Secunda concluſio. Generatio filij
non eſt ſubiecta diuinæ potentiæ. Nec
eſt aliquid inter omnia, uel de omnibus:
ſed ſuper omnia. ¶ Tertia concluſio. Li
cet oium perſonarum diuinarum una,
& eadem ſit potentia: attamen filius fi-
lium generare non poteſt. Hæc in tex
tu latius oſtenduntur, & declarantur.

QVAESTIO. I.

A VTRVM potentia gene-
randi in patre ſit aliquod
abſolutum, uel reſpectiuũ.
¶ Primum recitatur, & im-
pugnatur a doctore op in. ſancti Tho. j.
par. ſum. q xlj. art. v. Et in diſputatis de
potentia artic. ij. quæ tenet: ꝙ potentia
generandi non eſt relatio: ſed natura
diuina. ſimiliter & opinio Petri aureo-
li. ¶ Quibus dimiſſis notandum eſt pro Arti. I.
articulo primo quæſtionis: ꝙ potentia Nota. I
generandi eſt, quo generans generat:
ſicut generaliter potentia agendi eſt id
quo agens agit. Et ita idem intelligi-
tur per potentiam generãdi, & per prin
cipium elicitiuum generandi, quod per
rationem producendi. ſeu generandi ſo
let intelligi. ¶ Secundo notandum: ꝙ Nota. 2
illi termini elicitum, & elicitiuum non B
fuerunt apud ſanctos, aut philoſophos
in uſu, ſed apud moderniores ſchola-
ſticos doctores ad uſum theologorum
deuenerunt, & ita apud diuerſos uarie
accipiuntur. ¶ Eſt autem principium
elicitiuum productionis actiuæ illud,
quod neceſſario, & per ſe requiritur ad
productionem, & non eſt ipſa productio
nec conſtitutum ex ipſa productione,
uel producto. i. quod non eſt formali-
ter nec ipſa productio: nec conſtitu-
tum ex productione. ¶ Elicitum autem
accipitur aliquando pro illo, quod uere
producitur: ſicut aliquando dicitur, ꝙ
calor elicitur ab igne: quamuis commu
nius concedatur, ꝙ ignis producat ignẽ
& ꝙ elicit actum producendi ignem, ꝗ
ꝙ ignis elicit ignem. Et ſic non acci-
pitur hic: quia ſic non poſſet concedi,
quod generatio actiua eſſet elicita: quia
non eſt producta. Alio modo, & ad pro
poſitum accipitur elicitũ pro illo, quod
formaliter denominat aliquid produce
re aliud. Sic calefactio dicitur elici ab
igne, & non calor: quia ignis calefa-
ctione formaliter dicitur calefacere, &
non calore: quia poſſet ignis habere ca
lorem in ſe, & non calefacere: ſi diuini-
tus ſuſpenderetur actio, ut in pueris in
fornace. Dan. iij. ¶ Ex quo patet primo, Corol.
ꝙ non quicquid elicitur, ꝓducitur, nec
econuerſo. Primũ patet: quia generatio
actiua elicitur: & tñ non producitur.
Secundũ patet: quia calor ab igne ꝓdu-
citur: & tñ nõ elicitur. ¶ Secũdo patet: ꝙ
illud, qđ elicit, non denoiat formaliter
principium elicitiuũ producere aliud: q̃a
principiũ elicitiuũ non eſt, qđ producit

ſed quo ſuppoſitum producit; & ita eſt principium productiuum non quod, ſed quo. ¶ Supponitur etiam: ꝙ nihil eſt in diuinis niſi abſolutũ, quod eſt eſſentia; & relatio, & conſtitutum ex eſſentia, & relatione. ¶ Pro articulo ſecundo eſt

Arti. 2. conclusio prima. Proprietas perſonalis,
Cōcl. 1. ut paternitas non eſt principium elici-
C tiuum generationis actiuæ. Patet: quia nihil eſt principium ſuiipſius: paternitas autem, & generatio actiua idem ſunt omnibus modis ut infra oſtendetur. ergo &c. Ponit doctor perſuaſionem pulchram huius dicti, uide in ſcripto ſuo.

Cōcl. 2. ¶ Concl. ij. Proprietas perſonalis nõ eſt principium elicitiuũ paſſiuę gñationis: Patet: qa idem eſt principiũ elicitiuũ generationis actiuæ, & paſſiuæ: ſed proprietas perſonalis non eſt principium elicitiuum generationis actiuæ ex conclusione prima. ergo nec paſſiuę. ¶ Cõ

Cōcl. 3 cluſio tertia. Nullus reſpectus poteſt eſſe principium elicitiuum generationis actiuæ uel paſſiuæ. Probatur. non rationis: quia nullus talis poteſt eſſe principium elicitiuum realis productionis (pręſertim ubi non pręrequiritur cognitio productionis ante ipſam productionẽ.) Nec reſpectus realis: quia ille eſſet proprietas perſonalis: ſed proprietas perſonalis (ut patuit ex concluſionibus præcedentibus) nõ poteſt eſſe principium

Cōcl. 4. elicitiuum. ¶ Concluſio quarta: Suppoſitum non eſt principium elicitiuum generationis actiuę. Patet: quia nõ ſuppoſitum filij: nec ſpiritusſancti manifeſtum eſt. Nec patris, quia ſuppoſitum patris conſtituitur generatione actiua: ſed nihil eſt principium elicitiuum ſui con-

Cōcl. 5. ſtituentis. ¶ Concluſio quinta. Abſo-
D lutum aliquod eſt principium elicitiuũ generationis actiuæ. Patet: quia nullus reſpectus ex concluſione tertia. Nec ſuppoſitum ex quarta. ergo abſolutum: quia alia non ſunt in diuinis: ut patet

Cōcl. 6. ex ſuppoſitione ultima. ¶ Concluſio ſexta. Eſſentia diuina eſt principium elicitiuum generationis actiuæ. Patet: qa abſolutum ex concluſione quinta. Et omne abſolutum eſt eſſentia diuina omnibus modis: ergo. Tenet conſequentia in diſamis. Et pręmiſſę patent. ¶ Ex illis poſſunt inferri aliqua corollaria.

¶ Primum. Licet generatio actiua, ſiue Coro. 1
generare ſit elicita: non tamen eſt pro- B
ducta. Patet primum: quia eſt illud, quo pater dicitur formaliter generare, & hoc eſt eſſe elicitum. Claret ſecundum, ꝙ non eſt producta: cum hoc ſit formaliter ſuppoſiti, ſeu perſonæ. ¶ Secundũ. Coro. 2
Licet eſſentia ſit principium elicitiuum, & ita eliciens: non tamen eſt principium productiuum producens: quia nõ producit, nec generat, nec generatur, ex diſtinctione quinta. Eſt tamen principium productiuum quo: quia principiũ elicitiuum, & principium productiuum, quo idem ſunt. Et ſicut non eſt idem principium productiuum, quod & principium elicitiuum: ſic non eſt idem producere, & elicere. Nam in principio elicitiuo non diſtinguitur, quod, & quo: quia principium elicitiuum eſt, quo producens producit: & ſic elicere nõ eſt producere: ſed eſt eſſe, quo producens producit: principium ergo elicitiuum elicit, ſed non producit.

¶ Tertium. Licet omne principium pro Coro. 3
ductiuum, ſiue producens realiter diſtinguatur a principiato .ſ. producto: nõ tamen principium elicitiuum realiter diſtinguitur ab elicito. Primum patet: qa nihil producit. Secundum patet: quia eſſentia, quę eſt principium elicitiuum a nullo, quod eſt realiter in diuinis, diſtinguitur realiter. ¶ Corollarium quar- Coro. 4
tum. Idem elicit ſe: idem intellige realiter, ſed non formaliter. Patet: quia eſſentia elicit generationem actiuã quę tamen non diſtinguitur realiter: ſed tantum formaliter ab eſſentia. Sicut enim eſſentia eſt fundamentum relationis a qua tamen relatio non diſtinguitur realiter, & ſic idem fundat ſe (Et licet eſſentia ſit fundamentum relationis: non tamen refertur ipſa relatione: ſed conſtitutum ex ipſa, & relatione) ita eſſentia eſt principium elicitiuum .i. ratio producendi, & tamen non denominatur ipſa productione: ſed conſtitutum ex ipſa, & productione .i. pater. ¶ Corollarium Coro. 5
quintum. Productio actiua non denominat

minat formaliter eſſentiam: ſed ſuppoſi
tum. uel perſonam. Non enim eſſentia
producit, uel generat: ſed perſona. ſ. pa-
ter: licet eſſentia eliciat productionem,
& productio eliciatur: quod nihil aliud
eſt dicere: quã eſſentiã elicit. i. neceſſa-
rió requiritur ad productionem, & non
eſt ipſa productio: nec cõſtituta ex pro
ductione, uel producto. ¶ Et eſſe elici
tum nihil aliud eſt, quã eſſe aliud, a quo
formaliter aliquid dicitur producere a-
liud. Et dicitur aliquid non eliciens e
quia eliciens non denominatur a pro-
Arti. 3. ductione: ſed perſona conſtituta ex eli-
Dub. 1. ciente, & elicito. ¶ Pro articulo tertio
F ſunt hic duo dubia. Primum: an genera
tio paſſiua ſit producta. Pro reſponſio-
ne nota, q producium dupliciter acci-
pitur. Vno modo pro illo, quod eſt ter-
minus productionis, & denominatur
formaliter a productione: ſic generatio
paſſiua non eſt producta: licet per prò-
ductionem, ſiue generationem actiuã
recipiat eſſe in filio: nõ ſic eſſentia: nec
ſpiratio actiua in filio recipit eſſe: ita q ſi
per impoſſibile filius de nouo genera-
retur: nec eſſentia, nec ſpiratio actiua
produceretur: quia ſunt in patre. Alio
modo accipitur productũ pro illo, quod
eſt idem realiter cum termino produ-
ctionis: & diſtinguitur realiter a produ
cente, & ſic generatio paſſiua poteſt di
ci producta: ſed non eſſentia nec ſpira-
Dub. 2. tio actiua. ¶ Secundum dubium. Vtrũ
G relatio ſit principium determinatiuum
eſſentiæ pro eo, q eſſentia de ſe uidetur
indeterminata ad eliciendum genera-
tionem, & ſpirationem. Reſponſio: nõ
ſunt ponendi huiuſmodi reſpectus de-
terminatiui: quia ſuperflue ponerentur:
quia cum reſpectus ibi eſſent plures: eſ-
ſentia etiam eſſet indeterminata ad il-
los, & ita indigeret alio determinante:
& ſic procederetur in infinitum. Illa
duo dubia latius determinantur a do-
ctore in. q. cum eo: an paternitas
ſit principium elicitiuum ge-
nerationis paſſiuæ. ſ. fi-
liationis: quære
ibi.

QVAESTIO. II.

A
VTRVM abſolutum ſub ra
tione eſſentiæ, uel ratione
aliqua attributali ſit póten
tia generandi. ¶ Recitata, Arti. 1.
& ipugnata opinione Sco.
diſtin. i j. a doct. quæſt. præſenti. Notan-
dum pro articulo primo poſt dicta diſt.
i j. quæſt. j. v. q illa nomina intellectus,
& uoluntas aliquando capiuntur abſo-
lute: ut præciſe dicunt aliquod abſolu-
tum in deo non connotando aliquod
notionale. Aliquando ut determinaté
connotant aliquod notionale. Quæ di
ſtinctio non eſt diſtinctio alicuius rea-
liter exiſtentis in deo: ſed eſt diſtinctio
uocabulorum. Et ſimili modo dici po-
teſt de intelligere, uelle, & cęteris attri-
butis. ¶ Primo modo accipiendo illa
nomina intellectus diuinus, uoluntas di.
uina ſunt termini ſynonymi cum eſſen-
tia. Et ita quicquid prædicatur de eſſen
tia: prædicatur de intellectu diuino: ſi-
militer de uoluntate. Et ita ſicut eſſen
tia eſt principium elicitiuum generatio
nis uerbi, & ſpirationis ſpiritusſancti: ita
& intellectus. Similiter uoluntas, &
actus intelligendi, & uolendi. ¶ Sed B
accipiendo ſecundo modo intelle- Intelle-
ctus connotat generationem: & uo- ctus cõ
luntas ſpirationem: ita quód quid no- notat
minis intellectus eſt illud principium gñonẽ,
producendi uerbum: & uoluntatis eſt & uolũ-
illud principium ſpirandi ſpiritumſan- tas ſpira
ctum. Sic ergo abſolute ſumendo, & tionẽ.
primo modo de omnibus attributis di-
ci poteſt (ſecundum doct.) quód de
quolibet eorum uerificatur eſſe princi-
pium elicitiuum non pro ſe: ſed pro re
puta eſſentia diuina. Sed ſecundo modo
ut connotant actum generandi, uel ſpi-
randi: cõceditur: q filius producitur per
modum intellectus, & non ſpiritusſan-
ctus. i. filius generatur, & ſpiritusſanctus
non generatur: ſed ſpiratur. Sic enĩ in-
tellectus dicit diuinã eſſentiã elicitiuã
actus ſpirandi: ut notat doct. q. j. diſt. i j.
Iſto ergo modo propter diuerſa termi-
norum connotata aliquid dr̄ de intel-

lectu,& non uoluntate,& ecõtra. Et ne gantur de ſeinuicem:quia generare nõ eſt ſpirare. ¶ Et licet ille modus loquen di ſit planus:tñ quandoq; apud aliquos ex communi uſu loquentiũ in illis pro- poſitionibus. Intellectus eſt principium producendi uerbum: filius procedit per modum intellectus,& ſimilibus:includi tur perſeitas uel primi,uel ſecundi modi. Si primi modi: hæc conceditur. Intel lectus eſt principium producẽdi uerbũ. quia ualet tñ:principiũ producẽdi uer- bum eſt principium producendi uerbũ. Et illa eſt per ſe primo modo:quia idem prædicatur de ſeipſo: & ita illa eſt falſa. Intellectus eſt principiũ producendi ſpi ritumſanctum:quia non eſt per ſe primo modo. Si uerò includitur perſeitas ſecũ di modi:ſimiliter cõceditur,uel negaẽ, ut prius. Nam capiendo intellectum ab ſolutè,iſta eſt per ſe primo modo. Intel lectus eſt principium producendi uerbũ: ſimiliter intellectus eſt principium pro- ducendi ſpiritumſanctum. Sed accipien do intellectus ſecundo modo,iſta nõ eſt per ſe. Intellectus eſt principium produ cendi ſpiritumſanctum. Nec illa. Intel lectus eſt principium producendi uerbũ, uel ſpiritumſanctum. Exemplum ſuppo ſito,ꝙ ſol producat plantam, & uermẽ, & imponatur.a.ad ſignificandũ uim pro ducendi plantam.b.uerò uim producen di uermẽ. In hoc caſu poſſe producere uermẽ, prædicatur per ſe primo modo de.b.& per ſe ſecundo modo de ſole,& ſed nullo modo de. a. Et poſſe produce re plantam, prędicatur per ſe ſecundo modo de ſole,& non de.b.& prædicatur per ſe primo modo de.a. & non de ſole nec de.b. Item poſſe producere plantã, & uermem copulatim prædicatur per ſe ſecundo modo de ſole,& nec de.a.nec

Coroll. C de.b. ¶ Ex illo ſequitur:ꝙ ad diſtinctio- nem emanationum, ſeu productionum in diuinis nulla requiritur diſtinctio in principijs eliciciuis,ueriusprincipio eli- citiuo. Nam præter diſtinctionem a pro ductionibus,& conſtitutis per eas,nulla oino eſt diſtinctio in diuinis: ſed una & indiſtincta eſſẽtia ſub una ratione.ſ. ſub rõne eſſentię, eſt principium elicitiuum utriuſq; emanationis. ¶ Secundò patet: ꝙ illæ productiones non fundantur in actibus eſſentialibus: puta intelligere,& uelle. Patet:quia nulli ſunt ibi actus eſ- ſentiales quõcunq; diſtincti ab eſſentia, ſed tñ eſt ibi una eſſentia,quæ realiter, & formaliter omnibus modis eſt intelle ctus,uoluntas,intelligere,uelle. Et ideo quicquid conceditẽ, uel negatur de uno horum terminorum:negatur,uel cõce- ditur de reliquo,capiendo eos abſolutè. Si uerò aliquid de uno cõceditur, quod de alio negatur,uel econuerſo:hoc erit propter diuerſas terminorum connota- tiones,uel diuerſos modos ſyncathego rematicos ſecundum uſum loquentium ſubintellectos. ¶ Pro articulo ſecundo eſt hæc concluſio reſponſalis. Eſſentia ſub ratione eſſentiæ eſt principium elici tiuum generationis uerbi,& proceſſio- nis ſpiritusſancti. Patet concluſio ex di ctis:nam in diuinis non eſt aliquod abſo lutum ab eſſentia diuina quomodocun que diſtinctum: ut aliquoties tactum eſt. Et principium elicitiuum in diuinis eſt aliquod abſolutum ex quæſtione præ ſenti.ergo concluſio uera. ¶ Secunda concluſio. Quicquid eſt abſolutum in diuinis eſt principium elicitiuũ tam ge nerationis uerbi, q̃ ſpirationis ſpiritusſ- ſancti. Patet ex notatis. ¶ Tertia con- cluſio. Eſſentia ſub ratione eſſentiæ eſt principiũ elicitiuum, & nõ ſub rõne ali cuius attributi. Prima pars claret ex pri ma concluſione. Secunda ſimiliter pa- tet:quia attributa ſunt nomina,ſeu con ceptus:ut patuit diſt.ij.q.ij.& ita ab eſ- ſentia diſtincta. ¶ Quantum ad articu lum tertium,dubitatur contra conclu- ſionem tertiam. Nam cõmuniter dici- tur,ꝙ filius procedit per modum intel- lectus: ſpiritusſanctus uerò per modum uoluntatis:ergo uidetur:ꝙ eſſentia ſub ratione intellectus eſt principium elici tiuum filij,& ſub ratione uoluntatis eſt principium elicitiuum ſpiritusſancti. ¶ Item actus dicendi, eſt actus intelle ctus, & non uoluntatis. ¶ Ad illa ſatis patuit ex notatis quid reſponden- dum.

Arti. 2. Cõcl. 1. D
Cõcl. 2.
Cõcl. 3
Arti. 3. E

QVAESTIO. III.

A VTRVM potentia generandi poſſit communicari filio a patre. ¶ Recitatur, & impugnatur a doctore primum opinio ſancti Tho. j. ij. q. xlj. art. vj. & in diſputatis de potentia art. iiij. tenentis, ꝙ potentia generandi non poteſt communicari filio: ita ꝙ filius generet alium filium: quia impoſſibile eſt in diuinis eſſe plures filios.

Nota. 1 Arti. 1. Hęc q̃ſtio hẽt duos intellect⁹. ¶ Notandum primò: ꝙ quæſtio poteſt habere duos intellectus. Primus: utrum potentia generandi. i. id, quo aliquid. ſ. pater generat, poſſit cõmunicari filio. Et ſic queſtio non habet dubitationem: quia ut patuit. q. j. huius diſt. principium elicitiuum generationis eſt eſſentia: eſſentia uerò eſt in filio, & cõmunicatur filio. Et ſub illo intellectu quæſtio non tractatur hic. Alius intellectus eſt: utrũ potentia generandi &c. i. utrum filio communicari poſſit: ꝙ generet. Et ſic B tractat eam auctor. ¶ Hinc beatus Tho. ubi ſupra. dicit: ꝙ gerundium generãdi tripliciter poteſt accipi. Vno modo, ut eſt gerundium uerbi actiui: & ſic ille habet potentiam generandi, qui habet potẽtiã ad hoc, q̃d generet. Secundò, ut ẽ gerundium uerbi paſſiui, & ſic ille habet potentiam generandi, qui habet potentiam, ut generetur. Tertiò ut eſt gerundium uerbi imperſonalis: & ſic ille dicitur habere potentiam generandi, qui habet potentiam illam, qua ab alio generetur. Primo modo ſecundum eundem doctorem, potentia generandi nõ conuenit filio: ſed ſecũdo, & tertio modis. Nam licet eadem ſit potentia patris, & filij: attamen filius non habet potentiam generandi, ideſt ad generandum, ſeu ut generet. Sicut licet idem ſit eſſe patris, & filij: non tamen filio conuenit eſſe paternum propter notionale adiunctum. Filius enim non poteſt eſſe pater: cum perſonæ diſtinguantur proprietatibus originis. ¶ Con-

Arti. 2. Cõclu. cluſio reſponſalis ſecundum doctorem eſt. Potentia generandi non poteſt communicari filio, ita ut filius generet. C Iſta concluſio magis auctoritate ſcripturæ conceditur, quàm ratione manifeſta probetur. Vnde ſoluit rationes Tho. ad id probandum per eũ inductas: adducit nihilominus aliquas perſuaſiones. ¶ Sed diceres. Sequeretur: ꝙ aliqua perfectio ſimpliciter eſſet in patre, quæ non eſſet in filio, ſcilicet generare, quod dicit perfectionem ſimpliciter: quia nihil realiter in diuinis exiſtens eſt imperfectum: ſed quodlibet ibi exiſtens eſt ſimpliciter perfectum. ¶ Pro ſolutione notandum: ꝙ perfectio ſimpliciter dupliciter accipiẽ. Vno modo pro perfectione, quæ eſt ſimpliciter ſumma, & infinita, impoſſibilis omni imperfectioni. Iſto modo relationes, & quicquid eſt in deo, eſt ſimpliciter perfectum, ſeu perfectio ſimpliciter. Alio modo perfectio ſimpliciter dicitur, quod competit cuilibet ſimpliciter perfecto: hoc eſt omni ſuppoſito ſimpliciter perfecto: & ſic nulla relatio in diuinis eſt perfecta ſimpliciter. Nec tamen eſt imperfecta: quia nulla relatio competit omnibus perſonis. ¶ Per hoc ad reſponſionem. Ad primam ſequelam accipiendo perfectionem ſimpliciter primo modo, poteſt dupliciter reſponderi. Vno modo concedẽdo, ꝙ aliqua perfectio ſimpliciter eſt in patre, quæ non eſt in filio. ſ. paternitas, quę eſt perfectio ſimpliciter primo modo. Nec hoc concedere eſt magis inconueniens: quàm concedere, ꝙ paternitas eſt in patre, & non in filio. ¶ Et ſi conſequenter arguitur: ergo filius eſt imperfectus: quia deficit ſibi aliqua perfectio ſimpliciter. Dicendum negando conſequentiam ultimam: quia imperfectum illo modo non eſt id, quod caret aliqua perfectione ſimpliciter: ſed quod non eſt ſummum, & infinitum: nunc autem filius eſt ſummus, & infinitus, & ita non imperfectus. ¶ Aliter dicitur negando, ꝙ aliqua perfectio ſimpliciter non ſit in filio: nec ſequitur paternitas, non eſt in filio, & paternitas eſt perfectio ſimpliciter: ergo aliqua perfectio ſimpliciter non eſt in filio. Sicut non ſequi

Arti. 3. D An aliqua pfectio ſit in pr̃e, q̃ non ſit in filio.

tur:paternitas non eſt in filio:& paternitas eſt eſſentia: ergo eſſentia non eſt in filio. Nec ſequitur: paternitas non eſt filius,& paternitas eſt deus:ergo deus non eſt filius. Accipiendo autem perfectionem ſimpliciter ſecundo modo, negetur illatum:nam ſic generatio non dicit perfectionem ſimpliciter. ❡ Ad probationem conceditur: ꝙ nihil in diuinis realiter exiſtens eſt imperfectum. Nec tamen ſequitur: ꝙ omne exiſtens in diuinis eſt perfectio ſimpliciter ſaltē formaliter:quia ſic datur medium inter perfectionem ſimpliciter, & imperfectum: ſcilicet res ſumma incommuni-

E cabilis ❡ Sed hic uide,an concedendū ſit,ꝙ perfectio non ſit formaliter filius. Et uidetur,ꝙ ſit concedenda:quia particularis, cuius ſubcontraria ſimiliter concedenda. Vide pro hac quæſtione Scotum diſt. pręſenti.

DISTINCTIO. VIII.

SVPRA magiſter egit de benedicta trinitate quantum ad ſe:nunc de eius proprietatibus:& primò eſſentiæ ſecundæ perſonæ, diſt. ſequenti. Innuit autem tres diuinæ eſſentiæ proprietates,quæ ſunt:ueritas,immutabilitas,& ſimplicitas. Et ſecundū hoc hæc diſt. poteſt tribus concluſionibus ſummari. ❡ Prima cōcluſio. Veriſſime deus eſt:quia ſemper,& æternaliter eſt. Nec eſſe cepit,nec eſſe deſinit:eiuſque eſſentia nec præteritum nouit: nec futurum cū negatione eſſe præſentis: ideo ſolus uerè eſt. ❡ Secunda concluſio. Deus uerè immutabilis eſt:& ſolus habet immortalitatem de ſui natura.i. immutabilitatē tam ſubſtantialiter,q̄ accidentaliter. ❡ Tertia concluſio. Deus eſt ſimpliciſſimus priuatione omnis cōponibilitatis intrinſecę ex partibus, & extrinſecæ per inhęſionē,uel intus ſuſceptionem. Hoc mō illę proprietates ſoli deo cōueniunt, & nulli creaturę:hæc patēt ex textu. Et quia duę primę proprietates dependēt a tertia: ideo circa tertiam auctor primò quæſtionem mouet & talem.

QVAESTIO. I.

VTRVM diuinæ ſimplicitati repugnet eſſe in aliquo genere prædicamētali. ❡ Recitatis opi. ſancti Tho. j. ij. q. iij. ar. v. & doct. ſubtilis. q. ij. diſt. præſentis:qui tenent eandem concluſionē .ſ. ꝙ cum ſimplicitate dei ſtat, ꝙ aliquis ſit conceptus cōis deo,& creaturis:non tñ cōceptus aliquis cōis,ut generis: oſtēdit doctor,ꝙ eſſe in prędicamento non repugnat deo:nec propter eius ſimplicitatem,nec propter infinitatem,nec propter eius neceſſitatē:quia eſt neceſſe eſſe:nec propter aliquam cauſam per taliter opinantes inductam. Verū ne ab eis, & eorū opinione diſcordet, quæ fuerat cōis etiam ſcholę. Oxonien. ſequendo opi. cōem,tenet,ꝙ deus non eſt in prædicamento:ꝙ tñ dicit nulla rōne efficaci probari poſſę. Et ſoluit ſufficiēter rationes aliorum. Adducit autē perſuaſiones magis(ut ait)per uiam narrationis, q̄ probationis. ❡ Quarum prima eſt:qa

A Vtrū repugnet diuinæ ſimplicitati eſſe i aliquo genere prædicamētali.

B ſi deus eſſet ſub aliquo genere, maxime ſub ente:ſed ens nō eſt genus. ergo. Maiorē probat: quia quicquid de creatura prædicatur, & de deo quidditatiuè erit ſynonymū enti:pręedicabitur.n.de deo, & qualibet creatura, & ita conuertitur cum ente: & per conſequens erit ſynonymum cum ente. Tenet cōſequentia: quia impoſſibile eſt duos cōceptus quidditatiuos conuertibiles eſſe non ſynonymos,ut probatum eſt. Et per quidditatiuos conceptus intelligo cōceptus abſolutos. Primam huius aſſumpti partem probat:quicunq; conceptus prædicatur de magis differētibus etiam pręedicatur de minus differentibus:deus autem plus differt a quacunque creatura,quā quęcunque creaturę inter ſe:ergo quicquid pręedicatur de deo, & aliqua creatura: hoc etiam poteſt prædicari de deo, & qualibet creatura. Minorē principalem .ſ. ꝙ ens non ſit genus probat: quia per genus, id cuius eſt genus debet ab aliquo diſtingui allegat philoſophum. vij.

Topi

Topicorum. Sed per ens nihil diſtingui tur a quocunque, cum de omnibus præ dicatur. ¶ Secunda ratio. Exiſtentia in eodem genere habere debent certam proportionem perfectionis adinuicem: deus ſine proportione infinite excedit omne aliud: ergo non eſt in genere cũ quocunque alio: & per conſequens ſim pliciter nõ eſt in genere: quia genus in una ſpecie ſaluari non poteſt. ¶ Sed
C quamuis auctor hanc concluſionem te neat cum alijs: tamen oppoſitum uide tur multo probabilius: ut ſatis late oſten dit Greg. de Arimino. diſt. præſenti. q. iij. ubi etiam declarat cõcluſionem oppoſitam eſſe de mente beati Aug. in. v. de trin. c. viij. & x. ubi innuit aliqua præ dicamenta proprie dici de deo: aliqua translatiue. Item de mente Pe. & commentatoris. xij. Metaphyſ. quære ibi. Item adduci poteſt dictum eiuſdem ſer. iij. dñicæ infra octauam Epiphaniæ, qui intitulatur de trinitate, & columba: in quo ſic inquit. Decem ſunt genera locutionis, quibus homines ſuos ſenſus ſolent inter ſe conferre ſequi. Non de il lis dico, quas grãmatice cathegorias, latine prædicamenta appellare ſolent. dehinc ſingula prędicamenta nominat, & poſtea ſubiungit. His omnibus modis ſolet ſancta ſcriptura de deo loqui: ſed aliter proprie: aliter trãſlatiue: aliter relatiue. Proprie dicitur deus ſubſtãtia una &c. uide late, & pulchre ibi ſupra. Ad idem uidetur facere dictum eiuſdẽ in ſua dialectica ad filium ſuum Adeodatum. cum inquit in. c. de uſia. Ipſa au
D tem uſia genus non habet, cum omnia ipſa ſuſtineat &c. ¶ Sed breuiter ſuſtinendo diffinitionem generis, quam ponit Porphyrius addita expoſitione cõmentatoris Boe. & cæterorum auctorũ. Non inuenitur aliquid requiri ad eſſe genus aliquorum: niſi ꝙ ſit uniuerſale prædicabile in quid. i. quidditatiue de aliquibus plus, ꝗ numero. i. ad minus ſpecie differẽtibus: & ideo ſuppoſito expræ dictis in hoc collectorio diſt. iij. q. viij. Item diſt. in. ij. q. ix. ꝙ aliquis conceptus uniuoce, & quidditatiue prædicetur de deo, & creatura: ille erit genus ad deum ut ens, uita, ſapientia, ſcientia, iuſtitia, intellectus, uoluntas &c. capiendo illos terminos abſolute, quorũ quilibet quidditatiue prædicatur de deo, & creatura: ut ſupra. diſt. iij. quæ. iij. habitum eſt. Et certum eſt: ꝙ deus, & creatura plus, quã numero differunt ideo quilibet eorum eſt genus ad deum, ex diffinitione generis. Et nota cum dicitur: ꝙ dicti termini ſunt genera ad deum: deum poteſt accipi perſonaliter, uel materialiter, & utro que modo eſt uerum: ꝙ deus eſt in gene re ſecundum ꝙ eſſe in genere dupliciter accipitur. Vno modo aliquid dicitur eſſe in genere: quia per aliquod genus ſignificatur. Et hoc modo res ſigni ficatæ per genera eſſe dicuntur in genere, & prędicamentis, & una indiuerſis prædicamentis: & etiam diuerſis generibus eiuſdem prædicamenti non ſubalternatim poſitis: immo eadem res eſt in genere, in ſpecie, & in indiuiduo, tanꝗ ſignum in ſignato. Sed nulla res eſt genus: nec ſpecies: nec indiuiduum: quia nulla res eſt uniuerſale, aut prædicabile. Sed nec indiuiduum, capiendo indiuiduum pro termino ſecũdæ intentionis: licet omnis res ſit indiuiduũ, capiẽdo ut eſt terminus primæ intẽtionis: quia quę libet res eſt res ſingularis. Alio modo aliquid dicitur eſſe in genere, uel prędicamento: quia de eo genus aliquod quidditatiue prædicatur. Et illo modo nulla res, quæ non eſt ſignum, uel terminus eſt in genere, uel in prædicamento: quia res ut ſic non prędicatur, nec ſubijcitur: cũ non ſit pars propoſitionis &c. ¶ Primo modo deus eſt in prędicamẽto non ſolum ſubſtantiæ: ſed etiam qualitatis, relationis, actionis, paſſionis: quia ſignificatur per terminos omnium hominum prędicamentorum. ſ. ens, ſubſtãtia, ſpiritus, ſapiens, uiuens, pater, filius, ſpiritus ſanctus, creator, amatus, cognitus. Nec ſolum per concretos: ſed etiã per abſtracta. ſ. deitas, entitas, eſſentia, uita, ſapientia, paternitas, creatio, amatio, cognitio, capiendo, creatio &c. ut ſunt de prędicamento accidentis. Similiter amatio cognitio ut ſunt in prędicamento paſſionis, ſiue illa abſtracta accipian-

Eſſe in gñe dupliciter accipit.

E Deus ẽ in pdicã mento nõ ſolũ ſubſtantię, ſed ẽt qualitatis &c.

tur abſolute, ſiue connotatiue. Et hoc
expreſſe uult Aug. ſermone prçallegato
prout diffuſe deducit per omnes cathe-
gorias in logica ſua. Nec hoc eſt con
tra eundem beatum Aug. v. de tri. c. j. di
centem. Intelligamus deum ſine qualita
te bonum: ſine quantitate magnū: &c.
Quia nihil aliud vult, niſi ꝙ deus non
eſt bonus, magnus, iuſtus &c. per ali-
quod accidens ſuper additum: ſed ſua eſ
ſentia. Quod etiam magiſter innuit, cū
dicit, ꝙ prędicamenta artis dialecticę di
uinę naturę minime conueniunt: ratio-
nē addit, quę ſcilicet natura diuina nul
lis eſt ſubiecta accidentibus: hoc ergo
uoluit, ꝙ illis prædicamentis, ſiue prędi
camentalibus generibus natura diuina
ſubiecta non eſt, quæ rem denominant
ratione accidentis ſuperadditi: quod
deo non conuenire, nemo fidelis dubi
tat. Nunc autem termini accidentaliū
prædicamentorum non ſolū important
res ſic denominatas per accidentia ſu-
peraddita: ſed etiam res denominatas
ſeipſis ſiue ſua eſſentia, ut idē, diuerſum
quantitas (ſecundum unam opinio-
nem) ſapientia, ſcientia &c. Nam ſa-
pientia denominat ſapientem, &
ſcientia ſcientem, ſiue talis ſit ſapiēs,
& ſciens ſeipſo: ſiue per accidens ſuper-
ditum. ¶ Secundo modo deus non eſt
in prædicamento. i. res illa ſumma, quæ
deus eſt: quia res quædam eſt, quæ nec
ſubijcitur, nec prædicatur, & talis hoc
modo non eſt in prædicamento: ſed illo
modo terminus deus eſt in prædicamen
to: ſed duntaxat in prædicamēto entis,
& ſubſtantiæ, quæ unum ſunt prædica-
mentum: quia ſolum ſubijcitur in præ-
dicatione quidditatiua genere abſolu-
to, & non connotatiuo: cum ipſe termi
nus deus ſit terminus abſolutus, ut ſup-
ponitur. Sapientia autem ſi capitur cō
notatiue, eſt in prædicamento qualita-
tis: pater, filius & cæteri termini relati-
ui, ut principium, cauſa, quæ deum ſi-
gnant, ſunt in prædicamento relatio-
nis. ¶ Per hoc ad perſuaſionem aucto-
ris. Ad primam, ꝙ ens non ſit genus &c.

Ad rōnes Ockā. F

quia per ipſum genus debet contentum
ſub genere ab aliquo ſeparati: dicitur,
ꝙ illa conditio non conuenit uniuer-
ſaliter omni generi: ſed tantum generi
ſubalterno non tranſcendenti. Nec o-
portet diffinitum per genus ab aliquo
diſtingui: cum ſufficienter per differen-
tias diſtinguatur ab omni alio: ſed ma-
gis per genus debet cōuenire cum alijs.
¶ Et ſi dicitur ſecundum Pet. tranſcen
dentia non ſunt genera: ut dicit phi-
loſophus. x. Metaphy. de ente & uno.
Poteſt dici, quod Pet. tenuit, quod
ens non eſt uniuocum ad omnia: ſub-
ſtantias. ſ. & accidentia: & ideo non eſt
genus: ſuo modo alia tranſcendentia.
Sed quia catholicus clariores habet o-
culos gentili: oppoſita opinio ſcili-
cet, ꝙ ens ſit uniuocum, eſt uerior. de
quo ſupra diſtinctione. ij. quæſt. ix. & di
ſtinct. iij. q. viij. in collectorio & doct.
Nec oportet credere Petro ſine ratio-
ne: cum & ipſe multa opinando dicat,
quæ non demonſtrat. Etiam admiſſo, ꝙ
ens non ſit genus: non habetur propoſi
tum: quia adhuc ſubſtantia, ſpiritus, ui-
ta, ſapientia &c. ſunt genera, ſub qui-
bus ponitur deus: cum deus uerißime,
& propriißime ſit ſubſtantia: quia ue-
rißime per ſe ſubſiſtens: uerißime ſpiri-
tus uita, & ſapientia. Non enim illa
nomina attribuuntur deo tranſlatiue
ſecundum beatum Auguſt. ſed proprie.
Vnde quod arguitur: genus quod præ-
dicatur de magis differentibus etiā præ
dicatur de minus differentibus: hoc nō
eſt uniuerſaliter uerum, quia iuſtus præ-
dicatur de homine, & angelo: quia plus
differunt, quàm homines. Et. a. ſi abſo-
lute ſignificaret omnem rem incorpo-
ream, id eſt non compoſitam, prædica-
retur de angelo, & partibus compoſiti
ſubſtātialis: ſcilicet de materia, & de for
ma, & non de homine, cum tamen plus
differunt partes eſſentiales hominis,
uel lapidis ab angelo, quàm ab homine,
aut lapide. ¶ Denique diſt. iij. quæ. iij.
dictum eſt, quod de deo poſſumus ha-
bere plures conceptus quidditatiuos,
non conuertibiles cum ente ſignifican-
tes deum, & determinatam creaturam:
& illi erunt inferius ad ens: & genus ad
deum, & creaturam determinatam.

Ad ſecū dum. ¶ Ad ſecundum: ꝙ ad eſſe genus requiritur: quòd contenta habeant adinui-
G tem certam proportionem perfectionis: dicitur negando illud. Nec probatur: ſed tantum narratur: ſicut & ipſemet auctor illas perſuaſiones dicit magis narrationes, quàm probationes: nec illa conditio includitur in diffinitione generis. ¶ Præterea auctor ipſe expræſſè dicit, & probat, quòd infinitas dei non ſufficit ad probandum deū non eſſe in genere. Sufficeret autem, ſi illa conditio ſtaret: quia propter ſui infinitatem non habet proportionē certam ad quodcunque aliud, & ita cum nullo alio poſſet poni in genere; & per conſequens ſimpliciter non poſſet poni in genere: cum nihil ſit genus unius ſolius rei ſingularis: ſed plurium ſpecie dif-
H ferentium. ¶ Nec deum poni in genere eſt deum incarcerare, uel ſub finitate concludere, aut alijs creaturis parificare: ſicut quidam frontoſi (plus placiti, quàm uerè intelligentes) arguunt. Cum ſecundum eos deus ſignificatur uniuocè per ens. Et ſecundum omnes deus ſignificatur per hos terminos: deus, ſummus, infinitus, tam mentales, quàm uocales, & ſi rem ſignificari per ſignum, quod finitum eſt (quia creatura) eſt deum incarcerari &c. deus ſecundum eos multipliciter incarceratur, & concluditur. ¶ Nec propter hoc, quòd per idem ſignum cum creatura repræſentatur, creaturæ parificatur. Nam angelus, & materia prima ſubſtantiarum imperfectiſſima ſignificantur per nomen ſubſtantia: nec tamen parificantur: niſi diceres parificari, id eſt ſimul uel per unum ſignum ſignari: ſic nihil imperfectionis dicit parificari creaturæ: immò cuicunque rei uiliſſimæ.

Deū ſu mi in genere eſt deū incarcerare.

Horum ergo impertinentes inſtantiæ plus ridendæ ſunt, quàm reprobandæ. Nihil ergo indignum, aut imperfectum deo attribuitur: cum in prędicamento, uel ſub genere poni dicitur: cū nihil per hoc intelligatur: niſi ꝙ deus per aliquod nomen, quod in prædicamento ponitur: ſignificatur.

QVAESTIO. II.

A Arti. 1. VTRVM aliquod ſimpliciter ſimplex poſſit eſſe in in genere. ¶ Nota ſimpliciter ſimplex dicitur per carentiam cuiuslibet compoſitionis intrinſecæ: ut angelus. ¶ Secundò notandum, ad hoc, ꝙ aliquid ſit genus: tres requiruntur conditiones, ſecundū Ockā: licet oppoſitum ſuperius ſit oſtenſum. q. præcedenti. Prima, ꝙ ſit prædicabile in quid de pluribus plus, quàm numero differentibus. Per hoc excluditur ſpecies ſpecialiſſima: ut conceptus denominatiuus reſpectu eius, de quo denominatiuè prædicatur. Secunda, ꝙ ea, de quibus prędicatur, habeant certam proportionem ſecundum perfectionem inter ſe. Per hanc excluditur omnis conceptus prædicabilis de deo, & creatura ſecundum opi. Ockam: & ideo licet cō ceptus entis, & quidam alij prædicētur uniuocè in quid de deo, & creatura: tamen nullus talis eſt genus, pro eo, ꝙ dei ad creaturam (tanquā finiti ad infinitū) nulla eſt perfectionis proportio. Tertia, ꝙ ea, de quibus prędicantur, non ſint partes eſſentiales alicuius per ſe unius. Ideo quāuis anima prędicetur in quid de omnibus animabus, & forma de omnibus formis, & materia de omnibus materiebus: quia tamen illa poſſunt eſſe partes eſſentiales aliquorum, quorum quodlibet eſt per ſe unum: non ſunt genera ſecundum opin. Ockam. ¶ Con- Arti. 2.
B cluſio reſponſalis. Simpliciter ſimplex eſt in genere. Patet: quia ſibi conditiones ſupradictę conueniunt. Patet de angelo: non tn̄ omne ſimplex: quia non forma ſubſtantialis indiuiſibilis. Ita ſentit, & tenet doctor in ſcripto ſuo. ¶ Cir- Arti. 3.
C ca hoc mouet duo dubia. Primū, utrum qualitati, & quantitati ſit aliquod genus commune. Et uidetur, ꝙ ſic ex omnibus conditionibus prędictis. Reſpondet doc. ſecundum cuius mentem ferè omnia ponuntur in hac q̄ōne abbreuiata. Suppoſito, ꝙ quantitas non diſtinguatur a re quanta, & accipiendo genus pro his, quę ſignificāt res abſolutè,

Simpliciter ſimplex

& ſine connotatione, tantum tria ſunt generaliſſima, ſcilicet ſubſtantia, qualitas, & relatio, ſuppoſito ꝙ reſpectus diſtinguatur a fundamento, & termino. Si uerò genus accipitur pro quolibet termino prędicabile de alijs plus numero differentibus primo modo dicendi per ſe in abſtracto: tunc ſunt decem generaliſſima. ſ. tria abſoluta, quæ dicta ſunt, & ſeptem cõnotatiua. Sed de hoc clarius in logica. ¶ Per hoc poſſet reſponderi ad dubium, ꝙ non: quia nullũ commune prædicatur in quid de qualitate, & quantitate: quia aut illud eſſet abſolutum: & ſic nõ prædicatur in quid de quantitate, quod eſt connotatiuum: aut erit connotatiuum: & ſic non prædicatur in quid de qualitate, quod ẽ abſolutum. ¶ Item tale commune eſſet trãſcendens ſicut ens, & ita non eſſet genus, cum deficit ſecunda conditio. ¶ Se-

Dub. 2. D cundum dubium, utrum quælibet duæ

Verũ q̃libet duæ ſpecies hñt unũ gen⁹ eis adæquatum.

ſpecies habent unum genus eis adęquatum. & arguitur, ꝙ ſic. A qualibet conuenientia maiori, qua. ſ. aliqua plus inter ſe conueniunt, quàm cum alijs, poteſt abſtrahi conceptus adæquatus illis ſic conuenientibus, qui eſt genus eorum, ſaltẽ ſi conuenientia differunt plus, quàm numero. Sed quęcunque duę ſpecies (id eſt indiuidua duarum ſpecierum) habẽt aliquam determinatam conuenientiam inter ſe: non habent cum alijs: ergo abſtrahibilis eſt conceptus eis adæquatus: & hic erit genus ad ea. ¶ Ad illud dubiũ doctor recitat ſolum abſque aſſertione quacunque uarias reſponſiones. Vna concedit dubium: nec reputat inconueniens tot eſſe genera, etiam non ſibi ſubalternata inter genus animal, & ſpecies eius ſpecialiſſimas. Ariſtotelem uerò, qui non tot ponit, dicit ſolum de his generibus locutum, quorum diuiſiones neceſſariæ ſunt ad inueſtigationes diffinitionis alicuius ſpeciei, & talia nõ ſunt multa: ut patet in arbore porphyrianæ. Item declarat, quomodo aliqua ſunt genera a neceſſitate: & aliqua a natura ſatis bene. ¶ Alia reſponſio dicit, ꝙ non a qualibet cõuenientia maiori poteſt abſtrahi conceptus adæquatus ſic conuenientibus. Sed quare ab illa poteſt, & nõ ab alia: non poteſt aſſignari ratio niſi experientia. ¶ Alia reſponſio, ꝙ nullus cõceptus poteſt abſtrahi abſolutus &c. niſi cõceptus entis, & ſpeciei ſpecialiſſimæ: in generibus uerò ſemper erunt multæ æquiuocationes: poſſet tamen formari conceptus connotatiuus accidentium eiuſdem ſpeciei illorum ſic conuenientium. ¶ Alia reſponſio, ꝙ conceptus quidditatiuus indiuiduorum plus numero differentium, non eſt adæquatus illis: ſed ſemper etiam ſignificat omnia alia indiuidua minus differentia: ut ſi plus differunt homo, & muſca, q̃ homo, & aſinus: capra, & bos &c. Quicunque conceptus quidditatiuus abſtrahitur ab homine, & muſca: etiam prędicabitur in quid de homine, & aſino, & boue &c. Et ita non a quibuſcunque indiuiduis diuerſarum ſpecierum poteſt abſtrahi conceptus quidditatiuus: ſed tantum ab illis, inter quę appræhenditur conuenientia eſſentialis eis præciſè adæquata: ita ꝙ in aliquo cõueniunt, in quo cum nullis alijs indiuiduis alterius ſpeciei conueniunt. Ille ultimus modus uidetur probabilior, & ſecundum hoc poteſt dici de conceptu uniuoco qualitati, & quantitati. Item oſtendit auctor: ꝙ genus nõ eſt pars rei: neque differentia: ſed ſunt partes diffinitionis propriè dictę. Item genus eſt pars formæ. i. diffinitionis. Itẽ ſpecies eſt pars generis, ſuo modo intelligitur. Item genus, & ſpecies ſunt partes diffinitis: id eſt ſignificant. ¶ Et ſecundum hoc exponendi ſunt auctores Pe. & commen. quod per longum declarat, ponens duas regulas pro intellectu auctoritatum diuerſarum. ¶ Prima, frequenter per actum exercitum intelligitur actus ſignatus: hoc eſt frequẽter eſt, accipitur pro ſignificat: ut cum dicitur: differentia eſt forma rei: ideſt differentia ſignificat formam rei. Frequẽter enim, quæ ſignatorum ſunt, attribuuntur ſignis, & econuerſo. ¶ Secunda frequenter per res intelliguntur nomina rerum: quod eſt dictum. Frequenter nomina rerum. ſ. primæ intentiones accipiuntur non pro rebus: ſed pro ipſis met

nominibus:ut cum dicitur. Qualitas accidentaliter prędicatur de ſubiecto:hoc eſt concretum ſignificans qualitatē accidentaliter prædicatur de nomine ſubiecti:ut hic homo eſt qualis. Et hoc frequenter cōtingit, quando prædicatum eſt ſecundæ impoſitionis. Et p has duas regulas multæ auctoritates,quæ alias eſſent de rigore uerborum,falſę ſaluātur. ¶ Et poſſet addi tertia: ꝙ nonnunquam nomina rerum attribuuntur ſignis quaſi metaphoricè propter aliquas ſimilitudines proportionales repertas ſignorū ad ſigna, quæ eſt rerum ad res. Sic aliquando genus dicitur materia: quia ſicut materia una diuerſis formis informatur,cum quibus facit unum: ita unū genus per differentias determinatur:cū quibus conſtituit unam diffinitionem.

E ¶ Circa reſponſionem auctoris,ad ſecū-
Rñſio dum dubium ſtatim poſt doc.motum,&
auct. recitatum ſolum,quod arguit: ꝙ quorumcunque indiuiduorum diuerſarum ſpecierum poſſit dari conceptus generis eis adæquatus:& ita ꝙ ſint tot genera ſub animali ſibi non ſubalternata: quot ſunt indiuidua diuerſarum ſpecierum.immo multò plura,quàm indiuidua ſpecie differentia:ut gratia exempli ſint a.b.c.d.e. quinque indiuidua ſpecie differentia:tunc datur conceptus ſignificans præciſè a.& b. ſecundus ſignificās adęquatè a. & c. tertius. a.&.d. quartus. a.&.e. quintus. b.& c. ſextus. b.&.d. ſeptimus. b.&.e. octauus. c.&.d. nonus. c.&.e. decimus d.&. e. Ecce quinque indiuiduorū erunt decem conceptus cōmunes &c. Auctor reſpondendo ponit quinque modos:nullum tñ determinās. Poteſt dici probabiliter fugiendo tantam multiplicationem conceptuū quidditatiuorum: ꝙ nō quibuslibet duobus indiuiduis eiuſdem ſpeciei, poteſt dari conceptus ſpecificus quidditatiuus.i.abſolutus. Nec quibuslibet duobus indiuiduis differentiatū ſpecierum dari poteſt conceptus generis quidditatiuus. ¶ Pro cuius intellectu aliqua ſupponenda ſunt ſecundum premiſſa in diſtinctio.ii j.q.iij.huius collect. ¶ Primum, ꝙ a qualibet conuenientia rerum abſtrahi poteſt cōceptus communis. Hoc patet:quia ab aliqua eſt abſtrahibilis: ut dictum eſt. q.ij.prologi in doct. ergo a qualibet. Tenet conſequentia:quia nulla pōt aſſignari ratio diuerſitatis. ¶ Secundum, conceptus communis abſtractus a conuenientia adæquatus eſt omnibus ſic conuenientibus.i.æquè ſignificat omnia ſic conuenientia. Patet: quia qua ratione ſignificat aliqua ſic conuenientia: eadem ratione omnia talia. Si enim conuenientia eſt cauſa abſtractionis: igitur propter conuenientiam ſignificat:ubi autem ponitur cauſa: ponitur effectus. ¶ Tertium, ſi conceptus cōmunis a conuenientia abſtractus ſignificat res aliquas determinatas. ſic ꝙ non omnes: neceſſe eſt, ut conuenientia illa ſit maior.i.ꝙ illa conuenientia (in ablatiuo) præciſè cōueniant omnia per conceptum ſignificata, & nulla alia. Et ita illa plus conueniant res ſignificatæ per conceptum inter ſe, q̃ cum alijs: ſic enim non conueniunt cū alijs. Et hoc intelligitur per conuenientiam maiorem. ¶ Quartum, ꝙ conuenientia rum aliqua dicitur eſſentialis, aliqua accidentalis. Eſſentialis rebus dicitur illa, quæ eſt de eſſentia rerum: ita ꝙ nō ſtat res illas eſſe,& nō ſic conuenire: ut eſſe rationale hominibus. Accidentalis per oppoſitū:ut eſſe calidum lapidi. ¶ Quintum, a conuenientia eſſentiali poteſt abſtrahi conceptus quidditatiuus,& abſolutus,& etiam connotatiuus: tam eſſentialiter, quàm accidentaliter. Exemplū: ut conceptus ſubiecti differētiæ, & proprij:puta cōceptus hominis rationalis riſibilis abſtrahuntur a conuenientia eſſentiali. Primi duo ab eadem conuenientia:ſcilicet habere animam intellectiuā eſſentialem ſui partem. Tertius a con conuenientia habere animam potentē quantum eſt ex parte ſui producere actum ridendi: utraque eſt homini eſſentialis. Et primus conceptus eſt abſolutus: ſecundus eſſentialiter connotatiuus, tertius accidentaliter connotatiuus. A conuenientia autem accidentali non poteſt abſtrahi niſi accidentaliter cōnotatiuus: quia conceptus quid

dicatiuus non negatur de eo, cuius eſt ipſo exiſtente. Sed conceptus a conuenientia accidentali abſtractus, poteſt negari ab aliquo ſic conueniente: quia ipſum poteſt nõ ſic conuenire: ex quo accidentaliter ſic conuenit: & tunc talis
F conceptus non repręſentabit illud. ¶ Et per hoc patet reſponſio: nam non quibuſcunq; indiuiduis ſpecie differentibus dabilis eſt conuenientia maior eſſentialis eis adęquata, & per conſequens nec conceptus abſolutus eis adęquatus. Antecedens patet exemplariter: quia hominis, & muſcę nõ datur talis conuenientia eis adęquata. Nam quocunq; eſſentialiter conuenit homo cum muſca: eodem modo conuenit cum equo, aut ſimia: quod ſic patet: quia conuenientię accidentales rerum arguuntur a nobis: & cognoſcuntur arguitiue ex operibus, & accidentibus proprijs ſpecierum. Ex his enim arguitur conuenientia eſſentialis naturę rerum: & ex eorum diuerſitate diuerſitas ſpecifica. Modo nulla operatio ſpecifica uitalis, aut ſenſitiua: & multo minus non uitalis, conſiderari poteſt conuenire uniformiter homini, & muſcę: quin omnino conformis conueniat: aut conuenire poſſit equo, & ſimię: uel alicui alteri animali, puta alteri uolatili. Ideo quicunq; conceptus eſſentialis ſignificat hominem, & muſcam: ſignificabit etiam equum, & ſimiam, uel aliud uolatile: & ita non dabitur genus adęquatum homini, & muſcę. Non tamen negandum eſt, quin dabile ſit genus medium inter animal, & ſpecies ſpecialiſſimas animalis. Vt. a. ſi abſolute ſignificaret omnia greſſibilia. b. omnia uolatilia. c. omnia reptilia: & ſic de alijs: quia in hac conuenientia poſſe uolare: quę eſſentialis eſt, & naturam conſequitur: ſicut poſſe ridere poteſt abſtrahi cõceptus abſolutus adęquatus uolatilibus: & cum uolatilia differunt multiplici ſpecie: talis conceptus erit genus: ſicut & conceptus conſtitutus per differentiam irrationale: ſcilicet brutum, non eſt ſpecies ſpecialiſſima: ſed genus ſubalter-
G num. ¶ Non tamen per hoc oportet: ꝙ conceptus ſignificãs aliqua plus differentia: ſignificet omnia minus differentia. Sicut e conuerſo nõ oportet, ꝙ conceptus ſignificans aliqua minus conuenientia: ſignificent omnia plus conuenientia: quia homo non plus conuenit cum ſua forma: anima ſcilicet rationali in gradu perfectionis eſſentialis, quã cum lapide: tanquam intelligens cum intelligente: quàm intelligens cum nõ uiuente: & tamen corpus (prout eſt ſpecies ſubſtantię) ſignificat hominem, & lapidem: & non ſignificat formã rationalem. Sed conceptus communis ſignificans aliqua ratione conuenientię, a qua abſtrahitur: ſignificat omnia ſic conuenientia: & nulla alia: ſiue alia in alijs conuenientijs cum ſuis ſignificatis plus, uel minus conueniant. quod etiã manifeſtum eſt in connotatiuis. Album enim ſignificat hominem album, & lapidem album: & non hominem nigrum, licet homo albus, & niger plus conueniãt, quàm homo albus, & lapis albus, ſed non plus conueniunt in albedine, a qua conuenientia ſumitur conceptus albi. ¶ Loquendo autem de conuenientia accidentali: non uidetur inconueniens, ꝙ quibuſcunq; indiuiduis ſit aliqua conuenientia eis adęquata. ꝙ etiã ab eo poteſt abſtrahi conceptus accidẽtalis eis adęquatus. Talis enim conceptus accidentales multiplicari poſſunt in infinitum: non ſolum diuerſorum indiuiduorum: ſed etiam eorundem diuerſimode uariatorum; ut patet de habitudinibus prędicamenti ſitus reſpectu duorum hominum ſituatorum, qui poſſunt infinities (ſyncathegorematice) uariari ſecundum ſitum: uniformiter tamẽ & toties repręſentabũtur per aliã ſpeciem prędicamentis ſitus. Sic de habitudinibus prędicamenti habitus: ubi: quando: & aliorum: quantitatis: qualitatis relationis &c.

QVAESTIO. III.

A

Vtrũ genus diuidatur in ſuas ſpecies per differentias.

VTRVM omne genus diuidatur in ſuas ſpecies per differentias diuiſiuas generis, & conſtitutiuas ſpecierum. ¶ Hæc quæ. & quędam aliæ ſequentes una cum præcedente: quia merè logicales ſunt: ideo dicta doct. ſolum ſummariè hic cõportantur: uerum ſtudioſus lector apud doctores uideat. quæ hic omittere placuit breuitatis amore. ¶ Recitata ergo opinione tenente partem affirmatiuam, & ea impugnata, doct. reſpondet per hanc conclusionem negatiuam. Nam omne genus diuidi tur in ſuas ſpecies &c. Probatur: quia non omne genus habet differentias eſſentiales conſtitutiuas, & diuiſiuas. ergo Antecedens probatur: quia genus rei ſimpliciter ſimplicis (quales ſunt angeli, & accidentia) non habet tales differentias: quia nullius rei ſimplicis poteſt eſſe differentia eſſentialis conuertibilis: quod probatur: quia nullius rei ſimplicis poſſunt eſſe duo conceptus eſſentiales conuertibiles probatur: quia illi conceptus erunt eiuſdem rationis, & ſynonymi: quia ſignificant præ-

B ciſè idem. ¶ Si dicis: licet idem ſignificent, tñ non eodem modo. Contra: ille modus non identitatis requirit aliquã diſtinctionem in re ſignificata, uel conſeruata. alioquin ſi præciſè idem ſignificant, & conſignificant: unde ergo prouenit illa non identitas modi ſignificandi. ¶ Item poſſet quæri: illi modi diſtincti quibus ſignificatur una res præciſè an eſſent aliquid uel nihil. Si nihil: non faciunt diſtinctionem in conceptibus: nihil enim nihil facit. Si aliquid: uel aliquid rei ſignificatę, uel alicuius extrinſeci. Non primum: quia tunc non ſignificarent conceptus idem præciſè: quia non eundem modum. Si ſecundũ: ſimiliter habetur propoſitum, ꝙ non ſi-

Coro. 1 gnificant idem præciſè. ¶ Ex illo ſe-

C quitur ſecundum doct. ꝙ res ſimplex nõ eſt diffinibilis diffinitione ꝓpriè dicta. Patet: quia talis diffinitio datur per genus, & differentiam. Nunc autem res ſimplex (angelus. ſ. uel accidens) nõ habet differentiam. Et hoc late declarat eſſe de intentione philoſophi, & cõmentatoris. ¶ Secundò ſequitur, ꝙ non omne genus diuiditur in ſuas ſpecies per differentias eſſentiales. ¶ Tertiò, ꝙ conceptus ſpeciei eſt ita ſimplex ſicut conceptus generis: neque conceptus ſpeciei componitur ex genere, & differentia: nec genus eſt pars conceptus ſpeciei: ſed bene pars diffinitionis eius. ¶ Quartò ſequitur, ꝙ genus importat totum eſſe ſpeciei licet aliquando aliter q̃ ſpecies importet totũ eſſe indiuidui: quia ſpecies ſpecialiſſima ita importat totum eſſe indiuidui: ꝙ quicquid importatur in uno indiuiduo: ſimile importatur in quolibet alio. Nõ ſic genus: eo ꝙ indiuidua diuerſarum ſpecierum eiuſdem generis, non ſint ſibi ſimilia: ſicut indiuidua eiuſdem ſpeciei.

Coro. 2

Coro. 3

Coro. 4

QVAESTIO. IIII.

A

Arti. 1.

Nota. 1

Differẽtia accipitur multipliciter.

VTRVM genus, & differẽtia importent eandem rem primò. ¶ Notãdum primò, ꝙ differentia accipitur dupliciter. Vno modo pro termino ſecundę impoſitionis, id eſt pro ſigno prædicabili de aliquo: nõ in quid, ſed in quale: cõueniẽs aliquibus, & alijs repugnans: quo innoteſcit diſtinctio illius, cui conuenit, ab illo cui repugnat. Secundò accipitur pro termino primę impoſitionis ſ. pro re aliqua, per quam innoteſcit diſtinctio unius ab alio, ut anima rationalis, qua fortes differt ab aſino. Sic etiam accidens inhærens, quo res diſtingui noſcitur ab alia ſimile accidens non habente. ¶ Differentia primo modo eſt duplex: quædam per ſe ſiue eſſentialis: quæ importat aliquod intrinſecum, ſcilicet partem eſſentialem rei: ut rationale. Alia per accidens ſiue accidẽtalis: quæ ſcilicet importat aliquod extrinſecum rei, id eſt quod non eſt pars eſſentialis: ut diſciplinabile, riſibile reſpectu hominis. Hic ſolum agitur

de differentia primo modo dicta, & eſ-
Nota.2 ſentiali. ¶ Secundò notandum: ꝙ diffe-
rentia eſſentialis præciſè ſumitur a par-
te eſſentiali. Et a qualibet parte poteſt
ſumi tam a materia, quàm a forma: quia
utraq; eſt pars hominis eſſentialis, & de
quidditate hominis, & per utrãque di-
ſtinguitur compoſitum. per materiam a
rebus immaterialibus: & per formam a
rebus alterius ſpeciei. ¶ Item materia-
le; ſi connotet materiam ut partem
eſſentialem eſt differentia: quia per ip-
ſam homo diſtinguitur ab angelo, & nõ
eſt differentia accidentalis: quia non im
portat accidens: ergo eſt differentia eſ-
ſentialis. ¶ Et nota: ꝙ differentiam ſumi
ab aliqua parte, non eſt aliud, quàm dif-
Nota.3 ferentiã ſignificare ſignificato formali
B partem. ¶ Tertiò notandum, ꝙ licet dif
ferentia ſumatur a parte rei ſecundum
doct. genus tamen accipitur a tota re.
ideſt ſignificatione formali, quę non ſi
gnificat partem, ſed totum, & ideo im-
portat totam quidditatem rei: & ſimpli
citer prædicatur in quid. Si enim ſume
retur a parte: non prędicaretur in quid:
ſed in quale ſicut differentia. ¶ Item
tunc eſſet ſynonymum differentię ſum
ptæ ab eadem parte, a qua ſumitur ge-
nus. ¶ Item tunc rei ſimplicis non eſſet
genus: ſiue magis propriè loquẽdo: nul
lum genus ſignificaret rem ſimplicem:
ſicut nec res ſimplex habet differentiã.
Nota.4 Probat auctor pluribus modis. ¶ No-
C tandum eſt quartò breuiter pro intelle-
ctu dictorum, ꝙ doctor in hac quęſtione
per ſignificare primò intelligit ſignifi-
care formaliter, ſiue ſignificatione for
mali: ita ut idem ſit ſignificare primò, &
Arti.2. ſignificare formaliter. ¶ Concluſio re
Cõcl.1. ſponſalis. Genus, & differentia non im-
D portant idem ſignificatione formali: li-
cet ſupponant pro eodem. Primũ patet:
quia ſic differẽtia ſignificat partem: ge-
nus uerò rem totam. Secundum patet:
quia differentia ſupponit pro toto, cu-
ius partem eſſentialem formaliter ſigni
ficat: alioquin non poſſet prędicari de
homine: nunc autem hęc eſt uera. Ani-
mal eſt rationale: ergo extrema ſuppo-
Arti.3. nunt pro eodem. ¶ Dubium primum,
quod mouet doctor inter alia in quę- Dub.1.
ſtione illa, quæ ſoluit, & replicas: ac au E
ctoritates plurimas exponit: eſt illud.
Quomodo aliqua differentia dicitur eſ-
ſentialis, ſi non eſt pars rei: nec de eſſen
tia. Reſpondetur breuiter: ꝙ ideo dici
tur eſſentialis: ab extrinſeco ſiue deno-
minatione extrinſeca: quia importat ali-
quid, quod eſt de eſſentia rei ſignificatæ
per differentiam. Sic etiam dicitur con
ceptus aliquis eſſentialis rei: quia impor
tat eſſentiam: uel aliquid eſſentiale rei. Dub.2.
¶ Secundum dubium: cum idem, & di- F
uerſum immediatè prędicentur: quomo
do differentia aliquid diſtinguitur ab
alio. Reſpondetur: impropriè dicitur ſpe
ciem aliquam diſtingui ab alia differen-
tia: uel rem a re. Si tamen ille modus lo
quendi quandoq; occurrit accipiendus
eſt, ꝙ differentia importat rem, qua ſpe-
cies differt a ſpecie: ſic rationẽ dicit ani
mam hominis, qua differt ab aſino. Fre-
quenter enim auctores per propoſitio-
nes, quę ſecundum ſuam formam ſunt
actus exerciti: intelligũt actus ſignatos
quibus actibus ſignatis correſpondent
actus exerciti. in quibus. ſ. termini ha-
bent ſuppoſitionem ſimplicem, uel ma-
terialem: ut patuit. q. ij. diſt. in. pręſenti.
¶ Nota etiam auctor (correſpondenter
ad pręmiſſa) ꝙ ſolum metaphoricè ali-
quid ab alio per extrinſecum diſtingui-
tur: ut ſupra diſt. ii. ij. q. j. & q. iij. & q. x j.
¶ Tertium dubium: unde ſumitur diffe- Dub.3.
rentia: an etiam a materia, uel an a for- G
ma ſolum. Reſpondetur: etiam a mate-
ria: ſic angelus diſtinguitur ab homine,
Ad philoſophum dicitur: actus ſeparat,
& diſtinguit: hoc eſt tam materia, quã
forma. Vel ſi capitur actus pro forma;
ſolum ualet: actus ideſt forma plus, uel a
pluribus diſtinguit, quã materia. ¶ Quar Dub.4.
tum dubium: quomodo genus importat H
totam rem primò: ſi enim importat
totam rem: ergo cum additur ſibi dif-
ferentia, fit nugatio. Reſpondetur: ge-
nus importat totã rem nec eſt nugatio,
cum ſibi additur differentia. Nugatio
enim multis modis excuſari, & defendi
poteſt: de quo latè loquitur doctor. q. Dub.5.
pręſenti: uide ibi. ¶ Quintum dubium I
quo

quomodo genus,& ſpecies diſtinguuntur,ſi genus importat totũ, quod ſignificat ſpecies. Reſpondetur,ꝙ genus ſignificat totum,quod ſignificat ſpecies: & multa alia:ut etiam patuit. q.ij. De his latè proſequitur doct. ſed quia logicalia ſunt:reſcinduntur.

QVAESTIO. V.

A VTRVM Deus poſſit diffiniri diffinitione non data per additamentum. Poſitis notabilibus ponentur concluſiones. ¶ Notandum er-
Arti. 1. go:diffinitio non data per additamentum dupliciter accipitur. Vno modo ſtrictè, pro diffinitione compoſita ex partibus alterius rationis, quarum una eſt determinans,& alia determinabilis, in qua determinatio uniuerſaliter prædicatur de determinabili: & non ecõuerſo,& hęc diffinitio non eſt niſi compoſitorum. Alio modo accipitur largius,pro diffinitione, cuius nulla pars exprimit aliquod accidentale in eſſe diffinito:quis aliqua pars ex ſuo modo ſignificãdi, ſit concretum nõ prædicabile per ſe primo modo de quolibet, de quo prædi-
Arti. 2. Cõcl.1 B catur. ¶ Concluſio prima. Deus non poteſt diffinitione propriè dicta, & primo modo accepta diffiniri. Patet: quia res incompoſitæ ſimplices non poſſunt diffiniri, qualis eſt deus.
Cõcl.2. ¶ Concluſio ſecunda. Diffinitione ſecundo modo dicta, deus poteſt diffiniri. Patet: quia hæc oratio: eſſentia intellectualis uolitiua &c. eſt oratio non exprimens aliquod accidentale deo: licet intellectuale ex ſuo modo ſignificandi ſit concretum: non prædicabile per ſe primo modo: de quolibet ſibi ſubijcibili: quia non de angelo nec creatura: quia hæc eſt per ſe ſecundo modo. Angelus eſt intelligibilis: quia ualet tantũ: angelus eſt potens intelligere. Intelligere autem in angelo eſt operatio diſtincta ab angelo. Non enim intellectio angeli eſt angelus: ſicut intelligere dei eſt deus: & ideo de deo prædicatur per ſe primo modo. ¶ Si di. cõbinando præciſè conceptus prędicabiles in quid: tũc habetur diffinitio propria. Solutio: tales conceptus erũt abſtractorum: & illi non poſſunt poni ſine cõiunctione. Cõiunctio autẽ diffinitionem ingredi non debet: unde, iſta eſt impropria: & inintelligibilis. Deus eſt intellectus, uoluntas, ſapientia, bonitas &c. Et ſi eſſet propria: adhuc nõ eſſe diffinitio primo modo dicta: nec propriè dicta: quia in illa ſemper pars poſterior aliquid exprimere debet: quod per partem priorem nõ eſt expreſſum: quod circa ſimplicia contingere non poteſt.

QVAESTIO. VI.

A VTRVM in omni diffinitione completiſsima, debẽt poni omnes differentię eſſentiales cũ genere primo generaliſsimo. ¶ Notandũ: Arti. 1.
Nota ꝙ contingit differentias ordinari dupliciter. Vno modo ſicut per ſe ſuperius,& inferius. Alio modo ſicut differentias quarum una competit pluribus: alia paucioribus, ad modũ quo riſibile,& coloratum ordinatur, quia omne riſibile eſt coloratum,& non econuerſo. ¶ Prima cõ- Arti. 2.
cluſio. Non omnes differentiæ primo Cõcl.1.
modo ordinatè debent poni in diffini- B
tione: etiam poſito genere generaliſsimo: ſed ſola differẽtia ultima. Probatur per philoſophũ. vij. Metaphy. tract. iiij. per lõgum exponens uerba philoſophi Cõcl.2.
ſatis clarè. ¶ Secunda concluſio. Loquendo de differentijs ordinatis ſecundo modo omnes differentiæ cum genere generaliſsimo debent poni in diffinitione. Et illa diffinitio completior eſt, quàm ſi componeretur ex genere proximo, & ultima differentia. Vnde ſi in eodem conceptu eſſent plures formę ſubſtantiales realiter diſtinctè, a quarũ qualibet ſumeretur differentia: oporteret omnes illas poni in diffinitione completa: alioquin non ſufficienter notificaret rei quidditatem. Etiã tunc una differentia nõ contineretur à ddi-

tatiuè ſub alia: ut ſi anima ſenſitiua reali-
ter diſtinguatur ab anima intellectiua:
ſenſitiuum non eſſet quidditatiuè ſupe-
rius ad intellectiuum: immo non eſſet ſu-
perius: quia per potentiam diuinam ani-
ma intellectiua poſſet ſeparari etiam in
Differē- corpore a ſenſitiua. ¶ Et licet aliqua
tia non differentia prędicetur in quid de pluri-
eſt ge- bus differentijs pluſquam numero diffe-
nus, nec rentibus: tamen nec illa eſt genus: nec
ſpecies. illę ſunt ſpecies: quia non ſignificāt for-
maliter res totales: ſed partes rerum: &
hoc ſecundum opin. doc. ¶ Item nota,
ꝙ etiam differentia ſumpta a materia,
poni debet in diffinitione cōpleta: nec
eſt inconueniens eiuſdem eſſe duas dif-
ferentias conuertibiles.

QVAESTIO VII.

A CONSEQVENTER uiden-
dum eſt de ſecunda proprie-
tate eſſentię: ſ. de immuta-
bilitate dei. Vtrum ſolus
Arti. 1. deus ſit immutabilis. ¶ Nota aliquid
Mutari. mutari accipitur tripliciter. Largè, eſt
aliquid recipere eſſe poſt non eſſe: uel
econuerſo. Strictè, eſt recipere aliquid,
quod prius non habuit: uel non habere,
quod prius habuit: ſiue maneat ante, &
poſt ſiue non. Strictiſsimè, eſt aliquid
manens ſecundum ſuam eſſentiam: ha-
bens aliquid ſe informans, quod prius
Arti. 2. non habuit, uel econuerſo. ¶ Concluſio
Cōcl. 1. prima. Deus eſt immutabilis primo mo-
B do. Probatur: quia eſt neceſſe eſſe. ergo.
Conſequentia nota. Antecedens pro-
batur: quia ſi nō: tunc eſſet aliquid prius
eo, quod poſſet ipſum facere eſſe poſt
non eſſe: & per conſequens non eſſet
Cōcl. 2. deus. ¶ Concluſio ſecunda. Deus eſt
immutabilis ſecundo, & tertio modis.
Patet: quia eſt ens ſimpliciter infinitū:
ideo non poteſt perfici ex conſequenti
non poteſt aliquid in ſe recipere. ¶ Con-
Cōcl. 3. cluſio tertia. Nihil aliud a deo eſt immu-
tabile primo modo. Patet: quia omnia
alia a deo producta ſunt de non eſſe ad
eſſe: quod fide creditur: etſi ratione na-
turali non probetur. ¶ Concluſio quar-
Cōcl. 4. ta. Aliqua creatura eſt immutabilis ſe-
cundo, & tertio modis. Patet: quia ali-
qua creatura eſt, quæ nullius eſt recepti-
ua: ſed tantum poteſt recipi: alias eſſet
proceſſus in infinitum: ſi non daretur
ſtatus in aliqua, quę non reciperet aliā.
¶ Sed contra hoc dictum doc. ponitur
instantia inferius in notabili ultimo q.
huius: non enim uidetur, ꝙ hoc dictum Arti. 1.
concludat. ¶ Dubitatur primò: nam ui- Dub. 1.
detur, ꝙ deus ſit mutabilis. Siquidem C
(ut uidetur) deus mutatus eſt localiter.
quia creato loco cepit eſſe in loco, er-
go mutatus. Quicquid enim eſt in ali-
quo loco, in quo prius non fuit mutatur
localiter. Reſponſio: ꝙ illa quicquid eſt
in loco &c. non eſt uera: quia per nouā
productionem loci aliquid eſt in eo, in
quo prius non fuit ſine mutatione ſui:
ſed per mutationem loci: ſic eſt in pro- Dub. 2.
poſito. ¶ Dubitatur ſecundò: quomodo D
differenter deus dicitur, & eſt ſimpliciſ-
ſimus: & quomodo angelus dicitur ſim-
plex. Ad hoc reſpondetur breuiter: ꝙ
ſimplex aliquando dicitur per carentiā
compoſitionis rei ex partibus: ipſum tā-
quam totum intrinſecè conſtituētibus:
ſic angelus ſimplex eſt. Ita dicitur ꝙ
angelus licet ſit ſimplex ſimpliciter: eſt
tamen in genere. q. j. huius diſt. Et di-
citur ſimpliciter ſimplex per carentiam
cuiuſcūq; compoſitionis intrinſecę: hoc
eſt ex partibus eſſentialibus. Sic etiam
anima intellectiua dicitur ſimplex: & ſi-
militer accidentia intenſiuè, & exten-
ſiuè indiuiſibilia. Alio modo dicitur
ſimplex per carentiam omnis compoſi-
tionis, & componibilitatis intrinſecè, &
extrinſecè: ita ut ſimplex dicitur: quod
non ſolum non componitur intrinſecè
ex partibus: ſed nec eſt componibile cū
aliquo extrinſeco: quod non eſt pars
eius cum ipſo conſtituēdo unum per ſe,
uel unum per accidens: ut ſubiectum cū
accidente, hoc eſt, quod non habet par-
tes, ex quibus componitur. Nec poteſt
ſubiectiuè in ſe recipere aliud: nec in
alio recipi ſicut in ſubiecto. Illo modo
nulla creatura eſt ſimplex: quia omnis
creatura eſt ſubſtantia, uel accidens.
Omnis ſubſtantia poteſt in ſe recipere
accidens ſui perfectiuum: ut materia for-

nam: forma ſubſtantialis recipitur, & recipit accidentia. ſimiliter, & angelus cognitionem .ſ. & amorem. ſimiliter omne accidens recipitur in ſubiecto. Solus ergo deus eſt iſto mō ſimplex, & ita ſimpliciſſim⁹, & maximé ac ſūmé ſimplex.

Dub. 3. ¶ Tertiò dubitatur: nā uidet, ꝙ angelus

B ſit ſimplicior deo: aut accidens ſimpliciter indiuiſibile: immo ꝙ deus nō ſit ſimplex: nam in deo eſt pluralitas aliquorū realiter, aliquorum formaliter diſtinctorum: qualis non eſt in angelo, uel accidentibus indiuiſibilibus: ergo nō eſt ſimplex: non enim poteſt ſtare pluralitas cū ſumma ſimplicitate. ¶ Item perſonæ diuinæ realiter conſtituuntur ex eſſentia, & relatione: quę ſunt quaſi partes intrinſece conſtituentes: ergo non ſunt ſimpliciter nec ſummé ſimplices. ¶ Solutio: non omnis pluralitas tollit ſimplicitatem: ſed pluralitas partium componentium. In deo autem nulla eſt compoſitio, neq; partes. Nam compoſitio exigit diſtinctionem realem partium inter ſe & a toto. Similiter ad hoc, ꝙ aliquæ dicantur partes compoſiti, requiritur, ꝙ ſunt diſtinctę inter ſe realiter, & eſſentialiter & a toto. Nunc autem licet ſit in diuinis pluralitas perſonarum realiter diſtinctarum in una eſſentia: quia tamen ſunt idem eſſentialiter, & realiter ipſi eſſentiæ non componunt eſſentiam. Similiter licet perſona conſtituatur ex eſſentia, & relatione: quia tamen eſſentia, & relatio idem ſunt realiter inter ſe, & cum ſuppoſito: ideo neq; ſunt partes: neq; componunt ſuppoſitum. Et ita propter perfectam idētitatem omnium quæ ſunt in diuinis cum eſſentia: & perfectā identitatem omnium quæ ſunt in uno

F ſuppoſito cum ipſo ſuppoſito nulla eſt omnino cōpoſitio in diuinis. ¶ Poſſent fortaſſis quæ dicta ſunt de immutabilitate dei clarius, & ordinatius dici. Notandum itaq; poſt prædicta circa acceptionem mutabilis: quia accipitur largé, ſtricté, & ſtrictiſſimé. Si enim illæ acceptiones ſic ordinantur: ut prima ſit ſuperior ad ſecundam, & ſecunda ad tertiam: oportet ſic deſcribere. Mutabile largé eſt, quod poteſt ſe aliter habere prius, & poſterius ſecundum ſe, uel aliquod extrinſecum. Secundum ſe: hoc eſt ſuum eſſe: quia poteſt prius non eſſe, & poſterius eſſe: uel econuerſo. Secundū extrinſecū: quia poteſt aliquid prius in ſe habitum, ſiue receptum poſterius perdere: uel prius non habere, & poſterius recipere. Mutabile ſecundo modo: ſtricte. ſ. dicitur illud, quod ſe habet aliter prius, & poſterius reſpectu alicuius extrinſeci recipiendo in ſe, quod prius non habuit: uel perdendo, quod prius in ſe habuit: ſiue ſecundum ſe maneat in eſſe ſiue non: exempla patent. Mutabile ſtrictiſſimé eſt, quod ſe habet aliter prius, & poſterius reſpectu extrinſeci manens ſub utroq; termino tranſmutationis. ¶ Ex illis breuiter notatis poteſt for- G mari hæc propoſitio. Solus deus eſt immutabilis primo modo, ſed ſecundo modo uidetur: ꝙ aliqua creatura ſit immutabilis creatura, quæ nihil poteſt in ſe recipere. ¶ Sed an alia ſit dabilis, dubium eſt. Nā non uidetur implicare: ꝙ quælibet creatura, & quodlibet accidens aliquid in ſe poteſt recipere per potētiam dei: nec cogit ratio de proceſſu in infinitum: quia ille non eſt impoſſibilis in accidentaliter ordinatis: quamuis nunquam per hoc ponatur infinitas rerum actualis. Sicut in ſimili: poſt quācūq; creaturam productam poteſt deus aliam producere in infinitum: & tamen nunquam producentur infinitæ actu: & ſecūdum hoc dicta doc. ueniunt moderanda in concluſione. iiij. de proceſſu in infinitum.

DISTINCTIO IX.

PRAECEDENTI diſtinctione magiſter egit de proprietatibus eſſentię: conſequenter agit de proprietatibus perſonæ reſpicientibus emanationem ad intra. Et ſecundo ſpecialiter de ꝓceſsione ſpiritusſancti ad extra. diſt. xiiij. Primum facit diſt. præſenti: Et primo de proprietate concernente

emanationem filij: & ſecundo ſpiritus ſancti. diſt.x. Oſtendit ergo in hac diſt. generationis, ſiue emanationis filij perfectionem, & natiuitatis æternitatem. ❡ Hinc eſt illa concluſio textualis prima. Tres perſonæ ſunt ſibi coæternæ. ❡ Secunda concluſio. Coæterna eſt patri filij generatio: ſicut ſplendor eſt coæuus igni: licet ꝓducatur ab illo. ❡ Tertia concluſio. Filius ſemper natus ſecūdum Greg. & ſemper naſci ſecundum Origenem dicitur: ut per primum generationis perfectio, & ueritas: per ſecundum natiuitatis æternitas perfectius exprimatur. De hoc latius in textu.

QVAESTIO. I.

A — Vtrū filius uerè gñetur a patre.

VTRVM filius uerè generetur a patre. Hanc quæſtionem (cuius concluſio certa eſt ex fide) auctor latè proſequitur propter rationes. Sco quibus diſ.ij.q.vj. ſui ſcripti probare nititur productionem in diuinis, quas hic recitat, & earum demonſtratiuam inſufficientiam oſtendit: ſubdens pro reſponſali concluſione: ꝙ per nullam rationem naturalem probari poteſt plures eſſe perſonas in diuinis: ſed ſola fide creditur: ꝙ ſunt plures perſonæ in diuinis: quarum una eſt pater, alia filius: alia ſpiritusſanctus. Quodque filius uerè generatur a patre. De ſpirituſancto infra dicetur. Quomodo autem hæc generatio imaginari poſſit, & ſimul proceſſio ſpiritusſancti infra. diſt. xiij.q.j. tangetur. Verum ut oſtēdatur nullitas probationis Sco. aſſumo rationē eius principalem, & primam, quam habet ubi ſupra. quæſtio.vj. diſtinctio.ij. Quicquid ex ratione ſua formali eſt principium productiuum: ubicunque eſt ſine imperfectione eſt principium productiuum. Memoria perfecta (hoc eſt intellectus habens obiectum intelligibile ſibi præſens) ex ratione ſua formali eſt principium productiuum notitiæ genitæ. Ergo ubicunq; eſt memoria perfecta: ſiue intellectus perfectus ſine imperfectione eſt principium productiuum &c. Eſt autem intellectus perfectus in deo ſine imperfectione: ergo ē in deo principiū productiuum notitiæ genitæ: uterq; diſcurſus ille formalis eſt. Et maior principalis uidetur euidens ex terminis, præſuppoſito quid nominis huius, quod eſt, conuenire alicui ex ratione ſua formali: quod eſt conuenire alicui, ita ꝙ impoſſibile eſt ipſum eſſe, quin illud ſibi conueniat. Impoſſibile eſt enim aliquid eſſe ſine ratione formali. i. eſſe, & non eſſe illud, quod ſua ratio formalis exprimit. Nam ratio formalis eſt diffinitio. Impoſſibile autem eſt rem eſſe, & diffinitionem ſibi non conuenire. Sic accipiendo rationem formalem, maior eſt nota: quia uirtualiter prædicatur idem de ſeipſo: ideo uis conſiſtit in minore, & illā penitus non probat. Probat autem in ſolutione replicæ, quam facit contra ſuam rationem: ꝙ licit intellectus ſit uirtus paſſiua reſpectu notitiæ genitæ ſimul & productiua: ſi tamen ſepararetur potentialitas, adhuc maneret ratio principij productiui. Et ſic licet deo non poſſet attribui potentialitas: quia dicit imperfectionem: erit tamen in deo ratio productiua notitiæ genitæ. ❡ Et ita ratio ſua in duobus deficit. Primò: quia minorem non probat. ſ. ꝙ productiuum ſit de ratione formali intellectus pfecti. Secundò non probat, ꝙ producere notitiam genitam, non dicat imperfectionem ſaltem in nobis. Ideo reprobato utroque, patet: ꝙ ratio penitus uacua eſt nihil probans. ❡ Probatur ergo primò: ꝙ producere notitiam genitā, non eſt de ratione formali intellectus. Nam ratio formalis intellectus, eſt poſſe tendere in obiectum cognitiuè: non curando aut intellectus ſic tendat per ſuam eſſentiam ſeipſo: ſiue per aliquod ſibi ſuperadditum. Et ſi ſuperadditum: ſiue a ſe productum, ſiue concreatum, ſiue ab alio infuſum: patet, ꝙ hæc ratio eſt formalis: quia quocunque illorum modorum intellectus tendit cognitiuè in obiectum uerè intelligit, & non plus ſi producat notitiam, quam ſi non produceret. Et niſi ſic tendat cognitiuè in obiectum

B — Quō hæc generatio imaginari poſſit

C

ιectum

ictũ:non intelligit. Ergo ratio productiui notitiæ, genitæ non eſt ratio formalis intellectus. Tenet conſequentia: quia eiuſdem non ſunt plures rationes formales, maximè non conuertibiles ſicut nec plures diffinitiones non cõuertibiles. ¶ Item ꝙ eſſe productiuũ non ſit de rõne formali intellectus: ſic ꝓbatur. Illud nõ eſt de rõne formali intellectus: quo circũſcripto, nihilominus intellectꝰ intelligeret:ſed tale eſt ꝓductiuũ: ergo. Conſequentia eſt in quarto primæ formando ſic maiorem. Nihil quo circũſcripto intellectus nihilominus intelligeret, ẽ de ratione formali intellectus. Et ſumẽdo ut ſupra maior hæc nota ex quid nominis rationis formalis: Minor probatur:quia ſi deus crearet creaturã intellectualem, & ei concrearet notitiã omnis intelligibilis ab ea: illa eſſet uerè intellectualis, & uerè intelligeret, & tñ non eſſet productiua notitiæ. Quod uerè intelligeret: patet per illum doctorem:quia dicit. Si in intellectu noſtro eſſet concreata, uel ſubſtantialis notitia ſui:ſecundum ꝙ quædam intelligũt. Aug. de notitia abdita.xiiij.de tri. tunc intellectus licet non poſſet habere notitiam genitam, qua formaliter ſe cognoſcere:poteſt tñ habere reſpectu aliorum obiectorum. ubi uult:ꝙ intellectus habens notitiam ſui concreatam hac cognoſceret ſe: & non haberet notitiã genitam ſui:quia non poteſt idem obiectũ formaliter cognoſcere diuerſis notitijs. Si ergo haberet notitias concreatas omnium a ſe cognoſcibilium: iã nõ

D eſſet talis ꝓductiuus notitiæ genitæ eadem ratione. ¶ Item intellectus noſter

Intellectus noſter multa cognoſcit uel cognoſcere poteſt per reuelationem.

multa cognoſcit: uel cognoſcere poteſt per reuelationem: ut patet de prophetis.ij. Petri.j. Non uoluntate humana allata eſt aliquando prophetia: ſed ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei homines. Et horum cognitorũ notitias non produeit intellectus noſter: ſed ſpiritus ſanctus reuelans: ergo abſque ſua productione notitiæ genitæ poteſt intelligere. ¶ Item ſi ratio eſſet efficax: philoſophus cognouiſſet etiam naturaliter productionem in diuinis. Cognouit enim eſſe uitam, & intellectum:cognouit etiam eodẽ intellectu, quicquid nos de deo cognoſcimus. Si ergo cognouiſſet productiuitatem notitiæ genitæ eſſe de ratione formali intellectus:cognouiſſet hanc fuiſſe in deo reſpectu ſuæ notitiæ, qua formaliter cognoſcit ¶ Item ſecundum philoſophũ: intelligentia intelligit ſeipſam per eſſentiam: & non per notitiam ſuperadditã. Hæc uerò uerè eſt intellectualis: & intelligit ſecundum philoſophum:& tñ non eſt productiua notitiæ: ergo eſſe productiuum notitiæ:non eſt de ratione formalis intellectus. ¶ Item quæro: quid intelligit per notitiã genitam aut actũ: quo intellectus formaliter intelligit: ſicut uidetur ſonare in ſuperius allegato, ubi dicit notitiam genitã, qua ſe formaliter cognoſcat: uel aliquid aliud in intellectu. Non ſecundum:quia quæro: quid illud ſit cum non ſit potentia:nec actus intelligendi, nec habitus, nec ſpecies. Et nihil aliud eſt in intellectu ſecundum philoſophum.ij. Ethic.c.ij. niſi potentia, paſſio, habitus. ¶ Si dicis, ꝙ eſt conceptus, quæro quid intelligis per cõceptum: aut actum cognoſcendi, quo intellectus formaliter cognoſcit. Et ſic redit primum membrum: uel aliquid habens tantum eſſe obiectiuum. ¶ Cõtra illud eſt quoddam fictũ non productũ: ut patuit.q. viij. diſtin. ij. huius collect. ubi latè oſtenditur huiuſmodi ficta non eſſe ponenda: ergo ipſum eſt obiectum actus cognoſcendi:& ideo tenet ſe ad rationem principij productiui Nam intellectus habens obiectum intelligibile pręſens dicitur eſſe principium notitiæ genitæ:ergo obiectum non eſt notitia genita: quia idem gignit ſe.j. de trinit. Præterea dum res in ſe cognoſcitur notitia intuitiua:non oportet ponere tale fictum:quia neque ut obiectum mouens: neque ut obiectum terminans: cum res intuitiuè cognita mouet ad ſui cognitionem, & terminat eandem. Si per notitiam genitam intelligitur notitia, qua intellectus formaliter intelligit: illa nec in deo: nec reſpectu talis, patet habet rationem producendi. Primum

patet: quia pater non intelligit noti-
tia genita: ſicut nec ſapit ſapientia geni
ta ſecundum Aug. ergo non eſt aliqua
notitia genita, qua pater intelligit. Se-
cundum patet per idem: quia pater for-
maliter intelligit ſua eſſentia: quomodo
intelligeret, ſi per impoſsibile non gi-
gneret filium: nam ſecũdum modum lo
quendi illius doct. pater ut prior origi-
ne filio: nouit actu perfectè, & diſtinctè
ſe, & omne intelligibile notitia ingeni-
ta. Nullã enim perfectionem accepit a
filio: ſed quicquid eſt, & habet, habet a
ſeipſo. In illo ergo priori pater perfectè
intelligit, & in illo non producit noti-
tiam genitam: ergo producere notitiam
genitam non eſt de ratione formali in-
tellectus: cum cognitio eſſentialis, qua
pater intelligit: non ſit genita. ¶ Item
ꝙ in ſolutione replicę, quã ipſe mouet
contra rationem ſuam, ad hoc deducit,
ꝙ ſi in intellectu noſtro ratio recipiẽdi
ſepararetur a ratione producendi: ad-
huc ratio producendi per ſe. i. ſine ratio
ne recipiendi eſſet productiua notitiæ
genitæ. Sed illo conceſſo: non ergo ſe-
quitur: ꝙ ratio producendi per ſe ſit in
deo: ſed bene ſequitur, ꝙ ſi ratio hæc eſ
ſet in deo, deus produceret: ſed nõ pro
bat, ꝙ ſit in deo: & hoc principaliter
E fuit probandum. ¶ Et ſi diceretur: ratio
producendi, non dicit imperfectionem:
ergo conuenit deo. Dicitur, ꝙ licet ra
tio producendi in genere non dicat im
perfectionem: tamen producere notitiã
genitam in nobis dicit imperfectionem
tam in producente, quàm producto. In
producente, quia inſufficientiam: quo-
niam non eſt ſibi ſufficiens intelligere
ſine addito: & perfectius eſſet ſeipſo in-
telligere, quàm per notitiam genitam.
In producto dicit inceptionem de no
uo: & hoc in nobis eſt quid imperfe-
ctionis: ſicut in ſimili. Licet producere
aliquid in genere non dicat imperfe-
ctionem: tamen producere aliquid, tan
quam ſui perfectionẽ, dicit imperfectio-
nem in producente: quia dicit producẽs
ab alio eſſe perfectibile, quod imperfe-
ctionis eſt. ſic producere notitiam ge-
nitam ſui perfectiuam (quo modo no-
ſter intellectus producit) imperfectio-
nẽ importat. Et ita patet multipliciter,
ꝙ ratio iſta Sco. nihil probat, neq; alię:
ut ſatis patet per auctorem.

QVAESTIO. II.

VTRVM generatio in diui- A
nis ſit uniuoca, uel æqui-
uoca. Articulus primus ſup
poſitiones. Secundus con
cluſiones. Tertius dubitationes abſol-
uet. ¶ Quantum ad primum itaque no Arti. 1.
tandum, ꝙ difficultas huius quæſtionis Nota. 1
conſiſtit in quid nominis terminorum.
Ideo notandum, ꝙ generatio uniuoca,
& æquiuoca in creaturis diſtinguuntur:
quia aliqua eſt conuenientia ſpecialis
generãtis, & geniti in generatione uni
uoca: quæ non eſt in generatione ęqui-
uoca. ¶ Secundò notandum, ꝙ tam in 2
generante creato, q̃ in genito, eſt duo
conſiderare. ſ. quod & quo. In generan
te quod, eſt ipſum generans. Quo, eſt
ratio generandi: quæ eſt principium eli
citiuum generationis. In genito, quod
eſt terminus totalis. ſ. res, quæ genera-
tur: Quo eſt terminus formalis. Illa er
go duo. ſ. quod, & quo, non ſemper: ſed
frequenter diſtinguuntur. Nam angelus
producens intellectionem, eſt quod, &
quo ex parte producentis. Idem eſt de
anima ſeparata. Similiter ſi accidens ſe
paratum, puta calor: per diuinam poten
tiam produceret calorem ſeparatum idẽ
eſſet quod, & quo, tam ex parte gene-
rantis, quàm generati. ¶ Tertiò notan- B
dum: ꝙ aliquando terminus totalis pro 3
ductus ſeu productionis eſt per ſe unũ:
quandoq; per accidens unum. Primum
contingit in generatione ſubſtantiali.
Secundum in productione accidentis:
ut ſi aliquid calefiat: terminus totalis ca
lefactionis. ſ. calefactum: non eſt per ſe
unum: ſed aggregatum ex ſubiecto, &
calore in eo producto. ¶ Quartò notan 4
dum: ꝙ in generatione accidentis gene
ratio dr uniuoca, qñ terminus formalis
. ſ. accidens ſecundum ſe totum produ-
ctum eſt eiuſdem rationis, ſiue ſpeciei ꝑ
ſe cũ rõne producendi. Vnde ſi ab igne

caleſit lignum,uel lapis, eſt generatio uniuoca:quia calor productus in ligno, uel lapide eſt eiuſdem rationis cum calore ignis:licet ignis, & lignū, uel lapis differant ſpecie. Sed ſi ignis calefaceret ſe,ſicut graue mouet ſe: uel ſi aqua calefacta ſe reduceret ad priſtinam frigiditatem:non eſſet generatio uniuoca propter diuerſitatem ſpeciuocā caloris producti in igne:& formam ignis, quæ eſt ratio agendi. ¶ Loquendo autē de generatione ſubſtantiali, illa eſt uniuoca, qñ generans & genitum non ſunt alterius ſpeciei. ¶ In hac autem uniuoca generatione ſunt tres gradus. Primus,qñ generans,& genitum ſunt eiuſdem ſpeciei: & nullus terminus formalis acquiſitus per productionem diſtinguitur ſpecie a quacunq; ratione agendi reſpectu ſui. Exemplum:ut ſi in generatione ignis ab igne,ſola forma ſubſtantialis ignis eſſet ratio agendi reſpectu formæ ignis geniri & non calor:tunc eſſet generatio perfectiſſime uniuoca Si uerò calor ignis generātis ſit etiam cauſa immediata reſpectu formæ ſubſtantialis ignis geniti: tunc non eſt ibi generatio uniuoca in hoc gradu primo:ſed in ſecūdo. Et hoc ponitur ſecundum opi. illorum qui dicunt accidens poſſe cauſare ſubſtantiā, & formam ſpeciuocam,& non ſolū qualitatiuam diſpoſitionē. ¶ Secundus gradus:qñ generans,& genitum ſunt eiuſdē ſpeciei:& quilibet terminus formalis generatus eſt eiuſdem rationis cum aliqua ratione agendi, & cum aliqua ē alterius ſpeciei:ut ſi tam in generante,q̄ in genito eſſent plures formæ ſubſtantiales:& quælibet in generante concurreret tanquam partialis cauſa reſpectu cuiuslibet formæ geniti. Sic enim non eſſet ita perfectè uniuoca ſicut ī priori gradu.¶ Tertius gradus eſt,qñ generans,& genitum ſunt eiuſdem ſpeciei:& aliquis terminus formalis productus eſt eiuſdem rationis cum ratione agendi. Et aliquis terminus cum nulla ratione agendi eſt eiuſdem rationis: ut ſi anima uegetatiuā realiter diſtinguatur a ſenſitiua, & intellectiua in eodē compoſito:tunc generatio aſini ab aſino eſt hoc modo uniuoca: quia

C

In uniuoca generatione tres gradus.

1 (beside "Exemplum:ut ſi in generatione ignis ab igne")

2 (beside "dus:qñ generans,& genitum ſunt eiuſdē")

3 (beside "tius gradus eſt,qñ generans,& genitum")

ſola anima uegetatiua in generante eſt ratio generandi, cum qua anima uegetatiua in genito eſt eiuſdem rationis & non ſenſitiua. Ex illis gradibus alij (ſi ſunt) poſſunt patere. ¶ Si dicis:eiuſdem generationis non ſunt plures termini formales:ergo ſecundus,& tertius gradus ſuper falſa imaginatione fundantur. Antecedens patet: quia generatio multiplicatur ad multiplicationem termini ſicut quilibet reſpectus. Dicendum: q̄ terminus formalis accipitur aliquando pro illo.quod ſecundum ſe,& quodlibet ſui capit eſſe per gñonem:& ſic ſunt plures termini formales in gñatione aſini. Sunt etiam plures gñationes:.quæ tamē dicuntur una unitate ordinis ad unum terminum formalem,ultimum,& ſpeciuocum. Vel dicitur una generatio propter unitatem termini totalis, qui eſt per ſe unum ſuppoſitum. Alio modo capitur terminus formalis pro ultimo termino formali: & ſic gñationis aſini eſt tantū unus terminus formalis. Et ſecundū hoc patet ad replicā. ¶ Quintò ſupponitur, q̄ paternitas & filiatio ſunt alterius rationis:ſecundum q̄ aliqua in diuinis dicuntur eſſe alterius rationis. Quodque paternitas ſit de eſſentia patris:quia eius conſtitutiua:ſimiliter filiatio eſt de eſſentia filij eadem ratione. ¶ Pro cuius intellectu notandum, q̄ illa dicuntur eſſe eiuſdem rationis,quæ ſunt ſimillima:eo modo quo duæ albedines, & quælibet res eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimę ſunt ſimillimę. Ex quo elicitur,q̄ paternitas,& filiatio non ſunt eiuſdem rationis: quia non ſimillimæ:cum duæ paternitates ſimiliores ſunt paternitate,& filiatione. Similiter ſpiratio, & generatio nō ſunt ſimillimę. Et capitur ſimilitudo hic largiſſimè,ut non diſtinguitur cōtra ęqualitatem &c. ¶ Secundò ſequitur:q̄ ſi res conſtitutę ſunt eiuſdē rationis: nihil eſt reperire in uno,quin aliquid ſibi ſimillimum reperiatur in altero. Patet;quia ſi eſſet in uno aliquid, cui nihil ſimillimum eſſet in alio: ipſa conſtituta non eſſent inter ſe ſimillima. Similiora enim eſſent illa, in quibus nō poſſet inueniri aliquid in uno;quin etiam ſibi ſimile re-

Replica

Nota.¶ D

periatur in alio. ❡ Ex iſto ſequitur tertió, ꝙ quandocunq; cōſtituentia aliqua (etſi non omnia) ſunt alterius rationis: etiam conſtitura ſunt alterius rationis. Hoc corollarium Ockam. q. præſenti longè proſequitur contra Sco. Patet, quia conſtituta non diſtinguuntur niſi per diſtinctionem conſtituentium: & ita nec poſſunt diſtingui conſtituta tanquã alterius rationis, niſi per cònſtituentia alterius rationis. Et ideo ſicut ex diſtinctione conſtituentium arguitur talis diſtinctio conſtitutoris: ita ex tali diſtinctione conſtituentium arguitur talis diſtinctio conſtitutorum. Alioquin nunq̃ poſſet probari, ꝙ conſtituta eſſent alterius rationis: cum nulla diſtinctio comperiteis niſi per conſtituentia. ❡ Quãtum ad articulum ſecundum eſt concluſio prima. Generatio in diuinis nec ſimpliciter uniuoca: nec equiuoca ſimpliciter eſt dicenda. Probatur concluſio: ꝙ non uniuoca: quia generans, & genitum non ſunt ſimpliciter eiuſdem rationis eo modo quo aliqua in diuinis dicuntur eiuſdē rationis: nec terminus formalis cum ratione generandi: ergo. Tenet cõſequētia ex quid nominis generationis uniuocę. Antecedens pro prima parte probatur: quia conſtituentia patrem, & filium. ſ. paternitas, & filiatio non ſunt eiuſdem rationis: ut declaratum eſt coroll. j. quinti notab. ergo nec conſtituta Tenet conſequentia ex corollario tertio eiuſdem notabilis. Pro prima parte probatur antecedens: quia terminus formalis (ſi aliquis eſt) eſt perſona conſtituta. ut dictum eſt ſupra diſt. v. quæ. iij. Ratio autem generandi ſeu principium elicitiuum eſt eſſentia: ut patuit diſt. vij. q. j. Sed conſtitutum non eſt eiuſdem rationis cum altero conſtituentium. ❡ Secunda pars concluſionis: ꝙ non ſit generatio hæc ęquiuoca ſimpliciter: patet: quia in generatione ſimpliciter equiuoca ſemper eſt aliquid in genito quod eſt diſtinctum realiter a quolibet quod eſt in generante: ſed nihil eſt in filio quod realiter diſtinguitur ab eſſentia, quæ eſt in patre. Similiter in generatione ęquiuoca, generans & genitum non

Atti. 2.
Cõcl. 1.
E

ſunt aliqua una res. Pater autem, & filius ſunt una eſſentia. ❡ Concluſio ſecunda. Generatio diuina aſſimilatur magis generatio uniuocę, q̃ ęquiuocę. Probatur: quia licet generario, & genitum non ſunt eiuſdem rationis: eo modo, quo in diuinis aliqua dicuntur eſſe eiuſdem rationis: nihilominus ibi eſt eadem eſſentia, & natura generantis, & geniti quæ identificat ſibi omnia, quę ſunt in utraq; perſonarum, immo & perſonas: propter quam eſſentiam magis uniũtur eſſentiali, & reali identificatione perſonę generans, & genita, q̃ quæcunque creaturæ ſolo numero differentes: propter quarum conuenientiam generatio unius ex altera dicitur uniuoca in creaturis: ergo multum aſſimilatur generatio diuina uniuocæ generationi. Tenet conſequentia: quia generatio dicitur uniuoca ab unitate, & æquiuoca a diuerſitare. Vnitas autem maximè eſt de ratione uniuocę generationis: & diuerſitas rationis (quæ in creatura præſupponit diuerſitatem realem, & eſſentialem) de ratione ęquiuocę generationis: quæ cum nullo modo reperitur in diuinis, nõ aſſimilatur ei: uel minus q̃ generationi uniuocæ. ❡ Et ſi diceres. Generatio æquiuoca eſt, cum generans & genitum ſunt alterius rationis non curando an ſint idem eſſentialiter uel non. Dico ꝙ impoſſibile eſt in creaturis aliqua eſſe alterius rationis, & non diſtingui eſſentialiter: ideo ſemper hanc diſtinctionem eſſentialē præſupponit, ſicut ſpeciuoca differentia præſupponit naturalē ❡ Verum cum termini ſunt ad placitum: ſi quis ſic acciperet generationem æquiuocam: concedendum foret in diuinis generationem eſſe ęquiuocã: cũ pater, & filius ſunt alterius rõis. ❡ Sed diceres. In gñatione diuina nulla ē alteri⁹ generantis a genito: niſi q a hic eſt pater: hic filius. Sed propter hanc nõ poteſt dici generatio non uniuoca: alioquin nullũ animal generaretur generatione uniuoca: cum ſemper generans dicitur pater, & genitum filius. ❡ Sol. Non eſt ſimile in creaturis: quia paternitate, & filiatione conſtituuntur perſonæ diui-

Coro. 1
Gñatio dinina aſſimilaē magis generatiōi uniuocę, quã ęquocę.

næ ge

næ generans. & genita. In creaturis uerò aut paternitas, & filiatio nihil adduũt ſuppoſitis: aut ſi relatio ẽ diſtincta: ſunt accidentia extrinſeca eis, quæ aduenĩũt ſuppoſitis poſt con pletum eſſe: & poſſunt etiam corrumpi permanentibus ſuppoſitis. ¶ Contra prædicta eſt una difficultas. An. ſ. ſi aliqua cõſtituentia ſint

Arti. 3. F

alterius rationis, ꝙ importet neceſſariò conſtituta eſſe alterius rationis. Suppoſitis his, q̃ ſuperius dicta ſunt diſt. ij. q. xj. & latius infra tãgẽtẽ d. xxvij. & xxviij. de modo loquendi quæſtũ proprio eſt. Item ſuppoſita etiam ſimplicitate diuina, de qua diſt. viij. q. vij. patuit. Reſpõdeo ſecundum doct. Impoſſibile eſt aliqua conſtituentia eſſe alterius rationis, quin conſtituta ex illis ſint alterius, & alterius rationis. Quia ſicut conſtituta non diſtinguuntur niſi per diſtinctionem conſtituentium: ita nec conſtituta poſſunt diſtingui (tanquam alterius, & alterius rationis) niſi per diſtinctionem conſimilem ipſorum conſtituentium. Et ideo ſicut ex diſtinctione cõſtituẽtiũ contingit inferre diſtinctionem conſtitutorum: ita ex diſtinctione tali conſtituẽtium (tali. ſ. quòd ſunt alterius rationis) contingit inferre cõſimilem diſtinctionem conſtitutorum. Alias enim nũquam poſſet probari conſtituta eſſe alterius rationis: ſi non poſſet hoc oſtendi ex eo, ꝙ conſtituentia ſunt alterius rationis. Quomodo enim homo diceret diſtingui ab aſino per formam ſpecificam: ſi forma aſini non eſſet alterius rationis a forma hominis. Vnde breuiter dicendum: ꝙ non poteſt eſſe minor diſtinctio rationis in conſtitutis. quàm in conſtituentibus. Diuerſitas enim conſtitutorum arguitur ex ſola diuerſitate conſtituentium. ¶ Si dicis, Conſtituta aliquando plus conueniunt, quàm conſtituentia quia plus conueniunt aſinus, & equus quàm formę eorum: quia conueniunt in hoc, ꝙ habent materiã eiuſdem rationis: ſed formæ equi, & aſini nihil habent eiuſdem rationis: cum ergò plus conueniunt minus differũt. Ad hoc dicendum: ꝙ licet aliqua cõſtituta plus conueniunt: non ergo ſequitur, ꝙ minus differunt immo ſtat plus conuenientia magis differre, quàm minus conuenientia: ſicut Sortes. & Plato plus cõueniunt q̃ anima ſortis. & anima aſini: quia illa conueniunt in materia eiuſdem rationis: iſta uerò in nullo eiuſdem rationis conueniunt, & iſta differunt ſpecie: illa genere. Cuius ratio eſt: quia ex alio conueniunt, & ex alio differunt. Si ergo ea, per quæ differunt magis differunt, ſeu diſtinguuntur inter ſe q̃ illa per quæ conueniunt: tunc magis conueniunt conſtituta, & non minus differũt: quàm conſtituentia. ¶ Si iterum dicis

G

Ex hoc ꝙ conſtituentia ſunt primò diuerſa: non poteſt concludi, ꝙ conſtituta ſunt primò diuerſa: ergo nec ex hoc: ꝙ conſtituentia ratione differunt: poteſt concludi conſtituta ratione differre: quia non uidetur cur tam uarie. ¶ Pro ſolutione notandum: ꝙ aliqua eſſe primò diuerſa dupliciter intelligi poteſt. Vno modo: quia diuerſitas aliqua prioritate conuenit eis, & mediantibus illis conuenit alijs. Secundò: quia in nullo conueniunt. Primò aſſumptum replicę eſt uerũ. quia ſic cõſtituta nunquam ſunt primò diuerſa: ſed conſequentia non ualet. Et eſt ratio diuerſitatis: quia eſſe alterius rationis aliquando conſtitutis conuenit propter diuerſitatem rationis conſtituẽtium. Sed eſſe primò diuerſa nunquam conuenit conſtitutis: & ideo non conuenit conſtitutis: quia conuenit conſtituentibus. ¶ Itaque eſſe alterius rationis poteſt aliquibus competere propter alia, quibus etiam conuenit. Sed eſſe primò diuerſa nunquam cõpetit aliquibus propter hoc: quia conuenit alijs. Accipiendo ſecundo modo eſſe primò diuerſa poteſt concludi de conſtitutis, quãdo omnia conſtituentia ſunt diuerſa: ſicut uniuerſaliter in omnibus indiuiduis creatis per ſe in genere. i. totalibus ſecundũ communem curſum. In illis enim nec materia, nec forma eſt eadem. Sed non quando aliqua conſtituta ſunt diuerſæ rationis: aliqua non. de hoc ſupra. diſt. v. q. ij. Cuius ratio eſt: quia aliqua prædicata denominant nõ ſolum ea, quibus primò conueniunt: ſed etiam alia, qui-

Aliqua eſſe primò diuerſa dupliciter intelligi poteſt.

bus conueniunt mediantibus illis: ut calefacere primò conuenit calori: & mediante calore igni, cui inhæret calor. Et intelligere primò conuenit animæ, & mediãte anima homini, cuius anima eſt pars. Aliqua autem prædicata nõ denominant, niſi ea tantum, quibus primò, uel immediatè conueniunt, ut inhærere eſſe accidens: eſſe ſubſtantiam: eſſe partem: eſſe communicabile, & multa ſimilia, quæ non denominant conſtituta, uel tota propter conſtituentia, uel partem, uel aliquod inhærens. Nunc autem quando aliquod prædicatum poteſt aliquid denominare mediante alio ubicunque illud aliud (mediante quo denominat) inuenitur: conſimili modo denominabit illud niſi forte illud, cui primò conuenit: eſſet tantum in parte: ad cuius partis denominationem non ſequitur denominatio totius. Et ideo quia eſſe alterius rationis, natum eſt denominare conſtituta mediantibus conſtituentibus alterius rationi ubicunque cõſtituẽtia ſunt alterius rõnis: ibi conſtituta erunt alterius rationis. Eſſe autem primò diuerſa ſecũdo modo acceptum tale eſt, ꝙ propter partem unam non attribuitur toti: niſi omnibus partibus conueniat. Et ideo non denominat cõſtitutum: niſi conueniat omnibus conſtituentibus. Quorum omniũ cauſa eſt impoſitio, uel cõis uſus terminorum.

QVAESTIO. III.

A

Arti. 1. Vtrum gñatio filij ſit æterna.

VTRVM generatio filii ſit æterna. ¶ Articulus primus ad quæſitum reſpondebit. Secundus pro dubiorũ ſoluendorum intellectu, terminos explanabit, & dehinc cõcluſiones aliquas annectet. ¶ Concluſio reſponſalis pro articulo primo certa eſt ſecundum fidei ueritatem, & eſt hæc. Generatio filij in diuinis eſt æterna. Probatur concluſio. (Cõclu.) Quia impoſſibile eſt aliquid realiter idẽ cum diuina eſſentia eſſe non æternum: ſed tam filius ꝙ generatio filij eſt realiter diuina eſſentia: ut ſæpe dictũ eſt, ꝙ eſſentia diuina idẽtificat ſibi oĩa in diuinis: ergo &c. Præterea ꝙ aliquod productum non ſit coæquũ ſuo producenti, hoc uel eſt ex conditione producẽtis, uel actionis ſiue productionis. Ex cõditione producentis quidẽ: quia poteſt impediri per actionem contrarij fortioris agentis: uel quia dependet ab aliquo ſuperiori agẽte: uel ex indiſpoſitione materiæ. Ex parte actionis uerò: quia agit cum motu: & ſic non põt agere in principio ſui eſſe: ſed nullum illorum poteſt inueniri in diuinis: ut patet diſcurrendo per ſingula: ergo. Item ad idem eſt exẽplum beati Aug. vj. de trini. de igne, & ſplendore: qui coæuus eſt igni: eſſet quoque coæternus, ſi ignis eſſet æternus.

¶ Pro articulo ſecundo eſt hoc dubium. (Arti. 2. Dub. 1. B) Cum in diuinis nõ eſt admittenda prioritas durationis. An ibi poſſit aliqua alia prioritas admitti attento, ꝙ ſecundum omnes, pater eſt principiũ filij: quia generat filium, & per hoc filius eſt a patre, & originatur a patre. Et quantum ad rẽ dicendum: ꝙ uerè, & realiter pater eſt prior filio origine: quod nihil eſt aliud dicere, quã ꝙ a patre eſt filius, uel ꝙ pater producit filium. Vnde hi termini principium, prius origine, producens, generans, ſpirans: idẽ important: & non differunt niſi ſicut ſuperius & inferius. Et ideo ſicut conceditur, ꝙ pater uerè, & realiter eſt principium producens & generans filium, ita concedendum eſt, ꝙ pater uerè, & realiter eſt prior origine filio. Nec quantum ad rem aliquid aliud importatur per unam: quod nõ importatur per aliam. ¶ Sed tunc adhuc (Dub. 2. C) remanet pro dubio ſecundo difficultas maior: an ſubicunque conceditur prioritas aliqua etiam concedenda ſunt ſigna prioritatis, in quibus concedendum ſit prius eſſe, & non poſterius. Gratia exempli: quia cõceditur: ꝙ pater ẽ prior filio prioritate originis: an etiam concedendum ſit, ꝙ pater ſit in aliquo inſtãti, uel ſigno originis, in quo non ſit filius. De hoc recitat doct. opin. Sco. tenentis in pleriſque paſſibus diſtin. & quæſtionum primi lib. ac in diſtin. xij. q. ij. ꝙ ſicut ſunt inſtantia temporis: ita ſunt inſtantia, uel ſigna naturæ, & originis. Vn

te tenet: ꝙ in primo inſtanti originis ſunt omnia eſſentialia: eſſentia, intellectus, uoluntas, actus intelligendi, actus uolendi. In ſecundo inſtanti: uel ſigno originis, pater generat filium. In tertio inſtanti producit ſpiritum ſanctum. Et totus ille ordo originis cōpletur in primo inſtanti naturæ, & in ſecundo inſtāti naturæ intellectus diuinus; & uoluntas feruntur reſpectu obiectorum ſecundariorum: ita ꝙ ille eſt ordo, ꝙ eſſentialia abſoluta ſunt prius notionibus: & notionalia ſunt priora eſſentialibus reſpectiuis ad extra. ¶ Contra hunc modum ponendi multipliciter arguit Ockam, & Greg. diſt. præſenti. ¶ Pro reſponſione uero ſecundum opi. propriam doct.

Nota. 1 D Septem modi prioritatis.

prius diſtinguit ſeptem modos prioritatis. Eſt enim prius duratione: prius natura: prius cauſalitate: prius cōitate: prius dignitate: prius locabilitate: prius attributione. ¶ Licet in. a philoſopho in lib. prædicamentorum, & v. Metaphy. c. de priori, & poſteriori multi ponantur modi prioritatis, & poſterioritatis: tū illi dicuntur magis noti, & famoſi, quos etiā recitat, & notificat poſt doct. dñs Camera. q. vij. art. ij. Greg. uero pauciores ponit. ¶ Prius duratione, ſiue tempore eſt proprijſſimus modus prioritatis. quo aliquid præcedit aliud tēpore ſecundū philoſophum in prædicamentis. ¶ Prius natura eſt, quod poteſt eſſe ſine poſteriori, & non econuerſo. Patet v. Metaphyſ. ſic ſecundum philoſophū. Materia eſt prior natura forma, & ſubiectum accidente ſeparabili: non autem inſeparabili. pars toto, ſaltem illa quæ poteſt eſſe ſine toto, & non econuerſo. Verū philoſophus in prædicamentis aliter uidet loqui (ſaltē in effectu) de prioritate naturę. Sic enim prius ſecundum naturā ē, quod alterius quomodolibet cauſa eſt, etiam ſi ab eo conuertatur ſubſiſtendi conſequentia: ut ſol radio. Et ſolet dici prioritas conſequentiæ: de quo latius uide in doct. q. v. diſt. j. Et ſic idem uidetur eſſe prius cauſalitate, & natura. ¶ Prius cauſalitate eſt omnis cauſa reſpectu ſui effectus: etiam ſi non poſſet eſſe ſine effectu: ut ſol ſine luce: & lux ſine lumine. Vnde patet: ꝙ non omnis cauſa eſt prior cauſato duratiōe, neq; natura. Et poteſt iſte modus extendi generalius: ut dicatur prius productiuitate: quia producere ſuperius eſt ad cauſare. Et hoc modo pater eſt prior filio: ſic ut uidetur extendere Greg. diſt. præſenti. ubi ſecundum aliquos conceditur: ꝙ pater ē cauſa filij (ut refert ipſe) id eſt filius eſt genitus a patre. ¶ Prius cōmunitate eſt a quo non conuertitur conſequentia ſubſiſtendi, uel agendi, aut patiendi. Sic ſubſtantia eſt prior accidēte, & pars toto, quia ſequitur. Accidens eſt, ergo ſubſtātia eſt ſecundum philoſophum, & non econuerſo. Similiter ſequitur. Totū eſt, ergo pars eſt; & non econuerſo. Sic oē ſuperius eſt prius ſuo inferiori: qm̄ non ſequitur. Animal currit, ergo homo currit: ſed econuerſo ſequitur. ¶ Prius dignitate eſt, quod eſt perfectius alio natura, uel humana uoluntate: ut rex ſubdito. ¶ Prius ſecundum locum dicitur per comparationem ad aliquem locum primū: uel natura, uel præſtitutione uoluntatis. ¶ Prius attributione eſt, quod attribuitur alicui priori aliquo modorū ſupradictorum: ut paſſio, uel proprietas partis eſt prior paſſione totius, uel eius proprietate. ¶ Secundo notandum: ꝙ

Nota. 2 E Ordinata ſecundū prius & poſterius quō ſe hāt.

ordinatorum ſecundum prius, & poſterius quædam ſic ſe habent, ꝙ ipſis ordinatis ſecundum prius, & poſterius realiter correſpondent aliqua extrinſeca: in quibus, & ſecundum quæ ſic ordinantur ſecundum prius, & poſterius: ita ꝙ unum correſpondet uni, & alterum alteri: ſicut prius, & poſterius ſecundum tempus, & locum ordinantur ſic, ꝙ una pars temporis, uel loci correſpondet illi: alia alteri. Et in talibus aſsignantur ſigna uel inſtantia priora, & poſteriora: in quorum uno propriē dicitur eſſe prius, & in alio poſterius. Et illa inſtantia, uel ſigna ſunt partes extrinſecus ordinatorum, puta tēporis, uel loci. Et in illis poteſt rationabiliter quæri. An aliquod ordinatorum prius uel poſterius ſit in illo priori. Alia ſunt ordinata ſecundum prius, & poſterius, quibus nullus talis ordo extrinſecus correſpon

det. Illo modo ordinantur ſecundum
naturam, caliditatem dignitatem, veri-
tatem, vel attributionem: quia ſic illa
ordinarentur etiam circumſcripto omni
extrinſeco exiſtente, vel imaginabili: &
in talibus, & de talibus huiuſmodi inſtā
tia ſiue ſigna aſſignari non poſſunt. Et
eſt improprius modus loquendi, ꝙ ordi
natorum ſic: unum eſt in aliquo priori,
in quo non eſt aliud. Immo ſi ille mo-
dus loquendi acceptaretur de ſic ordi-
natis ſecundum prius, & poſterius, qui-
bus non correſpondent aliqua extrin-
ſeca, ſecundum in quæ ordinentur: con
cedendum eſſet de vi ſermonis, ꝙ poſte
rius eſſet in illo priori: & ꝙ nō prius eſt
in priori: ut quia materia eſt prior natu-
ra ipſa forma: in illo priori eſt forma, &
non materia: quia id prius eſt materia in
quo non eſt materia: ſed forma, quæ eſt
poſterior materia: quia priori, cum dici-
tur: illo priori naturæ &c. eſt adiectiuū
ſubſtantiuatum. Quæro, pro quo ſuppo
nit, aut pro ente reali, aut rationis. Si pri
mo modo. Quæro pro quare. pro deo,
vel creatura, ſubſtantia, vel accidente.
Et nulla res, vel natura dari pōt, in qua
ſit materia tanquam in priori: niſi ipſa-
met materia. Quod ſi datur, tantū erit
dicere. Materia eſt in illo priori naturę,
in quo nō eſt forma. i. materia eſt in ma-
teria in qua non eſt forma: quod eſt ma
nifeſte falſum: cum e converſo forma ē
in materia & non materia in ſeipſa. Si
ſupponit pro ente rationis, erit ſenſus:
ꝙ materia eſt in aliquo ente rationis,
in quo non eſt forma. Sed hoc nihil eſt:
cum circumſcripto omni actu intelle-
ctus adhuc materia realiter eſt prior na
tura ipſa forma, & cauſato cauſa. & per
fectum minus perfecto: & totum parte,
vel pars toto. Et hæc late declarat au-
F ctor. ¶ Ex illis nunc dictis (quæ latius pa
tent in doct.) poſſunt formari aliquæ
propoſitiones oſtendentes primò, qui
modi prioritatis, & poſterioritatis repe
riantur in diuinis. Secundò quis modus
loquendi obſeruandus eſt in diuerſis lo-
Prop. 1 cis prioritatis. ¶ Prima propoſitio. Pri
mus, & ſecundus modus prioritatis, &
poſterioritatis nullo modo reperiri poſ-
ſunt in deo per reſpectum ad intra. Pa-
tet: quia omnia in diuinis ſunt ſimul du-
ratione, & natura. Sed forte de ſecun-
do modo, qui quandoque extenſe ſumi
tur: poſſet fieri inſtantia verbalis. ¶ Se- Prop. 2
cunda propoſitio. Nec quintus, nec
ſextus poſſunt reperiri in deo: quia ibi
nihil eſt perfectius, aut dignius alio: ſed
quicquid eſt in diuinis: eſt infinitè perfe
ctum. Verum attenta iſta diſtinctione,
quam habet doct. q. iij. diſt. vij. ꝙ perfe-
ctio ſimpliciter dupliciter accipitur. ſ. ut
eſt res ſimpliciter ſumma, & infinita in
comprehenſibilis omni imperfectione:
vel prout competit cuilibet ſuppoſito
ſummè perfecto, quomodo paternitas,
aut relatio dicitur perfectio ſimpliciter:
licet ſit ſummè pfecta: poſſet fieri appa-
rens inſtantia. Item nihil eſt in diuinis
tanquam in loco commenſuratiuè, vel
diffinitiuè &c. ergo nihil eſt ibi prius a-
lio ſecundum locum, ſiue ſecundum na
turam, ſiue ſecundum præſtitutionem
voluntariam. ¶ Tertia propoſitio. Ter Prop. 3
tius modus prioritatis ut extenditur ad
productiuitatem: & ut dici poteſt prio-
ritas originis reperitur in diuinis: quia
ſic pater eſt prior filio, quem producit:
ſecus propriè loquendo de cauſalitate.
¶ Quarta propoſitio. Quartus modus 4
prioritatis. ſ. communitatis: hoc eſt, cō
ſequentiæ non conuertibilis reperitur
in diuinis: ſic eſſentia eſt prior perſonis,
& relationibus: quia bene ſequitur. Eſſen
tia eſt, ergo pater eſt, vel, a, eſt pater: er
go, a, eſt eſſentia: ſed non econtra. Sic
eſſentia poteſt dici communior, quàm
ſit perſona, vel relatio. ¶ Quinta propo 5
ſitio. Septimus modus prioritatis repe-
ritur in diuinis. Poteſt enim dici ſecun-
dum doct. ꝙ paternitas eſt prior filia-
tione ad ſenſum infra tangendum: & ta
men nullo prædictorum modorum; ut
patet inductiuè: non duratione: non na
tura: non cauſalitate ſiue origine: quia
originatio attribuitur ſuppoſitis, & non
notionibus: contra Pe. q. vij. hic notan
tem doct. Filiatio enim non dicitur ori
ginaria paternitate: non communitate:
non dignitate: non loco: ergo tantum
attributione. Eo enim ꝙ paternitas eſt

perſonalis proprietas patris,qui ẽ prior filio:ergo paternitas ẽ prior filiatione.
G ¶ De ſecundo ſimiliter poſſunt formari aliquæ propoſitiones, & ex his demũ
Prop. 1 inferri corollaria. Prima propoſitio. Aliquibus eiſdem competunt diuerſi modi prioritatis:ſicut idem reſpectu eiuſdem poteſt eſſe prius duratione,natura cauſalitate,& dignitate:ut patet de cælo reſpectu alicuius noui effectus producti ab
2 eo. ¶ Secunda propoſitio. Item reſpectu eiuſdem diuerſis modis prioritatis poteſt eſſe prius,& poſterius. Patet de materia,& forma,toto,& parte Ioãne, & Chriſto. Ioan. j. Qui poſt me uenit: ante me factus &c. ¶ Tertia propoſi-
3 tio. De ordinatis ſecundum prius, & poſterius,quibus correſpondent aliqua extrinſeca,ſecundum quę ordinari poſſunt, uel ordinata ſunt,puta locus, uel tempus: debent concedi inſtantia , uel ſigna diſtincta prioritatis,& poſterioritatis:ut gratia exempli: de ordinatis ſecundum locum,uel uerum,uel uoluntate præſtitutum dicitur: ꝙ unum eſt prius alio. De ordinatis ſecundum tempus, & durationem ſimiliter conceduntur diſtincta ſigna ,uel inſtantia: ut in
4 notabili ſecundo patuit. ¶ Quarta propoſitio. De ordinatis ſecundum prius, & poſterius, quibus non correſpondent aliqua extrinſeca:ſecũdum quæ poſſunt ordinari: irrationabile eſt quærere:utrũ poſterius ſit in priori, uel non: ſic deus eſt prior creatura,natura dignitate,cauſalitate,ſuppoſito,ꝙ non ſit tempus aut locus: immo omni alio extrinſeco circumſcripto. ¶ Et ſi talis modus loquẽdi acceptatur quandoque ;tunc potius cõcedendum eſt,quòd poſterius eſt in ſuo priori:ut filius in patre, quàm ꝙ prius eſt in aliquo priori:ſic materia eſt prior natura ſua forma, & ipſa forma nõ eſt in aliquo priori : ſed forma eſt in illo priori,puta in materia : ut patuit notabili ſecundo. Similiter totum eſt prius perfectione,& dignitate ſua parte: non tamen poteſt dari aliquod prius in quo ſit totum,& non pars: ſed poteſt dari aliquod prius perfectione in quo ſit pars , & non totum , ſcilicet ipſum totum.

¶ Corollarium primum. Modus loquendi , quo alterum ordinatorum dicitur eſſe in illo priori,in quo non eſt alterũ: ſolum habet locum in ordinatis ſecundum tempus. Patet manifeſtè. Illis.n. ſolum correſpondet aliquod extrinſecum,ſecũdum ꝙ talia ordinari poſſunt. Coro. 1 H
¶ Corollarium ſecundum. Eſſentia diuina, intellectus,intellectio, uoluntas , uolitio diuina (quæ idem ſunt omnibus modis) eſt prius qualibet perſona , & relatione diuina prioritate conſequẽtiæ:non tamen origine propriẽ loquendo. Patet. ¶ Corollarium tertium. In- 3
tellectio actualis creaturæ diuina eſt prior qualibet perſona , & relatione in diuinis : quia ſequitur, a, eſt pater : ergo intelligit creaturas,& non econuerſo . ¶ Corollarium quartum . Spira- 4
tio actiua eſt prior generatione actiua, & etiam generatione paſſiua. Patet ut prius:quia ſequitur generat:ergo ſpirat: & non econuerſo. Similiter ſequitur. Generatur ergo ſpiratur:& non econuerſo. ¶ Corollarium quintum. 5
Generatio tam actiua,quàm paſſiua eſt prior ſpiratione paſſiua ſeptimo modo prioritatis: quia generatio actiua & paſſiua ſunt proprietates patris,& filij:quorum uterque eſt prior ſpirituſancto .
¶ Mouet doct. aliqua dubia contra prę- I
dicta quæ patent in litera. ¶ Et cum adducitur illa propoſitio. Pater intelligit prius, quàm filius:pater prius creat: quàm filius: dicit eas fore abuſiuas , aut ſimpliciter falſas : niſi ad hunc ſenſum . Pater intelligit a ſe : ſicut eſſe habet a ſe. Item filius intelligit a patre : quia eſſe habet a patre: uel ꝙ filius intelligit, hoc habet a patre: ſicut & eſſe habet a patre. ¶ Item creare primò dicitur de patre,quàm filio prioritate communitatis. ¶ Item uerbum naſcitur,de omnibus, quæ ſunt in ſcientia dei , id eſt naſcitur de ſcientia dei patris , id eſt de patre, qui cognoſcit omnia.

DISTINCTIO X.

DISTINCTIONE præcedēti egit de emanatione filij ad intra: idipſum hic facit de emanatione ſpiritusſancti ad intra per quatuor diſtinctiones. Primò diſtinctione præſenti de perſona procedente. Secundò, de proceſſionis origine diſt. xj. Tertiò, de proceſſionis ordine quantum ad ſpirantes diſt. xij. Quartò, de proceſſionis ad generationem comparatione diſt. xiiij. Vel ſic: Agit de proprietatibus perſonæ ſpiritusſancti quoad perſonam procedentem: principium a quo procedit: habitudinē ſpirantium, comparationem ad generationem ſecundum ordinem. iiij. diſtinct. ¶ Et poteſt textus ſic ſummari concluſionibus tribus. ¶ Prima concluſio. Licet accipiendo nomen charitas eſſentialiter, quælibet perſonarum diuinarū ſit charitas, & una charitas, ſicut una ſapientia: ſolus tamen ſpiritusſanctus eſt charitas procedens. ¶ Secunda concluſio. Charitas procedens non eſt pater, nec filius: ſed utriuſque unio, & communio; & nexus amoroſus. ¶ Tertia concluſio. Licet pater ſit ſanctus, & ſpiritus, & filius ſimiliter: immo ſanctusſpiritus eſſentialiter: non tamen perſonaliter. Declarationem, & probationem propoſitionum uide in textu.

QVAESTIO. I.

A CIRCA hanc diſtinctionē, in qua magiſter incipit agere de perſona ſpiritusſancti: quæritur primò. Vtrum uoluntas ſit principium productiuum ſpiritusſancti. ¶ Pro articulo primo recitata eſt opin. Sco. per certas propoſitiones, quam diffuſè impugnat doct. diſt. ij. q. j. Item diſt. ix. q. j. Item diſt in. præſenti. q. j. Sco. uerò in locis nunc recitatis: ſed latius in diſt. ij. eam recitat. Impugnat autē non ſimpliciter: ſed tanquam nondemonſtratiuā: ſeu tanquam inſufficientem ad id, quod probare, & demōſtrare intendit. Ponit. n. duo principia productiua perfecta formaliter: licet nō realiter diſtincta: intellectum, & uoluntatē. Ex quorum diſtinctione, & irreducibilitate ad unum, nititur probare dualitatem productionum, & perſonarū productarum, quarum una per modum intellectus: altera per modum uoluntatis producitur. Vnde ſicut intellectus eſt principium elicitiuum perſonæ genitæ: ita uoluntas eſt principium elicitiuum perſonæ alterius per modum amoris ſpirati. ¶ Et quia eā ipſam in præfatis locis B frequenter recitat doct. ſubtilis: & ſimiliter diſt. præſenti expedit, ut ſummatim, per propoſitiones explanetur, adiūctis quibuſdam alijs, quæ ſui ſequaces addūt, pro dictorum ſuorū explanatione. ¶ Prima propoſitio. In ſumma deitatis eſſentia productio realiter eſt ponenda. Prop. 1 Probatur concluſio. Summè perfecto eſt attribuendum quicquid dicit perfectionem: maximè illud, ſecūdum quod dicit perfectionem: ſed fœcunditas dicit perfectionē: ergo eſt deo attribuenda. Conſequentia nota cū maiore: quia alias nō eſſet ſummè perfectū: cum ſibi deficeret talis perfectio. Minor probatur: quia ſterilitas, quæ opponitur fœcunditati, dicit imperfectionem: & ita fœcunditas perfectionem. Ideo dicitur Eſa. ult. Ego, qui generationem alijs tribuo: ſterilis ero? q. d. nullo modo. Tunc ultra in diuinis ē fœcunditas: ergo productio. Et non ſolū productio alicuius extra: quia cum talis non fuerit ſemper: anteq̄ talis eſſet: caruiſſet deus hac perfectione: ergo ibi eſt aliqua productio æterna, quæ non poteſt eſſe niſi alicuius intra. ¶ Secunda propoſitio. Tm̄ duæ productiones in diuinis Prop. 2 C ſunt poſsibiles. Probatio. in diuinis tot debēt poni productiones: quot ſunt modi producendi alterius rationis ad ſe irreducibiles, & non plures: tales autem ſunt tantum duo: ergo tm̄ duæ ſunt productiones. Conſequentia nota. Minor probatur. Omnis pluralitas eſt reducēda ad unitatem, uel ſaltem tantā paucitatē quantū poteſt: ſed pluralitas modorum

Arti. 1. Vtrū uolūtas ſit principium productiuū S.S.

producendi ad unitatē productionis reduci non poteſt: quia productio mõ naturæ: & productio libera ſunt oppoſitæ: quia una eſt inclinati ex ſe ad agendū: alia non inclinati ex ſe: ſed habētis libere in ſua poteſtare produceere. Et illa nõ reducuntur ad unam productionem tertiam ab iſtis: nec una harum ad aliam reducitur tanq̃ imperfectum ad perfectū: cum ambo ſint perfecti, & neuter includat imperfectionem. Manent ergo duo modi productionis ad ſe inuicem irreducibiles. ſ. productio modo naturæ: & productio libera. Maior pro prima parte probatur: quia tot ſunt in diuinis: qa in diuinis eſt perfectiſſima, & plena fęcunditas, ut habitum eſt: ergo fęcūditas cuiuslibet modi producendi, ſeu principiū di non reducibilis ad aliam priorē: alioquin non eſſet perfectiſſima fęcunditas. ¶ Pro ſecunda parte, ꝙ non ſunt plures: probatur: quia non poſſunt ibi eſſe productiones alterius rationis ab illis duabus: cum omnes modi producendi ad illos duos ſufficienter reducuntur. Nec poſſunt ibi eſſe plures productiones eiuſdem rationis. Probatur: quia ſi poſſent eſſe plures tunc etiam infinitæ, & ſi poſſent eſſe infinitę: eſſent infinitæ: qa quicquid eſt in diuinis, eſt neceſſe eſſe. Conſequentia probatur: quia quodcunque productiuum habens ſe ad plura eiuſdē rationis: non determinatur ex ſe ad certam pluralitatem: quantum eſt ex ſe: põt extendi ad infinita. Patet inductiue de cõmuni reſpectu ſingularium: & cauſa uniuoca, & æquiuoca reſpectu effectuū. Nec poteſt eſſe determinatio in diuinis ex alio: quia non a poſteriori: cum ab illo non habet entitatem: ergo nec unitatem, uel pluralitatem. Nec priori: qa uel eſſet ratio producendi, & hoc non: cum habeat ſe ad plura eiuſdem rationis: nõ determinatur ex ſe. Nec ex ſuppoſito: quia ſuppoſitum extendit ſe ad omnia, ad quæ principium ſiue ratio producendi. Nec determinatur ab aliquo, quod eſt ſimul natura cum productionibus: quia non uidetur, unde plus illud determinaretur, quàm productio ipſa, cum qua eſt ſimul natura. ¶ Tota ratio cõfirmatur ratione doct. ſubtilis. D

Tot ſunt productiones in diuinis, quot principia productiua: ſed hæc ſunt duo. Maior probatur: quia ubicunque eſt inuenire principia productiua ſine imperfectione: & quæ non intelliguntur eſſe ibi per productionem adæquatā illis principijs: ibi eſt inuenire productiones illis principijs correſpondentes. ¶ Cauſa enim: quare aliquod principium nõ producit, eſt aliqua de duabus iam excluſis: ſ. imperfectio principij, propter quā poteſt impediri eius productio. Vel quia intelligitur eſſe ibi per productionem adæquatam; ſicut potentia generandi in filio, & ſpirādi in ſpū ſancto. Sed minor probatur: quia in diuinis eſt intellectus cum obiecto, quod eſt eſſentia diuina: q̃ duo ab alijs dicūtur memoria fęcunda: quæ ſunt principium ut natura notitiæ genitæ. Ibi etiam eſt uoluntas, & obiectū ſiue uoluntas fęcunda, quæ eſt principium amoris ſpirati. ¶ Quòd uerò nõ plura, probatur: quia ubi principium productiuum habet productionem ſibi adęquatam, & ſemper manentem: non poſſunt eſſe plures productiones eiuſdem principii: alioquin non eſſet adæquata: ſed intellectus diuinus eſt perfectus, & infinitus natus intelligere obiectum intelligibile. ſ. eſſentiam diuinam, inquantum eſt noſcibile, quod eſt ſimiliter infinitum: ergo natus eſt producere notitiam tantam, quāta eſt cognoſcibilitas obiecti, & ita infinitam: & per conſequens adæquatam. Et hæc ſemper manet: ſicut ſemper eſt intellectus: & ſemper obiectum pręſens: & per conſequēs nõ erit intellectus principium: niſi unius notitiæ genitæ ſibi adæquatæ: ſic de uoluntate. ¶ Propoſitio tertia. Qualitas diuinarum productionū infert trinitatem ſuppoſitorum. Probatur: quia cuilibet productioni correſpondet ſuus terminus productus: quę cum ſint duę tm̄: neceſſariò erunt duo producta: unum modo naturæ, & aliud liberè: ſed cum nihil producitur a ſe: neque in productionibus poteſt eſſe circulus, neceſſariò erit ibi producens, quod non eſt aliquod duorum productorū. Quod uerò

Tot ſūt productiones ī diuinis quot principia ꝓductiua.

Prop. 3 E

producens ſit ſuppoſitum, manifeſtũ eſt:
actus enim ſunt ſuppoſitorum ſecundũ
philoſophum. Quód etiã producta ſine
ſuppoſita patet. Tum qui notitia geni-
ta, & amor ſpiratus nõ inhæiẽt: quia in
hæſio, dicit imperfectionem: ideo nulli
conuenit in diuinis & per conſequens
ſubſiſtunt. Tum etiam: quia intellectus
diuinus eſt, & infinitus habens obiectũ
infinitum .ſ. eſſentiam diuinam infini-
tam: ideo notitia producta erit infinita:
alioquin productio non eſſet perfecta,
ſi non eſſet ad productum ſibi adęqua-
tum: & ſic ſuo modo de uoluntate re-
ſpectu amoris ſpirati. Quæ uerò ſunt in
finita: ſunt per ſe ſubſiſtentia: quare ha
Rrop. 4 betur propoſitũ. ¶ Quarta propoſitio.
F Trium diuinorum ſuppoſitorum unum
Trium eſt producens, tantum: alterum pro-
ſuppoſi ducens, & productum: & tertium pro
torum ductum tantum. Pro prima parte pa-
unum ē tet propoſitio ex propoſitione præce-
pducēs dente & eius probatione: quia cum ſint
tm̄. duo producta, quę non a ſe inuicem pro
ducuntur: oportet dare tertium produ-
cens, & non productum. Hæc autẽ per
ſona producens tantum, alias duas pro-
ducit duabus productionibus alterius ra
tionis: unam per modum intellectus, ſi-
ue naturæ aliã p modũ uoluntatis, ſiue
liberæ. Quod ſic patet: quia in diuinis
eſt intellectus perfectus habens obiectũ
ſibi pręſens & ſimiliter uoluntas fęcun-
da: quæ intelliguntur eſſe in ſuppoſito
non producto, non per productionem:
ergo ſuppoſitum, in quo ſunt: cum non
poſſit impediri propter perfectionem
principiorum per intellectum producit
notitiam genitam, & per uoluntatem
amorem ſpiratum: qui amor, & notitia
ſunt ſuppoſita, ut dictum eſt. Pro ſecun
da parte probatur. Nam ſuppoſito pro-
ducto per modum naturæ, & intellectus
.ſ. notitia genita: quamuis ei non com-
petat productio actiua per modum in-
tellectus: licet habeat intellectum, & me
moriam fęcundam: quia hunc accepit
per productionem ſui: quæ eſt productio
per modum intellectus, cuius ipſa noti-
tia genita eſt terminus adæquatus: &
ideo tali productioni non poteſt alius
terminus correſpondere: Competit ta
mẽ ſibi productio libera per modum uo
luntatis, ſecundum quam eſt principium
amoris ſpirati: quia ſicut naſcendo re-
cepit eſſentiam: ita intellectum, & uo-
luntatem: ſed hac productione genitæ
notitię uoluntas non intelligitur habe
re terminum, qui eſt principium forma-
le productiuum, & perfectum: ergo eo
producit amorem. Nec impedit: ꝙ idẽ
amor ſpiratur a ſuppoſito improducto:
quia utriuſque ſuppoſiti eſt unum for-
male principium .ſ. una uoluntas: quare
utrunque ſuppoſitũ uno principio pro-
ducit unum amorem: ſicut ſi eſſet unus
intellectus in duobus hominibus: poſſet
quilibet eorum eandem notitiam pro-
ducere. Pro tertia parte patet: quia ter
tium ſuppoſitum nec poteſt producere,
per modum intellectus: cum illa iam in-
telligatur habere terminum adęquatũ,
ſcilicet notitiam genitam: nec per mo-
dum uolũtatis: quia in productione ter-
tij ſuppoſiti iam productio libera habet
terminum adæquatum. ¶ Quinta pro- Prop. 5
poſitio. Perſona producens, & produ- G
cta diſtinctæ realiter in una ſumma na-
tura identificantur eſſentialiter. Prima
pars patet: quia nihil producit ſeipſum:
ſed omne producens diſtinguitur reali-
ter a ſuo producto, quęlibet autem per-
ſonæ diuinę habent ſe, ut producens, &
productum: igitur. Secunda pars proba
tur, quia in nobis obiectum ut eſt in me
moria, producit ſeipſum ut eſt in intelli
gentia. Seipſum dico: ſecundum eſſe di-
minutum ſecundum quale eſt in memo
ria. Quod uerò obiectum utrobíque ha
bet eſſe ſecundum quid imperfectionis
eſt: quia intellectus creatus non habet
uim productiuam obiecti in eſſe reali:
ſicut habet uim fictiuam eius in eſſe ob
iectiuo, quam ſi haberet realiter, idem
produceret. Exemplum: artifex uidens
domum extra, in mente fingit domum
eandem intra in eſſe diminuto ſiue co-
gnito, & ſi habeat uim productiuam, ſi-
cut uim fictiuam: etiam eandem domũ
realiter produceret, ſicut eandem fin-
git non aliam: ſic etiam intellectus ſi
ſeipſũ intelligeret clare ſe fingeret &c.
de

de hoc uide Ockam.diſt.xiij. quæſtio.j.
Vbi ergo memoria, & intellectus ſunt
perfecti: ſicut in diuinis ubi nulla eſt im
perfectio: obiectum ſimpliciter, & rea-
liter idem in memoria gignit notitiam
in intelligentia, cui eſt ſimpliciter idē.
Cum ergo obiectum in propoſito eſt eſ
ſentia: ſequitur ꝙ notitia genita ſit ſim
pliciter idem eſſentialiter. ¶ Præterea
diuina eſſentia eſt pelagus quoddam in
finitę ſubſtantiæ ſecundum Damaſce.
Quod uerò infinitum eſt, identificat ſibi
omne cōpoſsibile: ergo quicquid eſt in
eſſentia diuina realiter identificatur ipſi
Prop. 6 eſſentiæ diuinæ. ¶ Sexta propoſitio. In
H ter ſuppoſita illa licet nulla ſit perfectio
nis diſparitas, aut dignitatis inæquali-
tas: eſt tamen inter eas originis ordo, &
prioritas. Prima pars patet: quia quę rea
liter, & eſſentialiter ſunt idem: non poſ-
ſunt diſtare: perfectione: ſed omnis per
fectio: & dignitas unius, eſt perfectio,
& dignitas alterius: quia ſunt idem eſſen
tialiter. Secunda pars patet ex propo-
ſitione quarta: quia ibi eſt perſona ori-
ginis, quæ a ſe eſt & improducta, & ita a
nullo eſt. Sunt etiam perſonę originatę
quæ ſunt ab alijs perſonis productę: & in
hoc eſt ordo originis: quod eſt eſſe a ſe,
& eſſe ab alio. Nihil ergo aliud eſt eſſe
a. prius origine b, quàm b, eſſe ab a, &
non econuerſo: a, ab. Quod uerò in
ſymbolo athanaſij dicitur: In hac trini-
tate nihil prius &c. dictum eſt de prio-
ritate perfectionis, dignitatis, & dñatio
nis. Ideo ſequitur ibi declaratio illius di
cti. Sed totæ tres perſonæ coęternæ ſibi
ſunt, & coæquales. Et quantum ad pro
prietatem originis ſequitur. Pater a nul
lo eſt factus &c. filius a patre &c. ¶ Hæc
itaque ſuppoſita ſancti a Chriſto edocti
uolentes iuxta humanam intelligentiā
utcunq; exprimere: perſonam improdu
ctam: nominauerunt patrem productam
uerò ab una ſola filium: quia modo na-
turæ producitur ſicut naturalis filius. Eā
uerò, quæ ab utroque procedit: ſpiritum
ſanctum dixerunt ſiue donum: eo ꝙ li
berè per modum amoris, & doni produ
citur. Hæc ſecundum opi. illorum, qui
ſco. imitantur, & eius ſequaces. Ve-
rum eſt alius modus loquendi Ockam
Greg. Oyta, Camer. Adā, Holkot &c.
tenentium omnes dictas concluſiones
ſola fidei auctoritate, & non propter ra
tiones ad eas factas: quoniam & illas, &
multas alias ſoluit Ockam diſt. ij. quę. j.
diſt. ix. diſt. x. & diſt. xi. ¶ Secundò ſup
ponenda ſunt dicta ſuperius diſt. vij. q.
ij. Item diſt. ij. q. j. huius colle. de intel
lectu, & uoluntate. Et ad quem ſenſum
concedendum eſt intellectum eſſe prin
cipium elicitiuum filij: uolūtatem uerò
ſpiritusſancti. Ex dictis ibi dependet ue
ritas, & intellectus quæſtionis huius. Sup
ponuntur etiam dicta de principio elici
tiuo diſt. vij. quæ. j. ¶ Pro articulo ſe-
cundo quatuor ponuntur cōcluſiones. Arti. 2.
Prima. Voluntas eſt principium eliciti- Cōcl. 1
uum ſpirationis ſpiritusſancti. Patet cō I
cluſio: quia principium elicitiuum tam
generationis, quàm ſpirationis eſt ali-
quod abſolutum: ut ibi dictum eſt di. vij.
quæſt. j. huius colle. ſed in diuinis eſt tā
tum unum abſolutum. ſ. eſſentia: omnib⁹
modis eadem intellectui, & uoluntati, &
quibuſcunq; abſolutis: & ideo eſſentia,
intellectus, uoluntas &c. eſt principium
elicitiuum &c. quia illa ſunt omnibus
modis idem. Quomodo autem conce-
di poſſet, ꝙ uoluntas eſt principium eli
citiuum ſpirationis, & non intellectus,
uel eſſentia: quære. ſupra. quę. ij. diſt. vij. Cōcl. 2.
Item diſtin. ij. q. j. ¶ Secunda concluſio.
Suppoſita productione in diuinis nō po
teſt ſufficienter probari: ꝙ ſint plures
productiones. Probatur: quia ubi non
eſt niſi unum principium productiuum:
non poteſt inferri pluralitas productio
num: ſed in deo eſt tantum unum princi
pium productiuum: quia tale eſt abſolu
tum: ut ſupra diſt. vij. q. j. dictum eſt: ſed
in deo eſt tantum unum abſolutum om Cōcl. 3.
nibus modis indiſtinctum: ergo. ¶ Ter
tia concluſio. Ex pluralitate productio
num in diuinis non poteſt euidenter in
ferri tantum dualitas productionum: qa
non poteſt euidenter probari: ꝙ unum
principium productiuum nō poſsit eſſe
plurium, quàm duorum. ¶ Quarta con- Cōcl. 4.
cluſio. Sola fide tenetur: ꝙ tantum ſunt
duæ perſonæ productæ, & una improdu

cta:& ſic perſonarum trinitas non eſt demonſtrata: ſed fide non euidenter: ſed
Arti. 3. Dub. 1. certiſſime credita. ❡ Dubium primum pro articulo tertio, quod etiam in effe-
K ctu tangit diſtin. vij. q. ij. huius colle. An uoluntas inquantũ uoluntas, uel inquantum infinita ſit principium ſpirandi ſpiritum ſanctum. Rñdetur: ꝙ nullũ illorum ualet per exponentes: ſed inquantum eſt formaliter, & omnibus modis diuina eſſentia eſt principium ſpirandi ſpi-
Dub. 2. ritum ſanctum, & ſolum tale. ❡ Secundũ dubium. An ſpiritusſanctus: quia producitur actu uolũtatis ſit præcognitus. Reſpondeo, ꝙ non: licet illa ſit impropria: ſed hæc eſt magis propria: ſpiritusſanctus producitur actu uolendi, qui eſt uolũtas omnibus modis: & omnibus modis diuina eſſentia. Et quamuis in creaturis nihil producitur actu uoluntatis niſi præcognitum (quia nihil eſt uolitum a tali uoluntate niſi præcognitum: licet ipſa uolitio, quę eſt actus uoluntatis, non ſit pręcognita) non tñ ſic eſt in diuinis: ubi nulla eſt prioritas tẽporis, uel perfectionis: ſed tantum originis, uel cõitatis: ut ſupra diſt. proxima. Quomodo autẽ cõcedi poteſt: ꝙ pater eſt prior ſpiritusſancto: ſimiliter intellectus, & intellectio: patet ibidem: unde concedi poſſet, ꝙ in illo priori. i. in ſeipſo intelligit ſpiritum ſanctum. Quia ſecundum Auguſt. pater omnia intelligit in ſeipſo: ſed in illo priori etiam eſt ſpiritusſanctus: quia ſpiritus eſt in patre. Sed ex hoc non ſequitur: ꝙ ſit præcognitus.

QVAESTIO. II.

A
Arti. 1. Vtrum S.S. libere producatur VTRVM Spiritusſanctus libere producatur. ❡ Pro intellectu huius quęſtionis ualent dicta ſuperius de libertatis diſtinctione diſtin. j. q. vj. Quibus hic ſuppoſitis, conſiderandum eſt: ꝙ quæſtio hæc potius conſiſtit in quid nominis terminorum quàm in re. Qm ut inquit Oyta. q. vij. art. ij. Et etiam uidetur poſſe ſumi ex dicto doct. ſubtilis in quodli. q. xvj. ar. j. ubi inquit, ꝙ in actu uolũtatis diuinę eſt neceſſitas ſimpliciter: & hoc tam in actu diligendi ſe, ꝙ in actu ſpirandi amorem procedentem &c. Et late quęſtionis pręcedentis materiam in tribus articulis examinat. Oẽs enim concedunt: ꝙ ſpiritusſanctus producitur neceſſario non minus, ꝙ̃ filius: ita enim ſpiritusſanctus neceſſario ẽ deus ſicut filius. Et ita eſt impoſſibile ſpiritum ſanctũ nõ produci: ſicut impoſſibile eſt filium non generari. Concedunt etiã ꝙ productio ſpiritusſancti aliquo mõ pertinet ad uoluntatẽ: de quo ſupra diſ. vij. q. ij. & clarius. infra di. xiij. ❡ Sed nunc ſunt tres termini currẽtes in propoſita materia. ſ. naturale, liberũ,
B neceſſarium. Et circa illum terminũ neceſſarium non eſt diuerſitas opi. concedentibus, oibus, ꝙ neceſſariũ eſt, quod non põt non eſſe. Et ſic neceſſario producit, ꝙ non poteſt nõ producere. Sed de termino liberum diuerſificantur. Nã ſecundum philoſophos, principium actiuum diuiditur in principiũ actiuũ neceſſarium: & contingens potens ad oppoſita. Primũ neceſſarium dicitur naturale principium Potens in oppoſita eſt contingens ſiue liberũ. Nam. ix. Metaphyſ. tract. iij. c. j. ubi diſtinguit potentiã actiuam in rationalem, & in irrationalem dicit. Tales quidem potentias neceſſe ẽ: qñ actiuum ad paſſiuum propinquat: hoc quidem facere: illud pati. hoc dicit quoad irrationalẽ. Et quoad rationalẽ ſequitur. Illas uerò non neceſſe. per potẽtiam irrationalem intelligit naturalẽ: per rationalem intelligit liberũ. Sic. ij. Phyſ. ubi diſtinguit principium actiuũ in agens ſecundum propoſitũ: & agens non ſecundum propoſitum. Et idem intelligit per agens rõnale, & ſecundum propoſitum: & hoc uocatur liberum. Et idem per agens irrationale: & non ſecũdum propoſitum, & hoc dicitur neceſſarium. Erit ergo idẽ principiũ naturale, & neceſſariũ, & principium contingenter agens & liberũ. Et ſic accipiẽdo terminos: ſicut filius, ita & ſpiritusſanctus producitur naturaliter, & non liberè: q a neceſſario & nõ contingenter ❡ Alij uerò diſtinguunt inter principium naturale, & neceſſarium. Similiter inter principiũ

liberum, & contingens dicẽtes quodli.
eſſe principium naturale, & neceſſariū :
ſed non econuerſo. Sic quamuis omne
principium contingenter agens agat li
bere: non tñ econuerſo. Quid ergo eſt
agere naturaliter, & q̃d libere: licet mul
ti anguli quærantur: tamen finaliter di-
cere oportet: ꝙ agere libere eſt agere ꝑ
uoluntatem. Et ita omnis actio uolunta
ris ſiue ſit neceſſaria, ſiue contingens,
dicitur libera: & ita libertas compatitur
neceſſitatem. Et agere naturaliter eſt,
agere non per uoluntatem, & ita nihil
aliud eſt dicere, filius producitur natu-
raliter, & ſpirituſſanctus libere: quàm ſpi
rituſſanctus producitur per modum uo
luntatis, filius non. Primus modus eſt
magis conformis cõibus terminorū ac-
ceptionibus, ſecundum quem quicquid
neceſſariò producitur, producitur natu
raliter: & nõ producitur libere: quia nõ
ſponte. quia non poteſt non produci.
Arti. 2. ¶ Pro articulo ſecundo eſt concluſio pri
Cōcl. 1. ma. Capiendo liberè ut tantum ualet
C quantum uoluntariè: licet neceſſariò: &
prout diſtinguitur contra contingẽter,
ſeu indifferenter: ſpirituſſanctus produ-
citur liberè. Patet ex notatis: termini
Cōcl. 2. enim ſunt ad placitum. ¶ Secunda con-
cluſio. Si liberè producere eſt ſpirare, &
naturaliter producere ẽ generare: filius
producitur naturaliter, & non libere:
& ſpirituſſanctus liberè producitur: ſed
non naturaliter. Claret hæc propoſitio
ex dicendis infra diſt. xiij. generare. n.
non eſt ſpirare. Et filius dicitur imago
patris: & ſpirituſſanctus donum amborū
ſeu nexus amoroſus: & non dicitur ima
go patris. Difficile eſt hic formare pro
poſitiones præciſas propter diuerſam, et
multiplicem terminorum acceptionẽ.
Cōcl. 3. ¶ Tertia concluſio: quæ eſt Oyta. q. vij.
art. ij. Licet ſpirituſſanctus non produ-
citur a uoluntate, neque contingenter:
producitur tamen per modum uolun-
taris, & liberè complacenter. Pro cuius
intellectu notat: quòd producere liberè
quantum ad genus, poteſt ſic deſcribi.
Eſt producere uoluntariè complacẽter,
& non coactẽ. Et ferè redit in idem cū
dicto Ockam. Probat ergo ſuam con-
cluſionem ſic. Prima paiſprobatur: uo-
luntas diuina eſt ſpirituſſanctus: igitur
non producitur ab ipſa. Conſequẽtia
tenet: ſicut de eſſentia prius probatum
eſt diſt. v. ꝙ ipſa nec producit: nec pro-
ducitur: quia nihil idem producit ſeip-
ſum &c. Secunda pars probatur: quia
ſpirituſſanctus neceſſariò producitur: igi
tur non contingenter. Tertia pars pro
batur: quia Aug. xv. de trin. c. ulti. dicit:
Spirituſſanctus exit a patre: non quō na
tus, ſed quō datus. Exire autem per mo
dum dari, uel doni competit producẽti
per actū uoluntatis, cuius eſt dare ex ſua
liberalitate. Quarta pars probatur: ſpiri-
tuſſanctus procedit a patre, & filio tamq̃
amor quia ipſe eſt dilectio, qua pater di-
ligit filium, & filius patrem: ut patet per
Hiero. ſuper pſ. xiiij. & per Augu. vj. de
trini. quorum dicta magiſter allegat: ſed
ſpirituſſanctus non habet eſſe, niſi quia
procedit: ut patet per Auguſt. v. de trin.
c. xv. & lib. xv. c. vij. igitur &c. Conſe-
quentia tenet: quia producere amorem
nemò poteſt niſi complacenter liberè, Coro. 1
& incoactè. Ex illo ſequitur corollariè: D
ꝙ non eſt inconueniens idem ab eodẽ
produci neceſſariò, & naturaliter, & eti
am liberè. Patet: quia ſpirituſſanctus pro
ducitur liberè ex dictis. Et etiam neceſ-
ſariò eum non poſſit nõ produci: ut pa
tet ex fide. Et etiam naturaliter: ut pa-
tet per Hilarium. v. de trinit. Et allegat
magiſter diſtin. xvj. patri: ubi dicit, ꝙ ex
uirtute naturæ in eandem naturā natiui
tate ſubſiſtit filius: & ex uirtute naturæ
in eandem naturam proceſſione ſubſi-
ſtit ſpirituſſanctus. Ex quo ulterius ſe-
quitur: ꝙ etiam de filio concedi poteſt,
ꝙ naturaliter, & liberè de patre gene-
ratur. Quòd naturaliter generetur:
patet ex auctoritate prædicta, & per
omnes. Et ꝙ libere probatur: quia uo-
luntariè, complacenter & incoactè: ut
patet per magiſtrum ubi ſupra circa fi-
nem: ubi dicit, ꝙ pater ſicut ſapiens ita
uolens genuit filium: ſed non uolunta-
te præcedente: ſed accedente. Item pa-
ter ſummè ſibi complacuit in genera-
tione filij. iuxta illud. Matth. iij. Hic
eſt filius meus dilectus, in quo mihi

Arti. 3. complacuit:ipſum audite. ¶ Quantũ ad Dub. 1. articulum tertium,eſt dubium primum. E Nam ſecundum beatum Aug. in Ench. Liberior eſt uoluntas,quæ non pôt ſeruire peccato. & Anſel. Liberior eſt uoluntas,quæ a rectitudine declinare non poteſt. Ideo libertas eſt reſpectu horũ, quę non ſunt in poteſtate uoluntatis: & ita reſpectu neceſſariorum: Solutio Greg. eſt ꝙ Aug. ibi loquitur de libertate oppoſita ſeruituti peccati,& miſeriæ:quia ibidem pauloante dicit. Liberius erit arbitrium, quod omnino non poterit ſeruire peccato. ¶ Aliter poteſt dici. Liberior eſt uoluntas confirmata in bono:non reſpectu illorum actuum, ad quos neceſſarió determinatã:ſed reſpectu aliorum actuum. Nam uoluntas nõ potens peccare eſt liberior non ad pecandum:ſed ad actus bonos:quia minus impedita per ſeruitutem peccati:alioqn ſi neceſsitas cui adijcitur uoluntas augeret libertatem:etiam uoluntas damnati eſſet liberior. Non ergo intendunt ſancti,ꝙ uolũtas reſpectu alius actus ad quẽ neceſſarió ſe habet:libere operetur: ſed ꝙ uoluntas beati ſit libera ſimpliciter: & liberior:quá prius. ex eo quia minus poteſt nũc impediri in executione multorum actuum a cauſis extrinſecis: quã in uia propter illam confirmationem in bono. Poterit etiam prius cogi ad actus indecentes imperatos nunc uerò cogi non poteſt. Facit ad hoc dictum beati Auguſt. v. de trinit. c. x. ubi uult: ꝙ ſicut nõ minus dicitur deus omnipotens (quamuis non poſsit mori nec falli) ita non minus dicitur uoluntas libera: quãuis neceſſarium ſit eam uelle,quod uult: neceſſe inquam neceſsitate ineuitabilitatis:ſed non coactionis. ſic enim uoluntas cogi non poteſt:ut habetur in. ij. diſt. vij. de obſtinatione damnatorum. Ita etiam tenet Oyta q. vij. arti. ij. Et ita patet:ꝙ aliter,& aliter reſpondendũ eſt in materia huius quæſtionis ſecundũ aliam,& aliam terminorum acceptioné.

Dub. 2. ¶ Secundum dubium. Vtrum libertas B uoluntatis ſit quid diſtinctum a uoluntate: & an repugnet neceſsitati. Ad hoc breuiter dicitur poſt dicta in. q. vj. diſt. j. ꝙ non. Neque eſt conditio intrinſeca potentiæ:ſed eſt nomé connotatiuum, uel conceptus ſupponens pro uoluntate, connotando aliquid poſſe fieri contingenter ab eadem. Et ſic uoluntas repugnat eſſentiæ diuinę reſpectu ſuiipſius: hoc eſt,non prædicatur de eſſentia reſpectu ſuiipſius. hæc enim eſt falſa: uoluntas diuina uult ſe contingenter, uel eſſentiam ſuam. Conuenit ergo libertas rei perfectę:non in ordine ad quodcunque:ſed in ordine ad id,ad quod contingenter ſe habet:& non neceſſarió.

DISTINCTIO. XI.

IN præcedenti diſtinctione magiſter oſtẽdit conditionẽ perſonæ ſpiritusſancti. In hac agit de proceſsionis ordine quá tum ad principium, a quo procedit. Et eſt concluſio prima, & principalis textus illa. ¶ Spiritusſanctus procedit a patre,& filio: ut ſacra teſtatur ſcriptura & ſanctorum patrum oſtendunt dogmata. ¶ Secunda cõcluſio. Errant græci dicentes ſpiritumſanctum a ſolo patre procedere. ¶ Tertia concluſio. Licet græci confiteantur ſpiritumſanctum eſſe ſpiritum filij: negant tamen ipſum procedere a patre,& filio: ſed confitentur ipſum procedere a patre per filium.

QVAESTIO. I.

VTRVM ſpiritusſanctus ꝓcedat a patre & filio. ¶ Iſta quæſtio mouetur propter græcos,qui licet concedãt ſpiritumſanctum eſſe ſpiritũ filij,& ꝓcedere a patre per filium:non tamen concedunt eum procedere a patre, & filio. Contra quos de determinatio eccleſiæ in c. firmiter. extra de ſumma tri. & fide cath. ubi dicitur. Pater a nullo: filius a patre ſolo:ac ſpiritusſanctus pariter ab utroque. Et lib. vj. eo. tit. Fideli,ac de- A Vtrum S. S. procedat a patre & filio.

uota

uoca profeſſione fatemur:ꝙ ſpūſſanctus eternaliter ex pře,& filio:nō tāq̄ ex duo bꝰ principijs,ſed tāq̄ ex uno principio, nō duabus ſpirationibus: ſed unica ſpira tione pcedit. Itē in ſymbolo athanaſij. Spūſſanctus a patre,& filio. ⁋ Itaq; con cluſio certa eſt:quam tñ aliqui probare nituntur:quorum probationes recitat doctor:eaſq̄ ead hoc propoſitum inſuf ficientes oſtendit:utputa beatus Tho.j. ij.q.xxxvj.art. ij. Et Sco. diſt.præſentis. q.j.Sed eorum rationes doc. impugnat tanquam inſufficientes ad probandum concluſionem,quam fides aſtruit.ſ. Spi rituſſanctus pcedit æternaliter a patre; B & filio. ⁋ Hæc concluſio eſt fidei,& de Côclu. terminationis eccleſię: ideo inconcuſſe tenenda. Poteſt tñ adduci perſuaſio, q̄ ponit doct. quæ non procedit ex falſis ſicut cæteræ rationes aliorum: quæ ut uidetur:falſa accipiunt: quamuis forte contra græcos non ſufficiat,ſi proter uire uellent. Non enim eſt demonſtra tiua,& eſt iſta. Quicquid competit pa tri cuilibet perſonæ alteri attribuendū eſt:niſi contrarium ſit expreſſum in ſa cra ſcriptura:uel ab eccleſia determina tum:uel euidenter ſequatur ex præmiſ ſis in ſacra ſcriptura expreſſis :uel per ſe,uel mediantibus propoſitionibus per ſe notis.Sed oēs græci pariter,& omnes catholici habent concedere,ꝙ ſpiritus ſanctus procedit a patre.Nec aliquo prę dictorum modorum inuenitur:ꝙ ſpiri tuſſanctus non procedit a filio : immo magis uidetur ſcriptura ſacra hoc innue re,& dicere:ꝙ ſcilicet procedat a filio: ergo græci ſentientes oppoſitum ha bent dicere,ꝙ ſpirituſſanctus procedit a filio. Maior uidetur eſſe manifeſta: quia quādocunque aliqua ſunt una res nu mero ſimpliciſſima,& inuiſibilis : quic quid dicitur de una , dicetur,& de alia: niſi cōtrarium aliquo prædictorum mo dorum habeatur . Minor deduci poſſet ex multis paſſibus ſcripturæ. Hæc eſt ra tio Anſel.ut dicit doc.in lib.de proceſ. ſpirituſſancti.& colligit eā ex dictis ſuis.

C ⁋ In ſolutionibus rationum primæ opi. Ad pdu ctionē oſtendit doctor,ꝙ ad productionē amo ris non requiritur uerbum: ſed ſufficit obiectū,potentia,& cognitio obiecti, q̄ non eſt uerbum. ⁋ In ſolutione rationū. Sco. oſtendit,ꝙ intellectus,& uoluntas in deo non ſunt duo principia producti ua:nec habent ordinem inter ſe. Quod q̄ue ex ordine effectuum non poteſt cō cludi ſimilis ordo in cauſis , ut et ſupra oſtenſum fuit. ⁋ Item ꝙ illa propoſitio. fęcunditas uoluntatis prius cōicatur fi lio,quam producitur ſpirituſſanctus:eſt ſimpliciter falſa:aut nihil ad propoſitū. de ſignis uerò naturæ patuit diſtin.ix.q. iij. ⁋ Item ꝙ non oportet eſſe tantam diſtinctionem in relatiuis,ſicut in corre latiuis. Nam generatio actio ,& ſpira tio actio.non diſtinguuntur realiter , & tñ generatio paſſio , & ſpiratio paſſio realiter diſtinguuntur. Oſtendit etiam: ꝙ intellectus , & uoluntas non ſunt in deo potentiæ operatiuæ:ſed in creatura ſunt operatiuę, & productiuę. Operati uæ actuum immanētium:intellectionis, & uolitionis,& productione aliquorum exteriorum:non tñ ſimilis eſt ordo pro ductorum ,& operatorum. ⁋ Sed dice- Dub. 1. ret aliquis contra prędicta. Nam dicit D ſanctus Hiero.in explanatione ſymboli. Credimus,& in ſpiritumſanctū deum ue rum ex patre procedentem,æqualē per omnia patri,filioq̄ue uoluntate,poteſta te,æternitate,ſubſtantia. Nec eſt pro ſus aliquis in trinitate gradus &c. ubi di cit ſpiritumſanctū procedere ex pātre : non dicit ex patre,& filio procedentē. Item in ſymbolo conſtantinopolitanę ſynodi : ſic legitur . ut recitat ſanctus Thom. ubi ſupra. j.ij. q.xxxvj.artic.ij. Credimus in ſpiritumſanctum dominū, & uiuificantem ex patre procedentem cum patre , & filio adorandum &c. Et in decreto diſtinctio. xv. canones.§ ſe cunda ſynodus habetur : quòd in hoc concilio data fuit ſymboli forma,quam tota latinorum , & græcorum profeſ ſio in eccleſijs prædicat. Ergo ſi ſpi rituſſanctus procedit ab utroque : cur non fuit tunc expreſſum :immo ui detur,quòd in ſymbolo noſtro non de buit addi , quòd procedat , & a filio: ſed uidentur eſſe anathematis rei, qui hoc addiderunt:aut concilium cōcilio

amoris nō requiritur uerbū, ſed ſufficiat obiectū potētia.

in his, quæ fidei ſunt contradicit. ¶ Ad
idem dicendum: ꝙ concilia tēporis ſuc-
ceſſu ueritatem catholicā expreſſerūt,
& declarauerunt cōtra errores, & hæreſes
tunc potiſſimū currentes. Nec ſequens
concilium aliud edidit ſymbolū contra
rium priori: ſed nunquam ueritatem
prius non ſufficienter expreſſam expreſ
ſit, & declarauit. Quinque uerò ueritatē
nunc: ſed non prius impugnatam defen
dit, dilucidauit &c. Et ubi ueritas non
fuit impugnata: uel forte actu non cogi
tata, tranſijt ſilentio: parum uel nihil de
hoc determinans, aut ſcribēs. Quia igi
tur in tempore antiquorum conciliorū
nondum exortus fuerat error dicentiū
ſpiritumſanctum non procedere a filio:
non fuit neceſſarium, ꝙ hoc explicite
poneretur. Sed poſtea inſurgente erro
re quorūdam in quodam concilio in oc
cidentalibus patribus congregato: ex-
preſſum fuit auctoritate Romani pōti
ficis, cuius auctoritate antiqua concilia
congregabantur: & confirmabantur.
Continebatur tamen implicite in hoc
ipſo, ꝙ dicebatur ſpiritumſanctum pro-
cedere a patre. Hæc eſt ſententia ſan-
cti Tho. ubi ſupra.

QVAESTIO. II.

A VTRVM ſpirituſſanctus
poſſet diſtingui a filio, ſi nō
procederet ab eodem. ¶ Re
citatur, & impugnatur a do
ctore opinio ſancti Tho. j.
ij. q. xxxvj. art. ij. Et dehinc quæſtionis
intellectus aperitur. ¶ Notandum ergo
Arti. 1. pro articulo primo. Dimiſſo intellectu
Nota. 1 duplici quem ponit dñs Camer. q. viij.
Vtrum art. j. ꝙ nō eſt ille intellectus quæſtionis.
S. S poſ Vtrū ſit poſſibile, ꝙ ſpirituſſanctus rea-
ſit diſti- liter diſtinguatur a filio: & ꝙ non pro-
gui a fi cedat ab eo: quia illius copulatiuè ſecū-
lio, ſi nō da pars eſt impoſſibilis: ergo & tota.
ꝑcederet Nec eſt intentio quæſtionis, an neceſſa
ab eodē rió ſequatur: ſpirituſſanctus non proce-
dit a filio: ergo ſpirituſſanctus non diſtin
guitur a filio: quia non quæritur hic de
ueritate, ſeu bonitate cōſequentię: ſed
eſt intentio, utrum in filio præter ſpira
tionem actiuam, quæ realiter diſtinguit
ē ſpirituſancto, ſit aliquid, quod non eſt
oīno ſpiratio actiua: ꝙ realiter diſtinguit
a ſpirituſancto. Quo retento (omni alio
quod non eſt omnino ipſum, amoto)
conſtitutum ex ipſo, & eſſentia realiter
diſtingueretur a ſpirituſancto. Sicut quę
ritur: utrum homo, ſi non haberet ani-
mam intellectiuam, adhuc diſtinguatur
ab angelo. Quod eſt quærere; utrū præ-
ter animam intellectiuam ſit aliquid in
hoie, quo diſtinguatur ab angelo etiam
anima remota puta materia ipſa. ¶ Eſt
etiam ſecundaria q̄ſtionis intentio quæ
rere propter gręcos. An ſuppoſita perſo
narum trinitate. ſ. ꝙ pater, & filius, & ſpi
rituſſanctus ſint unus deus: ſequatur eui
denter oppoſitum antecedentis ex op-
poſito cōſequentis. ſ. ſpirituſſanctus nō
procedit a filio: ergo non diſtinguitur
a filio. Vel ſic poteſt colligi intellectus
quæſtionis. Si ex eſſentia, & filiatione
præciſè cōſtitueretur perſona: ſic ꝙ nō
eſſet in ea ſpiratio actiua: an adhuc illa
perſona uerè, & realiter diſtingueretur
a ſpūſancto. ¶ Secundò ſupponendum Nota. 2
ex prędictis diſt. ij. q. j. & q. iij. ꝙ omne B
habens aliquod reale ſibi intrinſecum, &
eſſentiale, diſtinguitur a qualibet re, cui
tale non eſt intrinſecum, & eſſentiale: ſi
cut homo, qui habet animam intellecti-
uam, & etiam materiā intrinſecam ſibi:
& ideo diſtinguitur ab omni re non ha-
bente animam intellectiuam ſibi intrin
ſecam, uel non habente materiam: quia
habens aliquid realiter diſtinctū ab alio,
nō poteſt eſſe idem realiter cū illo. Sup-
ponitur etiam, ꝙ filiatio realiter diſtin-
guitur a ſpiratione paſſiua. Alioquin ita
ſpirituſſanctus generaretur, ſicut ſpirat,
ſi idem eſſet generatio paſſiua, ſeu filia-
tio, & ſpiratio paſſiua. Ex quo ſequitur:
ꝙ tot ſunt perſonæ in diuinis: quot ſunt
relationes realiter diſtinctę, ſiue ſint op
poſitæ ſiue diſparatæ. Patet: quia plura
realiter diſtincta nō poſſunt eſſe in una
perſona diuina: igitur quot ſunt relatio
nes realiter diſtinctæ in diuinis: tot ſunt
perſonæ in eiſdem. ¶ Quantum ad arti Arti. 2.
culum ſecundum eſt concluſio prima. Si Cōcl. 1.
aliquid per ſe conſtitueretur, præciſè C

ex eſſentia,& filiatione:qui non eſt omnibus modis ſpiratio actiua : ita ꝙ non conſtirueretur ex ſpiratione actiua:ſicut ſpiritusſanctus præciſè conſtituitur ex eſſentia,& ſpiratione paſſiua. illud conſtitutum realiter diſtingueretur a ſpiritusſancto. Patet:quia filiatio , quæ eſſet intrinſeca illi conſtituto relatiuo,diſtinguitur a ſpiratione paſſiua: & per conſequens præciſè cõſtitutum ex filiatione , & eſſentia diſtinguitur a ſpiritusſancto, in quo eſt ſpiratio paſſiua. Tenet conſequentia ex dictis diſt.ix.q.ij. quia nõ minus diſtinguuntur conſtituta , q̃ conſti-

Cõcl.2. tuentia. ¶ Secunda concluſio. Non ſequitur euidenter:pater,& filius,& ſpiritusſanctus ſunt tres pſonę,& unus deus: ergo ſpiritusſanctus procedit a filio. Et ita nec euidenter ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitum antecedentis. Patet:quia cum non ſolum oppoſitæ relationes : ſed etiam non oppoſitæ diſtinctæ realiter: realiter diſtinguant ſicut & abſoluta diſtincta:ex diſtinctione filij,& ſpiritusſancti non poteſt inferri euidenter:ꝙ ſpiritusſanctus habeat relationem oppoſitam filio, & ita procedit

Cõcl.3 à filio. ¶ Tertia concluſio. Neceſſariò ſeqtur , & formaliter ſpiritusſanctus nõ procedit a filio:ergo non diſtinguitur a filio. Neceſſariò dico:ſed non euidẽter. Probatur:quia ſi ſpiritusſanctus nõ procedit a filio:ſpiratio actio non eſt in filio, & ita nec filiatio. Quòd ſi non filiatio:non erit filius:& per conſequens nõ diſtinguitur a ſpiritusſancto : quia quod non eſt,a nullo diſtinguitur. Prima cõſequentia nota eſt. Sed ſecunda.ſ.ſi ſpiratio actiua non eſt in filio, nec filiatio: probatur: quia qñ aliqua formaliter diſtincta ſunt idem realiter,& unum eſt alicui proprium,& alterum commune : ſi commune non conuenit illi , nec proprium conuenit:ſed ſpiratio actio,& filiatio ſunt idem realiter:& filiatio propria filio:ſpiratio actio cõis filio, & patri: ergo ſi ſpiratio actio nõ eſt in filio: nec filiatio erit in filio. Maior patet: qa quęcunque ſunt idem realiter in aliquo uno ſunt. Alias ſi in nullo uno eſſent:nõ eſſent idem realiter, ſaltem quę ſunt in aliquibus. Sed ſi cõe non eſt in illo, in quo eſt proprium: in nullo eodẽ ſunt,cũ proprium non poſſet eſſe niſi in illo , in quo eſt propriũ. Minor patet:quia ſi ſpiratio actio realiter diſtingueretur a filiatione:eſſent quatuor relationes realiter diſtinctę : & ita quatuor ſuppoſita, quod falſum eſt,& nõ dicendũ. ¶ Quan Arti. 3.

tum ad articulum tertium,eſt primũ du Dub. 1.

bium contra nunc datam rationẽ. Nam D

illa ratio non facit contra græcos,cõtra quos tñ ponitur. Supponitur.n.in ratione ꝙ ſpiratio actiua, & filiatio ſint in filio:hoc autem non concederent græci, qui non concedunt ſpiritumſanctũ procedere a filio. Dicendum:ꝙ illa concluſio non ponitur contra græcos:ſed ponitur ſecũdum ueritatem fidei:q̃ tenet, ꝙ ſpiritusſanctus procedit a filio , & ita in ueritate conſequentia illa eſt formalis,& neceſſaria:ſpiritusſanctus nõ procedit a filio: ergo non diſtinguit a filio, & eam habent concedere eſſe neceſſariam,& formalem oẽs tenentes ueritatem catholicę fidei. ¶ Secundum du- Dub. 2.

bium uidetur contra dicta, & conceſſa. E

Nam ſi in diuinis ſint quatuor relatio- Si in di-

nes : etiã erũt quatuor ſuppoſita: quod uinis ſũt

falſum eſt. Quòd autem ſint quatuor re q̃tuor

lationes:patuit. Probatio conſequẽtię: relatio-

quia quælibet relationum cõſtituit ſup nes etiã

poſitum. Et ſecundum præmiſſa diſt. vj. quatuor

q.ij.non poteſt eſſe minor diſtinctio in ſuppoſi

conſtitutis,q̃ in conſtituẽtibus. Reſpon ta.

detur cõcedendo:ꝙ in diuinis ſunt quatuor relationes ad ſenſum diſt. xxvij. & diſt.xxviij.tactum per doctorẽ, & infra tangendum. Sed negatur , ꝙ ſint quatuor ſuppoſita. Ad probationem negatur. Nam ſpiratio cõis,ſiue ſpiratio actiua non eſt realiter diſtincta a patre,& filio. Nec a paternitate, & filiatione : & ideo in diuinis ſunt ſolum tres relationes diſparatæ. Perſonæ uerò diſtinguuntur per relationes diſparatas, realiter diſtinctas. Et ideo non ſequitur in diuinis eſſe quatuor ſuppoſita:licet ſint ibi quatuor relationes diſtinctæ : non tamen realiter. Spiratio enim actiua diſtinguitur a ſpiratione paſſiua : ſed non a patre, & filio &c. Si autem poſſit con-

cedi eum doct. in diuinis eſſe tria ſuppoſita: & unum conſtitutum ex eſſentia, & ſpiratione actiua: quod non eſt ſuppoſitum: de quo conſtituto primò prædicatur ſpirare: infra patebit diſtin. xij. quæſt. j. Vide hic Oytam. quæſtio. vij. artic. iij.

DISTINCTIO. XII.

EGIT magiſter de proceſsionis origine: nunc de proceſsionis ordine, ſiue habitudine. Vnde cum iam patuit: q̇ ſpiritusſanctus procedit a patre, & filio: quærit magiſter. An prius, uel magis procedat a patre, quàm a filio. Et poteſt textus his concluſionibus ſummari. ¶ Prima. Spiritusſanctus nec prius, nec magis plenius procedit a patre, quàm a filio. ¶ Secunda concluſio. In illa ſumma trinitate nulla ſunt temporum interualla: nec aliquid ex tempore inchoatur: ut in tempore poſt perficiatur. ¶ Tertia concluſio. Sumendo principaliter: ut dicit principalitatem auctoritatis cuiuſdam, concedi poteſt ſpiritumſanctũ principaliter procedere a patre. Quia quòd procedit a patre: pater habet a ſe: ſed q̇ procedit a filio: filius nõ habet a ſe: ſicut nec eſt a ſe: ſed a patre. Declaratio propoſitionum patet ex textu.

QVAESTIO. I.

A VTRVM pater, & filius ſunt unum principium ſpirans ſpiritumſanctum. ¶ In illa quæſtione ſunt duæ difficultates. Vna realis. An ſcilicet in patre, & filio ſit pręciſè una ſpiratio. Alia eſt partim realis, & partim grammaticalis: an ſ. illæ propoſitiones ſunt concedendæ. pater, & filius ſunt unus ſpirator: unum principium ſpirans &c. ¶ Primò ergo uidendum eſt de re ipſa: an ſcilicet in patre, & filio ſit præciſè una ſpiratio actio. Ad quod eſt hæc concluſio. In patre, & filio eſt unica ſpiratio. Probatur: quia (ut infra patebit) quælibet relatio diuina a qualibet alia relatione diuina realiter diſtincta conſtituit ſuppoſitum diſtinctum: ſed ſi ſpiratio actiua in patre: & ſpiratio actiua in filio realiter diſtinguerentur inter ſe: multò fortius diſtinguerentur realiter a paternitate, & filiatione. Et certum eſt: quòd quælibet harum realiter diſtinguitur a ſpiratione paſsiua. Eſſent ergo quinque relationes diuinę realiter diſtinctæ: & ita quinque ſuppoſita. ¶ Item nunquã relatio multiplicatur niſi propter multiplicationẽ fundamenti abſoluti, aut termini: ſed fundamentum actiuę ſpirationis eſt unicũ. ſ. eſſentia diuina: & terminus unus, ſcilicet ſpiritusſanctus: ergo ſpiratio actiua unica. Si dicitur ad unitatem relationis, non ſufficit unitas fundamenti, & termini; ſed requiritur unitas relati: quia ſi una forma, quæ eſt ratio agendi, eſſet in diuerſis ſubiectis loco diſtinctis: poſſet uni eſſe ratio agendi, & non alteri propter improportionatam diſtantiã paſsiui in loco uno: ergo dum agunt in paſſa ſufficienter utrobique approximata, erunt diſtincti reſpectus: quia ſeparabiles: & tamẽ idem fundamentum. Similiter ſi idem corpus eſſet localiter in diuerſis locis: eſſent ibi diuerſi reſpectus ubilitales; & tñ idem fundamentũ. ¶ Item ſi a, & b, habeant eandem albedinem, erunt ibi duæ ſimilitudines: quia quęlibet relatio habet correlationem & tamen idem fundamentum, & terminos. Ad iſta breuiter dicitur: quòd non ſunt ibi relationes ab abſolutis diſtinctę: nec eædem: nec diuerſæ, ſed bene plures denominationes relatiuę, propter diuerſa ſignificata, & con[illegible]. Si autem tenetur generaliter: q̇ relatio diſtinguitur ab abſolutis etiam in creaturis, dicitur: quòd in prædictis exemplis non eſt idem terminus: ut patet. Conſiderandum etiam eſt, q̇ quæſtio intelligitur de principio quod, & nõ quo ſecundũ ſenſum ſuperius tactũ diſt. vij. quæſt. j. ¶ Conſequenter uidendum eſt de ſecundo: an. ſ. illæ ſint cõcedendę: pa- B

ter,

Arti. 1.
Cõcl. 1.
Vtrũ pr̃

& filius ſint unũ principium ſpirãs. S. S.

Arti. 2.

An ſit cōcedē-dum pr̄, & filius ſunt un᷒ ſpirator

ter, & filius ſunt unus ſpirator: & unum principium ſpirans. De illo doct. primū recitat, & impugnat opi. ſancti Thom. j.ij.q.xxxv.art.iij. in ſolutione ultimæ rationis. qui omiſsis uarijs opinionibus tandem concludit. Quia ſpirans eſt adiectiuum: ſpirator uerò ſubſtantiuum: poſſumus dicere, ꝙ pater, & filius ſunt duo ſpirantes propter pluralitatem ſuppoſitorum: non autem duo ſpiratores propter unam ſpirationem. Nam adiectiua nomina habent numerum ſecundum ſuppoſita. Subſtantiua uerò a ſeipſis ſecundum formam ſignificatam. Et ad Hila. dicentem: ꝙ ſpiritusſanctus eſt a patre, & filio auctoribus dicit: exponendum eſt ꝙ ponitur ſubſtantiuum pro adiectiuo. Greg. diſt. præſenti dicit: qualis de illa pater, & filius ſunt unus ſpirator: ſint diuerſæ opiniones: illa tn̄ communiter conceditur: pater, & filius ſunt unum principium ſpirās ſpiritumſanctū. ❡ Dubium uero eſt; an illud ſit propriè dictum. ſ. pater, & filius ſunt unum principium ſpirans ſpiritumſanctum. Quidam enim tenentes, ꝙ ſit propriè dictū, dicunt: ꝙ principium non habet determinatam ſuppoſitionem: ſed confuſam pro duabus perſonis ſimul, ſed iſtud impugnant & Ockam & Gregor. contra ſanctum Tho. cuius uidetur eſſe hoc dictum ubi ſupra. ❡ Alij, ut refert idem Greg. tenentes eius eſſe propriā dicunt, ꝙ principium non ſupponit pro aliquo prædictorum primo: ſed pro conſtituto ex eſſentia, & ſpiratione actione præciſè circūſcribendo paternitatem, & filiationem; quod quidem conſtitutum eſt realiter pater, & filius: licet non formaliter. Vnde dicunt: ꝙ ſicut ex eſſentia, & ſpiratione paſsiua præciſè aliquid conſtituitur, quod uerè ſpiratur: ſic ex eſſentia, & ſpiratione actiua præciſè aliqd unum cōſtituitur, quod uerè dicitur ſpirare, & per conſequens, quod eſt principium ſpirans.

C

Verè, & propriè cōcedit quod pater, & filius ſunt uniꝰ principii ſpirās. S.S.

❡ Et quia pater, & filius ſunt iſtud unum conſtitutum: idcirco uerè & propriè conceditur: ꝙ pater, & filius ſunt unum principium ſpirans ſpiritumſanctum. Et hæc eſt opi. Ockam ꝙ Greg. ſic impugnat; quia iſtud non uidetur bene dictum. Tum quia falſo innititur fundamento de huiuſmodi conſtituentis, & conſtitutis in deo. Tum quia difficile uidetur euadere, quin illud tale unicum conſtitutum ex eſſentia, & ſpiratione actione ſit perſona quædam, ſicut conſtitutum ex eadem eſſentia, & ſpiratione paſsiua præciſè ſibi oppoſita eſt perſona ſpiritusſancti, ut dicunt, & ꝑ conſequens pater, & filius erit una perſona. & duæ perſonæ: quod non eſt ſanè dictum. Tum quia conſtat: ꝙ non magis diſtinguitur ſpiratus a ſpirante, quàm genitus a generante: & per conſequens tātum diſtingueretur ſpiritusſanctus ab illo conſtituto, quod ipſum ſpirat quantum filius a patre, qui ipſum generat (filius autem diſtinguitur a patre perſonaliter) & ſicut una perſona ab alia perſona. Et diſtinctio perſonalis eſt maxima diſtinctio, quæ eſt in deo: ergo illud conſtitutum unicum ſic præciſè ſumptū diſtingueretur a ſpiritusſancto perſonaliter: & ſicut una alia perſona: alia a perſona ſpiritusſancti. ❡ Confirmatur: quoniā uel ſpiritusſanctus erit aliud ab illo conſtituto: uel alius, non aliud conſtat ſicut nec aliqua perſona diuina eſt aliud ab alia: ut dicit concilium: ergo alius: ſed in deo non dicūtur aliqui alius, & alius, niſi uterq; ſit perſona: & per conſequēs ſequitur ſicut prius: ꝙ illud conſtitutū ſecundum ſe erit quædā perſona. ❡ Alij dicunt: ꝙ pater, & filius dicuntur unum principium ſpiritusſancti propter unam uim ſpiratiuam, qua uterque ſpirat. Et iſtud ſimiliter improbat Greg. ſed rationes eius contrariantur prędictis: ideo non acceptantur. De opi. illa uidetur fuiſſe Sco. diſt. pręſenti. q. j. in ſolutione tertiæ rationis principalis: cum inquit: Pater, & filius ſpirant: nō quia ſunt unū in eſſentia, aut in perſona: ſed inquantū ſunt unum in ui ſpiratiua. ❡ Alij dicunt: ꝙ dicuntur unum principium propter unam proprietatem, quā ſignificat hoc nomen principium. Et iſtud etiam impugnat Greg. quia nomen principium ſecundum eos, nō ſupponit pro tali proprietate. Quid uerò ſit illa proprietas, hęc opinio non exprimit. Sed dominus

Opinio D

Camerac.qui.q.vij.artic.ij. omnes illas
opiniones latius pertractat,refert:ꝙ A-
dami tenens hanc opinionem dicat,ꝙ il
lud principium intelligitur principium
notionale. Eſt autem principium notio
nale principium cõe pluribus, & non
E omnib⁹ perſonis:ſpiratio.ſ.actiua.❡ Alii
tenent,ut ipſemet Greg. attamen ſine
temeraria aſſertione: ꝙ licet dicta pro-
poſitio ſit conceſſa,& uera cõiter: non
tamen de uirtute ſermonis eſt accipien-
da: ſed ad bonum intellectum ſanctorũ,
& doctorum eſt concedenda.❡ Pro de-
claratione autem ſuæ intentionis dicit:
ꝙ nunquam in creaturis concurrunt ſi
mul plures per ſe cauſæ ad unum effe-
ctum,niſi una earum aliter cauſet: quã
alia:uel omnes ſimul plus,uel magis cau
ſent,quàm illarum una tantum ſicut di
cit eſſe manifeſtum. Sed ſpiritusſanctus
ꝗuis a duobus.ſ.a patre,& filio produca
tur:non tamen aliter ab uno, quàm ab
alio. Nec ab ambobus ſimul magis uel
plenius,quàm ab altero tantum. Ac per
hoc non procedit ab eis tãquam ex duo
bus principijs:ſed tãquam ab uno. Ideo
ſancti hæc denotare uolentes dixerunt
patrem,& filium nõ eſſe duo principia:
ſed unum principium ſpiritusſancti. Et
ita propter eandem rationem dixerũt
tres perſonas eſſe unũ principium crea-
turæ,non tria principia:quamuis etiam
alia ratione ſpeciali poſſet dici unũ prin
cipium creaturæ.ſ.ꝙ ſunt una eſſentia,
quæ eſt oĩum creatorũ unum principiũ
Nõ tñ illo mõ pr̃, & filius pñt dici unũ
principiũ ſpiritusſancti: ut ſupra ſatis di
ctũ eſt.❡ Concludit ergo Greg. dicens,
ꝗuis duo ſint,qui principiãt, ſeu ſpirãt:
non tamen quaſi duo principia: ſed
quaſi unum pariter ſpirans ſpiritumſan-
ctum. Ad quod adducit decretalem di-
centem. Spiritusſanctus æternaliter pro
cedit ex patre, & filio: non tanquam
duobus principiis: ſed tanquam ex uno
principio: non duabus ſpirationibus:
ſed unica ſpiratione. libro. vj. de ſum.
F trinit. & fide cathol. ❡ Notat enim: ꝙ
dicitur tanquam Cameracen. recitatis
omnibus illis opinio. ponit opinionem
propriam, & iſtam. Quod ſicut no-
men trinitas eſt nomen collectiuum
ſupponens immediatè pro tribus perſo-
nis ſimul: & pro nulla earum ſeorſum:
ſic ille terminus principium in præſenti
immediatè ſupponit pro duabus perſo-
nis:& pro nulla earum ſeorſum. Ponit
exemplum. Deus generat deum: ibi
deus immediatè pro perſona ſupponit.
Sed deus ſpirat deum,deus ſtat pro per-
ſona patris, & filij immediatè, & pro G
nulla ſeorſum. ❡ Henricus de Oyta ſi-
militer multorum recitatis opinioni-
bus, omnes reducit ad ternarium: &
ſic colligit triplicem modum ſaluandi
concluſionem ſæpe dictam. Unus eſt
Ockam, qui ſupra recitatus eſt: ꝙ ſpi-
rare primò conuenit conſtituto ex eſ-
ſentia, & ſpiratione actiua: ut amplius
patebit infra. Secundus eſt Gregorij,
qui tenet: ꝙ licet duæ ſint perſonę,quę
ſpirant: attamen ſpirant quaſi unum
principium, non quaſi duo. Tertius
modus eſt,ꝙ ſpirare ſpirator principium
prędicatur mediatè, uel immediatè: di-
uiſim uel collectiuè de patre tantum:
uel filio tantum: uel ſpiratione actiua
tantum: uel de his ſimul. Sed cum uir
tus ſpiratiua eadem eſt in patre, & filio:
ideo nomen principium in ſingulari, &
non in plurali dicitur de eiſdem ſingula-
rim,& collectiuè: ut pater eſt principiũ
ſpirandi ſpiritumſanctum: filius eſt prin
cipium ſpirandi ſpiritumſanctum. Pa-
ter,& filius ſunt principium ſpirandi ſpi-
ritumſanctum: pater et filius ſpirant una
ſpiratione, non duabus. Verum quia
ut Sco. loquitur: uis eſt de ſignificato
nominis: & nomina ſunt ad placitum
dum conſtat de re: nanum eſt diu im-
morari illis. ❡ Videndum ergo eſt ſe-
cundum doct. An illæ affirmatiuè ſint H
concedendę: pater, & filius ſunt unus
ſpirator: ſunt unum principium ſpirans.
Similiter illæ negatiuè. non ſunt duo
principia,non ſunt duæ ſpirationes &c.
❡ Quoad affirmatiuas eſt hæc cõcluſio. Cõclu.
Pater,& filius ſunt unus ſpirator ſpiritus
ſancti. Item ſunt unum principium ſpi-
rans. Illa concluſio ſic declaratur. Sicut
ex eſſentia,& ſpiratione paſſiua conſti-
tuitur,quod uerę ſpiratur: ita & ex ea-

de eſſentia, & ſpiratione actiua conſtituitur, quod uerè ſpirat: licet in hoc ſit differentia: quia primum cōſtitutum eſt ſuppoſitum: non autem ſecundum, ſaltē formaliter. Eſt autem illud ſecundum conſtitutum ex eſſentia, & ſpiratione actione unicum: ſicut eſſentia eſt una, & ſpiratio unica: & illud eſt unum ſpirās; & per cōſequens unus ſpirator. Sed tam pater, q̃ filius eſt illud conſtitutum ex eſſentia, & ſpiratione actiua: ergo pater, & filius ſunt uerè unus ſpirator: & unū principium ſpirans ſpiritumſanctum. Quod ſic probatur. Conſtituens non diſtinctum realiter a cōſtituto, prædicatur uere de conſtituto: ſicut hæ uerę ſunt. pater eſt eſſentia: paternitas eſt eſſentia. Sed ſpirare non diſtinguitur realiter a conſtitura ex eſſentia, & ſpiratione: ergo de illo conſtituto contingit uere dicere, ꝙ ſpirat & eſt ſpirans. Et quia pater, & filius ſunt illud conſtitutum unicum realiter: licet non formaliter: ergo ſunt unum principium ſpirans. Sed an illa ſit concedenda: pater, & filius ſunt unus ſpirans. eſt diſtinguendum. Nam ſi ſpirans (quia maſculini generis) ex uſu loquentium non ſupponit niſi pro perſona: ſic non eſt cōcedenda: quia pater, & filius non ſunt una perſona ſpirans. Si uerò de uirtute ſermonis ſupponit ꝓ pro omni illo, quod ſpirat: ſiue ſit perſona formaliter: ſiue non ſit perſona formaliter: cuiuſmodi eſt hoc conſtitutum ex eſſentia: & ſpiratione actiua: circumſcribendo tam paternitatem,
I q̃ filiationem: ſic eſt ſimpliciter concedenda ¶ De negatiuis dicitur: ꝙ licet de uirtute ſermonis illæ eſſent concedēdæ: pater, & filius ſunt duo ſpiratores, duo ſpirantes: quia duæ perſonę, quæ ſpirant & ita negatiue eſſent falſæ. Tn̄ propter hæreticos, & propter uitare occaſionem decipiendi ſimplices: quia conceditur: ꝙ pater, & filius ſunt unū principium: negantur illæ ſunt duo principia ſpiritusſancti. Et conceditur, quòd non ſunt duo principia, neque duo ſpiratores. Quia in alijs ita commune; quòd ubi de aliquibus conceditur unitas negatur pluralitas, & econuerſo. Ideo dicitur concluſiue cum eccleſię determinatione: quòd pater, & filius ſunt unum principium ſpiritusſancti: non duo principia: & ſpirāt una ſpiratione: non duabus ſpirationibus.
¶ Circa prædicta articulo tertio occurrunt dubia. Primū dicit .n. btūs Aug. v. de trin. c. xiiij. Tres perſonæ ſunt unum principiū creaturæ: ſicut pater, & filius ſunt unum principiū ſpiritusſancti. Sed in illa propoſitione tres perſonę ſunt unum principium creaturæ: principium ſupponit eſſentialiter: ergo & hic ſupponit eſſentialiter. Pater, & filius ſunt unū principium ſpiritusſancti: quod eſt falsū. Sicut & illa: pater, & filius ſunt una eſſentia ſpirans: falſa eſt. Ad hoc dicitur: licet concedatur: ꝙ pater, & filius ſunt unum principiū ſpiritusſancti: ſicut conceditur: ꝙ ſunt unū principium creaturæ: tn̄ nō eſt omnino ſimile. Sed in hoc eſt differentia: quia .ſ. pater, & filius & ſpiritusſanctus ſunt unū principium naturale reſpectu creaturæ: quia ſunt natura diuina, quę eſt principium creaturæ: ſed pater, & filius nō ſic principiū naturale: ſed notionale, ut patebit. Ita ꝙ in prima principium eſt terminus eſſentialis ſupponens immediate pro eſſentia. Et eſt ſenſus: pater, & filius ſunt unum principium creaturę i. ſunt una eſſentia, quę eſt principium creaturæ. Sed in ſecunda principium eſt terminus non eſſentialis, & notionalis non ſupponēs immediate pro eſſentia, ſed pro perſona. Sic non conceduntur ſimili modo per omnia illæ duæ: pater, & filius ſunt unus creator: & pater, & filius ſunt unus ſpirator. Prima enim ualet: pater, & filius ſunt una eſſentia, quæ eſt principium creaturæ. Secunda uerò poteſt habere duos ſenſus. Primus: pater, & filius ſunt unum conſtitutum, quod uere ſpirat: & non eſt formaliter eſſentia licet realiter. Et ſic ſpirator ſupponit notionaliter: & nec eſſentialiter, nec perſonaliter. Alius eſt: pater, & filius ſunt una eſſentia diuina, quæ eſt principium elicitiuum ſpiritusſancti. Sed de illo non eſt ad propoſitum: quia hic ſit

Arti. 3.
Dub. 1.
K

Dub. 2. ſermo de principio productiuo. ¶ Secun
L dum dubium eſt. Actus ſunt ſuppoſitorū ſecundum philoſophum: ſed illud conſtitutum, de quo primo prædicatur ſpirare, non eſt formaliter ſuppoſitum, alias in diuinis eſſet quaternitas. ¶ Solutio, ꝙ illa auctoritas non inuenitur in philoſopho: ſed quod actus ſunt ſingulariū. Ita habetur .j. Metaphyſ. Omnes enim concedunt: ꝙ anima intelligit, appetit: Similiter intellectus intelligit: uoluntas uult: calor calefacit: quæ tamen nō ſunt ſuppoſita. Nunc autem illud conſtitutū eſt ſingulare: & ideo non repugnat ſibi ſpirare. ¶ Si quæritur. Si hoc conſtitutū ſpirat: cum tamen nō ſit formaliter ſuppoſitum: quare etiam non eſſentia ſpirat. Reſpondeo non ideo eſſentia non ſpirat: quia nō eſt formaliter ſuppoſitū. Sed quia ſpirans realiter diſtinguitur a ſpirato: ſicut generans a genito. Eſſentia autem a nullo in diuinis realiter di-
Dub. 3. ſtinguitur. ¶ Tertium dubium. dictum eſt
M prius diſt. v. q. j. ꝙ aliqua prædicata nulli conueniunt, niſi cui immediate conueniunt: ſicut generare, ſpirare. ſed ſpirare primo conuenit illi conſtituto: ergo male dicitur de patre, & filio. Reſpondetur. Sicut diſtingui cōuenit alicui quandoque ratione alicuius intrinſeci: ut ſupra patuit diſt. ij. q. j. & iij. & diſt. xj. q. ij. ſic & illa uocabula quandoq; mediate prædicantur ratione alicuius intrinſeci: Et quia pater eſt hoc conſtitutum: & ſimiliter filius: ergo de utroq; notionaliter prædicatur: ſed immediate ſolum de illo conſtituto formaliter prædicatur. Vnde non ſunt eodem modo ueræ illæ duæ. Deus ſpirat, & deus creat. Nam deus in prima ſupponit notionaliter pro illo cōſtituto: ſed in ſecunda eſſentialiter.
Dub. 4. ¶ Quartum dubium: quomodo poſſunt prædicta ſtare: ita ꝙ non ſint in diuinis quatuor perſonæ: ſi conceduntur eſſe in diuinis quatuor conſtituta. Reſpondet ſicut conceditur: ꝙ ſunt in diuinis quatuor relationes ad ſenſum infra tangendum diſt. xxvij. & xxviij. quæ non ſunt inter ſe realiter diſtinctę. & ex conſequenti non conſtituunt quatuor perſonas realiter diſtinctas. Ita concedi poſ-

Quō poteſt ſtare qd non ſint quatuor perſonæ in diuinis.

ſet: ꝙ ſunt ibi tres perſonæ, & unum cōſtitutum: de quo immediate prædicatur ſpirare: quód non formaliter: ſed idenctice, & realiter ſuppoſitum. eſt enim in patre & filio intranſitiue. Ferè conſimile dubium habetur diſt. xj. q. ij. B. ¶ Et error de Grego. qui diſt. xj. art. j. negans omnino perſonarum conſtitutionem tā quam repugnantem ſimplicitati diuinæ eſſentiæ, cuius tamen oppoſitum oſtenſum eſt diſt. viij. q. vij. & diſt. ix. q. ij. huius collect. & infra de perſonarum conſtitutione latius tangetur. dicit: ꝙ præter ſpirationē nō eſt in filio aliquid, quo diſtinguatur ipſe a ſpiritu ſancto. Quod utique dictum ſuum uerum eſt: & non contrariatur diuinę ſimplicitati. Sed ſicut ipſe ponit ſpirationem eſſe in filio, & eſſe filium: ita ponendū de filiatione, ꝙ eſt in filio intranſitiue: & eſt filius realiter, & eſſentialiter. Ita ſuo modo de conſtituto dici poteſt ſecundum communem opinionem. ¶ Nec conuenit ſpirationi actiuę conſtituere perſonam: ut infra habetur diſt. xxvj. q. iij. quia nō diſtinguit a qualibet alia perſona. Cum ergo diſtinctio ſuppoſitorum oritur ex diſtinctione reali conſtituentium: quia non ſunt niſi tres proprietates relatiuę realiter diſtinctę inter ſe: ergo ſolū erūt tres perſonæ formaliter: & ſecundum doc. tale conſtitutum, quod identificatur realiter patri, & filio: & ita non erit quaternitas in diuinis. ¶ Corollarie ſequitur: ꝙ in diuinis eſt aliquis terminus Coroll. non ſupponēs primo, & immediate pro eſſentia: nec pro perſona: nec pro relatione præciſe; ſed pro cōſtituto ex eſſentia, & relatione: quod nō eſt formaliter pſona: licet ſint realiter, & eſſentialiter duæ perſonæ. Vnde pro horum intellectu adduco diſtinctionem dñi Camera. q. v. cum inquit. Suppoſitio alicuius termini in diuinis eſt duplex. Quædam eſt ſuppoſitio mediata. Alia immediata. Vnde ille terminus ſupponit mediate ꝑ patre in diuinis, qui ſupponit pro patre: & tamen non conuertitur cum iſto termino pater: conuerſione regulata per hoc ſignum omnis res, quę eſt. Et ſic iſte terminus pater ſupponit pro eſſentia nō

immediatè. Et ſimiliter iſte terminus eſt ſentia pro patre: quia licet pater ſit eſſentia: & econtrario non tamen ſequtur: quæcunque res, quæ eſt pater eſt eſſentia, ergo quecunq; res, quæ eſt eſſentia: eſt pater: ut patet. Sed ille terminus ſupponit immediatè pro patre in diuinis, ſiue ꝓ perſona, quę producit, & nõ producitur: qui conuertitur conuerſione regulata per hoc ſignum omnis res, quæ eſt. nullus autẽ alius terminus ſupponit immediatè pro patre. Et ſic dicendum eſt de filio ſuo modo. & de ſpiritu ſancto, & de eſſẽtia &c. ❡ Ex iſtis inferri

Regulę. poſſunt aliquæ regulæ ſecundum eundẽ bene notando. ❡ Prima eſt. Nullus terminus perſonalis ſupponit imediatè pro eſſentia in diuinis: ſicut ſunt iſti termi

1 ni, pater, filius, & ſpirituſſanctus. Et patet clarè. ❡ Secunda. Nullus terminus eſſentialis ſupponit immediatè pro perſona in diuinis; ſicut iſti deitas, eſſentia,

3 ❡ Tertia. oĩs terminus eſſentialis ſupponit mediatè uel immediatè pro qualibet re in diuinis. Patet: qa iſte terminus eſsẽtia, uel deitas ſupponit ꝓ eſſẽtia imedia te: & ꝓ qual. pſona mediatè &c. ❡ Quar

4 ta. Nullus terminus pſonalis ſupponit ꝓ qualibet re in diuinis. Patet: quoniã iſte terminus pater non ſupponit pro filio: nec econtra. Nec ſpirituſſanctus pro patre: nec econtra &c. Tamẽ iſte terminus pater bene ſupponit mediatè pro re, quę eſt filius. ſ. pro eſſentia. ❡ Quinta. Licet

5 quilibet terminus perſonalis non collectiuus immediatè ſupponat pro perſona: mediatè pro eſſentia: tamen nullus talis ſupponit pro pluribus rebus in diuinis copulatiuè, nec etiam disiunctiuè. Patet: quoniam iſta copulatiua eſt falſa: pater eſt pater: & pater ẽ filius &c. Similiter iſta de copulato extremo eſt falſa: pater eſt pater, & filius. Et ſic pater nõ ſupponit collectiuè pro pluribus rebus: nec coniunctim: nec diuiſim &c.

6 ❡ Sexta eſt; ꝙ licet iſte terminus trinitas ſupponat immediatè; pro omnibus perſonis diuinis collectiuè: tamen pro nulla earum per ſe ſumpta ſupponit: nec mediatè, nec immediatè. Prima pars patet: quoniam hæc eſt uera: quæcunque res, quæ eſt trinitas, eſt pater, & filius, & ſpirituſſanctus: & econtra quæcunque res eſt pater, & filius, & ſpirituſſanctus, eſt trinitas: igitur. Secunda patet: quoniam nec trinitas eſt pater, nec ecõtra. ❡ Ex qua ſequitur ſeptima, ꝙ cũ aliquis terminus. ſ. trinitas, qui ſupponit ꝓ re in diuinis licet mediatè: tamẽ pro nulla perſona ſupponit mediatè, uel immediatè. Prima pars patet: quia hæc eſt uera. trinitas eſt eſſentia: ergo ſupponit ꝓ eſſentia: patet per diffinitionem ſuppoſitionis. Secunda pars patet, quoniam hæc non eſt uera: trinitas eſt perſona: nec econtra: ergo. &c. Hę regulæ ſumptæ ſunt ex dictis domini Camer. ubi ſupra. ❡ Per hoc ad Greg. cũ dicit doct. 7

falſo inniti fundamento de conſtitutis, & conſtitutiuis in diuinis, cum recitat opi. doc. dicitur negando aſſumptũ. Vnde ſicut ipſe defendit ſpirationem eſſe in patre intranſitiuè: ut patuit in dubio quarto: ita & doctor idem ſentit: ut clarè habetur diſt. xxvj. ubi doct. materiam de conſtitutione perſonarum latè proſequitur: Patuit de hoc etiam diſtin. viij, q. ix. quemadmodum. ſ. cum ſumma ſimplicitate, quæ in diuinis eſt: poſsit ſtare perſonarum conſtitutio: ut infra de perſonarum conſtitutione latius tangetur. P

❡ Ad ſecundum patuit: ꝙ illud conſtitutum non eſt perſona formaliter. Et ſatis patet euaſio, ꝙ ſecus eſt de perſonis, & illo conſtituto. Patuit enim ex prædictis diſtin. ix. q. ij. & alibi: ꝙ tot ſunt in diuinis perſonæ realiter diſtinctę: quot ſunt proprietates relatiuæ, ſeu conſtitutiuæ realiter diſtinctę. ſ. paternitas, quæ eſt in patre: filiatio, quæ eſt in filio: ſpiratio paſsiua in ſpiritu ſancto. Sed iſtud conſtitutum ex eſſentia, & proprietate actiua, eſt realiter pater: & eſt realiter filius: licet non formaliter: & ſpiratio actiua conuenit patri, & filio. ❡ Præterea reſpiciendo diffinitionem perſonæ: patet: ꝙ ſicut conſtituens non eſt formaliter perſona: ita nec illud conſtitutum quod eſt in patre, & filio intranſitiuè. Et capiendo conſtitutionem largè, ut infra patebit: poteſt dici, ꝙ ſpiratio actiua etiam eſt conſtitutiua patris: & ſimi-

liter filij: ad ſenſum infra tangendum. Hæc ſine temeraria aſſertione piè dicere placuit humili cũ ſubmiſſione. Nec ſequitur: ꝙ pater, & filius ſint una pſona: licet ẽt ſecundũ cõem loquẽdi modũ, ſint una cõis ſpiratio: uel habeãt cõem uim ſpiratiuã. Sed quicquid ſit de modo loquendi: fides habet, ꝙ pater, & filius uere ſpirant unica ſpiratione: & eis cõuenit ſpirare unica ſpiratione: non duabus ſpirationibus: & tamen non ſunt una perſona: ſed põt dici notionaliter unum principium ſpirandi &c. ¶ Ad aliud de ſpiratione tali, & tanta illius conſtituti: a ſpiritusancto ſicut patris a filio: aut patris a ſpiritusancto. Dicendũ, ꝙ uis eſt in termino diſtingui perſonaliter. Si eñi in diuinis diſtingui perſonaliter eſt diſtingui realiter: concedi poteſt: ꝙ illud conſtitutum ita diſtinguitur perſonaliter a ſpiritusancto, ſicut pater a filio: licet ipſum nõ ſit perſona formaliter: ſed ſolum realiter, & identice: quo mõ etiã proprietates perſonales, quæ non ſunt formaliter perſonę: inter ſe diſtinguuntur: ut ſumi poteſt ex ca. ſæpe allegato. dãnamus. Si uerò perſonaliter diſtingui eſt perſonarum pręciſè realiter diſtinctarum: ſic poſſet dici, ꝙ quia illud conſtitutum non eſt formaliter perſona: nõ diſtinguitur pſonaliter a ſpiritusancto: ſicut & filiatio (cum non ſit formaliter perſona) non diſtinguitur hoc modo pſonaliter a ſpiritusancto, aut paternitas à filio. Sed forte illa non eſt communis acceptio diſtinctionis perſonalis. Verũ quia hoc conſtitutum eſt pater, & eſt filius, quorum quilibet realiter, & perſonaliter diſtinguit a ſpiritusancto: ideo poteſt dici: ꝙ hoc conſtitutum diſtinguitur realiter, & perſonaliter a ſpiritusancto: licet non ſit formaliter perſona. Et eſt ſimile de proprietatibus perſonalibus quę realiter diſtinguuntur a perſona oppoſita: ſicut perſonæ ipſę quarum ſunt intranſitiuè. ¶ Ad aliud dici poteſt: ꝙ ſpiritusſanctus non eſt aliud ab iſto conſtituto: quia eſt eiuſdem eſſentiæ cũ eo. Nec eſt alius deus ab illo conſtituto: ſed eſt aliud conſtitutum: quia aliquod prædicatum notionale dicitur de tali conſtituto. ſ. ſpirare, quod non dicitur de ſpiritusancto. ¶ Eligat lector opi. quę magis placet. opinio Camer. non uidetur prorſus refutanda: ne oporteat ponere conſtitutum tale &c. & ita conſtituta in diuinis multiplicare.

QVAESTIO. II.

VTRVM pater, & filius ſpirent ſpiritumſanctũ inquantum ſunt unum, uel inquantum ſunt diſtincti. ¶ Quæſtio illa partim eſt realis: partim uerbalis. Principaliter enim quęrit de ueritate illarum propoſitionum: pater & filius ſpirant inquantum ſunt unum: inquantum ſunt diſtincti &c. An de uirtute ſermonis ſint concedendę. ¶ Sed primum pro articulo primo uideamus de re. Pro cuius intellectu primò notandum: ꝙ in diuinis ſunt eſſentia: relatio, perſona, & conſtitutum ex diuina eſſentia, & ſpiratione actiua ſecundum opi. doct. iam ſæpe tactam. Et quicquid eſt in deo: eſt formaliter ex natura rei: & omnino aliqđ iſtorum. Verum nomina, & conceptus, qui non ſunt deus: ſed ſingulariter deũ repręſentant: multa ſunt, quorum aliqua principaliter unum iſtorum ſignificant & aliud connotant ſecundum diuerſos modos conſiderandi ea. Et propter hoc poſſunt propoſitiones ex eis conſtitutę diuerſimodè ſe habere quoad ueritatem & falſitatem: ut ex dictis diſtin. v. & alibi ſatis patet. ¶ Secundò notandũ: ꝙ principium elicitiuum ſpiritusſancti eſt præciſè uoluntas diuina: quia eſt præciſè eſſentia diuina, quę eſt omnino ex natura rei diuina uoluntas. Intantum ꝙ ſi diuina uoluntas poſſet eſſe in una ſola perſona productiua, & non in duabus perſonis productiuis: ipſa poſſet eſſe principium ſpirandi ſpiritusſancti. de hoc ſupra diſtin. vlj q. j. & ij. Item diſt. l j. q. j. ¶ Tertiò notandum: ꝙ cum ſancti, & antiqui doctores dicunt, ꝙ pater, & filius ut concordi uoluntate ſe diligunt amore mutuo, iucundo, feruenti, & incentiuo: quem pater impendit filio: & filius eundem amorem rependit patri (ut Richar. loquitur) ſpirant ſpiritumſanctũ,

A

Arti. 1.

Nota. 1

Nota. 2

B

Nota. 3

C

qui eſt amor,& nexus utriuſque. Nō uolunt nec intendunt, ꝙ ſit ibi aliqua mutuitas amoris impenſi,& repenſi ſuperuenientis diſtincti qualiteꝛ cunque a diuina uoluntate, & a perſonis patris,& filij: ita ꝙ ſi per impoſſibile eſſent pater, & filius habentes bonitatem, & amorē eſſentialem communem omnibus alijs circumſcriptis non poſſent ſpirare ſpiritumſanctum. Sed intelligunt: ꝙ hoc ipſo: ꝙ pater diligit, filium producit ſpiritumſanctum: quod nihil aliud eſt, quàm ꝙ pater uirtute amoris,quo diligit filiū qui amor in nullo diſtinguitur ab amore cōmuni,qui eſt diuina eſſentia: producit ſpiritumſanctum. Sic filius diligendo patrem , uirtute amoris eiuſdem ſpirat ſpiritumſanctum. Et ſic non eſt ibi aliquis amor imaginabilis quaſi ſuperueniēs præter diuinam eſſentiam: quæ eſt amor perfectiſſimus, iucūdus, bonitas, ſapientia &c. Verum hoc nomē amor mutuus non importat præciſē amorem cōem,nec præciſe aliquam perſonā: uel relationem: nec aliquid quocunq; a prędictis ex parte rei diſtinctum, ſed importat amorem cōem , & diuinas perſonas ſe mutuo amore cōmuni diligentes. Et ſi non mutuò diligerent: nō eſſet amor iucundus feruens,& perfectus: quia niſi eſſet mutuus: non eſſet eſſentialis , nec infinitus. Et impoſſibile eſt ponere aliquem amorem,quo pater diligit filium, & econuerſo: niſi amorem cōem tribus: quo amore omnes tres perſonæ mutuò ſe diligunt. ¶ Si quæris. Cum ergo illo amore cōmuni,& eſſentiali diligant ſe filius,& ſpiritusſanctus: quare non producunt aliquam perſonam ſicut pater , & filius: quia diligunt ſe: producunt ſpiritumſanctum. Reſponſio: quia deus eſt hæc natura: hoc eſt, eſt una eſſentia : & tres perſonæ, & non plures: quod nobis innoteſcit per ſcripturam a deo reuelatam. Ideo uelle aſſignare rationem, ubi nulla eſt: niſi quia natura rei eſt talis : eſt fruſtra niti. Hæc de re. ¶ Quantum ad

Arti. 2. articulum ſecundum de modo loquendi, & ad quæſtionem eſt concluſio prima. Cōcl. 1. D Pater,& filius nec inquantū unū , nec inquantum diſtincti ſpirant. ſſ. accipiendo inquātum propriē, & reductiuē Patet manifeſtē exponendo eam. Quō. autem propoſitio reduplicatiua exponi debet: latē proſequitur doc, ſed quia eſt logicale: hic reſcinditur. ¶ Secunda concluſio. Cōcl. 2. Spirare primò conuenit alicui uni,& non primò conuenit diſtinctis. Probatur: quia ſpirare prædicatur per ſe primo modo de uno cōſtituto ex eſſentia diuina,& ſpiratione actiua: non autē ſic prędicatur de diſtinctis. Item ſpirare conuenit tali conſtituto omni alio circūſcripto.& nulli alij ipſo circūſcripto : ergo primò ei conuenit : non ſic autem alicui perſonæ. Et hoc uolunt ſancti,cū dicunt: pater,& filius ſpirant inquantū unum, & non inquantum diſtincti. Hoc etiam dicunt ad denotandum unitatē ſpirationis actiuę,& non pluralitatē: ut ſcilicet quamuis pater, & filius ſunt plures perſonæ: tamen ſpirant unica ſpiratione , & non pluribus . De quo ſupra diſtinct. xij. quæſt. j.

QVAESTIO. III.

VTRVM pater, & filius ſpirant omnino uniformiter ſpiritumſanctum. A Recitat doctor: & impugnat opin. Sco. diſt. xij. q. ij. qui tenet ꝙ inquantū eſt ex parte ſpirationis act° in ſe, & ex parte ſpirati eſt omnimoda uniformitas: ſed comparando actum ſpirandi ad perſonas , non eſt omnimoda uniformitas: ꝙ enim filius ſpirat hoc habet a patre, pater uerò a ſe. ¶ Notandū Arti. 1. Nota. 1 ergo breuiter pro articulo primo, ꝙ dictio uniformiter excludit ordinem. Et qa poteſt hic attendi duplex ordo. Vnus in perſonis producentibus, qui eſt ordo originis. Alius in ipſa productione, ſiue producendo, & ſecundum hoc uniformiter poteſt excludere hunc ordinem, uel utrunque. ¶ Pro ſecundo articulo ē Arti. 2. concluſio hæc prima. Cōcl. 1. Pater,& filius nō ſpirant uniformiter quantum ad ordinē B ꝑſonarū producentiū. Patet: qa inter ꝑſonas eſt ordo originis, quo pr̄ eſt prior filio: qa pr̄ genuit filiū: & nō ecōtrario. Itē ꝙ pater ſpirat hoc habet a ſe: ꝙ uerò filius ſpirat: habet a patre. ¶ Secunda Cōcl. 2

concluſio. Pater, & filius omnino uniformiter ſpirāt. ſ. p excluſionē ordinis i producendo: ita. ſ. q in nullo ſigno, uel inſtanti aut quocunq; imaginabili diſtincto a perſonis producentibus ſpirat pater: in quo non ſpiret filius. Pater: quia omnino habent illud unum ſpirandi principium. ſ. conſtitutum ex eſſentia, & ſpiratione actiua, cui primò conuenit ſpirare ſecundum doct. Nec impedit: q non habent hoc principium productiuum uniformiter. Puta: quia pr habet a ſe: filius a patre: quia poſſunt diuerſæ cauſæ ſimul concurrere ad productionem eiuſdem effectus: quarum una uirtutem cauſandi recipit ab alia. ¶ Poſſet tamen ad certum ſenſum illa concedi. Pater prius origine ſpirat, quā filius: ſic intelligēdo, q pater ſpirat a ſe: filius non a ſe. Non tamen pater ſpirat in aliquo ſigno, uel inſtanti naturæ, in quo non ſpirat filius: quia ſtat ordo prioritatis perſonarum inter ſe præciſe: ſine omni ordine in producendo: Si ergo per ſpirare prius origine nihil aliud intelligitur: niſi q pater ſpirans eſt prior origine. uel q pater a ſe habet ſpirare: filius uerò a patre: conceditur q pater prius origine ſpirat, quàm filius. De hoc ſupra diſt. ix. q. iij. ¶ Quantum ad articulum tertium: dubitatur circa prædicta.

Arti. 3. C Nam expreſſè in oppoſitum uidentur eſſe ſancti. Dicit enim Aug. q ſpiritusſanctus principaliter procedit a patre: ut habet magiſter in textu. Et Hieron. q ſpiritusſanctus procedit a patre per filium. Et idem dicunt Hil. & Rich. ſpiritusſanctus procedit a patre immediatè: a filio autem mediatè tantum: ergo ibi non eſt uniformitas. Ad hoc dicitur: q omnia illa dicta, & ſimilia nihil aliud uolunt a prædictis ſcilicet. Pater ſicut habet eſſe a ſe, & ponitur trinitatis principium: ita & ſpirare habet a ſe. Filius uerò ſicut genitus eſt a patre: ita habet ſpirare a patre. Pater ergo principaliter ſpirat: & non per alium: ideſt ſpirare habet a ſe: filius autem naſcendo accepit a patre. Aliæ interpretationes illorum dictorum ſecundum ſigna, uel inſtantia prioritatis: de quibus diſtinctio. ix. quæſtione. iij. patuit: non admittuntur.

DISTINCTIO. XLII.

EGIT Magiſter de proceſsionis ſpiritusſancti modo, & ordine: nunc de eius ad generationem uerbi cōparatione. Et eſt textus ſententia in ſubnotatis tribus cōcluſionibus compręhenſa. ¶ Prima concluſio. Spiritusſanctus non eſt natus: licet procedat de patris ſubſtantia: quia non procedit quomodo natus: ſed quomodo datus. ¶ Secunda concluſio. Donum ratione ſuæ productionis præciſè non procedit: ut ſimile ei, a quo procedit ſecundum naturam. Quod uerò naſcitur, ex ipſa natiuitate procedit: ut ſimile in natura: filius ergo naſcitur, & nō ſpiritusſanctus. ¶ Tertia. Licet ſpiritusſanctus dicatur ingenitus: ideſt non genitus: ſolus tamē pater dicitur ingenitus. i. a nullo productus. Vnde clarius ex textu.

QVAESTIO unica.

VTRVM generatio filij ſit ſpiratio. ¶ Tametſi circa queſtionis huius ſolutiones quis dicere poſſet illud pro ſe, quod allegat Holkot. q. x. determinationum. Dignè loqui de perſonis ſummis tranſcendit rationis: excedit ingenia; quid ſit gigni: qd proceſſus: me neſcire ſum profeſſus: cum tamen turpe ſit theologo non poſſe credendorum qualemcunque intellectum, & rationem dare: ut habet doctrina beati Petri in effectu. j. Pet. iij. Ideo humili cum ſubmiſsione, & ſine præiudicio ſententiæ ſanioris nititur doct. in hac quæſtione aperire poſſe tenus differentiam generationis, & ſpirationis. Hinc Camerac. q. viij. arti. ij. redarguit Greg. de inſufficientia: q ad eam rem diſcutiendam ſeſe non uult intromittere

A Difficile ē emanationē perſonarum explicare.

tere

tere, innitendo præciſe fidei. Ea propter idem doct. uolens explicare differentiam generationis, & ſpirationis, dicit: quod hæc explicatio fieri non poſſit niſi per hoc, quod generatio eſt ab uno tantum: ſpiratio autem a duobus. Item filius eſt ab uno ſolo, & non ſpiritusſanctus: & ſpiritusſanctus eſt a duobus, quorum unus, ſcilicet pater dat alteri (puta filio) quod ſpiritusſanctus procedat ab eo. Et ſic etiam poteſt explicari, quomodo ſpiritusſanctus procedit, ut datus: ſed non ut natus. Sed cum reuerentia tanti uiri, hoc uidetur petere principium, & imponere ut placet terminum. Stante enim ſuo quid nominis, quod imponit, & præmittit: hæc uadunt: ſed per hoc nō patet nodus quæſtionis.

Arti. 1. ¶ Itaque pro articulo primo quæſtionis.

B Notandum breuiter: quantum hic ſufficit, quod generatio ſumitur dupliciter. Large generatio eſt productio cuiuſcunque non de nihilo. Et iſto modo, quando productio eſt non de nihilo: ſi concurrit materia, & ſubiectum: neceſſe eſt ibi productio per informationem, & impreſſionem. Informationem materiæ, & impreſſionem formæ talis in diuinis nō habet locum. Aliter, & ſtricte accipitur generatio, ut eſt productio uiuentis a uiuente: qua uiuens ratione ſuæ productionis præciſe producitur, ut totaliter ſimile: & eiuſdē rationis cum producto: quantum ad omnia excepta ſola productione, & ſic generari paſſiue eſt naſci. ¶ Dicitur notanter: qua uiuens ratione ſuæ productionis &c. propter proceſſionem ſpiritusſancti, quæ non dicitur generatio: ſed proceſſio: quia licet ſpiritusſanctus ſit conſubſtantialis patri, & filio, & procedat de ſubſtantia patris (ad ſenſum ſupra tactum diſtinctio. v. quæſtio. ij.) quia tamen procedit ut datus, & non ut natus: ſeu ut imago patris: ideo eius proceſſio non dicitur generatio. De ratione enim imaginis præciſe eſt, quod ſit ſimilis ipſi, cuius eſt imago: alias non diceretur imago perfecta. Secus eſt de dono de cuius ratione non eſt: quod ſit ſimile donanti, uel obiecto amato, & dilecto.

Genera tio capi tur du- pliciter.

¶ Iſto præmiſſo poni poſſunt aliquæ generales propoſitiones. Prima. Paſſiua ſpiritusſancti proceſſio non eſt generatio: nec ſpiritusſanctus ad intra genitus eſt; ſed procedens. Prima pars patet ex notatis. Secunda ex fide, & ex ſymbolo Athanaſij. Non factus: nec creatus, nec genitus: ſed procedens. Prop. 1. C

¶ Secunda propoſitio. Paſſiua ſpiritusſancti proceſſio, & filij generatio, ac ipſarum diſtinctio, non eſt a nobis in uia perfecte cognoſcibilis. Patet auctoritate Eſaiæ. Generationem eius quis enarrabit. ca. liij. & ex uerbo pro ſe ſuperius allegato. faciunt ad id multa ſanctorum dicta, & fides catholica. Et ſic idem eſt de proceſſione: ſicut de generatione. Prop. 2

¶ Tertia propoſitio. Paſſiua ſpiritusſancti proceſſio, & filij generatio, ac ipſarum diſtinctio, eſt a uiatore aliquo modo intelligibilis. Hanc propoſitionem non aſſertiue: ſed recitatiue ſolum pono. Prop. 3

¶ Pro cuius intellectu, notandum primò. Licet ſecundum beatum Auguſtinum plene diſtinguere inter generationem uerbi, & proceſſionem ſpiritusſancti, non eſt poſſibile pro ſtatu illo: poſſumus tamen aliquo modo ex his, quæ ſunt in mente noſtra: ad concipiendum ea, quæ in deo ſunt aſſurgere: quamuis ſit magis diſſimilitudo.

D ¶ Notandum ergo, quod intellectus noſter intelligens aliquid intuitiue ſingulariter exiſtens: fingere poteſt aliquid ſimile illi intellecto: quod ſecundum unam opinionem habet tantum eſſe obiectiuum: & non ſubiectiuum: & ita non eſt ſimile realiter prius intuitiue intellecto: ſed ſolum in eſſe obiectiuo, ideſt intelligibili, & eſt quaſi imago ſimillima rei prius intellectæ: in eſſe tamen obiectiuo. in tantum, quod ſi intellectus haberet uim productiuam realem: ſicut habet uim fictiuam: illud productum uere eſſet eiuſdem rationis cum illo præintellecto: & imago ſimillima ei. Et ſi intellectus intelligens ſeipſum perfecte, & intuitiue de ſeipſo talem ima-

ginem produceret, tamquam de ſui eſ-
ſentia: uerè generaret ipſum: ſtrictiſſi-
mè accepta generatione. Secundũ aliã
opinionem, quæ ponit: ꝙ conceptus eſt
qualitas mẽtis: dicitur ꝙ ipſa intellectio
eſt quædam qualitas producta ab intelle
ctu: ſimillima quidem obiecto; non in
reali exiſtentia (quia eſt accidens ſpeci-
ficabile, & obiectum quandoq; ſubſtan-
tia materialis) ſed ſimillima repræſen-
tatiuę. Et ut magis accedatur ad propo
ſitum, dici poteſt, ꝙ intellectus intelli-
gens aliquid intuitiue: ſtatim producit
notitiam abſtractiuam ſimillimam obie
cto: quæ eſt etiam imago eius repræſen
tatiua: quæ ſi eſſet ſimilis realiter: ſicut
eſt ſimilis repræſentatiuè: iam uerè ge-
neraretur &c. ut ſupra. Voluntas autem
noſtra diligens obiectum, non habet hu
iuſmodi uim fictiuam, uel productiuam
alicuius ſimilis obiecto dilecto: ſed ha-
bet uim donatiuam, qua poteſt aliquid
ratione illius amoris donare dilecto. Et
ſi non ſit aliquid præexiſtens, quod poſ
ſit donare obiecto: producit (ſi poteſt)
aliquid donabile ipſi obiecto dilecto.
Quod quidem donabile (ratione, qua ẽ
donabile a uoluntate) non plus eſt ſimi
le, quàm diſſimile obiecto. Productum
ergo a uoluntate uirtute productionis,
qua produceretur uirtute amoris, ut do
num donabile dilecto: ex ui talis produ
ctionis non eſſet magis ſimile, ꝙ diſſimi
le. Fictum uerò, uel productum ab intel
lectu ex ui productionis, ſeu fictionis
huiuſmodi eſt ſimillimum obiecto co-
gnito: quia non poteſt intellectus fin-
gere niſi ſimillimum obiecto cognito
ad ſenſum expreſſum. ¶ Sic aliquo mo
do poſſumus conſiderare in diuinis. Nã
eſſentia diuina nõ ſolum eſt intellectus,
& uoluntas. ſed uetiſſime intellectio, &
uolitio: uerè ſeipſam intelligens & uo-
lens, & intelligendo ſeipſam perfectiſſi-
me; & infinite, eſt principium produ-
ctiuum alicuius ſimiliſſimi uerè, & reali-
ter ipſi patri intellecto: non tñ præintel
lecto ſicut in nobis. Et quia productum
oportet, ꝙ diſtinguatur a patre produ-
cente. Et quia ſimillimum non poteſt
diſtingui aliquo abſoluto: quia tunc nõ
eſſet ſimillimum: ideo oportet, ꝙ diſtin
guatur ipſamet productione. Eſt ergo
hæc productio uerè generatio: quia pro
ductio uiuentis, ſimillimum de uiuente:
& ita producens uerè eſt pater; & pro-
ductum uerè filius: nullo eſſentiali: ſed
ſola productione a patre diſtinctus. Ea-
dem etiam eſſentia uirtute uolitionis
(quę eſt tñ eadem formaliter cum eſſen
tia, intellectu, uoluntate, intellectione,
& uolitione) poteſt eſſe principiũ pro-
ducendi donum donabile obiecto dile-
cto, æqueperfectum, ſicut amor ipſe uir
tute cuius donatur. Quod quidem do-
num eo ipſo, ꝙ donum eſt, non eſt ſimi-
le: ſed quia producitur in eadem eſſen-
tia eſt ſimile. Et ideo illa productio non
eſt generatio ſtrictè accepta: quia non
ex hoc ipſo, ꝙ eſt donum productum, ẽ
uiuens de uiuente amato. Hæc produ-
ctio eſt ſpiratio, & productum eſt ſpiri-
tusſancti donum. ſ. patris, & filij. Quõ
autem ſit donum: & cui donetur: dicet
infra diſt. xviij. Hæc ſunt dicta ſine præ
iudicio ſententiæ melioris: quia ad inue
ſtigandum diſtinctionem inter genera-
tionem, & ſpirationem: & quare gene-
ratio non ſit ſpiratio: ſcio me totaliter
inſufficientem, ait doctor. ¶ Ex illis pro Arti. 2.
articulo ſecundo nunc ponendæ ſunt Cõcl. 1.
concluſiones. Prima concluſio etiam F
ſuperius partim habita. Spiratio ſpiritus
ſancti nõ eſt generatio filij. Patet: quia
illę productiones paſſiuę diſtinguuntur
ſicut ipſa producta: ſed perſonę produ-
ctæ realiter diſtinguuntur; ergo & illæ
productiones. Tenet cõſequentia: quia
per ſolas productiones perſonæ realiter
diſtinguuntur. ¶ Secunda concluſio. Cõcl. 2
Generatio, & ſpiratio actiuè ſumpta nõ
diſtinguuntur realiter: ſed accipiendo
generationem, & ſpirationem paſſiuè
ſic diſtinguuntur realiter. Patet quoad
primam partem: quia ſunt compatibiles
in eadem perſona, puta in patre. Nam
generatio actio, & ſpiratio actio ſunt
in perſona patris, & generatio actio, &
ſpiratio ſunt in perſona filij. Quæ-
cunque autem in diuinis ſunt compoſ-
ſibilia in eadem perſona: ſunt idem rea
liter: ſicut econuerſo: quæcunque non

ſunt compoſſibilia in eadem perſona diſtinguuntur realiter: ſicut generatio, & ſpiratio paſſiua: quia incompoſſibiles: ideo diſtinguunt, & diſtinguuntur realiter: licet non ſint oppoſitæ: ut ſupra dictum eſt. Secunda pars patet: quia filius. & ſpirituſſanctus realiter diſtinguũtur.

Cõ. 3. ¶ Tertia concluſio. Generatio, & ſpiratio paſſio diſtinguuntur realiter ſe ipſis. Probatio. Non enim præſupponunt aliquam diſtinctionem, ſine qua non poſſunt diſtingui: quia non principiorum elicitiuorum. Neque coexigũtur: quia non eſt inconueniens idem principium elicitiuum eſſe diſtinctarum productionum. q. ij. diſt. vij.

Arti. 3. Dub. 1. ¶ Pro articulo tertio eſt dubium. Nam uidetur: ꝙ ſpiratio

G paſſiua ſit generatio ſtrictiſſime accepta: nam licet non ſit de ratione doni in genere, ꝙ procedat, ut ſimile: eſt tamen de ratione huius doni inquantum hoc donum: ſcilicet inquantum donum productum in eadem natura infinita: quod procedat, ut ſimile: quia eiuſdem eſſentiæ, & ſic adhuc generatur. Reſpondet auctor: ꝙ non poteſt aſſignari ratio ſufficiens, quare productio ſpirituſſancti nõ ſit uera generatio pro ſtatu illo: ſed ſide credendum eſt, & tenendum: ꝙ etiam productio ſpirituſſancti, ut productio, non eſt generatio, ad quod adducta eſt aliqualis ſimilitudo ex creaturis: licet ualde tenuis, & diſſimilis. ualeat quantum poteſt.

Dub. 2. ¶ Secun-

H dum dubium. Nam dicit Boe. omnia in

Oĩa in diuinis ſũt idẽ. diuinis ſunt idem, ubi non obuiat relationis oppoſitio: ſed inter generationẽ, & ſpirationem nulla eſt oppoſitio: ergo. Ad hoc dicitur: ꝙ non tantum relationis oppoſitio inter correlatiua requiritur ad diſtinctionem realem in diuinis: ſed etiam relationum incompoſſibilitas in eadem perſona ſufficit ad diſtinctionem realem. Et ideo quia generatio, actio, & ſpiratio actiue ſumpta ſunt in eadem perſona: non diſtinguuntur realiter: ſed generatio, & ſpiratio paſſiue ſumpta non compatiuntur ſe in eadem perſona: quia impoſſibile eſt, ꝙ eadem perſona ſit generans, uel genita, & ſpirata: ideo generatio, & ſpiratio paſſiue ſumpta non compatiuntur ſe in eadem perſona: ideo generatio, & ſpiratio paſſiue ſumpta realiter diſtinguuntur. Et ſecundum hoc intelligẽda eſt auctoritas Boetij cum dicit. Omnia in diuinis ſunt idem, ubi non obuiat relationis oppoſitio. Addendum eſt: uel relationum incompoſſibilitas.

DISTINCTIO. XIIII.

SVPRA magiſter, egit de perſonarum emanatione adintra: nũc ſpecialiter de proceſſione ſpirituſſancti adextra. Non autem de miſſione filij ſaltem principaliter: quia eius miſſio incarnatio eſt: de qua in. iij. Hoc ergo facit in quinque diſtinctionibus. Et hoc tripliciter. ſ. quo ad principium a quo in diſtin. præſenti. & xv. Quo ad modum in diſtin. xvj. & xvij. Quoad proprietatem, in diſtin. xviij. Quo ad principium, a quo dupliciter. ſ. diſtinctũ, quod eſt pater, & filius. Indiſtinctum, quod eſt ipſemet ſpirituſſanctus. Modus ſimiliter duplex eſt. Viſibilis: diſtinctio. xvj. Proprietas uero eſt: quia procedit ut donum: diſtin. xviij. ¶ Sententia literæ his complectitur concluſionibus. Prima. Spirituſſanctus a patre, & filio dupliciter procedit: ſcilicet proceſſione ęterna, & proceſſione temporali, pro creaturæ, cui ſanctificatiue illabitur gratificatione. ¶ Secunda concluſio. Spirituſſancti temporalis proceſſio eſt eius miſſio, qua mittitur non tantum in dono creato gratiæ: ſed in ſeipſo. ¶ Tertia concluſio. Spiritumſanctum non dant uiri ſancti auctoritatiue: ſed miniſterialiter, & impetratiue.

Vide latius in textu.

QVAESTIO. I.

A VTRUM ſpirituiſancto cōpetat duplex proceſsio: temporalis, ſcilicet & æterna. Articulus primus certas habet ſuppoſitiones. Secundus ſubiunget
Arti. 1. concluſiones. ¶ Quantum ad primum
Nota. 1 conſiderandum eſt, ꝙ difficultas huius quæſtionis, & duarum ſequentium queſtionum magis in terminis conſiſtit, ꝙ̄ in re: ideo primo de re. Secundò de modo loquendi tractandum. Supponitur itaque primò, ꝙ quælibet perſona diuina eſt cauſa efficiens, & finalis cuiuslibet creaturæ: quia opera trinitatis ad extra ſunt indiuiſa. Secundò, duæ ſunt perſonæ producentes, pater, & filius: duæ productę, filius, & ſpirituſſanctus. Tertiò, quęlibet perſona poteſt eſſe cauſa gratiæ gratis datę, & gratum facientis in creatura rationali. Quartò ſolus filius incarnatus eſt, & non alia perſona diuina. Quintò: quęlibet perſona parata eſſe poteſt ad faciendum, quicquid ab ea rationabiliter petit creatura rationalis. Omnia iſta manifeſta ſunt, & conceſſa ab omni catholico: & patent partim
Nota. 2 ex dictis. ¶ Secūdò notandum: ꝙ pro
B cedere (ſecundum uſum ſanctorum) dicit aliquid, uel aliqua prædictorum: unde proceſsio quandoque accipitur pro productione paſsiua unius perſonę ab altera. & hęc proceſsio dicitur proceſſio ęterna. Et hęc proceſsio ęterna, & productio paſsiua idem ſunt. Aliquando accipitur, ut imperat talem productionem: & connotat perſonam procedētem, ut de nouo exiſtentem in creatura rationali ſecundum modum aliquem determinatum infra dicendum. Et hæc dicitur proceſsio temporalis. ¶ Et ſi eſſet modus loquendi ſanctorum: ꝙ procedere importaret productionem perſonę ab alia, & nouam exiſtentiam in creatura: non propter nouitatem dei, ſed creaturę: concedendum eſſet, ꝙ ſpirituſſanctus procederet temporaliter, quandocunque creatura crearetur. Sicut modo dicitur temporaliter procedere: quia datur creaturę rationali ad ipſam ſanctificandam. Eſt ergo proceſsio ęterna: productio ad intra. Proceſsio uerò temporalis eſt productio perſonæ ad intra, & noua exiſtentia eius in creatura rationali ſecundum modum determinatum. Ex quo patet: ꝙ licet pater eſt de nouo in creatura rationali, quam ſanctificat: quia non uenit ſpirituſſanctus, aut filius ad ſanctificandum creaturam ſine patre: tamen pater non procedit tēporaliter: quia non producitur ad intra. Supponitur etiam, quod ſupra dictū eſt de abſtractis connotatiuis. q iij. prolo. pro quo ſupponunt: quia ſecundum aliquos non ſupponunt pro una ſola re: ſed ſimul pro omnibus, quę ſignificant. Sic creatio nō ſupponit pro aliquo uno: ſed ſimul pro deo, & creatura de nouo producta: ſecundū alios ſupponunt pro eiſdem, pro quibus concreta, & cętera connotant, & ſic creatio eſſet deus creans, & actio actiuè agens: paſsio paſsiuè patiens. Connotaret tamen creatio actiuè creaturam productam. Creatio uerò paſsiuè ſupponit pro creatura connotando creatorem. ¶ Tertiò conſide- Nota. 3
randum: ꝙ quidam ſolent ſic notificare C
proceſsionem temporalem. Proceſsio Proceſſio tēporalis eſt illapſus quidā.
temporalis eſt illapſus quidam, quo perſona ęternaliter procedens, uel producta illabitur menti creatę per ſua dona: aut ſubſtantiam ſuę perſonę adſiſtendo ſibi ſpecialiſsimę ad actum bonum meritorium exequendum. ¶ Dicitur primò eſt illapſus. Eſt autem illapſus intima pręſentialitas cum pręſidētia eius, quod illabitur: & perfecta cognitione omniū quę ſunt in illo illapſo: ut dicetur lib. ij. diſtin. viij. q. ij. Et quamuis omni creaturę maximè intimus ſit deus: dicitur tamen ſpecialiter tunc illabi menti humanæ, cum ei præſidet ipſam ſpecialiter regendo: ac ei influendo unde meritorie poſsit agere, ac digna fieri uita ęterna: quomodo non adſiſtit menti creaturę rationalis ſe a deo auertenti: ac obicem (ne illabatur deus) per mortale peccatum ponenti. ¶ Quod ſequitur: quo perſona ęternaliter producta &c. innuit ꝙ proceſsio tēporalis pręſupponit ęternam:

nam: ita ꝙ duo includit: ſcilicet proceſ-
ſionem eternam adintra: & nouum mo
dum exiſtendi in aliqua rationali creatu
ra adextra. ¶ Ex quo ſequitur: ꝙ pro-
Corol. ceſſio dicit aliquid notionale, & aliqd
eſſentiale. Notionale quantum ad con
ditionem perſonæ procedentis. Eſſen-
tiale quātum ad illabi menti rationali.
Ideoque nec eſt purum eſſentiale: nec
purum notionale: ſed eſſentiale conno
tans notionale. ¶ Quòd uerò ſequitur.
Per ſua dona; aut ſubſtantiam ſuę perſo
nę; innuit perſonam procedentis dupli
citer adſiſtere menti rationali. ſ. in do-
no formaliter. Donum enim datum
creaturæ, charitas. ſ. & ſapientia, forma
liter inheret ei: quibus mens ipſa for-
maliter deum cognoſcit, & amat. In ſe
uerò effectiue, cum noſtrum diligere & D
cognoſcere ipſe efficit. ¶ Et quia dona
creaturæ data dantur principaliter, ut
reuocetur ad principiū ſuum, unde exi
uit per creationem. Reducitur autem
rationalis creatura ad deum per actio-
Dupli- cia do- na intel lectus, & affe- ctus. nes intellectus, & uoluntatis. Ideo du
plicia ſunt dona, in quibus procedere di
citur perſona diuina temporaliter, ſci-
licet dona intellectus, & affectus. Et
quamuis non illabitur una perſona ſine
alia: ſed ſimul omnes tres mentem ra-
tionalem ſanctificando inhabitant: ſe-
cundum illud Ioann. xiiij. Si quis dili-
git me ſermonem meum ſeruabit. & pa
ter meus diliget eum: & ad eum ueniе-
mus: & mãſionem apud eum faciemus.
Quia tñ dona, quæ pertinent ad illumi
nationem intellectus appropriantur fi-
lio, qui adintra procedit per modum in
tellectus. unde & uerbum eſt patris: ideo
in eis ſpecialiter dicitur ꝓcedere filius.
Ideo orauit ſapiens Sapien. ix. Mitte
domine ſapientiam de cęlis ſanctis tuis:
& de ſede magnitudinis tuę: ut mecum
ſit, & mecum laboret: ut ſciam, quid
acceptum ſit coram te omni tempo-
re. Et dona uoluntatis, quibus recti-
ficatur affectus, appropriantur ſpiri-
tuiſancto procedenti per modum amo
ris: Ideo in eis dicitur procedere ſpi-
ritusſanctus: iuxta illud ad Roman. v.
Charitas dei diffuſa eſt in cordibus no-
ſtris per ſpiritumſanctum, qui datus eſt
nobis. ¶ Mittitur enim tunc unicui-
que perſona diuina: cum a quoque co-
gnoſcitur, atque percipitur quantum
cognoſci, & percipi poteſt. Ait Augu.
iiij. de trinit. Et quia in dono appro-
priato magis cognoſcitur perſona, quã
non appropriato: ideo in illo magis di-
citur mitti illa perſona cui donum ip-
ſum appropriatur. Et Richar. Miſſio
eſt perſonę emanantis per effectum ſibi
appropriatum manifeſtatio. ¶ Quòd
uerò additur ultimò ſpecialiſſime adſi
ſtēdo ad bonum meritorium: innuitur,
quòd non in quibuslibet donis proce-
dit filius, aut ſpiritusſanctus: non enim
in donis naturalibus tantum: nec gra-
tis datis tantum: ſed in dono gratum
faciente, quod eſt charitas: quo dono
(ut Auguſt. ait. v. de trinit.) nihil eſt
excellentius. ¶ Et quia charitas appro
priatur ſpirituiſancto, ut dictum eſt: ſi-
ne qua nulla perſona procedit tempo-
raliter: ideoque proceſſio tempora-
lis ſpirituiſancto appropriatur. ¶ Et
etiam quia proceſſio temporalis ui-
detur eſſe quædam liberalis donatio per
modum muneris liberi, & glorioſi: ideo
ſpirituiſancto appropriatur, qui proce- Coroll.
dit per modum doni. ¶ Ex quo hoc ſe-
quitur: quod non in quolibet dono in-
tellectus dicitur procedere filius, aut
ſpiritusſanctus. Patet: quia non pro-
ceſſit in dono prophetiæ collato Cay-
phæ. de quo Ioannes. xi. quia tali do-
no non fuit ſanctificatus, neque deo
charus. Mittitur autem in dono ue-
ræ ſapientiæ, quæ includit charita-
tem: quæ ſapientia eſt cum amore no-
titia. de qua Sapien. j. Sapientia non
habitat in corpore ſubdito peccatis.
¶ Secundò ſequitur: ꝙ ad eas crea-
turas neque procedit, neque mittitur
filius aut ſpiritusſanctus: quas non ſan-
ctificant neque ſanctificatas inhabitãt:
ut fuere nubes, columba, linguæ igneæ.
Et ſic patet quid proceſſione tempora-
li accipiendum ſit. ¶ Pro articulo ſe-
cundo, & quantum ad modum loquen Arti. 2.
di eſt concluſio prima. Tenendo pri- Cōcl. 1.
mum modum loquendi de abſtractis: nō E

eſt concedendum de uirtute ſermonis:
ꝙ ſpiritusſancti ſit duplex proceſsio: uel
ꝙ ſpiritusſancti ſunt duæ proceſsiones.
Patet: quia ſecundum hunc modum lo
quendi proceſsio temporalis ſpiritusſan
cti non eſt res una: quia neque res abſo-
luta: nec res reſpectiua: quia nec relatio
realis: nec rationis. Si ergo proceſsio
temporalis non eſt res aliqua una: ergo
cum proceſsione æterna non conſtituit
Cõcl. 2. dualitatis numerum. ¶ Secunda conclu
ſio, tenendo ſecundum modũ loquẽdi:
non ſunt duę proceſsiones ſpiritusſan-
cti. Probatur: quia ſic proceſsio ſpiri-
tusſancti, eſt ſpiritusſanctus procedens:
non ſunt autem duo ſpiritusſancti proce
Cõcl. 3. dentes. ¶ Tertia concluſio: ſecundum
intentionem ſanctorum eſt duplex pro-
ceſsio .i. ſpiritusſanctus dupliciter proce
dit ęternaliter, ſcilicet & temporaliter.
Unde notandum eſt: quód quando duo
denominatiua ſic ſe habent: ꝙ unum de
nominare poteſt alio non denominãte:
tunc ſecundum conſuetudinem loquen
di conceditur pluralitas pṛędicari de ab
ſtractis illorum denominantium: licet il-
la abſtracta non importent rem unam
tantum: ſed res plures. Sic in propoſito
procedere æternaliter denominat. ſſ.
quando non denominat temporaliter
procedere: & ſic conceditur, ꝙ eſt du-
plex proceſsio ſpiritusſancti: ſiue ꝙ duę
ſunt proceſsiones. ſſ. per quas tamen ni-
hil aliud intelligendum eſt, niſi ꝙ ſpiri-
tusſanctus dupliciter procedit: ſcilicet tẽ
poraliter, & ęternaliter. Et ſecundum
eundem intellectum concedi poteſt: ꝙ
utraque proceſsio eſt realis. De æterna
manifeſtum eſt. De temporali patet:
quia ſicut conceditur, quód ſpiritusſan
ctus realiter procedit ex tempore: ita cõ
cedi poteſt, ꝙ proceſsio temporalis eſt
realis. Quia nihil aliud eſt proceſsionẽ
ſpiritusſancti eſſe realem: quàm. ſſ. reali-
ter procedere: ſicut deus realiter creat:
realiter denominatur. Et ita creatio
dei eſt realis: & dominium eſt reale: ut
dicetur infra. Non tamen propter hoc
proceſsio temporalis eſt aliqua res rela-
tiua, uel abſoluta deo ſuperaddita: ſicut
nec creatio. Nec reſpectus rationis: quia
operatio intellectus nihil facit ad hoc,
ut ſit creatio. Importat autem proceſ
ſio temporalis nouum modum exiſtẽdi
ſpiritumſanctũ in creatura rationali &c.
Et quia nomen proceſsio temporalis im
portat creaturam, quam non importat
proceſsio æterna: concedunt multi, ꝙ
proceſsio temporalis realiter diſtingui-
tur ab ęterna. Quod utique uerum eſt,
ſi proceſsio tẽporalis ſupponit pro om-
nibus, quæ ſignificat. i. pro ſpirituſancto
producto, & creatura, in qua de nouo
exiſtit ſecundum determinatum modũ.
Hoc totum autem differt realiter a ſpi-
rituſancto, qui eſt proceſsio æterna.
¶ Pro articulo tertio moueri poſſent du Arti. 3.
bia: ſcilicet an de uirtute ſermonis poſ- F
ſit concedi, ꝙ duplex eſt proceſsio ſpi-
ritusſancti. Item an proceſsio tempo-
ralis ſit realis. Et ſi ſic: an res abſoluta,
uel relatiua. Item an temporalis proceſ
ſio differt ab æterna. Sed ſtudioſus le-
ctor hęc omnia in dictis pro concluſio-
ne tertia clarè inueniet. Ideo hic reſcin
duntur: quia plana ſunt.

QVAESTIO. II.

VTRVM Spiritusſanctus A
detur in propria perſona,
uel tantum ſecundum ſua
dona. Tribus articulis ſo-
lito more terminabitur quę-
ſtio. ¶ Pro articulo primo notandum Arti. 1.
eſt: quód differentia eſt inter illos ter- Nota. F
minos, proceſsio, miſsio, datio. Pro-
ceſsio eſt in plus, quàm miſsio. Et miſ
ſio in plus: nec minus datio, ideſt pro-
ceſsio eſt ſuperius ad ly miſsio: & miſsio
nec eſt ſuperius, nec inferius ad ly datio.
Primum patet: quia omnis perſona,
quæ mittitur procedit: ſed non econuer
ſo. Aliqua enim perſona procedit, ſci
licet proceſsione æterna: & tamen non
mittitur: licet miſsibilis ſit, ideſt mitti
poſſet. Unde perſona miſſa ab ęterno
procedit: & tamen non ab ęterno mittitur.
Secundum patet: quia non omne, quod
procedit, datur: filius. n. ab æterno pro-

cedit: & tamen nō ab æterno datus eſt & aliquid datur, quod non procedit: ſci-

Nota. 2 licet dona ſpirituſſancti. ¶ Secundō no-

B tandum: φ illud dicitur dari alicui: quan-

Quō aliquid dī dari. do poteſt illo uti ad agendum ſicut placet: ſicut aliquis ſeipſum dicitur dare alicui: quando offert ſeipſum illi ad faciendum, quod illi placet. Illud uerò dicitur dari in ſe: quod ſic datur in poteſtatem alterius omni alio dono circumſcripto. Et per oppoſitum poteſt notificari dari in alio, uel ſimul in ſe, & in alio. Clarius illud proſequitur doct. di. xviij. ubi uult in effectu, φ ſpirituſſanctus datur ſoli creaturæ rationali, & in ſe, & in donis ſuis, quod ſic in effectu deducit. Res dicitur alicui dari in ſe: cum in alterius dominium, uel quaſi dominium transfertur: ita φ illa alius uti poteſt, ut libet ad agendum: hoc modo etiā mos habet hominum, ut alter alteri ſe dare dicat: cum adhoc ſe offert, φ paratus eſt alterius parere uoluntati: faciturque, quæcunq; alter rationabiliter ab eo fieri optabit. Cum ergo ſpirituſſanctus illapſu ſuo ſanctificatiuo hominem per gratiā inhabitando, paratus eſt ipſum iuuare in omni actione meritoria: & tādem eum in beatitudine ſublimare: dicitur quodammodo uoluntati hominis obtemperare. Stat enim ad oſtium, & pulſat: ſi quis aperit, ingreditur: & nunquam manum ſuam ſubtrahit. Sic ergo hominē acceptā per gratiam: & in actione meritoria modo ſingulari cum iuuando dicitur ſe homini dare. Poſſent ad hoc aliquo modo aptari exempla Ioſue. x. quādo ſol ſtetit in cælo ad nutum hominis, ita ut nec antea, nec poſtea longior dies fuerit. Exod. xxxij. cum ait: dominus Moy. Dimitte me, ut iraſcatur furor meus cōtra eos & deleam eos &c. Cum autem ſpirituſſanctus ſic ſeſe homini dat ueluti donum increatum: ſemper infundit etiam gratiam gratum facientem donum creatum, quo anima ornatur, & in dei ſponſam adoptatur.

¶ Quantum ad articulum ſecundum eſt

Arti. 2. Cōcl. 1. concluſio prima. Spirituſſanctus datur in ſe ſiue in perſona propria. Pro-

C batur: quia ſpirituſſanctus poteſt eſſe paratus facere, quicquid creatura aliqua rationalis rationabiliter uellet fieri, & hoc faciendo dat ſe creaturæ rationali. Ex notabili præmiſſo, poteſt etiam ſe ſic dare rationali creaturæ, ſi nullum donū creatum daret tali creaturæ: ergo poteſt ſic ſe dare omni dono creato circumſcripto. Vnde ait. Ego ſto ad oſtium, & pulſo. ¶ Secunda concluſio. Spiri- Cōcl. 2.

tuſſanctus datur in donis ſuis. Probatur: quia ſpirituſſanctus non datur in ſe, niſi ad ſanctificandum rationalem creaturam. Hāc autem non ſanctificat ſine donis ſuis: ut infra dicetur diſtinct. xvij. ¶ Item ſpiritumſanctum dari in donis ſuis, eſt ipſum dare dona ſua pro ſanctificatione rationalis creaturæ. Ambō illi modi tanguntur in hoc uerbo angeli. Spirituſſanctus ſuperueniet in te, quo ad primum: & uirtus altiſſimi obumbrabit tibi, quo ad ſecundum: quod eſt datio doni. Item ad Roma. v. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritumſanctum &c. ¶ Tertia concluſio. Cōcl. 3

Spirituſſanctus non datur in dono creato, niſi in dono charitatis. Patet: quia ſecundum uſum loquendi ſanctorū non dicitur dari alicui: niſi quem per ſpecialem acceptationem inhabitat tanquam dignum uita æterna. Sed nullus ſic acceptatur: niſi in quo eſt gratia gratum faciens: quæ eſt ſola charitas. Ideo ſolū datum in charitate tamquam in dono creato. ¶ Quantum ad articulum ter- Arti. 3.

tium. Cum deus ſit ubique per eſſentiā: Dub. 1.

præſentiam: & potentiam: ut pulchre de- D

ducit doct. diſt. xxxvij. quando dicitur Cū deus

de nouo alicui dari. Ad id breuiter re- ſit ubiq;

ſpondetur: ſuppoſito quid nominis dare, p eſſen-

uel dari: & φ deus dicitur tripliciter eſſe tiā, præ

in aliquo generaliter: & ſimiliter ſpecia- ſentiam

liter: per gratiam informantem: ſpecia- & poten

lem acceptationem: & hypoſtaticam tiam.

unionem: ut deducitur infra loco allegato. Dicitur tamen in propoſito ſtante lege, dari ſiue datus rationali creaturæ: tunc quando eam inhabitat gratuitè per donum charitatis. Et quia dūtaxat bonos ſic inhabitat, quos ad uitā acceptat, & non malos, ideo illis ſolū dicitur dari: & tunc dari: quando tale

donum infundit. & abundantius dari quando maiorem cōfert gratiam. ¶ Corollarie ſequitur ſecundum hunc modum loquendi. Deus eſt tantum in bonis, & non in malis: eo quòd ſolum tales per gratiam inhabitat. De hoc infra dicetur diſtinctio. xvij.

Dub. 2. E ¶ Secundum dubium: in quibus donis datur ſpiritusſanctus: & quare magis in aliquibus donis, quàm in alijs, cum omnia, quę habet homo, dona dei ſint. Ad hoc dubium dicitur primò poſt notata in tertio notabili quæſtionis præcedentis de illapſu ſanctificatiuo: ꝙ ſpiritusſanctus dicitur dari in donis, uel cum donis ſuis: quamuis abſolutè ſine eis poſſit dari. Nec datur alicui niſi rationali creaturę, quam acceptat ad uitam, & ſanctificat. Nec etiam aliquem acceptat, uel ſanctificat lege ſtante ſine gratię gratum facientis datione. Quo ad aliud uerò dico: ſi ad hoc eſſet modus loquendi ſanctorum: ita bene poſſet dici, & cōcedi ſpiritusſanctum dari in ſapientia, uel in fide, uel in ſpe ſicut in charitate: ſed hoc non eſt uſitatum apud ſanctos. ſimiliter non dicitur dari, quamuis conferat alicui poteſtatem faciendi miracula ſine charitate, uel gratia: quamuis hoc poſſet dici: ſi ſancti ſic uterentur.

Dub. 3. F ¶ Tertium dubium: contra primam concluſionem, quæ uidetur innuere, quòd ſpiritusſanctꝰ poſſit dari ſine dono creato: quia in ſe (ut dicit concluſio) impoſſibile eſt tranſire de contradictorio in contradictorium ſine mutatione: ſed ſi ſpiritusſanctus primò non datur: poſtea datur: ſit tranſitus, & eſt mutatio: non in ſpiritusſancto: ergo in aliquo dono creato de nouo dato. De hoc dubio patebit infra diſtinctio. xvij. quęſtio. j. & diſtinctio. xxx. quęſtio. ij. latius examinatur: ideo hic omittitur reſponſio: licet Grego. ipſum proſequatur pręſenti diſtinctio. quæſtio. j. articulo j.

Dub. 4. ¶ Quartum dubium. Fruſtra ſit per plura, quod poſſet fieri per pauciora: ſed ſufficeret homini ad uitam donorum collatio: ergo fruſtra datur ſpiritusſanctus in ſe. Reſpondetur: deus multa agit per plura, quæ poſſet facere per pauciora: ſi uellet: & licet illud dictum commune habet ueritatem in cauſis naturalibus, & in cauſis uoluntarijs creatis: quæ debent ſubeſſe cauſę primę: ſed non in deo auctore naturę, cuius cauſa uoluntas, & bonitas.

DISTINCTIO. XV.

OSTENDIT Spiritumſanctum mitti a patre, & filio adextra: hic oſtendit, ꝙ etiam a ſeipſo mittatur. Et poteſt textus ſummariū ex ſubnotatis colligi concluſionibus. ¶ Prima. Spiritusſanctus nedum a patre, & filio: ſed & a ſeipſo temporaliter mittitur. ¶ Secunda concluſio. Pater mittit, non mittitur: quia non producitur: ſed ſpiritusſanctus ſeipſum mittit, & mittitur: quia æternaliter a patre, & filio ſpiratur: & rationali creaturæ gratuitè donatur. ¶ Tertia concluſio. Semel tantum uiſibiliter: frequenter autem inuiſibiliter mittitur filius: è regione ſemel inuiſibiliter: pluries uiſibiliter miſſus legitur ſpiritusſanctus.

QVAESTIO. unica.

VTRVM quælibet perſona poſſit mittere, & mitti. A Differūt mittere, mitti.

¶ Solutio quæſtionis ſtat in quid nominis terminorum. Vnde mitti eſt perſonam aliquam ab alia productam, per nouam ſuam exiſtentiam in aliqua creatura rationali ſecundum determinatum modū exiſtendi in ea manifeſtari produci. ¶ Mittere eſt perſonam aliquam productam per nouam exiſtentiam in aliqua creatura rationali ſecundum determinatum modum exiſtendi manifeſtare produci.

Coro. 1 ¶ Ex quo ſequitur primò, ꝙ mitti dicit proceſſionem temporalem, connotando æternam.

Coro. 2 ¶ Secundò ſequitur, ꝙ duę ſolum perſonę mittuntur: quia tātum duæ perſonæ producuntur. & licet cum mittitur filius, aut ſpiritusſanctus et

ueniat pater: & nouo modo exiſtat in creatura rationali &c. ſecundum illud Ioan.xiiij. Ad eum ueniemus pater.l. ego filius:tñ pater non mittitur: quia
Coro.3 non eſt perſona producta. ¶ Tertiò ſeq tur:quia mittere non importat productionem mittentis:ſed perſonę miſſę:ſit
Coro.4 lv mitti. ¶ Quartò ſequitur:ꝙ perſona mittit ſeipſam. Patet: quia perſona producta poteſt de nouo exiſtere in creatura rationali, ſecundum nouum modum exiſtendi in ea: & in ea aliquid operari unde manifeſtetur. Sic ſpirituſſanctus nouo modo exiſtens in apoſtolis,& pro ducendo ſonum, & ignem ſuper capita apoſtolorum:manifeſtauit ſuam præſen
Coro.5 tiam:ſeipſum miſit.¶ Quintò ſequitur: ꝙ mittere eſt cõe tribus perſonis,ſed mitti non:quia tantum duæ ſunt perſonæ
Coro.6 productæ.¶ Sextò ſequitur:ꝙ mittere, & mitti important reſpectum eundem realem.ſ.productionem paſſiuam perſonæ miſſæ:& nullum reſpectum rationis: quia conſideratio intellectus noſtri,nihil operatur in huiuſmodi miſſionibus. Omnium horum dictorum ratio eſt impoſitio,& uſus terminorum:qui colligiẗ ex modo loquendi magiſtri, & ſancto-
Prop.1. rum. ¶ Ex his poſſunt formari aliquæ propoſitiones. Prima. Cum perſona diuina taliter procedit: quælibet perſona eam mittit. Probatur:quia perſonã procedentem quęlibet diuina perſona creaturæ nouo modo unit,ſiue manifeſtat: ergo quęlibet mittit. Tenet conſequentia ex quid nominis mittere. Antecedens patet: quia unire, uel manifeſtare eſt operatio quædam adextra: ſed iſta ẽ cõis cuilibet perſonę, & toti trinitati.
Coroll. ¶ Corollarium. Mittere non eſt dictio notionalis:ſed omnibus tribus perſonis
Prop.2 communis patet. ¶ Secunda propoſitio. Mitti non conuenit patri. Patet quia mitti eſt perſonam productam creaturæ dati: ſed pater non eſt perſona producta. Et patet auctoritate Auguſt.iij.de trinita. Si etiam pater uiſibilis mundo apparuiſſet: non niſi abſurdiſſimè a filio, uel ſpiritu ſancto diceretur mitti.
Coroll. ¶ Corollarium. Mitti ſolum duabus perſonis conuenit:ſcilicet productis. ¶ Sed diceres contra præmiſſa: mitti includit produci: ergo mittere adintra includit producere,ſed nõ quælibet perſona producit adintra:ergo non quælibet mittit. Prima conſequentia tenet:quia mitti,& mittere habent ſe ut actiuum, & paſſiuum;ſed quicquid actiuũ ſignificat actiue: hoc idem paſſiuum ſignificat paſſiuè. ¶ Ad hoc dicendum eſt: ꝙ mittere includit producere:non quidem quantũ ad perſonam mittẽtẽ:ſed eo modo,quo mittit. Nunc autem mitti ab aliquo, non eſt produci ab aliquo: ſed eſt illud, quod productum eſt manifeſtare ab illo: ſic mittere eſt perſonam productam manifeſtare. Iterum quod uerbum actiuum principaliter ſignificat actiuè: hoc paſſiuum ſignificat paſſiuè. Si tamen aliquid connotat uerbum actiuum cum ſignificato principali:hoc eodem modo connotatur per uerbum paſſiuũ: ut ſi a paſſiuum ſignificaret librum ſcriptum ligari. b actiuum ſignificaret, non librum ſcribere,& ligare:ſed librum ſcriptũ ligare.

DISTINCTIO.XVI.

IN Diſtinctione illa, & ſequenti agit magiſter de temporali ſpirituſſancti miſſione quantum ad modum uiſibilem, & inuiſibilem. De modo uiſibili diſtinctione pręſenti pertractat: uolens has concluſiones ſubnotatas.

¶ Prima. Spirituſſanctus uiſibiliter mittidicitur:in ſigni alicuius uiſibilis(quod inuiſibilem ſpirituſſancti miſſionem repręſentat) ſenſibili oſtenſione: licet in ſui natura nullatenus oculo corporali uideatur. ¶ Secunda concluſio. Filius ſecundum carnem,in qua miſſus eſt:minor eſt patre, & ſpiritu ſancto: ſed ſpirituſſanctus non dicitur minor patre: cũ in ſubiecta creatura ſibi hypoſtaticè nõ unita uiſibiliter apparuit. ¶ Tertia concluſio. Filius, quia carnem, in qua apparuit aſſumpſit in unitatem ſuppoſiti: & ideo uerè dicitur homo per idioam-

tum communicationem: non ſic ſpirituſſanctus in igne, uel columba aut alio ſenſibili ſigno deſignatus populo.

QVAESTIO. unica.

Arti. 1. Nota. 1 Vtrū perſona diuina uiſibiliter mittat.

VTRVM perſona diuina uiſibiliter mittatur. Tribus articulis more conſueto, quæſtio conſummabitur. ¶ Primò ergo pro articulo primo notandum, ꝙ eſt duplex ſpiritusſancti proceſſio: æterna, ſcilicet & temporalis ad ſenſum expreſſum diſtinctio. xiiij. queſt. j. Aeterna eſt ſpirituſſancti a patre, & filio tanquam ab uno ſpirādi principio æterna ſpiratio. Temporalis uerò notificata eſt ibidem. Et eſt breuiter productio perſonæ adintra: & gratuita eius exiſtentia in creatura rationali. Et eſt duplex ſumendo pro eodem miſſionem temporalem, & proceſſionem temporalem, ſcilicet uiſibilis, & inuiſibilis. Viſibilis eſt apparitio aliquarū rerum corporalium circa creaturam rationalem humanam miſſionem inuiſibilem diuinæ perſonę eidem creaturę factam repręſentans. ¶ Dicitur apparitio rerum corporaliū, id eſt ſenſibilium. Aliter enim non poſſet eſſe uiſibilis diuina perſona. ¶ Dicitur circa creaturam rationalem: quia non fit miſſio niſi ad ſanctificationem creaturę ut dictū eſt diſt. xiiij. hęc autem ſolius creaturæ rationalis eſt. ¶ Dicitur repręſentans &c. ubi tāgitur cauſa finalis miſſionis uiſibilis. Inuiſibilis uerò ſpirituſſancti miſſio eſt hominis per gratiam gratum facientem adoptatio ſine ſigni alicuius ſenſibilis oſtenſione: quando ſcilicet ſpirituſſanctus per gratiam: quam inuiſibiter animę infundit: eam illapſu ſanctificatiuo acceptat ad uitam: & in filium regni ac hæredem dei adoptat. Talis modi inuiſibilis gratię collatio, & hominis per gratiam adoptatio dicitur miſſio inuiſibilis. ¶ Quomodo autem, & ad quē ſenſum hę miſſiones ſpirituſſancti (uiſibilis. ſ. quę fit ſigno uiſibili: quod tamen non eſt ſpirituſſanctus, & inuiſibilis quę fit occultè, & ſine ſigno ſenſibili) dicantur duę: ſumi poteſt ex dictis in diſtinct. xiiij. q. j. ¶ Secundò notandum, quòd miſſio uiſibilis quandoque fit per realē aſſumptionem naturę creatę uiſibilis in unitatem perſonæ. Hęc miſſio eſt in ij. incarnatio: de qua lib. iij. Alio modo fit ſine tali aſſumptione, & de illa eſt quæſtio. ¶ Tertiò notandum: ꝙ in huiuſmodi ſignorum ſenſibilium apparitione ſeu inuiſibilis ſpirituſſancti miſſione, non ſemper ſignificatur inuiſibilis miſſio tūc fieri primò, dum apparent res corporales: ſed ſimpliciter tunc fieri, aut prius facta fuiſſe, & adhuc permanere. Vnde dum uiſa eſt columba de cęlo deſcendere, & ſuper chriſtum manere. Matth. iij. non tunc primò recepit chriſtus gratiam: neque gratię augmentum: quā ſecundum omnem plenitudinem habuit ab inſtanti conceptionis ſuę. Suo modo apoſtoli in die pentecoſtes, dum ſuper capita eorum apparuit ignis, iam ante habuerunt gratiam: licet tunc receperint gratiæ augmentum. ¶ Quartò notandum: ꝙ chriſtus tantum ſemel uiſibiliter miſſus eſt in incarnatione ſua, qua non ſolum apparuit: ſed humanam naturam in unitatem ſuppoſiti nunquā derelinquendam aſſumpſit: unde uere factus eſt homo. Spirituſſanctus autem in quadruplici ſpecie uiſibiliter miſſus eſt: ſcilicet in ſpecie columbæ ſuper chriſtū baptizatum apparente in iordane. Mat. iij. In ſpecie nubis lucidę: in transfiguratione. Matth. xvij. In ſpecie flatus ſufflante chriſto reſurgente, & dicente. Accipite ſpiritumſanctum: quorum remiſeritis peccata. Ioann. xx. In ſpecie ignis, ſiue linguę igneę: in die pentecoſtes. Actuum. ij. ¶ In his autem quatuor ſpeciebus miſſus eſt: ut figuraretur effectus aliquis ſpecialis per ſpiritumſanctum cauſatus in receptiuo. ¶ In ſpecie quidem columbæ: columbina chriſti ſignificabatur ſimplicitas, atque humilitas. In ſpecie nubis lucidæ: elucidanda ueritas. In ſpecie ignis: feruida charitas. In figura linguarum, docentium prędicatorum integritas. In

Nota. 2 B

Nota. 3

Nota. 4

S. S. in quadruplici ſpecie.

ſpecie flatus, affectus uiuacitas. Flatus namque de interiori uitę principio procedit ſignumque eſt inexiſtentis uitę. ¶ Quinto notandum, quod huiuſmodi uiſibiles miſsiones ſpiritusſancti tantum in noua lege factę ſunt chriſto, diſcipulis, ac credentibus: & non in ueteri lege: licet in illa uiſiones multæ, & apparitiones patribus, ac populo legum tur factę: ut nubes protegens filios Iſrael in deſerto a calore ſolis: atque ignis lucens eis per noctem. ut habetur Exodi. xiij. Illa tamen non apparuerunt ad repræſentandum ſpiritum ſanctum inuiſibiliter miſſum per donum charitatis: ſed ad alios effectus. ¶ Rationes autem aſsignari poſſunt: quia non decuit ſignum plenitudinis gratię exhiberi uiſibiliter ante tēpus plenitudinis gratię: quod ad Chriſti aduentum incepit: ut uult apoſt. ad Gal. iiij. Chriſto uero adueniente, miſſus eſt ſpiritusſanctus uiſibiliter chriſto, & apoſtolis. Chriſto non in inſtanti conceptionis, quo recepit ſpiritusſancti plenitudinem; ſed, dum iam ſe manifeſtare tricesimo ætatis ſuæ anno incepiſſet. Et apoſtolis, dum ſtatim mittendi erant ad afferendum miniſterialiter ſalutem mundo. Cuius rationem aſſignat *Durandus* in ſuo primo diſtinctio. xvj. Nam miſsio uiſibilis fit principaliter ad ſignificandum plenitudinem gratię chriſti in eo, cui fit. & hoc ſecundum, quod poteſt in alios redundare. ¶ Gratia chriſti in cæteros redundabat tripliciter. Effectiue principaliter inquantum deus: ſed ſic ad eum non fit miſsio, ſed magis ſic mittit: meritorie inquantum homo, & miniſterialiter. Meritorie redundabat in ſacramentorum collationibus, quibus efficaciam meruit: ideo in baptiſmate (ubi tactu ſanctisſimæ ſuæ carnis aquis uim contulit regeneratiuam: ut dicit Beda) miſſus eſt ad eum ſpiritusſanctus in ſpecie columbæ: quod eſt animal fęcundum. In ſua prædicatione redundabat gratia miniſterialiter: quia per eam hominum corda ad gratiam diſponebantur: ideo tunc miſſus fuit ſpiritusſanctus in ſpecie nubis lucidę, cuius eſt lucem receptam ſpargere: quo modo prędicatores doctrinam. ¶ Ab apoſtolis autem gratia ſolum redundabat miniſterialiter, & hoc uel per ſacramentorum adminiſtrationem: uel uerbi prędicationem. Propter primum fuit miſſus ad eos ſpiritusſanctus in ſpecie flatus, quando dominus (dicens. Accipite ſpiritumſanctum: quorum remiſeritis peccata remittuntur eis) commiſit eis diſpenſationem ſacramenti pœnitentiæ: quod eſt magis neceſſarium ſacramentum poſt baptiſmum. & cæt. Flatus nihil eſt eius, qui flat, uel ſpirat. Et in ſacramentorum collatione miniſteriali: nihil ex miniſtri bonitate, uel malitia contrahit effectus ſacramenti. Propter ſecundum miſſus eſt in die pentecoſtes in ſpecie linguarum ignitarum, ut eſſent profluí uerbis, & feruidi charitate: atque ad ſuam, & aliorum ſalutem zeloſi. ¶ Pro articulo ſecundo eſt concluſio una. Miſsio uiſibilis ſpiritusſancti, quæ inuiſibilem eius miſsionem gratuitam repræſentat: facta eſt dumtaxat, in noua lege, Chriſto apoſtolis, & credentibus. Patet ex euangelio, & actibus apoſtolorum Matth. tertio. Actuum ſecundo. Gal. quarto. Et quamuis apparitiones factæ ſint patribus in ueteri teſtamento: non tamen principaliter ad ſignificandum ſpiritusſancti miſsionem inuiſibilem: ſed ad alia ſignificanda: ut de igne in monte Oreb: & de cornuta facie Moyſi. ¶ Pro articulo tertio dubitatur: an iſta ſigna puta columba, ignis, fuerint uere res, uel apparitiones tantum. Dicitur, quod fuerunt uere res: ſed an tales, quales apparuerunt, ideſt an columba uiuens; an res habens ſimilia accidentia, & apparentiam columbæ: dubium eſt. utrumque eſſe potuit, & hoc fuit quod dño placuit. In illis autem rebus uiſibilibus inuiſibile mitti dicitur nō in ſe: ſed in aliquo inſtituto ad ipſum ſignificandum, propter aliquas eius naturales proprietates. Licet ergo angelo

[Margin notes: Nota. 5 — C — D — Gratia Chri in cæteris redūdabat tripliciter. — Arti. 2. Cōclu. — B — Arti. 3. Dub. 1. — F]

rum miniſterio factæ fuerint res illæ: non tamen ſignificabant angelum: ſed perſonam ſpiritusſancti. Et cum non fuerint aſſumptæ ad agendum aliquid (ſicut humanitas Chriſti, quę fuit hypoſtaticè aſſumpta: non ſic res illæ uiſibiles) ſed ad indicandum ſolum: non oportuit, quòd durarent diutius, quàm habebant explere ſuum officium: ita ſentit ſanctus Thom. j. ij. quęſtio. xliiij. artic. vij. ❡ Secundum dubium. Ex quo
Dub. 2. G uiſibilis ſpiritusſancti miſſio, inuiſibilem miſſionem repręſentat: & non datur niſi ad repręſentationem miſſionis inuiſibilis nunc, uel prius factæ, & adhuc exiſtentis: ergo cui non eſt facta miſſio uiſibilis: nec eſt facta inuiſibilis: nec poteſt dari ratio, cur non omnibus, qui bus datur ſpiritusſanctus inuiſibiliter: ſiue in noua, ſiue in ueteri lege etiam datur uiſibiliter. Ad hoc dicitur negando conſequentiam. Credimus enim firmiter multis in ueteri, & noua lege inuiſibiliter datum ſpiritumſanctum. Negatur etiam: quòd non ſit ratio diuerſitatis. Nam non eſt de neceſſitate inuiſibilis miſſionis: ut ſemper manifeſtetur per aliquod ſignum uiſibile exterius: ſed ſicut dicitur. j. Corinth. xij. Manifeſtatio ſpiritus datur alicui ad utilitatem, ſcilicet eccleſiæ: quę quidem utilitas eſt, ut per huiuſmodi uiſibilia ſigna fides confirmetur, & propagetur. Quod quidem principaliter factũ eſt per Chriſtum, & per apoſtolos: ſecundum illud Hebr. ij. Cum initium accepiſſet enarrari per dominum ab eis, qui audierunt, in nos confirmata eſt. Et ideo ſpecialiter debuit fieri miſſio uiſibilis ſpiritusſancti ad chriſtum, & ad apoſtolos, & ad aliquos primitiuos ſanctos, in quibus quodammodo eccleſia fundabatur. Ita tamen, quòd uiſibilis miſſio facta ad chriſtum, demonſtraret miſſionem inuiſibilem: non tunc, ſed in principio ſuę conceptionis ad eum factam.

DISTINCTIO. XVII.

IN Diſtinctione præſenti magiſter agit de modo miſſionis ſpiritusſancti inuiſibilis. Et poteſt ſententia litteræ his concluſionibus ſummari. ❡ Prima concluſio. Tunc ſpiritusſanctus dari, uel mitti dicitur nobis: cum nos facit diligere deum, & proximum: per quod manemus in deo, & deus in nobis. ❡ Secunda concluſio. Spiritusſanctus charitas eſt: & amor, quo nos diligimus deum. Quod ſi intelligitur formaliter: non tenetur. Si effectiuè uerum eſt: quia ipſe infundit habitũ charitatis. Si intelligitur de charitate increata: ad ſalutem, & ad diligendũ deum ſimpliciter neceſſarias iterum ſaluari poteſt. ❡ Tertia concluſio. Charitas augeri dicitur: tametſi ſpiritusſanctus in ſe nec augetur, nec minuitur. Vide latius in textu.

QVAESTIO. I.

VTRVM præter Spiritum ſanctum neceſſe ſit ponere charitatem abſolutam creatam animam formaliter informantem ad hoc, ꝙ ſit chara deo, & accepta. ❡ In iſta quæſtione recitatur, & impugnatur a doctore opinio Petri Aureoli tenentis tria. A
Primò, ꝙ eſt aliqua forma creata: quę ex natura rei de neceſſitate cadit ſub complacentia dei, per quam anima (cui inhæret) gratificatur: ut ſit deo chara, accepta, & dilecta. Secundò, quòd talis forma non profluit ex diuina acceptatione in animam. Patet quia anima nõ eſt accepta niſi per illam formam, & ita illa forma præſupponitur acceptioni eius. Tertiò dicit: hæc forma eſt quædam dei habitualis dilectio: quæ a deo animæ infunditur: nec ex puris naturalibus habetur. ❡ In tribus articulis ſtabit deciſio quęſtionis. In notabilium poſitione: concluſionum aſſertione, &

Arti. 1. Nota. 1 Aliſ eſſe deo gratā, & acceptam quid ē.

dubiorū expeditione. ¶ Quātum ad primum notandum ꝙ per animam eſſe gratam, charam, uel acceptam deo (quod pro eodem habetur) nihil aliud intelligo: niſi eam eſſe in tali ſtatu: in quo (niſi per mortale peccatum, delinquat) deus uult ei dare uitam ęternam. Exemplum eſt de paruulo baptizato, cuius anima eſt in tali ſtatu: ꝙ niſi poſtea peccet mortaliter: deus dabit ſibi uitā ęternam. Secus eſt de eo ante baptiſmum, & etiam de actu exiſtenti in peccato mortali: quia ſiue poſtea tales peccent mortaliter, ſiue non: niſi baptizentur aliquo baptiſmo, uel agant pęnitentiā: non habebunt uitam ęternam.

Nota. 2 B Cōplacētia dei reſpectu creaturæ ē duplex.

¶ Secundō notandum: ꝙ complacentia dei reſpectu creaturæ eſt duplex: quędam generalis: quędam ſpecialis. Generalis eſt uoluntas diuina, qua uult poſſe eſſe bona, quæcunq; eſſe poſſunt. Et hęc cōplacentia eſt reſpectu omnium exiſtentiū, & poſſibilium. Illo modo complacētia dei ſupponit pro uoluntate diuina, quæ eſt eſſentia diuina: connotando creaturam omnē, quę eſt, uel poteſt eſſe bona & perfecta. Complacentia ſpecialis eſt triplex. Prima eſt reſpectu omnium exiſtentium & futurorum: quæ nihil aliud eſt niſi diuinū uelle: quo uult aliqua poſſibilia eſſe uel futura eſſe bona. Et ſic poſſet in nullo alio a ſe cōplacere: quia poſſet uelle nihil a ſe eſſe, uel futurum eſſe. Secunda complacentia ſpecialior eſt reſpectu nobilioris obiecti, & eſt uelle aliquid eſſe perfectius alio. Et ſic maior ē complacentia reſpectu ſubſtantię: quàm accidentis, & magis complacet in materia rationali, quàm irrationali. Tertia complacentia ſpecialiſſima eſt reſpectu alicuius perficiendi, ſecundum maximū, ſeu perfectiſſimum genus perfectionū accidentalium. Et eſt diuinū uelle, quo uult creaturę rationali non ponenti obicem, conferre maximam perfectionem accidentalem ſecundum genus, quæ eſt beatitudo ſiue uita ęterna. ¶ Et hoc idem intelligitur per eſſe acceptum: eſſe charum, uel eſſe dilectum deo, ſcilicet uelle diuinum, quo uult talem beatificare, ſi manſerit in ſtatu tali: non ponens obicem per peccatum. Et illo modo omnis paruulus poſt baptiſmum priuſquā actualiter peccet, eſt acceptus deo: quia tali uult (ſi non impediet per ſequens peccatum mortaliter) dare uitā ęternam. Non autem ſic eſt acceptus deo ante baptiſmum: quia illū non uult beatificare, ſi manſerit in ſtatu illo ſine baptiſmo.

Arti. 2. Cōcl. 1. C

¶ Pro articulo ſecundo eſt concluſio prima. De potentia dei abſoluta aliquis poteſt eſſe acceptus deo, & charus, ſine omni forma ſibi inhærente loquēdo de acceptatione ſpecialiſſimæ complacentiæ; de qua tantum ad propoſitum. Probatur: quia ſine tali forma inhęrente poteſt quis habere actum meritorium. Probatur: quia deus contingenter acceptat actum quemcunque acceptat ad uitam ęternam: ergo poteſt quēcunque actum moraliter bonum ſic acceptare. Valet ad propoſitum Gerſon lect. j. de uita ſpirituali animæ. Itē actus diligendi deum pręcedens talem formā; & actus diligendi ſequens ſunt eiuſdem rationis: ergo ſicut ſecundum: ita primū poteſt acceptare ad uitā æternam. ¶ Itē ille poteſt eſſe charus deo, qui eſt in ſtatu, in quo deus (ſi non impedierit culpabiliter) poteſt ſibi dare uitam ęternam: ſed deus poſſet ſi uellet alicui in puris naturalibus (id eſt non habenti illam formam) dare beatitudinem: cū actus beatificus non dependet eſſentialiter ab illa forma, ergo deus poſſet ordinare: quòd talis beatificaretur: niſi per peccatum impediret, & ſic eſſet charus deo. ¶ Item ad hoc, ꝙ aliquis ſit oditus a deo: nō requiritur aliquis habitus, uel forma: ergo nec ad hoc, ꝙ ſit charus. Tenet conſequentia: quia ſicut oppoſitum in oppoſito: ſic propoſitum in propoſito. Antecedens patet de eo, qui mortaliter peccauit peccato omiſſionis: hic eſt oditus a deo: quia ordinatus ad pęnam, niſi pœnituerit: & tamen ibi nullus eſt habitus uitioſus: quia non proceſſit actus eius generatiuus. Et ſi peccauit actu poſitiuo: non oportet, quòd ab uno actu generaretur habitus: ergo &c.

Cōcl. 2. D

¶ Secunda concluſio. Nullus poteſt eſſe charus, & acceptus deo ad uitam ęter-

Nullus pōt eſſe charus Deo ad uitam æternam de lege ordinaria.

nam de lege ordinata: non habendo in ſe qualitatem aliquam infuſam, quæ ſit charitas, uel gratia. Hæc concluſio naturali ratione probari non poteſt: quia non poteſt concludi ratione naturali, quòd ſit aliquis habitus infuſus. Poteſt tamen oſtendi multiplici auctoritate ſcripturæ, & ſanctorum: ut etiam infra habetur diſtinctio. iiij. queſt. j. quarti. de uirtutibus infuſis in baptiſmo, Et ſufficit auctoritas una apoſtoli. j. Cor. xiij. Si linguis hominum loquar, & angelorum: charitatem antem non habeā: factus ſum uelut æs ſonans, aut cymbalum tinniens &c. Ex qua clare habetur, ꝙ uirtutes, & dona quæcunque ſpiritusſancti non ſufficiunt ad uitam, ſine charitate, & gratia, quæ pro eodem habeo ut diſt. xxvj. ſecundi habetur. Nec ē euadere dicendo, ꝙ apoſtolus loquitur de charitate increata. Patet. n., ꝙ apoſt. loquitur de uirtute charitatis, & eius ad cæteras uirtutes pręcellentia: cum inquit. Nunc autem manēt fides, ſpes, charitas &c. maior horum charitas.

¶ Præterea etſi proteruiens uellet adducere dictum magiſtri: poſſent ex conſequenti impugnari omnia dicta doctorum, & ſanctorum de cæteris uirtutibus: fide ſcilicet & ſpe, ſicut de charitate: ut hæc latius proſequitur dominus Cameracen. quæſtio. ix. artic. ij. primi.

Cōcl. 3. E ¶ Tertia concluſio. Quæcunque forma ſupernaturali in anima poſita, poteſt deus eam non acceptare ad uitam ęternam. Probatur quia quacunque forma poſita non neceſſitatur deus ad producendum aliud, ſine quo illa forma poteſt ſtare, & conſeruari: ergo poſito illo habitu poteſt deus non beatificare. ¶ Item quamcunque formam poteſt deus producere, & conſeruare ad tempus ſine alia, poteſt conſeruare perpetuò ſine illa. ¶ Item poteſt illam formam annihilare cum anima, cui inhæret. ¶ Item quis dubitat: quin Enoch, & Heliam poſſet perpetuo in paradiſo conſeruare abſque beatifica uiſione, & fruitione qui tamen creduntur habere gratiam. Ex quo ſequitur: quòd deus quemcunque beatificat: mere contingenter liberè. & miſericorditer beatificat ex gratia ſua: non ex quacunque forma, uel dono collato: niſi quòd deus miſericorditer ordinauit, ꝙ habens tale donum mereatur uitam æternam.

F ¶ Et hoc dictum maximè recedit ab errore Pelagij: qui poſuit, quòd deus neceſſitatur habenti actum moraliter bonum dare uitam æternam: & non ex gratia ſua: ita quòd ſi non daret: eſſet iniuſtus. Opinio autem recitata ponit: licet deus non neceſſitetur per actum naturaliter elicitum: quantumcunque moraliter bonum ad conferendum uitam æternam: tamen neceſſitatur a forma ſupernaturali per eum infuſa. Reſponſio autem hic dicit: quòd deus nulla forma: nec naturali, nec ſupernaturali neceſſitatur ad uitam ęternam: ſed ſicut liberè, & contingenter infundit gratiam ex ſua benignitate: ita conceſſa quacunque forma: adhuc liberè, & miſericorditer de ſua gratia dat uitam ſempiternam: & ſemper (ſine ſui iniuſtitia) poſſet non conferre: ipſe enim eſt, cui nullus dicere poteſt: cur ita facis, & quęcunque facere poteſt, faciendo iuſta ſunt: & iuſtè ſic ea facit.

Error pelagij

¶ Et eſt conſiderandum: quòd in prefatis dictis cum ſit ſermo de gratia, & charitate: ſumuntur illa nomina abſolutè, ut ſupponunt pro qualitate certa: non connotando quamcunque gratificationem uel animę ad uitam acceptionem: nam accipiendo ea connotatiuè, uerum eſſet dicere. Quicunque habet in ſe charitatem, aut gratiam eſt acceptus ad uitam: patet ex connotato termini.

Arti. 3. Dub. 1. G ¶ Pro articulo tertio. eſt dubium primum. Cum non poſſet fieri tranſitus de contradictorio in contradictoriū ſine mutatione, & aliquis nunc eſt acceptus deo, qui prius non fuit acceptus: & non eſt mutatio aliqua in illo nunc accepto: ergo erit neceſſariò in deo: quod eſt impoſſibile. Ad iſtud dubium reſpondet doctor in ſecundo quęſtione ultima iuxta finem, oſtendens, ꝙ illud cōe dictum (tranſitus de contradictorio in contradictorium non fit ſine aliqua mutatione) habet inſtantiam. Si

hec motus, nec tempus, nec mutatio eſſet: ſed ſolus deus creans unum angelũ: tunc hec iam eſt uera. Angelus creatur, & prius non fuit uera. Sic deus poſſet accipere angelum: & poſt eundem deacceptare ſine omni demerito ſui, uel alterius: & ſine omni mutatione actuali: ſed non ſine omni mutatione potentiali, ſaltem in alio: quia ſi fuiſſet aliqua ſucceſſio in angelo, uel in alio: tunc ambo extrema unius contradictionis non poſſent uni parti illius ſucceſſionis coexiſtere: ſed neceſſariò unum extremum coexiſteret uni parti ſucceſſionis, & aliud extremum alteri parti: & tunc angelus uerè eſſet mutatus in ſe, uel in alio. Eandem mentem habet doctor diſtin. xiij. quæſt. ij. ubi clarè dicit. Tranſitum quãque poſſe fieri propter ſolam temporis mutationem: uel actualiter, & de facto ſi tempus eſſet: uel ſi tempus non eſſet: nec motus: nec mutatio: tunc foret talis tranſitus de cõtradictorio in cõtradictorium propter tranſitum temporis poſſibilem: quia ſi tempus eſſet unum contradictorium, ueriſicaretur in una parte temporis: & aliud in alia parte temporis. ¶ Itaque ad dubium iſtud poſt doct. & alios reſpondetur, ꝙ mutatio, quę requiritur ad tranſitum contradictoriorum: aliquãdo fit in aliquo extremo contradictionis ad bonum intellectum: ut cum aliquid fit de non calido calidum. Aliquando in aliquo extrinſeco: ut aliquis eſt alicui dexter, & poſtea non dexter: non propter mutationem ſui: ſed alterius. Item ſi ad preces alicuius ſancti deus animabus in purgatorio remittit pęnam. Aliquando in ſolo tempore: ut ſi ſtatuitur, ꝙ florenus nunc ualens. xxviij. ſolidos poſt menſem ualet. xxx. tunc florenus nũc non ualet. xxx. & poſt menſem ualet. xxx. propter ſolum temporis lapſum: de hoc. infra in. iiij. diſtinctio. xiiij. queſtio. j. G. Per hoc ad oppoſitum dicitur: quòd quolibet illorum modorum poteſt hic fieri mutatio: quia poteſt deus ordinare, quòd habens aliquẽ actum moraliter uirtuoſum habebit uitam æternam. Vel quòd exiſtens in tali tempore, uel loco habeat uitam ęternam. Et omnibus his modis fit mutatio non autem propter hoc oportet ponere aliquam formã deum neceſſitantem: nec oportet ponere obiectum aliquod diſtinctum a deo immutabile, & æternum, ad ſaluandum immutabilitatem actus diuini: ſicut patet de creatione. Deus uult non creare, & non prius, ſeu prius non uoluit, ſine mutatione actus in deo.

> Coroll. Poſſibile eſt cõtradictoria ſucceſſiuè uerificari abſq; motu locali.

¶ Ex illo ſequitur ꝙ poſſibile eſt contradictoria ſucceſſiuè uerificari abſque motu locali: uel rei alicuius nouę poſitione, ſeu deſtructione rei præexiſtentis. Et addit Grego. diſtin. xiiij. quæſt. j. ac Cameracen. queſt. ix. arti. ij. cuius uerificationis lapſus temporis nõ ſit in cauſa: quamuis ſine lapſu temporis actuali, uel potentiali contingere nõ poſſit: alias enim contradictoria eſſent ſimul uera. Poteſt ergo aliquis eſſe gratus deo modo prædicto ſine mutatione locali, & ſine nouę qualitatis acquiſitione, uel deperditione pręexiſtentis. Cuius uerificationis lapſus tẽporis non eſt in cauſa ſecundum Greg. ubi ſupra quamuis ſine temporis lapſu actuali, uel poſſibili illud contingere non poſſit: ut habet doctor. ſupra queſt. ij. diſtin. xiiij. & loco prææallegato in ſecundo. quæſt. ultima iuxta finem. ¶ Patet etiam: quòd ad contradictoriorum uerificationem quandoque ſufficit mutatio in re extrinſeca. Item quandoque temporis lapſus eſt in cauſa. Et hoc ſecundum Cameracenſ. quando determinatio temporis cadit ſub ſtatuto. Sicut apud hębreos lex erat: ut quilibet ſeruus completo anno ſexto ſeruitutis, rediret ad libertatem: ideo abſque ulla ſui mutatione ſolo temporis lapſu fiebat de ſeruo non ſeruus: de non libero liber. De hoc latius. infra diſtinctione trigeſima. queſtio. ſecunda. in doctor. & in collecto. pręſenti. Verum ad hoc, quod nunc tactum eſt: & habet Gregor. ſcilicet ꝙ contradictoria poſſunt ſucceſſiuè uerificari &c. cuius uerificationis lapſus temporis non eſt in cauſa: an ſit uerum uel non: & ad quem intellectũ explicatã

infra in.iij.diſtinct. j.q.j.huius. Videad
idem Ockam in centilogio:in concluſione.xij.ad rationem quintam:ubi laté
loquitur de contradictorijs futurorum
Dub.2. contingentium. ¶ Secundū dubium eſt
H contra primam concluſionem: ratione
De potē huius,quod dr̄ de potentia dei abſolu-
tia Dei ta. Si hoc uerū eſſet:ſequeretur;ꝙ deus
abſoluta poſſet aliqua facere ordinaté, & alia facere abſoluté, & non ordinaté, conſequens falſum:ergo &c. Ad hoc reſpondetur ſecundum doct. quodlib. vj.q.j.
ꝙ quædam deus poteſt facere de potentia ordinata, & quædam de potentia abſoluta. Hæc diſtinctio non eſt ſic intelligenda,ꝙ in deo realiter ſint duę potentiæ,quarum una ſit ordinata:alia abſoluta.quia unica eſt potentia in deo adextra,quæ omni modo ē ipſe deus. Nec ſic eſt intelligēda: ꝙ aliqua poteſt deus ordinaté facere,& alia poteſt abſoluté: & inordinaté: quia deus nihil poteſt facere inordinaté: ſed eſt ſic intelligēda, ꝙ poſſe aliquid aliquando accipitur ſecundum leges ordinatas,& inſtitutas a deo: & illa deus dicitur poſſe facere de potentia ordinata. Aliter accipitur poſſe,pro poſſe facere omne illud, quod nō includit cōtradictionem fieri: ſiue deus ordinauit ſe hoc facturū,ſiue non: quia deus multa facere poteſt, quę non uult facere:ſecundum magiſtrum lib.j.ſentētiarum diſt.xliij. Et illa dicitur poſſe de potentia abſoluta. ¶ Iſta diſtinctio probatur per dictum ſaluatoris Ioann. iij. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & ſpiritu ſancto,non poteſt introire in regnū dei. Cum enim deus ſit æqualis potētiæ nunc ſicut prius,& aliquādo introierūt in regnum dei ſine omni baptiſmo: ſicut patet de pueris circumciſis tempore legis defunctis, antequam habuerunt uſum rationis:ergo & nunc eſt poſſibile. Sed illud, quod tunc erat poſſibile ſecundum leges tunc inſtitutas:nunc non eſt poſſibile ſecundum legem nunc inſtitutam: licet abſoluté ſit poſſibile. Ex illa diſtinct. patet reſponſio ad dubium
Dub. 3. motum. ¶ Tertium dubium eſt contra
I eandem cōcluſionem ſecundam. Quod eſt de ſe, & ſecundum eſſentiam ſuam laudabile,& acceptabile:ſi cauſet actum aliquem non eſt minus.ſ. neceſſario laudabile. Charitas eſt huiuſmodi ſecundū apoſt. Maior hoc cum charitas:ergo &c. ¶ Item dicit apoſt. impoſſibile eſt ſine fide placere deo:ergo ſimiliter impoſſibile eſt poſita ſide per dilectionem operante non placere deo. ¶ Ad primum di-
co:ꝙ laudabile accipitur multipliciter. Lauda-
Vno modo pro omni natura,quæ eſt bo- bile.
na:ſiue ſit creata,ſiue increata:ſic loqui- accipiẗ
tur Aug.iij.de lib.arbi.dicens. Si lauda- multipli
tur rationalis creatura,quæ facta eſt:ne- citer.
mo dubitet laudandum eſſe, qui fecit. Alio modo dicitur,cuius bonitas ordinatur ad aliquem alium actum,& ſic dr̄, j.Ethic.ꝙ optimorū nō eſt laus. Tertio modo accipitur laudabile,ut opponitur uituperabili,& ſic eſt aliquod bonū exiſtens in noſtra poteſtate, dignum retributione, & laude. Sicut uituperabile eſt aliquod uitium exiſtens in noſtra poteſtate,dignum increpatione,& pena. Et de iſto dicitur iij.Ethic. a philoſo. Nullus itaq; improperabit cæco ex natura, uel infirmitate,uel ex plaga: ſed magis miſerebitur. Eum autem qui ex uini potatione,uel alia incontinentia, omnis utiq; increpabit. Earum autem,quę circa corpus malitiarum,quę in nobis increpantur, quę non in nobis: aut non. Et ſic accipit Auguſt.iij. de lib. arbit. Motus quo huc,uel illuc uoluntas conuertitur: niſi uoluntarius,atque noſtra poteſtate poſitus: neque laudandus eſt ad ſuperiora: neque culpandus homo eſſet, cum ad inferiora detorquet. Primo modo, & ſecundo charitas eſt laudabilis: ſed non tertio modo. Nec ſumus laudandi ſic: quia deus nobis infundit charitatem, quæ non eſt in poteſtate noſtra: quamuis ſumus aliquo modo laudabiles, ſi nos diſponimus ad recipiendam charitatem. Similiter charitas laudabilis eſt in quantum eſt operis meritorij cauſa, & principium.
¶ Ad ſecundum dico. Duplex eſt ne- Duplex
ceſſitas,ſcilicet abſoluta, & ex ſuppo- neceſſi
ſitione. Neceſſitas abſoluta eſt; quan- tas.
do aliquid ſimpliciter eſt neceſſariū: ita ꝙ eius oppoſitum eſſe uerum includit

contra

contradictionem, & ſic hæc abſolute eſt neceſſaria homo eſt riſibilis: deus eſt, & huiuſmodi: quia contradictio eſt, ꝙ hæ ſint falſæ, & contradictorię ueræ. Neceſsitas ex ſuppoſitione eſt, quando aliqua conditionalis eſt neceſſaria: quis tā antecedens, quàm conſequens ſit contingens: ſic hæc neceſſaria. Si Petrus eſt prędeſtinatus Petrus ſaluabitur: & tamen tam antecedens, q̄ conſequens eſt contingens. Vel quando aliqua talis cō ſequentia eſt neceſſaria: tunc dicitur neceſsitas ex ſuppoſitione. Dico ergo: ꝙ deus non de neceſsitate acceptat actum elicitum ex charitate creata: loquendo de abſoluta neceſsitate: ſed poteſt de potentia ſua abſoluta iſtum actum non acceptare: accipiendo non acceptare pro non uelle alicui dare uitam æternam. Quod probatur: quia ſecundum ſanctos, deus nihil agit ad extra de neceſsitate: nec aliquid aliud a ſe uult neceſſariò: ergo quocunq; actu poſito in uiatore, deus non de neceſsitate naturæ uult ſibi dare uitam æternam: & per conſequens poteſt non acceptare

Dub. 4. K talem actum. ¶ Quartum dubium cōtra eandem concluſionem. Si ſic aliquis poſſet eſſe gratus, & non gratus deo: ſiue charus, & non charus: charus ex charitate, quam habet: & non charus ex caſu

An aliquis pōt eſſe charus ſine charitate. poſito. ¶ Ad illud dicitur: ꝙ accipiendo charitatem abſolutè pro forma inhærente: & charus pro omni illo, cui præparaē uita æterna: ſic de potentia dei abſoluta poteſt aliquis eſſe charus ſine charitate. Vnde notandum: ꝙ eſt charitas creata, & increata. Sine charitate increata nemo poteſt eſſe charus deo. Sed ſumendo pro charitate creata ſumitur dupliciter, ſcilicet pro quodam habitu abſolute infuſo, & ſic non eſt nomen connotatiuum: ſed abſolute ſignificat illam qualitatem. Et ſic iterum aliquis poteſt eſſe charus ſine charitate. Alio modo ſumitur pro termino connotatiuo: ut eſt abſtractum illius concreti charus, accepti ad ſenſum pręfatum: ut ſcilicet connotat aliquem eſſe gratum deo: & ſic ſine charitate nemo poteſt eſſe cha-

Corr. 1 rus deo. ¶ Ex illis dictis ſequitur corollarium primum, ſcilicet. Actus uiatoris poteſt ex charitate elici, & nullatenus a deo ad præmium acceptari. Sed contra hoc corollarium arguitur. Deus eſt rationabiliſsimus dilector: ſed dilectio ſecundum rectam rationē meretur redamationem. ſecundum illud Prouerb. viij. Ego diligentes me diligo: ergo non poteſt non diligere ſe diligentem maxime ex charitate: ſecundum illud Ioann. xiiij. Qui diligit me, diligetur a patre meo, & ego diligam eum. Conſequentia tenet, quia non poteſt facere, uel omittere contra rectam rationem: alioquin poſſet peccare, quod blaſphemum eſt cogitare. ¶ Item deus ex natura rei, & neceſſariò diligit charitatem, & iuſtitiam: ergo & cæteras uirtutes: ergo etiam participantes illas. Tenet conſequentia: quia impoſsibile eſt: ꝙ actus feratur ſuper aliquam formam: quin feratur ſuper participantem illam: ſaltem materialiter & per accidens: ſicut non poteſt uiſus uidere colorem parietis, quin uideat parietem. Antecedens probatur: quia neceſſariò, & immutabiliter diligit ſuā iuſtitiam, charitatem &c. & complacet ſibi in ea, & ita etiam omnia iuſta, & omnes diligentes &c. Quia omnia talia per habitum iuſtitiæ, & charitatis (maximè infuſum) participant iuſtitiam diuinam. ¶ Item quicquid eſt bonum honeſtum, & delectabile: in ueritate eſt deo complacens, & acceptum: ſed uirtuoſi, & uirtutes ſunt huiuſmodi: ergo. Conſequentia nota. Maior probatur: quia ſecundum philoſophum. tertio Ethic. cap. x. Virtuoſus tanquam bene diſpoſitus eſt regula, & menſura eorum, quæ ſunt bona, & delectabilia ſecundum ueritatem. Deus autem uirtuoſiſsimus eſt: & optimè diſpoſitus ad recte judicandum. Minor uidetur nota: quia uirtutes ſunt per ſe, & ſecundum ſe pulchræ bonæ, & appetibiles. ¶ Ad primum dicitur, ꝙ etſi deus non poteſt non diligere diligētes ſe aliqua dilectione, ſeu complacētia puta generali, ut in notabili ſecūdo patuit. Non tñ ſequitur: ꝙ ea dilectio-

ne qua ordinantur ad uitam æternam,
quæ dicitur complacētia ſpecialiſſima.
Et quod infertur. Deus non poteſt cō
tra rectam rationem. Verum eſt: ſed re
cta ratio quantum ad exteriora eſt uolū
tas ſua. Non enim habet aliam regulam,
cui teneatur ſe conformare: ſed ipſa di
uina uoluntas eſt regula omnium con-
tingentium. Nec enim quia aliquid re
ctum eſt aut iuſtum: ideo deus uult: ſed
quia deus uult: ideo iuſtum, & rectum.
Poſſet ergo annihilare diligētem ſe: qđ
ſi faceret, non iniuſte faceret: quia ne-
mo ei dicit, cur ita facis. ¶ Auctoritates
adductę loquuntur de facto ſecundum
ordinem inſtitutum. ¶ Ad ſecundum di-
cendum: ꝙ ſi aſſumptum intelligitur de
iuſtitia &c. increata quæ deus eſt, uerū
eſt: quia neceſſario ſe diligit. Et cum in
fertur, ergo & cęteras uirtutes: negetur:
cum infertur, ergo & eas participantes.
Si loquitur de participatione reali per
identitatem, uel informationem: quo-
modo procedit argumentum: tunc nihil
participat diuinam iuſtitiam, uel boni-
tatem. Si uero loquitur de participatio
ne per imitationem, quo modo effectus
imitatur ſuam cauſam: negetur, ꝙ actus
diuinæ complacentię ſpecialiſſimę, &
acceptionis gratuitæ feratur in ſic parti
cipantes neceſſario. Quia tunc (cum
omnis creatura participet diuinam bo-
nitatem) omnis creatura etiam irratio-
nalis acceptaretur ad uitā beatam. Nec
hoc probat ratio. Si autem in primo aſ
ſumpto loquitur de iuſtitia creata &c.
negetur, ꝙ neceſſario diligat illas, & ac
ceptet tali ſpeciali complacentia, & dile
Coro. 1 ctione, de qua eſt concluſio, & corolla-
rium. Verum cōplacet ſibi in omni crea
tura complacentia generali: ut in nota
bili ſecundo patuit. Non autem opor-
tet, ꝙ illa ſpeciali, quę eſt ordinata ad
uitam: quia tunc neceſſario acceptare-
tur natura angelica, quæ perfectior eſt
quocunque habitu. ¶ Per hoc ad ter-
tium dicitur: ꝙ bonum eſt deo acceptū,
& placitum generali complacentia, ſeu
etiam ſpeciali: illa uidelicet qua uult ip-
ſum eſſe tale bonum: & ſic perfectum, &
delectabile. Non autem oportet: ꝙ ac-
ceptetur illa acceptatione, de qua con
cluſio, & corollarium. ¶ Corollarium ſe Coro. 2
cundum. Deus acceptare poteſt ad glo L
riam, de potentia ſua abſoluta, uiatoris Deus ac
actum & naturam: non infuſa gratum fa ceptare
ciente gratia. ¶ Contra hoc corollariū pōt ad
arguitur. Actus immutabilis, & æternus gloriam
habet obiectum immutabile, & ęternū: de potē
ſine cuius participatione noua non po- tia ſua
teſt de nouo tranſire ſuper obiectum. abſoluta
Actus diuinæ acceptionis eſt immutabi-
lis, & æternus: ergo habet obiectum im
mutabile: ſine cuius participatione no-
ua &c. Tenet conſequentia in tertio
primę. Maior patet: quia actus non eſt
ſine obiecto: utputa cognitio ſine co-
gnoſcibili: dilectio ſine diligibili. Alio-
quin aliquis cognoſceret, & diligeret:
& tamen nihil cognoſceret: & nihil dili
geret, quod implicat: ergo actus immu
tabilis non eſt ſine obiecto immutabili:
alioquin ſi mutaretur obiectum, & non
actus: actus eſſet ſine obiecto. Ex eodē
patet, ꝙ actus ęternus non poteſt de no
uo tranſire ſuper obiectum ſine noua
participatione obiecti ęterni: alias habē
do nouum obiectum, haberet obiectum
per ſe mutabile: quia nouum. Minor pa
tet: quia omnis actus dei eſt intrinſecus
deo, & ita deus, & per conſequens immu
tabilis, & ęternus. Tunc ultra: illud obie
ctum non erit aliquis actus, uel habitus
naturaliter elicitus: quia omnis talis po
teſt eſſe deo non acceptus: ergo aliquis
infuſus, & non alius niſi charitas: ergo.
¶ Ad hoc poteſt uno modo reſponderi
negando maiorem uniuerſaliter: quia ſo
lum habet ueritatem: quando actus ille
immutabiliter, & neceſſario tranſit ſu-
per obiectum. ſecus ſi tranſit contingē
ter ſuper obiectum: ſicut actus creandi
quātum ad totum illud, quod importat,
in deo eſt æternus: & tamen non habet
obiectum immutabile: quia eo ipſo, ꝙ eſt
obiectum creationis eſt mutabile: quia
producibile de nihilo, & dominari eſt
actus æternus: & tamen non habet obie
ctum immutabile: quia etſi æternus eſt
quantum ad id, quod eſt in deo: non ta
men tranſit neceſſario ſuper obiectum
nec æternaliter: ſed contingenter, & ex

tempore:quia tráſire ſuper obiectum ni hil aliud eſt,quàm actualiter creare, uel dominari:ubi importatur creatura, quæ quia eſt contingens:tranſitus ille eſt cõ tingens. ¶ Conſequenter conceditur: q actus æternus cõtingenter tranſiens poteſt eſſe ſine obiecto:quia id,quod in deo eſt actus creandi:puta diuinũ uelle, eſt æternum: ſed nõ æternaliter tranſit: quia deus non æternaliter creat. Eſt er go ſine creabili,quando actu nõ creat. ¶ Et ſi arguitur: tunc cognoſceret, & nihil cognoſceret &cæt. Dicitur quando actu cognoſcit, & diligit: tunc actus tranſit. Sed ſi per poſsibile, uel impoſsibile actu non cognoſceret, uel diligeret:non tranſiret actus,nec ha beret obiectum. ¶ Aliter rñdetur ad illã maiorẽ. Actus æternus &c. Diſtinguen do rõne illius termini obiectum immu tabile. Aut intelligitur de habere obie ctũ æternũ,& immutabile in eſſe obiecti uo uel in e xiſtentia reali. Si primo mõ:ue ra ẽ maior:quia quicquid pro certo in ſtanti eſt obiectum actus diuini: ab æter no eſt obiectum talis actus. Nam actus diuinæ acceptationis,eſt uelle a pro cer to inſtanti acceptare. Et ſicut ab æter no uult deus a acceptare pro illo inſtan ti:ita a ab æterno eſt obiectum huius uelle diuini,& ita nunquam actus eſt ſi ne obiecto in eſſe obiectiuo. Sic ſuo modo de obiecto dominationis,creatio nis &c. Si autem intelligitur maior de habere obiectum immutabile in eſſe ſub iectiuo,ideſt in reali exiſtentia:ſic mani feſte eſt falſa,etiam de actu diuino tran ſeunte, & neceſſariò, quia actus diuinæ cognitionis neceſſariò tranſit in omne cognoſcibile:quia ab æterno cognoſcit omnia neceſſariò,& actualiter,& tamen obiectum cognitionis diuinæ non eſt æternum,& immutabile in eſſe actuali: ſic de actu complacentiæ generali,qua ſibi complacet omnis creatura poſſi bilis. ¶ Et nota: quod obiectum eſt ter minus ampliatiuus ad quinq; tempora. Vnde non ſe quitur. A eſt obie ctum:ergo a eſt.

QVAESTIO. II.

A VTRVM aliquis actus uoluntatis poſsit eſſe meritorius ſine charitate formaliter informante. ¶ Iſta quæſtio depẽdet a præcedente: & quærit de poſſe:non ſecundum legem ordinatam de facto:ſed de poſſe abſolu to. Itaque impugnata a doctore opin. contraria, ponitur ſecundum eum hæc concluſio reſponſalis. Non includit con tradictionem actum eſſe meritoriũ ſine omni habitu ſupernaturali formaliter inhærente. Probatur: quia actum eſſe meritorium dependet ex ſola dei gratio ſa uoluntate,eum liberè ad præmiandũ acceptante,& non ex quacunque cauſa creata:ſed ſicut deus uoluntariè, & libe rè acceptat ad meritum bonum motum uoluntatis,quando elicitur ab habente charitatem:ita de potentia ſua abſoluta poſſet acceptare eundem motum uolun tatis,ſi non infunderet charitatẽ. ¶ Itẽ ſicut deus ſine omni dono creato ani mam informante,poteſt eam acceptare ad uitam æternam: ita etiam actum eiuſ dem de ſe non uituperabilem. Item q propter habitum nullus actus ſit merito rius, de ſe probatur: quia propter habi tum præciſe nullus actus eſt laudabilis: ergo nec meritorius. Conſequentia no ta. Et antecedens probatur dupliciter. Primò: quia nihil eſt meritorium, niſi quia in noſtra poteſtate eſt: hoc eſt:quia liberè, & uoluntarie elicitum aut impe ratum:ſed eſſe in noſtra poteſtate ad a gendum, uel non agendum non eſt ab habitu:cum habitus ſit cauſa naturalis: ergo ratio meriti quantum eſt ex parte noſtra principaliter conſiſtit penes uo luntatẽ:quæ eſt de ſe libera ad agẽdum, & non agendum:& non penes habitum. Secũdò:quia nullus habitus eſt de ſe lau dabilis. Non acquiſitus; ergo nec infu ſus, qui minus ẽ in poteſtate uoluntatis, quàm acquiſitus. Antecedens patet: qa nullus talis eſt de ſe uituperabilis: ergo nec aliquis eſt laudabilis. Conſequẽtia tenet: quia contraria ſunt circa idem,

Vtrũ aliquis act° uoluntatis poſſit eſſe meritorius ſine charitate.

Antecedens patet: quia non eſt uitioſus. Ille enim reddit hominem uituperabilem: quia ſtat cum charitate, quam habens eſt non uituperabilis. Vnde nulla eſt impoſſibilitas neque ex parte dei: neque noſtra: quin actum diligendi deũ propter ſe a uolũtate liberè elicitũ deus poſſit ex ſua gratia acceptare, tanquã meritorium uitæ ęternę nullo habitu exiſtente in uoluntate. Vnde ſequitur corollarie: ꝙ ſine gratia nullus actus poteſt eſſe meritorius. Gratia dico: non formaliter uoluntatem, uel animam informante, quę creatura eſt: ſed ſine gratia increata (quæ eſt gratioſa dei uoluntas) liberè, & miſericorditer actum tanquam meritorium acceptante. Et hæc eſt ratio formalis meriti, & nulla alia. Hac enim exiſtente: nullis alijs ab actu, & uoluntate eliciente poſitis: actus eſt meritorius. Et ea non poſita: omnibus alijs poſitis actus non eſt meritorius. ¶ Diceres: ad actum eſſe meritorium requiritur integritas omnium circũſtantiarum, & pręſertim ut omnia diuina uolita impleantur. ſed ad hoc non ſufficit homo ex ſuis naturalibus: ergo. Solutio. Ad actum meritorium non oportet ꝙ tota lex actualiter impleatur: ſed ꝙ aliquod mandatum impleatur, uel cõſilium. i. opus debiti, uel ſuper erogationis, & ꝙ contra nullum mandatum fiat transgreſſio. Hęc eſt ſummaria abbreuiatio horum, quę per doct. tractantur in quęſtione illa.

QVAESTIO. III.

A VTRVM de facto omni actui meritorio charitas creata præſupponatur. Ternario articulorum numero terminabitur quęſtio.

Arti. 1. Nota. 1

¶ Circa articulum primum: quia quæſtio illa qua cum pręcedente quæſtione loquitur de actu meritorio, & de charitate: uidenda eſſent hic aliqua de actu meritorio. Quid eſt: in quo conſiſtit ratio meriti, & ſimilia: ſaltem breuiter. Sed quia de hoc diffuſius ſolet tractari circa ſecundum ſententiarum. unde & in diſt. xxvij. ſecundi, aliquid de hoc diximus. Quid. ſ. eſt actus meritorius, in quo conſiſtit ratio meriti, & quotuplex eſt meritum, & ſimilia: ideo hic non repetitur amore breuitatis. ¶ Secundò ſuppono ex diſt. xxvj. ſecundi quid eſt gratia, & charitas: de eorum identitate: diuerſitate: perfectione: excellentia: conditione: per totam illam diſtinctionem. ¶ Tertiò ſuppono hic diſtinctionem tactam quęſtione pręcedenti de charitate duplici creata. ſ. quę ut habetur in clementi. de ſumma trini. & fide cath. c. unico. eſt habitus infuſus. Et increata, quę eſt uoluntas diuina, ſine qua nullus eſt deo gratus, uel acceptus: nec actus quicũque meritorius. ¶ Quartò ſuppono ex diſt. pręſenti. q. j. ar. iij. multiplicem acceptionem neceſſitatis.

Arti. 3. Cõcl. 1. B Multiplex acceptio neceſſitatis.

¶ Pro articulo ſecundo eſt hæc cõcluſio prima. Omnis actus meritorius neceſſariò pręſupponit charitatem creatam ſecundum legem dei ordinatam. Probatur concluſio. Omnis actus meritorius (de quo concluſio principaliter loquitur) eſt meritorius uitæ æternę. Statuit autem lex diuina nullũ ſine gratia ſaluãdum. Vnde apoſt. j. Corin. xiij. Si linguis hoĩum loquar, & angelorum: charitatem autẽ non habeam: factus ſum uelut ęs ſonans: aut cymbalũ tinniens. Et ſi habuero prophetiam: & nouerim myſteria omnia, & oẽm ſcientiam, & ſi habuero omnem fidem, ita ut montes transferam: charitatem autem non habuero: nihil ſum &c. Item ad Roma. vj. Gratia dei uita ęterna. Item per gratiam dñi noſtri Ieſu Chriſti credim⁹ ſaluari. Act. xv. Et cętera multa allegari poſſunt. Vt enim hõ ſit acceptus deo ad uitam poſſidendam, & opera eius meritoria: neceſſe eſt neceſſitate conditionata: de qua. ſupra. q. j. in dubio. iij. ſibi ineſſe donum ſupernaturale a deo infuſum: quod charitas, ſiue gratia nominatur (Gratia, quia eo deus acceptat naturam. Charitas, q a inclinat ad diligendum deum) hoc donum: ſola aſſiſtentia naturam gratificat. ſ. actum ex inclinatione ad ipſum. Habet autem hoc donũ infuſum inclinare primò, & principaliter ad actum proprium: qui eſt diligere deũ: & me

& mediante illo ad cuiuslibet alterius uirtutis actum: ſicut cęteri habitus acquiſiti ad facilius: expeditius: delectabilius: eliciendũ actus ſimiles illis, a quibus geniti ſunt: inclinant ſecundũ philoſophũ. ij. Ethi. Ratione ſic probatur ſecundum Thom. Hõ in puris naturalibus exiſtens non poteſt mereri gloriam: ergo requiritur charitas. Conſequentia nota. Añs probatur: quia meritum hominis dependet ex diuina ordinatione. Nulla autẽ res ex diuina ordinatione excedit proportionem ſuæ uirtutis, q̃ eſt principium actus: quia nihil agit ultra ſuam uirtutẽ: ſed uita ęterna excedit proportionem naturę creatę: quia nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec in cor hõis aſcendit, q̃ pręparauit deus diligentibus ſe. j. Cor. ij. Ideo nulla creatura creata ſine dono ſupernaturali ſufficit ad pręmium. Pręterea peccatori non debet uita, ſed mors: ſecundum illud: Stipẽdia peccati mors. Rom. vj. Oẽs autẽ peccauimus in Adã: ſecundum apoſt. Rom. v. Prius opus eſt reconciliatione. Hęc autem fit per gratiam; quare concluſio uera. Notanter dictum eſt ſecundum legem dei ordinatã: quia ut ſupra oſtenſum eſt. q. j. & ij. huiꝰ diſt. non includit contradictionem ſine hmõi habitu aliquem ad uitam, & habentem non acceptare. Licet de facto deus neminem acceptet ad uitam: niſi cui infundit habitũ charitatis ¶ Secunda concluſio. Charitas ſine qua impoſſibile eſt aliquem acceptari ad uitam æternã: uel actum eius eſſe meritorium: non eſt aliqua entitas creata. Patet ex dictis in. q. j & ij. Corollarium ſecundũ magiſtrum. Charitas, qua meritoriẽ diligimus deũ, & proximum, eſt ſpũſſanctus. Non ſic intelligendo: ꝙ ſpũſancto formaliter diligamus deũ. & proximũ. Hoc enim, quo ſic diligimus eſt actus a noſtra uoluntate elicitus, uel habitus derelictus, uel infuſus. Sed ratio formalis præciſa: unde actus dicitur meritorius, aut agens deo charus eſt gratuita dei uoluntas, q̃ ẽ ſpirituſſanctus. Et ſi hunc intellectum habuit magiſter, cum dixit: ꝙ charitas, qua diligimus deum, & proximũ eſt. ſſ. Verũ dixit: et ſic ſaluat eum auctor. Nec uult magiſter negare: quin pręter illud donũ, quod eſt ſpũſſanctus: etiam aliud donũ creatum donetur: quod ſit habitus inclinans ad diligẽdũ. Ex illo patet: ꝙ aliter ſpũſſanctus eſt cã actus charitatiue diligendi in nobis, ut. ſ. chari ſumus deo: & aliter cauſatur actus credendi, & ſperandi: quia illorum eſt cã ſine ſpeciali acceptatione. Non ſic actus diligendi, quo charitatiuẽ diligimus deum, & proximũ.

Cócl. 2. C Charitas nõ ẽ aliqua entitas creata.

¶ Pro articulo tertiò dubitatur contra primã cõcluſionem. primò auctoritate: ſecundò ratione. Auctoritate ſcripturæ ſic. Opus meretur mercedẽ ęternã ſine gratia: igitur. Añs probatur: quia merces illa debetur operibus, & laboribus ſanctorum ſecundum id. ij. Paral. xv. Erit merces operi ueſtro. Item Sap. x. Reddet deus mercedem laborum ſanctorũ ſuorum. Item. j. ad Cor. iij. Vnuſquiſq; propriam mercedem recipiat ſecundum ſuum laborem. Hęc merces non eſt niſi merces cęleſtis: ſecundum illud Matt. v. Merces ueſtra copioſa ẽ in celis. Quod etiam ſit merces de condigno: patet Luce. x. Dignus eſt operarius mercede ſua. Ex his, & alijs multis patet (ut uidet) ꝙ merces ęterna debetur operibꝰ: ſed merces: quę debetur operibus, non imputatũ ſecundum gratiam: ad Rom. iiij. Ei, qui operatur merces, non imputatur ſecundum gratiam: ſed ſecũdum debitũ: ergo merces ſanctorũ non debetur ex gratia. Conſequentia tenet ſyllogiſticẽ ſic arguendo. Nulla merces debita operi debetur ex gratia: merces ſanctorum eſt debita operi: ergo non debetur ex gratia ultra: ergo gratia non eſt neceſſaria. Rñdetur: ꝙ in omnibus iſtis auctoritatibus nõ excluditur gratia. Operi ergo debetur merces: ſed nõ niſi operi digno: ſed nullum opus eſt dignum mercede tali ſine gratia: ſecundum illud Rom. iiij. Ei qui operatur merces debetur &c. Et loquitur de mercede operis ſecluſa gratia. Loquitur. n. contra eos: qui ex operibus legis ſine gratia ſaluari contendebant. Vnde uult arguere apoſtolus. Ei qui operatur opera legis ſine gratia: merces non imputatur ſecundum gratiam. Vita autem æterna datur ſecundũ

Arti. 3. Dub. 1. D An uſus meretur mercedẽ ęternã ſine gratia.

gratiam, ut poſtea probatur: ergo non eſt merces operibus legis ſine gratia debita. ¶ Contra concluſionem arguitur ſecundò & ratione. Charitas infuſa non præſupponitur actui meritorio ſecundum legem dei ordinatam: ergo concluſio falſa. Añs probatur: quia magis meretur uoluntas actu ſuo ex naturalibus elicito quàm habitu charitatis: ergo non requiritur habitus. Conſequentia nota: quia hęc eſt ſola cauſa habitus charitatis: ut actus uoluntatis ſit per eam meritorius. Añs probatur: quia uoluntas magis meretur per illud, quod ē in poteſtate eius: quàm per illud, quod nō eſt in ſua poteſtate. ſed actus ſuus ex naturalibus elicitus magis eſt in poteſtate ſua, ꝙ habitus infuſus: ergo. Conſequentia nota. Maior probatur: quia per illud, quod nō eſt in noſtra poteſtate: neque laudamur, neque uituperamur: quia deficit ratio uoluntarij: ergo nec meremur: quia mereri eſt actus laudabilis. ¶ Item ſi requiritur charitas infuſa, uel ut magis accepta deo uoluntate, & eius actu: uel non. Non ſecundū: quia ſi actus eſt acceptus deo propter charitatem, charitas erit magis accepta per regulam philoſophi. j. poſte. propter quod unum quodque tale &c. Nec primum: quia ſi eſt magis accepta: aut propter eius bonitatem naturalem, uel moralem. Non primum: quia ſic ipſa uoluntas in ſe: & quælibet creatura rationalis, eo ꝙ eſt perfectior tali habitu, eſt acceptior: quia maius bonum, & perfectum eſt magis deo acceptum. Nec ſecundum. ſ. propter perfectionem moralem: quia nunquam eſt perfectio moralis: niſi illud ſit in poteſtate eius, quod perficit. Habitus autem infuſus non eſt in poteſtate uoluntatis, quam perficit: cum ſit a ſolo deo. ¶ Et ſi diceres: ſufficit, ꝙ eſt in poteſtate agētis ſcilicet dei. Contra: non plus eſt ille habitus in poteſtate, quàm ipſa uoluntas, uel actus eius: uel quàm natura humana aut angelica: immo quàm quęcunque creatura: quia in eius ditione ęquè cuncta ſunt poſita, nec unum magis altero. ¶ Si diceres: ꝙ habitus ille ſit in poteſtate uoluntatis diſpoſitione pro quanto ſe poteſt uoluntariè diſponere ad eius ſuſceptionem. Contra. habitus ille poteſt dari alicui ſine omni ſua diſpoſitione præuia: ut patet de paruulis baptizatis. Nec ualet dicere: ꝙ procedit ſacramentum baptiſmi. Tum quia ſacramentum baptiſmi non eſt in uoluntate paruuli. Tum quia deus potentiam ſuam non alligauit ſacramētis, ut dicit magiſter. Ideo quod dare poteſt per ſacramentum, poteſt ēt dare ſine ſacramentis. Item quandocunque duo actus ſunt eiuſdē rationis, quorum neuter habet circumſtantiam malā, ſi unus eſt acceptus deo etiam alius: cum nulla ſit ratio diuerſitatis: ſed actus elicitus poſt charitatem infuſam eſt eiuſdem rationis cum eo, qui ante charitatem elicitus eſt: igitur ſi unus eſt acceptus, etiā & alius. Conſequentia nota cum maiori. Minor patet: quia actus generatiuus habitus, eſt eiuſdem rationis cū actu elicito per habitum: alioquin per eum habitus non augmentaretur: per ea enim augmentatur, per quæ generatur. Item omnis actus, qui eſt meritorius cum aliqua circūſtantia, quæ nec de ſe eſt laudabilis: nec uituperabilis: etiam eſt meritorius ſine illa circumſtantia. Sed actus alicuius cum charitate (puta diligendum deum) eſt meritorius. Et illa circūſtantia: ſcilicet charitas infuſa de ſe non eſt laudabilis: ergo ſine ea adhuc eſt meritorius. Conſequentia eſt in Darij. Maior patet: quia circūſtantia, quę de ſe nec eſt laudabilis, nec uituperabilis: non facit actum meritorium, nec demeritorium: cum maxime laudabile ſit actum eſſe meritorium. Minor pro parte prima eſt cōcluſio prima. Pro ſecunda ſcilicet, quòd charitas de ſe non ſit laudabilis, probatur, quia nullus habitus eſt de ſe laudabilis quod probatur: quia non acquiſitus: ergo multò minus infuſus: quia minus habet de uoluntario: quā is, qui de actibus libere elicitis eſt acquiſitus. Quòd uerò acquiſitus non ſit de ſe laudabilis, nec uituperabilis: probatur: quia quilibet indifferenter ſtare poteſt cum dei amicitia, & odio. Nam ſi aliquis uitioſus repente conuertitur, & ſit de inimico amicus: non ſtatim corrumpuntur habitus

E Quo charitas īfuſa uel ut magis accepta deo uoluntate, & ei⁹ actu, uel non.

uitioſi acquiſiti: quia adhuc poſt cõuerſionem ſentiet ſe magis inclinatum ad priores actus uitioſos: donec per oppoſitos habitus uirtuoſos (per exercitiũ bonorum actuum acquiſitos) corrumpantur. Sic ſi multas habẽs uirtutes incidit in mortale, ſit inimicus dei: & tñ non ſtatim corrumpuntur habitus uirtutum.

Nota. ¶ Pro ſolutione illarum rationum. Nota, ꝙ licet ad meritum uitæ æternæ de condigno plura de facto requirantur: ut patet. in. ij. diſt. xxvij. puta, ꝙ ſit liberè elicitum: & ſecundum inclinationem gratiæ: & per hoc condignum pręmio: & acceptũ à deo liberaliter ad huiuſmoi præmium: tñ illud ultimum eſt principale in ratione meriti: quo ſolo exiſtente ſine alijs actus ẽ meritorius: & perſona digna præmio. Eo non exiſtente licet ſit actus liberè elicitus, & ſecũdum inclinationẽ charitatis & gratię non eſt meritum neque condignitas. Vnde nullus actus quãtumcunq; liberè elicitur: etiam cũ quocunq; dono creato ſine gratia: ſine charitate eſt eſſentialiter meritorius: ſed ex ſola liberali acceptatione diuina, & ita præciſè ex ſola gratia increata: ut patuit q. ij. & q. pręſenti concluſione. ij. Quòd autem de facto requiritur charitas infuſa, quæ eſt ipſa gratia: eſt ex ſola miſericordi ordinatione diuina. Ordinauit. n. deus ſe uelle omni, quem decreuit acceptare ad gloriam: conferre hunc ornatum, quę eſt gratia, quo perficitur, & ad bonum liberè eliciendum præparatur, & adiuuatur: ꝙ ergo charitas requiritur nõ eſt propter perfectionem charitatis: ſed propter beneplacitum dei, & ſuę benigniſſimę uoluntatis. ¶ Per hoc ad primam rationem poteſt dici breuiter: ꝙ uoluntas non magis meretur per hoc uel illud: niſi quia hoc uel illud acceptatur à deo. Et quia deus decreuit non uelle aliquem actum acceptare: niſi illũ, qui elicitur ab habente charitatem, & ſecundum eius inclinationem deo ex hoc pręciſè eſt magis meritorius: & non ex eo, ꝙ eſt in poteſtate ſua. Nec ſequitur. Non laudamur: ergo non meremur: qa laus propriè deo debetur, à quo eſt omne bonum, & meritum noſtrum. Hinc Auguſt. ad Sixtum presbyterum. Cum coronat deus merita noſtra: nihil aliud coronat, quàm munera ſua. Magis ergo meritum eſt: quia eſt à deo ad reddendum operanti magis acceptum, quàm quia eſt in poteſtate noſtra, aut liberè elicitum. ¶ Ad ſecundum dicitur: ꝙ deus non acceptat opus noſtrum: qa charitas magis accepta: ſed quia ita placuit. Et ſic regula philoſophi non habet hic locum. quia intelligitur: quando aliquid eſt tale propter aliud eſſe tale pręciſè. ¶ Ad tertium: admiſſo, ꝙ actus meritorius, & non meritorius poſſunt ẽe eiuſdẽ rationis eſſentialis: ſed non accidentalis. Eſt tamen ratio diuerſitatis ſola diuina uoluntas dei ſic ordinantis. ¶ Ad quartum negetur maior. Ad probationem conceditur, ꝙ circumſtantia talis ex ſe, uel natura propria non facit actum meritorium, ſed ex ordinatione diuina; quia quantũcunque eſſet laudabilis ex ſe: ſi à deo non ordinaretur ad præmium: non faceret actum meritoriũ.

Dub. 2. G ¶ Secundò dubitatur. Si eſſet ponenda charitas infuſa: maximè ut eſſet ratio acceptandi (actum ad præmium) uoluntati diuinæ: ſed hoc non: ergo. Conſequentia nota. Maior patet: quia non uidetur alia ratio ponendi charitatem infuſam. Minor probatur: quia nihil creatum poteſt eſſe ratio actus diuini. Nec in ſe: nec ut tendit in tale obiectũ. Quia actus diuinus eſt æternus, & immutabilis. Omnis creatura temporalis, & mutabilis, ac paſſibilis. Sed mutabile non poteſt eſſe ratio immutabilis: quia tunc aliquod eſſe tale abſque ratione ſic eſſendi quod eſt impoſſibile. Item circumſcripto omni dono ſupernaturali: eſt diſtinguere inter amicum, & inimicum: ut inimicus dicatur: in quo eſt peccatum non deletum, & ita offenſa dei: & amicus, in quo nõ eſt offenſa. Ante aũt collationem doni ſupernaturalis põt inimico dimitti offenſa. Nõ. n. neceſſe eſt, ſi dimittitur offenſa p nõ imputationẽ ad pęnã: ꝙ addatur donũ ei, qui fuit inimicus. Nunc autẽ charitas põt diſtinguere inter filios regni, & cæteris ſecundũ Aug. ¶ Item, ſi ponit cha

Ad meritũ uitæ ęternę, q̃ requirunt

citas maximè inclinando potentiam cõ daſſet meritum:ſed hoc nõ. Minor probatur: quia uel ut cã principalis, uel minus principalis. Non ſecũdum: q̃ principalis cã bonorum meritoriorũ eſt: ergo ut dicit mag. ſñr diſt. xxvij. ſecundi. Ad q̃ uoluntas habet ſe, ut pediſſequa non p̃cula: concomitans, non ducens: ut dicit Aug. ad Bonifa. papam. Si autẽ principalis: quia cũ inclinet naturaliter non liberè ſicut omnis habitus: ſequitur, q̃ actus meritorius non eſſet liber, & in poteſtate uoluntatis: ſed naturalis. Tenet conſequentia: quia effectus ſequitur conditionem cauſæ principalis.

Rñſio. ¶ Ad illa reſpondetur. Ad primum dicitur: q̃ charitas non eſt rõ acceptandi neceſſaria ut patuit. q. j. & ij. Sed põt dici ratio acceptandi ex libera ordinatione diuina: ad hunc intellectum: quia ordinauit deus non acceptare actum: niſi ex charitate inclinante a uoluntate elicitum. Et illo modo nihil prohibet aliquid creatũ eſſe rõnem acceptandi deo, & ita actus diuini. ¶ Ad ſecundũ dicitur: q̃ poteſt diſtinguit inter amicum, & inimicum ſine charitate. Nec propter hoc requiritur charitas: ſed propter ordinationem diuinam ſępe dictam. Diſtinguere uerò ſi hos regni: conſequitur charitate ex diuina ordinatione.

In actu meritorio duo attenduntur. ¶ Ad tertium dicitur: q̃ in actu meritorio duo eſt attendere. ſ. ſubſtantiã actus: & rationẽ meriti. Quantũ ad ſubſtantiam eſt principaliter a uoluntate liberè producente. Quantum ad rationem meriti eſt principaliter a charitate ex diuina ordinatione. Principaliſſime tñ, & uerè a deo libere acceptante.

Dub. 3. ¶ Tertiò dubitatur: hõ naturaliter ordinatur ad beatitudinem tanq̃ ad ſuum finem: ergo põt eam naturalibus actibus conſequi, & per conſequens ſine dono ſupernaturali. Conſequentia probatur: quia natura nihil agit fruſtra: nec deficit in neceſſarijs. iij. de anima. Deficeret autem: ſi ad ea, in q̃ ordinat perducere non poſſet. Añs probatur: quia homo naturaliter appetit beatitudinem tanq̃ finem ſecundum beatum Augu. xiij. de 2 Trin. & Boe. iij. de conſol. Ad illud autẽ ordinatur naturaliter, quod poteſt naturaliter conſequi. ¶ Item charitas impedit meritum: ergo non requiritur. Antecedens probatur: quia quo aliquis eſt magis debitus eo minus meretur: ſed exiſtente charitate bonus actus ẽ magis debitus: ſecundũ illud Greg. Dum creſcunt dona: rationes etiã creſcunt donorum. ¶ Item quò opus eſt magis laborioſum: 3 eò magis meritorium: ſed charitas facit opus minus laborioſum: quia ſecundum Aug. Omnia ſeua leuia, & propè nulla facit charitas, & ita facit minus meritorium. ¶ Item meritum adſcribitur etiã actibus fidei, patientię, fortitudinis &c. in ſcripturis: ergo non ſolum charitati.

Rñſio. ¶ Ad primum dicitur: licet hõ naturaliter ordinetur ad finẽ beatitudinis: nõ tñ ad conſequẽdum per media tñ naturalia. Nec ideo deficit natura in neceſſarijs: qñ neceſſaria a dono ſupernaturali conferuntur. Sicut diſpoſitio embrionis humanæ nõ eſt fruſtra, nec deficiẽs: quamuis non attingat formam intellectiuam in materia embrionis producendam. Nec ad illum terminum ordinatur q̃ poteſt naturaliter conſequi. Nam hõ faciendo, quod in ſe eſt: naturaliter diſponitur ad gratiã ſupernaturalem. Ad ſecũdum dicitur: q̃ actus magis debitus non eſt minus meritorius: maximè qñ cum maiori debito ſtat maior dignitas actus, ut in propoſito. Etiam debitũ non minuit rationem meriti: quia nõ minus eſt meritoria obſeruatio p̃ceptorum per charitatem, & obedientiam: q̃ actus ſupererogationis: propter quod doct. dicunt actum cum uoto factum eſſe magis meritorium, q̃ ſi ſine uoto fiat. Ad tertium de ope laborioſo diſtinguitur: quia quãq; opus eſt magis laborioſum ex ipſo opere: q̃a arduum eſt aliquantulum excedens uires naturales. Alio mõ dicitur laborioſum propter operãtis defectum propter quem magis laborat. Et iſta laborioſitas minuit meritũ. Prima auget: & ad illa promouet charitas: q̃a facit aggredi ardua. de hoc diſt. xxix. ſecundi latius habetur. Breuiter meritum non cõmenſuratur labori: ſed perfectioni charitatis, & intenſioni actus. Ad quartum dicitur: q̃ meritũ attribuitur actibus alia-

tum

rum uirtutum inquantum ſunt formatæ charitate, & non alias ut ſupra. per apoſtolum .j. Corint. xiij.

QVAESTIO. IIII.

VTRVM charitas poſſit augeri. ¶ Pro articulo primo quæſtionis huius primũ
A Arti. 1. Nota 1. ſuppono pro intellectu termini, ꝙ per augmentabile doct. intelligit idem, quod intenſibile. Nam de augmentatione ſubſtantiali, aut quantitatiua molis: nihil ad propoſi
Augmẽtatio qd eſt. tum: ſed tantum de augmentatione uirtutis, & perfectionis. Et quamuis uariæ ſunt opin. de huiuſmodi augmentatione quomodo fiat: ſequor tamen opin. eorum, qui tenent eam fieri per additionem gradus ad gradum: in eadem parte ſubiecti penetratiuè ſimul exiſtentium eiuſdem rationis: numero tñ differentium. per quam totum fit maius perfectiuè, uel intenſiuè. Et quamuis in cõcluſione huius quæſtionis, uidelicet, ꝙ charitas augeatur: omnes concordant propter auctoritatem ſcripturę: ſecus de modo augmentationis, de quo in ſequentibus quæſtionibus uidendũ erit. In hac uerò quæſtione doct. principaliter inueſtigat quantum ad logicam, quę propoſitiones ueniant concedendæ, & quæ negandę. ¶ Notandum igitur ſecũdò, ꝙ aliquid recipere magis, uel minus dupliciter accipitur. Vno modo reali-
Nota. 2 ter, & ſic eſt recipere in ſe inhęſiue formam magis, & minus intẽſam. Alio modo denominatiuè ſecundum quandã ſimilitudinem: & prædicationem: quia de ipſo magis, & minus prædicatur. ¶ Pro
Art. 2. arti. ſecundo eſt conclu. prima. Capien
Cõcl. 1. do magis, & minus. primo mõ: nulla for
B ma ſuſcipit magis, & minus. Patet: forma accidentalis nihil recipit in ſe: quia accidentis non eſt accidens. ſecus de forma ſubſtantiali. ſ. intellectu. ¶ Secunda
Cõcl. 2. concl. Capiendo magis, & minus ꝓpriè ſecundò mõ: nulla forma ſuſcipit magis, & minus. Patet: quia una charitas non eſt magis charitas ꝙ alia. ¶ Tertia cocl.
Cõcl. 3 Impropriè forma ſuſcipit magis, & minus: ut ualet tñ una forma ẽ maior, uel minor alia intenſiuè. Vel una forma eſt maior forma, & una alia forma eſt minor forma. Et ita ſub conſimili intellectu, & ita prædicta concedenda eſt. Forma ſuſcipit magis, & minus in ſenſu copulatiuo, non copulato: quia una, & eadem forma nõ ẽ maior, & minor. Aliter in ſenſu ſignato poteſt ẽt pręfata propoſitio cõcedi: ſic. ſ. de illo termino forma prędicatur magis, & minus copulatiuè: quia illa eſt uera: forma recipit magis, et forma recipit minus: non de una ſed de diuerſis formis. ¶ Quarta cõcl. Hæc ẽ Cõcl. 4
falſa de uirtute ſermonis. ¶ Forma augmentatur. Patet: quia nulla forma eſt primò minor, & poſtea maior: quia nec illud quod pręcedit augmentationem: nec illud, quod acquiritur per augmentationem: licet totum reſultans ex pręcedenti: & illo, quod acquiritur ſit maius, ꝙ forma, quæ præceſſit. Sed hoc nõ fuit prius: ſicut nec illud, quod acquiritur: Nec etiam aliqua forma cõis: quia nulla talis eſt niſi ſignum, ſed nullũ prædicatum dicitur de cõi: niſi conueniat illi pro aliquo ſingulari. ¶ Quinta concl. Cõcl. 5.
Subiectum formę non augmentatur: qa licet hõ primò ſit minus charus, & poſtea magis charus: tñ propter hoc homo non augmentatur: ſed charitas: unde denominatᷓ magis, uel minus charus. ¶ Sexta concluſio. Cõcl. 6.
Secundum cõem modum loquendi: forma augmẽtatur. Probatur: quia aliquid augmentatur ſecũdum oẽs: & non ſubiectũ: ergo forma. Habet aũt cõis modus loquendi hunc intellectum. Forma augmentatur. i. aliqua forma in aliquo ſubiecto primo eſt minor: & poſtea in eodem ſubiecto eſt forma aliqua alia eiuſdem rõnis maior ſine interruptione; uel etiam extra ſubiectum ſecundum potentiam diuinam. Dicitur ſine interruptiõe: quia ſi fieret interruptio, non eſſet unus motus, ſed plures. Et ſub illo intellectu ſequentes quæſtiones tractabũtur, quibus inueſtigabitur: qũo fiat augmẽtatio. Ex illo ſequitur: ꝙ licet forma augmentetur: non tñ mouetur: licet ſubiectũ eius moueatur: qa motus dicit ſucceſsionẽ. Augmẽtatio aũt formæ (de

qua hic ſit ſermo, quæ eſt charitas) ſit in inſtanti. Item moueri capitur pro eſſe ſubiectiuo motus: nec augmentari (ut nunc de augmētatione loquimur) eſt in ferius ad moueri. Neq; huiuſmodi augmentatio eſt ſpecies motus: licet non ſit ſine motu naturaliter. Quia quando forma augmentatur ſubiectum formæ mouetur: largè accipiendo moueri, ut ſe extēdit ad mutationem. Poſſet tñ deus aliquā formā a ſubiecto ſeparatam augmētare: hoc.n. nullam includit contradictionē, & ſic augmentatio eſſet ſine motu: quia

Cōcl.7. ibi nihil moueretur, nec mutaretur. ¶ Septima concl. Hęc ſimpliciter: & de rigore ſermonis eſt uera. Forma habet latitudinem: quia ualet illam. Forma habet in ſe partes realiter diſtinctas. Utrum autē augmentatio ſit alteratio poteſt concedi ꝙ augmentatio eſt alteratio non formæ, q̄ augmentatur: ſed ſubiecti. Hęc eſt

Nota.1 ſententia doc. in ſcripto ſuo quæſtione

C præſenti. ¶ Verum pro clariori dictorū, & dicendorum intellectu. Notandū primò, ꝙ duplex eſt augmentatio: ut notat doct. infra. q. viij. huius diſt. ſ. intenſiua,

Augmētatio multiplex. & extenſiua. Augmentatio extēſiua eſt per q̄ illud quod augetur occupat maiorem locū poſt q̄ añ. Et hæc duplex: quędam ſit per additionem partis ad partē facientis per ſe unum cum illa: diſtincta ab ea loco, & ſitu: ut cum aqua additur aq; uel alicuius ſuperficiei pars una prius dealbatur q̄ alia. Alia augmentatio extēſiua ſit in eodem ſubiecto ꝑ ſe: ut in rarefactione: quia aliquid ſecundum ſe totum ſit maius extenſiuè. In tali augmentatione (ſi tenetur ꝙ quantitas eſt accidens diſtinctum a re quanta) prior quantitas tota corrumpitur, & noua maior introducitur, & nō manet una quātitas cum alia. Si uerò tenetur, ꝙ quantitas non eſt accidens inhærens rei quantę: ſed eſt reſmet quanta: nō ſit ibi additio nouę quantitatis: ſed ipſa res rarefacta per elongationē partium ſuarū occupat maiorem locum poſt q̄ ante: per ſolum motum localem earundem, ſiue ad generationem alicuius rei nouæ. Augmentatio intēſiua: eſt additio partis ad partē facientis cum illa unū indiſtinctè ab eo loco, & ſitu: abſq; eo, ꝙ per ſe ſequatur maior quantitas. Quidā uerò ponūt augmentationem triplicē ut refert Pet. de Alia. quę. ix. ſ. purè intenſiuam, q̄ eſt in formis ſpūalibus non corporalibus, ut ē charitas. Purè extēſiuā ſicut rarefactio, uel augmentatio corporū ſolidorū. Intē- A ſiuā, & extenſiuā: ut augmentatio formarum corporalium: caliditatis ſ. frigiditatis. ¶ Notā. ſecundò: ꝙ augmentatio, q̄ Nota.2 eſt ſolum extenſiua: pōt ſubdiuidi in diſcretam D ſiue numeroſam, & in cōtinuā. Exēplum primi poteſt poni. Cum grex ouium numeraliter augetur. Exemplum ſecundi in rarefactione aeris, uel alterius: ut patuit. ¶ Notandum tertiò: ꝙ Nota.3 augmentatio intenſiua multipliciter ſolet imaginari. Uno mō ut ſupra immediatè patuit: per accumulationē graduū eiuſdem rōnis conſtituentium unā formam: q̄ ſit magis intenſa, q̄ aliqua pars eius. Alio mō imaginantur aliqui fierī augmentationem intenſiuā ſolum ꝑ receſſum a non gradu. Et illud a diuerſis uariè aſſignatur. Nam quidam dicunt: ꝙ intenſio ſit per depurationem alicuius formæ a ſuo contrario. Alij, ꝙ ſit ꝑ maiorem radicationem in ſuo ſubiecto. Ita ꝙ ſecundum iſtos contingit eandē formam pęnitus inuariatam ſecundū ſuam eſſentiam, aliquod ſubiectum minus intenſè denominare, & poſtea magis, & ſimiliter ecōtra. Sed iſta opinio nō eſt uera: ut habet declarari in philoſ. & c. ¶ Quar- Nota.4 tò notandum: ꝙ augmentatio tā intenſiua: q̄ extenſiua dupliciter pōt imaginari fieri. Uno modo ſubito ſiue in inſtanti: ſicut ſi ſol, aut aliud luminoſum crearetur in inſtanti in medio diaphano: & poſtea aliquod aliud crearetur in eodē medio in inſtanti. Patet: quia fieret ibi augmentatio luminis tam extenſiua: q̄ intenſiua in illo ſecundo inſtanti. Alio mō poteſt imaginari talis augmentatio fieri non in inſtanti: ſed ſucceſſiue cōtinuè tam ſecundū extenſionem, q̄ ſecūdum intenſionem. Ita ꝙ data aliqua forma (ut e caliditate) uerum eſt dicere: ꝙ añ quamlib. partē iſtius caliditatis prius fuit eius medietas ſecundū intenſionē, & extenſionem, q̄ illa tota pars. Et ſic ſit

Aliquid fieri in ſtãti qd eſt. ſucceſſiue continue. Vñ pro declaratio ne iſtorũ eſt hic uidendũ: quid eſt aliqd fieri in inſtanti. Rñdet dñs Came.q.ix. primi. aliquid dr̃ fieri in inſtanti:quia nul la eius pars pfuit anteq̃ illud eẽt. Ex quo ſequitur: ꝙ non ſtat aliquod indiuiſibile fieri:& illud non fieri in inſtanti. Patet: quia nihil eius añ ipſum pfuit: cũ ipſum careat partibus &c.

Nota.5 E ¶ Quintò notandũ, ꝙ augmentatio continua põt dupliciter fieri. Vno mõ põt fieri continue ſucceſ ſiue. Alio mõ continue permanenter. Et hoc dupliciter: qa duplex eſt continuũ. ſ.continuũ ſucceſſiuũ,& continuũ permanens. Dr̃ autẽ aliquid continue ſucceſſiue augeri qñ in quolib. inſtanti po ſteriori eſt magis intẽſum, uel magis ex tenſum,q̃ in aliquo priori. Ita ꝙ non eſt dare aliquod tẽpus in augmentatione ſic continua, in quo toto illud fit ęqua liter intenſum, uel extenſum in qualib. parte.

Nota.6 ¶ Sextò notandũ:ꝙ latitudo ſicut hic ſumitur (cũ loquimur de latitudine formarũ) ẽ pluralitas diſtinctarũ partiũ conſtituentiũ per ſe unũ extenſum, uel intenſum.

Latitudo duplex. Et eſt duplex. ſ.intenſiua,& extenſiua. Latitudo extẽſiua eſt pluralitas partiũ diſtinctarum cõſtituẽtium per ſe unum quantũ cõtinuũ. Vñ non capitur hic latitudo, prout apud mathematicos diſtinguitur contra lõgitudinẽ. Latitudo intenſiua, ſiue gradualis, eſt pluralitas diſtinctarũ partiũ ſibi inuicẽ coexiſtẽ tium,& cõſtituentiũ per ſe unũ quantũ intenſum.

Gradus. Sed gradus ut hic ſumitur: dr̃ pars alicuius latitudinis intenſiue ſiue pars alicuius formę alteri parti eiuſdem coexiſtens,& ſecũ cõſtituens per ſe unũ quantũ intenſum.

Nota.7 ¶ Septimò notandum poſt pdicta in conclusionibus quarta, & ſexta q̃onis huius:ꝙ aliquã formam aug mẽtari põt intelligi dupliciter. Vno mõ de uirtute ſermonis. Alio mõ ſecundum intentionẽ loquentium: ut patuit in cõ cluſione ſexta. Hæc ex aliorũ dictis referre placuit: pro clariori dictorum intellectu ex Pet.ſ. Camer.& Greg.

Prop.1. F ¶ Prima propoſitio eſt dñi Camer. & hęc eſt. Aliquod ſubiectum poteſt dici magis,& minus tale: ſine alicuius qualitatis, aut alterius rei ſibi inexiſtẽtis acquiſitione, uel deperditione. Patet: qa ſit aliquod ſubiectum puta a, calidum ut octo: & b, calidum ut quatuor. augeatur ergo cali ditas ipſius b, uſq; ad octo: tunc b, ſit ma gis ſimile a,q̃ prius,& ecõtra. Sed qđ ẽ magis ſimile: ẽ magis tale. Sic poni poſ ſet exemplũ de iuſto, q dicit quocunq, ſi ſimilia deo. Et ſi iuſtus creſcit in gr̃a, dr̃ plus ſimilis deo: & deꝰ plus ſimilis illi: & tñ in deo nullius fit acquiſitio.

¶ Secunda propoſitio. Aliquod ſubiectũ dicitur ta le, uel aliquale per qualitatem accidẽta lem ab eo realiter differentem. Patet: quia albedo panis in ſacramento manet ſine ſubiecto: quod olim denominabat album, cum informaret panẽ. Prop.2.

¶ Tertia ꝓ poſitio. Aliquod ſubiectum põt eſſe ma gis,& minus tale: per aliquam qualitatẽ accidentalem. Patet: aqua dicitur magis uel minus calida per caliditatẽ eã infor mãtem. Prop.3

¶ Quarta propoſ. Aliquod ſubie ctum non põt eſſe magis,& minus tale ꝑ aliquã qualitatem accidẽtalem ipſa qua litate formaliter,& ſimpliciter non uariata intrinſece. Patet de qualitate in ſubiecto exiſtente:q̃ ſi intẽditur, dicitur aqua calidior. Intenſio autem fit plutiũ graduum accumulatione. Prop.4

¶ Quinta pro poſitio. Nulla forma põt ſuum ſubiectũ denoiare,& facere magis, uel minus ta le, niſi per intenſionẽ,& remiſſionem ip ſius formę in ſe, & ſine noua alicuius al terius partis acquiſitione, uel deperditio ne, alias.n. non poſſet ſaluari: qualiter ip ſa forma eſſet de nouo intenſior, uel re miſſior. Ex qua propoſitione ſequi tur primò: quòd in cuiuslibet formę in tenſione aliquid noui acquiritur realiter diſtinctum a priori forma. Secundò: quòd illud acquiſitum eſt eiuſdem ſpeciei ſpecialiſsimæ cum forma priori. Tertiò: ꝙ illud acquiſitum manet cum priore,& facit unum cum eo. Hæc pro cedunt ſecundũ eam opinionem de for marum intenſione, quam hic amplectimur,& quam tenet doct. impugnatis a lijs opinionibus in quæſtione quinta, & ſequenti. Prop.5

¶ Sexta propoſitio. Aliqua for ma accidentalis habet latitudinem diuiſibilem: non ſolum ſecundũ realẽ extẽ ſionẽ: ſed et ſecũdũ gradualẽ intẽſionẽ. Prop.6 G

Patet ex dictis & notatis: quia illa ꝓpoſitio: forma habet latitudinem: ualet illã de uirtute ſermonis. Forma habet in ſe plures partes realiter diſtinctas faciẽtes per ſe unũ extenſum, uel intenſum. ❡ Se

Prop. 7 Charitas augetur, & pōt augeri.

prima propoſitio. Charitas augetur, & poteſt augeri. Patet: quia aliqua charitas prius eſt minor, & poſtea eſt aliqua charitas maior: cuius pars eſt charitas prior. Quòd aũt charitas poſſit augeri probatur ex auctoritate apoſtoli Phili. j. Oro, ut charitas ueſtra magis, ac magis abundet. i. creſcat ſecundum gloſ. Nõ oraſſet autem apoſt. pro charitatis incremẽto: ſi non eſſet poſſibile eam augeri. Itẽ. ij. theſ. j. Gratias agere debemus &c. qm̃ ſupercreſcit fides ueſtra, & abundat charitas. Itẽ eccleſia orat dicens. Oĩpotẽs ſempiterne deus, da nobis fidei, ſpei, & charitatis augmentum. Item Aug. dicit in Ench. c. penul. Minuit̃ cupiditas charitate creſcẽte. ❡ Octaua propoſi. Chari

Prop. 8.

tas non ſolum ſubitò, & inſtantaneè: ſed etiam in tempore continuè poteſt augeri. Patet: quia oẽm formam habentem latitudinem intenſiuam pōt deus, & ſimul & ſucceſſiuè cauſare: ſed charitas eſt huiuſmodi: igit̃ &c. Maior patet, & minor ſequitur ex dictis. Quia cũ charitas poſſet augeri, & non ſecundum extenſionẽ ut patet: ſequitur, ꝙ ſecundum intẽſionem, & per conſequens &c. Quid autẽ ſit de facto: in propoſito dubium ẽ. Nã etſi nos mereamur in tẽpore: adhuc deus in inſtanti poteſt intantum augere charitatem in nobis: quantum in tẽpore meremur illam augeri. Et hoc tñ in primo inſtanti actus meritorij, cũ ipſe preſciat quantum eſt duraturus: & quantum augmentum charitatis ſibi reſpondeat: quã etiam in aliquo alio inſtãti ipſius actus: ſicut placet ſibi. Si uerò nos mereamur in inſtanti: adhuc ipſe in tempore: & ſucceſſiuè poteſt augere charitatem proportionabiliter ad meritum noſtrum. Et ſic iſta concluſio eſt facti: de quo nõ cõſtat. Hęc omnia latius habentur in Camerac. poſt quem hic recitare placuit, q̃ dicta ſunt. Si uerò charitas poſſit augeri in infinitum: patebit ex queſt. octaua.

Prop. 9.

H ❡ Nona propoſitio. Charitas augmentabilis eſt in uiatore per actus ex gratia procedentes meritoriè. Hęc cõcluſio poſt dicta priora ſatis diffuſa hic breuiter probatur: quoad primam partem rõe tali. Oĩs forma habens in ſe latitudinẽ augmentatur: charitas habet in ſe latitudinem: ergo augmentatur. Tenet conſequentia in Darij. Maior probatur. Oĩs forma, quę poteſt per ſe facere unũ cum alia forma eiuſdem rõnis ſeſe penetrantis in eodem ſubiecto ſine extenſione ſubiecti: augmentatur: ſed forma habẽs in ſe latitudinẽ eſt hmõi: ergo talis forma augmentatur. Minor probatur: quia charitas habet plures partes intenſionales eiuſdem rõis realiter diſtinctas, quæ non extendunt ſubiectũ: ergo habet in ſe latitudinem. Tenet conſequentia ex quid nõis habere latitudinẽ. Vltra charitas habet latitudinem: ergo augmẽtatur. Tenet conſequentia ab eodem ad idem: ſiue a conuertibili ad cõuertibile. ❡ Preterea. omnis forma ſuſceptibilis magis, & minus augmentatur: ſed charitas eſt hmõi: igitur. Maior nota. Minor ꝓbatur: quia in aliquo ſubiecto nunc eſt forma minor, & poſtea in eodem ſubiecto ſine interruptione eſt maior. Hoc. n. eſt ſuſcipere magis, & minus in propoſito: ſiue formam augmẽtari: ut patuit queſt. preſenti. Licet per potentiam naturalẽ hmõi in exiſtentia charitatis nõ ſit euidenter nota: ſed fide credita. Nec pñt hmõi gradus ſe penetrantes per potentiam naturalem intuitiuè uideri. Secunda pars probatur: quia ex diuina ordinatione quicunque exiſtens in gratia: ſecũdum gratię inclinationẽ meritoriè operatur: meretur gratię prioris augmentũ. Creat. n. deus nouũ gradum charitatis, quem infundendo prioribus adunat. Vnde Aug. Charitas meretur augeri: ut aucta mereatur & perfici. Reſpectu autem hmõi augmẽti, ſolus deus ẽ cã efficiens. Anima autem meritoriè ſaltem concurrit. ❡ Circa hanc concluſionem nonam Arti. 3.

dubitatur multipliciter pro articulo tertio. Et primò contra primam partẽ. Cha Dub. 1. I

ritas non eſt augmentabilis: ergo. Añs probatur: quia nec preexiſtens augmentationi: nec permanens poſt augmenta

tionem:ergo nulla. Tenet conſequētia
a ſufficiēti diuiſione. Non prçexiſtens:
quia autem manet eadem: aut non. Si
primum:non augetur:quia manet idip-
ſum,quod fuit ante augmētationem. Si
non manet: iterum non augetur .quia
quod augetur poſterius eſt maius : quod
autē non manet:nec eſt maius,nec mi-
nus.Quòd etiam non illa, q̄ manet poſt
augmētationem:quia aut fuit prius: aut
non. Si fuit prius: & ſic non alia q̄ prius
ſicut prius non fuit aucta: ita nec poſt.
Si non:tunc eſt de nouo acquiſita,ergo
non aucta:quia quod augetur,fuit prius
minus.¶ Item ſicut alterabile ad altera
tionem:ita augmentabile ad augmenta
tionem:ſed in alteratione ſubiectū alte
ratur,non forma: ergo in augmentatio
ne formę nō augetur,ſed ſubiectum, &
per conſequens non charitas, quę ē for
ma quædam inhęrens. ¶ Item charitas
in augmentatione non mouetur : ergo
non augetur. Tenet conſequentia a ſu-
periori negato ad inferius: quia moueri
eſt genus ad augmentari ſicut motus ad
augmentationem. Añs probatur:qa qđ
mouetur,recipit in ſe motum : charitas
autē non recipit in ſe aliquid:ergo.¶ Itē
nulla charitas eſt magis charitas,q̄ alia:
cum oēs ſint eiuſdem ſpeciei:ergo nulla
eſt intenſibilis.ultra: ergo nulla augmē
tabilis. Vltima conſequentia tenet:qa
augmentatio charitatis eſt eius intēſio.
Prima conſequentia probatur:quia da-
tis duabus albedinibus, quarum una eſt
intenſior alia:una eſt magis alba:q̄ alia:
quia per unam ſubiectum eius eſt magis
album,q̄ ſubiectū alterius:ergo ipſa qua
litas erit magis alba:quia nihil dat,quod
Rñſio. non habet:non ergo pōt forma dare de
nominationem,q̄ ipſa non habet.¶ Re
ſpondetur ad illa. Ad primum dr̄: ꝙ cha
ritas prçexiſtens augetur, & ipſa manet
eadem,& idipſum quantum ad eſſentiā:
uariatur tñ accidētaliter: quia poſterius
eſt pars maioris charitatis,quę prius nō
erat pars alterius. Nec propter mutatio
nem accidētalem res in ſe mutatur: nec
materia in ſe mutatur,ſi additur alij ma
teriæ. ¶ Ad ſecundum negetur maior.
Cuius ratio nō eſt aliud, quàm quid no

minis alterabilis, & augmentabilis. Eſt Altera-
enim alterabile res potēs in ſe ſuſcipere bile q̄d
formā,quā prius non habuit:uel perde- eſt.
re,quā habuit,& eſt ſubiectum. Secus de
augmentabili:cuius quid nois poſitū eſt
ſupra in primo notabili.¶ Ad tertium ne
getur añs,ꝙ charitas non mouetur ca-
piēdo motum,& moueri largè ut in .iij.
Phyſi. ſecundum ꝙ aſſignantur ei illæ
ſpecies:generatio augmentatio: corru-
ptio:diminutio:alteratio,& motus loca
lis. Ad probationē negetur,ꝙ oē,quod
mouetur, recipit &c. Sed moueri ſic eſt
mutari de eſſe in nō eſſe,uel ecōtra, aut
de aliqualiter eſſe ad aliter eſſe. Et hoc
ultimum conuenit charitati:quia ꝑ aug
mentum erit pars charitatis totius cōſti
tutę ex prçexiſtenti,& ſuperaddita:cu-
ius prius non fuit pars. ¶ Ad quartū cō
ceditur añs:& negatur cōſequentia. Ad
probationem negatur , ꝙ una albedo ē
magis alba:immo proprie loquendo al
bedo non eſt alba:ſed unum albū eſt ma
gis album alio albo. Et cū additur, nihil
dat,quod non habet : uerum eſt , quod
non habet dare. Non tamen opor-
tet,ꝙ denominatio cōueniens alicui ra
tione formę : conueniat etiam formæ.
Nā compoſitum eſt hō propter animam
rationalem:& tñ anima non eſt hō : &
anima eſt ſciens propter ſcientiam:& tñ
ſcientia nō eſt ſciens:& ſic de alijs.¶ Cō
tra ſecundam partem concluſionis,dubi Dub. 2.
tatur ſecundò, ſi charitas augmentatur K
per actus procedentes ex gratia:aut per
quoslibet:aut per aliquos,& aliquos nō
nullū illorū poteſt dici:ergo. Nō ſecun
dum:quia non eſt rō diuerſitatis:cum a-
ctus ſint eiuſdem ſpeciei:ſaltem eiuſdem
uirtutis,& ideo habent eoſdem effectus.
Item per quēlibet augetur meritum , &
prçmium:ergo & gratia ſiue charitas:qa
quātitas meriti,& prçmij ſequitur quan
titatem charitatis & gratię. Nec poteſt
dici primum:quia ſtat:ꝙ actus ſequēs ſit
remiſſior primo : & ita non correſpon-
det ſibi gratia maior ſed minor,& ita nō
augmentat:ſed magis minuit. ¶ Solutio
probabiliter dicitur:ꝙ quolibet actu ex
gratia procedente augetur gratia , ſeu
charitas prçexiſtens, ſicut & præmium .

Ad improbationem dicitur: ꝙ per talē actum remiſſum producitur charitas mi nor ꝑexiſtente:tñ addita ꝑexiſtenti red dit totum maius. Et ſic præexiſtens auge
Dub. 3. tur ad intellectumſupra expoſitū.¶ Du
L bitatur tertiò:an ſicut conceditur. Cha ritas poteſt augeri: ita concedendum ſit ꝙ charitas pōt minui. Pro intellectu il lius dubij notandum, ꝙ charitas poteſt multipliciter cōſiderari.ſ.ſecundum ſe: in ordine ad ſubiectū: in ordine ad cau ſam efficiētē·& quartò in ordine ad cau ſam meritoriam Secundum hæc ponun
Prop. 1 tur quatuor ꝓpoſitiones. ¶ Prima.Cha ritas in ſe cōſiderata eſt diminuibilis.Pro batur: omne diuiſibile eſt diminuibile: charitas eſt diuiſibilis:ergo &c.Conſe quentia nota cum minore ex articulo præcedenti cū ſit cōpoſita ex gradibus. Maior patet:quia diuiſibile pro una par te poteſt manere:& pro alia deſinere, &
Prop. 2. ita diminuitur. ¶ Secunda propoſitio. Charitas conſiderata ſecundum eſſe in ſubiecto eſt diuiſibilis. Patet:quia enti tas in ſe diminuibilis ubicunq; ponitur, eſt diuiſibilis. Item:quia charitas præexi ſtens in ſubiecto pōt acquirere gradum charitatis aduenientem: dum augetur. Poterit etiam eundem quantum eſt de ſe perdere in eodē ſubiecto, & ita minui
Prop. 3 tur. ¶ Tertia propo. Charitas per nul lum agēs creatum pōt minui. Probatur: quia cuius diminutio eſt annihilatio:nō poteſt diminui effectiuè per agens crea tum:ſed diminutio charitatis eſt annihi latio gradus deperditi:cum non manet in potentia ſubiecti: nec ſecundum ſe: nec alium eiuſdem rationis:ergo nō po teſt effici cauſa creata. Cōſequentia te net:& minor declarata ē. Maior patet: quia agens creatum: ſicut non poteſt
Prop.4. creare:ita nec annihilare.¶ Quarta pro poſitio. Charitas non poteſt minui per peccatum demeritoriè. Patet: quia nec per peccatum mortale:quia hoc ſimpli citer tollit charitatem: cum ſibi repu gnet. Nec per ueniale. Tum quia pro mi nori malo non tollit deus maius bonū: ſed charitas eſt maius bonum, quàm ue niale ſit malum. Tum quia ueniale ſtat cū charitate.Tū q̄a ſi ueniale minueret charitatem:tñ nō ſit infinita:per replica tionem uenialiū poſſet tolli tota chari tas. Conſequens eſt falſum:quia tūc ta lis nec eſſet in ſtatu ſalutis:nec dānatio nis.Et patet conſequentia·quia tollit ip ſum ueniale centeſimā partē gratiæ: ſi tunc centies repeteretur,auferret totā. Ex his ſequitur rñſio ad dubium motū
per aliquot concluſiones.¶ Prima.Quā Cócl. 1
uis per potentiam abſolutā dei charitas poteſt diminui: hoc tñ nunquam fiet ſecundū leges ordinatas dñi.Prima pars patet ex propoſitionibus prima, & ſecū da.Secunda pars probatur:quia deus nō aufert dona ſua à rōnali creatura ſine demerito eius. Vel ergo demeretur per peccatum mortale:& tunc non diminui tur:ſed oīno tollitur charitas. Vel per
peccatum ueniale, & hoc improbatum Cócl. 2.
eſt.¶ Concluſio ſecunda. Licet charitas M
quantum ad ſuam ſubſtantiam nō dimi nuatur: tñ feruor eius per peccatum ue niale cōmiſsionis,& omiſsionis remitti tur. Probatur pro ſecunda parte quan tum ad pctā cōmiſsionis: quia actus op poſiti generantes habitus oppoſitos im pediunt conatum potentiæ: ꝙ non ita feruenter exeat in actus oppoſitos. Sed actus peccati uenialis:licet ſtent cū cha ritate:inclinant tñ ad oppoſitum aliquo modo actum charitatis, cum ab illo defi ciunt: ergo Patet minor: quia per fre quentiam actuum uenialium generatur habitus peccati uenialis: inclinās poten tiam ad ſimiles actus,& ita remittit fer uorem,ſiue conatū ad actus charitatis: qui aliquo modo repugnant actibus ue nialibus. Quantum ad peccata uenialia omiſsionis patet :quia per negligentiā
actuum charitatis ita remittitur feruor: Feruor
ſicut per frequentiam augetur. Et licet charita-
diuerſimode notificent feruorem cha tis qd ē.
ritatis: poteſt tñ faciliter dici, ꝙ feruor charitatis eſt promptitudo ,ſeu conatus uolūtatis ad actum charitatis eliciendū: qui eſt præciſè per habitum charitatis ac quiſitum ex actibus frequentatis: hoc feruor charitatis ſupponit pro actu charitatis,ſeu uoluntatis: connotando uoluntatis promptitudinem,& facilita tem ex inclinatione habitus charitatis

acquiſitæ prouenientem huiuſmodi fer
uorem ueniale minuit. Dũ.n.ueniale cõ
mittitur: generantur in homine habi-
tus oppoſiti actui charitatis, per quos
uolũtatis conatus, ſeu promptitudo tol
litur ſeu remittitur. Ex peccato uerò o
miſsionis actus boni negliguntur: ex cõ
ſequenti non gignuntur habitus prõpti
ficantes potentiam, quibus non genitis
potentia nõ facilitatur ad opus. Item ut
uideri ſolet in tertio, & patebit infra di.
xxiij.q.ij. habitus infuſus ſine acquiſito
non inclinat: ut eſt multorum opinio.
Cum ergo tales acquiſiti habitus nõ gi
gnuntur: potentia non actuatur ad opus
per ſolum habitum infuſum &c. Gignũ
tur autem frequentia bonorum actuũ.
Et eorum omiſsione: uel oppoſitorum
actuum cõmiſsione remittuntur, ſeu tol
luntur. ¶ Sed diceres: ſint duo habẽtes
æqualem charitatem: quorum unus ha-
beat peccatum ueniale: alter non. Iſte ꝙ
ueniali ter peccauit, non eſt ita charus
deo, ſicut qui non peccauit: eum ipſe pu
nietur. Nec ſtatim euolat, ſi moritur: ſi
cut alter non habens peccatum ueniale:
ergo peccatum ueniale minuit charita-
tem. ¶ Præterea ſi peccatum ueniale
minuit feruorem: & cum feruor non ſit
infinitus: poſſet tñ aliquis multiplicare
uenialia, ꝙ feruor omnino tolleretur.
Et ſic iſte haberet charitatem ſine feruo
re. ¶ Ad primum dicitur: ꝙ illi duo in
caſu ſunt ęquè chari deo: quia æquè ac
cepti ad uitam æternam, & ad ęquale
pręmium uitæ ęternę. Nec obſtat puni
tio unius in purgatorio: quia illa non
eſt ex odio punientis, uel non accepta
tione puniti. Quia nõ nunquam pater
filium, quem magis diligit, & ad maiorẽ
hęreditatem acceptat, magis punit. Et ſi
habens magnam charitatem, peccaſſet
ueniali ter, & habens modicam, nõ: pri-
mus eſſet magis acceptus: quia ad maius
premium licet eſſet puniendus, & non
ſecundus. ¶ Ad ſecundum dicitur: quòd
intelligendo per feruorem charitatis
promptitudinem, ſiue conatum ad a-
ctum charitatis eliciendum: qui eſt prę-
ciſè per habitum acquiſitum: cõceditur,
ꝙ poſſet totus feruor tolli per conti-
nuationem peccatorum uenialium, &
omiſsionem actuum ſecundum charita-
tem eliciendorum, nihilominus mane-
ret charitas integra, per quã adhuc poſ
ſet in actus meritorios quantum eſt de
ſe pręciſè. ¶ Ad hos enim ſola charitas:
(ut aliqui uolunt) cum libero arbitrio
ſufficit: licet non ita faciliter promptè,
& expeditè, ſicuti cum frequentia habi
tuum acquiſitorum. Tenẽdo ꝙ habitus
infuſus ſine acquiſito inclinet potentiã:
de quo infra diſt.xxiij.q.ij.in tertio. Te
nendo autem oppoſitum.ſ.ꝙ habitus in
fuſus non inclinet ſine acquiſito: ſecus:
dicendum: ſic enim manente charitate
non poteſt in actum ex defectu habi-
tuum acquirendorum. ¶ Et ſi quis argue
ret de actiuitate charitatis: poteſt diſtin
gui de nomine actiuitatis: an connotet
actualem tendentiam, uel potentialẽ ſo
lum &c. ſicut dici ſolet de inclinatione
habitus: de quo latius uide diſt.xxiij.q.j
tertij.dub.iij. Et ſecundũ hoc formetur
reſponſio. Valent ad hoc dubiũ dicta.
Camerac.q.ix.art.iij.& Greg.q.v.ar.ij.

QVAESTIO. V.

SVppoſito, ꝙ charitas augmẽ A
tari poſſit. Vtrum charitas
pręexiſtens maneat in fine
augmentationis. ¶ Recitan
tur & impugnantur a doct. opi. Gotfre
di quodlib. vij. q.vij. & Sco. q.iij. diſt. Cõclu.
huius. ¶ Quibus dimiſsis eſt concluſio Vtrum
reſponſalis. In augmentatione qualita charitas
tis, qualitas præcedens non corrũpitur: p̃exiſtẽs
ſed manet. Probatur: quia ſi in augmen maneat
tatione charitas pręcedens corrumpere in fine
tur, & noua ſequeretur: ſequerẽtur mul augmẽ-
ta inconuenientia. ¶ Primum; ꝙ infini- tationis
tæ formę, quarũ nulla eſſet pars alterius:
in fine augmentationis eſſent actua-
liter pertranſitæ: quia quodlibet inſtan
ti eſſet noua forma accidentalis. Sunt
autem infinita inſtantia. ¶ Secundum,
ꝙ rei permanentis daretur ultimum in-
ſtans eſſe naturaliter: qui in quolibet in
ſtanti augmentationis eſſet noua quali

tas,cum nulla maneret cũ alia: ergo q̃li bet qualitas pręter ultimam genita,fuit tm̃ per inſtans. Et per conſequens illud inſtans eſſet primum,& ultimum eſſe il-lius qualitatis. ¶ Tertium,ꝙ deus poſſet facere infinita in actu ſimul: quod opinantes negant. Probatio:quia oẽm rem productam a cauſa naturali deus pót cõ ſeruare durante actione creaturæ :ſed formę in augmentatione productæ ſunt infinitæ. Nec habet hæc inſtantia locũ in partibus continui:quia illæ partes nõ ſunt ſecundum ſe totas diſtinctę.¶ Quartum inconueniens:quia tunc unum con trariorum eſſet per ſe cauſa contrarij, puta in remiſſione caloris,frigiditas remittens eſſet per ſe cauſa caloris:qa pro quolibet inſtanti remiſſionis generatur nouus calor,minor a cauſa remittente, q̃.eſt frigiditas:quia a nulla alia cauſa:ni ſi diceret a cauſa uniuerſali : quod nihil eſt: quia uniuerſalis agit ſecundũ exigen tiam cauſæ particularis,nec cęlum cum frigiditate producit calorem.¶ Quintũ ꝙ qualitas in fine augmentationis non eſſet perfectior aliqua pręcedentiũ:cum nulla forma ſit perfectior alia eiuſdem rõnis, niſi propter maiorem pluralitatẽ partium eiuſdem quantitatis,ſed in augmentatione quęlibet formarum eſt ſim plex,nullas habẽs partes Intenſionales : quia ſi haberet plures partes, illæ ſucceſ ſiue producerentur,& ita pręcedẽs pars maneret cum ſequente.¶ Sextum,ꝙ idẽ eẽt cã corruptionis,& generationis qua litatum eiuſdem rõnis Nam generãs po ſteriore corrũperet priorem:quę tamen

B ſunt eiuſdẽ rõnis. ¶ Item q̃ritur. In augmentatione charitatis, cum ſolum mor rale peccatũ repugnat charitati, ut quæ ſtione præced. patuit ; quid corrumpat charitatẽ priorem. ¶ Item augmentetur charitas per decẽ actus meritorios: ſtat decimum actum eſſe minus perfectũ ali quo priore: tunc charitas in fine manẽs eſſet perfectior pręcedente, & ita non augmentaretur: ſed diminueretur. Nam quilibet actus producit habitum ſecundum menſuram ſuę perfectionis .i. per-

Nota. fectior:perfectiorem. ¶ Si dicis. Termini motus ſunt incompoſſibiles: ſed termini augmentationis ſunt qualitas minor,& qualitas maior: ergo ſunt incom poſſibiles. R̃ſio.Termini per ſe motus ſunt incompoſſibiles, ſed hi ſunt non eſ ſe,& eſſe eiuſdem formę.Qualitas uerò pręexiſtens, nec eſt ſubiectum :nec terminus :ſed eſt aliquid pręexiſtens unien dum cum termino a quo.¶ Corollariũ. Coroll.
Non ſemper generatio unius eſt corruptio alterius: ſed qñ ſit generatio cum abiectione contrarij, uel repugnantis. ¶ Secundò ſequitur; ꝙ in eodem ſtant maior, & minor charitas,hoc eſt inten ſior. & remiſſior:quia pars & totũ.Nec tñ ideo idem eſt magis,& minus intenſum:quia neq; pars qualitatis,neq; tota, neq; ſubiectũ dr̃ magis, & minus tale a pte:ſed a tota qualitate. Et ita magis,& minus ſunt cõtraria.i. denominationes cõtrariæ, non tñ cõrrariæ.i. repugnantes: qa maior, & minor qualitas ſtant ſimul. Hoc eſt ſummarium illorum, quæ per doct. habentur in quæſtione iſta. Vide latius in doct.

Genera tio uni° nõ ſem-p eſt cor ruptio alterius.

QVAESTIO. VI.

VTRVM in augmentatione,ſiue intenſione charitatis,aliquid realiter differẽs a priori ſibi adueniat.¶ Doctor plures recitat opin. de intenſione formarũ,quarum una ẽ ſancti Thom. j.ij.q.lij.art. ij. Alia Henrici Gand. iij.quodli. & eas inſufficientes oſtendit.¶ Vtitur deniq; hoc uocabulo augmentatio:ut ſupra pro intenſio,more ſolito.forte tunc temporis ita habuit conſuetudo,unũ ſumi pro reliquo. ¶ Primò itaq; ponetur concluſio reſponſalis ad quęſtionem:deinde mouebuntur, & ſoluentur dubitationes.¶ Concluſio reſponſalis. In omni augmentatione formę aliquid reale additur formę præexiſtenti differens ab illa, & remanens diſtinctum. Probatur:quia in omni tranſmutatione reali,aliquid reale de nouo producitur,uel corrũpitur, aut aliquid pręexiſtens acquiritur,ſed in augmentatione eſt realis tranſmutatio ſubiecti:ergo &c. Et non corrumpitur aliquid reale:quia tunc eſſet diminutio,ſi nullo ac quiſito A

Arti. 1. Cõclu. B

quiſito aliquid corrumperetur: nec prę-
exiſtens acquiritur manifeſtum eſt: ergo
aliquid nouum generatur. Maior patet:
quia alias fieret tranſitus de contradi-
ctorio in contradictorium ſine mutatio
ne. Minor patet: quia per augmentatio-
nem ſubiectum realiter fit magis tale:
puta magis calidum, uel album. Vnde ſi
cut in augmentatione quantitatis, adue
nit aliquid reale a priore diſtinctum re-
manens cum eo: ita in augmentatione
qualitatis. Et quia nō poteſt ſaluari per
motum localem, aut coexiſtentiam cū
maiori loco: ſicut augmentatio quanti-
tatis: oportet ꝙ aliquid reale de nouo
addatē priori. Quòd uerò prior maneat:
oſtenſum eſt q. pręcedenti. ¶ Ex illo pa
tet, ꝙ remanēs in fine augmentationis
eſt eſſentialiter perfectius qualitate prę-
exiſtente: licet ſit eiuſdem rõnis. Secun
dò, ꝙ non omnia indiuidua eiuſdem ſpe
cieiſunt æquè perfecta eſſentialiter: de
Arti. 2. quo dicitur q. ſequenti. ¶ Pro articulo
Dub. 1. ſecundo hic ſunt duo dubia. Primum, q̃
C ſit differentia inter generationē, & aug
mentationem. Secūdum, an omnes for
mæ ſint augmentabiles. ¶ Ad primum di
Genera citur: ꝙ generatio poteſt accipi triplici-
tio acci ter. ſ. ſtrictè, largè, & largisſimè. Strictè,
pitur tri pro productione compoſiti ſubſtantialis
pliciter. per ſe ſubſiſtentis. Largè, pro productio
ne alicuius ſecundum ſe, & quodlibet
ſui: quod natum eſt eſſe terminus forma
lis generationis. Largisſimè, pro pro-
ductione cuiuſcūq; de nouo. Primo mo
do ſunt termini diſparati: quia nulla aug
mentatio (ut capitur. ſ. pro intenſione)
eſt compoſiti ſubſtantialis. Poſſet tñ in
eo inſtāti in quo generatur compoſitū:
qualitas prę exiſtens in materia augmen
tari: ſi in eodem inſtanti noua pars qua
litatis produceretur, & priori uniretur.
Secundo modo ſimiliter generatio di-
ſtinguitur ab augmentatione: quia illa
eſt etiam formæ ſubſtantialis: iſta tantū
accidentalis. Tertio modo generatio eſt
in plus, quàm augmentatio, quia nun-
quam poteſt eſſe augmentatio ſine ge-
neratione, ſed bene econuerſo genera-
tio ſine augmentatione. Nam genera-
tio non prę ſupponit aliquam partem
formæ: quæ ſecundum ſe, uel ſuam partē
producitur: ſed augmentatio præſuppo-
nit aliquam partem formæ præcedere
quæ augmentatur: licet illud, quod aug
mentatur non generetur: quia illa pars
formæ, quæ de nouo producitur: gene-
ratur: ſed pars formæ præexiſtens: uel to
ta forma ex præexiſtente, & ſuperuenié
te augmentatur. ¶ Ad ſecundum dubiū, Dub. 2.
ꝙ non omnes formæ ſunt augmentabi- D
les. Nam illæ ſolę ſunt augmentabiles,
quę poſſunt facere per ſe unum cum alia
forma eiuſdem rationis ſine maiore ex-
tenſione quantitatiua: hoc eſt dictu.
Omnis forma compoſita ex partibus
ſiue gradibus eiuſdem rationis ſe in eo-
dem ſubiecto penetrantibus: cæteræ nō
ſunt augmentabiles. Quare autem hæc
forma ſic eſt compoſita, & non illa: nul
la eſt ratio niſi propria naturæ cōditio:
quia illa eſt talis, & illa non eſt talis. ¶ Ex Coro. 1
quo ſequitur primò, ꝙ nulla ſubſtantia
eſt augmentabilis ſecundum naturam.
An autem per potentiam diuinam ſit
augmentabilis. Reſpondet auctor. ſi duæ
partes formæ ſubſtantialis poſſent per
diuinam potentiam ſimul uniri, ut fa-
ciant per ſe unum: & nullo modo diſtin-
guantur loco uel ſubiecto: tunc poſſet
talis forma augeri. Sed an hoc ſit posſi
bile de formis nunc creatis, dubium eſt:
ſed de creabili non puto eſſe dubium,
quin talis posſit de nouo creari, q̃ eſſet
alterius ſpeciei ab omni forma creata.
Si enim formę ſubſtantiali productæ re
pugnat ſic habere partes ex natura ſpe-
cifica: ſicut ſpiritui repugnat eſſe diuiſi
bilem, & homini eſſe aſinum: non ſunt
formæ ſubſtantiales nunc productę aug
mentabiles: ſecus de creabili. ¶ Secūdò Coro. 2
ſequitur: ꝙ quantitas (ſi fuerit diſtincta
a re quanta) non eſt augmentabilis: ca
piendo augmentabile (ut hic) pro inten
ſibili, & remisſibili. Patet: quia licet ha-
bet partes facientes unum per ſe: tamen
illę non ſunt prę ciſè in eodem ſubiecto
& ſitu. Ipſę etiam faciunt maiorem ex- Coro. 3
tenſionem ſubiecti. ¶ Tertiò ſequitur.
Inter indiuidua eiuſdem rationis eſt or
do perfectionis eſſentialis. Patet: quia
forma intenſior perfectior eſt eſſentia-

liter forma eiuſdem rationis remiſſa. De hoc. q. ſequenti. Nec illud eſt contra illud philoſophi. Species habent ſe ut numeri: quia uerũ eſt uniuerſaliter, ꝙ nunquam duo indiuidua differentiarum ſpecierum ſunt eiuſdem perfectionis. Sed ex hoc non ſequitur: ꝙ nulla indiuidua eiuſdem ſpeciei ſic ſe habeant, ꝙ alterũ non ſit altero perfectius: licet dentur aliqua eiuſdem perfectionis. Et tantum de abbreuiatione quæſtionis huius. uide latius de hoc.

QVAESTIO. VII.

A VTRVM illud, quod in charitatis augmentatione additur ſit eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſimę cũ charitate precedente ſeparata ab ea. ❡ Recitatur, & impugnatur a doc. opinio Petri Aureoli habens tres articulos. Qua dimiſſa ponentur concluſiones reſponſales pro articulo primo, & dubiorũ ſolutiones pro ſecũdo.

Arti. 1. Cõcl. 1. ❡ Pro articulo primo eſt concluſio prima. Gradus charitatis per augmentationem ſuperadditus ẽ eiuſdem rationis ſpecificę cũ charitate pręexiſtente, cui unitur. Patet: quia nunquam res augeri poteſt per aliquid alterius rationis. Præterea pars aquæ loco diſtincta ab alia parte eiuſdem: ſimiliter pars albedinis eſt eiuſdem rationis: ergo & pars charitatis eſt eiuſdem rationis cũ alia parte, a qua nec loco diſtinguitur, nec ſubiecto. ❡ Item charitas eſt quid homogeneum: ergo partes ſunt eiuſdẽ rationis inter ſe, & cum toto. ❡ Item niſi ſic: cum uniuntur: unum haberet ſe ut materia: aliud ut forma. Quandocunque enim aliquid componitur ex aliquibus diuerſę rationis: unum habebit ſe ut materia, & ſubiectum: aliud ut forma, uel potentia & actus. Nullibi inuenitur

Coroll. inſtantia. ❡ Corollarium. Quilibet gradus charitatis adueniens eſt charitas. Patet: quia terminus abſolutus uerificabilis de aliquo, etiam de quolibet eiuſdem

Cõcl. 2. rationis prædicatur. ❡ Secunda concluſio. Charitas ſuperaddita poteſt per ſe fieri. Probatur: quia quæcunque eiuſdẽ rationis ſunt realiter diſtincta, quorum unum non eſt pars alterius: deus poteſt ſeparatim producere, & ſeparatim conſeruare. Probatur: quia non maior ratio quare potius una, quàm aliam: poteſt autem ſeorſum producere, & conſeruare precedentem: ergo & ſequẽtem. ❡ Item hoc nullam implicat contradictionem: ergo. ❡ Tertia concluſio. Gradus additus alteri non poteſt intuitiue uideri a creatura naturaliter ſine alio. ſecus de potentia diuina: de quo ſupra. q. iiij. H. Cõcl. 3.

Primum patet: quia cum illi gradus ſunt ſimul penetratiui: æquè approximantur potentię: ergo æquè cognoſcuntur: cũ cognoſcere eſt operatio naturalis: non uoluntaria. Secundum patet: quia quilibet graduum poteſt per ſe produci, & eſſe: & ita intuitiuè cognoſci. Sed deus poteſt illam cognitionem intuitiuam cõſeruare in intellectu creato, etiam poſt unionem graduum: ergo &c.

Arti. 2. Dub. 1. B ❡ Quantum ad articulum ſecundum. eſt dubium primum. Quomodo differt augmentatio quantitatis. ſimiliter rarefactio, & condenſatio ab augmentatione qualitatis. Reſponſio. Si quantitas non diſtinguitur a re quanta: tunc augmentatio quantitatis non fit per adgenerationẽ alicuius nouę realitatis. Nec diminutio per deperditionem alicuius præexiſtentis realitatis: ſed fit per ſolũ motum localem partium: ut per maiorem approximationem extremitatum lineæ fit ipſa curuior. Similiter rarefactio fit per hoc, ꝙ res quanta maiori loco poſtea coadſiſtit, quàm prius, & condenſatio econuerſo. Si uerò quantitas eſt accidens diſtinctum a ſubſtantia, & quantitate: tũc fit per ſuperuenientem nouam quantitatem: cum prior manere non poteſt: ſed pręcedens ſemper corrumpitur: quia niſi ſic: tunc uel duæ quantitates eſſent ſimul in eodẽ ſubiecto: uel accidens migraret. utrumque eſt impoſſibile naturaliter. ❡ Item ſi illę duæ quantitates eſſent pręciſè ſimul per eas res non eſſet magis extenſa, ſeu maior ſecundum extenſionem: ſed bene maior ſecundum intenſionem. Dub. 2. C

❡ Secundum dubium. Quæ

unione uniuntur partes charitatis. Reſpōſio: q̄ uniuntur ſe totis: non ſecundū ſua ultima: quia non habent ultima cum ſint extenſiuè indiuiſibiles. Et ſi eſſent extenſæ, ut gradus albedinis unirentur: tn̄ ſe totis ſicut forma materiæ, & accidens ſubiecto: non q̄ unus gradus ſit ſubiectum alterius: ſed ita ſunt ſibi præſentes ſecundum ſe totos ſicut accidens ſubiecto. Et poteſt nominari unio hōgeneitatis, qua aliqua eiuſdem rationis faciūt unum numero. ¶ Si dicis: quō faciunt unum numero, cum diſtinguātur. Dicitur, q̄ conſtituunt unum totum, quod numero diſtinguitur a quolibet alio toto: ſicut materia, & forma cōſtituunt totū, quod eſt unum numero: licet materia, & forma diſtinguantur non tm̄ numero: ſed ſpecie, & genere.

Coroll. ¶ Corollariū. Duo accidentia ſolo numero differentia ſunt in eodem: quod uerum eſt, dum conſtituunt unum: alias non.

Dub. 3. D ¶ Tertium dubium. Quomodo ſaluatur unitas ſpecifica inter charitatem minus, & magis intenſam: cum plus conueniant inter ſe duę charitates eiuſdem intenſionis, quā cum charitate magis, uel minus intenſa. Et ita ab illa conuenientia maiore pōt abſtrahi conceptus cōmunis adæquatus charitatibus eiuſdem intenſionis: & nō alijs.

Ad abſtrahendum cōceptum quidditatiuum cōem quid requiritur ¶ Dicendum, q̄ non poteſt dari conceptus cōis contentus quidditatiuè ſub charitate. Contra dicitur: q̄ ad abſtrahendum conceptum cōem quidditatiuum, non ſufficit conuenientia eſſentialis aliquorum inter ſe, & nō cum alijs: niſi ſit tanta differentia eorum ab alijs, q̄ in quolibet aliorum inueniatur aliqd cui nihil ſimillimum inuenitur in ſic cōuenientibus. Et ideo licet duę charitates ut ſex, inter ſe plus conueniant; q̄ charitas ut ſex, & charitas ut quatuor: quia tn̄ nihil eſt in charitate ut quatuor: quin ſibi ſimillimum reperitur in charitate ut ſex: ideo quicunq; conceptus abſtractus cōis ſignificat charitatē ut ſex: ſignificat etiam charitatem ut quatuor: & oēm charitatem cuiuſcunq; gradus. Poſſet tn̄ abſtrahi a ſupradicta conuenientia conceptus accidentalis connotatiuus numeri talis graduum. Unde cōceptus abſtractus ſumptus ab aliqua conuenientia, ſignificat omnia illa ſic conuenientia, & omnia in quibus nihil eſt, cuius ſimillimum non eſt in ſic conuenientibus. ¶ Si dicis. ſimile non augmentat ſimile: ut patet de duabus aquis tepidis ſimul iunctis: ubi tn̄ additur gradus gradui: ergo. Solutio: ſimile additum ſimili in eadem parte ſubiecti præciſè augmentat: non autem in diuerſis ſubiectis Nunc autem ſi duo tepida ſimul fundantur: quælibet tepiditas manet in ſuo ſubiecto.

Dub. 4 E ¶ Quartum dubium. Ex duobus in actu non ſit unū tertium: ergo illi gradus non uniunt. Rn̄detur. Ex duobus in actu alterius, & alterius rationis non ſit unum. Et ideo qn̄ componibilia ſunt alterius, & alterius rōnis: non ſit ex eis unum: niſi unum ſit actus, & aliud potentia. Qn̄ autem ſunt eiuſdem rationis ut in propoſito in graduum unione, ſit ex eis unum: ſecus ſi non ſunt eiuſdē rationis ut pars aquę & ignis.

Dub. 5. F ¶ Dubitatur quintó, quō accidentia dr̄ia numero faciunt unū numero. Rn̄detur: aliqua differre numero intelligitur dupliciter. Uno modo: quia ſunt aliqua eiuſdem rationis, quorum unum non eſt aliud realiter. Et ſic oēs partes eiuſdem rōnis differunt numero: & tn̄ faciunt unum numero. Alio modo; quia ſunt tota non conſtituentia unum, & ſic uerum eſt, q̄ numero differentia non faciunt unum numero: ſed ſic nihil ad propoſitū. I

Dub. 6. ¶ Dubitatur ſextò. Utrum poſſibile ſit duo accidentia ſolo numero differentia, facientia tn̄ unum accidens: eſſe in eodē. Rn̄detur q̄ ſic. Sed duo accidentia nata facere unum eſſe in eodem, & q̄ non faciant unum numero eſt impoſſibile p̄ naturam. Et tm̄ de abbreuiatione quęſtionis pręſentis.

Dub. 7. ¶ Dubitatur ſeptimò contra id, quod dictum eſt, q̄ illi gradus manent ſimul: & gradus gradui coniungitur &c. gradus tales non manent ſimul: ergo non adduntur ſibi. Antecedens probatur. Tū quia termini motus ſunt incōpoſſibiles: ſed charitas præexiſtens, & ſupaddita ſunt termini augmentationis. Tū qa tūc charitas intēſior ēet cōpoſitior: & minus perfecta: immo nec

Termini mot⁹ ſunt in cōpoſſibiles.

eſſet forma: cum forma compoſito adueniat, & ſimplicitate inuariabili eſſentia conſiſtat ſecundum auctorem. vj. principiorum. Tum quia charitas maior, & minor contrariatur. v. Phyſ. Tum quia quęlibet forma denominat ſuum ſubiectum: & ſic idem eſſet magis. & minus earum. ¶ Ad illas rationes breuiter dicitur. Ad primam negetur añs. Ad probationem dicitur. Verum eſt de terminis per ſe, q ſunt priuatio, & habitus. De hoc ſupra q. v. B. ¶ Ad ſecundam dicitur: ꝙ non ſemper compoſitius eſt minus perfectū: quia compoſitum ſubſtantiale non eſt minus perfectum altera partium. Quòd forma eſt ſimplex eſſentia: uerū eſt per priuationem partium diuerſarum rationum: non ſic compoſitum. ¶ Ad tertiā negetur: ſed bene denominationes ſunt contrariæ large. i. non cōueniunt eidē. ¶ Ad quartum dicitur, ꝙ qualibet formā totalis denominat ſubiectum. Non autē oportet de forma partiali ſaltem denominatione impoſita: poteſt tñ denominare denominatione impoſita, uel imponenda ut ſi in eodem ſubiecto charitas ut quatuor. Primus gradus denominat hac denominatione habere unū gradum ſine excluſione. Et ſic nō ſequitur idem eſſe maius, & minus: ſed bene idem habere maiorem, & minorem gradum: ſiue idem eſſe compoſitum ex maiori, & minori. ¶ Item ex alio poteſt adhuc argui. Augmentatio non fit per additionē gradus ad gradum. quia ſecundum philoſophum. iij. Topic. Albius eſt, quod eſt nigro impermixtius. ¶ Item ſi albū condenſatur, erit magis album: & tñ nō additur maior gradus albedinis. ¶ Item ſi ſic, uel gradus adueniens eſſet accidentalis priori: & ſic non faceret unum: aut eſſentialis, & ſic haberent ſe ut actus, & potentia. ¶ Item augmentatio eſſet generatio: quia eſſet productio gradus de nouo. ¶ Ad illa dicitur ad Philoſophū. Verum eſt in qualitatibus contrarijs habentibus tranſmutationem circa idem. Vel capit impermixtionem impropriè pro maiori receſſu a contrario. ¶ Ad ſecundum dicitur, ꝙ per condenſationē non fit magis albū: ſed quia partes ſibi

Dub. 8. I

magis adiacent: apparet magis albedo. ¶ Ad tertiū dicitur: ꝙ gradus adueniens eſt accidentalis priori. Nec ſequitur: ꝙ ideo nō faciat unum: quia forma eſt accidētalis materię: & tñ facit cū ea unū. ¶ Ad quartum conceditur: ꝙ augmentatio eſt gñatio large, ut dicit generaliter quamlibet productionem rei de nouo. Non autem gñatio ſtrictè pro gñatione ſubſtantiali de hoc. q. vj. art. iij. ¶ Si replicatur. Si eſt gñatio: ergo nō fit ſine corruptione: & per conſequens adueniente nouo gradu corrumpitur prior: quia nihil aliud corrūpitur. Rñdetur, ꝙ non uniuerſaliter gñatio unius eſt corruptio alterius: ſed illa ſola quę fit cū abiectione contrarij: ut patuit. q. v. B. ¶ Dubitatur contra id. ſ. ꝙ illi gradus ſint eiuſdem ſpeciei, & ſolo numero differant. ¶ Contra primam partē ſic poteſt argui. Gradus charitatis non ſunt eiuſdem ſpecie: nec inter ſe: nec cum tota charitate: Probatur: quia non ſunt eiuſdem perfectionis eſſentialis: nā charitas intenſior eſt perfectior minus intenſa: ergo non ſunt eiuſdem ſpeciei. Tenet conſequentia: quia ſpecies habent ſe ut numeri. ¶ Item indiuidua eiuſdem ſpeciei ſunt ſimillima: ſed gradus diuerſę perfectionis non ſunt ſimillimi: ergo. ¶ Item a quibuſcunq; pñt ſumi cōceptus ſpecifici differentes: ipſa differunt ſpecie: ſed tales poſſunt ſumi a diuerſis gradibus eiuſdem charitatis diuerſę perfectionis: ergo. Minor probatur: quia ab omni conuenientia eſſentiali ſumitur conceptus ſpecificus: ſed magis conueniunt eſſentialiter duę charitates eiuſdem intēſionis inter ſe, q̄ cum charitatibus magis, uel minus intenſis: ergo ab illa poteſt ſumi conceptus illis ſic conuenientibus adæquatus. Et quia erit cōmunis, & abſolutus: erit ſpecificus. ¶ Contra aliam partem ſolo numero differentes. &c. Accidētia ſolo numero differentia non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto. ¶ Item cum unus gradus poſſet uideri ſine alio. ¶ Ad primum conceditur ꝙ non ſunt eiuſdem perfectionis eſſentialis, & negetur cōſequentia. Ad philoſophum loquitur de diffinitione ſpeciei, quę per additionem differentiæ

Dub. 9. K

Accidētia ſolo numero differentia non pñt eſſe in eodē ſubiecto

tentiæ uariatur ſic ut ſpecies numero-
rum. ¶ Verumetiam eſt ꝙ indiuidua eiuſ
dem rationis nõ ſunt diuerſæ perfectio
nis, quorum unum non poteſt eſſe pars
alterius. Hic autẽ in propoſito charitas
charitati adiungitur, ut pars toti. ¶ Ad
tertium negetur minor. Ad probationẽ
dicitur: ꝙ ſolum ab illa conuenientia ſu
mitur conceptus ſpecificus. quã conue-
nientia hic ſe habent, ꝙ in quolibet ſic
conuenientium ſit aliquid cui nihil ſimil
limum inueniatur in alio. Nunc ergo li
cet plus conueniant charitates duæ ut
quatuor inter ſe, q̃ cũ charitate ut tres:
tñ quia nihil eſt in charitate ut tres: cui
non ſit aliquod ſimillimum in charita-
te ut quatuor: ideo non poteſt ſumi con
ceptus illis proprius, qui ſignificet ſolum
charitatem ut quatuor, & non ut tres: ut
ſupra in dub. iij. patuit. & diſt. viij. q. ij.
¶ Per hoc ſoluitur præcedens ratio ſecũ
da: ꝙ non oportet, omnia indiuidua eſſe
ſimillima ſimpliciter: ſed ſufficit, ꝙ ſint
ſic ſimillima, ꝙ non in quolibet eorum
eſt inuenire aliquid, cui nihil ſit ſimilli-
mum in alio. ¶ Ad quartum dicitur: ꝙ
uerum eſt, quando non faciunt unum:
ut patuit in dub. vj. Ad quintum dr̃ ut
ſupra concluſione iij. ꝙ unus gradus nõ
poteſt naturaliter uideri ſine alio etiam
ab intellectu angelico: quia ſunt ſimul:
& ſic æque approximati potentiæ. Poſ-
ſunt tamen diſtincte uideri. i. cognoſci:
ꝙ unus non eſt alius: ſicut diſtincte ui-
detur materia, & forma: licet ſint ſimul.
de hoc latius ſupra.

QVAESTIO. VIII.

A Conſequẽter quæritur de ter
mino augmentationis: utrũ
ſit dare ſummam charitatẽ,
cui repugnet augmentari.
¶ De materia huius quæſtionis latẽ ha-
betur infra diſt. xiij. tertij. & ſimiliter
in doct. q. vij. tertij. Eapropter hic breui
ter expedietur materia q̃ſtionis, & dun-
taxat ueluti in ſumma colligentur dicta
doct. Item de hoc an poſſit dari infini-
tum cathegorematicẽ: latẽ uide in ij.
Arti. 1. diſtinctio. j. q. iij. de æternitate mundi.
¶ Suppoſitis itaque notabilibus hic per
doct. recitatis. & ſupra q. iiij. huius col
le. habitis. ſ. ꝙ duplex eſt augmentatio:
intenſiua & extenſiua. Et ꝙ extenſiua
q̃nque fit per additionem partis ad par-
tem facientis per ſe unũ cũ illa diſtincta
ab ea loco, & ſitu. Q̃nque uerò fit in eo
dem ſubiecto præciſe: ut in rarefactione.
prout ſupra q. iij. notab. j. huius colle. dif
fuſe patuit. Iſtis inquã ſuppoſitis eſt cõ Cõcl. 1
cluſio prima. Augmẽtatio extenſiua pri
mo mõ dicta procedit in infinitum per
potentiam diuinam. Veritas huius cõclu
ſionis ex tribus propoſitionibus depen-
det. ¶ Prima. Deus poteſt creare in infi
nitum indiuidua eiuſdem rationis: maxi
xime ubi poſſunt eſſe plura in una ſpecie.
Patet: quia ſi deus conſeruaret corpora
cæleſtia in ſtatu, in quo ſunt in perpetuũ:
in infinitum continuarentur generatio
nes, & corruptiones. ¶ Secunda propo
ſitio. Quocũq; indiuiduo poſito, poteſt
deus facere aliud indiuiduum eiuſdẽ ra-
tionis priori in diuiduo non deſtructo.
Patet: quia indiuidua eiuſdem rationis
non habent adinuicem formalem repu-
gnantiam. Item ſummum in aliqua ſpe-
cie cõpatitur aliud indiuiduum eiuſdem
ſpeciei: ut patet de charitate chriſti. ¶ Ter
tia propoſitio. Quæcunq; ſunt eiuſdem
rationis, ſunt æqualiter unibilia: ut quę-
cunq; duæ aquę. Nam quicquid compe
tit indiuiduo alicui: ſimile põt conueni-
re alteri indiuiduo eiuſdẽ rationis. ¶ Ex
illis patet concluſio: quia quocunq; indi
uiduo creato, poteſt deus aliud eiuſdem
rationis creare: & illud priori unire. Vñ
non eſt dabilis maxima aqua creabilis.
¶ Secunda concluſio. Augmentatio ex- Cõcl. 2.
tenſiua per modum rarefactionis nõ pro B
cedit in infinitũ. Patet: quia niſi ſic una
faba poſſet fieri maior mille mundis: qđ
uidetur inconueniens. Sed hæc cõcluſio
euidenter probari non poteſt: quia non
poteſt probari, ꝙ res ſit ſic determinata
ad certam magnitudinem: ꝙ non poteſt
fieri maior per potentiam diuinam. ¶ Ter Cõcl. 3.
tia concluſio. Quælibet forma augmen
tabilis intenſiue extra ſubiectum poteſt
in infinitum augmentari. Patet ex pro-
poſitionibus præmiſſis. ¶ Quarta con- Cõcl. 4.
cluſio. Probabile eſt, ꝙ forma intenſi-

bilis in ſubiecto non eſt augmentabilis in infinitum. Probatur: quia probabile eſt, q ſicut ſubiectū determinat ſibi aliquas qualitates, & aliquas nō poteſt recipere: ſicut ignis ſummam frigiditatē. anima intellectiua qualitatē materialē: ita etiam determinat certam quantitatē formę receptibilis, ultra q̄ non poteſt
1 aliam recipere: ut ſic quodlibet ſubiectū finitum ſit etiā finitę capacitatis. ¶ Poſſet tn̄ ęque probabiliter teneri oppoſitum iſtius propoſitionis, ſicut & concluſionis ſecundę. Et ſecundum hoc dicitur, q charitas animæ chriſti non eſt ſimpliciter maxima creabilis ex concluſione. iij. Sed eſt maxima creabilis in ſubiecto ſimpliciter: uel ſecundum potentiam ordinatam.

Cōcl. 5 ¶ Quinta concluſio. Quāuis in infinitum charitas eſt augmentabilis: non tn̄ eſt creabilis charitas infinita. Prima pars eſt conſequens tertiæ cōcluſionis. Secunda pars probatur: quia infinitas intenſiua eſt ſimpliciter impoſſibilis creaturæ. ¶ Præterea licet in infinitum augeretur charitas per productionē nouī gradus uniti priori: tn̄ quilibet grad⁹ productus eſt finitus: & ex unione finitorum non conſtituitur infinitum.

Charitatē in infinitum augeri quid ē. Vñ in infinitum augmentari charitatem, nihil aliud eſt, q̄ charitatem non tm̄ poſſe augmentari: q̄n adhuc ultra poſſit augmentari: hoc eſt, q nunquā datur ultima charitas ꝓducibilis: ſed poſt quamlibet productam alia poteſt produci. Et ſi per petuō continuē augmentaretur certa charitas: adhuc maneret ſemper finita: quia ſemper finitum adderetur finito.
.3 Nec poſſet dari gradus ultimō productus: ſicut non datur ultimum durationis perpetuę. Vnde ſicut deus poteſt facere plura indiuidua in infinitum: & tamen ſemper faciet finita: ita pōt facere maiorem charitatem, & maiorem: & ſic in infinitum: & tamen ſemper faciet finitum. ¶ Et licet deus determinatē uideat omne producibile: & ita quocunque producibili uidet maius producibile: nō tamen uidet producibile infinitū: quia nihil tale eſt producibile. De hoc latius infra in dub. v. & in. ij. diſtinctio. j quæſt. iij.

Cōcl. 6. ¶ Sexta concluſio. Per infinitam potentiam dei poteſt ſine terminō charitas augmentari. Hęc propoſitio patet ex ꝑdictis cum non includat cōtradictionem: nec adhoc ulla ſequatur infinitas.

¶ Circa ꝑdicta dubitatur primō. Arti. 8. Dub. 1. C Nam pono, q augmentatio certę charitatis fiat per horam ſecundū partes proportionales: ita q in prima parte proportionali adgeneretur unus gradus. In ſecunda parte ſimiliter unus æqualis priori, & ita de alijs. Charitas in fine horæ erit charitas infinita: quia habebit infinitos gradus tantos, quātus eſt hic certus datus: quia pertranſitæ ſunt omnes partes proportionales, quæ ſunt infinitæ. Reſpondetur: q caſus eſt impoſſibilis q in qualibet parte proportionali horæ generetur unus gradus &c. Tum quia infinitæ ſunt: & ita non poſſunt oēs deſignari. Tum quia ultima pars non eſt dabilis: quia quęcunque datur, eſt ultra diuiſibilis: & per conſequens non eſt ultima. Et cum dicitur: in ſinē horæ omnes partes proportionales ſunt pertranſitę. quia tota hora. Reſpōſio, q omnes ſunt pertranſitæ. i. hora quę continet omnes ſuas partes proportionales eſt pertranſita. Sed ſi accipitur, ut ualet tm̄: omnes ſunt pertranſitæ. i. in qualibet parte proportionali aliquis gradus eſt productus, ſic negetur: quia augmentatio licet fiat per totam horam continue: non tn̄ fieri pōt per partes horę proportionales: q̄m pars horæ menſurans productionem ultimi gradus, includit infinitas partes ꝓportionales.

¶ Dubitatur ſecundō. Nulla Dub. 2. D charitas poteſt ſine termino augmentari: ergo concluſio falſa per legem cōtradictoriorum. Antecedens probatur: quia nec illa, nec illa & ſic de alijs. Si datur aliqua: illa poſſet eſſe infinita. Cōſequēs falſum: quia ſic eſſet deus. Conſequentia probatur: quia poſſet eſſe ſine termino, uel interminata. ¶ Solutio: dicitur q quęlibet poteſt ſine termino augmentari: quia cuilibet poteſt fieri additio. Nec poſſet aliqua eſſe infinita: quia hic infinita capitur cathegorematicē cum ſit prędicatum, & nihil eſt infinitum cathegorematicē niſi deus ſecundum opi. cōmunem. De hoc in ſecundo habetur di

ſpectatiue diſt. j. q. iij. ſi poſſit dari infini
tum cathegorematicè. ¶ Ad probatio-
nē negetur: q poſſet eſſe ſine termino:
quia licet ſemp pōt fieri additio: tñ ſem-
Dub. 3. per manet terminata. ¶ Dubitatur ter-
E tiò j. de anima. Oium a natura conſtan
tium &c. ¶ dcē quantū eſt in potentia:
tñ contingit eſſe in actu. cōm. iij. phyſ.
Producantur igitur oēs gradus produci
biles: erit charitas ſimpliciter infinita.
Sic probatur rōne. Quantū poteſt fieri
ſucceſſiuè: tñ poteſt fieri ſimul: ſi infi-
nita ſucceſſiuè: ergo ſimul. Añs proba
tur: quia non eſt defectus ex parte dei, q
habet illuminatam potentiam ſimul: er-
go pōt omnia producibilia ſimul produ-
cere. Nec eſt defectus ex parte recipien
tis charitatem: quia recipiens ſecundum
te eſt infinitæ capacitatis. Etiam poteſt
charitas ſtare ſine ſubiecto: nec ex parte
charitatis: quia q̄libet infinitarum ē pro
ducibilis: & nulli alteri repugnat. ¶ Ad
primum dicitur: q loquitur ſecundū po
tentiam naturalem: non ſecundum diui
nam. Ad rōnem conceditur non ſimul:
ſed ſucceſſiuè. ad hunc ſenſum quantum
eſt in potentia &c. i. quicquid eſt produ
cibile poteſt aliquando produci. Et ſicut
infinita ſunt producibilia: ita infinita pñt
eſſe actu: capiendo utrobiq; infinita ſyn
cathegorematicè: quia capiendo cathe-
gorematicè, utraq; eſt falſa. Nam ſecun
dum philoſophum, & cōmen. infinita in
diuidua ſunt producibilia: & tamen nun
quam producentur infinita: licet infini
ta producentur. ¶ Ad rationem dicitur;
negando q non eſt defectus. Eſt. n. impe
dimentum ex parte dei, ſubiecti, & chari
tatis. Ex parte dei impedit infinitas po-
tentiæ: ideo terminari non poteſt per
q̄cunque producibilia. Ex parte ſubiecti
ſimiliter: quia nō eſt capacitas eius limi
tata: ideo qualibet data poteſt maiorem
accipere. Ex parte charitatis: quia nul-
la poteſt eſſe charitas cui repugnet uni-
Dub. 4. ti alteri producibili. ¶ Dubitatur quar-
F tò de charitate Chriſti. Si enim con-
cluſio ſexta ſtaret: non eſſet ſumma poſ
ſibilis: quod uidetur derogare dignita-
ti aſſumptę humanitatis, quæ unita eſt
maxima unione poſſibili uerbo: ergo ma
xima charitate. ¶ Sol. conceditur illatio
ſimpliciter: eſt tñ maxima poſſibilis ſe-
cundum potentiam dei ordinatam. Ad
probationem dicitur: q humanitas chri
ſti eſt creatura, & per conſequens in ſe
finita: & tantam habet dignitatem: quā
tam uerbum dare uoluit. Nec tñ extol
lenda eſt dignitas creaturæ. ſ. humanita
tis Chriſti: ut detrahatur potentiæ diui
næ. quę reſpectu charitatis eſſet termi-
nata: ſi daretur poſſibilis ſumma: quia ul
tra illam maiorē non poſſet producere.
Cum dicitur unita eſt maxima unione,
uerum eſt in illa ſpecie unionis perſona
lis: quia fortè illa cōſiſtit in indiuiſibili:
non tñ eſt ſimpliciter maxima unio: qa
maior eſt unio perſonarum in una eſſen
tia. Et cum arguitur: ergo maxima cha
ritate. Negetur cōſequentia: quia unio
hypoſtatica non eſt per charitatem for
maliter: quia poſſet ſibi unire naturam
irrationalem: ut probabiliter teneri po-
teſt, & ſic ſine charitate: immo corpus
Chriſti unitum eſt: & non eſt capax cha
ritatis. ¶ Dubitatur quintò. Omnē cha Dub. 5.
ritatem producibilem poteſt deus ſimul G
producere, ponatur in eſſe, & ſic produ-
cit omnes ſimul. Illa autem erit ſumma
aut infinita. Aſſumptum probatur: quia
omne producibile ſimul uidet: ergo om
ne producibile poteſt ſimul producere.
Tenet conſequentia: quia q̄cunq; ſimul
cognoſcit: poteſt ſimul producere. Nam
tantæ eſt potentiæ actiuè, & productiuè
quantæ cognitiuè: quia utraq; infinita,
& per cōſequens quęcunq; poteſt ſimul
cognoſcere, poteſt ſimul producere, &
ita poteſt ſimul producere omnia pro-
ducibilia. Reſpondetur: q poteſt pro-
ducere omnia producibilia ſed illa ſecū
dum doct. non debet poni in eſſe cū ſic
diuiſa: niſi per ſingulares in coniunctim
ſumptas: & ſic q̄libet illarū eſt uera. ¶ Si
di. Illa eſt falſa, in qua demonſtratur ulti
ma, uel ſumma. Rñdetur: illa nō eſt dabi
lis: qa non eſt poſſibilis. Conſequenter
dicitur: quòd non poteſt ſimul omnia
producibilia producere: quia hoc repu-
gnat infinitæ potentiæ: poteſt tamen ſi
mul omnia cognoſcere: quia oia cogno
ſcibilia pñt eſſe ſimul in eſſe obiectiuo.

quod ſufficit ad terminandam cognitio-
nem diuinam : non autem ſimul in eſſe
ſubiectiuo:quod requiritur ad productio
nem. Vide de hoc infra diſt. xxxviij. q.
unica.art.iij.dub.iiij.

DISTINCTIO. XVIII.

EGIT de miſſione ſpi
ritusſancti uiſibili, &
inuiſibili,ſimul & eius
pceſſione. Agit nunc
de nomine ex hoc ſi
bi conueniente. Et
cõplectitur ſententia
literę hic concluſionibus tribus. Prima:
ſpiritusſanctus donũ dicitur,& datũ. Do
num ab æterno inquantũ donabilis crea
turæ. Datum:quia datur creaturæ ex tẽ
pore. Secunda concluſio. Spiritusſan-
ctus ab æterno donatus ſiue datus eſt fi
lio a patre. Exijt enim nõ quõ natus:ſed
quõ datus ſecundum Aug.v.de tri.❡ Ter
tia concluſio.Spũſſanctus dicitur noſtrũ
donum uel datum:ſed non noſter ſpiri-
tusſanctus:ſicut filius noſter redemptor:
noſter panis:ſed non noſter filius. Vide
declarationem in textu latiorem.

QVAESTIO
unica.

A VTRVM donum dicat p-
prietatem perſonalẽ.❡ Sup
poſitis his, quę tacta fuere
dub.xiiij.q.ij.ſ.quid ſit dari
alicui,& quõ res aliqua dici
tur alicui dari.Quęſtio tres habet articu
los. Primus. Vtrum ſpiritusſanctus uerẽ
poſsit dici donum.Secundus cui donet.
Tertius utrum donum ſit proprietas per
ſonalis conſtitutiua ſpũſſancti.❡ Quan-
Arti. 1. tum ad primum,rememorandum eſt ex
dictis di.iij.q donum,& datũ ſecundum
magiſtrum differunt in hoc, q donũ di-
cit aptitudinem ſiue donabilitatẽ. Ideo
quod nondũ donatur,ſi tñ donabile eſt:
Differũt donum dicitur. Datum uerò dicit actum
donum, donationis. ❡ Ex quo ſequitur: q ſi ali
& datũ. quid ęternum detur in tpe ab ęterno, di
citur donũ inquantũ ab ęterno fuit do-
nabile. Ab ęterno.n.aptũ fuit,ut daretur
in tpe:nõ tñ dicetur ab ęterno datum.

❡ Conſequenter notandum:q tam do- Datũ du
num,q̃ datum dupliciter capitur. Vno pliciter
mõ p producto uirtute amoris alicuius capitur.
obiecti, quod nõ ut producitur tali mõ
habet rõnem ſimilitudinis obiecti ama
ti. Alio mõ capitur pro aliquo liberẽ ali
cui collato,& quaſi in poſſeſsionem uel
dñationem ipſius tranſlato: ut.q.ij.diſt.
xiiij. ❡ Pro intellectu primi membri re B
memorandum eſt ex ſupradictis diſtin.
xiij.q ſicut uidemus in nobis intellecto
aliquo obiecto,itellectus format ſeu fin
git ſimilitudinem illius obiecti quaſi de
claratiuam non notitiæ:ſed obiecti præ
cogniti.Et uoluntas creata diligens ob
iectum aliquod, dat amato aliqd gratũ,
& acceptũ ſi habet & ſi non habet :pdu
cit aliquid tale ſi põt. Ita aliquo mõ in di
uinis:q̃uis multũ diſsimiliter : quia pater
habens diuinã eſſentiã (q̃ formaliter, &
oi mõ eſt ipſa intellectio abſoluta: qua
pater intelligit eam ſe, q̃ eſſentiam) pro
ducit aliquid uirtute illius intellectionis
tanq̃ imaginẽ,& ſimilitudinẽ ſuiipſius.
Quæ imago uerbũ dicitur:qđ uerbũ rea
liter eſt imago,& ſimilitudo pr̃is declara
tiua ſimiliter:q ipſa diuina eſſentia eſt
realiter, & formaliter amor,& dilectio
abſoluta,qua pr̃ diligit ſe,& eſſentiã, &
filiũ:& ecõuerſo filius diligit eſſentiã,ſe
& patrẽ,uirtute illius amoris,quo pater
diligit filiũ producendo donũ quod eſt
ſpũſſanctus dat ipſum filio tanq̃ donum
ſibi gratisſimũ,& acceptum.Et ecõuer-
ſo, filius producẽdo idem donũ dat ipm
patri.Et hoc uidetur uelle Rich. cum di
cit. Pater amorem impendit filio, & fi-
lius impendit amorẽ patri.Et ſecundum
hunc modum ſpũſſanctus dicitur nexus
patris,& filij per modum doni dilectũ,&
redilectum unietis. Sicut etiã dicitur cõ
munio utriuſq; & ſpũs utriuſq: inquan-
tum.ſ.eſt donum utriq; mutuò datum.
❡ Iſtis pmiſſis eſt cõcluſio prima. Capiẽ Cõcl.1.
do donum primo mõ, ſpũſſanctus uerẽ,& C
propriẽ dicitur donum. Patet concluſio
auctori. Aug.v.de tri.ſpũſſanctus donum
eſt patris,& filij:q procedit a patre, &
filio. Item.iiij de trin. Sicut natum eſſe,
eſt filio a patre eſſe:ita ſpiritui ſancto do
nũ dei eſſe,ẽ a patre pcedere,& filio:ſed

filio

filio propriè conuenit eſſe natum: ergo. & ſpiritui ſancto propriè conuenit eſſe donū. ¶ Præterea ſolus ſpūſſanctus producitur uirtute amoris, non habens ex modo productionis, ut ſit ſimilis producenti: quis hoc ſibi cōpetat, eo ꝙ producitur in eadem eſſentia: ut dictum eſt ſupra diſt. xiij. ergo propriè eſt donum. Tenet conſequentia per locum a deſcriptione. Hæc concluſio ratione probari non pōt: ſed tm̄ aucto. ut patuit. ¶ Secū-
Cōcl. 2. da concluſio. Capiendo donum ſecūdo
mō non ſolum ſpūſſanctus: ſed & filius donum eſt dicendus. Patet de ſpūſancto aucto. in textu. de filio Eſa. ix. Filius datus eſt nobis. Patet etiam ex dictis. Nā & uterque filius. & ſpūſſanctus mittitur creaturę: ergo uterq; donatur. ¶ Tertia
Cōcl. 3. concluſio. Si donum dicit proceſſionē
ab aliquo: ut dicere uidetur Aug. in litera cum inquit. Donum ſemper fuit ſpiritusſanctus nō ſolum quia donabilis: ſed quia proceſſit ab utroq;, & quia donabilis: pater non pōt dici donum. Patet: quia licet cum illabitur creaturę rōnali dat ſeipſum creaturæ mō ſupra expoſito, nō tn̄ procedit ab aliquo: & ideo ſeri-
Arti. 2. ptura non cōmemorat patrem eſſe do-
Cōcl. 1 num. ¶ Quātum ad articulum ſecundū,
D eſt concluſio prima. Capiendo donum,
& datum primò mō ſpūſſanctus ab ęterno datur filio a patre, & ecōuerſo patri a filio. Probatur hæc concluſio aucto. Aug. v. de trin. qui oſtendens quare ſpiritusſanctus non dicit̄ filius dicit. Exijt, nō quō natus: ſed quō datus: ſed ab ęterno exiuit a patre ut diſtinctus a filio: ergo ab ęterno exijt quō datus: ſed nō fuit ab ęterno datus creaturę: nec ſibi ergo ab ęterno fuit datus patri, uel filio. ¶ Pręterea. ubi eſt impenſio amoris, & rependſio: ibi eſt mutua datio: ſed ſecundū Richar. ut dictum eſt: pater amorem impēdit filio: & filius rependit patri: igitur aliquid filio datur a patre, & econuerſo, &
Cōcl. 2 non niſi ſpūſſanctus: ergo &c. ¶ Secun-
da cōcluſio. Capiendo dari ſecundo modo, ſpūſſanctus neq; patri datur, neq; filio. Patet: quia ſpūſſanctus non liberè, ſed merè naturaliter (ut libertas opponitur neceſſitati ineuitabilitatis) datur filio a patre, & ecōuerſo: ergo non ē donum, uel datum illo mō reſpectu patris, & filij. Tenet cōſequentia ex quid nois poſito. Añs probatur: quia in diuinis nihil producitur: nec eſt ad intra, quod nō producatur, & ſit neceſſariò: ibi, n. nulla contingentia locum habet. Et hoc mō cepit magiſter dari, cum dici ſpūmſanctū non dari patri, uel filio: ſed tm̄ nobis: allegans beatum Aug. xv. & v. de trin. dicētem ſpūmſanctū ab ęterno eſſe donum: licet non daretur ab ęterno eo, ꝙ proce-
dit ab æterno, ut eſſet donabilis ¶ Ter- Cōcl. 3.
tia concluſio. Capiendo dari ſecundo mō, ſpūſſanctus datur creaturæ rationali, & ſolum tali. Patet concluſio quoad primam partem: quia ſpūſſanctus liberè confertur menti rōnali quaſi in poſſeſſionem, & dñium: ergo &c. Conſequentia nota. Añs patet: quia illud datur alteri quaſi in dñium, & poſſeſſionem: quod obedit alteri, paratum facere quicquid ipſum rōnabiliter deſiderat, & uoluerit: ſed ita eſt de ſpiritu ſancto reſpectu creaturæ, cui illabitur: ut ſupra dictum eſt di. xiiij. q: ij. Nec mirum uideatur, ſi dñs oium dicatur dari, & quodammō obedire creaturę. Nam hoc mō ſcriptura dicit Ioſ. x. Stetit ſol in medio cęli, & non feſtinauit occumbere ſpatio unius diei: & non fuit antea, nec poſtea tam longa dies obediente dño uoci hois. Itē Exo. xxxij. dixit dñs Moyſi. Dimitte me, ut iraſcatur furor meus contra eos: ut deleam eos. Et Gen. xxxij. dñs ad Iacob. Dimitte me: iam n. aſcendit aurora. Ecce cum obedientia debetur habenti poteſtatem, & dñium: aliquo mō ſanctiſſi ſuper dñm poteſtatem habuerunt, & habent hodie, qui charitate deo iungunt̄: pro quanto deus ex beneplacito ſuo paratus eſt facere quicquid illi rōnabiliter
uolunt. ¶ Circa articulum tertium no- Arti. 3.
tandum primò: ꝙ eſt diſtinctio formalis Nota 1
inter donari, & donum: ſicut inter uer- E
bum, & dicere. filium & generare: ſpiritū
ſanctum & ſpirare ¶ Secundò notandū: 2
ꝙ donū pōt accipi perſonaliter, uel materialiter aut ſimpliciter. ¶ Tertiò notā- 3
dum, ꝙ proprietas perſonalis qñque ac- Propriē
cipitur pro aliquo realiter exiſtente. in tas pſo-

nalis ſu perſona: ꝙ ſibi ſoli realiter cōpetit: quo
mit du mō paternitas dicitur eſſe proprietas p
pliciter ſonalis, & filiatio filij. Alio mō capitur
pro prædicabili de aliquo uere, & cōuer
tibiliter ſecundo mō per ſe: ſicut riſibile
eſt proprietas hoīs, eo ꝙ de ſolo homine
prædicatur conuertibiliter, & ſecundo
mō per ſe, & ſic dicitur ꝓprietas logica.
Cōcl. 1. ❡ Quo præmiſſo eſt concluſio prima.
Capiendo donū primo mō in priori arti
culo poſito, & perſonaliter: donū pro-
priè nō eſt proprietas ſpūſſancti: ſed do-
nari: ſed eſt oībus modis ſpūſſanctus ſi-
cut uerbum filius. Patet ex ultimo nota
Cōcl. 2 bili. ❡ Secunda concluſio. Capiēdo do
num materialiter, & proprietas ſecundo
modo donum eſt proprietas ſpiritusſan
cti. Patet: quia prædicatur de ſolo ſpiri
tuſſancto: quia ſolus ſpiritusſanctus ſic
eſt donum. Verum ſic capiendo donū,
non eſt proprietas realis, intrinſeca: &
Cōcl. 3 nec conſtitutiua ſpiritusſancti. ❡ Cōclu
ſio tertia. Accipiendo donum ſtrictè ut
ſignificat perſonam procedentē per mo
dum doni donabilem creaturæ, ſic eſt
proprietas ſecundò modo: id eſt termi-
nus prædicabilis de ſpūſancto perſonali-
ter acceptus conuertibiliter: quia he ſo
lus ſpūſſanctus eſt donum: quia ſolus ſpi
ritusſanctus procedit per modum doni.
Cōcl. 4 ❡ Concluſio quarta. Capiendo donum
largè ut non importat modum proce-
dendi: ſed tm̄ donabilitatem creaturæ:
ſic donum non eſt proprietas: quia cōue
nit etiā filio, qui datus eſt nobis. Eſa. ix.
Accipiendo autem donum pro termino
prędicabili: ſic non eſt proprietas cōſti-
tutiua ſpūſſancti: quia non intrinſeca ſpi
rituiſancto: ſed ſola ſpiratio paſſio, ſiue
ſpirari uel donari: quæ oībus modis ſunt
idem, eſt proprietas cōſtitutiua ſpiritus
Dubiū. ſancti. ❡ Sed dubitatur circa prædicta.
F Ex quo a ſanctis quãque dicitur deus re
ferri ad creaturam: an donum importet
aliquem reſpectum rōnis? Dico ꝙ non:
quia nullus talis eſt ponendus. Attamen
ſancti frequenter ſolent nomina cōno-
tatiua ſupponentia pro deo, & connotā
tia creaturam dicere relatiua. Sic philo
ſophus dicit aliqua noīa eſſe ad aliquid
.i. cōnotare aliquid præter id quod prin
cipaliter ſignificant. Licet ergo talia no
mina nihil niſi abſolutum ſignificent:
propter hmōi connotationem dīit rela
tiua: ſic dicuntur ſpes, & refugium, mīa,
& cætera noīa relatiua. i. cōnotatiua: ſic
ēt donum ſolet dici nomen relatiuum.

DISTINCTIO. XIX.

IN præcedētibus ma
giſter egit de proprie
tatibus tam eſſentię,
q̄ perſonarū diuinarum
a diſt. viij. Nunc con
ſequēter agit de pro
prietate earundē. cō
iunctim. Et hoc dupliciter. Nam primū
ueritatem determinat quãtum ad ęter
nitatem diſt. pſenti: & quantum ad potē
tiam diſt. xx. Dehinc circa ea dubia ab-
ſoluit diſt. xxj. ❡ Sententia textus in his
ſtat concluſionibus. ❡ Prima. Fides ca-
tholica aſſerit perſonas nedum coęter-
nas: ſed etiā ſecundum magnitudinem
ęquales. ❡ Secunda. una perſona non ē
maior alia: nec plures ſimul ſunt aliquid
maius una: quia ſunt una indiuidua, &
ſimplex eſſentia, quæ eſt in oībus tota.
❡ Tertia. In perſonarum magnitudine ę-
qualitas oſtenditur ex naturæ unitate
oīs inæqualitatis remotione, naturæ di
uinæ ſimplicitate. Declaratio, & exten
ſio harum propoſitionū patet ex textu.

QVAESTIO. L.

VTRVM perſonæ diuinæ A
ſunt ſecundum magnitudi-
dinem perfectè æquales.
❡ Recitantur, & impugnan
tur ado ct. opi. duę: quarum
ſecūda eſt Sco. q. j. diſ. pñtis: qbus dimiſ
ſis more ſolito trifariè terminabitur q̄- Arti. 1.
ſtio. ❡ Circa art. primū notandū ꝙ ma Nota. 1
gnitudo: uel magnū quadrupliciter acci Magnū
pitur. Vno mō largiſſime: & ſic eſt idem uel ma-
quod perfectio, uel perfectum. Sic dicit gnitu-
Aug. vj. de trin. ꝙ in his, q̄ nō mole ma do qua-
gna ſunt: eſt idē melius eſſe, quod maius druplici
eſſe. Et illo mō q̄libet res eſt magna, uel ter capi
magnitudo q̄dam. Secundò mō capitur tur.
largè pro omni cōtinente plura, ſiue ſit

unum per ſe: ſiue tñ aggregatiue quo modo numerus populus, exercitus, & motus magnus dicitur. Iſto modo capit Aug. cum dicit, q anima eſt maior ſeipſa, qñ recipit uirtutes. Tertio mō capitur pro aliquo continente plura eiuſdē rōnis facientia unum per ſe: ſiue illa plura diſtinguantur loco & ſitu: ſiue nō. Illo mō charitas intenſa eſt magna, & maior charitate remiſſa. Quarto mō accipitur ſtrictiſſime pro aliquo continente plura eiuſdem rationis, facientia per ſe unū diſtincta loco & ſitu: & hæc dicitur magnitudo dimenſiua. Et hæc eſt ſpecies immediata quantitatis: quæ eſt prędicamentum, diſtincta contra multitudinem. Hoc mō loquitur Aug. v. de tri. & allegat magiſter diſt. viij. cum dicit: q deus eſt ſine qualitate bonus: ſine quātitate magnus. Sic etiā quantitas quadrupliciter diſtinguitur. Eſt n. quantitas uirtutis, durationis, diſcretiua, & quantitas molis. Quę mēbra ex dictis ſatis patent.

Nota. 2. B ❡ Secundō notandum, q cum ſecundum magnitudinem, ſiue quantitatem aliqđ dicitur ęquale, uel inęquale: quoties aliquid dicitur magnū: toties, & ęquale in ęquale. Primo modo res dicitur alteri æqualis: quia eſt ęque perfecta. Secundo modo numerus dicitur ęqualis alteri, in quo ſunt tot, quot in alio: ut numerus trium equorum numero trium hominū. Tertio mō albedines ęque intenſę ſunt æquales: quis una ſit in maiori ſubiecto, q altera ſecundū extenſionem: Quarto modo, unū extenſiuum nō excedens alterū: nec exceſſum ſecundū extenſionē ęquale dicitur alteri ❡ Eſt tamen differētia inter iſtos modos magni, & ęqualis. Nam modi magni uel magnitudinis ordinātur ſecundū ſuperius, & inferius: ſiue per ſe ſiue per accidens. Ideo quod eſt magnū quarto modo: eſt etiam manens tribus primis modis: & non econuerſo. Et quod eſt magnū tertio modo: eſt etiam magnum primo modo: & non econuerſo. Non autem ſic ordinantur modi æqualis, & inęqualis. Poteſt enim aliquid eſſe ęquale alteri quarto modo ſecundum extenſionem: & nullo trium primorum modorum: ut patet de albedine, & ſubſtantia compoſita alba. Et ita habent ſe adinuicem quaſi termini impertinentes. ❡ Tertiò notandū: q ſecundum opin. tenētem relationes diſtingui in creaturis a rebus abſolutis, ęqualitas in creaturis eſt accidens ſuperadditum ſiue in angelis: ſiue in rebus materialibus: quia utrobiq; eſt eadem ratio. ſ. inſeparabilitatis. ſecundum aliam opi. nihil dicit diſtinctum a rebus abſolutis in creaturis. Nota. 3 C

❡ Quartō notandum: q ſecundum uſum ſanctorum, magnitudo quinque accipitur in diuinis ut eſt mere abſolutū: ſicut ſapientia, perfectio: & ſic nullo mō diſtinguitur ab eſſentia. Et illo modo perſonæ dicuntur æquales propter eſſentiam unam in eis. Et ſic ſicut pater non eſt formaliter eſſentia: ita nec eſt formaliter magnitudo. Et ſic paternitas ex ſe ſiue formaliter, nec eſt æqualis, nec inæqualis filiationi: ſed tantum ratione eſſentię, quæ eſt eadem utriq;, paternitati. ſ. & filiationi. Et ſic conceditur: q relatio nec eſt formaliter finita, nec infinita: nec perfecta, nec imperfecta, ſicut nō eſt formaliter magna nec formaliter diuina eſſentia. Alio modo accipitur magnitudo pro omni realitate poſitiua ſiue abſoluta, ſiue relatiua. Iſto modo paternitas ex ſe, & formaliter eſt quędam magnitudo: ſicut ex ſe eſt quędam entitas realis: & ex ſe eſt perfecta & perfectior omni creatura: eiq; ex ſe repugnat omnis imperfectio. Nota. 4

❡ Quintō notandū: q identitas, ſimilitudo ęqualitas, nullam diſtinctionem important in diuinis: niſi diſtinctionem perſonarum, & proprietatum: ideo nulla eſt diſtinctio inter identitatem, æqualitatem, & ſimilitudinem. Nota. 5 D

Arti. 2. Cōcl. 1. ❡ Pro articulo ſecundo eſt concluſio prima. Perſonæ diuinę ſunt ęquales ſecundum magnitudinem primo modo accipiendo magnitudinem, & æqualitatem. Patet: quia ſunt æque perfectę, & neutra perfectior alia. ❡ Secunda concluſio. Capiendo magnitudinem, & ęqualitatem ſecundo, tertio, & quarto modis, perſonæ diuinę, non ſunt ſecundum magnitudinem ęquales. Patet: quia ſic non ſunt magnæ. ❡ Tertia concluſio. Capiendo magni-

tudinem cōiter: ut dicit indifferēter om
nem magnitudinem abſolutam, uel rela
tiuam: perſonę diuinæ ſunt ęquales ſecū
dum magnitudinem tam eſſentialem, q̃
relatiuam. Patet: quia licet aliæ ſunt re-
lationes non tñ eſt una perfectior, aut
imperfectior alia. ¶ Dubitatur circa prę
dicta pro articulo tertio. Perſonæ non
ſunt eędem ſecundum magnitudinem:
Arti. 3. ergo nec ęquales. Tenet conſequentia.
Dub. 1. quia idem eſt ęqualitas & identitas in di
E uinis: ut in notabili quinto. Reſpondet,
ꝙ ibi ęqualitas, & magnitudo accipiun-
tur eſſentialiter, & primo modo, & non
generaliter: ut magnitudo dicat omnē
realitatem poſitiuam ſiue abſolutam ſi-
ue relatiuam. Sic enim nō eſt identitas,
& ęqualitas: quia perſonę non ſunt eæ-
Dub. 2. dem perſonę: licet ſint ęquales perſonę:
ſunt tñ eadem eſſentia. ¶ Secundò dubi
tatur. An una perſona dicatur ęqualis
alteri propter unitatem eſſentiæ uel pro
pter realitatem relationis. Ad hoc du-
bium dicitur: ut habetur in notabili quar
Dub. 3. to. ¶ Tertiò dubitatur. Quō illa ęquali-
F tas diſtinguatur a ſimilitudinē perſona-
rum: & identitate. Rñdetur: ꝙ illa no-
mina ſimilitudo, æqualitas, identitas, nil
aliud dicunt ſeu important, q̃ perſonas
habentes eādem eſſentiam numero pro
pter quod etiā dicuntur ſimiles, & ęqua
les. Et ſic nil aliud dicunt q̃ diſtinctionē
perſonarum & proprietatum, & nullam
rem diſtinctam a perſonis, uel proprieta
tibus perſonarum: ut patuit in notabili
Dub. 4. tertiò. ¶ Dubitatur quartò. An ęqualı-
tas ſit relatio fundata in unitate: ut ui-
detur innuere philoſophus. v. metaphy.
Ad hoc dubium doct. late, & clare re-
ſpondet, ꝙ non: & ꝙ illa auctoritas ma
Dub. 5. le allegatur: uide in doct. ¶ Dubitatur
G quinto. Nam aliqua magnitudo eſt in ꝑ
ſona quæ non eſt in alia: ergò non ſunt
æquales ſecundum magnitudinem. Ad
hoc dubium dicitur poſt dicta in notabi
li quarto, ꝙ accipiendo magnitudinem
pro aliquo abſoluto: ſicut omnium per-
ſonarum eſt una eſſentia, & ita una ma
gnitudo. Si uerò ſumitur pro proprieta
te relatiua: tunc ſicut cōceditur, ꝙ pro-
prietas patris eſt in patre, & nō in filio:
filiatio in filio, & non in patre. Ita pōt
concedi unam magnitudinē eſſe in una
perſona & non in alia: & nihilominus
quælibet perſona eſt æqualis alteri: quia
quælibet proprietas relatiua eſt eſſentia
diuina, & ita perfecta ſicut alia. Nec re-
pugnat ęqualitati diſtinctio magnitudi
num ſicut nec proprietatum perſonaliū
realiter diſtinctarum. Nec poteſt infer-
ri, ꝙ plures relationes ſint in una perſo-
na, q̃ in alia: quia ſpiratio actiua, & pater
nitas licet formaliter diſtinguantur: nō
tamen ſunt plures relationes: ut infra
patebit.

QVAESTIO. II.

VTRVM quęlibet perſona
ſit in alia per circūinceſſio- A
nem. ¶ Pro articulo primo Arti. 1.
notandum, ꝙ tripliciter di- Triplici
ſtingui poteſt inexiſtentia. Quædā eſt ter di-
per continentiā: quo mō locatum eſt in ſtinguit
loco. Quædam per intimā præſentiam inexiſtē
cum carentia uniuſcuiuſque diſtantiæ: ſi tia.
cut angelus eſt in loco: & accidens in
ſubiecto: & forma in materia. Tertio mō
per intimam pręſentiam cum conſubſtā
tialitate: hoc mō inexiſtit alicui quod
eſt ei intimè præſens, & conſubſtan-
tiale. Et hic modus inexiſtētiæ uocatur
per circūinceſſionem. ¶ Corollarium. Coroll.
Quicquid inexiſtit alteri per circūinceſ
ſionem, e cōuerſo alterum inexiſtit ſibi.
Patet: quia ſi a, eſt intimè pręſens, & cō-
ſubſtantiale ipſi b, e conuerſo b, eſt inti
mè pręſens, & cōſubſtantiale ipſi a. Ne-
que eſt hic aliqua repugnantia: quòd
aliqua mutuò ſibi inexiſtant: quia ſe-
cundum philoſophum: totum eſt in
ſuis partibus: & e conuerſo. Similiter
genus eſt in ſpecie: & ſpecies in genere.
¶ Ad hoc ergo, ꝙ per circūinceſſionem
aliqua mutuò ſibi inexiſtant tria requirũ
tur. Primum: ꝙ diſtinguātur realiter. Se
cundò, ꝙ ſint ſibi intimè præſentia. Ter
tiò: ꝙ ſint una ſimplex, & ſingularis eſſē
tia. Et hunc modū eſſendi in, non eſt re
perire in creaturis: ſed neque poſitus eſt
hic modus a philoſ. Patet diſcurrendo
oēs modos eſſendi in, qui in hoc uerſu

cõplectuntur. Inſunt pars toti, ſpecies, genus, & calor igni: Rex in regno, res in fine, locusq; locato. Nitebantur tñ aliq' dare ſimilitudines: ſed nimis remotas .ſ. illapſus dei in mentem rõnalem, circũſcribendo manutenentiam: qua illabẽs conſeruat, & regit id, cui illabitur. Similiter ſi anima, uel angelus non inhærẽs coaſſiſteret corpori: uel ſi corpus glorioſum coaſſiſteret corpori non glorioſo. Hic quidem eſt quædã intimitas: ſed deficit conſubſtantialitas, quæ ſi adeſſet: eſſet ſatis ſimile declaratiuum. Et ideo dicit Hyl. & habetur in textu: ꝙ natura humanæ intelligentiæ dicti huius rõnem capere non poteſt: nec exemplum aliqđ diuinis rebus humana rõ pſtabit: ſed qđ non eſt homini intelligibile: deo eſt poſſibile

Arti. 2. ¶ Pro articulo ſecundo eſt concluſio rñſalis.

Cóclusio rñſal. Quælibet perſona diuina eſt in alia per circũinceſſionẽ. Patet ex notabili: & Ioan. xiiij. An non creditis quia

B ego in patre, & pater in me eſt. ¶ Poſſẽt ad hoc adduci auct. ſanctorum de qbus habetur in textu. Poſſet ẽt illa intimitas perſuaderi: quia ſi non: hoc eſſet uel propter identitatẽ realem eſſentiæ cum perſona: uel quia nõ eſt ſufficiens diſtinctio inter perſonas: uel quia una non continetur, & ambitur ab alia & econuerſo. Sed primum non impedit: quia totũ eſt in ſuis partib⁹, & ecõtra, & genus in ſpẽ. Nec ſecundum quia totum, & pars ſunt idem realiter, & tñ unum eſt in alio. Nec tertium: quia perſonæ realiter diſtinguũtur. Nec quartũ, quia non eſt de rõne illius, quod eſt in alio: ꝙ ipſum ambiatur, & contineatur ab alio. Lac enĩ non ambit dulcedinem: nec totum partes: & tñ totũ eſt in partibus, & dulcedo in lacte.

Cócl. 2. ¶ Concluſio ſecunda. Nec eſſentia eſt in perſona: nec relatio in eſſentia: nec relatio in perſona per circũinceſſionem. Patet: quia deficit hic realis diſtinctio, q̃ eſt prima conditio requiſita ad eſſe in

Cócl. 3. alio per circũinceſſionem. ¶ Concluſio tertia. Relationes oppoſitæ non ſunt inſeinuicem per circũinceſſionem. Hæc concluſio ab aliquibus ponitur, qui ponunt aliam conditionem .ſ. ꝙ ſint formaliter perſonę equales: nõ ſunt relationes conſtitutiuę. Oppoſitum aũt concluſionis illius cõiter ſuſtinetur, ſaluis trib⁹ cõditionibus pfatis.

Arti. 3. ¶ Pro articulo tertio

C q̃ritur, an inexiſtentia per circũinceſſionem cõueniat perſonis rõne relationis uel eſſẽtię. Rñdetur: rõne utriuſq; ſimul. Nã rõne relationis conuenit eis perſonalis diſtinctio: rõne eſſentię conſubſtantialitas: rõne utriuſque intima pſentia.

¶ Si di: Si pater eſt in filio: principiũ eſt in principiato, & ſic principium caperet aliquod eſſe per productionem principiati, & ita pater nõ haberet oia a ſe. Rñdetur: ꝙ habere aliqđ per productionem alterius dupliciter intelligi põt. Primo mõ pprie: ſic ꝙ per talem productionem recipiat aliquod nomẽ eſſe reale in ſe, uel in aliquo, ipſum de nouo informãte. Alio mõ improprie: quia tali pductione aliqua denoiatio ſibi de nouo aduenit: ſicut productione creaturæ deus dr̃ creator, & dñs. Primo mõ, pater nullum eſſe capit a ſuo principiato: ſed ſecũdo mõ: nec hoc eſt incõueniẽs: cũ ẽt ſic aliqua denoiatio de nouo ſibi cõpetit ex tpe, ex pductione creaturæ. ¶ Ex dictis

Coroll. ſequitur, ꝙ paternitas eſt in filio per circũinceſſionem: ſed nõ in patre. Nec tñ ideo filius eſt pater: quia paternitas non conſtituit filium. Sicut non ſequitur: pater eſt in filio: ergo filius eſt pater: ſed magis oppoſitum ſequitur.

DISTINCTIO. XX.

OSTENDIT perſonarum equalitatẽ in magnitudinem: nunc eã probat in poteſtate. Et eſt concluſio textualis prima. ¶ Sicut patris, & filij, & ſpiritus ſancti una eſt eſſẽtia: ita eſt & una potentia. ¶ Secunda concluſio. Si potẽtia reſpicit ſolũ factibile oium perſonarũ: eadem eſt potentia ad extra. Si uero omne producibile aliqđ põt pr̃ (puta) producere filiũ, & id nõ põt filius ¶ Tertia. Licet potentia reſpectu factibilis filius habeat a patre, & pater a ſeipſo: non tamẽ ideo minor eſt in filio: quia pater generando oẽm potentiam dedit filio.

QVAESTIO unica.

A VTRVM perſonæ diuinę ſint ęquales ſecundū potē-tiam. ¶ Articulis tribus ſol-
Arti. 1. uetur q̄onis nodus: termi-
Nota 1 norum ſ. declaratione concluſionum aſ ſertione & dubiorum ſolutione. ¶ Quantum ad primum notandū: ꝙ intellectus q̄onis non eſt q̄rere, an perſonæ ſint æquales ſecundū id, quod realiter ē potētia: hoc. n. eſſet q̄rere, an ſint æquales ſecundum eſſentiā: qm̄ potentia eſt oibus modis indiſtincta ab eſſentia: ſed eſt intellectus q̄onis utrū perſonæ poſſunt in eoſdem ſiue ęquales actus ſecundū numerum, & perfectionē effectus: ita ꝙ ęqua-
Nota. 2 litas reſpicit effectus eorum, q̄ dicuntur æqualia. ¶ Secundò notandum, ꝙ tota difficultas huius q̄onis ē in hoc. An ſub potentia actiua (ſecundum q̄ perſonę dicuntur æquales) debet cōpræhendi potentia producendi adintra: an ſola potētia effectiua ſiue cauſatiua. i. productiua alicuius realiter, & eſſentialiter diſtincti. Nā ſi potentia actiua eſt cōe ad potētiā generandi, ſpirandi, & creandi: ualēs tm̄ .i. potentia productiua adintra, uel adextra: patet patrem & filiū, & ſpūmſanctū non eſſe æquales ſecundum potentiam, & hoc ſecundū extenſionem: quia hoc non eſt aliud, q̄ dicere, ꝙ quęcunq; pōt producere pater, poteſt ꝓducere filius: & ſi pater poteſt producere aliquid quod non poteſt producere filius: eodem mō filius poteſt producere aliquid, quod non pōt producere pater: quorum utrūq; patet eſſe falſum. Pariformiter dicitur de patre, & de filio, & de ſpūſancto. ¶ Si uerò potentia in propoſito pręciſè dicit potentiam effectiuam: uel cauſatiuam q̄ eſt ſolum reſpectu factibilium ad extra patet ēt: ꝙ tres perſonæ ſunt æquales ſecundum potentiam: quia quicquid factibile eſt ab una perſona factibile eſt etiam ab alia: & æquè perfectè ab una ſicut ab alia. ¶ Similiter ſi ſub oipotētia cadit, & potentia productiua adintra, & adextra: ut dicatur oipotens qui poteſt producere oē productibile ſiue adintra, ſiue adextra: manifeſtum eſt filium non eſſe oipotentem: cum non poſſit ſe producere: cum tñ ſit productibilis, & ſic de ſpūſancto. Si uerò ſub oipotentia ſolum cadit potētia effectiua, uel cauſatiua: patet, & filium, & ſpūmſanctum eſſe oipotentem. Eſt ergo difficultas huius q̄onis magis uocalis, q̄ realis. ¶ Tertiò notan- Nota. 3
dum: quia in uſu uocabulorum imitandi B
ſunt auct. & ſancti. Sancti autem loquētes Quid
contra hæreticos: qui dixerunt filiū eſſe ſancti in
impotentiorem patre: & minorem atq; tellexe-
imperfectiorem: acceperunt potentiam runt per
& oipotentiam pro eā q̄ neceſſariò cōuenit oi perfectiſſimo: & quę opponitur potentiam, &
impotentiæ q̄ dicit imperfectionem. Et oipoten
quia potentia ſpirandi, & generandi non tiam.
conuenit omni perfectiſſimo: neq; in potentia generandi, uel ſpirandi dicit impfectionem ideo ſub potentia, & oipotentia non cōpræhenderunt potentiam generandi, aut ſpirandi. ſed ſolum potentia reſpectu obiectorum factibilium. Ex qua uidelicet potētia ſequitur ęqualitas, uel inęqualitas ſecundū perfectionē. ¶ Q̄d uerò ſancti ſic ceperunt: patet ſatis ex textu. Nam btūs Aug. contra maximinū hęreticum. Non eſt ideo pater maior filio, q̄a ęqualem ſibi genuit. Originis. n. illa eſt q̄o: quis de quo genitus ſit: ęqualitatis uerò qualis eſt quantus ſit. quaſi dicar. Qñ quęritur: an pater ſit ęqualis filio: non eſt q̄o de origine: ſed eſt q̄ſtio, qualis aut quantus ſit filius: hoc eſt, an ſit ita perfectus, & oia alia potens ſicut pater. Item Aug. in de fi. ad Pe. c. iij. In eo intelligitur oipotentia dei: quia oēm creaturam uiſibilem, & inuiſibilem de nihilo fecit. Ecce apertè innuit omnipotētiam dici reſpectu factibilium extra. ¶ Ex illo patet, ꝙ potentia, & oipotentia in propoſito capienda eſt ut ſolum extēdit ſe ad factibilia extra: ut potens dicatur: qui pōt producere aliquid factibile facere. Et oipotens, qui oia factibilia poteſt efficere. i. oia factibilia q̄ fieri non includit contradictionem. ¶ Ex illo ſequitur: ꝙ cum dico oipotentia, includitur ſignū diſtributiuum cum diſtribuibili: & ualet Arti. 2.
potens efficere oē factibile adextra: ſiue Cōcl. 1
potēs cauſar oē cauſabile adextra ¶ Qui- C
bus præmiſsis, & ſuppoſita acceptione Oēs p

ſonę di nominum (ut ſancti accipiunt potens,
uinę sūt & oipotens) eſt cōcluſio prima. Oēs per
ęqualis ſonæ diuinæ ſunt ęqualis potentiæ tam
potētię, extenſiue, q̄ intenſiue. Probatur: quia
& oipo quemcunq; effectum, & quantūcunque
tentiæ. perfectum pōt producere, ſiue cauſare
una perſona: eundē & alia: immo quęcū-
que cauſat una: cauſat & alia: cum opera
trinitatis ad extra ſunt idiuiſa: ergo ſunt
æqualis potentiæ. Tenet cōſequentia: q̄a
Cōcl. 2. hoc eſt eſſe ęqualis potentię ex notabili
ſecundo, & tertio. ꝗ Concluſio ſecunda.
Sicut pater ita filius, & ſpirituſſanctus oi
potens eſt dicendus. Patet manifeſtè ex
concluſione prima: quia ſicut pater oia
poſſibilia, ſiue factibilia extra producit,
Arti. 3. & pōt efficere: ita filius, & ſpūſſanctus.
Dub. 1. ꝗ Pro arti. tertio mouenda ſunt dubia, &
D ſoluenda. ꝗ Primum dubium eſt: quid ē
illa ęqualitas in diuinis. Rn̄detur: nō eſt
aliqua relatio realis quōcunq; diſtincta
ab eſſentia, conſtituto, uel cōſtituente:
ſed ęqualitas eſſe dicitur in diuinis: q̄a
ſuum concretum. ſ. ęquale prædicatur de
perſonis: quod ſupponit pro perſonis, &
connotat creaturam producibilem ab
eiſdem: ſicut creator, æternus incorru-
ptibilis, uerè prędicatur de deo: Ideo di
citur in deo eſſe ęternitas, incorruptibi
litas, creatiuitas: uel dicat ut ſupra. diſt.
xiiij. q. j. & latius. q. iij. prologi dictum ē
de abſtractis cōnotatiuis. Item in. ij. diſ.
Dub. 2. j. q. j. ꝗ Secundum dubiū: quia uidetur: ꝙ
potentia generandi ſit ſecundum ſe quę
dam potentia, & per cōſequens quicūq:
caret illa potentia: aliqua potētia caret:
cum ergo potentia generandi nō eſt in
filio: ſed ea filius caret: ergo filius nō eſt
oipotens. Rn̄detur, ꝙ potentia generā
di non eſt potentia: ſicut nec perfectio:
quia potentia eſt reſpectu factibilium tm̄
ſecundum modum loquēdi ſanctorum.
Et ita filius eſt oipotens: quia oē factibi
le pōt producere, & deſtruere. Nec om-
nipotens dicit potētiam reſpectu cuiuſ-
libet ad cuius eſſe non ſequitur contra
dictio: ſed tm̄ reſpectu factibilis, ad quod
non ſequitur contradictio. Vn̄ oipotens
ualet tm̄. i. potens facere oē factibile: ita
Dub. 3. ꝙ hic factibile diſtribuitur: & nō poten
E tia; ꝗ Dubium tertiū, & eſt argumentū
B. Aug. Arguit. n. Aug. ſic. Si pater nō
generaret filium ſibi ęqualem: non eſſet
oipotens: ergo poſſe generare, eſt poſſe.
Solutio. Secunda conſequentia non ua
let: ſicut non ſequitur. Si pater non eſt
deus: pater non eſt oipotens: ergo eſſe
deum, eſt quoddam poſſe. Vn̄ illa. Poſſe
gn̄are, ſiue producere diuinam perſonā
non eſt poſſe: ualet tm̄, poſſe producere
diuinam perſonā, non eſt poſſe facere ali
quod factibile. ꝗ Item ſi dicitur. Oia q̄
habet pater: habet filius &c. Rn̄detur: ꝙ
ualet tm̄ omnia, q̄ habet pater (quę di-
cunt perfectionem ſimpliciter. i. eſſentia
lem: q̄ eſt in oībus tribus perſonis) ha-
bet & filius. Secus de perfectione notio
nali. Vel dic ut ſupra. q. iij. diſt. vij. ꝗ Plu
ra ſcribit de hoc ſanctus Tho. in diſpu-
tatis de potentia dei. art. vij. & de poten
tia generandi arti. v. & vj. ubi quęrit ſi
potentia generandi, & potentia creādi
ſint idem. Et patet ex dictis, quid ſit di-
cendum ad hoc. ꝗ Eſt etiā conſiderandū:
ꝙ potentia in propoſito, & potentia ge
nerandi ſunt termini diſparati. Nam po
tentia generandi non eſt potentia: eo ꝙ
nomen potentia ſolum reſpicit factibile
ad extra, & potētia generandi ſolum ꝓdu
ctibile ad intra. Et ergo potētia nō ē ter
minus ſupior ad potentiam generandi.

DISTINCTIO. XXI.

CIRCA dicta in dua- 1
bus pręcedentibus di
ſtinctionibus magiſter
hic abſoluit dubia: q̄-
rens, an ſanè dici poſ
ſit ſolus pater, ſolus fi
lius &c. ꝗ Concluſio
literę prima hæc eſt. Sanè dici poteſt ſo
lus pater: ſolus filius: quia una perſona
non eſt alia: licet nulla perſonarum ſit
ſine alia. ꝗ Secunda concluſio. Solus
pater eſt pater, eſt uera. Solus pater eſt
deus eſt falſa. ꝗ Tertia concluſio. Vera
eſt illa. Solus deus eſt infinitus. Hæc
uerò falſa. Solus pater eſt infinitus. De
claratio harum patet ex textu.

QVAESTIO unica.

A Arti. 1. Nota. 1 An ſit concedendũ ſolus pater eſt Deus.

VTRVM hęc ſit conecdẽda de uirtute ſermonis: Solus pater eſt deus. ¶ Tribus articulis expedietur materia huius qõnis. ¶ Notandũ primò pro intellectu terminorum, ꝙ ſolus qñque capitur cathegorematicè pro ut ualet tm̃.i.ſolitarius. Et ſic ſolus ſortes currit: ualet.i.ſortes qui eſt ſolitarius currit. Et ſolitarius eſt, cum quo in eodẽ loco non eſt alius eiuſdem ſpeciei. Et ſic conceditur. Sortes ſolus comedit: ſi ſolitarius ſine conſortio.ſ.comedat: licet ẽt multi alij cõmẽdãt. Alio mõ capitur ſyncathegorematicè. Et hoc dupliciter. Vno mõ pręciſiuè, prout denotat prædicatum conuenire ſubiecto etiã remoto ab omni alio: quomõ conceditur illa. Solus ſortes poteſt currere. Et negatur: ſolus ſortes poteſt trahere hanc nauẽ: demonſtrando eam, quam nõ põt ſine aliorum ſuuamine trahere. Hoc mõ etiam conceditur: ꝙ ſolus deus poteſt producere ignem: & negatur: ꝙ ſola creatura poteſt producere ignem. Alio mõ capitur excluſiuè: & ſic uel determinat pręciſè alterum extremum propoſitionis, ſubiectum.ſ. uel pręducatũ: & ſic facit propoſitionem de excluſo ſubiecto, uel pręducato. Iſto mõ accipiendo illam. Solus ſortes currit: ualet: aliquid quod eſt tm̃ ſortes, hoc eſt, quod eſt ſortes, & nihil aliud a ſorte currit. Similiter. Sortes ẽ tm̃ hõ: ualet illam, ſortes eſt hõ, & nihil aliud ab hoĩe: uel, & nihil, quod non eſt hõ. ¶ Vnde datur hic una regula.

Regula B

Quęlibet ꝓpoſitio de excluſo extremo ęquiualet ſuę ꝓiacenti: hoc eſt, ęquiualet propoſitioni ex eiuſdem terminis conſtitutę dempto ſigno excluſiuo: ita ꝙ iſtę ęquiualent: ſolus ſortes currit, & ſortes currit. ¶ Verũ tñ, ꝙ qñque ſolus poſitum a parte pręducati ſecundum uocem ex uſu loquentiũ capitur ſecundũ intellectum, ac ſi poneretur a parte ſubiecti: & determinaret totam propoſitionẽ: ſecundum quem modum Aug. vj. de tri. dicit. Non dicimus patrem eſſe ſolum deũ: intelligens idem per iſtam. Pater eſt ſolus deus: quod per illam. Solus pater eſt deus, & ſequitur. Eſſe aũt ſolum dicimus patrem, & filium, & ſpũmſanctum. Qñq; autem determinat totã propoſitionem denotans ꝑdicatũ affirmari de ſubiecto: & negari a quolibet, de quo non ꝑdicatur ſubiectum, ſiue ꝓ quo non ſupponit ſubiectum. Et tũc reddit propoſitionẽ excluſiuam exponibilem per duas exponẽtes copulatiuè iunctas; quarum prima eſt ꝑiacens ſecunda contradictoria pręiacentis, ꝑponendo ſubiecto res quę nõ: ut ſolum ſortes currit, exponitur ſic: ſortes currit, & nulla res q̃ non eſt ſortes, currit. ¶ Verum, qñ additur termino numerali ſignum excluſiuum: poteſt exponi propoſitio dupliciter.ſ. gratia alietatis per res q̃ non, mõ iam dicto: uel gratia pluralitatis per plura, q̃ poſitum loco res q̃ non, ut tm̃ tres ſunt perſonę, exponitur ſic. Tres ſunt ꝑſonæ, & non plures, q̃ tres ſunt perſonę. Hæc oĩa clarius, & latius declarari ſolẽt in logica: ideo hic cõmemoraſſe ſufficiat. ¶ Quantum ad ſecundum articulũ eſt concluſio prima.

Arti. 2. Cõcl. 1 C

Capiendo ſolus cathegorematicè, ut dicit ſolitudinem: nõ põt uerè addi alicui termino in diuinis conſtituendo affirmatiuam propoſitionem. Probatur: qa ſic capiendo priuat ſiue excludit conſortium triũ perſonarũ: q̃ tñ a ſe ſunt impręciſibiles, & inſeparabiles; cũ quęlibet ſit in ſingula per circũinceſſionem. ut dictum fuit diſt. xix. q. ij & per conſequẽs quęlibet talis erit falſa. Ideoq; ſic accipiendo ſolus, oẽs illę ſunt negandæ. Solus pater eſt deus. Solus pater eſt pater. Solus pater creat &c. Valent enim. Pater qui eſt ſolitarius, eſt pater: deus creat: quę oẽs ſunt falſæ. Cum ſecundum Hylar. iij. de trini. & habetur diſt. ij. In diuinis nec diuerſitas ſit: nec ſolitudo. ¶ Secunda concluſio.

Cõcl. 2.

Capiendo ſolus ut dicit ꝑciſionem; non poteſt addi termino perſonali: licet fortè termino eſſentiali. Patet: quia quantũ ad terminos perſonales importaret remotionem ſiue ſeparationem diuinarum perſonarum, quę eſt impoſſibilis. Vnde ſecundum hũc ſenſum, illa. Solus pater creat, ualeret: pater ſeparatus ab omnibus alijs

(filio

(filio.ſ.& ſpirituſancto)creat. Quantū
uerò ad terminos eſſentiales ſignificaret
ſeparationem dei ab his:q̃ nō ſunt deus:
quę eſt poſsibilis. Vnde ſic uidetur illa
concedenda. Solus deus poteſt produce
re ignem:quia ualet tm̄: deus ſeparatus
ab omnibus qui nō ſunt deus:poteſt pro
Cócl.3. ducere ignem. ¶ Tertia concluſio. Ca-
piēdo ſolus excluſiuè,ut determinat ex
tremum:ut uidelicet reddit propoſitio-
nem de excluſo extremo: poteſt indiffe
renter addi tam eſſentialibus,q̃ perſona
libus. Patet:quia ex regula poſita arti. j.
ſic non mutat ueritatem ſuę prę iacentis
immo ęquiualet ſuæ prę iacenti:& per cō
ſequens nihil refert quoad ueritaté adde
re,uel deponere. Vnde ſic concedendę
ſunt illę. Tm̄ pater eſt deus. Tantū pater
creat. Pater eſt ſolus deus. Solus filius ē
perſona diuina. Solus deus eſt ſpirituſſan
ctus:& ſic de alijs. Sic capit beatus Aug.
vj.de trin. Solus pater eſt tantus,quan-
tus eſt pater, & filius & ſpirituſſanctus.
Cócl.4 ¶ Quarta concluſio. Capiendo ſolus ut
D facit propoſitionem excluſiuam: poteſt
addi termino eſſentiali:ſed non notio-
nali reſpectu eſſentialis prædicati. Primū
patet:quia hęc eſt uera. Tātū deus eſt pa
ter.patet per exponentes. Secundum pa
tet quia ſic illa erit falſa: Tantū pater eſt
deus: quia ſecūda exponēs eſt falſa,ſ.nul
la res,quæ non eſt pater,eſt deus.quę fal
ſa eſt: cum filius ſit res, quę non eſt pa-
ter:& tn̄ ē deus:ſimiliter ſpirituſſanctus.
Illa tn̄ eſt uera. Tantum pater generat:
tm̄ filius gignitur : ut patet exponenti.
¶ Ex his patet,quō illa:ſolus pater eſt de
us mu'tipliciter poteſt diſtingui: & ſecū
dum hoc cōcedi, uel negari: pro quo ſit
Cócl.5. hæc concluſio quinta ¶ Concluſio quin
ta. Capiendo ſolus excluſiuè,hęc propo
ſitio. Solus pater ē deus:ē falſa,& de uir
tute ſermonis neganda. Patet per expo
nentes:quia ſecunda eſt falſa nulla res,
quæ non eſt pater,eſt deus: quia filius eſt
res quæ non eſt pater:& tamen eſt deus.
¶ Et non debet exponi per aliud ſic. Et
nihil aliud a patre eſt deus:quia tunc illæ
eſſent ueræ. Solus pater ſpirat:ſolus pa-
ter creat:quæ non conceduntur. ¶ Præ-
terea ſequitur bene. Solus pater eſt deus:
ergo omnis deus eſt pater: accipiendo
deus ut ſupponit pro perſona. Conſe-
quens falſum:quia ualet illam. Omnis
perſona diuina eſt pater. Conſequentia
tenet : quia ab excluſiua ad uniuerſalem
in terminis tranſpoſitis &c. ¶ Pro articu Arti. 3.
lo tertio colligi poſſunt dubia ex doct. E
Siquidem contra illam regulā conſequē Quádo
tię,auctor mouet tres inſtantias,in qui- ualet
bus hæc conſequentia non tenet. ¶ Pri hęc re-
ma nō ſequitur eum modo. Tm̄ neceſſa- gula ar
rium de neceſsitate eſt uerum : ergo oē gumétā
uerum de neceſsitate eſt neceſſariū. Vel do ab ex
ſic. Tantum neceſſarium de neceſsitate cluſiua
eſt ens: ergo omne ens de neceſsitate ē ad uni-
neceſſarium. ¶ Secunda, non ſequitur. uerſalé.
Tm̄ uerum erit uerum:ergo oē uerū erit
uerum: utrobiq;. Añs eſt uerum,& con-
ſequens falſum. Quòd antecedens ſit ue
rum,patet per expoſitionem. Quòd cō
ſequens ſit falſum patet in prima de ue-
ro contingenti:ſimiliter de ente nō ne-
ceſſario. In ſecunda:quia hoc uerum. In
ſtans preſens eſt nunquam erit uerum:
quia præſens inſtans non eſt futurum:
neq; erit. ¶ Soluit auctor,quòd regula
intelligenda eſt quando excluſiua eſt
conuertibilis ſimpliciter : ſed poteſt di-
ci quòd arguendo ab excluſiua expo-
nibili gratia alietatis ad uniuerſalem in
terminis tranſpoſitis , ſemper eſt con-
ſequentia bona & formalis : cęteris pari
bus.i.manēte eadem ampliatione, reſtri
ctione,determinatione &c. Nunc autē
in prima conſequentia mutatur deter-
minatio: quia in ſenſu in quo concedi
tur,de neceſsitate determinat pdicatū:
quia ualet tantum. Tantum uerum neceſ
ſarium eſt uerum de neceſsitate.i. eſt ue
rum neceſſarium. Si enim de neceſsitate
determinaret copulam: & conſtitueret
modalem diuiſam,antecedens eſſet fal-
ſum: quia ſecunda exponens eſſet falſa :
ſcilicet nihil quod non eſt uerum neceſ
ſarium , de neceſsitate non eſt uerum :
quæ ualet illam. Omne uerum non ne-
ceſſarium de neceſsitate non eſt uerum.
Et ita ſequeretur,q̄ nullum contingens
eſſet uerum. Item contradictoria illius.
Nihil quod nō eſt uerū neceſſarium,de
neceſsitate eſt uerū.ſ.illa: aliquod quod

non eſt uerum neceſſarium: poſſibiliter
eſt uerum, eſt uera. Item propoſitio ne-
ceſſariò infert ſuam de ineſſe. i. infert ſe
ipſam ſemoto modo: ut bene ſequitur.
Hō neceſſariò eſt animal: ergo homo ē
animal. Sic ſequitur. Tm̄ uerum neceſſa
rium de neceſſitate eſt uerum: ergo tan
tū uerum neceſſarium eſt uerum: quę eſt
manifeſtè falſa: ergo in antecedente de
ceſſitate determinat prędicatum ut ſit
uerum. Debet ergo ſic inferri: ergo oē
uerum de neceſſitate. i. omne uerum ne
ceſſarium, eſt uerum neceſſarium. In ſe
cunda conſequentia. Tm̄ uerum erit ue
rum: ergo omne uerum erit uerum. Ar-
guitur a non amplo ad amplum cum di-
ſtributione quę conſequentia nō ualet.
Nam in antecedente prædicatum non
ampliatur, & ampliatur in conſequente:
unde debet ſic inferri: ergo omne uerū
quod erit, erit uerum: & ita conſequens
eſt uerum ſicut antecedens.

DISTINCTIO XXII.

SVPRA magiſter
egit de benedicta tri
nitate quātum ad ſe,
& ſuas proprietates:
nunc proſequitur de
terminando de ea
quantum ad modum
loquendi de ipſa. Agit. n. de nominibus
quę de benedicta trinitate dicuntur. Et
hoc primum in genere diſtinguens di-
uerſa nomina de deo dicta. Secundò
in ſpē. Et hoc dupliciter: quia primò de
eſſentialibus, Secundò de relatiuis a di.
xxvj. uſq; ad. xxxiiij. incluſiuè. ❡ In hac
ergo diſtinctione tres poſſunt colligi cō
cluſiones ſummariè. ❡ Prima concluſio.
Nominum quę de deo dicuntur: quędā
diſtinctè reſpiciunt perſonas & quædam
unitatem eſſentiæ: quædam dicuntur de
deo translatiuè. Exemplum primi: ut pa
ter, generans, filius, &c. Exemplum ſe
cundi: ueritas, potentia, ſapientia &c.
Exemplum tertij: ut ſplendor. ❡ Secūda
cōcluſio. Nominū quę de deo dn̄r: q̄ dā
dn̄r relatiuè ad creaturā ex tempore: ut
dn̄s, creator: quę ſunt oībus pſonis cōia
quædam uerò non oībus cōueniunt: ut
datus, miſſus: quędam non relatiuè ut
incarnatus, humanatus &c. Eſt & unum
nomē quod de nulla perſona ſigillatim;
ſed de oībus perſonis ſimul dicitur: ut tri
nitas. ❡ Tertia concluſio. Quæ ſubſtan
tialiter dicūtur, de omnibus cōmuniter:
& de ſingulis perſonis ſingulariter: &
non pluraliter dicuntur.

QVAESTIO unica.

VTRVM uiator poſſit ali- A
quod nomen imponere ad
ſignificandum diſtinctè di-
uinam eſſentiam. Solito mo
re tres erunt articuli. ❡ Notandū igitur Arti. 1.
pro articulo primo: q̄ noīm quædā ſigni Nota 1
ficant res extra, quę nō ſunt ſigna. Quæ
dam ſignificant noīa, uoces uel ſcripta,
quæ ſunt ſigna. Quędā ſignificant cōce
ptus mentis. Prima dicuntur primę im-
poſitionis. Secunda, ſecundæ impoſitio
nis. Tertia, ſecundę intentionis. ❡ Vide
tur autem q̄ ſignū ſignificatiuum ſuffi-
cienter diuidatur in ſignū primæ inten-
tionis, & in ſignū ſecundę intētionis. Si
gnum primæ intentionis eſt, q̄ ſignifi-
cat aliquid, aliqua, uel aliqualiter, nō per
modū ſigni: ſicut homo, animal, anima,
intellectus, qualitas: capiendo illos ter-
minos perſonaliter. Terminus ſecundæ
intentionis eſt terminus ſignificans ſi-
gnū per modum ſigni: ut nomen, uerbū,
ppoſitio, ſyllogiſmus, genus, ſpecies &c.
ſiue ſignificet ſignū mentale ſiue uocale Coro. 1
aut ſcriptū. ❡ Ex illo ſequitur: q̄ nō oīs
uox ſignificat cōceptū mentis: licet oīs
uox ſignificet mediante conceptu men An uox
tis. Accipiendo conceptum pro actu co ſignifi-
gnoſcendi, patet, nam homo ſignificat ficet cō
realem, & ſingularem hoīem, pro quo ceptum
etiam ſupponit, & non cōceptum: quia mentis.
pro conceptu non ſupponit: licet non
ſignificet hominem niſi mediante con-
ceptu mentis. Et ſecundum hoc intelli
gēdum eſt illud philoſophi. Voces ſunt
ſigna paſſionum animæ. i. ſunt ſigna or-
dinata: non q̄ uoces ſignificent paſſio-

res,hoc eſt, conceptus mentis:ſed quod conceptus mentis ſignificet ſeipſo: uox ſignificat mediante conceptu.uerum ꝙ uoces ſecundæ impoſitionis ſignificant
2 conceptus mentis. ¶ Secundò ſequitur ꝙ non oẽs uoces inuentæ ſunt ad ſignificandum conceptus mentis: ſed multa nomina inuenta ſunt ad ſignificandum res extra:ut omnia primę impoſitionis. Quædam ad ſignificandum mentis conceptum,affectiones,& paſsiones:quædã ad ſignificandum uoces,& uocalium ſi-
3 gnorum proprietates. ¶ Tertiò ſequitur: ꝙ non ſemper illud primò per uocẽ principaliter ſignificatur:quod primò ꝑ uocem appręhenditur. Patet:qa principaliter, & primò per terminũ ſignificatur illud ad quod ſignificandum eſt impoſitus ſi ſit uocalis. uel ſcriptus. Eſt autem uox impoſita ad ſignificandũ rem non uocem,uel conceptum. Pro rebus.n. utimur uocibus:ut dicit philoſophus.j. Elencho. Res nobiſcum ad diſputationem ferre non poſſumus: ideo uocibus utimur pro rebus quas ſignificant. Qđ uerò conceptus primò apprȩhenditur.i. mente formatur:ratio eſt:quia uox non ſignificat niſi mediante conceptu: ſolo enim cõceptu mens immediatè cognoſcie. Hęc dicta ſunt de conceptu:ut accipitur pro cognitione, quę eſt actus cognoſcendi. ¶ Conſequenter notandũ,ꝙ
Nota.1 nomen ſignificare aliquid diſtinctè po-
B teſt tripliciter intelligi. Vno modo, ꝙ ſignificat aliquid,& uirtute ſuæ inſtitutionis nõ ſignificat nec cõnotat aliud. Secundo modo,ꝙ ſignificat aliquid, & ex ui ſuę inſtitutionis nihil aliud,ſiue aliud connotet ſiue non. Tertio modo, ꝙ ſignificat aliquid:ità ꝙ nec ex ui inſtitutionis,neqʒ ex cõmuni uſu utentium aliquid aliud occurrit intelligẽti uoce ad ſignificationem ad ipſius uocis prolationem. ¶ Pro articulo ſecundo eſt con-
Arti. 2.
Cõcl.1. cluſio prima. Accipiendo ſignificare di-
C ſtinctè tertio modo:uiator non põt imponere nomen ad diſtinctè ſignificandum diuinam eſſentiam. Patet:quia quodcunq; nomen imponitur ad ſignificandum deum: ad eius prolationem aliud occurrit audienti,& eius ſignificationem intelligenti, quod non eſt deus.
¶ Secunda concluſio. Capiendo ſigni- Cõcl. 2
ficare diſtinctè primo, uel ſecundo modo,uiator poteſt imponere nomen ad ſignificandum deum diſtinctè.Probatur: quia quicunque poteſt uerè intelligere aliquid eſſe diſtinctum ab alio:poteſt inſtituere nomen ad illud diſtinctè ſignificandum:alioquin non poſſemus de illo diſtinctè loqui:nec aliquid de illo diſtinctè affirmare,uel negare: ſed uiator poteſt uerè intelligere deum eſſe diſtinctũ ab omni alio:ergo &c. ¶ Item nomen deitas ſignificat pręciſè deum:& nullam creaturam ſignificat,uel cõnotat: ergo ſignificat diſtinctè deum. Conſequẽtia tenet ex ultimo notabili. Añs patet:qa non connotat aliud a deo:cum ſit terminus abſolut⁹. Nec ſignificat aliud a deo: quia tunc poſſet pro illo ſupponere : qa terminus poteſt pro quolibet ſuo ſignificato ſupponere, quod non connotat.
¶ Tertia concluſio. Viator poteſt nomẽ Cõcl.3.
imponere ad diſtinctè ſignificandum:qđ non poteſt diſtinctè intelligere. Patet: quia uiator non poteſt deum diſtinctè intelligere ex dictis in prolo. & diſt. iij. & tñ poteſt imponere nomen ad diſtinctè ſignificandum deum. ¶ Præterea qs poteſt imponere a, ad ſignificandum diſtinctè animal quodcunq; quod primò ſibi erat occurret:quo facto,a diſtinctè ſignificat animal erat primò occurſurum imponenti, & tamen imponens non diſtinctè intelligit illud. ¶ Quantum ad ar- Arti. 3.
Dub. 1.
ticulum tertium eſt dubium tale. Nomẽ D
non poteſt ſignificare niſi intelligenti : ergo nec diſtinctè ſignificare niſi diſtincte intelligenti. ¶ Item uox nihil ſignificat: niſi quod eodem modo ſignificat conceptus,cui ſubordinatur. Tum quia uox, & conceptus ſibi correſpondens ſunt ſigna ſynonyma. Tum quia uox ſeipſa nihil ſignificat : ſolum autem ſignificat per ſubordinationem eius ad conceptum. Ergo ſi uiator non poteſt habere cognitionem diſtinctam dei non poterit nomen impoſitum uiatori diſtinctè ſignificare deum. Nam illud, & taliter ſignificat nomen per impoſitionem : quod,& qualiter ſignificat

Rñſio. conceptus ſibi correſpondens ¶ Ad primum dicitur negãdo conſequentiã: q̃a licet non põt ſignificare nomen niſi intelligenti.i.eius impoſitionẽ ſcienti:, & ideo intelligenti eius impoſitionem, & ſcienti diſtinctè ſignificat, & exprimit rẽ, quantum eſt de ſe: atñ audiens uocem illã: & impoſitionem, eius ſciens pro re illa, ex hoc non intelligit rem diſtinctè: quia exprimere rẽ diſtinctè intelligenti, non eſt niſi uocẽ apud intelligentẽ ſignificare talẽ rem, & non aliam; & q intelligens hoc cognoſcat: hoc aũt eſt poſſibile q̃uis intelligens non diſtinctè illã rem intelligat. Sicut aliqs uidens ſolem: nõ diſtinctè uidet ſolẽ: nec intelligit ſolem: q̃a non uidet diſtinctè q̃cquid eſt ipſius ſolis: & tñ illa uox ſol, apud eũ diſtinctè ſignificat ſolem: q̃a ſignificat ſibi illam rem p̃ciſẽ, q̃ uidet confuſe'. Sic põt imponi nomen ad ſignificandũ alicui diuinam eſſentiã, quam tñ non intelligit in ſe: ſed in conceptu cõi, uel proprio cõplexo, uel cõnotatiuo: ut dictũ eſt di.iij. q.ij. ¶ Ad ſecũdum (quod magis urget) poteſt dupliciter rñderi. Vno mõ, q uox quidem põt imponi a uiatore ad diſtinctè ſignificandum deũ: non tñ ipſi uiatori, ſed ei: q poteſt diſtinctè cognoſcere deũ. Nam uiator intelligens q eſt aliqua ſumma natura ſup̃ma ab oĩbus alijs diſtincta: licet ipſe illam naturã diſtinctè ſine alijs concipere non poteſt, põt imponere nomen ad ſignificandũ idem diſtinctè: non tñ ſibi ſed ei, q poteſt diſtinctè eam cognoſcere: ſicut cęcus põt imponere nomen ad ſignificandũ colorẽ diſtinctè ab alijs ſenſibilibus: & tñ nõ poteſt diſtinctè cognoſcere colorẽ. Et põt tali termino in diſputatiõe uti diſtinctè pro uiſibili: & nõ pro alio ſenſibili: licet ad plationem talis uocis formet cognitionem non ſolum uiſibilia: ſed etiã alia ſenſibilia importantem. ¶ Ex quo ſequi-

Coroll. tur: q poſſumus diſtinctius loqui de re aliqua, quãm ipſã intelligimus: ſicut etiã poſſumus diſtinctius aliquid amare, quã cognoſcere. Poſſumus. eñ deum amare in ſe amore iuſti: & tñ nõ poſſumus deũ in ſe cognoſcere. Vnde licet nihil amemus niſi cognitum: nõ tñ nihil amamus diſtinctè, niſi ſic diſtinctè cognitũ. ¶ Secundo põt dici, q per ſignificare auctor intelligit aliquid ſubſtratiuè repreſentare i. repſentare aliquid, pro quo natũ eſt ſupponere. Accipit. n. ſignificare, ut diſtinguitur contra connotare: & ſic ueſũ eſt: q terminus diſtinctius ſignificat rem alicui ſcienti eius impoſitionẽ, quã intelligat: q̃a diſtinctè ſupponit pro re, quę tñ non intelligitur niſi cum alijs rebus. Sic apud ſcientes impoſitionem termini deus, deus non ſupponit niſi pro illo p̃ciſẽ, quod eſt deus: & pro nulla creatura: licet conceptus formatus ad uocis prolationẽ etiam connotet creaturam; non aũt ſupponit pro creatura. Conceptus n. quem format uiator, uel erit ſimplex, & abſolutus: & ſic erit communis deo, & creaturis. uel erit proprius: & ſic uel erit complexus, uel cõnotatiuus. Et omnibus modis illis repręſentabit aliq̃d prӕter deum: Et hoc uult auctor ſi dicta ſua diligẽter attẽdant. ¶ Per hoc ad formam argumenti patet rñſio ſecundum primum modum: quia ſic concludit uerum: ſ. nomen, quod impoſitum ad diſtinctè ſignificandum deum: non ſignificat diſtinctè deũ: niſi ei, qui diſtinctè poteſt intelligere deum: põt tñ imponi ad ſic ſignificandum ab eo, qui non ſic intelligit. ¶ Sed tenendo ſecundũ modum reſpondetur: cum arguitur, Vox impoſita nihil ſignificat, nec alter q̃ conceptus correſpondens ſignificat. Conceditur: ſignificat utrobiq; eodem mõ accipiẽ, Et ad conſequentiam. ergo ſi uiator nõ poteſt habere cognitionem diſtinctam dei &c. Conſequentia negatur: quia nõ eſt idem habere cognitionem diſtinctã: & cognitionem diſtinctè ſignificantem ut ſupra diſtinctio. iij. quia cognitio diſtincta, eſt cognitio qua nihil intelligitur, nec ſubiectiuè, nec formaliter: niſi res ipſa, uel intrinſecum rei. Sed cognitio diſtinctè ſignificãs, eſt cognitio pro aliquo prӕciſè ſupponens. Sicut ergo nomen deus pro ſolo deo ſupponit: ſic etiam conceptus ad eius prolationẽ formatus, pro ſolo deo ſupponit: licet cum hoc connotet creaturam. Et ita ſicut uox diſtinctius ſignificat, quãm intelligatur

gatur: ita conceptus diſtinctius ſignificat, ꝙ ipſo conceptu intelligatur: quia ipſo intelligitur non ſolum ſubſtractū: ſed etiam connotatum: quod tñ non ſignificat: ſed connotat, ſic accipiendo ſignificare.
Dub. 2. ¶ Secundo dubitatur. Nam ſecundum beatum Aug. in de uerbis dñi ſer. xxxiij. Deus eſt ineffabilis. Sed ſi diſtincte, ſignificatur per uoces: erit diſtincte effabilis. ¶ Item Aug. vij. de tri. Verius cogitatur deus, ꝙ dicitur: & uerius eſt, ꝙ cogitatur: ſed non poteſt diſtincte cogitari: ergo nec diſtincte per nomen exprimi. ¶ Item contra hoc ꝙ deus nō poteſt diſtincte intelligi. Tenet conſequentia: quia nihil amatur niſi cognitum, & ſub eadem ratione res diligitur, qua cognoſcitur. Ans patet, quia poteſt deus amari in ſe, & propter ſe, abſque hoc, ꝙ ametur aliud.
Quō deus dr̄ ineffabilis. ¶ Ad primum dicendum, ꝙ deus dicitur ineffabilis quantum ad illum, cui exprimitur. quia ille, cui exprimitur per nomen, uel ſignum (etiam diſtincte ex ui impoſitionis ſignificans) non poteſt deuenire in diſtinctam cognitione dei, & ita licet ſit deus effabilis quantum ad ſignum diſtincte ſignificans: non tñ eſt effabilis quantum ad actum cōprehenſiuum ipſius cognoſcentis. ¶ Ad ſecundum uerius cogitatur, ꝙ dicitur. Reſpondetur, quod uerius cogitatur, pro quanto cogitatio eſt ſignū naturaliter repræſentans obiectum: uox uero eſt ſignum ad placitum tantum ſignificatiuum ſignum ultimate. quod autem naturaliter ſignificat: dicitur uerius repræſentare (eo quod repræſentari ineſt ubi naturaliter) quàm illud, quod ex impoſitione ſignificat, cui accidit ſignificare. Non tamen ideo ſequitur: quod illud, quod naturaliter ſignificat: diſtinctius ſignificet quolibet ſignificante ad placitum. ¶ Ad tertium dicitur: ut ſupra in dubio primo; quod aliquid poteſt diſtinctius amari: quàm cognoſci. Diſtincte enim amatur deus, & beatitudo appetitur a uiatore: nihil tamen horum diſtincte intelligitur. Et licet nihil amatur niſi cognitum ſaltem aliquo modo, ſcilicet indiſtincte: poteſt tamen aliquid diſtinctius amari, quàm cognoſci; ut patuit; Eo ipſo enim, ꝙ cognoſco aliquod bonum eſſe ab omni alio diſtinctum: poſſum ipſum diſtincte amare: licet non diſtincte intelligam illud.

DISTINCTIO XXIII.

POSITIS differentijs nominum de deo prædicabiliū in generali: proſequitur de eis in ſpāli. Et in hac diſt. agit primo de nomine perſona, quod non eſt nomen numerale, De numeralibus poſtea aget. ¶ Et eſt concluſio textualis prima. A regula in præcedenti diſt. de nominibus eſſentialibus data, accipitur nomen perſona. ¶ Secunda concluſio. Catholicè conceditur in diuinis eſſe tres perſonas: ſed non tres deos: nec tres naturas diuinas. ¶ Tertia concluſio. In diuinis nulla eſt diuerſitas, ſingularitas, uel ſolitudo: ſed unitas & trinitas.

QVAESTIO unica.

VTRVM hoc nomen perſona ſit nomen primæ intentionis, uel ſecūdæ: ¶ Ternario articulorum numero reſoluetur quæſtio. A ¶ Pro articulo primo, uidendum primó quid ſit perſona: ſecundó, quid terminus primæ, uel ſecundæ intentionis. Doct. primum recitat, & impugnat opi. Egidij, & Henrici ſimiliter, & Sco. diſtin. præſenti. de cuius opi. & dictis latius patuit. quæſt. j. diſtin. j. in tertio: ubi plura habētur, quæ intellectui quæſtionis huius deſeruiunt. Arti. 1. An nomen perſona ſit primæ intētionis, uel ſecūdæ.
Nota. 1 ¶ Notandum itaque, ꝙ indiuiduum, ſuppoſitum, perſona, ſunt tres termini habentes ſe ut ſuperius, & inferius: non tamen uniformiter: quia indiuiduum non eſt ſuperius per ſe primo modo .i. eſſentialiter ad ſuppoſitum quia ſuppoſitum connotat ſuper ipſum: ſed ſuppoſitū eſt per ſe primo modo ſuperius ad perſonā, unde quod eſt indiuiduum in omni na-

tura: hoc eſt ſuppoſitum in natura per ſe
ſubſiſtente ſubſtantiali, & perſona in na
Indiuiduũ qd eſt. tura intellectuali. ¶ Indiuiduum ergo
eſt res ſingularis, ſiue totalis, ſiue per ſe
ſubſiſtens, ſiue alteri innitens. Corolla-
Coroll. rium. Quælibet res exiſtens eſt indiui-
B duum: quia quælibet eſt ſingularis. Nam
uniuerſale, aut eſt ens rationis tm̃: aut
ſi eſt ens reale: eſt ſingularis res: licet ſi
gnificando, & prædicando ſit cõis: ut ſu
Suppoſitum. pra diſt. ij. probatum eſt. ¶ Suppoſitum ẽ
ens completum non conſtituens aliqđ
ens unum: nec natum inhærere alteri:
Ens cõpletum. nec ab alio ſuſtentatum. Ens completũ
dicitur ens, quod nõ eſt natum eſſe pars
componens alterius &c. ut. quæſtio. j.
Coroll. diſtinctio. j libri tertij latius patet. ¶ Co
rollarium. Natura humana in Chriſto
eſt ens completum: quia non eſt pars cõ
ponens perſonam Chriſti. Non enim ẽ
perſona uerbi cõpoſita ex natura aſſum
pta: licet eam ſuſtentet. Per primum. ſ.
ens completum, excluditur entitas par-
tialis ſiue actualiter componat, ſiue nõ:
quia nihil quod poteſt eſſe pars, eſt ens
completum: ſed tm̃ ens partiale. Et ita
includitur anima etiam ſeparata: & om
nis forma ſubſtantialis: & materia. ¶ Per
ſecundam particulã: non cõſtituens &c.
excluditur diuina eſſentia: & quælibet
relatio diuina: quia quamuis ſit ens com
pletum: tamen conſtituit perſonam. ¶ Et
nota, quod dicitur: non conſtituens, di
cit actum. i. actu non conſtituens: quo-
niam ſi diceret aptitudinem: nulla natu
ra aſſumptibilis eſſet ſuppoſitum: quia
quælibet nata eſt conſtituere unum ſup
poſitum cum aſſumente. Et ita nullum
ſuppoſitum creatum eſſet ſuppoſitum:
quia quodlibet eſt aſſumptibile: ut nunc
ſupponitur. ¶ Sed hoc non uidetur ue-
rum: quia nulla natura creata aſſumpti-
bilis conſtituit unam perſonam cum aſ-
ſumente: quia perſona aſſumẽs licet ſub
ſiſtat in natura aſſumpta: ut perſona uer
bi in natura humana: non tamen conſti
tuitur ex natura humana: ſed ab æterno
eſt conſtituta ex eſſentia, & generatio-
ne paſſiua: ſicut album non conſtituitur
ex albedine: licet ſubſiſtat in albedine.
Per primam ergo, & ſecundam particu-
lam importatur aptitudo: per tertiam,
& quartam, actualitas. Per tertiam parti
culam excluditur quodlibet accidens,
ſiue in actu inhæreat: ſiue ſit ſeparatum
a ſubiecto: ut accidens in ſacramento al
taris: quia omne accidens natum eſt in-
hærere. Per quartam particulam exclu
ditur natura aſſumpta uerbo non aſſum C
ptibilis. De hoc in tertio diſt. j. q. j. latius
habetur. ¶ Perſona eſt ſuppoſitum intel
lectuale. Et patet declaratio ex præce-
dentibus. Et hæc diffinitio quid nomi-
nis perſonæ cõcordat cum diffinitione
Boe. dicentis. Perſona eſt rationalis na
turæ indiuidua ſubſtantia. Nam per ra-
tionalis, intelligit intellectualis: per indi
uidua intelligit ſuppoſitum: ſcilicet ens
completum &c. Similiter concordat Perſona.
cum quid nominis Rich. dicentis. Per-
ſona eſt intellectualis naturæ incommu
nicabilis exiſtentia. Per incommunica-
bilis, intelligit, quod non poteſt cõmuni-
cari alteri, ut pars toti: conſtituens con
ſtituto: uel accidens ſubiecto, uel ſuſten
tatum ſuſtentanti intelligendo: ut ſupra.
Et per hoc impugnantur diffinitiones D
Sco. tamquam inſufficientes. ¶ Circa ſe Differunt in tentio prima, & ſecũda.
cundum nota. Differentia eſt inter in-
tentionem primam, & ſecũdam ex una:
& nomen primæ intentionis, uel ſecun
dæ intentionis ex altera. Nam intentio
dicitur illud, quod imponens terminum
intendit ſignificare per terminum. Eſt er
go intentio (ut hic capitur) ſignificatũ
termini: & intentio prima, eſt res reali-
ter exiſtens. Intentio ſecunda eſt ali-
quid in anima prædicabile de nomini-
bus rerum. & omne tale eſt ſignum. No
men ergo primæ intentionis, eſt nomẽ
repræſentans rem realem, non per mo-
dum ſigni. Nomen ſecundæ intentio-
nis, eſt nomen repræſentans ſignum per
modum ſigni: ſiue illud ſit res aliqua, uel
tantum ens rationis: non habens eſſe
reale: ſed tantum eſſe obiectiuum in a-
nima. ¶ Quantum ad articulum ſecun Arti. 2.
dum eſt concluſio reſponſalis. Nomen Cõclu.
perſona acceptum perſonaliter, eſt no- E
men primæ intentionis, & non ſecun-
dæ intentionis. Patet: quia ſignificat
rem non per modum ſigni. Nec impe-

dit, ꝙ in eius diffinitione (ſecũdũ Boe.)
ponitur indiuiduum: quia indiuiduum,
ut ibi accipitur: non eſt terminus ſecun
dę intentionis: ſed primæ intentionis.
Etiam non oportet terminum eſſe ſecũ
dę intẽtionis: in cuius quid nominis po
nitur terminus ſecundę intẽtionis. Quia
res ſingularis poſſet deſcribi: eſt res ſi-
gnificata, uel ſignificabilis per indiui-
duum, aut terminum ſingularem: ubi po
nitur terminus ſecundę intentionis, &
tamen res ſingularis non eſt terminus ſe
Arti. 3. cundæ intentionis. ¶ Quantum ad arti
Dub. 1. culum tertium eſt dubium primum. Si
F enim quæ dicta ſunt ſtarent, ſequeretur,
ꝙ perſona non eſſet unum per ſe. Inclu
dit enim plures negationes: ſed negatio
tantum facit unum per ſe cum poſitiuo.
Reſpondetur, ꝙ perſona eſt unum per
ſe eo modo ſicut album per ſe eſt homo.
Attamẽ eius diffinitio (quę eſt quid no
minis, non quid rei ſiue quidditatiua)
non ſignificat pręciſe aliquid unum. Im
portat enim plures negationes: nec o-
portet, ꝙ quicquid ponitur in diffinitio
ne quid nominis ſit aliquid rei diffinitę.
Secus in diffinitione quidditatiua. Al-
bum enim diffinit, ꝙ eſt res habens in ſe
albedinem, & tamen albedo non eſt de
eſſentia Ioannis, qui eſt albus. Et de
Dub. 2. hoc latius in tertio diſt. j. q. j. ¶ Secun-
dum dubium. In diffinitione indiui-
dui ponitur intentio: ergo indiuiduum
eſt ſecundę intentionis: quæ indiuiduũ
eſt, quod prædicatur de uno ſolo. prędi-
cari autem eſt ſecundę intentionis. Re-
ſpondetur, ꝙ illud non eſt quid nominis
indiuidui: ſed terminorum ſingularium,
qui dicuntur indiuiduum: ſed ens quid
nominis in ſuppoſitione perſonali eſt
ens completum &c. Nec etiam ſequi-
tur: nomen ſecundæ intentionis poni-
tur in eius diffinitione: ergo eſt nomen
ſecundæ intentionis. Sicut non ſequi-
tur aliquod nomen primę intentionis
ponitur in diffinitione ſpeciei: ergo ip-
ſum eſt primę intentionis. ¶ Tertium
Dub. 3. dubium. Album nigrum, & ſimiles ter-
G mini dicuntur accidentales: licet ſuppo
nant pro ſubſtantia: ergo eadem ratio-
ne ſuppoſitum, & perſona (licet ſuppo-
nant pro rebus) poſſunt eſſe termini ſe
cundę intentionis. Ad illud dicitur, cõ
ceſſo ꝙ ſunt termini accidentales: quia
principaliter (hoc eſt formaliter) im-
portant accidentia. ſupponunt enim p
re habente albedinẽ. Secus eſt de no-
mine perſona, & ſuppoſitum &c. ¶ Quar Dub. 4.
tum dubium: quot modis dicitur unum
oppoſitorum, & reliquum: ſed uniuer-
ſale, & ſingulare ſunt oppoſita, & uni-
uerſale eſt ſecundæ intentionis: ergo, &
ſingulare. Reſpondetur negando aſſum
ptum uniuerſaliter: quamuis poſſet eſſe
uerum de oppoſitis contrarijs: a quo-
rum uno poſſit aliquis tranſmutari ad re
liquum.

DISTINCTIO. XXIIII.

CONSEQVENTER agit de eſſentialibus numeralibus: de deo, & perſonis dicibilibus. Et poteſt ſententia textus his ſtringi concluſionibus. ¶ Prima. Nomina numeralia, & diſtinctionem importantia, magis introducta ſunt ad remouendum a diuina ſimplicitate, quę ibi non ſunt: quàm ad ponendum aliquid. ¶ Secunda concluſio. *Dictum* magiſtri cum uidetur uelle: ꝙ termini numerales in diuinis ſunt priuatiui tm̃, & nihil ponunt: communiter non acceptatur. ¶ Tertia concluſio. *Dictum* magiſtri poſſet ſaluari; dicendo illos terminos non ponere. i. nõ poſitiuẽ importare diſtinctum aliquid ab eſſentia, & perſonis. Suo modo dici poteſt de terminis diſtinctionem importantibus. *Declaratio* patet ex textu.

QVAESTIO. I.

VTRVM unitas, qua deus di A
citur unus: ſit aliquid addi- Vnũ qd
tum deo. ¶ *Doct.* recitat, & dicit.
impugnat opi. ſancti Tho.
prima ſecũdę. q. xj. ar. j. &c. tenentis: ꝙ
unũ cũ cõuertitur cũ ente; nihil addit ſu
pra ens. Sed cum eſt principium numeri:

addit aliquid ſupra ens ad genus quantitatis pertinens: & ſic non prædicatur de deo: ſed ſolum de his, quæ habent eſſe in materia. Præmiſſis itaq; aliquot diſtinctionibus pro articulo primo: ſubiungentur concluſiones pro articulo ſecundo; & pro tertio dubiorum ſolutiones.

Arti. 1. ¶ Quantum ad primum notandum, quod unum negat omnem multitudinem. Et ſecundum hoc multipliciter accipitur ſ. proprie & improprie.

Vnum multipliciter accipitur. Primo modo dupliciter accipitur. Nam quandoque negat omnem multitudinem partium realiter diſtinctarum: & hoc modo unum eſt, quod non includit multitudinem partium realiter diſtinctarum. Quo modo angelus dicitur unus, & ſimiliter anima intellectiua. Alio modo accipitur ut non negat multitudinem partium eiuſdem rationis, uel alterius quo modo qualitas intenſibilis eſt unum quoad primum. Et ſubſtantia compoſita ex materia & forma eſt una quoad ſecundum. Accipitur etiam improprie pro uno aggregatiue de quo nullus conceptus, uel terminus abſolutus poteſt in ſingulari prædicari: quo modo etiam regnum dicitur unum: & populus unus propter regem unum: & unus mundus: & tamen nullum ens eſt regnum: nec populus: nec mundus. Sunt & alij modi: ſed illi nunc ſufficiant ad propoſitum.

Accidens capitur dupliciter. ¶ Secundo notandum, quod accidens capitur dupliciter. Vno modo pro forma reali alicui ſubiecto inhærente: ut albedo, uel caliditas. Alio modo pro termino accidentaliter connotatiuo prædicabili de alio contingenter. ſic creare hoc modo dicitur accidere deo: quia hæc aliquando eſt uera: deus creat: aliquando non. Et ita creare contingenter prædicatur de deo.

Arti. 2. ¶ Pro articulo ſecundo eſt concluſio prima.

Cõcl. 1. Vnum primo modo acceptum non importat rem aliquam abſolutam, uel relatiuam additam illi, quod dicitur ſic unum. Probatur: quia omni alia re ab illa, quæ ſic unum dicitur circumſcripta, adhuc illa res eſt una: ergo. Conſequentia nota: & antecedens probatur: quia omni alio quod non eſt angelus circumſcripto: adhuc angelus eſt unus: ſic de anima. Item ſi eſſet unus per aliquod ſuperadditum: illud ſuperadditum eſſet unum: uel ergo ſe ipſo: uel per aliquid aliud ſuperadditum. Et ita uel erit proceſſus in infinitum: uel dabitur ſtatus in aliquo, quod ſe ipſo eſt unum: & eadem ratione dabitur ſtatus in primo, id eſt angelo. Iſto ergo modo, ut dicit ſic unitatem per carentiam quarumcunque partium: non importat aliquod reale additum rebus: importat tamen in ſuo quid nominis negationem pluralitatis: ſed illa pluralitas non eſt rei, nec in re: ſed in nomine. Vnde cum quæritur, quid eſt unum hoc modo. Reſpondetur, unum eſt ens: ſiue res, quæ non eſt plura entia. Et ſic uerum eſt, quod unum non addit ultra ens, niſi negationem diuiſionis, uel multiplicitatis. Addit inquam ad ſenſum nunc tactum in ſuo quid nominis: Et ſi dicitur hic. Negatio competit ſibi: ergo ſaltem negatio additur ſibi. Reſpondetur, quod competit ſibi per prædicationem affirmatiue, & negatiue: non tamen conuenit ſibi per realem inexiſtentiam: ſed per prædicationem dumtaxat: ſic enim a dicitur unum; quia a eſt ens: & a, non eſt b, nec c, nec aliud ens ab a: nec alia eſſentia.

Cõcl. 2. ¶ Secunda concluſio. Vnum non eſt accidens rei, quæ eſt una per carentiam partium: nec primo modo capiendo accidens nec ſecundo modo. Quod non primo modo, patet per concluſionem præcedentem. Quod non ſecundo modo: quia unum non prædicatur contingenter de tali uno: quoniam non poteſt talis res ſimplex eſſe, & non eſſe una. Verum, quod unus prædicatur accidentaliter de termino ſignificante rem illo modo unam. Nam hæc eſt prædicatio accidentalis: angelus eſt unus: anima eſt una: quia non eſt per ſe primo modo. ¶ Et notandum: quod non eſt idem prædicari accidentaliter, & prædicari contingenter.

Cõcl. 3. D ¶ Tertia concluſio. Vnum ſecundo modo acceptum non importat aliquod abſolutum adueniens illi, quod eſt ſic unum. Patet: quia diuiſo continuo, quælibet partium eſt unum: & tamen per diuiſionem continui nihil eſt de nouo partibus additum, per quod quælibet earum dicitur una. Item omni alio diſtincto, manente continuo diuiſo, quælibet pars eius eſt una: ideo non per aliquod ſuperadditum

Cõcl. 4 additum. ¶ Quarta concluſio. Vnum ſecundo mõ acceptum, eſt accidens. ſecũdo mõ. i. accidentaliter p̄dicatur, & contingenter de qualibet re una, habente multas partes realiter diſtinctas eiuſdem rõnis. Patet: quia deus põt partes illas ſeparare, & ſeparatim conſeruare, & tunc res illa non erit una, q̃ prius ante ſeparationem fuit una: ergo eſt contingẽter una. Addit auctor duas concluſiones, quas offert examinandas diſputantibus, non tamẽ certas. Prima: cõpoſitum ex partibus alterius rõnis eſt unum accidẽtaliter: quia contingenter, & poſſet eſſe non unũ, per ſolã partiũ ſeparationem, ſine corruptione cuiuſcunque abſoluti. Secunda concluſio. unũ addit reſpectũ rationis partium ſuper illas partes, quæ ſunt res abſolutæ: uel negat reſpectus diſtinctionis partiũ. Hoc doc. non aſſerit. ſed infra diſt. xxx. q. ij. latius pertractat,

Rñſalis. & opi. propriã explicat. ¶ Concluſio reſponſalis, & ad formam q̃onis. Vnitas, qua deus dicitur unus: nõ eſt aliquid abſolutum, uel reſpectiuum additum deo. Clarius ſic. Vnus concretiue, uel unitas abſtractiue dictum de deo, non importat aliquod additum deo: nec abſolutũ: nec reſpectiuum. Patet; nam per hoc, q́ deus eſt ens, & non entia: eſt proprijſſimè unus: circũſcripto omni alio. ¶ Cir-

Arti. 3. ca articulum tertium tria occurrunt du-

Dub. 1. bia. Primũ, utrum unum p̄dicetur per ſe

E primo modo, uel ſecundo mõ de qualibet re una. Rñſio: unum prædicatur accidentaliter de quolibet ente uno: ſed non de quolibet contingenter. Primum patet: quia connotat ſuper quemlibet terminum abſolutum aliquod ens ſignificantem, & non eſſentialiter: ergo accidentaliter. Item includit negationem. Secundum patet ex concluſione ſecunda certa. An autem prædicetur per ſe primo modo, uel tñ ſecundo modo: ſtat in quid nominis terminorũ per

Dub. 2. ſe primo modo. ¶ Secundum dubium:

F utrum unum differt aliquo mõ ab ente. Reſponſio capiendo terminos perſona-

An unũ & ens differũt. liter unum non differt ab ente: uerum illæ ſunt concedendæ: unum, & ens differunt: unum, & ens non differunt: quia ſunt particulares: uel indiffinitæ, & ſubcontrariæ. Secundò dicitur capiendo terminos materialiter, uel ſimpliciter, unũ differt ab ente: quia illi termini, uel conceptus non ſunt idem: licet dicant, uel ſignificent idem: ſicut paſſio, & ſubiectum nõ ſunt idem: licet ſupponãt pro eodem. ¶ Tertium dubium: quid im-

Dub. 3. portat nomen unum. Rñdetur poſt præ-

G miſſa, q́ unũ eſt terminus priuatiuus importans negationem negantem multiplicationem rerum ſeparatarum: & illam negationem non addit realiter rei, quæ eſt una. Illa enim negatio eſt in intellectu: q̃uis realiter circumſcripto omni intellectu ſit una: ſicut homo realiter eſt cæcus: non per additionem negationis: ſed per remotionem uiſus. Negatio aũt, quam cæcus importat, non eſt in re: ſed in mente. Sed non ſequitur, circũſcripto omni intellectu homo realiter eſt cæcus: ergo circumſcripto omni intellectu cæcus p̄dicatur de homine. In fine huius diſt. doctor ſoluendo quaſdã rationes examinat illam. Circumſcribendo omnem intellectum ex natura rei, cuilibet competit alterum contradictoriorũ dicens, q́ ſit falſa: quia ad hoc, q́ alterũ contradictoriorum alicui competat: requiritur, q́ illud contradictoriorũ ſit fabricatum per intellectum: uel ſaltem ſit ſcriptum, aut prolatum: ſed hoc non eſt ad propoſitum: & q́ res ita ſe habeat, ſicut per ipſum ſignificatur. Modo licet res ſignificata per cõceptus non dependeat in eſſe ab intellectu: tñ q́ hoc, uel illud cõpetat rei per prædicationem dependet ab intellectu. Si enim aliqua pars contradictionis debet eſſe uera, uel falſa, neceſſe eſt eam eſſe. Si ergo nullus ẽ intellectus, qui formet eam: non dicitur uera uel falſa cum non eſt: nec iam aliquid competit ſibi per prædicationem. Et ſi dicatur; q́ circũſcripto omni intellectu, aut homo eſt aſinus: aut homo eſt non aſinus. Non põt dici: q́ ſit aſinus circumſcripto omni intellectu: ergo homo non eſt aſinus. Sed ſi homo eſt nõ aſinus: non aſinus conuenit ſibi. Et per conſequens circumſcripto omni intellectu, non aſinus competit homini: & per

Quid importet nomen unum.

conſequens negatio. Reſpondeo: quòd circumſcripto omni intellectu, homo ē non aſinus: ſed non ſequitur, circumſcripto omni intellectu, homo eſt non aſinus: ergo circumſcripto omni intellectu, non aſinus competit homini: ſicut non ſequitur ſecundum unum doctorē. circūſcripto omni intellectu, homo eſt non aſinus: ergo circumſcripto omni intellectu hæc eſt uera: homo eſt non aſinus: cum depēdeat ab intellectu, ꝙ hęc ſit uera: homo eſt nō aſinus: ita licet nō dependeat ab intellectu, ꝙ homo eſt nō aſinus: tñ dependet ab intellectu, ꝙ non aſinus competat homini: quia nō poteſt ſibi competere niſi per prędicationem, & non realiter. Exemplum huius poteſt poni: poſito, ꝙ heri nulla uox fuiſſet: & ꝙ homo fuiſſet albus: hoc poſito, hæc ꝓpoſitio in uoce, uel prolata: hō fuit heri albus: eſt uera, & proferendo uocem uerum dico, ꝙ homo fuit heri albus. Et tñ hæc propoſitio prolata: homo eſt albus: non fuit heri uera, quia propoſitio prolata non fuit heri per hypotheſim. Et ꝑ conſequēs nulla propoſitio prolata fuit heri uera. Similiter ſi nullus intellectus eſſet: adhuc homo nō eſſet lapis, & tamē hæc non eſſet uera tunc, homo non eſt lapis: quia nulla propoſitio eſſet tunc. Et huius ratio eſt, quia ex re dependet ueritas propoſitionis: quamuis nō econuerſo: immo ad hoc, ꝙ homo ſit aſinus: uel ꝙ non ſit aſinus: nihil facit intellectus: ſed ꝙ hęc propoſitio: homo nō eſt aſinus: ſit uera non ſufficit, quòd homo non ſit aſinus: ſed requiritur, ꝙ iſta propoſitio homo non eſt aſinus ſit. Hæc diffuſius habentur in doct. ſed hic ſummatim tanguntur.

QVAESTIO: II.

A

Arti. 1. Verū trinitas perſonarū ſit unus numerꝰ.

VTRVM trinitas perſonarum ſit unus numerus. ¶ Hanc. q. doc. diffuſè proſequitur. Primò recitando opi. cōmunem: quam etiam tangit ſanctus Tho. prima ſecundæ. q. xj. quę a multis amplectitur, ꝙ numerus (qui eſt ſpecies quātitatis) dicit aliquod unum ſuper additum rebus numeratis: ꝑ quod conſtituitur certa ſpecies numeri. Sed quid ſit illud: plures ſunt opi. quarū quatuor recitat. Prima opi. eſt, ꝙ eſt ultima unitas nō ſimpliciter: ſed ut habet determinatam diſtantiam a prima unitate. Secunda opi. dicit, ꝙ eſt diſcretio: ſicut continuitas eſt forma continui, & cuiuslibet numeri eſt diſcretio una diſtincta a diſcretione alterius numeri: per q̄ numerus habet ſuam unitatem, & ſpēm. Tertia opi. dicit, ꝙ partium numeri nō eſt alia forma niſi forma continuitatis, ſub qua ſteterunt añ diuiſionem continui, uel ſub qua ſtare poſſēt naturaliter. Quarta opi. dicit, ꝙ numerus nihil addit quantitati continuę niſi aliquid in anima: quo anima numerat partes multitudinis extra. Impugnari poſſunt iſtæ opi. hac ratione generali: qm̄ ſigno tres res diſtinctas, puta tres homines, uel tres angelos: quocunque alio circumſcripto adhuc illi homines ſunt tres, & angeli ſunt tres, & ita ibi eſt numerus ſ. trinitas: & tamen nihil additum, uel diſtinctum ab illis hominibus, ſeu angelis. Et eadem ratione, qua ipſi probant, ꝙ numerus eſſentialis (.i. rerum quæ non ſunt extenſæ, ut angelorum) nihil addit rebus numeratis: probatur: quia numerus rerum extenſarum, quem uocant accidentalē: nihil addit rebus extenſis numeratis. Eſt ergo alia opinio (cui fauet auctor) & tangit centilogio concluſione. lxiiij. & deinceps: ꝙ numerus non importat rem aliquam ſuperadditam rebus numeratis, ſed ſupponit pro rebus connotando eas eſſe plures. Et ſicut populus non ſupponit pro re una: ſed pro multis: ita numerus. Tamen conceptus numeri eſt unus: & unum genus habens ſub ſe multas ſpecies: quarum quælibet ſignificat res plures: ut binarius, ternarius: non eſt niſi duæ res diſtinctæ. ¶ Et eſt numerus ſpecies prædicamenti quantitatis: licet ſignificet ſubſtantias, & qualitates. Nec prędicamenta diſtinguuntur ſecundum res ſignificatas: ſed ſecundum modum ſignificandi ſignorum. ſi dicis tunc non B

eſſet idem numerus.x.hominū.& x. angelorum. Reſpondetur,ꝙ eſt idem numerus ſpecie:ſed non idem numerus numero:quia decem eſt ſpecies ſpecialiſſima. Et licet decem homines, & decem aſini, non ſunt eiuſdem ſpeciei eſſentialis, ſiue prædicamenti ſubſtantiæ:tamen ſunt eiuſdem ſpeciei accidentalis.

Multiplex numerus. ¶ Et nota primò, ꝙ aliqui diſtinguunt triplicem numerum.ſ.eſſentialem, accidentalem,& mathematicum. Numerus eſſentialis eſt, qui neceſſariò conuenit rebus:ita ꝙ ipſis manentibus illa ſpecies numeri non poteſt uerè de eis negari. ¶ Et eſt uerum, qui non poſſunt per ſe facere unum,ut numerus trium angelorum. Numerus accidētalis eſt numerus ſignificatus per terminum numeralem, qui poteſt uerè affirmari,& uerè negari de rebus ipſis manentibus in eſſe:ut numerus duarum aquarum ſeparatarum, q̄ ſunt duæ aquę,& ſi confluunt, uel coniunguntur: non duæ aquę:ſed una dicūtur. Numerus mathematicus ſuperius

C eſt ad utrūque. ¶ Notandum ſecundò, ꝙ communiter duplex diſtinguitur numerus.ſ.numerus numerās, & numerus numeratus. Numerus numerans eſt intellectus ſecernens partes multitudinis, quas numerat:uel etiam conceptus,quibus numerat. Illo modo deus etiam eſt numerus.unde in pſ. Qui numerat multitudinem ſtellarum : de illo numero nō eſt ad propoſitum. Sed numerus numeratus eſt res numerata. Et ille capitur dupliciter. Vno modo ſtrictè, & ſic ad iſtum tres requiruntur conditiones, ſcilicet ꝙ ſit multitudo quędam una menſurata,& ideo dicitur numerus multitudo ex unitatibus profuſa ſecūdum Boe. & etiam Pſal. ſecundo, ꝙ talis numerus ſit qualibet ſua ex parte maior. hanc ponit Dionyſ. ulti. de diuinis no. Tertia, ꝙ unitates inter ſe ſint eſſentialiter diſtinctæ:ideo dicit Boe. de trinit. Vbi nulla eſt diuerſitas,ſcilicet eſſentialis:ibi nullus eſt numerus. Et ſecūdum hoc poteſt numerus deſcribi ſic. Eſt multi-

Numeri deſcriptio. tudo ex unitatibus eſſentialiter diuerſis profuſa, quarum quęlibet minor eſt ea. Secundo modo capitur magis cōmuniter pro qualibet pluralitate rerum diſtinctarū ſiue eſſentialiter,ſiue non. ¶ Quantum ad articulum ſecundum,eſt hæc cōcluſio prima. In diuinis licet non ſit numerus captus ſtrictè: eſt tñ ibi numerus communiter acceptus,& largè. Prima pars patet:quia non eſt ibi multitudo aliquorū eſſentialiter diuerſorum. Secunda patet:quia ibi eſt pluralitas perſonarum realiter diſtinctarum,ut nūc ſupponitur ex fide:ergo numerus largè. Tenet conſequentia ex quid nominis numeri largè accepti:ut in notabili tertio. ¶ Concluſio ſecunda. numerus in diuinis non addit aliquid perſonis numeratis. Patet quia numerus trium angelorum non addit aliquid ipſis angelis cū omnibus alijs circumſcriptis,adhuc dicuntur tres angeli: ergo multò minus in deo, ſiue diuinis perſonis. Vnde trinitas in diuinis nihil aliud importat, quàm perſonas patris, filij, & ſpiritusſancti realiter diſtinctas. ¶ Concluſio reſponſalis ad quæſtionem. Sicut conceditur,ꝙ trinitas angelorum non eſt numerus:ita concedi poteſt,ꝙ trinitas perſonarum non eſt numerus.i.ſignificatur ꝑ unum terminum numeralem.ſ.trinitas. Et ita trinitas perſonarum eſt unus numerus nihil aliud importans (ut iam patuit) niſi ꝙ in diuinis ſunt tres perſonę, quarum una non eſt alia:licet ſint eadē eſſentia. Ille tamen terminus numeralis trinitas,nihil ponit in deo,id eſt non importat aliquid ſuperadditum, uel aduenìens deo, aut diuinis perſonis. Verum ſi numerus ſolum prædicaretur de pluribus eſſentialiter diſtinctis: in deo non eſſet numerus. Sic enim pater, & filius, ſpiritusſanctus nō diſtinguitur numero: quia ſunt una res numero ſingulariſſima,& ſimpliciſſima : ſi tamen accipitur numerus, ut prędicatur de quibuſcunque pluribus realiter diſtinctis:& ſic uera eſt concluſio. ¶ Dubitatur circa prædicta pro articulo tertio. Omnis numerus eſt maior ſua parte: ſed trinitas non eſt maior ſua parte.tum quia non habet partes:tū quia trinitas non eſt maior patre,& filio &c. ¶ Solutio: ſi hoc dictū.ſ. numerus ē maior ſua parte,intelligitr de

Arti. 2. Cōcl. 1 D

Cōcl. 2

Rńſalis cōclu.

Arti. 3. Dub. 1. E

maioritate pluralitatis, non perfectionis, uel dignitatis: ſic poteſt cōcedi: ꝙ in diuinis trinitas ē maior una perſona uel duabus: quia hoc nihil aliud eſt dicere, quàm ꝙ tres perſonæ ſunt plurales perſonę: q̃ duæ, uel ſuna. Si autē intelligitur de maioritate dignitatis, aut perfectionis: ſic trinitas non eſt maior pſona una, uel duabus. Vide Ockani ubi ſupra. in centilogio bene ad propoſitum, ubi concedit illas. Aliquis numerus non eſt plura unitate numerali: patet de trinitate perſonarum, & eſſentia. Item aliquis eſt numerus, cuius unitas ē ęqualis toti. Itē aliquis numerus eſt par, qui non poteſt
Dub. 2. diuidi in duo ęqualia &c. ¶ Dubitatur ſe-
F cundò utrum opi. magiſtri ſit uera, qua dicit terminos numerales in diuinis nihil ponere: ſed negare ſingularitatē, uel ſolitudinem. Dicendum eſt: ꝙ ſi opi. magiſtri fuit hæc, ꝙ termini numerales nō ponunt aliquid in deo: hoc eſt, nō ſignificant aliquid adueniens deo: ſicut accidens aduenit ſuo ſubiecto: ſed remouēt a deo: hoc eſt ſignificant, ꝙ ſunt ibi pater, & filius, & ſ. ſ. modo prędicto: uera eſt opi. magiſtri. Item ſi magiſter uult dicere, ꝙ termini numerales non ponant aliquid in deo, quod eſt de ratione formali numeri propriè capti. ſ. diuerſitatē eſſentialem; iterum uera eſt: non autem, ꝙ termini numerales in deo nihil poſitiuè ſignificēt. Vnde dicit magiſter, ꝙ nomē ternarij in diuinis ſignificat ibi eſſe patrem filiū & ſ. ſ. qui ſunt res, & perſonæ, maximè poſitiue: ſed non ponit quantitatem numeri, & diuerſitatem. ſ. eſſentialem inter illas perſonas. Vult ergo magiſter dicere, ꝙ termini numerales diuinas perſonas ſignificant, & dicunt: ſed formaliter non ponunt aliquam diuerſitatem eſſentialem inter eas: ſed illam magis priuant. Ponunt autem diſtinctionē perſonalem: quæ diſtinctio non niſi per negationem exprimitur: qua dicitur hęc perſona non eſſe illa: & ſic intelligendo opi. magiſtri eſt uera. Si tamen (ut alijs placet dicere) magiſter tenet terminos numerales eſſe uerè priuatiuos: quod tñ ex uerbis eius ſanè intelligendum nō uidetur poſſe haberi: ſic credo oppoſitum forè probabilius. Et ſecundum hoc quidam hic recedūt a magiſtro. Plura alia notatu digna doct. tangit in illa. q. ſatis lucidè, ideo poterūt ibi uideri. Sufficiat illa hic ſummatim perſtrinxiſſe.

DISTINCTIO. XXV.

MAGISTER regreditur ad nomen perſona, quærens, quō dicitur ſecundū ſubſtantiā: cum ſint plures pſonæ: & nō plures ſubſtātię. ¶ Concluſio prima. Nomen dicitur ſecūdum ſubſtantiam. quia eſt abſolutum, & non relatiuum: licet ſignificet rem relatiuā. Vel quia primò, & formaliter ſignificat ſubſtantiam, ſiue eſſentiam. ¶ Secunda concluſio. Perſona primò, & formaliter ſignificat hypoſtaſim, & nec eſſentiam: nec relationem: ſed conſtitutum ex his. ¶ Tertia concluſio. Perſona dicitur ſecundum ſubſtantiam primo mō, & nō ſecundo modo. Hęc ꝑ ſummario textus.

QVAESTIO unica.

VTRVM perſona in diuinis dicatur ſecundum ſubſtantiam, uel relationem. ¶ Tribus articulis pñs abſoluet A
quæſtio. Primus utrum a tribus perſonis in diuinis poſſit abſtrahi aliquod cōmune uniuocum eis. Secundus utrū tale correſpōdet nomini perſona. Tertius
reſpondet ad quęſtionem. ¶ Circa pri- Arti. 1.
mum, & ſecundum notandum: ꝙ termi- Nota
nus dicitur cōis aliquibus duplici cōmunitate: reali. ſ. & ſigni, ſiue uocis. Cōmune cōitate reali, eſt terminus ſignificās aliquam rem unam, quæ eſt cōmunis, ſiue cōmunicata pluribus, quorum pluriū cuilibet eſt idem: ſicut eſſentia diuina. ſignificat. n. diuinitatem, quę eſt res una ſimpliciſſima, & eadem patri, & filio, & ſpiritui ſancto. Et ſicut ſola eſſentia diuina eſt res, ſic realiter cōis tribus: ita ſolus ille terminus diuina eſſentia, eſt terminus cōis cōmunitate reali. Sed cōe cō-

munitate ſigni conceptus uel uocis, eſt ſignum ſignificans non aliquam rem cō munem in multis.ſ.multa ſingularia ęq́ primò:ſicut homo non ſignificat aliquē hoiem cōm.ſ Ioann.Paulum. & nullum prius alio.

Nota.2 ¶ Secundò notandum, ꝙ ſecū dum modum loquendi ſanctorum, diffe rentia eſt inter uniuerſale,& cōe. Nam uniuerſale eſt,quod ſignificat plura eſſē tialiter diſtincta æquę primò,ut hō ani mal. Sed cōe eſt,quod ſignificat plura realiter diſtincta ęquę primò:ſiue diſtin guantur eſſentialiter,ſiue nō.

Cōe, & uniuer- ſale dif ferunt.

Coroll. ¶ Patet er go corollarie,ꝙ perſona diuina eſt cōe: ſed non uniuerſale.

Nota.3 ¶ Tertiò notandum: B ꝙ nomen perſona utſupra patuit diſtin. xxiij.& infra in.iij.diſt.j. ſignificat ſup poſitum intellectuale. & ideo quicquid eſt formaliter ſuppoſitū intellectuale: ſi gnificatur primò per ly perſona.Et quia in diuinis nec eſſentia,nec relatio ē for maliter ſuppoſitum, ſed conſtitutum ex his: ideo perſona non plus ſignificat eſ ſentiam,uel relationem, q̄ paternitas ſi gnificat eſſentiam: ideo perſona in diui nis primò ſignificat cōſtitutum ex eſſen tia,& relatione.ſ patrem,& filium,& ſpi ritumſanctum. Vna perſona diuina eſt cōe ad illa ſuppoſita, pater filius,& ſpiri tusſanctus.

Cōcl.1. ¶ Quibus pmiſſis eſt conclu C ſio prima. Tam a perſonis diuinis,q̄ etiā a relationibus perſonarum cōſtitutiuis, poteſt abſtrahi conceptus communionis uniuocus,pdicabilis de eis quidditatiuē. Probatur:quia a quibuſcunq; conuenié tibus inter ſe eſſentialiter plus q̄ cū alijs, poteſt abſtrahi cōceptus quidditatiuus eis adęquatus:ſed ſic eſt in propoſito:er go &c. Et ſimilis concluſio poteſt poni in creaturis: ꝙ a quibuſcunq; realitati bus conſtitutiuis etiam ultimis differen tijs ſi ponerentur: poteſt abſtrahi com mune uniuocū, pręd icabile de eis in qd eadem ratione qua ſupra. Notanter di ctum eſt in concluſione,poteſt:quia ta lem conceptum abſtrahere non poteſt: niſi qui diſtinctè nouit perſonas. A tali ſiquidem q̄ diſtinctē perſonas cognoſcit pōt abſtrahi cōceptus prædicabilis in qd de perſonis,& p ſe primò mō: alias licet perſona ſit cōe ad ſuppoſita diuina,& ſu perius:non tñ eſt quidditatiuē ſuperius: quia eſt terminus accidentaliter conno tatiuus includens negationem: utſupra patuit diſt.xxiij.

¶ Secunda concluſio. Cōcl.2. Nomen perſona non ſignificat primò, & formaliter aliquid cōe realiter in di uinis. Probatur:quia illo mō ſola diuina eſſentia eſt cōis,& non hypoſtaſis: cum hypoſtaſis non ſit cōicabilis. Dictum aūt eſt ꝙ pſona formaliter ſignificat hypo ſtaſim,& non diuina eſſentia.

¶ Tertia Cōcl.3. concluſio. Perſona eſt cōe uniuocū tri bus perſonis,& nō ſolum iſtis, ſed oibus creatis cōmunitate ſigni uel uocis. Pro batur:quia perſona prędicatur de oibus his ſecundum unam rōnem, quæ ſupra. diſt.ij.in plerisq; quęſtionibus poſita eſt: ergo eſt uniuocum iſtis. Tenet conſequē tia: quia uniuocum eſt, ubi nomen eſt cōe,& ratio ſubſtantię eſt eadem: ut di citur in anteprædicamentis.

¶ Conclu Cōcl.4. ſio quarta. Quamuis perſona diuina ſit cōis tribus diuinis ſuppoſitis: non tñ iō dicenda eſt ſignum uel uox uniuerſalis. Prima pars patet:quia prædicatur de eis ſecundum eandem rationem:ut dictū eſt. Secunda pars patet ex notab.ij. quia ad eſſe uniuerſale requiritur:ꝙ ipſum ſit prę dicabile de multis realiter, & eſſentiali ter diſtinctis:& hoc nō eſt in propoſito.

Arti.2. Cōcl.5 D ¶ Quinta concluſio,& reſponſiua ad ſe cundum membrū pręfatę diuiſionis ad quæſtionis deciſionem. Cōe abſtractum uel abſtrahibile ab habente diſtinctā per ſonarum cognitionē a perſonis diuinis, non correſpondet nomini peſona. Pa tet:quia ille conceptus ſic abſtractus ab eo qui abſtrahere poteſt: ſignificat di ſtinctē,& dūtaxat perſonas diuinas: ſed illud nomen perſona (quo nos utimur) eſt cōe ad ſuppoſita creata, & increata: ut in concluſione.iij.ergo &c. Tenet cō ſequentia:quia correſpōdens cōceptus, & uox cui correſpondet ſunt ęquē cō munes.

Arti.3. Nota.1 E ¶ Quantum ad tertium articu lum,& pro rñſione ad quęſtionem,no tandum eſt primò ꝙ aliquid dici ſecun dum ſubſtantiam dupliciter poteſt intel ligi:ſecundum Richar.de ſancto Victo. Vno mōdicitur ſecundum ſubſtantiam in diuinis:quod indicat ſubſtantiā tanq̄

naturam cõem tribus. quo modo dicuntur ſecundum ſubſtantiam, quæ in diuinis primò, & pciſe ſignificãt ſubſtantiã, non ſolum identice: ut ſunt natura diuina: eſſentia diuina. Et de illis intelligẽda eſt regula quam ponit magiſter in litera diſt. xxij. uidelicet ꝙ ea quę dicuntur ſecundum ſubſtantiam, de oĩbus perſonis cõiter, & de ſingulis perſonis dicuntur ſingulariter. De his etiã intelligendum eſt illud cõe dictum Boe. ſubſtantia tenet unitatem: relatio multiplicat trinitatem. Alio mõ cõiter aliquid dicitur ſecundum ſubſtantiam, quod indicat ſubſtantiam ut ſuppoſitũ: non tñ referibile ad aliud. i. quod ſignificat hypoſtaſim, q̃ & ſubſtantia eſt: non referibile ad aliud. Et ſic uidetur capi poſſe in litera diſ. prę cedentis: cum oĩa nomina de deo prædicabilia, ad bimembrem reducuntur diuiſionem: ita ꝙ quodlibet dicitur, uel ſecũdum ſubſtantiã, uel relatiuè. ¶ Secundò

Nota. 2 F notandum, ꝙ non omne ſignificans relationem, uel rem relatiuam dicitur ad aliquid: unde terminorum ſignificantiũ relationem, uel rem relatiuam quidã pręciſe ſignificant relationem, & non rem abſolutam. Alij ſignificãt nõ tm̃ relationem: ſed & rem abſolutam: ut ens unũ. Primi ſunt duplices: quia aut pdicantur tm̃ de uno relatiuo aut tm̃ de multis ſimul, & non de uno ſolo. Exẽplum primi: ut pater, filius. Exemplum ſecundi: ut trinitas: qui terminus non prędicatur de patre tm̃, uel filio tm̃ &c. ſed de tribus ſimul. Nam patet non eſt trinitas nec filius eſt trinitas: ſed pater, & filius, & ſpiritusſanctus ſunt trinitas. Primi dicunt ad aliquid. i. prædicantur cum obliquo ſui correlatiui: ut pater filij pater. Alij uerò non. unde licet trinitas ſignificet primo perſonas relatiuas ſimul: tñ non dicitur ad aliquid: ut dicatur alterius trinitas: ſicut pater alterius. ſ. filij pater. Termini cões relationibus, & rebus abſolutis non dicuntur ad aliquid: ut ens non dicitur alterius ens, & talis terminus eſt perſona etiã ſi talis terminus cõis relationibus, & abſolutis contraheretur ad relationem pręciſè per aliquod adiunctum, quod non primò ſignificaret relatiuum: ut dicẽdo perſona diuina, adhuc non dicitur ad aliquid: ſecus ſi diceret, perſona patris. Verum conceptus quidditatiuus perſonarũ (qui abſtraheretur p diſtinctè cognoſcentẽ perſonas) diceretur ad aliquid: ſed talem nõ habemus nos. ¶ Quibus præmiſſis eſt concluſio prima. Perſona in diuinis primò & formaliter nec relationẽ: nec eſſentiam ſignificat: ſed ſuppoſitũ diuinum, conſtitutum. ſ. ex relatione, & eſſentia formaliter repræſentat: hoc patet ſatis ex deſcriptione perſonæ diſt. xxiij. Nam ſicut in creaturis: ita in diuinis ſignificat primò ſuppoſitum intellectuale: tale autem nec eſt eſſentia formaliter nec relatio. ¶ Secunda concluſio. Perſona diuina nõ dicitur relatiuè ad aliud. Probatur: qa quę de ſua ratione formali non importanᵗ relationem non dñr relatiuè ad aliud: ſed perſona eſt huiuſmodi: ergo. Conſequentia patet cũ maiore. Minor patet. Nam ſi perſonę diuinę non conſtituerẽtur per proprietates relatiuas ad ſenſum infra tangendũ: ſed per proprietates abſolutas: ut quidã dixerunt: de quo infra diſt. xxvj. nihilominus ſuppoſita diuina uerè dicerẽtur perſonę: ſicut & ſuppoſita creata uerè ſunt perſonę: licet nõ eõ ſtituantur ex relationibus. Patet etiam concluſio ex ſecundo notabili pręſentis arti. ¶ Tertia concluſio. Quamuis pſona dicatur ſecundum ſubſtantiam: ſecundo modo accipiendo dici ſecundum ſubſtantiam: non tñ primo modo. Patet pro prima parte: quia indicat ſuppoſitũ & non refertur ad aliud. Secunda pars patet: quia non indicat primò, & formaliter eſſentiam diuinã: ſed primò, & formaliter hypoſtaſim, & de eſſentia prædicatur identicè. Et ſecundum hoe intelligendum eſt, ꝙ magiſter dicit perſonam dici ſecundum ſubſtantiam. ¶ Quarta concluſio, & corollaria ex dictis. Nomen perſona diuina dicitur ſecundũ ſubſtantiam, i. non relatiuè: licet non ſignificet formaliter, & primò ſubſtantiam ſiue eſſentiam: ſed ſuppoſitum relatiuũ. Nõ enim dicitur alterius perſona ſicut pater filij pater.

Cõcl. 1. G

Cõcl. 2

Cõcl. 3.

Cõcl. 4

DISTINCTIO. XXVI.

SVPRA magiſter egit in quatuor diſt. de nominibus eſſentialibus: conſequenter in.ix. diſt. ſeq de nominibus relatiuis. Primó de relationibus æternis, & perſonalibus ſecundum, ꝙ ſunt in ſingulis ſuppoſitis. Secundó ut exprimũtur diuerſis nominibus diſt. xxvij. Tertió de æterna relatione non perſonali negatiua, quæ ē innaſcibilitas diſt.xxviij. Quartó de relatione ęterna non perſonali affirmatiua: quæ eſt cõis ſpiratio actiua diſt.xxix. Quintó de relatione dicta de deo ex tẽpore: ut eſt creator, dñs &c. diſt.xxx. Sextó de relationibus appropriatis diſt.xxxj. Septimó dubia circa appropriata abſoluit diſt.xxxij. Octauó de comparatione proprietatum ad perſonã & eſſentiam diſt.xxxiij. Nonó de comparatione perſonę ad eſſentiam diſt.xxxiiij. In hac ergo diſt. agit de proprietatibus notionalibus ut ſunt in ſingulis ſuppoſitis·quę notiones dicũtur proprietates ſiue relationes. ¶ Concluſio textualis prima eſt hæc. In diuinis tres reperiũtur notiones ſeu relationes. ſ. generatio, natiuitas, proceſsio: quę dicuntur paternitas, filiatio, ſpiratio. Et accipit hic generatio actiuè, & ſpiratio paſsiuè. ¶ Secunda concluſio. Proprietates præfatas ſeu notiones deſignant illa nomina pater, filius, & ſpirituſſanctus: quæ relatiua ſunt, & ad ſe inuicem relatiuè dicuntur. ¶ Tertia concluſio. Relatio importata per illa nomina non eſt accidens: nec diſtinctum ab eſſentia diuina: ea propter dicuntur relatiuè, & non ſecundum accidens: licet non dicantur ſecundum ſubſtantiam.

QVAESTIO. I.

A VTRVM perſonæ conſtituantur, & diſtinguãtur per relationes originis. ¶ Trib⁹ articulis terminabitur titulus queſtionis. Suppoſitionibus pręmiſſis, & opinionibus recitatis ſubiungẽtur concluſiones reſponſiuę cum dubiorum ſolutionẽ. ¶ Quantum ad primum: quia teſte Boe. lib. iij. proble. j. tunc ueritatis ſpecimen clarius cognoſcitur: cũ in contrariam partem oculus deflectitur. Ideo referendę ſunt opiniones doct. ut ſtudioſus lector eam ex eis eligat: quæ ueritati, & auctoritatibus ſanctorum uidetur magis conſonare. Et licet in modo loquendi de perſonarum conſtitutione (q a multis ut fidei cõtrarius, & in fide male ſonãs reſpuitur) magna ſit inter doc. differentia: attamen in re ipſa, & in ueritate catholica eſt apud omnes conſonantia, & concordia. Omnes enim catholicè circa hanc materiam ſcribentes in hac concluſione concordãt: ut ſupra tactum fuit, ꝙ unus eſt deus, & tres perſonę. Quodq; in diuinis eſt una ſimpliciſsima, & ſingulariſsima eſſentia, quę eſt tres perſonę·quę quidem perſonę nõ ab eſſentia: ſed inter ſe realiter nõ eſſentialiter diſtinguuntur. Hæc de re. Cum ergo perſonę diſtinguuntur inter ſe realiter proprietatibus perſonalibus, & non eſſentia: ut ſupra patuit in c. firmiter. ſępe allega. quę proprietates ſunt in perſonis intranſitiuè, & ſunt eſſentialiter ipſę perſonę: licet ſint inter ſe realiter diſtinctę: eſt modus loquendi multorum, ꝙ perſonæ diſtinguuntur, & cõſtituuntur proprietatibus relatiuis oppoſitis. ¶ Vnde eſt opinio prima quę adſcribitur prępoſitiuo: ꝙ perſonę ſeipſis preciſe, & per nihil quomodocunq; diſtinctum a perſonis diſtinguuntur primó. Motiuum eſt: quia ſimpliciter ſimplex a quocunque diſtinguitur, ſeipſo diſtinguitur: ſicut patet de angelo, & anima intellectiuæ: ſed perſonæ diuinæ ſunt ſimpliciter ſimplices: ergo ſeipſis primó diſtinguuntur. Nec obſtat, quód ſeipſis conueniunt: quia nihil inconueniens eſt idem eodem conuenire cum aliquo, & diſtingui ab alio: immo conuenite cum aliquo, & differre realiter ab eodem: ſortes enim anima ſua conuenit, cum platone ſpecie, & per eandem diſtinguitur ab eo realiter. Sed iſta opi. uidetur inſufficiens: nam qñ aliqua ſic ſe

Arti. 1. Vtrũ pſonę cõſtituant & diſtinguãtur per relationes originis

B

habent. ꝙ aliquid omnino indiſtinctum
eſt in utroq; ,& tñ aliqd ueredicitur de
uno, & negatur de alio in ſuppoſitione
perſonali;uel ut quidam loquuntur: ali-
quid eſt in uno intranſitiue quod nõ eſt
in alio:illa non ſeipſis primo diſtinguun
tur:ſed in patre,& filio eſt eſſentia diui-
na omnino indiſtincta: & paternitas eſt
in patre quę non eſt in filio: ergo pater,
& filius non ſeipſis primò diſtinguuntur:
ſecus de his in quibus non eſt inuenire
aliquid in uno quod ſit idem in alio: ſed
quodlibet exiſtens in uno, diſtinguitur
a quolibet in alio:ut ſortes & plato. Ta-
lia.n. ſeipſis primo diſtinguuntur,& etiã
conueniunt:quia in talibus nõ eſt ſigna
re aliquid ſecundum quod conueniunt:
puta exiſtens idem in ambobus: & aliud
in quo differunt. Quòd uerò pro ſe aſſu
mit op i. iſta de ſimpliciter ſimplici.uerũ
eſt de ſimplici quod non conſtituitur ex
aliquo cõmuni ſibi,& alij,& aliquo pro-
prio ſibi:quę conſtitutio ſimplicitati nõ
repugnat,ut patuit. q. vij. diſt. viij. nec
ullam infert cõpoſitionem.ſecus eſt hic
ut dictum eſt. Quòd ſi ille modus loquẽ
di non uidetur proprius,& admittẽdus.
ſ.ꝙ aliquid eſt in patre,& non in filio;ut
habet Alexan. par.j.q.lxviij.membro.v.
art.iij.& pleriq; alij(tametſi locutiones
illæ intelligantur intranſitiuè)ſumatur
iſte de quo.ſupra.q.xj.diſt.ij. qui & nunc
tactus eſt:ꝙ.ſ.aliquod prædicatum dicitẽ
de patre,& negatur de filio : quia pater
eſt paternitas,& filius nõ eſt paternitas.
Item eſſentia non eſt proprietas relati-
ua:ſed res abſoluta. Itẽ nõ generat &c.
Item filius eſt filiatio ſeu generatio paſ
ſiua: pater non eſt filiatio: quem utique
oẽs habent concedere, & tunc ponatur
ratio,cur de una re ſimpliciſſima ſic poſ
C ſint uerificari contradictoria. ¶ Secũda
opi. adſcribitur Rich. ſancto Bonauen.
in. j.diſt.in xxv.q.j.& diſt.xxvj.Ioan. de
Ripa, qui tenent, ꝙ perſonæ conſtituun
tur per proprietates abſolutas primò,&
per relationes originis quaſi ex conſe-
quenti,per quas diſtinguuntur.non qui-
dem formaliter:ſed quaſi principiatiuè:
quia natura diuina non communicatur
ſuppoſito,niſi per originem, & ita origi
ne ſiue relatione diſtinguũtur perſonę
quaſi principiatiuè reducendo ad ipſum
principians:quod non diſtinguit forma-
liter.correſpondenter diſtinctioni effe-
ctiuè in creaturis. ¶ Tertia eſt opi. con D
cordans cum ſecunda in aliquo,& in ali
quo diſcordans. Concordat quidem in
hoc,ꝙ dicit perſonas conſtitui per pro-
prietates abſolutas:unde dicunt iſti, ꝙ
in diuinis eſt eſſentia ſimpliciſſima eadẽ
in tribus perſonis. Sunt etiã ibi tres res
abſolutę diſtinctę inter ſe quidem reali-
ter non eſſentialiter:quæ ab eſſentia nõ
diſtinguuntur realiter:ſed ſunt idem eſ-
ſentiæ,conſtituentes cum eſſentia tres
perſonas realiter diſtinctas:non tñ eſſen
tialiter. Diſcordant autem:quia dicunt
ꝙ nihil eſt penitus imaginabile in diui-
nis niſi abſoluta. Et ita negant ibi eſſe
relatiões reales originis ab abſolutis quo
modocunque diſtinctas. Et quantum ad
hoc in quo diſcordat opinio tertia a ſe-
cunda: uidetur tertia forè rationabilior
q̃ ſecunda. Nam ſi in diuinis ponuntur
relationes:non uidetur rationabiliter di
ctum,ꝙ illę non conſtituant, & diſtin-
guant:non tñ effectiuè,ſed formaliter:
quia quandocunq; in aliquo per ſe uno:
concurrunt aliqua formaliter diſtincta:
non eſt maior ratio quare unum illorum
conſtituat quàm reliquum. Si ergo in
patre concurrunt eſſentia, proprietas
abſoluta,& relatio, ſcilicet paternitas:
non eſt ratio quare magis unum horum
conſtituit patrem quàm aliud. Similiter
ſi aliqua horum ſunt in patre tantum:&
& non in alia perſona ut proprietas ab-
ſoluta,& paternitas:non eſt ratio quare
potius proprietas formaliter diſtinguit,
quàm paternitas, & econuerſo:ergo u-
trunq; æquè formaliter, & primò diſtin
guit patrem a qualibet perſona. Hic mo
dus loquendi impertinens uidetur retor
quendus: ergo eſt ad modum loquendi,
& ſenſum habitos de diſtinctio.formali.
quæſtio.xj.diſtinctio.ij. Nec tamen illa
opin. negat patrem,& filium, & ſpiritũ
ſanctum: nec negat patrem generare fi
lium: neque patrem,& filium producere
ſpiritum ſanctum : ſed ſicut poſitis dua-
bus albedinibus omnibus alijs circum-
ſcriptis

ſcriptis: illę duę albedines eſſent ſibi ſimiles: ſine quacunq; reali relatione diſtincta realiter ab eis (& ſicut poſito deo, & iſto abſoluto quod eſt lapis; quacunque alia re circumſcripta: adhuc lapis realiter dependeret a deo: & deus realiter eſſet cauſa lapidis) ita eo ipſo: quod ſunt illę tres perſonæ: & una eſſet a nulla: & una eſſet ab una: & una a duabus: & una quæ a nulla eſſet, eſſet pater, alia filius: & tertia ſpiritus ſanctus, ſine omni relatione reali qualitercunque diſtincta ab abſolutis. Nihilominus tamen illi termini pater, filius; eſſent relatiui: ſicut, & ſimilis, cauſa, cauſatum, dependens, &c. Cõſimilem rationem refert Ockam in centilogio concluſione. lxxiij. Iſtę duę opi. ſecunda & tertia quantum ad illud in quo concordant multis apparẽtibus motiuis roborantur, quę tangentur in articulo ſecundo. ¶ Quarta opi. quam Sco. dicit eſſe opi. cõmunem, & eſt ſancti Tho. parte. j. q. xxxvj. art. ij. Sco. &

Alia opinio. Ockã diſt. præſenti eſt, quod perſonæ diui-

E næ per relationes reales conſtituuntur, & diſtinguuntur. Pro cuius oſtenſione adducuntur auctoritates canonicæ ſcripturę: ſanctorum patrum dicta, & rationes quędam. Et licet opiniones iſtæ ſecunda, & tertia quantum ad id, in quo concordant facilius (etſi non uerius) poſſint ſuſtineri cũ articulo fidei: de trinitate perſonarum in una eſſentia: quia tamen quarta opi. ſanctorum auct. eſt magis conſona: atque apud modernos doct. communiter uſitata; ideo ipſa tanquam uerior, & cautior uidetur eſſe tenenda. ¶ Pro cuius intellectu ſuppoſitis his, quæ dicta fuere diſt. ij. in concluſionibus textualibus de eſſentię diuinæ ſimplicitate. &. q. ulti. diſtin. eiuſdem; Item diſtinctio. viij. quæſtio. vij. Item diſtinctio. ix. quæſtio. ij.

Nota. Conſtitutio perſonarũ non repugnat ſimplicitate. Notandum, quod in illa materia de perſonarum diſtinctione, & conſtitutione potius uidetur eſſe inter doct. diſſonantia uerbalis, quam realis: ut in principio. quæſtio. huius patuit: & loco nunc allegato. quęſt. ulti. diſtinctio. ij. Vnde ſicuti perſonarum realiter diſtinctarum pluralitas non repugnat diuinæ ſimplicitati: ita pariformiter earundem perſonarum per proprietates relatiuas diſtinctio, & conſtitutio, ſimplicitati diuinæ non repugnat; ut patuit quæſtio. vij. diſtinctio. viij. eo quod cum eſſentia nullatenus componuntur ſed eſſentiæ realiter, & eſſentialiter idẽtificãtur. Nam conſtituentia perſonã ſunt idem inter ſe realiter, & eſſentialiter, & cum eſſentia diuina ac perſona, quam conſtituunt. hinc nulla eſt ibi cõpoſitio. Plurimum enim differunt cõponere, & conſtituere. In compoſitione enim componibilia diſtinguuntur inter ſe: & negantur de ſeinuicem, & ſimiliter a compoſito. Anima enim hominis non eſt homo: ſed nec materia eſt homo ſeu anima: ut infra. in iij. diſtinct. vj. quæſtio. ij. In conſtitutione uero conſtituentia ſibi realiter, & eſſentialiter identificantur, & perſonæ conſtitutæ. Tollit igitur ſimplicitas compoſitionem: ſed non pluralitatem eorum, quæ ſunt perfectę idẽ inter ſe, uel cũ conſtituto. Nec aliquod conſtituentium eſt ſimplicius conſtituto, propter perfectã identitatem realem, & eſſentialem conſtituentium cum conſtituto, & inter ſe. Cum ergo in cõſtitutione nulla ſit poſſibilis compoſitio: nec intrinſeca, nec extrinſeca: ut ſupra. quæſtio. vij. diſtin. viij. & quæſtio. ij. diſtinctio. ix. nullatenus repugnat ſummæ ſimplicitati. ¶ Ita-

que perſonam in diuinis conſtitui ex eſſentia, & proprietate relatiua, eſt eſſentiam, & proprietatem relatiuam ſuppoſito, ſeu perſonę: quę dicitur conſtituta, ſeu conſtitui realiter, & eſſentialiter identificari: & etiam inter ſe, ac ſine eis perſonam talem, ſeu conſtitutum tale eſſe non poſſe. de hoc infra. quæſtio. iij. latius. Vel conſtitui in diuinis, dicit eſſentiam, & proprietatem relatiuam uere, & affirmatiue prædicari, & de ſeinuicem, & de perſona, ſeu conſtituto tali. Et tamen aliquid uere, & certo modo dici de eſſentia, uel proprietate relatiua: quo modo non dicitur de perſona tali: ut pater generat. pater eſt formaliter ſuppoſitum: eſſentia eſt formaliter res abſoluta: eſſentia non generat; eſſentia non eſt formaliter ſuppoſitum: eſ- F

ſentia diuina primò creat: paternitas nō eſt formaliter ſuppoſitum: paternitas eſt in patre: paternitas eſt proprietas perſonalis: pater non eſt in patre: pater non eſt formaliter proprietas patris. Ita exemplificetur ſuo modo de alijs perſonis. ¶ Corollarium. Filiatio non conſtituit patrem: quia filiatio non eſt pater: nec ſpiratio paſſiua filiū. Et forte poſſet addi ad ly relatiuam, oppoſitam uel diſtinctiuam, ut dicatur: & proprietatem relatiuam oppoſitam ſeu diſtinctiuam, propter ſpirationem actiuam. Et facit ad hoc capit. firmiter. loquens de proprietatibus perſonalibus. Item in præfatione. Et in perſonis proprietas. Poſſent etiam adduci pleraq; dicta ſanctorum Auguſtini, & aliorum nominantium perſonarum proprietates, de quibus in concluſione. j. infra patebit. Et ſic licet aliqui uellent dicere, quòd perſonę ſeipſis formaliter diſtinguantur: non tamen poſſunt dicere, ꝙ primò ſeipſis formaliter diſtinguantur. Nam illo aliquid diſtinguitur primò ab alio, quod ſecundum ſe, & quodlibet ſui ab eo diſtinguitur. Et hunc intellectum credo doct. uelle de perſonarum conſtitutione expreſſè enim innuit, & dicit diſtinctio. xxvij. quæſtio. j. ꝙ in diuinis ſunt tantum tres res: & ꝙ non eſt concedendum, ꝙ eſſentia, & paternitas ſint duæ res. Nec eſt inconueniens dicere, quòd conſtituens, & conſtitutum ſint idem realiter: licet nō formaliter. Sic enim paternitas eſt pater, & paternitas. Iſta latius, & clarius explicantur infra diſtinctio. xxviij. uide ibi. Per hoc facile poſſet reſponderi ad rationes Gregor. diſtinct. præſenti. ¶ Secundò notandum: ꝙ ſicut ſingulare eſt in diuinis, ꝙ relationes diſtinctę realiter ſunt nihilominus realiter ſubſtantia, & eſſentia diuina: & non ſunt accidentia: ſicut omnes relationes reales in creaturis ſecundum ponentes eas: ita etiam multa alia ſunt hic ſingularia quæ in creaturis non inueniuntur. Vnde licet in creatura, omni relatione aliquid refertur formaliter, & denominatiuè: quod prius eſt ad ſe, quàm referatur.

Coroll.

Filiatio nō cōſtituit patrem.

Nota. a C

Non ſic in diuinis: quia paternitate nihil de nominabile refertur: quia in diuinis nihil inueniri poteſt, quod realiter diſtinguatur a relatione, & a termino: niſi ipſa relatio, uel conſtitutum. Eſſentia enim diuina, quæ eſt abſoluta: nec diſtinguitur a relatione: nec a termino: & idem non refertur realiter nec denominatiuè. Et conſtitutum tamen ex relatione, & eſſentia ſcilicet ſuppoſitum patris: quia diſtinguitur a termino paternitatis, ſcilicet a filio: ideo refertur realiter: non tamen denominatiuè: quia non prius eſt ad ſe, quàm referatur: nec relatio eſt extra intellectum eius: quia relatio eſt eſſentialis patri: quoniam ipſe pater conſtituitur ea, & ita eſt de intellectu patris: ſecus in creatura: nam ibi pater eſt aliquid, de cuius intellectu non eſt relatio. quo modo homo, qui eſt pater poteſt intelligi ſine relatione, & refertur paternitate accidentaliter: quia accidit ei, quòd ſit pater. & ita denominatiuè. & ideo eſt aliquid præter relationem. Verum etiam in diuinis eſt aliquid præter relationem: quia eſſentia, quæ non eſt formaliter paternitas, ſed iſta non refertur: quia ut dictum eſt, non diſtinguitur a relatione, nec a termino. Ex eodem fundamento: quia relatio conſtituit extremum: non præexigit realem diſtinctionem extremorum. Oīs ergo relatio realis præexigit realē diſtinctionem extremorum: uel conſtituit extremum. Nec ſemper ſuppoſitū præſupponitur actioni: nec præintelligitur eſſe prius per ſe, quàm agat: ſed quandoque conſtituitur actione: ut in propoſito: pater cōſtituitur generatione: ideo non præſupponitur generationi. Similiter patet, quòd non omnis relatio primò terminatur ad abſolutum: nec oportet aliquod abſolutum prius originari relatione: licet propriè relatio non orinetur, ſed perſona. Similiter licet relatio ſi quę conſtituit: tamen quia relatio eſt ſubſtantia: ideo conſtituit per ſe ſubſiſtens. Et productio filij eſt generatio: licet filius conſtituatur relatione: quia illa relatio conſtituens eſt ſubſtantia. Et etiā quia relatio eſt ſubſtantia: ideo cum

H

eſſentia, cui identificentur conſtituit per
ſe unum: multò magis, quàm materia,
& forma: quia plus diſtinguuntur ma-
teria, & forma, quàm relatio, & eſ-
ſentia diuina. ¶ Suppono etiam hic,
quæ dicta ſunt ſupra. diſtinctio. ſecun
da quæſtio. j. & alibi: quid eſt diſtingui:
Nota. 3 & quomodo aliquid ab alio diſtinguitur
I & quo. ¶ Tertiò notandum, ꝙ duplici-
ter aliquid dicitur referri: formaliter, &
denominatiuè. Formaliter illud dicitur
referri, de cuius intellectu ē ipſa relatio:
ut ſimile refertur formaliter ad ſibi ſimi
Referri formaliter. le. quomodo hoc intelligi debet alibi pa
tebit. Illo modo aggregatum ex rela-
tione, & fundamento refertur: quia de
ratione aggregati illius eſt relatio. De-
nominatiuè refertur: quod refertur re-
latione, quæ eſt extra intellectum eius:
ut album dicitur denominatiuè ſimile
alteri albo. In diuinis ergo nihil refert
denominatiuè: quia cum perſonæ rela-
Arti. 2. tionibus conſtituuntur, relatio eſt per
Cōcl. 1. ſe de intellectu perſonæ: neque ibi aliqd
K refertur niſi perſona. ¶ Quantū ad arti-
culum ſecundum eſt conclusio prima.
In diuinis ponendæ ſunt relationes rea
les. Iſta conclusio ponitur propter au-
ctoritates ſanctorum, qui uidentur ex-
preſſè ponere relationem in diuinis. Nō
tantum, ꝙ aliqui conceptus relatiui de
perſonis uerificentur ſicut in creaturis:
ſimilitudo, qua ſortes dicitur ſimilis Pe-
tro: licet nihil addit præter abſoluta: ta
men ille conceptus ſimilis qui eſt relati
uus prædicatur de eis: ſed ꝙ ibi eſt uera
paternitas realis, & filiatio: qui ſunt duę
res ſimplices, quarum una non eſt alia:
licet ſunt una eſſentia identificè nō for
maliter. Solet autem iſta concluſio de
clarari, & oſtendi multis auctoritatibus,
& rationibus quarū plures colligit Sco.
diſt. præſenti: allegans ad hoc auctorita
tem Saluatoris Matth. ulti. Euntes do.
omnes gentes: bap. eos in nomine pa-
tris, & filij, & ſpiritusſancti. Item. j. Ioā.
quinto. Tres ſunt qui teſtimonium dant
in cęlo: pater, uerbū, & ſpiritusſanctus.
Et generaliter ubicunque ſacra ſcriptu-
ra loquitur de perſonis diuinis: exprimit
eas nominibus relatiuis. Sicut etiam
patet in ſymbolis apoſtolorum, Atha-
naſij, & Niceno. Item Boe. in libro
trinita. Subſtantia tenet unitatem: re-
latio multiplicat trinitatem. Item ue-
nerabilis Anſel. in lib. de proceſſione.
ſſ. Omnia ſunt unum in diuinis: ubi nō
obuiat relationis oppoſitio. Damaſ. c.
octauo. Omnia ſunt unum in diuinis
pręter generationem, ingenerationem,
& proceſſionem. In his enim ſolum pro
prietatibus differunt abinuicem ſanctæ
tres hypoſtaſes. Item cap. quinto. In
his ſolum tribus ineffabilibus: paterna-
li, filiali, & proceſſibili &c. Faciunt
ad idem multa dicta ſancti Auguſtini,
Richar. magiſtri in litera. uidetur idem
poſſe colligi ex cap. ſupra. allegato. fir-
miter. de ſumm. trini. & fi. ca. ubi ſic
dicitur. Hæc ſancta trinitas ſecundum
communem eſſentiam indiuidua: & ſe-
cundum perſonales proprietates diſcre-
ta &c. Valet pro illa concluſione Oc-
kam in centilogio cōcluſione. lxxviij.
& ſequen. ¶ Secunda concluſio. Re- Cōcl. 2.
lationi in diuinis non repugnat conſti L
tuere ſuppoſitum, ſeu perſonam, ac di-
ſtinguere ab alia. Probatur: quia nulli
rei incommunicabili conſtituenti cum
aliqua re per ſe unum, repugnat con-
ſtituere tale in tali eſſe, quale habet,
& diſtinguere ab omni illo, a quo ip-
ſa diſtinguitur: ſed paternitates eſt
incommunicabilis, & conſtituit per
ſe unum cum eſſentia: & diſtingui-
tur realiter a perſona filij, & ſpiri-
tusſancti: ergo non repugnat ſibi con
ſtituere illud unum in eſſe incommu-
nicabili: & diſtinguere ipſum a quali-
bet alia perſona. ¶ Tertia conclu- Cōcl. 3.
ſio. Non eſt ponenda proprietas ab-
ſoluta conſtituens perſonam. Proba-
tur: quia omnino fruſtra poneretur:
nec habetur expreſſè in ſcripturis, uel
dictis ſanctorum: igitur non eſt po-
nenda. Non enim ſunt ponenda plu
ra miracula, quæ uidentur naturali ra-
tioni repugnare ſine auctoritate ſcri- Arti. 3.
pturæ, aut ſanctorum. ¶ Quantum ad Dub. 1.
articulum tertium plura poſſent mo- M
ueri dubia. Primò ſic conclu. ſecundam In diui-
In diuinis nulla eſt pſonarū cōſtit. ergo, nis nul-

In diuinis nulla eſt perſonarũ conſtitutio.

Antecedens probatur: quia in diuinis ẽ ſumma ſimplicitas, cui repugnat eſſe cõſtitutum. Probatur. Omne cõſtitutum habet aliqua diſtincta: nullum ſimpliciter ſimplex habet in ſe diſtincta: ergo nullum ſimpliciter ſimplex eſt conſtitutum. Tenet conſequentia in cameſtres. Maior eſt nota: quia conſtitutum præſupponit diſtinctionem conſtituentium. Minor probatur: quia ſi habet in ſe diſtincta conſtituentia: ſingula ſunt conſtituto ſimpliciora: quia non conſtitutũ eſt ſimplicius conſtituto: ſicut pars ſimplicior toto. ¶ Solutio: conſtitutio non repugnat ſimplicitati: ut ſupra. diſtinct. viij. quæſt. vij. quando conſtituẽtia ſunt inter ſe idem, & cum toto perfecta identitate. Et ſicut ſimplicitati non repugnat perſonarum pluralitas: ita nec perſonarum conſtitutio: nec repugnat conſtituentium pluralitas. Ex quo enim cõſtituentia identificantur eſſentiæ: non cõponunt cum eſſentia. Similiter quia cõſtituentia perſonam, ſunt idem inter ſe, & cum ſuppoſito, quod conſtituunt, nulla eſt ibi omnino compoſitio. Eſt igitur in diuinis ſumma ſimplicitas: quia nulla poſſibilis compoſitio: nec intrinſeca: nec extrinſeca. Ad formam argumẽti ad diſcurſum in cameſtres, negetur ꝓbatio minoris, & minor: ſaltem large loquẽdo de diſtinctione, ut diſtin: extenditur ad diſtinctionem formalem. Itẽ nullum conſtituentium (ut patuit) eſt ſimplicius conſtituto propter perfectã identitatem realem conſtituentium cum cõſtituto, & inter ſe. Tollit igitur ſimplicitas compoſitionem: non pluralitatem eorum quæ ſunt perfecte idem inter ſe, & cum conſtituto. ¶ Secundò ſic poteſt

Dub. 2.

N arguí contra eandem concluſionem. Nullum ſuppoſitum conſtituitur relatione: igitur. Antecedens probatur multipliciter. Primò: quia ſuppoſitum refertur illa relatione: ergo eſt præuium relationi. & per conſequens non conſtituitur ea: ultima conſequentia tenet: quia prius non conſtituitur poſteriori. Prima conſequentia probatur: quia oẽ, quod refertur relatione formaliter eſt præuium relationi: ſicut id, quod denominatur album, eſt prius albedine. Quod probatur: quia quod refert prius eſt ad ſe, quàm referatur: ſecundum Augu. vij. trin. Omne relatiuum eſt aliquid excepta relatione. Item relatio realis præexigit diſtinctionem aliquorũ in diuinis: & non niſi ſuppoſitorum: ergo ſuppoſitũ eſt præuium relationi. Antecedens principale probatur: quia aliquid refertur filiatione, & nõ ipſa relatio: nec eſſentia: ergo ſuppoſitũ: quia nihil aliud dari poteſt. Item ſicut actioni, & ſimiliter paſſioni præintelligitur ſuppoſitum agẽns, aut patiẽs: in illo priori eſt aliquid ad ſe: igitur non conſtituitur relatione. ¶ Pro omnibus illis, & alijs conſiderandũ poſt notata in notabili. ij. ꝙ ſicut ſingulare eſt in diuinis, ꝙ relatio, ſiue entitas relatiua eſt idem realiter cũ ſubſtantia ſumma; quod impoſſibile ẽ inuenire in creatura: quodq; ipſa relatio eſt incõmunicabilis: ſubſtãntia tñ, cum qua idem eſt ueriſſima identitate reali eſt cõmunicabilis: ita multa alia ſequuntur, quę extra diuina in creaturis ſunt impoſſibilia omnino: ſicut ꝙ relatio conſtituit ſuppoſitum naturę intellectualis: & ꝙ dat ei eſſe ſubſiſtens, & diſtinctum: ſic intelligẽdo: ꝙ relatione formaliter deus eſt ſuppoſitum, & ſuppoſitũ relatione diſtinguitur ab alio ſuppoſito: ꝙ relatio eſt intrinſeca, & eſſentialis ſuppoſito: immo eſt ipſum ſuppoſitum: quod conſtituit ſuppoſitum ſubſtantiale. Et multa ſimilia, quę omnia non ſunt magis impoſſibilia, q̃ ꝙ relatio ſit eadem ſubſtantiæ. Per hoc ad primum, negetur, ꝙ nullum ſuppoſitum conſtituitur relatione. Ad probationem: conceditur: ꝙ ſuppoſitum refertur formaliter illa relatione: ſed non denominatiuẽ, quia non accidit relatio ſuppoſito: ſed eſt intrinſeca ſuppoſito. Nec eſt ſimile de albo, & albedine, quæ accidit albo. Et cum arguitur: ergo eſt præuium relationi: Negetur conſequẽtia. Ad Auguſt. non dicit, ꝙ relatiuum eſt aliquod præuium, ſed dicit eſt aliquid excepta relatione: quia ſuppoſitum eſt eſſentia; quæ non eſt formaliter relatio: ſicut ſatis declarat. c. ij. circa finem. Sic dicitur ad aliud: ꝙ ſicut relatio nõ pręexigit

exigit diſtinctionem diſtinctorum ex-
tremorum: ſed conſtituit ſuppoſita di-
ſtincta: uel ſuppoſitum diſtinctum: ita nõ
omnis actio, aut paſsio præſupponit ſup
poſitum: ſed aliqua conſtituit: ut hic li-
cet hoc in creaturis non inueniatur.
Dub. 3. ¶ Tertiò poteſt argui contra id, quod di
P ctum eſt proprietatem conſtitutiuam
identificari ſuppoſito conſtituto: pro-
prietas relatiua, & conſtitutiua diſtin-
guitur realiter a ſuppoſito: ergo nõ iden
tificatur ei realiter. Antecedens proba-
tur: quia conſtituens realiter: realiter re
fertur ad conſtitutum: ſed idem non re
fertur ad ſe realiter: quia relatio realis
requiritur diſtinctionem extremorum.
Antecedens pro prima parte probatur:
quia conſtituens refertur ad cõſtitutũ:
uel ergo realiter uel rationi. Si ſecundũ
tunc non conſtitueret realiter: ſed tan-
tum ſecundum rationem: quia eo modo
conſtituit: quo refertur. Item conſti-
tuens realiter diſtinguitur a conſtituto.
Aſſumptum probatur: quia nihil conſti-
tuit ſeipſum realiter: ſicut nihil gignit
ſeipſum. ¶ Ad primã negetur aſſumptũ.
Ad probationem. Conſtituens realiter
refertur ad conſtitutum. Dicitur diſtin-
guendo de referri realiter: quia poteſt
accipi prout eſt referri relatione, quæ
eſt aliqua res ab omnibus abſolutis di-
ſtincta: ſaltem formaliter: uel quia illud,
quod refertur; ex natura rei eſt tale, qua
le ſignificatur per relatiuum. Primo mo
do conſtituens non refertur realiter ad
conſtitutum: ſed eſt mere relatio: qua cõ-
ſtitutum refertur ad ſuum correlatiuũ,
ſicut paternitas nõ refertur realiter ad
patrem: ſed paternitate pater refertur
realiter ad filium: ſicut ęqualitas in diui
nis. Nam perſonę ſunt realiter æquales:
& tamen æqualitas non ẽ relatio realis
primo mõ ut patuit diſ. xx. ſic identitas
ſimilitudo in diuinis. Secundo modo cõ
ceditur: ꝙ paternitas refertur realiter
ad patrem ſub his nominibus conſtituẽs
conſtitutum: quia realiter conſtituit
patrem: quod conſtituere ſignificatur ꝑ
hæc relatiua conſtituens conſtitutum.
Referri realiter. Conſequenter negetur: ꝙ idem non re
fertur ad ſeipſum realiter. Vnde referri
realiter nihil aliud eſt, quàm ſic ſe habe-
re ut relatiuum ſignificat: circumſcri-
pto omni opere intellectus. Cõceditur
etiam, ꝙ identitas numeralis eſt relatio
realis. Ad ſecundum; negetur, ꝙ nihil
conſtituit ſeipſum realiter. Verũ nihil
cõſtituit ſeipſum formaliter: hoc eſt di-
ctu, ꝙ conſtituens & conſtitutũ ſunt idẽ
realiter: ſed non formaliter. ¶ Et quan-
do arguitur: nihil gignit ſe: ergo nihil
conſtituit ſe. Reſpondetur, quòd non
eſt ſimile: quia generans realiter produ
cit genitum. Nihil autem poteſt ſeipſum
producere: ſecundum Aug. x. de tri. ſed
conſtituens non producit conſtitutum.
Item nihil poteſt ſibi ipſi dare: nec a ſeip
ſo recipere eſſe ſimpliciter, & origina-
tiuè: ſed omne genitum recipit eſſe ſuũ
ſimpliciter a gignente: non ſic conſtitu
tum a conſtituente ſaltem originaliter:
etiã ſi concedatur, ꝙ acciperet eſſe for
maliter. Nam paternitate accipit eſſe
patrem: ſed non principiatiuè: nunc au-
tẽ bene aliquid accipit eſſe a ſeipſo for-
maliter: ſed nunquam principiatiuè: ſi
cut anima habet uitam a ſeipſa formali
ter: non autem principiatiuè. ¶ Quartò Dub. 4.
ſolet argui contra concluſionem ſecun Q
dam quadrupliciter. ſ. ex ratione incom An oĩs
municabilitatis: ex ratione diuerſitatis ut rela-
prædicamentalis & eſſentię: ex relatio- tio ſine
nis imperfectione: ex ratione ſecundum commu
quam conſtituit. ¶ Ex ratione incommu nicabi-
nicabilitatis, relatio non conſtituit per lis.
ſonam. Probatur. Omne conſtituens
perſonam eſt incommunicabile: relatio
non eſt incommunicabilis: ergo. Conſe-
quentia tenet in feſtino. Maior nota: qa
perſona eſt intellectualis naturæ incom
municabilis ſubſiſtentia ſecundum Ric.
Minor probatur: quia nulla quidditas
eſt ꝑ ſe incõicabilis: relatio eſt qdditas:
igitur. ¶ Item relatio (gratia exempli)
filiatio non eſt de ſe hæc: ergo multò
minus incommunicabilis: quia incom-
municabilitas præſupponit ſingularita-
tem. Antecedens probatur: quia circũ
ſcripto, quicquid non eſt de ratione for
mali filiationis (puta deitate) non eſt
hęc: quia conuenit pluribus. Quod au-
tem deitas non ſit de ratione formali ſi

liationis, uel paternitatis: patet. viij. de trin. cap. j. non eo pater, quo deus. circumſcripta: ergo deitate non eſt de ſe hæc: quia non eſt formaliter infinita: ſed continet per identitatem aliquid, ſcilicet eſſentiam, quæ eſt extra rationē propriam, & ſic eſt quodammodo illimitatum. Continentia enim formalis requirit maiorem perfectionem. ¶ Item generatio actiua non eſt de ſe incōmunicabilis: ergo nec paſſiua. Tenet conſequentia: quia relatiua oppoſita uniformiter ſe habent ad incommunicabilitatem. Antecedens probatur: quia poſito per impoſſibile, ꝙ pater prius ſpiraret. ſſ. quàm generaret filium: in illo priore communicaretur. ſſ. uis generatiua: ſicut nunc in inſtanti generationis communicatur filio uis ſpiratiua: & tamē ſaluaretur adhuc ratio formalis generationis, & ſpirationis. Eſſet ergo tunc generatio actiua in duobus ſuppoſitis: & ita non incōmunicabilis. ¶ Solutio ad primum: negetur, ꝙ relatio ſit cōicabilis: ſaltem illa relatio, quę ultimate conſtituit, & diſtinguit. Similiter ꝙ oīs quidditas ſit cōmunicabilis: immo excepta diuina eſſentia, ſi dicatur quidditas: omnis quidditas ſicut omnis res alia eſt de ſe hæc & incommunicabilis. ¶ Verum quidditas poteſt capi: uel pro prędicato quidditatiuo. i. quidditatiuè ſuperiori, ꝑ eſſentia rei. Primo modo eſt communicabilis per prædicationem pluribus, ut quod. i. prædicatione dicente hoc eſſe hoc. non ſecundo modo, & ſic intelligendæ ſunt auctoritates ſi quę adducerentur. ¶ Per idem patet ſolutio ſecundi, ꝙ filiatio eſt de ſe hæc: quia eo ipſo, ꝙ eſt talis entitas, eſt hæc. Et cum dicitur: de ratione formali. ſi per rationem formalem intelligitur aliquid præter id, quod res eſt: puta aliqua ratio mentalis (ut ratio dicit conceptum) tunc nihil conuenit cuicunque rei realiter ex aliqua ratione formali, uel non formali: quia ratio intellectus nihil dat, uel accipit rei: neque aliquid mutat circa rem, & ita incommunicabilis conuenit filiationi ex eo, ꝙ eſt res iſta, non obſtante quacunq; ratione appræhendatur ab intellectu noſtro. Nam eiuſdem rei poſſunt eſſe multæ rationes formales, ſecundū ꝙ multipliciter ab intellectu poteſt conſiderari, & cuilibet rationi poteſt aſſignari ſignum: cuius ratio illa poteſt dici formalis. Et ſic unius ſigni uniuocè tenti, non eſt niſi una ratio formalis. ¶ Quod etiam dicitur, ꝙ relatio non eſt formaliter infinita, diſtinguitur de infinito: quia uel dicitur infinitum, cui repugnat omnis imperfectio: ſiue quo nihil eſt perfectius: ſic relatio diuina eſt de ſe, & formaliter infinita: quia entitas illa, quæ eſt relatio precisè, & formaliter conſiderata, eſt omni creatura perfectior, & ea nihil eſt perfectius. ¶ Secundò modo dicitur infinitū aliqua res abſoluta omni alia re perfectior: cui repugnat omnis impefectior, & ſic relationes in diuinis non ſunt formaliter infinitę. Tum quia nō ſunt res abſolutæ. Tum quia nō ſunt perfectiores relationibus oppoſitis. Et ita ſola diuina eſſentia eſt formaliter infinita. Relationes uerò nec ſunt fomaliter finitæ: nec infinitæ ſicut non ſunt formaliter eſſentiæ: ſed ſunt infinita idēticè. Ad tertium negetur antecedens, & conſequentia. Conſequentia: quia ſpiratio actiua eſt communicabilis, & non ſpiratio paſſiua. Ad probationem antecedentis: poſito per impoſſibile &c. Dicitur, ꝙ illo impoſſibili poſito paternitas eſſet communicabilis. Et cū additur. Et tñ manet ratio formalis &c. ut prius poteſt manere ratio paternitatis eadem generalis in mente: ſed hoc nihil ad rē. Non tamen manet res ipſa: quia tunc eſſet alia paternitas realiter, quàm illa nunc eſt. Pręterea quod inconueniēs, quòd ex ſimpliciter impoſſibili ſequuntur contradictoria: cum ex hoc aliquid eſt impoſſibile: quia ad ipſum ſequuntur contradictoria: ſicut pono per impoſſibile, quòd ſortes manens animal rationale non ſit homo. ſequitur ꝙ eſt homo, & non eſt homo. ¶ Ex dictis diuerſitatis prædicamentalis, & eſſentiæ arguitur conſtitutiuum perſonæ eſt per ſe unum cum eo, quod ſecum conſtituit, & etiam cum conſtituto: ſed relatio, & abſolutum non faciunt per ſe unum: cū

Infinitū dupliciter ſumitur.

R Quō relatio faciunt ꝑ ſe unū cū eſſentia.

ſunt diuerſorum prædicamentorum. Itē prima identitas eſt naturæ ad ſuppoſitū: ergo non includit aliquod alterius generis. Item eſſet maior identitas naturæ creatæ ad ſuppoſitum ſuum:q̄ naturę diuinæ ad ſuum. ¶ Ad primum dicitur: ꝙ relatio facit per ſe unum cum eſſentia, & non tantum unum cōſtitutum ſicut ex materia,& forma fit unum conſtitutum, ſicut ex materia, & forma fit unū compoſitum:ſed relatio eſt eſſentia. Qđ additur de rebus diuerſorum prædicamērorum. Poſſet dici:ꝙ relatio diuina, & deus non ſunt in prædicamento: ut quibuſdam placet: ſed illo non admiſſo dicitur,ꝙ prædicamenta non diſtinguūtur ſecundum res &c. Ideo una res eſt diuerſorum prædicamentorum. Ad ſecundum dicitur:loquendo de creaturis eſt omnimoda idētitas naturę,& ſuppoſiti,& nulla penitus diſtinctio:ideo nulla incluſio,nec eiuſdem, nec alterius generis. In diuinis autem eſt diſtinctio formalis inter naturam,& ſuppoſitum:nec impedit, ꝙ ſuppoſitum includit aliquid alterius generis:cum illa, quæ includit, ſunt idem ueriſſima identitate reali. ¶ Et contra hoc eſt,quod tertiō arguitur,ad quod dicitur, ꝙ eſſet maior idētitas naturæ creatæ &c. Negetur: ꝙ ſit maior identitas:quia non perfectior: quia ita uerè,& perfectè relatio,& eſſentia ſunt una res:ſicut natura, & ſuppoſitum in creatura. Eſt tamen quidā modus identitatis, ſcilicet formalis naturę creatę ad ſuum ſuppoſitum:qui non eſt naturæ diuinę ad ſuppoſitum ad ſenſum ſupra tactum.quæſtio.xj.diſt.ij ut formalitas illa eſt conditio propoſitionis: ſed ille modus nō arguit maiorem identitatē: quia ita uerè,& perfectè eſt idem realiter eſsētia,& paternitas,& pater ſicut eſſentia,& eſſentia. ¶ Ex relationis imperfectione. ¶ Si filius conſtituitur relatione ; ſequitur, ꝙ generatio diuina non erit ad ſubſtantiam,ſed ad relationem, & ita erit generatio ſecundum quid. Item non uidetur quomodo res minimæ entitatis conſtituat rem maioris entitatis: qualis eſt ſuppoſitum diuinum. Item non poteſt oriri noua relatio,niſi originetur aliquod abſolutum ; ergo abſolutè conſtituitur perſona non relatione. Conſequentia nota. Añs probatur:quia ad relationem non eſt motus.v.phyſ. ¶ Ad primum dicitur:ꝙ generatio eſt ad perſonam filij,quæ eſt ſub ſtantia,& ipſa relatio.ſ.filiatio eſt ſubſiſtens,& ſubſtātia:ideo eſt ad ſubſtantiā. ¶ Ad ſecundum dicitur,ꝙ relatio in diuinis non eſt res minimæ entitatis: ſed maximæ entitatis negatiuæ: quia nihil maioris entitatis eſt. ut ſupra dictum eſt. ¶ Ad tertium dicitur:ꝙ propriè loquendo relatio non originatur: ſed perſona conſtituta. Tñ admiſſo,impropriè,ꝙ relatio originatur : quia eſt ab alio(nam quicquid habet filius,& ſimiliter ſpiritus ſanctus habet a patre,& filius habet filiationem a patre,& ſic filiatio:quia in ſolo filio eſt:poſſet aliquo modo concedi: ꝙ originaretur a patre) non tñ concedendum eſt aliquod abſolutum originari:quia licet eſſentiam filius habet a patre:tamen eſſentia non originatur: nec eſt a patre. Ad primum dicitur, ꝙ loquitur de creaturis,& uult, ꝙ ad relationem non eſt motus. Primō:nam quandocunque aliquod relatiuum de ad aliquid de nouo prædicatur de aliquo, oportet etiam aliquod abſolutum.ſ.nō relatiuum de aliquo prædicari: ut ſi de nouo ſortes dr̄ ſimilis alteri in albedine:oportet illud p̄dicatum albū de nouo prędicari de aliquo: puta de ſorte:uel de alio,cui de nouo eſt ſimilis. ¶ Ex ratione, T
ſecundū q̄ conſtituit. ¶ Si relatio cōſtitueret ultimatè,uel ut eadem eſſentiæ : uel ut diſtincta ab eſſentia. Si primum : ergo non diſtinguit : quia eſſentia nihil in diuinis diſtinguit. Nec ſecundū, quia non diſtinguitur ab eſſentia niſi formaliter,& ſic non diſtingueret pſonas:niſi formaliter. ¶ Itē ſi relatio cōſtitueret uel ſub rōne relationis, uel ſub rōne originis: uel ſub rōne proprietatis. Non ſub rōne relationis: q̄a tunc tot eſſent cōſtituta,ꝙ relationes:ſed cū q̄tuor ſint relatiōes:quatuor eſſent pſonæ cōſtitutę. ¶ Itē relatio p̄ſupponit actū notionalē tanquā fundamentū:actus autem notionalis præſupponit ſuppoſitum. Nec ſub

8 Generatio in diuinis nō ē res minimæ entitatis.

ratione originis: quia origo non eſt intrinſeca originanti, nec originato: ſed eſt uia quædam a re ad rem. Diſtinctio autem fit per intrinſeca: non per extrinſeca. Nec ſub ratione proprietatis: quia uel abſolute, uel reſpectiue. Secundum improbatum eſt. Nec primum: quia tūc ſuppoſita eſſent abſoluta, & relationes aduentitiæ. ¶ Item quicquid eſt abſolutum in diuinis, conuenit omnibus tribus, & ita non diſtinguit: ergo nec cōſtituit. ¶ Reſpōdetur ad primum: ꝙ relatio conſtituit: nec ut eadem eſſentiæ: nec ut diſtincta: ſed ut hoc relatio. Nam illę reduplicatiuè inferrent, ꝙ omne idem eſſentiæ conſtitueret: & omne diſtinctum ab eſſentia conſtitueret. ¶ Ad ſecūdum dicitur: ꝙ in diuinis idem eſt origo, relatio, & proprietas relatiuā oībus modis. Nullo.n. modo ex natura rei diſtinguuntur generatio actiua, paternitas, generare. Neque diſtinguuntur generatio paſſiua, filiatio, natiuitas, generari, naſci. Et ideo ꝗcquid de uno prędicatur, prædicatur de alio. Ideo ſicut filiatio conſtituit: ita generatio, paſſio, natiuitas, generari: quia idem ſunt oībus modis. ¶ Per hoc ad argumentū, quod quęrit: ſub qua ratione conſtituat. Dicitur, ꝙ proprię loquendo non conſtituit ſub illa, uel alia ratione: quia non conſtituit ut ratio: ſed realiter conſtituit ut hæc res, quæ eſt realiter relatio, origo, & proprietas: quamuis poſſit res illa diuerſis rationibus ſignificari: & ipſæ rationes diuerſis nominibus ſignificari. Sed nec rationes in intellectu: nec nomina eas deſignantia: faciunt aliquid ad conſtitutionem perſonarum. Et ideo paternitas conſtituit, ſiue ſignificetur ut conſideratur ut relatio, uel ut origo, uel ut proprietas: quia ſiue ſic, ſiue ſic conſidereiur: res eſt eadem, & ut hæc res conſtituit. Tamen ad improbationem membrorum eum infertur probando, quòd non ſub ratione relationis, quia tunc quatuor eſſent ſuppoſita, ſicut quatuor relationes. Poſſet negari, ꝙ ſunt quatuor relationes: quia non ſunt quatuor res: ſed tantum tres res. Nam ſpiratio actio, non eſt alia res a paternitate: nec alia a filiatione: licet ab utraq; formaliter diſtinguatur. Admiſſo tñ ꝙ ſint quatuor relationes formaliter diſtinctę: nō realiter. Negetur: ꝙ quatuor eſſent perſonæ: quia non omnes relationes ultimatè conſtituunt: ſed ſolum illæ, q̄ inter ſe realiter diſtinguuntur: ita ꝙ nulla earum ſit alia. Et hæ ſunt tantum tres. ſ. paternitas, filiatio, ſpiratio, paſſio: & ita ſunt tantum tres perſonę. Siquidem ſpiratio actio: quia eſt eadem eum duabus relationibus oppoſitis. ſ. paternitate, & filiatione: ideo nō conſtituit ultimatè. Ad hoc Ockam in centilogio concluſione. xxxvij. ¶ Ad id, quod relatiuum præſupponit actum notionalem tanquā fundamentum. Reſpondetur negando. Nam relatiuum eſt actus notionalis: nā paternitas, & generare non diſtinguuntur: nec relationes ſecundi modi fundantur in actu: ſed in aliquo abſoluto. Vnde eſſentia diuina eſt fundamētum omniū relationum. ¶ Ad tertium dicitur: ꝙ origo eſt intrinſeca: quia eſt omnibus modis relatio. Et negetur: quòd ſit uia &c. Non enim ponitur tale medium inter producens, & productum: ſicut nec inter creantem, & creatum. Vnde in diuinis non eſt niſi eſſentia, relatio, & conſtitutum. ¶ Item ex alio arguitur. in diffinitione perſonę non ponitur relatiuū: ergo relatio non eſt intrinſeca perſonę, & ita non conſtituit. Solutio: perſona eſt cōmune ad perſonas creatas, & increatas ut patuit diſtinct. xxxv. & ſola increata conſtituitur relatione: ideo nihil poni debuit, quod non conuenit omnibus perſonis.

QVAESTIO. II.

VTRVM diuinæ perſonæ conſtituantur, & diſtinguātur per relationes, ſub ratione relationis, uel alia. Trib' articulis more ſolito terminabitur quæſtio Opinionum, & ſuppoſitionum recitatione: concluſionum reſponſalium ſubiunctione, & dubiorum mouendorum ſolutione. ¶ Quoad articulum primum: conſiderandum, ꝙ doct. in hoc quęſtione primū recitat, & impu- A Arti. 1. Nota. 1

impugnat opi. beati Tho. parte. j. quæſt.
xl. artic. ij. tenentis: ꝙ in diuinis ſunt
origines, & relationes ratione diſtinctę
non re. Et perſonę conſtituunt, & diſtin
guuntur: non per originem ſed per rela
tiones, non ut relationes ſed ut proprie
tas. Dehinc recitat, & impugnat opin.
Henrici de Gandauo dicentis: ꝙ in una
perſona non eſt niſi una proprietas poſi
tiua ſecundum rem: ſed diuerſa ſecundũ
rationem. Vnde in patre ponuntur illa
quatuor: generatiuum, potẽs generare:
generans: pater: quorum quia ſemper
prius eſt ſuperius ad poſterius: ita præuiũ
eſt primò principium producendi perſo
nam. Conſtituit ergo proprietas patris
ſub ratione generatiuitatis, & non ſub
poſterioribus. Cõtra has probat auctor,
ꝙ ea realia, quæ nullo modo ex natura
rei diſtinguuntur: non poſſunt diſtingui
ratione. Et licet diuerſæ rationes, & cõ
ceptus de eadẽ re formantur in mente:
tamen propter hoc nullum prædicatum
reale poteſt uerificari de una ratione, &
negari de alia capiendo eas perſonali-
ter, & ſi pro eadem precipuè ſupponant:
nec tamen poſſunt diuerſæ rationes for
mari de eadem re: quin connotent di-
Nota. 2 uerſa, aut ſignificent diuerſa. ¶ Secun-
dò notandum: ꝙ ly ſub ratione, in titu-
lo quęſtionis poteſt capi reduplicatiuè:
uel excluſiuè ęquiualenter: ut ualet illã:
utrum perſonæ diuinæ diſtinguãtur per
relationes ſub ratione relationum, i. tm̃
per relationes: & non per quęcunque a-
lia quomodocunque diſtincta a relatio
nibus. Tertiò ſupponitur: ꝙ in diuinis
nihil omnino imaginabile eſt, quàm eſ-
ſentia, & relatio, & ſuppoſita pariter, &
cõſtitutũ ſecũdũ modũ loquẽdi Ockã.
¶ Pro articulo ſecundo eſt cõcluſio pri
Arti. 2. ma. Origo, & relatio nullo modo diſtin
Côcl. 1 guuntur ex natura rei. Probatur: quia
B fruſtra poneretur. Probatio: quia uel
poneretur (gratia exempli inter pater-
nitatem, quæ eſt relatio: & generatio-
nem, quæ eſt origo) quia paternitas ne
ceſſariò fundatur in generatione: uel
quia generatio præſupponitur paterni-
tati: uel quia generare, ſeu generatio
præſupponit ſuppoſitum. Non propter
primum: quia etiam in creaturis pater-
nitas non fundatur in generatione ſe-
cundum eas: quia manet tranſeunte ge
neratione. Non autem poteſt manere
relatio ſine fundamento. Nec propter
ſecundum: quia inter deum creantẽ, &
creaturam productam, non ponitur ali-
quod medium reale: ergo multò minus
inter patrem producẽtem conſtitutum
relationem, & filiationem & filium pro
ductum ponitur medium qualitercunq;
diſtinctum a patre paternitate: eſſentia,
& filio ex natura rei. Nec propter ter-
tium: quia non magis præſupponit gene
rare in diuinis ſuppoſitum: quàm pater-
nitas: ſicut ergo paternitas in diuinis
non præſupponit ſuppoſitum: ſed con-
ſtituit: ita nec generare pręſupponit, ſed
conſtituit. Probatur etiam: quia conce-
ditur ab opinionibus recitatis. ¶ Secun Côcl. 2
da concluſio. Tam origo, quàm relatio
conſtituit perſonas, & diſtinguit. Patet:
quia ſunt omnibus modis idem, & con
ſtituere ac diſtinguere ſunt ṕdicata rea-
lia: ergo ſi conueniunt uni, conueniũt,
& alteri. Aſſumptum eſt concluſio pri-
ma. Conſequentia tenet ex impugnatio
ne opi. Et quia ſi ſtaret oppoſitum con
ſequentis cum antecedẽte maximè pro
pter diuerſas rationes, aut diuerſas con
ſiderationes intellectus. Sed conſidera-
tio intellectus nihil uariat in re. Si dicis:
deitas, & deus ſignificant præciſè idem
omnibus modis: & tamen deus generat:
& deitas non generat. Similiter homo,
& homines idẽ ſignificant: & ſortes, uel
animal prędicatur de ly homo: & non
de ly homines: ſimiliter albus, & albedo.
Reſponſio: ꝙ deus, & deitas non ſignifi
cant idem omnibus modis: quia deus eſt
nomen ſuppoſiti: quod formaliter diſtin
guitur a deitate: de quo, ſupra di. ſi. iiij. Si
militer homo, & homines non ſignifi-
cant idem: quia homo ſignificat quem-
libet hominem ſingularem, & unum: ho
mines uerò non ſignificat unum homi-
nem, ſed tantum plures: ideo non ſuppo
nunt pro eodem. Item albus licet for-
maliter ſignificet albedinem: tñ ſubſtra
ctiue ſignificat ſubiectum quod non ſi-
gnificatur per ly albedo. ¶ Tertia con- Côcl. 3.

cluſio. Accipiendo ly ſecundum;uel ſub
ratione reduplicatiuæ perſonæ, non cō
ſtituuntur per relationes ſub ratione re
lationis. Patet: qa tunc oīs relatio cōſti
tueret, & diſtingueret perſonas:quod ē
manifeſtè falſum:cum relatio in creatu
ris nō cōſtituit, aut diſtinguit perſonas
diuinas:nec omnis relatio in diuinis: qa
Cōcl. 4. ſpiratio actio non diſtinguit. ¶ Quarta
concluſio. Accipiendo ly ſub ratione ut
æquipollet excluſiuè:perſonę diuinę cō
ſtituuntur, & diſtinguuntur per relatio-
nes ſub ratione relationis :quia relatio
conſtituit, & diſtinguit:& non quodcun
que aliud quocunq; diſtinctum a relatio
ne:quia licet eſſentia, quę formaliter di
ſtinguitur a relatione, etiam cōſtituat :
tamen quia eadem in oībus perſonis eas
non diſtinguit. ¶ Et ſuo modo concedē
dum eſt, ꝙ relatio diſtinguit ſub ratione
originis:ut patet . ¶ Quantum ad arti-
Arti. 3. culum tertium dubitatur, cum ſecundū
Dub. 1. prædicta diſtinguere, & conſtituere po-
C teſt de aliquo prædicari cum nota redu
plicationis: de quo ergo ſic prædicatur?
Reſponſio: ꝙ poteſt prædicari de pater-
nitate cum hac nota, inquātum hæc pa
ternitas. Sic paternitas inquantum hæc
paternitas conſtituit:ſic de filiatione cū
hac nota, inquantum hæc filiatio. Sic de
ſpiratione paſſione cum nota, inquantū
hæc ſpiratio paſſio. Similiter cum hac
nota, inquantum hæc Origo, inquantū
hæc generatio actio, uel generatio paſ-
ſio, reddendo ſingula ſingulis. Valent
pro hac quæſtione dicta ſuperius. q. j. in
dubio. iiij, cum argutum eſt contra per
ſonarum conſtitutionem ex ratione, ſe
cundum quam conſtituit.

QVAESTIO. III.

A VTRVM omnes relatio-
nes diuinæ ſint conſtituti-
Conſtitu uæ perſonarum. ¶ Suppo-
tiuū du no hic, quæ dicta ſunt. q. j.
pliciter. huius diſtin. de conſtitutio
ne perſonarum, & quid eſt conſtituere.
Mouetur hæc quæſtio principaliter pro
pter ſpirationem actiuam, an. ſ. debeat
dici relatio conſtitutiua. ¶ Pro ſolutio-
ne queſtionis, notandum ſecundū doct.
ꝙ conſtitutiuum accipitur dupliciter.
Vno mō pro omni illo, quod eſt de eſ-
ſentia, & quidditate alicuius: ita ꝙ ipſum
ſine illo eſſe non poſſit : diſtinctum tñ
aliquo modo ab eo ex natura rei. Secū
do mō accipitur magis ſtrictè pro illo,
quod eſt de eſſentia alicuius, diſtinguēs
ipſum ab omni alio. hoc modo eſſentia
non conſtituit perſonas:quia non diſtin
guit:ſed primo modo. ¶ Concluſio pri Cōcl. 1.
ma. Spiratio actiua non eſt aduentitia B
perſonæ: nec habet quaſi rationem acci
dentis. Probatio:quia qñcunque aliqua
conſtituunt per ſe unum : nullum illorū
habet rationē accidentis, uel aduentitij
reſpectu alterius: multò minus reſpectu
conſtituti. Patet de materia, & forma
ſubſtantiali. ſed eſſentia paternitas, & ſpi
ratio actiua conſtituunt per ſe unum: er
go. Minor patet:quia eſſentia paterni-
tas, & ſpiratio ſunt unum: manifeſtū eſt:
& non unum per accidens: ergo unum
per ſe. Præterea ſigno eſſentiam pater-
nitatem, & ſpirationem actiuam: multò
plus unum ſunt, q̃ materia, & forma. Nā
ita materia, & forma ſunt unum cōpoſi
tum; ꝙ tñ materia non eſt forma:nec e-
conuerſo:qm̄ diſtinguuntur realiter:ſed
eſſentia, paternitas, ſpiratio actio, non
diſtinguuntur realiter:ergo magis con-
ſtituunt unum per ſe, q̃ materia, & for-
ma. ¶ Secunda concluſio. Spiratio acti- Cōcl. 2.
ua eſt relatio conſtitutiua cum eſſentia, C
& paternitate perſonæ patris:& cum ea-
dem eſſentia, & filiatione perſonæ filij:
capiendo conſtitutiuum primo modo.
Probatur:quia eſſentia paternitas, & ſpi
ratio actiua eſt unum per ſe, ut probatū
eſt:& perſona patris conſtituitur nō ſo-
lū ex eſſentia, & paternitate:ſecluſa ſpi-
ratione actiua: ergo ſimul conſtituitur
ex ſpiratione actiua. ultra ergo ſpiratio
ne actiua conſtituit. Præterea conſtitu
tum ex eſſentia, & paternitate precisè
non eſt ſuppoſitū uel perſona:ergo pre-
ter illa erit aliquid, quod cum illis conſti
tuit perſonam: & illud non eſt aliud, q̃
ſpiratio actiua. Aſſumptum probatur: qa
diffinitio ſuppoſiti ſupra poſita di. xxiij.

ſibi non cōuenit pro illa particula, non conſtituens. Nam ut probatum eſt: eſſentia, & paternitas conſtituunt unum cū ſpiratione actiua. nec eſt rō quare ex eſſentia, & ſpiratione actiua non conſtitueretur per ſe unum, ſicut ex eſſentia, & paternitate. Sicut aūt cōſtitutum ex eſſentia, & ſpiratione actiua non eſt ſuppoſitum formaliter: ita nec conſtitutum ex eſſentia, & paternitate. quis adhuc diſtinguatur realiter a ſpiritu ſancto. ¶ Si

D dicis: uidetur, φ ſpiratio actiua ſit aduētitia conſtituto ex eſſentia, & paternitate: ideo non conſtituit cum eis. Rñſio nec añs eſt uerum: nec conſequentia ualet. Secundum patet: quia ſuppoſito φ in hoīe ſunt plures formę ſubſtantiales: anima intellectiua eſt aduentitia cōpoſito ex materia, & forma ſenſitiua: ueriſſime tñ cum ipſis conſtituit hominem. Falſitas auctoritatis patet: quia non magis poteſt dici ſpiratio actio aduentitia conſtituto ex eſſentia, & paternitate: q̄ paternitas ſit aduentitia eſſentiæ. Sed neutrum poteſt dici aduentitium ei, cū quo eſt idem realiter: ergo. ¶ Tertia conclu

Cōcl. 3. ſio. Capiendo conſtitutiuum ſecundo mō, & ſtricte: ſpiratio actio non eſt conſtitutiua perſonæ: ſicut nec eſſentia. Patet: quia ſpiratio actiua illo mō non diſtinguit perſonā a qualibet alia. Sic ergo tñ tres ſunt relationes, ſiue ꝓprietates conſtitutiuæ. ſ. paternitas: filiatio: proceſſio ſiue ſpiratio paſſiua. Iſtud eſt ſummarium illorum quæ a doct. tractantur. queſt. illa. uide eundem in centilogio concluſione. lxxvij.

DISTINCTIO. XXVII.

OSTENDIT magiſter proprietates notionales diſt. præcedente: hic conſequēter uaria oſtendit nomina, quibus dictæ proprietates exprimuntur. Et poteſt textus his concluſionibus ſummari. ¶ Primā: pater: filius & ſpiritus ſanctus primō, & formaliter important hypoſtaſim. ¶ Secunda concluſio. Paternitas: genuiſſe filiatio: genitū eē: primō, & formaliter ſignificant proprietates, ſiue relationes: quę ſingulæ ſingulis conueniunt perſonis, & per eas perſonæ determinantur, & ſe inuicem diſtinguuntur. Et hoc idē dicit de illis noibus, genitor: genitus: uerbū: imago. ¶ Tertia cōcluſio. Licet quoque nomina eſſentię ponuntur pro perſonis: ut deus de deo: deus genuit deū: ſed non econuerſo: qa nō dicimus: uerbū de uerbo: nec fili⁹ de filio. Harū declarationē textus latius ꝓſequitur.

QVAESTIO. I.

A VTRVM in eadem perſona ſint plures proprietates. ¶ Quæſtio tribus articulis breuibus abſoluetur. Mouetur. n. propter paternitatē, & ſpirationem actiuā: & propter paternitatem, & generare: an. ſ. aliquo mō diſtinguantur: & an dici debeant plures proprietates ex conſequenti plures res.

¶ Pro articulo primo. Notandum: quia unum, & plura opponuntur: ideo nō prędicantur de eodem in eodē ſenſu, quo opponuntur. Secundō ſupponitur, & eſt diligenter (pro intellectu, & ſaluatione multorum ꝓdictorū de diſtinctione formali, & perſonarum conſtitutione) conſiderandum: φ de nullis quę ſunt idem realiter: prædicantur plura: uel plures: ēt cum quacūque determinatione ſaltem cathegorematica. Patet: quia ſemper infertur pluralitas realis, ut a, & b, ſunt plura alba: ergo plures res ſunt plures quāntitates, uel plures qualitates: uel plures relationes: ergo plures res. ¶ Pro art. ſecundo eſt cōclu. 1. Paternitas, & ſpiratio actiua nō ſunt plures relationes. Probatur: qa non ſunt plures res: ergo nec plures relationes. Tenet conſequētia: qa ex oppoſito cōſequētis ſeqtur oppoſitū añtis ex notabili. Añs ꝓbatur: qa ſi ſpiratio actiua nō eſſet pⁱnitas: ēt non eſſet pr̄, & ꝑ cōſequens aliqd eſſet in patre, qđ non eſſet pater realiter. Conſequens falſum: qa q̄libet pſona eſt quicquid habet: excepta alia perſona, q̄ habet, ad q̄ habet relatiuā oppoſitionē. ¶ Itē niſi ſic

Arti. 1. Nota 1

Vnū, & plura opponunt

Arti. 2. Cócl. 1. B

in patre eſſet uera compoſitio. Hoc eñ ſolo ſaluatur ſimplicitas perſonarum (ut ſimplicitas diſtinguitur contra compoſitionem) quia cõſtituentia perſonas ſunt idem realiter. Item ſi diſtinguerentur realiter: cum non ſint eiuſdem rationis: haberent ſe ut actus, & potentia. Item ſi diſtinguerẽtur realiter: eſſent quatuor perſonę. Probatur: quia quælibet relatio diſtincta realiter a qualibet alia relatione, cõſtituit perſonã realiter a qualibet alia perſona diſtinctam. Non enim eſt
Coro. 1 maior ratio de una, quã de alia. ¶ Corol
C larium primum. Non ſemper diſtinctis
A correlationibus correſpõdent diſtinctæ relationes: nec oportet tantam eſſe diſtinctionem inter relationes, ſicut inter correlationes pſertim in diuinis. Patet: quia paternitati, & ſpirationi actiuę (que non diſtinguuntur realiter) correſpondent filiatio, & ſpiratio paſſiua, quæ diſtinguuntur realiter. Ratio autẽ eſt: quia ſtat relationem unam eſſe cõmunicabilem: & correlationem eius eſſe incommunicabilem: ut ſpiratio actio eſt cõicabilis: & ſpiratio paſſio incõicabilis. ¶ Se
2 cundum corollarium. In diuinis nõ ſunt quatuor relationes. Patet: quia nõ ſunt quatuor res: ſunt tñ quatuor nomina ſignificantia relationes inter ſe realiter, uel formaliter diſtinctas: etiam quarum quælibet ab aliqua realiter diſtinguitur. Et hoc uolunt dicentes in diuinis eſſe
3 quatuor relationes. ¶ Corollarium tertium. Non eſt concedendum, ꝙ in diuinis eſſentia, & paternitas ſint duæ res: aut eſſentia, & filiatio. Et ita generaliter de alijs formaliter diſtinctis dicendũ eſt. Non enim ſunt in diuinis quatuor res: ſed ſolum tres res relatiuę. Iſtud clarius, & latius habetur infra diſt. xxviij. ¶ Se
Cõcl. 2 cunda concluſio. Paternitas, & ſpiratio actiua non ſunt idem formaliter. Patet: quia de eis prædicantur contradictoria: ſcilicet eſſe in filio: non eſſe in filio. Item cõſtituere filium: non conſtituere filium ergo cum ſint idem realiter: diſtinguuntur formaliter. Conſequẽtia tenet ex quid nominis diſtinctio
Cõcl. 3. nis formalis datę. ſupra diſt. ij. quæſtio. xj. & diſt. xxviij. ¶ Tertia cõcluſio. Pro

prietas, quæ eſt generare: & paternitas ſunt idem omnibus modis, & nõ diſtinguuntur aliquo modo ex natura rei. ¶ Pro ar Arti. 3.
ticulo tertio hoc breue mouetur dubiũ Dub. 1.
contra concluſionem tertiã. Si illa pro D
poſitio eſſet uera: tunc eſſentia eſt generare: ſicut conceditur, ꝙ eſſentia eſt paternitas conſequens falſum: quia ſequitur bene: eſſentia eſt generare: ergo generat. conſequens falſum: ergo & antecedens. Dicendum ꝙ illa concedi põt: eſſentia ẽ gñare: ſicut illa, eſſẽtia ẽ pñitas ẽ pater eſt gñatio. Et negetur conſequẽtia: ergo generat, propter diuerſum modum prædicandi, quia generat non prædicatur niſi de eo, de quo formaliter dicitur, ſed generare, & paternitas etiam prædicantur identice: id eſt de illo, quod eſt idem realiter: licet non formaliter de quo ſupra diſt. v.

QVAESTIO. II.

VTRVM uerbum intellectus creati ſit uera qualitas ſubiectiue producta in mente. ¶ Ternario articulorum
numero abſoluetur quæſtio A
more ſolito. ¶ Pro articulo primo eſt Arti. 1.
notandum, ꝙ hoc uocabulo uerbum fre Nota. 1
quentius utitur. B. Aug. in ſuis ſcriptis: Verbũ
& non ſemper eodem mõ propter quod accipit
diuerſæ fuere opi. de uerbi quidditatiue multipliciter.
dicentibus quibuſdam (ut recitat Fran. Maro.) ꝙ uerbum eſt notitia diffinitiua cuiuslibet obiecti. Alijs uerò, ꝙ uerbum eſt ſpecies intelligibilis repræſentans obiecti quidditatem. Alijs autem, ꝙ uerbum eſt obiecti quidditas, ſiue quidditatiua diffinitio. Alijs uerò, ꝙ uerbum eſt obiectum in eſſe cognito productũ. Qui ſinguli quibuſdã auctoritatibus B. Aug. innituntur. ¶ Ideoq; ex uerbis beati Auguſt. poteſt colligi quintuplex uerbi acceptio. Accipitur enim uerbum largiſſime pro actu intelligẽdi genito, ſiue pro dicto, ſiue cõplexo, ſiue incõplexo. Hoc modo accipit Auguſt. xv. de trini. ca. x. cum dicit. Etſi uerba non ſonent. in corde uo, dicit utique, qui cogitat. & cum contingit cogitare complexe, & incomplexe: ſequitur, ꝙ quælibet cogitatio, ſiue

intellectio eſt uerbum. Secundo modo accipitur pro quolibet actu complexo mentali indicatiuo, quo.ſ. alicui aſſentitur, uel diſſentitur: ſiue uerò, ſiue falſo, Et hoc modo propoſitio ipſa uera, uel falſa non eſt uerbum: neq; actus dubitatiuus: ſed dumtaxat aſſenſus, uel diſſenſus. Illa clare eliciuntur ex uerbis. Beati Aug xv. de trin. c. xv. Nonne multa dicimus etiam, quæ neſcimus: nec dubitantes ea dicimus: ſed uera arbitrantes. Et ſequitur. Cum dubitamus nondum eſt uerbum de re, de qua dubitamus: ſed de ipſa dubitatione uerbū eſt. Et ſequitur. Cum mentimur uolentes, & ſcientes falſum uerbum habemus. Tertio modo capitur pro actu indicatiuo uero nato gigni ex habitu ſcientifico, uel ſaltem habitu uero. Hoc modo accipit Aug. xv. de trin. c. x. cum dicit. Neceſſe eſt, cum uerbum loquimur: id eſt quod ſcimus: quod loquimur ex ipſa ſcientia, quā memoria tenet: naſcatur uerbum. Et ſequitur. Formata quippe cognitio ab ea re, quam ſcimus: uerbum eſt, quod in corde dicimus: quod nec græcum eſt nec latinum: nec linguę alicuius alterius. Et ca xij. Omnia, quæ per ſeipſum: & quæ per ſenſus corporis ſui: & quæ teſtimonijs aliorum percepta ſcit animus humanus: theſauro memoriæ condita tenet: ex quibus gignitur uerbum uerum: quando quod ſcimus, loquimur: ſed uerbum ante omnem ſonum: ante omnem originem (alias cogitationem) ſoni. Ecce capit uerbum pro quolibet actu producto ex habitu ueridico, ſiue ſcietifico, ſiue euidenti, ſiue credito: qui accipitur pro teſtimonio aliorum. Quarto modo capitur pro notitia uera cum amore prolata: de hoc dicit Aug. ix. de trini. Verbū amore cócipitur: ſiue creaturæ, ſiue creatoris. Et in eodem libro ca. x. quærit: an omnis notitia uerbum ſit: an tantum amata. Et ſoluit innuēdo duplicem uerbi ſignificationem. Vnam, qua uerbum dicitur: dum quod placet, mente concipitur: ſecundum quod genus uerbi eſt illud apoſtoli. Nemo dicit dñs Ieſus: niſi in. ſſ. Aliam uerò, cum omne, quod notum eſt, uerbum dicitur animo impreſſum: quamdiu de memoria proferri poteſt: quamuis res ipſa diſpliceat, ſecundū quod genus uerbi dñs ait. Non omnis, qui dicit mihi dñe, dñe, intrabit in regnum cęlorum. Et ſequitur. uerbum, quod nunc diſcernere, & inſinuare uolumus: eſt cum amore notitia. Ex quo patet: ꝙ uerbū ſic dictū: dicit duos act⁹. ſ. intellectus, & uolūtatis: ſolū tñ ſupponit pro actu intellect⁹, & connotat actum uoluntatis: alioquin non pertineret ad ſecundam partem imaginis præciſè: ſed includeret tertiam partem. Quod eſt cōtra B. Aug. qui partes imaginis dicit conſiſtere in mente notitia, uel uerbo, & amore. Quinto modo capitur pro conceptu mentis, ſiue ſit ſubiectiuè in anima: ſiue tantum obiectiuè: ſiue ſit actus intelligendi, ſiue non. Hoc modo uult Aug. xv. de trin. ꝙ omne ſignum poſterius notificatum, quod adhiberi poteſt aliquo mō ad ſignificandum illud, quod intelligitur per notitiam, eſt uerbū: huiuſmodi autem eſt conceptus. Item dicit: de his nunc diſſerimus, qua nota cogitamus: & nota ſunt nobis, etiam ſi nō cogitarētur a nobis. Sed certe ſi ea dicere uelimus: niſi cogitata non poſſumus. Et ita ea, quę cogitantur: dummodo nō ſint niſi in mente, nec eſſe poſſunt niſi cogitata cuiuſmodi ſunt conceptus, dicuntur uerba. ¶ Et ſecundum hanc uerbi diſtinctionem opi. contrariæ poſſunt concordari, atque auctoritates ſanctorū Anſel. & aliorum poſt. b. Auguſt. ſcribentium facilius intelligi. ¶ Sic ergo habetur quintuplex uerbi acceptio. Accipitur enim largiſſimè pro actu intelligendi genito, ſeu producto. Largè pro actu complexo ueri, uel falſi. i. notitia adhæſiua propoſitionis. Strictè pro notitia complexa ueri tantū. Strictius pro notitia complexo uera rei amatæ. Vltimò accipitur pro conceptu mentis habente eſſe obiectiuum, & ſubiectiuum: omnibus tamen modis præfatis uerbum dicitur gigni de memoria. Breuius ſic. Verbum accipitur pro actu intelligendi, pro actu indicatiuo, pro actu indicatiuo ueridico: pro actu ueridico cum amore pro conceptu mentis. ¶ Secun-

Duplex uerbi ſignificatio.

B

Nota.2

dō notandum, & magis ad propoſitum
pro intellectu termini uerbum:ꝙ nomē
uerbum importat aliquid, quod dicens
loquendo format. Nam dicere loqui eſt
ſecundum S. Bon. in primo diſt. xxvij. q.
j. Et quid eſt loqui niſi exprimere. i. for-
mare, uel producere uerbum eius, quod
nouit expreſſiuum: loquitur autem di-
cens qñque apud ſe: qñque ad alterum.
Ad ſe qñ ſibiipſi, quę cogitat, uel nouit
manifeſtat: gignendo in ſe notitiam ſi-
millimam rei alicuius (ſui uel alterius)
cognitæ. Loquitur ad alterum, dum al-
teri ſigno exteriori exprimit, uel notifi
cat, quæ mente cōcipit. Primæ locutio
ni rñdet uerbū menti immanens, & cō
ceptum. Secundæ, uerbum tranſiens, &
prolatum. De hoc Aug. xv. de tri. c. xj.
Verbum, quod foris ſonat: ſignū eſt uer
bi, quod intus latet. Vbi tangit utrūque
uerbū: ſed de uerbo immanente, & con-
cepto agēdum in propoſito. ❡ Eſt ergo
uerbum immanens aliquid in intellectu
productū; expreſſiuum eius, quod actua
liter dicens noſcit. Et quia eſt expreſſi
uum: ideò ſimile expreſſo repręſentati-
ue. Expreſſio enim, & manifeſtatio fit
Nota. 3 ratione ſimilitudinis. ❡ Tertiò notan-
D dum, ꝙ quattuor conditiones requirun-
Quatuor cōditiones ad uerbum mētale. tur ad hoc, ꝙ aliquid ſit mentale uerbū.
Primā, ꝙ ſit aliquid in intellectu. xv. de
trin. c. x. Per ſigna corporalia uerbum,
quod mente gerimus, innoteſcit. Secun
dā, ꝙ ſit aliquid in mente genitum: ut
ſit proles quędam. ix. de trin. c. vij. Con
ceptum rerum, ueracem notitiam tam-
quam uerbum apud nos habemus, & di-
cendo intus gignimus: nec a nobis na-
ſcendo diſcedit. Tertiā, ꝙ ſit ſimilitudo
rei, & imago eius. ix. de trin. ca. xj. No-
titia uerbum eſt. Et cum habeat notitia
ſimilitudinem ad eam rem, quam mens
nouit: ideoque & imago, & uerbum eſt.
Item. xv. de trinit. cap. xij. Verbum eſt
ſimillimum rei notę, & imago eius.
Quartā, quòd ſit expreſſiuum, ſiue ma-
nifeſtatiuum rei, cuius eſt uerbum, & no
titia. Hæc ſequitur ex tertia: quia ſimi
le repręſentatiuum eſt ſui ſimilis. de hoc
dicitur. vij. de trin. ca. iij. Verbum, quod
nos proferimus temporale, & tranſito-
rium, ſeipſum, oſtendit: & illud de quo
loquimur. Et glo. Be. Matth. xxiiij.
ſuper illud. Nemo nouit niſi pa-
ter &c. Verbo enim ſuo pater ſe decla-
rat, & uerbum ſeipſum declarat: quia
mentis noſtræ lumen eſt. Et quoniam
hę conditiones conueniunt omni actua
li cognitioni in nobis: ideo omnis talis
in nobis eſt uerbum. Vnde xv. de tri. c.
x. Etſi uerba non ſonent: in corde dicit
utique, qui cogitat: ut ſupra allegatum
fuit. Quicquid igitur cogitatur: uerbū
mentis eſt. Licet adhuc uerbum mentis
quandoq; largius: quandoq; ſtrictius ac
cipiatur: quia omnis mentalis cognitio
noſtra in mente gignitur, & eſt natura-
lis imago rei repræſentatiua, & per hoc
rei, quam repræſentat expræſſiua, & de-
claratiua. ❡ Quartò notandum, ꝙ me- Nota. 4
moria dupliciter accipitur. Aliquando E
pro habitu intellectuali derelicto ex a- Memoria ē duplex.
ctu, qui poteſt eſſe principium conſimi-
lis actus. Secundo modo pro omni prin
cipio actus intellectiui, ſiue ſit mens ani
ma: ſiue aliquid inhęrens animę: ſiue cō
præhendens utrunque: & ſic capiendo,
omne uerbum naſcitur de memoria. Et
ſic ſecundum diuerſas uerbi acceptio-
nes concordant auctoritates Auguſt.
quæ uidentur eſſe contrarię. ❡ Quantū Arti. 2.
ad articulum ſecundum eſt concluſio Cōcl. 1
prima. Verbum quocunq; primorum
quatuor modorum acceptum, eſt quali-
tas mentis. ❡ Secunda concluſio. Acci Cōcl. 2
piendo uerbum pro conceptu mentis, F
uariatur reſponſio ſecundum diuerſas
opi. de conceptu. Nam ſi habet tantum
eſſe fictum, ſeu obiectiuum: aliquod uer
bum non eſt qualitas mentis, nec res ali
qua: ſed tantum ens rationis. Si uerò ha
bet eſſe ſubiectiuum, & reale in anima:
tunc eſt qualitas mētis. Et per hoc om
ne uerbum eſt qualitas mentis, quocun-
que modo capiatur. Verbum autem uo
cale, eſt aliquid in uoce ſubordinatum
uerbo mentali, quod non ſignificat uer
bum mētale: ſed ſignificat rem illam ad
placitum: quam uerbū mentale, cui ſub-
ordinatur ſignificat naturaliter. ❡ Quā Arti. 3.
tum ad articulum tertiū eſt dubium. Nā G
non uidetur, ꝙ primus actus poſſit eſſe

uerbum: quia ſecundum B. Auguſt. ix. de tri. c. ij. gignitionem uerbi præcedit appetitus, ſed appetitus non pcedit primã notitiam: ergo prima notitia nõ eſt uerbum. ¶ Præterea. oẽ uerbum de ſcientia naſcitur: ſed B. Aug. xv. de trinit. ſed primus actus non naſcitur de ſcientia: ſed de ſola anima. ¶ Præterea ex dictis B. Aug. xv. de tri. c. v. ſic poteſt argui. id,
C quod gignitur ex uolubili motione intellectus. pſupponit multos actus intellectus: ſed huiuſmodi eſt uerbũ: ergo uerbũ pſupponit multos actus intellectus: ergo uerbũ non eſt primus actus. ¶ Præterea ſecundum B. Aug. Verbum mediante uolubili motione formatur de ſciẽtia: ergo pſupponit ſcientiã: ſed primus actus non præſuppponit ſcientiã: ergo &c. Ad illa dicitur: ꝙ uere omnes illæ rõnes laborant in æquiuocatione nõis uerbũ. ¶ Ad primum conceditur: ꝙ ſæpe uerbũ, quo aliquid ſcimus, præcedit appetitus quidam, & uolitio ſciẽdi, & inquiſitio: ſi tñ non præcederet, nõ minus eſſet uerbũ. Et ideo actus primus eſt uerbũ: licet non ſit uerbum uerum, ſiue complexum, de quo frequenter loquitur Aug. ¶ Ad ſecundum conceditur: ꝙ aliquod uerbum naſcitur de ſcientia, ſed nõ oẽ uerbum. Verbum.n. uerum: ſiue ſtricte, aut ſtrictius lumptum poteſt naſci de ſcientia; ſed non uerbum incomplexum. ¶ Ad tertium dicitur, ꝙ beatus Aug. loquitur de uerbo, quod eſt notitia complexa, ꝗ poteſt primò eſſe dubia, & per inquiſitionem multiplicẽ ſciri. Et omne tale uerbum, quod eſt notitia adhæſiua, gignĩ per pęquias cogitationes, & inquiſitiones, ac diſputationes. Sic ergo patet, ꝙ ſecundum diuerſam acceptionem uerbi aliter, & aliter eſt reſpondendum.

QVAESTIO. III.

A
Arti. 1.
Nota. 1
Vtrũ ſolus filius ſit in diuinis.

VTRVM ſolus filius ſit uerbum in diuinis. ¶ Pro articulo primo notandum: ꝙ doct. in quæſtione recitat opi. Petri Aureoli tenentis: ꝙ in omni intellectione emanat ipſa res cognita met in eſſe obiectiuo, ſiue intentionali: ſecundum ꝙ habet terminare intuitum intellectus, & tale obiectum eſt uerbum: ſic filius in diuinis emanat in conſimili eſſe conſpicuo, & obiectiuo. Ita tamen, quòd hac emanatione accipit eſſe reale, & ita eſt uerbum. Primum ſcilicet: quòd omnis cognitio tam ſenſitiua, quàm intellectiua ponat rem in eſſe intenſibili: probat de ſenſibili multis experientijs, ſcilicet motus in naui, qui indicat arbores in littore moueri. Item in motu ſubito baculi in aere circulari: ubi apparet circulus. Item in baculo, cuius medietas eſt in aqua, qui apparet fractus. Item eleuato uno oculo apparent duæ candelę. Item in collo columbę apparent plures colores. Item de imagine apparenti in ſpeculo. Item de quadam rotunditate lucida, quæ apparet poſt uiſionem ſolis. Item de rubedine apparente: uel cancellatione poſt uiſa multa rubea, uel cancellata. In omnibus his aliquid uidetur: & non realis; ſed ſolum res exiſtens in eſſe apparenti ſiue intentionali. Adducit ad idem alias quaſdam rationes. Inter quas arguit de roſa: quærens cum roſa intelligitur, quid ſit obiectum intellectus. Non ſpecies informans intellectum: nec actus intelligendi: nec res aliqua conſtituta in eſſe reali per intellectum. nec res ſubbſtens præter intellectum: ergo eſt omnes tolæ exiſtentes extra poſitæ in eſſe intentionali, & apparenti, quaſi una roſa totalis.

¶ Contra iſtam opinio. ponit auctor tres concluſiones. Prima: quòd in nulla notitia intuitiua: ſiue ſenſitiua, ſiue intellectiua ponitur res in quocunque eſſe medio inter rem cognitam, & actum cognoſcendi. Patet: quia in cognitione intuitiua res in ſe immediate apprehenditur, & nihil eſt medium inter rem, & actum cognoſcendi: non plus, quàm ponitur medium inter deum creantem, & creaturam, a quo formaliter diceretur creans. Cõcl. 1 B

¶ Secunda concluſio. Per notitiam abſtractiuam immediatè ſequentem intuitiuam: ſimiliter nihil eſt medium inter ipſam, & rem realiter exi Cõcl. 2.

ſtentem cognitam. Patet:quia idem to
taliter eſt ſubiectum noticiæ intuitiuę,
& abſtractiuę ut habitum eſt.q.j.prologi.
Cõcl.3. ¶ Tertia concluſio. Inter notitiam ab-
ſtractiuam,qua res uniuerſaliter cogno-
ſcitur:& rem extra poteſt eſſe medium:
non reale·ſed conceptus,qui habet eſſe
obiectiuum tñ in mente ſecũdum opi.
hoc ponentem. De hoc diſtin.ij.quæſt.
viij. latius dictum eſt. Sed ſecundũ opi
oppoſitam dicitur: ꝙ nullum eſt mediũ:
ſed ipſa cognitio uniuerſalis eſt met ta-
le uniuerſale:quod terminatur immedia
tè ad oẽs res ſingulares, quibus eſt com
Cõcl.4 munis,& ad eas æq̃ primò ¶ Quarta cõ
C cluſio. & ſi poneretur huiuſmodi eſſe
apparens non omne uerbum eſt tale:q̃a
quælibet intellectio eſt uerbum:ut dictũ
eſt.quæſt.præcedenti.¶ Ad omnes expe
rientias,quas adducit: dicendum ſecun-
dum doct. ꝙ uera res uidetur,& non aliquod apparens tantum: utputa uerum
littus: ueræ & reales arbores:uerus ba-
culus,& utraq; eius medietas. Similiter
baculus circulariter in aere motus : fa-
cies ſpeculo obiecta &c.nec uidetur mo
tus:quia nullus eſt. Et ſicut non ſequi-
tur:apparet motus realis : ergo eſt mo-
tus realis:ita nec ſequitur: apparet mo-
tus:ergo eſt motus. Vnde dicitur,ꝙ for
mãtur diuerſæ cognitiones arboris,qui
bus intellectus inexpertus poteſt erran-
do huic aſſentire:arbores mouentur , &
illæ diuerſæ cognitiones ſenſus poſſunt
eſſe principia mouentia ſenſum ad ali-
Motus. quas operationes : ſicut cognitio mo-
tus. Vnde breuiter. Motus non eſt ap-
paritio rei in alio,& alio loco:ſed realis
exiſtentia rei continuo in alio,& alio lo
co. Vñ ſicut non ſequit̃: apparet eſſe in
alio & alio loco:ergo eſt in alio,& alio
loco:ita non ſequitur:apparet moueri:
ergo mouetur. ¶ De coloribus dicit au
ctor, quòd ſunt colores ueri. Verum
autem ſint in collo columbæ,uel in ae-
re : remittit ad ſecundum librum; ubi
agendum erit de ſpeciebus. ¶ De ro-
ſa appræhenſa dicitur, ut ſupra ſecun-
dum diuerſas opin. de conceptibus : ut
ſatis patet ex dictis. Patet etiam : quòd
diuiſio ſua eſt inſufficiens : quia datur
adhuc unum membrum: uidelicet,ꝙ in
tellectus appræhendit conceptum uni-
uerſalem roſæ : quæ tantum habet eſſe
obiectiuum, & nullam roſam ſingularẽ.
Vel ſecundum aliam opin. ꝙ appręhen
dit omnes roſas particulares ad extra : q̃
tamen per hoc non ponuntur in aliquo
eſſe:ſecundum ꝙ omnes roſæ eſſent una
totalis roſa. Hoc enim fieri non poteſt
per quemcunque actum intellectus.Hęc D
omnia latè explicantur in doc.uide ibi-
dem. ¶ Verum pro quęſtionis, & dicen
dorum intellectu,ſuppoſitis his,quę di-
cta ſunt de uerbo. quęſt. pręcedenti,no
tabilibus ij.& iij. eſt hic conſiderandũ.
Ex quo conditiones prędictæ de uerbo
uerè,& propriè reperiuntur in deo:ue-
rè,& propriè eſt ibi uerbum: non tranſ-
ſumptiuè. Eſt enim ibi ſapientia,ſeu no
titia genita,patri ſimil.ima: & omnis pa
ternę perfectionis expreſſiua,& ita pro
priè uerbum. Vnde ad Heb.j. Nouiſſi-
mè deus pater locutus eſt nobis in filio.
Et ſequitur. Qui eſt ſplendor gloriæ, &
figura ſubſtantiæ eius. Et ad Col.j. Ima
go inuiſibilis dei. Et Sap.vij. de ſapien
tia genita dicitur. Candor eſt lucis ęter
næ, & ſpeculum ſine macula maieſtatis
dei:& imago bonitatis illius. Quia autẽ
in diuinis non omnis cognitio eſt pro-
ducta:ſed eſt ibi noticia, & ſapientia eſ-
ſentialis non producta:quæ eſt omnibus
modis diuina ſapientia,ſiue eſſentia ea-
dem tribus. Non enim pater ſapit ſa-
pientia genita,vij.de trinit.cap.j prope
finem.Siquidem nihil recipit pater a fi-
lio. Ideo non omnis noticia diuina eſt
uerbum·ſed ſolũ noticia genita: & ideo
ſolus filius eſt uerbum, qui ſolus eſt ge-
nitus. Vnde Aug.vj.de trini.c.ij.uerbũ
ſolus filius accipitur:non ſimul pater, &
filius,tanquã ambo unum uerbum.¶ Eſt
autem generatio diuina ineffabilis, qua
a patre filio communicatur eſſentia , &
ſapientia:quæ idem ſunt. Coæternitas
perfectiſſima ſimilitudo , & ęqualitas:
ideo multis nominibus eandem rem nõ
ſynonymè ſignificantibus nominatur.
Nam ut ipſa generatio, ſeu natiuitas o-
ſtendatur connaturalis patri , genitus
dicitur filius; ut oſtendatur coęternus,
dicitur

dicitur ſplendor patris: ut oſtendatur omnino ſimilis, & æqualis, dicitur imago patris: ut oſtendatur immaterialiter genitus, dicitur uerbum. Sapiētia ergo importat abſolute eſſentiam: quia hoc eſt illi eſſe, quod ſapere. vij. de tri. c. j. Filius generationem: imago ſimilitudinē: uerbū hæc omnia dicit, & addit expræſſionem. Primum abſolutum, & cōmune cætera relatiua ſunt, & propria ſecundæ perſonæ. Hæc de uerbo immanenti, & æterno. ¶ Eſt etiam uerbum tranſitoriū, & prolatum. ſ. creatura a deo producta: ſpiritus dei manifeſtatiua: ut dicit ſanctus Bonauen. Et ſic capiendo uerbum, eſt eſſentiale quantum ad terminum, a quo producit: quia æqualiter a qualibet perſona producitur: & ęqualiter omnis manifeſtat: ſed de hoc nihil ad propoſitum. ¶ Et licet filius, & imago importēt tantum reſpectum ad patrem, cuius eſt filius, & imago: uerbum tñ præter reſpectum, quem importat principaliter ad dicentem patrem: etiam importat reſpectū ue creaturam, quam exprimit, & manifeſtat. Nam & nomē creaturæ ponitur in quid nominis uerbum. Eſt. n. uerbum diuinum perſona, ſeu noticia genita de ſcientia dicentis: quæ eſt dei, & omnium creaturarum tanquam obiectorū cogni torum: ſicut dicit Aug. in lib. lxxxiij. q. In nomine uerbi ſignificatur non ſolum reſpectus ad patrem: ſed ad illa, quæ per uerbum facta ſunt operatiua potentia. Connotat enim uerbum id, quod manifeſtat: manifeſtat autem omne, quod intelligitur. Vna autem diuina ſcientia, de qua gignitur uerbum: omnia (deus & creaturæ) intelliguntur: ideo connotat

Nota. 2 F

reſpectiue creaturas. ¶ Secundò notandum, ꝙ dicere tripliciter inuenitur accipi a ſanctis, & aucto. Quandoq; pure eſſentialiter: & ſic ualet tantum. i. intelli-

Dicere.

gere, ſeu declarare. Sic accipit beatus Anſel. in monol. Dicere ſummo ſpiritui nihil aliud eſt, quā cogitando intueri. Et iterum. Vnuſquiſque ſe in trinitate dicit. Secundo modo accipitur purè notionaliter, & ſic nihil aliud eſt, quā uerbum gignere. Et ſic ſolus pater eſt dicens ut dicit Richar. Tertio modo accipitur nec purè eſſentialiter: nec pure notionaliter: ſed includit utrumq;: quia in eius quid nominis ponitur tam notionale, q̃ eſſentiale. Sic enim dicere eſt noticia a ſe producta omne declarabile declarare. Sic dicit Aug. xv. de trin. c. xiiij. Proinde tamquam ſeipſum dicens: pater genuit filium ſibi ęqualem per omnia. Non enim ſeipſum integrè, perfectèque dixiſſet: ſi aliquid minus, aut amplius eſſet in eius uerbo, quàm in ipſo. Dicens ſe. i. uerbo genito declarans ſe. Primo modo, quęlibet perſona dicit ſeipſa formaliter: ſicut intelligit ſeipſa formaliter, & non dicit alia perſona. Dicit autem ſic omnia intelligibilia: quia quęlibet perſona ſeipſa, & ſua intelligentia intelligit omnia. Secundo mō, ſolus pater dicit, & ſolum uerbi perſonam non aliam dicit: quia ſolum uerbum gignit, & ſic non dicit uerbo: quia non gignit uerbo: ſed uerbum. Tertio modo ſolus pater dicit: ſed non ſolū uerbum: ſed etiā omne, quod uerbo a ſe genito declarat. Sic. n. dicere dicit duos actus. ſ. gignere, & declarare: quorū unus terminatur ſolum ad perſonam uerbi, qui eſt gignere. Alius ad omne declarabile, qui eſt declarari. Et ſecundum hoc poteſt dicere determinari per accuſatiuum importantē uerbum: uel accuſatiuum importantem illud, quod relucet in uerbo. Et quando ille accuſatiuus additur: tunc nomen importans uerbum poni debet in ablatiuo: ut pater dicit ſe uerbo. Et ſic dicit Anſ. in monol. Cum ſummus ſpiritus ſeipſum dicit: dicit omnia, quæ facta ſunt: haud dubium, quin eodem uerbo. ¶ Pa- G

riformiter dicitur de dici, ꝙ capitur pu- Dici.

re eſſentialiter pro intelligi: ita dicitur omne, quod intelligitur, ſiue eſſentia diuina: ſiue perſona, & omnis creaturę, quia omnia hic intelliguntur. Secundo modo purè notionaliter, & ſic eſt a dicente gigni: ſic ſolum uerbum dicitur. Tertio modo ut includit notionale, & eſſentiale: & ſic eſt uerbo a dicente genito declarari, & ſic dicitur: quicquid uerbo genito declaratur. ¶ His pręmiſ- Arti. 2.

ſis ponitur concluſio ad articulum ſe- Cōclu.

cundum unica, & hæc eſt. Solus filius H

eſt uerbum in diuinis. Patet: quia omne
uerbum eſt genitum: ſolus filius eſt geni
tus: ergo ſolus filius eſt uerbum. Tenet
conſequentia in ſecunda figura affirma
tiue, medio diſtributo. Adducitur a do
ctore in ſcripto ad idem auctoritas Aug.
Coroll. ¶ Corollarium. uerbum eſt pure notio
Arti. 3. nale in diuinis. Patet: quia conuenit ſo
Dub. 1. li filio. ¶ Pro articulo tertio. Suppoſi-
I to, ꝙ ſolus filius ſit uerbum: ita ꝙ uer-
bum dicatur notionaliter tantum, & nõ
eſſentialiter: eſt dubium primũ. An uer
bum connotet creaturam: ſeu an dicat
reſpectum aliquem ad creaturam, qualẽ
nec dicit pater, nec ſpiritusſanctus. Ad
hoc dubium præmiſſo notabili, quatuor
ponuntur concluſiones reſponſales.
Verbũ. ¶ Notandum ergo primum eſt: uerbum
importare reſpectum ad creaturas, uel
includere, poteſt intelligi realiter, & lo
gicaliter. Realiter, ꝙ illud quod in diui
nis realiter eſt uerbum. ſ. filius includat
reſpectum. Logicaliter, ꝙ nomen uer-
bum ſignificet huiuſmodi reſpectum.
¶ Iſtis ſic præmiſſis ponentur concluſio
Cõcl. 1 nes. ¶ Prima concluſio. Verbum, quod
in diuinis realiter eſt filius, nec inclu-
dit: nec connotat reſpectum ad creatu-
ram. Patet: quia uerbum eſt omnibus
modis filius, & filius non includit reſpe-
ctum niſi filiationem, & ſpirationẽ acti
uam; quæ nõ eſt ad creaturam nec con
notat: quia connotare non eſt rerum:
Cõcl. 2. ſed ſignorum. ¶ Secunda concluſio.
Nomen uerbum in diuinis connotat re
ſpectum ad creaturas. Patet: quia in
eius quid nominis ponitur terminus ſi-
gnificãs creaturam in aliquo. Eſt enim
hoc quid nominis uerbi in diuinis, ſe-
cundum prædicta art. j. notabili j. iuxta
finem. Verbum eſt perſona genita de
ſcientia patris, quæ eſt dei, & creaturarũ
Cõcl. 3. tamquam obiectorum. ¶ Tertia conclu
ſio. Nomen filius non connotat reſpe
ctum ad creaturam. Patet per eius quid
nominis, quod eſt, Filius eſt perſona ge
nita de ſubſtantia patris. & licet ſit uerè
& realiter de patris ſcientia genitus: quę
eſt dei, & omnium creaturarum: quia
omnibus modis filius eſt uerbum, & ecõ
uerſo: tamen nomen filius hic non con

notat: ſed nomen uerbum. Cuius ratio
nulla alia eſt niſi uolantaria impoſitio
terminorum. Et ſicut ſunt duo nomina
propria filio: quorum unum connotat
creaturam: aliud nõ: ita imponi poſſunt
duo nomina patri, & ſimiliter duo ſpiri-
tuiſancto. Nam ſi a imponeretur ad ſi
gnificandum perſonam generantem a-
liam perſonam de ſua ſcientia, quæ eſt
unica dei, & omnium creaturarum tan-
quam obiectorum: a eſſet proprium pa-
tri, & connotaret creaturam. ſic de
ſpirituſancto. ¶ Quarta concluſio. Quã Cõcl. 4.
quam nullo modo diſtinguantur uerbũ,
& filius, horum tamen terminorum neu
ter eſt alteri ſynonymus. Prima pars pa
tet ex dictis. Secunda probatur, quia
nomen uerbum connotat creaturas, &
non filius. Non dico id, quod in diui-
nis eſt realiter uerbum, & filius. Id enĩ
nihil connotat: cum connotare ſit pro-
prietas ſignorum ex concluſione prima:
ſed ſigna iſta ſiue mentalia, ſiue uoca-
lia, uerbum filius: ergo non ſunt ſyno-
nyma. Tenet conſequentia, quia termi
ni ſynonymi ſunt, qui ſignificant, & cõ
notant idem, & eodem modo. Antece-
dens patet: quia filius tantum conno-
tat reſpectum ad patrem, uerbum autem
duplicem reſpectum importat, unum ad
dicentem patrem alium ad omnia intel-
lecta, ſiue obiecta paternæ intelligentię,
quæ per uerbum tanquam notitiam ge-
nitam manifeſtantur ex concluſione ſe
cunda, & tertia. ¶ Secundum dubium. Dub. 2.
Quare plus nomen ſecundæ perſonæ in K
diuinis connotat creaturam, quàm no-
men alterius perſonæ. Reſpõſio ad hoc
dicendum patet in concluſione tertia
primi dubij. Ratio enim alia non eſt,
quàm uoluntaria impoſitio termini: ui-
de ibi. ¶ Tertium dubium dictum eſt quę Dub. 3
ſtione præcedenti, ꝙ omnis intellectio
eſt uerbum: ſed non ſolus filius eſt intel
lectio diuina: ergo nõ ſolus filius eſt uer
bum: quod eſt cõtra dicta artic. ij. ubi di-
citur, ꝙ uerbum ſoli filio conuenit. Re-
ſpondetur non ſolus filius eſt uerbum,
ſed ſolus filius eſt uerbum diuinum, de
quo hic loquimur. ¶ Item dictum eſt, ꝙ
omnis intellectio eſt uerbum, nunc au-

tem peter in diuinis eſt intellectio,& ſimiliter ſpirituſſanctus: ergo ſunt uerbū. Reſpondetur:dictum eſt,ꝙ omnis intellectio creaturæ eſt uerbum: quia omnis intellectio creaturæ eſt genita.ſecus in diuinis,ubi intellectio eſſentialis nō eſt genita:ſicut nec ſapientia,qua pater ſapit. Et ideo ſola intellectio genita, quæ ſolus eſt filius,eſt uerbum. ❡ Et nota,ꝙ uerbum dei non naſcitur de oībus cognitis ſciētia patris:ſed naſcitur de ſciētia patris, quæ eſt una omnium cognitorum. Et hæc eſt patris ſubſtantia.

DISTINCTIO.XXVIII.

EGIT magiſter de relationibus ęternis,& perſonalibus: hic de æternis,& non perſonalibus. Et in diſ. pręſenti de relatione æterna non perſonali negatiua, quę eſt innaſcibilitas. ❡ Pōt autem ſententia textus his concluſionibus ſummari. ❡ Prima concluſio. Præter prædictas tres notiones ſunt,& alię, alijs nominibus ſignificatæ hanc declarat:quia pater dicitur pater,ſecundū proprietatem generationis ſeu generatione,& dicitur ingenitus innaſcibilitate. Et ſi per impoſſibile non generaret:adhuc eſſet innaſcibilis,& ingenitus. ❡ Secunda concluſio. Solus pater dicitur ingenitus nō ſpirituſſanctus:de quo ſupra diſt.xiij.Ex quo magiſter elicit,ꝙ nō eſt idem ingenitus,& non genitus. ❡ Tertia concluſio. Sicut filius ſolus dicitur uerbū,uel imago:ita ſolus dicitur ſapientia genita. Hæc & alia patent ex textu.

QVAESTIO.
unica.

A VTRVM innaſcibilitas ſit conſtitutiua patris proprietas. ❡ Quæſtio tres habet articulo cōiter poni ſolitos.
Arti. 1. ❡ Primò ergò ſupponitur ſecundum doct.ꝙ nomen conſtitutiuum hic ſumitur ſtrictè, prout patuit.q. iij.diſt.xxvj.pro eo.ſ. quod eſt de eſſentia alicuius, diſtinguens ipſum a quolibet alio:quia ſolum tale eſt proprietas:licet .n.eſſentia cōſtituat:non tñ eſt proprietas alicuius perſonæ:ſed eſt cōis omnibus:ſic ſpiratio actio. ❡ Secundò ſupponitur,ꝙ proprietas licet poſſet multipliciter accipi:tñ in ꝓpoſito tripliciter accipitur. Primo mō accipitur pro aliquo alicui intrinſeco,& proprio:ſic partes eſſentiales poſſunt dici proprietas totius. Secundo mōdo pro aliquo aduenienti, uel cōſequenti naturā rei, proprium ei. Tertio modo eſt pręedicabile de aliquo conuertibiliter. Proprietas primo mō ē eſſentiale rei,cuius eſt. Secundo mō eſt accidens inhærens ei, cuius eſt propriū. Tertio modo non eſt in re,cuius eſt proprium:ſed conceptus mētis, uel aliquid ſubordinatum. ❡ Tertiò ſupponitur,ꝙ innaſcibile, uel innaſcibilitas dupliciter accipitur. Primò eſt res non nata. Secūdò eſt res non producta: nec per productionem cōicata: nec producentis, uel
producti conſtitutiua. ❡ Corollariū:nec Coroll.
eſſentiā:nec paternitas,nec filiatio,nec ſpiratio actiua,aut paſſiua:nec conſtitutum,eſt innaſcibilitas.
❡ Quantū ad articulum ſecundum eſt concluſio prima. Arti. 2. Cōcl. 1
Accipiendo innaſcibile,uel innaſcibili- B
tas primo mō:innaſcibilitas non eſt proprietas patris,q̄uocunq; accipiatur proprietas. Patet:quia conuenit non ſolū patri:ſed etiam ſpirituiſancto.
❡ Secūda concluſio. Cōcl. 2.
Capiendo innaſcibile ſecundo modo:ſic nullo mō eſt proprietas patris. Patet:qa pater nō ē proprietas pr̄is & innaſcibile ē tm̄ pater: qa nec ē eſſentia,nec relatio,nec cōſtitutum ex eſſentia,& relatione,puta ſpiratione actione: nec filius,nec.ſſ.ergo eſt tm̄ pater: quia illa tm̄ ſunt in diuinis. ❡ Si quæritur de paternitate,an ſit innaſcibilis. Tāgit hic auctor opi. duas:an paternitas diſtinguatur formaliter a patre: de quibus ſupra patuit diffuſē diſt.ij.q.j.huius collect. Si eñ paternitas non diſtinguitur formaliter a patre,ut aliqui uolunt:licet auctor oppoſitū teneat ut ſupra,ſic paternitas ē innaſcibilis:quia oībus modis pater. Si diſtinguitur formaliter: qđ magis cōſonat cōibus dictis doctorum:ſic paterni-

tas non eſt innaſcibilis: quia eſt proprietas conſtitutiua producentis. ¶ Moderatur etiam hic doctor deſcriptionem diſtinctionis formalis ſupra poſitam diſt. ij. hic.

Diſtinctio formalis. Diſtinctio formalis eſt, quando aliquid uere conceditur de uno, & negatur de alio: quamuis ſint idem realiter: ad ſenſum tactum diſt. ij. q. xj.

Cōcl. 3. ¶ Tertia concluſio. Hoc prędicabile innaſcibilitas eſt proprietas patris tertio modo. Patet: quia prædicatur conuertibiliter de patre. ¶ Breuiter: ſi innaſcibilitas accipitur pro aliquo reali in diuinis diſtincto quomodocunq; a patre, eſſentia, & paternitate: & ſpiratione actiue: & conſtituto ex eſſentia, & communi ſpiratione ſecundum modum loquendi doct. eſt nomen fictum nō habēs correſpondentiā in re. Si autē ſignificat precisè paternitatem, & nihil q̃uocunque diſtinctum a paternitate: tunc ſicut paternitas eſt proprietas patris primo mō: ita & innaſcibilitas.

Arti. 3. Dub. 1. C ¶ Quantum ad articulum tertium mouenda ſunt dubia, & ſoluenda. Primum dubium. Nam dictum eſt epilogando in ar. ij. in concluſione. iij. Si innaſcibilitas accipitur pro aliquo reali &c. Si hoc eſſet uerum: quomodo ſaluari poſſunt communia dicta doc. ꝙ in diuinis ſunt quinq; notiones. ¶ Item ſecundò in diſt. præcedenti. q. j. art. ij. in concluſione. j. habitum eſt, ꝙ paternitas & ſpiratio actiua nō ſunt plures relationes: quomodo ergo ſaluabitur commune dictum docto. ꝙ in diuinis ſunt quatuor relationes. ¶ Item tertiò patuit aliquoties ſecundum Sco. & Ockam, ꝙ in patre eſt natura incommunicabilis, & in patre eſt natura communicabilis ſimiliter & in filio. ¶ Item quartò: communiter dicitur, quinq; notiones fuerunt ab æterno. In patre ſunt tres notiones In patre ſunt duę relationes. In filio ſunt duæ notiones. Paternitas, & eſſentia conſtituunt patrem. Duo ſunt patris conſtitutiua, ſeu conſtituentia, quę omnia nulla eſſent ſi illa dicta in pręſenti diſt. & diſt. præcedenti. q. j. ar. ij. ſtarent. Sic & dicimus: paternitas & eſſentia diſtinguuntur formaliter, & ſimilia. ¶ Pro boni intellectu ſupponitur primū ex dictis in diſt. ij. q. j. & ulti. ꝙ in diuinis ponenda eſt diſtinctio formalis ad ſenſum ibi expreſſum. q. ulti. ¶ Secundò ſupponitur ex notatis in di. xxvij. q. j. ar. j. ꝙ propter ſolam formalem diſtinctionem nō prædicatur pluralitas ſimpliciter, uel cū addito: & hoc propriè, & ſecundum ueritatis ſermonem. Non enim dicuntur eſſentia, & perſona plura, uel plures res: ſiue plures formalitates: ut patuit loco p̄fato. ¶ Et patet etiam ex eo: quia ſi ſic in deo ponerentur quatuor res: & ita quaternitas, ſcilicet tres perſonæ, & eſſentia, quæ formaliter diſtinguitur a perſonis: conſequens eſt contra determinationem eccleſię in cap. firmiter, ſupra allega. ¶ Et dicitur de uirtute ſermonis: quia frequenter a Sco. & Ockam, & cæteris illa conceditur. Eſſentia, & relatio diſtinguuntur formaliter: eſſentia & relatio ſunt diſtincta formaliter. Eo ꝙ de illis nominibus ſignificatiuè ſumptis & pro eodem ſupponentibus contingit aliquid affirmari de uno, & uerè negari de reliquo. Eſſentia enim eſt in omnibus perſonis: non ſic relatio &c. de quo ſupra. q. j. diſt. ij. præſertim. in fi. & q. ult. eiuſdem diſt.

Coroll. D ¶ Corollariè ſequitur. In diuinis quæcunq; fuerint non ſunt plura tribus. Patet manifeſtè: quia in diuinis ſolum ſunt tres res relatiuę realiter diſtinctæ, & non plures. ¶ Ex iſto ſequitur primò, ꝙ in diuinis non ſunt plures relationes, quam tres. Patet: quia ſi plures relationes quā tres: ergo plures res quā tres. ¶ Secundò ſequitur, ꝙ licet paternitas, & ſpiratio actio, diſtinguātur formaliter: non ſunt tamen plures relationes: ſed una relatio. Sicut eſſentia, & perſona diſtinguuntur formaliter: & nō ſunt plures eſſentię: nec plures perſonę: nec plures res. ¶ Tertiò ſequitur, ꝙ in diuinis non ſunt plures notiones, quā tres. patet ut ſupra. ¶ Tertiò ſupponitur; ꝙ eſt communis locutio doctorum, ꝙ in diuinis eſt una eſſentia: duæ emanationes, ſiue productiones: tres hypoſtaſes, uel perſonæ, & totidem proprietates quatuor relationes: quinq; notiones, attributa infinita id eſt, ſine certo numero. Eſſentia eſt ipſa natura diuina Emana-

tiones

tiones ſunt productiones paſſiuę p mo-
dum intellectus, & uoluntatis: genera-
tio ſcilicet & ſpiratio. Hypoſtaſes ſunt
pater, filius, & ſpiritusſanctus. Relatio-
nes autem, paternitas, filiatio, ſpiratio
actiua, ſpiratio paſſiua. Notiones ſunt
dictæ quatuor relationes, & innaſcibi-
litas. Vel generare gñari, ſpirare, ſpirari,
& innaſcibilitas. Attributa ſunt ſapien-
tia, potẽtia, bonitas, ſcientia, prudentia,
iuſtitia, miſericordia. &c. ¶ Iam uiden-
dũ eſt, quõ illa diſtinguuntur. ¶ Pro quo
ſciendum, ꝙ relatio, & notio, quæ eſt in
diuinis: realiter idem ſunt. Vnde relatio
ipſa, quæ realiter eſt in diuinis dicitur re
latio: quia ipſa perſona refertur ad aliã.
Dicitur notio inquantum ipſa: perſonæ
ſecundum ꝙ ſunt diſtinctæ notificãtur.
Cum ergo nulla relatio ſit communis
tribus, quælibet relatio eſt notio. E con
uerſo cum omne non commune tribus
non ſit eſſentiale, & per conſequens re-
latio: omnis notio eſt relatio. Dico no-
tanter. quæ eſt realiter in diuinis: quia
etiam ipſa nomina notionum notiones
dicuntur, & talia non ſunt relationes di
uinæ ſicut innaſcibilitas: de quo dicetur.
Dicitur etiam proprietas, inquantũ eſt
ſolum unius perſonæ, & eadem ratione
dicitur relatio perſonalis. Et hæc ſunt
paternitas, filiatio, proceſſio, ſiue paſſi-
ua ſpiratio. Ex quo patet: quia ſpiratio
actiua licet ſit uere relatio, & notio: nõ
tamen eſt proprietas ſiue relatio perſo-
nalis ſaltem formaliter. Secundò ſequi-
tur, ꝙ licet relatio, proprietas, & notio,
quæ realiter ſunt in diuinis: nullo modo
diſtinguuntur: iſta tamẽ tria nomina nõ
ſunt ſynonyma. Patet ſecunda pars: quia
differunt in connotatis. ¶ Quartò ſup-
Rñſio. pono ea, quæ dicta fuere in diſt. ij. in con
Cõcl. 1 cluſionibus literalibus. ¶ Iſtis ſic præmiſ
ſis reſpondendum eſt ad dubia per ali-
E quot propoſitiones, ſiue concluſiones.
¶ Prima concluſio. Vnam, communẽ,
& indiuiduam eſſentiam: tres hypoſta-
ſes, & perſonales proprietates eſſe in di-
uinis, eſt ſanè, & catholicè conceden-
Cõcl. 2. dum. Patet ex premiſſis & cap. firmi-
ter &c. ¶ Secunda concluſio. De ui
ſermonis, & ſecundum actum exercitum
non eſt concedendum, ꝙ in diuinis ſunt
quinque notiones, ſeu quatuor relatio-
nes: quarum quælibet ſit realiter in deo.
Patet: quia innaſcibilitas eſt tantum unũ
prædicabile ſupponens conuertibiliter
de patre, & non eſt aliquid patris &c. ut
in concluſione. iij. art. ij. patuit. ¶ Tertia Cõcl. 3.
concluſio. Nec notio: nec proprietas
dicitur uniuocè de innaſcibilitate, & de
aliis notionibus. Patet quia innaſcibi-
litas dicitur proprietas tantũ tertio mo
do: quia eſt prædicabile de patre. Pater-
nitas autem, filiatio, ſpiratio, ſunt pro-
prietates primo modo: quia ſunt intrin-
ſeca perſonis, & diſtinguũt perſonas: etſi
non ab omnibus: ut ſpiratio actio, quæ
diſtinguit patrem, & filium a ſpiritu ſan-
cto: ſed non patrem a filio. ¶ Quarta cõ Cõcl. 4
cluſio. Non omnis proprietas per ſe eſt
conſtitutiua illius per ſe cuius eſt proprie
tas. Nam aliqua proprietas per ſe nõ
eſt de intraneitate, & eſſentia eius, cuius
eſt proprietas per ſe: omne autem con-
ſtitutiuum eſt eſſentiale conſtituto. Pri-
mum patet de prædicabili, quod eſt pro-
prietas per ſe: ut riſibile hominis, & ita
licet innaſcibilitas eſt proprietas per ſe
patris, tertio modo capiendo proprieta-
tem: tñ non conſtituit patrem: licet con
cedi poſſet, ꝙ per innaſcibilitatem pater
diſtinguitur arguitiuè ab omni alio: ſed
non formaliter tãquam per aliquod ſibi
intrinſecum. ¶ Quinta concluſio. De ri Cõcl. 5.
gore uerborum nulla harum eſt conce-
denda. Quinque notiones fuerunt ab
æterno: quatuor notiones ſunt realiter
in deo: duæ relationes ſunt in patre:
duæ relationes ſunt in filio: quia omnes
illæ inferunt plures res eſſe in deo, quàm
tres: quod eſt falſum: tamen ſecundum
actum ſignatum poſſunt concedi. ¶ Sex- Cõcl. 6.
ta cõcluſio. In actu ſignato illæ poſſunt
concedi. In diuinis ſunt quatuor rela-
tiones: quinque notiones: notiones fue
runt ab æterno. Duæ ſunt relationes in
patre, & duæ in filio. In patre eſt natura
communicabilis, & incommunicabilis,
& ſic de conſimilibus: ut partim patuit
diſt. xxvij. q. j. ar. ij. Prima ualet, ut ibi pa
tuit. Sunt enim quatuor prædicabilia
de diuinis relationibus non ſynonyma:

& quinque notionalia prædicata ſup-
ponentia non pro ſe : ſed pro re,
quæ ab æterno dici poterant de deo. De
patre denique prædicatur innaſcibile :
generare, & ſpirare. ¶ Item de qualibet
dici poteſt, ꝙ habet unam, & eandem eſ
ſentiam numero cum alia: habet inquã
intranſitiue: immo eſt in alia per circū-
inceſsionem, & tñ diſtinguitur ab ea
proprietate relatiua. ¶ Item paternitas,
& eſſentia conſtituunt perſonam patris:
conceditur in actu ſignato ad ſenſum ta
ctum diſt. xxvj. quia de illis nominibus
ſignificatiue ſumptis prædicatur eſſe cō
ſtitutiuum perſonę: pater enim eſt eſſen
tia, & eſt paternitas, & paternitate a fi-
lio diſtinguitur. ¶ Item paternitas, & eſ
ſentia diſtinguuntur: uel ſunt diſtincta
formaliter: qa hęc ē ꝓdicatio uera: ſed
nō formaliter uera: paternitas ē eſsētia:
Eſſentiæ enim conuenit hoc prædicatū
communicabile: quōd non conuenit pa
ternitati: licet nomina idem ſignificēt,
& pro eodem ſupponant. In hoc ſenſu
doctor intelligit iſtas, & conſimiles pro-
poſitiones : cū loquitur de diſtinctione
formali in diſt. ij. modo loquendi (ut ui
detur) improprio, & cæteri doct. Quòd
autem illa ſit mens doct. clarè patet diſt.
præſenti: ubi iuxta finem q. dicit, ꝙ om
nes tales de uirtute ſermonis ſunt falſę,
& erroneæ: quia inferunt plures res eſſe
in deo, q̄ tres. Minus ergo bene nota-
tur a Greg. in de perſonarum conſtitu
tione, & perſonarum diſtinctione. Item
de diſtinctione formali: cum non in re
ipſa: ſed ſolum in modo loquendi: ut ui
detur diſſidet ab eo: ut tactū fuit. q. ult.
diſt. ij. Per hoc ſatis patet ad dubia mo-
ta. Et idem poteſt colligi ex quid no-
minis diſtinctio. formalis quod ponit
auctor diſtin. pręſenti. Videtur tamen,
quòd non obſtantibus præmiſsis: ſi de-
bet (prout fides compellit) ſaluari in-
carnatio unius perſonæ ſine alia: ſiue ra
tio terminandi illam dependentiã ſup
poſitalem ponatur relatio, aut proprie
tas relatiua, ſiue perſona ipſa: ꝙ oportet
ponere aliquam non identitatē ex parte
rei inter eſſentiam, & proprietatem re-
latiuam, ſeu perſonam. Eſſentia enim
eſt omnibus perſonis communis. Non
ſic illud, quo præciſè conceditur de fi-
lio, ꝙ eſt incarnatus, & non pater, aut
ſpiritusſanctus. Et quicquid conuenit
uni perſonæ ratione eſſentiæ præciſe :
conuenit & alteri : ut latius ſolet alibi
examinari. Sic etiam uidetur id poſſe
colligi ex eo, ꝙ quandoq; dicitur eſſen
tiam non poſſe eſſe terminum primum
illius unionis hypoſtaticę: ſed perſonã
proprietatem uerò relatiuam eſſe ratio
nem terminandi: ut in iij. diſt. j. q. j. &c.

DISTINCTIO XXIX.

IN Diſtinctione præ
cedēti egit magiſter
de proprietate non
perſonali negatiua. ſ.
innaſcibilitate. Hic
agit de affirmatiua,
quæ eſt cōmunis ſpi-
ratio, & hoc ſub nomine principij : uel
poſſunt dici communis ſpiratio, & prin
cipiatio. ¶ Et eſt concluſio textualis pri
ma. Nomen principium multipliciē no-
tat relationem. Differunt tñ: quod pro-
bat : quia pater eſt principium ad intra
filij ſine principio: filius eſt principium
ſpiritusſancti de principio: ſpiritusſanct9
principiatum ab utroq; , & non eſt prin
cipium ad intra. ¶ Secunda concluſio.
Principium etiam dicit relationem ad
extra; ſic pater, & filius, & ſpiritusſāctus
ſunt unum principium creaturę : non
æternum: ſed ex tempore. ¶ Tertia con
cluſio. Pater, & filius ſunt unum princi-
pium æternum ſpiritusſancti eadem no-
tione, cuius nomen uſitatum non eſt :
poteſt autem dici cōmunis ſpiratio. Ha
rum intellectus ex textu patet. b

QVAESTIO unica.

VTRVM principium uni- A
uoce dicatur de omnibus
illis in deo: de quibus prædi
catur. ¶ Quæſtio illa bre- Arti. 1.
uiter expedietur cum remiſ Nota 1
ſione ad doct. Notandum ergo primò
poſtea, quæ tacta fuere diſt. ij. q. xi. ꝙ uni
uocum dupliciter accipitur. Vno mo-
do ſtrictè pro ſigno uoluntarie impoſito

hoc inſtituto una inſtitutione: quod per ſubordinationem ad unum duntaxat conceptum ſignificat omnia contenta ſub illo conceptu. ¶ Et ſic uniuocum non dicitur proprie de conceptu naturaliter proprie ſignificante ea, quorum eſt ſignum naturale. Breuius ſic. Eſt ſignum voluntarie impoſitum: ſubordinatum tamen uni conceptui: quo ſignificat omnia ſubordinate: quæ talis conceptus naturaliter proprie. Et ſic poteſt accipi adhuc ſtricte, ſtrictius, ſtrictiſſime. ut ſupra. diſt. i. q. ix. patuit. Alio modo accipitur largius: ut extendit ſe ad conceptum, cui uniuocum primo modo eſt ſubordinatum. Et ſic eſt conceptus unus naturaliter ſignificans plura: uel ſignum tali conceptui ſubordinatum. Et ſic non tantum dicitur de ſigno uoluntarie inſtituto, quo ad primam acceptionem: ſed etiam de conceptu, cui tale ſignum correſpondet. Sic idem eſt eſſe uniuocum, & eſſe conceptum unum. Hoc modo conceptus ſingularis, qui eſt unius tantum, & non plurium, non eſt uniuocus. ¶ Clarius poſſet illud dici, ut uidetur, ſcilicet, quod conceptus ſumitur primo modo pro ſigno ſignificante aliqua realiter diſtincta ſibi ſimillima. Et dicuntur ſibi ſimillima, quæ ſic ſe habent, quod ſi ex eis per poſſibile, uel impoſſibile, poſſet fieri unum per ſe; illud unum erit eiuſdem ſpeciei cum quolibet illorum conſtituentium: nec plus eſſet totum per ſe contentum ſub illa ſpecie: quam quodlibet conſtituentium. Hoc modo gradus intenſiui albedinis ſiue cuiuſcunque alterius qualitatis intenſibilis dicuntur ſimillimi. ¶ Ex illo ſequitur, quod hoc modo ſola ſpecies ſpecialiſſima eſt uniuoca. Patet: quia quæcunque differunt plus, quam numero non ſunt ſimillima. Et ita conceptus ſignificans aliqua ſpecie differentia non erit uniuocus hoc modo. ¶ Corollarium, hoc modo nullum genus eſt uniuocum, & ſic poteſt intelligi hoc cõe dictum. In genere latent multæ æquiuocationes. ¶ Secundo capitur uniuocum cõiter pro quolibet ſigno ſignificante aliqua uno conceptu ſibi correſpondente: qui conceptus ea naturaliter proprie ſignificat. Dicitur autem ſignum aliquod ſignificare aliqua uno conceptu, quando ſignificat illa ſecundum unam diffinitionem quid rei, uel quid nominis: præciſe, & conuertibiliter ſuis ſignificatis conuenientem. ¶ Pro articulo ſecundo eſt hæc concluſio reſponſalis. Vox principium non dicitur uniuoce de omnibus in deo: immo dicitur æquiuoce de eodem omnibus modis reſpectu diuerſorum. Primum patet: quia non dicitur uniuoce de eſſentia, quæ eſt principium quo generationis filij, & de parte, quæ eſt principium, quod generans filium. Patet: quia principio non datur idem quid nominis: dum prædicatur de eſſentia, & patre. Secundum patet: quia aliter eſt pater principium productiuum creaturæ, & aliter filij: quia in hoc eſt principium creaturæ, quia producit ea de non eſſe ad eſſe: non ſic filij, ſed forte illud eadi poſſet. ¶ Pro articulo tertio quæritur. Quomodo poteſt cognoſci unitas conceptus, qui eſt plurium. Reſpondetur dupliciuia. Quandoque enim cognoſcitur per experientiam, ut cum intellectus experitur in ſe, quod habet conceptum unum, quandocunque concipit illam rem; intelligo cum præciſione. i. diffinitionem unam: Ita quod poteſt pro quolibet tempore formare unam mentalem propoſitionem, habentem unum ſubiectum, & unum prædicatum, & non plura. Intelligo, quod idem ſignificetur per ſubiectum, & prædicatum, ſiue quod pro eodem ſupponant. Quando autem non poteſt experiri in mente ſine omni lingua, & idiomate, non poteſt experiri ſe habere unum conceptum. Ita loquitur doct. Habens ergo mentalem propoſitionem, in qua ſubiectum, & prædicatum idem ſunt quo ad ſuppoſitionem, & experimento noſcens ſe talem habere, experitur in ſe unitatem conceptus: ut homo eſt animal rationale. Hæc mentalis formata, in intellectu poteſt dici conceptus unus. Item homo non eſt petrus. Alia uia eſt per deductionem arguitiuam. Nam poſſibile eſt nos aliquid intelligere non in lingua: nihil autem poteſt intelligi ſine conceptu: ergo oportet habere cõceptum; non ſolum ſignificantem rem illam nomine, uel

Vniuocum dupliciter ſumitur

Coroll.

Arti. 2. Cõcl. 1 B

Arti. 3. Dub. 1. C

cognitione propria cognitam: ſed etiã rem aliquã in ſe, uel cognitione propria cognitam: quia omnis cognitio rei non in ſe præſupponit notitiã rei in ſe. Oportet ergo conceptum illum utrumq; ſignificare, & ſic erit uniuocus illis: ſed utrum ſit præciſè uniuocus illis: ita ut nõ ſignificet etiam alia: dicit doct. ꝙ diffi-
Dub. 2. cile, uel impoſsibile eſt cognoſcere. ¶ Se-
D cundum dubium. Qũo poteſt cognoſci
Qũo cognoſcet põt uniuocatio uocis ĩpoſitæ. uniuocatio uocis impoſitæ. Rñdet doct. ꝙ eius uniuocatio cognoſci poteſt ex diffinitione. Nam ſi habet diffinitionẽ quid rei: certum eſt, ꝙ eſt uniuocum. Si quid nominis tñ, ſi tunc poteſt aſsignari una diffinitio quid nominis, non continens aliquod æquiuocum; quæ prædicatur de omnibus, de quibus uox ꝑdicatur: eſt uniuoca ¶ Si quæris: qũo cognoſcitur, an terminus in quid nominis poſitus ſit uniuocus, uel æquiuocus. Reſpõdetur per eandem artem. ¶ Et nota hic, ꝙ coniunctio copulatiua, & diſiunctiua nũquam debent ingredi diffinitionẽ: alioquin quæcunq; diffinitiones coniunctæ eſſent una diffinitio, & ſic daretur una diffinitio canis in ordine ad omnia ſignificata ſua, ad quæ eſt æquiuocum. ¶ Sed iſta dicta doct. uidentur ſatis obſcura. Et uidetur, ꝙ breuius dici poſſet, ꝙ omnis conceptus cõis eſt unus, qui abſtrahitur a rebus adæquatè conuenientibus. Qui autem eſt rerum inter ſe nõ adæquatè conuenientium nõ erit unus. De hoc ſupra. q. viij. diſt. iij. Item. q. ij. diſt. viij. Et ideo aſini, & lapidis (puta carbunculi) non datur unus conceptus: niſi forte deprehendi poſſet aliqua conuenientia accidentalis eis adæquata, & omnis uox tali conceptui uni ſubordinata eſt uniuoca.

DISTINCTIO. XXX.

SVPRA Magiſter egit de nominibus relatiuis dictis de deo æternaliter: hic de his, quæ dicuntur tẽporaliter: qualia ſunt creator, dñs, refugiũ, datum, donatum &c. ¶ Et eſt concluſio prima textualis illa. Sunt quædã nomina de deo ex tẽpore relatiuè dicibilia. Quod oſtẽdit: quia in tempore, ſiue ex tempore cepit eſſe creator dñs &c. ¶ Secunda concluſio. Non ſine mutatione creaturæ: ſed ſine mutatione dei pleraque prædicata de eo temporaliter, & de nouo poſſunt dici. ¶ Tertia concluſio. Nomina præfata nihil important, quod deo accidit: ſed referuntur ad creaturã, quæ mutatur.

QVAESTIO. I.

VTRVM omni auctoritate ſecluſa, facilius negari A
poſſit oĩs relatio eſſe aliquid a parte rei, quõcunq; diſtinctum ab omni abſoluto, & abſolutis, q̃ teneri. ¶ Quæſtio illa cum aliquot ſequentibus etiã tractatur a doct. in quodlib. vj. in diuerſis quæſtionibus Et quia alibi ſolet hæc materia latius diſputari: ideo ſolum placuit hic dicta doct. ſummatim abbreuiare. Plura deniq; de hac materia reperiet lector. q.
j. diſtin. j. ſecundi collec. noſtri. ¶ Non Arti. 1.
autem quærit quæſtio, quid ſecundum ueritatem teneri debet: ſed quid teneri facilius poſſit præciſè innitens rationi. ¶ Sunt autem hic duæ opiniones contrariæ, quas latius recitauimus loco nũc allegato in ſecundo. ¶ Vna doct. ſubtilis in. ij. diſt. j. q. v. ꝙ relatio eſt alia res ab omni re abſoluta, & abſolutis. Sicut qualitas accidentalis realiter diſtinguitur a ſubſtantia, quam tenet: nõ tñ propter auctoritates: ſed etiam propter rationes, quas ibi adducit. ¶ Alia eſt opi-
nio contraria, quã tenet Ockam. ſecun Arti. 1.
dum quam ponitur concluſio ſequens. B
¶ Pro articulo ſecundo eſt concluſio ſequens præciſe naturalẽ rationem. Excluſa oĩ auctoritate: facilius negat oẽm relationem eſſe diſtinctam ab oĩ abſoluto, & oĩbus abſolutis q̃ teneat eius oppoſitum. Patet: quia ex principijs naturalibus euidentibus nullum ſequitur inconueniens. Nec poteſt aliqua ratione oſtendi, quin omnis res diſtincta a re abſoluta, ſit in ſe res abſoluta, ſicut illa

a qua diſtinguitur: quia nihil aſsignari poteſt cur non ita. ¶ Non enim impedit eſſentialis dependẽtia: nam effectus eſſentialiter dependet ad ſuam cauſam: & tñ eſt res abſoluta in ſe ſicut cauſa. ¶ Nec impedit neceſſaria coexigentia: quia neceſſario coexigit aliud: ita ꝙ ſine ipſo eſſe non poſſit: quia omnis creatura neceſſario coexigit creatorem, ſine quo eſſe nõ poteſt: & tñ creatura eſt res abſoluta: ¶ Item ſequendo naturalem rationem, accidens non poteſt eſſe ſine ſubiecto: nec forma ſine materia, & ecõ uerſo. Et tñ tam accidens, quàm ſubiectum, tam forma, ꝙ̃ materia ſunt res ſimpliciter abſolutæ: licet una ſit alia perfectior. ¶ Item quæcunq; duæ res loco, & ſubiecto diſtinctę (ita ꝙ neutra ſit alteri intrinſeca, ſeu eſſentialis: licet una coexigat aliam) ſic ſe habent, ꝙ quælibet ẽ quædam res in ſe, & ad ſe, & nõ plus una, ꝙ̃ alia: ut patet de materia, & forma: ſubiecto, & accidente. Ergo ſi poneretur relatio res aliqua ab omnibus abſolutis diſtincta, & per conſequens nulli abſoluto intrinſeca, & eſſentialis eſſet res ad ſe, & non repugnaret ei per ſe intelligi: ſicut accidens intelligi poteſt ſine ſubiecto, & abſolute ſignificari. ¶ Nec ualet euadere dicẽdo, ꝙ eſt de natura relationis, ꝙ non eſt ad ſe, & ꝙ non poſſit per ſe intelligi: quia eadem facilitate diceretur hoc idem de albedine, & quolibet accidente, & abſoluto: ꝙ eſſet hæc natura, ꝙ̃ non poteſt ſine ſubiecto (ſine quo eſſe non poteſt) intelligi, & ꝙ eſſet relatio: immo ſic poſſet dici de forma ſubſtãtiali.

C ¶ Tenet ergo hæc opinio probabiliter, ꝙ in re nihil eſt imaginabile, niſi res abſoluta, uel res abſolutæ. Termini autẽ relatiui important extrema relationis, ꝙ̃ ſunt res abſolutæ, ut ſimilitudo, qua ſortes refertur ad Platonem (ſi uterque ſit albus) nihil importat niſi ſortem, & Platonem, & utriuſque albedines. Sic duplum importat duo quanta, quorum unũ eſt tantæ quantitatis, & aliud tantæ: quæ omnia ſic importata ſunt res abſolutæ. Item deus poteſt conſeruare albedines in ſorte, & Platone abſque relatione: quia prius ſine poſteriori: quo poſito ſortes, & Plato ſunt ſimiles ſine relatione: ergo relatio ſuperfluit. ¶ Itẽ ſic arguitur de diuerſitate: poſitis duabus rebus abſolutis, omnibus alijs circumſcriptis ſunt diuerſæ, ſine relatione diſtincta. ¶ Item niſi ſic: eſſet proceſſus in infinitum: quia ſit diuerſitas a: illa etiam diſtinguitur a fundamento b, uel ſeipſa, uel per aliam, quæ uocetur c. Si primum, habetur propoſitum: ſi ſecundum, quæritur de c, ſicut de b: & erit proceſſus in infinitum: uel dabitur ſtatus. Et eadem ratione in prima. ¶ Nec ualet, ſi dicatur, ꝙ a diſtinguitur ſeipſa a b, quia a, non poteſt eſſe ſine b: quia relatio non poteſt eſſe ſine fundamento: quando autem eſt b, & a, eſt fundamentum & terminus, & ita relatio. Non poteſt ergo eſſe a & b, ſine relatione: ergo non diſtinguitur: ſed hoc non ſufficit: quia ad uariationem termini uariatur relatio: quia ſortes ad Platonem, & Ciceronem ſunt diſtinctę relationes. Nũc autẽ terminus alietatis, qua b, eſt aliud ab a ſuo fundamẽto, eſt ipſum fundamẽtum a, & terminus alietatis illius eſt b, & ſic erit alia relatio.

Arti. 3. Dub. 1. Quid ẽ relatio.

¶ Dubitatur pro articulo tertio, quid eſt relatio, & quid important abſtracta relatiua. Dimiſsis his, quæ latius ſcripſi in. j. diſt in. j. quęſtio. j. Et quæ opinionum in huius dubioli materia ſit probabilior. Reſpõdetur ſecundum doct. ꝙ important intentionẽ ſiue conceptum mentis, quo intellectus formaliter refert rem unam ad aliam: i. cognoſcit res ad ſe aliquo modo habẽtes. Et licet res realiter ſint tales: exempli gratia: ſimiles in qualitatibus ſe realiter informantibus: aut diſtinctę ſeipſis: circumſcripto quocunque intellectus actu: tamen non poſſunt cognoſci, uel exprimi tales niſi mediante conceptu. Et ille conceptus, quo res cognoſcuntur ab intellectu: tales dicitur relatio. Sicut licet omnis homo realiter curreret (ut pono) ſine quocunque ſyncathegoremate intellectus: non tamen poteſt intelligi omnis homo realiter currere, ſine ſyncathegoremate omnis. ¶ Vel dicitur; ꝙ relatio eſt extrema relationis, & fundamentum; ſi diſtinguitur a termino a

quo: ut ſimilitudo, qua ſortes ſimilis eſt Platoni in albedine: nihil aliud eſt, quã ſortes, & Plato: quia illis exiſtentibus, ſortes eſt ſimilis Platoni, omnibus alijs circumſcriptis. ¶ Sic ordo uniuerſi eſt partes ordinatæ: approximatio cauſarum ſecundarum eſt cauſæ ſecundæ non impeditæ: ut habet doctor. quodlib. vij. q. xiij. Compoſitio ſiue unio partium, eſt partes unitæ: inter quas nullum eſt medium, & ſic de alijs. ¶ Et per hoc patet, quid dicendum: ſi quæritur ubi, uel in quo ẽ relatio: ut ſimilitudo, unio &c. quia uel eſt in mente ſecundum primum modum: uel eſt res relatæ, & fundamentum. quæ ſunt abſoluta ſecundum alium modum. Hoc eſt ſummarium illorum, quæ habentur in doct. quæſtione illa.

QVAESTIO. II.

Vtrũ p rõnem naturalem pbari poſſit ſex principia importare reſpectꝰ extrinſecus aduenientes.

A VTRVM per rationem naturalem probari poſſit ſex principia importare reſpectus extrinſecus aduenientes ab omnibus abſolutis diſtinctos. ¶ Concluſio. Per rationem naturalem probari non poteſt: ꝙ ſit aliquis reſpectus extrinſecus adueniens, diſtinctus ab omnibus abſolutis. Probatur: quia non eſt ponenda pluralitas ſine neceſſitate: ſed omnia poſſunt ſaluari non ponendo huiuſmodi reſpectus: ergo ponendi non ſunt. Conſequentia nota cũ maiore. Minor patet tranſcurrendo ſingulos modos ſex prędicamẽtorum. ¶ Et quia fundamentum inquiſitionis pręſentis in hoc conſiſtit: quia cõtradictoria non poſſunt ſucceſſiuè uerificari ſine mutatione. Ideo uidendum eſt in ſingulis ſex principijs, in quibus contingit contradictoria ſucceſſiuè prædicari de

B eodem, in quo fiat mutatio. ¶ Notandum ergo, quôd ad hoc, ꝙ fiat tranſitus ſiue ſucceſſiua uerificatio contradictoriorum, requiritur, ꝙ fiat mutatio acquiſitiua, uel deperditiua in aliquo: aut motio localis, uel tranſitio temporis, & hæc uera, ſi locus eſſet, & tempus, uel imaginaria, ſi talia non eſſent. De quo etiam diſtinct. xvij. quæſt. j. tactum fuit breuiter. Et alterum horum inuenitur in propoſito: ut patet tranſcurrendo ſingula hæc genera. Et primum de actione, & paſſione. Nam ad hoc, ꝙ aliquid ſit de nouo agens, quod prius non fuit agens: ſufficit: & requiritur, ꝙ incipiat eſſe nouus effectus abſolutus in paſſo, ad præſentiam agentis: qui non inciperet, niſi actiuum eſſet approximatum ſiue præſens paſſo. Inceptione ergo illius effectus in paſſo: paſſum nunc uerè, & realiter patitur: & agens uerè agit: & effectus uerè eſt effectus: quæ omnia prius negabantur de paſſo, agente, & effectu: nec opus eſt præter illa abſoluta ponere quemcunque reſpectum. ¶ Si dicis: illæ res abſolutè non ſufficiunt: ſed requiritur pręſentia, & approximatio agentis. Iſta autem præſentia, uel approximatio eſt aliquid præter prædicta abſoluta, & non abſolutum, ergo reſpectus. C
Reſponſio, ꝙ præſentia dicit aliquid pręter iſta duo abſoluta: ſed non dicit reſpectum: ſed importat illa abſoluta, & cum hoc, ꝙ nullum corpus abſolutum impediens interponatur. Nunc autem ex negatione medij interpoſiti non poteſt inferri poſitio alicuius: ſicut non ſequitur. Inter contradictoria non eſt medium: ergo inter ea eſt aliquid poſitiuũ. ¶ Sed diceres: a agens in inſtanti productionis b eſt agens: & poſt illud inſtans non eſt agens: & tamen nulla ſit mutatio in quocunque abſoluto: ideo oportet ponere mutationem in reſpectu. Et uolo, ꝙ b producatur ab a, & non conſeruetur ab eo: ſicut a patre filius producitur, & non conſeruatur ab eo. ¶ Sol. quòd ad illam ſucceſſiuam uerificationem contradictoriorum ſufficit ſola trãſitio temporis. Nam & tempus connotatur per agens, & patiens (capiendo ut diſtinguuntur contra conſeruans) nam agens illo modo eſt, ad cuius præſentiam incipit eſſe effectus &c. Incipit, ideſt nunc eſt & prius, non fuit: ergo per ſolam tranſitionem illius nunc negantur agens, & patiens ab eis: de quibus prius affirmabantur. ¶ Simile eſt

de quando: nam ad hoc, quòd de aliquo uerificetur heri, hodie uel cras, ſufficit ſola tranſitio temporis ueri, uel
D imaginarij. ¶ Sic de ubi: nihil dicit niſi corpus eſſe præſens alteri corpori continenti ipſum. Et ſic ad mutationem ubi non requiritur aliquod informans corpus: ſed præſentia alterius corporis per motum localem. ¶ Sic, & motus localis nihil dicit diſtinctum a mobili, & loco: ſed dumtaxat præſentiam corporis alteri, & alteri loco uero, uel imaginario propter ultimam ſpheram, quę nō eſt in loco. Nam ſi duo corpora, quorum unum continetur ab alio eodem modo ſe habeant: etſi mille reſpectus ponantur per poſsibile, uel impoſsibile, non mutatur ubi: nec fit motus. Et ſi uariantur quo ad diſtantiam (etiam ſi nullus ſit reſpectus) uere mutatur, ubi propter ſolam mutationem localem abſolutorum: & ideo omnino fruſtra ponuntur tales reſpectus reales. Simo modo dicitur de ſitu, & habitu. ¶ Sed diceres. Diuidatur continuum aliquod in duas medietates ſine motu locali partium: ita ut poſt diuiſionem nihil inter eas mediet: tunc a, & b, fuerunt continuum, & nunc non ſunt continuum. Vel prius fuerunt in continuo, & nunc non ſunt, & nullum abſolutum eſt corruptum, uel acquiſitum: ergo oportet ponere aliquem reſpectum, puta unionem, ab abſolutis diſtinctis. De ſolutione huius argumenti poſtea tractabitur. quæſtio. iiij. uide de hac materia etiam doct. in. ij. quæſt. ij. latius. Et in quodlib. vij. in multis quęſtionibus. Item. quæſtio. ulti. ſecundi ſui.

QVAESTIO. III.

A VTRVM de intentione philoſophi fuit ponere quēcumque reſpectum a parte rei diſtinctum ab omnibus abſolutis. ¶ Concluſio. Nec philoſophus, nec commentator poſuit rem aliquam præter abſoluta: ſed ſecundum eos quęlibet res una per ſe in genere eſt res abſoluta, ut ſubſtantia, uel qualitas: licet non quælibet ſit ita perfecta ſicut alia. Probat hoc auctor primò de relatiuis modò numeri: ut dupleitate &c. quæ non eſt res una: quia non ſimplex manifeſtum eſt. Nec compoſita: cum res loco, & ſubiecto diſtinctæ; non faciunt unum ſimpliciter. Numerus autem quatuor hominū multum diſtantium eſt duplus ad binarium, cuius partes ſunt quatuor unitates diſtantes &c. ergo non faciunt unum. ¶ Item probat, quòd calefactiuum non dicit talem reſpectum ſuperadditum. ¶ Item ꝙ ſecundum philoſophum ad relationem non eſt motus: eſſet autem ſi relatio eſſet diſtincta ab abſolutis. Et ſoluit replicas latè. Vide ad idem doct. in. vj. quodlib. in diuerſis quæſtionibus. ¶ Soluit etiam rationes in contrarium pro opinione oppoſita inductas, & auctoritates philoſophi exponit: oſtendens Ariſtotelem in prædicamentis principaliter determinare de terminis propoſitionum. Et diſtin- B
guit triplices terminos abſolutos, id eſt non relatiuos: quorum aliqui ſignificant ſubſtantiam: aliqui qualitatem: tertij res non connotando aliud: ſine cuius exiſtentia non poſſunt uerificari de eo, quod ſignificant: ſicut quantitas ſignificat rem extenſam: & licet connotet diſtantiam partium: tamen adhoc, quòd uerificetur de aliquo, requiri- C
tur ex natura alterius. Termini autem relatiui ſunt: qui ex ſua inſtitutione ſignificant aliquid, & cum hoc connotant aliud: ita quòd non poſſunt cognoſci uerificari de ſuo ſignificato: niſi intelligatur aliud, quod connotant: ut pater ſignificat patrem, & cum hoc connotat filium. Et nunquam poteſt ſciri, quòd pater uerificetur de aliquo, niſi intelligatur filius, qui eſt filius a patre. Et ideo caput: manus: licet ſignificent partes totius: quia tamen poteſt cognoſci aliquid eſſe caput: non cognito toto: non ſunt relatiua. Et ſecundū hoc expo

Termini relatiui.

nit diffinitionem ad aliquid ſecundam.
Item oſtendit, q relatio non eſt realiter
fundamentum. Quodq; ille modus lo-
quendi de fundamento relationis, nõ eſt
philoſophi. Quodq; abſtracta relatiuo-
rum non ſignificant ad aliud. i. reſpectũ,
ſed ſignificant plures res abſolutas. Oſtẽ
dit etiam, q ſecundum philoſophum nõ
omnia relatiua ſunt ſimul natura; quia
non illa; q̃ ſunt de tertio modo relatiuo
rum. Item licet quælibet res poſſit ſigni
ficari relatiue; non tñ oẽs termini res ſi
gnificantes ſunt relatiui. Item q prędi-
camenta non ſunt res: ſed termini ſigni
ficantes res. Et qñ res dicatur eſſe in
prędicamento, nõ aliter: niſi quia ſigni
ficatur per terminum prędicamenti: ſed
illud uere eſt in prædicamento, de
quo genus generaliſſimũ quidditatiue
prędicatur, & hoc ſolum terminis con-
uenit. Et ſic patet, qñ aliquid poteſt eſ
ſe in diuerſis prędicamentis primo mo-
do: non ſecundo modo. Et ſecundũ hoc
regula illa exponitur. Diuerſorum gene
rum, & non ſubalternatim poſitorum di
uerſæ ſunt ſpecies. De hoc, quid ſit poni
in pdicamentis: uide diſt. viij. q. j latius.

QVAESTIO. IIII.

A
An aliquis reſpectus diſtinguatur ab oībus abſolutis.

VTRVM ſecundum rei ue
ritatem, aliquis reſpectus di
ſtinguatur ab omnibus ab-
ſolutis: non curando, quæ
fuerit intentio philoſophi.
¶ Poſitis concluſionibus ſecundũ doct.
pro articulo primo: ſubiungentur ali-
quę dubiorum ſolutiones pro articulo ſe
Arti. 1. cundo. ¶ Quantum ad articulum primũ,
Cõcl. 1. eſt concluſio prima. In diuinis aliqua re,
latio eſt formaliter diſtincta ab abſolu-
tis. Probatur: quia paternitas in diuinis
eſt uere, & realiter in deo: & formaliter,
diſtincta ab eſſentia: ut deductum eſt ſu-
pra diſt. ij. quæſt. j. & xxvj. Nam ſecun
dum beatum Aug. Pater non eſt eo pa
ter, quo deus: ergo quo pater formali-
ter eſt pater: nõ eſt illud formaliter, quo
eſt deus. Eſt autem deus eſſentia, & pa-
ter paternitate: ergo paternitas diſtin-
guitur a diuinis formaliter ab eſſentia.

¶ Secunda concluſio. Nullus reſpectus Cõcl. 2
intrinſecus adueniens eſt diſtinctus ab B
abſolutis. Illa concluſio ſolum habet lo
cum in creaturis: quia deo nihil aduenit
nec intrinſecus, nec extrinſecus: ſaltem
realiter: patet de ſimilitudine duplicitate
paternitate in creaturis &c. ex quæſtio
nibus præcedentibus. Præterea quando
per potentiam creaturę: utraq; duarum
rerum poteſt eſſe ſine aliqua re realiter
ab utraq; & ab ambabus ſimul diſtincta:
illa poſſunt ſimul eſſe ſine illa per poten
tiam dei. gratia exempli. Si a, poteſt eſſe
ſine c, & ſimiliter b poteſt eſſe ſine c, qđ
realiter diſtinguitur ab a, & ſimiliter a
b, etiam ab a, & b, coniunctim: etiam a,
& b, ſimul eſſe poſſunt ſine c. Vocetur
albedo in ſorte a, & albedo in platone
b, & ſimilitudo ſortis ad platonem ſecun
dum albedinem c: poterit per potẽtiam
diuinam a & b, eſſe ſine c: & tñ quando
cumq; ſunt a & b, ſunt ſimilia: ergo ſine
ſimilitudine diſtincta. ¶ Tertia conclu- Cõcl. 3.
ſio. Termini ſex prædicamentorũ, actio
nis, paſſionis, ſitus, habitus, ubi, qñ: non
important reſpectus ab omnibus abſolu
tis diſtinctos. Patet: quia tales omnino
fruſtra ponerentur: cum alias omnia ſal
uari poſſint: ut ex habitis quæſtionibus
poteſt oſtendi. ¶ Concluſio quarta, quę Cõcl. 4
ponitur ſecundum Ockam, eſt illa. Si re
ſpectus aliqui ſint ponendi: probabile ẽ
ponere reſpectũ unionis realem ab om-
nibus abſolutis realiter diſtingui: quales
ſunt, unio naturæ humanæ ad uerbum:
unio materiæ ad formam: unio acciden
tium ad ſubiectum, & econuerſo: unio
partium continui ad inuicem. Probatur:
quia contradictoria non poſſunt ſucceſ
ſiue de eodẽ uerificari: niſi propter mu-
tationem localem: tranſitionem tempo
ris: aut productionem: aut deſtructionẽ
alicuius. Sed ſi in prædictis poſſibile eſt
aliqua primò non eſſe unita, & poſtea
eſſe unita ſine motu locali unitorum:
nec tranſitio temporis eſt in cauſa: ergo
aliquid de nouo producitur, uel corrum
pitur. Et nihil abſolutum: ut patet tran
ſcurrendo ſingula: ergo aliquid reſpe-
ctiuum, ſcilicet unio ipſa. Poſſet enim
uerbum aſſumere præexiſtentem natu-

rã humanã,& dimittere aſſumptam ſine eius motu locali:ſic forma inhærere materiæ,& non inhærere ſine motu locali utriuſque. Poſſet enim anima humana per diuinam potentiam manere præſens corpori,quod informabat,& tamen ipſum corpus non uiuificare. Et ita eſſet primò unita,& poſtea nõ unita, & tam- nihil nouum corruptum eſſet, aut productum:niſi unio relatiua. Sic de continuo ſi diuideretur: abſque tamen partiũ remotione abinuicem:ita ꝙ nihil mediaret inter eas:eſſet primò unum.ſecundò non unum:ſine motu locali partiũ &c. partes enim contiguę non faciunt unũ, niſi ſint continuæ.

Cõcl.5. ¶ Concluſio quinta.

C Dabiles ſunt uiæ negandi omnes reſpectus tam in diuinis,quã creaturis.In diuinis patet ſuſtinendo quartam opinionem de conſtitutione perſonarũ. ſupra diſt.xxvj. q.j. tactam. quæ condemnata non eſt tanquam erronea: ut latius deducit. Sco. ibidem. In creaturis de unione naturæ humanę ad uerbum,dici poſſet ſicut in diuinis: ꝙ propter aliquam qualitatem abſolutã puta gratiam unionis in humana natura productam:perfectiorem unionem, & reſpectũ diceretur uerbum nunc unitum,& primo non unitum. De unione formę ad materiã ſeu ſubiectum diceretur: ꝙ quandocunque forma eſt intime præſens materiæ unitur materiæ:ita ꝙ unio formæ,& materiæ nihil aliud dicit quam intimam unitorum præſentiam. De unione partiũ continui dicit Ockam. quæſt. pręſenti rationem ad quartam concluſionem inductam non concludere: ſolutionem tamen remittit. Faciliter etiam omnes auctoritates ad oppoſitum ſonantes ſolui poſſunt. De hoc plura uide in quodlib. vj.& vij.in diuerſis quæſtionibus.

Arti. 2.

D ¶ Poſſet ergo replicari pro articulo ſecundò, contra ea quæ dicta ſunt in concluſione quarta. Nulla ponenda eſt relatio in creaturis diſtincta ab omnibus abſolutis. Probatur: quia maxime propter ſaluare tranſitum de contradictorio in cõtradictorium ſecundum,ꝙ procedit probatio quarte concluſionis:ſed hoc non. Minor probatur: quia ille tranſitus non poteſt ſaluari per productionem,uel deſtionem reſpectus tantum. Sed neceſſe eſt in omni tranſitu qui nõ ſaluatur propter motum localem uel temporis tranſitionem aliquod abſolutum de nouo produci uel deſtrui, ideo propter hoc non oportet non ponere reſpectum. Conſequentia nota:quia ceſſante cauſa ceſſat effectus. Antecedens patet: quia non poteſt poni noua relatio: nec deſtrui exiſtens: niſi propter mutationem alicuius abſoluti: ergo non ſufficit mutatio productiua, uel deſtructiua ſolius relationis. Conſequentia nota. Añs probatur: quia ſi relatio fuerit intrinſeca: neceſſario ſequitur extrema abſoluta, & altero extremorum deſtructo deſinit eſſet relatio. Impoſsibile eſt enim eſſe relationem ſine fundamento & termino ſecundum ponentes eas. Sic enim non eſſet relatio: ideo non poteſt produci relatio niſi producatur fundamentum, uel terminus:nec deſtrui niſi deſtruatur alterum illorum. Si fuerit relatio extrinſeca (quæ non neceſſario conſequitur extrema) nihilominus requirit aliquã mutationem in abſolutis ut de nouo ſit. Mutationem dico,uel productiuam: aut corruptiuam: aut localem abſoluti,gratia exempli. Actio ſecundum illos eſt relatio extrinſeca: pono ꝙ ſit actiuum, & paſsiuũ ſine actione,non poteſt fieri de nouo actio niſi de nouo fiat approximatio actiui ad paſsiuum: quæ fieri non poteſt niſi per motum localem eorundem. aut remotionem impedimenti:quę ſunt mutationes abſolutorum.Similiter ſimilitudo eſt relatio extrinſeca, qua ſortes refertur ad Platonẽ:licet ſortes, & Plato poſſunt eſſe ſine ſimilitudine,& tamẽ nunquam poteſt ſimilitudo eorum de nouo poni in eſſe: niſi producatur noua qualitas in ſorte,& Platone uel in utroque. Nec ſi poſita fuerit in eſſe poterit corrumpi:niſi corrupto aliquo abſoluto,ſcilicet fundamento: termino: aut qualitate ſecundum quam dicuntur ſimiles. Et eſt ratio: quia relatio ſi diſtinguitur a rebus abſolutis eſt effectus, quidem naturaliter producibilis, & per cõſequens habebit cauſas naturales pro-

ductiuas & deſtructiuas: quibus poſitis neceſſariò ponitur: deſtructis neceſſariò deſtruitur. Cauſæ autem erunt res abſolutę. alioquin eſſet proceſſus in infinitum in cauſis eſſentialiter ordinatis. Et ita ad poſitionem relationis, oportet ponere cauſas &c. Gratia exempli: unio formæ, & materiæ (ſi eſt res quædam naturalis) habebit cauſas abſolutas: quæ ſi ponuntur eo modo quo ſufficiunt: ponitur unio: ſi non, non. Non autem poſſunt poni ſi non fuerunt: aut non poni ſi fuerunt mutatione abſolutorum: ad minus locali aut temporis. Ideo omnibus abſolutis non mutatis, & eodē modo ſe habentibus: non poteſt noua relatio produci, nec producta corrumpi. Nec uidetur intelligibile: ꝙ abſolutis per omnia ſe eodem modo habentibus oriatur noua relatio. Vnde omnis relatio extrinſecus aut de nouo fit: præexigit
Replica mutationem in abſolutis. ¶ Sed di. Ra-
E tio procedit in cauſis naturalibus. ſed deus poteſt de nouo producere relationem aut productam deſtruere omnibus cęteris eodem modo ſe habentibus: unde poſſet deſtruere reſpectum unionis formæ, & materiæ: conſeruata tamen adhuc forma in materia: ut deducit probatio quartę concluſionis. Et ſimiliter producere unionem nulla alia mutatione facta in abſolutis. Sed hoc non ſufficit. tum ꝙ illa unio denominaret formam uniri propter ſolam inhæſionem eius qua inhæret formę: circumſcripta omni alia mutatione, uel habitudine abſolutorum: dempta ſola informatione unionis: quia ſi requireretur alia habitudo præter unionem: haberetur propoſitum. Sed tunc unio non erit relatio; nec denominabit formam denominatione relatiua. Quod probatur: quia ſi ex hoc ſolum denominaret formam; quia inhæret: non aliter denominaret, quàm albedo ſuum ſubiectum. Et nihil aliud eſt uniri: niſi habere in ſe illam realitatem, quæ dicitur unio omnibus alijs circumſcriptis. Sic ergo non magis poſſet dici, quòd eſſe unitum eſſet denominatio relatiua; quã eſſe album, quia utrunque nihil aliud dicit, quàm habere in ſe talem realitatem ſibi inhærentem. ¶ Si di. Non eſt ſimile: quia licet forma dicitur unita, eo ꝙ habet in ſe unionem: tamen quia unio eſt relatio, & non albedo ideo denominatio, quam dat unio eſt relatiua; & non denominatio quam dat albedo. Eſt autem unio relatio: quia requirit terminum ad hoc ut ſit; non ſic albedo. ¶ Contra, & pro confirmatione principalis rationis: deus poſſet illam realitatem, quæ eſt unio producere, & conſeruare deſtructo termino. Quod ſi faceret iam forma eſſet unita, & nulli eſſet unitas quod implicat. Aſſumptum probatur: quia iſla unio realiter diſtinguitur a termino; ergo poteſt eam dominus deus producere, & conſeruare ſine termino, per illam communem maximam. Quæcunque ſunt diſtincta: deus poteſt ſeparare, & ſeparatim conſeruare, & eadem ratione ſeparatim producere, prout latè deducit Ockam in tracta. de ſacramento altaris. ¶ Si dicis ꝙ intelligitur de diſtinctis quorum neutrū eſſentialiter dependet ab alio. Nunc autem relatio eſſentialiter dependet a termino. ¶ Contra ſi eſſentialiter dependet a termino; ergo in aliquo genere cauſæ. Nam quicquid neceſſariò requiritur ad eſſe alterius: eſt eius cauſa in aliquo genere cauſę, etiam ſecundum ponentes huiuſmodi reſpectus. Et non dependet ad terminum tanquàm ad cauſam ſubiectiuã; ſic enim dependet ad fundamentum. Nec tanquam ad cauſam formalē: quia terminus non eſt forma unionis. Nec abſolutum inhæret relationi: tanquam ad cauſam efficientem, uel finalem quæ ſunt cauſę extrinſecę. Sed harum cauſalitatem poteſt deus ſupplere; poteſt ergo producere unionem ſine termino. ¶ Præterea quęlibet relatio habet aliquam diffinitionem quid nominis conuertibilem, & illa exprimet aliquam habitudinem rerum abſolutarum, pręter informationem relationis; ut patet inductiuè in ſingulis. Et per mutationem habitudinis huiuſmodi abſolutorum, circumſcripta illa realitate relationis, ſaluabitur tranſitus contradictoriorum: ut

patebit ſoluendo argumenta ad probationem quartæ concluſionis inducta: quæ facillime ſoluerentur: ſi quid nominis ſingularum relationum certe, &
G diſtincte haberentur. ¶ Vnde ad illam de unione formæ, & materię, dicitur quòd unio formę uitalis ad materiam propter quam compoſitum dicitur ſubſtantia uniens tria dicit. Primò intimam præſentiam unitorum: ita ꝙ ſint ſimul in eodem loco adęquato ſeu primo circumſcriptiuę ſeu diffinitiuè. Secundò dicit dependentiam naturalem formę ad materiam actualem, uel aptitudinalem propter animam intellectiuam: quę licet poſſit naturaliter ſeparari a materia: tamen manet inclinatio aptitudinalis ad materiam, quæ eſt quędam dependentia naturalis. Tertiò dicit operationem uitalem in corpore ideſt per organum corporeum. Hoc enim eſt uiuificare corpus operationem uitalem mediante corpore producere. Non poteſt ergo forma uitaliter uniri corpori: ut faciat unum compoſitum uiuens ſine operatione uitali actuali: quamuis ergo poſſit conſeruari in corpore ſine uitali operatione: ſed non unitur uitaliter ſine operatione. Vnde ſi primò uitaliter unitur corpori, & poſtea manens in corpore non unitur: neceſſe eſt deſtrui uitalem operationem qua manente implicat non uniri. ¶ Formam autem uniri non uitaliter dicit duo, ſcilicet intimam præſentiam, & informationem ſeu inhæſionem, ideſt naturalem dependentiam eius ad materiam. Hæc autem dependentia non diſtinguitur a forma. Eſt enim forma talis natura, & ſic a deo creata: ut dimiſſa ſuæ naturæ, non poteſt eſſe niſi in tali ſubiecto. Ideo cum forma uitalis non eſt præſens materiæ: unitur materię. Nec deus poteſt eam in materia conſeruare: ita ut non uniatur. Quia uniri talem formam nihil aliud eſt: quàm talem formam eſſe intime præſentem materię. Implicat ergo manifeſtam contradictionē eſſe ſic in materia, & non uniri. Si ergo prius unitur, & poſtea non unitur: neceſſe eſt ut uel corrumpatur: uel localiter a materia ſeparetur. ¶ Suo mo- I
do dicitur de ſubiecto, & accidente: ꝙ accidens uniri ſubiecto: nihil aliud eſt quàm accidens eſſe in ſubiecto per intimam præſentiam. Et accidens inhærere ſubiecto addit dependentiam naturaliter ad ſubiectum. Et illa dependentia non poteſt ſeparari ab accidente: quia non diſtinguitur ab accidente. nihil enim aliud eſt niſi talis natura: non potens ſeparari naturaliter a ſubiecto. Sic ergo unio illa etiam duo dicit, ſcilicet intimam præſentiam, & dependentiam naturalem inſeparabilem. ¶ Ad il- K
lud de continuo dicitur: ꝙ partes uniri in continuo nihil aliud eſt: quā partes eiuſdem rationis eſſe immediatas: ita ꝙ nihil inter eas mediet: quo minus copulentur ad unum terminum communem: unde caſus eſt impoſſibilis, & implicat. Nam partes continui diuidere: ita ut non ſint continuę: eſt eas abinuicem remouere per interpoſitionem alicuius medij. alioquin ſi nihil mediat manent continuę. Eſt ſententia doct. in. ij. quæſtio. ij. ubi plura reperies ad propoſitum ualentia. ¶ Si dicis applicentur duo ligna diuiſa: ita ut ſint contigua: inter illa nihil mediat, & tamen non ſunt continuum; ideo poſſunt partes diuidi ſine interpoſitione medij: ſicut illa duo ligna ſe tangentia, quæ ſunt diuiſa, & tamen nihil mediat. Reſpondetur non admittendo caſum. Nam corpora dura non poſſunt ſe tangere ſecundum opinio. multorum. Mediabit enim ſemper, uel aqua, uel aer: ſi fuerint in altero eorum: ut dicit philoſophus ij. de anima. cap. xj. de tangibili. Impoſſibile eſt inquit tangere aliquid aliud in aqua: eodem autem modo, & in aere. Et loquitur de corporibus duris & ſiccis: ubi commentator commen. cxiij. dicit. Impoſſibile eſt ut corpus ſiccum tangat corpus ſiccum in aqua aut in aere: niſi inter ea ſit corpus: aut ex aqua, aut ex aere. Si dicis. Volo ꝙ deus coniungat duo corpora immediate: poteſt enim tollere mediū. Reſpondetur: ꝙ tunc illa corpora ſic im

mediata faciunt unum continuum: ſi-
I cut inter partes aquæ: ſi tollitur mediū
ſit una aqua continua. Nec eſt maior
ratio: quare duæ partes aquæ inter quas
nihil mediat faciant unam aquam con-
tinuam: quàm duo ligna inter quæ nihil
mediat ſaltem eiuſdem rationis. Cui
non placet illa ſolutio: aſſignet quid no
minis continui quod nō conueniat par
tibus eiuſdem rationis immediatis. Et
ita docebit, quòd aliquid intereſt inter
continuum, & cōtiguum ſine cuius mu-
tatione de continuo non ſit contiguū.
Si dicis: unio intereſt: quia partes conti
nui uniuntur. Partes autem contigui
non uniuntur. Quæro quid dicit ibi u-
nio, & nihil poteſt dari: niſi ꝙ dicat im
mediationem partium eiuſdem ratio-
nis: ut patet cautius, & profundius ſpe-
L culanti. ¶ Ad illud ꝙ primo obijcitur
de unione naturæ humanæ ad uerbum:
tanto difficilius eſt differere aliquid, uel
affirmare: quanto minus unio illa ſuper
mirabilis a nobis intelligitur. Nedum
enim ineffabilis eſt: ſed a nobis etiam
pro ſtatu illo intellectu incomprehenſi-
bilis. Vnde magiſter lib. iij. diſtinctio.
ij. Illa unio inexplicabilis eſt adeo
ut etiam Ioann. ab utero ſanctificatus,
ſe non eſſe dignum fateatur ſoluere cor
rigiam calciamenti Ieſu: quia illius unio
nis modum inueſtigare aliiſque explica
re non erat ſufficiens. Et beatus Aug.
iiij. de trini. c. ulti. Si quæritur, ipſa in-
carnatio quomodo facta ſit: ipſum dei
uerbum: dico carnem factum. i. hominē
factum. Non tamen in hoc quod fa-
ctum eſt conuerſum uel mutatum. Ita
ſane factum: ut ibi ſit non tantum uer-
bum dei, & hominis caro: ſed etiam ra-
tionalis hominis anima: atque hoc to-
tum, & deus dicatur propter deum: &
homo propter hominem. Quod ſi diffi
ficile intelligitur: mens fide purgetur
magis magiſque abſtinendo a peccatis,
& bene operando, & orando cum gemi
tu deſideriorum ſanctorum: ut per diui-
num adiutorium proficiendo, & intelli-
gat, & amet. Hæc Auguſt. Et Alex. de
Hales par. iij. q. ij. memb. iiij. Cuiuſmodi
ſit hæc cōicatio: qua. ſ. natura humana
cōmunicatur uerbo: non eſt hominis dif
finire. Difficillimum itaque eſt exprime
re qualis ſit hæc unio. Eam eſſe qua uer
bum caro factum eſt. i. deus homo eſt: &
homo deus indubitatiua fide credimus:
& catholicè confitemur. Certè ergo
habemus naturam humanam a uerbo aſ
ſumptam ac naturæ diuinæ in perſona
uerbi unitam: ut una eademque perſona
Chriſti: quæ, & perſona uerbi: ſubſiſtat
in duabus naturis: non in duabus perſo
nis. Vnde aſſumpta natura non eſt per
ſona: nec in ſe ſuppoſitata: dependens
ſuppoſitaliter ad perſonam uerbi. Quid
autem dicat hæc unio, & naturæ aſſum-
ptæ ſuppoſitatio difficile eſt uidere. Eſt
enim unio iſta maxima unionum poſt il-
lam ſummam, & diuinam unionem per-
ſonarum trinitatis in una eſſentia: ut di
cit beatus Bern. Quo modo ſicut in il
la tres perſonæ diſtinctè realiter uniun-
tur in una eſſentia per identitatem ue-
riſſimam cum eſſentia: ita in iſta uniun-
tur tres naturę eſſentialiter diſtinctè in
una perſona: corpus. ſ. anima, & deitas
per idiomatum cōmunicationem. Vnde
ait Bernar. lib. v. de conſi. ad Euge. In-
ter omnia quę rectè dicuntur unum: ar-
cem tenet unitas trinitatis: qua tres p-
ſonę ſunt una ſubſtantia. Secundò præ-
cellit illa unitas qua tres naturæ ſunt u-
na perſona. ¶ Huius autem difficultatis M
duæ ſunt cauſæ. Vna: quia nulla ſimilis
unio inuenitur in creaturis. Ad cogni-
tionem autem diuinorum non niſi ex
creaturis aſcendimus. Quæcunque enim
unio in creaturis inuenitur: maior erit
ibi diſſimilitudo, quàm ſimilitudo ad
unionem iſtam Alex. de Hales par. iij.
quæſt. vij. art. j. & ſequentibus, multipli
ces diſtinguit unionis modos ſimul col-
ligens modos unionis quos ponit philo
ſophus. v. & x. Metaphyſ. & Algazel in
ſua metaphyſica. Similiter, & Bernar.
lib. v. de conſi. quos longum eſſet reci-
tare. Et quia huius materię fundamen
tum conſiſtit in cognitione unius, ideſt
quid ſit aut quid dicatur unum, de hoc
parum uideamus. ¶ Vbi notandum, ꝙ
ratio unius eſt ratio indiuiſibilitatis in
multa: adeo enim opponuntur unum, &

multa

multa. Vnde philoſophus.v. Metaphy. Vniuerſaliter enim quæcunque non habent diuiſionem dicuntur unum: dicuntur inquam unum: eo modo & inquantum non habent diuiſionem præciſe: ut ſi inquantum homo non habet diuiſionem: unus homo. Si uerò inquantū animal: unum animal. Et ſi inquantum magnitudo: una magnitudo. Et.x. Metaph. c.j. poſt modos unius repetitos ſubdit. Omnia enim ſunt unum: quia non diuiduntur. Eſt ergo ratio unius: ratio indiuiſibilitatis.

N ¶ Dicitur autem aliquid dupliciter indiuiſibile. Vno modo propriiſsimè, in quo non eſt multitudo aliquorum eſſentialiter diſtinctorum: ut deus: angelus, & res ſimpliciter ſimplices. & illud uerisſimè eſt unum. Et dicitur ſecundum Alex. unum per unitatē .ſ. in quo nulla eſt multitudo. Et de hac unitate nihil ad propoſitum: quia in iſta unione ſunt multa: tres ſ. naturæ, ut dictum eſt: licet hac unione uerbū in ſe .i. in natura diuina uerbi eſt uerisſimè una. Alio modo largius accipitur unum pro aliquo indiuiſibili in partes tales: uel in aliqua taliter certo modo ſe habentia. Et illud unum ſecundum Alex. dicitur unum per unionem: quod ſcilicet eſt in multis uel ex multis. Et hoc modo eſſe unum nihil aliud eſt, quàm eſſe indiuiſibile in aliqua nō ſic ſe habentia: ut gratia exempli. Eſſe unum in quantitate eſt eſſe quantum indiuiſibile in partes diſcontinuatiuas. Eſſe unum genere: eſſe indiuiſibile in aliquo genere diſtincta &c. ¶ Et quoniam uarij ſunt modi habendi rerum tales & tales: ideo non poteſt dari una ratio unitatis. Et quantò res magis tendit ad indiuiſibilitatem in aliqua diſtincta, uel magis diſtincta: tantò magis dicitur illo modo una. In omnibus tamen unius eſt aliqua ratio indiuiſibilitatis non ſimpliciter: ſed in aliqua plura non tali modo ſe habentia. Diſtinguit ergo Alexand. hoc modo unum: quòd dupliciter accipitur: ſcilicet. Primò, & ſimpliciter per ſe. Secundò per accidens ſeu ſecundum quid. Simpliciter, & per ſe dupliciter, ſcilicet per unitatem, & eſt res ſimplex indiuiſibilis in plura. Secundo modo per unionem quod eſt unum ex multis. Et hoc dupliciter, ſcilicet ſeruata natura utriuſque, aut natura immutata. Si primum, ſcilicet ſeruata natura utriuſque: hoc ſit dupliciter. Aut enim ſit tertium: ut in compoſito ſubſtantiali ubi ex materia, & forma manentibus in ſuo eſſe diſtincto ſit compoſitum. Aut ſit unum de altero: ut in inſertione ramuſculi pyri in pomum: ubi ſeruatur natura utriuſque: quia nec pyrum ſit pomum: nec econuerſo. Nec ex ambabus una tertia arbor ſpecialem conſtituens ſpeciem: attamen prædominans trahit ad ſe alterum: non ut ſit ipſum: ſed ut ſit de ipſo: quia de ipſo ſumit ſuū nutrimentum. Item eſt ubi unio in hypoſtaſi: ita quòd una eſt hypoſtaſis duarum naturarum, ſcilicet eadem arbor habens duas naturas pomi, & pyri omnino differentes. Si uerò natura mutata: hoc eſt dupliciter: uel in utroque, utputa quando neutrum eſt prædominās: ut in unione aquę, & mellis. Vel in altero, ut dum alterum eſt prædominans: ut ſi modica aqua miſceatur multo uino: uinum trahit aquam ad ſui unitatē, & naturam. Per accidens eſt unum ſeu ſecundum quid: quod eſt unum per appoſitionem alicuius ad alterum: quorū unum trahit ab altero, uel proprietatem tantum ut pomum manui a quo manus participat odorem: ſed non denominationem ſaltem nunc impoſitam. Vel denominationem tantum: ut habitus quo denominatur aliquis tunicatus, uel calceatus: licet non contrahat aliquam proprietatem ab habitu ſibi inhęrente. Vel neutrum: ut lapis appoſitus lapidi: qui ex hoc nec proprietatem contrahit, nec denominationem. Videtur poſſe addi quartum: ut ſi quis indueret ueſtem aromaticam: ſed omiſit hoc membrum: quia non eſt nomen impoſitum. Item ſubiectum accidenti: quod etiam proprietatem participat, & denominationem: ut albus ab albedine inhærente. Et quamuis nullus horum modorum: nec quos ponit philoſophus: ſit in hac benedicta unio-

ne: aſſimilatur tamen magis ſecundum Alexand. unioni ſimpliciter per modum inſertionis: quia in hac unione ſicut in inſertione nõ fit unum alterum, ideſt humanitas, deitas: nec ex eis fit una natura tertia: a qualibet earum diſtincta: ſed ibi eſt unum de altero, ideſt diuina perſona: quæ in hac unione eſt prædominans: trahit humanam naturam ad unitatem ſuæ hypoſtaſis. Vnde humanitas non eſt pars diuinæ perſonæ: ſed eſt de illa: quia una eſt hypoſtaſis utriuſque. Vnde Iaco. j. In manſuetudine ſuſcipite inſitum uerbum, id eſt filium dei humanæ naturę unitum: ſeruata integritate utriuſque naturæ. Et dicit inſitum uerbum. Hæc Alex.

P ¶ Sed eſt magna diſſimilitudo: quia quãuis uniuntur ramuſculus pyri, & pomus in eodem trunco, & eiuſdem radicibus: per quæ uegetantur: ſunt tamen in uirtute due arbores. nedum numero: ſed ſpecie diſtinctę: licet dicantur una propter radicum, & trunci unitatem, & ita non uniuntur ſuppoſitaliter ut faciant unum ſuppoſitum. Eſt tamen in hoc ſimilitudo: quia ſicut ſurculus pyri dependet: ſuſtentatur, & nutritur per truncum pomi: ſic natura humana dependet a uerbo. Et ſicut in tota arbore manent diſtinctæ naturæ: ita in propoſito. Secundum Sco. uero magis aſſimilatur unioni accidentis ad ſubiectum: ut in iij. diſtinctio. prima. quæſtio. j. quia accidens dependet ad ſubiectum, & communicat denominationem ſubiecto. Prima ſimilitudo reſpicit aliquo modo ſimilitudinarie unionem ſuppoſitalem. Secunda magis idiomatum communicationem: quia ſicut albedo communicat ſubiecto (puta homini) denominationem illam albus, & quicquid attribuitur homini: attribuitur albo, & econuerſo. Ita in propoſito: ſed magna eſt diſſimilitudo: quia accidens informat ſubiectum: natura humana non informat diuinam. Et nec natura diuina: nec uerbum eſt ſubiectum naturæ humanæ: nec econuerſo.

Q ¶ Conſiderandum etiam eſt: quòd huius inquiſitionis difficultas: quid ſcilicet unio hypoſtatica: aliam cauſam habet: illam ſcilicet. Quia certum non eſt per quid natura intellectualis creata perſonetur. De hoc enim opinio. ſunt apud doct. Sunt qui dicunt recitat Scot. lib. iij. diſtinctio. j. quæſtio. j. quod aliquo poſitiuo naturæ indiuiduali ſuperaddita eſt formaliter perſona. Alij dicunt quod perſona nullum poſitiuum ſuperaddit naturæ: ſed per ſolam negationem fit perſonatio: quod ſecundum prædicta diſtinctio. xxiij. huius primi, non eſt intelligendum, quòd negatio addatur rei quæ eſt perſona: ſed quod ille terminus perſona ultra naturam pro qua ſupponit: nihil poſitiuum connotat ſed ſolam negationem. ¶ Contra primam uiam arguit Sco quatuor rationibus, quę tamen ſunt ſolubiles. Si igitur prima uia teneretur, & ꝙ illud poſitiuum eſſet aliqua perfectio diſtincta a natura aſſumpta. Dicendũ eſſet, ꝙ in aſſumptione naturę, ꝗ prius fuerat perſonata ꝑſonalitas talis corporaretur. Et poteſt hoc intelligi de poſitiuo tam abſoluto, quam reſpectiuo, per cuius poſitionem in natura ipſa diceretur perſona ſiue perſonata. Et per eius corruptionem deſineret eſſe perſona. Sic in dimiſſione ſi uerbum dimitteret naturam aſſumptam: ita ut dimiſſa propria perſonalitate perſonaretur: iam produceretur de nouo tale accidens in natura dimiſſa: per quod perſonaretur. Et ſic tranſitus fieret per productionem, uel deſtructionem alicuius abſoluti, uel relatiui ſecundum aliam, & aliam opinionem. Verum per illam perſonalitatem ſaluari non poteſt, quod natura humana plus uniretur uerbo, quam patri aut ſpiritui ſancto: aut cuicunque creaturę indiſtanti ab ea niſi poneretur noua entitas, quæ ſignificatur nomine unionis. qua poſita: fruſtra poneretur hoc ens poſitiuum: quia adhoc ponitur ut non ſit opus ponere unionem eſſe quid diſtinctum ab extremis unitis. de hoc infra in tertio diſtinctio. j. quæſtio. j. huius collec.

R ¶ Si uerò teneatur modus alius, ſeu opinio ſecunda

Vnio hypoſtatica.

de perſonatione quàm tenent Sco. & Ockam, poſſet conſequenter dici ſecundum opinio. negantem reſpectus eſſe diſtinctos ab abſolutis: quòd unio illa perſonalis, qua natura humana unitur uerbo. dicit aliquem habitum ſeu perfectionem naturæ aſſumptę infuſam: quæ licet a tota trinitate cauſatur, ſicut & humanitas Chriſti a tota trinitate formata eſt: tamen per illam habet ſeipſa natura aſſumpta ſpeciali quadam habitudine ad uerbum per quã dicitur uniri uerbo: ſicut & humanitas Chriſti ſpeciali modo ſe habet ad uerbum cui unitur hypoſtaticè. Sicut licet albedo in ſorte non cauſetur a Platone albo: tamen illa cauſata in ſorte: ſortes dicitur ſimilis Platoni, & Plato ſorti ſine noua productione cuiuſcunque reſpectus realis. Ita dicetur hic, quòd licet illa perfectio produceretur a tota trinitate: propter quod tota trinitas uniuit naturam uerbo: tamen per illud perfectionis donum: certo modo ſe haberet natura humana ad uerbum: quo ſe non habet ad patrem, uel ſpiritumſanctum. Quem modum non mirum ſi intelligere non poſſumus: nec multò magis exprimere: quia nihil ſimile eſt in creaturis. Nec uerba impoſita ſunt quibus dignè, & propriè de tanto ſacramento loqui poſſumus. Vnde ſicut tota trinitas per infuſum charitatis habitum ſpeciali modo inhabitat, & unitur animæ: propter quem anima refertur ſpeciali modo, ut gratificata, uel inhabitata ad deum gratificantem, & inhabitantem. Nec tamen propter hoc oportet ponere hanc unionem eſſe reſpectum realem diſtinctum a charitate in anima & ab extremis: ſed eoipſo quo habitus ille eſt in anima a deo: dicitur anima deo grata, & chara: omni alio circumſcripto. Ita diceretur hic, quòd eoipſo: quòd hoc donum producitur in anima: ipſa anima ſpecialiter dependet ad perſonam filij tali dependentia: propter quam concreta aſſumptę naturæ, & aſſumentis uerbi de ſe prædicantur: ut uerè dicatur, & ſit deus homo, & homo deus. Quæ habitudo ſeu dependentia, ſiue ſpecialis unio licet relatiuè exprimatur: tamen nomina illa relatiua non dicunt realitatem aliquam diſtinctam ab extremis abſolutis, & illo dono creato infuſo, & abſoluto. Sic ergo diceretur: quòd unio perſonalis ſiue uniri hypoſtaticè: quatuor diceret, ſcilicet naturam humanam, & perſonam uerbi: intimam earum prę́ſentiam, & donum ſpeciale naturam humanam eleuans: & perficiens per quod innititur uerbo. quæ omnia ſunt abſoluta. Et prę́ter illa: nullam aliam rem reſpectiuam dicit. Sicut dilectio, qua diligens refertur ad dilectum: dicit diligentem, & dilectum obiectiuam præſentiam, & qualitatem quæ uocatur dilectio qua diligens adhæret affectuoſè dilecto. & prę́ter hæc nullam rem reſpectiuam, & per hoc donum naturę humanæ infuſum: natura humana innititur ſuppoſito uerbi: ideo non eſt ſuppoſitum: qua innitentia ſublata eſſet ſuppoſitum. Et hęc uidetur aliquibus fuiſſe opinio. Alex. de Hales doct. irrefragabilis: qui loco allegato, ſcilicet part. iij. quæſtio. vij, memb ij. artic. j. ita dicit. In Chriſto eſt gratia unionis: quia non eſt poſſibile creaturæ humanæ, quòd per donum conditionis naturę eleuetur ad diuinã unionẽ. Et ideo neceſſaria eſt ei gratia quæ eleuet, & diſponat ipſam quam nos dicimus gratiam unionis. Hanc etiam membro. tertio. ea. quæſt. art. j. nominat radium diuinitatis. Et per hoc patet, quòd contradictionem includit manente illa qualitate in natura humana uerbum dimittere naturam aſſumptam: aut destructa hac qualitate, uerbum uniri naturæ aſſumptę tali unione. Sicut contradictionem includit albedine manente in ſubiecto: ſubiectum non eſſe album. Aut deſtructa albedine ſubiectum manere albũ. Quia eſſe album eſt habere in ſe albedinem, & eſſe unitum, eſt habere in ſe talem qualitatem quę eſt gratia unionis. ¶ Huic poſitioni plurimę auctoritate ſctõrũ cõcor- S
dare uidentur, quas magiſter allegat in

iij.uñ diſ.iiij.c.iij. in fine dicit. Per hoc
ꝙ de ſpirituſancto natiuitas chriſti dici-
tur: quid aliud niſi ipſa gratia dei demon
ſtratur: qua homo mirabili, & ineſti-
mabili modo uerbo dei eſt adiunctus: &
diuina gratia corporaliter eſt repletus.
Item diſ.vj.c.lij. Vnam perſonam deũ
& hominem ineffabilis gratię largitate
coniunctum. Et in eodem ca. Sola gra-
tia habuit ille homo: non meritis: nec
natura: ut eſſet deus ſiue dei filius. Item
Augu. xiij. de trini.c.xix. In rebus per
tempus ortis: illa ſumma gratia eſt: ꝙ
homo in vnitate perſonę cõiunctus eſt
deo. Pręmiſit autem. Cum lego: uerbũ
caro factum eſt & habitauit in nobis. In
uerbo intelligo uerum dei filium. In car
ne agnoſco uerum hominis filium: &
utrumq; ſimul in una perſona dei & ho
minis ineffabili gratię largitate coniun
ctum. Et quamuis alij exponant ibi gra
tiam: non pro aliquo creato dono: ſed
pro gratioſa dei uoluntate: poteſt ta-
men accipi prout uerba ſonant pro do-
no creato: quo natura aſſumpta uerbo
unitur quæ eſt gratia unionis: ut dicit
Alex. Et hoc modo plane ſaluatur: ꝙ ad
relationem nõ eſt motus: ut dicitur v.
Phyſ. ſed omnis motus eſt ad aliquod ab
ſolutum. Et hæc opi. non differt ab illa
quæ ponit unionem eſſe relationem di-
ſtinctam ab abſolutis: niſi in hoc, ꝙ ſi
cut iſti ponunt: ꝙ non poteſt aſſumi na
tura de nouo niſi cauſetur noua realitas
in natura aſſumpta. Nec poteſt natura
aſſũpta dimitti niſi talis realitas deſtrua
tur (quam dicunt eſſe rem relatiuam &
non abſolutam: & eam ſignificare no-
mine unionis) Ita iſta opi. dicit idem. ſ.
ꝙ oportet ponere realitatem aliquã no
uam in natura unita: uel poſitam corrũ-
pi quando natura unita dimittitur. Sed
illa realitas eſt quid abſolutum produ-
ctum in natura aſſumpta: & non reſpe-
ctus diſtinctus ab abſolutis. Et hanc rea
litatem abſolutã importat nomẽ unio
cum extremis unitis: & ideo ſignifica-
tur relatiuè. Et quicquid illi ſaluant
per unionem illam: hoc iſti ſaluant per
talem realitatem abſolutam quę multò
perfectior eſt relatione. Et hunc modum
tangit Ockam circa medium quæſtionis
huius: licet oppoſitum ſentiat q j. tertij
eo ꝙ nunc cum Sco. concordet. Quan-
doq; oppoſitum probabiliter tenet: & ita
nunc illam: nunc aliam amplectitur opi
nionem: quamuis opi. negantem reſpe-
ctus tandem in quodlib. amplectatur: &
ut probabiliorem teneat. ¶ Greg. de ari T
mino negat omnes relationes ex parte
rei. Nec ponit reſpectum unionis cuiuſ-
cunq; diſtinctũ ab abſolutis. Nec in pro
poſito ponit aliquam realitatem præter
extrema, ſcilicet naturam humanam &
uerbum. Et cum arguitur de tranſitu de
contradictorio in contradictorium, di
cit, ꝙ cum ſit tranſitus: fit mutatio pro
ductiua, uel deſtructiua illius unius: qđ
ex illa unione reſultat. Et ut uerba ſua
ponam: ita dicit in.j. diſtinctio. xxviij.
quæſtio.ij. in ſolutione xvij. obiectio-
nis. & xviij. Non aliud intelligo cum
dico naturam humanã eſſe unitam uer-
bo, & econuerſo: quàm ipſam eſſe ab
ea aſſumptam ad unitatem perſonæ: ſeu
(quod idem eſt) ipſum uerbum, & hu-
manam naturam eſſe unam perſonam.
Ad quod nec requiritur: nec prodeſt ali
qua alia entitas a uerbo, & humanitate.
Sed ſicut anima rationalis, & caro ſine
tali media entitate unus eſt homo, ita
deus, & homo abſque ulla alia entitate
ligante: unus eſt Chriſtus, quod quali-
ter ſit: puto oĩ uiatori naturaliter fore
incompræhenſibile. Et ſequitur in re-
ſponſione ad rationes Ockam. & eſt.
xviij. Cum natura humana, & uerbum
ſit unus Chriſtus, qui non eſt minus una
res per ſe, quàm ſit ſortes, uel Plato: aut
aliquis homo ſingularis: quamuis natu-
ra humana, & uerbum non ſic ſe ha-
beant ad inuicem; ſicut materia, & for-
ma Platonis: ſed alio modo ineffabili,
iuxta illud. Sicut anima rationalis, &
caro unus eſt homo: ita deus, & ho-
mo unus eſt Chriſtus. In ſymbolo A-
thanaſij. Cum inquam ita ſit dicò: lo-
quimur Gregor. ꝙ ſi natura primò non
eſſet unita uerbo eo modo quo nunc
eſt, & poſtea eſſet; una res eſſet, quæ
primò non erat, ſcilicet Chriſtus. Et ſi
natura ſepararetur a uerbo, aliqua res

de ſi

deſineret eſſe, ſcilicet Chriſtus. Sed ꝙ
Chriſtus eſt nomen conſtituti ex utra-
que natura. Eodem modo ſi anima ſor
tis non eſſet unita materiæ, & poſtea
eſſet: eſſet ſortes qui primò non erat.
Sicut modo de facto Iudas non eſt, &
in reſurrectione cum eius anima corpo-
riunietur erit Iudas. Et cum anima
ſortis nunc uiuentis ſeparabitur a cor-
pore: deſinet eſſe ſortes. Similitudo po
teſt dici de continuo. Hæc Gregor.
Vult ergo Greg. ꝙ in omni unione ali
quid conſtituitur ex unitis: quod per
unionem incipit eſſe quod prius nō fue
rat. Et per ſolutionem unionis deſinit
V eſſe poſtquam fuerat. ¶ Sed cōtra hoc
ſunt aliqua dubia. Primò: quia aut il-
lud conſtitutum diſtinguitur a conſti-
tuentibus. gratia exempli: totus homo
a partibus materia, & forma: aut non.
Si non: cum ergo per unionem mate-
riæ, & formæ nulla pars producitur (po
ſito ꝙ ante unionem fuerint) quomo-
do illud producitur, quod non eſt niſi
partes illę. Item ſigno. illud præciſè,
quod per unionem producitur ſit a.
Quæro an ſint partes illę materia, uel
forma: aut ambę: aut diſtinctum ab eis
& qualibet illarum. Si primum: tunc
materia, & forma producitur: aut ali-
quid materię. uel formę: quod dici non
poteſt. Si ſecundum: tunc totum eſt
aliquid præter partes: quia a quod nihil
eſt partium, & de nouo incipit: eſt de eſ
ſentia totius. ¶ Item: expoſitoriè ar-
guendo. Illę partes non producuntur,
& totum eſt illę partes: ergo totum non
producitur. ¶ Si dicis: totum eſt illę par
tes: non ſimpliciter: ſed partes ſimul
ſumptę ſiue coniunctę: quæro: quid eſt
hoc: coniunctę. An hoc quod dicitur
coniunctè aliquid addit partibus: uel
nihil. Si nihil: ergo ſi partes ſimpli-
citer non producuntur: nec coniunctę
producuntur. Si addit aliquid: tunc
totum non eſt pręciſè ſuę partes: ut ſu
pra. Si uerò dicitur, quòd totum eſt
tertia entitas diſtincta a partibus: ibi
eſt nouus labyrinthus: quia quæritur:
quid illud totum diſtinctum a partibus
omnis ſimul ſumptis ſit &c. Etſi ut-
cunque euadi poſſet de compoſito ſub-
ſtantiali: quod eſt unum per ſe. Quid
de unione accidentis cum ſubiecto:
quod non eſt unum per ſe: ſed tantum
aggregatiuè. Si ergo accidēs præexiſtēs
uniretur ſubiecto. ibi nō ē aliquod totū
niſi aggregatiue: qđ non producitur ni
ſi partes producantur, uel ſaltem aliqua
partium. ¶ De unione autem naturæ X
humanæ cum diuina in uerbo: erit ma-
ior difficultas. Nam Chriſtus eſt no-
men perſonæ ſubſiſtentis in duabus na
turis. Non autem Chriſtus eſt duę na
turę: quia Chriſtus ſupponit pro perſo-
na uerbi, & non pro natura humana:
connotat autem naturam humanam aſ
ſumptam: ſicut album ſupponit pro ſub
iecto, puta homine, & connotat albe-
dinem. Et ſicut album non eſt ſubie-
ctum & albedo: ita Chriſtus non eſt uer
bum, & natura humana. Sed eſt uer-
bum habens naturam humanam ſibi hy
poſtaticè unitam. Eſt etiam Chriſtus
uerisſimè unum per ſe: quia eſt perſona
uerbi quę eſt una. Non aūt eſt perſona
aggregata ex natura aſſumpta & uerbo:
quia ſic eſſet compoſita ex creatura &
creatore. Nec eſt concedendum ꝙ
Chriſtus incepit eſſe per aſſumptionem
naturę humanę: quia Chriſtus fuit ab
ęterno: ſecūdum illud apoſtoli ad Heb.
xiij. Chriſtus heri & hodie ipſe & in ſe-
cula ſeculorum. Et Ioan. viij. Ante-
quam Abraam fieret ego ſum. Et quod
ex ſymbolo athanaſij allegat: nihil fa-
cit ad propoſitum. Non enim dicitur.
Sicut anima rationalis & caro unus eſt
homo: ita deus, & humanitas unus eſt
Chriſtus: ut intelligatur Chriſtus com
poſitus ex deitate & humanitate. Sed
dicitur: ita deus & homo unus eſt chri
ſtus. Homo inquam ille qui eſt Chri-
ſtus: quę non eſt humana natura: ſed
eſt habens humanam naturam uel ſub-
ſiſtens in humana natura: & hic eſt
uerbum. Et ideo illud ſymboli ita in- A
telligitur. Sicut anima rationalis &
caro &c. Id eſt ſicut anima rationa-
lis & caro uerè ſunt unita in homi-
ne. ita deus & homo ideſt, deus ha-
bens in ſe uerè & realiter humanam

naturam : animam ſcilicet, & carnem: propter quod homo dicitur : unus eſt Chriſtus. Et licet hō ille qui eſt deus nō incepit eſſe: neq; Chriſtus eſſe incepit: conceditur tñ ꝙ deus ſiue uerbū incepit eſſe homo, & incepit eſſe chriſtus. Sicut licet creator nō incepit eſſe deus: tamen incepit eſſe creator: quarum differentia patet ex appellationibus. ¶ Ad alias rationes Greg. reſpondetur in tertio diſt. j. q. j. huius collect. Poſſet fortè adduci contra Ockam & pro Greg. illud quod ſupra dictum eſt de datione ſpiritusſancti ſiue dono creato diſt. xiiij. q. ij. & diſt. xvij q. j. de tranſitu contradictoriorum ſine acquiſitione, uel deperditione qualitatis abſolutę. & q. ij. diſt. præſentis. Sed de hoc aliquid habetur in tertio ubi ſupra. Doctor enim nunc illam opinionem nunc aliam probabiliter tenet : & ſecundum eam in diuerſis locis diuerſimodè reſpondet. Eligat le-

Y ctor quam uoluerit. ¶ Ex prædictis omnibus colliguntur tres uię quibus ſaluatur tranſitus in uerbi incarnatione ſine propoſitione reſpectus qui ſit entitas realis. Prima: ꝙ ſi natura præexiſtens aſſumeretur: corrumperetur eius perſonalitas. i. poſitiuum illud quod fuit perſona formaliter. Secunda ꝙ in aſſumptione producitur gratia unionis in natura aſſumpta: qua formaliter eleuatur ad unionem cū uerbo. Tertia Gregor. ꝙ nihil abſolutum nec reſpectum additur naturæ aſſumptæ, ſed ipſa aſſumptione eſt Chriſtus : qui prius non fuit Chriſtus. Hæc ſub humillima ſubmiſſione narratiue dixi, paratus cedere ſemper ſententiæ ſaniori.

QVAESTIO. V.

A VTRVM relatio temporalis dei ad creaturam ſit relatio realis. Tractata, & impugnata opi. Ioann. dicentis. queſt. j. diſtinctio. huius. Dei ad creaturam eſſe relationem rationis: quodque non omnis relatio eſt mutua. Reſpondet doct. ad quæſtionē per tres concluſiones. Pro quarum intellectu præmittendum quæ ſit differentia inter relationem rationis, & relationem realem. ¶ Relatio realis eſt quādo Arti. 1.
res ſignificata per relationem ſiue concretum relationis eſt talis: qualis importatur eſſe per tale concretum ſine operatione intellectus: ut relatio ſimilitudinis eſt realis. Non ꝙ ſimilitudo ſit reſpectus ab omnibus abſolutis diſtinctus: ſed quia fortes poteſt eſſe ſimilis Platoni circumſcripta quacunq; operatione intellectus. Sed relatio rationis eſt quā res non eſt talis qualis ſignificatur per relationem ſine operatione intellectus. Nota. 1
Sicut relatio prædicati ad ſubiectum ſigni inſtituti ad ſignatum: precij ad appreciatum. Quia nihil dici poſſet prædicatum: ſignum precium ſine operatione intellectus. Intellectus enim eſt qui prædicat unum de altero, qui ſigna inſtituit. qui precium rei conſtituit. Et intelligitur etiam ſub intellectu uoluntas.

¶ Si quæritur: an relatio realis ſit ad nō ens: hoc eſt. An aliquid referatur ad non ens: gratia exempli. Materia ad formam ad quam eſt in potentia. Reſpondetur: ꝙ illud ſtat in quid nominis terminorum. Nam uocando relationē realem præciſè illam quæ importat uerā rem exiſtentem, & aliam ſibi correſpondentem in actu: ſic materiæ ad formam, ad quam eſt in potentia. non eſt relatio realis: eo ꝙ forma talis non eſt actu. Si uerò realis dicitur quæ importat unā rem exiſtentem, & aliam ſiue actu ſit: ſiue eſſe poſſit: tunc prædicta relatio eſt realis. Nullo modo tamen relatio materiæ ad formam, ad quam eſt in potentia: eſt relatio rationis: quia materia eſt in potentia ad formam non habitam: circumſcripto quocunque habitu intellectus. Et ita tenendo primum modum : oportet ponere relationem mediam inter relationem realem, & rationis: quam aliqui nominant potentialem. ¶ Si quæritur de termino relationis. An ſit aliquod abſolutum uel relatiuum: dicitur quòd ſecundum Pet. terminus proprie nihil aliud eſt, quàm C

correlatiuum: hoc eſt concretum rela-
tiuum ad quod refertur relatiuum ſub
habitudine obliqui caſus. Vt terminus
relationis paternitatis: eſt ille termi-
nus filius: quia pater eſt filij pater: at-
tamen terminus ille ſignificat rem ab
ſolutam: unde terminus illius relatiui
creatura: eſt ille terminus creans deus
tamen qui ſignificatur per creans eſt
abſolutum. Et uocatur quandoque res
Not. 1. illa abſoluta terminus licet impropriè.
D ¶ Secundò notandum, quòd relatio
realis accipitur tripliciter. Primo mo
do per relationem realem intelligitur
reſpectus qui eſt res una diſtincta ab ab
ſolutis. Alio modo accipitur relatio
realis pro multis rebus abſolutis rela-
tiuè ſignificatis: ut numerus qui eſt
multæ unitates. Et ſignificatur per illa
relatiua duplum triplum &c. Tertio mo
do accipitur pro termino relatiuo: qui
ſecundum ſe, uel ſuum concretum præ
dicatur de rebus ueris: taliter quòd res
ipſę tales ſunt quales ſignificant circum
ſcripto quocunque opere intellectus.
Illo modo ſimilitudo, ſimilis: illi ter-
Nota.3 mini ſunt relationes reales. ¶ Notan-
E dum tertiò, quòd dupliciter aliquid di-
citur temporale: uel quia eſt res aliqua
incipiens eſſe in tempore: uel quia eſt
prædicabile de aliquo ex tempore. Et
ſic relatio dupliciter dicitur æterna.
Vel quia eſt aliqua res æterna. Vel quia
uerum eſt dicere: quòd ab æterno res
fuit talis qualis ſignificatur per no-
Acti. 2. men relatiuum. ¶ Concluſio prima.
Cõcl.1 Dei ad creaturam nulla eſt relatio rea-
F lis, primo modo accipiendo relatio
realis. Patet: quia nihil reale addi-
tur deo: per hoc quòd refertur ad
Cõcl.2. creaturam creando, uel conſeruan-
do. ¶ Secunda concluſio. Relatio
dei ad creaturam ſecundo, uel tertio
Cõcl 3. modis eſt realis: patet ex notabili.
¶ Tertia concluſio. Relatio tempo-
ralis dei ad creaturam: accipiendo tem
poralę ſecundo modo, eſt realis ter-
tio modo accipiendo relationem rea-
lem. Patet: quia creans prædicatur
de deo ex tempore. Et ad hoc, quòd
deus ſit creans, nihil facit noſter in-
tellectus. ¶ Si quæritur ad quem mo-
dum relatiuorum pertinent illi termi-
ni, creans, gubernans, conſeruans,
iuſtificans, beatificans, puniens, & ſi-
miles. Dicitur: quòd pertinent ad
ſecundum modum, & non ad tertium.
¶ De relatione rationis plura uide in-
fra quæſtio. iiij. diſtinct. xxxv. Et tan
tum de ſummatio quæſtionis huius.

DISTINCTIO. XXXI.

IN præcedẽtibus ma
giſter egit de rela-
tiuis proprijs, æter-
nis, & temporali-
bus: conſequenter
agit de appropria-
tis communibus, ſci
licet æqualis, ſimilis. Et primò ueri-
tatem oſtendit. Secunda dubia ab-
ſoluit: diſtinctio. ſequenti. ¶ Con-
cluſio prima textualis hæc eſt. Per-
ſonæ ſunt ſibi æquales, & ſimiles pro-
pter unitatem diuinę eſſentiæ. ¶ Se-
cunda concluſio. Aequalis ſimilis
ſunt nomina relatiua: non tamen im-
portantia realem relationem in diui-
nis: quæ ibi non eſt niſi originis. Im-
portant uerò ſubſtantiam relatiuè: ſi-
cut pater, & filius in creaturis ſub-
ſtantia important relatiuè. Eſt ergo
tantum appellatio relatiua, & idem
important in deo ęqualitas, & ſimili-
tudo. ¶ Tertia concluſio. Appro-
priatur patri æternitas: ſpecies filio:
uſus ſpirituiſancto. Patri unitas:
filio ęqualitas: concordia
ſpirituiſancto. Harum
declaratio profu-
ſior patet ex
textu.

QVAESTIO. unica.

A VTRVM identitas ſimilitudo, & æqualitas in diuinis ſit relatio realis Tribus articulis quęſtio terminabit. ¶ Pro articulo primo, ſupponũtur
Arti. 1. dicta in diſt. xix. q. j. Conſiderandum
Nota. 1 quoque eſt, ꝙ relationes communes in deo dicuntur identitas, equalitas, & ſimilitudo, quæ ſunt perſonarum ad ſe: non ad creaturam. Et ideo communes appellantur: quia ſunt omnium perſonarum, & cuiuslibet reſpectu ſingularium. Quælibet enim eſt idem eſſentialiter ſimilis, & ęqualis omnib⁹ ſimul, & cuilibet ſigillatim: ut dictum eſt diſt.
Nota. 2 xix. ¶ Secundò ſupponuntur dicta de relatione reali, & relatione rationis ex diſt. xxx. q. v. Et ꝙ relatio realis tripliciter accipitur: ut ibidem patuit. ¶ Ter
Nota. 3 tiò notandum, ꝙ identitas, ſimilitudo æqualitas in deo non diſtinguuntur, maximè accipiendo eſſentialiter. Quòd uerò illi termini non ſunt ſynonymi: ratio eſt: quia ſunt cõmunes deo, & creaturę. In creaturis non ſupponunt pro eodem: quia in creaturis nihil idem ſibi eſt æquale, uel ſimile ſibi, & quæ ſunt ęqualia ſecundam quantitatem poſſunt eſſe disſimilia ſecundum qualitatem. Si autem imponerentur ad ſignificandum pręciſè illud, quod in diuinis ſignificatur per illos terminos identitas, ſimilitudo, ęqualitas: non connotando creaturam ſecundum ſe, uel ſuas partes: eſſent ſynonymi inter ſe, & cum illo termino eſſentia diuina: ſic & ſapientia ſi pręciſè ſignificaret illud, quod in deo eſt ſapientia: eſſet ſynonymum cum eſſentia. Ideo namq; perſonæ diuinę dicuntur idem naturaliter: dicuntur & ſimiles, ac ęquales: quia ſunt una eadem
Arti. 2. queeſſentia. ¶ Quantum ad articulum
Cõcl. 1. ſecundum eſt concluſio prima. Identi-
B tas, ſimilitudo, ęqualitas, non ſunt relationes rationis. Patet: quia non important actum rationis: & res ex natura rei eſt eadem ſimilis, & ęqualis circumſcripto omni opere intellectus: igitur &c. Patet conſequentia ex dictis. q. pręced.

¶ Concluſio ſecunda. Idẽtitas, ſimilitudo, ęqualitas, non ſunt relationes reales Cõcl. 2.
quaſi ſint res aliquæ in deo ſubiectiuè exiſtentes quocunq; diſtinctę ab eſſentia, relationibus originis, & conſtitutiuis. Patet: quia poſita eadem eſſentia in patre, & filio, pater eſt ſimilis, æqualis, & idẽ eſſentialiter filio omnibus aliis circumſcriptis: ideo fruſtra poneretur talis res relatiua ſuperaddita. ¶ Item talis nõ ponitur in creaturis: ergo multò minus ponẽda eſt in diuinis. Añs patet ex diſt. pręced. ¶ Tertia concluſio. Identitas, Cõcl. 3.
ſimilitudo, ęqualitas, in deo eſt relatio realis eo mõ, quo dictum eſt relationẽ dei ad creaturam eſſe realem. Patet: quia pater ex natura rei ſimilis eſt filio circumſcripta quacunq; operatione intellectus: ergo eſt relatio realis. ¶ Pro ar- Arti. 3.
ticulo tertio dubitatur primò. Quid eſt Dub. 1.
illa relatio realis, q̃ eſt ſimilitudo, æqua C
litas aut idẽtitas in diuinis. Et uidetur: ꝙ non ſit eſſentia diuina: quia ſic non eſſent relationes, nec perſonæ ſimiles, & ęquales: quia tunc eſſent plures qualitates, ſicut plures perſonæ. Contra qđ in ſymbolo dicitur Athan. Si patris, & filij, & ſpiritusſancti una eſt diuinitas, æqualis gloria, & ita etiã una æqualitas. Item Auguſt. j. de doctrina chriſtiana. Aequalitas attribuitur filio, cũ ſit una omnium, & habetur in tex. Poteſt ad hoc dici correſpondenter ad dicta diſt. xxx. q. j. & diſt. j. q. j. ſecundi colle. ꝙ eſt realiter pater, & filius, & eſſentia diuina & nihil ſuperadditum. Aut eſt intentio mentis, uel ſignum ſubordinatum ſecũdum duplicem modum loquendi de abſtractis relatiuis. ¶ Aliter & in propoſito poſſet dici: ꝙ ſimilitudo, identitas, æqualitas realiter eſt ipſa eſſentia, propter cuius identitatem in tribus perſonis ipſę dicuntur ęquales. ¶ Ad illud quod arguitur, tunc non eſſent relationes. Dicendũ eſt, ꝙ nomina illa, identitas & cætera ſunt relationes inquantum ſunt conceptus in anima: quibus intellectus res ad ſe comparat, uel refert ſecundum unam opin. de abſtractis relatiuorum. Illud tñ realiter quod nominat nõ oportet eſſe relationẽ: ſicut ſi

mili

ſimilitudo ſortis ad Platonem, realiter
nihil nominat niſi ſortem, & Platonem
albos, & nihil horum eſt relatio: ſed no
men ſimilitudo propriè eſt relatio. Et
hoc eſt quod dicit Auguſt. v. de trini. &
habetur in textu. Eſt ergo appellatio
tantum relatiua: ſimilitudo verò eſt in
diuinis eſſentialiter. Et ſequit. Aequa-
lis eſt, & ſimilis ſecundum ſubſtantiam.
Nec ex illo ſequitur: ꝙ pater nõ ſit rea
liter ſimilis filio: aut ſortes Platoni ſi
ſint albi: licet nõ referãtur ad ſe actua
liter niſi mediante conceptu mentis.
Si tamen non referantur actualiter: ni-
hilominus realiter ſortes albus eſt ſimi
lis Platoni albo. Ex illis ſequitur: ꝙ eſt
abuſiuus modus loquendi dicere, ꝙ re-
lationes nunc tactę: puta identitas, ſimi
litudo &c. oriantur ex natura rei in di
uinis: ſeu ꝙ pullulãt in eſſentia diuina:
quia nihil oritur in deo ex natura rei:
nec pullulat in diuina eſſentia: niſi qđ
eſt ibi realiter, & uerè: nihil autem reali
ter eſt in deo intranſitiuè niſi diuina
eſſentia, relationes originis, & perſonæ
conſtitutę: ideo illę relationes identita
tis, æqualitatis & ſimilitudinis: ſecundũ
ꝙ ſunt relationes quomodocunq; di-
ſtinctę a prędictis, nullo modo oriũtur
Dub. 2. ibi nec pullulant. ¶ Secundò dubitatur:
quomodo illę relationes, idẽtitas, æqua
litas, ſimilitudo diſtinguuntur: ad hoc
Dub. 3. patuit notabili tertio. ¶ Tertiò dubita
D tur. Verum identitas numeralis ſit rela
tio realis ex natura rei ſine omni ope-
ratione intellectus. Ad hoc dubium re
ſpondetur affirmatiuè, ꝙ ſic ad mentẽ
concluſionis tertiæ. ¶ Et ſi dicitur, ꝙ
extrema relationis realis debent eſſent
diſtincta: ſic non eſt in identitate nume
rali. Dicendum ꝙ extrema propriè lo
quendo ſunt termini, ſcilicet relatiuũ,
& correlatiuum, qui & uocantur termi-
ni relationum: ut dictum eſt. quæſt. præ
cedenti. ¶ Accipiuntur tamen aliquan
do pro rebus, pro quibus relatiuum, &
correlatiuum ſupponunt loquendo pri-
mo modo extrema ſunt diſtincta: uel
ad minus unum bis ſumptum: ſed intel
ligendo per extrema res: tunc frequen-
ter extrema relationes realis ſunt idẽ:

quia in multis relationibus relatiua ſup
ponunt pro eodẽ: ut mouens motum,
quando aliquid mouet ſe: intelligens in
tellectum, amans amatum, dum quis in-
telligit, & amat ſe. ¶ Quartò dubita- Dub. 4.
tur, an relatio & relatiuum ſupponant E
pro terminis uel rebus. Solutio ſecun-
dum philoſophum. Relatio & relatiuum
ſunt ſigna relatiua, uel conceptus rela-
tiui. ¶ Sed contra hoc arguitur. Om-
nia prædicamenta accidentium in con
creto prædicantur de ſubſtantia: ut ſub
ſtantia eſt qualis, quanta, agens &c. Er
go ſimiliter hæc erit uera: homo eſt ad
aliquid homo eſt relatiuum. ¶ Item ſi-
cut ſequitur: homo eſt paternitas: ergo
eſt relatio. Ita ſequitur: homo eſt pater:
ergo homo eſt relatiuum, & per conſe-
quens relatiuum prædicatur de re. ¶ Itẽ
niſi ſic: aliquid eſſet ęquale ſine ęquali-
tate: ſed hoc eſt impoſſibile: ſicut im-
poſſibile eſt, ꝙ homo ſit albus ſine albe
dine. ¶ Ad primum dicendum, ꝙ quan
do habetur concretum impoſitum præ-
dicamenti accidentis: tunc contingit
ipſum prædicari de ſubſtantia: ſed non
ſemper habetur concretum impoſitum:
ſicut in prędicamento quando & ubi:
ideo non dicitur: ſubſtantia eſt quando:
ſubſtantia eſt ubi. Si fingerentur con-
creta, prædicarentur de ſubſtantia: ut ſi
diceretur: ſubſtantia eſt ubitata: ſubſtan-
tia eſt quandalis, uel ſimilia. Sic ad ali-
quid, & relatiuum ſecundum, ꝙ utebá-
tur philoſophus: non ſunt concreta: ſed
ſunt nomina ſignificantia conceptus
relatiuos. ¶ Differunt tamen ad aliqđ
& relatio: quia ad aliquid ſignificat con
creta relatiua: ſed relatio ſignificat ab-
ſtracta relatiua. ¶ Corollarium: ad ali- Coroll.
quid, & relatiuum ſunt ſynonyma. ¶ Ve
rum enim non omne concretum de
prædicamento accidentium prędicatur
de ſubſtantia: ut intenſum: remiſſum,
contrarium, inhærens accidentaliter,
& ſimilia prædicãtur tamen de termino
abſoluto. ¶ Ad ſecundum dicitur, ꝙ cõ
ſequentia non ualet: homo eſt pater: er
go homo eſt relatiuum: quia relatiuum
non ſupponit niſi pro terminis; pater
autem pro rebus: nec relatiuum eſt ſupe

rius ad pater. Sequitur tamen: homo eſt paternitas: ergo homo eſt relatio: quia paternitas non ſupponit niſi pro conceptu mentis. Et ideo ſicut conſequens eſt falſum: ita & antecedēs. ¶ Ad tertium cōceditur: ꝙ aliquid eſt ęquale ſine æqualitate; quia ſine cōceptu mentis. Nec eſt ſimile de albus albedine: quia albedo eſt quædam qualitas, & forma realis: quæ non denominat albū niſi actu inhærens. Verum ut ſupra dictum eſt diſtin.xxx. quęſt.j. Item in ſecundo diſtin.j. quæſt.j. abſtracta relatio aliquando accipiuntur, ut ſupponunt pro rebus ſimul ſumptis, ut ſimilitudo pro ſimilibus, & qualitate, in qua ſunt ſimilia. Et ſic impoſſibile eſt aliqua eſſe ſimilia ſine ſimilitudine, & ęqualia ſine æqualitate. Et ſecundum hunc modum oportet mutare reſponſionem ad dubium. Et ille ſecundus modus uidetur facilior. Multa hic poſſent moueri dubia, quæ pertinent ad logicam. ¶ Quintò dubitatur:

Dub. 5. F An hæc ſit concedenda: æqualitas eſt in patre ad filium. Reſpondetur propriè loquendo non debet concedi, ſed debet concedi, ꝙ concretum illius abſtracti prædicatur de patre, & ita intelligūt omnes ſancti in hac materia. Hoc eſt ſummarium horum, quæ tractantur a doct. in corpore quæſtionis. ¶ Sextò

Dub. 6. G dubitatur de illa appropriatione, quam Hila. facit: ut patuit in propoſitione tertia textuali, qua patri attribuit æternitatem: filio ſpeciem, & ſpirituiſancto (qui & munus eſt, ſiue donum) uſum: quæ nō ſunt propria: ſed appropriata perſonarū. Nō enim appropriatur patri æternitas, quaſi magis realiter conueniat, quàm filio, aut ſpirituiſancto: ſed quia æternitas magis uidetur habere (ſaltem apparentem) ſimilitudinem cum proprio patris, quod eſt non eſſe ab alio principio: quàm cum proprio filij, uel ſpiritusſancti. Qui licet non habent initiale principium ſicut pater: habent tamen principiū originale. Sicut ſpecies (quod dicit ſpecioſitatem, uel pulchritudinē) licet omnibus conueniat: tamen quandam ſimilitudinem habet cum imagine, quæ expreſſè repręſentat patrem, cui eſt perfectè æqualis, & ſimilis. Vſus autem eſt actus amoris: ideo ſpirituiſancto, qui amor eſt patris, & filij appropriatur: ſicut omnia, quæ ad amorē pertinent. ¶ Secunda appropriatio eſt beati Auguſt. quę patri appropriat unitatē, filio ęqualitatem, & ſpirituiſancto concordiam. Vnitas patri attribuitur: quia ſicut unitas principium dicitur numeri: ſic pater eſt principium filij, & ſpiritusſancti. Aequalitas uerò filio: quia filius eſt perfecta patris imago, de cuius ratione eſt, ut ſit æqualis ei, cuius eſt imago: alioquin non eſſet perfecta. Et etiā quia filius: ideo æqualis, & ſimilis ex modo productionis gignendi. Concordia ſpirituiſancto: quia ipſe eſt amor, & nexus patris, & filij: ut in textu claret.

DISTINCTIO. XXXII.

CIRCA prędicta in diſtinct. xxxj. magiſter dubia abſoluit diſtin. præſenti quæ ē. xxxij. ¶ Dubiū primum. Ex quo ſpiritusſanctus eſt amor: utrum pater, & filius diligunt ſe ſpiritu ſancto. Ad hoc eſt reſponſio affirmatiua, & eſt concluſio prima textualis. Pater, & filius diligunt ſe ſpiritu ſancto, licet etiam ſeſe diligunt dilectione, quę eſt eſſentia: nam diligere includit eſſentiale, & notionale. Vnde ualet tantū: diligendo ſe amore eſſentiali, ſpirant ſpiritumſanctum. ¶ Secundum dubium. Vtrum pater ſit ſapiens ſapientia genita. Reſponſio negatiua, & eſt concluſio textualis ſecunda. Pater eſt ſapiens ſua eſſentia, quæ eſt ſapientia non genita. Nec eſt ſimile de ſapientia, & dilectione: quia ſapientia eſt purum eſſentiale: diligere uerò includit eſſentialia, & notionale. ¶ Tertia concluſio.

Filius eſt ſapiens ſapientia ingenita negatiuè, id eſt ſapiens eſſentia, quæ non eſt genita.

QVAESTIO. I.

A VTRVM pater ſit ſapiens ſapientia genita. ¶ In tribus articulis ſtabit conſueto more reſolutio quæſtionis. Arti. 1. Nota. 1 ¶ Notandum ergo eſt pariter, & ſupponendum pro articulo primo, quòd ſapientia, lumen, notitia, & ſimilia: ut dicit magiſter diſtinctio. xxvij. ſecundum ſubſtantiam dicuntur, & non reſpectiuè: ſunt quoque eſſentialia: ideoque ſicut eſt una eſſentia triũ, ita una ſapientia. Trahitur tamen ſingulum eorum quandoque ad ſuppoſitionem perſonalem: quando ponitur reſpectu prædicati perſonalis: uel quando ſibi additur aliqua determinatio notionalis: ut ſapientia de ſapientia: lumen de lumine. Vbi ſapientia in ſubiecto capitur pro filio, & in prędicato ponitur pro patre. Exemplum ſecundi, ut cum dicimus ſapientia ingenita ſapientia genita. Sapientia ingenita capitur pro patre, & hoc capiendo ingenitum, ut eſt proprium patri: de quo ſupra diſtinctio. xxviij. Si autem caperetur ingenitum negatiuè pro non genito: ſapientia ingenita ſupponit eſſentialiter pro ipſa natura diuina, quæ eſt non genita: ſapientia genita uerò pro filio. ¶ Et ex illo pater defectus, & fallacia, quæ eſt in argumento ſophiſtico, quod prodit magiſter in litera, quo arguitur. In diuinis eſt ſapientia ingenita, & etiam ſapientia genita, & ſapientia ingenita non eſt ſapientia genita: ergo ſunt duæ ſapientię. Nam in conſequente ſapientia ſupponit eſſentialiter pro ſubſtantia diuina, & in antecedente, ubique ſupponit perſonaliter.

Nota. 2 B ¶ Secundò notandum: quòd quando prædicato importãti principaliter idẽ, quod ſubiectum, uel eius partem, uel accidens eius, uel conſtituens ipſum, additur ablatiuus: ad ueritatem talis propoſitionis requiritur, quòd ablatiuus importet idem, quod ſubiectum, uel partem eius, uel accidens eius, aut aliquid conſtituens ipſum, reddendo ſingula ſingulis. Vnde hæc non eſt uera: homo eſt animal albedine, uel lapide, uel deo. Illę autem ſunt ueræ: homo eſt animal animalitate: homo eſt rationalis anima: homo eſt albus albedine: deus eſt pater paternitate. Hęc autem: deus eſt homo humanitate, eſt ſpiritualis modus: quia ibi denotatur, quòd ſignificatum principale prędicati, ſcilicet homo: quod eſt natura humana ſit unitum deo, & illud ſic unitum importat ablatiuus humanitate, & ideo eſt uera. Veruntamen ſecundum mentem Ioann. clarius poteſt dici: quod ablatiuus adiunctus importat ſuum ſignificatum eſſe principium, quo ſubiectum eſt tale, quale denominatur per prædicatum principale: & hoc formale, uel principiatiuum, ſiue efficiens: capiendo efficiens largè. Sicut homo eſt albus albedine, denotatur, quod albedo ſit principium formale, quo homo eſt albus, & hic paries eſt niger fumo, uel igne, denotatur, quòd ignis, uel fumus ſit principium efficiens, quo paries eſt denigratus.

Nota. 3 C ¶ Tertiò notandum, quòd dominus Cameracen. quęſtio. xiij. primi art. iij. ferè idem loquitur. Vnde pręmiſſa quędam diſt. (ad mentem cuiuſdã antiqui, & ſubtilis doc. dñi Petri Pictauien. li. j. ſummę ſuę. c. xix. q dicit. Nihil force affirmandũ, uel negandum in hac materia ſine diſtinctione: ne quis coram ſophiſticis ridiculò exponatur) dicit: quod ille terminus ſapientia per ſe ſumptus eſt terminus eſſentialis: ſed quandoque ſumptus cum addito eſt perſonalis: ut ſapientia genita. Et quando ponitur in ablatiuo caſu, poteſt exponi dupliciter: uel per a, uel per iſtam præpoſitionem per. ¶ Et ſecundum hoc quatuor ponit propoſitiones ad mentem pręfati doct. Prop. 1 ¶ Prima. Iſta propoſitio: pater eſt ſapiens ſapientia genita: ſiue per a, reſoluatur, ſiue per per, falſa eſt. Patet: quia ſicut pater non eſt a filio: nec per filium, qui eſt ſapientia genita: ſic non eſt ſapiens ab ipſo, uel per ipſum ſecundum beatum Auguſtinum. Prop. 2 ¶ Secunda eſt. Iſta propoſitio: pater eſt ſapiens ſapientiá ingenita: ſi per a re

ſoluatur,falſa eſt:ſi per p,uera eſt. Patet quia ſicut pater non eſt a ſeipſo: nec ab eſſentia diuina proprie loquendo: ſic non eſt ſapiens a ſapientia ingenita,quę eſt ipſe, uel eſſentia diuina: ſed tamen eſt ſapiens per ſeipſum,& per eſſentiam
Prop.3. diuinam. ¶ Tertia propoſitio. Iſta propoſitio:filius eſt ſapiens ſapientia genita:ſi per a reſoluatur,falſa eſt:ſi per uera eſt. Patet: quia ſicut filius non eſt a ſeipſo: ſic non eſt ſapiens a ſeipſo: ſed a patre,a quo eſt:ſed tamen eſt ſapiens a ſeipſo,& per ipſum:ſicut filius agit per ſeipſum: licet non a ſe ſecundum Hila.
Prop.4. ¶ Quarta propoſitio. Iſta propoſitio,filius eſt ſapiens ſapientia ingenita: ſiue per a reſoluatur, ſiue per per, uera eſt. Patet:quia ſicut filius eſt a patre,& per patrem:ſic eſt ſapiens ab ipſo,& per ipſum,qui eſt ſapientia ingenita. Et ſicut dictum eſt de filio: ita pariformiter dici poſſet de ſpiritu ſancto quoad iſtam propoſitionem. ¶ Si uerò dicatur: ꝙ ſecundum Auguſt. Idem eſt in deo ſapere,& eſſe: ergo ſi filius eſt ſapiens ſapientia ingenita. ſequitur, quòd filius eſt ſapientia ingenita: quod eſt falſum: quia ſi eſſet ſapientia ingenita: non eſſet ſa-
Nota.4 pientia genita. ¶ Pro eius intellectu
D notandum quartò: ꝙ ſicut ingenitum poteſt dupliciter accipi:ſic etiam ſapientia ingenita. Vno modo dicitur ingenitum omne,quod non eſt genitum, & ſic eſſentia diuina eſt ſapientia ingenita. Alio modo dicitur ingenitum, quod eſt non genitum, & eſt generans, & ſic eſt proprietas ſoli patri conueniens,& non filio. Primo modo conceditur: quòd filius eſt ſapientia ingenita identicè ad iſtum ſenſum: quòd filius eſt diuina eſſentia,ſiue ſapientia,quę eſt ingenita:ſed ſecundo modo filius non eſt ſapientia ingenita: quia ingenitum hoc modo ſoli patri conuenit. ¶ Iſtis ſic recitatis,& ex aliorum dictis comportatis,& extractis:ut & aliorum doct. intentio non lateat. Reſpondendum eſt
Arti. 2.
Cõcl 1. ad quæſtionem ſecundũ mentē doc. Et eſt pro arti.ij. cõclu.j. Pater non eſt ſapiens ſapiētia genita. Patet:quia cũ ſapiēs importat idem, quod ſubiectũ principaliter, uel ſaltem conſtituens ipſum: quia ſapientia,quæ eſt eſſentia: ſapientia aūt genita non importat illud,quod ſubiectum:nec conſtituens ipſum: quia ſapientia genita non eſt pater, nec conſtituit patrem:ſequitur ex notabili ſecũdo,ꝙ ſit falſa. ¶ Secunda cõcluſio. Hæc eſt concedenda:filius eſt ſapiens ſapientia ingenita: capiendo ingenitum negatiue,ut cõuenit eſſentię: ſecus ſi acciperetur,ut dicit proprietatē patris. Patet:quia filius eſt ſapiens eſſentia: ergo ſapientia ingenita. Sapientia enim ingenita cõſtituit filium ſicut eſſentia: cum ſint idem omnibus modis. ¶ Tertia con- Cõcl.2.
cluſio. Filius eſt ſapiētia ingenita in ablatiuo caſu. Patet:quia ſecũdum Aug. idē eſt illi ſapere,quod eſſe:ſed filius ſapit ſapientia ingenita ex concluſione ſecũda: Cõcl.3.
ergo eſt ſapientia ingenita. ¶ Quantũ ad articulum tertium eſt dubium. Quomodo illa conceditur. Pater dicit uerbo:& non illa:pater ſapit uerbo. ¶ Pro Arti.3. Dub. E
ſolutione notandum poſt prædicta diſ. xxvij.quęſtione.iij. ꝙ dicere aliquando accipitur purè eſſentialiter: & ſic ualet tantum,quod intelligere: ſecundum quā acceptionē Anſel. in mono. dicit:ꝙ pater, filius & ſpiritusſanctus ſunt unum dicēs, ſicut unũ intelligens. Alio modo purè notionaliter. Et ſic dicere nihil aliud eſt, quàm uerbum gignere, uel producere. Et ſic ſecundum Rich. ſolus pater eſt dicens. Tertio modo accipitur nec purè notionaliter, nec purè eſſentialiter: ſed ut includit utrumq;,ſcilicet in eius,quid nominis ponitur notionale,& eſſentiale. Sic dicere ē notitia a ſe producta declarare omne declarabile. Hæ acceptiones ſupra habitæ ſunt diſt.xxvij.q.iij.¶ Per hoc dicitur capiendo dicere primo modo, quælibet perſona dicit ſeipſa formaliter: & non dicit alia ablatiue:quia quęlibet perſona declarat ſua intelligentia. ¶ Secundò dicitur: capiendo dicere purè notionaliter: pr̄ nō dicit uerbo:ſed dicit uerbũ.¶ Tertiò dicitur: capiendo dicere tertio modo, pater dicit uerbo non formaliter, ſed principiatiuè.i.producit uerbũ, quo declaratur omne declarabile. ¶ Per hoc

patet ad dubium: quomodo cõceditur, pater dicit uerbo: illa autẽ nullo modo conceditur: pater ſapit ſapientia genita: quia ſapit eſt purum eſſentiale.

QVAESTIO. II.

A Art. 1. Not. 1. VTRVM pater, & filius diligant ſe ſpirituſancto. ¶ Pro articulo primo, ſuppono ea, quę dicta fuere diſt. xii. q. ij. de amore mutuo, iocundo, feruenti, nexu &c. Quibus pro maiori eorundem intellectu hic primum additur: ꝙ uoluntas diuina eſt concors, & mutua charitas, ſiue dilectio, & amor iocũdus, & mutuus cõmunis patri, & filio, & ſpirituiſancto. Nec plus diſtinguitur ab eſſentia diuina communi tribus perſonis, quàm eſſentia ſeipſa: ſed ſunt idem omnibus modis. ¶ Secũdò, ꝙ ſpirituſſanctus nõ magis eſt charitas, amor, uel dilectio patris, & filij, quàm pater ſit charitas, amor uel dilectio filij, & ſpirituſſancti. Et hoc loquendo de uirtute ſermonis & ꝓpriè. Patet: quia unicus & penitus indiſtinctus eſt amor eſſentialis mutuus, iocundus, & infinitus: quo mutuò ſe diligũt pater, & filius, & ſpirituſſanctus. Nec eſt poſsibile ponere aliquem amorem, quo pater diligat filium aliquo modo diſtinctum ab amore communi trium perſonarum: ſecundum Augu. vj. de trini. Vnde prædicti termini charitas, amor, dilectio, propriè loquendo ſemper ſunt termini eſſentiales: ut inquit. Cameracen. q. viij. ar. iij. Et ſi quandoq; a ſanctis, uel doctoribus capiantur perſonaliter: hoc non eſt ſecũdum ſermonis proprietatem: ſed eſt ſecundum quãdam appropriationem: ſicut appropriatur patri potentia & filio ſappientia &c. & tamen in diuinis non eſt aliqua potentia uel ſapientia aliquo modo diſtincta a communi potentia uel ſapientia trium perſonarum. ¶ Tertiò, ꝙ ſpirituſſanctus poteſt dici nexus patris & filij. Ad iſtum ſenſum ꝙ pater & filius producunt ſpiritum ſanctum: & non aliter. ¶ Quartò ꝙ ſicut uerum eſt ꝙ pater & filius ſe mutuò diligendo producunt ſpiritumſanctum: ut patuit diſ. xij q. ij. ſic etiam de uirtute ſermonis concedi poſſet, ſi uſus haberet (ut ait Camer. ubi ſupra) ꝙ pater, & filius mutuò ſe intelligendo producant ſpiritumſanctum. Patet: quia cum in deo penitus idem ſit diligere, & intelligere &c. primum tamen eſt in uſu apud ſanctos: ſed non ſecundum. Ad hoc ualent dicta in diſtin. ij. q. j. dubio. iiij. cur una conceditur & non alia. ¶ Secundò notandum, ꝙ ſapere ſecundum cõem uſum ſanctorum, ſemper capitur purè eſſentialiter: hoc eſt, nõ ſignificat, nec ſupponit niſi pro aliquo communi tribus. Diligere uerò quãdoq; capitur notionaliter .i. non purè eſſentialiter: licet etiam quandoq; ſumatur purè eſſentialiter: ut in locutionibus pręmiſsis. Cum autem ſumitur notionaliter: non eſt ſimpliciter idem, quod ſpirare. Tunc enim ſicut pater, & filius diligunt ſe ſpirituſancto: ita ſpirarent ſe ſpirituſſancto. Quandoq; uerò ſumitur partim notionaliter, & partim eſſentialiter: ut. ſ. nec eſt purum eſſentiale, nec purum notionale: ſed eſt ęquiualenter eſſentiale, & notionale: ex eo ꝙ in ſuo qd nominis ponitur terminus eſſentialis, & terminus notionalis: ut diligere ſit amore abſoluto diligendo ſpirare ſpiritumſanctum tanquam amorẽ alicui impenſum: & ſic includit in ſe diligere eſſentiale: quod eſt omnibus modis eſſentia diuina, & ſimiliter includit in ſe ſpirare. Primum eſt eſſentiale: ſecundũ notionale. Not. 2. B

Arti. 2. Cõcl. C ¶ Quantum ad articulum ſecundum eſt concluſio reſponſalis. Pater, & filius diligunt ſe ſpirituſancto: ut diligere dicit utrũq; eſſentiale, notionale. Patet: quia ualet tantum. Pater & filius diligunt ſe amore abſoluto: & eſſentiali. Et ſic diligendo ſeſe, producunt ſpiritũ ſanctum tanquam amorem utriuſq; uni ſcilicet impenſum, & alij repenſum. ad intellectum ſupra diſ. xij. q. ij. habitum. Et eſt aliquo modo ſimilis loquendi modus quo Ioan. dicit. Non diligamus uerbo neq; lingua: ſed opere, & ueritate. j. Ioan. iij. Non tamen diligunt ſpirituſan

ſto rãquam quodam amoris ſigno, quo modo lingua, & opus ſigna ſunt internæ dilectionis:ſed ſpirituſanſto tanquã amore uero ab eis produſto uni eorum
Arti. 3. impenſo,& alteri repenſo. ¶ Quantum
Dub. ad articulum tertium eſt dubium. Quo
D modo in diuinis eſt aliquid, quod nec eſt purum notionale: nec purum eſſentiale:cum quicquid eſt in diuinis: quod non eſt formaliter perſona:eſt eſſentia, uel relatio. Solutio. Illud,quod nec eſt purum eſſentiale,nec purum notionale, ſed utrunq; dicit:non eſt aliquod reale in diuinis:ſed eſt terminus, uel ſignum ſignificans utrunque. In cuius, ſcilicet diffinitione quid nominis, ponitur aliquid,quod pręciſe ſignificat eſſentiale. ſcilicet commune tribus,& aliquod notionale. Plura alia quære diſtin:xij.quęſtio.ij. ut ſupra allegatum fuit pro clariori diſtorum intelligentia.

DISTINCTIO.XXXIII.

SVPRA magiſter egit de nominibus relatiuis ſecundum ſe: hic de eiſdem cõparatiue per comparationem ad nomina eſſentialia. ¶ In hac ergo diſtinſtione comparat proprietates ad eſſentiam, & perſonam in ſequenti perſonam ad eſſentiam. ¶ Concluſio textualis prima eſt hæc. Proprietates, quibus perſonæ determinantur, & diſtinguũtur ſunt in tribus perſonis: & ſunt ipſæ perſonæ: ſunt etiam eſſentia. ¶ Secunda concluſio. Paternitas eſt realiter pater: eſt & eſſentia:ſed neutrum formaliter. ¶ Tertia concluſio. Licet pater non ſit eo pater, quo deus: & eſt pater paternitate,& deus eſſentia: non ſequitur paternitatem non eſſe eſſentiam realiter:ſed ſequitur ea non eſſe idem formaliter ad ſenſum frequenter taſtum. Harum propoſitionum intellectus dependet ex textu, & ſupradiſtis.

QVAESTIO.
unica.

VTRVM proprietas diuina ſit realiter tam eſſentia, q̃ A
perſona. ¶ Duobus articulis deſcindetur quęſtio. Pro Arti. 1.
articulo primo notãdum, Not. 1.
ꝙ hic non ſit inueſtigatio niſi de diſtinſtione reali:quia oſtẽſum eſt ſupra diſt. ij. & alibi diſt.xxviij.ꝙ eſſentia,relatio, & perſona formaliter diſtinguuntur. Neque ſit hic comparatio alicuius proprietatis ad perſonam, cuius ipſa nõ eſt conſtitutiua: ut paternitatis ad filium, uel ſpiritumſanſtum: aut filiationis ad patrem,& ſpiritumſanſtum,aut ſpirationis paſſiuę ad patrem,& filium:ſiue etiã ſpirationis actiuę ad ſpiritumſanſtum. Manifeſtum enim eſt iſta diſtingui realiter: cum propter eas perſonę realiter diſtinguantur:ut diſtum eſt diſt.xxvj. Sed hic ſit comparatio proprietatis perſonalis ad perſonam, quam conſtituit:ut paternitatis ad patrem: filiationis ad filium &c. Hinc titulus quæſtionis potius ſic formari poſſet:utrum perſona,& ſua proprietas,ac eſſentia ſint idẽ realiter. Voco autem ſuam proprietatem, proprietatem conſtituentem perſonam.
¶ Secũdò ſupponitur,ꝙ proprietas hic Not. 2.
non accipitur pro aliquo prædicabili de deo:ſed pro aliquo, quod eſt realiter in deo conſtitutiuum, & diſtinſtiuum perſonæ: hoc eſt pro ipſa relatione reali in deo: puta paternitatẽ, filiatione, aut ſpiratione:de quo ſupra diſt.xxviij.
¶ Quantum ad articulum ſecundũ eſt Arti. 2.
concluſio prima. Ratio,ſeu proprietas Cõcl.1.
patris puta paternitas,non eſt idem om B
nibus modis cum eſſentia,uel perſona: quibus eſſentia eſt eadem eſſentiæ, & perſona perſonę. Patet,quia diſtinguitur ab utroque formaliter: ut habitum eſt.ſupra diſtinſt.ij. quæſt.j.& quæſt.xj. & diſtinſt. xxviij. ubi ſpecialiter de diſtinſtione formali paternitatis a patre
loquitur doctor. ¶ Secunda concluſio. Cõcl.2.
Proprietas, uel relatio, quæ eſt in deo C
realiter, non diſtinguitur realiter ab eſſentia:nec a perſona. Probatur quo ad

primam partẽ: quia ſi ſic aut proprietas eſſet æque perfecta ſicut eſſentia: aut minus perfecta. Si primum: eſſent duo dij: quia ſi proprietas diſtingueretur realiter ab eſſentia: tunc nihil unum eſſet eſſentia, & proprietas, & ita eſſent ſimpliciter duo, & non unum. ſecus de duabus diuinis perſonis. Si ſecundum: tunc proprietas eſt imperfectior eſſentia, & ita aliquod imperfectum eſſet intrinſecum, & conſtitutiuum perſonæ diuinæ, quod eſt hæreticum. ¶ Item ſi eſſentia, & proprietas diſtinguerentur realiter: hæc eſſet ſimpliciter falſa. Pater, & filius, & ſpirituſſanctus ſunt unus deus. Probatur: quia quæritur, pro quo ſupponit deus. Si pro perſona uel relatione: patet, ꝙ eſſet falſa: quia nõ ſunt una perſona, nec una relatio. Si pro eſſentia, adhuc eſt falſa: quia ſic neganda eſſet illa. Pater eſt eſſentia, & per conſequẽs multò magis illa. Pater, & filius, & ſpirituſſanctus eſt eſſentia. Antecedens patet: quia nunꝗ conſtitutum eſt idem realiter alicui cõſtituentium, a quo aliquod conſtituentium ipſum diſtinguitur realiter, & per conſequens pater, filius, & ſpirituſſanctus non eſſent unus deus. Plures alias adducit doct. efficaces rationes. ¶ Secunda pars patet: quia quando aliquid eſt quodlibet conſtituens: eſt etiam ipſum conſtitutum: ſed relatio eſt realiter diuina eſſentia: & eſt ipſamet relatio: manifeſtum eſt: ergo eſt conſtitutum: ſcilicet pater &c. Hoc eſt ſummarium de corpore quæſtionis huius: ut habetur in doct.

DISTINCTIO. XXXIV.

COMPARAT magiſter perſonã ad eſſentiam, oſtẽdens ꝙ perſona conſtituta, & eſſentia, quæ ipſam cõſtituit: identificãtur realiter. Et poteſt ſententia textus his concluſionibus ſummari. ¶ Prima concluſio. Quælibet perſona eſt realiter eſſentia diuina: & omnes tres perſonæ ſunt una, & eadem eſſentia: nec eſt aliud eſſe eſſentiæ, & aliud eſſe perſonę. ¶ Secunda concluſio. Perſonæ inter ſe realiter diſtinguuntur propter proprietates relatiuas realiter diſtinctas, & ab eſſentia formaliter, propter quod aliquid dicitur de perſona: quod negatur de eſſentia. ¶ Tertia concluſio. Catholicè dici poteſt una eſſentia trium perſonarum, & tres perſonæ unius eſſentiæ: non autem unus deus trium perſonarũ: aut tres perſonę unius dei. Et hoc propter uitare errores. Nã deus eſt nomen ſuppoſiti: unum autem ſuppoſitum non eſt tres perſonę, nec econuerſo.

QVAESTIO. unica.

VTRVM perſona ſit realiter eſſentia diuina. ¶ Ad iſtam quæſtionem patet reſponſio ex pręcedenti quęſtione. Vnde eſt concluſio una reſponſalis, & iſta. ¶ Perſona diuina eſt realiter diuina eſſentia. Patet ex prædictis. Et probatur. Quando conſtituentia ſunt idem realiter inter ſe, cõſtitutum eſt realiter quodlibet conſtituentium: ſic eſt in propoſito: ergo &c. Maior patet: quia ſicut ex reali diſtinctione conſtituentium inter ſe infertur diſtinctio realis conſtituti a quolibet conſtituentium: ita ex identitate conſtituentium inter ſe, infertur identitas cõſtituti cum quolibet conſtituentium. ¶ Item oſtenſum eſt diſt. præcedenti, ꝙ paternitas eſt eadem realiter cum perſona: ergo ſimiliter eſſentia eſt eadem cum perſona realiter: licet diſtinguantur formaliter: propter quam formalem diſtinctionem non quicquid de uno prædicatur; etiam prædicatur de alio. Ideo multiplicato uno. ſ. perſona, nõ oportet multiplicare eſſentiam. Nec ſequitur. Eſſentia, & perſona diſtinguuntur formaliter: ergo ſapientia, & bonitas diſtinguuntur formaliter. Cuius ratio patuit. ſupra diſt. ij. quæſt. j. Hæc eſt ſententia contentorum in quæſt. doct.

A Concl. Vtrũ perſona ſit realiter eſſentia diuina.

DISTINCTIO. XXXV.

De attributis diuinis.

HACTENVS magiſter egit de trinitate benedicta quantū ad ſe & ſibi intrinſeca. Hic cōſequenter vſq; in finē agit de ipſa quātum ad quędam attributa, ſecundum quæ eſt principium creaturæ: quæ ſunt ſapientia, potē tia & bonitas. Quæ in agentibus ſecundum propoſitum) non per neceſsitatē naturę) ponuntur operationum principia. Primò ergo determinans de ſapientia in diſtinctionibus ſeptē. De ea agit primò in generali quo ad ſe diſt præſenti. Secundò, prout res ſcitas continet in ſe obiectiuè diſ. xxxvj. Tertiò quomodo ipſa ē in obiectis ſcitis di. xxxvij. Quartó de ea prout ſe habet cauſaliter ad res cognitas diſt. xxxviij. Quintô quantum ad immutabilitatem eius ad res mutabiles ſcitas diſtinctio. xxxix. Sextò ſpecialiter de una eius ſpecie, quę eſt prędeſtinatio quantum ad effectum eius diſt. xl. Septimò, de eius cauſa diſt. xli. ❡ Et poteſt ſententia textus ſic ſummari ❡ Cō cluſio prima. Licet ſapientia, & ſcientia in deo ſit una ſimplex diuina eſſentia ſortitur tamen uaria nomina in ordine ad ſcita. Hoc oſtendit. Nam dicitur nō ſolum ſcientia: ſed etiam præſcientia, & præuidentia, diſpoſitio, prædeſtinatio, prouidentia. Præuidentia, & præſcientia ſunt de futuris. Diſpoſitio de faciendis Prędeſtinatio de ſaluandis. Prouidentia idem eſt, quod diſpoſitio. Scientia autē & ſapientia de omnibus æternis, & temporalibus, præteritis, pręſentibus, & futuris. Sed tunc eſt dubium, an in deo fuiſſet pſciētia ſi nulla fuiſſent futura. ❡ Pro quo eſt hęc cōcluſio ſecūda. In deo fuiſſet id, quod nunc eſt præſcientia. i. eſſentia diuina qua nunc ſcit futura: ſed non fuiſſet tunc dicta præſcientia propter defectum connotati. ❡ Tertia concluſio. Quia omnia nouit deus: omnia: dicunt eſſe in deo: & fuiſſe in eo ab ęterno: & in eo fuiſſe uita. Hęc latius habentur in textu.

QVAESTIO. I.

VTRVM in deo ſit ſcientia ex natura rei. Trium articulorum numero terminabitur quæſtio. ❡ Pro articulo primò notandum poſt ea. quæ dicta ſunt in prolo. q. ii. q̄ ſcientia dupliciter accipitur. Vno modo pro notitia adhæſiua ueri complexi, nata cauſari ex aliquibus pręmiſsis per demonſtrationem. Alio modo generaliter pro omni notitia. ❡ Secundò conſiderandum contra ea, quæ habet ſanctus Tho. par j. q. xiiij. ar. j. q̄ immaterialitas non eſt cauſa quare aliquid eſt cognoſcitiuum. Patet: quia multa ſunt accidentia immaterialia, quę tamen non ſunt cognoſcitiua. Similiter ſecundum communem opi. forma cæli eſt immaterialis: & tamen non cognoſcitiua. ❡ Itē poſsibile eſt deum producere formā immaterialem, ſimplicem, per ſe ſtantem non cognoſcitiuam: nullam enim includit contradictionem. ❡ Pręterea dare eſſe materię non impediat cognitionem: alioquin anima coniuncta non poſſet ita perfectè cognoſcere ſicut ſeparata: & ita minus perfecte cognoſcere anima beata poſt reſurrectionem, quam ante: quod patet eſſe falſum. ❡ Pro articulo ſecundo eſt concluſio prima. Accipiendo ſcientiam primo modo, ſcientia nō eſt in deo. Patet: quia nihil in deo eſt acquiſibile per demonſtrationem. ❡ Secunda concluſio. Accipiendo ſcientia ſecundo modo, ſcientia eſt in deo intranſitiuè. Patet: quia ſecundum ſcripturā. ſanctos & philoſophos, deus eſt uerè intelligens, & cognoſcens. Item deus eſt ſummum ens: ergo intelligens, ſciens, & cognoſcens. Hęc concluſio eſt theologorum, & philoſophorum Nam Matt. xj. Nemo nouit filium niſi pater: neq; patrē quis nouit, niſi filius. Et ita deus nouit ſe: & in alijs innumerabilibus locis. Item primo de anima dicit philoſophus contra Empedoclem, deum inſipientiſsimum eſſe, ſi non cognoſceret diſcordiam: & mortalia eſſe ſapientiora, q̄ cognoſcūt (ſecūdum Empedoclē) omnia

[Margin notes: A — Arti. 1. — Not. 1. — Not. 2. — Arti. 2. Cōcl 1. — B — Sciētia ē in deo intranſitiuè, i tam.]

omnia. Item xij. Metaphyſ. tracta. iij. c. iiij probat philoſophus in deo eſſe ſummam, & ſempiternam delectationem ſecundum intellectum, & uitam. Non quidem tanquam diſtincta a deo: ſed tanquam ea, quæ ſunt deus. ¶ Item in eodẽ libro dicit non longè a fine. Si deus nõ intelligit: quid utiq; erit inſigne: ſe habet ut dormiens. Vnde paucis interpoſitis ſubdit. Palam ergo diuiniſsimum, & honoratiſsimum intelligit. Idem habetur ſententialiter in multis locis. ¶ Probatur etiam ratione hæc concluſio. Quicquid dicit perfectionem ſimpliciter: hoc deo eſt attribuendum: ſcire ſiue intelligere ſunt huiuſmodi: ergo. Maior eſt uirtualiter philoſophi ubi ſupra in hoc reprobantis. Pythagoram, & Speuſippum, dicentes. Non oportet omnem nobiliſsimum, & optimum eſſe in principio primo. Et patet etiam: quia alias primum non eſſet perfectiſsimum ſi aliqua perfectio ſimpliciter ſibi deficeret. quo modo etiam probat philoſophus. Deum intelligere ſeipſo: non per ſuperadditum. ¶ Vocatur

C autem hic prædicatum ſimpliciter perfectionale, quod nullam imperfectionẽ, ſiue diminutionem importat: nec ad ipſum ſequitur imperfectio aliqua ſimpliciter: ſiue in reſpectu alterius. Reſpectu alterius ſignificatur diminutio: ſi ſequatur hoc eſſe minus perfectum quodam alio: ſiue aliud eſſe pfectius ipſo. Adeoq; hoc nomen aſinus non dicitur prædicatum perfectionale ſimpliciter quamuis ſignificet rem perfectam in tali ſpecie: eo ꝙ eſt reperire aliud perfectius aſino: ſic homo: ſic albedo: & quæcunq; ſolũ creaturam ſignificant, ut creatura eſt. Minor probatur: quia ſcientia eſt perfectio intellectus. vj. Ethico. Ideoq; omnes homines natura ſcire deſiderant. ſpectatq; ad perfectionem rei, ꝙ ſit cognoſcens: immo cuilibet iocundius eſt cognoſcere, quàm eius oppoſitum: puta non cognoſcere: nec ad rem eſſe cognoſcentem, ſequitur aliqua imperfectio. Nulla enim ratione poteſt oſtẽdi, ꝙ aliquid ſit melius cognoſcente. Ideo dicit philoſophus. xij. Metaphyſ. ꝙ intelligere diuiniſsimum eſt. ¶ Tertia concluſio. Scientia, quę deus eſt realiter: eſt ex natura rei diuina eſſentia ab ea penitus indiſtincta: nec realiter: nec formaliter: ſed omnibus modis eadem eſſentię: quibus eſſentia eſt eadem ſibi ipſi. Prima pars patet: quia ſcientia eſt diuina eſſentia, & non per conſiderationem intellectus: ergo ex natura rei. Tenet conſequentia a ſufficiẽti diuiſione. Prima pars aſſumpti patet: quia quicqd realiter eſt in deo, eſt diuina eſſentia. Secunda patet: quia negotiatio intellectus noſtri nihil facit ad hoc, ꝙ deus ſit ſcientia: non plus, q̃ ꝙ deus ſit eſſentia. Cõcl. 3.

¶ Quantum ad articulum tertium, dubitatur circa concluſionem tertiam. Intellectus, & ſcientia prędicantur de deo per modum differentiæ, & non in quid: ergo nõ eſt omnibus modis idem eſſentiæ. Solutio. Nihil horum prædicatur de deo per modum differentiæ, uel denominatiuè. Et licet ſecundum uocem, deus eſt intellectualis ſubſtantia ſciens: tamen per illas intelligi debent prædicationes quidditatiuę, ut per illã. Deus eſt ſubſtantia intellectualis, illa: deus eſt ſubſtantia, quæ eſt intellectus. Sicut dicimus. Hęc eſt creatura ſalis. i. creatura, quæ eſt ſal. Arti. 3. Dob. 1. D

¶ Si dicis: eadem ratione poſſet dici, ꝙ deus eſt intellectus uoluntatis, & ꝙ ſortes eſt animal humanum. Albedo eſt qualitas coloris. Accipiendo illas propoſitiones intrãſitiuè. Deus eſt intellectus, qui eſt uoluntas. Sortes eſt animal, quod eſt homo. Albedo eſt qualitas, quæ eſt color, quæ uidentur abſurda. Replica

¶ Reſponſio. Multa ex cõmuni uſu loquentium conceduntur in certis terminis, quæ in alijs terminis non diſſimiliter ſe habentibus quantum ad cõſtructionem uſus non admittit. Si conceditur. Hæc eſt creatura ſalis, & non conceditur. Sortes eſt creatura hominis. Sic conceditur: quòd aliquid habet colorem album, uel nigrum: ſaporem dulcem, uel amarum, & non conceditur, quòd aliquis habet habitum ſcientem, uel ignorantem. Et econuerſo conceditur: quòd aliquis habet habitum ſcientem, & non conceditur, Rñſio.

ꝙ habet colorem albedinis: Nec hic ali
qua cauſa quærenda eſt: niſi uoluntas
otentium: licet frequenter aliqua com
moditate moti ſunt. Omnes tamē præ
dictę ſecundum conſtructionem intran
ſitiuam ęqualiter eſſent concedendæ.
Dub. 2. ¶ Secundò dubitatur. Si ſcientia dei om
B nibus modis eſt ſcientia: quomodo con
ceditur ſcientia eſſe in deo, uel in eſſen
tia diuina: cum eſſentia non ſit in eſſen
tia. Dicitur primò: ꝙ conceditur intran
ſitiuè: uel etiam ſicut conceditur eſſen
tia eſt in deo. ſ. in perſona, in patre, in
filio, in ſpiritu ſancto: ita etiam concedi
tur: ſcientia eſt in deo: non tñ propriè
ſciētia eſt in diuina eſſentia· niſi ad ſen
ſum intranſitiuum. ¶ Si quæris, an con
cedendum ſit ex nunc dictis: ꝙ in deo
ſit habitus: cum omnis ſcientia ſit habi
tus. Reſpondetur: ſi habitus dicit ali-
quid diſtinctum a cognitione actuali:
ſic in deo non eſt habitus: nec ſcientia
diuina eſt habitus: ſed cognitio actua-
lis ęterna. Si uerò accipitur cōmuniter
ut extendit ſe ad cognitionem actualē,
& habitualem: ſic poſſet cōcedi in deo
eſſe habitum ſcientiæ: ſed quia frequen
ter habitus capitur, ut quid diſtinctum
ab actu, facilius dicitur non omnē ſcië
tiam eſſe habitum: quod uerum eſt de
ſcientia diuina: non eſt tamen difficul-
Dub. 3. tas niſi de nomine. ¶ Tertiò dubitatur.
F Quæcunque habent ordinem inter ſe,
ſunt aliquo modo diſtincta: ſed inter eſ
ſentiam, intellectum, & intellectionem
eſt ordo quidam. Nam intellectus eſt
propinquior eſſentię, quā intellectio ſi-
ue ſcientia: quod ſic patet ex commu-
ni maxima apud aliquos. Quemcunque
ordinem haberēt aliqua, ſi eſſent diſtin
cta realiter: eundem habent, cum non
diſtinguuntur realiter: ſed ſi eſſet realis
diſtinctio: tunc ab eſſentia immediatè
pullularet intellectus, & ab itellectu pro
duceretur intellectio. Ad hoc dicitur,
ꝙ inter uoluntatem, intellectum, eſſen
tiam, ſcientiam, nullus eſt ordo in natu
ra rei: non plus quā inter eſſentiam, &
eſſentiam: licet fortè inter conceptus
illos poſſit eſſe ordo aliquis. Ad proba
tionem dicitur: ꝙ intellectus non eſt
propinquior eſſentiæ diuinę, quā ſcien
tia, uel intellectio: ſed ita ſcientia eſt,
omnibus modis diuina eſſentia ſicut in
tellectus: & econuerſo. Ad probationē
dicitur, ꝙ propoſitio aſſumpta non eſt
uniuerſaliter uera: immo in creaturis eſt
uniuerſaliter falſa: qa eo ipſo, ꝙ in crea
turis aliqua ponuntur idem, nullum or-
dinem habent: neque ſecundum rem:
neque ſecundum rationem. In deo etiā
falſa eſt, quia eſſentia diuina, & eſſentia
diuina ſi diſtinguerentur realiter (in pa
tre. ſcilicet & filio) haberent ordinem
originis, & tamen eſſentia, & eſſentia
nullum ordinem habent. Sic de eſſentia
diuina, & intellectu diuino dicitur: ꝙ
nullum ordinem habent inter ſe, quan-
tumcunque haberent ordinem, ſi eſſent
realiter diſtincta. Huius maximè impu-
gnationem latiorem uide. q. ij. prologi G
in doct. Item. q pręſenti & alibi. ¶ Sed,
diceres. Illa diſtinguuntur ratione, quæ
habent diuerſas rationes: ſiue quę cor-
reſpōdent diuerſis rationibus: ſed eſſen
tia, intellectus diuinus, ſcientia diuina,
habēt diuerſas rationes, ſiue correſpon
dent diuerſis rationibus, & ita diſtin- Diſtingui rõe capitur dupliciter.
guuntur ratione. Ad illud reſpondetur,
poſt dicta in. q. iij. diſtin. ij. præmitten
do, ꝙ diſtingui ratione capitur duplici
ter. Vno modo propriè ut attribuitur,
ipſis rationibus diſtinctis: ſiue his qbus
huiuſmodi diſtinctæ rationes correſpō
dent eo modo, quo unum ſignum cor
reſpondet alteri ut conceptus uoci. Il
lo modo quæcunq; ratione diſtinguun
tur, non ſunt idem realiter: quia nunq̃
duæ rationes non ſynonymę, ſiue ſigna
non ſynonyma ſunt realiter idem. Sed
hæc diſtinctio rationis nō eſt niſi ſigno
rum, ſiue entium rationis, & nō rerum,
quę non ſunt ſigna: ut dictum eſt. ſupra
diſt. ij. Alio modo capitur diſtinctio ra
tionis multum impropriè; prout attri-
buitur uni, & eidem omnibus modis ex
natura rei: quod correſpondet diuerſis
rationibus eo modo, quo ſignatum cor
reſpondet ſigno: ſic poteſt concedi
deū diſtingui ratione, pro quanto deus
diuerſis conceptibus ſignificatur: qui
quidem conceptus propriè diſtinguun

tur ratione. Sed ſicut ſecundũ hanc im propriam acceptionem conceditur, q; eſſentia, intellectus, ſcientia, in deo ratione diſtinguuntur: ſic concedendum eſt eſſentiam, & eſſentiam ratione diſtingui intellectum, & intellectum: quia eſsẽtia diuerſis rationibus ſignificatur, & ſimiliter intellectus. ❡ Illa acceptio pro tanto eſt impropria: quia diſtingui non proprie prędicatur de deo, quod ẽ unum, & idem in ſe nullo mõ uariatum. Deus autem omnino inuariatus: uel potius omnino ex natura rei indiſtinctius adhuc ſignificatur diuerſis rõnibus propter aliquam realẽ diuerſitatẽ per huiuſmodi rationes connotatam, & propter hoc non poteſt dici diſtingui ratione proprie. ❡ Quod uero communiter auct. dicunt idem realiter diſtingui ratione: intelligi debet; q; de aliquibus terminis ſupponentibus pro eadem ſignificatiuẽ acceptis, prædicatur diſtingui ratione. De hoc uide Ockam. iij. quodlib. quæſtio. ij.

QVAESTIO. II.

A

Arti. 1. Vtrũ deus intelligat oia alia a ſe diſtincte.

VTRVM deus intelligat omnia alia a ſe diſtincte. ❡ In materia huius quæſtionis ſicut, & in multis alijs ſidem noſtram concernentibus impie errauit cõmenta. Auerrois, dicens deum extra ſe nihil cognoſcere. Hunc ſuum errorem quibuſdam rationibus munire conatus eſt. xij. Metaphy. cõmen. lj. in proſecutione, ſiue expoſitione textus Ariſtot. ibidem. Vnde arguit primo obiectum intellectum eſt perfectio intelligentis: nihil aliud a deo eſt perfectio dei: ergo nihil aliud a deo eſt obiectum cognitum. ❡ Secundo quãdo intellectus intelligit aliud a ſua ſubſtantia: ſua actio non erit ſua ſubſtantia, & per conſequens perficitur per ſuã actionem: ſed deus nõ poteſt perfici ab alio: ergo actio ſua neceſſario erit ſua ſubſtãtia, & per conſequens non intelligit niſi ſe. ❡ Tertio: ſi deus intelligit aliud a ſe, illud neceſſario intelligit: cum quic quid deus intelligit: non poteſt non intelligere: ſed quod neceſſario intelligit aliud, ſuum eſſe neceſſario eſt per aliud: deus autem non eſt per eſſe cuiuſcumq; alterius: quare nihil aliud intelligit. ❡ Quarto: omne, quod intelligit aliud a ſe, tranſmutatur in aliud: deus non eſt tranſmutabilis. ❡ Quinto: deus non intelligit uilia: quia hoc ignobilitatis ẽ: nam ſecundum philoſophũ. xij. Methaphy. Non uidere quædam dignius eſt, q̃ uidere: & per conſequens nihil aliud a ſe. ❡ Sexto: in ſeparatis a materia idem eſt intellectus, & intelligibile. iij. de anima. Hoc idẽ dicit xij. Metaphy. ſed deus eſt maxime ſeparatus a materia: ergo non intelligit niſi ſe. ❡ Septimo: ſi intelligit alia a ſe, aut de ipſis habet ſcientiã uniuerſalem, aut particularẽ. Nõ uniuerſalem: quia illa eſt in potentia: deus nullo modo eſt in potentia, ſeu nulla potẽtia eſt in ſcientia eius: ergo in deo nõ eſt ſciẽtia uniuerſalis. Nec particularẽ: quia ſunt infinita: ſed infinita nullo modo determinantur per ſcientiam. ❡ Rationes iſtę Auerrois quas ponit loco pallegato cõmẽ. l. lj. ſuper. xij. Metaphy. Ariſto. multipliciter deficiunt, propter quod nequaquam probant: quod intendebat ipſe commentator probare: ideo ad eas reſpõdendum eſt. ❡ Ad primã dicitur: q; maior uniuerſaliter non eſt uera. **B** Tum quia lapis intellectus ab homine, non eſt perfectio hominis. Tũ quia deus intelligit ſe, etiam ſecundum eum, & tñ ipſe non eſt ſuiipſius perfectio proprie loquẽdo: ideo maior de uirtute ſermonis ſimpliciter falſa eſt tam in nobis, q̃ in deo: ſed ſi intelligit cauſaliter: habet ueritatem dumtaxat, qñ intellectio cauſatur ab obiecto: tunc. n. obiectum eſt perfectio intellectus non formaliter ipſum perficiens: ſed effectiue inquantum cauſat intellectionem in intellectu, quę formaliter intellectum perficit. In deo autem obiectum cognitũ nihil cauſat: neq; intellectio dei eſt cauſata: ſed eſt ipſamet diuina eſſentia: res uero extra cognitę ab illa, ſunt cauſatę. ❡ Ad ſecundam. Si per actionẽ intelligitur operatio: maior eſt falſa: quia ex eadẽ ſcijre

tur, ꝙ deus neq; crearet: neq; conſeruaret aliud a ſe. Conſequens cõtra philoſophum eo, ꝙ ab eo dicit dependere cęlum, & totam naturã. Hic arguendo: qñ deus agens creat, ſiue conſeruat aliud a ſe: ſua actio non eſt ſua ſubſtantia &c. ut ipſe arguit. Neq; maior illa eſt probata. ¶ Ad tertium dicitur, ꝙ minor eſt falſa, ueritatẽ tñ habere poteſt, quando aliquid neceſſariò intelligit aliquid intellectione a ſe diſtincta, & ab alio cauſata: tũc quia nihil cauſat, quod non eſt; neceſſariò eſſet obiectum cognitum cauſans intellectionem, ſine qua non poſſet eſſe intelligẽs. Si aliquo modo obiectum eſſet cauſa ipſi intelligenti. Vbi uerò intellectio nõ cauſatur ab obiecto ut hic: nihil habet ueritatis minor. ¶ Ad quartum dicitur: ꝙ maior eſt falſa. Nec habet ueritatem niſi de eo: quo [illegible]iquid a ſe de nouo incipit intellige[illegible] Illud neceſſariò tranſmutatur, cum de non intelligente tale obiectum fiat intelligens illud. Nec tñ trãſmutatur in illud intellectum: niſi eo mõ, quo intelligitur anima eſſe quodãmodo omnia: inquantum quandam ſimilitudinem in ſe habet oĩum, quæ cognoſcit. In propoſito autem deus nihil de nouo cognoſcit. ¶ Ad quintum dicitur, ꝙ intelligere uilia intellectione cauſata a uilibus: potente impedire ab intellectione nobiliorum, uel nata inclinare ad faciendum aliquid uile, eſt indignũ, ac ignobile, ſed nullum horũ eſt in deo. Vel etiam ut alij exponunt. Ignobile eſt intelligere uile propria cognitione, & diſtincta, & adęquata: pro quanto .ſ. impedit a cognitione nobilioris: licet omnis cognitio ſecundum ſe perficiat intelligentem: ſit quoq; de numero honorabilium bonorũ: ut dicitur .j. de anima. Quõ autem deus intelligat mala, poſterius dicetur, cum agetur de ideis. ¶ Ad ſextum dicendum eſt: ꝙ per illam propoſitionem philoſophus nihil aliud uult, niſi ꝙ intellectus natus eſt ſeipſum intelligere, & tunc idem eſt intellectus & intelligibile. Non tñ loquitur uniuerſaliter, ꝙ intellectus ſolum ſe intelligat: ut ſatis patet aduertenti textũ ueto biq;. ¶ Ad ſeptimum dicitur: ꝙ deus oĩa cognoſcit una ſimplici intellectione, quę ipſe eſt, qua ĩtuitiue diſtinctiſſimè, & perfectiſſimè res noſcit omnibus modis, quibus res eſt noſcibilis, referendo ad rem cognitam .i. noſcit res ſecundũ oẽs modos, quibus ſe habent in ſe ad ſe, & ad alia: omneſq; rerum differentias conuenientias, & uniuerſaliter oẽs habitudines. Non tñ noſcit res omnibus modis cognoſcendi: quibus a potentia cognitiua eſt noſcibilis. quia non illis, quæ dicunt imperfectionem in cognoſcente. Et ita non noſcit diſcurſiue, nec confuſè: ſiue indiſtinctè obſcurè. ¶ Et cũ arguitur particularia ſunt infinita, & ita non cõprehenduntur aliqua ſcientia dicit Ocham. q. pñti: ꝙ nullum eſt inconueniens infinita determinatè cognoſci, & comprehendi ab infinito: ſiue infinita ſcientia. Sed an deus infinita cognoſcat, & ea producere poſſit, uide in noſtro colle. in .ij. diſt. j. q. iij. Itẽ .xvij primi. q. viij. Sic ergo patent argumẽta cõmen. nihil concludere: immo uidetur in hoc ſibi contradicere. Alibi namque dicit: ꝙ natura determinatè agit: licet non cognoſcat: directa ab agente infallibili .ſ. ab ipſo deo. Quõ ergo dirigetur a deo: ſi deus non plus cognoſceret operationem naturę, q̃ ipſa natura; immo ſic etiam deus ſi non cognoſceret effectus ſuos, indigeret alio dirigẽte. ¶ Iſtis

Arti. 2. Cõcl. 1. C

præmiſſis eſt pro articulo ſecundo concluſio prima. Deus intelligit ſe ſummè, & perfectiſſimè. Iſta concluſio eſt omnium philoſophorum, & theologorum declarato aucto. in .q. præcedenti adductis. Et probatur ratione. Summo, & perfectiſſimo cognoſcenti cõpetit ſumma, & perfectiſſima cognitio, ſed cognitio dei, cognitio eſt perfectiſſima: quia perfectiſſimi obiecti: ergo conuenit deo, q̃ eſt ſummum cognoſcens. ¶ Secunda cõ

Cõcl. 2

cluſio. Deus intelligit omnia alia a ſe clariſſimè, & diſtinctè. Probatur concluſio iſta primum auctoritate Prouer. xvj. Omnes uię hominum patent oculis eius. Item eiuſdem .xxiiij. Deus inſpector eſt cordis: ipſe intelligit, & ſaluatorẽ animæ tuę nihil fallit: redderq;

homini

homini iuxta opera ſua. Et in ps.xxxij De cælo proſpexit dñs: uidit omnes filios hominum. ¶ Ratione etiam perſuadetur. Nam deus eſt agens per intellectum & uoluntatem: ergo intelligit id, quod producit: ſed omnia alia producũtur a deo: ergo. ¶ Item deus perfectiſsime cognoſcit ſeipſum: ergo intelligit ſe eſſe cauſam omnium, & per conſequens omnia, cuius eſt, uel eſſe poteſt cauſa. ¶ Item aliquis effectus eſt ſufficiens repræſentatiuũ ſuę cauſæ: ſicut ſpẽs coloris colorẽ, a quo cauſatẽ repſentat: ergo multo magis cauſa ſufficiens, & totalis eſt repræſentatiua effectus ſui, quem cõtinet uirtualiter, & maxime ei, qui perfecte cognoſcit cauſam. Taliter autem deus ſeipſum cognoſcit: ergo &c. ¶ Aliæ multę ſunt rationes per alios adductę, quę omnes etſi non demonſtrant, quin circumſcripta fide poſſent ſolui: tamen fide eſt credenda concluſio. ¶ Sed licet illa concluſio ſit uera, & fide credita: tñ ratione naturali probari non poteſt euidenter quin ſolui poſſit. Licet plerique uarias rationes adducãt: utputa ſanctus Tho. par. j. q. xiiij. ar. v. & cęteri, quarum aliquas doct. adducit in textu. ¶ Pro ar-

Arti. 3. Dub. 1. ticulo tertio eſt dubium circa concluſionem primam. Quia deus non intelli-

D git ſe per aliquod diſtinctum: ut patet ex dictis. Vtrum etiam intellectus creatus intelligat ſeipſo ſine aliquo alio repręſentatiuo. & uidetur, ꝙ ſic: quia intellectus creatus eſt ſibiipſi ſumme pręſens, & ita cum res ſufficienter eſt ſuiipſius repræſentatiua: ſequitur, ꝙ ſeipſum cognoſcat ſine alio: quod tamen pro tanto falſum eſt: quia tunc intellectus ſemper eſſet in actu cognoſcendi ſeipſum: cum ſemper ſit ſibi ſufficienter pręſens. Et ſimiliter tunc directè, & ſine reflexione intelligeret ſpeciem intelligibilem in ſe exiſtentem, & ſuam intellectionem, quod non conceditur. Talia enim intellectus noſter non cognoſcit niſi per diſcurſum. ¶ Item uel deus intelligeret ſe intellectione ſimplici, uel complexa. Non ſecundum: quia tunc in deo eſſet pluralitas cognitionum, & compoſitio. Nec primum: q̃a tunc non intelligeret ſe eſſe bonũ ſumme perfectionis &c. & per conſequens nec amaret ſe. ¶ Iterum uel intelligeret ſe ſecundum omnes rationes, quibus eſt intelligibilis. Et ſic eſſet in eo multitudo, & pluralitas rationum: ut argutum eſt iam: uel non ſecundum omnes: & ita ſecundum aliquas ignoraret ſe quod eſt inconueniens. ¶ Ad illa reſpondetur: Solu.

ad primum. Quicquid ſit de intellectu B

angelico: de quo uidendum eſt lib. ij. de intellectu noſtro dicitur: ꝙ non eſt de ſe intellectus actualis, ſed potentialis: ideo indiget aliquo actuante ipſum, ut intelligat. Ideoq; non eſt ipſe ſufficiẽs repræſentatiuum ſuiipſius, ut intelligat ſeipſum. Etiam intellectus noſter coniũctus eſt corpori. Et propter colligantiã cum uiribus ſenſitiuis nõ poteſt cognoſcere: niſi ad quorum cognitionem aſſurgit miniſterio ſenſitiuarum uirium: ſicut habetur. iij. de anima. Neceſſe eſt quemcunq; intelligentem phantaſmata ſpeculari. Et in de ſenſu & ſenſato. Nihil eſt intellectu &c. Ideo nihil pure intelligibile (quale ẽ ipſemet intellectus, uel etiam intellectio) ſufficit actuare intellectum ad ſui cognitionem immediate. Secus eſt de intellectu diuino, q̃ non indiget alio actuante: ſed ipſe eſt actus puriſſimus nulla omnino potentialitate permixtus ¶ Ad ſecundum, & tertium dicitur, ſicut dictum eſt in ſolutione ultimæ rationis commentatoris, ꝙ unica ſimplici intellectione ſine aliqua complexione intelligit ſeipſum. Quæ intellectio ſimplex: quia infinita: continet in ſe eminenter omnes cognitiones quomodocunque deum repræſentantes. Et ita cognoſcit ſe bonum, ſummum, perfectiſsimum, & omnino ſecundum omnem habitudinem, qua ſe habet & ad ſe, & ad omnem creaturã. Et ita nullo modo ſe ignorat. Nec tamen ideo in ſe habet plures rationes: neque ſua intellectio eſt omnis ratio: qua cognoſcitur a creatura: licet omnem modum cognoſcendi, & repræſentandi eminenter, & uirtute continet. Sicut etiam deus ipſe perfectionem cõtinet eminenter omnis creaturæ: nec

tamē eſt aſinus leo, uel lapis. Sicut etiā angelus intuitiue cognoſcens parietē; licet non cognoſcat ſenſatione parietē: non tamen ideo eam ignorare dicēdus eſt: cum eum altiori, & clariori cognitione intelligat: quàm oculus uidendo. Vide Ockam in centilo. concluſione. xlij. & xliij. Item concluſione. lxxxj. ubi oſtendit, ꝙ deus eſt ſcientia cuiuſlibet ſcibilis.

QVAESTIO. III.

A

VTRVM eſſentia diuina ſit primum obiectum intellectus. Solito more tribus articulis quæſtio terminabitur. ¶ Notandum ergo primò, poſt dicta in diſt. ij. q. iiij. & diſt. iij. q. j. ꝙ quantum hic ſufficit multiplex poteſt intelligi primitas obiecti cognoſcibilis. ſ. perfectionis, originis, & adæquationis. Et hoc dupliciter. ſ. adæquationis ſecundum perfectionem ipſi potentiæ cognitiuæ, uel ſecundū prędicationem quo modo Philoſophus. j. poſteriorum loquitur de primitate. ¶ Obiectum primum primitate perfectionis eſt perfectiſſimum intelligibile a potentia cognitiua. Sed obiectum primum primitate originis, uel generationis, eſt qđ terminat primitatem potentię cognitiuę. Obiectum primū primitate adęquationis ſecundum perfectionem, eſt illud quod eſt ęque perfectum cum ipſa potentia, uel actu eius. Obiectum primū primitate adęquationis ſecundum prædicationem, eſt, quod prędicatur de omnibus per ſe cognoſcibilibus a tali potētia: quo modo hoc commune coloratū, uel lucidum, dicitur eſſe obiectum primum uiſus. Non quidem, ꝙ hoc cōmune ſit uiſibile, ſed quia de omni uiſibili prędicatur.

Art. 1. Not. 1. Vtrū eſſentia diuina ſit primum obiectū intellectus.

Not. 2. B

¶ Secundò notandum, & ſupponendum ex ſupradictis in diſt. ix. & alibi, ꝙ in diuinis non eſt ordo perfectionis: non plus quàm ordo durationis: quia ubi eſt ordo perfectionis: ibi eſt magis perfectum, & minus perfectū. Sed in diuinis nihil eſt imperfectum, ſeu minus perfectum. Sed dei reſpectu aliorum a ſe, eſt ordo cauſalitatis, & ordo perfectionis. In deo autem reſpectu alicuius quod eſt in deo: eſt ordo originis. i. aliquod originans, & aliquod originatum. Eſt etiam ibi prioritas cuiuſdam communitatis eſſentię ad paternitatem &c. Vnde bene ſequitur, pater, ergo eſſentia, & non econuerſo.

Arti. 2. Cōcl. 1. C

¶ Pro articulo ſecundo eſt concluſio prima. Diuina eſſentia eſt obiectum primum intellectus diuini primitate perfectionis reſpectu omnium ab eo intelligibilium. Concluſio iſta eſt manifeſta: cum eſſentia diuina ſit omni alio a ſe perfectior, immo ſimpliciter infinitè perfecta, & ita perfectiſſima. Sed dices eſſentia diuina non eſt perfectior attributis, ſcilicet ſapientia, potentia, quæ etiam ſunt formaliter infinita. Dicendum eſt. Si per attributum intelligitur prædicatum de deo prædicabile: quales ſunt conceptus illi communes, ſapientiæ, potentiæ, bonitatis; ut ſupra. diſtin. ij. quæſtio. ij. falſum eſt, quòd ſunt infinita: quia illa ſunt creaturæ, & realiter a deo diſtinctæ. Si uerò intelligitur illud, quod realiter in deo eſt ſapientia, bonitas &c. ſic uerum eſt, quòd eſſentia non eſt illis perfectior: cum illa ſint omnibus modis eſſentia diuina: quæ diuina eſſentia non eſt perfectior ſeipſa: nec aliquo, quod realiter eſt ipſa, & ita nullo, quod eſt in diuinis.

Cōcl. 2. D

¶ Secunda concluſio. Eſſentia diuina non eſt primum obiectum intellectus diuini primitate originis, uel generationis. Probatur: quia non prius intelligitur eſſentia diuina, quàm creatura: ergo. Conſequentia tenet ex quid nominis. Antecedens probatur: quia quando una, & eadem intellectione omnino indiſtincta intelliguntur plura: non prius intelligitur unum, quàm reliquum: ſed eadem intellectione omnino intelligitur diuina eſſentia, & creatura: ergo &c. Vnde licet unum obiectum (ſcilicet eſſentia) ſit prius alio obiecto: puta creatura, natura, perfectione, & origine: tamen intellectio unius obiecti

nulla prioritate imaginabili eſt prior in tellectione alterius obiecti: quia eſt omnino eadem intellectio ſine omni imaginabili diſtinctione. ¶ Sed diceres: Tunc ſequeretur quod creatura prius intelligeretur, quàm filius in diuinis produceretur: & ita creatura ſecundum aliquod eſſe (ſcilicet obiectiuum) eſſet ante filium: quod non uidetur uerum. Et probatur conſequentia: quia pater intelligendo ſe producit notitiam genitam ſiue uerbum: & ita prior eſt intellectio, ſiue actus intelligendi uerbo. Dicendum, quòd nec ante nec poſtquam filius producitur, intelligitur creatura: ſed ſimul intelligitur creatura, & filius producitur: nec in aliquo ſigno uel inſtanti intelligitur creatura, in quo non producitur filius: nec econuerſo: quia non ſunt ibi talia ſigna naturæ, uel originis: ut uiſum eſt diſtinctione

Côcl. 3. nona. ¶ Tertia concluſio. Eſſentia diuina eſt primum obiectum primitate E adæquationis ſecundum perfectionem. Patet: quia nihil eſt æquè perfectum intellectioni diuinæ: niſi deus ſiue eſſentia diuina, quæ non ſolum eſt æquè perfecta intellectioni diuinæ; ſed omnia eadem. Et ita in concluſione nomen adæquationis debet extendi, ut dicatur adæquari ſecundum perfectionem: quod non eſt magis, uel minus perfectioni, quo modo idem adæquatur ſibiipſi. Poteſt tamen propriè loquendo eſſe adæquatio inter perſonam, & intellectionem; quæ licet identificantur realiter: diſtinguuntur tamen formaliter.

Côcl. 4. ¶ Quarta concluſio. Eſſentia diuina non eſt primum obiectum diuini intellectus primitate adæquationis ſecundum prædicationem: quia non prædicatur de omni per ſe intelligibili ab intellectu diuino: quia non de creatura.

Côcl. 5 ¶ Quinta concluſio. Obiectum primum diuini intellectus primitate adæquationis ſecundum prædicationem, eſt aliquod commune prædicabile de omni intelligibili a deo: puta ens, uel res captum tranſcendenter. Probatur: quia tale prædicatur de omnibus cognoſcibilibus a diuino intellectu, & cæt.

¶ Quantum ad articulum tertium, dubitatur circa illas duas ultimas concluſiones. Arti. 3. Dub. F Et poteſt argui ſic. Obiectum adæquatum intellectus diuini non eſt aliquod commune. Probatur: quia illud eſt obiectum adæquatum potentiæ, ſine quo potentia non poteſt habere aliquem actum, quin terminetur ad illud. Tale autem eſt eſſentia; quia non poteſt intellectus diuinus intelligere quamcumque creaturam, quin intelligat eſſentiam. ¶ Ad illud dicendum, quòd licet uirtute eſſentiæ intelligatur creatura, ad hunc ſenſum, quòd intellectus diuinus intelligendo creaturam: nihil recipiat a creatura, & ita non uirtute creaturæ intelligit creaturam: ſed uirtute eſſentiæ: ſed intelligendo eſſentiam diuinam intelligit creaturam: non tamen ideo eſſentia diuina eſt obiectum primum primitate adæquationis. Sed magis ex hoc poſſet aliquo modo argui, quòd eſt primum primitate adæquationis ſecundum perfectionem, eo quòd in eius uirtute intelligit omnia ſicut uirtute propria; quia idem eſt intellectus, & eſſentia (ut ſæpe dictum eſt) & una uirtus. ¶ Nec etiam concedendum, quod eſſentia diuina ſit primum obiectum mouens diuinum intellectum: quia diuinus intellectus non mouetur ad intelligendum: neque aliquo modo diſtinguitur ab eſſentia: & ſicut eſſentia non mouet ſe: ita nec intellectum. Etiam mouere intellectum ad cognoſcendum accidit obiecto per ſe. Si enim deus crearet notitiam in intellectu: illa intellectus intelligit obiectum nõ minus, quàm ſi obiectum moueret. Neque uerum eſt: quod intellectio diuina dependet ab intellectu, & intelligibili: quia intellectio diuina (cum ſit omnibus modis diuina eſſentia) a nullo dependet. Nec ſequitur: intellectio non eſt ſine utroq; intellectu ſ. & intelligibili: ergo dependet ab eis. Nam nihil poteſt eſſe ſine ſeipſo, & tamen nihil dependet a ſeipſo. Et ita in propoſito. Intellectio eſt

rius ad pater. Sequitur tamen: homo eſt paternitas: ergo homo eſt relatio: quia paternitas non ſupponit niſi pro conceptu mentis. Et ideo ſicut conſequens eſt falſum: ita & antecedẽs. ꝗ Ad tertium cõceditur: ꝙ aliquid eſt ęquale ſine æqualitate; quia ſine cõceptu mentis. Nec eſt ſimile de albus albedine: quia albedo eſt quædam qualitas, & forma realis: quæ non denominat albũ niſi actu inhærens. Verum ut ſupra dictum eſt diſtin.xxx. quęſt.j. Item in ſecundo diſtin.j. quæſt.j. abſtracta relatio aliquando accipiuntur, ut ſupponunt pro rebus ſimul ſumptis, ut ſimilitudo pro ſimilibus, & qualitate, in qua ſunt ſimilia. Et ſic impoſſibile eſt aliqua eſſe ſimilia ſine ſimilitudine, & ęqualia ſine æqualitate. Et ſecundum hunc modum oportet mutare reſponſionem ad dubium. Et ille ſecundus modus uidetur facilior. Multa hic poſſent moueri dubia, quæ pertinent ad logicam.

Dub. 5. F ꝗ Quintó dubitatur: An hæc ſit concedenda: æqualitas eſt in patre ad filium. Reſpondetur propriè loquendo non debet concedi, ſed debet concedi, ꝙ concretum illius abſtracti prædicatur de patre, & ita intelligũt omnes ſancti in hac materia. Hoc eſt ſummarium horum, quæ tractantur a doct. in corpore quæſtionis.

Dub. 6. G ꝗ Sextó dubitatur de illa appropriatione, quam Hila. facit: ut patuit in propoſitione tertia textuali, qua patri attribuit æternitatem: filio ſpeciem, & ſpirituiſancto (qui & munus eſt, ſiue donum) uſum: quæ nõ ſunt propria: ſed appropriata perſonarũ. Nõ enim appropriatur patri æternitas, quaſi magis realiter conueniat, quàm filio, aut ſpirituiſancto: ſed quia æternitas magis uidetur habere (ſaltem apparentem) ſimilitudinem cum proprio patris, quod eſt non eſſe ab alio principio: quàm cum proprio filij, uel ſpiritusſancti. Qui licet non habent initiale principium ſicut pater: habent tamen principiũ originale. Sicut ſpecies (quod dicit ſpecioſitatem, uel pulchritudinẽ) licet omnibus conueniat: tamen quandam ſimilitudinem habet cum imagine, quæ expreſſè repręſentat patrem, cui eſt perfectè æqualis, & ſimilis. Vſus autem eſt actus amoris: ideo ſpirituiſancto, qui amor eſt patris, & filij appropriatur: ſicut omnia, quæ ad amorẽ pertinent. ꝗ Secunda appropriatio eſt beati Auguſt. quę patri appropriat unitatẽ, filio ęqualitatem, & ſpirituiſancto concordiam. Vnitas patri attribuitur: quia ſicut unitas principium dicitur numeri: ſic pater eſt principium filij, & ſpiritusſancti. Aequalitas uerò filio: quia filius eſt perfecta patris imago, de cuius ratione eſt, ut ſit æqualis ei, cuius eſt imago: alioquin non eſſet perfecta. Et etiã quia filius: ideo æqualis, & ſimilis ex modo productionis gignendi. Concórdia ſpirituiſancto: quia ipſe eſt amor, & nexus patris, & filij: ut in textu claret.

DISTINCTIO. XXXII.

CIRCA prędicta in diſtinct. xxxj. magiſter dubia abſoluit diſtin. præſenti quæ ẽ. xxxij. ꝗ Dubiũ primum. Ex quo ſpiritusſanctus eſt amor: utrum pater, & filius diligunt ſe ſpiritu ſancto. Ad hoc eſt reſponſio affirmatiua, & eſt concluſio prima textualis. Pater, & filius diligunt ſe ſpiritu ſancto, licet etiam ſeſe diligunt dilectione, quę eſt eſſentia: nam diligere includit eſſentiale, & notionale. Vnde ualet tantũ: diligendo ſe amore eſſentiali, ſpirant ſpiritumſanctum. ꝗ Secundum dubium. Vtrum pater ſit ſapiens ſapientia genita. Reſponſio negatiua, & eſt concluſio textualis ſecunda. Pater eſt ſapiens ſua eſſentia, quæ eſt ſapientia non genita. Nec eſt ſimile de ſapientia, & dilectione: quia ſapientia eſt purum eſſentiale: diligere uerò includit eſſentialia, & notionale. ꝗ Tertia concluſio. Filius eſt ſapiens ſapientia ingenita negatiuè, id eſt ſapiens eſſentia, quæ non eſt genita.

QVAESTIO. I.

A VTRVM pater ſit ſapiens ſapientia genita. ¶ In tribus articulis ſtabit conſueto more reſolutio quæſtionis. ¶ Notandum ergo eſt
Arti. 1. Nota. 1
pariter, & ſupponendum pro articulo primo, quòd ſapientia, lumen, notitia, & ſimilia: ut dicit magiſter diſtinctio. xxvij. ſecundum ſubſtantiam dicuntur, & non reſpectiuè: ſunt quoque eſſentialia: ideoque ſicut eſt una eſſentia triũ, ita una ſapientia. Trahitur tamen ſingulum eorum quandoque ad ſuppoſitionem perſonalem: quando ponitur reſpectu prædicati perſonalis: uel quando ſibi additur aliqua determinatio notionalis: ut ſapientia de ſapientia: lumen de lumine. Vbi ſapientia in ſubiecto capitur pro filio, & in prędicato ponitur pro patre. Exemplum ſecundi, ut cum dicimus ſapientia ingenita ſapientia genita. Sapientia ingenita capitur pro patre, & hoc capiendo ingenitum, ut eſt proprium patri: de quo ſupra diſtinctio. xxviij. Si autem capetetur ingenitum negatiuè pro non genito: ſapientia ingenita ſupponit eſſentialiter pro ipſa natura diuina, quæ eſt non genita: ſapientia genita uerò pro filio. ¶ Et ex illo patet defectus, & fallacia, quæ eſt in argumento ſophiſtico, quod prodit magiſter in litera, quo arguitur. In diuinis eſt ſapientia ingenita, & etiam ſapientia genita, & ſapientia ingenita non eſt ſapientia genita: ergo ſunt duæ ſapientię. Nam in conſequente ſapientia ſupponit eſſentialiter pro ſubſtantia diuina, & in antecedente, ubique ſupponit perſonaliter.

Nota. 2 ¶ Secundò notandum: quòd quando
B prædicato importãti principaliter idẽ, quod ſubiectum, uel eius partem, uel accidens eius, uel conſtituens ipſum, additur ablatiuus: ad ueritatem talis propoſitionis requiritur, quòd ablatiuus importet idem, quod ſubiectum, uel partem eius, uel accidens eius, aut aliquid conſtituens ipſum, reddendo ſingula ſingulis. Vnde hæc non eſt uera: homo eſt animal albedine, uel lapide, uel deo. Illę autem ſunt ueræ: homo eſt animal animalitate: homo eſt rationalis anima: homo eſt albus albedine: deus eſt pater paternitate. Hęc autem: deus eſt homo humanitate, eſt ſpiritualis modus: quia ibi denotatur, quòd ſignificatum principale prędicati, ſcilicet homo: quod eſt natura humana ſit unitum deo, & illud ſic unitum importat ablatiuus humanitate, & ideo eſt uera. Veruntamen ſecundum meatem Ioann. clarius poteſt dici: quòd ablatiuus adiunctus importat ſuum ſignificatum eſſe principium, quo ſubiectum eſt tale, quale denominatur per prædicatum principale: & hoc formale, uel principiatiuum, ſiue efficiens: capiendo efficiens largè. Sicut homo eſt albus albedine, denotatur, quòd albedo ſit principium formale, quo homo eſt albus, & hic paries eſt niger fumo, uel igne, denotatur, quòd ignis, uel fumus ſit principium efficiens, quo paries eſt denigratus. ¶ Tertiò notandum, quòd dominus Cameracen. queſtio. xiij. primi art. iij. ferè idem loquitur. Vnde prǽmiſſa quędam diſt. (ad mentem cuiuſdã antiqui, & ſubtilis doc. dñi Petri Pictauien. li. j. ſummę ſuę. c. xix. q dicit. Nihil foret affirmandũ, uel negandum in hac materia ſine diſtinctione: ne quis coram ſophiſticis ridiculò exponatur) dicit: quòd ille terminus ſapientia per ſe ſumptus eſt terminus eſſentialis: ſed quandoque ſumptus cum addito eſt perſonalis: ut ſapientia genita. Et quando ponitur in ablatiuo caſu, poteſt exponi dupliciter: uel per a, uel per iſtam præpoſitionem per. ¶ Et ſecundum hoc quatuor ponit propoſitiones ad mentem pręfati doct. ¶ Prima. Iſta propoſitio: pater eſt ſapiens ſapientia genita: ſiue per a, reſoluatur, ſiue per per, falſa eſt. Patet: quia ſicut pater non eſt a filio: nec per filium, qui eſt ſapientia genita: ſic non eſt ſapiens ab ipſo, uel per ipſum ſecundum beatum Auguſtinum. Prop. 1
¶ Secunda eſt. Iſta propoſitio: pater eſt ſapiens ſapientia ingenita: ſi per a re Prop. 2
Nota. 3 C

ſoluatur,falſa eſt:ſi per p,uera eſt. Patet quia ſicut pater non eſt a ſeipſo: nec ab eſſentia diuina proprie loquendo: ſic non eſt ſapiens a ſapientia ingenita,quę eſt ipſe, uel eſſentia diuina: ſed tamen eſt ſapiens per ſeipſum,& per eſſentiam

Prop.3. diuinam. ¶ Tertia propoſitio. Iſta propoſitio: filius eſt ſapiens ſapientia genita: ſi per a reſoluatur,falſa eſt: ſi per uera eſt. Patet: quia ſicut filius non eſt a ſeipſo: ſic non eſt ſapiens a ſeipſo: ſed a patre,a quo eſt: ſed tamen eſt ſapiens a ſeipſo, & per ipſum: ſicut filius agit per ſeipſum: licet non a ſe ſecundum Hila.

Prop.4. ¶ Quarta propoſitio. Iſta propoſitio, filius eſt ſapiens ſapientia ingenita: ſiue per a reſoluatur, ſiue per per, uera eſt. Patet: quia ſicut filius eſt a patre, & per patrem: ſic eſt ſapiens ab ipſo, & per ipſum, qui eſt ſapientia ingenita. Et ſicut dictum eſt de filio: ita pariformiter dici poſſet de ſpiritu ſancto quoad iſtam propoſitionem. ¶ Si uero dicatur: ꝙ ſecundum Auguſt. Idem eſt in deo ſapere, & eſſe: ergo ſi filius eſt ſapiens ſapientia ingenita. ſequitur, quod filius eſt ſapientia ingenita: quod eſt falſum: quia ſi eſſet ſapientia ingenita: non eſſet ſa-

Nota.4 pientia genita. ¶ Pro cuius intellectu

D notandum quarto: ꝙ ſicut ingenitum poteſt dupliciter accipi: ſic etiam ſapientia ingenita. Vno modo dicitur ingenitum omne, quod non eſt genitum, & ſic eſſentia diuina eſt ſapientia ingenita. Alio modo dicitur ingenitum, quod eſt non genitum, & eſt generans, & ſic eſt proprietas ſoli patri conueniens, & non filio. Primo modo conceditur: quod filius eſt ſapientia ingenita identice ad iſtum ſenſum: quod filius eſt diuina eſſentia, ſiue ſapientia, quę eſt ingenita: ſed ſecundo modo filius non eſt ſapientia ingenita: quia ingenitum hoc modo ſoli patri conuenit. ¶ Iſtis ſic recitatis, & ex aliorum dictis comportatis, & extractis: ut & aliorum doct. in-

Arti. 2. tentio non lateat. Reſpondendum eſt

Cócl 1. ad quæſtionem ſecundū mentē doc. Et eſt pro arti ij. cōclu. j. Pater non eſt ſapiens ſapiētia genita. Patet: quia cū ſapiēs importat idem, quod ſubiectū principaliter, uel ſaltem conſtituens ipſum: quia ſapientia, quæ eſt eſſentia: ſapientia aūt genita non importat illud, quod ſubiectum: nec conſtituens ipſum: quia ſapientia genita non eſt pater, nec conſtituit patrem: ſequitur ex notabili ſecūdo, ꝙ ſit falſa. ¶ Secunda cōcluſio. Hæc

Cócl.2. eſt concedenda: filius eſt ſapiens ſapientia ingenita: capiendo ingenitum negatiue, ut cōuenit eſſentię: ſecus ſi acciperetur, ut dicit proprietatē patris. Patet: quia filius eſt ſapiens eſſentia: ergo ſapientia ingenita. Sapientia enim ingenita cōſtituit filium ſicut eſſentia: cum ſint idem omnibus modis. ¶ Tertia con-

Cócl.3. cluſio. Filius eſt ſapiētia ingenita in ablatiuo caſu. Patet: quia ſecūdum Aug. idē eſt illi ſapere, quod eſſe: ſed filius ſapit ſapientia ingenita ex concluſione ſecūda: ergo eſt ſapientia ingenita. ¶ Quantū

Arti. 3. Dub. B ad articulum tertium eſt dubium. Quomodo illa conceditur. Pater dicit uerbo: & non illa: pater ſapit uerbo. ¶ Pro ſolutione notandum poſt prædicta diſ. xxvij. quęſtione. iij. ꝙ dicere aliquando accipitur pure eſſentialiter: & ſic ualet tantum, quod intelligere: ſecundum quā acceptionē Anſel. in mono. dicit: ꝙ pater, filius & ſpiritusſanctus ſunt unum dicēs, ſicut unū intelligens. Alio modo pure notionaliter. Et ſic dicere nihil aliud eſt, quam uerbum gignere, uel producere. Et ſic ſecundum Rich. ſolus pater eſt dicens. Tertio modo accipitur nec pure notionaliter, nec pure eſſentialiter: ſed ut includit utrumq;, ſcilicet in eius, quid nominis ponitur notionale, & eſſentiale. Sic dicere ē notitia a ſe producta declarare omne declarabile. Hæ acceptiones ſupra habitæ ſunt diſt. xxvij. q. iij. ¶ Per hoc dicitur capiendo dicere primo modo, quælibet perſona dicit ſeipſa formaliter: & non dicit alia ablatiue: quia quęlibet perſona declarat ſua intelligentia. ¶ Secundo dicitur: capiendo dicere pure notionaliter: pr̄ nō dicit uerbo: ſed dicit uerbū. ¶ Tertiō dicitur: capiendo dicere tertio modo, pater dicit uerbo non formaliter, ſed principiatiue. i. producit uerbū, quo declaratur omne declarabile. ¶ Per hoc

patet ad dubium: quomodo cõceditur, pater dicit uerbo: illa autẽ nullo modo conceditur: pater ſapit ſapientia genita: quia ſapit eſt purum eſſentiale.

QVAESTIO. II.

A Art. 1. Not. 1.

VTRVM pater, & filius diligant ſe ſpirituſancto. ¶ Pro articulo primo, ſuppono ea, quę dicta fuere diſt. xii. q. ij. de amore mutuo, iocundo, feruenti, nexu &c. Quibus pro maiori eorundem intellectu hic primum additur: ꝙ uoluntas diuina eſt concors, & mutua charitas, ſiue dilectio, & amor iocũdus, & mutuus cõmunis patri, & filio, & ſpirituiſancto. Nec plus diſtinguitur ab eſſentia diuina communi tribus perſonis, quàm eſſentia ſeipſa: ſed ſunt idem omnibus modis. ¶ Secũdò, ꝙ ſpirituſſanctus nõ magis eſt charitas, amor, uel dilectio patris, & filij, quàm pater ſit charitas, amor uel dilectio filij, & ſpirituſſancti. Et hoc loquendo de uirtute ſermonis & ꝓprie. Patet quia unicus & penitus indiſtinctus eſt amor eſſentialis mutuus, iocundus, & infinitus: quo mutuò ſe diligũt pater, & filius, & ſpirituſſanctus. Nec eſt poſsibile ponere aliquem amorem, quo pater diligat filium aliquo modo diſtinctum ab amore communi trium perſonarum: ſecundum Augu. vj. de trini. Vnde prædicti termini charitas, amor, dilectio, propriè loquendo ſemper ſunt termini eſſentiales: ut inquit. Cameracen. q. viij. ar. ij. Et ſi quandoq; a ſanctis, uel doctoribus capiantur perſonaliter: hoc non eſt ſecũdum ſermonis proprietatem: ſed eſt ſecundum quãdam appropriationem: ſicut appropriatur patri potentia & filio ſappientia &c. Et tamen in diuinis non eſt aliqua potentia uel ſapientia aliquo modo diſtincta a communi potentia uel ſapientia trium perſonarum. ¶ Tertiò, ꝙ ſpirituſſanctus poteſt dici nexus patris & filij. Ad iſtum ſenſum ꝙ pater & filius producunt ſpiritum ſanctum: & non aliter. ¶ Quartò ꝙ ſicut uerum eſt ꝙ pater & filius ſe mutuò diligendo producunt ſpiritumſanctum: ut patuit diſ. xij q. ij. ſic etiam de uirtute ſermonis concedi poſſet, ſi uſus haberet (ut ait Camer. ubi ſupra) ꝙ pater, & filius mutuò ſe intelligendo producant ſpiritumſanctum. Patet: quia cum in deo penitus idem ſit diligere, & intelligere &c. primum tamen eſt in uſu apud ſanctos: ſed non ſecundum. Ad hoc ualent dicta in diſtin. ij. q. j. dubio. iiij. cur una conceditur & non alia.

¶ Secundò notandum, ꝙ ſapere ſecundum cõem uſum ſanctorum, ſemper percapitur purè eſſentialiter: hoc eſt, nõ ſignificat, nec ſupponit niſi pro aliquo communi tribus. Not. 2. B

Diligere uerò quãdoq; capitur notionaliter .i. non purè eſſentialiter: licet etiam quandoq; ſumatur purè eſſentialiter: ut in locutionibus pręmiſsis. Cum autem ſumitur notionaliter: non eſt ſimpliciter idem, quod ſpirare. Tunc enim ſicut pater, & filius diligunt ſe ſpirituſancto: ita ſpirarent ſe ſpirituſſancto. Quandoq; uerò ſumitur partim notionaliter, & partim eſſentialiter: ut. ſ. nec eſt purum eſſentiale, nec purum notionale: ſed eſt ęquiualenter eſſentiale, & notionale: ex eo ꝙ in ſuo qd nominis ponitur terminus eſſentialis, & terminus notionalis: ut diligere ſit amore abſoluto diligendo ſpirare ſpiritumſanctum tamquam amorẽ alicui impenſum: & ſic includit in ſe diligere eſſentiale: quod eſt omnibus modis eſſentia diuina, & ſimiliter includit in ſe ſpirare. Primum eſt eſſentiale: ſecundũ notionale. ¶ Quantum ad articulum ſecundum eſt concluſio reſponſalis. Pater, & filius diligunt ſe ſpirituſancto: ut diligere dicit utrũq; eſſentiale, notionale. Patet: quia ualet tantum. Pater & filius diligunt ſe amore abſoluto: & eſſentiali. Et ſic diligendo ſeſe, producunt ſpiritũ ſanctum tanquam amorem utriuſq; uni ſcilicet impenſum, & alij repenſum. ad intellectum ſupra diſ. xij. q. ij. habitum. Et eſt aliquo modo ſimilis loquendi modus quo Ioan. dicit. Non diligamus uerbo neq; lingua: ſed opere, & ueritate. j. Ioan. iij. Non tamen diligunt ſpirituſan Arti. 2. Cõcl. C

cto tanquam quodam amoris ſigno, quo modo lingua, & opus ſigna ſunt internæ dilectionis:ſed ſpirituſancto tanquã amore uero ab eis producto uni eorum
Arti. 3. impenſo,& alteri repenſo. ¶ Quantum
Dub. ad articulum tertium eſt dubium. Quo
D modo in diuinis eſt aliquid, quod nec eſt purum notionale: nec purum eſſentiale:cum quicquid eſt in diuinis: quod non eſt formaliter perſona:eſt eſſentia, uel relatio. Solutio. Illud,quod nec eſt purum eſſentiale,nec purum notionale, ſed utrunq; dicit:non eſt aliquod reale in diuinis:ſed eſt terminus, uel ſignum ſignificans utrunque. In cuius, ſcilicet diffinitione quid nominis, ponitur aliquid,quod præciſe ſignificat eſſentiale. ſcilicet commune tribus,& aliquod notionale. Plura alia quære diſtin:xij,quæſtio.ij. ut ſupra allegatum fuit pro clariori dictorum intelligentia.

DISTINCTIO.XXXIII.

SVPRA magiſter egit de nominibus relatiuis ſecundum ſe: hic de eiſdem cõparatiue per comparationem ad nomina eſſentialia. ¶ In hac ergo diſtinctione comparat proprietates ad eſſentiam,& perſonam in ſequenti perſonam ad eſſentiam. ¶ Concluſio textualis prima eſt hæc. Proprietates, quibus perſonæ determinantur, & diſtinguũtur ſunt in tribus perſonis: & ſunt ipſæ perſonæ: ſunt etiam eſſentia. ¶ Secunda concluſio. Paternitas eſt realiter pater: eſt & eſſentia:ſed neutrum formaliter. ¶ Tertia concluſio. Licet pater non ſit eo pater,quo deus: & eſt pater paternitate,& deus eſſentia: non ſequitur paternitatem non eſſe eſſentiam realiter:ſed ſequitur ea non eſſe idem formaliter ad ſenſum frequenter tactum. Harum propoſitionum intellectus dependet ex textu, & ſupradictis.

QVAESTIO. unica.

VTRVM proprietas diuina ſit realiter tam eſſentia, quã perſona. ¶ Duobus articulis deſcindetur quæſtio. Pro articulo primo notãdum, A Arti. 1. Not. 1.
quod hic non fit inueſtigatio niſi de diſtinctione reali:quia oſtẽſum eſt ſupra diſt. ij. & alibi diſt.xxviij.quod eſſentia,relatio, & perſona formaliter diſtinguuntur. Neque fit hic comparatio alicuius proprietatis ad perſonam, cuius ipſa nõ eſt conſtitutiua: ut paternitatis ad filium, uel ſpiritumſanctum: aut filiationis ad patrem,& ſpiritumſanctum,aut ſpirationis paſsiuæ ad patrem,& filium:ſiue etiã ſpirationis actiuæ ad ſpiritumſanctum. Manifeſtum enim eſt iſta diſtingui realiter: cum propter eas perſonæ realiter diſtinguantur:ut dictum eſt diſt.xxvj.Sed hic fit comparatio proprietatis perſonalis ad perſonam,quam conſtituit:ut paternitatis ad patrem: filiationis ad filium &c.Hinc titulus quæſtionis potius ſic formari poſſet:utrum perſona,& ſua proprietas,ac eſſentia ſint idẽ realiter. Voco autem ſuam proprietatem,proprietatem conſtituentem perſonam.
¶ Secũdò ſupponitur,quod proprietas hic Not. 2.
non accipitur pro aliquo prædicabili de deo:ſed pro aliquo, quod eſt realiter in deo conſtitutiuum,& diſtinctiuum perſonæ: hoc eſt pro ipſa relatione reali in deo: puta paternitatẽ, filiatione, aut ſpiratione:de quo ſupra diſt.xxviij.
¶ Quantum ad articulum ſecundũ eſt Arti. 2.
concluſio prima. Ratio,ſeu proprietas Cõcl. 1.
patris:puta paternitas,non eſt idem om B
nibus modis cum eſſentia,uel perſona: quibus eſſentia eſt eadem eſſentiæ, & perſona perſonæ. Patet,quia diſtinguitur ab utroque formaliter: ut habitum eſt.ſupra diſtinct.ij. quæſt.j.& quæſt.xj. & diſtinct. xxviij. ubi ſpecialiter de diſtinctione formali paternitatis a patre
loquitur doctor. ¶ Secunda concluſio. Cõcl. 2.
Proprietas, uel relatio, quæ eſt in deo C
realiter, non diſtinguitur realiter ab eſſentia:nec a perſona. Probatur quo ad

primam partẽ: quia ſi ſic aut proprietas eſſet æque perfecta ſicut eſſentia: aut minus perfecta. Si primum: eſſent duo dij: quia ſi proprietas diſtingueretur realiter ab eſſentia: tunc nihil unum eſſet eſſentia, & proprietas, & ita eſſent ſimpliciter duo, & non unum. ſecus de duabus diuinis perſonis. Si ſecundum: tunc proprietas eſt imperfectior eſſentia, & ita aliquod imperfectum eſſet intrinſecum, & conſtitutiuum perſonæ diuinæ, quod eſt hæreticum. ¶ Item ſi eſſentia, & proprietas diſtinguerentur realiter: hæc eſſet ſimpliciter falſa. Pater, & filius, & ſpiritusſanctus ſunt unus deus. Probatur: quia quæritur, pro quo ſupponit deus. Si pro perſona uel relatione: patet, ꝙ eſſet falſa: quia nõ ſunt una perſona, nec una relatio. Si pro eſſentia, adhuc eſt falſa: quia ſic neganda eſſet illa. Pater eſt eſſentia, & per conſequẽs multò magis illa. Pater, & filius, & ſpiritusſanctus eſt eſſentia. Antecedens patet: quia nunq̃ conſtitutum eſt idem realiter alicui cõſtituentium, a quo aliquod conſtituentium ipſum diſtinguitur realiter, & per conſequens pater, filius, & ſpiritusſanctus non eſſent unus deus. Plures alias adducit doct. efficaces rationes. ¶ Secunda pars patet: quia quando aliquid eſt quodlibet conſtituens: eſt etiam ipſum conſtitutum: ſed relatio eſt realiter diuina eſſentia: & eſt ipſamet relatio: manifeſtum eſt: ergo eſt conſtitutum: ſcilicet pater &c. Hoc eſt ſummarium de corpore quæſtionis huius: ut habetur in doct.

DISTINCTIO. XXXIV.

COMPARAT magiſter perſonã ad eſſentiam, oſtẽdens ꝙ perſona conſtituta, & eſſentia, quæ ipſam cõſtituit: identificẽtur realiter. Et poteſt ſententia textus his concluſionibus ſummari. ¶ Prima concluſio. Quælibet perſona eſt realiter eſſentia diuina: & omnes tres perſonæ ſunt una, & eadem eſſẽtia: nec eſt aliud eſſe eſſentiæ, & aliud eſſe perſonę. ¶ Secunda concluſio. Perſonæ inter ſe realiter diſtinguuntur propter proprietates relatiuas realiter diſtinctas, & ab eſſentia formaliter, propter quod aliquid dicitur de perſona: quod negatur de eſſentia. ¶ Tertia concluſio. Catholicè dici poteſt una eſſentia trium perſonarum, & tres perſonæ unius eſſentiæ: non autem unus deus trium perſonarũ: aut tres perſonę unius dei. Et hoc propter uitare errores. Nã deus eſt nomen ſuppoſiti: unum autem ſuppoſitum non eſt tres perſonę; nec econuerſo.

QVAESTIO. unica.

VTRVM perſona ſit realiter eſſentia diuina. ¶ Ad iſtam quæſtionem patet reſponſio ex prçcedenti quçſtione. Unde eſt concluſio una reſponſalis, & iſta. ¶ Perſona diuina eſt realiter diuina eſſentia. Patet ex prædictis. Et probatur. Quando conſtituentia ſunt idem realiter inter ſe, cõſtitutum eſt realiter quodlibet conſtituentium: ſic eſt in propoſito: ergo &c. Maior patet: quia ſicut ex reali diſtinctione conſtituentium inter ſe infertur diſtinctio realis conſtituti a quolibet conſtituentium: ita ex identitate conſtituentium inter ſe, infertur identitas cõſtituti cum quolibet conſtituentium.

A Concl. Vtrũ pſona ſit realiter eſſentia diuina.

¶ Item oſtenſum eſt diſt. præcedenti, ꝙ paternitas eſt eadem realiter cum perſona: ergo ſimiliter eſſentia eſt eadem cum perſona realiter: licet diſtinguantur formaliter: propter quam formalem diſtinctionem non quicquid de uno prædicatur; etiam prædicatur de alio. Ideo multiplicato uno. ſ. perſona, nõ oportet multiplicare eſſentiam. Nec ſequitur. Eſſentia, & perſona diſtinguuntur formaliter: ergo ſapientia, & bonitas diſtinguuntur formaliter. Cuius ratio patuit. ſupra diſt. ij. quæſt. j. Hæc eſt ſententia contentorum in quæſt. doct.

DISTINCTIO. XXXV. QVAESTIO. I.

De attributis diuinis.

HACTENVS magiſter egit de trinitate benedicta quantū ad ſe & ſibi intrinſeca. Hic cōſequenter vſq; in finē agit de ipſa quātum ad quędam attributa, ſecundum quæ eſt principium creaturæ: quæ ſunt ſapientia, potētia & bonitas. Quæ in agentibus (ſecundum propoſitum) non per neceſsitatē naturę) ponuntur operationum principia. Primò ergo determinans de ſapientia in diſtinctionibus ſeptē. De ea agit primò in generali quo ad ſe diſt præſenti. Secundò, prout res ſcitas continet in ſe obiectiuè diſ. xxxvj. Tertiò quomodo ipſa ē in obiectis ſcitis di. xxxvij. Quartò de ea prout ſe habet cauſaliter ad res cognitas diſt. xxxviij. Quintò quantum ad immutabilitatem eius ad res mutabiles ſcitas diſtinctio. xxxix. Sextò ſpecialiter de una eius ſpecie, quę eſt prędeſtinatio quantum ad effectum eius diſt. xl. Septimò, de eius cauſa diſt. xli. ❡ Et poteſt ſententia textus ſic ſummari ❡ Cōcluſio prima. Licet ſapientia, & ſcientia in deo ſit una ſimplex diuina eſſentia ſortitur tamen uaria nomina in ordine ad ſcita. Hoc oſtendit. Nam dicitur nō ſolum ſcientia: ſed etiam præſcientia, & præuidentia, diſpoſitio, prædeſtinatio, prouidentia. Præuidentia, & præſcientia ſunt de futuris. Diſpoſitio de faciendis Prędeſtinatio de ſaluandis. Prouidentia idem eſt, quod diſpoſitio. Scientia autē & ſapientia de omnibus æternis, & temporalibus, præteritis, præſentibus, & futuris. Sed tunc eſt dubium, an in deo fuiſſet pſcietia ſi nulla fuiſſent futura. ❡ Pro quo eſt hęc cōcluſio ſecūda. In deo fuiſſet id, quod nunc eſt præſcientia. i. eſſentia diuina qua nunc ſcit futura: ſed non fuiſſet tunc dicta præſcientia propter defectum connotati. ❡ Tertia concluſio. Quia omnia nouit deus: omnia: dicunt eſſe in deo: & fuiſſe in eo ab ęterno: & in eo fuiſſe uita. Hęc latius habentur in textu.

VTRVM in deo ſit ſcientia ex natura rei. Trium articulorum numero terminabitur quæſtio. ❡ Pro articulo primò notandum poſt ea. quæ dicta ſunt in prolo. q. ii. ꝙ ſcientia dupliciter accipitur. Vno modo pro notitia adhæſiua ueri complexi, nata cauſari ex aliquibus premiſsis per demonſtrationem. Alio modo generaliter pro omni notitia. ❡ Secundò conſiderandum contra ea, quæ habet ſanctus Tho. par j. q. xiiij. ar. j. ꝙ immaterialitas non eſt cauſa quare aliquid eſt cognoſcitiuum. Patet: quia multa ſunt accidentia immaterialia, quę tamen non ſunt cognoſcitiua. Similiter ſecundum communem opi. forma cæli eſt immaterialis: & tamen non cognoſcitiua. ❡ Itē poſsibile eſt deum producere formā immaterialem, ſimplicem, per ſe ſtantem non cognoſcitiuam: nullam enim includit contradictionem. ❡ Preterea dare eſſe materię non impediat cognitionem: alioquin anima coniuncta non poſſet ita perfectè cognoſcere ſicut ſeparata: & ita minus perfectè cognoſcere anima beata poſt reſurrectionem, quam ante: quod patet eſſe falſum. ❡ Pro articulo ſecundo eſt concluſio prima: Accipiendo ſcientiam primo modo, ſcientia nō eſt in deo. Patet: quia nihil in deo eſt acquiſibile per demonſtrationem. ❡ Secunda concluſio. Accipiendo ſcientia ſecundo modo, ſcientia eſt in deo intranſitiuè. Patet: quia ſecundum ſcripturā. ſanctos & philoſophos, deus eſt uerè intelligens, & cognoſcens. Item deus eſt ſummum ens: ergo intelligens, ſciens, & cognoſcens. Hęc concluſio eſt theologorum, & philoſophorum Nam Matt. xj. Nemo nouit filium niſi pater: neq; patrē quis nouit, niſi filius. Et ita deus nouit ſe: & in aliis innumerabilibus locis. Item primo de anima dicit philoſophus contra Empedoclem, deum inſipientiſsimum eſſe, ſi non cognoſceret diſcordiam: & mortalia eſſe ſapientiora, ꝓ cognoſcūt (ſecūdum Empedoclē) omnia

[Margin notes:] A / Arti. 1. / Not. 1. / Not. 2. / Arti. 2. / Cōcl 1. / B / Sciētia ē in deo intranſitiuè, i tram.

omnia. Item xij. Metaphyſ. tracta. iij. c. iiij probat philoſophus in deo eſſe ſummam, & ſempiternam delectationem ſecundum intellectum, & uitam. Non quidem tanquam diſtincta a deo: ſed tanquam ea, quæ ſunt deus. ❡ Item in eodẽ libro dicit non longe a fine. Si deus nõ intelligit: quid utiq; erit inſigne: ſe habet ut dormiens. Vnde paucis interpoſitis ſubdit. Palam ergo diuiniſsimum, & honoratiſsimum intelligit. Idem habetur ſententialiter in multis locis. ❡ Probatur etiam ratione hæc concluſio. Quicquid dicit perfectionem ſimpliciter: hoc deo eſt attribuendum: ſcire ſiue intelligere ſunt huiuſmodi: ergo. Maior eſt uirtualiter philoſophi ubi ſupra in hoc reprobantis. Pythagoram, & Speuſippum, dicentes. Non oportet omnem nobiliſsimum, & optimum eſſe in principio primo. Et patet etiam: quia alias primum non eſſet perfectiſsimum ſi aliqua perfectio ſimpliciter ſibi deficeret. quo modo etiam probat philoſophus. Deum intelligere ſeip-

C ſo: non per ſuperadditum. ❡ Vocatur autem hic prædicatum ſimpliciter perfectionale, quod nullam imperfectionẽ, ſiue diminutionem importat: nec ad ipſum ſequitur imperfectio aliqua ſimpliciter: ſiue in reſpectu alterius. Reſpectu alterius ſignificatur diminutio: ſi ſequatur hoc eſſe minus perfectum quodam alio: ſiue aliud eſſe pfectius ipſo. Adeoq; hoc nomen aſinus non dicitur prædicatum perfectionale ſimpliciter quamuis ſignificet rem perfectam in tali ſpecie: eo q eſt reperire aliud perfectius aſino: ſic homo: ſic albedo: & quæcunq; ſolũ creaturam ſignificant, ut creatura eſt. Minor probatur: quia ſcientia eſt perfectio intellectus. vi. Ethico. Ideoq; omnes homines natura ſcire deſiderant. ſpectatq; ad perfectionem rei, q ſit cognoſcens: immo cuilibet iocundius eſt cognoſcere, quàm eius oppoſitum: puta non cognoſcere: nec ad rem eſſe cognoſcentem, ſequitur aliqua imperfectio. Nulla enim ratione poteſt oſtẽdi, q aliquid ſit melius cognoſcente. Ideo dicit philoſophus. xij. Metaphyſ. q intelligere diuiniſsimum eſt. ❡ Tertia concluſio. Cõcl. 3. Scientia, quę deus eſt realiter: eſt ex natura rei diuina eſſentia ab ea penitus indiſtincta: nec realiter: nec formaliter: ſed omnibus modis eadem eſſentię: quibus eſſentia eſt eadem ſibi ipſi. Prima pars patet: quia ſcientia eſt diuina eſſentia, & non per conſiderationem intellectus: ergo ex natura rei. Tenet conſequentia a ſufficiẽti diuiſione. Prima pars aſſumpti patet: quia quicqd realiter eſt in deo, eſt diuina eſſentia. Secunda patet: quia negotiatio intellectus noſtri nihil facit ad hoc, q deus ſit ſcientia: non plus, q̃ q deus ſit eſſentia.

Arti. 3. Dub. 1. D

❡ Quantum ad articulum tertium, dubitatur circa concluſionem tertiam. Intellectus, & ſcientia prędicantur de deo per modum differentiæ, & non in quid: ergo nõ eſt omnibus modis idem eſſentiæ. Solutio. Nihil horum prædicatur de deo per modum differentiæ, uel denominatiuè. Et licet ſecundum uocem, deus eſt intellectualis ſubſtantia ſciens: tamen per illas intelligi debent prædicationes quidditatiuę, ut per illã. Deus eſt ſubſtantia intellectualis, illa: deus eſt ſubſtantia, quæ eſt intellectus. Sicut dicimus. Hęc eſt creatura ſalis. i. creatura, quæ eſt ſal.

Replica

❡ Si dicis: eadem ratione poſſet dici, q deus eſt intellectus uoluntatis, & q ſortes eſt animal humanum. Albedo eſt qualitas coloris. Accipiendo illas propoſitiones intrãſitiuè. Deus eſt intellectus, qui eſt uoluntas. Sortes eſt animal, quod eſt homo. Albedo eſt qualitas, quæ eſt color, quæ uidentur abſurda.

Rñſio.

❡ Reſponſio. Multa ex cõmuni uſu loquentium conceduntur in certis terminis, quæ in alijs terminis non diſſimiliter ſe habentibus quantum ad cõſtructionem uſus non admittit. Si conceditur. Hæc eſt creatura ſalis, & non conceditur. Sortes eſt creatura hominis. Sic conceditur: quòd aliquid habet colorem album, uel nigrum: ſaporem dulcem, uel amarum, & non conceditur, quòd aliquis habet habitum ſcientem, uel ignorantem. Et econuerſo conceditur: quòd aliquis habet habitum ſcientem, & non conceditur,

ꝙ habet colorem albedinis. Nec hic aliqua cauſa quærenda eſt: niſi uoluntas utentium: licet frequenter aliqua commoditate moti ſunt. Omnes tamē prædictę ſecundum conſtructionem intranſitiuam ęqualiter eſſent concedendæ.

Dub. 2. ❡ Secundò dubitatur. Si ſcientia dei om-
B nibus modis eſt ſcientia: quomodo conceditur ſcientia eſſe in deo, uel in eſſentia diuina: cum eſſentia non ſit in eſſentia. Dicitur primò: ꝙ conceditur intranſitiue: uel etiam ſicut conceditur eſſentia eſt in deo. ſ. in perſona, in patre, in filio, in ſpiritu ſancto: ita etiam conceditur: ſcientia eſt in deo: non tñ propriè ſciētia eſt in diuina eſſentia: niſi ad ſenſum intranſitiuum. ❡ Si quæris, an concedendum ſit ex nunc dictis: ꝙ in deo ſit habitus: cum omnis ſcientia ſit habitus. Reſpondetur: ſi habitus dicit aliquid diſtinctum a cognitione actuali: ſic in deo non eſt habitus: nec ſcientia diuina eſt habitus: ſed cognitio actualis ęterna. Si uerò accipitur cōmuniter ut extendit ſe ad cognitionem actualē, & habitualem: ſic poſſet cōcedi in deo eſſe habitum ſcientiæ: ſed quia frequenter habitus capitur, ut quid diſtinctum ab actu, facilius dicitur non omnē ſciētiam eſſe habitum: quod uerum eſt de ſcientia diuina: non eſt tamen difficultas niſi de nomine.

Dub. 3. ❡ Tertiò dubitatur.
F Quæcunque habent ordinem inter ſe, ſunt aliquo modo diſtincta: ſed inter eſſentiam, intellectum, & intellectionem eſt ordo quidam. Nam intellectus eſt propinquior eſſentię, quā intellectio ſiue ſcientia: quod ſic patet ex communi maxima apud aliquos. Quemcunque ordinem haberēt aliqua, ſi eſſent diſtincta realiter: eundem habent, cum non diſtinguuntur realiter: ſed ſi eſſet realis diſtinctio: tunc ab eſſentia immediatè pullularet intellectus, & ab itellectu produceretur intellectio. Ad hoc dicitur, ꝙ inter uoluntatem, intellectum, eſſentiam, ſcientiam, nullus eſt ordo in natura rei: non plus quā inter eſſentiam, & eſſentiam: licet fortè inter conceptus illos poſſit eſſe ordo aliquis. Ad probationem dicitur: ꝙ intellectus non eſt propinquior eſſentiæ diuinę, quā ſcientia, uel intellectio: ſed ita ſcientia eſt omnibus modis diuina eſſentia ſicut intellectus: & econuerſo. Ad probationē dicitur, ꝙ propoſitio aſſumpta non eſt uniuerſaliter uera: immo in creaturis eſt uniuerſaliter falſa: qa eo ipſo, ꝙ in creaturis aliqua ponuntur idem, nullum ordinem habent: neque ſecundum rem: neque ſecundum rationem. In deo etiā falſa eſt, quia eſſentia diuina, & eſſentia diuina ſi diſtinguerentur realiter (in patre. ſcilicet & filio) haberent ordinem originis, & tamen eſſentia, & eſſentia nullum ordinem habent. Sic de eſſentia diuina, & intellectu diuino dicitur: ꝙ nullum ordinem habent inter ſe, quantumcunque haberent ordinem, ſi eſſent realiter diſtincta. Huius maxime impugnationem latiorem uide. q. ij. prologi in doct. Item. q præſenti & alibi. G

❡ Sed diceres. Illa diſtinguuntur ratione, quæ habent diuerſas rationes: ſiue quę correſpōdent diuerſis rationibus: ſed eſſentia, intellectus diuinus, ſcientia diuina habēt diuerſas rationes, ſiue correſpondent diuerſis rationibus, & ita diſtinguuntur ratione. Ad illud reſpondetur poſt dicta in. q. iij. diſtin. ij. præmittendo, ꝙ diſtingui ratione capitur dupliciter. Vno modo propriè ut attribuitur ipſis rationibus diſtinctis: ſiue hisqbus huiuſmodi diſtinctæ rationes correſpōdent eo modo, quo unum ſignum correſpondet alteri ut conceptus uoci. Illo modo quæcunq; ratione diſtinguuntur, non ſunt idem realiter: quia nunq̃ duæ rationes non ſynonymę, ſiue ſigna non ſynonyma ſunt realiter idem. Sed hæc diſtinctio rationis nō eſt niſi ſignorum, ſiue entium rationis, & nō rerum, quę non ſunt ſigna: ut dictum eſt. ſupra diſt. ij. Alio modo capitur diſtinctio rationis multum impropriè; prout attribuitur uni, & eidem omnibus modis ex natura rei: quod correſpondet diuerſis rationibus eo modo, quò ſignatum correſpondet ſigno: & ſic poteſt concedi deū diſtingui ratione, pro quanto deus diuerſis conceptibus ſignificatur: qui quidem conceptus propriè diſtinguun

Diſtingui rõe capitur dupliciter.

tur ratione. Sed ſicut ſecundũ hanc im
propriam acceptionem conceditur, ꝙ
eſſentia, intellectus, ſcientia, in deo ra-
tione diſtinguuntur: ſic concedendum
eſt eſſentiam, & eſſentiam ratione di-
ſtingui intellectum, & intellectum: quia
eſsẽtia diuerſis rationibus ſignificatur,
& ſimiliter intellectus. ¶ Illa acceptio
pro tanto eſt impropria: quia diſtingui
non propriè prędicatur de deo, quod ẽ
unum, & idem in ſe nullo mõ uariatum.
Deus autem omnino inuariatus: uel po
tius omnino ex natura rei indiſtinctius
adhuc ſignificatur diuerſis rõnibus pro
pter aliquam realẽ diuerſitatem per hu-
iuſmodi rationes connotatam, & pro-
pter hoc non poteſt dici diſtingui ratio
ne propriè. ¶ Quod uerò communiter
auct. dicunt idem realiter diſtingui ra-
tione: intelligi debet; ꝙ de aliquibus ter
minis ſupponentibus pro eadem ſignifi
catiuè acceptis, prædicatur diſtingui ra
tione. De hoc uide Ockam. iij. quod-
lib. quæſtio. ij.

QVAESTIO. II.

A
Arti. 1.
Vtrũ de
us intel
ligat
oia alia
a ſe di-
ſtinctè.

VTRVM deus intelligat
omnia alia a ſe diſtinctè.
¶ In materia huius quæſtio
nis ſicut, & in multis alijs fi
dem noſtram concernenti
bus impiè errauit cõmenta. Auerrois,
dicens deum extra ſe nihil cognoſcere.
Hunc ſuum errorem quibuſdam ratio
nibus munire conatus eſt. xij. Metaphy.
cõmen. lj. in proſecutione, ſiue expoſi-
tione textus Ariſtot. ibidem. Vnde ar-
guit primò obiectum intellectum eſt ꝑ-
fectio intelligentis: nihil aliud a deo eſt
perfectio dei: ergo nihil aliud a deo eſt
obiectum cognitum. ¶ Secundò quãdo
intellectus intelligit aliud a ſua ſubſtan
tia: ſua actio non erit ſua ſubſtantia, &
per conſequens perficitur per ſuã actio
nem: ſed deus nõ poteſt perfici ab alio:
ergo actio ſua neceſſariò erit ſua ſubſtã
tia, & per conſequens non intelligit ni
ſi ſe. ¶ Tertiò: ſi deus intelligit aliud a
ſe, illud neceſſariò intelligit: cum quic
quid deus intelligit: non poteſt non in
telligere: ſed quod neceſſariò intelligit
aliud, ſuum eſſe neceſſariò eſt per aliud:
deus autem non eſt per eſſe cuiuſcumq;
alterius: quare nihil aliud intelligit.
¶ Quartò: omne, quod intelligit aliud a
ſe, transmutatur in aliud: deus non eſt
transmutabilis. ¶ Quintò: deus non in-
intelligit uilia: quia hoc ignobilitatis ẽ:
nam ſecundum philoſophũ. xij. Metha-
phy. Non uidere quædam dignius eſt, q̃
uidere: & per conſequens nihil aliud a
ſe. ¶ Sextò: in ſeparatis a materia idem
eſt intellectus, & intelligibile. iij. de ani
ma. Hoc idẽ dicit xij. Metaphy. ſed de⁹
eſt maximè ſeparatus a materia: ergo
non intelligit niſi ſe. ¶ Septimò: ſi intel
ligit alia a ſe, aut de ipſis habet ſcientiã
uniuerſalem, aut particularẽ. Nõ uniuer
ſalem: quia illa eſt in potentia: deus nul
lo modo eſt in potentia, ſeu nulla po-
tẽtia eſt in ſcientia eius: ergo in deo nõ
eſt ſciẽtia uniuerſalis. Nec particularẽ:
quia ſunt infinita: ſed infinita nullo mo
do determinantur per ſcientiam. ¶ Ra B
tiones iſtę Auerrois quas ponit loco ꝑ-
allegato cõmẽ. ſ. lj. ſuper. xij. Metaphy.
Ariſto. multipliciter deficiunt, propter
quod nequaquam probant: quod inten
debat ipſe commentator probare: ideo
ad eas reſpõdendum eſt. ¶ Ad primã dici
tur: ꝙ maior uniuerſaliter non eſt uera.
Tum quia lapis intellectus ab homine,
non eſt perfectio hominis. Tũ quia deus
intelligit ſe, etiam ſecundum eum, & tñ
ipſe non eſt ſuiipſius perfectio propriè
loquẽdo: ideo maior de uirtute ſermo
nis ſimpliciter falſa eſt tam in nobis, q̃
in deo: ſed ſi intelligitẽ cauſaliter: habet
ueritatem dumtaxat, qñ intellectio cau
ſatur ab obiecto: tunc. n. obiectum eſt
perfectio intellectus non formaliter ip
ſum perficiens: ſed effectiuè inquantum
cauſat intellectionem in intellectu, quę
formaliter intellectum perficit. In deo
autem obiectum cognitũ nihil cauſat:
neq; intellectio dei eſt cauſata: ſed eſt
ipſamet diuina eſſentia: res uerò extra
cognitę ab illa, ſunt cauſatę. ¶ Ad ſe-
cundam. Si per actionẽ intelligitur ope
ratio: maior eſt falſa: quia ex eadẽ ſcięte

tur, ꝙ deus neq; crearet: neq; conſeruaret aliud a ſe. Conſequens cõtra philoſophum eo, ꝙ ab eo dicit dependere cęlum, & totam naturã. Sic arguendo: qñ deus agens creat, ſiue conſeruat aliud a ſe: ſua actio non eſt ſua ſubſtantia &c. ut ipſe arguit. Neq; maior illa eſt probata. ¶ Ad tertium dicitur, ꝙ minor eſt falſa, ueritatẽ tñ habere poteſt, quando aliquid neceſſariò intelligit aliquid intellectione a ſe diſtincta, & ab alio cauſata: tūc quia nihil cauſat, quod non eſt; neceſſariò eſſet obiectum cognitum cauſans intellectionem, ſine qua non poſſet eſſe intelligẽs. Si aliquo modo obiectum eſſet cauſa ipſi intelligenti. Vbi uerò intellectio nõ cauſatur ab obiecto ut hic: nihil habet ueritatis minor. ¶ Ad quartum dicitur: ꝙ maior eſt falſa. Nec habet ueritatem niſi de eo: quo[illegible]iquid a ſe de nouo incipit intellige[illegible] illud neceſſariò tranſmutatur, cum de non intelligente tale obiectum fiat intelligens illud. Nec tñ trãſmutatur in illud intellectum: niſi eo mõ, quo intelligitur anima eſſe quodãmodo omnia: inquantum quandam ſimilitudinem in ſe habet oium, quæ cognoſcit. In propoſito autem deus nihil de nouo cognoſcit. ¶ Ad quintum dicitur, ꝙ intelligere uilia intellectione cauſata a uilibus: potente impedire ab intellectione nobiliorum, uel nata inclinare ad faciendum aliquid uile, eſt indignũ, ac ignobile, ſed nullum horũ eſt in deo. Vel etiam ut alij exponunt. Ignobile eſt intelligere uile propria cognitione, & diſtincta, & adęquata: pro quanto. ſ. impedit a cognitione nobilioris: licet omnis cognitio ſecundum ſe perficiat intelligentem: ſit quoq; de numero honorabilium bonorũ: ut dicitur. j. de anima. Quõ autem deus intelligat mala, poſterius dicetur, cum agetur de ideis. ¶ Ad ſextum dicendum eſt: ꝙ per illam propoſitionem philoſophus nihil aliud uult, niſi ꝙ intellectus natus eſt ſeipſum intelligere, & tunc idem eſt intellectus & intelligibile. Non tñ loquitur uniuerſaliter, ꝙ intellectus ſolum ſe intelligat: ut ſatis patet aduertenti textũ utrobiq;. ¶ Ad ſeptimum dicitur: ꝙ deus oĩa cognoſcit una ſimplici intellectione, quę ipſe eſt, qua icuitiue diſtinctiſſimè, & perfectiſſimè res noſcit omnibus modis, quibus res eſt noſcibilis, referendo ad rem cognitam. i. noſcit res ſecundũ oẽs modos, quibus ſe habent in ſe ad ſe, & ad alia: omneſq; rerum differentias conuenientias, & uniuerſaliter oẽs habitudines. Non tñ noſcit res omnibus modis cognoſcendi: quibus a potentia cognitiua eſt noſcibilis. quia non illis, quæ dicunt imperfectionem in cognoſcente. Et ita non noſcit diſcurſiue, nec confuſè: ſiue indiſtinctè obſcurè. ¶ Et cũ arguitur particularia ſunt infinita, & ita non cõprehenduntur aliqua ſcientia dicit Ocham. q. pñti: ꝙ nullum eſt inconueniens infinita determinatè cognoſci, & comprehendi ab infinito: ſiue infinita ſcientia. Sed an deus infinita cognoſcat, & ea producere poſſit, uide in noſtro colle. in. ij. diſt. j. q. iij. Itẽ. xvij primi. q. viij. Sic ergo patent argumẽta cõmen. nihil concludere: immo uidetur in hoc ſibi contradicere. Alibi namque dicit: ꝙ natura determinatè agit: licet non cognoſcat: directa ab agente infallibili. ſ. ab ipſo deo. Quõ ergo dirigetur a deo: ſi deus non plus cognoſceret operationem naturę, ꝙ ipſa natura; immo ſic etiam deus ſi non cognoſceret effectus ſuos, indigeret alio dirigẽtẽ. ¶ Iſtis præmiſſis eſt pro articulo ſecundo concluſio prima. Deus intelligit ſe ſummè, & perfectiſſimè. Iſta concluſio eſt omnium philoſophorum, & theologorum declarato aucto. in. q. præcedenti adductis. Et probatur ratione. Summo, & perfectiſſimo cognoſcenti cõpetit ſumma, & perfectiſſima cognitio, ſed cognitio dei, cognitio eſt perfectiſſima: quia perfectiſſimi obiecti: ergo conuenit deo, ꝙ eſt ſummum cognoſcens. ¶ Secunda cõcluſio. Deus intelligit omnia alia a ſe clariſſimè, & diſtinctè. Probatur concluſio iſta primum auctoritate Prouer. xvj. Omnes uię hominum patent oculis eius. Item eiuſdem. xxiiij. Deus inſpector eſt cordis: ipſe intelligit, & ſaluatorẽ animæ tuę nihil fallit: redderq; homini

Arti. 2. Cõcl. 1. C

Cõcl. 2.

homini iuxta opera ſua. Et in ps. xxxij De cælo proſpexit dñs: uidit omnes filios hominum. ¶ Ratione etiam perſua detur. Nam deus eſt agens per intellectum & uoluntatem: ergo intelligit id, quod producit: ſed omnia alia producũtur a deo: ergo. ¶ Item deus perfectiſſimè cognoſcit ſeipſum: ergo intelligit ſe eſſe cauſam omnium, & per conſequens omnia, cuius eſt, uel eſſe poteſt cauſa. ¶ Item aliquis effectus eſt ſufficiens repræſentatiuũ ſuę cauſæ: ſicut ſpẽs coloris colorẽ, a quo cauſaſ repſentat: ergo multò magis cauſa ſufficiens, & totalis eſt repræſentatiua effectos ſui, quem cõtinet uirtualiter, & maximè ei, qui perfectè cognoſcit cauſam. Taliter autem deus ſeipſum cognoſcit: ergo &c. ¶ Aliæ multę ſunt rationes per alios adductę, quę omnes etſi non demonſtrant, quin circumſcripta fide poſſent ſolui: tamen fide eſt credenda concluſio. ¶ Sed licet illa concluſio ſit uera, & fide credita: tñ ratione naturali probari non poteſt euidenter quin ſolui poſſit. Licet plerique uarias rationes adducãt: utputa ſanctus Tho. par. j. q. xiiij. ar. v. & cęteri, quarum aliquas doct. adducit in textu. ¶ Pro articulo tertio eſt dubium circa concluſionem primam. Quia deus non intelligit ſe per aliquod diſtinctum: ut patet ex dictis. Verum etiam intellectus creatus intelligat ſeipſo ſine aliquo alio repreſentatiuo. & uidetur, ꝙ ſic: quia intellectus creatus eſt ſibiipſi ſumme pręſens, & ita cum res ſufficienter eſt ſuiipſius repræſentatiua: ſequitur, ꝙ ſeipſum cognoſcat ſine alio: quod tamen pro tanto falſum eſt: quia tunc intellectus ſemper eſſet inactu cognoſcendi ſeipſum: cum ſemper ſit ſibi ſufficienter pręſens. Et ſimiliter tunc directè, & ſine reflexione intelligeret ſpeciem intelligibilem in ſe exiſtentem, & ſuam intellectionem, quod non conceditur. Talia enim intellectus noſter non cognoſcit niſi per diſcurſum. ¶ Item uel deus intelligeret ſe intellectione ſimplici, uel complexa. Non ſecundum: quia tunc in deo eſſet pluralitas cognitionum, & compoſitio. Nec primum: quia

Arti. 3. Dub. 1. D

tunc non intelligeret ſe eſſe bonũ ſumme perfectionis &c. & per conſequens nec amaret ſe. ¶ Iterum uel intelligeret ſe ſecundum omnes rationes, quibus eſt intelligibilis. Et ſic eſſet in eo multitudo, & pluralitas rationum: ut argutum eſt iam: uel non ſecundum omnes: & ita ſecundum aliquas ignoraret ſe quod eſt inconueniens. ¶ Ad illa reſpondetur: Solu. ad primum. Quicquid ſit de intellectu B angelico: de quo uidendum eſt lib. ij. de intellectu noſtro dicitur: ꝙ non eſt de ſe intellectus actualis, ſed potentialis: ideo indiget aliquo actuante ipſum, ut intelligat. Ideoq; non eſt ipſe ſufficiẽs repræſentatiuum ſuiipſius, ut intelligat ſeipſum. Etiam intellectus noſter coniũctus eſt corpori. Et propter colligantiã cum uiribus ſenſitiuis nõ poteſt cognoſcere: niſi ad quorum cognitionem aſſurgit miniſterio ſenſitiuarum uirium: ſicut habetur. iij. de anima. Neceſſe eſt quemcunq; intelligentem phantaſmata ſpeculari. Et in de ſenſu & ſenſato. Nihil eſt intellectu &c. Ideo nihil pure intelligibile (quale ẽ ipſemet intellectus, uel etiam intellectio) ſufficit actuare intellectum ad ſui cognitionem immediate. Secus eſt de intellectu diuino, ꝙ non indiget alio actuante: ſed ipſe eſt actus puriſſimus nulla omnino potentialitate permixtus. ¶ Ad ſecundum, & tertium dicitur, ſicut dictum eſt in ſolutione ultimæ rationis commentatoris, ꝙ unica ſimplici intellectione ſine aliqua complexione intelligit ſeipſum. Quæ intellectio ſimplex: quia infinita: continet in ſe eminenter omnes cognitiones quomodocunque deum repræſentantes. Et ita cognoſcit ſe bonum, ſummum, perfectiſſimum, & omnino ſecundum omnem habitudinem, qua ſe habet & ad ſe, & ad omnem creaturã. Et ita nullo modo ſe ignorat. Nec tamen ideo in ſe habet plures rationes: neque ſua intellectio eſt omnis ratio: qua cognoſcitur a creatura: licet omnem modum cognoſcendi, & repræſentandi eminenter, & uirtute continet. Sicut etiam deus ipſe perfectionem cõtinet eminenter omnis creaturæ: nec

nulla prioritate imaginabili eſt prior intellectione alterius obiecti: quia eſt omnino eadem intellectio ſine omni imaginabili diſtinctione. ¶ Sed diceres. Tunc ſequeretur, quod creatura prius intelligeretur, quàm filius in diuinis produceretur: & ita creatura ſecundum aliquod eſſe (ſcilicet obiectiuum) eſſet ante filium: quod non uidetur uerum. Et probatur conſequentia: quia pater intelligendo ſe producit notitiam genitam ſiue uerbum: & ita prior eſt intellectio, ſiue actus intelligendi uerbo. Dicendum, quòd nec ante nec poſtquam filius producitur, intelligitur creatura: ſed ſimul intelligitur creatura, & filius producitur: nec in aliquo ſigno uel inſtanti intelligitur creatura in quo non producitur filius: nec econuerſo: quia non ſunt ibi talia ſigna naturæ, uel originis: ut uiſum eſt diſtinctio. nona.

Cõcl.3. ¶ Tertia concluſio. Eſſentia di-E uina eſt primum obiectum primitate adæquationis ſecundum perfectionem. Patet: quia nihil eſt æquè perfectum intellectioni diuinæ: niſi deus ſiue eſſentia diuina, quæ non ſolum eſt æquè perfecta intellectioni diuinæ: ſed omnino eadem. Et ita in concluſione nomen adæquationis debet extendi, ut dicatur adæquari ſecundum perfectionem: quod non eſt magis, uel minus perfectioni, quo modo idem adæquatur ſibiipſi. Poteſt tamen propriè loquendo eſſe adæquatio inter perſonam, & intellectionem; quæ licet identificentur realiter: diſtinguuntur tamen formaliter.

Cõcl.4. ¶ Quarta concluſio. Eſſentia diuina non eſt primum obiectum diuini intellectus primitate adæquationis ſecundum prædicationem: quia non prædicatur de omni per ſe intelligibili ab intellectu diuino: quia non de creatura.

Cõcl. 5 ¶ Quinta concluſio. Obiectum primum diuini intellectus primitate adæquationis ſecundum prædicationem, eſt aliquod commune prædicabile de omni intelligibili a deo: puta ens, uel res captum tranſcendenter. Probatur: quia tale prædicatur de omnibus cognoſcibilibus a diuino intellectu, & cætera. ¶ Quantum ad articulum tertium, Artic. 3. Dub. dubitatur circa illas duas ultimas concluſiones. Et poteſt argui F ſic. Obiectum adæquatum intellectus diuini non eſt aliquod commune. Probatur: quia illud eſt obiectum adæquatum potentiæ, ſine quo potentia non poteſt habere aliquem actum, quin terminetur ad illud. Tale autem eſt eſſentia: quia non poteſt intellectus diuinus intelligere quamcumque creaturam, quin intelligat eſſentiam. ¶ Ad illud dicendum, quòd licet uirtute eſſentiæ intelligatur creatura: ad hunc ſenſum, quòd intellectus diuinus intelligendo creaturam: nihil recipiat a creatura, & ita non uirtute creaturæ intelligit creaturam: ſed uirtute eſſentiæ: ſed intelligendo eſſentiam diuinam intelligit creaturam: non tamen ideo eſſentia diuina eſt obiectum primum primitate adæquationis. Sed magis ex hoc poſſet aliquo modo argui, quòd eſt primum primitate adæquationis ſecundum perfectionem, eo quòd in eius uirtute intelligit omnia ſicut uirtute propria: quia idem eſt intellectus, & eſſentia (ut ſæpedictum eſt) & una uirtus. ¶ Nec etiam concedendum, quòd eſſentia diuina ſit primum obiectum mouens diuinum intellectum: quia diuinus intellectus non mouetur ad intelligendum: neque aliquo modo diſtinguitur ab eſſentia: & ſicut eſſentia non mouet ſe: ita nec intellectum. Etiam mouere intellectum ad cognoſcendum accidit obiecto per ſe. Si enim deus crearet notitiam in intellectu: illa intellectus intelligit obiectum nõ minus, quàm ſi obiectum moueret. Neque uerum eſt: quòd intellectio diuina dependet ab intellectu, & intelligibili: quia intellectio diuina (cum ſit omnibus modis diuina eſſentia) a nullo dependet. Nec ſequitur: intellectio non eſt ſine utroq; intellectu ſ. & intelligibili: ergo dependet ab eis. Nam nihil poteſt eſſe ſine ſeipſo, & tamen nihil dependet a ſeipſo. Et ita in propoſito. Intellectio eſt

intellectus, & intelligibile, ſunt: quo eſſe non poteſt intellectio. Multa ſimilia habes in quæſtione. ¶ Notandum etiã Arti. 5. eſt pro intellectu quintæ concluſionis, & ſupponitur ex præmiſſis diſtin. iij. q. j. ꝙ obiectum adæquatum eſt aliquod cõmune prædicabile de omnibus per ſe appræhenſibilibus a potentia: ſi tunc ens eſt uniuocum omnibus intelligibilibus ipſum eſt tale. Si autem non eſt uniuocum omnibus intelligibilibus: non eſt aliquod obiectum adæquatum intellectui diuino.

QVAESTIO. IIII.

A VTRVM ad hoc, ꝙ deus intelligat diſtincte omnia alia a ſe: requirantur neceſſario in eo diſtinctæ relationes rationis ad ſua intelligibilia. ¶ Recitatur, & impugnatur ad
Arti. 1. ſto. opinio Gandauen. qui tenet partem
Nota. 1 affirmatiuam. ¶ Notandum itaque pro articulo primo, ꝙ relatio rationis aliquã accipitur pro ſignis relatiuis cõnotantibus actum intellectus, uel uoluntatis: ut ſignum præcium. Aliquando accipitur pro re ſignificata per huiuſmodi relatiuum. Et ſuppoſito ꝙ conceptus ſit qualitas mentis: hoc ſignificatum nõ eſt aliquod diſtinctũ a rebus abſolutis: ſed eſt res abſolute, & actus intellectus, aut uoluntatis. Qui etiam eſt res abſoluta ut præcium nihil aliud ſignificat, q̃ pecuniam, & rem appræciatam, & actum uoluntatis præſentem, & præteritum: quo uoluit talem pecuniam eſſe dinumerationem, uel æquiualentiam talis rei. Sic ſignum ſignificat uocem, uel ſcriptum: & rem ſignificatam, & actum uoluntatis imponentis uocem ad ſic ſignificandum: ſic ergo talia relatiua ſignificant non aliud, q̃ abſoluta: ſic intelligens ſignificat intelligentem: rem intellectam & intellectionem, & nullam aliam rem quomodocunque imaginabilem. Iſtis enim exiſtentibus eſt intelligens: omnibus alijs imaginabilibus circumſcriptis.
Not. 2. ¶ Secundo notandum, ꝙ duplex
B eſt relatiuum rationis. Vno modo omne illud nomen eſt relatiuum rationis: quando res per ipſum ſignificata, nõ poteſt eſſe talis, qualis ſignificatur per ipſum ſine actu, uel potentia ratiocinatiua. Et illo modo intellectiuum, intelligere: ſubiectum, prædicatũ, & huiuſmodi ſunt relatiua rationis. Alio modo eſt terminus ſignificans rem, quę non eſt talis, qualis ſignificatur per terminum talem: niſi cõcurrente actu intellectus, aut uoluntatis: licet res ſignificatæ poſſunt manere, & non eſſe aliæ qualia per terminum ſignificantur, ut pręcium ſignum dominium ſeruitus: ſecundum ꝙ conueniunt creaturis: quia uox non eſt ſignum: nec numus pręcium, nec homo dñs, aut ſeruus niſi præuio actu uoluntatis, aut intellectus: licet illę uoces numus homo eſſe poſſunt ſine actu uoluntatis, aut intellectus. Quo adueniente ſine omni alio: uox eſt ſignum: numus pręcium &c. Eo enim, ꝙ uolo uocem hanc eſſe ſignũ hmõi rei: uox eſt ſignũ: & eo ꝙ uolo eſſe dñs, & ille ſeruus: ſum dñs, & ille ſeruus: quod non diceretur ſine actu uolũtatis alterius, uel utriuſq;. & hæc proprijſsime ſunt relatiua rationis. ¶ Quantum ad articulum ſecundũ Arti. 2.
concluſio prima. In deo non ſunt rela Cõcl. 1.
C tiones rationis requiſitæ ad hoc, ꝙ cognoſcat alia a ſe. Patet: quia eo ipſo, ꝙ ponitur intellectio diuina: omnibus alijs circumſcriptis: deus intelligit diſtincte omnia intelligibilia: ideo fruſtra ponerentur alia in deo. ¶ Secunda cõcluſio. Cõcl. 2.
Imponi poſſunt relatiua rationis ſignificantia deum intelligere creaturã: ſed illa non requiruntur ad hoc, ꝙ deus intelligat, nec ſunt realiter in deo. Patet ſatis concluſio pro omnibus ſuis partibus. ¶ Tertia concluſio: contra Io Cõcl. 3.
annem. Non ſunt ponenda diuerſa inſtantia, quæ ponit Ioannes: ſcilicet principium, quo deus intelligit eſſentiam ſuam ſub ratione abſoluta. Secundum, in quo producit lapidem in eſſe intelligibili, ideſt cognoſcit lapidem, ſeu intelligit lapidem: ita quod ſit relatio in lapide intellecto ad intellectionem diuinam, & nulla adhuc in intellectione diuina terminante

rela

relationem lapidis. Tertiũ: in quo comparat intellectionem ſuam ad lapidem, & ſic cauſat relationem rationis in intellectione ad lapidem. Quartum: quo reflectit ſe ſuper relationem in tertio inſtanti cauſatam. Et per hoc illa relatio eſt cognita. Patet: quia unica eſt intellectio indiſtincta in deo: quæ eſt omnibus modis eſſentia diuina; qua intelligit omnia. & in eodem inſtãti, quo deus intelligit eſſentiam ſuam: etiam creatura intelligitur, & deus uere intelligit creaturam.

Arti. 3. Dub. 1. D

¶ Quantum ad articulum tertium eſt dubium primum. Vtrũ deus ab æterno referatur ad creaturam: ex quo eã ab æterno intelligit.

Aliqd referri ad aliud dupliciter intelligitur.

Reſpondetur, ꝙ aliquid referri ad aliud, dupliciter intelligi poteſt. Vno modo dicitur referri: quod eſt tale, quale poteſt exprimi per nomẽ relatiuum, & ſic deus ab æterno refertur ad creaturam: quia ab æterno eſt intelligens creaturam. Sic conceditur, ꝙ ſortes, & Plato ſunt albi: ſortes refertur ad Platonem, & econuerſo licet nihil aliud ponatur. Alio modo aliquid dicitur referri: quod actualiter ſignificatur per ſignum relatiuum: ita ꝙ actualiter intellectus cõſiderat ipſum in ordine ad aliud ſiue cum alio. Et ſic adhuc intellectus diuinus ab æterno refertur ad creaturam: quia ab æterno intelligit ſe intelligere creaturam. Si tamen referri dicit tantum actum intellectus creati: ſic deus non referebatur ab æterno ad creaturam: licet ab æterno intellexit creaturam: quia non ab æterno fuit intellectus creatus, qui referret deum ad creaturam. Per hoc patet: ꝙ licet hæc propoſitio. Deus intellexit creaturam: fuit uera ab æterno in mente diuina: non tamen in intellectu creato: quia ille non fuit ab æterno: & per conſequens nec propoſitio fuit in eo ab æterno, quando uero non fuit propoſitio: ipſa non fuit uera. Vide centilo. Ockam non concluſione. lxxx.

Dub. 2. E

¶ Secundò dubitatur, an relatio illa, qua deus ut intelligens refertur ad creaturam: ſit realis, uel rationis. Poteſt dici: ꝙ ſit relatio rationis, primo modo accipiendo relationem rationis: quia ipſa diuina eſſentia eſt cognitio. Non tamen ſecundo modo accipiendo: quia non poteſt deus eſſe: & non intelligere creaturam, ſiue ſine actu cognitionis creaturę: quia nõ ſine eſſentia, quæ eſt cognitio omnium cognoſcibilium. ¶ Si quæritur. Ex quo illa relatio non eſt rationis ſtrictiſſimę an poſſit dici realis. Reſpondetur quòd non: accipiendo relationem ſtricte. Hæc enim requirit ꝙ utrunq; extremum importet ueram rem in actu. Huius autem relationis ſolum unum extremum, ſcilicet intelligens importat uerã rem actu exiſtentem & non intellectũ: quia creatura eſt intellecta ab æterno: nec tamẽ fuit ab æterno. Si tamen relatio realis accipitur large pro ea quæ non eſt rationis ſecundo modo: ſic eſt realis. i. nõ rationis ſecundo modo. Nec eſt incõueniens deum realiter referri ad creaturam: quia ut creator realiter refertur ad creaturam. Nec propter hoc ſequitur, quòd relatio realis ſit in deo: ſicut ſortes ſimilitudine realiter refertur ad Platonem: non tamen eſt aliqua relatio realis in ſorte.

Dub. 3. F

¶ Tertiò dubitatur: quomodo eſſentia, quæ eſt eadem ratione, ſub eadem ratione poteſt repræſentare plura diſtinctè: cum ſecundum philoſophũ idem inquantum idem, ſemper facit idem. Reſpondetur, ꝙ non eſt propriè dictum, ꝙ eſſentia diuina repræſentat omnia alia a ſe: ſed melius dicitur, quòd eſſentia diuina intelligit omnia alia a ſe. Tamen hoc admiſſo dicitur, ꝙ non eſt inconueniens idem ſub eadem ratione repræſentare plura diſtinctè, ſicut eſſentia creatrix omnia creat diſtinctè: non per aliqua in ſe diſtincta. Philoſophus uerò loquitur de cauſa naturali, quæ idem. i. eadem facit uno tempore, ſicut alio: cæteris paribus: ſicut ignis calet, & exiccat uno tempore, ſicut alio quamuis aliud ſit calor, aliud ſiccitas. ¶ Si dicitur: cognoſcens aſſimilatur cognito: ſed per idem nihil poteſt aſſimilari diſtinctis. Sol. perfecta ſimilatione ſecundũ ſpeciem, eſſentia diuina nulli creaturę aſſimilatur: nec illa requiritur. Sed tali

aſſimilatione generali, quę ad cognoſcendum ſufficit: ſeipſa aſſimilatur omnibus plus, quàm per relationem rationis: quia maximè diſtat ens rationis ab ente reali.

QVAESTIO. V.

A VTRVM deus intelligat omnia alia a ſe per ideas eorum. ¶ Secundum duas opi. extremas: duo erunt in hac quęſtione articuli principales. Articulus primus principalis aliorum
Art. 1. doctorum. Secundus verò articulus Guiliel. Ockam opi. recitabit. ¶ Quarum er-
Not. 1. go ad primum. Notandum in genere,
Idea qd ꝙ idea gręcum nomen eſt, & dicitur ab idos, quod eſt forma, uel ſpes, uel etiā ratio ſecundum Aug. introductum autem eſt primo a Platone, qui ut dicit Aug lib. lxxxiij. q. q. xlvj. ideas primò appellaſſe perhibetur. Non tamē ſi hoc nomen antequam ipſe inſtitueret, non erat: idcirco vel res ipſæ nō erant, quas ideas uocauit: ſed alio fortaſſis, atque alio nomine ab alijs, atq; alijs nuncupatæ ſunt. Hic Plato tria poſuit principia fuiſſe ſine initio: deum: exemplar, & ideam, & materiam: ut refert magiſter diſt. j. lib. ij. Et poſt eum Diony. Seneca, & Augu. multa loquuntur de ideis, & conſequenter doct. ſcholaſtici. Vnde inter alia Augu. ubi ſupra ſic dicit. Ideę ſunt principales quædam formæ, uel rationes rerum ſtabiles, atque immucabiles: quæ ipſæ formatę non ſunt, & propter hoc æternæ. & ſemper eodem modo ſe habentes, quæ diuina intelligētia continentur, & cum ipſæ neque oriantur: neque intereant: ſecundum eas tamen formari dicitur omne, quod oriri, & interire poteſt. Anima uerò negatur eas intueri poſſe niſi rationalis: non quęlibet: ſed quæ ſancta, & pura fuerit. Et infra. Qua uiſione fit beatiſſima. ¶ Probando autem, ꝙ huiuſmodi ideæ ſunt ponendæ in eadem. q. dicit. Quęcunq; in ſuo genere propria quadam natura continentur, ut ſunt, a deo procreantur: atq; ſummi dei legibus continentur, & gubernantur: quo conceſſo quis audeat dicere deum irrationabiliter oīa condidiſſe. Reſtat ergo ut omnia ratione ſint cōdita: nec eadem ratione homo, qua equus. Hoc enim abſurdum eſt exiſtimare: ſingula autem proprijs ſunt creata rōnibus. Has aūt rationes ubi eſſe arbitrandum eſt: niſi in ipſa mente creatoris. Non. n. extra ſe quicquam poſitū intuebatur: ut ſecundum illud conſtitueret, quod conſtruebat. Nam hoc opinari ſacrilegum eſt. Quod ſi hę rerum creādarum creatarūue rationes diuina mente continentur: neque in diuina mente quicquam, niſi æternum, atq; incommutabile poteſt eſſe. Quę rationes non ſolum ſunt ideæ: ſed ipſæ veræ ſunt, quia ęternæ ſunt, & eiuſmodi atq; incommutabiles manent: quarum participatione fit ubi fit quicquid, & quō eſt. Hæc beatus Aug. Seneca etiam epiſtola. lxv. ad Lucillum, enumeratis quatuor cauſis terum ſecundum Ariſt. ſubdit quintā. His Plato adijcit exemplar: quod ipſe ideā uocat: hoc eſt enim, ad quod reſpiciens artifex: id quod deſtinabat, effecit: nihil autem ad rem pertinet: utrum foris habeat exemplar, ad quod referat oculos: an intus quod ſibi ipſe concepit. Hæc exemplaria rerum omnium deus intra ſe habet, numeroſq; uniuerſorum, quæ agenda ſunt, & modos mente cōplexus eſt. Plenus his figuris eſt, quas Plato ideas appellat immortales infatigabiles. Itaq; homines quidem pereunt: ipſa autem humanitas, ad quam homo affingitur, permanet, & hominibus laborantibus intereuntibus illa nihil patitur. Ex hac auct. B. Aug. & Senecæ colligitur, ꝙ ideæ ſunt in mente diuina ſtabiles, & æternę. Quodq; ſunt rationes, ſiue exēplaria, ad quę aſpiciēs producit omnia, quę producit. Non quidem una ratio, ſed multę, cum alia ratione. i. ideam cōditus eſt homo, & alia ratione equus &c. Et quia hæc duo. ſ. incommutabilitas ſiue æternitas, & multiplicitas, ſiue pluralitas non uidentur uni poſſe cōuenire. (Eſſentia enim diuina, quæ immutabilis eſt, & ęterna: non recipit pluralitatem illam, quæ inter ideas ponitur. Ponitur. n. ꝙ quęlibet res creabilis habeat

Quatuor rerū cauſæ

C

propriam,& diſtinctam ideam. Et quamuis hæc pluralitas creaturæ conuenit: tamen non incommunicabilitas, & æternitas, quę ſolius dei eſt.) Idcirco duę ſunt opin. extremę in hac materia: licet, & multę aliæ ſint quodammodo medię.

Opinio Marſilij ¶ Vna ponit ideam eſſe realiter diuinā eſſentiam. Et iſti ſaluant primum plane, ſcilicet ęternitatem idearum: ſed pluralitatem uario modo conati ſunt ponere. Et auct. quantum ad hoc ſonantes diuerſimode exponunt. Inter iſtos ſic opinātes magis conformiter principiis prioribus loquitur Marſilius. Ideo ſecūdum opin. iſtius eſt prima concluſio.

Cōcl. 1. D ¶ Creatura producta, uel producibilis non eſt idea. Probatur: quia idea eſt ratio cognoſcendi rem, uel exemplar producendi prout ſonant auctoritates: ſed res productę, uel producibiles non ſunt ratio cognoſcendi, uel producendi: diuinę eſſentię cum ipſa producendo ad nihil extra ſe reſpicit. Item ſi ſic Ideæ creaturarum non eſſent prius, quā creatura, & ſic iam non eſſet idea Antichriſti: nec cuiuſcunq; rei futurę non plus, q̄ res ipſa futura. Et ita ſicut illa eſt falſa. Antichriſtus futurus eſt, & ita illa: idea Antichriſti eſt. Conſequens falſum, qa exemplar præcedit exemplatum: cū ſecundum ipſum producatur exemplatū. Item ſi idea Antichriſti nō eſt, nec erit in mente diuina: in qua tantum neceſſario eſt, cum producitur: ergo tunc aliquid adueniet deo: quod impoſſibile ē.

Cōcl. 2 ¶ Secunda concluſio eiuſdem. Eſſentia diuina, uel noticia, ſiue cognitio diuina eſt omnium productorum, & producibilium idea. Probatur concluſio. Nam ipſa diuina noticia eſt ratio, & forma cognoſcendi oia, atq; exemplar, id quod aſpiciens deus, omnia producit, cū uult; ergo ipſa eſt idea. Tenet conſequentia; quia hoc eſt eſſe ideam. Antecedens eſt manifeſtum ex dictis. Nam ipſa diuina eſſentia ab æterno omnia producibilia diſtinctiſſime repræſentat: immo omnium diſtinctiſſima eſt cognitio, & noticia. Et ita cuiuslibet producibilis clariſſimum exēplar; quod ſemper intuens deus ſicut diſtinctiſſime cognoſcit: ita quæcunque cognita poteſt cum uult: temporaliter producere: eo modo quo ab æterno præcognouit. Et pro his cōcluſionibus uidentur eſſe auct. ſupra poſitæ ſecundum aliquas partes.

Cōcl. 3. E ¶ Tertia concluſio. In deo non ſunt plures, & diſtinctę ideæ rerum creatarum, uel creandarū formaliter, & intrinſecè: licet plures dici poſſint obiectaliter, & extrinſecè. Pro huius concluſionis intellectu eſt pręmittendum, q plures ideas eſſe in deo poteſt intelligi dupliciter. Vno modo formaliter, & intrinſecè: ita q huiuſmodi ideæ non ſint inter ſe idem: ſed una realiter diſtinguit ab alia: quo modo in intellectu humano cognitio diſtincta Petri, eſt realiter alia a cognitione diſtincta Pauli. Alio modo obiectaliter, & extrinſecè. Tale autem eſt aliquid in ſe penitus indiſtinctum: eſt tamē plurium obiectorum, & cuiuslibet diſtinctè. Iſto præmiſſo probatur concluſionis prima pars. Nam in diuinis oia ſunt idem, ubi non obuiat relationis oppoſitio: ut dicit Anſel. Sed inter ideas diuerſarum creaturarum nulla eſt oppoſitio relatiua: ergo non diſtinguuntur realiter nec formaliter: quia ut ſæpe dictū eſt ſupra: omnis pluralitas in deo eſt uitanda: niſi ubi illam ponere aucto. ſcripturę compellit: aut determinatio eccleſiæ: aut dum ex his euidenter probari poteſt: nullum illorum eſt in propoſito. Præterea etſi diſtinguerentur formaliter: non ideo poſſent ideæ dici plures, & non idem ſimpliciter: ergo. Quód etiam non diſtinguantur ratione patet: nam ſæpe tactum eſt diſtinctionem rationis non habere locum in diuinis. Præterea deum omnia poſſe non ponit in eo aliquam diſtinctionem intrinſecam: igitur nec omnia noſſe. Antecedens patet: quia licet philoſophi omnipotentiam adſcribant deo: nihilominus ſibi attribuunt omnimodam ſimplicitatem. Etiam diuerſitas effectuum non ponit diuerſitatem in cauſis ſecundis: ut patet de ſole: In quo non ponitur diuerſitas propter productionem alterius luminis hodie, quā heri: immo nec propter productionem

Plures Ideas eſſe i Deo dupliciter intelligitur.

luminis, & caloris: ergo multò magis non ponit diſtinctionem in prima cauſa. Secunda pars patet. Nam infinitę ſunt res producibiles, ad quas actio diuina adextra nata eſt terminari, quarū olim ipſa diuina eſſentia (inquantum eſt exemplar) dicitur idea: ergo infinitę ſunt ideę obiectaliter. Tenet conſequentia: quia hoc eſt eſſe multa obiectaliter, terminari ad multa obiecta: ita ꝙ diuerſitas ſiue pluralitas iſta non refertur ad id, quod eſt idea (ſcilicet diuinam eſſentiam) ſed ad illa quorum eſt idea: ſcilicet ideata ſiue creaturas imitantes ideam in mente diuina. Et ſecundum hunc intellectum dicunt Auguſt. uoluiſſe ideas eſſe formas principales diſtinctas, & non eaſdem diuerſarum creaturarum obiectaliter, ſcilicet non intrinſecè, & formaliter. ¶ Iſta opinione dimiſſa, uidendum eſt pro articulo ſecundo principali opi. doct. qui hanc materiam teſte domino Camera. q. vj. ualde pulchrè determinat. Et Gerſon in de uita ſpirituali animæ lect. j. corol. xij. Erunt ergo ſolito more articuli tres.

Nota. (margin)

Arti. 2. princip. F

Nota. 1 ¶ Notandum primò, ꝙ nomen idea non habet quid rei: quia eſt nomē connotatiuum: nec ſignificat præciſè aliquod unum: ſed ſupponit pro aliquo, & connotat aliquod aliud, uel illud idem, pro quo ſupponit. Et ideo habet tantum quid nominis. Dicitur etiam a doct. terminus relatiuus, & connotatiuus: quia omnis idea eſt alicuius, ſcilicet ideati idea. Poteſt ergo diffinitione quid nominis ſic deſcribi. Idea eſt aliquod cognitum a principio effectiuo intellectuali: ad quod actiuum aſpiciens poteſt aliquid in eſſe reali rationabiliter producere. Iſta deſcriptio ſumitur ex uerbis beati Auguſt. ubi ſupra in lib. lxxxiij. q. quæſt. xlvj. ubi dicit. Has autem rationes ubi eſſe arbitrandum eſt: niſi in ipſa mente creatoris. Non extra ſe quicquam poſitum intuebatur: ut ſecundum idem conſtitueret, quod conſtituebat. Ex quo patet prima particula: ꝙ ideæ ſunt res cognitæ: quia eas intuebatur, ut conſtitueret, quæ cōſtituebat. Secunda particula, ꝙ ſit cognitum ab actiuo tangitur, cum dicit: in mente creatoris. Tertia particula, ad quod reſpiciens, tangitur in fine auctoritatis. Nō enim extra ſe quicquid &c. Inſinuans, ꝙ deus ideas intuetur, ut ſecundum eas conſtituat. hoc eſt efficiat, uel producat. Huic concordat illud Senecę ad Lucillum epiſtola. lxvj. ſuperius allegatum arc. j. His ſcilicet quatuor cauſis quas Ariſt. ponit quintam Plato adijcit: exemplar quam ideam uocat. Hoc eſt enim id, ad quod reſpiciens artifex: id quod deſtinabat, efficit &c. Ex quo patet, ꝙ idea eſt cognitum quoddā exēplar, ad quod reſpiciens cognoſcens poteſt aliquid producere in eſſe reali.

¶ Iſtis præmiſſis eſt concluſio prima ſecundū hanc opi. idea non eſt diuina eſſentia. Cōcl. 1. G

Hæc concluſio probatur: quia quod eſt unicum, nullo modo plurificabile non eſt idea: eſſentia diuina eſt huiuſmodi: ergo. Maior patet: quia ut dicit Aug. Non eadem ratione (.i. idea) conditus eſt homo, qua equus: ergo plures, & diſtinctę ſunt ideæ. Et ſi dicitur ꝙ eſſentia diuina licet non ſit plurificabilis realiter: tamen ſecundum rationem poteſt plurificari inquantum comparatur ad diuerſas creaturas. Sed illud ſufficiēter ſupra improbatum eſt. q. j. diſt. huius, cum oſtenſum eſt: ꝙ idem realiter non poteſt differre ratione. Præterea ſi idea eſt eſſentia diuina uel ipſa ē in mente diuina ſubiectiue: uel tantum obiectiue. Si primum: tunc ibi erunt plura ſubiectiuè: quod falſum eſt. Si obiectiuè tātum: tunc non erunt eſſentia diuina: quia illa non eſt ibi obiectiuè tantum: ſed ſubiectiuè, & realiter. Præterea idea eſt illud, quo cognito: cum alio per poſſibile, uel impoſſibile circumſcripto artifex rationabiliter operatur. patet ex auct. Sed huiuſmodi non eſt eſſentia diuina. Quia ſi deus per impoſſibile cognoſceret ſuam eſſentiam, & non rem extra producendam: non diceretur rationabiliter producere: ut elici poteſt ex dictis præſentis diſtin. ergo eſſentia diuina non poteſt dici idea.

¶ Secunda concluſio. Idea non eſt reſpectus quidam in eſſentia diuina. Cōcl. 2. H

Probatur: quia aut re-

ſpectus realis: aut rationis. Non realis:
quia dei ad creaturã non eſt relatio rea
lis quæ ſit quid non abſolutũ. Nec ratio
nis: quia ille non poteſt eſſe exemplar
M entis realis, & ita nec creaturæ. Præte
rea talis reſpectus rationis non eſt po-
nẽdus: quia uel requiritur ad intelligen
dum creaturam diſtinctè: uel ad produ-
cendum eam: nullum horum eſt dicen-
dum: non primum: quia intellectus diui-
nus ſua eſſentia omnibus alijs circũſeri-
ptis ſufficit intelligere omnia diſtinctè:
alias ſi aliquid requireretur, plus uileſce
ret ſic cognoſcendo: ꝙ ſi actu informã
te obiectum extra intelligeret. Nec ſe-
cundum: quia artifex creatus ſine omni
reſpectu rationis poteſt diſtinctè cogni
ta producere: ergo multò fortius arti-
fex increatus. Præterea aut ille reſpe-
ctus rationis præſupponit intellectionẽ
creaturæ, & conſequitur eam: aut non.
Non ſecundum: quia neceſſariò prę̃ſup-
ponit actum intelligendi, & non illum
quo intelligit ſuam eſſentiam abſolutè
non comparando ad creaturã: ergo prę
ſupponit actum intelligendi creaturę.
Nec primum: quia tunc nihil faceret ad
hoc: ꝙ deus diſtinctè cognoſceret crea
turas: ſicut effectus nihil facit ad eſſe ſuę
cauſę ꝙ ſequitur. Etiã non eſt maior ra
tio, quare plus illam cognitionem, qua
deus cognoſcit creaturam ſequitur re-
ſpectus rationis quàm illam, qua cogno
Cõcl 3. ſcit ſuam eſſentiam. ¶ Tertia concluſio.
Idea non eſt quid aggregatũ ex eſſentia
diuina, & reſpectu immutabilitatis. Illa
concluſio patet: quia nõ eſt ponendus
ille reſpectus, & per conſequens nihil
aggregatur ex eo. Etiam quia tunc idea
nec eſſet ens reale nec rationis: quod
omnes negant. Probatur conſequẽtia:
quia quod aggregatur ex aliquibus, nõ
eſt aliquod illorum: ſicut compoſitum
nec eſt materia, nec forma: ideo & ag-
gregatum ex ente reali pota eſſentia di
uina, & reſpectu rationis, nec eſt ens rea
Cõcl.4. le, nec rationis. ¶ Quarta concluſio.
I Idea in mente diuina eſt ipſamet cogni
ta creatura. Illa concluſio probatur:
quia hoc eſt idea, cui conuenit ideæ de
ſcriptio: ſed illa conuenit ipſimet crea-
turæ. Nã ipſa eſt cognita ab intellectu
actiuo. ſ. diuino, & ad ipſam deus aſpicit:
ut eam rationabiliter producat. Nam
quantumcunq; deus ſuam eſſentiam
cognoſceret: ſi non cognoſceret ſuum
producibile, ignoranter produceret: &
non rationabiliter: ut ſupra argutum
eſt. Ad hoc eſt Auguſt. vj. ſuper Geneſ.
Quõ ea faceret, quę ſibi nota non erãt:
non enim quicquam fecit ignorans.
Habetur in textu. Præterea creatura ẽ
id, quo cognito (omni alio per poſſibi-
le, uel impoſſibile nõ cognito) deus po
teſt rationabiliter producere. Et ipſa nõ
cognita (quocunq; alio cognito) deus
non produceret rationabiliter: ſed igno
ranter: ergo eſt idea. Conſequentia no
ta. Antecedens patet: quia ſi per impoſ
ſibile deus non cognoſceret ſuam eſſen
tiam, & cognoſceret creaturam produ
cibilem: ſi haberet potentiam producti-
uam: ipſam aſpiciendo poſſet eam ratio
nabiliter producere. Nam artifex crea
tus ſi præciſè cognoſceret illud artifi-
ciatum, quod producit: ita uerè ageret
per ideã, ſicut cum cognoſcit ſuum ſimi
le: ad cuius exemplar agit: ergo cũ deus
creaturam met producibilem diſtinctè
præcognoſcit, & ipſammet inſpiciendo
producit: ipſa creatura uerè eſt ſuipſius
exemplar, & idea. ¶ Ex illis ſequuntur
aliquæ propoſitiones corollariè, de qui
bus a diuerſis diuerſè exponuntur quę-
ſtiones. ¶ Prima. In deo ſunt ideæ non Prop. 1.
ſubiectiuè, & realiter: ſed tantum obie- K
ctiuè & intellectualiter. Patet: quia eo
modo dicuntur eſſe in deo, quo creatu
ræ a deo intellectæ ſunt in deo. Tales
autem nõ ſunt in deo ſubiectiuè, & rea
liter: quia nõ per eſſentiam: ut dicit ma-
giſter diſt. xxxvj. ſed ſolum obiectiuè:
pro quanto cognoſcũtur a deo. Et ideo
nunquam inuenitur, ꝙ B. Augu. ponat
ideas niſi in diuina intelligẽtia, uel men
te, & non in eſſentia. Innuens ꝙ non
ſunt in deo, niſi ut cognita, & non ſi-
cut realiter ibi exiſtentia. Et eodem
modo dicit omnes creaturas eſſe in deo
ut habetur in textu diſtinctio. xxxv. &
xxxvj. ¶ Secunda propoſitio: ꝙ om- Prop. 2.
nium rerum factibilium diſtinctarum

diſtinctè ſunt ideæ in deo. Patet: quia ip
ſæmet creaturæ ſunt ideæ, quæ ſunt di-
Prop. 3. ſtinctę, & ſunt in deo obiectiuè: ❡ Ter-
tia propoſitio, Materię formæ, & uni-
uerſaliter omnium partium totius tam
eſſentialium, quàm integralium diſtin-
ctarum diſtinctè ſunt ideę. Patet ex pro
4 poſitione ſecunda. ❡ Quarta propoſi-
tio. Ideę primò ſunt ſingularium, & nõ
ſpecierum, uel generum, tenẽdo ꝙ uni
uerſalia, & conceptus ſint qualitates mẽ
tis: alias ſecus. Patet: quia ſolum ſingu-
5 laria ſunt extra producibilia. ❡ Quinta
propoſitio. Generis ſpeciei differentię,
& aliorum uniuerſalium ſi habent tan-
tum eſſe obiectiuum in mente, nõ ſunt
ideæ. Sed cum ponitur talia fore quali-
tates mentis: ſingulares in exiſtendo:
communes tantum in prędicando: tunc
eorum ſunt ideę ſicut aliarum rerum ſin
6 gularium. ❡ Sexta propoſitio. Nega-
tionum priuationum mali culpę, & hu-
iuſmodi, quæ non ſunt res diſtinctæ ab
alijs rebus: nõ ſunt ideę. ❡ Septima pro
7 poſitio: ꝙ deus habet infinitas ideas: ſi-
cut infinita ſunt ab eo cognoſcibilia. In
finitæ enim ſunt res ab eo producibiles,
& cognitę. Hoc eſt autem habere ideã,
cognoſcere creaturam. ❡ Conſideran-
dum eſt etiam, ꝙ dñs Cameracen. loco
præallegato. q. vj. arti. iij. aliquo modo
latius intelligit, & extendit quid no-
minis ideę, q̃ doct. & ſecundum hoc po
nit tres propoſitiones. Colligit enim
ex doct. uerba ſua in forma recitando,
ꝙ idea non eſt aliud niſi aliquod cogni
tum ad quod cognoſcens aſpicit in pro
ducendo: & ſecundũ ipſum aliquid ſimi
le illi, & ipſummet producit in eſſe rea-
li. Sicut una domus põt dici uerè idea,
& exẽplar alterius domus: quia artifex
illam domum cognoſcendo poteſt aliã
ſimilem fabricare: & ſic prior domus di
citur idea ſecundæ. Similiter etiam: ſi
illa eſſet ab artifice præcognita, uirtu-
te illius poſſet domum eandem produ-
cere, & ſic illa eſſet idea, & exemplar
ſuiipſius. Ex quo ulterius patet ſecun-
dum eundem, ꝙ hoc nomen idea ſigni
ficat, & importat in recto ipſam rem
productam, & eandem etiam importat
in obliquo. Et præter hoc importat in
obliquo ipſam diuinam cognitionem,
ſeu potentiam cognoſcentem. Et ideo
ſupponit pro re producta: ſed non pro
cognoſcente, ſiue producente. ❡ Ex M
his idem doctor tres infert propoſitio-
nes dictis Ockam non ex toto con-
ſonantes. Siquidem deſcriptio ideæ
ſecundum Ockam non conuenit di-
uinæ perſonæ: ut patet ex dictis. Sed
ille doctor extendit eam ad diuinam:
ut claret ex propoſitionibus ſuis. ❡ Pri
ma eſt. In deo ſunt plures ideæ, quæ
ſunt realiter idem diuinæ eſſentiæ, &
ſunt inter ſe, & ab ipſa eſſentia aliqua-
liter diſtinctæ. Patet: quia in diuinis
ſunt duæ perſonę productæ: ſcilicet fi-
lius, & ſpiritus ſanctus, & cuilibet con-
uenit deſcriptio ideæ, & conditiones
ſupra poſitę. Et omnia, quę attribuit
Auguſtinus ideis, cõueniunt eis ita pro
priè (& fortè magis de uirtute ſermo-
nis) quàm conueniant creaturis: ut pa
tet cuilibet intuenti. Ergo licet pater
in diuinis non ſit idea: quia non eſt pro
ducibilis: tamen duæ perſonæ prædictę
ſunt ideę. Conſtat autem, quòd illę
ſunt realiter idem diuinæ eſſentię, & in
ter ſe realiter diſtinctę: ab eſſentia ue-
rò formaliter, & non realiter. ❡ Secun-
da propoſitio ſecundum eundem doct.
In deo ſunt plures ideæ, quæ ſunt inter
ſe, & ab eſſentia diuina realiter diſtin-
ctę. Patet: quia plures ſunt creaturæ in-
ter ſe, & ab eſſẽtia diuina realiter diſtin
ctę, & illæ ſunt ideę ut dictum eſt, &
ſunt in deo: ut patet per illud Ioann. j.
Omnia per ipſum facta ſunt &c. Quod
factum eſt, in ipſo uita erat &c. ❡ Ter
tia propoſitio. In deo non ſunt plu-
res ideę, quàm duæ: quę ſunt in eo
realiter & propriè: ſed bene ſunt in eo
infinitè intellectualiter, & obiectiuè.
Patet ex dictis. Hæc ille. ❡ Tertiò Nota. 3
notandum pro intellectu concluſio- N
nis reſponſalis. Ex quo titulus quę-
ſtionis quærit. An deus intelligat om
nia alia a ſe per ideas, quòd per, po-
teſt dicere circumſtantiam cauſæ mo-
tiuę. ſicut dicimus, quòd anima in-
telligit per habitum tanquam per cau-

ſam motiuam ſeu effectiuam. Vel ſecundò poteſt dicere circumſtantiam potentiæ cognitiuæ: ſicut dicimus, quòd homo intelligit per intellectum. Vel tertiò poteſt dicere circumſtantiam obiecti medij: ſicut dicimus, quòd intelligimus deum in uia per quendam conceptum ſibi proprium. Vel quartò impropriè poteſt dicere circumſtantiam obiecti terminantis immediatè: ſicut dicimus, quòd uidebimus deum per ſuam eſſentiam: quia ipſa erit uiſa in ſe immediatè. ¶ Iſtis præmiſſis ponitur concluſio reſponſalis (ſecundum doctor.) unica pro articulo ſecundo.

Arti. 2. Cõclu. O

Deus intelligit omnia alia a ſe per ideas eorum: capiendo per, ut dicit circumſtantiam obiecti terminantis. Patet: quia ideæ ſunt obiecta cognita terminantia diuinam cognitionem alia a deo. Alijs autem modis nõ cognoſcit per ideas. Patet: tranſcurrendo ſingula membra: quia illæ nec mouent intellectum diuinum: nec ſunt intellectus diuinus, nec obiectum medium inter deum, & alia a ſe cognita.

¶ Quantùm ad articulum tertium, dubium primum.

Arti. 3. Dub. 1. P

Quæ eſt neceſsitas ponendi ideas: ¶ Ad hoc dubium reſpondet Ockam & præfatus doct. poſt eum, quòd ideæ ponuntur præciſè, & dumtaxat ut ſint exemplaria quædam: ad quę intellectus diuinus aſpiciens producit creaturas; ut ſit rationabiliter operans. Deus enim cognoſcit producibile prius, quàm producat æquè, ſicut cum productum eſt: producendo itaque aſpicit producibile, & ita eſt ſibiipſi exemplar: quod deus agens aſpicit, ut rationabiliter operetur. ¶ Vnde non ponitur idea, ut ſit ratio cognoſcendi; hæc enim una eſt in deo omnium cognoſcibilium: ſcilicet diuina eſſentia, quæ etiam eſt cognitio una omnium, & ita non idea, quæ pluriſicatur. Nec ponuntur tanquam ſimilitudines repręſentantes intellectui diuino ipſas creaturas: quia illę ſimilitudines non poſſent eſſe diuina eſſentia: cum illa ſit omnino non pluriſicabilis. Nec entia rationis: quia nulla talia requiruntur, neque ad producendum, neque ad cognoſcendum. Neque entia rationis ſunt ſimilitudines entium realium, a quibus maximè differunt. Illa clarius, & latius explicantur in docto. ¶ Ex quibus, & prędictis colligi poteſt contra Petrum, ꝙ minus bene extendit rationem ideę ad perſonas diuinas: eo ꝙ pater nõ habet ſe effectiuè, ſeu operatiuè ad perſonas productas: ſed ſolum ad extra. De ratione uerò ideæ eſt, ꝙ ſit aliquid cognitum a principio effectiuo. Item idea erit obiectum terminans diuinã cognitionem aliud a cognoſcente: ſic non eſt de patre reſpectu filij. Poſſent & alię formari inſtantiæ ex ratione ponẽdi ideas: ſed quia patent ex dictis, omitto: ſimiliter ex eorundem conditione. Dub. 2. Q

¶ Secundum dubium. Si ideæ ſunt creaturæ, & non ſunt in deo realiter, & ſubiectiuè: quo uerum eſt dictum Aug. in primo articulo principali allegatum, ꝙ ideæ ſunt formæ principales: ſunt ęternę, non intereunt, non oriuntur; ſunt immutabiles: earum uiſione anima ſit beata, & ſimilia ibi tacta. ¶ Ad illa omnia dici poteſt primò generaliter ſecundum doct. dehinc ſpecialiter deſcendendo ad ſingula. Generaliter primò dicitur ſecundum doct. ꝙ omnia illa intelligẽda ſunt quantum ad eſſe obiectiuum: ſic ſunt in deo immutabiles, æternę. &c. Quod nihil aliud eſt, q̃ ꝙ deus ideas ęternaliter, & immutabiliter cognoſcit. Secus de creato artifice. Et ideo nullibi eas eſſe dicit Aug. niſi in mente diuina: ubi ſunt non realiter: ſed obiectiuè pro quanto ſunt intellecta a deo. Et propter hoc dicuntur ideę ęternę potius, q̃ lapis ęternus: quia idea importat cognitionẽ diuinam, quę eſt ęterna. Non ſic terminus lapis, qui non importat cognitionem, ſed nudè lapidis ſubſtantiam: licet, ſecundum ueritatem; ita lapis eſt ab æterno cognitus, ſicut quæcunque idea. Vſus tñ loquendi aliqua concedit in certis terminis, & ſimilia in ſimilibus non concedit: ut ſupra patuit. quęſt. j. ¶ Hanc auctoris poſitionem Gerſon commendat: ut tactum fuit in lib. de uita ſpirituali:

animę lect. j. coroll. xij. Vbi intelligen
dum auct. Aug. de ideis remittit ad in-
tellectum, quem dat Ockam in hac ma
teria addens. In qua explicatione ſi ru
dis iudicetur: neſcio quid appellabitur
R ſubtilitas. ¶ Et per hoc opinio iſta ſpe-
cialiter reſpondet ad auct. Aug. & Se-
ne. quãtum ad hoc, ꝙ dicunt ideas eſſe
æternas, & incommutabiles prout tactũ
fuit in ſecundo dubio nondum plenè re
ſoluto. Pro quorum intellectu notat, ꝙ
æternum dupliciter accipitur. Vno mo
do propriè pro eo, quod realiter, & ue-
rè exiſtit ęternaliter. Alio modo ſatis
impropriè pro eo, quod eſt æternaliter,
& immutabiliter cognitum, ſiue intel-
lectum. Hæc diſtinctio colligi poteſt ex
uerbis beati Auguſt. vj. lib. ſuper Gene.
ad literam, & habetur in tex. c. penult.
dicentis. Creaturæ antequam fierent,
& erant, & non erant. Declarat. Erant
in dei ſciencia: non erant in ſui natura.
Et eodem modo uerum eſt: ꝙ erãt æter
naliter, & non erant ęternaliter. Erant
ęternaliter in dei ſciencia, & non erãt
æternaliter in ſui natura. In dei autem
ſciencia hoc eſſe dicitur, quod ab eo cõ
gnoſcitur: ut ipſe alibi exponit, & ſimi-
liter magiſter. Primo ergo modo ideæ
non ſunt æternæ: ſic enim ſolus deus
ęternus eſt. Secundo modo ſunt ęter
nę: quia ęternaliter, & immutabiliter
cognitæ. Et hoc ſecundo modo locu-
tus eſt Augu. de æterno in aucto. ſupra
allegata ſimiliter & Sene. & frequenter
ſancti & philoſophi. ¶ Dicunt autẽ ideas
in mente diuina eſſe ęternas, ad innuen
dum differentiam idearum in mente di
uina, & in mẽte cuiuslibet alterius crea
ti artificis. Sunt namq; ideæ in mente
diuina æternaliter cognitę, & immuta-
biliter: in mente autem artificis creati
deficienter, & mutabiliter, atque fati-
gabiliter intellectæ. ¶ Eodem modo
concedendum uidetur, ꝙ creaturę ſunt
æternæ: quia æternaliter a deo cogni-
tæ: quo modo ſupra dicit Auguſt. crea
turas fuiſſe antequam fierent: fuiſſe uti
que æternaliter antequam fierent. Ve-
runtamen non adeo uſitatè cõceditur
de creatura eſſe æternum ſicut de ideis:
quamuis utrunque æquè eſſet cõceden-
dum, uel negandum præciſè ſecundum
proprietatem ſermonis. Cuius diuerſi-
tatis ratio eſt: quia nomen idea conno
tat cognitionem diuinam, qua cogno-
ſcitur æternaliter: non autem ſic nomẽ
creatura, uel lapis, aſinus &c. ¶ Et eo- S
dem modo intelligendum eſt, quod di-
cit Auguſt. ideas uerè eſſe. i. uerè eſſe in
tellectas a deo ab æterno, qui deus uerè
eſt. Sic enim uerè eſſe, eſt uerè intelligi:
ſic ſi uſus loquendi haberet poſſet con
cedi, ꝙ creatura uerè eſt ab æterno. i. ab
ęterno cognita a deo: ſed uſus non ha-
bet. Cuius cauſa tacta eſt. ¶ Item ideę
dicuntur ab eodem formæ principales:
non ꝙ ſint aliquę formę minus princi-
pales, quæ non ſunt ideæ: ſed quia res
ipſæ creatæ neceſſariò ſunt ideæ, quia
neceſſe a deo intellectæ. Et prius natu-
ra, & duratione intellectæ, quàm actua-
liter ſint extra deum, & cum extra deũ
actualiter ſunt: non neceſſariò: ſed con
tingenter ſolum ſunt in rerum natura.
Ex quo etiam patet, ꝙ idea eſt terminus
ampliatiuus, ſicut intelligibilis. Vnde
non ſequitur. Antichriſtus eſt idea: er-
go eſt. ¶ Has etiam ideas ſolum anima
rationalis non quælibet, ſed ſancta. i. fi-
delis in uia, & beata in patria intuetur:
clarè cognoſcit: aut firmiter credit ſub
ratione propria ideæ. i. cognoſcit, ꝙ res
omnes ſunt ab ęterno a deo diſtinctè
cognitę, & ab eo productæ. Et ita ꝙ om
nium rerum ideę ab ęterno ſunt in deo:
multasq; ſimiles ueritates, quę infideli-
bus ſunt incognitæ: animæ fideles de
deo cognoſcunt. Et licet anima non
ſancta poteſt aliquas ideas intueri, ca-
piendo intueri pro actu intuitiuo: tamẽ
capiendo intueri ideas, ut eſt de eis cer-
tas cognitiones habere, & pleraſque ue
ritates cognoſcere: ut in propoſito ac-
cipitur: ſic ſolum anima beata, quæ eſt T
in patria: dicitur intueri ideas. ¶ Etiam Viſio-
uiſione harum idearum anima fit bea- ne harũ
tiſſima non beatitudine eſſentiali ſed idearũ
accidentali: quæ poteſt haberi a creatu aia fit
ris: Certum enim eſt, ꝙ non eſt perfe- beatiſſi
ctiſſima beatitudo in creatura abſolu- ma.
te: ut ipſe dicit. xij. confeſ. Beatus eſt,
qui

Aeter-num dupliciter accipi-tur.

quite,& illa nouit: nec propter hoc bea
tior. ¶ Aliter dicendum, ꝙ Aug. loqui-
tur de ideis, quæ ſunt obiecta cognita a
deo: ſiue de ideis in mēte diuina, ut ma-
nifeſtum eſt. Nunc autem intueri ideas
ſecundum eſſe ideale, hoc eſt ſecundum
eſſe cognitum in mēte diuina intuitiuè
cognita, duntaxat beatorum eſt, quia
requirit intuitionem diuinæ mentis, &
ita diuinæ eſſentię, q̄ eſt beatifica. ¶ Eſt
ergo anima uiſione harum beatiſsima,
extenſiuè beatitudine totaliter poſsibi
li beato non formaliter, ſed obiectiuè
inquantum cognoſcit omne obiectum
cognoſcibile a beato. ¶ Et ſecundum
eundem intellectum dicit Augu. ꝙ non
cognitis ideis, ſapiēs nemo eſſe poteſt:
quantum .ſ. ad omnem plenitudinem ſa
pientiæ. Licet enim deus principaliter
ſit ſapiens ſapientia eſſentiæ ſuę ut ob-
iecti: tñ non omnino eſſet ſapiens: ſi nō
ſaperet creaturam: quæ ut cognita eſt
idea. ¶ Quòd uerò Sene. in epiſt. lxvj.
ponit ideas eſſe quintam cauſam: nō eſt
intelligendū capiendo cauſam propriè:
cum omnes dicāt cum philoſopho qua
tuor genera cauſarum ſufficere: ſed ex
tenditur nomen cauſę ad omne illud,
cuius cognitio præſupponitur produ-
ctioni alicuius: ſic idea eſt cauſa. Illo ēt
modo idem eſt cauſa ſuiipſius, pro quan
to cognitio alicuius rei præſupponitur
ſuiipſius productioni. Eo etiam modo
exemplar poteſt dici cauſa exemplati,
& idem etiam exemplar ſuiipſius: ut po
mus ſecundū, ꝙ eſt in eſſe cognito, eſt
exēplar ſuiipſius, ut eſt in eſſe reali. ¶ Et
quamuis deus operando aſpicit creatu-
ram producendam, nihil tñ extra ſe exi
ſtens intuetur: ut ſecundum ipſum con
ſtituat: quia nihil actu exiſtēs pręcogno
ſcit, ut ſecundum illud conſtituat. Intue
tur tñ aliquid producibile, ſeu aliquid ꝓ
ducendū, quod nō eſt ipſe: immo quod
non eſt niſi in eſſe cognito. Et ita deus
producendo non indiget aliquo extra
ſe ad hoc, ꝙ agat: quia nihil requirit ad
hoc, ꝙ agat. ¶ Nec ipſę ideæ requirun
tur propriè loquendo ad hoc, ꝙ deus
agat: ſed tantum requiritur cognitio ip
ſarum ideatum, quæ eſt ipſe deus omni
modo. Et ex hoc ipſo, ꝙ deus eſt deus:
deus cognoſcit omnia. Nec aliter dice
retur rationabiliter operans niſi cogno
ſceret illa: quæ operatur. ¶ Sic etiam di
cuntur ideę nec oriri, nec interire: quia
rerum cognitiones nec incipiunt, nec
deſinunt intelligi de nouo a deo. Secus
eſt de eis in mente artificis. ¶ Item di-
cūtur eſſe ſingularium: quia pręciſè ſin
gularia ſunt factibilia. Et ſic ſimilia mul
ta poſſunt catholicè, & clarè exponi: ut
patet in doct. ¶ Sic dicimus. Antichri-
ſtus eſt idea .i. eſt cognitus. Nec ſequi-
tur, hoc eſt idea: ergo eſt. ut patuit. Nā
idea habet ampliare ad poteſt, & imagi-
natur. ¶ Item deus cognoſcit creaturā
per ideam .i. cognoſcit ideam, quę eſt ip
ſa creatura. Item omnia ſunt in deo .i.
cognoſcuntur ab eo. Item omnia ui-
uunt in deo effectiuè, & cauſaliter. Itē
ideę ſunt .i. intelliguntur. Item omnia
ſunt in deo cognitiuè &c. Multæ tales
propoſitiones exponuntur per doctor. Dub. 3
diſtin. ſequenti. ¶ Tertium dubium. V
Vtrum præciſè aliqua res debeat uoca-
ri idea, quando deus actualiter ſecundū
eam producit: an ſiue producat ſecundū
eam ſiue non: ita ꝙ ſufficiat, ꝙ poſsit
producere ſecundum eam. Ad hoc du-
bium reſpondet Petrus de Aliaco ubi
ſupra poſt doct. ꝙ illa difficultas magis
eſt uocalis, quàm realis. Dicit tamen, ꝙ
magis eſt de uſu ſanctorū uocare ideas,
quamuis deus non producat actualiter
ſecundum eas. Vnde dicunt, ꝙ res ab
æterno fuerunt ideæ. ¶ Ex quo patet: ꝙ
ſi nullus aſinus eſſet: iſta de uirtute ſer-
monis eſſet falſa: idea aſini eſt. ſed hęc
eſſet uera, idea aſini eſt idea aſini: patet
per quid nominis &c. ¶ Secundò pa-
tet, quod ante creationem rerum, hęc
nō erat uera: idea creaturæ eſt. ſed hęc
fuiſſet uera: idea creaturæ eſt idea. Et
ſic antequā idea creaturæ eſſet, aliquid
erat idea creaturæ &c. ¶ Dubium quar Dub. 4
tum. Vtrum eorum, quæ nec ſunt, nec X
erunt, nec fuerunt: quæ tamen deus fa-
cere poteſt, ſit idea. Ad hoc dicitur
poſt prædicta, quòd ſic. Aliter tamen
reſpondet ſanctus Tho. in de potentia.
quæſtio. unica artic. v. quòd ſi idea ſe-

cundum completam rationem accipiatur, ſcilicet q idea nominat formam artis non ſolum intellectu excogitatam: ſed etiam uoluntatem ad opus ordinatam: ſic prædicta non habent ideam. Si uerò accipiatur ſecundum imperfectam rationem, prout ſcilicet eſt ſolum excogitata intellectu artificis ſic habent ideam. Patet enim in artifice creato: qa excogitat aliquas operationes: quæ nunquam operari intendit. In deo uerò quicquid ipſe cognoſcit: eſt in eo per modum excogitati: cum in ipſo nō differat cognoſcere actu, & habitu. Ipſe enim nouit totam potentiam ſuam, & quicquid poteſt. Vnde omnium quę poteſt, habet rationes quaſi excogitatas. Hæc ille loco allegato.

QVAESTIO. VI.

A VTRVM ideę in mente diuina ſint practicè, uel ſpeculatiuè. ¶ Pro articulo primo ſupponuntur quæ in prologo dicta ſunt quæſt. x. & xj. de notitia practica, & ſpeculatiua: de praxi, & ſpeculatione. ¶ Ex quibus breuiter rememorandum, q practicum, & ſpeculatiuum ſunt differentiæ cognitionum adhæſiuarum: non appræhenſiuarum: quoniã notitiæ appræhenſiuæ: ut principia, concluſiones. ſunt obiecta ſpeculabilia, non ſpeculatiua. Et obiecta notitiarum practicarum: nõ notitiæ: practicæ. Dicuntur tamen practica, uel ſpeculatiua impropriè: quia ſunt obiecta talium notitiarum. Et ita dictum eſt in prologo, q principia, aut concluſiones ſunt practicè, uel ſpeculatiuè.

Arti. 1. Nota. 1

2 ¶ Secundò rememoranda eſt differentia inter praxim, & notitiam, & practicam: inter ſpeculationem, & notitiam ſpeculatiuam. Vnde licet nulla notitia practica ſit ſpeculatiua, nec econuerſo: tamen aliqua praxis eſt ſpeculatio. Et omnis ſpeculatio intellectus noſtri poteſt eſſe praxis: quia poteſt eſſe imperata: & ſecundum uoluntatis imperium libere elicita: licet non omnis ſit praxis ut illa, quæ præuenit actum uoluntatis. ¶ Tertiò notandum: quòd quia practicum, & ſpeculatiuum ſunt differentiæ cognitionum adhæſiuarum, & non quorumcunque obiectorum. Ideæ autem ſunt obiecta cognita: ut uiſum eſt ſupra quæſtione præcedenti: ſequitur, quòd ideę nec ſunt practicæ, nec ſpeculatiuæ, & ita quæſtio nulla eſt, ut ſonat in uerbis. 3

Sed ſic poſſet moueri: utrum ſcientia dei reſpectu factibilium ſit practica, uel ſpeculatiua. ¶ Pro reſponſione itaque ad hanc quæſtionem, dimiſſa opi. Scoti. diſtinctio. xxxviij. tenentis, quòd ſcientia dei non eſt practica: quã docto. impugnat ut inſufficientem. Notandum, quòd licet uolitio diuina (quę eſt realiter diuina eſſentia,) non ſit praxis: quia non eſt actus in poteſtate uoluntatis: tamen in poteſtate diuinæ uoluntatis eſt producere contingenter creaturas. Et omnia alia a ſe facere: circa creaturas eſt in poteſtate diuinæ uoluntatis: ut creare, conſeruare punire, premiare, &c. Ex quo patet, quòd licet in nobis actus uoluntatis elicitus eſt primò praxis: nullus alius actus noſter dici poteſt praxis: niſi mediante actu uoluntatis elicito, non tamen ſic eſt in deo. Nam creatio, conſeruatio, remuneratio, &c. ſunt ita uerè praxes diuinæ: ſicut ędificatio domus eſt praxis humana. Tales enim actus ſunt contingenter imperatis uoluntate diuina licet uolitio diuina ſiue. uelle diuinum (quod eſt ipſamet uoluntas) non ſit praxis, Vnde quod dictum eſt in prologo, quòd actus uoluntatis elicitus eſt primò praxis: dictum eſt de actu uoluntatis elicito, in ipſa uoluntate recepto, & in eius poteſtate conſtituto: qualis non eſt in deo. Ibi enim ſolum agebatur de uoluntate noſtra, quæ habet primum actum in poteſtate ſua, quem etiã contingenter elicit. Non enim ibi fa cta eſt mentio aliqua de deo, aut ſcientia diuina. B

¶ Pro articulo ſecundo eſt concluſio prima. Ideę in mente diuina Arti. 2. Cõcl. 1. C

nec ſunt practicæ, nec ſpeculatiuæ proprie loquendo. Patet: quia ideæ ſunt obiecta cognita: practicum, autem & ſpeculatiuum ſunt differentiæ notitiarum non obiectorum. Quomodo autem ideæ cum ſint creaturæ cognitæ ſunt in deo: dictum eſt. quæſtio. præcedenti. Non ſimpliciter, ſed obiectiue, Cōcl. 2. id eſt intelliguntur a deo. ¶ Concluſio ſecunda. Notitia agendorum in mente diuina per ideas tanquam per obiecta cognita eſt practica. Patet: quia eſt notitia directiua praxis: operationis ſcilicet exterioris. Cum enim operatio exterior ſit uere praxis: quia a uoluntate imperata: ideo notitia ſibi correſpondens eſt uere practica: non tantum dictatiua: ſed oſtenſiua. Operatio enim exterior diuina ſit conformiter ad rationem rectam, ut ſit recta. Nunquam enim diuina retributio eſſet recta, & iuſta: niſi ratio diuina, quæ ſemper eſt re- Cōcl 3. cta hoc dictaret, uel oſtenderet. ¶ Concluſio tertia. Ideæ in mente diuina ſunt practicę, ad hunc intellectum: notitia agendorum per ideas eſt practica. Pa- Arti. 3. tet ex concluſione ſecunda. ¶ Quan- Dub. 1. tum ad articulum tertium, eſt primum D dubium: quia dictum eſt, ꝙ creatio, retributio &c. ſunt praxes diuinę, quę res eſt illa praxis, aut deus, an creatura. Si deus: tunc uolitio diuina eſt uere praxis: quod negatum eſt. Si creatura: ergo quęlibet, & ſic aſinus eſt praxis diuina. Reſponſio, eadem reſponſio eſt de praxi, & creatione. Quid autem ſit creatio. ſupra dictum eſt. quæſt. iij. prologi. Item quæſt. j. diſtin. iij. Item in. ij. diſt. j. quæſtio. j. ꝙ abſtracta connotatiua nō ſupponunt pro re una, ſed pro omnibus, quę important, & de nullo prædicātur, ſicut nomina collectiua: ſed concreta ſupponunt pro re una ideo magis proprie dicitur, ꝙ creans eſt res aliqua, q̃ creatio ¶ Poteſt etiam dici, quia quælibet creatura eſt effectus contingenter a uoluntate diuina productus: ideoquę libet creatura eſt praxis diuina: nec hoc eſt magis inconueniens de aſino, quām de angelo. Difficultas hæc conſiſtit in quid nominis terminorum. Cætera patent in prologo. quęſt. x. & xj. ¶ Secun- Dub. 2. dum dubium eſt contra concluſionem E primam. Omnis cognitio eſt practica, uel ſpeculatiua: idea importat cognitionem: ergo. Vel ſic. Practicum, & ſpeculatiuum ſunt differentiæ, cognitionum: & idea importat cognitionem: ergo conueniunt ideis. tenet conſequentia: quia quando aliqua ſunt differentiæ aliquorum: ubicunque ſunt illa, ibi & differentiæ, ſicut intellectiuum, ſenſitiuū, ſunt primō differentiæ animarum: ubicunque autem fuerit anima: ibi & differentiæ illæ. i. in homine, & aſino. Item conceſſo, ꝙ ideæ non ſint practicę, nec ſpeculatiuæ: nihilominus ſcientia, ſiue ars diuina, quæ per ideas producit ideata: eſt practica, uel ſpeculatiua: ergo &c. ¶ Reſponſio ad primum: negetur diſcurſus: quia male ſubſumitur: cum plus ſit prędicatum minoris, quām ſubiectum diſtributionis in maiori. Et cum aliter aſſumitur, negetur iterum conſequētia. Ad probationem, negetur aſſumptum ſi cut ponitur: ita ꝙ differentiæ aliquorū conueniant omnibus, quibus conueniunt illæ differentiæ: nam intenſum, & remiſſum ſunt differentiæ cognitionum, & tamen non conueniunt animę in qua eſt ſcientia. Nec eſt ſimile, quod adducitur: quia anima eſt intrinſeca homini, & aſino, non ſic cognitio ideæ. ¶ Ad ſecundum conceditur: quia ars diuina qua deus per ideas producit ē practica. Et negetur, ꝙ reſponſio non ſit pertinens: quia directe rñdet ad quęſitum: nec oportet concluſionem ad oia rñdere: ad quę poſſet quęſtio per ſermonis improprietatem trahi. ¶ Dubiū ter- Dub. 3. tium. Aut notitia idearum eſt practica: F uel ſpeculatiua: nullum illorum: ergo. Quōd non ſpeculatiua: quia eſt ars ſecū dū rōnē rectā factiua: ergo practica. Aſſumptum patet: quia eſt ars factiua. Et nō cōtra nec pter rationē rectā: ergo ſecundum eam. Nec practica. tamen quia nō habet praxim pro obiecto: ergo. Conſequentia nota. Aſſumptum probatur: quia nulla operatio procedens libere a uoluntate eſt praxis, niſi uolitio ſit praxis: ſed uolitio diui-

na non eſt praxis: quia non in poteſtate uoluntatis: quia eſt met uoluntas: ergo. Tum quia noticia practica eſt directiua uoluntatis in operando: ſed uoluntas diuina non dirigitur: quia eſſentia eſt recta, & prima regula, atque cauſa omniū motionum corporalium, & ſpiritualiū: ut dicit Auguſt. iij. de trin. c. iiij. ¶ Solutio. Noticia artis diuinę eſt practica. Ad improbationē dicitur, ꝙ habet praxim pro obiecto: non uolitionem diuinam: ſed operationem ad extra, productionem, remunerationem &c. Ad improbationem, nulla operatio procedēs &c. negetur: licet uerum ſit in nobis. Vnde operatio procedens liberè a uoluntate eſt practica. Ad aliam probationem dicitur: licet uoluntas diuina non indigeat directiua noticia, quaſi potens errare: tamen eſt coniuncta rectæ rationi, & ei conformis. Et hoc ſufficit ad hoc, ꝙ opus eius ſit praxis, & noticia dictās, uel oſtendens operationem ipſam ſit practica. Sufficit enim, ꝙ habeat praxim pro obiecto.

DISTINCTIO. XXXVI.

EGIT de ſcientia dei in genere quoad ſe. Nunc de eadem cōparatiuè ad ſcita. Et primò ut res ſcitas in ſe continet obiectiuè. Secūdò ut eas inhabitat ſanctificatiuè diſt. in ſequenti. ¶ Cōcluſio prima textus hæc eſt. Licet omnia ſint in dei cognitione: non tamen conceditur omnia eſſe in dei eſſentia: ne creaturæ intelligantur eſſe eiuſdem eſſentiæ, cum deo. ¶ Vbi nota, ꝙ omnia dicuntur eſſe in deo obiectiuè uirtualiter, & eminenter. Obiectiuè: quia ſunt obiecta cognita. Virtualiter: quia ſunt effectus producti. Eminēter: quia ſunt minus perfecti. ¶ Secunda concl. Licet mala ſunt a deo cognita: non tñ ſecundum magiſtrū dicuntur eſſe in deo: quia non ſunt cognita approbationis noticia. ¶ Tertia concl. Si eſſe in deo obiectiuè dicit ſolū cognoſci à deo: mala ſunt in deo obiectiuè, non autem uirtualiter, nec eminenter, ſaltem ſecundum rationem mali. Vide latius in textu.

QVAESTIO. unica.

VTRVM perfectiones creaturarum in deo contentæ ab æterno diſtinguantur inter ſe realiter, & a diuina eſſentia. ¶ In iſta diſtinctione doct. primum recitat opin. communem, tenentem, ꝙ perfectiones creaturarum continentur in deo perfectionaliter, & eminenter: exemplariter & intelligibiliter, uirtualiter, & cauſaliter. Sed dictum hoc a diuerſis multipliciter exponitur. Vnde dicunt quidam perfectiones creaturarum ſecundum ꝙ continentur in deo perfectionaliter, & ſecundum eſſe intelligibile: nō diſtinguuntur a diuina eſſentia: nec inter ſe: ſed prout continentur uirtualiter in deo: diſtinguūtur inter ſe, & a deo ſecundum perfectionem contentam: ſed ſecundum perfectionem dei cōtinentis, nō diſtinguuntur inter ſe, nec a deo. ¶ Iſti pro ſe allegant illud Ioan. j Quod factum eſt in ipſo uita erat. non autem uita creaturæ: ſed uita diuina. Item Exod. xxxiij. dicitur moyſi petēti uidere deum. Ego oſtendam tibi omne bonū. ſed oſtendendo ſeipſum, nō oſtenderet ſibi dñs omne bonum, niſi ipſe eſſet omnis boni plenitudo. Item Diony. in de diui. no. c. v. hoc nititur oſtendere uarijs exemplis. & c. j. dicit. Deus eſt uiuentium uita: ſubſtantiarū ſubſtantia: uitæ omnis, ac ſubſtantiæ initium, & cauſa. Anſ. etiam uult, ꝙ creatura in deo non eſt niſi creatrix eſſentia. Aug. etiā ſuper Io homil. iij. & in de uerbis dñi ſermo. iiij. dicit. Quæ hic uaria quæris: ipſe tibi unus omnia erit. Ratione etiā probant intentum: præſertim de eſſe intelligibili, ſiue cognito. Nam omnis entitas poſitiua non dependens ab anima eſt entitas realis. Eſſe repræſentatū eſt entitas poſitiua, & non dependet ab,

A Vtrū perfectiones creaturæ, in deo cōtentæ ab æterno diſtinguātur inter ſe realiter.

anima:

anima: quia ſpecies repręſentaret etiã, ſi nulla anima eſſet: ergo eſſe repræſentatum eſt entitas realis, & nõ niſi deus: cum nihil reale a deo ſit æternum. ¶ Itẽ quicquid neceſſitate naturali ſequitur neceſſariò entitatem realem: eſt enitas realis: ſed ad formam repræſentantem neceſsitate naturali ſequitur eſſe reprę ſentatum, & ad cognitionem eſſe cognitum: ergo. Plura alia ſolent adduci, B quę tangit docto. in ſcripto. ¶ Sed illa opi. uidetur nimis extranea, & ad eam ſequuntur multæ abuſiuę locutiones: uidelicet, ꝙ eſſe creabile creaturæ ſit deus, & eſſe posſibile creaturæ ſit idem realiter cum deo: & per conſequens poſſibile eſſe creaturæ eſſet neceſſe eſſe: ſimiliter eſſe dealbabile corporis eēt deus & eſſe damnabile dęmonis eſſet deus. Et breuiter de quolibet cõplexo ex infinitiuo eſſe, & pasſione: quod neceſſariò prædicatur de aliquo: uere diceretur eſſe deum. Probatur rationibus eorum: quia eſſe creabile: eſſe damnabile: eſt entitas poſitiua, ſicut eſſe intelligibile, & non dependet ab anima: quia deus poteſt creare, & damnare ſi nulla anima eſſet: ſaltem deus nõ creat, uel damnat per actum alicuius animæ: ergo eſt entitas realis, & nõ creatura: quia ab ęterno eſt eſſe creabile &c. ergo deus. Similiter eſſe creabile: eſſe damnabile &c. neceſsitate naturali ſequitur entitatẽ realem, ſcilicet deum creatiuum: deum dãnatiuum. Neceſſariò enim ſequitur. Deus eſt creatiuus: ergo creatura eſt creabilis, & ſic de alijs. Ideo modus ille loquendi alijs non placet. Quare alij C aliter dicunt: ſecundum quos reſpondendum eſt ad quæſtionem. ¶ Tres articuli erunt in quæſtione illa. Primus, qūomodo perfectiones creaturarum cõtineantur in deo. Secundus, quomodo diſtinguuntur ab æterno. Tertius, quædam principia pręambula ponet pro argumentorum ſolutione. ¶ Quantum

Art. 1. ad articulum primum notandum: ꝙ per

Nota. fectio creaturæ (ſaltem eſſentialis, & non partialis) non diſtinguitur a creatura. Poſſet hoc probari: quia cum quęlibet creatura ſit perfecta ſaltem in ſuo genere: ſecundum illud Gen. j. Vidit deus cuncta quæ fecerat, & erant ualde bona. eſſet proceſſus in infinitum: niſi daretur aliqua creatura, quę eſſet perfecta non per aliquid ſuperadditum. Et qua ratione una eadem ratione quęlibet alia. ¶ Dicitur notanter eſſentialis, & nõ partialis: quia uirtus eſt perfectio hominis accidentalis, & forma ſubſtantialis eſt perfectio hominis eſſentialis, & cñ diſtinguitur ab homine. ¶ Ex illo ſequitur: ꝙ idem eſt dicere perfectionem creaturarum contineri in deo, & creaturam contineri in deo. ¶ Concluſio Cõcl. 1

prima. Sicut non creaturæ, ita nec creaturarum perfectiones continentur in deo formaliter, ſubiectiue, & eſſentialiter. Oppoſitum huius argueret multiplicitatem, & deſtrueret ſimplicitatem Cõcl. 2.

dei. ¶ Secunda concluſio. Creaturę, & D

earum perfectiones cõtinentur in deo obiectiue uirtualiter, & eminenter. Patet terminis declaratis. Nam contineri obiectiue in deo, eſt eſſe obiectum diuinę cognitionis: quod nihil aliud eſt, quàm cognoſci a deo. Sic lapis eſt in deo: non ꝙ ſit deus; ſed ꝙ cognoſcitur a deo. Et ita ſi uſitatum eſſet: concedi poſſet, ꝙ albedo in pariete eſſet, ſeu cõtineretur in oculo: quia uidetur ab oculo. ¶ Contineri in deo uirtualiter, eſt contineri in deo ſicut effectus producibilis continetur in ſua cauſa: quod eſt produci, uel poſſe produci a deo. Et ſic lapis productus, uel producibilis a deo, cui repugnat eſſe deum: eſt uirtualiter in deo. Contineri in deo eminenter, eſt deum eſſe perfectiorem eo, quod cõtinetur. Illo modo nihil, quod eſt formaliter, & ſubiectiue in deo: continetur in deo: ſed tantum creaturę imperfectiores deo. ¶ Ex illo ſequitur: ꝙ nihil poteſt contineri in deo uirtualiter, uel eminenter: nihil, quod nõ eſt deus: aliquod tamen contentum obiectiue in deo eſt deus: ut diuina eſſentia relationes, & perſonę. ¶ Ex illis ſequitur cõ Cõcl. 3.

cluſio tertia. Nihil quod continetur in deo uirtualiter, uel eminenter: eſt idem deo realiter. Patet: quia deus non eſt cauſa ſui: nec ſe perfectior. ¶ Ex illo pa

tet,quid importat eſſe in, cum ſancti di
cunt omnia eſſe in deo: quia ualet tan
tum.i.cognoſci:uel eſſe producibile:uel
eſſe imperfectius. Et ita ſæpius tantum
ualet eſſe in,ſicut eſſe ab. Et ita idem ſi
gnificatur ꝑ illa tria apoſtoli: ex ipſo,ꝑ
ipſum,& in ipſo ſunt omnia.i. ab eo· ut
patet clarè in textu diſt. xxxv. & pñti.
Arti.2. ¶ Quantum ad articulum ſecundũ quin
Cócl.1. que ponuntur cõcluſiones. Prima. Per
E fectiones creaturarum nunquã fuerunt
idem realiter cum deo.Patet ex præmiſ
ſis. Nihil quod continetur uirtualiter,
aut eminenter in deo:eſt idem deo:crea
turæ continentur &c. ergo Maior, &
minor patent ex præcedenti art. Aliter
probatur:quicquid poteſt eſſe non idẽ
realiter cum aliquo: nunquam eſt idem
realiter cum illo:quia impoſſibile eſt,ꝙ
aliquid fiat aliud a ſe : ſed perfectiones
creaturę extra productę non ſunt idem
realiter cum deo : ergo nunquam ſunt
idem realiter cum deo. ¶ Secunda con
Cócl.2. cluſio. Perfectiones creaturarum non
diſtinguebãtur ab ęterno realiter a deo.
Patet.quia quod non eſt aliquid reale :
a nullo diſtinguitur realiter: ſed creatu
ræ non fuerunt ab æterno aliquid rea-
Cócl 3. liter:ergo. ¶ Tertia concluſio. Perfe-
ctiones creaturarum non diſtingueban
tur realiter inter ſe ab ęterno. Patet:
Cócl.4. quia non fuerunt ab æterno. ¶ Quarta
concluſio.Perfectiones differentiarum
creaturarum nunquam fuerunt idem in
ter ſe realiter. Probatur:quia quæcun-
que pro quocunque inſtanti poſſunt di-
ſtingui realiter:nunquam ſunt idem rea
liter : ſed perfectiones creaturarum qñ
producuntur extra a deo diſtinguũtur
Cócl.5. realiter: ergo. ¶ Quinta concluſio,&
reſponſalis ad quæſtionem. Perfectio-
nes creaturarum contentæ in deo non
diſtinguebantur ab æterno realiter·nec
a deo:nec interſe:nec unquam fuerunt
idem realiter cum deo,nec inter ſe. Pa
Arti. 3. tet ex præmiſſis. ¶ Quantum ad arti-
F culum tertium notandum:quòd eſſe ca
Eſſe ca- pitur tripliciter. Vno modo ſyncathe-
picur tri goreniaticè : ut eſt actus complexus
pliciter. uniens extrema. Alio modo cathego-
rematicè,& hoc dupliciter.Primo mo-
do ut ſignificat eſſe exiſtentię.i. rem a
ctualiter exiſtentem. Alio modo ut ſi-
gnificat eſſe poſſibile,ut.ſ.conuertitur
cum ente,cui nõ repugnat eſſe in rerũ
natura : licet ſic non uſitatè accipitur.
¶ Item eſſe quandoque conſtruitur cũ
genitiuo ut eſſe creaturæ, & ſic capitur
ſemper cathegorematicè pro eſſe exiſte
re,uel poſſibile, ideſt quod poteſt eſſe.
Qñque conſtruitur cum accuſatiuo ſe-
quente,& tunc requirit actum proſup-
poſito,quæ ſi non ponitur ſubintelligi-
tur,ut eſſe animal:ſubintelligitur al qd
eſſe animal homo uel aſinus. Et ſi poni
tur reſpectu modi uerum,poſſibile,ne-
ceſſarium &c.propoſitio erit diſtinguẽ
da ſecundum compoſitionem, & diui-
ſionem. In ſenſu compoſito eſt ſemper
pars dicti: quod accipitur materialiter.
Et eſt uniformiter dicendum, ac ſi eſſet
uerbum adiectiuum:ut ſi dicerem Ioan
nem eſſe animal eſt neceſſarium. Simili
ter dicendum ſicut de illa:hominem ui
uere eſt neceſſarium·ſi tñ ei additur ac-
cuſatiuus adiectiualis,& propoſitio ac-
cipitur in ſenſu diuiſo : tunc eſſe habet
ſe ut determinabile , & adiectiuum ut
determinatio : ut eſſe album poteſt eſſe
homo:tunc ad ueritatem eius requiri-
tur idem,quod ad ueritatem illius: exi-
ſtens album poteſt eſſe homo. Item qñ
aliquid eſſe a, ſequitur aliud prędicatũ
mediante eſt : tunc aliquid eſſe a capi-
tur materialiter: ut Petrum eſſe homi-
nem eſt deus. ualet hæc propoſitio ali-
quid eſt homo:eſt deus. Secus ſi nõ præ
cedit accuſatiuus:quia tunc eſſe non po
teſt eſſe pars dicti:nec unit extrema:er G
go dicit eſſe exiſtere,uel poſſibile. ¶ Ex
quo patet, ꝙ in iſta eſſe repręſentatum
creaturę eſt idem cum deo. ly eſſe dicit
eſſe exiſtere. Et quia additur adiecti-
uum, ſcilicet repræſentatum ipſum de-
terminans:ad eius ueritatem requiritur
ueritas harum trium ſecundum doctor.
diſt.v.q.j.ſ. eſſe creaturæ eſt repręſenta
tum:eſſe creaturæ eſt idem cum deo, &
repræſentatum eſt idem cum deo. Et
quia illa eſt falſa,eſſe creaturæ eſt idem
cum deo:illa erit falſa. Eſſe repręſenta-
tum eſt idẽ cũ deo ab ęterno: tum quia

non fuit ab ęterno, & ita nõ fuit deus
ab ęterno: tum quia eſſe exiſtere creatu
rę, uel eſt creatura ipſa: uel aliquid in
creatura: & neutrum illorum eſt deus.
H ¶ Patet etiam q eſſe repręſentatum, &
repręſentatum, ſimiliter eſſe cognitum,
& cognitum idem ſunt. Nec eſſe intelli
gibile eſt aliud quàm res intelligibilis:
neq; per hoc, q res intelligitur rei ali-
quod eſſe diminutum acquiritur: ſicut
nec colori in pariete per hoc, q ab ocu
lo uidetur. Sicut ergo ad hoc, q cogni-
tio eſt uel cognoſcens, aut repræſentãs
non ſequitur, q repręſentatum eſt, uel
cognitum: ita nec ſequitur, q eſſe co-
gnitum eſt: neq; eſſe cognitum conue-
nit creaturę ab æterno: licet creatura
cognoſcatur ab æterno. Et ſi dicitur eſ
ſe cognitum ab ęterno, uel eſt aliquid,
uel nihil. Si aliquid, & nõ creatura, quæ
non eſt ab ęterno: ergo deus. Si nihil: er
go deus nihil aliud a ſe intelligit ab ęter
no. Dicitur, q argumẽtum nihil ualet:
quia arguo a ſimili. deus ab ęterno co-
gnouit creaturam ſecundum eſſe pro
prium ab ęterno eſt aliquid, uel nihil.
Si aliquid, & nihil niſi deus eſt ab æ-
terno: ergo creatura ſecundum eſſe pro
prium eſt deus. Si nihil: ergo ab ęterno
nihil a ſe cognouit deus. Vnde ad argu
mentum dicitur, q eſſe cognitum ab ę-
terno, nec eſt aliquid, nec eſt nihil. Nec
illa diuiſio eſt immediata: quia non exi
ſtens: ut Adam, uel Antichriſtus nec eſt
aliquid, nec eſt nihil: quia nihil ſequens
copulam includit negationẽ infinitan-
tem. Nunc autem de termino non ſup
ponente negatur tam terminus finitus,
quàm eius infinitus: ſed eſſe cognitum
nihil eſt ab ęterno. i. non eſt aliquid ab
ęterno. Et cum infertur: ergo deus ni-
hil a ſe intellexit ab ęterno. Non ſe-
quitur: quia ibi nihil ampliatur. Et ualet,
nihil quod eſt, uel erit, uel poteſt eſſe,
uel imaginari, intellexit. Non ergo ſe
quitur. Intellectum nihil eſt. ergo ni-
hil eſt intellectum; quia arguitur a non
amplo ad amplum negatiue, ſiue cum di
ſtributione am. pli, quę conſequẽtia nõ
ualet de forma. Et iſta ſolutio eſt faci-
lior, quàm ſolueſ e per diſtinctionem hu
ius termini nihil; quomodo auctor po-
nit, quia ſicut uerba ſonant; illa non eſt
uera. Angelus ab ęterno fuit nihil; quia
ualet tm̃, ab æterno fuit ens, quod nõ
fuit ens. Item eſt affirmatiua, cuius prę
dicatum. ſ. nihil nõ ſupponit; ſed auctor
per eam intelligit negatiuam. ſ. illam.
Angelus ab ęterno nihil fuit. i. non fuit
aliquid ab ęterno, & iſta eſt uera. ¶ Itẽ Nota.
notandum: q ſancti ſępe loquuntur me
taphorice: quę locutiones non ſunt in-
telligendæ ſecundum proprietatem uer
borum, ut cũ deus dicitur uitis, agnus,
leo, lapis &c. ſecundum Aug. he etiam
Anſel. cum dicit. Creatura in deo eſt
creatrix eſſentia: capit creaturã in deo
pro cauſa productiua creaturæ, & iſta
eſt eſſentia creatrix omnium: ſic deus
eſt uita uiuentium: omnis boni plenitu
do, omnia in oibus cauſaliter. Et his pa
tet multorum argumentorum ſolutio,
& multarum auctoritatum pia, & catho X
lica expoſitio. ¶ Per hoc ad auctorita-
tes, quas opi. illa pro ſe adducit, quarum
aliquæ tactæ ſunt diſt. pręcedenti. q. ult.
& nunc aliquę habentur in doct. Ad au
ctoritatem Ioã. j. dicitur. Quod factum
eſt in ipſo uita erat. i. cauſa productiua,
& cognitiua rei factæ ad extra: ẽ in deo
intranſitiue, & eſt diuina eſſentia. Iſta
ergo ſcientia dei, qua nouit omne pro-
ducibile productum, & eſt eſſentia diui
na eſt uita dei. ¶ Itaque quæ facta ſunt,
non uiuunt formaliter in deo: ſed ſunt
in dei cognitione, & recipiunt uitam ef
fectiuẽ a deo. Hoc probat doct. multis
auctoritatibus. ¶ Sic omnia ſunt in deo
intelligibiliter. ideſt cognita a deo, ſiue
producibilia ab eo. Item quæ hic ua-
riẽ quæris: ipſe tibi omnia erit. ue-
rum eſt cauſaliter: quia eſt cauſa om-
nium, & continet eminenter perfectio
nes omnium. Item oſtendam tibi om
ne bonum. i. cauſam omnis boni. uel lar
gitorem omnis boni: effectorem ois bo
ni. Item ego ero oĩa, quęcunq; ab ho-
minibus honeſtẽ deſiderantur. i. ſine me
nihil habet homo. A me eſt oẽ bonum
effectiuẽ, & cauſaliter. ¶ Item unitiuẽ
omnia cõtinẽtur in deo: q. a deus ẽ prin
cipium effectiuũ oium, aut ſua perfectio

eminenter tranſcēdit perfectiones omnium. Item numeri ſunt in monade nō realiter: ſed ut in principio omnis numeri. Monas enim .i. unum, eſt principium omnis numeri. Item creaturæ ſunt in deo non realiter, nec eſſentialiter: ſed cauſaliter, intelligibiliter, & cognitiuè. ¶ Item lineę uniuntur in centro non realiter: ſed quia centrum eſt terminus, uel principium earum. ¶ Item deus eſt uita uiuentiū cauſaliter, & effectiuè. ¶ Ad Anſel. dicitur ꝙ ipſe, & cęteri ſancti ſępe loquuntur metaphoricè. Non ſine cauſa: unde cum inquit. Creatura in deo eſt creatrix eſſentia: illa de rigore eſt falſa: ſed hoc complexum, creatura in deo, ualet cauſa productiua creature, quæ eſt in deo: eſt creatrix eſſentia. Vtuntur autem ſancti huiuſmodi metaphorica locutione, ut homines qn̄que ad dei laudem alliciant: utq; in nullo alio a deo quærant delectationem, conſolationem, & auxilium, q ſolus eſt cauſa fontalis omnium delectabilium, utiſium, a quo omnia ſunt expectanda; qm̄ ipſe immediatè (& nullo alió ſi placet concurrente) omnia poteſt, quę deſiderati honeſtè ualent tribuere. Ideo dicit ubi ſupra Aug. In creatura deeſt, quod laudamus: in creatore nihil deeſſe poteſt; laudent ergó creatorem: totum ibi eſt (ſcilicet cauſaliter) quod ex partibus ſingulis inuenitur.

DISTINCTIO. XXXVII.

SENTENTIA huius diſtinctionis trib' poteſt ſummari concluſionibus. ¶ Prima cōcluſio. Licet deus ſit in omnibus rebus principaliter, potentialiter, & eſſentialiter: in ſanctis tamē habitat excellentius per gratiam adoptionis. In homine Chriſto excellentiſſimè per gratiam unionis. ¶ Secunda concluſio. Deus eſt ubique ſine ſui mutatione: in omni materia ſine ſui diffinitione, in omni loco ſine ſui circumſcriptione, & in omni tempore ſine mutabilitate, & uiciſſitudine. ¶ Tertia concluſio. Deus cū ſit ubiq;: tn̄ penitus eſt illocalis, incircumſcriptibilis, intēporalis, qui in ſeipſo ſemper eſt: etiam dū creatura non eſt. Declaratio patet ex textu.

QVAESTIO.
unica.

VTRVM eſſe ubiq;, & in
oibus rebus per eſſentiā, prę
ſentiam, potentiā, ſit pro- A
prium ſoli deo. ¶ Prout con Arti. 1.
ſuetū eſt tres erunt quęſtionis articuli. Nota. 1
Quoad primum, notandū, ꝙ concluſio
eſt certa apud theologos .ſ. ꝙ propriū eſt
ſoli deo eſſe in oibus rebus exiſtētibus,
& poſſibilibus, ſi ponātur p eſſentiam,
pręſentiam, & potentiā. Sed eſt una difficultas
ſpecialis: an ex hoc, ꝙ deus ē in
oibus rebus per potentiā (ita .ſ. ꝙ eſt cā
immediata oim rerum) ſequatur ipſum
ubiq; eſſe per eſſentiā. ¶ Secundò notā Not. 2.
dum: ꝙ magiſter ex ſanctorum auctoritatibus
colligit triplicem dei in creaturis
exiſtentiā; q̄dam eſt gn̄alis: alia ſpecialis:
tertia ſingularis. Generali inexiſtentia
oēs creaturas conſequat. Speciali
aſſiſtentia animas ſanctas inhabitat.
Singulari pręſentia naturā humanā aſſumens
in unitatē ſuppoſiti ſibi copulat:
de iſta aūt in iij. lib dicēdum erit. De ſecunda
uerò dictum eſt ſupra diſ. xix. De
prima mō erit ſermo. ¶ Tertiò notan- Nota. 3
dum, ꝙ unum ineſſe alteri tripliciter cō B
tingit: per potentiā .ſ. p̄ſentiam, & eſſentiam.
Per potentiā res ineſt alteri, quā
habet ſuæ ſubiectam potentię: quo mō
ē in corporalibus aliquid ineſſe poteſt
alteri: ab eo tn̄ localiter diſtanti: ſicut:
ſol per potentiā ſuā in iſtis inferioribus,
& rex in regni ſui terris, & hominibus.
Qui tn̄ modus loquendi apud philoſophos
nō ſatis eſt uſitatus. Per p̄ſentiam
aliqd dr̄ eſſe in alio dupliciter. Vno mō
per pręſentiam cognitionis: quod .ſ. eſt
ſufficiēter pręſens, ut cognoſcat aliud,
uel cognoſcatur ab alio: quo mō obiectum
dicitur eſſe in potentia cognitiua:
qn̄ actualiter cognoſcitur, licet ab eo
realiter diſtet. Secundò, per p̄ntiam indiſtantiæ:
qn̄ .ſ. unum non diſtat localiter

ab

ab alio. Et iſto modo locus dicitur eſſe in locato, & econuerſo locatum in loco. Qui modus loquendi ſatis uſitatus eſt apud philoſophos, quantum ad locatum illo modo eſſe in loco: licet non econuerſo ſit ita frequentatus. Vnde nō nunquam terminus in aliquis ſecundū ſuum generale quid nominis conueniēs ęqualiter multis: tñ uſitatius attribuitur aliquibus ex illis, q̄ alijs. Sicut animal, uel eſſe animal, quamuis ęqualiter conuenit rationalibus, & brutis: tñ ſecundū cōmuniorem modum loquendi (maximè plebis) plus attribuitur brutis, q̄ hominibus, & ita in multis alijs. Sic etiam in propoſito. ¶ Sed eſſe in alio per eſſentiam eſt eſſe in aliquo, & non ab eo, neq; aliquo ſibi intrinſeco diſtare, quin ſit ubicunq; eſt ipſum: aut aliquid ipſi⁹. Et illo modo forma dicitur eſſe in materia per eſſentiam: quia ubicumque ē materia, uel pars materiæ: ibi ē forma. Illo modo locatū non eſt in loco: nec econuerſo: cum locatum ſecundum aliquid ſui diſtat ab aliquo ipſius loci, & econuerſo: ut ſatis patet. ¶ Veruntamen per eſſentiam quandoq; ualet tm̄. i. per ſe. Quo modo dicimus: ꝙ homo per eſſentiam eſt animal, & rationalis: quia hæc eſt neceſſaria, & per ſe: homo ē animal: uel etiam ualet tantū. i. immediatè: quo anima dicitur per eſſentiam diſciplinabilis: quia eſſentia eius eſt illud, cui immediatè conuenit eſſe diſciplinabile: illis tñ modi; non capitur in propoſito: ſed modo præexpoſito. ¶ Supponitur

E etiam ex textu: ꝙ aliquid tripliciter contingit eſſe in loco. ſ. commenſuratiuè ſiue circumſcriptiuè: cuius. ſ. partes cōmēſurantur partibus loci: quo modo corpus quantitatiuè eſt in loco. Secundo modo terminatiuè, ſiue diffinitiuè: qđ. ſ. eſt realiter ubi eſt locus: non natum ſimul eſſe alibi indifferenter: ſiue quod ſic certo loco terminatur, ꝙ exiſtēs in illo, non ſimul aptum natum eſſe in alio loco diſtanti ab illo. Dicitur notanter aptum natum: quia etſi corpus, uel ſpiritus per potentiā dei poſſit replicari in diuerſis locis: ut corpus Chriſti in ſacramento: hoc tñ non eſt ſecundū propriā

Aliquid tripliciter & contingit eſſe in loco.

aptitudinem: quia potentia ſupernaturalis non confert aptitudinem in natura. Hoc mō ſpiritus angelici, & animæ rōnales ſunt in loco. Et iſte modus eſt ſuperior ad primum. Tertiò mō repletiuè: quod. ſ. licet realiter ſit in certo loco per inſtantiam: non tñ terminatur illo loco: quin ſimul ſit in oī alio loco: etiā ſecundum propriam naturam. Quod altero primorum duorum modorum ē in loco, dicitur locale, & ſecundum locū mutabile: ſed non quod eſt in loco tertio mō. ¶ Quantum ad articulum ſecū- Atti. 2.
dum eſt cōcluſio prima. Deus eſt in om- Cōcl. 1.
nibus rebus per potentiam. Probatur D
concluſio: quia deus eſt cauſa omnium, ut nunc ſupponitur: ergo eſt in omnib⁹ potentialiter. Tenet conſequentia: q̄a hoc eſt eſſe in alio per potentiam: poſſe producere, uel conſeruare, ſiue agere in aliud, ut patet ex notabili tertio. ¶ Se-
cunda concluſio. Deus eſt in omnibus Cōcl. 2.
per præſentiam, utroq; modo præexpoſito. Patet: nam ipſe diſtinctè noſcit omnia, ut ſupra dictum eſt. diſt. xxxv. Etiā a nullo diſtat. Quod probatur ratione Aug. in litera: uel. n. nulli rei præſens eſt illo mō, uel alicui, & alicui non: uel omnibus. Non primum: quia nulla res exiſtens eſt dabilis, q̄ nuſquā eſt, & ab omni alia re diſtet. Nec ſecundum: quia ſi alicui rei præſens eſt & non alteri: quæritur, an ſit finitus ad illam: uel non. Non primum: cum ſit illimitatus, & infinitus: & ita non determinabilis ad quamcūq; rem. Si ſecundum, ergo poteſt eſſe etiā alteri exiſtenti præſens cui modo non eſt preſens, & tunc poſſet mutari de lo-
co ad locū: quod eſt impoſſibile. ¶ Ter- Cōcl. 3.
tia concluſio. Deus eſt ubiq; & in omnibus per ſuam eſſentiam. Probatur: q̄a ſic omnibus ē præſens, ꝙ a nullo diſtat ut dictū eſt: ꝓ quod dr̄ Hier. xxiij. Cęlum, & terram ego impleo. Eſt etiā illa concluſio fide credita: ut multis aucto-
ritatibus deducit magiſter. ¶ Quarta cō- Cōcl. 4.
cluſio. Deus eſt in oī loco repletiuè, nō localiter, nec diffinitiuè, uel cōmenſuratiuè, aut mobiliter. Patet: quia nullo loco abeſſe pōt: nec aliquo terminari, uel circūſcribi, & per conſequens eſt in

loco repletiuè,& nõ localiter:neq; mo
biliter : quod.n.moueri poteſt ad locũ,
uel de loco:alicui loco deeſſe põt. ❡ Ve
rum licet cõcluſio certa ſit ex ſide apud
theologos.ſ.ꝙ deus eſt ubique,ut habe
Arti. 3. tur ex ps. Quo ibo a ſpiritu tuo. ſunt
Dub. 1. tñ inter cæteras hę duæ difficultates ꝑ
E artic. tertio. Prima,an ex hoc, ꝙ deus
eſt in omnibus rebus per potentiam:ita
.ſ.ꝙ eſt cauſa immediata omnium rerũ,
ſequitur ipſum eſſe ubiq; per eſſentiam.
Et dicunt aliqui,ꝙ ſic: ut habet ſanctus
Tho.par. j.q.ix.art.iij. Qui ipter cæte-
ra ait,ꝙ eſt in omnibus per eſſentiam ,
inquantum adeſt omnibus, ut cauſa eſ-
ſendi:quia probant auct.philo. q1 opor
tet mouẽs,& motũ eſſe ſimul.vij. Phy.
Sed illud non uſ uerum:nam non opor
tet uniuerſaliter oẽ mouens eſſe ſimul
cũ motu:nec in agẽtibus corporalibus:
nec agẽtibꝰ per intellectũ, & uolũtatẽ.
Probat.n. Ockam diſt. præſenti ; ꝙ ſol
immediatè cauſat lumen in iſtis inferio
ribus:& etiam Sco. Similiter de agẽte
per intellectum uidetur ſatis manifeſtũ.
Si enim uelle meum eſſet rem produce
re:tunc ſicut manens Tubingę poſſum
rem aliquam uelle eſſe Stugardiæ : ita
poſſem eam producere. Et ita dato , ꝙ
deus non eſſet præſens per eſſentiam ef
fectui:ſed ꝙ eſſet in uno loco determi-
nato in cęlo:adhuc poſſet in omnia in-
ferius producere,& cõſeruare ſicut mo
do. ❡ Ad philoſophum uerò.vij.Phy.di-
citur,ꝙ loquitur de agente phyſico:qđ
agit per qualitates actiuas,& paſſiuas:&
quod agit per contactum productiuum
effectus eiuſdem rationis in termino,&
medio. Et de illo amplius patebit in ſe-
cundo. ❡ Hinc doctor ponit illam con
cluſionem. Non ideo præciſè deus eſt
in omnibus per eſſentiam:quia eſt cauſa
omnium:ſic intelligendo,ꝙ ſit conſe-
Dub. 2. quentia formalis:hoc agit in hoc:ergo
F hoc eſt in hoc,uel eſt præſens huic.❡ Se
cunda difficultas. An illud ſit propriũ
deo.Pro illo notandum,ꝙ eſſe in om-
nibus rebus creatis alijs a ſe,per poten
tiam,præſentiam & eſſentiam,duplici-
ter intelligitur alicui competere. Vno
modo ſimpliciter,ut uerba ſonant:quia
ſcilicet ipſum certo caſu poſito,uel per
certam potentiam eſt in omnibus &c.
uel qa eſſe in omnibus exiſtentibus &c.
neceſſariò ſequitur ad ſuum eſſe : ita ꝙ
repugnat ipſum eſſe,& non eſſe in om-
nibus exiſtentibus. Et econuerſo,repu
gnat aliquid eſſe,in quo ipſum non eſt.
❡ Quo præmiſſo eſt concluſio iſta pri- Cõcl. 1.
ma. Eſſe in omnibus creatis per poten-
tiam, præſentiam,& eſſentiã primo mo
do non eſt proprium deo. Probatur:
quia hoc per potẽtiam diuinam poteſt
alicui creaturæ communicari. Nihil.n.
implicat aliquam intelligentiam con-
currere ad productionem, & conſerua-
tionem omnium creatorum,quibus co-
aſſiſtit: & ſolũ talia eſſe:quo poſito erit
in omnibus creatis exiſtentibus per po-
tentiam &c. ❡ Item deus poſſet replica
re corpus ad diuerſa ubi: & ſicut ad di-
uerſa ita ad omnia : ut diffuſe oſtendit
in lect. xlvi. in expoſitione canonis.
❡ Præterea ſi nihil eſſet in mundo niſi
ſolus homo:tũc eius anima eſt ubique.
Omnia denique ſunt ſibi ſubiecta puta
partes corporis : eſt etiam intime præ-
ſens corpori. ❡ Secunda concluſio. Cõcl. 2.
Eſſe in omnibus creatis per potẽtiam,
eſſentiam, & præſentiam ſecundo mo-
do intelligendo, ſoli deo eſt proprium.
Patet manifeſte. quia nulla creatura ne
ceſſariò in omnibus alijs a ſe,& hoc mo
do locuti ſunt ſanctus Ambr. in litera,
& alij ſancti eum eſſe in omnibus modo
dicto ſoli deo appropriant. Sic etiã po-
teſt ſaluari dictum ſancti Tho.cum par.
j.q.viij. art. iiij. dicit. Eſſe ubique pri-
mò & per ſe proprium ſoli deo. Tertiò du Dub. 3.
bitatur contra concluſionem ſecundã G
ſecundę difficultatis:quod conuenit ali Qđ cõ-
cui per eſſentiam, conuenit ſibi neceſſa uenit a-
riò,& ſemper : ſed eſſe in omnibus non licui per
conuenit deo neceſſario,& ſemper : qa eſſentiã
non ante mundi cõſtitutionem. ❡ Item conue-
ſi ſic, deus eſſet in loco. Conſequens nit ſibi
falſum:quia ſicut ſe habet informabile neceſſa
qualitate ad id, quod habet qualitatem: riò,& ſẽ
ita ſe habet eſſe in loco ad id, quod ha per.
bet locum: ſed quod eſt informatũ quã
litate, neceſſariò eſt alterabile ſecundũ
illam qualitatem:ergo quod eſt in loco

neceſſariò eſt mobile ſecundum locum.
deus autem ſecundum locum mobilis
non eſt:ergo. Quòd etiam non ſit pro
prium deo probatur: quia conuenit uni
uerſali:univerſale enim eſt ubiq; per eſ-
ſentiam,& per conſequẽs etiam per po
tentiam eo modo,quo habet potentiã.
¶ Ad illa dicitur: Ad primum,ꝙ eſſe in
omnibus per eſſentiam non capitur pro
eſſe in omnibus neceſſariò , & ſemper:
non enim deus eſt in illis,quæ nõ ſunt:
& ita ante mundi conſtitutionem in
nulla creatura fuit: ſed capitur ut dictũ
eſt. ¶ Ad ſecũdum patet: quomodo eſt
in loco non mutabiliter,nec ſimilitudo
de qualitate adducta eſt conueniens:cũ
illud,quod habet qualitatem, recipit in
ſe inhæſiuè formam accidentalem a ſe
diſtinctam,per cuius receptionem alte
ratur. Quod uerò eſt in loco, nihil in
ſe recipit: & ſi poteſt non moueri a lo-
co ipſo manente (ſicut in propoſito)
non oportet ipſum eſſe mobile ſecundũ
locum:nihil autem recipiens in ſe qua-
litatem poteſt non perdere eãm: cum
omnia diſtincta deus poteſt ſeparare.
¶ Ad tertium dicitur:ꝙ uniuerſale non
eſt ubiq;: nec hoc intẽdit philoſophus:
ſed uult, ꝙ de communi , quod eſt uni-
uerſale prædicatur eſſe ubicunq; prædi
catur de ſingulari contento ſub ipſo:q̃a
ubicunque eſt ſingularis homo , ibi eſt
homo:non tamen oportet,ꝙ hoc com
mune homo ſit ubique &c.

DISTINCTIO.XXXVIII.

IN ſuperioribus actũ
eſt de ſcientia dei, ſe
cundum , ꝙ dicitur
eſſe in rebus cogni-
tis:hic de ea agitur,
prout ſe habet cau-
ſaliter ad eaſdem. Et
poteſt textus ſic ſummari concluſioni-
bus tribus. ¶ Prima. Res cognitæ futu
ræ non ſunt cauſæ ſcientiæ,uel præſcien
tiæ dei Nec econuerſo ſcientia,uel præ
ſcientia dei dici poſſunt effectuũ futu-
rorum cauſæ. Quod uerum eſt, ſi ſcien
tia tñ ad notitiam referatur. Si autem
ſcientia includit diſpoſitionem,& bene
placitum dei: dici poteſt cauſa illorum,
quę deus fecit:quia.n.deus uult eã eſſe,
res eſt:non autem quia ſcit rem eſſe res
eſt : quia etiam nouit non exiſtentia.
¶ Secunda concluſio. Licet deus neceſ
ſariò , & certitudinaliter omnia nouit,
res tñ aliter ſe habere poteſt, q̃ nouit :
quia poteſt deus rem noſſe aliter ſe ha-
bituram, q̃ ſe habebit: ſed ſi noſcit ali-
ter:aliter ſe habebit ¶ Tertia concl. Cũ
certitudine diuinæ ſciẽtię ſtat futurarũ
rerũ cõtingentia. Vide latius in textu.

QVAESTIO.
unica.

VTRVM deus habeat ſciẽ
tiam determinatam, & ne-
ceſſariam omnium futuro
rum contingentium. ¶ Pri
mum doct. recitat , & im-
pugnat opi. Sco. diſt.xxxix. de quo ui-
de in doct. ſatis latè. ¶ In tribus princi
palibus articulis ſtabit ſolutio huius quę
ſtionis. In articulo primo principali ui-
dendum eſt de quid nominis contingen
tię, cur aliquid dicitur contingens ad
utrumlibet,quid eſt uoluntatem contin
genter cauſare:quõ differunt contingẽ
ter uerum,& determinatè uerum : quõ
aliquid poteſt non eſſe pro inſtanti,pro
quo eſt,an ſit aliqua contingentia in re
bus. In ſecunda parte primi art. uidendũ
eſt,quõ, & unde contingat cõtingẽtia
in rebus. Articulus ſecundus reſpõdet
ad quęſitum.& explicat,quõ poſſit ſalua
ri certitudo,& infallibilitas diuinæ ſciẽ
tię reſpectu futurorum cũ eorundẽ cõ
tingentia,cum recitatione: & impugna
tione opinionũ. Articulus tertius plura
mouebit,& ſoluet dubia. ¶ Pro articu-
lo primo principali primò ſupponendũ Art. 1.
eſt quid nominis contingentię,uel con Not. 1.
tingentis. Capitur enim hic contingẽs
pro eo, quod priuſquam eſſet , potuit
produci,& non produci. ¶ Dicitur pri-
uſquam eſſet: quia res quando iam eſt :
non poteſt eſſe non producta, cum hoc
ſolo deus priuetur , facere ingenita ,
quæ ſunt genita ; ut dicit philoſophus.
vj. Ethico. & Boe. v. de conſo. proſa
ult. Sol oriens, & gradiens, quædam dũ

A
Verũ deus habeat ſciẽtiam determinatam.

ſunt,non fieri non poſſunt. Eorum tñ
unum priuſquam fieret: neceſſe erat exi
ſtere.ſ.ſolem oriri: alterum uerò mini-
mé,puta hominem gradi. ¶ Secũdò ſup
Not. 2. pono dicta in ſecundo diſt. xxv.in ulti.
dub. de libertate contingentiæ. Itẽ de
Nota.3 cauſa contingentiæ quid eſt. ¶ Tertiò
B notandum poſt dñm Camera.q.xj.ar.j.
qui latè hanc materiam proſequitur: ꝙ
contingens ad utrũlibet non dicitur il-
lud,quod erit,& non erit: nec illud, qđ
nec erit,nec non erit:ſed dicitur illud,
quod erit,& poteſt non fore, uel quod
non erit,& poteſt fore:ita ꝙ deſcriptio
ſiue quid nominis cõtingentis ad utrũ
libet ſit poſſibile,non neceſſarium: uel
potens eſſe,& potens non eſſe. Et ſic cõ
tingens,ad utrũlibet eſt inferius ad poſ
Nota.4 ſibile;ut patet &c. ¶ Quartò ſuppono:
ꝙ aliquid eſſe futurum contingens põt
dupliciter intelligi. Primo modo,ꝙ il-
lud erit,& poteſt non fore,& ſic nihil ẽ
futurũ contingens,niſi quod erit. Alio
mõ:qꝛ illud erit,& põt nõ fore;uel non
erit,& poteſt fore:& ſic aliqđ eſt futurũ
contingens,quod non erit,nec eſt futu
Not. 5. rum &c. ¶ Quintò ſuppono ſecundum
eundem,ꝙ qñ dicitur contingens eſt in
determinatum ad eſſe,& non eſſe: non
debet intelligi de indeterminatione de
in eſſe.ſ.ꝙ contingens nec ſit, nec non
ſit:quia hoc eſt impoſſibile includens
contradictionem:ſed de indeterminatione
de neceſſario negatiuè.ſ.quod non eſt
neceſſe eſſe:nec neceſſe non eſſe,uel de
indeterminatione de poſſibili affirma-
tiuè.ſ.quia poteſt eſſe,& poteſt nõ eſſe:
Nota.6 qui duo ſenſus ęquipollẽt. ¶ Sextò ſup
C pono,ꝙ uoluntatem contingenter cau
ſare , ſeu libere non eſt eam cauſare ſic,
ꝙ pro inſtanti qua cauſat poſſibile ſit
eam non cauſare; hoc eſt , ꝙ poſſibile
ſit,ꝙ pro eo inſtanti,quo cauſat in eo-
dem inſtanti , uerum ſit dicere , ꝙ non
cauſat. Hoc enim eſt impoſſibile : quia
ſic cauſaret, & pro eodem inſtanti non
cauſaret. Sed uoluntatem cauſare con
tingenter eſt,ꝙ liberè ſine omni uaria-
tione ſibi,uel alteri adueniente , & per
non ceſſationem alterius cauſæ poteſt
ceſſare ab actu in alio inſtanti. Non ſic
eſt de cauſa naturaliter agẽte, quia cau
ſa naturaliter agens ſemper agit niſi ip-
ſa mutetur: uel aliqua nouitas fiat cir-
ca ipſam : uel quia aliqua cauſa corre-
quiſita ceſſat cauſare,& ſimilia. Sed om
nibus illis æqualiter ſe habentibus,uo-
luntas ſua propria libertate poteſt ceſſa
re ab actu non in eodem inſtanti , quo
agit,ſed in alio ; nihilominus in eo in-
ſtanti, quo cauſat contingenter cauſat,
& non neceſſariò:non ꝙ habeat poten
tiam ad oppoſita in eodem inſtanti: ita
ꝙ poſſit in eodem inſtanti cauſare , &
non cauſare. Sed quia in inſtanti , quo
cauſat:habet potentiam ceſſandi, & nõ
cauſare pro alio inſtanti: cæteris omni
bus paribus, & hoc eſt cõtingenter cau
ſare,& nihil aliud: & ita nunq̃ eſt in po
tentia ad oppoſita ſine ſucceſſione.
¶ Septimò ſuppono:ꝙ nõ eſt idem dice Nota.7
re contingenter uerum,& determinatẽ
uerum. Nam determinatè uerum eſt,
quod eſt uerum,& non falſum : licet ſic
contingenter uerum. Vnde futurum cõ
tingens eſt determinate uerum ſic, ꝙ
non eſt falſum. Et tamen contingenter
uerum : quia poteſt eſſe falſum , & nun
quam fuiſſe uerum unde patet differen
tia inter determinatè uerum,& contin-
genter uerum. Sic ergo determinatẽ
uerum eſt, quod eſt uerum , & non fal-
ſum ; ita ꝙ determinatè non ſit ibi de-
terminatio aliquo mõ reſtringens. Sed
bene ſequitur, hæc propoſitio eſt uera,
ergo determinatè uera,& ſic ſumitur ĩ
propoſito. ¶ Octauò ſuppono poſt Ca Nota.8
mera. ubi ſupra pro intellectu clariori D
dicendorum, ꝙ aliquid eſſe in aliquo in
ſtanti , & poſſe non eſſe in illo inſtanti,
ſic ꝙ propoſitio enuntians illud non eſ
ſe poſſit eſſe uera in illo inſtanti: poteſt
tripliciter intelligi. Vno modo, ꝙ hoc
ſit poſſibile in ſenſu compoſito,& hoc
implicat contradictionem &c. Alio mo
do,ꝙ hoc ſit poſſibile in ſenſu diuiſo,&
hoc dupliciter. Vno modo,ꝙ illa res,q̃
eſt in aliquo inſtanti, dato ,poſſit non
eſſe in illo inſtãti.i.iam poſita in eſſe de
ſinere eſſe, & de eſſe tranſire in non eſſe
in illo inſtanti,& ꝙ propoſitio enũtians
ipſam eſſe deſinat eſſe uera , & de uera

fiat falſa. Et hoc eſt impoſſibile, quia ta-
lis ſucceſſio, ſiue tranſmutatio non eſt
poſſibilis in inſtanti. Tertio modo, ꝙ ab
ſolute, & ſimpliciter ſit poſſibile illam rē
tunc non eſſe, & non poni .ſ. per ſuã cau
ſam in eſſe, & propoſitionem enuntian
tem ipſam non eſſe; eſſe in illo inſtanti
Nota.9 uerã, & iſte ſenſus eſt uerus. ¶ Nonó ſup
E pono, ut recitat. Sco. diſt. xxxix. uolens
oſtendere contingentiam eſſe in rebus:
ꝙ illud diſiunctum, neceſſarium, uel con
tingens, eſt paſſio entis circumloquens
paſſionem conuertibilem cum ente: &
ꝙ non poſſit demõſtrari de ente a prio
ri: ut alibi habet uideri. Et licet ſuppoſi
to extremo minus nobili illius diſiũcti,
poteſt concludi aliud extremum nobi-
lius de aliquo ente ſicut ſequitur. Si ali
quod ē ens finitum: ergo aliquod eſt in
finitum, & ſi aliquod eſt ens cõtingẽs,
aliquod erit neceſſarium: quia non poſ
ſet alicui enti ineſſe imperfectius: niſi
etiam alicui ineſſet perfectius, a quo de
pendet, quod eſt minus perfectum: nõ
tñ iſto modo poteſt concludi extremũ
imperfectius talis diſiũctionis. Non.n.
oportet, ſi eſt perfectius, ꝙ ſit imperfe-
ctius: niſi forte haberent ſe adinuicem
correlatiue: ideo relinquitur ad propo
ſitum, ꝙ non poteſt de aliquo prædicari
per medium prius quod eſt contingens;
ideo illa aliquod ens eſt contingens: ui
detur eſſe uera prima, & non demõſtra
bilis propter quid. Et ideo philoſophus
arguens contra neceſſitatem futurorũ
non deducit ad aliquod impoſſibilius
hypotheſi, ꝙ nihil ſit contingens. Sed
ad aliquod impoſſibile nobis maniſeſti-
us .ſ. ꝙ non oporteret nec conſiliari, nec
negotiari. Negantes autem talia indi-
gent pœna, uel ſenſu: ſicut ſecundũ Aui
cen. j. Methaphy. Negantes principiũ
primum ſunt uapulandi, uel exponendi
igni, quouſq; concedant, ꝙ non eſt idē
comburi, & non cõburi, uapulari, & nõ
uapulari. Sic & negantes aliquid eſſe
contingens, exponendi ſunt tormen-
tis quouſque concedant, ꝙ poſſibile eſt
Pars ſe eos non torqueri. ¶ Suppoſito ergo il
cunda. lo tanquam manifeſtè uero, ꝙ aliquod
F ens eſt contingens: inquirendum eſt,

quõ, & unde contingat, cõtingentia in
rebus: pro quo ſit iſta concluſio. ¶ Cõ
tingentia effectus præſupponit liberta
tem alicuius cauſæ agentis. Probatur il
la concluſio: quia ubi omnes cauſæ agē
tes concurrentes ad productionem ali
cuius effectus agunt naturaliter: agunt
neceſſario. & ita effectus nõ poteſt pro
duci: quia eadē neceſſitate eſt effectus,
qua cauſæ producentes agunt: alioquin
cauſæ producerent: & tñ nihil produce
rent, quod implicat. ¶ Præterea, Si a,
effectus producibilis poteſt non produ
ci: uel ergo poteſt non produci cauſis
producentibus eodem modo ſe haben-
tibus, ſicut cum producitur uel non. Si
primum: habetur propoſitum, ꝙ cauſæ
agentes ſunt liberæ: uel ad minus aliqua
earum in cuius .ſ. poteſtate eſt (omnibus
eodem modo ſe habẽtibus) producere,
& non producere. Si ſecũdũ: hoc erit
propter defectum alicuius cauſæ neceſ-
ſario ad effectus productionem requiſi-
tæ, uel præſentiam alicuius impedientis.
¶ Sed quæro de illa cauſa abſente, uel
præſente impediẽte: an neceſſario abeſt
requiſita, uel adeſt impediens, & ſic effe
ctus non poteſt produci: uel liberè, &
habetur propoſitum. Et ſi dicis, ꝙ po-
teſt abeſſe contingenter, & non liberè
ꝓpter aliquas cauſas contingenter eius
præſentiam prohibentes. Sed hoc non
ualet: quia quæro eodem modo de iſtis
cauſis contingentibus: an dependent a
cauſis neceſſario, uel liberè. Et oportet,
uel tandem aſſignare cauſam liberam;
uel admittere proceſſum in infinitum:
uel ponere cauſas omnes neceſſarias q̃
rerum mutabilitatem, & contingentiã
tollit. ¶ Sed tunc eſt dubium, an liber
tas cauſæ ſecundæ, puta humanæ uolun
tatis ſufficiat ad ſaluandum contingen
tiam. Eſt opinio, quæ ponit hanc con-
cluſionem. Contingentia non poteſt
ſaluari niſi prima cauſa contingenter,
& liberè agat. Probatio: quia cauſa ſe
cunda neceſſario mota, neceſſario mo
uet: ergo ſi prima cauſa non contingen
ter, ſed neceſſario mouet: non poteſt ſe
cunda cauſa non cauſare, & ita nec cõ
tingenter, ſiue liberè cauſare. ¶ Sed

Dub. hęc ratio non uidetur ſufficiens: quia
G libertas uoluntatis creatæ uidetur ſuffi
cere ad ſaluandam contingentiam. Nã
ad hoc ut effectus contingenter produ
catur: ſufficit unam cauſam requiſitam
eſſe liberam: poſito ergo per impoſſibi-
le, ꝙ prima cauſa naturaliter, & neceſſa
rio ageret: quia tñ uoluntas creata cũ
cauſa prima partialiter ad multos effe-
ctus concurrit: nihilominus propter
eius libertatem: cum libere non neceſ
ſario concurrit: poteſt poni, uel impedi
ri actio. ſicut actus intelligendi natura-
liter, & neceſſario cauſat uolitionem, &
tamen uolitio libere cauſatur propter
libertatem uoluntatis, cũ intellectione
uolitionem cauſantis. Nec ratio con-
cludit: quia poteſt cauſa prior natura-
liter mouere, & cauſa ſecunda non na-
turaliter mouere ad agendum ad bonũ
intellectum: poteſt enim prior cauſa fa
cere, quod in ſe eſt, & ita mouere poſte
riorem; & tñ poſterior propter ſui liber
tatem non parere huic motioni. Sicut
pulchritudo obiecti delectabilis natura-
liter mouet ad ſui deſiderium, & tñ põt
uoluntas reſiſtere per ſuam libertatem;
& non concupiſcere illud: immo nolle
ipſum. ¶ Verum ſuppoſita fide, per quã
credimus deum omnia extra ſe produ-
cere, & ad omnia producẽda ſe ſolo ſuf
ficere: non poſſet eſſe contingentia in
effectibus niſi in deo eſſet libertas. Si.n.
ipſe naturaliter produceret, & cum ſuffi
ceret ſe ſolo producere: neceſſario oĩa
euenirent: licet etiam ad quorundã pro
ductionem humana uoluntas non con
curreret: ad quæ tñ non concurrere poſ
ſet: ideo uidendum eſt, in quo conſiſtit
libertas, ſiue contingentia agentis ad
oppoſita tam dei ꝙ humanæ uoluntatis.

Cõcl.1. ¶ Pro quo eſt iſta concluſio prima. Li-
H bertas, ſiue contingentia agentis non
ſtat in hoc, ꝙ ipſa potentia actiua poſ-
ſit in oppoſita ſimul: ita ꝙ pro illo in-
ſtanti, pro quo producit a, effectũ, pro
eodem poſſit eum non producere. Pro
batur ex notabili.vj. & viij. quia talis
potentia hoc modo ad oppoſita eſt ſim
pliciter impoſſibilis: ergo. Antecedens
probatur: quia illa potentia, q per nullã
potentiã et infinitam poteſt produci ad
actum, non eſt potentia: ſed per nullam
potentiam poſſet talis potentia reduci
ad actum: ergo. Minor probatur: quia
reducatur ad actum: ergo potentia illa
producit pro a, inſtanti, & non produ
cit pro eodem: quod implicat. Proba-
tur conſequentia: quia cũ potentia illa
producit pro a, inſtanti: poſtea non po
teſt non produxiſſe pro a, cum prǽteri-
tum non poteſt reuocari. Et ſi pro eo-
dem inſtanti potuit non producere, &
reducta potentia ad actum non produ-
xit, & nõ poteſt reuocari, qñ produxit:
ergo produxit, & non produxit pro a. Cõcl.2.

¶ Secunda concluſio. Libertas poten-
tię actiuę non conſiſtit in hoc, ꝙ effectũ
quem poteſt producere priuſquam pro
ducit poteſt nõ producere: uel ſi pro-
ducit pro a, poteſt a productione ceſſa
re pro alio tamen inſtanti. Probatur ex
notabili.vj. quia hoc conuenit potẽtię
non liberę: ſed naturali. Nam iſto mo-
do ignis poteſt non producere ignem
propter defectum alicuius cauſę corre-
quiſitæ, quę tñ producere poſſet cõ
currente tali cauſa: & ſic etiam a produ
ctione ceſſare: ut patet de igne forna-
cis incenſæ. Dan. iij. qui propter non
actionem cauſæ primę in pueros non
egit. ¶ Tertia concluſio. Libertas potẽ Cõcl.3.
tię actiuæ ſtat in hoc: quia ſine omni
uariatione adueniente ſibi, uel alteri, &
per non ceſſationem, uel abſentiam ali
cuius cauſę, poteſt producere aliquem
effectum pro certo inſtanti, & pro alio
a productione ceſſare, uel quia omnibus
eodem modo ſe habentibus, habet fa-
cultatem producendi, & non producen
di effectum prius tñ, quàm producat.
Probatur ex eodem notabili: quia
per hunc modum ſufficienter ſaluatur
contingentia in rebus futuris, & diffe-
rentia inter agens naturaliter, & libe-
re. Primum patet, nam cum cauſa agẽs
priuſquam producit habet in ſua facul
tate effectum producere, & non produ-
cere, nulla alia uariatione accidente:
non ſequitur effectus neceſſario etiam
quibuſcunque cauſis poſitis eo modo,
quo ſufficiunt. ¶ Secundum patet: quia

cauſa naturaliter agens ſemper agit: niſi ipſa mutetur, uel aliqua nouitas fiat circa ipſam: uel quia aliqua cauſa correquiſita ceſſat cauſare, uel per aliquem talẽ modum, ſine quo omnino poteſt uoluntas ſua libertate ceſſare ab actu, & hæc de articulo primo principali. Plura alia pro intellectu dictorum uide in. ij. diſt. xxv. præſertim in notabili primo, & dubio ulti.

Arti. 2. ¶ Quantum ad articulum ſecũdum ponendæ ſunt concluſiones reſpõſales ad quæſitum.

Cócl. 1. I ¶ Concluſio prima. Omnia, & ſingula cognoſcibilia deus cognoſcit cognitione infallibili, & determinata. Illa propoſitio patet poſt dicta in diſt. xxxv. q. ij. auctoritate fidei, & canonicę ſcripturæ. Et qua ratione unum cognoſcit: & alterum cognoſcere poteſt. Rom. iiij. Vocat ea quæ non ſunt tanquam ea quę ſunt. Heb. iiij. Omnia nuda, & aperta ſunt oculis eius. Sap. ix. Scit omnia & intelligit ea.

Cócl. 2. ¶ Secũda concluſio. Deus certitudinaliter, infallibiliter, & euidenter ſcit omnia futura contingẽtia. Patet ex multis ſcripturæ locis. Sed quõ ſciat, diuerſi diuerſos ponunt modos.

Opinio. Quidam dixerunt, ut recitat Sco. diſt. xxxix. ꝙ deus cognoſcit futura cõtingentia certe per ideas quãtum ad omnes conditiones exiſtentiæ, propter perfectionẽ repręſentationis, qua ipſæ ideæ repræſentant res ſecundũ omnem rationem, & habitudinem extremorum: & ita in intellectu diuino ſunt ratio ſufficiens, non tantum ſimpliciter appręhendendi illa ideata: ſed & appręhendẽdi omnem unionem illorum, & omnem habitudinem ipſorum ideatorũ pertinentẽ ad exiſtẽtiã ipſorũ. ¶ Sed cõtra illos arguit Sco. Rationes cognoſcẽdi terminos alicui᷒ cõplex, õis nõ ſufficiẽter cauſant notitiã illius complexionis, niſi ſit nata cognoſci ex terminis. Cõplexio cõtingẽs nõ ẽ nata cognoſci ex terminis, qa tunc nõ tãtũ eſſet neceſſaria: ſed ẽt prima, & immediata: ergo rõnes cognoſcẽdi terminorũ quãtũcũq; repræſentent eas, nõ ſunt ſufficiens cauſa cognoſcendi complexionem contingentem. ¶ Præterea ideę mere naturaliter repręſentant. Accipio ergo ideas hominis, & albi, quæro aut ex ſe repræſentant compoſitionem terminorum, aut diuiſionem, aut utrunque. Si primum: tũc naturaliter cognoſcit illam: & ita nullo modo diuiſionem. eodẽ modo ſi ſecundum; ſi tertium. ergo deus per illa nihil nouit: quia ſcire contradictoria eſſe ſimul uera, nihil eſt ſcire.

Opinio K

Quód de᷒ hẽt certam notitiã de futuris contingentibus.

¶ Alij dixerunt, ut idem doctor refert: ꝙ deus habet certam notitiam de futuris contingentibus per hoc, ꝙ totus fluxus temporis eſt præſens æternitati, & omnia, quæ ſunt in tẽpore. Quod probatur per hoc, ꝙ æternitas eſt immẽſa, & infinita, & per conſequens ſicut immenſum eſt ſimul præſens omni loco: ita æternum eſt ſimul præſens omni tẽpore. Et ponunt exemplum de baculo fixo in aqua, iuxta quem baculum etſi fluit ſucceſſiue totus fluuius: non tamẽ baculus eſt immenſus reſpectu fluuij: qa non eſt ſimul præſens toti. Igitur eodẽ modo ſi æternitas eſſet quoddam ſtans ſicut baculus iuxta, quod flueret tẽpus: ita ꝙ nunquam eſſet præſens ſimul ſibi, unum inſtans temporis: æternitas non eſſet immenſa reſpectu temporis. ¶ Sed contra illum modum arguit idem. Si totus fluxus temporis: & omnia, quæ ſunt in tempore, ſunt præſentia ipſi deo in æternitate: ergo habent ut ſic eſſe in ſeipſo reſpectu cauſæ primę, & per conſequens habent eſſe ſimpliciter in re: quia reſpectu nullius habent uerius eſſe, quàm reſpectu cauſæ primæ, & ita futura, quę ſunt in actu reſpectu dei in æternitate ſimpliciter eſſent in actu, & ſic ſimpliciter æterna. ¶ Præterea ſi ſeſſio mea futura non tantum, quantum ad eſſe cognitum: ſed etiam quantum ad eſſe exiſtentiæ eſt nunc præſens æternitati: ergo nunc producta eſt in illo eſſe a deo. Et quia nihil a deo habet eſſe in fluxu temporis, niſi ſit productum a deo ſecundum illud eſſe: ſed illam ſeſſionem deus producit: ergo illud, quod iam a deo productum eſt: iterum producetur in eſſe. ¶ Præterea reducendo contra eos, qđ ipſi dicunt de immẽſitate, poſito ꝙ locus poſſet cõtinuę creſcere in infinitũ ſucceſſiue immẽſitas

tamen dei non eſſet ſibi ratio coexiſtendi alicui loco niſi exiſtenti. Non enim deus per ſuam immenſitatem coexiſtit alicui, niſi quod eſt in illo: licet poſſet creare locum extra cęlum, & tunc per ſuam immenſitatem coexiſteret illi. Si ergo immenſitas ſua non eſt ſibi ratio coexiſtendi niſi loco exiſtenti, & non poſſibili: quia non eſt: pari ratione ęternitas non eſt ratio coexiſtendi alicui nõ exiſtenti. Illud enim, quod non eſt: nulli poteſt coexiſtere: nam coexiſtere præſupponit exiſtere. Alias rationes uide in Ioan. ¶ Igitur eſt alius modus Ioã. qui dicit, ꝙ uoluntas diuina quę eſt prima regula contingentium: prius determinat contingentia antequam illa intellectus diuinus intelligat. Vnde intellectus diuinus uidens determinationem diuinę uoluntatis: uidet illud fore pro a, quia uoluntas determinat pro a. Scit enim uoluntatem illam eſſe mutabilem, & non impedibilem. ¶ Vel aliter hoc per tria ſingula clatet. In primo inſtanti aut intellectus diuinus offert terminos ſimplices, quorum unio eſt contingens in re ipſi uoluntati. Aut offert ſibi quãdam complexionem ut neutrã: nec ueram: nec falſam. In ſecundo inſtanti uoluntas diuina talem cõplexionem, ut neutram ſibi ab intellectu præſentatam determinat ad alteram partẽ contradictionis eligens hoc eſſe pro aliquo nunc in re. In tertio inſtanti intellectus diuinus reſpiciens ad diuinam uoluntatem uidens determinationem uoluntatis, cognoſcit unam partem cõtradictionis euidenter eſſe ueram. Et tunc ſtante uolũtatis determinatione, res determinatę nõ poſſunt nõ euenire neceſſitate conſequẽtiæ: ſed non neceſſitate conſequentis: quia ſequitur neceſſario: hoc eſt determinatum a uoluntate diuina: ergo erit. Adhuc tamen propoſitio erit in ſe contingens. ¶ Contra hanc poſitionem arguit Ockam: quia talis proceſſus in diuinis ac prioritas, ac poſterioritas in deo non ſunt ponendæ: ut patuit diſt. ix. ¶ Item ſic oportet concedere, ꝙ intellectus diuinus pro aliquo ſigno, uel inſtanti non cognoſcat euidenter futura contingentia, & pro aliquo cognoſcat: quod uidetur eſſe imperfectionis. Et ſimiliter, ꝙ accipiat quamcũque perfectionem ab alio: quod reddit intellectum diuinum uilẽ. ¶ Præterea ſtante illa determinatione, non uidetur, quomodo ex hoc intellectus certe, & euidenter cognoſcat contingentia. Nam, ut ille dicit, ita determinat, ꝙ pro quolibet inſtanti potuit non determinaſſe: & ergo cognitio talis contingentis determinati non erit infallibilis: cum ipſum contingens non ſit ita determinatũ, quin adhuc potuit non determinatum eſſe. ¶ Ideo Ockã aliter loquitur: licet dicat modum quo deus euidenter, & certitudinaliter nouit omnia futura contingentia, nõ poſſe ſufficiẽter exprimi ab intellectu creato pro ſtatu uię huius. Vnde dicit, ut patebit etiam infra in dubio. viij. DD. ꝙ ipſe deus ſiue eſſentia diuina eſt cognitio intuitiua tam ſui, quàm omnium futurorum, & poſſibilium, tam perfecta, & clara, ꝙ ipſa etiam eſt euidens notitia præteritorum, futurorum, & præſentium: ita ꝙ ſicut ex notitia intuitiua extremorum in nobis poteſt intellectus noſter euidẽter cognoſcere aliquas propoſitiones contingentes: ita ipſa diuina eſſentia eſt quædam cognitio, & notitia, qua non tantum ſcitur uerum, neceſſarium, & contingens de præſenti: ſed etiam ſcitur, quæ pars contradictionis erit uera, & quæ falſa. Hac ergo notitia (quę eſt ipſa diuina eſſentia) non tantum cognoſcit intuitiue, & euidenter præſentia: ſed etiam contingentia: & quæ pars contradictionis erit uera, & quæ erit falſa. Et hoc forte non propter determinationem ſuæ uoluntatis: ſed poſito per impoſſibile, ꝙ ipſa diuina cognitione exiſtente, ſicut modo eſt, uoluntas: non eſſet cauſa effectiua: nec totalis: nec partialis effectuum contingentium: adhuc eſſet notitia, qua ſciret, quæ pars contradictionis eſſet, fuit, & erit uera, quæ falſa. Et poteſt addi: ſicut notitia intuitiua in nobis, qua euidenter cognoſcimus uerum contingens præſens, non addit ipſi contingenti

Opinio Scoti. L

Opinio Ockam M

I

gent aliquam neceſsitatem: licet ipſa ſit euidens, & infallibilis: ita notitia euidens, & infallibilis dei, rebus cōtingentibus futuris nullā neceſsitatem imponit. ¶ Ad hoc uidetur eſſe uerbum Boe. v. de conſol. proſa. iiij. dicentis. Sicut ſcientia præſentium rerum nihil his quæ fiunt: ita preſcientia futurorum nihil his, quæ uentura ſunt, neceſsitatis importat. Et proſa. vj. Num ea, quæ preſcientia cernis aliquam eis neceſsitatē tuus addit intuitus. minime. Sequitur. Si eſt diuini, humaniq; intuitus preſentis digna collatio. Vt tu uos ueſtro hoc temporario præſenti quædā uidetis: ita & ille omnia uiſu ſuo cernit eterno &c.

Cōcl. 3. ¶ Tertia concluſio, quæ ſequitur ex premiſsis. Contingentia in rebus productis dependet ex libertate arbitrij producentis. Patet ex notabili. vj. & alijs

Cōcl. 4. notatis. ¶ Quarta concluſio. Infallibilitas cognitionis diuinæ non repugnat contingētiæ creature. Patet ex dictis.

Cōcl. 5. ¶ Quinta cōcluſio, & reſponſalis. Deus habet ſcientiam determinatam de futuris contingentibus. Patet: quia determinatè ſcit, q̄ pars contradictionis erit

N uera, & quæ erit falſa. ¶ Si replicas. Si ſcit determinatè: ergo neceſſariò, & per conſequens nō poteſt non ſcire, quod eſt contra dicta. Reſpondetur ꝙ habere ſcientiam neceſſariam de futuris cōtingentibus dupliciter intelligitur. Vel ꝙ ſcientia illa, qua ſciuntur, ſit neceſſaria, & ſic uerum eſt, ꝙ deus habet ſcientiam neceſſariam reſpectu futurorum contingentium: quia ſcientia, qua ſcit futura contingentia: eſt ſua eſſentia: q̄ eſt unica cognitio omnium complexorum, & incomplexorū neceſſariorum, & contingentium præſentium, & futurorum, ac generaliter omnium intelligibilium, & hæc eſt neceſſaria. Secundo modo intelligitur habere ſcientiam neceſſariam reſpectu futurorum contingentium, ideſt habere ſcientiam, qua neceſſariò ſciat hoc futurum contingens. Et ſic non eſt uerum: quia ſicut ipſum futurum contingens cōtingenter erit: ita deus ipſum contingenter ſcit: quia poteſt ipſum nunquam ſciuiſſe futurum.

Habere ſcientiā de futuris contingētibus dupliciter ſtat.

¶ Si dicitur. quod in ſe non eſt determinatè uerum: nulli eſt determinatè uerum: ſed futurum cōtingens non eſt determinatè uerum: quia ſi eſſet determinatè uerum: non poſſet eſſe falſum, & ſic non eſſet contingens. ¶ Solutio. Futurum contingens eſt determinatè uerum, ſic ꝙ non eſt falſum. Eſt tn̄ contingenter uerū: quia poteſt eſſe falſum, & nunquam fuiſſe uerum. Vnde patet differentia inter determinatè uerum, & cōtingenter uerum, ut patuit notabili. vij. ¶ Si dicitur. Propoſitio de preſenti ſemel uera, habet unam de preterito neceſſariam. ſi ergo hæc ſemel eſt uera: a, eſt uerum (ſit a, futurum contingēs) ergo illa erit neceſſaria: a, fuit uerum, & ſic hæc nunquam poteſt eſſe falſa: a, eſt futurum. Reſponſio: qn̄ propoſitio de preſenti uera dependet a futuro cōtingenti, uel æquiualet futuro contingenti, tunc non habet aliquam de præterito neceſſariam. ſicut illa: hæc eſt uera. Sortes curret cras: eſt de preſenti uera: poſito ꝙ ſortes cras curret. Et tn̄ illa hec fuit uera non eſt neceſſaria: quia potuit nunquam fuiſſe uera. puta ſi ſortes non curret: quod eſt poſsibile. ¶ Sed O hanc regulam impugnat dn̄s Camerac. q. xj. art. j. Vnde dat alibi inſtantiam, ut inquit; quia iſta propoſitio de preterito. Adam fuit oīs homo, uel aliquid, quod fuit, omnis homo fuit animal: aliqn̄ fuit uera. ſ. ſtatim poſtquam fuit creatus, & antequam Eua eſſet, & tn̄ tunc nō erat neceſſaria: quia modo eſt falſa. Similiter iſta. Omne, quod fuit poſt diluuium, fuit in arca Noe: aliqn̄ fuit uera. ſ. ſtatim poſt diluuium, & antequam fierent alia animalia &c. & tamen tunc non erat neceſſaria, quia modo eſt falſa. Cōſtat autem, quòd ueritates talium non dependebant ex futuro contingenti, quia ueritas, uel falſitas alicuius propoſitionis tunc dicitur dependere ex futuro contingenti: quando ex illa euidenter ſequitur aliqua propoſitio de futuro contingenti. ſicut ſequitur: antichriſtus fuit futurus: ergo antichriſtus erit. non ſic autem eſt de illis ut ſatis patet intuenti. Ideo dico inquit Petrus: ꝙ

illa regula eſt uera de propoſitione de
preterito: quæ eſt ſimpliciter de re præ-
terita, & non de re futura, & in qua nec
ſubiectum, nec prædicatum, aut aliquis
terminus a parte ſubiecti, uel prędicati
poſitus eſt terminus diſtributus, qui poſ
ſit ſupponere pro re futura: pro qua re-
ſpectu copulæ talis propoſitionis non
ſupponebat antea. ¶ Per primam clau-
ſulam excluduntur propoſitiones, qua-
rum ueritas, uel falſitas dependet ex fu
turo contingenti &c. Per ſecundam
Arti. 3. excluduntur inſtantiæ prædictæ: ut pa-
Dub. 1. tet intuenti. ¶ Quantum ad articulum
P tertium, poſſunt hic moueri dubia. Pri
mum dubium eſt cõtra modum ponen-
di doct. ris in concluſione. ij. ar. ij. Nam
quæ deus nouit futura, non poteſt non
nouiſſe: immo nunc neceſſarium eſt eũ
nouiſſe: quare nec poteſt non euenire,
quod futurum eſt, & ita neceſſario eue
niet. Antecedens probatur: quia cum
nouit pro a, inſtanti ſi poteſt non no-
uiſſe pro a, erit potentia ad oppoſita ſi-
ne quacunq; ſucceſsione: quia pro eo-
dem inſtanti: quod eſt contra conclu-
ſionem primam ſecundę partis primi ar
ticuli. Ad hoc dicitur ſecundum doc. ꝙ
quantumcunque deus ſcit de omnibus
futuris cõtingentibus, quę pars erit ue
ra, & quę falſa: tñ hæc non eſt neceſſa-
ria, deus ſcit, ꝙ hęc pars erit uera: immo
eſt contingens in tantum, ꝙ quantum-
cunq; hæc ſit uera: deus ſcit, ꝙ hęc pars
conditionis erit uera: tñ poſsibile eſt, ꝙ
hæc nunquam fuit uera. Et in iſto caſu
potentia eſt ad oppoſitũ illius ſine om
ni ſucceſsione: quia poſsibile eſt, quòd
nunquam fuerit uera. Nec eſt hoc con
tra ſuppoſitiones præmiſſas, ſeu conclu
ſionem, in qua dictum eſt: ꝙ non eſt po
tentia ſimul ad oppoſitos effectus, ita
ꝙ poſito effectu pro a, inſtãti ſimul poſ
ſit non eſſe. In propoſito autem per
hoc, ꝙ pro a, inſtanti ſcit deus aliquod
futurum contingens uenturum, nul-
lus nouus effectus ponitur in eſſe. Nõ
enim ſcit per actum intellectus produ-
ctum; ſed ſua æterna, & immutabili eſ-
ſentia, qua ſciendo hoc, uel eius op-
poſitum nullo modo mutatur: manet
ergo ſemper potentia, qua pro quoli-
bet futuro tempore (ſaltem ante poſi-
tionem contingentis effectus in eſſe
actuali) poteſt non ſciuiſſe pro a, in-
ſtanti: nec ex illa potentia aliqua con-
tradictio poteſt induci. Nam per hoc
ꝙ ſcit pro a, effectum contingentem
uenturum poſt a, inſtans nihil tranſiuit
in præteritum: cum non ſcit per aliquid
de nouo poſitum; ut dictum eſt. ideo po
teſt hic poni oppoſitum, quòd ſcilicet
non ſciat ſine renouatione cuiuſcunq;
pręteriti. Sic autem non eſt de uolun
tate creata: quia poſtquam pro a, in-
ſtanti uult aliquid: iam actum nouum
uolendi producit pro a, quem cum ha-
beat pro a, poſtea non poterit eſſe ue-
rum, quòd nunquam habuerit talem a-
ctum. Idem eſt de intellectu creato.
¶ Per hoc ad formam argumenti dici-
tur negando antecedens. Ad probatio
nem dicitur, ut tactum eſt: ꝙ in ſola di
uina cognitione, & uolitione eſt po-
tentia ad oppoſitum ſine ſucceſsione,
ita ꝙ poteſt non nouiſſe contingentia
quę nouit, & non uoluiſſe, quæ uoluit.
Non tamen ſic eſt potentia ad oppoſi-
tum ſine ſucceſsione: quòd poteſt non
producere effectum pro eodem inſtãti,
pro quo producit, ut dictum eſt. ¶ Ex il Coro. 1
lo ſequitur, ꝙ quantumcunq; deus in-
fallibiliter, & euidenter, ac certitudina
liter cognoſcit futurum contingens: tñ
nõ neceſſario cognoſcit. Patet: quia q̃-
tumcunque certè cognoſcit aliquem
effectum contingentem fore futurum:
poteſt tñ eum non cognoſcere futurũ,
& non cognouiſſe futurum: ſecundum
ꝙ effectus ipſe poteſt non eſſe futurus.
Ad hoc facit Boe. ubi ſupra. v. de cõſo.
proſa. vj. dicens Propoſitum quidẽ tuũ
te poſſe deflectere reſpondeo: ſed qm̃,
& id te poſſe, & an facias, quoue cõuer
tas pręſens prouidentię ueritas intue-
tur &c. ¶ Secundò ſequitur: ꝙ quantũ Coro. 2
cunque deus contingenter, & ſcit, &
ſciuit a effectum futurum eſſe: nõ tamẽ
oportet eum in ſua cognitione mutari,
ita ꝙ primò ſciat, & poſtea non ſciat.
Nam effectus contingens poteſt quidẽ
eſſe futurus, & poteſt eſſe non futurus.

ſecundum hoc poteſt præſciri, & non præſciri, non tñ eſt futurus, & non futurus: nec primò futurus, & poſtea non futurus, uel econuerſo. Sed ſi eſt futurus, ab æterno fuit futurus: licet potuit nõ eſſe futurus. Sic deus effectum futurum ab æterno præſciuit qui tñ ſi ponitur non uenturus: ſicut tunc nunquam fuit futurus: ſic nunquam præuiſus. Hoc uult Boe. ubi ſupra proſa ulti. Quid igitur inquies, ex mea ne diſpoſitione ſcientia diuina mutabitur: ut cum ego nũc hoc nunc aliud uelim: illa quoque noſcendi uices alternare uideatur: minimè. Oĩa namq; futura præcurrit diuinus intuitus, & ad præſentiam propriæ cognitionis retorquet, ac reuocat, nec alternãt nunc hoc, nunc illud prænoſcendi uice: ſed uno ictu mutationes tuas manens præuenit, atque complectitur. Hæc ille. Et ideo iſta propoſitio deum ſcientem a fore uerum; poſſibile eſt non ſcire a eſſe uerum diſtinguenda eſt ſecundum compoſitionem, & diuiſionem; ſicut & illa, deum uolentem a fore; poſſibile eſt uelle a non fore. In ſenſu compoſito falſæ ſunt, in diuiſo ſunt ueræ. Et patet ſatis differentia, & hæc etiam eſt intentio magiſtri in textu. ¶ Secundum dubium. Cum deus omnia cognoſcit utrũ intuitiuè, uel abſtractiuè cognoſcat. Ad hoc eſt hæc concluſio poſt dñm Camerac. & Grego. diſt. xxxv. q. j. Deus, ſiue diuina eſſentia intuitiuè cognoſcit non ſolum exiſtentia: ſed etiam omnia: impoſſibilia. Probatur: quia cum deus cognoſcat omnia cognoſcibilia, ut patet ex dictis: uel ergo abſtractiuè, uel intuitiuè. Non abſtractiuè: patet: quia quodlibet cognoſcit immediatè, & non per aliquod medium cognitum medians inter cognitionem, & rem cognitam: ut ſupra diſt. xxxv. q. iiij. & v. quoniam nullum tale medium eſt poſſibile: quia non creatura, ut conſtat: nec diuinitas ipſa: cum ex natura rei, ipſa nullo modo ſit diſtincta a dei notitia: ergo intuitiuè. ¶ Sed contra illud uidetur eſſe hoc cõmune dictum: quia in diuina eſſentia ne luc in ſpeculo relucent, & repræſentantur omnia, & per conſequens non im-

Dub. 2.
Q
Deus utrũ cognoſcat intuitiuè, uel abſtractiuè.

mediate intuetur creaturas: ſed mediante ſua eſſentia, & ita abſtractiuè. ¶ Ad hoc dicitur poſt Greg. & Petrum: ubi. ſupra, ꝙ non eſt intelligendum, ꝙ deus cognoſcat res in ſua eſſẽtia: niſi ad hũc ſenſum, ꝙ eius eſſentia eſt omnium rerũ cognitio. ¶ Sed quod additur de ſpeculo, & relucentia &c. dicitur ꝙ hoc dictum habet ueritatem, ꝙ eſſentia dicatur ſpeculum repræſentatiuum omnium creaturarum ipſi intellectui creato, ut patuit de ideis. quæſtione. v. diſtinctione. xxxv. uel ad ſenſum ſtatim tactum, quòd tam intellectus diuinus, q̃ eſſentia eſt immediatè notitia ſui, & aliorum. Et non ſic, quaſi eſſentia diuina repræſentet intellectui diuino: ſic ꝙ intellectio diuina mediatè per eſſentiam diuinam feratur in res adextra: hoc enim falſum eſt: cum intellectus diuinus, & eſſentia diuina ſint penitus indiſtincta, & omnib9 intellectus diuinus eſt eſſentia diuina, quibus eſſentia eſt eſſentia ¶ Tertium dubium. Vtrum deus ſit præſcientia omnium futurorum contingentium. Ad hoc dubium breuiter dici poteſt poſt prædicta: ſuppoſito, ꝙ deum præſcire aliquid, eſt deum euidenter cognoſcere rem futuram. Sunt autem futura contingentia duplicia. ſ. cõplexa, & incomplexa ſecundum modũ loquendi aliquorum. Exemplum primi. Futurum eſt, ꝙ Chriſtus iudicabit mundum i. futurum eſt, ꝙ talis propoſitio ſit uera: Chriſtus iudicat mundum. Exẽplum ſecundi eſt de Antichriſto futuro, prima poſſunt dici enuntiabilia futura ſecundum illos ſic loquentes: ſecunda uerò res futuræ. ¶ Reſpondetur itaque ad dubium per aliquot propoſitiones. ¶ Prima. Deus eſt præſcientia omniũ rerum. patet ex propoſitione prima ar. ſecundo. Siquidem deus diſtinctè, & intuitiuè cognoſcit omnia, igitur præſcit omnes res futuras. Conſequentia tenet ex quid nominis præſcire præmiſſo. ¶ Secunda propoſitio. Deus eſt præſcientia omnium futurorum enuntiabilium. Probatur: quia deus præſcit multa enuntiabilia futura: ergo, & omnia. Tenet conſequentia: quia non eſt

Dub. 3.
R
Vtrũ deus ſit pſcientia oium futurorũ.

Prop. 1.

Prop. 2.

repugnantia de aliquibus. Antecedens patet: quia multas ueritates futuras reuelauit, & reuelat: ut q; fiet reſurrectio mortuorũ, iudicium extremũ &c. Hinc Ioan. vj. Sciebat, quis traditurus eſſet eum. Et cap. xviij. Ipſe erat ſciens omnia quæ uentura erant ſuper eum. Ratione euidenti probari non poteſt.

Prop. 3. ❡ Tertia propoſitio. Deus eſt infallibilis ſcientia, immutabiliter cognoſcens omnia entia futura. ❡ Quarta. Deus eſt in-

Prop. 4. fallibilis ſcientia certitudinaliter cognoſcens omnia enuntiabilia futura. Patet ex dictis in propoſitione ſecunda. ❡ Quartum dubium eſt circa conclu-

Dub. 4. ſionem primam ar. ij. Deus non cognoſcit omnia, & ſingula cognoſcibilia: ergo. Aſſumptum probatur: quia non cognoſcit omnes, & ſingulas partes continui proportionales, & illę ſunt cognoſcibiles: quia actu exiſtentes. Maior probatur. Tum primò: quia uel tm̃ cognoſceret diuiſibiles, uel etiam indiuiſibiles. Non. n. diuiſibiles: quia ſigno præciſè totam multitudinem partium, quas cognoſcit: tunc non cognoſceret omnes partes: quia quęlibet illarũ partium, cum ſit pars diuiſibilis, habet alias partes ulteriores, in quas poteſt diuidi: quas nõ cognoſceret cum eſſent extra multitudinem ſignatam. Nec cognoſcit indiuiſibiles: quia tales nullæ ſunt. ❡ Tum ſecundò: quia tunc diuiſio continui in diuina cognitione eſſet totaliter euacuata. Conſequens impoſsibile. Impoſsibilitas probatur: quia uel ſtaret euacuatio ad diuiſibiles, uel ad partes indiuiſibiles. Non primum; quia tunc poſſet fieri ulterior diuiſio: cum partes diuiſibiles poſſunt ultra in medietates diuidi. Nec ſecundum: quia continuum non eſt compoſitum ex partibus indiuiſibilibus. Probatur conſequentia, q; diuiſio continui eſſet euacuata: quia ſi cognoſceret diuiſim, & diſtinctè omnes partes continui: non relinqueretur pars ultra diuidenda: quia iam in cognitione diuiſa eſt, & ſic non eſt ultra diuidenda: alioqin partes eius non fuiſſent diſtinctè cognitæ. ❡ Tum tertiò: quia quicquid deus diſtinctè cognoſcit: poteſt diſtinctè producere, & ſi productum eſt, diſtinctè conſeruare, & cum partes continui ſint infinitę, poſſet producere actu infinita diſtincta, & ſeparata. ❡ Item quartò. Si cõcluſio illa eſſet uera: ſequeretur, q; poſſet cognoſcere omnes numeros. Conſequens falſum: quia tunc progreſſus in numeris eſſet euacuatus, quod eſt impoſsibile: cum ſit proceſſus in numeris in infinitum. Etiam quia tunc in diuina cognitione ſtaretur: uel ad numerum finitum. Et hoc non: quia quolibet finito numero eſt numerus maior. Nec ad infinitum: quia nullus numerus eſt infinitus: licet in numeris in infinitum procedatur. Nam quocunque numero ſignato, poteſt ultra procedi: cum quilibet numerus ſignatus ſit radix tam numeri quadrati, quàm cubici ab eo per multiplicationem eius conſurgentis. ❡ Item ſi cognoſceret quamlibet ſpeciem creabilẽ. Sunt autem infinitè creabiles: quia qualibet creabili poteſt aliam perfectiorem creare: cum hoc nullam implicet contradictionem, & ita cognoſceret infinitas. Conſequens falſum: quia tunc cognoſceret ſpeciem ab aliqua infinitè diſtantem, & ita infinitam: cõſequens impoſsibile: tunc enim creatura eſſet infinita, quod implicat. ❡ Si dicis, q; nulla diſtent infinitè. Contra, tunc non erit proceſſus in infinitum. Et ita dabitur ſtatus in aliqua, qua maiorem non poteſt cognoſcere.

❡ Ad illas reſpondet Rñſio. Grego. diſtin. xxxv. q. j. q; infinita cognoſcit deus: quia omnia cognoſcibilia, quæ ſunt infinita tam poſsibilia, quàm exiſtentia: ut deductum eſt de partibus continui. Conſequenter concedit: q; in diuina cognitione diuiſio continui eſt euacuata: ita q; diſtinctè cognoſcit omnes partes continui: nec eſt pars aliqua diuiſibilis in partes non diſtinctè cognitas, & eſt ſtatus in cognitione nõ ad aliquam partem: ſed ad omnes partes ſimul. Nec tamen propter hoc eſt aliqua pars realiter indiuiſibilis in alias partes realiter diſtinctas: licet ſit pars indiuiſibilis in partes non diſtinctè cognitas. ❡ Et cum dicitur: ſigno totam multi-

multitudinem partium &c. dicitur, ꝙ il la multitudo includit omnes partes, & licet qlibet ſit diuiſibilis realiter: tamẽ partes diuiſæ non eſſent ulteriores: nec extra multitudinem ſignatam. Non.n. poteſt ſignari multitudo partium indiuiſibilium realiter, ſed tantum in cognitione: omnes enim ſunt in dei clara cognitione. ❡ Ad aliam probationem cõcedit Greg. ꝙ deus poteſt infinita producere actu, quod intelligere oportet ſecundum numerum, non ſecundũ perfectionem. Nec uidetur ſufficere, ſi dicatur, ꝙ quodlibet poſſibilium poteſt producere: ſed non omnia ſimul, & ſeparatè: cum poſſibilia ſibi nõ repugnẽt quantum ad eſſe maximè eiuſdem ſpeciei: niſi oſtendatur contradictio, quæ ſequatur ad multitudinem actu infinitam. ❡ Ad illud de numero conceditur a Grego. ſicut de partibus continui: ꝙ cognoſcit omnes numeros poſſibiles, & ſic infinitos, & ꝙ euacuatur proceſſus in numeris, non in re, ſed in diuina cognitione. Et non ſtatur ad aliquẽ numerum particularem: ſed ad omnes ſimul, qui ſunt infiniti poſſibiles, licet nullus numerus ſit infinitus. Et ad hoc eſt Auguſt. xij. de ciui. dei, c. xviij. ubi clariſsimè oſtendit contra philoſophos deum infinita ſua ſcientia compręhendere. Quodque omnes numeri infiniti ſunt: eo ꝙ in nullo poteſt finis numerorum conſtitui, & ſinguli finiti ſunt, & oẽs infiniti ſunt. addens, Ita nec numeros propter infinitatem ſuam neſcit omnipotens deus, & ſi uſque ad quandam ſummam numerorum ſcientia dei perueniet: cæteros ignorans: quis hoc etiam dementiſsimus dixerit. Et ſequitur. Infinitas quodam ineffabili modo: quia ſcientiæ ipſius incompræhenſibilis non eſt: deo finita eſt. ❡ Si dicis ergo ſi cognoſcit totam multitudinem numerorum infinitam; cognoſcet etiã omnem multitudinem numerorum finitam diſtinctam ab illa multitudine infinita, & ita attinget ultimum numerorum finitum, quod eſt impoſsibile. Solutio. Negando, ꝙ attingit ad ultimũ numerum finitum; quia multitudinis finitę numerorum nullus eſt ultimus numerus. Nec aliquo numero finito proceditur immediatè ad multitudinẽ numerorum infinitam, ſed inter quemcunque finitum numerum, & multitudinẽ infinitam, mediant infiniti numeri finiti. ❡ Ad aliud conceditur, ꝙ cognoſcit quamlibet ſpeciem creabilem, & conceditur, ꝙ ſunt infinitę creabiles, & ita infinitas cognoſcit ſicut de numeris, & partibus continui. Et conſequenter negetur, ꝙ cognoſcit aliquam ſpeciem a certa data infinitè diſtantem: quia nulla talis eſt: rectè ſic in numeris. ❡ Et cũ dicitur: tunc non erit proceſſus in infinitum: dicitur, ꝙ non eſt proceſſus in infinitum, ideſt ad aliquam ſpeciem infinitam, ſed eſt proceſſus in infinitum in ſpeciebus finitis: eo ipſo, ꝙ non datur ultima ſpecies finita producibilis. Et ita in cognitione diuina ẽ infinitas actualis, quia actualiter cognoſcit infinita poſſibilia. Non tamen ſequitur propter hoc infinitas actualis rerum producibilium. Valent pro dictis ea, quę habentur in ij. diſt. j. q. iij. ❡ Sed contra. quæcunque deus poteſt diſtinctè cognoſcere ſimul poteſt diſtinctè producere, & ſimul producere, & ita poteſt producere multitudinem actu infinitam. Cõſequens impoſsibile: quia tunc poſſet facere infinitum ſecundum perfectionẽ: quia tanta eſt pfectio in ſeparatis, quanta eſt in coniunctis: ſed ſi finita eſſent coniuncta & unita eſſent infinitæ perfectionis: ergo totum infinitum erit infinitę perfectionis, ſi fuerit ſeparatum. Maior patet: quia non eſt maior perfectio in toto, q̃ ſit perfectio ſuarum partium. ❡ Item arguatur de gradibus charitatis augmentabilis in infinitum: deus cognoſcit oẽs gradus producibiles, producat ſimul, & erit charitas infinita. Probatur añs: quia deus habet uirtutem productiuam infinitam ſimul, & producibilia ſunt infinita, nullam repugnantiam quantum ad eſſe ſimul habentia. ❡ Item tanta eſt uirtus dei productiua, quanta eſt eius uirtus cognitiua: quia ſunt idem omnibus modis, & indiſtincta: ergo quantum poteſt ſimul cognoſcere: tan

tum poteſt ſimul producere ❡ Ad hanc
replicam dicitur negando aſſumptum,
ꝙ tantum poteſt ſimul producere &c.
Non enim poteſt omne producibile ſi
mul producere: quia quotcunq; produ-
ctis adhuc poteſt aliud producere: etiã
ſi per impoſſibile infinita actu produ-
ceret. poſſet nihilominus aliud finitũ,
uel infinitum: uel infinita ad hæc produ
cere. de hoc. ſupra diſtinctione. xvij. q.
viij. Ad probationem conceditur, ꝙ
deus habet ſimul potentiam producti-
uam: uerius eſt ſua potentia producti-
ua prout ſimul determinat habet: non
autem ut determinat productiuam, qui
nulla eſt potentia productiua ſimul om
omnia poſſibilia. Secũdò dicitur, ꝙ nul
lum producibile habet repugnantiam
ad quodlibet aliud producibile. Et quia
non habent repugnantiam ad alia pro
ducibilia. ideo non poſſunt omnia pro
duci: quia ſi omnia producerentur: illa
haberent repugnantiam ad quodlibet
aliud producibile. Et ita quodlibet pro
ducibile habet repugnãtiam ad omnia
ſimul: quia non poteſt ſtare cum omni
bus ſimul: quia tunc non eſſet aliquid ul
tra poſſibile produci: quod reputatur
impoſſibile. ❡ Ad confirmationem: tan
ta eſt uirtus productiua, quanta cogni-
tiua conceditur, & negetur conſequen
tia: quia in ſimili non ſequitur: tanta ẽ
uirtus cognitiua, quanta productiua: er-
go quicquid cognoſcit, illud producit:
quia licet idem ſit uirt', qua cognoſcit,
& qua producit. ſ. ipſa diuina, & ſimpli
ciſſima eſſentia: tamen non eſt idem co
gnoſcere, & producere propter conno
tata illorum terminorum, qui non ſo-
lum important deum: ſed etiam conno
tant creaturam: propter quod aliquid
prædicatur de uno, & negatur de alio:
ſicut eadem eſt uirtus ſolis, qua calefa
cit, & qua exſiccat, & illuminat, & ta-
men non quicquid calefacit, exiccat,
& illuminat, & econuerſo. Et in homi
ne non quicquid intelligit, uult, & ta-
men idem eſt intellectus, & uolũtas ſup
poſito, ꝙ potentiæ animæ non diſtin-
guantur realiter inter ſe, & ab anima.
Quia calefacere, illuminare, non ſolum
important uirtutem ſolis: ſed etiam ca-
lorem, & lumen; quę diſtinguuntur, ſic
etiam intelligere, & uelle nõ ſolum im-
portãt potentiam animæ: ſed etiã actus
elicitos, & obiecta, quæ diſtinguuntur.
Et licet in deo nec potentia, nec actus
diſtinguantur: tamen obiecta diſtinguũ
tur: quia aliquid eſt obiectum diuinę co
gnitionis: quod non eſt obiectum pro-
ductionis. i. aliquid cognoſcitur, quod
non producitur. ❡ Adhuc contra con
cluſionem primã poteſt argui ſic. Deus
non cognoſcit omnia. Probatur: quia
non uniuerſaliter nec complexa, nec
impoſſibilia. Probatio: quia cognitio
uniuerſalis eſt imperfecta, & confuſa, &
abſtractiua. Cognitio dei non eſt im-
perfecta. ſed pfectiſſima, diſtinctiſſima,
& intuitiua. Vniuerſale autem non co
gnoſcitur niſi uniuerſaliter, & cognitio
ne uniuerſali: alias nõ eſſet uniuerſale.
❡ Etiam non cognoſcit complexum: qa
cognitio dei eſt ſimpliciſſima, nec di-
ſcurrit. Etiam impoſſibile nõ poteſt co-
gnoſci cognitione ſimplici. deus autem
non habet niſi unum actũ cognoſcen-
di, & hunc ſimpliciſſimum. ❡ Item quic
quid deus cognoſcit poteſt producere:
impoſſibile nõ poteſt producere: ergo
nec cognoſcere. ❡ Ad primum negetur
añs pro duabus primis partibus: quia co
gnoſcit uniuerſalia, & cõplexa. Ad pro
bationem negetur: ꝙ uniuerſale, & cõ
plexum non cognoſcuntur niſi cogni-
tione uniuerſali, & complexa hoc ne-
getur. Nam uniuerſale ſiue habeat eſſe
obiectiuum tñ, ſiue ſubiectiuum: eſt tñ
cognoſcibile cognitione ſimplici, & in
tuitiua: ſic etiam complexa. Vnde deus
uno ſimpliciſſimo cognoſcendi actu (q
eſt realiter, & omnibus modis diuina
eſſentia) cognoſcit intuitiuè omnia co
gnoſcibilia, præſentia, præterita, futura,
& poſſibilia. Et omnes rerum exiſtendi
modos, qualitates, & circũſtantias: quia
omnia ſe ipſo immediate, & ita nec ab-
ſtractiue, nec complexe, non cogno-
ſcit unum mediante alio. Ita ꝙ cogni-
tio dei prius terminaretur ad unum, &
mediante illo ad aliud: ſed ad quodli-
bet immediate terminãtur. Nam una

notitia intuitiua immediatè ſe, & omniā alia intelligit: ut ſupra patuit. ❡ Pro tertia parte ſimiliter dicitur, ꝙ cognoſcit impoſsibilia logica .i. propoſitiones impoſsibiles. Secundò dicitur, ꝙ rem impoſsibilem non cognoſcit: quia nulla ra lis eſt, nec eſſe poteſt. Sicut nec intellectus humanus cognoſcens chymeram, terminatur ad rem impoſsibilem, ſed ad poſsibilia non potentia ſe habere certo modo quo ſignificantur per terminum chymera. Ita deus cognoſcit tantū poſſibilia, & omnes eorum circūſtantias, habitudines, modos, repugnantias, conueniētias, affirmationes & negationes.

Dub. 5. X ❡ Quintum dubium eſt, an ſit aliqua uiciſsitudo in diuina cognitione. Ad hoc reſpondetur unica propoſitione. Nulla eſt uiciſsitudo ſucceſsionis in actu diuinæ cognitionis. Probatur auctoritate ſcripturę. Apud quem non eſt tranſmutatio, nec uiciſsitudinis obumbratio. Iac. 1. ❡ Præterea deus neceſſariò omniū rerum, & enuntiabilium poſsibilium eſt ſimplex, & intuitiua notitia, ſeu cognitio alias non eſſet omniſciens, & eum poſſent multa latere, & eius cognitionem ſimplicem fugere: ut infra latius

Replica patebit. Sed contra hanc propoſitionē ſic poteſt argui, deus aliquid de nouo cognoſcit, quod prius non cognouit: ergo eſt uiciſsitudo in cognitione diuina. Tenet conſequentia: quia eadē cognitione, eadem ſemper neceſſariò cognoſcuntur a deo. Antecedens probatur: quia deus aliquem prius reprobauit de nouo approbat. ſed approbatio nō eſt ſine cognitione: ergo de nouo cognoſcit. Conſequentia uidetur nota ex terminis. Antecedens probatur: qa deus peccatorem aliquem de nouo iuſtificat infundendo ei primam gratiam: ſed omnem iuſtificatum approbat, & carentem gratia reprobat. Nam approbare nihil aliud eſt, quàm aliquem iudicare dignum uita æterna: talis autem iudicatur omnis habens gratiam, & indignus omnis carens ea: quod eſt reprobare. Confirmatur: approbatio dei, & eius cognitio ſunt idem omnibus modis: igitur approbatio noua eſt noua cognitio: ab eodem eſt ad idem. ❡ Item de nouo incipit cognoſcere primò iuſtificatum uita æterna dignū: ergo noua cognitione. Tenet conſequentia: quia ſi cognitione non noua: ſed præexiſtenti prius nouiſſet illum dignum, & ita non habentem gratiam dignum uita ęterna: quod eſt falſum. Conſequentia patet: quia idem inquantum idem ſemper facit idem maximè in agente naturali: nunc autem deus quæcunque nouit, naturaliter, & neceſſariò nouit. ❡ Solutio; ſcientia dei licet in ſe una ſimplicisſima eſſentia omnium cognoſcibilium: tamen in ordine ad cognita a quibuſdam diſtinguitur in ſcientiam ſimplicis notitiæ, & ſcientiam iudicatiuam enuntiabilium, quæ eſt ueritatis complexè uel propoſitionaliter ſignificatę: ut qua ſcit me legere mereri, uel peccare. Scientia ſimplicis notitiæ eſt ſcientia dei: ſecundum ꝙ eſt ſimplex appręhenſio rerum. Scientia autem enuntiabilium eſt eadem ſcientia, ſecundum quod eſt euidens iudicium eorum. ❡ Scientia ſimplicis notitiæ adhuc tripartitur: quia uel eſt omnium præſentium pręteritorum, futurorum, & poſsibilium. Et ſi obtinet nomen generale, ſcilicet ſcientia ſimplicis notitiæ. Secundò ſpecialius: quia eſt eorum, quæ ſunt, fuerunt, uel tantummodo, & ab aliquibus dicitur ſcientia uiſionis. Tertio modo adhuc ſpecialius tātummodo reſpectu futurorum, & hęc dicitur præſcientia. Scietiā ſimplicis notitiæ adhuc tripartitur

❡ Scientia enuntiabilium, ſeu iudicatiua etiam poteſt diſtingui ſecundum diſtinctionem propoſitionum affirmatiuę: negatiuę de i eſſe: mobilis de pñti prō futuro &c. Et eſt hęc diſtinctio nō rerum, ſed noīm. Ad idē in diſt. xxxix. in notabili primo. ❡ Per hoc ad primū negeẽ aſſumptum de ſcīa ſimplicis notitię. Sed de ſcientia iudicatiua poſſet cōcedi: qa de nouo iudicat propoſitionē ueram quæ de nouo eſt uera: ſed nō noua ſcientia, & negetur conſequētia. Ad ꝓbationē cōſequentię uera eſt de ſcīa ſimpliciciis notitię non aūt iudicatiua. Vnde eadem ſcīa ſine eius mutatione

cognoſcitur an eſſe, qñ eſt: nõ eſſe, quã do non eſt: ſic eſſe, quando ſic eſt, & oís habitudo rei exiſtẽtis, & poſsibilis: & ita diuerſæ ueritates: ſicut eadem ſimplicis appręhenſionis notitia cognoſcit rem, quando eſt: & quando non eſt. Ad probationem antecedentis negetur conſequentia: de nouo approbat: ergo de nouo cognoſcit: ut cognoſcit dicit ſcientiam ſimplicis notitiæ: ſicut ſi ſortes ignotus poſt quietem currat, quãuis de nouo cognoſco eum currere: non tamen de nouo eum cognoſco. De ſcientia iudicatiua ad ſanum intellectum poſſet concedi. ¶ Ad cõfirmationem negetur conſequentia nec arguitur ab eodem ad idem: quia: hoc eſt arguere a ſynonymo ad ſynonymum. Nunc autem cognitio, & approbatio diuerſa connotant: ſicut cognitio, creatio &c. quamuis ſupponant pro eodem, & propter connotationem diuerſa de eis uerè prędicantur. ¶ Ad ſecundã confirmationem negetur conſequentia: nam eadem cognitione cognoſcit eum dignum uita ęterna, dum habet gratiam, & indignũ dum caret pro diuerſis temporibus. Et ſic nouit ab ęterno eum pro a, inſtanti indignum, & pro b, inſtanti dignum. ¶ Ad probationem idem inquantum idem: reſpondetꝰ, ꝙ ſemper idem cognoſcit. Nec aliquid incipit, aut deſinit de nouo cognoſcere: ut dictum eſt. Quod uerò propoſitionem nunc cognoſcit ueram, quam nõ cognouit prius ueram, ut prius determinat uerum, nõ arguit mutationẽ ſcięntię dei, ſed rei ſignificatę per propoſitionem.

Dub. 6. ¶ Sextum dubium. Utrum effectus, qui ſunt a deo neceſſariò cogniti, ſint ab eo contingenter producti. Ad hoc dubium eſt reſponſio affirmatiua, & talis. Effectus a deo neceſſariò cogniti cõtingenter ſunt ab eo ꝓducti. Prima pars patet ex dubio v. Secunda pars patet: quia deus nihil operatur neceſſariò ad extra: ut habet cõmune dictũ theologorum.

Replica ¶ Sed contra hanc propoſitionem argui poteſt. effectus a deo nõ ſunt neceſſariò cogniti: igit̃. Probatio. Effectus non ſunt neceſſariò producti: ergo non ſunt neceſſariò cogniti. Antecedens patet ex ſecunda parte cõcluſionis nunc datę pro reſponſione ad dubium. Conſequentia probatur: quia ſequitur bene. Effectus nõ ſunt neceſſariò ꝓducti: ergo nõ ſunt neceſſariò effectꝰ. Tenet cõſequẽtia: quia ſicut cõtingenter ſunt producti: ita contingenter ſunt effectus. Eo enim ſunt effectus, quo producuntur. Ultra non neceſſariò ſunt effectus: ergo nõ neceſſariò cogniti ſunt eſſe effectus. Tenet conſequentia: quia res neceſſariò cognita, neceſſariò talis eſt, qualis eſſe cognoſcitur: alioquin cognitio neceſſaria poſſet eſſe fallibilis, & erronea. Tunc ultra. Non neceſſariò cogniti ſunt a deo effectus: igitur effectus a deo non ſunt neceſſariò cogniti, per cõuerſionem ſimplicem propoſitionis uniuerſalis negatiuæ, tam ex parte dicti, ꝙ ex parte modi. ¶ Item non minus neceſſarium eſt uelle dei reſpectu creaturę producendę: quàm eius intelligendę. Ergo ſi neceſſariò cognoſcit: neceſſariò producit. Tenet conſequentia: quia ſicut actu intelligendi creaturam cognoſcit: ita actu uolendi eã producit. Antecedens probatur: quia tam intelligere, quàm uelle in deo eſt actus ęternus, & immutabilis: quia realiter deus

Rñſio. ¶ Ad primũ negetur conſequẽtia probationis primi argumenti. Ad probationem, admiſſa prima conſequentia; licet negari poſſet attenta ampliatione cauſata per neceſſariò negetur ſecunda .ſ. non neceſſariò ſunt effectus: ergo nõ neceſſariò ſunt cogniti eſſe effectus: quia contingens non contingenter: ſed neceſſario cognoſcitur a deo. Ad probationem negetur, ꝙ res neceſſariò cognita, neceſſariò talis eſt, qualis cognoſcitur: quia Ioã. ſedẽs neceſſariò cognoſcitur a deo ſedere, et tñ nõ neceſſariò ſedet. ¶ Ad ꝓbationẽ alioqn cognitio neceſſaria eſſet fallibilis: hoc negetur de cognitione illa: qua immutata cognoſcitur utraq; pars cõtradictionis ſucceſſiuè uera, qualis eſt cognitio diuina. Poſſet etiam concedi conſequens, nõ neceſſariò cogniti sũt eſſe effectus: quia hęc cognitio eſt iudicatiua, &

deus

deus non neceſſariò cognoſcit effectū
eſſe:ſicut non neceſſariò cognoſcit Pe
trum orare:quia poteſt cognoſcere Pe
trum non orare. Sic enim non cogno
ſcit niſi uerum : & uerum contingens
contingenter cognoſcit uerum : ſicut
contingenter prædeſtinat. Nihilomi-
nus tñ effectus neceſſariò ſunt cogniti,
cognitione ſimplicis notitię,uel appræ
henſionis. Vnde licet neceſſariò co-
gnoſcit omnia uera,tamen non neceſſa
riò ſcit omnia uera propter diuerſam
connotationem terminorum ſcire, &
cognoſcere. ¶ Ad ſecundum:non mi-
nus eſt neceſſarium uelle dei &c. Illa
poteſt diſtingui: quia uno modo poteſt
ſic intelligi: non minus neceſſariò uult
creaturam:hoc eſt neceſſariò uult crea
turam,ſicut neceſſariò intelligit, & ſic
eſt falſa. Quia licet intelligere, & uelle
dei idem important in deo, ipſam.ſ.di-
uinam eſſentiam: tñ non eodem modo
connotant creaturam:quia intelligere
connotat creaturam in eſſe obiectiuo
poſſibili:uel in eſſe actuali. Nam deum
uelle creaturam,eſt producere creatu-
ram,ſecundum illud.Omnia quæcunq;
uoluit, fecit:ſed deum intelligere crea
turam, eſt deum apprehendere creatu-
ram ut obiectum:de ratione autem ob
iecti non eſt,ut ſit. ¶ Alio modo intel
ligitur:nō minus neceſſarium &c. id eſt
actus uolendi in deo eſt neceſſarius ſi-
cut actus intelligendi,& ſic conceditur
aſſumptum & negetur conſequentia.
¶ Ad probationem:ſi ſicut dicit omni-
modam ſimilitudinem, negetur :quia
non eodem mō præciſè:ſicut actu intel
ligendi cognoſcit:ita actu uolendi pro
ducit:quia actu intelligendi neceſſariò
intelligit:ſed actu uolendi contingēter
non neceſſariò producit:ſi autem ſicut
dicit aliqualem ſimilitudinem: ut ſicut
actus intelligendi eſt immutabilis, & æ-
ternus:ſic actus uoluntatis:ut ſonat ꝓ-
batio conceditur :ſed quia ſimilitudo
non eſt ſufficiens ad propoſitum nihil
Dub. 7 probatur. ¶ Dubium ſeptimum eſt con
AA tra concluſionem tertiam.ſ.Contingē
tia in rebus productis dependet ex liber
tate arbitrij producētis. ¶ Contingen
tia in rebus productis, nō dependet ex
libertate &c. Probatur:quia nullus effe
ctus naturaliter productus dependet ex
libertate producentis. Et omnis effe-
ctus naturaliter poductus . eſt cōtingēs:
ergo contingens non dependet ex li-
bertate producentis. Et omnis effectus
naturaliter productus eſt contingens:
ergo contingens non depēdet ex liber
tate producentis. Diſcurſus eſt in ſecū
do tertiæ. Maior probatur:quia in hoc
diſtinguitur effectus naturaliter produ
ctus,& effectus liberè productus :quia
iſte dependet ex libertate arbitrij : ille
uerò non. Minor ſimiliter probatur:qa
nullus effectus productus eſt neceſſe eſ
ſe:ergo omnis eſt contingens.Tenet cō
ſequētia a ſufficēti diuiſione: quia om
ne,quod eſt,eſt neceſſe eſſe,uel contin
gens : ſed effectus non eſt neceſſe eſſe
hoc contingens:a tota diſiunctiua cum
deſtructione unius partis ad partem nō
deſtructam. ¶ Si dicis: ꝙ omnis effectus
dependet ex libertate primæ cauſæ: re-
ſpectu cuius nullus effectus ē naturalis:
quia omnia extra ſe producit non natu
ra,ſed uoluntariè. ¶ Contra ſuppono
opi.quorundam philoſophorum: ꝙ pri
ma cauſa non coagat cauſis ſecundis in
producendis effectibus:tunc ſtat argu-
mentum. ¶ Poteſt reſpōderi dupliciter:
uno modo ꝙ caſus eſt impoſſibilis, &
opi. illa philoſophorum eſt error dam-
natus a ſacra ſcriptura. Omnia per ip-
ſum facta ſunt , & ſine ipſo factum eſt
nihil: ideo non admittendus nec mirū:
ſi ex impoſſibili ſequitur oppoſitum ue
ri:cum ad ipſum ſequatur impoſſibile.
Aliter dicitur poſita opi. illa quamuis
impoſſibili, ꝙ effectus naturales nō ſunt
contingentes ad utrumlibet: ſed neceſ-
ſarij neceſſitate naturali. Et cum argui
tur,non ſunt neceſſe eſſe:ſimpliciter cō
cedo:quia ſunt corruptibiles,& aliquā-
do non fuerunt,& cum infertur: ergo
contingentes, negetur conſequentia:
nec eſt diuiſio ſufficiens:quia datur me
dium inter neceſſariū ſimpliciter,& cō
tingens.ſ.poſſibile:ut poſſibile dicatur:
quod poteſt eſſe,& pōt nō eſſe. Contin
gens uerò,quod oibus cauſis ad eius ꝓ

duƈtionem neceſſarijs poſitis,& ſubla-
tis impedimentis pôt æque nô produci.
Et nihil tale eſt, niſi quod depender ex
Dub. 8. libera uoluntate. ¶ Oƈtauum dubium
BB eſt contra concluſionem quartam.ſ.
Infallibilitas cognitionis diuinæ nô re
pugnat contingentię creaturæ. Infalli
bilitas diuinæ cognitionis non ſtat cũ
contingentia creaturę; ergo ei repu-
gnat. Conſequentia nota: quia quę
non ſtant ſimul illa repugnant. An-
tecedens probatur: quia ſi ſcientia
dei eſt infallibilis reſpeƈtu contingen
tium, non poſſunt contingentia non
eſſe, & per conſequens non ſunt
contingentia, ſed neceſſaria. Proba-
tur conſequentia per Beatum Augu-
ſtinum. tertio. de lib. arbit. cap. iiij.
dicentem. Aliter fieri non poteſt
quàm deus pręſciuit. Item ſexto. ſu-
per Geneſ. cap. xxij. Illud quod deus
præſciebat neceſſariò futurum erit.
Item Anſel. de concor. prędeſtin. &
lib. arbitr. cap. primo. & quarto. Id,
quod deus præſciuit: neceſſe eſt eſſe
futurum. Ex quibus uidetur ſequi:
quod præſcientia dei propter ſuam in-
fallibilitatem imponit neceſſitatem fu
turis pręſcitis: ideo repugnat con-
tingentiæ. Ad idem poſſent multę
auƈtoritates adduci. ¶ Ad auƈtorita-
tes dicitur: quòd intelligendę ſunt
in ſenſu compoſito. Ita quòd hæc
eſt impoſſibilis: deus pręſcit aliquid
taliter futurum qualiter nô eſt futurũ:
uel loquitur de neceſſitate conſequen
tiæ non conſequentis, ac côditionata.
Quia bene ſequitur: deus pręſcita, eſſe
futurum: ergo erit. conſequentia neceſ
ſaria eſt: ſed conſequens contingens ſi
CC cut añs. ¶ Prætcrea arguitur contra cô
cluſionem eandem rône. Cum infallibi
litate &c. non ſtat contingentia. Pro-
batur: quia omne contingens pôt non
eſſe futurum: ſed præcognitum Infalli
biliter futurum: non poteſt non eſſe fu-
turum: igitur præcognitum non eſt con
tingens, & ita non ſtat contingentia.
diſcurſus eſt in feſtino. Maior manife-
ſta ex quid nois contingentis. Minor
probatur; quia ſi præcognitũ poſſet nô
eſſe futurum: non eſſet infallibiliter prę
cognitum: quia nihil potens fallere eſt
infallibiliter pręcognitum. Sed oẽ præ
cognitum potens non eſſe futurum, po
teſt fallere: ergo nihil tale eſt infallibi-
liter præcognitum. Diſcurſus eſt in ce-
larent. & maior nota: quia fallibile eſt,
quod poteſt fallere: ſicut animal ſenſibi
le quod poteſt ſentire. Minor patet: qa
fallere cognoſcentem eſt aliter ſe habe
re, q̃ cognoſcitur: ergo poſſe fallere eſt
aliter ſe poſſe habere, q̃ cognoſcitur. Se
cundò probatur illa minor principalis
.ſ. ꝙ præcognitum infallibiliter futurũ
non poteſt non eſſe futurum. Quia ſe-
quitur: ſi deus pręcognoſcit Petrũ pec
caturum in a inſtanti, peccabit in a. Te-
net conſequentia: qa pręſcientia dei eſt
infallibilis. Añs igitur non poteſt eſſe
uerum ſine conſequente. Sed añs eſt
neceſſarium: igitur, & conſequens.ſ. Pe
trus peccabit in a, & per côſequens nô
poteſt non peccare. Neceſſitas antece
dentis probatur. Tum, quia q̃ deus co-
gnoſcit, neceſſariò cognoſcit ex dub.
vj. Tum quia ſi pręſcit: ab ęterno præſci
uit: ultra ergo neceſſariò pręſciuit. Te-
net conſequẽtia: quia ois de præterito
uera eſt neceſſaria: quia hoc ſolo priua
tur deus: ingenita facere q̃ genita ſunt.
Tum quia conſequens ex alio erit neceſ
ſarium. quia ſtante antecedente, conſe
quens eſt uerum, Petrus peccabit in a.
ergo neceſſarium. Probatio conſequen
tię: quia oppoſitum conſequentis non
ſtat cũ antecedente. Probatur; quia op
poſitum conſequentis non neceſſarium
non ſtat cum antecedente. quia ſi non
eſt neceſſarium Petrum peccare in a.
poteſt non peccare in a. ſed illa repu-
gnat huic: petrus peccabit in a. quia po
natur in eſſe: petrus poteſt non peccare
in a. petrus non peccabit in a. quę eſt
contradiƈtio prioris: petrus peccabit in
a: ergo non ſtant ſimul. ¶ Ad illas reſpô
detur: ad primum negetur aſſumptum.
Ad probationem negetur minor.ſ. pręͅ
cognitum infallibiliter futurum nô po
teſt non eſſe futurum. Ad probationem
negetur conſequentia: quia potens nô
eſſe futurũ, pôt infallibiliter præcogno

ſci eſſe futurum. ſicut Antichriſtus pōt
non eſſe futurus, & tamen infallibiliter
pręcognoſcitur futurus: quia infallibili-
ter eſt futurus. Ad probationem conſe
quentię. negetur minor: ꝙ omne pręco
gnitum potens non eſſe futurum poteſt
fallere. Ad probationem negetur con-
ſequētia. Et dicitur: ꝙ poſſe fallere præ
cognoſcentem eſt poſſe fieri, ut res pręſ
ſciatur futura, & ipſa non ſit futura.
¶ Ad ſecundam probationem minoris,
negetur antecedens: ꝙ deus pręcogno
ſcit petrum peccaturum in a. ſit neceſ
ſarium. Ad probationem conceditur:
ꝙ deus quæ pręcognoſcit, neceſſaria co
gnoſcit: ſed non neceſſariò præcogno-
ſcit: nec hoc dicit reſponſio concluſiua
in dubio. vj. quia cognoſcere ibi in con
cluſione tali dicit cognitionem ſimpli-
cis appręhenſionis, uel notitię, & illa ne
ceſſariò cognoſcit oīa poſſibilia. Sed
præcognoſcere dicit cognitionem ueri
iudicatiuam, & hoc contingēnter præ-
cognoſcit futura. unde ſtant ſimul. Ne
ceſſariò cognoſcit futura, ergo futura
& contingenter præcognoſcit futu-
ra: nec ſequitur. Neceſſariò cogno
ſcit futura: ergo futura neceſſariò
ſunt futura: propter ampliationem
quam cauſat cognoſcit. Sed bene
ſequitur: pręcognoſcit a futurum: er-
go a eſt futurum. Quia præcognoſcere
a, futurum eſt iudicare a eſſe futurum,
& ita eſt cognoſcere hanc eſſe ueram. a
eſt futurum. ¶ Ad tertiam probationem
minoris dicitur: ꝙ propoſitio de ꝓteri-
to uera, cuius ueritas depēdet a futuro
contingenti non eſt neceſſaria: ut ſupra
patuit diſt. & q. præſenti art. ij. & habe-
tur in centilo. Ockam. concluſione.
lxxxjx. Sed poteſt eſſe falſa: unde licet
deus præſcit Antichriſtum futurum, &
ab ęterno pręſciuit: poteſt tñ non pręſci
re, & nunquā pręſciuiſſe. ſicut hęc deus
producet Antichriſtum: ab ęterno fuit
uera, & tamen poteſt non producere:
quod ſi nō faceret: nunquam fuiſſet ue
ra. Et ſi hęc de pręterito, hęc fuit uera
demonſtrando illam: deus producet An
tichriſtum: poteſt eſſe falſa, uerum ergo
eſt, ꝙ pręterita non poſſunt nō eſſe præ
terita in ſenſu diuiſo: quæ fuerunt res
aliquę in eſſe actuali poſitæ. Sed per hęc
præterita, quę dependent a futuris con
tingentibus: nihil poſitum eſt, uel fuit
in eſſe actuali. ¶ Ad quartam probatio
nem neceſſitatis conſequentis dicitur,
ꝙ illa non eſt neceſſaria: petrus peccа-
bit. Et negetur, ꝙ illa petrus poteſt nō
peccare, repugnet huic: petrus pecca-
bit: licet eius de ineſſe repugnet. Quia
de in eſſe poteſt eſſe falſa, propoſitione
de poſſibili exiſtente uera: immo nec il-
lę repugnant: petrus poteſt peccare: pe
trus poteſt non peccare. Quia ambę ue
ræ, & ambæ affirmatiuę: ſed illę repu-
gnant: petrus poteſt peccare: petrus nō
poteſt peccare. ¶ Adhuc contra totū DD
fundamentum pręmiſſarum ſolutionū.
Deus præſciens futurum neceſſariò pręſ
ſcit futurum: ergo futurum pręcognitū
non poteſt non eſſe futurum, & ita ne
ceſſariò futurum. ſed omne futurum eſt
pręcognitum, ergo omne futurū eſt ne
ceſſarium. Conſequētia eſt in barbara.
Et primum probatur: ꝙ. ſ. deus quęcun
que pręcognoſcit, neceſſariò ꝓcogno-
ſcit: quia oīa futura repręſentātur deo
per eſſentiam tanquam in ſpecie, uel
medio cognoſcendi: uel in notitia, qua
cognoſcit. Sed quicquid dei eſſentia
repręſentat naturaliter repręſentat: nō
minus, q̃ ſpecies, uel notitia creata: er-
go non poteſt nō repręſentare futurū,
& per conſequens futurum non poteſt
non eſſe futurum, alias eſſentia diuina
poſſet falſè repręſentare. ¶ Solutio ꝙ
deus non cognoſcit aliqua per aliquid
quaſi per medium: nec propriè eſſentia
repręſentat cognita quaſi ſpecies, nec
primò cognoſcit eſſentiam ſuam, & per
illam quaſi præcognitum medium co-
gnoſcit res alias. Sicut beati cogno-
ſcunt creaturas relucentes in eſſen-
tia, cognitione rerum in uerbo. Sed
ut ſupra tactum fuit in recitatione o-
pinio. Ockam. M. deus eſt eſſentia
diuina, & notitia intuitiua, immedia-
tè oium entium actualiū, & poſſibiliū:
& iudicium ueraciſſimum, ac euiden-
tiſſimum omniū uerorū enunciabiliū, &
neceſſariò eſt intuitio oium poſſibiliū

exiſtencium,& non exiſtencium.Sed nó
neceſſarió eſt iudiciū,ſiue noticia iudica
tiua oim uerorū cōtingentiū, & ſic eſſe
conuenit ſibi non mediante aliquo qua
ſi ſpe, uel medio cognoſcendi : ſed eſt
talis cognitio ex propriis ſua natura,&
perfectione infinita: cuius nihil ſimile
Dub. 9. EE haberi pōt in creatura. Nonum dubium
eſt:ſi prędicta uera ſunt de rerum cōtin
gētia:quo ſtabit illa cōis propoſitio phi
loſophi:omne,quod eſt,qñ eſt, neceſſe
eſt eſſe.hoc enim directé uidetur prædi
ctis obuiare,& contradicere.Ad hoc re
ſpondent Greg. de Arim. diſt.xxxviij.
q.j.art.iij.& poſt eum Camer.q.xj.art.
j.Item Oyta.q.viij. art.j.diſtinguēdo,
ꝙ illa dictio qñ, poteſt ibi ſtare aduer-
bialiter,uel coniunctionaliter:ita ꝙ æq
ualet huic coniunctioni ſi. Nam ut di-
cit Boe. lib. j.de hypotheticis ſyllogiſ-
mis:ita poteſt fieri cōditionalis ꝑ hoc
aduerbiū cum:ſicut per hanc cōiunctio
nem ſi: unde iſta eſt conditionalis. Cū
homo eſt,animal eſt:ſicut hæc,ſi homo
eſt,animal eſt, & idem iudicium pōt eſ
ſe de qñ. ¶ Si ergo qñ, ſtat ibi aduerbia
liter,uel illa propō ſumitur in ſenſu cō
poſito,& ſic eſt uera :quia denotatur,
ꝙ hæc ſit neceſſaria:omne,quod eſt,qñ
eſt,neceſſe eſt eſſe,& hoc eſt uerum:li-
cet non habeat aliquam ſingularem ne
ceſſariam pręter hanc:hoc quod eſt,qñ
eſt demonſtrando deum: nam quocūq;
alio demonſtrato, ſingularis eſt contin
gens:ut patet. ¶ Vel illa ſumitur in ſen
ſu diuiſo,& hoc dupliciter:uel enim ip
ſa eſt temporalis,& tunc ęquiualet huic
copulatiuę:oē quod eſt aliqñ eſt,& om
ne tale tunc eſt neceſſe eſſe, & ſic ipſa ē
falſa,ſicut ſecunda pars:quia nihil præ-
ter deum aliqñ eſt neceſſe eſſe. ¶ Vel po
teſt eſſe de temporali ſubiecto,& ſic to-
tum hoc: oē,quod eſt,qñ eſt: erit ſubie
ctum,& reliquū erit prędicatum, quod
denotabitur uerificari de illo ſubiecto
cum modo neceſſitatis,& tūc eſt falſa,
quod patet arguendo ſic. Omne,quod
eſt,qñ eſt &c.ſortes eſt,qñ eſt:ergo ſor
tes neceſſe eſt eſſe &c. Vel pōt eſſe de
tēporali prędicato,& tunc tm̄ quod ē:
erit ſubiectum & reliquum prædicatū.

Et ſic ad huc eſt falſa: quamuis aliqui dī
cant oppoſitum; patet arguēdo ſic. Oē
quod eſt neceſſe, uel de neceſsitate eſt,
qñ eſt:ſortes eſt:ergo ſortes neceſſe, uel
de neceſsitate eſt,qñ eſt. Et idem eſt iu
dicium ſi dicatur. Omne, quod eſt de
neceſsitate eſt qñ eſt. Concluſio autē ē
falſa,cum ſit ſingularis in ſenſu diuiſo,
quę eſt falſa in ſenſu compoſito. ¶ Ideo
patet, ꝙ ſi illa propoſitio ſumatur, in
ſenſu diuiſo ſicut de uirtute ſermonis
debet ſumi, & qñ ſtat aduerbialiter ſi-
cut cōiter ſolet accipi:tunc ipſa eſt ſim
pliciter falſa. ¶ Si uerò qñ ſtat condi-
tionaliter,uel poteſt eſſe conditionalis:
uel de conditionali extremo. Si primo
mō,uel neceſſe poteſt denotare conſe-
quentiam eſſe neceſſariam : & tunc eſt
uera : quia iſta eſt neceſſaria: omne qđ
eſt, ſi eſt ipſum eſt: uel poteſt denotare
neceſsitatem cōſequentis,& eſt ſenſus:
ſi aliquid eſt,quodcunq; illud ſit ipſum
de neceſsitate eſt,& ſic eſt falſa. Si ue-
rò ſit de conditionali ſubiecto, etiam
falſa eſt:quia denotatur,ꝙ de quocun-
que dicitur hoc ſubiectū ens quod eſt,ſi
eſt:dī hoc uerbū eſt modo neceſsitatis;
& ſic eſt falſa:ut patet. Si autem ſit de
conditionali prædicato : tunc eſt uera:
qa denotatur, ꝙ de quocunque dicitur
hoc ſubiectum ens, quod eſt: dicatur,
hoc prædicatum eſt:ſi eſt:cū modo ne-
ceſsitatis,& hoc eſt uerum. Quia quo
cunque,quod eſt demonſtrato, uerum
eſt dicere:hoc de neceſsitate eſt: ſi eſt.
Ex qua nō ſequitur ergo hoc de neceſ
ſitate eſt:ſed eſt fallacia ſecundum quid
ad ſimpliciter, & iſtū ſenſum uoluit phi
loſophus,uel primum &c. ¶ Ex hoc pa
tet, ꝙ quis aliqua res contingens, quę
eſt in aliquo inſtanti de neceſsitate eſt
in illo inſtanti,ſed contingēter. & hoc
eſt uerū ut illa eſt propoſitio de condi-
tionali prędicato,& nō conditionalis.
Hæc ex doct. pręfatis ſumere placuit.
¶ Alia moueri poſſent dubia, quorum
aliqua tangentur diſtinctione ſequēti,
& pleraq; habentur apud pręfatos doc.
qui materiam illam de ſcientia dei latiſ
ſime proſequuntur.& Oyta.q.viij.ar.j.
¶ Poſſet etiam hic quæri,an deus poſſit

alicui reuelare futura contingentia: de quo late uide in doc. quodlib. iiij. q. iiij. Item in cẽtilogio concluſione. lxxxvij De ſcientia dei plura uide in centilo. concluſione. lxxxj. & ſequentibus.

DISTINCTIO. XXXIX.

EGIT de preſcientię cauſalitatę, nunc de eius immutabilitate: querens. An ſcientia dei poſſit augeri, uel minui. Et pōt textus ſic trium concluſionum numero ſummari. ❡ Prima concluſio. Deus ſimul, & immutabiliter, & ab eterno ſcit oĩa, preſentia, pręterita, & futura, bona, & mala: nec ſcientia ſua augeri poteſt, uel minui. ❡ Secunda cõcluſio. Deus poteſt aliqua ſcire, q̃ non ſcit, & aliqua non ſcire, quæ ſcit: pro quanto res ſe aliter habere pñt, quam habent. ❡ Tertia concluſio. Deus non pōt incipere ſcire aliquid de nouo, uel deſinere ſcire, quod ſciuit: capiẽdo ſcire pro cognoſcere uerum. Non tñ poteſt ſcire plura, q̃ ſcit illo mō: quia ſemper altera pars contradictionis eſt uera. Et ita ſemper tot ſunt uera, quot falſa, ſecus ſi ſcire capitur generaliter prę cognoſcere. Declarationem latiorem uĩ de in textu.

QVAESTIO. unica.

A
Arti. 1. Nota. 1 Vtrũ deus pōt ſcirẽ plura, quã ſcit.

VTRVM deus poſſit plura ſcire, quã ſcit. ❡ Tribus articulis abſoluetur difficultas quæſtionis. ❡ Pro articulo primo ſuppono dicta in dubio. v. diſt. iii. præcedentis. Quibus additur poſt Oytã. q. viij. ar. ij. ꝙ omnis notitia, ſeu ſciẽtia dei aut eſt ſimpliciter apprehenſiua, aut cõplexe, ſiue propoſitionaliter iudicatiua. Et iſtam diuiſionem innuit brinckel ubi ſupra ſaltem ſententionaliter: ſecundum Altiſiodoren. lib. ſuo primo, c. xlviij. dicens. ꝙ ſcientia dei uno mō ſumitur pro notitia rerum: alio modo pro notitia enunciabilium, & hoc idem ponit Adã. q. ij. tertij. Scientia apprehenſiua (q̃ & dr̃ rerum) ex diuerſitate, & generalitate ſcitorum: reſpectu quorum ſcientia dei dicitur multiplex: tria ſortitur nomina. Dicitur. n. q̃nque ſimplicis intelligentiæ: dicitur ſcientia uiſionis: dicitur pſcientia. ❡ Scientia ſimplicis intelligentiæ, q̃ etiam ſolet dici ſcientia dei intuitiua: eſt in plus, ſiue reſpectu plurium, q̃ ſcientia uiſionis: quia eſt reſpectu omnium poſſibilium. Non autem ſcientia uiſionis: ut patuit diſt. præced. in dub. v. X. Item præſciẽtia ſiue puiſio eſt in minus, q̃ ſcientia uiſionis: quia eſt ſolum reſpectu futuri. ❡ Itẽ ſcientia dei ſiue cognitio dei, reſpectu plurium eſt apprehenſio, q̃ iudicium. Patet: quia tam reſpectu complexorum: q̃ incomplexorum, tam falſorum, q̃ uerorum eſt apprehenſio, iudicium uero ſolum reſpectu uerorum. ❡ Secundò notandum ſecundum doct. ꝙ ſcire aliq̃n capitur large pro cognoſcere, hoc mō dicimus: deus ſcit oĩa complexa, & incomplexa, neceſſaria, & contingentia uera, & falſa, poſſibilia, & impoſſibilia: id eſt cognoſcit omnia. Secundo modo accipitur ſtrictius, pro cognoſcere uerum: illo modo non ſcit falſum. ❡ Tertiò notandum, ꝙ aliud eſt quęrere: an deus poſſit plura ſcire, q̃ ſcit, & an deus poſſit ſcire aliquid, quod non ſcit. Not. 2. B

Not. 3.

❡ Quartò notandum, ꝙ aliqui diſtinguentes ſcientiam dei in ſcientiam rerum, & enuntiabilium, dicunt, ꝙ ſcientia rerum ſignificat diuinam eſſentiã, ſecundum ꝙ deus ſimplex appræhẽſio entitatem incomplexarum. Scientia uerò enunciabilium ſignificat diuinam eſſentiam, ſecundum ꝙ eſt ſimplex apprehenſio propoſitionum, uel euidens iudicium complexorum. ita ꝙ ſcientia enuntiabilium etiam poſſit dici ſcientia rerum. Sed alij ut puta Oyta & ceteri, ſcientiam enuntiabiliũ dicunt ſcientiam iudicatiuam, ſiue iudicatiuam. Aliã uerò nominant apprehenſionem: cum non eſt iudicium: non curãdo reſpectu, cuius ſit obiectiue, an reſpectu enuntiationis, uel rei diſtincte contra ſignum.

Nota.5 ¶ Quintò notandum, ꝙ terminorum ſignificantium dei ſcientiam, quidam ſi
C gnificant ſimpliciter, & præciſe appræhenſionem dei, ut cognoſcere, apprehẽdere, ſcire, ſaltem ut in plurimum: ſalua diſt. premiſſa in notabili ſecundo. Quidam non ſolũ ſignificat diuinam eſſentiam, aut deum cognoſcentem: ſed connotant effectus uarios in creaturis, propter cuius connotati alietatem de ſeinuicem ſępe negantur: licet dicant unã, & eandem eſſentiam cognoſcẽtem, ſeu cognitionem ueri iudicatiuam differẽtet tamen ſecundum diuerſos effectus, quos connotant, ut prędeſtinare, ſiue prædeſtinatio, pręſcientia, pręcognitio prouidentia, approbatio, reprobatio. ¶ Hinc prędeſtinatio dicit cognitionem ueri iudicatiuam, qua deus uult alicui dare gratiam in præſenti, & gloriam in futuro ¶ Reprobatio dicit notitiam euidentem iudicatiuam, qua uult aliquem non ſaluare, ſed damnare perpetuò. Itẽ notitia cum uoluntate beneplaciti reſpectu ſic cogniti poteſt dici ſcientia approbationis. ¶ Præcognitio dicit cognitionem ueri iudicatiuam futuri &c. ſic de multis alijs nominibus: ut ſciẽtia uiſionis, quę eſt facti. Præſcientia, quę eſt futurorum, ſimplicis notitiæ, quæ e in ghe reſpectu omnium cognoſcibiliũ. Non tñ propter illa nomina multiplicata imaginanda eſt multiplicitas in diuina eſſentia: ſed una, & eadem ſimplex diuina notitia tam diuerſa ſortitur no-

Coro.1 mina propter alia, & alia ſcita. ¶ Ex his
D ſumi poſſunt aliqua corollaria, & ex prę miſſis in diſt. pręced. & xxxv. Deus omnium rerum pariter, & enunciabiliũ eſt apprehenſiua notitia. Supponitur autẽ in propoſito, ꝙ propoſitiones ut termi nantia intellectione poſſunt dici res largo uocabulo.

Coro.2 ¶ Corollarium ſecundum. Deus omnium uirorum enunciabilium eſt uera ſcientia, ſeu uerum iudicium. ſeu cognitio ueri iudicatiua ut alij loquuntur.

Coro.3 ¶ Corollarium tertium. Deum omnium uerẽ enunciabilium de præterito, uel de pręſenti, eſt no

4 titia uiſionis. ¶ Corollarium quartũ. Deus omnium enunciabilium de futuro contingentium eſt notitia pręuiſionis, & quandoq; dicitur largè pręſcientia. ¶ Corollarium quintum. Deus reſpectu eorum, quæ bene fiunt, eſt ſcientia approbationis: reſpectu eorum, quæ male fiunt ſcientia reprobationis: Iſta omnia, & ſimilia poſſunt colligi ex dictis. 5

¶ Corollariũ ſextum: quamuis deus omnium rerum, & enunciabilium neceſſariò eſt appræhenſio, ſiue appræhẽſiua cognitio: attamen reſpectu uerorũ contingentium non neceſſariò, ſed contingenter eſt uera ſcientia, ſeu iudicium. Prima pars huius corollarij patuit, & oſtendit. Ockam: quia cum deus ſit notitia immenſa: ſi alicuius poſſet non eſſe ſcientia: hoc eſt appræhenſio: tunc poſſet non eſſe appræhenſio immẽſa: quod eſt impoſſibile. Secũda pars patuit dub. j. diſt. præcedentis: ſicut enim talia contingenter ſunt uera: ſic deus eorum eſt contingenter iudicatiua ſcientia, ſeu cognitio iudiciaria: cum non poſſit iudicare falſum. ¶ Corollarium ſeptimũ. 6

Eſſentia diuina ęquè neceſſariò eſt notitia ac utrumlibet contingentium, ſicut neceſſariorũ, & ęquè impoſſibilium: ſicut poſſibilium: patet ex præcedenti. 7

¶ Corollarium octauum. Unica, & ſimplex notitia ſimul eſt oppoſitorum ſine ſui oppoſitione: falſorum ſine ſui falſitate, & impoſſibilium ſine ſui impoſſibilitate. ¶ Secũda pars patet ex pręmiſſis, quia notitia appræhẽſiua ſimplex eſt in plus, quàm ſcientia uiſionis. Plura alia corollaria poſſent formari q̃ uide apud pręfatos doct. ¶ Ultimò ſupponitur, ꝙ ſemper eſt ęqualis numerus uerorũ. Patet: quia ſemper altera pars cõtradictionis eſt uera, & nunquam ambæ. Nec aliquid eſt uerum, niſi ſit contradictionis altera pars: unde quandocunque aliqd eſt uerum: oportet aliud ſ. ſuum contradictorium fieri falſum, & ecõuerſo: manet ergo ſemper ęqualis numerus uerorum, & falſorũ. ¶ Iſtis præmiſſis pro articulo primo eſt concluſio reſponſalis prima pro artic. ij. Accipiendo ſcire largè, deus non poteſt ſcire plura, quã ſcit: nec ſcire aliquid, quod nũc nõ ſcit. Patet: quia nullius notitiam põt de no 8 A Arti.2. Cõcl.1 E

Cõcl.2. uo acquirere. ¶ Secunda concluſio. Accipiendo ſcire ſecundo modo, deus nõ poteſt ſcire plura quàm ſit. Probatio: quia omni tempore æqualia ſunt uera, & non plura uno tempore, quã alio, qa ſemper altera pars contradictionis eſt uera: licet non ſemper eadem ſit uera.
Cõcl.3. Et omne uerum ſcit deus. ¶ Tertia concluſio, Deus põt ſcire aliquid, quod non ſcit, ſecundo modo capiendo ly ſcire. Patet. aliquod falſum poteſt fieri uerũ & illud falſum deus neceſſariò nõ ſcit: quia modo nõ eſt uerum, & ſolum uerũ illo modo ſcit deus: poteſt tñ eſſe uerũ: & ita poteſt ſciri a deo: hoc tñ non cõtingit propter mutationem alicuius in deo: ſed propter mutationem in creatura. Et ideo ſcientia dei nec poteſt augeri, nec minui. Ex illo ſequitur: ꝙ ſcire illo modo non dicit aliquid abſolutũ in deo pręſciente: ſed etiã creaturam. ſ. uerũ. ¶ Secundò ſequitur, ꝙ non eſt idem ſcire ſortem ſedere: & ſcire ſortem ſediſſe: quia non eſt idem uerum, ſortes ſedet: & ſortes ſedit: & una poteſt eſſe uera
Nota. alia exiſtente falſa. ¶ Et quamuis deus cognoſcit omnia enunciabilia: tñ deus non cognoſcit cõponendo, & diuidendo: ſed anica ſimplici cognitione cognoſcit omnia: de hoc in cẽtilo. Ockã cõcluſione. lxxxiij. & ſequenti. ¶ Ex his multa formari poſſunt corollaria: attenta multiplici acceptione nominis ſcientia in ordine ad ſcita: ut ea multiplicãt
Arti. 3. doc. pręfati in ſcriptis ſuis. Quantũ ad
Dub. 1. articulum tertium, dubitatur circa hoc
F quod dictum eſt in concluſionibus. Nec plura qñq; nec pauciora: ſed eadem ſemper cognoſcit immutabiliter mens diuina. Contra primam partem: deus poteſt plura ſcire, quàm ſcit: & ſimiliter pauciora: ergo põt plura cognoſcere, quã cognoſcit: & ſimiliter pauciora. Conſequẽtia tenet ab inferiori ad ſuperius. Antecedens probatur: omnia uera poteſt ſcire: ſed plura quã ſcit, poſſunt eſſe uera: ergo plura quã ſcit, poteſt ſcire. Cõſequentia eſt in darij. Maior nota. Minor probatur: quia falſa contingentia poſſunt eſſe uera, & illa addita his, quę ſcit ſunt plura ꝙ̃ ſcit: ergo. ¶ Contra ſecundã partẽ. Non ſemper eadẽ ſcit: ergo nõ ſemꝑ eadẽ cognoſcit. Tenet cõſequentia: quia in deo idem eſt ſcire, & cognoſcere. Añs probatur. non ſemꝑ falſa ſcit, & eadem, quæ nunc ſcit, quãdoq; ſunt falſa: ergo non ſemper eadẽ ſcit. Conſequentia eſt in celarent. Maior nota. Minor probatur: quia ſortes ſedet: quàm nunc ſcit, ut ponitur: qñq; erit falſa. Item aliqñ ſcit, quod nunc non ſcit: ergo non immutabiliter ſcit. Antecedens patet: quia ſolum uerũ ſcit: & aliquando uerũ eſt, quod nunc nõ eſt uerum. Conſequentia probatur: quia ꝙ nunc aliquid ſcit, quod qñque nõ ſcit: inſciendo mutatur de cõtradictorio in contradictorium, ergo non immutabiliter ſcit. ¶ Ad primum dicitur, ꝙ con G ſequentia non ualet: quia cognoſcere generalius accipitur in hoc dicto. Cum dicitur deum oĩa cognoſcere, quã ſciẽtia. Et ad probationem ab inferiori. Dicitur, ꝙ non ualet cum ſigno exponibili includente negationem, quale eſt cõparatiuus. Sicut non ſequitur: frequentius currit: ergo frequentius mouetur. Etiam antecedens eſt falſum: quia licet poteſt ſcire, quod non ſcit: tñ non plura ꝙ̃ ſcit: quia ſemper numerus uerorũ eſt æqualis, cum ſemper altera pars contradictionis eſt uera, & altera falſa. Et ad probationem antecedentis negetur minor: ꝙ plura ꝙ̃ ſcit, poſſunt eſſe uera: quia licet alia, tamen non plura ꝙ̃ ſint uera: poſſunt eſſe uera. Ad probationem dicitur; ſi plura uera adduntur his, quæ nunc ſunt uera, erunt quidem plura: ſed non plura uera, uel ſcita. Quia quòd adducitur numero uerorum, quæ nunc ſunt uera, tot eorum, quæ nunc ſunt uera, erunt falſa, quia quoties unũ contradictoriorũ de nouo uerificatur, toties ſuum contradictorium falſificatur. ¶ Ad ſecundum dicitur negando conſequentiam. Ad probationem dicitur ut ſupra: licet idem ſit in deo ſcire, & cognoſcere, termini tamen nõ ſunt ſynonymi, ſicut idem eſt in deo creare, & eſſe, & tamen non ſequitur, eſt ergo creat. ¶ Ad tertium negetur conſequentia. Ad probationem negeſt

ꝗ deus, qui nunc aliq̃d ſcit, quod prius non ſcit, mutatur in ſciendo; quia ſua ſcientia non mutatur: fit tñ tranſitus de contradictorio in contradictorium, nõ propter mutationem factam in ſcientia

H dei: ſed in obiecto. ꝗ Finaliter circa materiam harum duarum diſt. Notandũ: ꝗ opus eſt plurimum quibuſdam cautelis in reſolutione propoſitionũ hic conſueratum. Vna eſt: ut diſtinguantur ſecundum compoſitionem, & diuiſionẽ: ut gratia exempli: poſſibile eſt contingens pręuiſum non euenire; quę in ſenſu compoſito ualet tñ, hæc eſt poſſibilis, effectus contingens pręuiſus non eueniet, quę eſt falſa: nam hęc ſimpliciter eſt impoſſibilis immo ſequitur neceſſario neceſſitate conſequentię, non conſequentis. Effectus eſt pręuiſus: ergo eueniet. In ſenſu uerò diuiſo ualet tñ: effectus, qui eſt pręuiſus poteſt non euenire: quæ uera eſt, pro quanto effectus ille poteſt non eſſe præuiſus. ꝗ Secũda cautela eſt: ꝗ frequenter in hac materia ponitur oppoſitum conceſſi, uel poſiti, & tunc per artem obligiſticam oportet reſpondere. Vt cum dicitur: pone, ꝗ deus pręuidit effectum futurũ. Quęro. Vtrum a neceſſariò eueniret, uel non. Si primum: non eſt contingẽs. Si ſecundum: tunc poteſt non euenire: ponatur, ꝗ non eueniat: tunc pręſcientia dei eſt falſa. Dicendum eſt ꝗ poſito ſecundo, primum poſitum cedit: quia ſecundum repugnat primo. Repugnat enim quòd a, non ſit uenturum, & ꝗ deus ipſum præſciuit uenturum, admiſſo ergo ꝗ non ſit uenturus deus nunquam pręſciuit eum uenturum. ꝗ Tertia eſt. In poſitione propoſitionum de poſſibili in eſſe: ut in illa pręſcitum poteſt non euenire: mutetur ſubiectum connotatiuum in pronomen demõſtratiuum, demonſtras illud, pro quo ſupponit ſubiectum propoſitionis de poſſibili. Non enim prædicta debet ſic poni ſubiectũ propoſitionis de poſſibili. Non enim prędicta debet ſic poni in eſſe, pręſcitum nõ eueniet, quia hæc eſſet impoſſibilis ſed ſic, hoc non eueniet demonſtrando effectũ contingentem p̃ſcitum, quæ licet ſit falſa, & tñ poſſibilis. ꝗ Quod ſufficit ad ueritatem propoſitionis de poſſibili.

DISTINCTIO. XL.

SVPRA magr̃ egit de ſapientia, & ſcia dei in genere: cõſequenter agit de una eius ſpecie, quæ dicitur p̃deſtinatio: & hoc quantum ad eius effectum. In diſt. ſequenti quantũ ad eius cauſam. ꝗ Cõcluſio prima textualis hęc eſt. Effectus prædeſtinationis dici poteſt dupliciter. ſ. ſalus ęterna bonorũ, & damnatio perpetua malorũ. ꝗ Concluſio ſecunda. Licet numerus prædeſtinatorũ & ſaluandorũ certus ſit: nec aliquis prędeſtinatorũ dãnabitur: ipſa quoq; prędeſtinatio ſit æterna: nec aliquis de nouo prædeſtinatur: poteſt tñ, qui prędeſtinatus eſt damnari: quia poteſt eſſe non p̃deſtinatus. ꝗ Tertia concluſio. Reprobatio dãnandorũ eſt: & eſt pręſcientia iniquitatis malorũ: et præparatio damnationis eorũ, nõ iniquitatis. Nam malitiã reproborũ non pręparat dñs: ſed eam præſcit: pęnã autẽ ęternam reproborum præparat. In ſaluãdis uerò gratiam iuſtificationis in uia: & gloriã beatificationis in patria præparat, & donat dominus. Vnde latius in textu.

QVAESTIO. III.

VTRVM ſit poſſibile aliquem prędeſtinatum damnari, & præſcitum ſaluari. A

ꝗ Circa iſtam concluſionẽ primò uidendum eſt de re: ſecundò de logica. ꝗ Circa primum notandum primò, circa illum terminũ prædeſtinatio, ꝗ prædeſtinatio (ut dicit magiſter diſt. xxxv. & etiam. xl.) eſt pręcognitio dei de ſaluandis, & bonis gratię, quibus hic liberantur, & in futuro coronabuntur. Ex quo patet; ꝗ prędeſtinatio eſt quaſi ſpecies prouidentię. Nã prouidentia dei eſt oium gubernandorum, prædeſtinatio ſolum reſpectu beatifica- Art. 1. Not. 1.

tificabilium. Iſta eſt reſpectum cuiuſlibet: finis tam naturalis, quàm ſupernaturalis: illa tñ reſpectu finis ultimi ſupernaturalis. Solet aũt prędeſtinatio ſic deſcribi. Eſt pręordinatio alicuius creaturę rationalis ad gratiam in pręſenti, & gloriam in futuro. Ex quo ſequitur, ꝙ prædeſtinatio non eſt aliquod imaginabile in deo diſtinctum quocunque a deo: ita ꝙ non eſt aliquis actus ſecũdus adueniens deitati: ſed importat deum, q è daturus alicui uitã ęternã, & ita importat deũ, q dabit alicui uitã ęternã, & cõnotat uitã æternã, q̃ dabit alicui. Et qa uita ęterna non dabitur alicui in patria niſi ei, cui confertur gratia in uia: ideo cõiter dicitur: ꝙ etiã connotat gratiæ collationẽ in præſenti: licet forte hoc non ſit de per ſe rõne prędeſtinationis. Si enim per poſſibile, uel impoſſibile, deus alicui conferret uitam ęternã ſine gratia: ille nihilominus eſſet prędeſtinatus: licet non eſſet accepturus gratiam in uia. ¶ Secũdò patet: ꝙ prædeſtinatio ex parte dei eſt æterna. Patet: quia quicquid eſt deus, uel in deo eſt ęternum. Quãtum tñ ad illud, quod importat. ſ. uitam æternaliter, uel collationem gratiæ: poſſet dici temporalis. Non tamẽ ſimpliciter: quia non ſupponit pro creatura: ſed pro deo: & connotat creaturã ſicut in ſimili dicipõt de ly creator. Simpliciter ergo prædeſtinatio debet dici æterna: effectus uerò eius temporalis: eſt enim effectus prædeſtinationis uita æterna, & hic eſt principalis, ex oĩs diſpoſitio, qua aliquis redditur uita ęterna dignus. Ex quo habetur: ꝙ nihil potens ſtare cũ peccato mortali, includitur ſub effectu prædeſtinationis: alioqn damnatus conſequi poſſet aliquem prędeſtinationis effectum manens in ſtatu damnationis. Ex quo ſequitur: ꝙ licet quicquid exiſtens in homine, & ordinãs ipſum ad uitam (tanquam illud quo poſito talis eſt dignus uita ęterna) compræhendatur ſub effectu prędeſtinationis: non tamen omne quocunque modo ordinans. ſ. diſponendo, impedimentum remouendo: cuiuſmodi eſt præparatio ad gratiam. Patet: quia quicquid diſponens ad gratiam præcedit gratiã, & eſt cõmune exiſtenti in peccato mortali, ſiue digno pęna æterna, & digno uita ęterna. nihil tale compræhenditur ſub prędeſtinationis effectu. ¶ Secundò notandum. ꝙ præſcientia dei dupliciter capitur. Vno modo cõiter, pro præcognitione diuina, reſpectu cuiuslibet futuri, ſiue boni, ſiue mali, ut dicit magiſter diſt. xxxv. Et illo modo electi etiã ſunt pręſciti. Hoc enim modo eſt genus ad prędeſtinationem. Alio mõ capitur magis ſtrictè pro pręcognitione ſola, quam habet deus de damnatione reproborum. Et hoc mõ reſpectu eiuſdẽ eſt pręſcientia, & reprobatio: licet reprobatio aliquid addit, ſcilicet reprobationem pęnę æternę. Eſt enim reprobatio pręſciẽtia culpę, & pręparatio pęnę, ut dicit magiſter. Vel eſt ordinatio alicuius creaturę ad pęnam æternam, & hæc pęna æterna eſt effectus reprobationis, non autem culpa, per quã reprobatus meretur ęternaliter puniri. eo ꝙ culpæ (deus reprobans) non eſt auctor. ſed ſolum pręcognitor: ut clarè oſtendit magiſter in textu diſt. xl. ¶ Cætera de prædeſtinatione dicta poſſunt etiam applicari hic de præſcientia. ¶ Tertiò notandum, ꝙ dñs Camerac. q. xij. ar. j. ſic diffinit prædeſtinationem, & redit in idem cum prius dictis. Prædeſtinatio eſt diuinum propoſitum dandi uitam ęternam. Reprobatio uerò per oppoſitum: eſt diuinum propoſitum non dandi uitam ęternam. Concordat Gre. diſtin. præſenti. quęſt. j. arti. j. ¶ Pro articulo ſecundo eſt concluſio prima. Quęlibet rationalis creatura a deo fuit ęternaliter prædeſtinata, uel reprobata. Probatur: deus ab æterno diſpoſuit dare cuilibet creaturę rationali, uel gloriã ęternam, uel non dare. Et hæc concluſio eſt determinatio Auguſt. lib. de prædeſtinat. cõtra pelagianos. ¶ Secunda concluſio. Quicunque eſt prædeſtinatus contingenter eſt prædeſtinatus, & ita potuit non prædeſtinari, & per cõſequens poteſt damnari, & poteſt non ſaluari. Tum quia ſaluatio eius dependet a uoluntate diuina contingenter,

Prædeſtinatio

Not. 2. B

Pręſcia dupliciter capitis

Not. 3.

Arti. 2.

Cõcl. 1. C

Cõcl. 2.

cauſante, in cuius poteſtate eſt cuicun que uitam ęternam conferre, uel non conferre. Tum quia nulli adulto confertur uita ęterna, niſi propter aliquod eius meritum. Omne autem meritũ eſt in poteſtate merentis quantum ad rationem operis, etſi non meriti: poteſt ergo non operari, & per conſequens nõ ſaluari: ſic pręſcitus poteſt non deme-
Cõcl. 3. reri, & ita non damnari. ❡ Concluſio tertia. Quælibet creatura rationalis a deo prędeſtinata poteſt damnari, & quę libet reprobata poteſt ſaluari. Patet, quia cuicunque deus dabit gratiam, & finaliter gloriam liberè dabit; per cõſequens poſſet non dare; ergo talis po
Cõcl. 4. teſt non ſaluari. ❡ Quarta concluſio. Quęlibet creatura rationalis a deo pręſtinata poteſt non eſſe, & nunquam eſſe prædeſtinata: ſed ęternaliter reprobata. Et ſimiliter quęlibet reprobata poteſt nunquam fuiſſe reprobata: ſed ęter
Coro. 1 naliter prędeſtinata. ❡ Ex his primò ſequitur, ꝙ licet iſta propoſitio de pręterito ſit uera. Iſte fuit prędeſtinatus. tamen non eſt neceſſaria: immo hæc eſt poſſibilis: iſte, qui fuit prædeſtinatus, nunquam fuit prædeſtinatus. Et ita dici poteſt de reprobato. Et totum patet
Coro. 2 ex dictis &c. ❡ Secundò ſequitur reſpõſio ad iſtum articulum, ꝙ licet prædeſtinatio dei ſit neceſſaria, tñ deus non neceſſariò, uel ineuitabiliter: ſed contingenter eſt prædeſtinatio. & ita dici poteſt de reprobatione. ❡ Prima pars patet: quia prędeſtinatio dei eſt ipſa dei eſſentia: quæ eſt neceſſaria. unde iſti termini prædeſtinatio, & reprobatio pro eodem ſupponunt, & idem omnino important in deo: licet non in creatura, quam connotant. ❡ Secunda pars patet, quia ſicut deus cõtingenter aliquẽ ꝑdeſtinat: ita reſpectu cuiuslibet contin
Arti. 3. gẽter ẽ ꝑdeſtinatio, & põt nunq̃ fuiſſe
Dub. 1. prędeſtinatio. ❡ Quantum ad articulũ
D tertium, dubitatur contra concluſionem. Omne immutabile eſt neceſſariũ: prædeſtinatio diuina eſt immutabilis: ergo neceſſaria, & ita neceſſariò prędeſtinat. Solutio. Immutabile eſt duplex: reale, & complexionale. Reale eſt neceſſarium. Complexionale eſt, quod non poteſt mutari de ueritate in falſitatem, uel econuerſo: ita ꝙ aliquando fuerit uerum, & poſtęa fiat falſum, uel econuerſo. Et tale immutabile non eſt neceſſarium: quia licet aliquod tale uerum non poſſit mutari de ueritate in falſitatem: potuit tamen nunquam fuiſſe, uel eſſe uerum, & ideo non neceſſarium: ſicut hoc complexum, deus ſcit; ꝙ Petrus ſaluabitur: uel ſciuit, ꝙ Petrus ſaluabitur: non poteſt mutari &c. potuit tamen nunquam fuiſſe uerum: ſic de illa: deus prædeſtinauit Petrũ. ❡ Sed ad hæc aliquis diceret: hoc ſolo priuatur deus ingenita facere, quę genita ſunt. vj. Ethic. ſed ſi Petrus eſt prędeſtinatus tranſiuit in pręteritum, & per cõſequens Petrus non poteſt non prædeſtinatus fuiſſe. ❡ Soluit Scot. Replica procedit ex falſa imaginatione, ſcilicet ꝙ aliquid ſit præteritum in deo: imaginamur enim actum diuine uoluntatis quaſi pręteritũ, & nõ ęternum. Et ideo difficile intelligimus contingentiam actus uoluntatis diuinę: quaſi iam poſiti abſolutè a uoluntate inmutabili. Si. n. deus per impoſſibile adhuc deliberaret: utrum uellet petrum ſaluare, an damnare, & nedum ſe determinaſſet ad alterã partem (ſicut apparet in actu uoluntatis noſtrę) bene poſſemus intelligere, ꝙ contingenter prędeſtinaret: ſed ita non eſt. Ideo difficulter intelligimus, quando ex noſtro modo cognoſcendi aſſurgere uolumus ad diuina, & ſimiliter imaginari ſicut de nobis. Et per hoc dicitur, quòd prædeſtinatio non tranſit in pręteritum: quia eſt in nunc æternitatis, quod coexiſtit pręteritis ſimul, & futuris: unde ſic intelligendum eſt de diuina uolitione reſpectu huius obiecti, ac ſi per impoſſibile primò inciperet uelle. Et ita liberè uult deus in nunc ęternitatis, quod uult, quaſi ad nihil eſſet ſua uoluntas determinata, & ideo idem eſt deum prędeſtinaſſe, prædeſtinare, & prędeſtinaturum eſſe, & ita contingens unum ſicut reliquum.
Hæc eſt ſententia Sco. diſtin. pręſenti. Arti. 2.
❡ Sed contra. Non ſolum pręteritum princip.
E

poteſt non eſſe præteritum: ſed quod nunc ponitur in eſſe: eo ipſo ꝙ nūc eſt, non poteſt mutari ad non eſſe; ideo primus modus reſpondendi eſt planior.

Arti. 2. ¶ Pro articulo ſecundo principali uidendum eſt quantum ad logicā: de quo & diſtinctione præſenti in fine patuit. Vnde dicendum, ꝙ licet illa propoſitio, prædeſtinatus poteſt damnari, non ſit diſtinguenda: tamen illa modalis prędeſtinatum damnari eſt poſſibile: poteſt diſtingui ſecundum compoſitionem, & diuiſionem: licet de rigore logicæ illa ſit diuiſa, in qua modus diuidit inter partes dicti determinans copulam, illa uerò compoſita, in qua modus eſt alterum extremum. In præſenti materia affirmatiuę compoſitæ falſę ſunt, & diuiſę ueræ. Oppoſito modo in negatiuis: ſic numerus prędeſtinatorum poteſt mutari, augeri, & minui: licet illa ſit impoſſibilis: numerus prædeſtinatorum poteſt mutari, augeri, & minui: licet illa ſit impoſſibilis: numerus prędeſtinatorum eſt actus, mutatus, uel imminutus: quia etſi mutatio eſt poſſibilis, non tantum ſucceſſio. Illa uerò: poſſibile eſt numerum prædeſtinatorum augeri: ſecundum compoſitionem falſa eſt: ſecundum diuiſionem uera: quia ſic nihil aliud importat, niſi ꝙ pręter illos, qui ſunt prędeſtinati, poſſit aliquis ſaluari: tamen hoc ipſo ꝙ ponitur ſaluari: concedendum eſt, ꝙ fuit ab ęterno de numero prædeſtinatorum.

DISTINCTIO. XLI.

HIC agit magiſter de cauſa prædeſtinationis. Et poteſt textus ſententia ſummari concluſionibus iſtis. ¶ Concluſio prima. Neque prædeſtinationis, nec reprobationis, quę ęterna eſt, poteſt eſſe cauſa meritum temporale. ¶ Secunda cōcluſio. Prędeſtinatio eſt cauſa gratiæ, & glorię. Reprobatio uerò cauſa pęnæ æternę, non peccatorum, & malitię: de quo ſunt apud doct. uariæ opiniones. ¶ Tertia concluſio. Deus ſemper ſcit, quę aliquando ſcit, & omnem ſcientiam, quam aliquando habuit: ſemper habet, habuit, & habebit: de quibus latius in textu.

QVAESTIO.

unica.

A VTRVM in prædeſtinato ſit aliqua cauſa ſuæ prædeſtinationis, & in reprobato cauſa ſuę reprobationis.

Art. 1. ¶ Pro articulo primo no-

Not. 1. tandum, ut & tactum fuit diſt. pręced. ꝙ prędeſtinatio non eſt aliquid, imaginabile quōcunq; in deo diſtinctum aliquo mō a deo, perſonis & deitate: nec eſt aliquis actus ſecundus additus deitati. Sed ille terminus prędeſtinatio importat deum, qui daturus eſt alicui uitā æternam. Importat ergò deum, & uitā æternam alicui dandam. Sic reprobatio importat deum, & pęnam ęternam alicui infligendā.

Not. 2. ¶ Secundò notandum;

B ꝙ per cauſam q̄nque intelligitur res aliqua, ad cuius eſſe ſequitur aliud tanq̃ effectus. Illo modo manifeſtum eſt, ꝙ cum prędeſtinatio, & reprobatio ſit diuina uoluntas, quæ illi uult dare uitam ęternam: iſti pęnam perpetuam: quę uoluntas nihil aliud eſt, q̃ deus ipſe nulla eſt cauſa ex parte creaturæ, ipſius prædeſtinationis: neque reprobationis: cū ipſa ſit ęterna, & incauſata. Et hoc eſt, quod alij dicunt, ꝙ prædeſtinationis effectiuæ ſiue ut actus diuinus, nulla eſt cauſa. ¶ Alio modo capitur cauſa, ut dicit quandam prioritatem unius propoſitionis ad aliam ſecundum conſequentiam: ſicut ſi quęritur cauſa, quare ignis nō calefacit: qa non eſt approximatus paſſo, & ſic frequēter dicitur, ꝙ ans eſt cauſa conſequentis, & tñ non eſt propriè cauſa: quia nec cauſa efficiens, materialis, formalis, uel finalis. Quando enim ab una propoſitione ad aliam eſt conſequentia naturalis, & non econuerſo: poteſt aliquo modo antecedens dici cauſa conſequentis, & non econuerſo. Et hoc modo quærit quæſtio, an ſit aliquid in creatura

præuiſum:unde poſſit inferri eius prędeſtinatio,uel reprobatio, quo per poſſibile,uel impoſtibile a deo non præuiſo: talis non eſſet ſic prædeſtinatus. uel pręſcitus.
Arti. 2. ¶ Diuerſi diuerſimodè reſpon-
C dent ad hanc quæſtionem: ideo dimiſſis opin. ſancti Tho.par.1.q.xxiij. art.v. & Seo. diſt. præſentis. Item Grego. de Arimin. in diſtin. xi. & xlj. Henrici de Oyta.q.viij. art. ij. Camera.q.xij.art. ij.qui nitũtur multum profundę, & ſubtiliter huius quæſtionis difficultatè maximám(& ut exiſtimo omnino uiatori abſconditam)indagare, & perſcrutari: uideamus reſponſionem doc. a qua aliqui prędictorum non multum deſſidèt,
Cócl. 1 ¶ Eſt ergo pro articulo ſecundo conclu
D ſio prima. Dare eſt aliquam cauſam reprobationis accipiendo cauſam ſecũdo modo: quia ſequitur: iſte peccabit finaliter: ergo damnabitur. Non enim eſt deus prius ultor, quàm ſit aliquis peccator. Aug. xj. ſuper Geneſim ad literám, & uidetur eſſe crudelitatis punire innocentèm.
Cócl. 2. ¶ Secunda concluſio. Alicuius prędeſtinationis eſt aliqua cauſa, uel ratio ſecundo modo accipiendo cauſam. Patet: quia aliqui propter meritum ſaluantur: ita ꝙ ſi non uoluntariè mererẽtur, non ſaluarentur, horum prædeſtinationis eſt aliqua ratio, ſicut reprobationis. Nam ſicut damnandi reprobantur, quia pręuidentur finaliter peccaturi. Ita tales prędeſtinantur: quia pręuidentur finaliter perſeueraturi in charitate.
Cócl. 3. ¶ Tertia concluſio. Alicuius prędeſtinationis nulla eſt cauſa, uel ratio totalis. Patet: quia aliqui ex gratia ſpeciali ordinati ſunt ad uitam, ita ꝙ ſibi ipſis nõ ſunt derelicti: ſed præuenti ne ponere poſſent obicem, & ne poſſent peccare, uel in peccatis permanere: ſicut beata uirgo Maria, & Paulus a dño percuſſus, & illuminatus. In illis enim nulla uidetur ratio, quare deus illos prædeſtinet ſic gratia præueniendo: niſi ſola dei uoluntas. Non enim poteſt poni ratio bonus uſus liberi arbitrij; quoniam gratia pręuenit uſum liberi arbitrij in beata uirgine, cui fuit gratia concreata. Et in Paulo fuit malus uſus liberi arbitrij: quia ſęuiens in diſcipulos dñi percuſſus eſt. Similiter ꝙ aliqui ſic ſine ratione prędeſtinantur: quidã propter meritum pręuiſum: ratio ſimiliter eſt ſola diuina uoluntas. ¶ Et nota, ꝙ concluſiones non debent intelligi, ꝙ aliquid ſit ratio illius, quod ꝓdeſtinatio importat ex parte dei: quia nihil eſſe poteſt ratio æternę; & diuinæ uoluntatis: ſed quantum ad effectum, quem prædeſtinatio, & reprobatio importat: eſt ratio aliqua modo dicta. ¶ Nec tñ propter hoc, ꝙ aliquos ꝓdeſtinat ſine ratione, & non alios: eſt perſonarum acceptor: nam acceptio perſonarum tunc eſt, qñ quod debetur æqualibus uni offertur, & non alteri. Deus autem nulli eſt debitor quocunque modo, & ideo non poteſt eſſe acceptor perſonarum. ¶ Dubi-
Arti. 3. Dub. 1. E tatur pro articulo tertio primo, & contra dicta. Nã gratia, qua quis meretur, eſt effectus prędeſtinationis. Nam ſecundum magiſtrum diſt. xxxv. prędeſtinatio eſt de ſaluandis, & de bonis gratię quibus hic liberamur. 1. a patre, & in futuro coronamur: ut ſupra allegatum fuit diſtinctione pręcedenti, quæ præſupponitur merito: ergo meritum nõ erit cauſa prædeſtinationis: quia poſterius non eſt cauſa prioris. ¶ Solutio. Propriè effectus prędeſtinationis eſt ſola uita ęterna. Ad illam enim prędeſtinamur: ita ꝙ propriè prędeſtinatio eſt reſpectu finis, non mediorum. Largè tñ accipiendo, ſicut accipit magiſter ut ſit etiam reſpectu mediorum: adhuc dicitur, ꝙ in multis etiam pręcedit gratiam bonus uſus liberi arbitrij tamquam diſpoſitio de congruo, quę eſt etiam ratio infuſionis gratię, capiendo rationẽ modo dicto in concluſione ſecunda. Nec tamen propter hoc gratia non eſt gratia: quia non datur propter bonum uſum liberi arbitrij tamquam propter meritum condignum: ſed tamquam diſpoſitionem de congruo, qua non exiſtente gratia non infunderetur: de hoc in ſecundo libro hic autem bonus motus, ſeu uſus liberi arbitrij non eſt effectus prædeſtinationis: licet ſit a deo: quia communis eſt etiam non prædeſtina

ſtina

Dub. 2. ſtinatis. ❡ Dubitatur ſecundò. Me-
F dium non eſt cauſa finis: ſed econ-
uerſo: meritum, & demeritum ſunt
media ad uitam æternam tanquam ad
finem, & ita non ſunt ratio ad præde-
ſtinationem, & reprobationem. ❡ Item
temporale non eſt cauſa æterni: me-
ritum temporale eſt, & prædeſtinatio
æterna: ergo. ❡ Reſpōſio: licet uita ęter
na ſit finis prædeſtinati: tamen non
eſt finis dei prædeſtinantis: ſicut præ-
mium licet ſit finis laboris apud labo-
rantem: non tamen apud pręmiantem
ſed magis econuerſo. Et ſic licet or-
dinate uolens, primò, uel principaliter
uult finem ſuum, & propter illum me
dia: non tamen oportet, quòd ſic prin
cipaliter, uel primò uelit finem alte-
rius. ❡ Ad ſecundum conceditur, ꝙ nul
lum temporale eſt cauſa ęterni. Re-
probatio autem non eſt una res æter-
na quæ habet cauſam in creatura: ſed
iſta propoſitio deus reprobat iſtum: be
ne habet cauſam eo modo, quo ante-
cedens eſt cauſa conſequentis. Et illud
antecedens. ſ. ille peccabit finaliter eſt
ita æternum. i. ab ęterno uerum ſicut
Dub. 3. conſequens: deus reprobat illum. ❡ Du
G bium tertium. Cum prædeſtinatio eſt
certa, & immutabiliter fiet: uidetur,
quòd non ſit conandum ad opera bo-
na exercenda, uel mala fugienda: quia
prædeſtinatus non damnabitur, agat,
Primũ quicquid uelit: ſic econuerſo de præ-
ſumma. ſcito. ❡ Pro ſolutione huius commu-
num. nis replicę ſumantur aliqua de hac ma
teria ex prædictis, & aliis breuiter ſine
probationibus. ❡ Deus tanquam uni-
uerſitatis creator, & dominus de crea
tura poteſt facere, quicquid uult ſine
iniuria creaturæ. hinc poteſt ſaluare,
quem uult, & damnare: ſicut habens
plenũ dominiũ in re ſua, & ideo non in
iuſte uult, & operatur, qcquid uult, &
operatur. Cui nemo dicere poteſt, cur
ita facis. Iob. xj. Et ad Rom. ix. O hõ
mo tu quis es, qui rñdeas deo. Nunquid
dicit figmentũ ei, qui ſe finxit qd me fe
ciſti ſic, Nullius igitur ē debitor, ꝓp ꝙ
nulli facit iniuriã: nec accipit pſonam.
8 ❡ Deus contingēter operatur ad extra,
& ꝑ conſequens ita poteſt non operari,
ſicut operari, & ſic, uel aliter operari.
❡ Deus licet contingenter uult, quic- 3
quid ad extra uult: tamen immutabilis
eſt uolendo: nec ſuccedit uelle nolle
uel econuerſo: ſed quod uult, ab ęter
no uult, licet poſſit ipſum ab æterno
non uelle. ❡ Deus creauit hominem 4
arbitrio liberum: ideo contingenter
uult homo, quæcunque uult. Nec
deeſt ei dominus concurrendo ſecum
ad actum elicitum: licet non quantum
ad actum imperatum. ❡ In poteſtate 5
hominis eſt bene, uel male uti ſuo ar-
bitrio, & ſic ponere obicem gratiæ
dei, uel poſitum remouere: poteſt enim
ceſſare a uoluntate peccandi, & po-
teſt uelle non peccaſſe. ❡ Statuit deus 6
nullum damnare pęna ſenſus: niſi pro
culpa perſonali. Nec adultum ſalua-
re regulariter ſine merito perſonali.
hinc ait ſcriptura. Anima, quę pecca-
uerit, ipſa morietur: qui iuſtus eſt, uita
uiuet. Ezechiel. xviij. Quæ ſemina-
uerit homo, hæc & metet. Gal. vj.
❡ Deus adeſt omnibus obicem non po 7
nentibus offerens gratiam. Nec alicui
adulto (rationis uſum habenti: & quod
in ſe eſt facienti) ſubtrahit neceſſaria
ad ſalutem: uult enim omnes homines
ſaluos fieri, & ad cognitionem ue-
ritatis peruenire. j. ad Timo. ſecun-
do. Stat ad oſtium, & pulſat &c.
Apocal. iij. ❡ Nonnullos ex ſua libera-
litate deus gratia præuenit: non ex-
pectans bonum liberi arbitrij uſum:
ut patet de ſanctificatis in utero, &
Paulo miraculo ſe conuerſo. Seruit
huic parabola uineæ Mattheus. xx.
Amice non facio tibi iniuriam: tol-
le, quod tuum eſt: uolo autem, &
huic dare, ſicut tibi: an non licet
mihi, quod uolo facere. ❡ Ex his ſe-
quuntur aliquæ concluſiones. ❡ Pri- Cōcl. 1.
ma concluſio. Stat certa, & infal- H
libilis præcognitio futurorum in deo
cum contingentia eorundem. ❡ Se- Cōcl. 2.
cunda. Stat immutabilis prædeſti-
natio electorum, cum poſſibilita-
te damnationis abſque eius ſucceſſio-
ne. Tertia. Stat iuſta pręſcitorum re- Cōcl 3.

probato: non ſine cauſa præuiſa ſcilicet
Cõcl. 4. eorundem obdurationē. ¶ Quarta. Stat
iuſtorum operũ retributio: quę ut prę-
uiſa ratio, ſunt beatificationis bene me
Cõcl. 5. ritis ab æterno præparatæ. ¶ Quinta.
Stat etiam liberalis beatificatio, ac nõ
nullorum conuerſio: nulla congruitate
condigna ex parte beatificandi præce-
Pro. p 6 dente. ¶ Sexta. In his omnibus manet
libertas arbitrij in homine, q ſe ad deũ
conuertere poterit, & donec in uia cõ
ſtitutus fuerit gratia cooperante ſalua-
ri. Vnde patet, ꝙ non inanes ſunt pre
ces, & merita: nec fruſtra ſiunt uirtutũ
opera. In quibus quiſquis in finem per
ſeuerauerit (quod in homine eſt, cui ſi-
ne ſui culpa gratia non ſubtrahitur) in
dubitanter ſaluabitur: quãuis utrũ per-
ſeuerauerit, an ne ineuitabiliter ab ęter
no deus nouit, & ita prędeſtinatus
non damnabitur: licet prædeſtinatus
poſſit damnari. ¶ Per hoc ad dubium
tertiũ. Prædeſtinatus ſaluabitur, agat,
quicquid uelit. Illa poteſt concedi de
rigore uerborum: quia prædeſtinatus
non niſi bene uult finaliter. Sed ſi in-
telligitur ſic. prædeſtinatus ſaluabitur
etiam finaliter male uolens: ſic falſa eſt:
quia nullus eſt prædeſtinatus finaliter
maleuolens. Hæc enim repugnant, ꝙ
ſit prædeſtinatus, & ꝙ finaliter male
uelit. Licet prædeſtinatus poſſit fina-
liter male uelle. Sed ſi ponitur in
eſſe, non prædeſtinatus: ut patuit iux
ta finem diſtinctio. xxxix. in caute-
lis &c. Vnde ſequitur, quòd nul-
lus eſt neceſſariò prædeſtinatus. ¶ So-
lent hic moueri, & alia breuia du-
bia a uulgaribus: quorum tamen ali-
Dub. 1. qua ſaltem implicitè tacta ſunt. ¶ Pri
mum eſt. Quare deus creat animas,
quas ſcit perpetuò damnandas. So-
lutio: quia uoluit: & eſt ſtatus.
Voluntas enim diuina prima regula
eſt in contingentibus. Et ſi illius cauſa
quæritur: non inuenitur: ut dicit Au
guſtinus de ciuita. dei. Nec mirum
cum in mechanicis licitum eſt figulo
de eadem materia facere uas unum
in honorem: aliud in contumeliam
ſola ſua uoluntate. Et in politicis ab
inferiori recurritur ad ſuperiorem:
& ſic uſq; ad monarcham: & quic-
quid ille dictauerit: non eſt ultra ap-
pellandum. Sic in Phyſicis ignis ca-
lefacit: quia habet calorem. Qua-
re autem calor calefacit, non eſt alia
ratio: niſi quia calor eſt calor. In-
diſciplinati autem eſt quęrere cauſam,
ubi non eſt cauſa. ¶ Secundum du- Dub.
bium. Vtrum, & quare tenetur quis K
reprobatus reddere grates deo de be-
neficio creationis: quod expediret ſi-
bi non recepiſſe. Solutio. Vnicui-
que parti melius eſt bonum totius,
quàm bonum proprium: ideo manus
exponit ſe pro capite. Cum autem
damnatio tendat in bonum, & deco-
rem uniuerſi: ideo bonum eſt illi crea
ri ſub hac habitudine: licet forte ip-
ſe uellet oppoſitum. Et ideo ſi eſſet
bonus: gratias ageret deo: quia eſſet
obiectum diuinę iuſtitiæ. ¶ Tertium Dub. 3.
dubium. Quare deus permiſit in uni- L
uerſo tantum malum (ſicut eſt dam-
natio) cum tamen benigni principes
in ſuis regnis uitent omnia mala, quę
poſſunt. Solutio. Deus non permit-
tit aliquod malum in uniuerſo, quin
ex illo proueniat aliquod bonum: quia
peccatum in malis auget meritum in
bonis, dum bonos mali impugnant:
ut dicit Auguſt. ¶ Quartum. Si deus Dub. 4.
aliquos præuidit ſaluandos, quare fru M
ſtra laborant bene operando: cum ta
men qualitercunque agant, finaliter
ſaluabuntur. Solutio. Sicut deus prę
cognouit iſtius ſaluationem: ita &
omnes actus meritorios, quibus ſal-
uabitur, & conatus. Non tamen ali-
quem neceſſitabit ad bene operan-
dum. ¶ Quintum dubium. Si deus Dub. 5.
præſciuit aliquem damnandum: quare N
ille conari debet ad bonum, cum dei
præſcientia ſit immutabilis, & non
proficiet ſibi finaliter. Solutio mul-
tiplex. Primò: quia per hoc minui-
tur ſibi pęna. Secundò, quia bonum
uirtutis propter ſe eſt appetendum ſine
relatione ad pręmium, etiam ex di-
ctamine rationis. Tertiò: quia ſecun
dum Augu. deus nouit mutare ſenten-

riam, ſi tu noſti mutare delictum. Alia dubia mouet Franciſ. quorum ſolutio patet ex dictis.

DISTINCTIO. XLII.

IN præcedentibus egit de diuina ſapientia quantum ad ea, quæ extra cognoſcit: nunc de omni potentia, qua cuncta in eſſe produxit. Et primò oſtendit penes quid attenditur ipſa: diſtinctio. præſenti. Secundò uſq; quo protenditur: diſtinct. xliij. Tertiò quomodo deus ipſa operetur: diſtin. xliiij. In hac ergo diſtinctione mouet quæſtionem, quam per diſtinctiones ſequentes pertractat: an ſcilicet deus dicitur omnipotens: quia omnia poſſit: an tantum quia ea poſsit, quę uult. ❡ Et eſt ſententia textus his compręhẽſa conclusionibus tribus. ❡ Prima concluſio. Omnipotentia attenditur penes poſſe omnia facere: quę poſſe potentia eſt, & nihil poſſe pati. ❡ Secunda concluſio. Deum nõ poſſe mori, facere malum culpę, eſſe miſerum, imperfectum, non eſt impotentia: quantum illa poſſe non eſt potentia. ❡ Tertia concluſio. Poteſt deus quædam per ſe: quædã per creaturas: ut loqui: ambulare. Declarationem latiorem uide in textu.

QVAESTIO. unica.

A VTRVM deus poſsit facere omne poſsibile fieri a cratura. ❡ Hęc quęſtio duas alias quæſtiones complectitur. Prima: utrum deum facere omne poſsibile creaturę ſine cooperatione creaturæ poſsit ratione naturali demõſtrati. Secundò: utrum hoc ſit tenendum. ❡ Quo ad primum recitat, & impu-
Arti. 1. gnat opi. Sco. diſt. pręſenti. ❡ Notan-
Not. 1. dum pro articulo primo, ꝙ omnipotẽs
dupliciter accipitur. Vno modo quia eſt agens, quod poteſt in omne poſsibile, mediatè. Alio modo accipitur propriè theologicè, pro illo, qui poteſt in omnem effectum immediatè, & in quodcunq; poſsibile, quod non eſt ex ſe neceſſarium, nec includit contradictionem: ita inquam immediatè, ꝙ ſine omni cooperatione cuiuſcũq; alterius cauſę agentis poteſt in quemlibet effectum. De hoc latius uide poſt prędicta in diſtin. xx. Cameracen. q. xiiij. art. j.
❡ Secundò notandum ſecundum ſentẽ- Nota. 2
tiam B. Anſel. de caſu dia. c. j. Aliquis B
dicitur facere dupliciter. Vno modo poſitiuè. Et hoc dupliciter, ſcilicet uel denouo efficiendo: uel factum conſeruando. Alio modo negatiuè, non faciendo oppoſitum, ſeu ipſum non prohibendo: cum tamen hoc poſſet. Et ſic dicitur deus aliquam rem, quę erat, facere non eſſe: cum ceſſat facere eam eſſe. Et ſimiliter quæ non ſunt, poteſt dici facere non eſſe: quia cum poſsit ea facere eſſe: non producit ea, ut ſint. Hoc modo loquitur Auguſt. xij. lib. de ciuit. dei. c. xvij. Res, quas deus condidit, & ut prius non eſſent egit, quandiu non fuerunt, & ut poſterius eſſent, quando eſſe ceperunt. Primo modo ſumitur propriè. Secundo modo improprie. Tertio ſuppono dicta diſtin. xvij. de potentia dei abſoluta, & ordinata, quæ uide clarius in Camera. quę.
xiiij. art. j. ❡ Iſtis pręmiſsis eſt pro ar- Arti. 2.
ticulo ſecundo concluſio prima. Sup- Cõcl. 1
poſito ꝙ deus ſolus ſit primũ efficiẽs, C
probatur euidenter, ꝙ eſt primo modo omnipotens. Probatur concluſio: quia potentia actiua primi efficientis extendit ſe ad omnem effectum mediatum, uel immediatum in ratione cauſæ proximæ, uel remotę. Nam quocunq; effectu ſignato, uel immediatè dependet a deo uel ab alia cauſa. Et de iſta quęritur, unde dependet: cum non ſit prima, & quia non eſt proceſſus in infinitum: eſt deuenire ad primam, quę deus
eſt. ❡ Secunda concluſio. Deum eſſe Cõcl. 2.
omnipotentem ſecundo modo non cõcludit naturalis ratio. Probatur: quia non poteſt naturali ratione probari, ꝙ deus cauſat ſe ſolo omnia de facto: cum

illud ſit falſum, & ab omnibus tam theologis: quàm philoſophis negatum. Nec poteſt probari, ꝙ concurrat immediatè effectiue ad effectum cuiuslibet cauſæ ſecundę: etiam ſuppoſito, ꝙ ſit infinitę uirtutis, & continens eminentius cauſalitatem cauſæ ſecundæ. Probatur: quia philoſophi non potuerunt per rationem naturalem concludere deum poſſe contingenter cauſare: ergo multò minus poterant concludere deũ poſſe immediatè in quemcunque effectum cauſę ſecundæ. Item ipſi habent quaſi pro principio, ꝙ de nihilo nihil ſit, ſaltem in iſtis generalibus: ideo nõ poterant concludere, ꝙ deus aliquem effectum ſic totaliter poſſet producere ſine alia cauſa concurrente. ¶ Præterea philoſophi poſuerunt deum neceſſariò agentem, ut uidentur multi eorũ ſenſiſſe: Si ergo cum hoc poſuiſſent eũ omnipotẽtem: haberent negare omnem cauſalitatem cuiuſcunque cauſæ ſecundæ: quod maximum eſt inconueniens apud eos. ¶ Item omne agens naturale, & ſufficiens ſi ęqualiter recipient multa: uel producit quodlibet illorum, uel nullum: ergo ſi deus ſit agens ſufficiens, & naturaliter cauſans, uel cauſabit neceſſariò omnia uel nulla: ſed non omnia: manifeſtum eſt: ergo nulla. Cum ergo non poteſt probari ratione naturali, ꝙ deus ſit cauſa contingenter cauſans: non poteſt probari, quòd ſit cauſa ſufficiens ſe ſolo producere omnem effectum producibilẽ. Et ideo philoſophi poſuerunt cauſam ſecundã neceſſariò concurrere ad productionẽ, quoniam uiderunt, quòd cauſa ſecunda approximata ſequebatur effectus, & ea remota non ponebatur. Veruntamen ſicut non probatur hoc modo deum concurrere immediatè ad cuiuslibet effectus productionem: ſic oppoſitum eius etiã probari nequit.

Cõcl. 3. ¶ Tertia concluſio. Deum eſſe omnipotentem eſt ſola fide creditum. Probatur auctoritate ſanctorum, & ſcripturę ac ſymboli. unde Eccleſia. j. dicitur. Vnus eſt altiſſimus creator omnium omnipotens. rex potens, & metuendus Lu. j. Sine ipſo factum eſt nihil &c. Item extra de ſum. trinit. & fide catho. firmiter. Ipſe eſt creator omnium uiſibilium ſpiritualium, & corporalium. Poteſt nihilominus ratione probabiliter perſuaderi: nam deus eſt cauſa omnium: ergo omnipotens. Aſſumptum probatur: quia omnia eſſentialiter dependent a deo, & per conſequens eſt cauſa omnium. Antecedens probatur: quia omne aliud a deo non minus dependet a deo, quàm una creatura ab alia: ſed una creatura depẽdet ab alia: ergo &c.

¶ Quarta concluſio. Omnem entitatem poſſibilem deus poteſt facere accipiendo facere primo modo: patet ex fide. Item cum ſit una: omnia poteſt, Sapien. vij. Item Sapien. xj. quomodo poſſet aliquid permanere, niſi tu uoluiſſes, & ſimilia multa. Cõcl. 4.

¶ Quinta concluſio. Omne poſſibile enuntiabile deus poteſt facere eſſe uerum: accipiendo facere primo, & ſecundo modo. Cõcl. 5. Hæc non poteſt probari niſi auctoritate. Ad hoc autem eſt expreſſa auctoritas Matth. xix. Apud deum omnia poſſibilia ſunt. Secundò per illud Lucæ. j. Non erit impoſſibile apud deum omne uerbum, id eſt omne enuntiabile non implicans contradictionem. Tertiò per illud Gen. xviij. Nunquid deo quicquam eſt difficile. ¶ Ex ubi ſequitur, ꝙ deum eſſe omnipotentem eſt fide creditum: quodque ſe ſolo poteſt in omnem effectum poſitiuum ſine cooperatione cauſæ ſecundæ. ¶ Hoc. n. naturali ratione probari non poteſt, cuius Sco. quatuor ponit rationes quas auctor pertractat. Quarum duas approbat: duas dicit inſufficientes. Quòd uero naturali ratione probari non poſſit, ſic oſtendit: quia non poteſt naturali ratione demonſtrari, ꝙ deus de facto omnia ſe ſolo cauſat: quia hoc falſum eſt: cum apud omnes philoſophos, & ſanctos ponantur cauſę ſecundę. Secundò non poteſt probari, ꝙ deus contingenter agat, & libere cauſet, quę cauſat: quia impoſſibile eſſet deum omnia ſe ſolo producere, & cauſaret naturaliter, & non contin-

gentet

tingéret: quia ſi eſſet poſſibile, omnia ſimul produceret. Eſt ergo concluſio fide credita: de hoc latius uide Petrũ de Aliaco. quæſt. xiij. arti. j. & Grego.
Arti. 1. Dub. 1. B diſtinctio. præſenti. ¶ Quantum ad articulum tertium, dubitatur contra concluſionem ultimam. Deus non poteſt peccare, nec mori &c. quod poteſt creatura. ergo non poteſt quicquid creatura poteſt ¶ Item non poteſt producere relationem ſine fundamento, & termino. ¶ Item non poteſt pducere odium dei: alioquin aliquis poſſet ſine peccato (immo cum merito) odire deum, ſi in aliquo produceret odium. ¶ Ad primum dicit magiſter: ut patuit in concluſionibus literalibus: poteſt deus, quicquid poſſe potentia eſt: nunc autem peccare, infirmari, mori, deficere non ẽ poſſe: ſed eſt non poſſe: quia eſt deficere. Veruntamen quicquid poſitiuum eſt in peccato: deus poteſt producere, & ſic omne poſitiuum, quod poteſt producere creatura: poteſt producere deus. Nec tamen ideo ſequitur, quòd poſſit peccare, mori, mentiri &c. ¶ Et ſi arguitur: Omne poſſibile fieri a creatura poteſt deus: peccare eſt quoddam poſſibile fieri a creatura: ergo peccare poteſt deus. Reſpondetur, quod eſt fallacia figuræ dictionis: quia ſub termino abſoluto, uel minus connotatiuo ſubſumitur terminus magis connotatiuus: ſicut quando ſub termino prædicamenti ſubſtantię ſubſumitur terminus prędicamenti accidentis. Sicut non ſequitur. Omnem rem abſolutam poteſt facere deus: actus meritorius eſt res abſoluta: ergo actum meritorium poteſt facere deus. Vel ſic. Omne poſſibile poteſt deus: mereri eſt poſſibile: ergo mereri poteſt deus. ¶ Sed diceres, optime ſequitur. Omnis homo eſt animal: pater eſt homo: ergo pater eſt animal: immo cuiuſcunque prædicamenti terminus ſubſumitur ſub ly homo, ualebit argumentum; nec uidetur poſſe dari inſtantia. Ideo poteſt aliter dici, quod argumentum eſt bonum ſi ſub termino abſoluto ſubſumitur connotatiuus cæteris paribus. Sed quando maior extremitas eſt terminus connotatiuus, qui in maiori connotat ſignificatum ſuum formale adiacere ſubſtracto ſubiecti, quod eſt medium: & in concluſione appellat ſuum formale adiacere formali minoris extremitatis: tunc non ualet argumentum propter uariationem appellationis: & eſt fallacia figuræ dictionis: & ęquiuocatio large: dum autem appellatio non uariatur, nec alia proprietas logicalis: eſt bonum argumentum. ¶ Per hoc ad argumentum primum dicitur: quòd ſi in conſequente peccare deus poteſt: peccare determinat ly poteſt, quantum ad ſuum formale: ſicut ſecundum logicam ualet in illa: deus poteſt peccare, ꝗ diſcurſus non ualet: quia poteſt in maiori importat poſſe ſimpliciter: in concluſione poſſe ſecundum quid. Si autem in conſequente peccare determinaret ly poteſt quantum ad ſubſtractum: ut ſit ſenſus. Id, quod eſt peccare, hoc eſt actum poſitiuum, qui dicitur peccatum poteſt producere: ſic poſſet conſequens concedi: de quo infra diſtinctio. xlvj. Ad ſecundũ. Si nulla relatio in creaturis eſt quid diſtinctum ab abſolutis: poteſt deus producere relationem, id eſt conceptum relatiuum ſine fundamento, & termino. Si ponitur relatio quid diſtinctum ab abſolutis: tunc non poteſt deus omnem effectum ſe ſolo producere. Nec hoc poteſt creatura: poteſt tamen deus omnem effectum abſolutum ſe ſolo producere. ¶ Ad tertium de odio dei: non uidetur quin entitatem illam abſolutam, quam importat odium dei: deus poteſt producere: ſicut poteſt eam in damnatis conſeruare. An autem reliquis poſſit recipere talem qualitatem, & ea tendere in deum: alibi uidendum. in. iij lib. ¶ Plura alia moueri poſſent dubia de cauſalitate dei, de quibus uide in ſecundo diſtinctio. j. quęſtio. ij. Item ſanctum Tho. de potentia. q. j. arti. vj. Item de malo. q. iij. arti. ij. de cauſa peccati.

DISTINCTIO. XLIIII.

OSTENDIT de omnipotencia, ex quo attenditur: determinat quouſque protenditur. Et poteſt textus ſic ſummari. ¶ Prima concluſio. Multa poteſt deus facere, quæ non uult: & multa dimittere, quæ facit: & tamen eius uoluntas nec alia, nec noua, nec mutabilis eſſe poteſt. ¶ Secunda concluſio. Licet quæ deus facit, aut dimittit, iuſtè facit, & dimittit: tamen ſi alia faceret, aut dimitteret, iuſtè ea faceret, uel dimitteret. ¶ Tertia concluſio. Non res ipſę: ſed diuina uoluntas èſt prima regulā omnis iuſtitię, & rectitudinis. Vide latius in textu.

QVAESTIO. I.

A VTRVM deus poſſit aliqua facere, quæ non fecit, nec faciet. ¶ In iſta quæſtione de quatuor uidendum. Primò ſupponendum eſt deum eſſe cauſam effectiuam rerum. Secundò inquirendum, an ratione naturali probari poſſit deum eſſe cauſam effectiuam liberam, & non naturalem. Tertiò, an hoc ſit ſecundum ueritatem fidei tenendum. Quartò,
Arti. 1. ex his ad quæſtionem. ¶ Articulus primus ſatis habetur. q ij diſt. j. ſecundi collec. ¶ Circa articulum ſecundum
Arti. 2. duę adducuntur per doc. opi. & impugnantur: q̄ (ut apparet nitūtur) demonſtrare: ſeu naturali ratione probare, quod deus extra liberè agat. ¶ Prima eſt ſancti Thomæ. qui tenet de potentia. quæſtio. prima. articulo quinto. quòd impoſſibile eſt deum agere ex neceſſitate creaturæ. Hanc adſtruit quatuor rationibus de potentia: in de creatione. quęſtio. iij. artic. xv. ¶ Alia eſt opinio. Sco. diſtinctio. ij. quæſtio. j. primi, & in ratione ſecunda diſtinctio. viij. q. ult. Hæc opi. ſic arguit. Aliquid cauſatur contingenter: ergo prima cauſa contingenter agit. Tenet conſequentia: quia quęlibet cauſa ſecunda agit inquantum mouetur a prima. Si ergo prima cauſa neceſſariò mouet: quælibet alia neceſſariò mouetur, & ita neceſſariò cauſat. Secundò. Ens ſummè neceſſarium non poteſt non eſſe quocunque alio a ſe non exiſtente: ſed ſi neceſſariam haberet habitudinem ad primum cauſatum: illo cauſato non exiſtente non eſſet. Maior patet: quia ex minus impoſſibili non ſequitur maius, uel magis impoſſibile. nec ex minus falſo maius falſum: ut ſi aliquod falſum habeat duas cauſas falſitatis, & min⁹ falſum habeat unam cauſam falſitatis: circumſcripta una cauſa falſitatis, utrobiq; quod erat minus falſum, iam è uerum: quod uerò magis falſum erat: manet falſum. B
¶ Sed nec illæ rationes concludunt cōtra philoſophum. Nam dicit philoſophus, q contingentia effectus dependet ex contingentia actionis alicuius creaturæ. ſ. uolūtatis creatæ neceſſariò requiſitæ ad hoc. Et ideo cum ſecundū eos, uoluntas creata neceſſariò concurrat ad multos effectus, & iſta ſimpliciter contingenter cauſat, quantumcunque aliæ cauſæ naturaliter cauſent, effectus erit contingenter productus. Et quādo dicitur. Cauſa ſecunda non cauſat, niſi inquantum mouetur a prima: illa pōt habere multiplicem intellectum, uel inquantum mouetur a prima. i. inquantum dependet a prima in ſuo eſſe, aut in ſuo agere. ita q non poſſit agere niſi concurrente prima coactiuè: uel q recipit aliquam influentiā a cauſa prima, qua agat. Si primis duobus modis intelligitur, conſequentia nihil ualet. Poteſt enim cauſa aliqua prior neceſſariò conſeruare aliam, & tamen eam nō neceſſitare ad agendum: ut ſi cęlum, uel angelus conſeruaret uoluntatem humanam: nō per hoc neceſſitaret ipſam ad agendum ſimiliter licet uoluntas non poſſit producere uolitionem, niſi con-

currat cognitio, quę agit naturaliter: non tamen ideo neceſsitatur ad uolendum, dum cognoſcit. Si tertio modo intelligitur: ſic non oportet uoluntatē accipere influentiam, qua agat: cum ex ſe ſit principium agendi. Et ſi reciperet influentiam, uel facultatem, qua ageret: non tamen ideo neceſſitaretur, ut illa recepta neceſſariò ageret: quia etiam iam obiecto præſente uoluntati per cognitionem, habet uoluntas facultatem uolendi illud: nec tamen neceſsitatur, quin poſsit non uelle. immo ſic probaretur, ꝙ uoluntas non ageret liberè: quia non poteſt agere niſi mota a d.o cū mouetur, non poteſt non agere, eſſetq; libertas in ſola uoluntate diuina, & nulla in humana. ¶ Secunda ratio etiam non cogit: quia philoſophi negarent maiorē. Dicerent enim, ꝙ ad negationem alicuius alterius a prima cauſa, ſequitur negatio primæ cauſę. Sicut ad poſitionē cauſæ primæ, ſequitur poſitio alicuius effectus, & hoc propter naturalitatem cauſę primę in agendo. ¶ Ad probationem ſi ſunt gradus in impoſsibilibus (quod tamen non uidetur) tunc ex minus impoſsibili ſequitur magis impoſsibile: quia ab uno conuertibilū ad aliud ualet conſequentia affirmatiuè, & negatiuè: Et ideo ſequitur: homo non eſt riſibilis: ergo homo non eſt homo, & tamen conſequens eſt impoſsibilius antecedente. Similiter ex oppoſito concluſionis ſequitur oppoſitum principij, & tamen oppoſitum principij eſt impoſsibilius oppoſito concluſionis. ¶ Ad probationem conſequētię dicitur: ꝙ licet falſum aliquod habet duas cauſas falſitatis: non tamen poteſt circumſcribi falſitas antecedentis inferens hoc conſequens: quia neceſſariò falſum, uel ſaltem circumſcribi non poteſt, quin circumſcribantur ambę cauſę falſitatis conſequentis: niſi forte per intellectum, ſed conſideratio intellectus nihil facit ad propoſitionum ueritatē, uel falſitatē. Qualiſcunq;.n. conſideret intellectus ſemper hæc eſt falſa: hō eſt aſinus, & illa uera: homo eſt animal.

C ¶ Iſtis ſic præmiſsis uidenda eſt reſponſio doct. ad articulum iſtum. Prima concluſio. Non poteſt naturali ratione probari, quin ſicut ex perfectione ſolis naturaliter ſequuntur effectus multi: ita ex perfectione naturę diuinę ſequūtur effectus multi qui aliter eſſe nō poſſunt.

Arti. 3. D ¶ Eſt itaque pro artic. iij. conclu. iſta. Fide tenendum eſt, ꝙ deus contingenter, & liberè cauſat oīa alia a ſe. Probatur: quia fide creditur, ꝙ deus eſt omnipotens, ut patuit. q. & diſt. precedenti, & potens omnia producibilia ſe ſolo, & immediatè producere, & cum non producat omnia producibilia ſimul: ſequitꝰ, ꝙ non neceſſariò, ſed liberè producit, Tenet conſequentia: quia poſita cauſa naturaliter agente ſufficienter eo modo quo ſufficit, neceſſariò ponitꝰ effectus. Siquidem ſuppoſito, ꝙ deus poſsit omnia ſe ſolo producere, & ꝙ non indiget concurſu cauſę ſecundę: euidenter probatur eum producere contingenter, & liberè. Nam ſi produceret naturali neceſsitate, omnia producibilia ſimul produceret, cū ſit cauſa ſufficiens infinita, & nō impedibilis.

Arti. 4. Concl. reſponſalis. B ¶ Pro articulo quarto eſt concluſio reſponſalis ad quæſtionem. Deus poteſt facere aliquid, uel aliqua quod non facit, & aliter producere quā producit. Patet: quia contingenter cauſat: ergo poteſt cauſare, & non cauſare ſic uel aliter.

Coroll. ¶ Corollarium. Deus poteſt aliquid facere quod nō eſt iuſtum fieri a deo; ſi tñ faceret, iuſtum eſſet fieri. Vnde ſola uoluntas diuina eſt prima regula omnis iuſtitię, & eo ꝙ uult aliquid fieri, iuſtum eſt fieri, & eo ꝙ uult aliquid non fieri, non eſt iuſtum fieri; unde quod non eſt iuſtum fieri, poteſt eſſe iuſtum fieri ſine tamen uoluntatis mutatione aut noua uolitione, de quo ſupra de ſcientia dei. Ad hoc plura uide in Camerac. quæſtio. xiij. artic. ij. Et in Greg. diſtinct. præſenti. Item in ſancto Tho. quæſt. j. de potentia art. v. & quæſt. iij. de creatione. artic. xv. & xvj. ut allegatum fuit ¶ Plura hic poſſent moueri de infinitate potentię diuinę. ¶ Poſſet enim quęri, utrum deus ſit potentia uigoris infiniti ſiue in-

finite productiua. Hanc quæſtionem
determinat Camerac.ubi ſupra arti.iij.
Et Ockam in quodlib. vij.in diuerſis
quæſtionibus late diſputat hanc mate-
riam. Item utrum ſit potentia alicuius
entis infiniti abſolute productiua: de
hoc aliquid habetur in ſecundo.q.iij.
diſtin.j. de poſſibilitate infiniti cathe-
gorematice': & hanc poſſibilitatē pro
babiliter tenet Camerac.ubi ſupra uide
ad hoc Grego. diſt. præſenti. Item de
hoc diſtinct. xxxviij. huius collect. de
hoc etiam habet doct. quæſt.iiij. ſecun
di quodlib. & quæſt.viij.ij.ſententiarū.
Sed quia in locis nunc allegatis & etiā
ſupra diſt.xxxvj. q.unica in dub.iiij.plu
ra de hoc diſputatiue habentur: nunc
pro parte illa nunc pro alia: ideo hic
reſcinduntur.

QVAESTIO. II.

A VTRVM plus conueniat
deo nō poſſe facere impoſ
ſibile: quàm impoſſibilia
non poſſe fieri a deo. ¶ In
hac quæſtione doct. reci-
tat & impugnat opin. Henri. Ganda-
uen. vj.quodlib. quæſt.iij. & doc. ſub
Art. 1. tiliſ diſtin. præſenti. ¶ Quibus hic dimiſ-
Not. 1. ſis notandum primò eſt pro articulo
primo, φ omni relatiuo correſpondet
(ſi bene aſſignetur) correlatiuum: de
quo ſupra diſt.xxx. quæſt.iij, & v. ¶ Se
Not. 2. cundò notandum, φ omnia relatiua ſe
cundi modi quæ important reſpectum
mouentis ad motum, ſunt ſimul natu
ra & mutuò ſe inferunt, & ideo neutrū
eſt magis cauſa, φ hoc referatur ad il-
lud, quàm econuerſo: ut quia pater, &
filius ſunt ſimul natura (eo modo quo
loquitur philoſophus in prædicamento
relationis) ideo non plus filius eſt fi-
lius: quia pater eſt pater: quàm econ-
uerſo. Nec plus filius eſt: quia pater
eſt, quam econuerſo. Nec plus filius
habet patrem: quia pater habet filium
quàm econuerſo. Nec una harum pro
poſitionum magis eſt cauſa alterius, φ̄
econuerſo, & ſic uniuerſaliter in his quę
ſunt ſimul natura. ¶ Concluſio prima Arti. 2.
pro articulo ſecundo hæc eſt. Simul na Cōcl. 1.
tura conuenit deo non poſſe facere im B
poſſibile & impoſſibilia non poſſe fieri
a deo, & neutrum eſt prius altero. ¶ Se Cōcl. 2.
cunda concluſio. Non prius competit
deo poſſe facere poſſibile quàm poſſibi
le poſſe fieri a deo: ſed ſunt ſimul natu
ra. Vtraq; concluſio patet ex notabili Arti. 3.
ſecundo. ¶ Circa prædicta eſt dubium Dub.
pro articulo tertio. Quicquid creatura C
habet: habet a deo: ergo eſſe poſſibile
competit ſibi a deo: ſed eſſe factiuum
nō competit deo ab alio: ſed a ſe. Prius
autem competit quod competit a ſe:
φ̄ quod competit ab alio: ergo prius cō
uenit deo eſſe factiuum quā creaturę eſ
ſe factibile. Solutio. Quicquid habet
creatura tanquam reale aliquid ſibi in-
exiſtens, habet a deo tanquam a princi
pio: ſed non quicquid cōpetit ſibi per
prędicationem, habet principiatiue a
deo: niſi quando illę prędicationes ſunt
in actu: tunc habitum ſunt a deo. Item
non eſt proprius modus loquendi eſſe
poſſibile cōpetit creaturæ: immo crea-
turę non exiſtenti nihil competit: ſed
hæc eſt propria creatura eſt poſſibilis:
Hęc autem uera non propter aliquid
inexiſtens creaturę non exiſtenti: ſed
quia creatura non exiſtens actu poteſt
eſſe in rerum natura, & ſecunda ſolutio
ē formallor. Cætera uide latius in doc.

DISTINCTIO. XLIIII.

HABITVM eſt a
magiſtro de omni-
potētia unde atten
datur, & uſquequo
protendatur: nunc
uidendum quomo-
do ea deus opere-
tur. Et poſſunt colligi concluſiones li
terales numero tres. ¶ Prima conclu-
ſio. Deus melius aliquid facere poteſt
quàm facit, & alio modo facere poteſt
quàm facit. ¶ Secunda concluſio. Deus
ſemper poteſt facere quæ olim potuit
uel facta conſeruare eadem potentia
qua fecit. ¶ Tertia cōcluſio. Licet deus
non

non poſſit mundum de nouo creare, poteſt tamen eum olim de nouo creatum ſemper conſeruare. Declarationes earfin dem uberiores uide in textu.

QVÆSTIO VNICA.

A Arti. 1. Notabi 1 VTRVM deus poſſit facere mundum meliorem iſto mundo. ¶ Pro articulo primo notandum, q mundus capit dupliciter. Vno modo pro tota congregatione omnium rerum creatarum, quæ ſint ſubſtantiæ ſiue accidentia. Et ſic excluditur deus qui non eſt quid creatum: & cum deus non poſſet meliorem ſe facere: claret q illo modo deus non poteſt facere mundum meliorem iſto mundo. Alio modo pro toto quodam compoſito, uel aggregato ex multis contentis ſub uno corpore, & illo continente. Et hoc dupliciter uel præciſe pro partibus quæ ſunt ſubſtantiæ, uel indifferenter pro omnibus. Sed in iſta quæſtione accipiendus eſt mundus præciſe pro uno uniuerſo quaſi compoſito

Nota. 2 ex partibus quæ ſunt ſubſtantiæ: & non B ſecundum q includit accidentia. ¶ Secundò notandum q cum dicitur. Deus poſſet aliquid melius facere quàm facit: diſtinguendum eſt ſicut & magiſter diſtinguit. Nam ly melius, poteſt referri uel ad faciendi modum uel ad effectum factum. Si primo modo tunc (ſicut bene dicit magiſter) ſi modus faciendi ad ſapientiam artificis refertur: non poteſt aliquid melius facere ſiue meliori modo ex ſapientia uel artificio. Si autem ſecundo modo: concedit magiſter, q poteſt aliquid melius facere, ideſt aliquam rem meliorem.

Nota. 3 ¶ Tertiò notandum q aliquid poteſt eſſe melius alio uel bonitate eſſentiali aut ſubſtantiali, uel accidentali.

Nota. 4 ¶ Quartò conſiderandum, q intellectus quæſtionis poteſt eſſe triplex ſcilicet utrum poſſit deus facere mundum meliorem iſto bonitate eſſentiali, & ſubſtantiali: & hoc diſtinctum ſpecie. Secundò utrum diſtinctum ſolo numero. Tertiò utrum poſſit facere mundum meliorem bonitate accidentali. ¶ Quintò notandum q ſecundum diuerſas opi. de ſtatu ponendo in rebus: aliæ, & aliæ ponendæ ſunt concluſiones. Nota. 5 Si non ponitur ſtatus perfectionis in rebus creatis tam ſubſtantialibus quàm accidentalibus; ita q non eſt dare ſummum creabile prout uidetur magiſter tenere. ¶ Et hæc concluſio generalis pro intellectu primo quæſtionis: ut in notabili quarto, & articu. ſecundo quæſtionis. Arti. 2. C Deus poteſt creare mundum perfectiorem. diſtinctum ſpecie ab illo. Patet: quia poteſt perfectiorem ſpeciem facere, perfectiſſima iam facta. Tenendo autem quòd dabilis ſit ſubſtantia perfectiſſima producibilis a deo quæſtio eſt problema neutrum. ¶ Pro quo notandum, quòd tripliciter poſſet poni ſtatus in producibilibus. Vel ſic. Primò q dabilis eſt ſuprema ſpecies producibilis, ſiue ſit producta ſiue non. Secundò q omnium ſpecierum producibilium aliqua indiuidua ſunt producta: ita quòd non ſit producibile indiuiduum, quod differat ſpecie a quolibet indiuiduo producto. Tertiò quòd ſuprema, & infima ſpecies ſit producta, ideſt indiuidua ſupremæ, & infimæ ſpeciei: licet multa ſint producibilia indiuidua ſpecierum mediarum nondum productarum. Tunc ſunt concluſiones. Cõcl. 1. D ¶ Prima concluſio. Qđ deus poteſt facere mundum meliorem iſto ſpecie diſtinctum quantum ad partes ſubſtantiales, tenendo ſtatum ſecundum primum, uel tertium modum: non autem ſecundum ſecundum. Cõcl. 2.

¶ Secunda concluſio. Deus poteſt facere mundum meliorem iſto diſtinctum ab illo numeraliter quantum ad partes ſubſtantiales. Patet: quia cum non ſit determinatus ad certum numerum indiuiduorum eiuſdem ſpeciei: poteſt producere alium mundum eiuſdem ſpeciei cum illo: & in eo plura indiuidua quã in iſto. ¶ Si uerò ſermo eſt de perfectiori mundo accidentaliter non eſt dubium quin poſſit facere alium mundum eiuſdem ſpeciei cum illo: & tamen in eo ponere qualitates intenſiores, quàm in iſto: Et ſic eſſet accidentaliter per ſe-

ctior: quia haberet plures accidentales
perfectiones intenſiuè. Sic etiam poſſet
concedi: q deus poteſt aliquid facere me
lius, quàm facit, ſiuè ipſum idem nume-
ro, ſiue aliud, numero, uel ſpecie diſtin-
ctum ab eo. hoc enim non eſt aliud, ni-
ſi deum facere illud, quod nunc facit (ſi-
ue ſit idem numero, aut ſpecie cum illo,
quod prius fecit, aut non) eſſe informa-
rum perfectioribus accidentibus: poſſunt
enim illa accidentia intendi quæ ſunt in
iſto ſecundo mundo ultra prioris mundi
accidentia: ergo habetur propoſitum.
Artic. 3. ¶ Pro articulo tertio, eſt dubium circa il
Dub. 1. la. Et primò quomodo uerum eſt dictũ
E magiſtri, & Auguſtini in litera. Talem
deus potuit feciſſe hominem, qui nec pec
care poſſet, nec uellet: an ille ſit uerè
homo, & eiuſdem ſpeciei nobiſcum: de
hoc dubio uide in ſecundo diſt. xxij. q.
Dub. 2. unica. ¶ Secundum dubium. Quid ad ra
tionem philoſophi primo cæli arguẽtis:
ſi eſſet alius mundus: aut terra illius mũ-
di moueretur ad medium illius: & ſic eſ-
ſet unus mundus: aut non. Sed hoc
ſecundum dici non poteſt: quia corpora
eiuſdem ſpeciei mouerẽtur ad eundem
locum naturaliter. Dicitur, q non mo
uerẽtur ad mediũ illius mundi: ſed quie-
ſceret naturaliter in medio ſui mundi:
quod eſſet eiuſdem ſpeciei cum medio il
lius mundi. Et hoc ſufficit: q corpora
eiuſdem ſpeciei moueantur ad eundẽ lo-
cum in ſpecie: licet non numero: quãuis
ſi omnia eſſent in eodem loco: ſucceſſi-
uè mouerentur ad eundem locum nume
ro. Exemplum eſt de igne exiſtente in
oriente, & occidente, qui moueretur ad
eundem locum, non numero, ſed ſpecie.
Indiuidua enim eiuſdem ſpeciei tendunt
ad eundem locum, non numero ſed ſpe-
cie: ſic quælibet terra inclinaretur ad ſu-
um medium, quæ tamen media eſſent
eiuſdem ſpeciei: & hoc ſufficit: ſic duo
ignes unus in Roma, alius in Anglia ten
dunt ad eundem locum ſpecie, ſed non
numero: de hoc latè uide Ockam diſt.
præſenti. ¶ Ex illis ſequitur reſponſiuè,
q deus poteſt facere mundum meliorem
tam ſubſtantialiter, quàm accidentali-
ter, tam intenſiuè quàm extenſiuè: pa-
tet intuenti prædicta. ¶ Tertium du- Dub. 3.
bium. Verum quicquid deus producit, F
infinitè producit. Hic diuerſi diuerſi-
modè reſpondent. Quidam enim di-
cunt: q ſic: quia deus ad cuiuslibet rei
productionem concurrit ſecundum ſu-
um totum uigorem infinitum: cum ille
ſit indiuiſibilis: & per conſequens con-
currit concurſu finito, & productione in-
finita: igitur &c. Alij dicunt, q non:
quia nihil plus producitur a deo, quàm
ipſum ſit. ſed quodlibet adextra produ-
ctum ſolum finitè eſt: ergo ſolum finitè
ſit, & producitur a deo: igitur &c. Sed
reſpondet hic Cameracen. quæſt. xiij.
artic. iij. q difficultas huius dubioli ma-
gis eſt in nomine, quàm in re. Vnde no
tat, q illa uerba producere, facere, cõ-
currere: & alia huiuſmodi ſignificantia
actionem dei poſſunt capi dupliciter.
Vno modo propriè, prout dicunt actum
diuinæ uoluntatis intrinſecum: & cum
hoc beatitudinem ipſius ad effectum ex-
trinſecum. Et iſto modo ſatis patet: q
ſecunda opin. eſt uera, & q deus non
producit infinitè, quicquid producit: ſed
inæqualiter, & magis, & minus ſecun-
dum q maior, uel minor eſt effectus pro-
ductus: & ſic procedit ratio. Alio modo
poſſunt capi impropriè prout præciſè
dicunt actum diuinæ uoluntatis intrin-
ſecum, quo deus uult aliquid eſſe, uel
fieri. Et iſto modo probabilis eſſet pri-
ma opin. quia nihil eſt aliud dicere: deus
infinitè producit a, id eſt infinitè uult a
eſſe, uel fieri: & hoc eſt probabile cum
actus, quo ſic uult ſit infinitus: quia eſt
idem, quod deus: & ſic procedit ratio il-
lius opinionis. ¶ Videtur tamen opin.
ſecunda probabilior etiam qualitercunq;
capiantur illa nomina ſecundum eun-
dem doct. Nec ualet ratio adducta pro
opin. prima quamuis enim cauſalitas di-
uina ſit infinita, uel productio actiua
infinita: uel concurſus infinitus: non
propter hoc deberet concedi: q deus
quemlibet effectum infinitè cauſet, uel
infinitè producat, uel concurrat. Tum
primò, quia licet producere diuinum ſit
æternum cum ſit ipſe deus: non tamen
concedimus, q deus æternaliter produ-

eat effectum aliquem. Tum ſecundò, quia licet dilectio dei, qua diligit omnia ſit infinita: non tamen concedimus, ꝙ infinitè diligit omnia: quia tunc æqualiter omnia diligeret: nec plus diligeret ſeipſum, quàm creaturam: nec unã creaturam plus, quàm aliam. Tum tertiò, quia quamuis cauſalitas, & productio dei actiua ſit neceſſaria: quia eſt omnibus modis idem deo: non tamen propter hoc concedimus, ꝙ deus neceſſariò cauſet, uel producat aliquem effectum. Igitur nec talis conſequentia ualet: concurſus, uel conatus dei, quo producit a, eſt infinitus: ergo infinite producit a. Tum quartò: quia quamuis actus diuinus, quo uult a, eſſe, uel fieri ſit infinitus: non ꝓpter hoc oportet concedere, ꝙ deus infinitè uult a eſſe. Et ideo probabiliter poteſt dici, ꝙ licet deus ſit potentia infinita: non tamen æqualiter, nec infinitè producit omnia: nec eſt alicuius entis finiti infinitè: ſed ſolum finitè productiua, & tantæ præciſè, quantæ entitas ꝓducta eſt perfecta &c. Hæc ille. De hac materia uide in Greg.

DISTINCTIO XLV.

SVPRA Magiſter egit de omnipotentia: cõſequenter agit de uoluntate diuina in diſtinct. iiij. finalius. Primò quoad ſe. diſt. præſenti. Secundò de ea comparatiuè quantum ad affectum opiniones pertractando diſtinct. xlvj. Tertiò idem oſtendit ueritatem clarius explicãdo diſtinct. penult. Quartò comparatiuè ad uoluntatem humanam diſtinct. finali. In hac diſtinctione oſtendit primò, quid ſit uoluntas diuina ſecundum propriam uolũtatis acceptionem. Secundò, quid nomine uoluntatis accipitur ſecũdum figuratiuam locutionẽ. ¶ Et poteſt textus ſummari his concluſionibus. ¶ Concluſio prima. Voluntas, ſiue uolens de eo ſecundum eſſentiam dicitur: quia nõ eſt ei aliud uelle, aliud eſſe. ¶ Secunda concluſio. Hæc ſummè bona diuina uoluntas cauſa eſt omnium, quæ naturaliter fiunt facta, aut futura ſunt: cuius cauſa quærẽda non eſt: cum immutabilis ſit, & æterna. ¶ Tertia concluſio. Voluntas aliquãdo accipitur pro effectu, uel ſigno uoluntatis: ut ualet tantum .i. præceptio, prohibitio, conſilium, operatio, permiſſio: quæ non ſunt ipſa uoluntas propriè dicta: quæ dicitur utrum uoluntas beneplaciti: ſicut alia dicitur uoluntas ſigni: neq; omnia fiunt, quæ deus uult fieri uoluntate ſigni .i. quæ deus præcipit, conſulit, uel prohibet. Vide latius in textu.

QVAESTIO VNICA.

VTRVM uoluntas dei ſit cauſa immediata, & prima omnium eorum, quæ fiunt. A
¶ De materia quæſtionis huius latè habetur in ſecundo diſt. ij. q. ij. Ideo hic breuiter deſcindetur: ſolum abbreuiando dicta doct. in illa diſ.
¶ Notandum, ꝙ cauſa immediata eſt res Artic. 1.
abſoluta, qua poſita ponitur effectus, & Not. 1.
ipſa non poſita omnibus alijs, eodẽ modo ſe habentibus nõ ponitur effectus: de quo etiam in iiij. diſt. ij. q. j. Nec uidetur aliquid aliud poſſe aſſignari: propter qđ cauſa diceretur immediata. ¶ Corollarium. Cauſa uniuerſalis, qua amota nõ Coro. 1.
ponitur effectus: eſt cauſa immediata ita ſicut particularis. ¶ Secundum corollarium. Duabus cauſis ad eundem effectum concurrentibus, quarum una illarum quæcunq; fuerit remota effectus non ſequeretur: neutra eſt cauſa totalis: ſed tantum partialis: tamen quælibet eſt cauſa totius effectus. Vnde patet differentia inter cauſam totalem, & cauſam totius effectus: de hoc in iij. diſtinct. j. quæſt. j. immo uidetur: ꝙ partialis cauſa ſimpliciter non ſit cauſa: quia ea poſita, non ponitur effectus: ſcilicet ſi ponitur ſine alijs concauſis. Verum ſi dicitur in deſcriptione cauſæ: quo poſito cũ Coro. 2.

aliјs correquiſitis ponitur effectus:& om
nibus aliјs poſitis, & eo non poſito non
ſequitur effectus:tunc partialis cauſa ue-
3 re eſt cauſa.¶ Tertium corollarium. Oís
cauſa proprie dicta eſt cauſa immediata.
patet:quia eadem eſt deſcriptio cauſæ,
4 & cauſæ immediatæ. ¶ Quartum. Non ſe
per cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati: unde
pater filij non eſt cauſa nepotis; ſic nec
materia, quæ eſt ſubiectum formę eſt ſub
iectum alicuius inhærentis formæ. Sicut
materia quæ eſt ſubiectum animæ intel-
lectiue, non eſt ſubiectum intellectionũ.
¶ Itē notādum, ꝙ cauſa dicit prima, uel
perfectione uel illimitatione, uel dura-
Arti. 2. tione in eſſe, uel in cauſare. ¶ Pro articu-
Cōcl. 1. lo ſecundo eſt concluſio prima. Volun-
B tas diuina, ſiue eſſentia ꝙ omnino idem
eſt: eſt cauſa immediata omniũ, quę fiũt:
quamuis hoc ratiōe naturali probari nō
Cōcl. 2. poſſit. ¶ Concluſio ſecunda. Deus eſt cau
ſa prima perfectione, illimitatione, & du
A ratione quantum ad eſſe: quia perfectiſſi
Cōcl. 3. mus, infinitus, æternus. ¶ Concluſio ter-
tia. Deus non eſt cauſa prima duratione
in cauſando. Patet: quia dum cauſa ſecun
da cauſat: non prius cauſat, quám cauſa
ſecunda; ſed ſimul cauſant: quamuis deꝰ
poſſit & prius, & ſe ſolo cauſare.

DISTINCTIO XLVI.

DE uoluntate diuina in-
ſe nūc actū eſt: conſe-
quenter magiſter agit
de ea cōparatiuē ad
effectus, oſtēdens qm
oīa fiunt, quę uult &
& in hac diſtinctione
plurimas recitas opi. ¶ Poteſt ergo ſen-
tentia textus, breuiter ſic ſummari con-
cluſionibus tribus. ¶ Prima concluſio.
Voluntas dei beneplaciti nō poteſt cau-
ſari. ¶ Secunda concluſio. Deus non eſt
auctor malorum: ſed permiſſor. ¶ Tertia
concluſio. De auctore non fit homo de-
terior. Vide eorundē intellectum,
& explicationem latius
in textu.

QVÆSTIO I.

VTRVM uoluntas diuina A
poſſit impediri per quācūq;
potētiam creaturę. ¶ Quia
materiam hanc de uolunta
te diuina in expoſitione cano. late pro-
ſecuti ſumus lect. lxviij. & lxix. ideo pla-
cuit lectorem ad dicta ibidem remittere:
ne fruſtra contingat idipſũ crebrius mul
tiplicari: pauca itaq; uel nulla adijciemꝰ
in diſtinct. præſenti & ſeq. dictis ibidem. Arti. 1.
¶ Notandum ergo breuiter: ꝙ uoluntas Not. 1.
diuina quandoque accipitur proprie pro
diuina eſſentia: qua uult deꝰ aliquid fieri
uel non fieri. Alio modo accipitur im-
proprie pro aliquo habente aliquo mo-
do ordinem ad diuinam uoluntatem: &
ſecundum hoc communiter diſtingui-
tur in uoluntatem beneplaciti, & uolun-
tatem ſigni. Voluntas beneplaciti eſt
duplex: antecedens, & conſequens. Vo-
luntas ſigni eſt quintuplex; ſcilicet pro-
hibitio, præceptio, conſilium, operatio,
permiſſio. uerſus. Præcipit, & prohibet,
permittit, conſulit, implet. Hoc eſt: ille
terminus uoluntas aliquando idem eſt
quod prohibitio; quandoque idem ſigni-
ficat quod præceptum &c. Vnde patet
quòd hæc diſtinctio non eſt diſtinctio
rerum: ſed eſt diſtinctio huius uocabuli
uoluntas: ſecundum diuerſas ſuas ſigni-
ficationes: quibus accipitur in ſcriptura:
ut uult magiſter. Secundò ſequitur, ꝙ
uoluntas: proprie accipiendo uocabu-
lum dicit ſolum uoluntatem beneplaci-
ti conſequentem. ¶ Secundò notan-
dum, quòd uoluntas dei antecedens:
non eſt aliquid in deo quomodocunque
diſtinctum a uoluntate cōſequente. Sed
ille terminus uolūtas antecedens, eſt ter
minus connotatiuus, ſignificans multa:
deum ſcilicet, & creaturam. Et poteſt
ſic deſcribi. Voluntas antecedens eſt,
uoluntas diuina dans alicui anteceden-
tia ad conſequendum aliquid: cum præ-
cepto, & conſilio exequendi; ſine re-
uelatione contrarij parata ei coagere
ſi uelit. Et uelle antecedenter, eſt ſcu,
dicit deum dare antecedentia (hoc eſt
neceſ-

neceſſaria) ad aliquod pręceptum, uel conſilium exequendum. ❡ Corollarium. Deus antecedenter uult omnes uiatores iuſte uiuere. Patet: quia dat potentiam intellectum, & affectum, cum pręcepto &c. ❡ Secũdum. Deus nõ uult antecedenter aliquem peccare. Patet: quia nec præcipit: nec conſulit peccare. ❡ Tertium. Deus non uoluit Abraã antecedẽter immolare filium ſuum. Patet: quia licet dederit potentiam immolandi cum pręcepto: tamen oppoſitum reuelauit. ❡ Quartum. Deus uult antecedẽter pręſcitos ſaluari. Patet transcurrendo omnes particulas. ❡ Quintũ. Deus non uult dęmones, uel damnatos ſaluari uoluntate antecedente. Patet: quia nõ uult illis coagere ad opera meritoria, quibus cõſequantur ſalutẽ: neq; fine meritis conferre ſalutem. ❡ Sextũ. Deus uult omnes homines uiatores ſaluos fieri uoluntate antecedente: quia dedit potentiam merẽdi cum pręcepto: paratus coagere ſi uelint: nec reuelat contrarium. ❡ Quis autem ſit intellectus huius, ꝙ uoluntas beneplaciti diſtinguitur in antecedentem, & conſequentem uoluntatem: & quid dicit ſingulum eorum: uide in expo. cano lec. lxviij. ❡ Tertiò conſiderandum ꝙ uolũtatem diuinã poſſe impediri a creatura non eſt aliud dicere, quàm homo non ſeruat pręceptũ dei: uel homo nõ uiuit uoluntati diuine: homo nõ ſequitur diuinum conſilium. ❡ Quantum ad articulum ſecundum eſt concluſio prima. Voluntas dei ſigni non ſemper adimpletur. Probatio: quia nõ ſemper fit, quod deus præcipit fieri: nec ſemper non fit, quod deus prohibet ne fiat: ſed multa fiunt contra pręcepta, & prohibitiones ac conſilia, ut manifeſtũ eſt. Vnde Aug. in de ſpiritu & littera: Infideles (inqt) contra dei uoluntatem faciũt: cum eius euangelio non credunt: ergo uoluntas ſigni non ſemper impletur. Tenet conſequentia: quia nihil aliud eſt uoluntas ſigni, quàm pręceptum dei, uel prohibitio: ut dictum eſt ergo cum non impletur præceptum: nec uoluntas ſigni. ❡ Secunda concluſio. Voluntas dei beneplaciti antecedens poteſt impediri. Probatur: quia uoluntas illa impeditur contra quam agitur: ſed manifeſtum eſt, ꝙ deus dat cuilibet naturalia, quibus poteſt conſequi actum meritorium: & paratus eſt coagere cuilibet ad huiuſmodi actum: & dat præceptum, uel conſilium ut exequatur: & tamen non quilibet elicit actum meritorium: immo multi eliciunt actus demeritorios: & per conſequens tales faciunt contra uoluntatem dei antecedentem. ❡ Tertia concluſio. Voluntas dei beneplaciti conſequens non poteſt impediri. Probatur: quia uoluntas omnipotens uolens efficaciter aliquid non poteſt impediri: talis eſt uoluntas dei beneplaciti conſequens: ergo. Minor nunc ſupponitur: & maior patet: alias enim non eſſet omnipotẽs. ❡ Preterea illud, cuius uoluntas efficax poteſt impediri, poteſt triſtari: deus non poteſt triſtari: ergo eius uoluntas efficax non poteſt impediri: illa autem eſt uoluntas beneplaciti conſequens: ergo &c. ❡ Ex concluſione ſequitur, ꝙ deus non ſemper uult uoluntate efficaci illud, quod uult uoluntate ſigni, uel antecedente: immo quandoq; uult oppoſitum. Patet: quia quod non fit: non uult efficaciter: ſed multa quæ pręcipit &c. non fiũt: ergo. Patet etiam de oblatione Iſaac, quam præcipit Abraæ: & tamen eam noluit fieri. ❡ Quarta concluſio. Simpliciter loquendo, & ſecundũ proprietatem ſermonis: non eſt concedendam, uoluntatem dei non impleri. Patet: quia uoluntas dei (ſecundum proprietatem ſermonis) non ſignificat niſi uoluntatem dei efficacem, & ęternam: quæ impediri non poteſt. Quod uerò accipitur pro uoluntate antecedente uel ſigni, eſt ſecundum metaphoricam, & figuratiuam locutionem: ut dicit magiſter diſt. xlv. ergo cõcluſio uera. ❡ Quinta concluſio. Licet contra uoluntatem dei operatiuam, aũt permiſſiuam nihil fit: poteſt tamen aliquid contra eam fieri. Patet: quia quæ fiunt a creatura, fiunt contingenter. Et deus contingenter cooperatur, & permittit: poteſt igitur non cooperari & non pmitte

Margin notes (left column): Coro. 1; Coro. 2; Coro. 3; Coro. 4; Coro. 5; Coro. 6; Not. 3.; Arti. 2.; Cõcl. 1. C; Cõcl. 2. (right column): Cõcl. 3.; Cõcl. 4.; Cõcl. 5.

re. Etiam poteſt creatura aliter agere: ut patet ex prędictis de contingentia, ſupra diſt. xxxviij. Hęc omnia latius habentur in expo. cano. lec. lxviij. ¶ Quantum ad articulum tertium eſt dubium.

Arti. 3. Dub. 1.

E Vtrum aliquid in uniuerſo eueniat præter uoluntatem dei: uidetur, ꝙ ſic: quia aliqua deus permittit, quę tamen non facit: ut mala culpæ: & ita fiunt præter uoluntatem eius. In oppoſitum, quod fit ſecundum aliquem actum uoluntatis poſitiuum: non fit pręter uoluntatem: ſed permiſsio eſt aliquis actus poſitiuus uoluntatis: alioquin non plus permitteret, quę fiunt, quàm quę non fiũt: cum reſpectu omnium quæ non fiunt: etiam habet actum negatiuum. ¶ Pro ſolutione notandum, ꝙ aliquid fieri ſecundum uoluntatem: contra uel pręter accipi poteſt per ſimilitudinẽ eius, quod eſt natura. Natura autem aliquando dat alicui inclinationem ad aliquid determinatum, ut graui ad locum deorſum, & ad deſcenſum ad illum ſi fuerit extra eum: & quia dat talem inclinationem: concomitanter dare dicitur eidem repugnantiam ad oppoſitum illius ad quod determinatum eſt. Sic quia graui naturaliter cõuenit motus deorſum: ideo ei repugnat motus ſurſum. Aliquã do dat neutralitatem: ſicut lignũ ex natura eſt indifferens ad omnes figuras artificiales: ſcilicet reſpectu arcæ, domus, ſcamni &c. Sic ſuo modo uoluntas quandoq; determinat ſe ad aliquid, uolendo aliquid, quod tunc ſequitur. Quandoq; uerò determinat ſe ad aliqd nolendo illud: & ideo ipſum fugit. Quãdoq; ſe habet neutraliter reſpectu alicuius obiecti, non eliciendo aliquẽ actũ circa illud: neq; determinans ſe ad proſecutionem neq; ad fugam. Sicut ergo ex parte naturæ, quando fit aliquid, ad quod res habet inclinationem: fieri dicitur ſecundum naturam. Quando autem fit illud, ad quod habet repugnantiam, fieri dicitur contra naturam. Et quando fit illud, ad quod ſe habet neutraliter: dicitur fieri præter naturam: non ſecundum uel contra naturam. Ita etiã ex parte uoluntatis, quando euenit aliquid ſecundum determinationem uoluntatis per actum uolendi dicitur fieri ſecundum uolũtatem: quando uerò accidit, quod eſt contra determinationẽ uoluntatis per actum nolendi dicitur illud accidere contra uoluntatem. Cum autem hoc fit, ad quod uoluntas habet ſe neutraliter dicitur fieri: non contra uel ſecundum uoluntatem: ſed præter uoluntatem. ¶ Quo præmiſſo notabili, eſt propoſitio iſta prima. Nullum bonũ uniuerſi euenit pręter uoluntatem dei. ppo. 1.

F

Probatur propoſitio: quia omne bonũ fit ſecundum uoluntatem dei: ergo. Antecedens eſt beati Aug. iij. de tri. dicentis. Volũtas dei eſt prima & ſumma cauſa omnium ſpecierum atq; motionum. Nihil enim fit quod non de interiori atq; intelligibili aula ſummi Imperatoris egrediatur ſecundum ineffabilem iuſtitiã &c. ¶ Pręterea ad quęcunq; ſe extendit obiectum alicuius potentię: ad eadem extendit ſe uirtus illius potentię: ſed obiectum diuinę uoluntatis eſt bonum ſimpliciter: quod extendit ſe ad omne bonum: ergo & uirtus diuinæ uoluntatis extendit ſe ad omne bonum. Quare nihil boni fit pręter uoluntatem dei. ¶ Secunda propoſi. Malum culpę quantum ad formale, euenit in uniuerſo pręter uoluntatem dei. Probatur: quia reſpectu deficientię, uel deformitatis mali culpę, deus non habet actum uoluntatis efficacem. Sicut nec natura uniuerſalis intendit monſtruoſitatem: nec ad hoc habet uoluntatem: quia tunc nullo modo poſſet fieri actus alicuius deformis. Et per conſequens fit præter uoluntatem dei: ita ꝙ deus non habet reſpectu eius actu poſitiuum: nec uelle: nec nolle: ſed non uelle. Hæc eſt intentio magiſtri diſtin. xlvj ¶ Per hoc ad argumentum in oppoſitum dicitur: ꝙ permiſsio non dicit actum poſitiuum, ſcilicet uelle, uel nolle: ſed negat actum prohibitionis, ſiue nolle. Vnde deus permittit, quod non uult prohiberet ſic ergo permiſsioni, quę eſt ſignum uoluntatis: non correſpõdet in deo actus poſitiuus. ſed tãtũ non uelle prohibere. ppo. 2.

QVAESTIO. II

A VTRVM per rationem naturalem probari poſſit, q voluntas diuina
Art. 1. ſemper impleatur. ¶ Notandum, q voluntatem aliquam impleri non eſt aliud, quàm effectum voluntatis poni in eſſe: ſi uult eum poni in eſſe: uel non poni: ſi non uult eum poni. ¶ Sed hoc poteſt eſſe dupliciter: quia poteſt uelle eum poni a ſe, uel ab alio. Et tunc ſi ponatur a ſe (ſi uult eum poni a ſe) impletur: aliter non. Similiter ſi ponatur in eſſe ab aliquo a quo uult eum poni in eſſe, impletur: & aliter non. Eodem modo proportionabiliter poteſt dici de nolle eum poni in eſſe a ſe, uel ab
Arti. 2. alio &c. ¶ Iſto præmiſſo eſt conclu-
Cócl. 1. ſio prima pars quæſtionis affirmatiua naturali ratione probari non poteſt.
B Patet: quia non poteſt probari euidenter, q deus uelit alia a ſe. ¶ Secunda concluſio. Poſito, q deus uelit alia a ſe: poteſt probari, q uoluntas impediri non poteſt. Probatur: quia deus triſtari non poteſt. Sed omnis cuius uoluntas poteſt impediri, poteſt triſtari: ergo facile reducitur ad ſyllogiſmum ad impoſsibile.

DISTINCTIO. XLVII.

OSTENDIT magiſter quoniam omnia, quæ uult deus fieri: ſunt: opinionum per tractatione. Idem nunc declarat per claram ueritatis explanationem: & poſſunt ex textu elici concluſiones illę. ¶ Prima. Voluntas dei ſemper eſt efficax: ut fiant omnia, quę uelit: & nihil fiat quod nolit. ¶ Secunda concluſio. Voluntas dei beneplaciti de homine ſemper impletur, quęcunq; ſe uertat: ſecus de uoluntate ſigni. ¶ Tertia concluſio. Voluntas ſigni bona precipit, mala prohibet, optima conſulit. Non q illa ab omnibus fieri uelit: ſed ut iuſtitiam ſuam omnibus oſtenderet & mali excuſationem non haberent: & boni ex obedientia gloriam: mali ex inobedientia pęnam ſentirent. Declarationem recipe ex textu.

QVAESTIO. vnica.

VTRVM deus poſsit pręcipere malum fieri. ¶ Plura deſeruientia intellectui quęſtionis huius habetur infra in ſecundo in tractatu de peccato: & pręſertim diſtinctio. xxxvij & in pręcedentibus: ideo hic ſolum placuit doc. dicta abbreuiare. ¶ Notandum ergo, q aliud eſt malum facere: & aliud male facere: patet. ij. Ethi. Non eſt iſtius, qui iuſtum operatur: ſed qui operatur quomodo iuſti. i. iuſte: ſic de facere iniuſtum, uel malum. ¶ Secundo nota, q ſecundum ſtrictam logicam illę differunt: malum facit: & facit malum: ſecundum appellationem formę. Nam prima ualet. i. facit actum, qui eſt malus; ſecunda facit actum male. nam cum facit ſequitur terminus connotatiuus a parte eiuſdem extremi: denotat factionem ſecundum quid. i. factionem connotati. Si uerò terminus connotatiuus ponitur a parte alterius extremi: importat factionem ſimpliciter, id eſt factionem ſubtracti termini connotatiui. Verum illam differentiam auctor hic non attendit: quia pro eodem reputat dicere. Deus uult malum: & malum uult deus. De hoc infra diſtinctione. xxxvij. in ſecundo. ¶ Tertiò notandum, q idem actus eſt bonus, & malus iuſtus, & iniuſtus. Patet: quia idem actus poteſt fieri a duobus: ab uno bene: ab alio male. Vnde ſi idem actus uni pręcipiatur: & alij prohibeatur: faciant tamen ambo: ut ſi ſubditus neſciens ex obedientia bellat cum

A

Arti. 1.
Not. 1.

Not. 2.

Not. 3.
B

domino ſuo habente cauſam malam. ¶ Ex quo ſequitur: ꝙ conſequentia nõ ualet: ille actum malum facit: ergo eſt malus: quia non malum actum facere, facit hominem malum: ſed actum male facere. Secundum hoc dici poſſet, ꝙ deus malum uult, & facit: non tamen facit male, & ita non facit malum. propter quod nec eſt malus. nec peccat.

Arti. 2. Cõclu. C ¶ Concluſio reſponſalis. Deus non poteſt facere malum: nec præcipere malum ſecundum intentionem ſanctorũ, quia non poteſt facere malum, nec male præcipere. Ita ſi ex uſu loquendi idem ualet. Deus malum facit, & deus facit malum, & deus facit male. omnes ſunt negandę: quia uſus tenendus eſt, ne detur occaſio erroris ſimplicibus. ¶ Sed diceres deus poſſet præcipere: ꝙ contra pręceptum ageretur ſicut dixit Oſeę. Accipe fornicariam. & ita præcipere male agere. ¶ Solutio: in caſu tollit præceptum quantum ad illum. Sed manente præcepto, non poteſt oppoſitum præcipere: quia hoc implicat; præcipere, & non pręcipere.

DISTINCTIO. XLVIII.

EGIT de uoluntate diuina comparatiue, ad effectum: nunc de ea quantum ad humanum affectum, ſeu uolũtatem. ¶ Et eſt concluſio literalis illa. Voluntas hominis uoluntati diuinę conformis in uolito, non eſt ſemper bona: ſicut uoluntas Iudęorum Chriſtum crucifigentium: nec uoluntas deformis hominis ſemper mala: ut Dauid uolentis ędificare templum domino. ¶ Secunda concluſio. Poteſt homo male uelle quod deus bene uult, & econuerſo bene uelle, quod deus bene uult. Tertia concluſio. Sancti poſſunt bene uelle, & nolle Chriſti paſſionem diuerſis reſpectibus. Patet eorum declaratio ex textu.

QVAESTIO. unica.

VTRVM quęlibet uoluntas creata teneatur ſe conformare diuinæ uoluntati. A

¶ De hoc late in expo. cano. lec. lxviij. & lxix. ideo dũtaxat hic abbreuianda ſunt dicta doctoris. ¶ Notandum ergo pro articulo primo, ꝙ uoluntas creata poteſt ſe conformare uoluntati diuinę tripliciter. Arti. 1. Not. 1. In uolito, uolendo uolitum. In actu ſcilicet uolendi, uolendo id, quod deus uult ipſum uelle. In modo: quia eodem modo uult quo deus uult. ¶ Et poteſt illa conformitas eſſe actualis: actu ſcilicet nunc inexiſtente. Vel habitualis, & hoc dupliciter. Vel per habitum immediate inclinãtem: ut quia genitus eſt ex actibus circa aliquod cõformiter uolitum: uel per habitum mediatę inclinantem: quo modo habitus principiorum mediante actu proprio inclinat ad aſſenſum concluſionis. Sic habitus circa illam, conformandum ſe eſt diuinæ uoluntati: non inclinat ad aliquid particulare uolitum immediate: ſed requiritur actus, quo oſtendatur illud particulare eſſe uolitum. ¶ Item quædam ſunt a deo abſolute uolita: nõ propter pręcedens aliquod: quædam propter aliquod precedens. Primo modo uult omnia bona: quæ nec ſunt mala pęnę, nec culpę. Secundo modo uult mala pęnę.

Arti. 2. Cõcl. 1 B ¶ Quantum ad articulũ ſecundum eſt concluſio prima. Quælibet uoluntas creata uiatoris, uel beati tenetur ſe conformare habitualiter mediatę diuinæ uoluntati beneplaciti: quantum ad uolita primo modo abſolute ea uolendo, non uolendo oppoſitum ſub conditione. Patent cõditiones oppoſitæ. Nam quia in quolibet habente uſum rationis, deum cognoſcente, debet eſſe uoluntas: qua habitualiter ſibi complacet omne uolitum a deo: quamuis non immediate: quia non tenetur ſcire omne uolitum.

Cõcl. 2 ¶ Secunda concluſio. Volita a deo ſecundo mõ tenet uiator, & cõpræhen

henſor ſimpliciter uelle: poteſt tamen
ex conditione nolle habitualiter: me-
diate, uel immediate: tenetur enim ſim
pliciter uelle iniuſtum finaliter puniri a
deo: licet cum conditione poſſet uelle
Cõcl. 3. eum non puniri, ſi non peccaſſet ❡ Ter
tia concluſio Non quilibet tenetur
prędictis modis ſe cõformare habitua-
liter immediate diuinæ uoluntati. Pa-
tet: quia non ſemper tenetur eam ſcire:
Cõcl. 4. teneretur tamen, ſi ſciret. ❡ Quarta
concluſio. Quilibet tenetur ſe confor
mare uoluntati diuinæ ſigni præcepti-
uę, uel prohibitiuę habitualiter ſibi
notę: prohibitiuę ſimpliciter: pręce-
Cõcl. 5. ptiue pro loco, & tempore. ❡ Quinta
concluſio. Non tenetur ſe conforma
re uoluntati ſigni, quę eſt conſilium:
Cõcl. 6 patet. ❡ Sexta concluſio. Tenetur ſe
conformare uoluntati diuinæ uolendo
id, quod uult eam uelle uoluntate be-
neplaciti, uel præcepti: ſecus de uolun
tate conſilij. ❡ De tertia conformitate
pertinet ad tertium: quia includit, an
teneatur ex charitate, & meritorie uel
Arti. 3. le: ubi ſunt pluresdifficultates. ❡ Quan
Dub. 1. tum ad articulum tertium eſt dubium
C primum: per quid innoteſcit nobis uo-
Dub. 2. luntas beneplaciti conſequens. ❡ Secun-
dum dubium: an & quomodo nobis de-
bent placere incendia, & cætera dam-
na temporalia, & an liceat ſe contra
Dub. 3. huiuſmodi munire. Tertium dubium:
an quis debeat uelle ſuam damnationẽ:
ſi ſibi reuelatur a deo, quod ſit pręſcitus.
Dub. 4. ❡ Quartum dubium: an uoluntas be-
neplaciti ſit regula ſua conformitate

noſtram uoluntatem regulans ❡ Quin Dub. 5.
tum dubium. Utrum ſancti in cęlo poſ
ſint ſe diuinæ uoluntati difformare. De
his omnibus uide in expo. ca. lec. lxviij.
& lxix. & multa alia. ❡ Si dicis: quid de
uoluntate operationis, uel permiſſio-
nis poteſt dici: cum operatio ſit ſignũ
diuinæ uoluntatis beneplaciti: ſine quo
nihil poſitiuum fit. Dicendum eſt ſi-
cut in concluſione prima, & ſecunda.
Permiſſio enim eſt mali a deo non pro-
hibiti, & quantum ad actum poſitiuum
in malo culpæ: dicendum erit ſicut de
operatione quantum ad id, quod eſt ne
gatiuum, ſed defectus circumſtantiæ de
bitæ in eſſe non eſt uolendum: quia nec
hoc deus uult: ſiquidem negatio eſt in
re nihil, & ita non uolita a deo. ❡ Hæc
de uoluntate breuiter tetigiſſe ſufficiat:
Tecum de hac materia in expoſitione ca
nonis miſſæ latius diſputauimus. Et in
hoc finem imponere placuit huic ab-
breuiaturæ primi ſcripti Guil. Ockam:
cuius ſententiam ſępe inſecuti ſumus,
& nonnunquam uerba recitauimus.
Placuit tamen quandoque, & ex alijs
doctoribus aliquid in medium adduce-
re pro clariori dicendorum elucidatio
ne, ut ſcholaſticę paleſtræ mos habet.
Animaduertat itaque lector ſtudioſus,
quando ipſius doct. ſententiam recita-
uimus, & quando aliquid ex alijs: uel
pro ingenioli tenuitate ſuperaddidi-
mus humili cum ſubmiſſione pro dei
gratia, & fidei orthodoxæ illuſtratio-
ne maiorum ſententia ſem-
per ſalua.

LAVS DEO.

REGISTRVM.

✠ ✠ ✠✠ ✠✠✠ A B C. A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Omnes ſunt quaterniones, præter ✠ ✠✠✠ & C, qui ſunt duerniones; & Z, qui eſt quinternus.